

**LETTERLIJKE EN PRACTICALE VERKLARING VAN HET
OUDE TESTAMENT**

DE BOEKEN VAN SALOMO

SPREUKEN

PREDIKER

HOOGLIED

DOOR

MATTHEW HENRY

OPNIEUW UIT HET ENGELS VERTAALD

VERMEERDERD MET EEN VOORREDE VAN

DR. H. BAVINCK

TWEEDE DRUK

**UITGAVE VAN
J. H. KOK TE KAMPEN
1912**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2014**

EEN VERKLARING MET PRAKTISCHE OPMERKINGEN VAN DE SPREUKEN VAN SALOMO

Wij hebben voor ons:

I. Een nieuwe of pen (zo u wilt) gebruikt door de Heilige Geest, om ons de wil van God bekend te maken, schrijvende als gedreven door de vinger Gods, zoals de Geest Gods genoemd wordt. Die schrijver is Salomo; door zijn hand is dit boek tot stand gekomen, evenals de twee volgende, de Prediker en het Hooglied, een Preek, en een Lied. Sommigen denken dat hij het Hooglied geschreven heeft toen hij zeer jong was, de Spreuken in het midden zijner dagen, en de Prediker toen hij oud was. In het opschrift van zijn Lied noemt hij zich slechts Salomo, misschien omdat hij het voor zijn troonsbeklimming heeft geschreven, vervuld zijnde van de Heilige Geest toen hij jong was. In het opschrift van zijn Spreuken noemt hij zich de zoon van David, de koning Israëls, want toen regeerde hij over gans Israël. In het opschrift van zijn Prediker noemt hij zich de zoon van David, de koning te Jeruzalem, omdat toen zijn invloed misschien verminderd was op de afgelegen stammen, en hij zich in grote mate tot Jeruzalem beperkte. Betreffende dezen schrijver kunnen wij opmerken:

1. Dat hij een koning en de zoon eens konings was. Tot nu toe waren de meeste schrijvers van de Schrift mannen van de eersten rang in de wereld, zoals Mozes en Jozua, Samuel en David, en nu Salomo. Maar na hem waren de door Gods Geest gedreven schrijvers over het algemeen arme profeten, mannen van geen of gering aanzien in de wereld, omdat die bedeling naderde, waarin God het zwakke en dwaze der wereld zou verkiezen, opdat Hij de wijzen en het sterke zou beschamen, en de armen gebruikt zouden worden om te evangeliseren. Salomo was een zeer rijk koning, en zijn riksgebied was zeer groot, een koning van de eersten rang, en toch wijdde hij zich aan de studie van Goddelijke dingen; en hij was een profeet en eens profeten zoon. Het is voor de grootste vorsten en potentaten in de wereld geen verkleining, om degenen, die hen omringen, te onderwijzen in de Godsdienst en in de wetten ervan.

2. Dat hij iemand was, dien God, in antwoord op zijn gebed bij zijn komst op de troon, met een buitengewone mate van wijsheid en kennis had begiftigd. Zijn gebed was voorbeeldig: Geef mij een wijs en verstandig hart; het antwoord erop was bemoedigend, hij had dit, en alle andere dingen werden hem toegeworpen. Nu bevinden wij hier welk een goed gebruik hij gemaakt heeft van de wijsheid, die God hem gaf; hij heeft niet slechts zichzelf en zijn koninkrijk erdoor geregeerd, maar hij gaf ook regelen van wijsheid aan anderen, en heeft ze overgedragen aan het nageslacht. Aldus moeten wij handel doen met de talenten, die ons zijn toevertrouwd, naar zij zijn.

3. Dat hij iemand was, die zijn fouten en gebreken had, en die zich op latere leeftijd had afgewend van de goede wegen Gods, waarin hij anderen had onderwezen. Wij hebben er de geschiedenis van in 1 Koningen 11, en het is een zeer treurige geschiedenis, dat de schrijver van zulk een boek afvallig is geworden, zoals hij afvallig werd; zeg het niet te Gath; maar laat hen, die op uitnemende wijze nuttig zijn, er door gewaarschuwd worden om niet hoogmoedig of gerust te zijn; en laat ons allen leren om van geen goed onderricht kwaad te denken, omdat zij, van wie wij het ontvangen, er niet gans en al naar leven.

II. Wij hebben hier een nieuwe wijze van schrijven, waarin ons Goddelijke wijsheid geleerd wordt door Spreuken, of korte volzinnen, die geheel hun doel en strekking in zich bevatten, zonder onderling aan elkaar verbonden te zijn. Wij hebben Goddelijke wetten, geschiedenissen en liederen gehad, en nu hebben wij Goddelijke spreuken; zo verscheidene methodes heeft de Goddelijke wijsheid gebruikt om ons te onderwijzen, opdat geen middel onbeproefd zou blijven om ons goed te doen en wij zonder verontschuldiging zullen zijn, zo wij omkomen in onze dwaasheid. Onderwijzen door middel van spreuken was:

1. Een aloude manier van onderwijzen, het was de oudste methode onder de Grieken; de zeven wijzen van Griekenland hadden ieder een gezegde, waarop zij zich lieten voorstaan en dat hen beroemd maakte. Deze gezegden waren op pilaren geschreven, en men had er groten eerbied voor, als hetgeen gezegd werd van de hemel te zijn gekomen: *A caelo descendit gnoosthi seauton Ken uzelf* is een voorschrift, dat van de hemel is gekomen.

2. Het was een duidelijke en gemakkelijke manier van onderwijs te geven, die noch aan de onderwijzers noch aan de leerlingen veel moeite kostte, noch van het verstand noch van het geheugen veel inspanning vergde. Lange volzinnen en vergezochte argumenten kosten moeite aan hen, die ze schrijven, en aan hen die ze lezen, terwijl een spreuk, die beide haar zin en haar bewijs in een klein bestek omsluit, spoedig begrepen en aangenomen wordt, en ook gemakkelijk wordt onthouden. Beide Davids gebeden en Salomo's onderrichtingen waren kernachtig, hetgeen die wijze van zich uit te drukken kan aanbevelen aan hen, die m heilige dingen dienen, beide voor hun prediken en voor hun bidden.

3. Het was een zeer nuttige manier van onderwijzen, en heeft uitnemend aan het doel beantwoord. Het woord *mashal*, hier gebruikt voor een spreuk, is afgeleid van een woord, waarvan de betekenis is: besturen, of heerschappij hebben vanwege de gebiedende kracht en de invloed, die wijze en gewichtige gezegden uitoefenen op de kinderen der mensen; hij, die er door onderwijst, domineert in concionibus, beheerst zijn gehoor. Het is gemakkelijk op te merken hoe de wereld geregeerd wordt door spreuken; "gelijk het spreekwoord der ouden zegt," 1 Samuel 24:14, of zoals het bij ons heet: 'het spreekwoord zeg', reikt ver bij de mensen om hun denkbeelden te vormen en hun besluiten vast te stellen. Veel van de wijsheid der ouden is door spreekwoorden tot het nageslacht gekomen, en sommigen denken dat wij de aard en het karakter van een volk kunnen beoordelen naar de aard van hun algemeen bekende spreekwoorden. Spreuken in gesprekken zijn als axioma's in wijsbegeerte, grondstellingen in wet en stellingen in de wiskunde, die door niemand worden betwist, maar ieder tracht ze zo uit te leggen, dat hij ze op zijn zijde heeft. Maar er zijn vele verdorven spreekwoorden, die de strekking hebben om de geest der mensen te verderven en hen te verharderen in hun zonde. De duivel heeft zijn spreekwoorden; de wereld en het vlees hebben hun spreekwoorden, die smaad werpen op God en Godsdienst (zoals Ezechiël 12:22; 18:2). Ten einde ons te behoeden tegen de verdorven invloeden van deze, heeft God zijn spreekwoorden, of spreuken, die allen wijs en goed zijn, en de strekking hebben om ons wijs en goed te maken. Deze spreuken van Salomo waren niet bloot ene verzameling van de wijze gezegden, die vroeger door anderen ten beste waren gegeven, zoals sommigen zich verbeeld hebben, maar waren door Gods Geest Salomo ingegeven.

Reeds de eersten ervan, Hoofdstuk 1-7, komen overeen met wat God in de beginne tot de mens gezegd heeft, Job 28:28. Zie, de vreze des Heeren is de wijsheid, zodat, hoewel Salomo groot

was, en zijn naam even goed als de naam van enigen mens kan dienen om zijn geschriften aan te bevelen, wij toch kunnen en moeten zeggen: Zie, een meerdere dan Salomo is hier. Het is God, die door Salomo hier tot ons spreekt. Ik zeg: tot ons, want deze spreuken zijn ter oneer lering geschreven, en als Salomo spreekt tot zijn zoon, dan wordt de vermaning gezegd tot ons te spreken als tot zonen, Hebréeën 12:5. En gelijk wij geen boek hebben, dat ons zo nuttig en dienstig is in onze oefeningen der Godsvrucht als Davids psalmen, zo hebben wij er geen, dat ons zo nuttig en dienstig is voor het goede regelen van onzen handel en wandel als Salomo's spreuken, die, gelijk David zegt van de geboden, zeer wild zijn, in een klein bestek een volledig stelsel van Goddelijke redekunde, staatkunde en staathuishoudkunde bevatten, iedere ondeugd tentoonstellen, iedere deugd aanbevelen, en regelen aan de hand doen voor het besturen en regeren van onszelf in iedere betrekking en elke toestand, en geheel ons levensgedrag. De geleerde bisschop Hall heeft een systeem van zedelijke wijsbegeerte naar Salomo's spreuken en prediker samengesteld. De eerste negen hoofdstukken van dit boek worden beschouwd als een voorrede of inleiding, bij wijze van vermaning, tot de studie en de praktijk van de regelen der wijsheid, en waarschuwing tegen hetgeen ons daarin zou hinderen of in de weg staan.

Aldus hebben wij dan het eerste deel van Salomo's spreuken, Hoofdstuk 10-24; daarna een tweede deel, Hoofdstuk 25-29, en dan Agurs profetie, Hoofdstuk 30, en die van Lemuel, Hoofdstuk 31.

Allen hebben een en dezelfde strekking, namelijk ons te leiden om onzen wandel wel in te richten, zodat wij in het einde het heil des Heeren mogen zien. De beste verklaring of uitlegging van deze regelen is: dat wij er ons naar regelen, er ons naar gedragen. Zij, die Davids psalmen lezen, inzonderheid die van het laatste gedeelte, zouden in verzoeking kunnen zijn om te denken dat de Godsdienst een en al zielsverrukking is, en in niets anders bestaat dan in vervoering van vroomheid, en ongetwijfeld is daar een tijd voor, en, zo er een hemel is op aarde dan is hij daarin. Maar zolang wij op aarde zijn, kunnen wij daar toch niet geheel in opgaan, wij hebben een leven te leven in het vlees, moeten onze wandel hebben in de wereld, en daarin moeten wij thans onderwezen worden, om onze Godsdienst te voeren, die een redelijke zaak is, zeer dienstig is voor de leiding van het menselijk leven, evenzeer strekt om ons verstandig te maken als om ons vroom te maken, het aangezicht voor de mensen te doen blinken in een wijze, eerlijke, nuttige wandel, als het hart te doen branden in hevige liefde tot God. In dit hoofdstuk hebben wij:

- I. De titel van het boek, de algemene strekking ervan aantonende, vers 1-6.
- II. De eerste beginselen ervan, aan onze ernstige aandacht en overweging aanbevolen, vers 7-9.
- III. Een noodzakelijke waarschuwing tegen slecht gezelschap, vers 10-19.
- IV. Een getrouwe en levendige voorstelling van de redenering van de wijsheid met de kinderen van de mensen, en het zekere verderf van hen, die doof zijn voor deze redenering, vers 20-33.

HOOFDSTUK 1

1 De spreuken van Salomo, de zoon van David, de koning van Israel, 2 Om wijsheid en tucht te weten; om te verstaan redenen des verstands; 3 Om aan te nemen onderwijs van goed verstand, gerechtigheid, en recht, en billijkheden; 4 Om de slechten kloekzinnigheid te geven, de jongeling wetenschap en bedachtzaamheid. 5 Die wijs is, zal horen, en zal in lere toenemen; en die verstandig is, zal wijzen raad bekomen; 6 Om te verstaan een spreuk en de uitlegging, de woorden der wijzen en hun raadselen. 7 De vrees des HEEREN is het beginsel der wetenschap; de dwazen verachten wijsheid en tucht. 8 Mijn zoon! hoor de tucht uws vaders, en verlaat de leer uwer moeder niet; 9 Want zij zullen uw hoofd een aangenaam toevoegsel zijn, en ketenen aan uw hals. 10 Mijn zoon! indien de zondaars u aanlokken, bewillig niet; 11 Indien zij zeggen: Ga met ons, laat ons loeren op bloed, ons versteken tegen de onschuldige, zonder oorzaak; 12 Laat ons hen levend verslinden, als het graf; ja, geheel en al, gelijk die in de kuil nederdalen; 13 Alle kostelijk goed zullen wij vinden, onze huizen zullen wij met roof vullen. 14 Gij zult uw lot midden onder ons werpen; wij zullen allen een buidel hebben. 15 Mijn zoon! wandel niet met hen op de weg; weer uw voet van hun pad. 16 Want hun voeten lopen ten boze; en zij haasten zich om bloed te storten. 17 Zekerlijk, het net wordt tevergeefs gespreid voor de ogen van allerlei gevogelte; 18 En deze loeren op hun eigen bloed, en versteken zich tegen hun zielen. 19 Zo zijn de paden van een iegelijk, die gierigheid pleegt; zij zal de ziel van haar meester vangen. 20 De Opperste Wijsheid roept overluid daarbuiten; Zij verheft Haar stem op de straten. 21 Zij roept in het voorste der woelingen; aan de deuren der poorten spreekt Zij Haar redenen in de stad; 22 Gij slechten! hoe lang zult gij de slechtigheid beminnen, en de spotters voor zich de spotternij begeren, en de zotten wetenschap haten? 23 Keert u tot Mijn bestraffing; ziet, Ik zal Mijn Geest ulieden overvloediglijk uitstorten; Ik zal Mijn woorden u bekend maken. 24 Dewijl Ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb, en er niemand was, die opmerkte; 25 En gij al Mijn raad verworpen, en Mijn bestraffing niet gewild hebt; 26 Zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen; Ik zal spotten, wanneer uw vreze komt. 27 Wanneer uw vreze komt gelijk een verwoesting, en uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benauwdheid en angst overkomt; 28 Dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden; zij zullen Mij vroeg zoeken, maar zullen Mij niet vinden; 29 Daarom, dat zij de wetenschap gehaat hebben, en de vreze des HEEREN niet hebben verkoren. 30 Zij hebben in Mijn raad niet bewilligd; al Mijn bestraffingen hebben zij versmaad; 31 Zo zullen zij eten van de vrucht van hun weg, en zich verzadigen met hun raadslagen. 32 Want de afkering der slechten zal hen doden, en de voorspoed der zotten zal hen verderven. 33 Maar die naar Mij hoort, zal zeker wonen, en hij zal gerust zijn van de vreze des kwaads.

Spreuken 1:1-6

Wij hebben hier een inleiding tot dit boek, die, naar sommigen denken, door Ezra, de verzamelaar en uitgever ervan, er aan toegevoegd is, doch men onderstelt veeleer dat zij door Salomo zelf geschreven is, die aan het begin van zijn boek het doel aanduidt, waartoe hij het geschreven heeft, ten einde zich aan zijn werk te blijven houden en dat doel te bleven najagen. Hier wordt ons gezegd:

I. Wie deze wijze gezegden heeft geschreven vers 1, het zijn *de spreuken van Salomo*.

1. Zijn naam betekent vreedzaam, en de aard van zijn geest en van zijn regering beantwoordde hieraan, beide waren vreedzaam. David, wiens leven vol was van benauwdheid en beproeving, schreef een boek van handelingen van de Godsvrucht, van gebed, want: Is iemand in lijden? Dat hij bidde. Salomo, die een rustig leven leidde, schreef een boek van onderricht, want toen de gemeenten vrede hadden werden zij gesticht. In tijden van vrede moeten wij zelf leren en aan anderen leren, hetgeen in tijden van beroering door ons in beoefening moet worden gebracht.

2. Hij was *de zoon van David*, het was zijn eer om in betrekking van bloedverwantschap te zijn tot die Godvruchtige man, en hij heeft dit met goede reden aldus beschouwd, want hij is er te beter om gevaren, 1 Koningen 11:12. Hij heeft het voorrecht gehad van een goede opvoeding, en menig goed gebed is voor hem opgezonden, Psalm 72:1, de uitwerking van beide werd gezien in zijn wijsheid en zijn nuttigheid. Het geslacht van de oprechten wordt soms aldus gezegd, dat zij tot een zegen gesteld worden, een uitnemende zegen in hun dag. Christus wordt dikwijls *de Zoon van David* genoemd, en Salomo was daarin een type van Hem, evenals ook in andere dingen, dat hij zijn mond opendeed met gelijkenissen of spreuken.

3. Hij was *koning van Israël*, een koning, en toch was het geen verkleining voor hem om een onderwijzer te zijn van de onwetenden en een leermeester van kinderkens, koning van Israël, het volk, onder hetwelk God bekend en Zijn naam groot was, onder hen leerde hij wijsheid, en aan hen deelde hij haar mede. De gehele aarde zocht het aangezicht van Salomo om zijn wijsheid te horen, die de wijsheid van alle mensen overtrof, 1 Koningen 4:30, 10:24. Het was een eer voor Israël, dat hun koning zo'n orakel was. Salomo was beroemd om zijn zinrijke spreuken, ieder woord, dat hij zei, was van gewicht, er was iets verrassends en stichtelijks in. Zijn dienaren, die om hem heen waren en zijn wijsheid hoorden, hadden onder elkaar drieduizend van zijn spreuken verzameld, die zij in hun dagboeken opschreven, maar deze spreuken, die wij in de Bijbel hebben, heeft hij zelf geschreven, en zij zijn nog geen duizend in getal, in deze was hij door de Geest Gods gedreven. Sommigen denken dat uit die andere spreuken van hem die niet door Gods Geest waren ingegeven, de apocriefe boeken van Spreuken en dat van de Wijsheid waren samengesteld, waarin vele zeer voortreffelijke en zeer nuttige gezegden voorkomen, maar die toch over het geheel ver bij dit boek achterstaan. De Romeinse keizers hadden ieder hun symbool of motto, zoals velen dat thans op hun wapenschild hebben. Maar Salomo had vele gewichtige gezegden, niet, zoals de hunne, ontleend aan anderen, maar alle het voortbrengsel van die buitengewone wijsheid, waarmee God hem begiftigd had.

II. Met welk doel zij geschreven waren, vers 2-4. Niet om eer en roem te verwerven voor de schrijver, of om zijn invloed op zijn onderdanen te doen toenemen, maar tot nut en voordeel van allen, die in iedere eeuw en plaats zich door deze voorschriften willen laten regeren en zich op de beoefening ervan wilden toelagen. Dit boek zal ons helpen:

1. Om ons juiste denkbeelden te vormen van de dingen, en er ons duidelijke en heldere voorstellingen van te maken, opdat wij *onderwijs van goed verstand aannemen*, de wijsheid, die door onderwijs wordt verkregen, en door Goddelijke openbaring, zelf met wijsheid weten te spreken en te handelen, en onderwijs te geven aan anderen.

2. Om te onderscheiden tussen waarheid en leugen, goed en kwaad, *om te verstaan redenen des verstands*, ze te begrijpen, er over te oordelen, op onze hoede te zijn tegen vergissingen, het onderwijs, dat wij ontvangen hebben, voor onszelf te gebruiken, te onderscheiden tussen dingen, die van elkaar verschillen, en ons niet te laten misleiden, en de dingen te beproeven, die uitnemend zijn, en er het voordeel niet van verliezen, zoals de apostel bidt, Filipp. 1:10 3. Om in alles onze weg wel aan te stellen, vers 3. Dit boek zal geven, opdat wij aannemen, onderwijs van goed verstand, de kennis, die onze beoefening zal leiden in gerechtigheden *en recht en billijkheden*, ons zal neigen om aan ieder het zijn te geven, aan God, hetgeen Godes is in al de

handelingen van de Godsdienst en aan alle mensen wat hun toekomt, naar de verplichtingen, die door betrekking, ambt, contract, of op enigerlei andere wijze, op ons rusten. Diegenen alleen zijn waarlijk wijs, die in en voor alles nauwgezet van geweten zijn, en de Schrift heeft ten doel ons die wijsheid te leren. Gerechtigheid in de plichten van de eerste tafel van de wet, recht in de tweede tafel en billijkheid, dat is oprechtheid, in beide, dat is de onderscheiding, die door sommigen wordt gemaakt.

III. Ten gebruike van wie zij geschreven werden, vers 4. Zij zijn nuttig voor allen, maar zijn inzonderheid bestemd:

1. Voor *de slechten*, dat is: de eenvoudigen om hun *kloekzinnigheid te geven*. Het onderricht hier gegeven, is duidelijk en gemakkelijk verstaanbaar ook voor de minstbegaafden. Zelfs de dwazen zullen in deze weg niet dwalen, en diegenen zullen er waarschijnlijk nut en voordeel van hebben, die zich van hun onwetendheid bewust zijn, er zich van bewust zijn dat zij het nodig hebben om onderwezen te worden, en dus begerig zijn om onderwijs te ontvangen, en zij, die dit onderwijs ontvangen in zijn licht en kracht, zullen, hoewel zij eenvoudig zijn, er kloekzinnig door worden, omzichtig, zodat zij de zonde kennen, die zij moeten vermijden en de plichten, die zij moeten behartigen en aan de listen en verlokkingen van de verzoeker ontkomen. Hij, die oprecht is als de duif, kan, door Salomo's regelen op te merken en op te volgen, voorzichtig worden als de slang, en hij die zondig dwaas is geweest, wordt, als hij begint zich door het Woord Gods te laten besturen, Godvruchtig verstandig.

2. Voor jonge mensen, om hun *wetenschap en bedachtzaamheid te geven*. De jeugd is het tijdperk om te leren, in de jeugd grijpt men het onderwijs aan, ontvangt men indrukken, onthoudt men wat men heeft geleerd. Daarom is het van groot belang dat de geest, het gemoed, dan goed voorbereid worden, en geen betere denkbeelden kan zij ontvangen dan die van Salomo's spreken. De jeugd is roekeloos, eigenzinnig en onnadenkend, de mens is als het veulen eens woudezels geboren, en daarom is het nodig dat hij getemd wordt door het bedwang, en bestuurd wordt door de regelen die wij hier vinden. En indien jonge mensen slechts willen acht geven op hun wegen, overeenkomstig Salomo's spreken, dan zullen zij spoedig de kennis en bedachtzaamheid van de ouden verkrijgen. Salomo had bij het schrijven van dit boek het oog op het nageslacht, hopende daardoor de edele beginselen van wijsheid en deugd in te planten in het hart van het opkomend geslacht.

IV. Welk goed gebruik er van gemaakt kan worden, vers 5, 6. Zij, die jong en onwetend zijn, kunnen er verstandig door gemaakt worden, Zij zijn niet buitengesloten van Salomo's school zoals zij van Plato's school waren buitengesloten. Maar is het alleen voor dezulken? Neen, hier is niet slechts melk voor kinderkens maar vaste spijs voor krachtige mannen.

Dit boek zal niet slechts de dwazen en slechten wijs en goed maken, maar het zal de wijzen en goeden wijzer en beter maken, en hoewel de dwaas en de jongeling dit onderwijs misschien zullen verachten, en er niet beter door worden, zal *die wijs is horen*, de wijsheid zal gerechtvaardigd worden van haar kinderen, hoewel niet door de kinderen, die op de markt zitten. Zelfs wijzen moeten horen, en zich niet te wijs achten om te leren. Een wijs man is zich bewust van zijn gebreken, "Plurima ignoro, sed ignorantiam meam non ignoro ik ben onkundig omtrent vele dingen, maar niet omtrent mijn eigen onkunde" en daarom streeft hij nog voorwaarts ten einde in leer en kennis toe te nemen, meer te weten, en het beter te weten duidelijker en meer bepaald, en

beter te weten hoe er een goed gebruik van te maken. Zolang wij leven moeten wij streven naar meer nuttige kennis. Het was een gezegde van een van de grootste rabbijnen: "qui non auget scientiam amittit de ea indien onze kennis niet toeneemt, dan gaat zij verloren" en zij, die willen toenemen in kennis, moeten de Schriften bestuderen, die de mens Gods volmaakt doen worden. Een wijs man, die toeneemt in kennis, is niet slechts nuttig voor zichzelf, maar ook voor anderen.

1. Als raadsman. Die *verstandig is* in deze voorschriften van de wijsheid, zal, door ze te vergelijken met elkaar en met zijn eigen waarnemingen, trapsgewijze *wijze raad bekomen*, en hij is goed op weg naar bevordering, verhoging, hij zal geraadpleegd worden als een orakel, en men zal hem de leiding van de openbare zaken toevertrouwen. Hij zal aan het roer zitten, dat is de betekenis van het woord. Naarstigheid baant de weg tot eer, en zij, die door God met wijsheid gezegend werden, moeten er zich op toeleggen, om er goed mee te doen, naar de sfeer is, waarin zij zich bewegen. Het is voorzeker een grotere eer om raadsman te zijn van de vorst, maar er is meer liefde en barmhartigheid in om raadsman te zijn van de armen, zoals Job het met zijn wijsheid geweest is, Job 29:15. De blinde was ik tot ogen.

2. Als een uitlegger, vers 6. Om *te verstaan een spreuk*. Salomo zelf was vermaard om zijn oplossen van raadselen en van moeilijke vraagstukken, hetgeen van oudsher een beroemd vermaak was voor Oosterse vorsten, getuige zijn ontbinden van de knopen, waarmee de koningin van Scheba hem verlegen dacht te maken. Nu onderneemt hij het hier om zijn lezers dat talent te bezorgen, in zover dit aan de beste doeleinden dienstig kon zijn. Zij zullen *een spreuk verstaan* en *de uitlegging*, zonder welke de spreuk een ongekraakte noot is. Als zij een wijs gezegde horen, zullen zij, al is zij in beeldspraak, er de zin van verstaan, en er gebruik van weten te maken. De *woorden van de wijzen* zijn soms *raadselen*, duistere gezegden. In de brieven van Paulus waren dingen zwaar om te verstaan, maar voor hen, die goed tehuis zijn in de Schrift, geestelijke dingen met geestelijke weten samen te voegen, zullen zij gemakkelijk en veilig zijn, zodat, indien gij hun vraagt: Hebt gij dit alles verstaan? zij kunnen antwoorden: Ja, Heere. Het is een eer voor de Godsdienst, als mannen van eer mannen van verstand zijn, alle Godvruchtigen behoren er dus naar te streven om verstandig te zijn, zich moeite te geven in het gebruiken van de middelen om hun kennis te vermeerderen. Spreuken 1:7-9 Het ondernomen hebbende om *de jongeling wetenschap en bedachtzaamheid te leren* stelt Salomo nu hier twee algemene regelen vast welke te dien einde waargenomen moeten worden, en deze zijn: God te vrezen en zijn ouders te eren, met welke twee fundamentele zedewetten Pythagoras zijn gulden verzen begint, maar de eerste ervan allerellendigst verminkt, "primum, deos immortales cole parentesque honora, Ten eerste, aanbid de onsterflijke goden en eer uw ouders." Om jonge mensen te maken wat zij behoren te zijn:

I. Laat hen acht geven op God als de Allerhoogste, vers 7. *De vreze des Heeren is het beginsel van de wetenschap*) zij is het voornaamste deel van de kennis, zo heeft het de kanttekening, zij is het hoofd, het voornaamste, van de wetenschap, dat is:

1. Van alles wat geweten moet worden is dit het duidelijkst, het klaarblijkelijkst dat *God gevreesd moet worden*, geëerd, gediend en aangebeden, dit is zozeer het begin van de wetenschap dat zij niets weten die dit niet weten.

2. Om tot alle nuttige wetenschap te geraken, is het volstrekt noodzakelijk dat wij God vrezen, wij

zijn niet in staat om voordeel te trekken uit het onderwijs, dat ons gegeven wordt, tenzij er in ons hart een heilige eerbied voor God is, en iedere gedachte binnen in ons tot Zijn gehoorzaamheid is gebracht. Indien iemand wil deszelfs wil doen, die zal van deze leer bekennen of zij uit God is, Johannes 7:17.

3. Gelijk al onze kennis ontstaan moet uit de vreze Gods, zo moet zij er naar uitgaan als tot haar volkomenheid en haar middelpunt. Diegenen weten genoeg, die weten hoe God te vrezen, die er zich op toelagen om Hem in alles te behagen, die vrezen Hem in iets te beledigen. Dit is de alfa en de omega van de kennis. Om deze waarheid te bevestigen, dat het oog op God al ons streven naar kennis moet leiden en aansporen, merkt hij op: *de dwazen* de atheïsten, die op God geen acht slaan, *verachten wijsheid en tucht*, daar zij geheel geen vrees hebben voor Gods toorn, noch begeerte naar Zijn gunst, zij zullen er u niet voor danken, als gij hun zegt wat zij kunnen doen om aan Gods toorn te ontkomen en Zijn gunst te verkrijgen. Zij, die tot de Almachtige zeggen: Wijk van ons, die Hem zo weinig vrezen dat zij Hem trotseren, kunnen er ons niet verbaasd over doen staan, dat zij de kennis van Zijn wegen niet begeren, maar Zijn tucht verachten. Diegenen zijn dwaas, die God niet vrezen en de Schriften niet waarderen, en hoewel zij kunnen voorwenden bewonderaars te zijn van vernuft, zijn zij toch in werkelijkheid vreemdelingen voor en vijanden van de wijsheid.

II. Laat hen achting hebben voor hun ouders als hun meerderen, vers 8, 9. *Mijn zoon hoor de tucht uws vaders*. Hij bedoelt dat hij niet alleen wenst dat zijn eigen kinderen hem eerbied zullen betonen, zullen acht slaan op hetgeen hij tot hen zegt, ook niet alleen dat zijn leerlingen en degenen, die tot hem kwamen om door hem onderricht te worden, tot hem zullen opzien als hun vader en op zijn voorschriften zullen letten in de gezindheid van kinderen, maar dat hij wenst dat alle kinderen gehoorzaam zullen zijn aan en eerbiedig jegens hun ouders, zich zullen gedragen naar de deugdzame en Godsdienstige opvoeding, die deze hun geven, overeenkomstig de wet van het vijfde gebod.

1. Hij beschouwt het als aangenomen, dat zij hun kinderen zullen onderwijzen met al de wijsheid die zij hebben, en met al het gezag dat zij over hen hebben hun wet zullen voorschrijven tot hun welzijn. Zij zijn redelijke wezens en daarom moeten wij hun geen wet geven zonder onderricht, wij moeten hen trekken met mensenzelen, en als wij hun zeggen wat zij moeten doen, dan moeten wij er hun bij zeggen waarom. Maar zij zijn verdorven en eigenzinnig, en daarom is met het onderwijs ook wet nodig. Abraham zal niet slechts zijn huisgezin onderwijzen, maar bevelen. Beiden vader en moeder moeten doen wat zij kunnen voor de goede opvoeding hunner kinderen, en dat alles is dan nog weinig genoeg.

2. Hij beveelt kinderen om de goede lessen en wetten, die hun ouders hun geven, aan te nemen en te onthouden.

a. Ze te ontvangen met bereidwilligheid. Hoor de tucht uws vaders, hoor haar, en neem haar ter harte, hoor haar, en heet haar welkom, wees er dankbaar voor, stem er mee in.

b. Er aan vast te houden. Verlaat hun wet niet. Denk niet dat gij als gij volwassen zijt en niet langer onder voogden en verzorgers zijt, nu naar uw zin en wil kunt leven, neen *de wet uwer moeder*, vers 8, is in overeenstemming met de wet van God, en derhalve moet zij nooit worden verlaten, gij zijt onderricht in de weg die gij gaan moet, en daarom moet gij, als gij oud zijt geworden, er niet van afwijken. Sommigen hebben opgemerkt dat, terwijl de zedenleer van de

heidene en de wetten van de Perzen en Romeinen aan kinderen alleen voorschreven om achting en eerbied te hebben voor hun vader, de wet van God evenzo ook eerbied voor de moeder gebiedt.

3. Hij beveelt dit aan als iets, dat zeer bevallig en lieflijk is, en ons eer zal bijzetten. "De tucht en de wet uwer ouders zullen, als zij zorgvuldig nageleefd worden, *uw hoofd een aangenaam toevoegsel zijn*, vers 9, een sieraad, dat in de ogen Gods van grote waarde is, en u een even groot en voornaam aanzien zal geven als zij hebben, die gouden *ketenen aan hun hals* dragen." Laat Goddelijke waarheden en geboden u een kroon, het hoogste ereteken wezen-laat ons die op prijs stellen, er eerezuchtig naar zijn, en dan zullen zij dit voor ons wezen. Diegenen zijn in waarheid van waardij, die zich meer schatten naar hun deugd en Godsvrucht, dan naar hun wereldlijke rijkdom en waardigheid. Spreuken 1:10-19 Hier geeft Salomo nog een algemene regel aan de jonge mensen teneinde hen de paden van de wijsheid te doen vinden en er hen op te houden en die is: om zich te wachten voor kwaad gezelschap. Davids psalmen beginnen met deze waarschuwing, en dat doen ook Salomo's spreuken, want niets is meer verwoestend voor levende Godsvrucht en een geregelde levenswandel, vers 10. *Mijn zoon*, die ik liefheb en in wie ik tederlijk belang stel, *indien de zondaars u aanlokken, bewillig niet*. Dit is een goede raad voor ouders om aan hun kinderen te geven, als zij hen uitzenden in de wereld, het is dezelfde raad die Petrus aan zijn nieuw bekeerden gaf: Wordt behouden van dit verkeerd geslacht, Handelingen 2:40.

Merk op:

1. Hoe ijverig goddeloze mensen zijn om anderen op de paden van de verderver te lokken. Zij zullen aanlokken, zondaren hebben gaarne metgezellen in en bij hun zonde, de gevallen engelen waren verleiders bijna even spoedig als zij zondaars geworden zijn. Zij dreigen niet, zij redeneren of betogen niet maar zij verlokken met vleierij en fraaie woorden, met een lokaas trekken zij jonge mensen aan de haak. Maar zij vergissen zich als zij denken dat zij door anderen er toe te brengen, om in hun schuld te delen en met hen als het ware in een verbond te zijn, zelf daardoor minder te betalen zullen hebben, want zij zullen zoveel te meer hebben te verantwoorden.

2. Hoe jonge mensen op hun hoede moeten zijn, opdat zij zich niet door hen laten verleiden. "*Bewillig niet*, en dan kunnen zij, hoewel zij u verleiden, niet dwingen. Spreek niet zoals zij spreken, doe niet zoals zij doen of willen dat gij doen zult, heb geen gemeenschap met hen." Om aan deze waarschuwing kracht bij te zetten:

I. Toont hij hoe bedrieglijk de redeneringen zijn, die de zondaars gebruiken in hun verlokkingen en de kunsten van vleien en flikflooiën die zij aanwenden om onvaste zielen te misleiden. Hij noemt inzonderheid struikrovers, die doen wat zij kunnen om anderen in hun bende te lokken, vers 11-14. Zie hier wat zij willen, dat de jongeling doen zal, "*Ga met ons*, vers 11, geef ons uw gezelschap, " in het eerst wenden zij voor niets anders of niets meer dan dat te begeren, maar het werven gaat verder, gaat hoger: "*gij zult uw lot midden onder ons werpen*, word onze deelgenoot, voeg uw kracht bij de onze, en laat ons besluiten tezamen te leven en te sterven, het zal u gaan zoals het ons gaat, en *laat ons allen een buidel hebben*, zodat wij wat wij tezamen winnen, tezamen in vrolijkheid verteren, want dat is hun doel. Van twee onredelijke, onverzadelijke begeerten stellen zij zich de bevrediging voor en daarmee lokken zij hun prooi in de strik.

1. Hun wreedheid. Zij dorsten naar bloed en haten hen, die onschuldig zijn en hun nooit reden tot

toorn of misnoegen hadden gegeven, omdat zij hen door hun eerlijkheid en vlijt beschamen en veroordelen, *laat ons daarom loeren op bloed*, en *ons versteken tegen hen*. Zij zijn zich van generlei misdaad bewust, en bijgevolg duchten zij geen gevaar, maar gaan ongewapend op reis, en zo kunnen wij hen dan zoveel gemakkelijker tot onze prooi maken. En, o hoe zoet zal het zijn *hen levend te verslinden!* Deze bloeddorstige mensen zullen dit met evenveel gretigheid doen als waarmee de leeuw het lam verslindt. Als hier nu tegen ingebracht wordt: "De overblijfselen van de vermoorden zullen de moordenaars verraden," dan antwoorden zij: Daarvan lopen wij geen gevaar, want we *zullen hen geheel en al verslinden, gelijk die in de kuil nederdalen*". Wie zou zich kunnen voorstellen dat de menselijke natuur zo ontzettend zou ontaarden, dat het ooit voor de ene mens een genot kan zijn om een andere te doden! 2. Hun gierigheid. Zij hopen er een goede buit door te verkrijgen, vers 13. *"Alle kostelijk goed zullen wij vinden door dit handwerk te beoefenen, zij het ook dat wij er ons hoofd aan wagen, toch zullen wij onze huizen met roof vullen."* Zie hier:

a. Hun idee van wereldse rijkdom, zij noemen het *kostelijk goed*, terwijl het noch goed noch kostelijk is, het is een schaduw, het is ijdelheid, inzonderheid als het verkregen is door roverij Psalm 62:11. Het is als hetgene dat niet is, dat aan de mens geen wezenlijke voldoening kan schenken. Het is goedkoop, het is iets gewoons, maar in hun schatting is het kostelijk, en daarom willen zij er hun leven en misschien hun zielen aan wagen, om het te verkrijgen. Het is de verderfelijke vergissing van duizenden, dat zij de rijkdom van de wereld overschatten en die houden voor *kostelijk goed*.

b. De overvloed ervan, die zij zich voorspiegelen: *wij zullen onze huizen met roof vullen*. Zij, die met de zonde handelen, beloven zich machtig veel gewin, er schatrijk door te zullen worden. Al deze dingen zal ik u geven, zegt de verzoeker, maar zij dromen slechts dat zij eten, het huisvol slinkt weg tot nauwelijks een handvol, zoals het gras op het dak.

II. Hij toont het verderfelijke aan van die wegen, als een reden, waarom wij ervoor terug moeten schrikken, vers 15. *"Mijn zoon, wandel niet met hen op de weg*, vergezel u niet met hen, houdt u zover mogelijk van hen verwijderd, *weer uw voet van hun pad*, neem geen voorbeeld aan hen, doe niet zoals zij doen." Zo groot is het bederf van onze natuur, dat onze voet zeer geneigd is om in het pad van de zonde te treden, zodat wij er onszelf geweld voor moeten aandoen om hem er van te weren, en onszelf bedwang moeten aandoen, als wij in het minst of geringst die kant uitgaan. Bedenk:

1. Hoe verderfelijk hun weg is in zijn aard, vers 16. *Hun voeten lopen ten boze*, tot hetgeen God mishaaft en schadelijk is voor de mens, want zij *haasten zich om bloed te storten*. De weg van de zonde gaat bergafwaarts, de mensen kunnen niet slechts niet staande blijven, maar hoe langer zij er op voortgaan, hoe harder zij lopen en er spoed mee maken, alsof zij bang waren geen kwaad genoeg te kunnen doen, en besloten waren er geen tijd voor te verliezen. Zij zeiden dat zij er langzaam in zouden voortgaan, (*laat ons loeren op bloed*, vers 1 maar gij zult bevinden dat zij allen haast maken, zozeer heeft de Satan hun hart vervuld.

2. Hoe verderfelijk de gevolgen ervan zullen zijn. Hun wordt duidelijk gezegd dat die boze weg gewis eindigen zal in hun verderf, en toch volharden zij er in:

a. Zij zijn als de domme vogel, die het net gespreid ziet om hem te vangen, maar tevergeefs, het lokaas trekt hem aan, en hij laat zich door zijn eigen ogen niet waarschuwen, vers 17. Maar wij denken dat wij van meer waardij zijn dan vele musjes, en daarom moesten wij ook wijzer zijn en

met meer voorzichtigheid handelen. God heeft ons wijzer gemaakt dan de vogelen des hemels, Job 35:11. Zullen wij dan toch even dom zijn als zij?

b. Zij zijn nog erger dan de vogelen en hebben het verstand niet, dat wij soms in deze opmerken, want de vogelaar weet dat het tevergeefs is om zijn net te spreiden *voor de ogen van het gevogelte*, en daarom gebruikt hij zijn kunst om het te verbergen. Maar de zondaar ziet verderf aan het einde zijns wegs, de moordenaar, de dief zien de gevangenis en de galg voor zich, ja zij zouden de hel voor zich kunnen zien, hun wachters zeggen hun dat zij gewis zullen sterven, maar het is tevergeefs, zij storten zich in de zonde, gaan er roekeloos mee voort zoals het paard zich in de slag stort. Want waarlijk, de steen, die zij rollen, keert op henzelf weer, vers 18, 19. Zij loeren in het geheim op het bloed van anderen, maar tegen hun bedoeling in zal het blijken dat zij op hun eigen bloed, hun eigen leven loeren, zij zullen tot een schandelijk einde komen, en zo zij al aan het zwaard van de magistraat ontkomen is er toch een Goddelijke Nemesis, die hen vervolgt. De wraak laat hen niet leven. Hun geldgierigheid jaagt hen voort naar die praktijken, die hun niet zullen toelaten om de helft hunner dagen te leven, maar het getal hunner maanden in het midden zullen afsnijden. Zij hebben weinig reden om trots te zijn op hun bezitting, daar zij *de ziel harer meesters zal vangen*, en dan in de handen komt van andere meesters, en wat baat het een mens zo hij de gehele wereld wint, als hij zijn leven verliest? Want dan kan hij niet langer genieten van de wereld, en nog veel minder zo hij zijn ziel verliest, en deze ten verderve gaat, zoals velen door de liefde tot het geld ten verderve gaan. Hoewel Salomo nu alleen de verzoeking tot roverij op de grote weg specificeert, bedoelt hij er toch mee om ons te waarschuwen tegen alle ander kwaad, waartoe de zondaars de mensen verlokken, zodanig zijn ook de wegen van de dronkaards en van de onkuisen, zij geven zich toe in een genot, dat hen ten verderve voert, zowel hier als hiernamaals, en daarom: bewillig niet.

Spreuken 1:20-33

Salomo had aangetoond hoe gevaarlijk het is om naar de verzoeken van Satan te luisteren, en nu toont hij aan hoe gevaarlijk het is om niet te luisteren naar de roepstem van God, waarvan de veronachtzaming ons voor eeuwig zal berouwen.

Merk op:

I. Door wie God ons roept: *door de wijsheid*. Het is de wijsheid, die *buiten roept*. Het woord staat in het meervoud, *wijsheden*, want, gelijk er oneindige wijsheid is in God, zo is er ook de veelvuldige wijsheid Gods, Efëze 3:10. God spreekt tot de kinderen van de mensen door al de soorten van wijsheid, en gelijk in iedere wil, zo is er ook in ieder woord van God raad.

1. Het menselijk verstand is wijsheid, het licht en de wet van de natuur, de krachten en vermogens van de rede, en het ambt van het geweten, Job 38:36. Door deze spreekt God tot de kinderen van de mensen, en redeneert met hen. De ziel des mensen is een lamp des Heren en waarheen de mensen ook gaan, overal kunnen zij een stem, die achter hen is, horen, zeggende: Dit is de weg, en de stem van het geweten is de stem van God, niet altijd een zachte, stille stem, maar soms roept zij.

2. De burgerlijke regering is wijsheid, zij is de instelling Gods, magistraten zijn Zijn plaatsvervangers. Door David had God tot de onzinnigen gezegd: Weest niet onzinnig, Psalm 75:4. Aan de deuren van de poorten, in het voorste van het gewoel, waar de gerechtshoven hun zittingen hielden, roepen de rechters, de wijsheid des volks, in de naam van God tot de

godelozen, om zich te bekeren en hun leven te beteren.

3. Goddelijke openbaring is wijsheid, al haar voorschriften, al haar wetten zijn zo wijs als de wijsheid zelf. Door het geschreven Woord, door de wet van Mozes, die ons de zegen voorstelt en de vloek, door de lippen van de priesters, die wetenschap bewaren, door Zijn dienstknechten, de profeten, en al de bedienaren van dit Woord maakt God Zijn wil bekend aan de zondaren, waarschuwt Hij hen even duidelijk als hetgeen op de straten of in de gerechtshoven geroepen wordt door de omroepers. In Zijn Woord legt God niet alleen de zaak bloot, meer bespreekt haar met de kinderen van de mensen. Komt dan, en laat ons tezamen richten, Jesaja 1:18.

4. Christus zelf is wijsheid, is wijsheden, want in Hem zijn al de schatten van de wijsheid en van de kennis verborgen, en Hij is het middelpunt van alle goddelijke openbaring. Hij is niet slechts de essentiële wijsheid, maar het eeuwige Woord door wie God tot ons spreekt, en aan wie Hij al het oordeel heeft overgegeven, Hij is het dus, die beide bij zondaren pleit, en het vonnis over hen uitspreekt, Hij noemt zichzelf de wijsheid, Lukas 7:35.

II. Hoe en op wat wijze Hij ons roept.

1. Zeer openlijk, opdat allen, die oren hebben om te horen, zullen horen, daar allen welkom zijn om het voordeel voor zich te nemen van hetgeen gezegd is, en allen er belang bij hebben om er acht op te geven. De regelen van de wijsheid worden *buiten op de straten* bekend gemaakt, niet alleen in de scholen, of in de paleizen van de vorsten, maar *in het voorste van het gewoel*, onder het gewone volk, dat voorbijgaat *aan de deuren van de poorten* en *in de stad*. Het is kostelijk om het net des Evangelies uit te werpen, waar zeer vele vissen zijn, in de hoop dat er dan sommigen in het net besloten zullen worden. Dit werd vervuld in onze Heere Jezus, die openlijk in de tempel heeft geleerd en onder de scharen des volks, en in het verborgen niets heeft gesproken, Johannes 18:20, en Zijn dienaren bevolen heeft om Zijn Evangelie te verkondigen van de daken Mattheüs 10:27. God zegt: Ik heb niet in het verborgen gesproken, Jesaja 45:19. Geen spraak of taal is er, waar de stem van de wijsheid niet wordt gehoord. De waarheid zoekt geen hoeken, de deugd schaamt zich niet over zichzelf.

2. Zeer nadrukkelijk en aandoenlijk. Zij roept en roept, als een wie het menens is, Jezus stond en riep. *Zij verheft haar stem*, laat haar woorden horen met alle mogelijke duidelijkheid en liefde. God begeert gehoord te worden, begeert dat men acht op Hem zal slaan.

III. Waarin de roepstem van God en Christus bestaat.

1. Hij bestraft zondaars wegens hun dwaasheid en hun hardnekkig volharden er in, vers 22.

Merk op:

a. Wie het zijn, die de wijsheid hier bestraft. In het algemeen zijn het onverstandigen, die daarom met recht veracht konden worden, dezulken, die de dwaasheid liefhebben en aan wie men dus met recht zou kunnen wanhopen, maar zelfs bij hen, voor wie wij zo weinig hoop hebben, moeten wij de middelen gebruiken, omdat wij niet weten wat de Goddelijke genade doen zal. Tot drie soorten van personen wordt hier geroepen:

a. Onverstandigen, *die het onverstand beminnen*. Zonde is onverstand, en zondaren zijn onverstandigen, zij handelen onverstandig, zeer onverstandig, en de toestand van de zodanige is zeer slecht, die het onverstand beminnen, verzot zijn op hun onverstandige begrippen omtrent

goed en kwaad, hun onverstandige vooroordelen tegen de wegen Gods en in hun element zijn als zij iets onverstandigs doen, zich verlustigen in hun eigen misleiding, en zich vleien in hun goddeloosheid.

b. *Spotters, die voor zich de spotternij begeren.* Hoogmoedige mensen, die er behagen in scheppen om allen te dreigen, die rondom hen zijn, vrolijke lieden, die met de gehele wereld de draak steken, en van alles dat hun voorkomt een grapje maken. Maar het zijn inzonderheid spotters met de Godsdienst, die bedoeld worden de ergsten van de zondaars, die het verachten om zich aan de waarheden en wetten van Christus te onderwerpen en aan de bestraffingen en vermaningen van Zijn Woord, en er trots op zijn, dat zij alles wat heilig en ernstig is ternederwerpen.

c. *Zotten, die de wetenschap haten,* alleen diegenen zijn vijanden van de Godsdienst, die hem niet recht begrijpen. En het zijn de ergste dwazen, die het haten om onderricht en verbeterd te worden, en een ingewortelde afkeer hebben van ernstige Godsvrucht.

b. Hoe de bestraffing is uitgedrukt. "Hoe lang zult gij dit doen?" Dit geeft te kennen dat de God des hemels de bekering en verbetering van de zondaren begeert, en niet hun verderf, dat Hem hun hardnekkigheid en traagheid zeer mishaagt, dat Hij wacht om genadig te zijn, en bereid is om de zaak met hen te bespreken.

2. Hij nodigt hen om zich te bekeren en wijs te worden, vers 23. En hier:

a. Is het voorschrift duidelijk: *Keert u tot Mijn bestraffing.* Wij maken geen goed gebruik van de bestraffing, die ons gegeven wordt om hetgeen kwaad is, indien wij er ons niet van afwenden tot hetgeen goed is, want daarvoor werd de bestraffing gegeven. Keert terug tot uw rechte gezindheid, keert terug tot God, keert terug tot uw plicht, bekeert u en leeft.

b. De beloften zijn zeer aanmoedigend. Zij die het onverstand beminnen, bevinden zich onder de zedelijke onmacht om van zin en weg te veranderen, zij kunnen door hun eigen kracht zich niet bekeren, en daarop antwoordt God: *Zie, Ik zal Mijn Geest ulieden overvloedig uitstorten,* begeeft u er toe om te doen wat gij kunt, en de genade Gods zal met u medewerken, in u werken beide het willen en het doen van hetgeen goed is, en dat gij zonder die genade niet zou kunnen doen. Help uzelf en God zal u helpen, strek uw verdorde hand uit, en Christus zal haar versterken en genezen.

a. De werker van deze genade is de Geest, en deze is beloofd: *Ik zal ulieden Mijn Geest uitstorten,* als olie, als water, gij zult de Geest overvloedig hebben, stromen van levend water, Johannes 7:38. Onze hemelse Vader zal de Heilige Geest geven aan hen, die er Hem om bidden.

b. Het middel van deze genade is het Woord, dat ons, zo wij het op de rechte wijze aannemen zal bekeren, daarom is er beloofd: *Ik zal Mijn woorden u bekend maken,* ze niet slechts tot u spreken, maar ze u bekend maken u geven dat gij ze verstaat. Voor een oprechte bekering is bijzondere genade nodig. Maar die genade zal nooit onzegd worden aan hen, die haar in oprechtheid zoeken en er zich aan onderwerpen.

3. Hij spreekt het vonnis uit over hen, die zich verhardten tegen alle middelen en methodes van de genade. Het is zeer vreeslijk, vers 24-32. De Opperste Wijsheid, de zondaren tot bekering hebbende geroepen, wacht een wijle om te zien welke uitwerking deze roeping zal hebben, Ik heb geluisterd en toegehoord, zij spreken niet wat recht is, Jeremia 8:6, en daarom gaat zij er nu toe over om hun te zeggen, wat er het einde van zal wezen.

A. De misdaad wordt opgesomd, en zij is ten hoogste tergend. Zie wat het is, waarvoor het oordeel tegen onboetvaardige zondaars wordt uitgesproken, in de grote dag, en gij zult zeggen dat zij het verdienen, en dat de Heere er rechtvaardig in is. Het is, in korte woorden, het verwerpen

van Christus en van de aanbiedingen van Zijn genade, de weigering om zich te onderwerpen aan de voorwaarden van Zijn genade, aan de voorwaarden van Zijn Evangelie, dat hen verlost zou hebben beide van de vloek van de wet Gods en van de heerschappij van de wet van de zonde.

a. Christus riep tot hen, om hen te waarschuwen voor hun gevaar, Hij *heeft Zijn handen tot hen uitgestrekt* om hun genade aan te bieden, ja om hen uit hun ellendige toestand te verlossen, *Zijn hand uitgestrekt* tot hen, opdat zij haar zouden aangrijpen, maar zij *weigerden, daar was niemand, die opmerkte*. Sommigen waren zorgeloos en onverschillig, sloegen er geen acht op, letten niet op hetgeen tot hen gezegd werd. Anderen waren eigenzinnig, en hoewel zij het niet konden vermijden om de wil van Christus te horen hebben zij toch ronduit geweigerd, vers 24. Zij waren verzet op hun onverstand, en wilden niet verstandig gemaakt worden. Zij waren hardnekkig tegen alle methodes, die aangewend werden om hen van hun boze weg te doen wederkeren. God *streekte Zijn hand* uit in goedertierenheden, die hun geschonken werden, en als deze niets op hen vermochten, in tuchtigingen, maar het was alles tevergeefs, zij sloegen even weinig acht op de werkingen van Zijn hand als op de verklaringen van Zijn mond.

b. Christus bestraft hen en gaf hun raad, bestraft hen niet slechts voor hetgeen zij verkeerd hadden gedaan, maar ried hen aan om beter te doen (dat zijn bestraffingen van de tucht en blijken van liefde en welwillendheid) maar zij hebben al Zijn raad verworpen, als niet waardig om ter harte genomen te worden, en hebben *Zijn bestraffing niet gewild*, alsof het beneden hen was om door Hem bestraft te worden, en alsof zij nooit iets gedaan hadden, dat verdiende bestraft te worden, vers 25. Dit wordt herhaald in vers 30. "*Zij hebben in Mijn raad niet bewilligd*, maar hem met minachting verworpen. Bestrafing noemden zij *smaad*, en namen haar verkeerd op, Jeremia 6:10, ja zij *hebben al Mijn bestraffingen versmaad*, alsof het alles maar scherts was en niet de moeite waard om opgemerkt te worden." Diegenen zijn getekend voor het verderf, die doof zijn voor bestraffing en goede raad.

c. Zij werden vermaand om zich te onderwerpen aan de heerschappij van rede en Godsdienst, maar zij hebben tegen beide gerebelleerd. Ten eerste. De rede kon hen niet regeren, want *zij hebben de wetenschap gehaat*, vers 29, het licht van de Goddelijke waarheid gehaat, omdat het hun het kwaad hunner werken toonde Johannes 3:20. Zij haatten het, dat hun gezegd werd hetgeen zij niet dragen konden om te weten. Ten tweede. De Godsdienst kon hen niet regeren, want zij hebben de vreze des Heeren niet verkozen, maar verkozen liever te wandelen in de weg van hun hart en in het gezicht hunner ogen. Zij werden er toe vermaand om zich God steeds voor ogen te stellen, maar ze gaven er de voorkeur aan, om Hem en Zijn vreze achter hun rug te werpen. Zij, die *de vreze des Heeren niet verkiezen*, tonen dat zij geen kennis hebben.

B. Het vonnis wordt uitgesproken, en het is voorzeker ten verderve. Zij, die zich niet willen onderwerpen aan Gods regering, zullen gewis omkomen onder Zijn toorn en vloek, en het Evangelie zelf zal hen niet helpen. Zij wilden de weldaad van Gods genade niet aannemen, toen zij hun werd aangeboden, en daarom vallen zij als slachtoffers van Zijn gerechtigheid, Hoofdstuk 29:1. Deze bedreigingen zullen ten volle vervuld worden in het oordeel van de grote dag en de eeuwige rampzaligheid van de onboetvaardigen, waarvan echter reeds enige voorproeven zijn in tegenwoordige oordelen.

a. Thans zijn de zondaren in voorspoed en gerust, zij leven op hun gemak, en trotseren de smart. Maar,

Ten eerste. *Hun verderf, hun vrees, komt*, vers 26. Er zal ziekte komen, de kwalen die zij als de voorboden van de dood zullen vrezen. Andere rampen zullen komen, rampen betreffende hun geest, hun bezittingen, die hen zullen overtuigen van hun dwaasheid om God op een afstand

van hen te houden.

Ten tweede. Hun rampen zullen hen zeer verschrikken. Zij worden aangegrepen door vrees, en zij denken dat het kwaad nog erger zal worden. Als openbare oordelen uitgaan dan zijn de zondaren te Zion verschrikt, beving heeft de huichelaars aangegrepen, de dood is voor hen de koning van de verschrikking, Job 15:21 en verv., 18:11 en verv., deze vrees zal hun voortdurende kwelling zijn.

Ten derde. Naar hun vrees zal het hun wezen. *Hun vrees komt*, de zaak, Waarvoor zij bevreesd waren, zal hun overkomen, zij zal komen *gelijk een verwoesting*, als een geweldige vloed, alles voor zich heen wegvagende, het zal hun *verderf*, hun algeheel verderf wezen, en het zal komen *als een wervelwind*, die plotseling en met geweld alles als kaf voor zich henen drijft. Zij, die de vreze Gods niet tot zich willen toelaten, zijn open en bloot voor alle andere vrees, en hun vrees zal blijken niet zonder oorzaak te wezen.

Ten vierde. Hun vrees zal dan overslaan in wanhoop, *benauwdheid en angst zullen hun overkomen*, want, gevallen zijnde in de put, waarvoor zij bevreesd waren, zullen zij geen weg ter ontkoming zien, vers 27. Doodsbenauwdheid heeft mij aangegrepen, roept Saul, 2 Samuel 1:9, en in de hel is wening en knersing van de tanden van angst en benauwdheid, verdrukking en benauwdheid over de ziel van de zondaar, de vrucht van de verbolgenheid en toorn van de rechtvaardigen God, Romeinen 2:8, 9.

b. Thans heeft God nog medelijden met hun dwaasheid, maar dan *zal Hij lachen in hun verderf*, vers 26. "Ik zal lachen in uw verderf, zoals gij gelachen hebt om Mijn raad. Zij, die spotten met de Godsdienst, zullen zich daardoor slechts voor geheel de wereld bespottelijk maken, de rechtvaardigen zullen over hen lachen, Psalm 52:8 want God zelf zal het doen. Het geeft te kennen dat zij voor eeuwig buitengesloten zullen zijn van Gods ontfermingen, zij hebben zolang tegen de genade gezondigd, dat zij haar nu weggezondigd hebben, Zijn oog zal niet verschonen en niet sparen. Ja meer, Zijn gerechtigheid verheerlijkt zijnde in hun verderf, zal Hij er een welgevallen aan hebben, hoewel Hij thans zou willen dat zij zich bekeren en leven. O wee! Ik zal Mij troosten over Mijn wederpartijders.

c. Thans is God nog bereid om hun gebed te horen, en hun genade te betonen, indien zij er Hem slechts voor wilden zoeken maar dan zal de deur gesloten zijn en zullen zij tevergeefs roepen, vers 28. Dan, als het te laat is, *zullen zij tot Mij roepen* : Heere, Heere, doe ons open. Dan zouden zij gaarne de genade aannemen, die zij nu verwerpen en gering achten, maar *Ik zal niet antwoorden*, omdat zij, toen Ik riep, niet geantwoord hebben, al het antwoord dat zij dan ontvangen, zal slechts wezen: Wijkt van Mij, Ik ken u niet. Dit is het geval geweest van sommigen, zelfs in dit leven, zoals van Saul, die God niet antwoordde door de Urim, noch door de profeten, maar gewoonlijk is er, zolang er nog leven is, plaats voor het gebed en hoop op verhoring, en daarom moet dit zien op de gedenkwaardige gerechtigheid van het laatste oordeel. Dan zullen zij, die God veronachtzaamd hebben, Hem *vroeg zoeken*, Hem ernstig zoeken, maar tevergeefs, *zij zullen Hem niet vinden*, omdat zij Hem niet zochten, terwijl Hij te vinden was, Jesaja 55:6. De rijke man in de hel bad, maar werd afgewezen.

d. Nu zijn zij zeer belust op hun eigen weg en hun eigen raadslagen, maar dan zullen zij er genoeg van hebben, vers 31, naar het spreekwoord: Laat de mensen drinken wat zij gebrouwen hebben zullen zij *eten van de vrucht huns wegs*, hun loon zal wezen naar hun werk, en naar hun keus was, zo zal hun oordeel wezen, Galaten 6:7, 8. Er is in de zonde een natuurlijke neiging tot verderf,

Jakobus 1:15. De zondaren zijn gewis rampzalig, zo zij slechts *van de vrucht huns eigen wegs eten*. Zij, die omkomen, hebben het zichzelf te wijten, en kunnen er niemand anders de schuld van geven. Het is hun eigen raadslag, laat hen er op roemen. God verkiest het loon hunner handelingen, Jesaja 66:4.

e. Thans laten zij zich voorstaan op hun wereldse voorspoed, maar dan zal die bijdragen om hun verderf te verzwaren, vers 32.

Ten eerste. Nu zijn zij er hoogmoedig op, dat zij zich kunnen afwenden van God en zich ontdoen kunnen van de teugels en banden van de Godsdienst maar juist dit zal hen doden, de herinnering er aan zal hen dodelijk in het hart treffen.

Ten tweede. Thans zijn zij trots op hun gerustheid en zinnelijkheid, maar *de afkering van de onverstandigen zal hen doden en de voorspoed van de zotten zal hen verderven*- hoe geruster zij zijn, hoe zekerder en hoe schrikkelijker hun verderf zal wezen, door zich op te blazen van hoogmoed, hun hart vast te kleven aan de wereld, voorzien zij in brandstof voor hun lusten, en verharden zij hun hart in hun boze wegen.

4. Hij besluit met een verzekering van veiligheid en zaligheid aan allen, die zich aan de lering en tucht van de wijsheid onderwerpen vers 33. *Die naar mij hoort* en zich door mij laat regeren zal:

a. Veilig: wezen, hij zal onder de bijzondere bescherming des hemels *zeker wonen*, zodat niets hem werkelijk kan deren.

b. Hij zal gerust zijn, geen ontrustende vrees hebben voor gevaar, hij zal niet slechts veilig zijn voor kwaad, maar *gerust zijn van de vrees des kwaads*. Al wankelde de aarde zullen zij toch niet vrezen. Willen wij veilig wezen voor gevaar en gerust voor de vrees er van? Laat dan steeds de Godsdienst ons besturen en het Woord van God onze raadsman zijn. Dat is het middel om veilig te wonen in deze wereld, en *gerust te zijn van de vrees des kwaads* in de andere wereld.

HOOFDSTUK 2

1 Mijn zoon! zo gij mijn redenen aanneemt, en mijn geboden bij u weglegt; 2 Om uw oren naar wijsheid te doen opmerken; zo gij uw hart tot verstandigheid neigt; 3 Ja, zo gij tot het verstand roept, uw stem verheft tot de verstandigheid; 4 Zo gij haar zoekt als zilver, en naspeurt als verborgen schatten; 5 Dan zult gij de vreze des HEEREN verstaan, en zult de kennis van God vinden. 6 Want de HEERE geeft wijsheid; uit Zijn mond komt kennis en verstand. 7 Hij legt weg voor de oprechten een bestendig wezen; Hij is een Schild dengenen, die oprecht wandelen; 8 Opdat zij de paden des rechts houden; en Hij zal de weg Zijner gunstgenoten bewaren. 9 Dan zult gij verstaan gerechtigheid, en recht, en billijkheden, en alle goed pad. 10 Als de wijsheid in uw hart zal gekomen zijn, en de wetenschap voor uw ziel zal liefelijk zijn; 11 Zo zal de bedachtzaamheid over u de wacht houden, de verstandigheid zal u behoeden; 12 Om u te redden van de kwaden weg, van de man, die verkeerdheden spreekt; 13 Van degenen, die de paden der oprechtheid verlaten, om te gaan in de wegen der duisternis; 14 Die blijde zijn in het kwaad doen, zich verheugen in de verkeerdheden des kwaden; 15 Welker paden verkeerd zijn, en afwijkende in hun sporen; 16 Om u te redden van de vreemde vrouw, van de onbekende, die met haar redenen vleit; 17 Die de leidsman harer jonkheid verlaat, en het verbond haars Gods vergeet; 18 Want haar huis helt naar de dood, en haar paden naar de overledenen. 19 Allen die tot haar ingaan, zullen niet wederkomen, en zullen de paden des levens niet aantreffen; 20 Opdat gij wandelt op de weg der goeden, en houdt de paden der rechtvaardigen. 21 Want de vromen zullen de aarde bewonen, en de oprechten zullen daarin overblijven; 22 Maar de goddelozen zullen van de aarde uitgeroeid worden, en de trouwelozen zullen er van uitgerukt worden.

Salomo had het verderf voorzegd van hen, die hardnekkig zijn in hun goddeloosheid, en nu wendt hij zich in dit hoofdstuk tot hen, die gewillig zijn om zich te laten onderwijzen.

I. Toont hun dat, zo zij de middelen van kennis en genade vlijtig gebruiken, ze van God de kennis en genade zullen verkrijgen, die zij zoeken, vers 1-9.

II. Hij toont hun het onuitsprekelijk voordeel, dat dit voor hen zou wezen.

1. Het zou hen bewaren voor de strikken van boze mannen, vers 10-15, en van boze vrouwen, vers 16-19.

2. Het zou hen leiden en houden in de weg van de goeden, vers 20-22. Zodat ons in dit hoofdstuk geleerd wordt beide om wijsheid te verkrijgen en hoe haar te gebruiken als wij haar hebben, opdat wij haar noch tevergeefs zoeken noch tevergeefs ontvangen.

Spreuken 2:1-9

Lang tevoren had Job gevraagd: De wijsheid vanwaar zal zij gevonden? Job 28:12, 20. Hij had op die vraag dit algemene antwoord gegeven: God weet haar plaats, vers 23. Maar Salomo gaat hier nog verder, en zegt ons beide, waar wij haar kunnen vinden en hoe wij haar kunnen verkrijgen. Hier wordt ons gezegd:

I. Welke middelen wij moeten aanwenden om wijsheid te verkrijgen.

1. Wij moeten nauwkeurig achtgeven op het Woord van God, want dat is het woord van de wijsheid, dat ons wijs kan maken tot zaligheid, vers 1, 2.

a. Wij moeten ervan overtuigd zijn, dat de woorden Gods de fontein en de maatstaf zijn van wijsheid en verstand, en dat wij niet behoeven te begeren wijzer te zijn dan zij ons maken zullen. Wij moeten ons oor en ons hart er toe neigen, als tot de wijsheid en het verstand zelf, veel wijze dingen kunnen in menselijke geschriften gevonden worden, maar de Goddelijke openbaring en de ware Godsdienst, die er op gegrond is, zijn een en al wijsheid.

- b. Wij moeten dienovereenkomstig het Woord van God ontvangen met alle bereidwilligheid des harten en het welkom heten, de geboden zowel als de beloften, zonder murmureren of tegenspreken. Spreek, Heere, want Uw knecht hoort.
- c. Wij moeten ze bij ons wegleggen zoals wij onze schatten bij ons wegleggen, waarvan wij vrezen beroofd te zullen worden. Wij moeten het Woord van God niet slechts ontvangen, maar het houden, het houden in ons hart, teneinde het altijd gereed bij ons te hebben.
- d. Wij moeten er ons oor toe neigen, wij moeten iedere gelegenheid aangrijpen om het Woord van God te horen, er met ernst en aandacht naar luisteren, als bevreesd zijnde dat er ons iets van zal ontglippen.
- e. Wij moeten er ons hart toe neigen, want anders zou het van geen nut zijn dat wij er ons oor toe neigen.

2. Wij moeten veel in het gebed zijn, vers 3. Wij moeten *roepen tot het verstand*, zoals iemand, die op het punt is om van honger om te komen, dringend om brood vraagt, flauwe verlangens zullen niet baten wij moeten dringend aanhouden als degenen, die de waardij kennen van de kennis, en ons eigen gebrek er aan. Wij moeten roepen als nieuwgeboren kinderkens begerig zijn naar de onvervalste melk des Woords, 1 Petrus 2:2. Wij moeten *onze stem verheffen tot het verstand*, haar opheffen tot de hemel, vanwaar deze goede en volmaakte gaven verwacht moeten worden, Jakobus 1:17.

Wij moeten *onze stem geven tot het verstand*, zo is het in het oorspronkelijke, ervoor spreken, ervoor stemmen, de tong onderwerpen aan het gebod van de wijsheid, wij moeten er onze stem aan toewijden, ons hart er toe geneigd hebbende, moeten wij onze stem gebruiken om haar te zoeken. Salomo kon "probatum est" schrijven op deze methode, hij bad om wijsheid en verkreeg haar.

Wij moeten er moeite voor willen doen, vers 4. Wij moeten *haar zoeken als zilver*, haar verre verkiezen boven al de schatten van deze wereld, en arbeiden in het zoeken er naar als degenen die graven in de mijnen, zware arbeid verrichten, aan grote gevaren zijn blootgesteld met onvermoeibare vlijt en onverwinnlijke standvastigheid en vastberadenheid, om het erts te zoeken, of, zoals degenen, die rijk willen worden, vroeg opstaan, en laat opblijven, niets onbeproefd laten, om maar geld te verkrijgen en hun schatkamers te vullen. Even naarstig moeten wij zijn in het gebruiken van de middelen om kennis te verkrijgen en te vervolgen om de Heere te kennen.

II. Op welke voorspoed wij kunnen hopen in het gebruik van deze middelen, onze arbeid zal niet ijdel zijn, want:

1. Wij zullen weten hoe onze bekendheid en gemeenschap met God te onderhouden, Gij *zult de vreze des Heeren verstaan*, vers 5, gij zult weten Hem op de rechte wijze te aanbidden, gij zult in de verborgenheid en de betekenis van iedere inzetting ingeleid worden, en instaat zijn om aan het doel van de inzetting te beantwoorden, gij *zult de kennis Gods vinden* die nodig is om Hem op de rechte wijze te vrezen. Het is ons nodig te begrijpen dat het ons belang is om God te kennen, en dit te bewijzen door dienovereenkomstige genegenheid voor en aanbidding van Hem.

2. Wij zullen weten hoe ons op de rechte wijze te gedragen tegenover alle mensen, vers 9. Gij zult door het Woord van God verstaan *gerechtigheid en recht en billijkheid*, zult die beginselen van rechtvaardigheid en barmhartigheid en billijkheid leren, die u in geheel uw levenswandel zullen besturen en regeren, u geschikt zullen maken voor iedere betrekking van het leven en ieder bedrijf, en u getrouw zullen maken voor alles wat u opgedragen wordt. Het zal u niet alleen een

recht denkbeeld geven van rechtvaardigheid, maar ook de gezindheid om haar te beoefenen, en om aan iedereen te geven wat hem toekomt, want zij die niet rechtvaardiglijk handelen, verstaan haar niet recht. Dit zal hen leiden op *alle goede pad*, want de Schrift zal de mens Gods volmaakt maken. Diegenen hebben de beste kennis die hun plicht kennen, Psalm 111:10.

III. Welke grond wij hebben om te hopen op dit welslagen in ons zoeken van wijsheid, onze aanmoediging hiertoe moeten wij alleen aan God ontlelen, vers 6-8.

1. God heeft wijsheid om te geven, vers 6. De Heere is niet slechts zelf wijs, maar Hij *geeft wijsheid*, en dat is meer dan de wijste mensen in de wereld doen kunnen, want het is Gods kroonrecht om het verstand te openen. Al de wijsheid, die in enigerlei schepsel is, is Zijn gave. Zijn vrije gave, en Hij geeft haar mildelijk, Jakobus 1:5. Hij heeft haar aan velen gegeven, en geeft haar nog, zo laat ons dan ons tot Hem er voor wenden.

2. Hij heeft de wereld gezegend met een openbaring van Zijn wil. Uit Zijn mond komt door de wet en de profeten, door het geschreven Woord en door Zijn dienaren, die Zijn mond zijn bij de kinderen van de mensen, kennis en verstand, zo'n ontdekking van waarheid en goed, als indien wij er de indruk van toelaten en ontvangen ons waarlijk verstandig zal maken. Het is beide een aansporing en een aanmoediging om wijsheid te zoeken, dat wij de Schriften hebben om te onderzoeken, waarin wij haar, zo wij vlijtig zoeken, kunnen vinden. 3. Hij heeft er inzonderheid in voorzien dat Godvruchtige mensen, die in oprechtheid gezind zijn om Zijn wil te doen, die kennis en dat verstand zullen hebben, welke hun nodig zijn, Johannes 7:17. Laat hen zoeken en zij zullen haar vinden, laat hen bidden, en zij zal hun gegeven worden, vers 7, 8. Merk hier op:

A. Wie het zijn, die aldus bevoorrecht worden. Het zijn *de oprechten*, in wie het beeld Gods vernieuwd is, dat bestaat in gerechtigheid, en zij, die *in oprechtheid wandelen*, die eerlijk zijn in hun handelingen, beide met God en de mensen en er een gewetenszaak van maken om hun plicht te doen in zover zij hem kennen, zij zijn *Zijn gunstgenoten*, Zijn heiligen, toegewijd aan Zijn eer en afgezonderd voor Zijn dienst.

B. Wat voor hen voorzien is.

a. Onderwijs. De middelen van wijsheid zijn aan allen gegeven, maar de wijsheid zelf, gezonde wijsheid, is weggelegd voor de oprechten, vers 7, weggelegd in Christus, hun Hoofd, in wie alle de schatten van de wijsheid en kennis verborgen zijn en die ons geworden is wijsheid van God. Die de Geest van de openbaring is in het woord, is een Geest van wijsheid in de zielen van hen, die geheiligd zijn, die wijsheid welke bestaat in Zijn weg te verstaan, en het is gezonde wijsheid, haar grondslag is vast, haar beginselen zijn solide, en haar voortbrengselen zijn van duurzaam voordeel.

b. Voldoening. Sommigen lezen het: Hij *legt goed weg voor de oprechten*, niet alleen degelijke kennis, meer degelijk geluk en ware lieflijkheid, Spreuken 8:21. Rijkdommen zijn dingen, die niets zijn, en zij, die ze hebben beelden zich slechts in dat zij gelukkig zijn maar wat voor de rechtvaardigen weggelegd is in de beloften en in de hemel, zal hen waarlijk, geheel en al en voor eeuwig gelukkig maken.

c. Bescherming. Zelfs zij, die *in oprechtheid wandelen*, kunnen in gevaar worden gebracht ter beproeving van hun geloof, maar God is *hun een schild*, zodat niets van hetgeen hun wedervaart hun werkelijk kwaad doet, noch hun een schrikwekkende vrees zal inboezemen, zij zijn veilig, en zij zullen zich veilig achten. Vrees niet, Abram, Ik ben u een schild. Het is hun weg, het zijn de paden des rechts, waarop zij wandelen, die de Heere kent en zegent en bewaart.

d. Genade, om te volharden tot het einde. Indien wij steunen en vertrouwen op God, Hem zoeken om wijsheid van Hem te verkrijgen, dan zal Hij ons steunen in onze oprechtheid, en ons bekwaam maken om de paden des rechts te houden, hoe wij ook verzocht zijn om er vanaf te wijken, want Hij bewaart de weg van Zijn gunstgenoten, opdat hij niet verkeerd of verdorven worde, en aldus bewaart Hij er hen veilig en onberispelijk in tot Zijn hemels koninkrijk. De verzekeringen, die God ons gegeven heeft van Zijn genade, zullen, als wij ze recht gebruiken, ons opwekken en verlevendigen in ons streven om onze plicht te doen. Werkt uws zelfs zaligheid, want het is God, die in u werkt.

Spreuken 2:10-22

Het doel van deze verzen is aan te tonen:

1. Welk groot voordeel ware wijsheid voor ons wezen zal, zij zal ons afhouden van de paden van de zonde, die ten verderve voeren en daarin zal zij ons grotere vriendelijkheid bewijzen, dan wanneer zij ons met al de schatten van de wereld verrijkt zou hebben.

2. Welk goed gebruik wij behoren te maken van de wijsheid, die God ons geeft, wij moeten haar gebruiken om ons te leiden en te besturen in de paden van de deugd, en om ons te wapenen tegen iedere soort van verzoeking.

3. Naar welke regelen wij bij onszelf kunnen onderzoeken, of wij al of niet deze wijsheid hebben, deze boom zal gekend worden aan zijn vruchten, indien wij waarlijk wijs zijn, dan zal dit blijken uit onze zorg om alle kwaad gezelschap en alle boze praktijken te mijden. Deze wijsheid zal ons van nut zijn:

I. Om ons te bewaren voor kwaad, voor het kwaad van de zonde, en bijgevolg voor het kwaad van de benauwdheid, waarvan zij vergezeld gaat. In het algemeen, vers 10, 11. "Als de wijsheid u geheel en al in bezit heeft, dan zal zij u bewaren." En wanneer heeft zij ons geheel in bezit?

1. Als zij heerschappij over ons heeft, als zij niet slechts het hoofd vult met denkbeelden maar *inkomt in het hart*, en er gebiedende macht en invloed over heeft, als zij daar op de troon is, en aan neigingen en hartstochten de wet stelt, als zij *inkomt in het hart* zoals de zuurdesem in het deeg, om er haar geur en smaak te verspreiden, en het naar haar eigen beeld te veranderen, dan is het waarschijnlijk dat zij ons goed zal doen.

2. Als wij er ons in verlustigen, als *wetenschap voor onze ziel lieflijk is*. "Als gij er smaak in begint te krijgen als het kostelijkste vermaak, onderworpen zijt aan haar regelen uit keuze en met voldoening, als gij de beoefening van de deugd niet een slavernij noemt en een taak, maar vrijheid en genoegen, en een leven van ernstige Godsvrucht het heerlijkste leven, dat een mens in deze wereld kan leven, dan zult gij er de weldaad van kennen." Al zou ook haar bedwang in sommige opzichten onaangenaam kunnen zijn voor het lichaam, toch moet die aangenaam zijn voor de *ziel*. Als het hiertoe met ons gekomen is, dan zal *de bedachtzaamheid over ons de wacht houden*. God bewaart *de weg van Zijn gunstgenoten*, vers 8, door hun bedachtzaamheid te geven, waardoor zij uit de weg des kwaads blijven, zodat de boze hen niet kan aanraken. Een beginsel van genade heersende in het hart, zal een krachtig voorbehoedmiddel wezen tegen bederf van binnen en tegen verzoeken van buiten.

Meer in het bijzonder zal de wijsheid ons bewaren:

A. Voor mannen van verdorven beginselen, atheïstische, onheilige mannen, die er zich op toeleggen om het oordeel van jonge mensen te bederven en hun vooroordelen in te blazen tegen de Godsdienst, en met doorschijnende reden om hun de ondeugd aan te prijzen. "Zij zal u *redden van de kwade weg, van de man die verkeerdheden spreekt*, vers 12 en een heerlijke redding zal dit wezen, als uit de eigen kaken van de dood, van de weg, waarin hij wandelt, en waarin hij u overreedt om ook te wandelen " Van de vijand wordt gesproken als van één, vers 12, van *de kwade man*, maar later als van velen, vers 13, er is een club, een bende van hen, die samenverbonden zijn tegen de Godsdienst, en hand in hand gaan ter ondersteuning en bevordering van het rijk des duivels.

a. Zij hebben een geest van tegenspraak tegen hetgeen goed is, zij *spreken verkeerdheden*, zij zeggen al wat zij maar kunnen tegen de Godsdienst, beide om hun eigen vijandschap er tegen te tonen en om anderen te overreden om hem te verlaten. Zij zijn advocaten van Satan, zij pleiten voor Baal, en *verkeren de rechte wegen des Heeren*. Met hoeveel arglistigheid zullen onheilige vernuften redeneren voor de zonde, en met welk een bitterheid en deftigheid zullen zij vitten op het Woord van God! De wijsheid zal er ons voor bewaren om omgang te hebben met zulke mensen, of tenminste om door hen verstrikt te worden.

b. Zij zijn zelf afvalligen van hetgeen goed is, en de zodanigen zijn gewoonlijk de boosaardigste en gevaarlijkste vijanden van de Godsdienst, getuige Julianus, vers 13. Zij *verlaten de paden van de oprechtheid*, waarin zij opgevoed waren, en waarop zij begonnen waren te wandelen, schudden de invloeden af van hun opvoeding, en verbreken de draden van hun veelbelovend begin, *om te gaan in de wegen van de duisternis*, in die boze wegen, die het licht haten, waarin de mensen blindelings geleid worden door onwetendheid en dwaling, en die hen naar volslagen duisternis heenvoeren. De wegen van de zonde zijn wegen van de duisternis onaangenaam en onveilig, hoe dwaas zijn zij, die de effen, lieflijke, heldere paden van de oprechtheid verlaten, om op die wegen te gaan! Psalm 82:5, 1Joh. 2:11.

c. Zij scheppen behagen in zonde, beide in haar zelf te bedrijven, en in te zien dat anderen haar bedrijven, vers 14. Zij zijn *blijde* met een gelegenheid om *kwaad te doen, en in de volvoering* en het welslagen van een dwaas plan. Het is spel voor een dwaas om kwaad te doen, en niets is hun aangenamer dan om *de verkeerdheden van de kwaden te zien*, hen op de wegen van de zonde getrokken te zien, en dan te zien hoe zij in die wegen verhard en bevestigd worden. Zij hebben er een welgevallen aan om te bemerken dat het rijk des duivels veld wint, zie Romeinen 1:32 tot zo'n hoogte van goddeloosheid zijn zij gekomen.

d. Zij zijn vastberaden in de zonde, vers 15. Hun wegen *zijn krom*, hebben vele wendingen ten einde aan de vervolging hunner overtuiging te ontkomen en er de kracht van te breken, hun bedrieglijk hart voorziet hen van een loze verontschuldiging en een slimme uitvlucht, ten einde hun handen te sterken in hun goddeloosheid, zij zijn vastbesloten om er in voort te gaan, wat men er ook tegen zegge of doe. Ieder wijs man zal het gezelschap schuwen van de zodanigen.

B. Voor vrouwen van verdorven praktijken. De eersten leiden tot geestelijke goddeloosheden, de begeerlijkheden van de ongeheiligde geest, deze tot vleselijke lusten, die het lichaam die levenden tempel, verontreinigen, maar daarbij krijg voeren tegen de ziel. De overspeelster wordt hier *de vreemde vrouw* genoemd omdat geen man, die nog enigerlei wijsheid of goedheid in zich heeft, bekend met haar wil wezen, zij moet door ieder Israëliet geschuwd worden alsof zij een heidin ware, en een vreemde voor deze heilige burgerschap. Een *vreemde vrouw* inderdaad! Volkomen

vervreemd van alle beginselen van verstand, deugd en eer. Het is een grote genade om verlost te zijn van de verlokkingen van de overspeelster, in aanmerking genomen:

a. Hoe vals zij is. Wie wil iets te doen hebben met hen, die een en al verraad zijn? Zij is een *vreemde vrouw*, want

Ten eerste. Zij is trouweloos jegens hem, die zij verleidt, zij spreekt schone woorden, zegt hem hoezeer zij hem bewondert boven iedere andere man, en welk een liefde zij voor hem koestert, maar zij *vleit met haar redenen*, zij heeft geen ware liefde voor hem, geen begeerte naar zijn welzijn, niet meer dan Delila Simsons welzijn begeerde, al wat zij beoogt is hem te bestelen en haar eigen lage lust te bevredigen.

Ten tweede. Zij is trouweloos jegens haar echtgenoot en schendt haar heilige verplichtingen jegens hem, hij was *de leidsman harer jonkheid*, door hem te huwen heeft zij hem als zodanig verkoren, en zich aan zijn leiding onderworpen, met de belofte hem alleen te volgen en alle anderen te verlaten, maar zij heeft hem *verlaten*, en daarom kan men niet denken dat zij aan iemand anders trouw zal zijn, en al wie haar aanneemt en onderhoudt, is medeplichtig aan haar trouweloosheid.

Ten derde. Zij is trouweloos jegens God zelf, zij *vergeet het verbond haars Gods*, het huwelijksverbond, vers 17, waarvan God niet alleen getuige, maar ook partij is, want, daar Hij de verordening heeft ingesteld, doen beide partijen aan Hem de gelofte om elkaar trouw te wezen. Zij zondigt niet alleen tegen haar echtgenoot, maar ook tegen haar God, die daarom hoereerders en overspelers zal oordelen, omdat zij de eed verachten en het verbond verbreken, Ezechiël 17:18, Maleáchi 2:14.

b. Hoe noodlottig het zal blijken te zijn voor hen, die in verbintenis met haar vervallen, vers 18, 19. Laat het lijden van anderen ons ter waarschuwing strekken, wacht u voor de zonde van hoerij, want,

Ten eerste. Het verderf van hen, die er schuldig aan zijn, is gewis en onvermijdelijk, indien zij er zich niet van bekeren. Het is een zonde, die de directe strekking heeft om de ziel te doden, alle goede neigingen en gezindheden ervan uit te blussen, en haar bloot te stellen aan de toorn Gods en het zwaard van Zijn gerechtigheid. Zij, die leven in verboden genietingen, zijn dood terwijl zij leven. Laat de bedachtzaamheid iedere man behoeden, niet alleen voor de boze vrouw, maar voor het boze huis, want *haar huis helt naar de dood*, het is op de weg, die lijnrecht heenvoert naar de eeuwigen dood, en *haar paden naar de Refaïm*, naar *de reuzen*, zo lezen sommigen het, de zondaren van de oude wereld, die, levende in weelde en uitgieting van overdadigheid, afgesneden, uitgeroeid werden uit de tijd, en hun fondamenteën werden nedergerukt door de vloed. Onze Heere Jezus houdt ons terug van zondige genoegens door de overweging van eeuwigdurende pijnigingen, door welke zij gevolgd worden, waar de worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust, zie Mattheüs 5:28, 29.

Ten tweede. Hun bekering en wederoprichting zijn zeer onzeker, zeer hachelijk. *Allen*, of bijna allen, *die tot haar ingaan, zullen niet wederkomen*. Het is zeer zeldzaam dat iemand, die in deze strik van de duivel gevangen is, weer tot zichzelf komt, zozeer is het hart verhard en de geest verblind door de bedrieglijkheid van deze zonde. Het pad des levens eens losgelaten zijnde, weten zij niet hoe er weer op te komen, maar zijn dan volkomen verdwaasd en betoverd door deze zonde, deze lage lusten.

I. Vele geleerde uitleggers zijn van mening dat deze waarschuwing tegen *de vreemde vrouw* behalve in de letterlijke zin, ook in overdrachtelijke zin verstaan moet worden als een

waarschuwing:

1. Tegen afgoderij, die geestelijke hoerij is. De wijsheid zal u bewaren voor alle gemeenzaamheid met de aanbidders van beelden en alle neiging om u bij hen te voegen, hetgeen gedurende zovele eeuwen zulke verderfelijke gevolgen heeft gehad voor Israël, en ook voor Salomo zelf zo noodlottig is gebleken.

2. Tegen het laten vervoeren van de verstandelijke gaven en vermogens van de ziel door de lusten en begeerlijkheden van het lichaam. De wijsheid zal u er voor bewaren om geboeid en als betoverd te worden door wereldsgezindheid en onder de heerschappij te komen van het vlees, die bekende overspeelster, die *haar leidsman verlaat, het verbond haars Gods verbreekt, naar de dood helt*, en die, als zij een ongestoorde heerschappij heeft verkregen, de toestand van de ziel wanhopig maakt.

II. Deze wijsheid zal ons van nut wezen, om ons te leiden en besturen in hetgeen goed is, vers 20. *Opdat gij wandelt op de weg van de goeden*. Wij moeten daarom de weg mijden van de man die verkeerdheden spreekt, en van de vreemde vrouw, opdat wij *zullen wandelen op goede wegen*, wij moeten daarom aflaten van het kwade, opdat wij zullen leren het goede te doen. Er is een weg, die in bijzondere zin de weg is van de goeden, de weg, waarop de goeden, als zodanig en in zover zij dit wezenlijk zijn geweest, altijd gewandeld hebben. Het zal onze wijsheid zijn om op die weg te wandelen, naar de goede, oude weg te vragen en er in te wandelen, Jeremia 6:16, Hebréeën 6:12, 12:1. En wij moeten niet slechts voor een wijle in die weg wandelen, maar hem houden, erop blijven, en er nooit van afwijken, *de paden van de rechtvaardigen* zijn de paden des levens, allen die wijs zijn, hebben ze gekozen en houden zich er aan. "Opdat gij die uitnemende personen, de patriarchen en profeten, zult navolgen aldus de Parafrase van bisschop Patrick hiervan en bewaard wordt in de paden van die rechtvaardigen, welke hen nagevolgd hebben." Wij moeten niet alleen in het algemeen onze weg kiezen naar het goede voorbeeld van de heiligen, maar ook hun leiding volgen in de keuze van onze bijzondere paden, het spoor opmerken, en de voetstappen van de kudde volgen.

Er worden hier twee redenen gegeven, waarom wij deze keuze moeten doen.

A. Omdat der mensen oprechtheid hun bevestiging zal zijn, vers 21. Het zal de bevestiging zijn:

a. Van hun persoon, *de vromen zullen de aarde bewonen en de oprechten zullen daarin overblijven*, vreedzaam en rustig zolang zij leven, en hun oprechtheid zal er toe bijdragen, daar het hun gemoed tot rust brengt, hun raadslagen bestuurt, de welwillendheid hunner naburen voor hen wint, en hun recht geeft op de bijzondere gunst van God.

b. Van hun gezin. *De oprechten zullen*, in hun nakomelingen, *overblijven in het land*. Zij zullen wonen en voor eeuwig blijven in het hemelse Kanaän, waarvan het aardse slechts een type was.

B. Omdat der mensen goddeloosheid hun verderf zal zijn, vers 22. Zie wat er komt van de *goddelozen* die de weg kiezen van de *kwade man*, zij zullen *uitgeroeid worden*, afgesneden worden, niet alleen van de hemel hiernamaals en van alle hoop daarop, maar *van de aarde* thans, waarop zij hun hart, hun genegenheid gesteld hadden, en waarin zij hun schat hebben opgelegd. Zij denken er wortel in te schieten, maar zij en hun geslacht zullen er van *uitgerukt worden*, in gerechtigheid aan hen, maar in barmhartigheid jegens de aarde. Er komt een dag, wanneer hun wortel noch tak gelaten zal worden, Maleáchi 4:1. Laat dan die wijsheid komen in ons hart en lieflijk zijn aan onze ziel, welke ons afhouden zal van een weg die aldus zal eindigen.

HOOFDSTUK 3

1 Mijn zoon! vergeet mijn wet niet, maar uw hart beware mijn geboden. 2 Want langheid van dagen, en jaren van leven, en vrede zullen zij u vermeerderen. 3 Dat de goedertierenheid en de trouw u niet verlaten; bind ze aan uw hals, schrijf ze op de tafel uws harten. 4 En vind gunst en goed verstand, in de ogen Gods en der mensen. 5 Vertrouw op de HEERE met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet. 6 Ken Hem in al uw wegen, en Hij zal uw paden recht maken. 7 Zijt niet wijs in uw ogen; vrees de HEERE, en wijk van het kwade. 8 Het zal een medicijn voor uw navel zijn, en een bevochtiging voor uw beenderen. 9 Vereer de HEERE van uw goed, en van de eerstelingen al uwer inkomsten; 10 Zo zullen uw schuren met overvloed vervuld worden, en uw perskuipen van most overlopen. 11 Mijn zoon! verwerp de tucht des HEEREN niet, en wees niet verdrietig over Zijn kastijding; 12 Want de HEERE kastijdt dengene, dien Hij liefheeft, ja, gelijk een vader de zoon, in denwelken hij een welbehagen heeft. 13 Welgelukzalig is de mens, die wijsheid vindt, en de mens, die verstandigheid voortbrengt! 14 Want haar koophandel is beter dan de koophandel van zilver, en haar inkomst dan het uitgegraven goud. 15 Zij is kostelijker dan robijnen; en al wat u lusten mag, is met haar niet te vergelijken. 16 Langheid der dagen is in haar rechterhand, in haar linkerhand rijkdom en eer. 17 Haar wegen zijn wegen der liefelijkheid, en al haar paden vrede. 18 Zij is een boom des levens dengenen, die ze aangrijpen, en elkeen, die ze vast houdt, wordt gelukzalig. 19 De HEERE heeft de aarde door wijsheid gegrond, de hemelen door verstandigheid bereid. 20 Door Zijn wetenschap zijn de afgronden gekloofd, en de wolken druipen dauw. 21 Mijn zoon! laat ze niet afwijken van uw ogen; bewaar de bestendige wijsheid en bedachtzaamheid. 22 Want zij zullen het leven voor uw ziel zijn, en een aangenaamheid voor uw hals. 23 Dan zult gij uw weg zeker wandelen, en gij zult uw voet niet stoten. 24 Zo gij nederligt, zult gij niet schrikken; maar gij zult nederliggen en uw slaap zal zoet wezen. 25 Vrees niet voor haastigen schrik, noch voor de verwoesting der goddelozen, als zij komt. 26 Want de HEERE zal met uw hoop wezen, en Hij zal uw voet bewaren van gevangen te worden. 27 Onthoud het goed van zijn meesters niet, als het in het vermogen uwer hand is te doen. 28 Zeg niet tot uw naaste: Ga heen, en kom weder, en morgen zal ik geven, dewijl het bij u is. 29 Smeed geen kwaad tegen uw naaste, aangezien hij met vertrouwen bij u woont. 30 Twist met een mens niet zonder oorzaak, zo hij u geen kwaad gedaan heeft. 31 Zijt niet nijdig over een man des gewelds, en verkies geen van zijn wegen. 32 Want de afwijker is de HEERE een gruwel; maar Zijn verborgenheid is met de oprechte. 33 De vloek des HEEREN is in het huis des goddelozen; maar de woning der rechtvaardigen zal Hij zegenen. 34 Zekerlijk, de spotters zal Hij bespotten, maar de zachtmoedigen zal Hij genade geven. 35 De wijzen zullen eer beerven; maar elk een der zotten neemt schande op zich.

Dit hoofdstuk is een van de voortreffelijkste van geheel dit boek, beide ten opzichte van de redenering om ons te bewegen om Godsdienstig te zijn, en voor de leiding hierin.

- I. Wij moeten standvastig zijn in onze plicht, omdat dit het middel is om gelukkig te wezen, vers 1-4.
- II. Wij moeten een leven leiden van vertrouwen op God, omdat dit het middel is om veilig te wezen vers 5.
- III. Wij moeten de vreze Gods onderhouden, omdat dit het middel is om gezond te zijn, vers 7, 8.
- IV. Wij moeten God dienen met onze bezittingen, omdat dit het middel is om rijk te wezen, vers 9,10.
- V. Wij moeten op een goede wijze beproevingen verdragen, omdat dit het middel is om er goeds uit te erlangen, vers 11, 12.
- VI. Wij moeten ons moeite geven om wijsheid te verkrijgen, omdat dit het middel is om haar te verkrijgen, en om door haar gewin te verkrijgen, vers 13-20.
- VII. Wij moeten ons steeds door de regelen van de wijsheid en van het rechte verstand en de

Godsdienst laten regeren want dat is het middel om altijd gerust te wezen vers 21-26. VIII. Wij moeten al het goed doen, dat wij kunnen, aan onze naasten, en hun geen kwaad doen, omdat de mensen al naar zij rechtvaardig of onrechtvaardig, barmhartig of onbarmhartig nederig of hoogmoedig zijn, van God zullen ontvangen, vers 27-35.

Uit dit alles blijkt welk een strekking de Godsdienst heeft om de mensen beide gezegend te doen zijn en hen tot een zegen te stellen. Spreuken 3:1-6 Hier wordt ons geleerd om een leven te leiden van gemeenschap met God, en buiten alle twijfel, de verborgenheid van de Godzaligheid is groot en van groot belang voor ons, en zal gelijk hier wordt aangetoond, van onuitsprekelijk voordeel voor ons zijn.

I. Wij moeten voortdurend acht slaan op Gods geboden, vers 1, 2. Wij moeten:

1. Gods wet en Zijn geboden stellen tot onze regel, door welke wij in alles geleid en geregeerd worden, en waaraan wij gehoorzamen.
2. Wij moeten er ons bekend mee maken want wij kunnen niet gezegd worden iets te vergeten, dat wij nooit geweten hebben.
3. Wij moeten ze zo gedenken, dat wij ze altijd gereed bij de hand hebben, zodra wij het nodig hebben ze in beoefening te brengen.
4. Onze wil en neiging moeten eraan onder worpen zijn, en er in alles mee in overeenstemming wezen. Niet alleen ons hoofd, maar ons hart moet *Gods geboden houden*, daarin moeten, evenals in de ark van de getuigenis, beide tafelen van de wet neergelegd zijn.

Ten einde ons aan te moedigen om ons te onderwerpen aan al hetgeen de wet Gods ons verbiedt en gebiedt, wordt ons verzekerd dat dit het zekerste middel is om lang leven en voorspoed te verkrijgen, vers 2.

a. Het is het middel om lang te leven. Gods geboden zullen ons *lengte van dagen en jaren van leven vermeederen*, aan een goed en nuttig leven op aarde zullen zij een eeuwig leven toevoegen in de hemel, lengte van dagen, eeuwig en altoos, Psalm 21:5. God zal ons leven zijn en onze lengte van dagen, en dat zal in waarheid een lang leven zijn met een toevoeging. Daar echter lengte van dagen een last en verdriet zou kunnen worden is er beloofd:

b. Dat het ook het middel zal blijken te wezen, om ook gerust te zijn, zodat zelfs de dagen van de ouderdom geen kwade dagen zullen wezen, maar dagen, waarin gij lust zult hebben, *vrede zullen* zij u voortdurend *vermeederen*. Gelijk de genade toeneemt, zal ook de vrede toenemen en van de grootheid van Christus heerschappij en vrede in het hart, zowel als in de wereld, zal geen einde zijn. Grote en toenemende vrede hebben zij, die de wet beminnen.

II. Wij moeten voortdurend acht geven op Gods beloften, die samengaan met Zijn bevelen, en met deze ontvangen en behouden moeten worden, vers 3. "*Dat de goedertierenheid en de trouw u niet verlaten*, Gods goedertierenheid in het beloven en Zijn trouw in het volbrengen verbeur deze niet, maar leef er naar, en behoud uw deel er aan, vergeet deze niet, maar leef en teer er op, en neem er het genot en de vertroosting van, *bind ze aan uw hals* als het sierlijkste ornament." Het is de grootste eer, waarvoor wij in deze wereld vatbaar zijn, om deel te hebben aan de goedertierenheid en de trouw van God. *Schrijf ze op de tafel uws harten*, als u dierbaar, als uw deel en uw kostelijkst vermaak, vind er behagen in om ze toe te passen en ze te overdenken." Of het kan bedoeld zijn van de goedertierenheid en trouw, die onze plicht zijn: Godsvrucht en oprechtheid, barmhartigheid jegens de mensen, trouw aan God. Laat deze vaste en gebiedende beginselen in u zijn. Om ons hiertoe aan te moedigen wordt ons verzekerd, vers 4, dat dit het middel is, om ons

beide aan onze Schepper en aan onze medescheepselen aan te bevelen, zo zult gij *gunst en goed verstand vinden*.

1. Een Godvruchtige zoekt de gunst van God in de eerste plaats, hij streeft naar de eer om de Heere welbehaaglijk te zijn, en hij zal die gunst vinden en daarbij een goed verstand, God zal een gunstige uitlegging geven aan hetgeen hij zegt en doet. Hij zal erkend worden als een van de kinderen van de wijsheid, en zal lof bij God hebben als een, die het *goed verstand* heeft, hetwelk toegeschreven wordt aan allen, *die Zijn geboden doen*.

2. Hij wenst ook gunst te vinden bij de mensen, zoals Christus genade had bij God en de mensen, Lukas 2:42- aangenaam te zijn bij de menigte van zijn broederen, Esther 10:3, en dat zal hij, zij zullen hem recht verstaan, en in zijn handelingen met hen zal hij blijken verstandig te zijn, hij zal met verstand en omzichtigheid handelen. Hij zal goede voorspoed hebben, zo wordt dit door sommigen overgezet, het gewone gevolg van een goed verstand.

III. Wij moeten voortdurend acht geven op Gods voorzienigheid, moeten haar erkennen en op haar steunen in al onze zaken en aangelegenheden, beide door geloof en door gebed.

1. Door geloof. Wij moeten een volkomen vertrouwen stellen in de macht, de wijsheid en goedheid van God, ons verzekerd houdende dat Zijn voorzienigheid zich uitstrekt over al Zijn schepselen en al hun handelingen. Daarom moeten wij *op de Heere vertrouwen met ons gehele hart*, vers 5, wij moeten geloven dat Hij doen kan wat Hij wil, de wijsheid heeft om te doen wat het beste is, en, naar Zijn belofte goed is om te doen wat het beste voor ons is, indien wij Hem liefhebben en dienen. Wij moeten met algehele overgegevenheid en voldoening op Hem steunen om alles voor ons te doen, en *niet steunen op ons verstand*, alsof wij zelf door enigerlei overleg, onszelf zouden kunnen helpen zonder God, en zelf onze zaken tot een goed einde kunnen brengen. Zij, die zichzelf kennen, moeten wel bevinden dat hun eigen verstand een gebroken rietstaf is, die hun gewis zal falen zo zij er op leunen. In ons gedrag en al onze handelingen moeten wij ons eigen oordeel mistrouwen, volkomen vertrouwen hebben in Gods macht, wijsheid en goedheid, en derhalve Gods voorzienigheid volgen, maar haar niet dwingen. Datgene blijkt dikwijls het best, wat het minst ons eigen doen is.

2. Door gebed, vers 6. *Ken God in al uw wegen*. Wij moeten niet slechts met ons verstand geloven dat Gods hand alles bestuurt dat Hij over ons en onze zaken beschikt, maar wij moeten dit ook plechtig erkennen, en ons dienovereenkomstig tot Hem wenden. Wij moeten Hem om verlof vragen, en niets beramen of doen, dan hetgeen wij zeker weten wettig en geoorloofd te zijn. Wij moeten Hem om raad vragen, Hem bidden om leiding en bestuur, niet alleen als de zaak moeilijk is, als wij niet weten wat te doen, is het niet te verwonderen, dat wij ons tot Hem wenden maar in elke zaak, hoe eenvoudig en duidelijk zij ook is. Wij moeten Hem om voorspoed vragen, als degenen, die weten dat "de loop is niet van de snellen," wij moeten ons aan Hem houden, ons naar Hem gedragen en met heilige lijdzaamheid Zijn oordeel afwachten.

In al onze wegen, die ons lieflijk en aangenaam zijn, en waarop wij voorspoed hebben en ons doel bereiken, moeten wij met dankbaarheid God erkennen. *In al onze wegen*, waarop wij met tegenspoed hebben te worstelen, die met doornen omtuind zijn, moeten wij God erkennen met onderworpenheid aan Zijn wil. Ons oog moet steeds op God gericht zijn, Hem moeten wij in alles onze begeerten bekend maken, zoals Jeftha, die al zijn woorden sprak voor het aangezicht des Heeren te Mizpa. Om ons hiertoe aan te moedigen is beloofd: *"Hij zal uw paden recht maken,*

zodat uw weg veilig en goed zal zijn, en de einduitkomst gelukkig zal wezen." Zij, die zich onder de Goddelijke leiding stellen, zullen er altijd het voordeel van hebben. God zal hun de wijsheid geven, die nuttig is om te leiden, zodat zij zich niet op de bijpaden van de zonde begeven, en dan zal Hij zelf de zaak zo wijselijk regelen, dat zij naar hun genoegen of, hetgeen hetzelfde is, tot hun nutte en beste zal zijn. Zij, die getrouwelijk de wolk- en vuurkolom volgen, zullen bevinden dat zij hen wel langs een omweg laat gaan, maar toch op de rechte weg leidt, en hen ten laatste veilig in Kanaän zal brengen.

Spreuken 3:7-12

Wij hebben hier drie vermaningen voor ons, en aan ieder ervan wordt kracht bijgezet door een goede reden.

I. Wij moeten leven in nederige, gehoorzame onderworpenheid aan God en Zijn regering, vers 7. *Vrees de Heere*, als uw soevereine Heer en Meester, laat u in alles besturen en regeren door uw Godsdienst, en wees onderworpen aan de wil van God. Dit moet:

1. Een nederige onderworpenheid wezen, *Wees niet wijs in uw ogen*. Er is geen groter vijand van de macht van de Godsdienst en de vreze Gods in het hart, dan waanwijsheid, een hoge dunk van onze eigen wijsheid. Zij die veel op hebben met hun eigen genoegzaamheid, achten het beneden zich en een verkleining van zichzelf, om hun maatregelen te nemen in overeenstemming met de Godsdienst, en nog veel meer om zich door de regelen van de Godsdienst te laten belemmeren of binden.

2. Een gehoorzame onderworpenheid zijn, *Vrees de Heere en wijk van het kwade*, wacht u van iets te doen om Hem te beledigen en Zijn zorg te verbeuren. De Heere te vrezen, zodat men afwijkt van het kwade, is ware wijsheid en verstand, Job 28:28. Zij, die deze vreze hebben, zijn waarlijk wijs, maar geen waanwijzen, zij zijn *niet wijs in hun ogen*. Ten einde ons aan te moedigen om in de vreze Gods te leven, wordt hier beloofd, vers 8, dat dit even dienstig zal wezen voor de uitwendige mens, als ons noodzakelijk voedsel, het zal voedzaam zijn, het *zal een medicijn wezen voor uw navel*, het zal versterkend wezen, *het zal merg zijn voor uw beenderen*, vers 8. De voorzichtigheid, matigheid en soberheid, de kalmte en de gemoedsrust en het goede heersen over neigingen en hartstochten, die door de Godsdienst geleerd worden, zijn zeer bevorderlijk, niet alleen aan het welvaren van de ziel, maar ook aan een goede gesteldheid van het lichaam, die zeer begerenswaardig is, en zonder welke onze andere genietingen in deze wereld smakeloos zijn. Nijd is verrotting van de beenderen, de droefheid van de wereld droogt ze uit, maar hoop en blijdschap in God zijn merg er voor.

II. Wij moeten een goed gebruik maken van onze bezittingen, en dat is het middel om ze te vermeerderen, vers 9, 10. Hier is:

1. Een bevel, dat het ons ten plicht stelt om God te dienen met ons goed: *Eer de Heere met uw goed*. Het is het doel onder schepping en verlossing om God te eren, Hem te wezen tot een naam en een lof, op geen andere wijze zijn wij in staat Hem te dienen dan in Zijn eer. Zijn eer moeten wij bekend maken, en ook de eer, die wij Hem toebrengen. Wij moeten Hem eren, niet alleen met ons lichaam en onze geest, die Zijner zijn, maar ook met onze bezittingen, want ook die zijn Zijne, wij en alles wat ons toebehoort, moeten gewijd zijn aan Zijn eer. Wereldse rijkdom is

slechts armzalig goed, maar, zoals die dan is, moeten wij er God mee eren en dan indien ooit wordt hij iets wezenlijks. Wij moeten God eren:

a. *Met onze inkomst.* Als het vermogen toeneemt, dan zijn wij in verzoeking om onszelf te eren, Deuteronomium 8:17, en ons hart op de wereld te zetten, Psalm 62:11, maar hoe meer God ons geeft, hoe meer wij er naar moeten streven om Hem te eren. Het is bedoeld van de inkomst van de aarde, want wij leven van jaarlijkse voortbrengselen, opdat wij in voortdurende afhankelijkheid leven van God.

b. *Met al onze inkomst,* naar God ons in alles voorspoedig heeft gemaakt, zo moeten wij Hem eren.

c. *Met de eerstelingen van alles,* zoals Abel, Genesis 4:4. Dat was de wet. Exodus 23:19, en de profeten, Maleáchi 3:10. God, die de eerste en de beste is, moet van alles het eerste en het beste hebben Zijn recht gaat voor dat van ieder ander, en daarom moet Hij het eerst bediend worden. Het is onze plicht om onze wereldlijke bezittingen dienstbaar te maken aan onze Godsdienst, deze en de invloed, die wij er door hebben, te gebruiken ter bevordering van de Godsdienst, met hetgeen wij hebben goed te doen aan de armen, en overvloedig te zijn in alle werken van de Godsvrucht en van de barmhartigheid, milddadigheden beraadslagende.

2. Een belofte, waardoor het ons belang wordt God te dienen met onze bezittingen, het is de manier om van weinig veel te maken, en om van veel nog meer te maken, het is de zekerste en veiligste methode om tot welvaart te komen, *zo zullen uw schuren met overvloed vervuld worden.* Hij zegt niet uw buidels, of uw geldzakken, maar uw *schuren*, niet, dat uw kleerkast opnieuw gevuld zal worden, maar *dat uw perskuipen van most zullen overlopen*, God zal u zegenen met een toeneming van hetgeen nuttig is, niet van hetgeen tot staatsie of sieraad dient, voor hetgeen gebruikt en besteed moet worden, niet voor hetgeen tot ophoping en oplegging dient. Zij, die goeddoen met hetgeen zij hebben, zullen meer hebben om er goed mee te doen. Als wij onze wereldlijke bezittingen dienstbaar maken aan onze Godsdienst, dan zullen wij onze Godsdienst zeer dienstig bevinden voor de voorspoed van onze wereldlijke zaken. Godzaligheid heeft de belofte des tegenwoordigen levens. Wij vergissen ons als wij denken dat geven ons zal ruïneren, ons arm zal maken, neen, geven tot Gods eer zal ons rijk maken, Haggai 2:20. Wat wij gaven, hebben wij.

III. Wij moeten ons naar behoren gedragen onder onze beproevingen, vers 11, 12. Dit wordt aangehaald door de apostel, Hebreeën 12:5, en hij noemt het een vermaning, die tot ons spreekt als tot zonen, met het gezag en de liefde van een vader. Wij zijn hier in een wereld van moeite en benauwdheid. Merk nu op:

1. Wat onze zorg moet wezen als wij in beproeving zijn: er niet *verdrietig onder te worden*. Zijn vorige vermaning was gericht tot hen, die rijk en voorspoedig zijn, deze is gericht tot hen, die arm zijn en tegenspoed hebben.

a. Wij moeten geen beproeving verachten, al is zij ook nog zo gering, en al duurt zij ook nog zo kort, alsof zij niet de moeite waard was om er nota van te nemen, of alsof zij niet gezonden was met een doel, en er dus niet op behoeft geantwoord te worden. Wij moeten geen stokken en stenen zijn, geen Stoïcijnen onder onze beproevingen, wij moeten er niet ongevoelig onder zijn, er ons niet onder verharden, niet denken dat wij er gemakkelijk doorheen zullen komen zonder God.

b. Wij moeten niet verdrietig zijn onder een beproeving, al is zij ook nog zo zwaar, en al duurt zij ook nog zo lang, er niet onder bezwijken zoals de apostel het uitdrukt, niet ontmoedigd zijn niet

tot wanhoop vervallen, noch er toe gedreven worden om onwettige middelen te gebruiken ten einde ons verlichting te verschaffen en herstel van onze grieven. Wij moeten niet denken dat de beproeving zwaarder drukt, of langer duurt, dan nodig of betamelijk is, noch tot de gevolgtrekking komen dat er nooit uitkomst of verlossing zal komen, omdat zij niet zo spoedig komt als wij verwachtten.

2. Wat onder beproeving onze vertroosting zal zijn.

A. Dat zij een Goddelijke *kastijding* is. Het is de kastijding des Heeren, en evenals dit een reden is waarom wij er ons aan moeten onderwerpen, (want het is dwaasheid te strijden met een God van onbetwistbare soevereiniteit en onweerstaanbare macht) zo is het ook een reden, waarom wij er tevreden onder moeten wezen, want wij kunnen er zeker van zijn, dat een God van vlekkeloze reinheid ons geen onrecht doet, en dat een God van oneindige goedheid geen kwaad voor ons bedoelt. Zij is van God, en daarom moet zij niet verworpen worden, want een geringschatting van de bode is een belediging van hem, die hem gezonden heeft. Zij is van God, en daarom moeten wij er niet verdrietig onder zijn, want Hij weet wat maaksel wij zijn, Hij weet, beide wat wij behoeven en wat wij kunnen dragen.

B. Dat het een vaderlijke kastijding is, zij komt niet van Zijn wraakdoende gerechtigheid als rechter, maar van Zijn wijze liefde als vader. De vader kastijdt de zoon, die hij liefheeft, ja omdat hij hem liefheeft en wenst dat hij wijs en goed zal zijn. Hij verlustigt zich in hetgeen beminnelijk en lieflijk is in zijn zoon, en daarom kastijdt hij hem ter genezing en voorkoming van hetgeen een mismaaktheid in hem zou zijn en een vermindering van zijn welgevallen aan hem. Aldus heeft God gezegd: Zo wie Ik liefheb, die bestraf en kastijd ik, Openbaring 3:19.

Het is voor Gods kinderen een grote troost onder hun beproeving:

a. Dat zij niet alleen bestaanbaar is met, maar voortvloeit uit, verbondsliefde.

b. Dat het er zo ver vandaan is, dat zij hun wezenlijk kwaad doet, dat zij, Gods genade met haar bewerkende, ons zeer veel goed doet, en een gezegend middel is tot onze heiligmaking. Spreuken 3:13-20 Salomo had er ernstig bij ons op aangedrongen om vlijtig te zoeken naar wijsheid, Hoofdstuk 2, 1 en verv, en ons verzekerd dat wij in ons oprecht en gestadig najagen ervan wel zullen slagen. Maar nu is de vraag: Wat zullen wij er door verkrijgen, als wij haar gevonden hebben? Vooruitzicht op voordeel is de drijfveer van en de prikkel tot vlijt en inspanning. Daarom toont hij aan van hoeveel voordeel het voor ons zal wezen, dit vaststellende als een ontwijfelbare waarheid, *dat de mens welgelukzalig is, die wijsheid vindt*, de ware wijsheid, die bestaat in de kennis en liefde van God, en een gedragslijn, die volkomen in overeenstemming is met al de bedoelingen van Zijn waarheid, de leidingen van Zijn voorzienigheid en Zijn wetten. Merk nu op:

I. Wat het is *om wijsheid te vinden* en er gelukkig door te worden gemaakt.

1. Wij moeten haar verkrijgen. Hij is gelukzalig, die haar gevonden hebbende, haar tot de zijn maakt, er deel en bezit van krijgt, die verstand uittrekt, zo is het in het oorspronkelijke.

a. Die haar van God heeft, haar niet hebbende in zichzelf, schept hij haar met de emmer des geloofs uit de fontein van alle wijsheid, die mild geeft.

b. Die er moeite voor doet, zoals hij, die erts graaft uit een mijn, als zij niet gemakkelijk tot ons komt, dan moeten wij zoveel te meer kracht aanwenden om haar te trekken.

c. Die er een goed gebruik van maakt, die enig verstand verkregen hebbende, toeneemt in kennis, zodat hij zijn vijf talenten tot tien maakt.

d. Die er goed mee doet haar meedeelt aan anderen, uit zijn schat nieuwe en oude dingen

tevoorschijn brengt tot hun lering. Datgene is goed en tot een goed doeleinde verkregen, hetwelk aldus goed en tot een goed doeleinde gebruikt wordt.

2. Wij moeten er handel voor doen. Wij lezen hier van de koophandel van de wijsheid, hetgeen te kennen geeft:

a. Dat wij er ons hoofdwerk van moeten maken, en het niet als een bijzaak moeten beschouwen, zoals de koopman zijn hoofdgedachten en zijn tijd aan zijn koophandel wijdt.

b. Dat wij er alles aan moeten wagen, zoals met een bedrijfskapitaal, en gewillig zijn om er alles voor af te staan. Dit is de parel van grote waarde, en als wij haar gevonden hebben, moeten wij gaarne alles verkopen, om haar te kunnen kopen, Mattheüs 13:45, 46. Koop de waarheid, Spreuken 23. 23, hij zegt niet tot welke prijs, omdat wij, veeleer dan haar te missen, haar moeten kopen tot elke prijs.

3. Wij moeten haar aangrijpen, zoals wij gretig toeslaan als ons een voordelige koop wordt aangeboden, wat wij zoveel zorgzamer doen, als er gevaar is dat het ons uit de handen zal genomen worden. Wij moeten haar aangrijpen met alle macht, alle krachten inspannen in het najagen ervan, alle gelegenheden aangrijpen om er in toe te nemen, en ook op haar minste voorschriften letten. 4. Wij moeten haar behouden, het is niet genoeg de wijsheid aan te grijpen, wij moeten haar ook vasthouden, haar vasthouden met het vaste besluit om haar nooit los te laten, maar ten einde toe op de weg van de wijsheid te volharden. Wij moeten haar onderhouden, zo lezen het sommigen, haar met alle macht omhelzen zoals wij doen met hetgeen wij willen onderhouden. Wij moeten alles doen wat wij kunnen om de kwijnende belangen van de Godsdienst in de plaats van onze inwoning te ondersteunen.

II. Waarin het geluk bestaat van hen, die haar vinden.

1. Het is een alles-overtreffend geluk, meer dan gevonden kan worden in de rijkdom van de wereld, al zouden wij daar ook nog zoveel van hebben, vers 14, 15. Het is niet alleen een zekerder, maar ook een voordeliger, koopwaar om te handelen voor de wijsheid, voor Christus, en genade, en geestelijke zegeningen, dan voor zilver en goud, en robijnen. Gesteld eens dat iemand deze in grote overvloed had, ja dat hij alles had, wat hij in deze wereld kan begeren, en wie is het, die dit ooit gehad heeft? a. Dit alles zou hem geen hemelse wijsheid kunnen doen verkrijgen, ja het zou ten enenmale veracht worden, zij kan voor goud niet verkregen worden, Job 28:15 en verv.

b. Dit alles zou niet opwegen tegen het gebrek aan hemelse wijsheid, noch het rantsoen zijn voor een ziel, die door haar eigen dwaasheid ten verderve ging.

c. Dit alles zou een mens niet half zo gelukkig maken, neen, zelfs niet in deze wereld, als diegenen zijn, die ware wijsheid bezitten, al hebben zij ook hoegenaamd niets van deze dingen.

d. Hemelse wijsheid zal ons datgene verkrijgen en verzekeren, dat voor geen zilver en goud en robijnen gekocht kan worden.

2. Het is waar geluk, want het bevat al datgene, dat verondersteld wordt de mensen gelukkig te maken, vers 16, 17. De wijsheid wordt hier voorgesteld als een luisterrijke, weldadige koningin, die aan haar getrouwe, liefhebbende onderdanen gaven toereikt, en die gaven aanbiedt aan allen, die zich aan haar regering willen onderwerpen.

a. Is lengte van dagen een zegen? Ja, de kostelijkste, het leven sluit alle goed in, en daarom biedt zij dit aan met haar rechterhand. De Godsdienst geeft ons de beste methode om het leven te

verlengen, geeft ons recht op de beloften ervan, en al zouden onze dagen op aarde niet meer zijn dan die van onze naasten, verzekert hij ons toch een eeuwig leven in een betere wereld.

b. Acht men dat rijkdom en eer zegeningen zijn? Zij zijn het, en deze reikt zij toe met *haar linkerhand*. Want, gelijk zij bereid is om hen, die zich aan haar onderwerpen, met beide armen te omhelzen, zo is zij ook bereid hun met beide handen gaven toe te reiken. Zij zullen de rijkdom hebben van deze wereld, in zover de oneindige wijsheid het goed voor hen acht, maar de ware rijkdommen, door welke de mensen rijk zijn in God, zijn hun verzekerd, en er is geen eer, hetzij door geboorte of bevordering, te vergelijken bij die, welke de Godsdienst geeft, zij maakt de rechtvaardige voortreffelijker dan zijn naaste, beveelt de mensen aan bij God, gebiedt achting en eerbied bij geheel het sobere deel van het mensdom en zal hen, die thans onbekend of in vergetelheid leven, in de andere wereld doen blinken als de zon.

c. Wordt genot of genoeg gezocht evenzeer als alle andere dingen? Ja, en het is zeker, dat in ware vroomheid het grootst mogelijke genoeg is. *Haar wegen zijn wegen van lieflijkheid*, de wegen, waarop zij ons leidt om er op te wandelen, zijn van zo'n aard, dat wij er overvloedig genot en voldoening in zullen vinden. Al de genietingen en vermaken van de zinnen zijn niet te vergelijken bij het genot, dat Godvruchtige zielen smaken in gemeenschapsoefening met God en in goeddoen. Datgene wat alleen de rechte weg is om aan het einde van onze reis te komen, daar moeten wij op wandelen, hetzij hij schoon is of modderig, aangenaam of onaangenaam is, maar de weg van de Godsdienst is, gelijk hij de rechte weg is, ook een aangename weg, hij is effen en schoon en bestrooid met rozen.

Al *haar paden* zijn *vrede*. Er is niet slechts vrede aan het einde maar vrede op de weg, niet alleen op de weg van de Godsdienst in het algemeen, maar op de bijzondere paden van die weg, op al haar paden, al de verschillende daden en plichten ervan. Het een maakt niet bitter wat door het andere zoet was gemaakt, zoals dit door de bijmengselen van de wereld geschiedt, allen zijn vrede, niet alleen lieflijk, maar veilig, de heiligen gaan aan deze zijde van de hemel in tot de vrede, en genieten een tegenwoordige rust.

3. Het is de zaligheid van het paradijs, vers 18. *Zij is een boom des levens*. Ware genade is datgene voor de ziel wat de boom des levens geweest zou zijn, waarvan onze eerste ouders buitengesloten werden om hun eten van de verboden boom, het is een zaad van onsterfelijkheid, een fontein van levend water springende tot in het eeuwige leven. Het is een voorsmaak van het nieuwe Jeruzalem, in het midden waarvan de boom des levens is, Openbaring 22:2, 7. Zij, die zich voeden met en onthalen op deze hemelse wijsheid, zullen niet slechts van elke noodlottige ziekte er door genezen worden, maar een tegengif vinden tegen ouderdom en dood, zij zullen eten en leven tot in eeuwigheid.

4. Het is een delen in de gelukzaligheid van God zelf, want wijsheid is Zijn eeuwige heerlijkheid en gelukzaligheid, vers 19, 20. Het moet ons de wijsheid en het verstand dat God geeft van harte doen liefhebben, dat *de Heere de aarde door wijsheid gegrond heeft*, zodat zij niet bewogen kan worden, noch ooit falen kan om te beantwoorden aan de doeleinden van haar schepping, waartoe zij zo uitnemend geschikt is, en dat Hij evenzo *de hemelen door verstandigheid heeft bereid*, en er al de bewegingen van op de beste wijze heeft bestuurd en geregeld. De hemellichamen zijn zeer groot, maar er is geen gebrek in, geen fout, zij zijn talrijk, maar toch is er geen wanorde in, de beweging is snel, en toch is er geen slijtage in. *De afgronden* van de zee *zijn gekloofd*, en vandaar komen de wateren beneden het uitspansel en *de wolken druppelen dauw*, de wateren boven het uitspansel, en dit alles geschiedt door de Goddelijke wijsheid en wetenschap, en daarom:

Welgelukzalig is de mens, die wijsheid vindt, want daardoor zal hij tot alle goed werk volmaakt zijn toegerust. Christus is de wijsheid, door welke de werelden gemaakt en nog in wezen zijn, daarom zijn zij welgelukzalig wie Hij door God gemaakt is tot wijsheid want Hij kan al de voorgaande beloften van een lang leven, rijkdom en eer vervullen, want al de rijkdom van hemel, aarde en zee is Zijne. Spreuken 3:21-26 Salomo had hen gelukzalig genoemd, die niet alleen de wijsheid aangrijpen, maar haar vasthouden, daarom vermaant hij ons nu om haar te behouden, ons verzekerende dat wij er de vertroosting van zullen smaken.

I. De vermaning is: de regelen van de Godsdienst steeds voor ogen en altijd in het hart te hebben, vers 21.

1. Ze steeds voor ogen te hebben. "*Mijn zoon, laat ze niet afwijken van uw ogen*, Laat uw ogen er nooit van afwijken om ijdelheid na te wandelen, heb ze steeds voor uw geest en vergeet ze niet, denk er dikwijls aan en spreek er mede, en verbeeld u nooit dat gij ze nu lang genoeg beschouwd hebt, en dat het nu tijd is om ze maar weg te leggen, neen blijf er mee bekend zolang gij leeft. Hij, die schrijven leert, moet steeds zijn oog op zijn voorbeeld hebben, dat niet uit zijn gezicht laten, en zo moeten zij op de woorden van de wijsheid acht geven, die met omzichtigheid willen wandelen.

2. Ze altijd in het hart te hebben, want het is in die schatkamer, in de verborgen mens des harten dat wij *bestendige wijsheid en bedachtzaamheid moeten bewaren*, bij de beginselen ervan moeten blijven en ons aan de wegen ervan moeten houden. Het is een schat, die wel waard is bewaard te worden.

II. Het argument, om aan deze vermaning kracht bij te zetten, is ontleend aan het onuitsprekelijk groot voordeel, dat de wijsheid, aldus bewaard, voor ons zijn zal.

1. Ten opzichte van kracht en voldoening: "*Zij zal leven zijn voor uw ziel*, vers 22. Zij zal u opwekken tot uw plicht, als gij er traag en achterlijk in begint te worden, zij zal u verkwikken onder uw moeilijkheden, als gij begint te kwijnen en te vertwijfelen, zij zal uw geestelijk leven zijn, een voorsmaak en onderpand van het eeuwige leven." Leven voor de ziel is in waarheid leven.

2. Ten opzichte van eer en achting: *zij zal een aangenaamheid zijn voor uw hals*, als een gouden keten of een juweel. Een sieraad voor uw ogen, zo is het in het oorspronkelijke, aangenaam voor uw smaak, zo lezen het sommigen. Zij zal aangenaamheid, of bevalligheid bijzetten aan alles wat gij zegt, zo wordt het door anderen gelezen, zal u voorzien van aangename woorden, die u eer zullen aandoen.

3. Ten opzichte van veiligheid en gerustheid. Hierop wordt sterk gewezen in vier verzen, waarvan de strekking is, aan te tonen dat de uitwerking van gerechtigheid (die hetzelfde is als wijsheid hier) gerustheid en zekerheid is tot in eeuwigheid, Jesaja 32:17. Godvruchtige mensen worden onder Gods bijzondere bescherming genomen, en daarin kunnen zij een algehele voldoening smaken. Zij zijn veilig en kunnen gerust wezen.

A. In hun bewegingen bij dag, vers 23. Als onze Godsdienst onze metgezel is, dan zal hij ons geleiden, onze bedekking wezen. "*Dan zult gij uw weg zeker wandelen*. Het natuurlijke leven met alles wat er toe behoort zal onder de bescherming wezen van Gods voorzienigheid, het geestelijk

leven met al zijn belangen onder de bescherming van Zijn genade, zodat gij er voor bewaard wordt om in zonde te vallen of in moeilijkheid." De wijsheid zal ons op de veilige weg leiden en houden, zo ver mogelijk van verzoeking, en ons bekwaam maken om er met heilige gerustheid op te wandelen, de weg des plichts is de weg van de veiligheid. "Wij zijn in gevaar van te vallen, maar de wijsheid zal u bewaren, zodat gij *uw voet niet zult stoten* aan die dingen, welke voor velen een aanstoot en een ternederwerping zijn, maar waar gij overheen zult weten te komen."

B. In hun rust bij nacht, vers 24. In onze afzondering zijn wij aan gevaar blootgesteld, en het meest onderhevig aan schrik en angst. Maar blijf gemeenschap oefenen met God, en bewaar een goede consciëntie, dan zult gij *als gij nederligt niet schrikken*, niet in angst zijn voor brand, of voor dieven, of spookgestalten, of voor enigerlei verschrikking van de duisternis wetende dat, als wij en onze vrienden slapen Hij die Israël en ieder waar Israëliet bewaart sluimert noch slaapt, en aan Zijn hoede hebt gij u overgegeven en toevertrouwd, onder de schaduw van Zijn vleugelen hebt gij de toevlucht genomen. *Gij zult nederliggen* en niet behoeven op te blijven om de wacht te houden, en u neergelegd hebbende zult gij slapen, uw ogen zullen niet wakende worden gehouden door zorg en vrees, en uw *slaap zal zoet zijn* en verkwikkend, niet gestoord wordende door enigerlei verschrikking van buiten of van binnen, Psalm 4:9, 116:7. Het middel om een goede nacht te hebben, is een goed geweten te hebben en evenals van de arbeider, is ook van de wijze en Godvruchtige de slaap zoet.

C. In hun grootste benauwdheden en gevaren. De oprechtheid zal ons bewaren, zodat wij niet behoeven te vrezen *van haastige schrik*, vers 25. Het ongedachte en onverwachte kwaad, dat ons overvalt, ons geen tijd geeft om ons door nadenken te wapenen, zal ons hoogstwaarschijnlijk in ontsteltenis en verwarring brengen. Maar laat de wijze en Godvruchtige mens zichzelf niet vergeten en dan zal hij niet toegeven aan vrees, die pijn heeft, al komt het alarm ook nog zo plotseling. Laat hem niet vrezen voor *de verwoesting van de goddelozen als zij komt*.

a. De verwoesting, die de goddelozen aanrichten in de Godsdienst en onder de Godsdienstigen, al komt zij, al schijnt zij aan de deur te zijn, moet gij er toch niet voor vrezen, want hoewel God de goddelozen kan gebruiken als werktuigen voor de kastijding van Zijn volk, zal Hij toch nooit toelaten dat zij de werkers worden van hun verwoesting. Of liever:

b. De verwoesting, die op een ogenblik over de goddelozen komen zal. Zij zal komen, en vreesachtige heiligen kunnen bang zijn dat zij er in betrokken zullen worden, maar laat dit hun troost wezen, dat, hoewel oordelen algemene verwoestingen aanbrengen, God toch weet wie de Zijnen zijn, en het kostelijke van het snode zal weten uit te reiken. Wees dus niet bevreesd voor hetgeen het schrikwekkendst uitziert, want, vers 26 *"De Heere zal niet slechts uw beschermer wezen om u veilig te bewaren, maar Hij zal uw hoop, uw betrouwen wezen om u gerust te houden, zodat Hij uw voet zal bewaren van door uw vijand gevangen te worden, of door uw eigen vrees te worden verstrikt."* God heeft zich verbonden om de voeten van Zijn heiligen te bewaren. Spreuken 3:27-35 Ware wijsheid bestaat in het behoorlijk volbrengen van onze plicht jegens de mensen zowel als jegens God, in eerlijkheid zowel als in vroomheid, en daarom hebben wij hier onderscheidene uitnemende voorschriften van de wijsheid, die betrekking hebben op onze naaste.

I. We moeten aan allen geven wat hun toekomt, beide in gerechtigheid en in barmhartigheid, en niet uitstellen om dit te doen, vers 27, 28. *Onthoud het goed van zijn meesters niet*, (hetzij uit gebrek aan liefde voor hen, of uit al te veel liefde voor uw geld) *als het in het vermogen uwer hand is om het te doen*, want indien het dit niet is, dan kan het ook niet verwacht worden, maar

het was uw grote schuld, als gij door uw buitensporigheden u onmachtig hebt gemaakt om rechtvaardiglijk te handelen, en het behoorde uw grootste smart te zijn, indien God er u onbekwaam toe heeft gemaakt, niet zo zeer omdat gij dan beperkt zijt in uw eigen genoegens en gerieflijkheden maar omdat gij dan niet hebt om te geven aan wie het toekomt. *Onthoud* het niet, dit geeft te kennen dat er om gevraagd wordt en dat het verwacht wordt, maar dat de hand teruggehouden wordt, en de ingewanden van de barmhartigheid toegesloten zijn. Wij moeten anderen niet verhinderen om het te doen, noch zelf er traag of achterlijk in zijn. Indien gij het heden bij u hebt, het in de macht uwer hand hebt, zeg dan niet tot uw naaste: Ga ditmaal heen, en kom terug op een meer gelegen tijd, en dan zal ik zien wat gedaan kan worden, *morgen zal ik geven*, daar gij er toch niet zeker van zijt dat gij morgen zult leven of dat gij het morgen bij u zult hebben, wees er niet zo afkerig van om van uw geld te scheiden, voer geen verontschuldigen aan om een plicht van u af te schuiven, die gedaan moet worden, schep er geen behagen in om uw naaste in spanning en onzekerheid te houden, of om het gezag te tonen, dat de gever heeft over de bedelaar, maar geef geredelijk en blijmoedig, uit een beginsel van nauwgezetheid van geweten tegenover God, goed aan hen aan wie het toekomt, aan de meesters of eigenaars ervan, aan hen, die er op enigerlei wijze recht op hebben. Dit stelt ons ten plicht:

1. Om onze rechtmatige schulden te betalen, zonder bedrog en zonder uitstel.
2. Loon te geven aan hen, die het verdiend hebben.
3. Te voorzien voor onze bloedverwanten en voor hen, die afhankelijk van ons zijn, want aan hen komt dit toe.
4. Het verschuldigde te betalen aan de kerk en de staat, aan magistraten en leraren.
5. Bereid te zijn tot alle daden van vriendschap en menslievendheid, en in alles zich welwillend en hulpvaardig te betonen, want dat zijn dingen, die verschuldigd zijn aan de wet, welke voorschrijft om aan anderen te doen, wat wij wensen dat aan ons gedaan zal worden.
6. Barmhartig te zijn voor de armen en behoeftigen, indien anderen gebrek hebben aan hetgeen nodig is om het leven te onderhouden en wij hebben hetgeen in hun behoeften kan voorzien, dan moeten wij dit beschouwen als iets, dat wij hun verschuldigd zijn, en het hun niet onthouden, aalmoezen worden gerechtigheid genoemd, omdat zij een schuld zijn aan de armen, een schuld, waarvan wij de betaling niet moeten uitstellen. "Bis dat, qui cito dat. Wie spoedig geeft, geeft tweemaal."

II. Wij moeten nooit schade of nadeel tegen iemand bedenken of beramen, vers 29. *Smeed geen kwaad tegen uw naaste*, bedenk niet hoe gij hem zonder ontdekt te worden een lelijke trek kunt spelen, om hem te benadelen in zijn lichaam, zijn bezittingen of zijn goede naam, en dit te meer, omdat hij *met vertrouwen bij u woont*, en u geen kwaad gedaan hebbende, geen achterdocht omtrent u koestert, en dus niet op zijn hoede tegen u is. Het is tegen de wet beide van de eer en van de vriendschap, om iemand een ondienst te doen zonder hem te waarschuwen, vervloekt zij, die zijn naaste in het verborgen verslaat. Het is uiterst laag en ondankbaar om, als onze naasten de goede mening van ons koesteren dat wij hun geen kwaad zullen doen, daar misbruik van te maken om hen te bedriegen en te benadelen.

III. Wij moeten niet twistziek of pleitziek zijn, vers 30. *Twist met een mens niet zonder oorzaak*, strijd niet om datgene te verkrijgen waar gij geen recht op hebt, vat niet op als een terging of belediging wat misschien maar een vergissing was. Val uw naaste niet lastig met beuzelachtige klachten en beschuldigingen, of met kwellende rechtsgedingen, als u of geen leed geschied is, of

geen leed, dat de moeite waard is om er van te spreken, of wanneer gij u op vriendschappelijke wijze recht zou kunnen verschaffen. De wet moet de laatste toevlucht wezen, want het is niet alleen onze plicht, maar ons belang, om zoveel in ons is, vrede te houden met alle mensen. Als de rekening wordt opgemaakt, zal men bevinden dat er weinig winst werd behaald door te twisten.

IV. Wij moeten de voorspoed van de bozen niet benijden, vers. 31. Deze waarschuwing is gelijk aan die, waarop met zoveel nadruk wordt aangedrongen in Psalm 37. Benijd de verdrukker niet, vers 31, al is hij rijk en groot, al leeft hij in gemak en genoeg, en maakt hij dat allen om hem heen ontzag voor hem hebben, moet gij toch niet denken dat hij een gelukkig man is, of wensen in zijn plaats te zijn. *Verkies geen van zijn wegen*, volg hem niet na, gebruik de middelen niet, die hij gebruikt om zich te verrijken. Denk er nooit aan om te doen zoals hij doet, al zou u ook zeker zijn van er alles door te verkrijgen wat hij heeft, want het zou zeer duur gekocht zijn. Om nu te tonen hoe weinig reden de heiligen hebben om de zondaren te benijden, vergelijkt Salomo in de laatste vier verzen van het hoofdstuk de toestand van de zondaren en van de heiligen met elkaar (zoals zijn vader David gedaan had in Psalm 37), stelt hij de ene tegenover de andere, opdat wij zien hoe gelukkig de heiligen zijn, hoewel zij verdekt zijn, en hoe rampzalig de goddelozen zijn, hoewel zij verdrukken zijn. De mensen moeten beoordeeld worden naar zij voor God staan en naar Hij over hen oordeelt, niet naar zij bij de wereld staan aangeschreven. Diegenen hebben gelijk, die van Gods gevoelens zijn, en als wij van Zijn gevoelens zijn, dan zullen wij zien dat, welk voorwendsel de ene zondaar ook heeft om de anderen te benijden, de heiligen zelf zo gelukkig zijn, dat zij volstrekt geen reden hebben om zondaren te benijden, al is hun toestand ook nog zo voorspoedig. Want:

1. Zondaren worden gehaat door God, maar de heiligen worden door Hem bemind, vers 32. De weerspanningen, die steeds verder van God weggaan, wier leven in tegenspraak is met Zijn wil zijn de Heere *een gruwel*. Hij, die niets haat van hetgeen Hij gemaakt heeft, verafschuwt hen, die aldus zichzelf geschonden hebben, zij zijn niet alleen verfoeilijk in Zijn ogen, maar een verfoeisels, de rechtvaardigen hebben dus geen reden om hen te benijden, want bij hen is Zijn verborgenheid, zij zijn Zijn gunstgenoten, Hij oefent die gemeenschap met hen, welke een verborgenheid is voor de wereld, en waarin zij een blijdschap genieten, waarin de vreemde zich niet zal mengen, Hij deelt hun de verborgen tekenen mee van Zijn liefde, Zijn verbond is bij hen, zij kennen Zijn wil en de voornemens en bedoelingen van Zijn voorzienigheid, beter dan anderen ze kunnen kennen. Zal Ik voor Abraham verbergen wat Ik doe?

2. Zondaren zijn onder de vloek van God, zij en hun huis. De heiligen zijn onder Zijn zegen, zij en hun woning, vers 33. De goddeloze heeft een huis, een sterke en statige woning misschien, maar *de vloek des Heeren is er op, is er in*, en hoewel de zaken van het gezin voorspoedig kunnen zijn, zijn toch zelfs de zegeningen vervloekt, Maleáchi 2:2. Er is magerheid in de ziel, terwijl het lichaam ten volle verzadigd is, Psalm 106:15. De vloek kan stil en langzaam werken, maar hij is als een invretende melaatsheid, hij zal het huis verteren met zijn houten en zijn stenen, Zacharia 5:4, Habakuk 2:11. De rechtvaardigen hebben een woning, een schamele hut, het woord is gebruikt voor schaapskooi, een zeer geringe woonstede, maar God zegent haar, Hij zegent haar voortdurend, van het begin des jaars tot het einde des jaars. De vloek of de zegen van God is op een huis, al naar de bewoners ervan goddeloos of Godvruchtig zijn, en het is zeker dat een gezegend gezin, hoewel het arm is, geen reden heeft om een vervloekt gezin te benijden, hoewel het rijk is.

3. God legt versmaadheid op zondaren, maar betoont eer en achting aan de heiligen, vers 34.

a. Zij, die zichzelf verhogen, zullen gewis vernederd worden, *zeker, de spotters zal Hij bespotten*. Zij, die het verachten om zich aan de tucht van de Godsdienst te onderwerpen, het verachten om Gods juk op zich te nemen het verachten om iets aan Zijn genade te danken te hebben, die spotten met Godsvrucht en smalen op Godvruchtige mensen, en er een genot in vinden om hen te beschimpen en aan spotternij bloot te stellen, zullen door God bespot worden, en door Hem aan de beschimping van geheel de wereld blootgesteld worden, Hij veracht hun machteloze boosaardigheid, Hij zit in de hemel en belacht hen, Psalm 2:4. Hij zet hun hun spotternij betaald, Psalm 18, 27. Hij weerstaat de hovaardigen.

b. Zij, die zichzelf vernederen, zullen verhoogd worden, want de nederige *geeft Hij genade*, Hij werkt datgene in hen, hetwelk hun eer aandoet, en om hetwelk zij Gode welbehaaglijk en de mensen aangenaam zijn. Zij, die de minachting van spotters geduldig dragen, zullen van God en alle goede mensen eer ontvangen, en dan hebben zij geen reden om de spotters te benijden, of hun wegen te verkiezen.

4. Het einde van de zondaren zal eeuwigdurende versmaadheid zijn, het einde van de heiligen eeuwige eer, vers 35.

a. De heiligen zijn wijzen en handelen verstandiglijk voor zichzelf, want hoewel hun Godsdienst hen thans aan smaad en verachting blootstelt, maakt dat zij door de mensen geïgnoreerd worden, zijn zij er toch zeker van ten laatste eeuwige eer te zullen beërven, zij zullen haar hebben, haar hebben door erfrecht, het lieflijkste en zekerste recht. God geeft hun genade, vers 34, en daarom zullen zij eer en heerlijkheid beërven, want genade is eer, 2 Korinthe 3, 18. Het is de heerlijkheid aan het begin, het onderpand ervan, Psalm 84:12.

b. Zondaren zijn zotten want zij bereiden niet alleen schande voor zichzelf, maar tegelijkertijd vleien zij zich met een vooruitzicht op eer, alsof zij alleen op weg waren om groot te zijn. Hun einde zal hun dwaasheid in het licht stellen. *Schande zal hun bevordering zijn*. En het zal zoveel te meer hun straf zijn, omdat die schande komt in plaats van hun bevordering, het zal al de verhoging zijn, die zij ooit hebben te verwachten, dat God verheerlijkt zal worden in hun eeuwige beschaming.

HOOFDSTUK 4

1 Hoort, gij kinderen! de tucht des vaders, en merkt op, om verstand te weten. 2 Dewijl ik ulieden goede leer geve, verlaat mijn wet niet. 3 Want ik was mijns vaders zoon, teder, en een enige voor het aangezicht mijner moeder. 4 Hij nu leerde mij, en zeide tot mij: Uw hart houde mijn woorden vast, onderhoud mijn geboden, en leef. 5 Verkrijg wijsheid, verkrijg verstand; vergeet niet, en wijk niet van de redenen mijns monds. 6 Verlaat ze niet, en zij zal u behoeden; heb ze lief, en zij zal u bewaren. 7 De wijsheid is het voornaamste; verkrijg dan wijsheid, en verkrijg verstand met al uw bezitting. 8 Verhef ze, en zij zal u verhogen; zij zal u vereren, als gij haar omhelzen zult. 9 Zij zal uw hoofd een aangenaam toevoegsel geven, een sierlijke kroon zal zij u leveren. 10 Hoor, mijn zoon! en neem mijn redenen aan, en de jaren des levens zullen u vermenigvuldigd worden. 11 Ik onderwijs u in de weg der wijsheid; ik doe u treden in de rechte sporen. 12 In uw gaan zal uw tred niet benauwd worden, en indien gij loopt, zult gij niet struikelen. 13 Grijp de tucht aan, laat niet af; bewaar ze, want zij is uw leven. 14 Kom niet op het pad der goddelozen, en treed niet op de weg der bozen. 15 Verwerp dien, ga er niet door; wijk er van, en ga voorbij. 16 Want zij slapen niet, zo zij geen kwaad gedaan hebben; en hun slaap wordt weggenomen, zo zij niet iemand hebben doen struikelen. 17 Want zij eten brood der goddeloosheid, en drinken wijn van enkel geweld. 18 Maar het pad der rechtvaardigen is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot de vollen dag toe. 19 De weg der goddelozen is als donkerheid, zij weten niet, waarover zij struikelen zullen. 20 Mijn zoon! merk op mijn woorden, neig uw oor tot mijn redenen. 21 Laat ze niet wijken van uw ogen, behoud ze in het midden uws harten. 22 Want zij zijn het leven dengenen, die ze vinden, en een medicijn voor hun gehele vlees. 23 Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens. 24 Doe de verkeerdheid des monds van u weg, en doe de verdraaidheid der lippen verre van u. 25 Laat uw ogen rechthout zien, en uw oogleden zich recht voor u heen houden. 26 Weeg de gang uws voets, en laat al uw wegen wel gevestigd zijn. 27 Wijk niet ter rechter hand of ter linkerhand, wend uw voet af van het kwade.

Als de dingen Gods onderwezen moeten worden dan moet er GEBOD OP GEBOD en REGEL OP REGEL zijn, niet alleen omdat de dingen zelf van grote waardij en gewicht zijn, maar omdat de geest des mensen, op zijn best genomen, niet in staat is, om ze tot zich toe te laten, en er gewoonlijk tegen bevooroordeeld is, daarom heeft Salomo in dit hoofdstuk met een grote verscheidenheid van uitdrukking en een aangename, krachtige stroom van Goddelijke welsprekendheid, dezelfde dingen opnieuw ingeprent, die hij in de vorige hoofdstukken met zoveel nadruk gezegd heeft. Hier is:

- I. Een ernstige vermaning tot het bestuderen van de wijsheid, dat is, van de ware Godsdienst en Godzaligheid, ontleend aan het goede onderwijs, dat zijn vader hem gegeven had, en waaraan door vele gewichtige argumenten kracht wordt bijgezet, vers 1-13.
- II. Een noodzakelijke waarschuwing tegen slecht gezelschap, en alle gemeenschap met de onvruchtbare werken van de duisternis vers 14-19.
- III. Bijzondere aanwijzingen om de wijsheid te verkrijgen en te behouden en er de vruchten van voort te brengen, vers 20-27 Duidelijk en dringend wordt ons de zaak voorgesteld, zodat wij voor altijd zonder verontschuldiging worden gelaten, als wij in onze dwaasheid omkomen.

Spreuken 4:1-13

Wij hebben hier:

- I. Salomo's uitnodiging aan zijn kinderen om tot hem te komen, en onderricht van hem te ontvangen, vers 1., *Hoort, gij kinderen, het onderwijs des vaders*, vers 1, dat is:

1. Laat mijn eigen kinderen de onderrichtingen ontvangen en er acht op geven, die ik ook ten gebruike van anderen ten beste geef. Magistraten en leraren, aan wie de leiding van een grotere kring van mensen is toevertrouwd, hebben er het grootste belang bij, om meer dan gewone zorg te dragen voor het goede onderwijs aan hun eigen gezin, van deze plicht zullen zij door hun openbaar ambt en werk volstrekt niet vrijgesteld worden. Deze barmhartigheid moet tehuis beginnen, hoewel zij daar niet moet eindigen, want die zijn eigen kinderen niet in onderdanigheid houdt met alle stelligheid, zich geen moeite geeft voor hun goede opvoeding, hoe zal hij zijn plicht naar behoren jegens de kerk Gods vervullen? 1 Timotheüs 3:4, 5. De kinderen van hen, die uitnemend zijn in wijsheid en van groot nut zijn voor het algemeen, behoren toe te nemen in kennis en genade naar verhouding van het voorrecht en het voordeel, dat zij ontleen aan hun betrekking tot zulke ouders. Maar om de eer te redden van die ouders, wier kinderen niet beantwoorden aan de hoop, die op grond van hun goede opvoeding van hen gekoesterd werd, kan men opmerken dat Rehabeam, de zoon van Salomo, verre was van een van de wijsten of van de besten te zijn, wij hebben reden om te denken dat duizenden meer goed van Salomo's spreken hebben verkregen dan zijn eigen zoon er van ontvangen heeft, aan wie zij opgedragen schijnen te zijn.

2. Laat alle jonge mensen zich in de dagen hunner kindsheid en jeugd moeite geven om kennis en genade te verkrijgen, want dat is hun leeftijd om te leren, en dan zal hun geest gevormd en toebereid zijn. Hij zegt niet: Mijne kinderen, maar: Gij kinderen. Wij lezen slechts van een zoon, die Salomo zelf had. Hij is bereid om als schoolmeester op te treden en anderen kinderen te onderwijzen, want op die leeftijd kan men het meest op succes hopen, de twijfel is gemakkelijk te buigen als zij nog jong en teer is.

3. Laat allen, die onderwijs willen ontvangen komen in de gezindheid van kinderen, al zijn het ook volwassenen, laat alle vooroordelen ter zijde worden gelegd, en het hart, het gemoed, als wit papier zijn, laat hen gehoorzaam, volgzaam en mistrouwig van zichzelf zijn, en het woord aannemen als het woord van een vader dat beide met gezag komt en met liefde. Wij moeten het van God zien komen als onze Vader in de hemel, tot wie wij bidden, van wie wij zegeningen verwachten, de Vader van onze geest, aan wie wij onderworpen behoren te wezen, opdat wij leven. Wij moeten op onze leraren zien als onze vaders, die ons liefhebben en ons welzijn zoeken, en daarom moeten wij het onderwijs, hoewel het bestraffing en tucht meebrengt want dat is de betekenis van het woord toch welkom heten.

a. Om ons dit nu aan te bevelen wordt ons gezegd, niet alleen, dat het onderwijs, de tucht, is van een vader, maar dat het *verstand* is, en daarom aan schepselen, begaafd met verstandelijke vermogens, welkom moet wezen. De Godsdienst heeft de rede aan zijn zijde, en hij wordt ons door goede redenering onderwezen. Het is een wet, voorzeker, vers 2, maar die wet is gegrond op leer, op ontwijfelbare beginselen van waarheid, op *goede leer*, die niet alleen getrouw is, maar ook alle aanneming waardig is. Als wij de leer aannemen, dan kunnen wij niet anders dan ons onderwerpen aan de wet.

b. Om haar ons vast in te prenten, wordt ons gezegd haar aan te nemen als een gave, er naarstig acht op te geven, we moeten die wet goed kennen, want anders kunnen wij haar niet opvolgen, en wij moeten haar niet verlaten, hetzij door de leer te loochenen of ongehoorzaam te worden aan de wet.

II. Het onderwijs, dat hij hun geeft.

Merk op:

1. Hoe hij aan dit onderwijs is gekomen, hij had het van zijn ouders, en leert nu aan zijn kinderen wat zij hem geleerd hebben, vers 3,5.

Merk op:

A. Zijn ouders beminden hem, en daarom onderwezen zij hem, ik *was mijns vaders zoon*. David had vele zonen, maar Salomo was zijn zoon bij uitnemendheid, zoals Izak het was van Abraham, Genesis 17:19, en om dezelfde reden, namelijk dat op hem het verbond overging. Hij was zijns vaders lieveling boven al zijn andere kinderen, God had een bijzondere liefde voor Salomo, de profeet noemde hem Jedidjah, omdat de Heere hem liefhad, 2 Samuel 12:25, en om die reden had David een bijzondere liefde voor hem, want hij was een man naar Gods hart. Indien ouders ooit het ene kind boven het andere mogen beminnen, dan moet dit niet wezen voordat het blijkt dat God dit doet. Hij was *teder en enig, bemind in de ogen van zijn moeder*, vers 3. Er was zeker een duidelijke reden om die onderscheiding te maken, als beide ouders dit deden. Nu zien wij op wat wijze zij hem hun liefde toonden: zij onderwezen hem en hielden hem onder strenge tucht. Hoewel hij een prins was en vermoedelijke erfgenaam van de kroon, hebben zij hem toch niet naar het goeddunken zijns harten laten leven, neen, juist daarom onderwezen zij hem, en hielden zij hem onder die strenge tucht. En misschien was David des te meer streng in zijn opvoeding van Salomo, omdat hij de boze gevolgen gezien had van een onbehoorlijke toegevendheid in Adonia, die hij niet bedroefd had van zijn dagen, 1 Koningen 1:6, evenals ook in Absalom.

B. Wat zijn ouders hem geleerd hadden leert hij aan anderen.

Merk op:

a. Toen Salomo volwassen was, heeft hij zich niet slechts de goede lessen herinnerd, die zijn ouders hem geleerd hadden toen hij een kind was, maar er genot en welbehagen in gevonden om ze te herhalen. Hij had er zo'n diepe indruk van ontvangen, dat hij ze niet kon vergeten. Hij had er zo'n hoge achting en waardering voor, dat hij ze zich volstrekt niet schaamde, noch beschouwde hij ze als kinderachtige, onbeduidende dingen, die hij, een man en een koning geworden zijnde, weg zou doen als een verkleining voor hem, en nog veel minder heeft hij zoals sommige slechte kinderen gedaan hebben, ze herhaald om er de spot mee te drijven, er zich met zijn metgezellen vrolijk over te maken, er zich op beroemende dat hij nu met al die ernstige lessen en met dat bedwang afgedaan had.

b. Hoewel Salomo zelf een wijs man was en door Gods Geest werd gedreven, heeft hij, toen hij wijsheid moest onderwijzen, het niet beneden zich geacht om zijn vader aan te halen en gebruik te maken van zijn woorden. Zij, die in de Godsdienst goed willen leren en onderwijzen, moeten van geen nieuw verzonnen en nieuw gefabriceerde frasen gebruik maken en met minachting neerzien op de kennis en de taal van hun voorgangers, als wij ons aan de goede oude weg moeten houden, dan moeten wij ook de goede oude woorden niet verachten, Jeremia 6:16.

c. Salomo, een goede opvoeding ontvangen hebbende van zijn ouders, achtte zich hierdoor verplicht om een goede opvoeding te geven aan zijn kinderen, dezelfde, die zijn ouders hem gegeven hadden, en dat is een manier, waarop wij onze ouders de moeite moeten vergelden, die zij voor ons genomen hebben, namelijk door aan hun eigen huis Godzaligheid te doen, 1 Timotheüs 5:4. Zij onderwezen ons, niet alleen opdat wij zelf zouden leren, maar opdat wij onze kinderen zouden onderwijzen de goede kennis van God, Psalm 78:6. En wij zijn ontrouw aan de plicht, die ons opgelegd is, indien wij dit niet doen, want het heilig pand van Gods dienstleer en wet werd in onze handen gegeven, met de last om het zuiver en ongeschonden over te leveren aan hen, die na ons komen zullen, 2 Timotheüs 2:2.

d. Salomo zet aan zijn vermaningen kracht bij door het gezag van zijn vader David, een man, die in alle opzichten beroemd was in zijn tijd en geslacht. Laat er tot eer van de Godsdienst nota van worden genomen, dat de wijste en beste mensen van alle tijden ijverig geweest zijn, niet alleen om zelf de Godsdienst te belijden en in praktijk te brengen, maar om hem te verspreiden onder anderen, daarom moeten wij blijven in hetgeen we geleerd hebben, wetende van wie wij het geleerd hebben, 2 Timotheüs 3:14.

2. Waarin dat onderwijs bestond, vers 4-13.

A. Bij wijze van voorschrift en vermaning. Toen David zijn zoon onderwees, heeft hij, hoewel die zoon een kind was van grote verstandelijke vermogens en van een zeer vlugge bevattingsvermogen, zich met grote warmte en sterke bewoordingen uitgedrukt, want hij wilde tonen dat het hem ernst was met zijn onderwijs, en daarom heeft hij hem ook dezelfde zaak telkens en nogmaals ingeprent. Aldus behoren kinderen onderwezen te worden, Deuteronomium 6:7. Gij zult ze uw kinderen inscherpen. Hoewel David een man was van openbare werkzaamheid, en onderwijzers had voor zijn zoon, heeft hij toch zelf al die moeite genomen.

Ten eerste. Hij beval hem zijn bijbel aan, als het middel, zijns vaders *woorden*, vers 4, de *woorden zijns monds*, vers 5, *zijn redenen*, vers 10, al de goede lessen, die hij hem geleerd had, en misschien bedoelt hij inzonderheid het boek van de psalmen, waarvan velen "maskils" waren, psalmen ter onderwijzing, twee ervan worden uitdrukkelijk gezegd voor Salomo te zijn. Op deze en op al zijn andere woorden moet Salomo het oog hebben.

1. Hij moet ze *horen* en *aannemen*, vers 10, er vlijtig acht op geven, ze indrinken, zoals de aarde de regen, die menigmaal op haar komt, indringt, Hebr. 6:7. God eist aldus onze aandacht voor Zijn woord: "Hoor, mijn zoon, en neem mijn redenen aan." 2. Hij moet *Zijn woorden vasthouden*, vers 4. *Uw hart houde mijn woorden vast*, en tenzij het woord verborgen wordt in het hart, opgenomen wordt in de wil en de genegenheden zal het niet vastgehouden worden.

3. Hij moet er zich door besturen: *onderhoud mijn geboden*, gehoorzaam ze, dat is het middel om in de kennis ervan toe te nemen, Johannes 7:17.

4. Hij moet ze aankleven, er bij blijven, "wijk *niet van de redenen mijns monds*, vers 5, alsof gij vreesde dat zij een al te krachtig bedwang voor u zullen zijn, maar *grijp de tucht aan* vers 13, vast besloten zijnde haar vast te houden en nooit los te laten." Zij, die een goede opvoeding hebben genoten, zullen bevinden dat, hoewel zij alles doen wat zij kunnen om er zich los van te maken, zij hun nog lang zal bijblijven, en als dit niet het geval is, dan is de toestand zeer treurig. Ten tweede. Hij beveelt hem wijsheid en verstand aan als het doel, dat door het gebruik van deze middelen bereikt moet worden, die wijsheid, welke de voornaamste wijsheid is, verkrijg haar! "quod caput est sapientie cam acquire sapientiam Geef vooral acht op die tak van wijsheid, die er de bovenste tak van is," en die is de vreze Gods, Hoofdstuk 1:7. Een beginsel van Godsdienst in het hart, dat is het zijn nodige. En daarom:

1. Verkrijg deze *wijsheid*, verkrijg dit *verstand*, vers 5. En wederom: *Verkrijg dan wijsheid en verkrijg verstand met al uw bezitting* vers 7. Bid er om, doe er moeite voor, doe naarstigheid in het gebruik van alle verordende middelen om er toe te komen, waak aan de poort van de wijsheid, Spreuken 8:34.

2. Verkrijg heerschappij over uw bederf, dat uw dwaasheid is, verkrijg haar door ervaring verkrijg haar boven al uw bezitting, wees meer in zorg om haar te verkrijgen, en doe er meer moeite voor, dan om de rijkdom van deze wereld te verkrijgen, wat gij ook vergeet, die moet gij verkrijgen, beschouw dit als een grote verrichting, en als zodanig streef er naar. Ware wijsheid is Gods gave, en toch wordt ons hier geboden om haar te verkrijgen, want God geeft haar aan hen, die er voor arbeiden, en met dat al moeten wij toch niet zeggen onze kracht, en de sterkte onzer hand, heeft ons dit vermogen verkregen. Vergeet haar niet, vers 5. *Verlaat haar niet* vers 6 *Laat haar niet varen*, vers 13 maar *bewaar haar*. Zij, die deze wijsheid verkregen hebben, moeten er voor zorgen om haar niet weer te verliezen door tot dwaasheid weer te keren, het is inderdaad een goed deel, dat niet van ons genomen zal worden, maar dan moeten wij er ons ook voor wachten om het van ons weg te werpen als degenen, die het eerst vergeten, het hun geheugen laten ontglippen, en het dan verlaten, en van uit de goede weg wijken. Het goed, dat ons toevertrouwd is, moeten wij bewaren, en het niet laten vallen door zorgeloosheid, noch het ons laten ontveldigen, noch het ons laten ontfutselen door vleierij, laat zo'n juweel nooit uit uw handen.

3. *Heb haar lief*, vers 6, en *omhels haar*, vers 8, zoals wereldse mensen hun schatten liefhebben en hun hart er op zetten. De Godsdienst moet ons zeer dierbaar zijn, dierbaarder dan iets anders in deze wereld, en zo wij er niet toe kunnen komen om grote meesters in wijsheid te worden, zo laat ons oprechte beminnaars ervan zijn, en laat ons de genade, die wij hebben, met oprechte liefde omhelzen, als degenen, die haar schoonheid bewonderen.

4. *Verhef haar*, vers 8. Heb altijd hoge gedachten van de Godsdienst, spreek ervan met waardering en eerbied, en doe alles wat gij kunt om hem in eer te brengen, de eer ervan hoog te houden onder de mensen, werk samen met God tot dit doeleinde, hetwelk is de wet groot en heerlijk te maken, en te doen wat gij kunt om dit doel te bevorderen. Laat de kinderen van de wijsheid haar niet slechts rechtvaardigen, maar haar verheerlijken, en haar verkiezen boven hetgeen hun het liefst is in deze wereld. Door hen te eren die de Heere vrezen, al zijn zij ook zeer gering in de wereld en acht te geven op een arme wijze man, verheffen wij de wijsheid.

B. Bij wijze van beweegreden. Om aldus voor de wijsheid te arbeiden, en u aan haar leiding te onderwerpen, bedenk:

Ten eerste. Dat het het aller-voornaamste is, datgene wat voor ieder mens de voornaamste en voortdurende zorg moet zijn in dit leven, vers 7. *De wijsheid is het voornaamste*, andere dingen, die wij wensen te verkrijgen en te behouden, zijn, daarbij vergeleken, niets, het is het gehele werk of ambt van de mens, Prediker 12:13. Het is hetgeen ons Gode aanbeveelt, de ziel versiert, ons in staat stelt om te beantwoorden aan het doel van onze schepping, nuttig te leven in de wereld en ten laatste naar de hemel te gaan, en daarom is het het voornaamste.

Ten tweede. Zij heeft rede en recht aan haar zijde, vers 11. "*Ik onderwijs u in de weg van de wijsheid*, van de ware wijsheid, aldus zal zij ten laatste bevonden worden, ik leid u, niet op een kromme weg van vleselijke staatkunde, maar in *de rechte sporen*, overeenkomstig de eeuwige regelen en redenen van goed en kwaad." De rechtheid van het Goddelijk wezen blinkt uit in de rechtheid van al de Goddelijke wetten.

Merk op: David heeft zijn zoon niet alleen goed onderwijs gegeven, maar hem ook geleid door een goed voorbeeld, en door algemene regelen toe te passen op bijzondere gevallen zodat er van zijn zijde niets ontbrak om hem verstandig te maken. De derde. Het zal tot zijn eigen voordeel wezen. Indien gij wijs en Godvruchtig zijt, zult gij het voor uzelf zijn.

1. Het zal uw leven zijn, uw welzijn, uw geluk, het is datgene, zonder hetwelk gij niet kunt leven." *Onderhoud mijn geboden, en leef* vers 4. Hiermede komt overeen het woord van onze Heiland: Wilt gij in het leven ingaan, onderhoud de geboden, Mattheüs 19:17. Het is op straffe des doods, van de eeuwige dood, en onder belofte van het leven, het eeuwige leven, dat van ons geëist wordt om Godsdienstig te zijn. *Neem de reden van de wijsheid aan, en de jaren des levens zullen u vermenigvuldigd worden*, vers 10, zij zullen zoveel zijn in deze wereld als de oneindige wijsheid geschikt acht, en in de andere wereld zult gij het leven bezitten, waarvan de jaren nooit geteld zullen worden, *bewaar* haar dus, wat het u ook moge kosten, *want zij is uw leven*, vers 13. Al uw voldoening zal hierin gevonden worden," en een ziel zonder ware wijsheid en genade is in werkelijkheid een dode ziel.

2. Zij zal uw hoedster en leidster wezen door al de gevaren en moeilijkheden van uw reis door deze woestijn. Heb de wijsheid lief en kleef haar aan, en zij zal u *behoeden en bewaren*, vers 6, voor zonde, het ergste van alle kwaad, de ergste van alle vijanden, zij zal u er voor behoeden om uzelf te deren, en dan kan niemand u deren. Zij zal ons bewaren voor belemmeringen en struikelblokken in het bestier over onszelf en over onze zaken vers 12.

a. Dat onze tred niet benauwd zal worden in ons gaan, dat wij onszelf niet in zulke moeilijkheden zullen brengen, als waarin David was, 2 Samuel 24:14. Zij, die Gods Woord tot hun regel maken, zullen wandelen in vrijheid en in zichzelf gerust zijn.

b. Dat onze voeten niet zullen struikelen, als wij lopen. Als wijze en Godvruchtige mensen plotseling een besluit moeten nemen, dan zal de vaste regel van Gods Woord, waaraan zij zich houden en waarnaar zij handelen, hen ook er voor bewaren om te struikelen over iets, dat verderfelijk kan wezen. De oprechtheid zal ons behoeden.

3. Zij zal uw eer en achting zijn, vers 8. *Verhef* de wijsheid, toon gij slechts uw goede wil om haar te bevorderen, en hoewel zij uw diensten niet nodig heeft, zal zij ze toch overvloedig betonen, *zij zal u verhogen zij zal u tot eer brengen*. Salomo was bestemd om koning te zijn, maar zijn wijsheid en deugd zullen hem meer tot eer zijn dan zijn kroon of zijn purper, deze was het, om welke al zijn naburen zo'n eerbied voor hem hadden, en ongetwijfeld hadden onder zijn regering en onder die van David wijze en Godvruchtige mannen de meeste kans op bevordering. In elk geval zal de Godsdienst vroeg of laat al diegenen *tot eer brengen*, die hem van harte omhelzen, zij zullen welgevallig zijn aan God en geëerd worden door verstandige mensen, in de grote dag zullen zij worden erkend, en de eeuwige heerlijkheid zullen zij beërven. Daar legt hij nadruk op, vers 9, *"zij zal uw hoofd een aangenaam toevoegsel geven*, een versiering van de genade in deze wereld, zal u beide aan God aanbevelen en aan de mensen, en in de andere wereld zal u een kroon van heerlijkheid worden gegeven, een kroon, die nooit zal verwelken. Dat is de ware eer, die de Godsdienst meebrengt, "Nobilitas sola est atque unica virtus Deugd is de enige adeldom."

David aldus zijn zoon wijsheid aanbevolen hebbende is het geen wonder, dat deze, toen God hem zei te vragen om hetgeen hij begeerde, bad, "Heere, geef mij een wijs en verstandig hart." Wij moeten in onze gebeden doen blijken dat wij goed onderwezen zijn geworden. Spreuken 4:14-19 Sommigen achten dat Davids onderricht aan Salomo, dat begon in vers 4, voortgaat tot aan het einde van het hoofdstuk, ja volgens sommigen gaat dit voort tot aan het einde van het negende hoofdstuk, maar het is waarschijnlijker dat Salomo hier weer begint, indien niet reeds vroeger. Hij had in deze verzen ons vermaand om te wandelen in de paden van de wijsheid, en nu waarschuwt hij ons tegen de paden van de goddelozen.

1. Wij moeten ons inachtnemen voor de wegen van de zonde en ze mijden, alles wat op zonde gelijk is en er toe leidt.

2. Te dien einde moeten wij uit de weg blijven van de zondaren en geen gemeenschap met hen hebben. Uit vrees om in kwade praktijken te vervallen, moeten wij kwaad gezelschap schuwen. Hier is:

I. De waarschuwing zelf, vers 14, 15.

1. Wij moeten ons er voor wachten om samen te komen met zondaren. *Kom niet op het pad van de goddelozen.* Onze onderwijzer had, als een getrouwe gids, ons *de rechte sporen getoond*, vers 11, nu waarschuwt hij ons tegen de bijpaden, Waarop wij gevaar lopen van afgeleid te worden. Laat hen, die een goede opvoeding hebben genoten, aan wie de eerste beginselen geleerd zijn naar de eis hun wegs, er nooit van afwijken naar de weg, waarop zij niet moeten gaan, laat hen daar niet eens een voet op zetten, ja het niet eens beproeven, want het zou een gevaarlijke proefneming kunnen zijn, en het zou zeer moeilijk blijken om er veilig van terug te komen. Waag u niet in het gezelschap van hen, die met de pest besmet zijn, neen, al zou u ook door een tegengif beveiligd achten.

2. Indien wij te eniger tijd op een boze weg gelokt zijn dan moeten wij ons haasten om hem te verlaten. "Indien gij eer gij het wist, de poort zijt binnengegaan, omdat hij wijd was, treed dan toch niet op de weg van de bozen. Ga, zodra gij uw vergissing bemerkt, terstond terug, doe geen stap verder, blijf geen minuut langer op de weg, die gewis ten verderve vaart.

3. De wegen van de zonde en van de zondaren moeten wij vrezen en verfoeien en ze met de uiterste zorg mijden. *De weg van de bozen* kan een aangename en gezellige weg schijnen te zijn, en de naaste weg om tot een wereldlijk doel te geraken dat wij op het oog hebben, maar het is een boze weg en zal kwaad eindigen, en daarom: indien gij uw God liefhebt en uw ziel liefhebt, *verwerp hem, ga er niet door*, opdat gij niet in verzoeking zijt om er op te wandelen, en verwijder er u van zo ver als gij kunt. De wijze van uitdrukking geeft het dreigend, nakend gevaar te kennen waarin wij zijn, hoe nodig deze waarschuwing ons is, en het grote belang en gewicht ervan, en dat onze wachters in goede ernst zijn, of behoren te wezen, als zij ons die waarschuwing geven. Het geeft ook te kennen op welk een afstand wij ons van zonde en zondaren moeten houden. Hij zegt niet: houd u op een behoorlijke afstand ervan, maar op een *grote* afstand, hoe verder weg, hoe beter. Denk nooit dat gij er u ver genoeg van kunt verwijderen behoud u om uws levens wil, zie niet achter u om.

II. De redenen om aan die waarschuwing kracht bij te zetten.

1. Denk aan het karakter van de mannen, wier weg u gezegd wordt te mijden, het zijn boosaardige mannen, vers 16, 17. Zij bekommeren zich niet alleen niet om het kwaad, dat zij doen aan hen, die hun in de weg staan, maar het is hun beroep en bedrijf om kwaad te doen, het is hun een genot om kwaad te doen. Voortdurend bedenken en pogen zij *om iemand te doen struikelen*, hem naar lichaam en ziel in het verderf te storten. Goddeloosheid en boosaardigheid zijn in hun natuur, en geweld is in al hun daden. Zij zijn in de hoogste mate boosaardig, want:

A. Kwaad doen is rust en slaap voor hen. Evenveel voldoening als een geldgierige heeft als hij geld verkrijgt, een eierzuchtige als hij tot bevordering komt, en een Godvruchtige als hij goed

gedaan heeft, hebben zij als zij iets gezegd of gedaan hebben, dat schadelijk en kwaadwillig is, en uiterst onrustig zijn zij als aan hun afgunst en wraak niet voldaan wordt, zoals Haman, aan wie alles onaangenaam was, zolang Mordechai ongehagen bleef. Het geeft ook te kennen hoe rusteloos en onvermoeid zij zijn in hun boosaardige plannen, zij willen liever slaap ontberen dan het genoegen te missen van anderen te kwellen.

B. Kwaad doen is spijs en drank voor hen, zij leven en teren erop, zij eten brood van goddeloosheid (zij eten Mijn volk op alsof zij brood aten Psalm 14:4), zij drinken van van enkel geweld, drinken het onrecht in als water, Job 15:16. Alles wat zij eten en drinken kwam van roof en verdrukking. Achten de goddelozen de tijd verloren, waarin zij geen kwaad gedaan en geen nadeel hebben toegebracht? Laat Godvruchtige mensen er dan evenzeer hun werk van maken om goed te doen en er hun genot in vinden, en laat allen, die wijs zijn en hun eigen welzijn willen behartigen, het gezelschap van de goddelozen mijden, want:

a. Het is zeer ergerlijk, want er is geen gemoedsgesteldheid, die een grotere schande is voor de menselijke natuur, een groter vijand is van de menselijke samenleving, een vermeteler uittarting is van God en het geweten, die duidelijker het beeld des duivels vertoont, of meer dienstig is aan zijn belangen, dan een vermaak in kwaad doen, in te kwellen en te schaden, en iedereen in het verderf te storten.

b. Het is zeer gevaarlijk. Mijd degenen, die zich verlustigen in kwaaddoen, als uw eigen veiligheid u lief is, want welke vriendschap zij ook voorwenden, vroeg of laat zullen zij u kwaaddoen, gij stort u in het verderf als gij met hen gaat samenwerken, Hoofdstuk 1:18, en zij zullen u verderven, indien gij het niet doet.

2. "Denk aan de aard van de weg zelf die u geboden wordt te mijden, vergeleken met de rechte weg, waarop gij genodigd wordt te wandelen."

A. De weg van de gerechtigheid is licht, vers 18. *Het pad van de rechtvaardigen*, dat zij hebben verkozen en waarin zij wandelen, is *als licht- op hun wegen schijnt het licht*, Job 22:28, waardoor hij beide veilig en aangenaam wordt. Christus is hun weg, en Hij is het licht. Zij worden geleid door het Woord van God, en dat is een licht voor hun voet, zij zelf zijn licht in de Heere, en zij wandelen in het licht, gelijk Hij in het licht is.

a. Het is een *schijnend licht*. Hun weg schijnt voor hen in de blijdschap en vertroosting ervan, hij schijnt voor anderen in de luister en de eer ervan, hij schijnt voor de mensen, die hun goede werken zien, Mattheüs 5:16. Zij gaan voort op hun weg met heilige gerustheid en kalmte van gemoed als degenen, die wandelen in het licht. Het is het morgenlicht, dat schijnt in de duisternis Jesaja 58:8, 10, en een einde maakt aan de werken van de duisternis.

b. Het is een toenemend licht, het schijnt meer en meer, niet als het licht van een meteor, dat spoedig verdwijnt, of dat van een kaars, dat donker begint te schijnen als ze afloopt, maar als dat van de opgaande zon, dat voortgaat met te schijnen, al schijnende hoger klimt. Genade, de gids op die weg, neemt toe, hij die rein van handen is zal in sterkte toenemen, de blijdschap, die het genot is van die weg, de eer, die er de glans van is, en al het geluk, dat er inderdaad het licht van is, zullen nog steeds toenemen.

c. Aan het einde zal het *tot de volle dag komen*. Het licht van de dageraad zal ten laatste het licht worden van de middag, en dat is het waarnaar de verlichte ziel streeft. De heiligen zullen niet volmaakt zijn voor zij in de hemel komen, maar daar zullen ze zelf blinken gelijk de zon, als zij uitgaat in haar kracht, Mattheüs 13:43. Hun blijdschap zal dan volkomen zijn. Daarom is het onze wijsheid, om ons dicht bij het pad van de rechtvaardigen te houden.

B. De weg van de zonde is *als donkerheid*, vers 19. De werken, tegen welke hij ons gewaarschuwd heeft, zijn werken van de duisternis. Welk waar genot en genoegen kunnen zij smaken, die geen ander genot, geen andere voldoening kennen dan om kwaad te doen? Welken betrouwbare gids hebben zij, die Gods Woord achter zich werpen? *De weg van de goddelozen is donker*, en daarom gevaarlijk, want zij struikelen, en zij *weten niet waarover zij struikelen*, zij vallen in zonde, maar weten niet vanwaar de verzoeking kwam, door welke zij terneder werden geworpen, en daarom weten zij ook niet, hoe haar bij een volgende gelegenheid te vermijden. Zij komen in benauwdheid, maar vragen niet waarom het is dat God met hen twist, zij bedenken niet dat zij kwaad doen noch wat er het einde van zal zijn, Psalm 82:5. Job 18:5, 6. Dat is de weg, die ons gezegd wordt te schuwen.

Spreuken 4:20-27

Salomo, ons gewaarschuwd hebbende om geen kwaad te doen, leert ons nu hoe goed te doen. Het is niet genoeg voor ons om de gelegenheden tot zonde te mijden, wij moeten ook de methoden van de plicht bestuderen.

1. Wij moeten voortdurend acht geven op het Woord van God, en dat altijd gereed voor ons pogen te hebben.

A. De redenen van de wijsheid moeten onze beginselen zijn, waarnaar wij onszelf moeten regeren, onze vermaners, die ons waarschuwen voor gevaar en ons wijzen op onze plicht, en daarom moeten wij ze geredelijk ontvangen, "*neig uw oor tot mijn redenen*, vers 20, buig u nederig ervoor, luister aandachtig er naar." Het aandachtig horen van het Woord van God is een goed teken dat een werk van genade begonnen is in het hart, en een goed middel om het voort te zetten. Het is te hopen dat diegenen besloten zijn om hun plicht te doen, die er toe geneigd zijn om hem te kennen.

B. Wij moeten ze zorgvuldig bewaren, vers 21, wij moeten ze voor ons leggen als onze regel, *Laat ze niet wijken van uw ogen*, zie ze aan, telkens en nogmaals, en streef er naar om u in alles er naar te gedragen." Wij moeten ze in ons opnemen als een heersend beginsel, waarvan de invloed de gehele mens doordringt. "*Behoud ze in het midden uws harten*, als dingen, die u dierbaar zijn, en die gij vreest te zullen verliezen." Laat het Woord Gods in het hart geschreven zijn, wat daar geschreven is zal blijvend wezen. De reden, waarom wij zo hoge prijs moeten stellen op de woorden van de wijsheid, is dat zij beide voedsel en medicijn voor ons zijn zullen, zoals de boom des levens, Openbaring 22:2, Ezechiël 47:12. Zij, die ze zoeken en vinden, ze vinden en bewaren, zullen er in vinden:

a. Voedsel, *want zij zijn het leven dengenens, die ze vinden*, vers 22. Gelijk het geestelijk leven was begonnen door het Woord, als het werktuig ervan, zo wordt het door hetzelfde Woord nog gevoed en onderhouden, zonder dat zouden wij niet kunnen leven, door het geloof kunnen wij er op leven.

b. Medicijn. Zij zijn *een medicijn voor het gehele vlees*, voor de gehele mens, beide voor lichaam en ziel, zij helpen om beide in goede toestand te houden. Zij zijn "gezondheid voor alle vlees," aldus de Septuaginta. Er is genoeg om al de ziekten te genezen van deze zieke wereld. Zij zijn *een medicijn voor al hun vlees*, voor al hun bederf, want dit wordt vlees genoemd voor al hun grieven die als doornen zijn in het vlees. Er is in het Woord van God een geschikt geneesmiddel voor al onze geestelijke krankheden.

2. Wij moeten op al de bewegingen van onze inwendige mens een waakzaam oog en een strenge hand houden, vers 23. Hier is:

a. Een grote plicht, vereist door de besten van de wijsheid en om wijsheid te verkrijgen en te bewaren. *Behoed uw hart boven al wat te bewaren is.* God, die ons deze ziel gegeven heeft, gaf er ons een strenge last mede. Man, vrouw bewaar uw hart, bewaar uw ziel wel, Wij moeten streng de wacht houden over onszelf, al de toegangen van de ziel bewaken, ons hart bewaren voor kwaaddoen en voor geschaad te worden, voor verontreinigd te worden door de zonde en ontroerd te worden door benauwdheid, het bewaren als ons juweel als onze wijngaard. Heb een onergerlijk geweten, sluit slechte gedachten buiten, houd goede gedachten aan, houd de genegenheden op de rechte voorwerpen gericht en binnen behoorlijke perken. Bewaar met alle bewaringen, zo luidt het oorspronkelijke. Men kan op velerlei wijze de dingen bewaren: door zorg, door kracht, door hulp in te roepen, en die alle moeten wij te baat nemen om ons hart te bewaren, en die alle zijn dan nog weinig genoeg, zo arglistig is het hart, Jeremia 17:9. Of, boven alle bewaringen, wij moeten ons hart met meer zorg en nauwlettendheid bewaren dan alle andere dingen. Wij moeten onze ogen bewaren, Job 31:1, onze tong bewaren, Psalm 34:14, onze voeten bewaren, Prediker 4 17, maar bovenal ons hart bewaren.

b. Een goede reden gegeven voor deze zorg: *want daaruit zijn de uitgangen des levens*, uit een welbewaard hart zullen levende uitgangen vloeien, goede voortbrengselen tot eer van God en tot stichting van anderen. Of, in het algemeen, al de daden des levens komen voort uit het hart, dit te behoeden is dus de boom goed en de fonteinen genezend te maken. Ons leven zal geregeld of ongeregeld, lieflijk of onaangenaam zijn, al naar ons hart behoed of veronachtzaamd is.

3. Wij moeten een wacht zetten voor de deur van onze lippen, opdat wij niet zondigen met onze tong, *doe de verkeerdheid des monds van u weg, en doe de verdraaidheid van de lippen verre van u*, vers 24. Ons hart van nature bedorven zijnde zal er allicht een zeer vuile reden uit voortkomen, en daarom moeten wij een grote angst voor en afschuw van allerlei boze woorden hebben, van vloeken en zweren, van liegen en lasteren van krakelen en van vuile woorden en van zot geklap, hetgeen alles uit *verkeerdheid des monds* voortkomt, en van *verdraaidheid van de lippen*, die noch door rede noch door Godsdienst geregeerd willen worden, maar beide tegenspreken, en die voor God even afzichtelijk en lelijk zijn als een verwrongen, scheef getrokken mond voor de mensen. Wij moeten alle soorten van zonden van de tong door onophoudelijke waakzaamheid en nimmer wankelende vastberadenheid *van ons wegdoen, verre van ons doen*, alle woorden vermijdende, waarin een schijn des kwaads is, en er voor bevreesd zijn om zulke woorden te leren.

4. Wij moeten een verbond maken met onze ogen: laat die *rechtuit zien, zich recht voor u heen houden*, vers 25. Laat het oog gestadig zijn, en niet heen en weer dwalen. Laat het niet afzwerven naar alles wat er zich aan voordoet, want dan zal het afgeleid worden van hetgeen goed is, en verstrikt worden in kwaad. Wend het af van ijdelheid te zien, laat uw oog eenvoudig wezen en niet boos zijn, laat uw bedoelingen oprecht zijn en geen bijoogmerken hebben. Wij moeten ons oog gericht houden op onze Meester, en wij moeten er naar streven Hem welbehaaglijk te wezen, ons oog gericht houden op onze regel en er ons naar gedragen, ons oog gericht houden op ons doel, de prijs van de roeping Gods, en daarnaar streven. "Oculum in metam. Het oog op het doelwit."

5. Wij moeten in alles handelen met bedachtzaamheid, *weeg de gang uws voets*, vers 26. Weeg het Woord van God in een schaal, en wat gij gedaan hebt, of gaat doen, in de andere, en zie of zij overeenkomen, wees nauwkeurig en nauwlettend in het onderzoek, of uw weg goed is in de ogen des Heeren, en of hij goed zal eindigen. Wij moeten onze vroegere wegen overdenken, nagaan, wat wij gedaan hebben, en onze tegenwoordige wegen wat wij doen, en waar wij heengaan. Ziet dan, hoe gij voorzichtig wandelt. Het is van groot belang voor ons, om te bedenken wat onze plichten zijn, welke de moeilijkheden, en welke de voordelen, en welke de gevaren zijn van onze weg, opdat wij dienovereenkomstig handelen. "Doe niets onbedachts."

6. Wij moeten met gestadigheid, voorzichtigheid en vastheid handelen. *"Laat al uw wegen wel gevestigd zijn*, vers 26, wees er niet onvast in, zoals een dubbelzinnig man, hink niet op twee gedachten, maar volhard in gestadige, gelijkmatige gehoorzaamheid, *wijk niet ter rechter- of ter linkerhand*, want aan beide zijden zijn dwalingen, en Satan bereikt zijn doel als het hem gelukt u naar de ene of de andere zijde te doen afwijken. Wees zeer zorgzaam om *uw voet af te wenden van het kwaad*, wacht u voor uitersten, want daar is kwaad in, en laat *uw ogen rechtuit zien*, opdat gij de gulden middenweg kunt houden." Zij, die zich wijs willen betonen, moeten altijd waakzaam zijn.

HOOFDSTUK 5

1 Mijn zoon! merk op mijn wijsheid, neig uw oor tot mijn verstand; 2 Opdat gij alle bedachtzaamheid behoudt, en uw lippen wetenschap bewaren. 3 Want de lippen der vreemde vrouw druppen honigzeem, en haar gehemelte is gladder dan olie. 4 Maar het laatste van haar is bitter als alsem, scherp als een tweesnijdend zwaard. 5 Haar voeten dalen naar de dood, haar treden houden de hel vast. 6 Opdat gij het pad des levens niet zou wegen, zijn haar gangen ongestadig, dat gij het niet merkt. 7 Nu dan, gij kinderen! hoort naar mij, en wijkt niet van de redenen mijns monds. 8 Maak uw weg verre van haar, en nader niet tot de deur van haar huis; 9 Opdat gij anderen uw eer niet geeft, en uw jaren de wrede; 10 Opdat de vreemden zich niet verzadigen van uw vermogen, en al uw smartelijke arbeid niet kome in het huis des onbekenden; 11 En gij in uw laatste brult, als uw vlees, en uw lijf verteerd is; 12 En zegt: Hoe heb ik de tucht gehaat, en mijn hart de bestraffing versmaad! 13 En heb niet gehoord naar de stem mijner onderwijzers, noch mijn oren geneigd tot mijn leraars! 14 Ik ben bijna in alle kwaad geweest, in het midden der gemeente en der vergadering! 15 Drink water uit uw bak, en vlooden uit het midden van uw bornput; 16 Laat uw fonteinen zich buiten verspreiden, en de waterbeken op de straten; 17 Laat ze de uwe alleen zijn, en van geen vreemde met u. 18 Uw springader zij gezegend; en verblijd u vanwege de huisvrouw uwer jeugd; 19 Een zeer liefelijke hinde, en een aangenaam steengeitje; laat u haar borsten te allen tijd dronken maken; dool steeds in haar liefde. 20 En waarom zou u, mijn zoon, in een vreemde dolen, en de schoot der onbekende omvangen? 21 Want eens iegelijks wegen zijn voor de ogen des HEEREN, en Hij weegt al zijn gangen. 22 de goddeloze zullen zijn ongerechtigheden vangen, en met de banden zijner zonden zal hij vastgehouden worden. 23 Hij zal sterven, omdat hij zonder tucht geweest is, en in de grootheid zijner dwaasheid zal hij verdwalen.

Het doel van dit hoofdstuk is ongeveer gelijk aan dat van Hoofdstuk 11. Dezelfde dingen te schrijven in andere woorden moet ons niet verdrietig zijn, want het is zeker, Filipp. 3:1. Hier is:

I. Een vermaning om bekend te worden met en onderworpen te zijn aan de wetten van de wijsheid in het algemeen, vers 2.

II. Een bijzondere waarschuwing tegen de zonde van de hoererij, vers 3-14.

III. Remedies voorgeschreven tegen die zonde.

1. Huwelijksliefde, vers 15-20.

2. Een besef van Gods alwetendheid, vers 21.

3. Vrees voor rampzalig einde van de goddelozen, vers 22, 23. En dit alles is nog weinig genoeg om jonge mensen te wapenen tegen die vleselijke lusten, welke krijg voeren tegen de ziel.

Spreuken 5:1-14

I. Wij hebben hier: een plechtige inleiding tot de waarschuwing, die zal volgen, vers 1, 2. Salomo wendt zich hier tot zijn zoon, dat is: tot alle jonge mannen als tot zijn eigen kinderen, die hij liefheeft en op wie hij invloed heeft. In de naam Gods eist hij aandacht, want hij schrijft door Goddelijke ingeving, en is een profeet, al begint hij zijn toespraak niet met een: *Zo zegt de Heere*. *Merk op, en neig uw oor*, hoor niet slechts wat gezegd wordt, en lees niet slechts wat geschreven is, maar geef er uw hart, uw aandacht aan, en denk er zorgvuldig over na. Om die aandacht te verkrijgen, wijst hij:

1. Op de voortreffelijkheid van zijn rede: *het is mijn wijsheid*, *het is mijn verstand*, als ik het onderneem om u wijsheid te leren, kan ik niets voorschrijven, dat meer terecht aldus genoemd kan worden, zedelijke wijsbegeerte is mijn wijsbegeerte, en die in mijn school geleerd kan worden.

2. De nuttigheid ervan: Let op hetgeen ik zeg.

a. Opdat gij verstandelijk handelt, *opdat gij alle bedachtzaamheid behoudt*. Salomo's lessen zijn niet bedoeld of bestemd om ons hoofd te vullen met denkbeelden, met stof tot spitsvondige redeneringen of bespiegelingen of twistige samensprekingen, maar om ons te leiden in de heerschappij over onszelf, opdat wij handelen met bedachtzaamheid, gelijk het ons betaamt en aan onze wezenlijke belangen bevorderlijk zijn zal.

b. Opdat gij spreekt met verstand, *en uw lippen wetenschap bewaren*, zodat gij haar gereed bij de hand hebt tot voordeel en nut van hen, met wie gij spreekt. De lippen des priesters worden gezegd wetenschap te bewaren, Maleáchi 2:7, maar zij die machtig zijn in de Schriften, kunnen niet slechts in hun Godsdienstige verrichtingen, maar ook in hun gesprekken, geestelijke priesters zijn.

II. De waarschuwing zelf, en die is: ons te onthouden van vleselijke lusten, van overspel hoererij en alle onreinheid. Sommigen passen het toe in overdrachtelijke zin, en onder de overspelige vrouw verstaan zij hier afgoderij, valse leerstellingen, die de strekking hebben om der mensen geest te verderven, of de zinnelijke lusten, waarop het even goed als op iets anders toegepast kan worden, maar de oorspronkelijke bedoeling is duidelijk ons te waarschuwen tegen overtreding van het zeverde gebod, waartoe de jeugd zo geneigd is, de verzoeken waarvan zo heftig zijn, de voorbeelden waarvan zo menigvuldig zijn, en die, als er aan wordt toegegeven, zo verwoestend zijn voor alle zaden van deugd in de ziel. En het is niet vreemd dat Salomo's waarschuwingen er tegen zo dringend zijn en zo dikwijls herhaald worden. Als een getrouwe wachter geeft Salomo hier aan allen een getrouwe waarschuwing, om, als zij hun leven en welzijn liefhebben, deze zonde te vrezen, want zij zal gewis hun verderf zijn. Wij worden hier gewaarschuwd, om voor twee dingen op onze hoede te zijn.

1. Dat wij niet luisteren naar de bekoring van deze zonde. Het is waar: *de lippen van de vreemde vrouw druppen honingzeem*, vers 3, de genietingen van de vleselijke lusten zijn zeer verlokkelijk (zoals de wijn, die zijn verf geeft in de beker en recht opgaat) en *haar gehemelte is gladder dan olie*, opdat de giftige pijl glad naar beneden ga, en er geen verdenking zij van kwaad. Maar bedenk:

A. Hoe noodlottig de gevolgen zullen zijn, hoe bitter de vrucht zal wezen, die de zondaar heeft van zijn honingzeem en olie als het einde daar is.

a. De verschrikkingen van het geweten, die zijn *bitter als alsem*, vers 4, wat zoet was in de mond, wordt zuur in de maag, bij nadenken snijdt het *als een tweesnijdend zwaard*, dat naar alle kanten wondt. Salomo kon spreken uit ervaring, Prediker 7:26.

b. De pijniging van de hel. Indien sommigen, die zich schuldig gemaakt hebben aan deze zonde, zich er van bekeerd hebben en behouden werden, is toch de directe strekking dier zonde het verderf van lichaam en ziel, *haar voeten dalen naar de dood, ja haar treden houden de hel vast*, om haar naar de zondaar heen te trekken, alsof de verdoemenis al te lang sluimerde, vers 5. Aan hen, die in deze zonde verstrikt zijn, moet herinnerd worden, dat er tussen hen en de hel maar een schrede is, en dat zij op het punt zijn van er in neer te storten.

B. Bedenk hoe vals deze bekoringen zijn. De overspeelster vleit en spreekt fraaie woorden, haar woorden zijn honing en olie, maar die naar haar luisteren zal zij bedriegen, *haar gangen zijn ongestadig, dat gij het niet merkt*, zij verandert dikwijls haar vermomming, en neemt een grote verscheidenheid van valse kleuren aan, omdat ze, als zij goed gekend wordt, gewis gehaat wordt.

Evenals Proteus neemt zij allerlei gedaanten aan, ten einde in gunst te blijven bij hen, op wie zij het gemunt heeft. En wat is met al die kunsten haar bedoeling? Niets anders dan hen er van terug te houden *het pad des levens te wegen*, want zij weet dat zij, zo zij er toe komen om dat te doen, hen zeker zal verliezen. Diegenen zijn onbekend met de gedachten van Satan, die niet begrijpen dat de grote zaak, die hij met al zijn verzoeken beoogt, is:

a. Hen er van terug te houden om het pad des levens te kiezen te voorkomen dat zij Godsdienstig zijn en naar de hemel gaan, opdat hij, zelf van de gelukzaligheid buitengesloten zijnde, hen er ook van kan buitensluiten.

b. Hen te dien einde er van af te houden *het pad des levens te wegen*, te bedenken hoe redelijk het is dat ze op dat pad wandelen, en hoezeer dit in hun voordeel zou wezen. Tot eer van de Godsdienst zij opgemerkt, dat deze gewis zijn doel zal bereiken bij allen, die slechts de vrijheid willen nemen om ernstig na te denken, en de dingen met onpartijdigheid in een rechte weegschaal willen wegen, en dat de duivel geen ander middel heeft om de mensen in zijn belangen te krijgen, dan door hen voortdurend met allerlei vermaken af te leiden van het kalme en sobere bedenken van hetgeen tot hun vrede dient. En onkuisheid is een zonde, die even sterk als wat het ook zij, het verstand benevelt, het geweten toeschroeit, en de mensen er van afhoudt om *het pad des levens te wegen*. Hoererijs neemt het hart weg, Hoséa 4:11.

2. Dat wij tot de grenzen van deze zonde niet moeten naderen, vers 7, 8. Deze waarschuwing komt met een plechtige inleiding: "Nu *dan, gij kinderen*, wie gij ook zijt, die deze regels leest of hoort, *hoort naar mij*, let op hetgeen ik zeg, en mengt er geloof mede, bewaart het, *en wijkt niet van de redenen mijns monds*, zoals diegenen doen, die luisteren naar de woorden van de vreemde vrouw. Neemt hetgeen ik zeg niet slechts aan voor het ogenblik maar blijft er bij, en hebt het bij de hand, en laat het van gewicht voor u zijn, als gij op het heftigst door de verzoeking wordt aangevallen. De waarschuwing zelf is zeer dringend. Maak *uw weg verre van haar*) indien uw weg soms in haar nabijheid mocht zijn, en er zich een voorwendsel voor u opdoet, om door zaken te doen binnen het bereik van haar bekoring te komen, dan moet gij uw weg veranderen, er een andere richting aan geven, veeleer dan u aan gevaar bloot te stellen. *Nader niet tot de deur van haar huis*, ga aan de overzijde van de straat, ga door een andere straat, al is dit ook een omweg voor u. Dit geeft te kennen:

a. Dat wij een grote vrees voor en een sterke verfoeiing van die zonde moeten hebben. Wil moeten haar vrezen, zoals wij vrezen zouden voor een plaats, die door de pest is besmet, wij moeten haar verafschuwen, zoals wij een kring verafschuwen waar wij niet bij willen komen. Wij zullen dan waarschijnlijk onze reinheid bewaren, als wij een ingewortelde afkeer hebben van alle vleselijke lusten.

b. Dat wij zeer zorgvuldig alles moeten vermijden, dat een aanleiding of gelegenheid kan wezen voor deze zonde, of er een stap nader toe brengen kan. Zij, die voor kwaad bewaard willen worden, moeten het kwaad uit de weg blijven. Er is in de verdorven natuur zoveel tonder, dat het waanzin is om onder enigerlei voorwendsel dicht bij de vonken te komen. Als wij ons in verzoeking begeven, dan hebben wij met God gespot toen wij baden: Leid ons niet in verzoeking.

c. Dat wij met een Godvruchtige ijver over onszelf moeten ijveren, en niet zo vast moeten vertrouwen op de kracht van eigen voornemens en besluiten, dat wij ons aan de rand van de zonde wagen met de belofte aan onszelf, dat wij tot hiertoe zullen komen en niet verder. Dat wij al wat een strik en een aanleiding tot zonde voor ons is geworden, al zou het ook als een recheroog en een rechterhand zijn, moeten uitrekken en afhouden en van ons werpen, moeten scheiden van hetgeen ons het dierbaarst is, veeleer dan onze eigen ziel in de waagschaal te stellen. Dat is het

gebod van onze Heiland, Mattheüs 5:28-30.

De argumenten, die Salomo aanvoert, om aan deze waarschuwing kracht bij te zetten, zijn ontleend aan dezelfde opmerkingen als tevoren, namelijk het vele kwaad, dat door die zonde teweeg wordt gebracht.

(1). "Zij vernietigt onze eer en goede naam. Gij *geeft uw eer aan anderen*, vers 9. Gij zult haar zelf verliezen, gij zult aan ieder uwer naburen een steen in de hand geven om op u te werpen, want allen zullen zij met recht en rede schande over u roepen, u verachten en vertreden als een dwaas." Hoererij is een zonde, die de mensen verachtelijk en laag maakt, en geen man van verstand en deugd zal gaarne in het gezelschap zijn van iemand, die gezelschap houdt met hoeren.

(2). "Zij verwoest de tijd, geeft *de jaren*, de jaren van de jeugd, de bloem van des mensen tijd, *de wrede*, aan deze uw lage lust, die met de uiterste wreedheid krijg voert tegen de ziel, die laaghartige hoer, die genegenheden voor u voorwendt, maar in werkelijkheid de kostelijke ziel, dat is, het kostelijk leven, jaagt." Deze jaren, die aan de eer van een genadig God moesten gegeven zijn, worden doorgebracht in de dienst van een wrede zonde.

(3). "Zij ruïneert de bezitting, vers 10. *Vreemden verzadigen zich van uw vermogen*, dat u toevertrouwd werd, om het als rentmeester te beheren voor uw gezin, en de *vrucht van uw arbeid*, die in de behoefte van uw eigen huis moet voorzien, zal in *het huis des onbekenden komen*, die er noch recht op heeft noch er u ooit dankbaar voor zal zijn."

(4). Zij is verwoestend voor de gezondheid en verkort de dagen van de mensen *uw vlees en uw lijf zullen er door verteerd worden*," vers 11. De lusten van de onreinheid voeren niet slechts krijg tegen de ziel, die de zondaar veronachtzaamt, en waarover hij in geen zorg is, maar voeren ook krijg tegen het lichaam, waaraan hij zo toegeeft, en waarvoor hij zo in zorg is om het te behagen en te vertroetelen, zo bedrieglijk, zo dwaas en zo schadelijk zijn deze lusten. Zij, die zich overgeven om alle onreinigheid gieriglijk te bedrijven, verwoesten hun kracht, werpen zich in zwakheid, en dikwijls zal hun lichaam vol zijn van walglijke kwalen, waardoor het getal hunner maanden in het midden wordt afgesneden, en zij de onbeklaagde slachtoffers worden van een wrede lust.

(5). Indien ooit het geweten ontwaakt, zal zij de geest vervullen van afgrijzen. Hoewel gij thans vrolijk zijt, weelderig zijt in uw bedriegerijen, zult gij toch *in uw laatste brullen*, vers 11. Al die tijd maakt gij werk voor berouw, hoopt gij de oorzaken op voor kwelling en pijniging bij het nadenken, als u de zonde in haar eigen kleuren wordt voorgesteld. Vroeg of laat zal zij u smart brengen, hetzij wanneer de ziel verootmoedigd is en tot bekering is gekomen, of wanneer *vlees en lijf verteerd zijn*, hetzij door ziekte, als het geweten de zondaar weerstaat, of door het graf als het lichaam daar wegrot, dan is de ziel in de pijniging van de hel waar de worm niet sterft, en het: "Kind, gedenk" het voortdurend geroep is. Salomo stelt hier de overtuigde zondaar voor, zich verwijtingen doende, en zijn dwaasheid verzwarende. Dan zal hij het zeer bitter betreuen:

Ten eerste. Dat hij, omdat hij het haatte om verbeterd te worden, het haatte om ingelicht te worden, het niet kon verdragen om op zijn plicht te worden gewezen. (Hoe heb ik niet alleen de tucht van het onderwijs gehaat, maar ook het onderwijs zelf, hoewel het geheel en al waar en goed was.) Of om op zijn fouten en gebreken te worden gewezen: *hoe heb ik de tucht gehaat, en heeft mijn hart de bestraffing versmaad*, vers 12. Hij moet wel erkennen dat zij, die het opzicht over hem hadden, ouders, leraren, hun plicht aan hem gedaan hadden, ze zijn zijn leermeesters geweest, hadden hem goede raad gegeven en getrouwelijk gewaarschuwd, vers 13, maar tot zijn eigen schande zegt hij het en daarin rechtvaardigt hij God voor al de ellende, die over hem

gekomen is hij had hun raad niet aangenomen, *is hunner stem niet gehoorzaam geweest*, want hij heeft zijn oor niet geneigd tot zijn leraars, nooit acht geslagen op hetgeen zij zeiden, er de indruk niet van willen ontvangen. Zij, die een goede opvoeding hebben ontvangen en er niet naar leven, zullen eenmaal zeer veel te verantwoorden hebben. En zij, die thans niet willen gedenken aan hetgeen hen geleerd was, om er zich naar te gedragen, zullen het moeten gedenken als een verzwarende van hun zonde, en bijgevolg van hun verderf.

Ten tweede. Dat door de menigvuldige daden van de zonde de gewoonte ervan zo ingeworteld en bevestigd was, dat zijn hart er volkomen toe gezet was om haar te bedrijven, vers 14. *Ik ben bijna in alle kwaad geweest, in het midden van de gemeente en de vergadering*. Als hij in de synagoge kwam, of in de voorhoven van de tempel, om met de andere Israëlieten God te aanbidden, was zijn onrein hart vol van wellustige gedachten en begeerten, en waren zijn ogen van overspel. Eerbied voor de plaats en het gezelschap en voor het werk, dat gedaan werd kon hem niet in bedwang houden, hij was daar bijna even goddeloos en snood als overal elders. Aan een ontwaakt geweten zal geen zonde meer schrikkelijker voorkomen dan ontheiliging van het heilige, en geen verzwarende van de zonde zal haar meer uitermate zondig maken dan de plaats waarmee wij geëerd zijn in de gemeente en de vergadering, en de voorrechten, die wij daar genieten. Zimri en Kozbi hebben hun eerloosheid getoond "voor de ogen van Mozes en voor de ogen van de gehele vergadering," Numeri 25:6 en het overspel in het hart is even open en bloot voor God, en moet wel even aanstotelijk voor Hem zijn, als wij in Godsdienstige verrichtingen tot Hem naderen. *Ik was in alle kwaad* in trotsering van de magistraten en de rechters en hun vergaderingen, zo verstaan het sommigen. Anderen brengen het in verband met het kwaad van straf, niet van het kwaad van de zonde. "ik werd tot een voorbeeld gesteld, een schouwspel voor de wereld, ik ben onder bijna alle Gods oordelen geweest in het midden van de gemeente van Israël, tot een teken gesteld, opstaande, schreeuw ik in de gemeente Job 30:28. Laat datgene vermeden worden wat later zo berouwd zal moeten worden. Spreuken 5:15-23 Salomo had het grote kwaad aangetoond, dat er is in overspel en hoererij en al zulke ongebonden handelingen, en nu schrijft hij de geneesmiddelen voor.

I. Geniet met voldoening de lieflijkheid van een wettig huwelijk, dat ingesteld is ter voorkoming van ontucht, en waarvan daarom intijds gebruik moet worden gemaakt, opdat het niet krachteloos blijken te zijn ter genezing van hetgeen het had kunnen voorkomen. Laat geen personen klagen, dat God onvriendelijk met hen gehandeld heeft door hun de genietingen te ontfangen, waartoe zij een natuurlijke begeerte hebben, want Hij heeft genadiglijk voorzien in de wettige voldoening ervan. Gij moogt inderdaad niet van elke boom des hofs eten, maar kies er een uit, die u behaagt, en daarvan moogt gij vrijelijk eten, de natuur zal daarmee tevreden zijn, maar lusten zijn met niets tevreden. Door aldus de mensen tot een te bepalen, heeft God hun zo weinig iets hards opgelegd, dat Hij integendeel met hun ware belangen te rade is gegaan. Salomo weidt hier sterk over uit, het niet slechts voorschrijvende als een tegengif, maar er op aandringende als een argument tegen hoererij, dat de geoorloofde genietingen van het huwelijk (al is het ook dat goddelozen, die in dienst zijn van de onreine geest, er de spot mee drijven), al de valse, verboden genietingen van de hoererij ver overtreffen.

1. Laat jonge mensen trouwen, trouwen en niet branden. *Heb een waterbak voor uzelf*, vers 15, namelijk *de huisvrouw uwer jeugd*, vers 18. Gij moet u of volkomen onthouden, of huwen. "De wereld is groot, en er is een grote verscheidenheid van gaven, onder welke gij kunt kiezen." 2.

Laat hem, die gehuwd is, verlustiging vinden in zijn huisvrouw, en laat hem haar zeer liefhebben, niet alleen omdat zij de vrouw is, die hij zelf voor zich gekozen heeft, en hij met zijn eigen keuze tevreden moet zijn, maar omdat zij de vrouw is, die God in Zijn voorzienigheid voor hem bestemd heeft, en hij nog veel meer tevreden moet zijn met Gods beschikking. Hij moet behagen in haar vinden omdat zij de zijn is.

Uw springader zij gezegend, vers 18. Acht u zeer gelukkig in haar, beschouw haar als een gezegende vrouw, laat haar uw zegen hebben, bid dagelijks voor haar en *verblijd u dan met haar*. Van die voorrechten zullen wij waarschijnlijk genot hebben, die ons geheiligd zijn door gebed en door de zegen van God. Het is ons niet slechts vergund, maar geboden, om aangenaam te leven met onze bloedverwanten, en inzonderheid betaamt het metgezellen om zich tezamen en in elkaar te verblijden. Wederzijdse verlustiging is de band van wederzijdse trouw. Het wordt niet alleen als een erkend feit beschouwd, dat "de bruidegom vrolijk is over de bruid," Jesaja 62:5, maar gegeven als een wet: *geniet het leven met de vrouw, die glij liefhebt*, Prediker 9:9. Diegenen verlustigen zich niet in het goede daar waar God het voor hen bestemd heeft die vrolijk en gezellig zijn met hun gezellen buitenshuis, maar zuur en gemelijk zijn in hun eigen huis en in hun familiekring.

3. Laat hem zijn huisvrouw teer liefhebben, vers 19. Laat haar als *een lieflijke hinde en een aangenaam steengeitje zijn*, zoals aanzienlijke lieden soms tam in hun huis hielden om er mee te spelen. Begeer geen beter vermaak of afleiding van strenge studie of zwaar werk dan het onschuldige en aangename gesprek van uw eigen vrouw, laat haar in uw schoot liggen, zoals het ooilam van de arme man in zijn schoot lag, 2 Samuel 12:3, en leg gij uw hoofd neer aan haar boezem om uit te rusten laat dit u te allen tijde bevredigen, en zoek geen vermaak bij een andere. *Dool steeds in haar liefde*. Als gij uw liefde buitensporig wilt laten worden, en voor iemand zeer grote liefde wilt koesteren, laat het dan alleen uw eigen vrouw zijn, waar wel het minst gevaar bestaat dat zij buitensporig zal worden. Dit is *water te drinken* om de dorst uwer begeerte te lessen uit *uw eigen waterbak* en *stromen uit uw bornput*, die helder en fris zijn en gezond, vers 15, 1 Corinthiërs 7:2, 3.

4. Laat hem zich verlustigen in zijn kinderen, en hen beschouwen met vermaak, vers 16, 17. "Beschouw hen als stromen uit uw eigen zuivere fontein," (de Joden worden gezegd uit "de wateren van Juda te zijn voortgekomen", Jesaja 48:1, zodat zij delen zijn van uzelf zoals de stromen van de fontein. Houd u aan uw eigen vrouw en dan zult gij hebben:

a. "Een talrijke nakomelingschap, als stromen van water, die zeer ruim vloeien, en zij zullen daar buiten verbreed worden, door huwelijken verbonden worden aan andere geslachten, terwijl zij, die hoereren, niet zullen uitbreken, Hoséa 4:10.

b. "Een bijzonder nakroost, dat *het uwe alleen zal zijn*, terwijl de kinderen van de hoererij, die u toegeschreven worden, waarschijnlijk de uwe niet zijn, maar voor zoveel gij weet, het kroost kunnen zijn van vreemden, terwijl gij ze toch moet aannemen." c. Een eerbaar nakroost, dat u tot eer zal wezen, dat gij uit moogt zenden, en waarmee gij u op straat kunt vertonen, terwijl onechte kinderen uw schande zijn, gij zult u schamen ze te erkennen. In deze zaak heeft de deugd alle genot en alle eer, met recht wordt zij dus wijsheid genoemd.

5. Laat hem dus de aanbidding van verboden genoegens versmaden, als hij *altijd bekoord is door de liefde*, vers 19, van een getrouwe, deugdzame echtgenote, dan bedenke hij hoe ongerijmd het voor hem zou zijn, om *door een vreemde bekoord te worden*, vers 20, verliefd te zijn op een

onreine hoer, *de schoot van de onbekende te omvangen*, waarvan, zo hij enig besef had van eer of deugd, het denkbeeld hem zou doen walgen. Waarom wilt gij zo zot zijn, zo'n vijand zijn van uzelf, om aan modderig water, dat nog wel vergiftigd en gestolen is, de voorkeur te geven boven het zuivere levende water uit uw eigen bron? Indien de voorschriften van de rede gehoord worden, dan zullen de wetten van de deugd worden gehoorzaamd.

II. Zie altijd het oog van God op u, en laat Zijn vreze heersen in uw hart, vers 21. Zij, die leven in deze zonde, beloven zich geheimhouding, "het oog des overspelers neemt de schemering" waar, Job 24:15. Maar waartoe als het toch niet verborgen kan blijven voor God? Want

1. Hij ziet het. Eens iegelijks wegen, al zijn bewegingen, al zijn daden, zijn voor de ogen des Heeren, al de roerselen van het hart en al de uitgangen des levens, hetgeen nog zo in het verborgen gedaan wordt en nog zo behendig wordt bedekt. God ziet het in het ware licht, en kent het in al zijn oorzaken, omstandigheden en gevolgen. Hij werpt niet nu en dan een oog op de wegen van de mensen, zij zijn Hem steeds voor ogen, durft gij tegen God zondigen voor Zijn ogen, dat gij niet durft in de tegenwoordigheid van een mens gelijk gijzelf zijt?

2. Hij zal er de zondaar ter verantwoording voor roepen, want Hij ziet niet slechts zijn gangen, maar Hij weegt ze, beoordeelt ze, als een, die weldra de zondaar ervoor oordelen zal. Iedere daad wordt gewogen en zal "in het gericht worden gebracht," Prediker 12:14, hetgeen een goede reden is waarom wij *de gang onzes voets zullen wegen*, Hoofdstuk 4:26, en aldus onszelf oordelen, opdat wij niet geoordeeld worden.

III. "Voorzie het zekere verderf van hen, die nog voortgaan in hun overtredingen." Zij, die in deze zonde leven, beloven zich straffeloosheid, maar zij bedriegen zich, hun zonde zal hen vinden, vers 22, 23. De apostel geeft de zin van deze verzen in weinig woorden "hoereerders en overspelers zal God oordelen" Hebreëen 13:4.

1. Het is een zonde, waarvan de mensen moeilijk de kracht kunnen afschudden. Als de zondaar oud en zwak is, zijn zijn lusten sterk en werkzaam, "gedenkende aan de dagen van zijn jeugd," Ezechiël 23:19. Aldus zullen de ongerechtigheden van de zondaar, hem met zijn eigen toestemming gegrepen hebbende, daarbij zich vrijwillig als gevangene er aan overgegeven heeft, hem vasthouden met de banden van zijn zonde, en zij hebben zo'n volkomen bezit van hem verkregen, dat hij zich niet los kan maken, maar in *de grootheid van zijn dwaasheid*, (en wat groter dwaasheid kan er zijn, dan zich als dienstknecht aan zulke wrede aandrijvers over te geven?) *zal hij verdwalen*, eindeloos omdolen. Onkuisheid is een zonde, waarvan de mensen, als zij er zich eens in gestort hebben, zeer moeilijk en zeer zelden terugkomen.

2. Het is een zonde, aan de straf waarvoor de mensen, als zij haar niet verlaten, bij geen mogelijkheid kunnen ontkomen, zij zal onvermijdelijk hun verderf ten gevolge hebben. Gelijk hun eigen ongerechtigheden hen vasthouden in de verwijtingen en bestraffingen van hun geweten, Jeremia 7:19, zo zullen hun eigen ongerechtigheden hen ook vasthouden en overleveren aan Gods gericht. Er is geen gevangenis, er zijn geen ketenen nodig, zij zullen *met de banden hunner eigen zonden vastgehouden worden*, zoals de gevallen engelen, die ongeneeslijk goddeloos zijnde, met eeuwige banden onder de duisternis bewaard worden. De zondaar, die dikwijls bestraft zijnde, zijn nek verhardt, zal ten laatste *sterven, omdat hij zonder tucht geweest is*, daar hem algemene

waarschuwingen genoeg zijn gegeven, zal hij geen bijzondere waarschuwingen ontvangen, maar hij zal sterven zonder zijn gevaar van tevoren te zien, hij zal sterven, omdat hij de tucht niet wilde aannemen, maar in *de grootheid van zijn dwaasheid wilde verdwalen* en zo zal zijn oordeel wezen, hij zal de weg naar huis nooit wedervinden Zij, die zo dwaas zijn om de weg van de zonde te kiezen, worden rechtvaardiglijk door God aan zichzelf overgelaten, om er op voort te gaan, totdat zij komen tot het verderf naar hetwelk hij heenleidt. En dat is een goede reden waarom wij met vastberadenheid moeten waken tegen de verlokkingen van zinnelijke lusten.

HOOFDSTUK 6

1 Mijn zoon! zo gij voor uw naaste borg geworden zijt, voor een vreemde uw hand toegeklapt hebt; 2 Gij zijt verstrikt met de redenen uws monds; gij zijt gevangen met de redenen uws monds. 3 Doe nu dit, mijn zoon! en red u, dewijl gij in de hand uws naasten gekomen zijt; ga, onderwerp uzelf, en sterk uw naaste. 4 Laat uw ogen geen slaap toe, noch uw oogleden sluimering; 5 Red u, als een ree uit de hand des jagers, en als een vogel uit de hand des vogelvangers. 6 Ga tot de mier, gij luiaard! zie haar wegen, en word wijs; 7 Dewelke, geen overste, ambtman noch heerser hebbende, 8 Haar brood bereidt in de zomer, haar spijs vergadert in de oogst. 9 Hoe lang zult gij, luiaard, nederliggen? Wanneer zult gij van uw slaap opstaan? 10 Een weinig slapens, een weinig sluimerens, een weinig handvouwens, al nederliggende; 11 Zo zal uw armoede u overkomen als een wandelaar, en uw gebrek als een gewapend man. 12 Een Belialsmens, een ondeugdzaam man gaat met verkeerdheid des monds om; 13 Wenkt met zijn ogen, spreekt met zijn voeten, leert met zijn vingeren; 14 In zijn hart zijn verkeerdheden, hij smeedt te aller tijd kwaad; hij werpt twisten in. 15 Daarom zal zijn verderf haastelijk komen; hij zal schielijk verbroken worden, dat er geen genezen aan zij. 16 Deze zes haat de HEERE; ja, zeven zijn Zijn ziel een gruwel: 17 Hoge ogen, een valse tong, en handen, die onschuldig bloed vergieten; 18 Een hart, dat ondeugdzame gedachten smeedt; voeten, die zich haasten, om tot kwaad te lopen; 19 Een vals getuige, die leugen blaast; en die tussen broederen krakelen inwerpt. 20 Mijn zoon, bewaar het gebod uws vaders, en verlaat de wet uwer moeder niet. 21 Bind ze steeds aan uw hart, hecht ze aan uw hals. 22 Als gij wandelt, zal dat u geleiden; als gij nederligt, zal het over u de wacht houden; als gij wakker wordt, zal hetzelfde met u spreken. 23 Want het gebod is een lamp, en de wet is een licht, en de bestraffingen der tucht zijn de weg des levens; 24 Om u te bewaren voor de kwade vrouw, voor het geveel der vreemde tong. 25 Begeer haar schoonheid niet in uw hart, en laat ze u niet vangen met haar oogleden. 26 Want door een vrouw, die een hoer is, komt men tot een stuk broods; en eens mans huisvrouw jaagt de kostelijke ziel. 27 Zal iemand vuur in zijn boezem nemen, dat zijn klederen niet verbrand worden? 28 Zal iemand op kolen gaan, dat zijn voeten niet branden? 29 Alzo die tot zijns naasten huisvrouw ingaat; al wie haar aanroert, zal niet onschuldig gehouden worden. 30 Men doet een dief geen verachting aan, als hij steelt om zijn ziel te vullen, dewijl hij honger heeft; 31 En gevonden zijnde, vergeldt hij het zevenvoudig; hij geeft al het goed van zijn huis. 32 Maar die met een vrouw overspel doet, is verstandeloos; hij verderft zijn ziel, die dat doet; 33 Plage en schande zal hij vinden, en zijn smaad zal niet uitgewist worden. 34 Want jaloersheid is een grimmigheid des mans; en in de dag der wraak zal hij niet verschonen. 35 Hij zal geen verzoening aannemen; en hij zal niet bewilligen, ofschoon gij het geschenk vergroot.

In dit hoofdstuk hebben wij:

I. Een waarschuwing tegen roekeloos borg worden, vers 1-5.

II. Een bestraffing van luiheid, vers 6-11.

III. Het karakter en het lot van een boosaardig man, vers 12-15.

IV. Een bericht omtrent zeven dingen, die God haat, vers 16-19.

V. Een vermaning, om ons gemeenzaam te maken met het Woord van God, vers 20-23.

VI. Een herhaalde waarschuwing voor de verderfelijke gevolgen van de zonde van de hoerij, vers 24-35. De zonde wordt ons hier ontraden door argumenten, ontleend aan onze wereldlijke

belangen, want zij wordt niet alleen voorgesteld als ons verdoemende in de andere wereld, maar ook als ons verarmende in deze wereld.

Spreuken 6:1-5

Het is de voortreffelijkheid van het Woord van God, dat het ons niet alleen Goddelijke wijsheid leert voor een andere wereld, maar menselijke voorzichtigheid voor deze wereld, opdat wij onze zaken met verstand regelen en besturen. En dit is een goede regel: Om het te vermijden borg te zijn, want daardoor komen dikwijls armoede en verderf in de gezinnen, waardoor die behaaglijkheid onder bloedverwanten teloor gaat, die hij in het vorige hoofdstuk had aanbevolen.

1. Wij moeten het borg-worden beschouwen als een strik, en het dienovereenkomstig weigeren, vers 1, 2. Het is al gevaarlijk genoeg voor een man om borg te worden voor zijn vriend, al is het ook iemand met wiens omstandigheden hij wel bekend is en van wiens trouw hij zich verzekerd kan houden, maar nog veel gevaarlijker is het om *de hand daarvoor te geven aan een vreemde*, borg te worden voor iemand die gij niet kent, van wie gij niet weet of hij bij machte is om te betalen, en of hij eerlijk is. Of de vreemdeling hier, aan wie de hand gegeven is, kan de schuldeiser zijn, de woekeraar, aan wie gij nu gebonden zijt, terwijl hij toch voor u een vreemdeling is, gij zijt hem niets schuldig, gij hebt niets van doen met hem gehad. Indien gij roekeloos zo'n verbintenis op u genomen hebt, hetzij er toe bepraat geworden, of omdat gij hoopt dat u op een andere tijd dezelfde dienst zal bewezen worden, zo weet dat gij *verstrikt zijt met de redenen uws monds*. Het werd gemakkelijk gedaan, door het spreken van een woord, uw handtekening te zetten op een stuk papier, een schuldbekentenis is spoedig ondertekend-maar het zal niet zo gemakkelijk zijn om er weer af te komen, gij zijt gevangen in een strik, meer dan gij weet of denkt. Zie hoe weinig reden wij hebben om de zonden van de tong gering te achten, als wij door een woord van onze mond schuldenaars kunnen worden van de mensen, en er aan blootgesteld kunnen worden dat zij gerechtelijk tegen ons optreden, door de woorden van onze mond kunnen wij onderhevig worden aan Gods gerechtigheid en aldus kunnen wij verstrikt zijn. Het is niet waar, dat woorden slechts wind zijn, zij zijn dikwijls strikken.

2. Als wij in de strik getrokken zijn, dan zal het onze wijsheid wezen, om door alle middelen en met alle mogelijke spoed er uit te komen, vers 3-5. Voor het ogenblik slaapt die zaak, wij horen er niets van, de schuld wordt niet ingevorderd, de hoofdpersoon zegt: Vrees niet, wij zullen wel zorgen dat alles goed uitkomt. Maar de schuldbekentenis is toch nog van kracht, de interest loopt op, de schuldeiser kan tot u komen wanneer hij wil, en hij kan misschien streng en haastig zijn. De hoofdpersoon kan blijken of een schelm te zijn, of onmachtig om te betalen, en dan moet gij uw vrouw en kinderen beroven, uw gezin tot ondergang brengen, om te betalen voor hetgeen gij niet gegeten hebt en niet gedronken hebt. En daarom: *red u*, rust niet voordat of de schuldeiser u uw schuldbekentenis teruggeeft, of de hoofdpersoon u tegenwaarborg gegeven heeft, als gij *in de hand uws naasten gekomen zijt*, en hij in het voordeel tegen u is, dan is het de tijd niet om te dreigen, of heftige woorden te spreken (dat zal slechts prikkelen en de zaak nog erger maken), maar *onderwerp u*, verzoek en smee om kwijtschelding, smee er om op uw knieën en geef hem al de goede woorden, die gij kunt, vraag uw vrienden om voor u te spreken, laat niets onbeproefd, totdat ge met uw wederpartij overeengekomen zijt en de zaak vereffend is, zodat uw schuldbekentenis niet tegen u en de uwen gebruikt wordt. Dat is een zorg, die uw slaap wel kan storen, en laat haar het doen, totdat ge uit de moeilijkheid zijt.

Laat uw ogen geen slaap toe totdat gij u gered hebt Strijd en worstel tot het uiterste, en haast u,

zoals een ree of een vogel zich redt uit de strik *des vogelvang*ers of des jagers. Uitstel is gevaarlijk, en flauwe zwakke pogingen zullen niet baten. Zie welk een zorg God gedragen heeft in Zijn Woord, om de mensen goede beheerders te maken van hun bezittingen en hen voorzichtigheid te leren in het besturen ervan. De Godzaligheid heeft geboden, zowel als beloften, die betrekking hebben op het tegenwoordige leven. Maar hoe moeten wij dit verstaan? Wij moeten niet denken dat het in ieder geval ongeoorloofd is om borg te worden voor een ander, het kan een daad van gerechtigheid of van barmhartigheid zijn. Hij, die vrienden heeft, kan reden zien om zich in zo'n geval vriendelijk te betonen, en dan is het geen daad van onvoorzichtigheid. Paulus is borg geworden voor Onesimus, Filemon: 19.

We kunnen een jonge man aan een zaak helpen, die wij kennen als eerlijk en vlijtig, en hem crediet verschaffen, door borg voor hem te blijven, en aldus bewijzen wij hem een grote dienst zonder schade of nadeel voor onszelf. Maar.

a. Het is ieders wijsheid, om zich zoveel mogelijk vrij van schulden te houden, want het is een belemmering voor hem, het verstrikt hem in de wereld, brengt hem in gevaar van onrecht te doen, of onrecht te lijden, *die ontleent is des leners knecht*, en maakt zich in vele opzichten tot een slaaf van de wereld. Daarom moeten Christenen, die duur gekocht zijn, zich niet aldus, zonder noodzaak, tot dienstknechten van de mensen maken, 1 Corinthiërs 7:23.

b. Het is grote dwaasheid om ons met behoeftige lieden te verstrikken, aansprakelijk te worden voor hun schulden, die telkens en nogmaals en altijd maar weer geld opnemen, zoals wij zeggen, uit het ene gat in het andere, want tien tegen een, of het wordt vroeg of laat op ons dak geschoven. Een man moet nooit borg blijven voor meer dan hij in staat en bereid is om te betalen, en betalen kan zonder zijn eigen gezin tekort te doen, in geval dat de hoofdpersoon in gebreke blijft want hij behoort het te beschouwen als een schuld, die hij zelf heeft gemaakt. "Blijf niet borg boven uw vermogen, want als gij borg zijt, moet gij voor de betaling zorgen," Prediker 8:13.

c. Als wij ons dwaselijk verstrikt hebben, dan zullen wij al ons verstand moeten gebruiken, om zo spoedig mogelijk uit de strik los te komen, geen tijd te verliezen geen moeite te sparen, voor geen onderwerping terug te deinzen om ons veiligheid en rust te verschaffen, en onze zaken in een goede toestand te brengen. Het is beter om ons aan een schikking te onderwerpen, dan ons te ruïneren door stijf op ons stuk te staan. *Sterk uw naaste* door u te bevrijden van uw verbintenissen voor hem, want een roekeloos borg blijven is evenzeer het bederf voor vriendschap, als een voorzichtig welberaden borg blijven een versterking ervan is.

d. Laat ons oppassen om op generlei wijs schuldig te worden aan anderer zonden tegen God, 1 Timotheüs 5:22, want dat is erger en veel gevaarlijker dan aansprakelijk te zijn voor de schulden van anderen. En zo wij al die zorg moeten dragen om onze schulden aan de mensen kwijtgescholden te krijgen, veel meer nog moet het onze zorg wezen om met God verzoend te worden: " *Onderwerp u* aan Hem, verzeker u van Christus uw vriend, om voor u tussenbeide te treden, bid vurig dat uw zonden vergeven mogen worden, en dat gij gered moogt worden van neer te dalen in de kuil, en het zal niet tevergeefs zijn. Laat *uw ogen geen slaap toe, noch uw oogleden sluimering* voordat dit geschied is." Spreuken 6:6-11 In deze verzen wendt Salomo zich tot de luiaard, die zijn gemak liefheeft, in ledigheid zijn dagen doorbrengt, op geen zaken, geen werk, achtslaat, en in het bijzonder zorgeloos is omtrent de Godsdienst. Luiheid leidt even gewis tot armoede als roekeloos borg blijven, hoewel die weg er heen niet zo kort is.

Hij spreekt hier tot de luiaard.

I. Bij wijze van onderricht, vers 6-8. Hij zendt hem naar school, want luiaards moeten

onderwezen worden. Hij brengt hem zelf naar school, garant als de leerling zich geen moeite wil geven, dan moet de meester zoveel te meer moeite doen. De luiard wil niet bij hem ter school gaan, dromende leerlingen zullen nooit van wakkere leermeesters houden, en daarom heeft hij een andere school voor hem gevonden, zo'n lage school als hij slechts kan wensen. Let op:

1. De onderwijzer, bij wie hij ter school wordt gezonden: Ga *tot de mier, tot de bij* aldus de LXX. De mens is geleerder dan de beesten van de aarde en wijzer dan het gevogelte des hemels, maar hij is zo ontaard, dat hij van de geringste insecten wijsheid kan leren en door hen beschaamd kan worden gemaakt. Als wij de verwonderlijke schranderheid van de mindere schepselen opmerken, dan moeten wij niet alleen aan de God van de natuur eer geven, die hen aldus wonderlijk gemaakt heeft, maar voor onszelf onderricht ontvangen, door de gewone dingen uit een geestelijk oogpunt te bezien, kunnen wij ons de dingen Gods begrijpelijk maken en er gemeenzaam mee bekend worden.

2. De inspanning van de geest, die gevorderd wordt om van deze onderwijzer te kunnen leren. Zie, overdenk, *haar wegen*. De luiard is lui omdat hij niet overdenkt, niet nadenkt. En nooit zullen wij, hetzij uit de werken of uit het Woord van God, iets met goed gevolg leren, tenzij wij er ons toe zetten om er over na te denken. Wij moeten, inzonderheid als wij anderen willen navolgen in hetgeen goed is, hun wegen zien en overdenken, naarstig letten op hetgeen zij doen, opdat wij evenzo doen, Filipp. 3:17.

3. De les, die geleerd moet worden. In het algemeen: leer wijsheid, *overdenk en word wijs*, dat is de zaak, die wij bij al ons leren op het oog moeten hebben, niet alleen om kennis te verkrijgen, maar om wijs te wezen. In het bijzonder: Leer *brood te bereiden in de zomer*, dat is:

a. Wij moeten zorgen voor hiernamaals, en niet slechts denken aan het heden, niet alles opeten en niets opleggen, maar in de tijd van vergaderen opleggen voor de tijd van uitgeven. Zo zorgzaam moeten wij wezen in onze wereldlijke aangelegenheden, niet met angstige bezorgdheid, maar met een verstandig vooruitzien, opleggen voor de winter, voor moeilijke tijden en voorkomende behoeften, en voor de oude dag. En nog veel meer voor de zaken van onze ziel. Wij moeten brood, spijs, bereiden, hetgeen degelijk is, ergens toe deugt. Bij het genieten en gebruik maken van de middelen van de genade moet gij voorzien voor de tijd, wanneer gij er gebrek aan hebt, in het leven voor de dood, in de tijd voor de eeuwigheid, in de proeftijd en de tijd van voorbereiding moeten wij voorzien voor de tijd van de vergelding.

b. Wij moeten arbeiden en ons moeite geven in onze zaken ja, al werken wij ook onder ongerieflijke omstandigheden, namelijk *in de zomer*, als het weer heet is, dan is de mier bezig spijs te vergaderen en weg te brengen, dan geeft zij niet toe aan gemakzucht, dan denkt zij niet aan vermaak, zoals de sprinkhaan, die piept en dartelt in de zomer, maar in de winter omkomt. De mieren helpen elkaar, als de ene een graankorrel heeft, die te groot is voor haar om haar naar huis te dragen, dan komen de anderen haar te hulp.

c. Wij moeten de gelegenheden waarnemen, wij moeten spijs vergaderen als zij te verkrijgen is, zo als de mier het doet in *de zomer* en *in de oogst*, in de geschikte tijd. Het is onze wijsheid om gebruik te maken van de tijd, terwijl die ons gunstig is, omdat datgene dan gedaan kan worden, wat op een andere tijd niet of niet zo goed gedaan kan worden. Wandelt, terwijl gij het licht hebt.

4. De voordelen, die wij hebben door deze les te leren, boven die welke de mier heeft en die onze luiheid en onachtzaamheid zullen verzwaren als wij onze tijd verluieren. Ze heeft geen gids, geen

opzieners, geen heersers, maar handelt uit eigen beweging, het instinct van de natuur volgende, des te meer schande voor ons, die niet aldus de aanwijzingen volgen van ons verstand en geweten, hoewel wij daarenboven nog ouders, leermeesters, leraren en magistraten hebben, om ons te herinneren aan onze plicht, om ons te bestraffen voor het verzuimen ervan, ons er toe op te wekken, ons er in te leiden en te besturen, ons ter verantwoording ervan te roepen. Hoe meer hulp wij hebben voor het werken van onze eigen zaligheid, hoe minder te verontschuldigen wij zijn zo wij haar veronachtzamen.

II. Bij wijze van bestraffing, vers 9-11. In deze verzen:

1. Richt hij vermaningen tot de luiaard, hij bestraft hem, redeneert met hem, roept hem tot zijn werk, zoals een meester zijn dienstknecht, die zich verslapen heeft: *"Hoelang zult gij, luiaard, slapen? Hoe lang zou u willen slapen, als men u begaan liet? Wanneer zult gij vinden dat het tijd is om op te staan?"* Luiards moeten wakker geroepen worden met een: *Hoelang?* Dit is van toepassing, a. Op hen, die traag zijn in hun werk en hun plicht in de plichten van hun bijzondere roeping als mensen, of van hun algemene roeping als Christenen. *"Hoelang zult gij uw tijd verspillen, en wanneer zult gij hem beter besteden? Hoelang zult gij uw gemak liefhebben, en wanneer zult gij leren u zelf te verloochenen en u moeite te geven? Hoelang zult gij uw talenten begraven, en wanneer zult gij beginnen er handel mee te doen? Hoelang zult gij uitstellen, en verschuiven, en uw gelegenheden verbeuzelen, als een, die op het hiernamaals geen achtslaat, en wanneer zult gij uzelf opwekken om te doen wat gij te doen hebt, en dat, zo het niet gedaan wordt, u voor eeuwig rampzalig zal doen zijn?* b. Op hen, die gerust zijn op de weg van de zonde en van het gevaar. *"Hebt gij nog niet lang genoeg geslapen? Is het niet reeds ver op de dag? Roept uw Meester u niet? Zijn de Filistijnen niet over u? Wanneer dan zult gij opstaan?"*

2. Hij stelt in het licht hoe beuzelachtig zijn verontschuldigen zijn, en toont aan hoe bespottelijk hij zich maakt. Als hij geroepen wordt rekt hij zich nog eens uit, en vraagt om nog een weinig slaap, alsof hij om een aalmoes vroeg. hij denkt nooit genoeg te hebben, en toch, als hij geroepen wordt, zegt hij dat hij zo dadelijk komen zal. Zo blijft het grote werk des mensen ongedaan, door nog een weinig uitgesteld te worden, "de die in diem van dag tot dag," en zo verliezen de mensen al hun tijd door het tegenwoordige ogenblik verloren te laten gaan, nog een weinig slapens blijkt een eeuwige slaap geworden te zijn, Slaap nu voort, en rust.

3. Hij waarschuwt hem getrouwelijk voor de gevolgen van zijn luiheid, vers 11.

a. *Zo zal uw armoede u overkomen.* Armoede zal gewis komen over hen, die traag en lui zijn in hun zaken, indien de mensen hun zaken veronachtzamen, dan zullen zij niet alleen niet vooruitgaan, maar zij zullen achteruitgaan, hij, die zijn zaken overhoop laat, zal ze spoedig te gronde zien gaan en zijn goed gaan verkwanselen. Geestelijke armoede komt over hen, die lui en traag zijn in de dienst van God, diegenen zullen gebrek hebben aan olie, als zij haar moeten gebruiken, die er hun vaten niet mee vullen.

b. *"Zij zal stil en onmerkbaar over u komen, stap voor stap, als een wandelaar,* maar komen zal zij ten laatste." Zij zal u zo naakt en bloot laten, alsof gij door een straatrover waart beroofd, aldus bisschop Patrick.

c. Zij zal onweerstaanbaar komen, *als een gewapend man,* die gij niet kunt weerstaan, voor wiens macht gij zult moeten zwichten.

Spreuken 6:12-19

Salomo beschrijft ons hier:

I. Het karakter van iemand, die boosaardig is voor de mens en gevaarlijk is in de omgang. De luiards, die niets doen, moeten veroordeeld worden, veel meer nog moeten zij veroordeeld worden die kwaad doen, en er zich op toeleggen, om al het kwaad te doen, dat zij kunnen. Het is een *ondeugend persoon* van wie hier gesproken wordt, in het Hebreeuws wordt hij een *Belialsmens* genoemd. Die term moet in de overzetting behouden worden want hij wordt dikwijls in de Schrift gebruikt, en dit is er de verklaring van.

Merk op:

1. Hoe een Belialsmens hier beschreven wordt. Hij is *een slecht man* die er zijn handwerk van maakt om kwaad te doen, inzonderheid met zijn tong, hij *gaat met verkeerdheden zijns monds om*, en brengt aldus zijn plannen tot stand, vers 12, door liegen en lijnrecht in te gaan tegen God en de mens. Hij zegt en doet alles:

a. Zeer listiglijk en met bedoeling, hij heeft de listigheid van de slang, en voert zijn plannen uit met groot overleg en behendigheid, vers 13, *met zijn ogen, met zijn voeten, met zijn vingers drukt hij zijn boosaardigheid uit, als hij haar niet durft uit spreken*, zo verstaan het sommigen, of liever: zo brengt hij zijn complot ten uitvoer. Diegenen om hem heen, die hij als werktuigen gebruikt van zijn boosaardigheid, verstaan de betekenis van een wenk van zijn ogen, het stampen van zijn voeten, de minste bewegingen van zijn vingers. Hij geeft orders voor kwaad doen, en wil toch niet dat men dit denken zal, hij heeft een manier om hetgeen hij doet te verbergen, zodat hij niet verdacht wordt. Hij is een gesloten, gereserveerd man, diegenen alleen zullen in het geheim worden gelaten, die bereid zijn alles te doen wat hij wil, hij is een listig man, hij houdt er een eigen taal op na, waarmee een eerlijk man niet bekend is, noch wenst bekend te worden gemaakt.

b. Zeer boosaardig en met slechte bedoelingen. Het is niet zozeer eerezucht, of geldgierigheid, die in zijn hart is, als wel *verkeerdheden*, boosaardigheid en kwaadwilligheid. Het is niet zozeer zijn streven om zichzelf te verrijken en te verhogen, als wel om aan degenen, die om hem heen zijn, kwaad te doen, een ondienst te doen. Voortdurend *smeedt hij kwaad*, zuiver en alleen om kwaad te doen, een Belialsmens inderdaad, een duivelsmens, hem gelijkende, niet alleen in listigheid maar ook in boosaardigheid.

2. Wat zijn oordeel is, vers 15. Zijn *verderf zal komen, hij zal verbroken worden*, hij die kwaad heeft gesmeed zal in kwaad vallen. Zijn verderf zal komen:

a. Zonder voorafgaande waarschuwing, het zal *haastig komen, hij zal schielijk verbroken worden*, om hem te straffen voor al de boze kunstgrepen, die hij te werk heeft gesteld om de mensen in zijn strikken te vangen.

b. Zonder dat het te verhelpen zal zijn, hij zal onherstelbaar verbroken worden, en nooit meer kunnen geheeld worden, hij zal verbroken worden *dat er geen genezen aan zij*. Welke hulp of verlichting kan hij verwachten, die voor alle mensen onvriendelijk is geweest, aan iedereen slechte diensten heeft bewezen? Hij "zal tot zijn einde komen en zal geen helper hebben," Daniel 11:45.

II. Een lijst van de dingen, die zeer bijzonder hatelijk zijn voor God, welke alle over het algemeen gevonden worden in die Belialsmensen, welke hij in de vorige verzen heeft beschreven, het laatste ervan, het zevende schijnt inzonderheid bedoeld te zijn omdat hij zegt dat het zes, ja zeven zijn,

het behoort tot zijn karakter, dat hij *onenigheid werkt*, God haat de zonde, Hij haat iedere zonde. Hij kan er nooit mee verzoend worden, Hij haat niets anders dan de zonde. Maar er zijn sommige zonden, die Hij zeer bijzonder haat, en allen, die hier genoemd worden, zijn schadelijk voor onze naasten. Het is een blijk van Gods liefde voor het menselijk geslacht, dat die zonden zeer bijzonder tergend voor Hem zijn, die schadelijk zijn voor de aangenaamheid van het menselijk leven en de menselijke samenleving. Belialsmensen moeten daarom verwachten, dat hun verderf plotseling over hen zal komen zonder dat er genezing aan is, omdat hun praktijken van zodanige aard zijn, dat de Heere ze haat, ze *Hem een gruwel zijn*, vers 16. Er is ons geen dank verschuldigd, dat wij de dingen, die God haat, in anderen haten, wij moeten ze haten in onszelf.

1. Hoogmoed, verwaandheid, een hoge dunk van onszelf, en minachting van anderen. *Hoge ogen*, een trotse blik. Er zijn zeven dingen, die God haat, en hoogmoed is het eerste, omdat die op de bodem is van vele zonden, en ze doet ontstaan. God ziet de hoogmoed in het hart, en haat hem daar, maar als hij zo de overhand heeft, dat de uitdrukking van der mensen gelaat tegen hen getuigt, dat zij zichzelf overschatten, en allen om hen heen onderschatten, dan is dit zeer bijzonder hatelijk in Zijn ogen, want dan is de hoogmoed hoogmoedig op zichzelf, en trotseert hij de schande.

2. Leugen, bedrog en geveinsdheid. Na *hoge ogen* is niets meer een gruwel voor God dan *een valse tong*. Niets is heiliger dan de waarheid, niets is meer noodzakelijk voor de omgang dan de waarheid te spreken, God en alle goede mensen haten de leugen.

3. Wreedheid en bloeddorst. De duivel is van de beginne een leugenaar en moordenaar geweest, Johannes 8:44, en daarom zijn, evenals *een valse tong, handen, die onschuldig bloed vergieten* hatelijk voor God, omdat er des duivels beeld op is, en zij hem dienst doen.

4. List in het bedrijven van de zonde, wijsheid om kwaad te doen, een *hart dat ondeugdzame gedachten smeedt*, en een hoofd om ze uit te voeren, bekend is met de diepten van Satan, en een geldgierig, afgunstig, wraakzuchtig complot ten uitvoer weet te brengen. Hoe meer list en overleg er is in de zonde, hoe meer zij een gruwel is voor God.

5. Kracht en ijver in het najagen van de zonde, *voeten die zich haasten om tot kwaad te lopen*, alsof zij bevreesd waren om tijd te verliezen, ongeduldig waren onder het uitstel ervan, daar zij er zozeer op belust zijn. Het beleid en de waakzaamheid, de gretigheid en de ijver, die de zondaars aan de dag leggen in hetgeen zij doen, kunnen ons wel beschaamd maken, die met zoveel onbedrevenheid en koudheid doen hetgeen goed is.

6. *Vals getuigenis*, en dat behoort tot het ergste kwaad, dat het boze hart kan bedenken, en waartegen men zich het minst verdedigen kan. Er kan geen groter belediging zijn van God, (op wie met een eed een beroep is gedaan) en geen groter schade worden toegebracht aan onze naaste (al wiens belangen in deze wereld, zelfs de dierbaarste, open en bloot liggen voor een aanval van die soort), dan willens en wetens een vals getuigenis af te leggen. Er zijn zeven dingen, die God haat, en in liegen zijn twee ervan begrepen, Hij haat het, haat het in dubbele mate.

7. Kwaad stichten tussen bloedverwanten en vrienden, alle mogelijke boze middelen gebruiken, niet alleen om de genegenheid tussen hen te doen verkoelen, maar om hun hartstochten tegen

elkaar op te wekken. De God van de liefde en des vredes haat hem, *die tussen broederen krakelen inwerpt*, want Hij verlustigt zich in eendracht. Zij, die door oorblazen en laster, door kwaadwillige geruchten te verspreiden, waarbij zij alles wat gedaan en gezegd wordt overdrijven en in een hatelijk daglicht stellen, achterdocht wekken en het vuur van de twisting aanblazen, bereiden slechts een vuur van dezelfde aard voor zichzelf. Spreuken 6:20-35 I. Hier is een algemene vermaning om het Woord van God getrouw aan te kleven en het tot onze gids te nemen voor al onze handelingen.

1. Wij moeten het Woord van God beschouwen, beide als een *licht*, vers 23, en als een wet, vers 20, 23.

a. Door zijn argumenten is het een *licht*, waaraan wij met ons verstand moeten toegeven, het is een *lamp* voor onze ogen ter ontdekking, en aldus voor onze voeten om ons te leiden. Het Woord van God openbaart ons waarheden van eeuwige zekerheid, en is gegrond op de hoogste rede. Het licht van de Schrift is zeker licht.

b. Door zijn gezag is het *wet*, waaraan onze wil zich moet onderwerpen. Gelijk zo'n licht nooit uit de scholen van de filosofen heeft geschinen, zo is nooit zo'n wet van de troon van enige vorst gekomen, zo goed ontworpen en zo bindend. Het is zo'n wet, dat zij een lamp en een licht is, want het draagt het bewijs van zijn voortreffelijkheid in zich.

2. Wij moeten het ontvangen als *het gebod onzes vaders, en de wet onzer moeder*, vers 20. Het is Gods gebod en Zijn wet. Maar:

a. Onze ouders hebben er ons op gewezen, hebben het ons in handen gegeven, hebben ons opgevoed in de kennis en waarneming ervan, daar zijn oorsprong en verplichting in de hoogste mate heilig zijn. Wij geloven in waarheid, niet vanwege hun zeggen, want wij hebben zelf het beproefd en bevonden, dat het van God is, en nu zien wij er alle reden toe om te blijven in hetgeen wij geleerd hebben, wetende van wie we het geleerd hebben.

b. De waarschuwingen, raad en bevelen, die onze ouders ons gegeven hebben, komen overeen met het Woord van God, en daarom moeten wij ze vasthouden. Als kinderen volwassen zijn, moeten zij zich *de wet* van een goede *moeder* herinneren zowel als het *gebod* van een goede *vader*. Spreuken 3:2. De Heere heeft de vader eer gegeven over de kinderen, en het gezag van de moeder bevestigd over de zonen.

3. Wij moeten het Woord van God vasthouden en het goede onderwijs, dat onze ouders ons er uit gegeven hebben.

a. Wij moeten het nooit van ons afwerpen, nooit denken dat het een grote heldendaad is (zoals sommigen dit denken) om zich van het bedwang van een goede opvoeding te ontslaan, *Bewaar het gebod uws vaders*, bewaar het, en laat het noodt varen.

b. Wij moeten het nooit ter zijde leggen, neen zelfs niet voor een tijd, vers 21 *Bind ze steeds*, niet alleen *op uw hand*, (zoals Mozes had geboden, Deuteronomium 6:8), maar *aan uw hart*. Gedenkcédels op de hand waren van geen waarde, behalve in zover zij Godvruchtige gedachten opwekten in het hart. Daarin moet het Woord geschreven zijn, daarin moet het verborgen wezen, en aan de consciëntie worden gelegd. *Hecht ze aan uw hals* als een sieraad, een gouden keten om *uw hals* dat is het Woord, laat ze daar een wacht zijn, bind ze om uw hals, opdat geen verboden vrucht er doorga, en geen boos woord er uit gelaten wordt, aldus zou zeer veel zonde voorkomen kunnen worden. Laat ons het Woord van God altijd gereed bij de hand hebben, en laat ons er de indrukken van gewaar worden, als hetgeen op ons hart gebonden en aan onze hals gehecht is.

4. Wij moeten gebruik maken van het Woord van God, en van het voorrecht, de weldaad, die er voor ons mee bedoeld is. Als wij het voortdurend op ons hart binden,

a. Dan zal het onze gids zijn, en wij moeten zijn aanwijzingen volgen. "Als *gij wandelt, zal dat u geleiden*, vers 22, het zal u geleiden op de goede en rechte weg, u wegleiden van ieder zondig gevaarlijk pad. Als *gij gereed zijt om u ter zijde af te wenden*, dan zal het tot u zeggen: Dit is de weg, wandel in hen zelf. Het zal voor u wezen wat de wolk- en vuurkolom was voor Israël in de woestijn. Laat u daardoor leiden, laat het uw regel wezen, dan zult *gij geleid worden door de Geest*, Hij zal uw waarschuwer en steun zijn."

b. Het zal onze wachter zijn, en wij moeten ons onder de bescherming ervan stellen. "Als *gij neerligt*, open en bloot zijt voor de boze machten van de duisternis, *zal het over u de wacht houden*, *gij zult veilig zijn en u veilig weten*." Als wij ons over dag laten regeren door de geboden van het Woord, en nauwgezet de plicht betrachten, die God ons opgelegd heeft, dan kunnen wij ons bij nacht beschutten onder de beloften van het Woord, en de vertroosting smaken van de uitreddingen, die God voor ons gebiedt en zal gebieden.

c. Het zal onze metgezel zijn, en wij moeten er mee spreken. "Als *gij in de nacht wakker wordt*, en niet weet hoe uw slapeloze ogenblikken door te brengen, dan zal het, zo dit u gebeurt, *met u spreken*, u onderhouden met lieflijke overdenkingen in de nachtwaken. *Als *gij wakker wordt* in de morgen en het werk van de dag beraamt*, dan *zal het met u er over spreken*, en u helpen om het op de beste manier te regelen", Psalm 1:2. Het Woord van God heeft ons iets te zeggen voor alle gelegenheden, zo wij er slechts in gesprek mee willen komen, willen vragen wat het ons te zeggen heeft, en er gehoor aan geven. En het zou er toe bijdragen dat wij de gehele dag gestadig met God wandelen, als wij met Hem wilden beginnen in de morgen en Zijn woord het onderwerp lieten zijn van onze eerste gedachten. Word ik wakker zo ben ik nog bij U, dat zijn wij, als het Woord nog bij ons is.

d. Het zal ons leven zijn want gelijk de wet *een lamp en een licht is* voor heden, zo *zijn de bestraffingen van de tucht de weg des levens*. Die bestraffingen des Woords die ons niet alleen onze fouten tonen, maar ons leren om beter te doen, zijn de weg, die ten leven leidt, ten eeuwigten leven. Zo laat dan getrouwe bestraffingen, die zo'n onmiddellijke strekking hebben om ons gelukkig te maken, ons nooit lastig zijn of ongerust maken.

II. Hier is een bijzondere waarschuwing tegen de zonde van de ontucht. Als wij bedenken hoe veelvuldig deze ongerechtigheid bedreven wordt en hoe verderfelijk haar gevolgen zijn, en hoe verwoestend voor al de zaden van het geestelijk leven in de ziel, dan zal het ons niet verwonderen, dat de waarschuwingen er tegen zo dikwijls herhaald worden.

1. Een grote vriendelijkheid, die God voor de mens bestemde in hem Zijn wet te geven was, hem voor deze zonde te bewaren, vers 24. "De bestraffingen van de tucht zijn u daarom *de weg des levens*, omdat zij bestemd zijn u *te bewaren voor de kwade vrouw*, die gewis de dood voor u zijn zal, u er voor te bewaren om verlost te worden door *gevele van de tong van de vreemde vrouw*, die voorgeeft u lief te hebben maar het voornemen heeft u te verderven." Zij die door vleierij op zich laten werken, maken zich tot een zeer gemakkelijke prooi van de verzoeker, en zij, die deze strik willen vermijden, moeten de bestraffingen van de tucht als een grote vriendelijkheid beschouwen

en aannemen, en dankbaar zijn aan hen, die getrouwelijk met hen handelen, Spreuken 27:5, 6.

2. De grootste vriendelijkheid, die wij onszelf kunnen bewijzen, is: ons op een afstand te houden van deze zonde, en er met de uiterste vrees en afschuw op te zien, vers 25. *Begeer haar schoonheid* niet, neen, niet in uw *hart*, want zo gij het doet, dan hebt gij reeds overspel met haar bedreven. Spreek niet van haar bekoorlijkheden, wees niet getroffen door haar verliefde blikken, het zijn alle strikken en netten, *laat haar u niet vangen met haar oogleden*. Haar blikken zijn vurige pijlen, zij wonden, zij doden, in een andere zin dan die door minnaars bedoeld wordt, zij noemen het een aangename gevangenschap, maar zij is verwoestend, erger dan de Egyptische slavernij. Salomo voert hier onderscheidene argumenten aan, om aan deze waarschuwing tegen de zonde van de hoererij kracht bij te zetten.

A. Het is een zonde, die de mensen verarmt, hun bezittingen verteert, en hen tot de bedelstaf brengt, vers 26. *Door een vrouw, die een hoer is, komt men tot een stuk broods*, met menige man is dit zo geweest, die het verderf van zijn lichaam en zijn ziel gekocht heeft ten koste van zijn rijkdom. De verloren zoon had zijn goed met hoeren doorgebracht, zodat hij er zich toe gebracht had om het voedsel van de zwijnen te moeten begeren. En die armoede moet wel zeer zwaar drukken, die de mensen door hun eigen dwaasheid over zich gebracht hebben, Job 31:12.

B. Zij dreigt de dood, zij doodt de mensen. *De overspeelster jaagt de kostelijke ziel* misschien wel met voorbedachten rade, zoals Delila het op Simsons leven gemunt had, of ten minste eventueel, de zonde tast het leven aan. Naar de wet van Mozes was overspel een halsmisdad, en werd als zodanig gestraft, de overspeler en de overspeelster zullen zeker gedood worden, iedereen wist dit, diegenen dus, die ter bevrediging van een lage lust zich blootstelden aan de strengheid van de wet, kunnen niet anders dan als zelfmoordenaars beschouwd worden.

C. Zij brengt schuld op het geweten en verderft het.

a. *Wie zijns naasten huisvrouw met een onkuise aanraking aanroert, zal niet onschuldig gehouden worden*, vers 29. Hij is in onmiddellijk gevaar van overspel, zoals hij, die vuur in zijn boezem neemt, of die op kolen gaat in gevaar is van zich te branden. De weg aller zonde loopt bergafwaarts, en zij, die zich in de verzoeking ervan wagen, zullen nauwelijks aan de zonde zelf ontkomen. De vlieg verspeelt haar leven door in de vlam te dartelen. Het is een diepe afgrond, en het is waanzin om er zich op de rand van te wagen. Hij, die in het gezelschap is van hen, die ter slechter naam en faam bekend staan, die met hen omgaat en hen aanraakt, kan niet lang zijn onschuld behouden, hij stort zich in verzoeking, en zo werpt hij zich buiten de bescherming Gods.

b. Hij, die overspel bedrijft, is op de grote weg naar het verderf. De trotse, vermetele zondaar zegt: "Ik kan mij wel aan de zonde wagen en toch aan de straf ontkomen ik zal vrede hebben, al ga ik ook voort op die weg." Hij kon evengoed zeggen: *ik zal vuur in mijn boezem nemen en mijn klederen niet branden, of, ik zal op hete kolen gaan en mijn voeten niet branden*. Hij, die tot *zijns naasten huisvrouw ingaat*, kan zichzelf wel onschuldig achten, maar God zal hem niet onschuldig houden. Het vuur van de lusten ontsteekt het vuur van de hel.

D. Zij ruïneert de goede naam, en legt er eeuwigdurende schande op. Het is een veel ergerlijker zonde dan stelen, vers 30-33, misschien niet in de schatting van de mensen, ten minste niet in die van onze tijd. Een dief wordt naar de gevangenis gezonden, of naar de galg terwijl de overspeler ongestraft blijft, ja in het oog van velen zonder smet of vlek is. Hij durft zich beroemen op zijn

schurkerij, en men beschouwt haar als een grap, men lacht en schertst er mede, maar in het oog van God en van Zijn wet was dit een verreweg grotere misdaad, en indien God de fontein is van de eer, dan moet Zijn Woord er de maatstaf van zijn.

(1). Wat betreft de zonde van diefstal, als iemand er door de uiterste nood toe komt dat hij steelt, spijs steelt *om zijn ziel te vullen dewijl hij honger heeft*, zal dit hem wel niet vrijpleiten van schuld, maar toch zo'n verzachtende omstandigheid zijn van zijn misdaad, dat *men hem geen verachting aandoet*, hem niet aan smaad en schande blootstelt, maar medelijden met hem heeft. Honger zal door stenen muren heenbreken, en de schuld zal gelegd worden op hen, die hem tot armoede brachten, of hem niet ter hulp zijn gekomen, ja al kan hij dat niet tot zijn verontschuldiging aanvoeren, als hij gevonden wordt te hebben gestolen, en het bewijs duidelijk en onmiskenbaar tegen hem is, zal hij toch slechts zevenvoudige vergoeding moeten doen. De wet van Mozes bepaalde dat hij, die een schaap stal viervoudige, en die een os stal, vijfvoudige vergoeding moest doen Exodus 22:1. Dienovereenkomstig heeft David uitspraak gedaan, 2 Samuel 12:6. Maar wij kunnen onderstellen dat ten opzichte van de gevallen, waarin de wet niet had voorzien, de rechters later de strafverordening bepaald hebben naar evenredigheid van de misdaad en overeenkomstig de billijkheid van de wet. Indien nu hij, die uit iemands weide een os stal, vijfvoudig moest wedergeven, dan was het redelijk, dat wie iemands goed stal uit *zijn huis zevenvoudig* moest wedergeven, want er was geen wet om hem ter dood te brengen, zoals bij ons voor huisbraak bij nacht en voor roof op de grote weg. En het is van deze ergste soort van diefstal, dat Salomo hier spreekt. De grootste straf bestond daarin, dat iemand genoodzaakt kon worden *al het goed van zijn huis te geven* om aan de wet te voldoen, maar zijn bloed werd niet geëist. Maar,

(2). Overspel te bedrijven is een veel erger misdaad, Job noemt haar aldus, het "is een schandelijke daad, een misdaad bij de rechters," Job 31:11. Toen Nathan David wilde overtuigen van het kwaad van zijn overspel, deed hij het door een gelijkenis betreffende een diefstal onder de meest verzwarende omstandigheden, die in Davids tijd verdiende om met de dood te worden gestraft, 2 Samuel 12:5, en toen toonde hij hem dat zijn zonde uitermate meer zondig was dan die.

Ten eerste. Het is een groter smaad voor het verstand van de mens, want hij kan haar niet verontschuldigen, zoals een dief zijn diefstal zou kunnen verontschuldigen door te zeggen dat het was om zijn honger te stillen, maar hij moet erkennen dat hij het deed om een vuile, dierlijke lust te bevredigen, dat hij door de heining van Gods wet heenbrak, niet uit gebrek, maar uit brooddronkenheid. Daarom, *die met een vrouw overspel doet, is verstandeloos*, en verdient gebrandmerkt te worden als een aartsgek.

Ten tweede. Zij wordt strenger gestraft door de wet van God, een dief werd slechts met geldboete gestraft, maar de overspeler werd ter dood gebracht. De dief *steelt om zijn ziel te vullen*, maar de overspeler *verderft zijn eigen ziel* en valt als een onbeklaagd offer van de gerechtigheid beide van God en de mens. Zondaar, gij hebt uzelf in het verderf gestort. Dit kan toegepast worden op de geestelijke en eeuwige dood, die het gevolg is van de zonde, die het doet wondt zijn consciëntie, verderft zijn verstandelijk vermogens, dooft al de vonken uit van geestelijk leven en stelt zich bloot aan de eeuwige toorn van God, en aldus *verderft hij zijn ziel*.

Ten derde. De schandvlek ervan is onuitwisbaar, vers 33. Het zal een wonde zijn voor zijn goede naam, een ontering van zijn geslacht, en, ofschoon de schuld ervan weggedaan kan worden door berouw en bekering, de smaad erven kan nooit uitgewist worden, maar zal aan zijn nagedachtenis blijven kleven als hij heengegaan is. Davids zonde in de zaak van Uria was niet slechts een onuitwisbare vlek op zijn karakter maar gaf aan de vijanden des Heeren aanleiding om

ook Zijn naam te lasteren.

E. Zij stelt de overspeler bloot aan de woede van de jaloerse echtgenoot, wiens eer hij zo vreeslijk beledigd heeft, vers 34, 35. Wie zijns naasten huisvrouw aanroert en gemeenzaam met haar is, geeft hem aanleiding om jaloers te zijn, en nog veel meer hij die haar verleidt, hetgeen, al is het ook nog zo in het geheim geschied, toen "ontdekt kon worden door het water van de ijveringen", Numeri 5:1-2.

"Als het ontdekt wordt, zou het beter voor u zijn om een berin te ontmoeten, die van haar jongen beroofd is, dan de beledigde echtgenoot, die, in het geval van overspel een even strenge wreker zal zijn van zijn eer, als in het geval van manslag van het bloed zijn broeders. Indien gij niet bevreesd zijt voor de toorn van God, zo wees dan bevreesd *voor de grimmigheid des mans*, zoals de jaloersheid is, zij is sterk als de dood en hard als het graf. In *de dag van de wraak*, als de overspeler het verhoor ondergaat waarin het om zijn leven gaat, dan zal de vervolger geen moeite of kosten sparen in de vervolging, zal tot uw opzicht niet vermurwd worden zoals hij misschien zou zijn jegens iemand, die hem beroofd heeft, hij zal in geen schikking treden, *hij zal geen verzoening aannemen*, al zou u hem willen omkopen, *het geschenk vergroten*, om hem tevreden te stellen, hij zal met niets minder tevreden zijn dan met de volvoering van de wet, gij moet gestenigd worden. Indien iemand al het goed van zijn huis zou geven, het zou een vergoeding kunnen zijn voor een diefstal, vers 31, maar niet voor overspel, in zo'n geval zou het ten enenmale veracht worden. Wees dan beroerd, en zondig niet, stel u niet bloot aan al die ellende voor een ogenblik van laag genot, dat in het einde bitterheid zijn zal.

HOOFDSTUK 7

1 Mijn zoon, bewaar mijn redenen, en leg mijn geboden bij u weg. 2 Bewaar mijn geboden, en leef, en mijn wet als de appel uwer ogen. 3 Bind ze aan uw vingers, schrijf ze op de tafels uws harten. 4 Zeg tot de wijsheid: Gij zijt mijn zuster; en heet het verstand uw bloedvriend; 5 Opdat zij u bewaren voor een vreemde vrouw, voor de onbekende, die met haar redenen vleit. 6 Want door het venster van mijn huis, door mijn tralie keek ik uit; 7 En ik zag onder de slechten; ik merkte onder de jonge gezellen een verstandeloozen jongeling; 8 Voorbijgaande op de straat, nevens haar hoek, en hij trad op de weg van haar huis. 9 In de schemering, in de avond des daags, in de zwarten nacht en de donkerheid; 10 En ziet, een vrouw ontmoette hem in hoerenversiersel, en met het hart op haar hoede; 11 Deze was woelachtig en wederstrevig, haar voeten bleven in haar huis niet; 12 Nu buiten, dan op de straten zijnde, en bij alle hoeken loerende; 13 En zij greep hem aan, en kustte hem; zij sterkte haar aangezicht, en zeide tot hem: 14 Dankoffers zijn bij mij, ik heb heden mijn geloften betaald; 15 Daar om ben ik uitgegaan u tegemoet, om uw aangezicht naarstiglijk te zoeken, en ik heb u gevonden. 16 Ik heb mijn bedstede met tapijtsieraad toegemaakt, met uitgehouwen werken, met fijn linnen van Egypte; 17 Ik heb mijn leger met mirre, aloë en kaneel welriekende gemaakt; 18 Kom, laat ons dronken worden van minnen tot de morgen toe; laat ons ons vrolijk maken in grote liefde. 19 Want de man is niet in zijn huis, hij is een verre weg getogen; 20 Hij heeft een bundel gelds in zijn hand genomen; ten bestemden dage zal hij naar zijn huis komen. 21 Zij bewoog hem door de veelheid van haar onderricht, zij dreef hem aan door het gevele harer lippen. 22 Hij ging haar straks achterna, gelijk een os ter slachting gaat, en gelijk een dwaas tot de tuchtiging der boeien. 23 Totdat hem de pijl zijn lever doorsneed; gelijk een vogel zich haast naar de strik, en niet weet, dat dezelve tegen zijn leven is. 24 Nu dan, kinderen, hoort naar mij, en luistert naar de redenen mijns monds. 25 Laat uw hart tot haar wegen niet wijken, dwaalt niet op haar paden. 26 Want zij heeft veel gewonden neergeveld, en al haar gedoden zijn machtig vele. 27 Haar huis zijn wegen des grafs, dalende naar de binnenkamers des doods.

De strekking van dit hoofdstuk, evenals die van onderscheidene tevoren, is, jonge mensen te waarschuwen tegen de lusten van het vlees. Salomo gedacht er aan, van hoe slechte gevolgen het voor zijn vader geweest is, misschien heeft hij zichzelf er toe geneigd bevonden, en zag hij zijn zoon ertoe geneigd of had hij tenminste opgemerkt dat vele jonge mensen onder zijn onderdanen, van wie men goede verwachtingen kon koesteren, ten ondergang waren gebracht door toe te geven aan hun lusten, daarom dacht hij nooit genoeg te kunnen zeggen om er de mensen van terug te houden, opdat een ieder zijn vat wete te bezitten in heiligmaking, en niet in de lusten van de ontucht. In dit hoofdstuk hebben wij:

I. Een algemene vermaning om ons hart te laten beheersen door de beginselen van het Woord van God als een afdoend tegengif tegen deze zonde, vers 1-5.

II. Een bijzondere voorstelling van het grote gevaar, waarin onvoorzichtige jonge mensen zijn om in deze strik gelokt te worden, vers 6-23.

III. Een ernstige waarschuwing, daarvan afgeleid om zich te wachten voor iedere nadering tot die zonde, vers 24-27. Wij allen moeten bidden: Heere, leid ons niet in verzoeking. Spreuken 7:1-5 Deze verzen zijn een inleiding tot zijn waarschuwing tegen vleselijke lusten, tamelijk gelijk aan die in Hoofdstuk 6, 20 en verv. en eindigt, vers 5, zoals vers 24, *om u te bewaren voor de vreemde vrouw*, dat is hetgeen hij bedoelt, alleen had hij daar gezegd: *bewaar het gebod uws vaders*, hier en het komt op hetzelfde neer *bewaar mijn geboden*, want hij spreekt tot ons als tot zonen. Hij spreekt in de naam van God, want het zijn Gods geboden, die wij moeten houden, *Zijn woorden*,

Zijn wet. Het Woord van God moet ons wezen:

1. Hetgeen, waar wij het meest zorgzaam op zijn, wij moeten het bewaren als onze schat, wij moeten Gods geboden *bij ons wegleggen*, ze veilig wegleggen, opdat wij niet door de boze er van worden beroofd, vers 1. Wij moeten ze bewaren als ons leven, *bewaar mijn geboden en leef*, vers 2, niet slechts: bewaar ze, en gij zult leven, maar bewaar ze, zoals gij uw leven bewaart, als degenen, die zonder dat niet kunnen leven. Het zou de dood zijn voor een Godvruchtige om van het Woord van God te worden beroofd, want daarbij leeft hij, en niet bij brood alleen.

2. Als hetgeen, waarvoor wij de tederste zorg dragen, *bewaar mijn wet als de appel uwer ogen*, een kleinigheid bezeert het oog, en daarom is het door de natuur zo welbewaard. Wij bidden met David dat God ons zal bewaren als het zwart des oogappels, Psalm 17:8, dat ons leven en ons welvaren kostelijk mogen zijn in Zijn ogen: en dat zullen zij zijn, Zacharia 2:8, als wij evenzo tederlijk zorgzaam zijn voor Zijn wet, en bevreesd zijn voor de minste overtreding ervan. Zij, die een strenge en omzichtige wandel afkeuren en smaden als nodeloze stijfheid en angstvalligheid, bedenken niet dat de wet bewaard moet worden als de appel van het oog, want zij is ook inderdaad *de appel van ons oog*, de wet is licht, de wet in het hart is het oog van de ziel.

3. Als hetgeen, waarop wij fier zijn en waaraan wij steeds willen denken, vers 3. *Bind ze aan uw vingers*, laat hen u dierbaar zijn beschouw ze als een sieraad, als een diamanten ring, als een zegelring aan uw rechterhand draag ze voortdurend als een trouwring, het teken van uw ondertrouw aan God, beschouw het Woord van God als u eer aandoende, als het teken uwer waardigheid. *Bind ze aan uw vingers*, opdat zij u voortdurend aan uw plicht herinneren, gij ze altijd voor uw ogen kunt hebben, als hetgeen op uw handpalmen gegraveerd is.

4. Als hetgeen, dat wij liefhebben en waarvan wij altijd denken. *Schrijf ze op de tafel uws harten*, zoals de namen van de vrienden, die wij tederlijk liefhebben, in ons hart geschreven zijn. Het Woord Gods wone rijkelijk in ons, en zij daar geschreven, waar het altijd gereed bij de hand is om gelezen te worden. Laat, waar de zonde geschreven was, Jeremia 17:1, het Woord van God geschreven zijn. Het is de zaak van een belofte, Hebréeën 8:10. *Ik zal Mijn wet in hun harten schrijven*, hetgeen het gebod uitvoerbaar en gemakkelijk maakt.

5. Als hetgeen, waarmee wij innig bekend en vertrouwd zijn, vers 4. " *Zeg tot de wijsheid, gij zijt mijn zuster*, die ik tederlijk liefheb, en in wie ik een welbehagen heb, *en heet het verstand uw bloedvriend*, aan wie ik naverwant ben, en voor wie ik een zuivere genegenheid koester, noem het uw vriend, om wie gij werft." Wij moeten ons gemeenzaam maken met het Woord van God het raadplegen, en met zijn eer te rade gaan. behagen vinden in de omgang er mede. 6. Als hetgeen, waarvan wij gebruik maken ter onzer verdediging en wapenrusting, om ons te behoeden *voor de vreemde vrouw*, voor zonde deze vleierende, maar verwoestende zaak, die overspeelster, inzonderheid voor de zonde van de ontucht, vers 5. Laat het Woord van God onze vrees bevestigen voor die zonde, en ons besluit er tegen, laat het ons haar bedrieglijkheid ontdekken, en ons een antwoord ingeven op al haar vleierijen.

Spreuken 7:6-23

Om kracht bij te zetten aan de waarschuwing, die hij gegeven had tegen hoererij, verhaalt Salomo nu de geschiedenis van een jongeling, die in het verderf werd gestort door de verlokkingen van

een overspelige vrouw. Een verhaal als dit zou aan de ongebonden onheilige dichters van onze tijd kunnen dienen om er een drama van te maken, en voor hen zou de hoer een heldin zijn, niets zou de toeschouwers zo vermaken als haar kunstgrepen om de jonge man in haar net te krijgen, haar overwinning zou bezongen worden als de triomf van vernuft en van liefde, en de komedie zou heel aangenaam eindigen, en ieder jongeling, die het stuk zag opvoeren, zou wensen aldus beetgenomen te worden. Aldus "zal de dwaas spotten met de zonde," Spreuken 14:9.

Maar Salomo verhaalt het hier, en alle wijze en Godvruchtige mensen lezen het als een zeer treurige geschiedenis. De onbeschaamdheid van de overspelige vrouw wordt door allen, in wie nog enige vonkjes van deugd zijn overgebleven, met de grootste verontwaardiging aangezien terwijl zij het diepste medelijden hebben met de jonge man, en de geschiedenis eindigt met treurige overdenkingen, treurig genoeg om allen, die haar lezen of van haar horen, bevreesd te maken voor de strikken van vleselijke lusten, en zorgzaam om er zich zo ver mogelijk van verwijderd te houden. Zij wordt ondersteld een gelijkenis te zijn, of een denkbeeldig geval, maar ik vermoed dat zij maar al te waar was, en, wat erger is, dat zij, in weerwil van de waarschuwing, die zij geeft voor de noodlottige gevolgen van zo'n goddeloze handelwijze, ook thans nog maar al te waar is, en dat de agenten van de hel, nog altijd hetzelfde spel spelen, en met evenveel succes.

Salomo was een magistraat, en als zodanig ging hij de zeden en manieren na van zijn onderdanen, zag hij dikwijls door zijn venster ten einde met eigen ogen gade te slaan hen, die weinig dachten dat zijn oog op hen was, en aldus zoveel te beter te weten hoe het zwaard, dat hij droeg, tot een verschrikking te maken voor de boosdoeners. Maar hier schrijft hij als een leraar, een profeet, die door zijn ambt een wachter is, om waarschuwende kennis te geven van de nadering van de vijanden, inzonderheid als deze in hinderlaag liggen, opdat wij niet onkundig zouden zijn van de raadslagen van Satan, maar zullen weten waar wij dubbel op onze hoede moeten zijn. Dit doet Salomo hier, en wij hebben te letten op het bericht, dat hij geeft:

I. Van de persoon, die in verzoeking wordt gebracht, en hoe hij zich aan de verzoeking blootstelde, weshalve hij het zichzelf te wijten heeft, zo zij eindigt in zijn verderf.

1. Hij was een *jongeling*, vers 7. Vleselijke lusten worden de begeerlijkheden van de jeugd genoemd, niet om ze te verkleinen of te verontschuldigen als jeugdige dwaasheden, waarmee men het zo nauw niet moet nemen, maar veeleer om ze te verzwaren, als God berovende van het eerste en het beste van onze tijd, en door het gemoed te verderven in de jeugd de grond te leggen voor een slecht leven, daarna alsmede om te kennen te geven dat jongelieden zeer bijzonder hun besluit tegen deze zonde moeten versterken.

2. Hij was een *verstandeloze* jongeling, die uitging in de wereld zonder, zoals hij behoorde door goede grondbeginselen geleid te worden, zonder wijsheid, zonder de vreze Gods en zo waagde hij zich op zee zonder ballast, zonder loods, zonder koord of kompas, hij wist niet hoe te wijken van het kwaad, dat het grootste verstand is, Job 28:28. Diegenen worden een gemakkelijke prooi voor Satan, die als zij tot de gestalte zijn gekomen van een man, nauwelijks het verstand hebben van kinderen. 3. Hij hield zich op met slecht gezelschap hij was *een jongeling onder de jonge gezellen* een onnozel jongeling onder de dwazen. Indien hij, zich bewust zijnde van zijn zwakheid, zich gevoegd had bij hen, die ouder en wijzer waren dan hij, dan zou er nog hoop voor hem geweest zijn. Toen Christus twaalf jaren oud was, sprak Hij met de leraren, om aan jonge mensen het voorbeeld hiervan te geven, maar indien zij, die onnozel zijn, tot hun metgezellen kiezen hen, die even verstandeloos zijn als zichzelf, dan zullen zij in hun verstandeloosheid bevestigd worden.

4. Hij slenterde rond, had niets te doen, ging *voorbij op de straat*, als iemand, die niet wist wat met zichzelf aan te vangen. Een van de zonden van het vuile Sodom was overvloedige ledigheid, Ezechiël 16:49. Hij ging daarheen op statige wijze dit is naar men zegt, de betekenis van het oorspronkelijke- hij scheen een pronker, een modegek te wezen, wiens grootste talent bestond in zich sierlijk te kleden en een voornaam voorkomen aan te nemen, een geschikte prooi voor die roofvogel om er op aan te vliegen.

5. Hij was een nachtwandelaar, die het werk haatte en verachtte, dat bij daglicht gedaan moet worden, en waarvan de avond de mensen wegroept om te gaan rusten, en gemeenschap hebbende met de onvruchtbare werken van de duisternis, begint hij zich te bewegen *in de schemering, in de avond des daags*, vers 9. En hij verkiest *de zwarte nacht* als de geschiktste tijd voor zijn doel, geen nacht, waarin maanlicht is, want dan zou hij ontdekt kunnen worden.

6. Hij richtte zijn schreden naar het huis van een, die hij dacht hem wel te zullen ontvangen en onthalen, en met wie hij vrolijk zou kunnen zijn, hij ging *nevens haar hoek, hij betrad de weg van haar huis*, vers 8, tegen de raad van Salomo, Hoofdstuk 5:8, nader niet tot de deur van haar huis. Misschien wist hij niet dat het de weg was naar een schandhuis, maar hoe dit zij, het was een weg, waarop hij niets te doen had, en als wij niets te doen hebben, dan zal de duivel wel spoedig iets voor ons te doen vinden. Wij moeten ons wachten, niet alleen voor ledige dagen, maar ook voor ledige avonden, opdat die ons niet in verzoeking leiden.

II. Van de persoon, die in verzoeking brengt, geen gewone hoer, want zij was een gehuwde vrouw, vers 19, en voor zoveel blijkt, leefde zij in eer onder haar naburen, zonder van zodanige goddeloosheid te worden verdacht, en toch was zij *in de schemering van de avond* toen haar man afwezig was, zo verfoeilijk onbeschaamd. Zij wordt hier beschreven:

1. Naar haar kledij, zij was *in hoerenversiersel*, vers 10, zwierig en opgetooid, om haar schoonheid te doen uitkomen. Misschien was zij, evenals Isebel, geblanket, en ging zij met blote hals en borst, los, en negligé. De reinheid van het hart zal zich tonen in de zedigheid van het gewaad, dat de vrouwen betaamt die Godvruchtigheid belijden.

2. Naar haar behendigheid en list, zij is *listig van hart*, vers 10, volleerd in de kunst van vleien, en wetende door haar liefkozingen haar eigen doeleinden te dienen.

3. Naar haar gemoedsaard, zij was *woelachtig en weerstrevend*, praatziek en eigenwillig, luidruchtig en lastig, en stijfkoppig, een en al tong, en die wil zeggen wat zij te zeggen heeft, of het recht is of onrecht, ongeduldig onder bedwang, geen goede raad kunnende verdragen, en het nog veel minder kunnende verdragen om bestraft te worden, hetzij door echtgenoot of ouders, leraren of vrienden, zij is een dochter Belials, die onder geen juk wil zijn.

4. Naar haar plaats, niet haar eigen huis, zij haat er de beperking en het werk van, *haar voeten bleven in haar huis niet*, niet langer dan zij moest. Zij is voor rondlopen daarbuiten, er voor om van plaats en van gezelschap te veranderen, nu eens is zij *buiten* op het land onder voorwendsel van in de frisse lucht te zijn, dan eens *in de straten* van de stad, onder voorwendsel van eens te zien hoe het op de markt is, zij is hier, en daar, en overal, behalve waar zij behoorde te wezen, zij

loert bij alle hoeken, om de zodanigen te vangen, die zij tot haar prooi kan maken. Deugd is een penitentie voor hen, voor wie het eigen huis de eigen woning, een gevangenis is.

III. Van de verzoeking zelf, en hoe zij geleid en ten uitvoer werd gebracht. Zij ging de loszinnige jongeling tegemoet, misschien kende zij hem, maar in elk geval bemerkte zij aan zijn manieren, dat hij zo iemand was als zij verlangde, en zo *greep zij hem en kuste hem* tegen alle beginselen van zedigheid en ingetogenheid, in, vers 13, en wachtte zij niet op zijn liefkozingen en zijn aanzoeken, maar *met een onbeschaamd aangezicht* nodigde zij hem niet alleen *in haar huis*, maar *in haar bed*.

1. Zij nodigde hem om met haar te souperen, vers 14, 15. *Dankofferen zijn bij mij*. Hiermede geeft zij hem te verstaan:

a. Dat zij in goeden doen is, zij was omringd van zovele zegeningen, dat zij dankofferen moest brengen, ten teken van blijdschap en dankbaarheid, zij had geluk in de wereld, zodat hij niet voor zijn beurs behoefde te vrezen.

b. Dat zij vroom was. Zij is heden in de tempel geweest, en was er even geëerd en geacht als wie ook, die in de voorhoven des Heeren aanbad, zij had haar geloften betaald, en had, naar zij dacht, alles met de Almachtige vereffend en daarom kan zij nu wel een nieuwe rekening van zonden openen. Ais de uitwendige verrichtingen van de Godsdienst de mensen niet harden tegen de zonde, dan verharden zij hen in de zonde, en moedigen het vleselijk gezinde hart aan, om het er maar op te wagen, in de hoop dat, als het tot een afrekening komt met God, het bevonden zal worden dat Hij evenzeer hun schuldenaar is vanwege hun dankofferen en hun geloften, als zij schuldenaars zijn bij Hem vanwege hun zonden. Maar het is treurig, dat een vertoon van vroomheid de dekmantel wordt van de ongerechtigheid (waardoor de schande ervan in werkelijkheid verdubbeld wordt en zij dan uitermate zeer zondig is) en dat de mensen hun geweten paaïen met de dingen, die het behoorden te verschrikken. De Farizeen deden lange gebeden, ten einde onder die vrome schijn zoveel beter hun geldgierige en boze plannen ten uitvoer te kunnen brengen.

c. Haar tegenwoordige overvloed van goede dingen. Het grootste gedeelte van het vlees van de dankoffers werd, volgens het voorschrift van de wet, aan de offeraars teruggegeven, om er zich met hun vrienden op te onthalen, en, als offers op dezelfde dag gegeten te worden, daarvan mocht men niets tot de morgen overlaten, Leviticus 7:15. Deze wet van barmhartigheid en milddadigheid wordt misbruikt om een voorwendsel te zijn van gulzigheid en overdaad. "Kom," zegt zij, "ga met mij mee naar huis, want ik heb overvloed van spijs en drank, ik heb slechts goed gezelschap nodig om er mij door heen te helpen." Het was jammer dat dankofferen aldus, in een slechte zin, tot zondoffers gemaakt werden, en dat hetgeen bestemd was tot eer van God, voedsel en brandstof zou worden van lage lusten. Maar dit is niet alles. Om de verzoeking nog sterker te maken, wendt zij voor een grote liefde voor hem te koesteren, hem boven iedere andere man te beminnen. "Daarom, omdat ik een goed avondmaal op tafel heb, *ben ik uitgegaan u tegemoet*, want geen vriend ter wereld zal er mij zo welkom bij zijn als gij, vers 15. Gij zijt de persoon, die ik ging zoeken, *naarstiglijk ging zoeken*, ik ben zelf daarvoor gekomen en wilde er geen dienaar voor uitzenden." Hij kan haar toch zijn gezelschap niet weigeren, als zij er zulk een prijs op stelt, en er zich al die moeite voorgegeven heeft. Zondaars geven zich moeite om kwaad te doen, en gelijken op de briesende leeuw, zij gaan om, zoekende wie zij zouden mogen verslinden, terwijl

zij voorgeven vriendelijke diensten te willen bewijzen. Zij wilde het doen voorkomen, dat de voorzienigheid zelf haar keus van hem tot haar metgezel begunstigde, immers, hoe spoedig heeft zij hem, die zij zocht, niet gevonden!

2. Zij zocht hem aan om bij haar te liggen, zij zullen nederzitten om te eten en te drinken en dan opstaan om te spelen, de wellustigen te spelen, en daar is een bed voor hen gereed waar hij zal vinden hetgeen hem in alle opzichten aangenaam zal zijn. Om zijn oog te behagen, is het *met tapijtsieraad toegemaakt, met uitgehouwen werken*, keurig fraai beeldhouwwerk, nooit heeft hij iets dergelijks gezien, om zijn gevoel, zijn aanraking te strelen, zijn de beddelakens niet van inlands weefsel maar *van fijn linnen* van Egypte, vers 16, om zijn reukzenuwen aangenaam aan te doen is het welriekend gemaakt met de fijnste specerijen, vers 17. Kom dus, en *laat ons dronken worden van minnen*, vers 18. Van minnen, zegt zij? Van lusten, bedoelt zij, van dierlijke lusten. Het is jammer dat het woord minnen, of liefde, aldus misbruikt wordt, ware liefde is van de hemel, deze is van de hel, hoe kunnen zij voorgeven elkaar te troosten en lief te hebben die in werkelijkheid zichzelf en elkaar in het verderf storten? 3. Zij voorkomt de tegenwerping, die hij zou kunnen maken nopens het gevaar ervan. Is zij niet de vrouw eens anderen? En indien haar echtgenoot hen zou betrappen op het ogenblik zelf dat zij overspel bedrijven, hij zou het hen duur laten betalen, en waar zal dan de vertroosting zijn van hun liefde? Vrees niet, zegt zij, *de man is niet in zijn huis*, vers 19. Zij noemt hem niet haar man, haar echtgenoot, want zij verlaat de leidsman harer jeugd, en vergeet het verbond haars Gods, maar *de man van het huis*, die ik moede ben. Zo heeft de vrouw van Potifar hem niet aldus willen noemen, maar noemde hem "hij", Genesis 39:14. Er wordt dus met goede reden nota van genomen tot Sara's lof, dat zij met eerbied sprak van haar man, hem haar heer noemende. Het doet haar genoegen dat hij niet thuis is, en dat zij dus droefgeestig moet zijn, als zij niet iemand heeft om haar gezelschap te houden. Daarom kan zij vrij en ongedwongen zijn met welk gezelschap zij ook heeft, want zij is niet onder zijn oog, en hij zal het nooit gewaar worden. Maar zal hij niet spoedig terugkomen? Neen, hij is *een verre weg getogen*, en kan niet plotseling terugkeren, hij heeft de dag bestemd wanneer hij thuis zal komen, en hij komt nooit vroeger dan hij gezegd heeft. *Hij heeft een bundel geld in zijn hand genomen*, hetzij:

a. Om er handel mee te doen, er goederen voor te kopen, en hij zal niet terugkomen voordat die zaken geheel afgedaan zijn, het was wel jammer dat een eerlijk, werkzaam man aldus bedrogen werd, en er misbruik werd gemaakt van zijn afwezigheid, als die plaats heeft ten koste van zijn gezin. Of

b. Om het op een verkeerde manier door te brengen. Zij geeft te kennen terecht of ten onrechte, dat hij een slecht man was, een slecht echtgenoot. Zo wilde zij hem voorstellen, omdat zij besloten was een slechte echtgenote te zijn, en dit ter harer verontschuldiging wilde aanvoeren. Dit wordt dikwijls zonder grond ondersteld, maar is toch nooit een geldige verontschuldiging. "Hij is op zijn genoegen uit, en verteert zijn geld buitenshuis," zegt zij, "en waarom zou ik dan niet tehuis voor mijn genoegen leven?"

IV. Van het succes van de verzoeking. De jonge man alles belovende wat aangenaam was en daarbij nog straffeloosheid, heeft zij haar doel bereikt, vers 21. Het schijnt dat de jongeling wel zeer onnozel was, maar toch geen kwade oogmerken had, want anders zou een woord, een wenk, een teken, genoeg zijn geweest, en zou zij die gehele toespraak achterwege hebben kunnen laten, maar hoewel hij niets van die aard voornemens was, ja, hoewel zijn consciëntie er zich tegen verzette *heeft zij hem door de veelheid van haar onderricht bewogen, hem door het gevele harer*

lippen er toe gedreven om haar ter wille te zijn. Zijn bederf zegevierde ten laatste over zijn overtuiging, en zijn besluit was niet sterk genoeg om deze listige, kunstig gesmede aanslagen te weerstaan, met het gevele harer lippen dreef zij hem, dwong zij hem, hij kon zijn oren niet stoppen voor dusdanige bekoring, maar gaf zich over. De dienstmaagden van de wijsheid, die haar zaak bepleiten, de rede aan haar zijde hebben, en de mensen tot ware en Goddelijke genietingen uitnodigen, vinden geen gehoor, met al haar redekunst kunnen zij de mensen niet bewegen om binnen te komen, maar zo groot is de heerschappij van de zonde in het hart van de mensen, dat aan haar vertakkingen door leugen en vleierij spoedig gehoor wordt gegeven. Met welk een medelijden beschouwt Salomo hier deze dwaze jongeling, als hij hem de overspelige vrouw volgen!

a. Hij geeft hem op als verloren. Helaas. het is met hem gedaan. *Hij gaat ter slachting, (huizen van de ontucht zijn slachthuizen voor de kostelijke zielen), weldra zal een pijl zijn lever doorsnijden, daar heengaande zonder borstwapen van de gerechtigheid, zal hij zijn doodwonde ontvangen, vers 23.* Het is zijn leven, zijn kostelijk leven, dat aldus onherstelbaar verloren gaat. Hij is volkomen verloren voor alle goed, zijn geweten is verkracht, de deur is geopend voor alle andere ondeugden, en dit zal gewis in eeuwige verdoemenis eindigen.

b. Wat zijn geval nog te meer beklagenswaardig maakt is, dat hij zelf zich niet bewust is van zijn ellende en zijn gevaar. Hij gaat blindelings, ja hij gaat lachend zijn verderf tegemoet. De os denkt dat hij naar de weide wordt gebracht, als hij ter slachting wordt geleid, de dwaas (dat is: de dronkaard, want van alle zondaren zijn dronkaards de grootste dwazen, zij maken zichzelf moedwillig tot dwazen) wordt naar de tuchtiging van de boeien geleid, en is zich niet bewust van de schande ervan, hij gaat er heen alsof hij naar de schouwburg ging. Een vogel, die zich haast naar de strik, ziet alleen op het lokaas, en belooft zich daar een goed stuk van, maar bedenkt niet dat het tegen zijn leven is. Zo droomt deze onnadenkende, onvoorzichtige jongeling van niets anders dan van het genot dat hij zal smaken in de omhelzing van de hoer terwijl hij in werkelijkheid zich met het hoofd voorover in het verderf stort. Hoewel Salomo ons hier niet zegt dat hij de wet in werking heeft gebracht tegen deze lage hoer, hebben wij toch geen reden om te denken dat hij het niet deed, hij was zelf zo getroffen door het kwaad, dat zij aanrichtte, en was er zo verontwaardigd om, dat hij haar de straf er voor wel niet zal hebben kwijtgescholden.

Spreuken 7:24-27

We hebben hier de toepassing van de voorgaande geschiedenis. *Nu dan, kinderen, hoort naar mij, en niet naar zulke verleidsters, vers 24, leent het oor aan een vader, en niet aan een vijand.*

1. "Neemt goede raad aan als hij u gegeven wordt, *laat uw hart tot haar wegen niet afwijken, vers 25.* Verlaat nooit de paden van de deugd, al zijn die ook steil en nauw, eenzaam en bergopwaarts, voor de weg van de overspeelster, al is die ook aangenaam voor het oog en breed en druk bezocht. Weerhoudt uw voeten niet slechts van die weg, maar laat zelfs uw hart er niet toe neigen, denkt er niet anders aan dan met afschuw van zulke goddeloze praktijken. Laat de rede en het geweten en de vreze Gods in het hart heersen, en de neiging tot vleselijke lusten in toom houden. Als gij in haar paden gaat, in de paden, die leiden tot deze zonde, dan komt ge op de dwaalweg, dan bevindt gij u buiten de rechte weg, de veilige weg, weest dus op uw hoede, *dwaalt niet, opdat gij niet eindeloos omdooft.*"

2. "Neemt goede raad aan, als hij u gegeven wordt."

A. "Zie terug, en aanschouw het kwaad, dat deze zonde heeft teweeggebracht, de overspeelster is het verderf geweest, niet maar van hier en daar een enkele, maar zij *heeft vele gewonden nedergeveld*." Duizenden zijn door deze zonde nu en voor eeuwig verloren gegaan, en deze waren niet slechts de zwakke en onnozele jongelingen, zoals deze er een was, van wie wij nu gesproken hebben, maar *vele sterke mannen zijn door haar gedood*, vers 26. Hiermee had hij misschien inzonderheid het oog op Simson, die door deze zonde gedood was, en misschien ook op David, die door deze zonde een zwaard over zijn huis heeft gebracht, hoewel de Heere dat in zoverre had weggenomen, dat hij zelf er niet door gedood werd. Dat waren mannen, niet alleen van grote lichaamskracht, maar van uitnemende wijsheid en kloekmoedigheid, en toch hadden hun vleselijke lusten de overhand over hen. Huilt, gij dennen, als de cederbomen gevallen zijn. Wie meent te staan, zie toe dat hij niet valle.

B. "Zie voorwaarts met het oog des geloofs, en aanschouw wat er het einde van zal wezen," vers 27. Haar huis, hoewel zo rijk versierd, en een huis van genot genoemd, is *de weg naar de hel*), en haar kamers zijn de trap, die naar de binnenkamers des doods afdaalt en naar de eeuwige duisternis. De beker van de hoererij moet binnenkort veranderd worden in de beker van de zwijmeling, en de vlammen van de zinnelijke lusten zullen, zo zij niet uitgeblust worden door berouw en doding van het vlees, branden tot in de diepste hel. En daarom: zijt beroerd en zondigt niet.

HOOFDSTUK 8

1 Roept de Wijsheid niet, en verheft niet de Verstandigheid Haar stem? 2 Op de spits der hoge plaatsen, aan de weg, ter plaatse, waar paden zijn, staat Zij; 3 Aan de zijde der poorten, voor aan de stad, aan de ingang der deuren roept Zij overluid: 4 Tot u, o mannen! roep Ik, en Mijn stem is tot de mensenkinderen. 5 Gij slechten! verstaat kloekzinnigheid, en gij zotten! verstaat met het hart. 6 Hoort, want ik zal vorstelijke dingen spreken, en de opening Mijner lippen zal enkel billijkheid zijn. 7 Want Mijn gehemelte zal de waarheid bedacht uitspreken, en de goddeloosheid is Mijn lippen een gruwel. 8 Al de redenen Mijns monds zijn in gerechtigheid; er is niets verdraaids, noch verkeerd in. 9 Zij zijn alle recht voor dengene, die verstandig is, en rechtmatig voor degenen, die wetenschap vinden. 10 Neemt Mijn tucht aan, en niet zilver, en wetenschap, meer dan het uitgelezen uitgegraven goud. 11 Want wijsheid is beter dan robijnen, en al wat men begeren mag, is met haar niet te vergelijken. 12 Ik, Wijsheid, woon bij de kloekzinnigheid, en vinde de kennis van alle bedachtzaamheid. 13 De vreze des HEEREN is, te haten het kwade, de hovaardigheid, en de hoogmoed, en de kwaden weg; Ik haat ook de mond der verkeerdheden. 14 Raad en het wezen zijn Mijne; Ik ben het Verstand, Mijne is de Sterkte. 15 Door Mij regeren de koningen, en de vorsten stellen gerechtigheid. 16 Door Mij heersen de heersers, en de prinsen, al de rechters der aarde. 17 Ik heb lief, die Mij liefhebben; en die Mij vroeg zoeken, zullen Mij vinden. 18 Rijkdom en eer is bij Mij, duurzaam goed en gerechtigheid. 19 Mijn vrucht is beter dan uitgegraven goud, en dan dicht goud; en Mijn inkomen dan uitgelezen zilver. 20 Ik doe wandelen op de weg der gerechtigheid, in het midden van de paden des rechts; 21 Opdat Ik Mijn liefhebbers doe beërven dat bestendig is, en Ik zal hun schatkameren vervullen.

22 De HEERE bezat Mij in het beginsel Zijns wegs, voor Zijn werken, van toen aan. 23 Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest; van de aanvang, van de oudheden der aarde aan. 24 Ik was geboren, als de afgronden nog niet waren, als nog geen fonteinen waren, zwaar van water; 25 Aleer de bergen ingeest waren, voor de heuvelen was Ik geboren. 26 Hij had de aarde nog niet gemaakt, noch de velden, noch de aanvang van de stofjes der wereld. 27 Toen Hij de hemelen bereidde, was Ik daar; toen Hij een cirkel over het vlakke des afgronds beschreef; 28 Toen Hij de opperwolken van boven vestigde; toen Hij de fonteinen des afgronds vastmaakte; 29 Toen Hij der zee haar perk zette, opdat de wateren Zijn bevel niet zouden overtreden; toen Hij de grondvesten der aarde stelde; 30 Toen was Ik een voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks Zijn vermaken, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende; 31 Spelende in de wereld Zijns aardrijks, en Mijn vermaken zijn met de mensenkinderen. 32 Nu dan, kinderen! hoort naar Mij; want welgelukzalig zijn zij, die Mijn wegen bewaren. 33 Hoort de tucht, en wordt wijs, en verwerpt die niet. 34 Welgelukzalig is de mens, die naar Mij hoort, dagelijks wakende aan Mijn poorten, waarnemende de posten Mijner deuren. 35 Want die Mij vindt, vindt het leven, en trekt een welgevallen van de HEERE. 36 Maar die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan; allen, die Mij haten, hebben de dood lief.

Het Woord van God is tweevoudig en is in iedere zin wijsheid, want een woord zonder wijsheid, of wijsheid zonder een woord, is van weinig nut. Nu is:

I. Goddelijke openbaring het woord en de wijsheid van God, dat is ook de zuivere en onbevleete Godsdienst, die er op gegrond is, en daarvan spreekt Salomo hier, het ons aanbevelende als getrouw en alle aanneming waardig, vers 1-21. Door hetzelfde onderwijst, en regeert en zegent God de kinderen van de mensen.

II. De Verlosser is het eeuwige Woord, en de wijsheid, de logos, Hij is de wijsheid, die spreekt tot de kinderen van de mensen, in het eerste gedeelte van het hoofdstuk, alle Goddelijke openbaring gaat door Zijn hand en concentreert zich in Hem, maar het is van Hem als de persoonlijke wijsheid, de tweede persoon in de Goddelijke Drie-eenheid, dat, naar het gevoel van velen van de ouden, Salomo hier spreekt, vers 22-31. Hij besluit met een herhaalde last aan de kinderen van

de mensen om aandachtig naar de stem van God in Zijn Woord te horen, vers 32-36.

Spreuken 8:1-11

De wil van God, ons geopenbaard tot ons heil wordt ons hier voorgesteld als gemakkelijk te kennen en te verstaan, opdat niemand iets hebbe om zijn onwetendheid of dwaling te verontschuldigen, en als waardig om aangenomen te worden, opdat niemand iets hebbe om zijn veronachtzaming en ongeloof te verontschuldigen.

I. De dingen, die geopenbaard zijn, zijn gemakkelijk te weten, want zij zijn voor ons en voor onze kinderen, Deuteronomium 29:29, en wij behoeven niet op te klimmen naar de hemel, of neer te dalen in de afgronden om er de kennis van te verkrijgen, Deuteronomium 30:1, want zij zijn reeds enigermate bekend gemaakt door de werken van de schepping, Psalm 19:1, maar ten volle door het geweten van de mensen en de eeuwige redenen en regelen van goed en kwaad maar het duidelijkst door Mozes en de profeten, laat hen die horen. De voorschriften van de wijsheid kunnen gemakkelijk gekend worden, want 1. Zij worden luide bekend gemaakt, vers 1. *Roept de wijsheid niet?* Ja zij roept luide en houdt niet in, Jesaja 58:1. Zij doet haar stem horen als iemand wie het ernst is, die verlangt gehoord te worden. Jezus stond en riep, Johannes 7:37. De vloek en de zegen werden met verheven stem door de Levieten gelezen, Deuteronomium 27:14. En des mensen hart spreekt soms luid tot hen, er zijn luide kreten van de consciëntie, zowel als fluisteringen.

2. Zij worden verkondigd van omhoog, vers 2. *Zij staat op de spits van de hoge plaatsen aan de weg.* Het was van de top van de berg Sinai, dat de wet was gegeven, en Christus heeft haar verklaard in een rede, uitgesproken op de berg. Als wij de Goddelijke openbaring gering achten, dan keren wij ons af van dien, die van de hemelen is, Hebreëen 12:25. De overspelige vrouw sprak in het verborgen, de orakelen van de heidenen mompelden, maar de wijsheid spreekt openlijk, de waarheid zoekt geen hoeken, maar beroept zich gaarne op het licht.

3. Zij worden verkondigd in het voorste van het gewoel, in de plaatsen waar het volk bijeenkomt, in hoe groter getal, hoe beter. Jezus sprak in de synagoge en in de tempel, waar de Joden van alle plaatsen samenkamen, Johannes 18:20. iedere mens, die op de weg voorbijgaat, van welke rang of positie hij ook zij, kan weten wat goed is en wat de Heere van hem eist, en zo hij het niet weet is het zijn eigen schuld. Geen spraak en geen taal is er, waar de stem van de wijsheid niet wordt gehoord, haar ontdekkingen en haar raadgevingen worden aan ieder zonder onderscheid, gegeven. Wie oren heeft om te horen, die hore.

4. Zij worden verkondigd waar zij het meest nodig zijn. Zij zijn bestemd om ons ten gids te zijn op de weg, en daarom worden zij verkondigd *ter plaatse waar paden zijn*, waar vele wegen zich kruisen, opdat aan de reizigers, indien zij het slechts willen vragen, getoond worde wat de rechte weg is, juist op het ogenblik wanneer zij verlegen staan, omdat zij het niet weten. Uw oren zullen horen het woord desgenen, die achter u is, zeggende: Dit is de weg, Jesaja 30:21. De zot weet niet naar de stad te gaan, Prediker 10:15, en daarom staat de wijsheid gereed om hem de weg te wijzen, *staat aan de poort, voor aan de stad*, gereed om hem te zeggen waar het huis is van de ziener, 1 Samuel 9:18. Ja meer, zij volgt de mensen naar hun eigen huizen, en bij het binnenkomen door de deur roept zij: Vrede zij deze huize, en indien aldaar een zoon des vredes is, dan zal de vrede er voorzeker op rusten. Gods dienstknechten zijn aangesteld om voor het volk te

getuigen, beide in het openbaar en van huis tot huis. Hun eigen geweten volgt hen met vermaningen, waar zij ook heengaan, en zij kunnen niet buiten het bereik van het gehoor ervan komen, zolang zij hun hoofd en hun hart met zich omdragen, die hun tot wet zijn.

5. Zij zijn gericht tot de kinderen van de mensen. Wij geven acht op de rede, waarin wij onszelf horen noemen, hoewel wij er anders geen acht op zouden slaan, daarom spreekt de wijsheid tot ons, "*Tot u, o mannen, roep ik*, vers 4, niet tot engelen, zij hebben dit onderricht niet nodig, niet tot duivelen, zij zijn onherstelbaar verloren, niet tot redeloze dieren, zij zijn er onvatbaar voor, maar *tot u, o mannen* die geleerder zijt dan de dieren van de aarde, en wijzer zijt gemaakt dan het gevogelte des hemels. Aan u is deze wet gegeven, tot u is dit woord van uitnodiging en vermaning gezonden. *Mijn stem is tot de mensenkinderen*, die het nodig hebben onderricht te ontvangen, en aan wie naar men zou denken het zeer welkom zal zijn. Het is niet alleen tot u, o Joden, dat de wijsheid roept, of tot u, o voorname, aanzienlijke mannen, of tot u, o geleerden, maar *tot u, o mannen, O mensenkinderen*, zelfs tot de geringsten.

6. Zij zijn bestemd om hen verstandig te maken, vers 5, zij zijn berekend, niet alleen voor mensen, die vatbaar zijn voor wijsheid, maar voor zondige mensen, gevallen mensen, dwaze mensen, die haar nodig hebben, en zonder haar rampzalig zouden zijn, *gij onverstandigen, verstaat kloekzinnigheid*. Al zijt gij ook nog zo onverstandig, toch zal de wijsheid u tot haar leerlingen aannemen, en dat niet alleen, maar als gij door haar geregeerd wilt worden, zal zij het ondernemen om u een verstandig hart te geven, u *met het hart te doen verstaan*. Als zondaren hun zonden verlaten en in waarheid Godsdienstig worden, dan verstaan de onverstandigen wijsheid.

II. De geopenbaarde dingen zijn waardig om gekend te worden, alle aanneming wel waardig. Wij hebben het nodig te horen, want:

1. Zij zijn van onschatbare waardij, het zijn *vorstelijke dingen*, vers 6. Hoewel zij onder het bereik zijn van het kleinste verstand, is er toch datgene in, dat ook het grootste verstand zal onderhouden. Het zijn Goddelijke en hemelse dingen, zij zijn zo voortreffelijk, dat daarbij vergeleken, alle andere geleerdheid slechts kinderspel is. Dingen, die betrekking hebben op een eeuwige God, een onsterflijke ziel en een eeuwigdurende staat moeten wel *voortreffelijke dingen* zijn.

2. Zij zijn van onbetwistbare billijkheid, en dragen het bewijs van hun kostelijkheid in zich, het zijn rechte dingen) vers 6, zij zijn allen *in gerechtigheid*, vers 8, en *er is niets verdraads noch verkeerd in*. Al de voorschriften en aanwijzingen van de geopenbaarde Godsdienst zijn in overeenstemming met, en tot de volmaaktheid leidende van het licht en de wet van de natuur, en er is niets in, dat ons enigerlei bezwaarnis oplegt, ons onder onwettig bedwang legt, dat van de waardigheid en vrijheid van de menselijke natuur niet betaamt, niets, waarover wij reden hebben te klagen, al Gods geboden zijn recht.

3. Zij zijn van onbetwistbare waarheid, de leerstellingen van de wijsheid, waarop haar wetten gegrond zijn, zijn van zodanige aard, dat wij er onze onsterflijke ziel op kunnen wagen. *Mijn mond zal waarheid spreken*, vers 7, de gehele waarheid, en niets dan de waarheid, want het is een getuigenis aan de wereld. Ieder woord van God is waar, er is geen vroom bedrog in, ook worden wij niet bedrogen of misleid in hetgeen ons tot ons welzijn gezegd wordt. Christus is een getrouwe getuige, is de waarheid zelf, goddeloosheid, liegen is Zijn lippen een gruwel. Liegen is

goddeloosheid, en wij moeten er ons niet slechts van onthouden maar het moet ons een gruwel zijn en zo ver van hetgeen wij zeggen, als van hetgeen God zegt tot ons. Zijn woord aan ons is ja en amen, zo laat het onze dan nooit ja en neen zijn.

4. Zij zijn verwonderlijk welkom en aangenaam aan hen, die ze recht vatten, die zichzelf recht verstaan, wier oordeel niet verblind is door de wereld en het vlees, die niet onder de macht zijn van het vooroordeel, maar van God geleerd zijn, en wier verstand door Hem geopend is, die onpartijdig wetenschap zoeken, en haar gevonden hebben door het onderzoek dat zij hebben ingesteld. Voor hen zijn zij alle:

a. Duidelijk en niet moeilijk te verstaan. Indien het boek verzegeld is, dan is het dit voor hen, die willens onwetend zijn. Indien ons Evangelie bedekt is, zo is het bedekt in redenen die verloren gaan, maar voor hen, die wijken van het kwade, dat verstand is, die het goede verstand hebben, dat zij bezitten, die de geboden doen, zijn zij alle duidelijk, en is er niets moeilijks in. De weg van de Godsdienst is een grote weg, en zij, die erop wandelen zullen, al zijn zij ook dwazen, niet dwalen, Jesaja 35:8. Diegenen dus doen een groot onrecht aan het gewone volk, die hun het gebruik van de Schriften ontzeggen, onder voorwendsel, dat zij ze niet kunnen verstaan, terwijl zij voor eenvoudige mensen geheel duidelijk zijn.

b. Zij zijn alle recht, er is niets hard in om er zich aan te onderwerpen. Zij, die onderscheiden kunnen tussen dingen, die van elkaar verschillen, die goed en kwaad kennen, erkennen geredelijk de rechtheid van al de voorschriften van de wijsheid, en daarom zullen zij zich zonder murmuring of tegenspreken er door laten regeren.

III. Uit dit alles leidt hij af dat de rechte kennis van die dingen ze voor hen, die ze ter harte nemen en er naar leven, dierbaarder maakt dan al de schatten van de wereld, vers 10, 11. *Neemt mijn tucht aan en niet zilver*. De tucht het onderwijs, moet niet slechts gehoord, maar aangenomen worden. Wij moeten haar welkom heten, er de indrukken van ontvangen, en ons aan het gebod ervan onderwerpen, en dat wel veeleer *dan goud*, dan *uitgelezen*, *uitgegraven goud*, dat is:

1. Wij moeten aan de Godsdienst de voorkeur geven boven rijkdom, en het er voor houden dat, zo wij de kennis en de vreze Gods in ons hart hebben, wij in werkelijkheid gelukkiger zijn, en beter verzorgd zijn voor iedere toestand van het menselijk leven, dan wanneer wij nog zoveel zilver en goud hadden. Wijsheid is in zichzelf beter en daarom moet zij ook in onze schatting *beter zijn dan robijnen*. Zij zal ons een beter deel zijn, toon haar en zij zal een schoner sieraad zijn dan juwelen en edelgesteenten van de grootste waardij. Wat wij ons ook van de schatten van deze wereld kunnen wensen, indien wij het hadden, zou het niet waard zijn om vergeleken te worden met de voordelen, die ernstige Godsvrucht aanbrengt.

2. Wij moeten dood wezen voor de rijkdom van deze wereld, ten einde ons met des te meer ijver en ernst toe te wijden aan de zaken van de Godsdienst. Wij moeten tucht of onderricht ontvangen als het voornaamste, en er onverschillig voor zijn of wij al of niet zilver ontvangen, ja wij moeten dit niet ontvangen als ons deel en loon, zoals de rijke man, die in zijn leven zijn goed ontvangen heeft. Spreuken 8:12-21 De wijsheid hier is Christus, in wie al de schatten van de wijsheid en kennis verborgen zijn, het is Christus in het woord, en Christus in het hart, niet alleen Christus aan ons geopenbaard, maar Christus in ons geopenbaard. Het is het Woord van God, de gehele omvang van de Goddelijke openbaring, het is God, het Woord, in wie alle Goddelijke openbaring zich concentreert, het is de ziel, gevormd door het woord, het is Christus, gevormd in de ziel, het

is Godsdienst in zijn reinheid en kracht. Heerlijke dingen worden hier van deze uitnemende persoon, van deze uitnemende zaak gesproken.

I. De Goddelijke wijsheid geeft aan de mensen een goed hoofd, vers 12. *Ik, wijsheid, woon bij de kloekzinnigheid*, niet bij vleselijke staatkunde (de wijsheid, die van boven is, is daaraan tegenovergesteld, 2 Corinthiërs 1:12), maar bij ware voorzichtigheid, welke dient voor de goede regeling van de wandel en van de omgang met elkaar, die wijsheid van de voorzichtigen, die ons onze weg doet verstaan, en in alle omstandigheden nuttig is om te bestieren, de voorzichtigheid van de slang, niet alleen om voor kwaad te behoeden, maar om ons te leiden en te besturen in goeddoen. De *wijsheid woont bij de voorzichtigheid*, want voorzichtigheid is het voortbrengsel van de Godsdienst, en hier wordt met de hulp van de Schrift meer kennis gevonden, beide voor het rechte verslaan van de leidingen van Gods voorzienigheid en voor het verijdelen van Satans raadslagen en het goeddoen in ons geslacht, dan ooit ontdekt werd door de geleerdheid van de filosofen of het beleid van de staatslieden. Wij kunnen het toepassen op Christus zelf, Hij *woont, bij de kloekzinnigheid*, want geheel Zijn onderneming is de wijsheid Gods, bestaande in verborgenheid, waarin Hij overvloedig is geweest over ons in alle wijsheid en voorzichtigheid.

II. Zij geeft de mensen een goed hart vers 13. De ware Godsdienst, *bestaande in de vreze des Heeren*, welke de wijsheid is, die tevoren werd aanbevolen, leert de mensen:

1. Alle zonde te haten, als mishagende aan God, en verderfelijk zijnde voor de ziel, *de vreze des Heeren is te haten het kwade, de kwade weg*, de zonde te haten als zonde, en daarom alle leugenpaden te haten. Waar ontzag is voor God, daar is vrees voor de zonde, als een kwaad, als enig en alleen kwaad.

2. Inzonderheid hoogmoed en hartstocht te haten, deze twee algemeen heersende en gevaarlijke zonden. Waanwijsheid, een hoge dunk van onszelf, *de hovaardigheid en de hoogmoed* zijn zonden, die Christus haat, evenals allen, die de Geest van Christus hebben, iedereen haat ze in anderen, maar wij moeten ze haten in onszelf. *De mond van de verkeerdheden*, gemelijkheid tegenover anderen, haat God, omdat hij zulk een vijand is van de vrede van de mensheid, en daarom moeten wij hem ook haten. Tot eer van de Godsdienst zij gezegd dat hij, hoe onrechtvaardig hij ook wordt beschuldigd, zo ver is van de mensen verwaand en zuur te maken, dat niets meer tegenovergesteld er aan is dan hoogmoed en hartstocht, noch dat hij ons meer leert te verfoeien.

III. Zij heeft een grote invloed op openbare zaken en het goed bestuur over alle gemeenschappen, vers 14. Christus, als God, heeft sterkte en verstand. In Zijn wijsheid en macht als Verlosser is Hij de wijsheid Gods en de kracht Gods. Voor allen, die de Zijnen zijn, is Hij van God beide kracht en wijsheid gemaakt, in Hem zijn zij voor ons opgelegd, opdat wij onze plicht beide mogen kennen en doen. Hij is de Wonderlijke, de Raad, en geeft die genade, die alleen wezenlijke wijsheid is. Hij is het verstand zelf, en heeft sterkte voor allen, die zich in Hem versterken. De ware Godsdienst geeft de mensen in alle moeilijke omstandigheden de beste raad, en helpt om hun weg klaar en effen te maken, overal waar hij is, is hij *verstand*, hij heeft *sterkte*, hij zal alles voor ons wezen wat wij nodig hebben, beide tot dienen en tot lijden. Waar het Woord van God rijkelijk woont, maakt het de mens volmaakt, tot alle goed werk volmaakt toegerust. Van alle mensen hebben koningen vorsten en rechters het meest behoefte aan wijsheid en sterkte, aan raad

en kloekmoedigheid, ten einde de plichten, die hun opgelegd zijn, naar behoren te kunnen volbrengen, en een zegen te kunnen wezen voor het volk, over hetwelk zij gesteld zijn. Daarom zegt de wijsheid: *door mij regeren de koningen*, vers 15, 16. Dat is:

1. De burgerlijke regering is een Goddelijke instelling, en zij, aan wie het bestuur er over is toevertrouwd, hebben hun opdracht van Christus, het is een tak van Zijn koningsambt, dat door Hem *koningen regeren*, aan Hem, aan wie al het oordeel is overgegeven, is hun macht ontleend. Zij regeren door Hem, en daarom behoren zij te regeren voor Hem.

2. Welke gaven en bevoegdheden voor de regering koningen of vorsten ook hebben, zij zijn ze verschuldigd aan de genade van Christus voor hen, Hij geeft hun de geest van de regering, en zij hebben niets, geen bekwaamheid, geen beginselen van recht en gerechtigheid, dan waarmee Hij hen begiftigd heeft. "Een Goddelijke uitspraak is op de lippen des konings" Spreuken 16:10, en zij zijn voor hun onderdanen wat Hij hen voor hen doet zijn.

3. De Godsdienst is in grote mate de kracht en steun van de burgerlijke regering, hij leert aan de onderdanen hun plicht, en zo regeren door hem de koningen zoveel gemakkelijker over hen, hij leert aan de koningen hun plicht, en zo regeren koningen door hem zoals zij behoren te regeren, zij *stellen gerechtigheid* terwijl zij regeren in de vreze Gods. Diegenen regeren goed, die door de Godsdienst geregeerd worden.

IV. Zij zal allen gelukkig maken, waarlijk gelukkig maken, die haar ontvangen en aannemen.

1. Zij zullen gelukkig wezen in de liefde van Christus, want Hij is het, die zegt: *Ik heb lief die mij liefhebben*, vers 17. Zij, die de Heere Jezus Christus in oprechtheid liefhebben zullen door Hem met een bijzondere onderscheidende liefde bemind worden, Hij zal hen liefhebben en zich aan hen openbaren.

2. Zij zullen gelukkig zijn in de goede uitslag van hun zoeken naar Hem. *Die mij vroeg zoeken*, bekendheid met mij zoeken, deel in mij zoeken te hebben, zoeken het *vroeg*, zoeken het ijverig, zoeken het voor alle andere dingen, zij die mij intijds, in de dagen hunner jeugd, beginnen te zoeken, zullen vinden wat zij zoeken. Christus zal de hunne wezen, en zij zullen de Zijnen zijn, Hij heeft nooit gezegd: Zoekt Mij tevergeefs.

3. Zij zullen gelukkig zijn in de rijkdom van de wereld, of in hetgeen oneindig beter is.

A. Zij zullen zoveel rijkdom en eer hebben als de oneindige wijsheid goed voor hen acht vers 18, zij zijn bij Christus, Hij heeft ze te geven, en of Hij het geschikt acht ze ons te geven moet aan Hem overgelaten worden. Soms draagt de Godsdienst er toe bij om mensen rijk en groot te maken in deze wereld, verkrijgt hun eer en achting, en vermeedert aldus hun bezittingen, en de rijkdom, die de wijsheid geeft aan haar gunstgenoten, heeft deze twee voordelen:

a. Het is rijkdom en gerechtigheid, rijkdom, eerlijk verkregen, niet door bedrog en verdrukking, maar door eerlijke wegen en middelen, en rijkdom op liefdadige wijze gebruikt en besteed in aalmoezen, die *gerechtigheid* worden genoemd. Zij, die hun rijkdom hebben door Gods zegen op hun arbeid en vlijt, en die een hart hebben om er goed mee te doen hebben *rijkdom en gerechtigheid*.

b. Dat het daarom *duurzaam goed is*, rijkdom, verkregen door ijdelheid, zal spoedig verminderen,

maar die op goede, eerlijke wijze verkregen is, zal duurzaam zijn en zal aan de kindskinderen worden nagelaten. En wat goed besteed wordt in werken van Godsvrucht en liefdadigheid is uitgezet op de beste interest, en zal als zodanig duurzaam zijn, want de vrienden, uit de onrechtvaardige Mammon verkregen, zullen wanneer ons ontbreken zal, ons ontvangen in de eeuwige tabernakelen, Lukas 16:9. Het zal na vele dagen gevonden worden, gevonden worden voor de eeuwigheid.

B. Indien zij geen rijkdom en eer hebben in deze wereld, zullen zij hebben wat oneindig beter is, vers 19. "*Mijn vrucht is beter dan goud*, en zal iets beters teweegbrengen, zal in kleiner omvang van meer waardij zijn, *en mijn inkomen dan uitgelezen zilver*, zal voor een betere handel kunnen dienen." Wij kunnen ons er van verzekerd houden, dat de voortbrengselen van de wijsheid niet alleen ten laatste maar dat intussen haar inkomen, niet alleen haar vrucht, maar haar inkomsten van meer waardij zijn dan de beste inkomsten, hetzij van dadelijke bezittingen, of van het toevallen van erfgoed in deze wereld.

4. Zij zullen thans gelukkig zijn in de genade van God, die zal op de goede weg hun gids wezen, vers 20. Dit is die vrucht van de wijsheid, die *beter is dan goud, dan fijn goud*, zij *doet wandelen op de weg van de gerechtigheid*, toont ons die weg, en gaat er ons op voor, de weg waarop God wil, dat wij zullen wandelen, en die ons gewis aan het begeerde doel zal brengen. Zij leidt ons *in het midden van de paden des rechts*, en behoedt ons voor afwijken ter van een of ter ander zijde. "In medio virtus De deugd ligt in het midden." Door Zijn Geest leidt Christus de gelovigen in alle waarheid, en zo leidt Hij hen op de weg van de gerechtigheid, en wandelen zij door de Geest.

5. Zij zullen gelukkig zijn in de heerlijkheid van God hiernamaals, vers 21. De wijsheid *leidt in de paden van de gerechtigheid*, niet alleen om haar vrienden op de weg des plichts en van de gehoorzaamheid te houden maar ook om hen *te doen beërven dat bestendig is*, en *hun schatkamers te vervullen*, dat niet geschieden kan door de dingen van deze wereld, noch door iets, wat het ook zij, minder dan God en de hemel. Het geluk van hen, die God liefhebben en zich wijden aan Zijn dienst, is degelijk en geeft voldoening.

a. Het is degelijk, het is een geluk, dat in en op zichzelf bestaat, geen steunselen van buiten nodig heeft, geestelijke en eeuwige dingen zijn de enig wezenlijke en substantiële dingen. Blijdschap in God is wezenlijke blijdschap, zij is solide en wel gegrond op de beloften, Christus is er de borg van. Zij beërven goed, degelijk goed, hun erfdeel hiernamaals bestaat uit wezenlijk en degelijk goed, het is een geheel zeer uitnemend gewicht van eeuwige heerlijkheid, een blijvend goed in de hemelen, Hebreeën 10:34. Al het geluk, dat zij hebben als erfgenamen, is gegrond op hun kindschap.

b. Het geeft voldoening, het zal niet slechts hun handen vullen, maar *hun schatkamers*, hen niet slechts onderhouden, maar hen rijk maken. De dingen van deze wereld kunnen de buik van de mensen vervullen, Psalm 17:14, maar niet hun schatkamers, want zij kunnen zich daarvan niet eens verzekeren goederen te zullen opleggen voor vele jaren, zij kunnen er reeds heden nacht van beroofd worden, maar al zijn de schatkamers van de ziel ook nog zo ruim, er is in God genoeg, genoeg in Christus, genoeg in de hemel, om ze te vervullen. In de beloften van de wijsheid zijn voor de gelovigen goederen opgelegd, niet voor dagen en jaren, maar voor de eeuwigheid, daarom is haar vrucht *beter dan goud*. Spreuken 8:22-31 Dat het een verstandelijk en Goddelijk persoon is, die hier spreekt, schijnt zeer duidelijk, en niet bedoeld is van een blote essentiële eigenschap van de Goddelijke natuur, want de wijsheid hier heeft persoonlijke eigenschappen en handelingen,

en die verstandelijke, Goddelijke persoon kan geen ander zijn dan de Zoon van God zelf, aan wie de voornaamste dingen, die hier van de wijsheid gezegd worden, in andere plaatsen van de Schrift toegekend worden, en wij moeten de Schrift verklaren door haarzelf. Indien Salomo zelf slechts de lof van de wijsheid bedoelde, daar zij een eigenschap Gods is, door welke Hij de wereld heeft gemaakt, en haar regeert, om zo aan de mensen de studie van de wijsheid aan te bevelen, dan heeft toch de Geest van God, die hem ingaf wat hij schreef, hem, evenals dikwijls ook David, de uitdrukkingen doen gebruiken, die voor niemand anders gepast zijn dan voor de Zoon van God, en ons leiden in de kennis van grote dingen betreffende Hem. Alle Goddelijke openbaring is de openbaring van Jezus Christus, die God Hem gegeven heeft, en hier wordt ons gezegd wie en wat Hij is, als God, in de eeuwige raad bestemd om de Middelaar te zijn tussen God en de mens. De beste verklaring van deze verzen hebben wij in de eerste vier verzen van het Evangelie van Johannes. In de beginne was het Woord en verv.

Merk hier op betreffende de Zoon van God:

1. Zijn persoonlijkheid en onderscheiden bestaan, een met de Vader, en van hetzelfde wezen, en toch een persoon op zichzelf, die *de Heere bezat*, vers 22, *die gezalfd is geweest* vers 23, *geboren is*, vers 24. 25, *Hij was bij Hem*, vers 30, want Hij was het uitgedrukte beeld van Zijn zelfstandigheid, Hebreeën 1:3.

2. Zijn eeuwigheid, Hij was gegenereerd van de Vader, want *de Heere bezat Hem*, als Zijn eigen Zoon, Zijn geliefde Zoon, had Hem in Zijn schoot, Hij was gegenereerd als de eengeborene des Vaders, en wel *voordat de wereld was*, waar hier zeer uitvoerig bij verwijld wordt. Het Woord was eeuwig, en was in wezen voordat de wereld bestond, voor het begin des tijds, en derhalve moet het van eeuwigheid zijn. *De Heere bezat Hem in het begin Zijns wegs*, in Zijn eeuwige raad, want die was *voor Zijn werken*: deze weg had in werkelijkheid geen begin, want Gods voornemens zijn eeuwig, gelijk Hij zelf is, maar God spreekt tot ons in onze taal. De wijsheid verklaart zich, vers 23, *ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest*. De Zoon van God was, in de eeuwige raad Gods, bestemd en verhoogd om de wijsheid en de kracht te zijn des Vaders, licht en leven, en alles in alles, beide in de schepping en in de verlossing van de wereld. Dat Hij geboren en tot Zijn ambt gezalfd was voor de schepping van de wereld, wordt hier in een grote verscheidenheid van uitdrukkingen uitgesproken, in ongeveer dezelfde bewoordingen, als waarin de eeuwigheid van God zelf is uitgedrukt, Psalm 90:2.

a. *Eer de aarde was*, en die was gemaakt *in de beginne*, voordat de mens gemaakt was, daarom was de tweede Adam in wezen voor de eerste, want de eerste Adam was gemaakt uit de aarde, de tweede was in wezen voor de aarde en daarom is Hij niet uit de aarde, Johannes 3:31.

b. Voordat de zee was, vers 24, *toen de afgronden nog niet waren*, waarin de wateren bijeen vergaderd werden, *geen fonteynen*, uit welke die wateren konden voortkomen, toen nog niets bestond van de diepte van de wateren, waarop de Geest Gods zweefde ter voortbrenging van de zichtbare schepping Genesis 1:2.

c. Voordat de bergen, de eeuwige bergen er waren, vers 25. Om Job te overtuigen van zijn onbekwaamheid om over de Goddelijke raadsbesluiten te oordelen, vraagt Elifaz hem, Zijt gij voor de heuvelen voortgebracht? Job 15:7. Neen, dat zijt gij niet, maar het eeuwige Woord is *voor de heuvelen geboren*.

d. Voor de bewoonbare delen van de wereld, die de mensen bebouwen en waarvan zij de vruchten oogsten, vers 26, *de velden* in de dalen en vlakten, voor welke de bergen als een muur zijn, die *de aanvang zijn van de stoffes van de wereld, het eerste gedeelte van het stof*, zoals sommigen het

lezen, de atomen, waaruit de onderscheidene delen van de wereld zijn samengesteld, *het eerste of voornaamste deel van het stof* zo kan het ook gelezen worden, en opgevat van de mens die uit het stof van de aarde gemaakt was, en stof is, maar het voornaamste deel van het stof is stof dat levend is gemaakt, verfijnd stof. Het eeuwige Woord bestond voordat de mens gemaakt was, want in Hem was het leven van de mensen.

3. Zijn werking in de schepping van de wereld.

a. Hij was niet slechts in wezen voordat de wereld was, maar Hij was, toen de wereld gemaakt werd, er bij tegenwoordig, niet als de toeschouwer, maar als de bouwmeester. God deed Job verlegen staan en verootmoedigd door hem te vragen "Waar waart gij, toen Ik de aarde grondde, wie heeft haar maten gezet?" Job 38:4 en verv. Waart gij dat eeuwige Woord, die eeuwige wijsheid, die dat grote werk heeft bestuurd en tot stand gebracht? Neen, gij zijt van gisteren." Maar de Zoon van God, naar het gesprek schijnende te verwijzen, dat God met Job heeft gehad, verklaart hier van zichzelf, dat Hij werkzaam is geweest in hetgeen, waarvan Job niet eens kon zeggen getuige te zijn geweest, namelijk in de schepping van de wereld. "Door Hem heeft God de wereld gemaakt," Efëze 3:9, Hebreeën 1:2, Coloss. 1:16. Toen God op de eerste dag van de schepping, bij de aanvang des tijds, het licht heeft voortgebracht door een woord, is de eeuwige wijsheid dat almachtige woord geweest. Toen Hij de hemelen, de fontein van dat licht, bereidde, dat, wat het hier ook moge wezen, daar substantieel is was ik daar.

b. Niet minder bedrijvig werkzaam was Hij, toen Hij op de tweede dag het uitspansel heeft uitgespreid, *een cirkel over het vlakke des afgronds beschreef*, vers 27, hem naar alle zijden met dat gewelf omgaf, of met dat gordijn. Het kan ook verwijzen naar de nauwkeurige orde en methode, waarmee God al de delen van het heelal heeft geformeerd, zoals de werkman zijn werk met lijn en passer aftekent. Het werk week in niets af van het plan dat in de eeuwige Geest er van gevormd was.

c. Hij werd ook gebruikt in het werk van de derde dag, toen de wateren boven het uitspansel bijeenvergaderd werden, toen Hij de opperwolken van boven vestigde, en die beneden het uitspansel door de fontein des afgronds vast te maken, die deze wateren uitzenden, vers 28, en door de perken in stand te houden van de zee, die de vergaderbak is van deze wateren, vers 29. Dit geeft de eer te kennen van de eeuwige wijsheid, want hierdoor heeft God zich bewezen een God te zijn, die grotelijks te vrezen is, Jeremia 5:22, dat Hij de zee het zand tot een paal gesteld heeft, opdat het droge boven de wateren gezien zou blijven, en geschikt zou zijn om een woning te wezen voor de mens en zo heeft Hij *de grondvesten van de aarde gesteld*. Hoe bekwaam, hoe geschikt is de Zoon van God om de Zaligmaker van de wereld te zijn, die er de schepper van is geweest.

4. Het oneindig welbehagen, dat de Vader in Hem, en Hij in de Vader heeft gehad, vers 30. *Toen was ik een voedsterling bij Hem*. Gelijk Hij door een eeuwige generatie voortgebracht was door de Vader, zo is Hij door de eeuwige raad een voedsterling bij Hem geweest, hetgeen te kennen geeft, niet alleen de oneindige liefde van de Vader voor de Zoon, die daarom de Zoon van Zijn liefde wordt genoemd, Coloss. 1:13, maar ook de wederzijdse goede verstandhouding, die er tussen hen bestond betreffende het werk van der mensen verlossing, dat de Zoon op zich ging nemen, en omtrent hetwelk de raad des vredes tussen hen was, Zacheria 6:13. Hij was "alumnus Patris des Vaders leerling," zoals ik mag zeggen, van eeuwigheid af opgeleid tot die dienst, die Hij in de volheid des tijds zou volbrengen, en die daarvoor onder het bijzonder opzicht en de bescherming van de Vader is gekomen, Hij is Mijn knecht, die Ik ondersteun, Jesaja 42:1. Hij

deed wat Hij de Vader zag doen, Johannes 5:19, wat Zijn Vader behaagde, Hij had Zijn eer en heerlijkheid op het oog, deed naar het gebod, dat Hij van Zijn Vader had ontvangen, en dat alles als een, die *een voedsterling bij Hem is geweest*. Hij was dagelijks Zijns Vaders vermaken, (Mijn Uitverkorene, in wie Mijn ziel een welbehagen heeft, zegt God, Jesaja 42:1, en Hij was te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende.

Dit kan verstaan worden, hetzij:

- a. Van de oneindige verlustiging, die de personen van de gezegende Drieëenheid hebben in elkaar, en waarin veel van de gelukzaligheid van de Goddelijke natuur bestaat. Of,
- b. Van het welbehagen, dat de Vader had in de werkingen van de Zoon, toen Hij de wereld heeft gemaakt. God zag alles wat de Zoon gemaakt had, en zie, het was zeer goed, het behaagde Hem, en daarom was de Zoon dagelijks, dag aan dag, gedurende de zes dagen van de schepping, dieswege Zijn verlustiging, Exodus 39:43. En de Zoon zelf verlustigde zich voor Zijn aangezicht in de schoonheid en harmonie van geheel de schepping, Psalm 104:31. Of,
- c. Van de voldoening, die zij hadden in elkaar met betrekking tot het grote werk van des mensen verlossing. De Vader verlustigde zich in de Zoon, als Middelaar tussen Hem en de mens, had een welbehagen in hetgeen Hij voorstelde, Mattheüs 3:17, en beminde Hem, omdat Hij het ondernam, om Zijn leven te stellen voor de schapen, Hij stelde vertrouwen in Hem, dat Hij Zijn werk volbrengen, en er niet in falen zou. De Zoon heeft zich te allen tijde verlustigd voor Zijn aangezicht. Hij had lust om Zijn welbehagen te doen, Psalm 40:9, bleef getrouw en standvastig bij Zijn onderneming, als een, die er voldoening in vond, en toen het er op aankwam heeft Hij er even veel voldoening als ooit in te kennen gegeven, zeggende: Ik kom, om te doen wat in de rol des boeks van mij geschreven is.

5. De genadige zorgende belangstelling, die Hij had in het mensdom, vers 31. De wijsheid verblijdde zich, niet zozeer in de rijke voortbrengselen van de aarde, of in de schatten die in haar schoot zijn verborgen, als wel in de bewoonbare gedeelten ervan, *Zich verblijdende in de bewoonbare delen van Zijn aarde*, vers 31, want *Zijn vermaken waren met de mensenkinderen*. Niet slechts van de schepping van de mens wordt als met een bijzonder genoegen gesproken, Genesis 1:26, maar van de verlossing en zaligheid van de mens. De Zoon van God was voor de grondlegging van de wereld verordeneerd voor dat grote werk, 1 Petrus 1:20. Een overblijfsel van de kinderen van de mensen was Hem gegeven, om door Zijn genade tot Zijn heerlijkheid te worden gebracht, en deze waren het, in wie Hij zich verlustigde, met wie Zijn vermaken waren, Zijn kerk was het bewoonbare deel Zijns aardrijks, bewoonbaar gemaakt voor Hem, opdat de Heere God onder hen zou wonen, die weerspanning zijn geweest, en hierin verblijdde Hij zich in het vooruitzicht van zaad te zullen zien. Hoewel Hij al de moeilijkheden voorzag, die Hij in Zijn werk zou ontmoeten, de dienst en het lijden, waar Hij door heen moest gaan, heeft Hij er toch, omdat het zou uitlopen en heerlijkheid Zijns Vaders, en de zaligheid van die kinderen van de mensen, die Hem gegeven waren, met de grootst mogelijke voldoening naar uitgezien, waarin voor ons al de aanmoediging ligt opgesloten, die wij kunnen verlangen om tot Hem te komen en op Hem te vertrouwen voor al de weldaden en voorrechten, die voor ons in Zijn glorievolle onderneming bedoeld zijn.

Spreuken 8:32-36

Wij hebben hier de toepassing van de rede van de wijsheid, doel en strekking ervan is ons allen tot een volstreekte en algehele onderworpenheid te brengen aan de wetten van de Godsdienst, ons wijs en Godvruchtig te maken, niet ons hoofd te vullen met bespiegelingen, of onze tong met

twistingen, maar om hetgeen verkeerd is in ons hart en ons leven recht te zetten. Te dien einde is hier:

I. Een vermaning om de stem van de wijsheid te horen en te gehoorzamen, met het goede onderwijs, dat het Woord van God ons geeft, in te stemmen en het aan te nemen, en er de stem van Christus in te onderscheiden, zoals de schapen de stem des herders kennen.

1. Wij moeten vlijtige hoorders zijn van het Woord, want hoe kunnen wij geloven in Hem van wie wij niet gehoord hebben? "Nu *dan, kinderen, hoort naar mij,*" vers 32, meest het geschreven Woord, woont de prediking des Woords bij, dankt God voor beide, en hoort in beide Hem spreken tot u." Laat kinderen op jeugdige leeftijd horen, want dat is de leeftijd, waarin zij leren, en waar zij dan naar luisteren, zal invloed op hen hebben, zodat zij er waarschijnlijk hun leven lang door geregeerd zullen worden en zij zich dan inderdaad als haar kinderen zullen betonen. Wij moeten de woorden van de wijsheid horen:

A. Met onderworpenheid en met een gewillig hart, vers 33. *Hoort de tucht en wordt wijs, en verwerpt die niet,* hetzij als hetgeen dat gij niet nodig hebt, of als iets waar gij niet van houdt, zij wordt u aangeboden als een vriendelijkheid, een weldaad, en het is op uw gevaar zo gij haar verwerpt. Zij, die de raad Gods verwerpen, verwerpen hem tegen zichzelf.

B. Voortdurend en met een aandachtig oor. Wij moeten de wijsheid zo horen, dat wij *wakende zijn aan haar poorten*, zoals bedelaars om een aalmoes te ontvangen, zoals cliënten om raad te ontvangen, en te wachten met nederigheid en geduld, zoals dienstknechten de posten harer deuren waarnemen. Zie hier welk een goed huis de wijsheid houdt, want iedere dag is een uitdelingsdag. Terwijl wij Gods werken voor onze ogen hebben en Zijn Woord in onze handen is, kunnen wij iedere dag de wijsheid horen en onderwijs van haar ontvangen. Zie hier welk een gehoorzame en naarstige aandacht van al de discipelen van Christus geëist wordt: zij moeten *waken aan Zijn poorten*.

a. Wij moeten alle gelegenheden aangrijpen om kennis en genade te verkrijgen en in gestadige gemeenschap met God komen en blijven.

b. Wij moeten zeer nederig zijn in ons ontvangen van Goddelijk onderricht en blijde zijn met iedere plaats, ook de geringste, waar wij in de gelegenheid zijn om het te horen, zoals David, die gaarne een dorpelwachter had willen zijn in het huis van God.

c. Wij moeten hoge verwachtingen hebben van dit onderwijs en er zorgvuldig naar luisteren, met geduld en volharding waken en wachten, zoals de hoorders van Christus, die aan Hem hingen om Hem te horen, zoals in Lukas 19:48 de oorspronkelijke betekenis is van het woord, en des morgens vroeg kwamen om hem te horen, Lukas 21:38. 2. Wij moeten nauwgezette daders zijn van het werk, want wij zijn alleen gelukkig in ons doen. Het is niet genoeg naar de woorden van de wijsheid te luisteren, wij moeten ook *haar wegen bewaren* vers 32 alles doen wat zij voorschrijft binnen de heiningen blijven van haar wegen en ze niet overtreden, in het spoor blijven van haar wegen, er op voortgaan en erin volharden. Hoort de tucht en wordt wijs, laat het een middel wezen om uw wandel te regelen. Wat we weten, weten wij tevergeefs, zo het ons niet wijs doet worden, vers 33.

II. Een verzekering van gelukzaligheid aan allen, die naar de wijsheid horen. Zij zijn welgelukzalig, vers 32, en wederom, vers 34. zij zijn welgelukzalig, die waken en wachten aan de poorten van de wijsheid, zelfs hun zijn aldaar is hun gelukzaligheid, het is de beste plaats, waarin

zij zich kunnen bevinden, zij zijn welgelukzalig, die aldaar wachten, want zij zullen niet lang behoeven te wachten, laat hen voor een wijle blijven kloppen, en hun zal opengedaan worden. Zij zoeken wijsheid, en zij zullen vinden wat zij zoeken, maar zal dit vinden hun moeite lonen? Ja, vers 35. *Die mij vindt, vindt het leven*, alle geluk, al het goede dat hij behoeft, of kan begeren. Hij vindt leven in die genade, welke het beginsel is van geestelijk leven, en het onderpand van het eeuwige leven. Hij *vindt leven*, en zal *gunst verkrijgen van de Heere*, vers 35 en in Zijn gunst is leven. Indien het welbehagen des konings is over een verstandige knecht, veel meer nog is het welbehagen van de Koning der koningen over hem. Christus is wijsheid en hij, die Christus vindt, deel in Hem verkrijgt vindt het leven, want voor alle gelovigen is Christus leven, die de Zoon van God heeft, heeft leven, eeuwig leven, en hij *zal gunst van de Heere verkrijgen* die een welgevallen heeft aan allen, die in Christus zijn, en wij kunnen geen gunst van God verkrijgen, tenzij wij Christus vinden en in Hem gevonden worden.

III. Het oordeel uitgesproken over allen, die de wijsheid en haar voorstellen verwerpen vers 36. Zij worden overgelaten om zichzelf in het verderf te storten, en de wijsheid zal er hen niet in tegengaan, omdat zij al haar raad verworpen hebben.

1. Hun misdaad is zeer groot, zij *zondigen tegen de wijsheid*, rebelleren tegen haar licht en haar wetten, staan haar plannen en bedoelingen tegen, zij zondigen tegen Christus, Zij handelen in minachting van Zijn gezag en in tegenspraak met al de bedoelingen van Zijn leven en Zijn dood. Dit wordt verklaard en uitgelegd als een haten van de wijsheid, een haten van Christus, het zijn Zijn vijanden, zij willen niet dat Hij Koning over hen zal zijn. Wat kan erger wezen dan Hem te haten, die het middelpunt is van alle schoonheid, de fontein is van alle goedheid, de liefde zelf is?

2. Hun straf zal zeer rechtvaardig wezen, want zij brengen haar moedwillig over zichzelf.

a. Zij, die Christus beledigen, doen zichzelf het grootste onrecht aan, zij *doen hun ziel geweld aan*, zij wonden hun eigen geweten, brengen een vlek en smet over hun ziel, waardoor zij hatelijk en afzichtelijk worden in de ogen van God, en ongeschikt zijn om gemeenschap met Hem te oefenen, zij misleiden zichzelf, beroeren zichzelf, verderven zichzelf, zonde is een onrecht aan de ziel.

b. Zij, die in onenigheid zijn met Christus, hebben hun eigen verderf lief, *allen die mij haten, hebben de dood lief*, zij beminnen hetgeen hun dood zal zijn, en doen van zich weg hetgeen hun leven zou wezen. Zondaren sterven omdat zij willen sterven, hetgeen hun iedere verontschuldiging beneemt, hun verdoemenis zoveel ondraaglijker maakt, en tot in eeuwigheid God zal rechtvaardigen, als Hij oordeelt. O Israël, gij hebt u zelf verdorven, Hoséa 13:9.

HOOFDSTUK 9

1 De Opperste Wijsheid heeft Haar huis gebouwd; Zij heeft Haar zeven pilaren gehouwen. 2 Zij heeft Haar slachtvee geslacht. Zij heeft Haar wijn gemengd; ook heeft Zij Haar tafel toegericht. 3 Zij heeft Haar dienstmaagden uitgezonden; Zij nodigt op de tinnen van de hoogten der stad: 4 Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts! Tot de verstandeloze zegt Zij: 5 Komt, eet van Mijn brood, en drinkt van de wijn, dien Ik gemengd heb. 6 Verlaat de slechtigheden, en leeft; en treedt in de weg des verstands. 7 Wie de spotter tuchtigt, behaalt zich schande; en die de goddeloze bestraft, zijn schandvlek. 8 Bestraf de spotter niet, opdat hij u niet hate; bestraf de wijze, en hij zal u liefhebben. 9 Leer de wijze, zo zal hij nog wijzer worden; onderwijs de rechtvaardige, zo zal hij in leer toenemen. 10 De vreze des HEEREN is het beginsel der wijsheid, en de wetenschap der heiligen is verstand. 11 Want door Mij zullen uw dagen vermenigvuldigen, en de jaren des levens zullen u toegedaan worden. 12 Indien gij wijs zijt, gij zijt wijs voor uzelf; en zijt gij een spotter, gij zult het alleen dragen. 13 Een zotte vrouw is woelachtig, de slechtigheid zelve, en weet niet met al. 14 En zij zit aan de deur van haar huis, op een stoel, op de hoge plaatsen der stad; 15 Om te roepen degenen, die op de weg voorbijgaan, die hun paden recht maken, zeggende: 16 Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts; en tot de verstandeloze zegt zij: 17 De gestolen wateren zijn zoet, en het verborgen brood is liefelijk. 18 Maar hij weet niet, dat aldaar doden zijn; haar genoden zijn in de diepten der hel.

Christus en de zonde zijn mededingers voor de zielen van de mensen, en hier wordt ons gezegd, hoe zij beide er naar dingen, er naar streven om er de binnenste en de voornaamste plaats in te hebben. Het doel van deze schildering is, ons leven en dood voor te stellen, goed en kwaad, en er is niets meer nodig dan een in het rechte licht stellen van de zaak om ons te doen beslissen wie van beide wij zullen kiezen, en er ons hart aan zullen geven. Beide worden ingevoerd als vermaak en onderhoud biedende aan de ziel, en haar uitnodigende tot dit vermaak, van beide wordt ons gezegd wat er het gevolg van zal zijn, en de zaak ons aldus voorgesteld zijnde, zo laat ons nadenken, raad inwinnen, en ons gevoelen zeggen. En het is zaak voor ons om onze eigen ziel op prijs te stellen, omdat wij zien hoe er om gedongen wordt.

I. Onder de naam van de Wijsheid nodigt Christus ons om Zijn onderhoud aan te nemen, en aldus in bekendheid en gemeenschap met Hem te komen, vers 1-6. En de verschillende uitslag van Zijn uitnodiging voorzgd hebbende, vers 7-9, toont Hij in korte bewoordingen wat Hij van ons eist, vers 10, en wat Hij voor ons bestemt, vers 11, en dan laat Hij aan ons de keuze over van hetgeen wij zullen doen, vers 12.

II. De zonde voorgesteld in het karakter van een dwaze vrouw, zoekt ons aan om haar onderhoud aan te nemen, vers 13-16 en geeft voor dat het zeer behoorlijk is, vers 17. Maar Salomo zegt ons hoe de rekening zal uitkomen, vers 18. En nu, kies heden, wat gij doen zult. Spreuken 9:1-12 De wijsheid wordt hier voorgesteld als een luisterrijke koningin, zeer machtig en zeer edelmoedig, dat Woord van God is Zijn wijsheid, waarin Hij Zijn welbehagen in de mensen heeft geopenbaard. God, het Woord, is deze wijsheid, aan wie de Vader al het oordeel heeft overgegeven. Hij, die in het vorige hoofdstuk Zijn grootheid en heerlijkheid heeft getoond als Schepper van de wereld, toont hier Zijn genade en goedheid als de Verlosser ervan. Het woord staat in het meervoud, wijsheden, want in Christus zijn de schatten van de wijsheid verborgen, en in Zijn onderneming blijkt de menigvuldige wijsheid Gods in een verborgenheid. Merk hier nu op:

I. De rijke voorziening, die de Wijsheid gemaakt heeft ter ontvangst van al degenen, die haar discipelen willen zijn. Dit wordt voorgesteld onder het beeld van een rijk feestmaal, waaraan onze Heiland waarschijnlijk de gelijkenissen heeft ontleend, waarin Hij het koninkrijk van de hemelen vergeleek bij een groot avondmaal, Mattheüs 22:2, Lukas 14:16. En als zodanig was er van geprofeteerd, Jesaja 25:6. Het is een maaltijd zoals die, welke door Ahasveros werd aangericht om de rijkdom van de heerlijkheid zijns rijks te tonen. De genade van het Evangelie wordt ons aldus voorgesteld in de inzet van des Heeren Avondmaal. Om haar gasten welkom te heten:

1. Is hier voorzien in een statig paleis, vers 1. Geen huis vindende, ruim genoeg, om er al haar gasten in te kunnen ontvangen, heeft zij er een opzettelijk voor gebouwd, en om het te versterken en ook te versieren, heeft zij *haar zeven pilaren gehouwen*, waardoor het zeer stevig en solide werd en een fraai, groots aanzien had. De hemel is het huis, dat de Wijsheid gebouwd heeft, om er haar gasten in te ontvangen, die tot het bruiloftsmaal van het Lam genodigd zijn, dat is het huis haars Vaders, waarin vele woningen zijn, en waar zij is heengegaan om ons plaats te bereiden. Zij heeft de aarde opgehangen aan een niet, daarom hebben wij er geen blijvende stad in, maar de hemel is een stad, die fondamenteen heeft, pilaren heeft. De kerk is het huis van de wijsheid waarin zij haar gasten nodigt, door de kracht en de belofte van God ondersteund als door *zeven pilaren*. Waarschijnlijk verwijst Salomo naar de tempel, die hij zelf onlangs gebouwd had ten dienste van de Godsdienst en naar welke hij het volk wilde bewegen heen te gaan, beide om God te aanbidden en het onderricht van de wijsheid te ontvangen. Sommigen achten dat hier de profetenscholen bedoeld zijn.

2. Hier wordt een prachtig feestmaal bereid, vers 2. Zij heeft haar *slachtvee geslacht* zij heeft haar *wijn gemengd*, er is overvloed van spijs en drank voorzien, en alles is van de beste soort. Zij heeft haar *slachtoffer geslacht* zo luidt het oorspronkelijke, het is een kostbaar, maar heilig gewild feestmaal, een offermaaltijd. Christus heeft zichzelf als een slachtoffer voor ons opgeofferd, en het is Zijn vlees, dat waarlijk spijs, en Zijn bloed, dat waarlijk drank is. Het Avondmaal des Heeren is een feestmaaltijd van verzoening en blijdschap op het zoenoffer. De wijn is *gemengd* met iets, dat kostelijker is dan hijzelf, om er meer dan gewone kracht en geur aan te geven. Zij heeft haar *tafel* volkomen *toegericht* met al de voldoening, die een ziel kan begeren, met gerechtigheid en genade, vrede en blijdschap, de verzekeringen van Gods liefde, de vertroosting des Geestes, en al de voorsmaken en onderpanden van het eeuwige leven.

Merk op:

Het is alles het eigen doen van de wijsheid, zij heeft haar slachtvee geslacht, zij heeft de wijn gemengd, hetgeen beide de liefde van Christus aanduidt, die de voorziening maakt (Hij laat het niet over aan anderen, maar neemt het werk zelf in handen) en de voortreffelijkheid van de toebereiding. Datgene moet zeer geschikt zijn om aan het doel te beantwoorden, dat door de Wijsheid zelf geschikt gemaakt is.

II. De genadige uitnodiging, die zij heeft gegeven, niet aan enkele bijzondere vrienden, maar aan allen in het algemeen, om aan die maaltijd te komen deelnemen.

1. Zij stelt haar dienstmaagden aan het werk om de uitnodiging rondom in het land te brengen, zij heeft haar *dienstmaagden uitgezonden*, vers 3. Aan de dienaren van het Evangelie is opdracht en bevel gegeven om de toebereidingen bekend te maken, die God gemaakt heeft in het eeuwig verbond, voor allen, die er de voorwaarden van willen aannemen en met maagdelijke reinheid,

(noch zichzelf noch het Woord bedervende of vervalsende) en met een nauwkeurig opvolgen van hun orders, moeten zij allen uitnodigen, die zij ontmoeten in de wegen en de heggen om tot de maaltijd van de wijsheid te komen, want alle dingen zijn nu gereed, Lukas 14:23.

2. Zij zelf *roept op de hoge plaatsen van de stad*, als een, die ernstig en vurig het welzijn begeert van de kinderen van de mensen, en bedroefd is te zien, dat zij hun zegeningen en voorrechten verwerpen voor valse ijdelheden. Onze Heere Jezus was zelf de verkondiger van Zijn Evangelie, toen Hij Zijn discipelen uitgezonden had, Hij volgde hen, om wat zij zeiden te bevestigen, ja, het is begonnen verkondigd te worden door de Heere, Hebreeën 2:3. Hij stond en riep: Komt tot Mij. Wij zien wie het is, die nodigt, laat ons nu opmerken:

A. Tot wie de uitnodiging gericht is: *Wie onwijs is, die verstandeloos is*, vers 4. Als wij een gastmaal zouden aanrichten, zouden wij op het gezelschap van de zodanigen niet zeer gesteld zijn, nog veel minder zouden wij erom vragen, wij zouden veeleer filosofen en geleerden uitnodigen, ten einde hun wijsheid te horen, van hun tafelgesprekken zou men veel kunnen leren. "Heb ik razenden gebrek?" Maar de wijsheid nodigt de zodanigen, omdat deze het meest nodig hebben wat zij heeft te geven, en het is hun welzijn, waarmee zij te rade gaat en dat zij met haar toebereiding en uitnodiging bedoelt. Die onwijs is wordt genodigd, opdat hij wijs worde, en hij aan wie een hart ontbreekt zo luidt het woord hier, hij kome herwaarts en hij zal er een ontvangen. Wat zij bereidt is veeleer medicijn dan spijs, bestemd voor de kostelijkste en begerenswaardigste genezing, namelijk die van de geest. Wie hij ook zij, de uitnodiging is algemeen, en sluit niemand uit, dan die zichzelf uitsluiten, al zijn zij overigens ook nog zo dwaas, toch:

a. Zullen zij welkom wezen.

b. Zij kunnen geholpen worden, zij zullen niet worden versmaad of veracht, er zal aan hen niet worden gewanhoopt. Onze Heiland is gekomen, niet om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren, niet hen, die wijs zijn in eigen ogen, die zeggen, dat zij zien, Johannes 9:41, maar de onwijzen, hen, die zich bewust zijn van hun onverstand en er zich over schamen, en hem, die gewillig is om dwaas te worden, opdat hij wijs moge worden 1 Corintiërs 3:18.

B. Waarin de uitnodiging bestaat.

a. Wij worden genodigd om in het huis van de wijsheid te komen. Hij *kere zich herwaarts*. Ik zeg: wij zijn, want wie onzer zal niet moeten erkennen van de aard en het karakter te zijn van de genodigden, te behoren tot hen, die *onwijs, onverstandig* zijn? De deuren van de wijsheid staan open voor de zodanigen, en zij wenst met hen te spreken, een woord tot hun welzijn met hen te spreken, andere bedoelingen heeft zij niet met hen.

b. Wij worden genodigd aan haar tafel, vers 5. *Komt, eet van mijn brood* smaakt de ware genoegens, die gevonden worden in de kennis en de vreze van God. Door het geloof in de beloften van het Evangelie, ze ons toe te eigenen en er de vertroosting van aan te nemen, voeden wij ons met en onthalen wij ons op de voorzieningen, die Christus voor arme zielen gemaakt heeft. Wat wij eten en drinken, maken wij tot het onze, daar worden wij door gevoed en verkwikt, en evenzo wordt onze ziel gevoed en gesterkt door het Woord van God, er is datgene in, hetwelk *spijs en drank is* voor hen, die zichzelf begrijpen.

c. Wat geëist wordt van hen, die het voordeel van deze uitnodiging kunnen hebben vers 6.

(1). Zij moeten breken met alle kwaad gezelschap, *Verlaat de onwijzen* gaat niet met hen om, gedraagt u niet naar hun manieren, hebt geen gemeenschap met de werken van de duisternis, of met hen die ze doen. De eerste stap naar de deugd is de ondeugd te schuwen, en bijgevolg de

ondeugenden te mijden, Wijkt van mij, gij boosdoeners.

(2). Zij moeten ontwaken en opstaan van de doden, zij moeten leven, niet in genot en vermaak, want die dat doen zijn dood, terwijl zij leven, maar in de dienst van God, want alleen zij, die in waarheid aldus leven, leven nuttig. "Leeft niet bloot een dierlijk leven, zoals de beesten, maar leeft nu eindelijk het leven van mensen, en dan zult gij leven, geestelijk leven, en eeuwig leven," Efëze 5:14.

(3). Zij moeten de paden van de wijsheid kiezen, en er zich aan houden, *treedt in de weg des verstands*, regeert uzelf voortaan naar de regelen van Godsdienst en recht en rede." Het is niet genoeg de dwazen te verlaten, wij moeten ons voegen bij hen, die wandelen in wijsheid, en in dezelfde geest, dezelfde voetstappen wandelen.

III. De instructies, die de wijsheid geeft aan de maagden, die zij met deze uitnodiging uitzendt, aan de leraren en anderen, die in hun plaats haar belangen en bedoelingen trachten te dienen. Zij zegt hun:

1. Wat hun werk moet wezen, niet alleen om in het algemeen te zeggen welke voorbereiding er gemaakt is voor de zielen, en er een algemene aanbieding van te doen, zij moeten zich ook tot afzonderlijke personen wenden, hun spreken van hun fouten en tekortkomingen, *tuchtig, bestraf*, vers 7, 8. Zij moeten hen leren zich te verbeteren, *leer*, vers 9. Het Woord van God is bedoeld en dus ook de bediening van dat Woord, tot lering, tot weerlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is.

2. Welke verschillende soorten van personen zij zullen ontmoeten, hoe zij tegenover hen moeten handelen, en welke goede uitslag zij er van kunnen verwachten.

a. Zij zullen *spotters* en *goddelozen* ontmoeten, die de boden des Heeren zullen bespotten en mishandelen, hen, die hen tot het feestmaal des Heeren nodigen, zullen belachen en bespotten zoals dergelijke lieden de boden van Hiskia bespot en belachen hebben, die hen in zijn naam uitnodigden om het Pascha des Heeren te Jeruzalem te komen houden, 2 Kronieken 30:10, zij zullen hun smaadheid aandoen Mattheüs 22:6. En hoewel het hun niet verboden wordt om die dwazen uit te nodigen om in het huis van de wijsheid te komen, wordt hun toch aangeraden om op de uitnodiging niet aan te dringen door bestraffing: *bestraf de spotter niet*, werp deze paarlen niet voor de zwijnen, Mattheüs 7:6. Zo zei Christus van de Farizeeën: Laat hen varen, Mattheüs 15:14. "Bestraf hen niet."

a. "In gerechtigheid over hen, want zij hebben de gunst verbeurd van nog andere middelen, die de middelen, welke zij hadden, veracht hebben." Zij, die aldus vuil zijn, dat zij nog vuil zijn, die vergezeld zijn van de afgoden, laat hen varen, zie, wij wenden ons tot de heidenen.

b. In voorzichtigheid voor uzelf, want zo gij hen bestraft, zult gij, Ten eerste, verloren moeite doen en u aldus schande behalen, door teleurstelling. Ten tweede. "Gij verbittert hen, al doet gij het nog zo verstandig, en met nog zoveel liefde, zo gij het ook doet met getrouwheid, zullen zij u haten, u overladen met verwijten, al het kwaad van u zeggen, dat zij maar kunnen, en zo zult gij een blaam opdoen. Daarom is het beter dat gij u maar niet met hen bemoeit want uw bestraffingen zullen waarschijnlijk meer kwaad dan goed doen."

B. Zij zullen anderen aantreffen, die wijs zijn en Godvrezend, en rechtvaardig zijn, Gode zij dank niet allen zijn spotters. Wij ontmoeten sommigen, die zo wijs en rechtvaardig zijn jegens zichzelf, dat zij gaarne bereid zijn om zich te laten onderwijzen, en als wij de zodanigen ontmoeten:

a. Dan moeten wij hen, als het nodig is, bestraffen, want wijze mensen zijn niet zo volkomen wijs, of er is nog wel iets in hen, dat bestraft moet worden, en wij moeten iemands gebreken niet door de vingers zien, omdat wij eerbied hebben voor zijn wijsheid, een wijs man moet ook niet denken dat zijn wijsheid hem vrijwaart voor bestraffing, als hij iets zegt of doet, dat dwaas is, maar, hoe meer wijsheid iemand heeft, hoe meer hij moet verlangen, dat hem zijn zwakheden onder het oog gebracht worden, omdat een weinig dwaasheid een grote vlek is in hem, die kostelijk is van wijsheid en van eer.

b. Met onze bestraffingen moeten wij hun *onderwijs geven*, hen *leren*, vers 9.

c. Wij kunnen verwachten dat het als een vriendelijkheid zal opgenomen worden, Psalm 141:5. Een wijs man zal diegenen achten zijn vrienden te zijn, die getrouw met hem omgaan. Bestraf zo iemand, en hij zal u liefhebben om uw rondborstigheid, u danken, en verlangen dat gij hem op een andere tijd, als het nodig is, dezelfde goede dienst zult bewijzen. Het is een even sterk bewijs van wijsheid om een bestraffing goed aan te nemen, als om haar goed toe te dienen.

d. Goed opgenomen zijnde, zal zij goed doen en aan het doel beantwoorden. Een wijs man zal door de bestraffing en het onderricht, die hem gegeven worden, wijzer worden, hij zal in leer toenemen, toenemen in kennis, en aldus toenemen in genade. Niemand moet zich te wijs achten om te leren, of zo goed, dat hij nog niet beter behoeft te worden, en dus geen onderricht meer nodig heeft. Wij moeten nog voorwaarts streven, en vervolgen te kennen, totdat de mens Gods volmaakt is. *Geef de wijze* zo is het in het oorspronkelijke geef hem raad, geef hem bestraffing, geef hem troost, en hij *zal nog wijzer zijn, geef hem gelegenheid*, aldus de LXX, gelegenheid om zijn wijsheid te tonen, en hij zal haar tonen in daden van wijsheid.

IV. De instructies die zij geeft aan hen, die genodigd worden, en die hun door haar dienstmaagden ingeprent moeten worden.

1. Laat hen weten waarin de ware wijsheid bestaat, en waarop zij aan de tafel van de wijsheid onthaald zullen worden, vers 10.

a. Het beginsel van de *vreze Gods* moet in het hart zijn, deze is *het beginsel van de wijsheid*. Eerbied voor Gods majesteit, vrees voor Zijn toorn, is het vrezen van Hem, dat het begin, de eerste stap is naar de ware Godsdienst, waaruit alle andere bewijzen ervan voortkomen. In deze vreze kan in het begin pijn zijn, maar de liefde zal de pijn langzamerhand doen verdwijnen.

b. Het hoofd moet vervuld zijn van de kennis van de dingen Gods, de *wetenschap van de heilige dingen is verstand*, de dingen, die tot de dienst van God behoren (deze worden *heilige dingen* genoemd) de dingen, die tot onze heiligmaking behoren. Bestraffing wordt het heilige genoemd, Mattheüs 7:6. Of wel, de kennis, die heilige mensen hebben, die onderwezen werd door de profeten, van de dingen, die de heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben gesproken, dit is verstand, het is het beste en nuttigste verstand, het zal ons de grootste dienst bewijzen en ons in alle opzichten voordelig zijn.

2. Laat hen weten wat de voordelen zullen zijn van deze wijsheid, vers 11. " *Door mij zullen uw dagen vermenigvuldigen*. Zij zal bevorderlijk zijn aan de gezondheid van uw lichaam, en zo *zullen jaren des levens u togedaan worden* op de aarde, terwijl de dwaasheid en onmatigheid van de mensen hun dagen verkorten. Zij zal u naar de hemel brengen, en daar zullen uw dagen vermenigvuldigen "in infinitum-in het oneindige," en zullen u jaren des levens togedaan worden zonder einde." Er is geen ware wijsheid dan in de weg van de Godsdienst, en geen waar leven dan aan het einde van die weg.

3. Laat hen weten wat de gevolgen zullen zijn van hun keus, van hun aannemen of hun verwerpen van deze aanbidding, vers 12. Hier is:

A. Het geluk van hen die haar aannemen: "*Indien gij wijs zijt, gij zijt wijs voor u zelf*, gij zult er bij winnen, gij, en niet de wijsheid." Een mens kan God geen voordeel aanbrengen, het is voor ons eigen welzijn, dat wij gedrongen worden om die aanbidding aan te nemen. "Gij zult uw gewin niet aan anderen nalaten" (zoals wij ons werelds goed aan anderen nalaten als wij sterven, en dat daarom eens anders goed genoemd wordt, Lukas 16:12) "maar gij zult het medenemen in een andere wereld." Zij, die wijs zijn voor hun zielen, zijn wijs voor zichzelf, want de ziel is de mens, en niemand gaat met zijn eigen waar belang te rade, dan hij, die waarlijk Godsdienstig is. Dit beveelt ons aan bij God, en brengt ons terug van hetgeen onze dwaasheid en ontaarding is, het doet ons werkzaam zijn in hetgeen uiterst weldadig is voor deze wereld, en geeft ons aanspraak op hetgeen dit nog veel meer is in de andere wereld.

B. De schande en het verderf van hen die haar afwijzen, *zijt gij een spotter*, dat is: versmaadt gij de aanbidding van de wijsheid, gij zult *het alleen dragen*."

a. "Gij zult er de schuld van dragen." Zij, die goed zijn, moeten God danken, maar zij die slecht zijn, hebben dit zichzelf te wijten. Het is niet de schuld van God, Hij is de auteur niet van de zonde. Satan kan slechts in verzoeking brengen, maar hij kan niet dwingen, niet noodzaken, en slechte metgezellen zijn slechts zijn werktuigen, zodat al de schuld voor rekening van de zondaar zelf is.

b. "Gij zult het verlies dragen van hetgeen gij versmaadt, het zal uw verderf wezen, uw bloed zal op uw hoofd zijn, en de gedachte hieraan zal uw veroordeling verzweren. Kind, gedenk, dat u deze schone aanbidding gedaan is, en dat gij haar niet hebt willen aannemen, gij had het leven kunnen hebben, maar ge hebt de voorkeur gegeven aan de dood.

Spreuken 9:13-18

Wij hebben gehoord wat Christus te zeggen heeft om onze liefde voor God en Godsvrucht op te wekken, en men zou denken dat de gehele wereld bereid zou zijn aan Zijn opwekking gevolg te geven, maar hier wordt ons gezegd hoe naarstig de verzoeker er op uit is om zielen die niet op haar hoede zijn, op de paden van de zonde te lokken, en hoe hij bij de meesten zijn doel bereikt, en het aanzoek van de wijsheid afgewezen wordt. Merk nu op:

1. Wie de verzoeker is: *een dwaze vrouw* de dwaasheid zelf in tegenstand met de wijsheid. Ik houd het ervoor, dat met *de zotte vrouw*, vers 13, inzonderheid vleselijk, zinnelijk genot bedoeld is, want dat is de grote vijand van de deugd, die de deuren openzet voor de ondeugd, deze zonde verontreinigt en verderft het gemoed, verdooft het geweten, blust de vonken uit van de overtuiging, meer dan wat het ook zij. Deze verzoekster wordt hier beschreven als:

a. Zeer onwetend te zijn, zij is *onwijs en weet niet met al*, zij heeft geen genoegzaam, solide verstand om aan te bieden, als zij heerschappij verkrijgt in een ziel, zal zij er al de kennis van heilige dingen uit wegdrijven, die is dan verloren en vergeten. Hoererij en wijn en most neemt het hart weg, zij verdwaast de mensen, maakt hen stompzinnig.

b. Als zeer lastig en indringend. Hoe minder zij iets redelijks heeft aan te bieden, hoe heftiger en dringender zij is, en dikwijls zal zij door kracht van onbeschaamdheid haar doel bereiken. Zij is *woelachtig* en luidruchtig, vers 13, onophoudelijk valt zij de jonge mensen aan met haar verlokkingen. *Zij zit aan de deur van haar huis*, vers 14, uitziende naar een prooi, niet zoals

Abraham aan de deur van zijn tent zat, uitziende naar een gelegenheid om goed te doen. Zij zit op een stoel, (op een troon luidt het in het oorspronkelijke) *op de hoge plaatsen van de stad*, alsof zij met gezag was bekleed om de wet te geven, en wij allen schuldenaars waren aan het vlees om naar het vlees te leven, en alsof zij eer en achting genoot en de *hoge plaatsen van de stad* waardig werd geacht, en misschien werkt zij bij velen meer uit door voor te geven in zwang te zijn, dan door voor te geven aangenaam te wezen. "Staan alle personen van rang en aanzien in de wereld," zegt zij, "zich niet meer vrijheid toe dan de strenge wetten van de deugd veroorloven, en waarom zou u u dan zo vernederen om er u door te laten beperken?" Aldus neemt de verzoekster de schijn aan van beide groot en voornaam en vriendelijk te zijn.

2. Wie het zijn, die verzocht worden. Het zijn jonge mensen, die een goede opvoeding genoten hebben, deze te verderven zal haar grootste triomf zijn.

a. Wat hun wezenlijk karakter is, het zijn personen, die *op de weg voorbijgaan, die hun paden recht maken*, vers 15, die opgevoed zijn in de paden van Godsdienst en deugd, wier begin veelbelovend was, goede hoop voor hen gaf, besloten en bestemd schenen te zijn voor het goede, en die niet, (zoals de jongeling, Hoofdstuk 7:8) de weg van haar huis betraden. Op de zodanigen heeft zij het gemunt, voor hen spant zij haar strikken, stelt zij al haar kunstgrepen tewerk, vertoont zij al haar bekoorlijkheden teneinde hen te verderven. *Als zij hun paden recht maken*, rechtuit voortgaan op hun weg, haar niet willen aanzien, dan zal zij *hen roepen*, zo dringend zijn deze verzoeken.

b. Hoe zij hen voorstelt, zij noemt hen *onwijzen* en *verstandelozen*, en daarom dringt zij bij hen aan om in haar school te komen, opdat zij genezen zullen worden van de banden en formaliteiten van de Godsdienst. Dit is de methode van het toneel (dat een maar al te duidelijke verklaring en uitlegging is van deze paragraaf), waar de sobere jongeling, die goed en deugdzaam is opgevoed, tot de zot van het spel wordt gemaakt, en de toelag is om hem tweemaal meer een kind van de hel te maken dan zijn metgezellen, onder schijn van hem te ontbolsteren en te beschaven, en hem voor een man van de wereld en van de mode te doen doorgaan. Wat met recht aan zonde en goddeloosheid ten laste wordt gelegd, vers 4, namelijk dat zij dwaasheid is, wordt hier zeer onrechtvaardig teruggeworpen op de wegen van de deugd, maar in de grote dag zal het gezien worden wie de dwazen zijn.

3. Waarin de verzoeking bestaat, vers 17. *Gestolen wateren zijn zoet*. Het is water en brood, terwijl de wijsheid uitnodigt voor het vee, dat zij geslacht heeft, en de wijn, die zij heeft gemengd. Maar brood en water zijn aangenaam genoeg aan hen, die honger en dorst hebben, en dit wordt voorgesteld als aangenamer en zoeter dan gewoon water, want het zijn gestolen wateren, en het is brood, dat in het verborgen wordt gegeten, uit vrees dat het ontdekt zal worden. De genietingen van verboden lusten worden geroemd als kostelijker dan die van wettige liefde, en aan oneerlijk gewin wordt de voorkeur gegeven boven hetgeen op eerlijke wijze werd verkregen. Dit nu geeft te kennen, niet alleen een vermetele minachting, maar een onbeschaamd trotseren:

a. Van Gods wet, door het voor te stellen dat de wateren zoveel zoeter zijn, omdat zij gestolen werden, verkregen zijn door heen te breken door Gods wet. "Nitimur in vetitum Wij haken naar het verbodene." Deze geest van tegenspraak hebben wij van onze eerste ouders die van de verboden boom dachten dat hij boven al de andere begeerlijk was.

b. Van Gods vloek. Het brood wordt in het verborgen gegeten uit vrees voor ontdekking en straf, en de zondaar is er trots op dat hij over zijn overtuigingen heeft gezegevierd, dat hij, in weerwil van die vrees, de zonde durft begaan en zich wijs kan maken dat het, in het verborgen gegeten

zijnde, niet ontdekt zal worden en er ook niet voor afgerekend zal worden want zoetheid en lieflijkheid is het lokaas maar de verzoekster zelf toont aan, dat dit ongerijmd is, en dat er zulke bittere bijmengselen in zijn, dat het eer wonder is hoe het invloed kan hebben op mensen, die aanspraak maken op gezond verstand.

4. Een krachtig tegengif tegen de verzoeking in weinig woorden, vers 18. Hij, aan wie zozeer verstand ontbreekt, dat hij door deze vertakkingen ter zijde afgewend wordt, zal onwetend zijn eigen onvermijdelijk verderf tegemoet gaan, hij weet niet, wil niet geloven, bedenkt niet, de verzoekster wil niet dat hij het weet, dat *aldaar doden zijn*, dat zij, die in genot leven, dood zijn terwijl zij leven, dood zijn in misdaden der zonde. Deze genietingen gaan vergezeld van verschrikkingen, als de verschrikkingen des doods zelf. De reuzen zijn daar, Refaïm, dat was het wat de zondaren van de oude wereld ten verderve bracht, de reuzen die in die tijd op de aarde waren. Hare genoden, haar gasten, die op deze gestolen wateren onthaald worden, zijn niet slechts op de grote weg naar de hel, zijn niet slechts op de rand ervan, maar zijn reeds in *de diepten van de hel* onder de macht van de zonde, gevangen gelegd naar Satans wil, soms gezweept en gegeseld door de verschrikkingen van hun eigen geweten, hetgeen een hel is op aarde. De diepten van Satan zijn *de diepten van de hel*, gewetenloos zondigen is onherstelbaar verderf. Aldus toont Salomo de haak, zij die hem geloven zullen zich niet inlaten met het aas.

HOOFDSTUK 10

1 De spreuken van Salomo.

Een wijs zoon verblijdt de vader; maar een zot zoon is zijner moeder droefheid. 2 Schatten der goddeloosheid doen geen nut; maar de gerechtigheid redt van de dood. 3 De HEERE laat de ziel des rechtvaardigen niet hongeren; maar de have der goddelozen stoot Hij weg. 4 Die met een bedriegelijke hand werkt, wordt arm; maar de hand der vlijtigen maakt rijk. 5 Die in de zomer vergadert, is een verstandig zoon; maar die in de oogst vast slaapt, is een zoon die beschaamd maakt. 6 Zegeningen zijn op het hoofd des rechtvaardigen; maar het geweld bedekt de mond der goddelozen. 7 De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn; maar de naam der goddelozen zal verrotten. 8 Die wijs van hart is, neemt de geboden aan; maar die dwaas is van lippen, zal omgeworpen worden. 9 Die in oprechtheid wandelt, wandelt zeker; maar die zijn wegen verkeert, zal bekend worden. 10 Die met het oog wenkt, richt smart aan; en een dwaas van lippen zal omgeworpen worden. 11 De mond des rechtvaardigen is een springader des levens; maar het geweld bedekt de mond der goddelozen. 12 Haat verwekt krakelen; maar de liefde dekt alle overtredingen toe. 13 In de lippen des verstandigen wordt wijsheid gevonden; maar op de rug des verstandelozen de roede. 14 De wijzen leggen wetenschap weg; maar de mond des dwazen is de verstoring nabij. 15 Des rijken goed is een stad zijner sterkte; de armoede der geringen is hun verstoring. 16 Het werk des rechtvaardigen is ten leven; de inkomst des goddelozen is ter zonde. 17 Het pad tot het leven is desgenen die de tucht bewaart; maar die de bestraffing verlaat, doet dwalen. 18 Die de haat bedekt, is van valse lippen, en die een kwaad gerucht voortbrengt, is een zot. 19 In de veelheid der woorden ontbreekt de overtreding niet; maar die zijn lippen weerhoudt, is kloek verstandig. 20 De tong des rechtvaardigen is uitgelezen zilver; het hart der goddelozen is weinig waard. 21 De lippen des rechtvaardigen voeden er velen; maar de dwazen sterven door gebrek van verstand. 22 De zegen des HEEREN, die maakt rijk; en Hij voegt er geen smart bij. 23 Het is voor de zot als spel schandelijkheid te doen; maar voor een man van verstand, wijsheid te plegen. 24 De vreze des goddelozen, die zal hem overkomen; maar de begeerte der rechtvaardigen zal God geven. 25 Gelijk een wervelwind voorbijgaat, alzo is de goddeloze niet meer; maar de rechtvaardige is een eeuwige grondvest. 26 Gelijk edik de tanden, en gelijk rook de ogen is, zo is de luie dengenen, die hem uitzenden. 27 De vreze des HEEREN vermeerdert de dagen; maar de jaren der goddelozen worden verkort. 28 De hoop der rechtvaardigen is blijdschap; maar de verwachting der goddelozen zal vergaan. 29 De weg des HEEREN is voor de oprechte sterkte; maar voor de werkers der ongerechtigheid verstoring. 30 De rechtvaardige zal in eeuwigheid niet bewogen worden; maar de goddelozen zullen de aarde niet bewonen. 31 De mond des rechtvaardigen brengt overvloedig wijsheid voort; maar de tong der verkeerdheden zal uitgeroeid worden. 32 De lippen des rechtvaardigen weten wat welgevallig is; maar de mond der goddelozen enkel verkeerdheid.

Tot nu toe hebben wij in de inleiding tot en het voorportaal van de Spreuken verwijld, nu beginnen zij. Het zijn korte, maar gewichtige, betekenisvolle volzinnen, de meesten ervan zijn distichons, twee volzinnen in een vers, elkaar ophelderende, maar er is zelden samenhang tussen de verzen, veel minder nog is er een draad van redenering, en daarom behoeven wij niet te beproeven om de inhoud van deze hoofdstukken onder hoofden te brengen, de onderscheidene zinsneden komen het best uit elk in haar eigen plaats. Het doel van allen is ons goed en kwaad voor te stellen, de zegen en de vloek. Vele van de spreuken in dit hoofdstuk hebben betrekking op het goede bestuur van de tong, zonder hetwelk iemands Godsdienst ijdel is.

Spreuken 10:1 Sprekende tot ons als tot kinderen, wijst Salomo er hier op hoeveel van het welzijn van ouders, natuurlijke, politieke en kerkelijke, afhangt van het goede gedrag van hen, die onder hun opzicht zijn, als een reden:

1. Waarom ouders er voor moeten zorgen om aan hun kinderen een goede opvoeding te geven, en

hen op te leiden in de wegen van de Godsdienst, waarvan zij, indien het tot de begeerde uitkomst leidt, dan zelf het voordeel zullen plukken, maar zo niet, dan is het hun tot steun in hun droefheid dat zij hun plicht gedaan hebben. 2:Waarom kinderen zich wijs en wel behoren te gedragen, en in overeenstemming met hun goede opvoeding moeten leven, namelijk ten einde het hart hunner ouders te verblijden en hen niet te bedroeven.

Merk op: het vermeedert het welzijn, het gelukkig leven van jonge mensen, die vroom en ingetogen zijn, dat zij hierdoor iets doen om aan hun ouders de zorg en moeite te vergelden, die zij aan hen ten koste hebben gelegd, en hun vreugde bereiden in de boze dagen van hun ouderdom, als zij dit het meest nodig hebben. Het is de plicht van ouders om zich te verblijden in de wijsheid en het goede gedrag van hun kinderen, ja, al zouden zij hen dan ook in wijsheid en deugd overtreffen. Het vermeedert de schuld van hen, die zich slecht gedragen, dat zij hierdoor hen bedroeven, aan wie zij tot vreugde en blijdschap moesten wezen, inzonderheid een droefheid zijn voor hun arme moeder, die hen met smart ter wereld heeft gebracht, maar nog grotere smart heeft als zij hen slecht en goddeloos ziet.

Spreeken 10:2-3

Deze twee verzen spreken in dezelfde zin, het laatste kan beschouwd worden als de reden voor het eerste.

1. Dat rijkdom, op onrechtvaardige wijze verkregen, hun geen goed zal doen, omdat God hem vernietigt, *schatten van de goddeloosheid doen geen nut*, vers 2. De schatten van de goddelozen doen geen nut, en nog veel minder de schatten, waarvan zij zich meester hebben gemaakt door slechte middelen, door verdrukking of bedrog, al zijn zij ook nog zo groot, al worden zij ook nog zo veilig bewaard, al zijn het ook verborgen schatten, zij baten de mens niet als de rekening van winst en verlies wordt opgemaakt zal het gewin, door die schatten verkregen, volstrekt niet opwegen tegen het verlies, dat door de goddeloosheid werd veroorzaakt, Mattheüs 16:26. Zij doen geen nut aan de ziel, zij zullen er geen waar genot of geluk voor kunnen kopen, zij zullen de mens van generlei nut of dienst zijn als hij sterft, of in de grote dag des oordeels, en de reden ervan is, dat *God de have van de goddelozen wegstoot*, vers 3, wat zij onrechtvaardig verkregen hebben, ontnemt Hij hun, en daarbij ontziet Hij de rijken evenmin als de armen. Dikwijls zien wij datgene verstrooid door de gerechtigheid van God, wat door de ongerechtigheid van de mensen bijeenvergaderd werd. Hoe kunnen de schatten van de goddeloosheid nut doen, als God, hoewel zij geacht worden have te zijn, ze wegstoot, zodat zij verdwijnen als een schaduw?

2. Wat eerlijk verkregen wordt, zal gedijen, want God zal het zegenen. *De gerechtigheid redt van de dood*, dat is: rijkdom, op een goede wijze verkregen, en behouden, en gebruikt, (gerechtigheid betekent beide eerlijkheid en barmhartigheid), beantwoordt aan het doel van de rijkdom, hetwelk is: ons bij het leven te houden en ons een bescherming te zijn, hij zal ons redden van de oordelen, die de mensen over zichzelf brengen door hun goddeloosheid, hij zal hun dermate van nut zijn, dat hij hen redden zal, zo niet van de dag des doods, maar dan toch wel van de prikkel des doods, en bijgevolg ook van de verschrikking er van. Want *de Heere laat de ziel des rechtvaardigen niet hongeren*, vers 3, en aldus *redt hun gerechtigheid van de dood*, zuiver en alleen door de gunst van God over hen, die hun leven is en hun levensonderhoud, en hen in de honger bij het leven zal behouden. De ziel des rechtvaardigen zal in het leven worden gehouden door het Woord van God en geloof in Zijn beloften als de jonge leeuwen armoede lijden en hongeren.

Spreuken 10:4

Hier wordt ons gezegd:

1. Wie het zijn, die, hoewel zij rijk zijn, zich goed op weg bevinden om *arm te worden*, het zijn dezulken, die *met een slappe* of trage *hand werken*, vers 4, die zorgeloos en nalatig zijn in hun zaken, nooit een krachtige hand aan het werk slaan, of er bij blijven, er in volharden. Die *werken met een bedrieglijke hand*, zo kan het ook gelezen worden. Zij, die zich denken te verrijken door bedrog of oneerlijke kunstgrepen, zullen in het einde zich verarmen, niet alleen door Gods vloek te brengen over hetgeen zij hebben maar door hun goede naam onder de mensen te verliezen, niemand zal iets te doen willen hebben met hen, die met een bedrieglijke hand werken, en alleen eerlijk zijn als zij goed op de vingers gezien worden.

2. Wie het zijn, die, hoewel zij arm zijn, zich goed op weg bevinden om rijk te worden, die vlijtig en eerlijk zijn, hun zaken goed behartigen, en wat hun hand vindt om te doen, doen met al hun macht, oprecht en eerlijk, van deze zal waarschijnlijk wat zij hebben toenemen. *De hand van de scherpzinnigen* zo lezen het sommigen, die scherpzinnig, maar geen bedriegers of afzetters zijn, *de hand van de werkzamen* zo lezen het anderen de bedrijvige hand maakt een stuivertje. Dit is waar voor de zaken van onze ziel zowel als voor onze wereldlijke aangelegenheden, traagheid en geveinsdheid leiden tot geestelijke armoede, maar zij, die vast van geest zijn, dienende de Heere, zullen waarschijnlijk rijk worden in geloof en rijk zijn in goede werken.

Spreuken 10:5

1. Hier is de rechtmatige lof van hen, die hun gelegenheden waarnemen, die zich moeite geven om te vergaderen en wat zij hebben te doen toenemen, beide voor ziel en voor lichaam, die voorzien voor hiernamaals terwijl die voorziening gemaakt kan worden, die *vergaderen in de zomer*, die de tijd is om te vergaderen, die dat doet is een *verstandig zoon*, en het is zijn eer, hij handelt verstandig voor zijn ouders, die hij, zo het nodig is, behoort te onderhouden, en hij brengt zichzelf, zijn familie en zijn opvoeding in eer.

2. De rechtvaardige blaam op hen, die deze goede gelegenheden verbeuzelen, *hij, die slaapt* bemint zijn gemak, verbeuzelt zijn tijd, veronachtzaamt zijn werk, inzonderheid hij, die in *de oogst slaapt*, als hij vergaderen, opleggen moest voor de winter, de tijd ongebruikt laat voorbijgaan, waarin hij zich zou kunnen voorzien van hetgeen hij nodig zal hebben, hij is *een zoon, die beschaamd maakt*, want hij is een dwaze zoon, hij bereidt zich schande als de winter komt, en doet ook al zijn vrienden schande aan. Hij, die kennis en wijsheid verkrijgt in de dagen van zijn jeugd, *vergadert in de zomer*, en zal er het gerief en de eer van hebben, maar hij, die de dagen van zijn jeugd verluiert, zal er de schande van dragen als hij oud geworden is.

Spreuken 10:6-7.

1. Hier is: het hoofd van de rechtvaardige gekroond *met zegeningen*, met zegeningen beide van God en de mens, verscheidenheid van zegeningen zullen nederdalen van boven en zichtbaar rusten op het hoofd van Godvruchtigen, werkelijke zegeningen, er zal niet alleen goed van hen gesproken worden, maar aan hen zal welgedaan worden. Zegeningen zullen op hun hoofd zijn als een kroon om hen te versieren en te eren, en als een helm om hen te beschermen en te beveiligen.

2. *De mond van de goddelozen bedekt met geweld*. Hun mond zal gestopt worden door schaamte om het geweld, dat zij bedreven hebben, zij zullen geen woord tot hun verontschuldiging kunnen

inbrengen, Job 5:16, hun adem zal weggenomen worden door het geweld, dat hun wordt aangedaan, als hun daden van geweld op hun eigen hoofd zullen wederkeren.

Spreuken 10:7

Beiden de rechtvaardigen en de goddelozen moeten sterven als hun dagen vervuld zijn, in het graf is er tussen hun lichamen geen zichtbaar verschil, in de wereld van de geesten is er tussen hun zielen een zeer groot onderscheid, en dat is er ook, of behoort er te wezen, tussen hun nagedachtenis.

1. Als Godvruchtigen zijn heengegaan, wordt er goed van hen gesproken, en er behoort ook goed van hen gesproken te worden, dat is een van de zegeningen, die *op het hoofd van de rechtvaardige komen*, zelfs als zij hun hoofd hebben neergelegd. Gezegende mensen laten een gezegende gedachtenis van zich na.

a. Het maakt een deel uit van de waardigheid van de heiligen, inzonderheid van hen, die uitmunten in deugd en in zeer hoge mate nuttig zijn voor anderen, dat zij met eerbied worden herdacht als zij gestorven zijn, hun goede naam, hun naam bij goede mensen vanwege goede dingen, is dan in zeer bijzondere zin als goede olie, Prediker 7:1. Hen, die God eren, zal Hij aldus eren, Psalm 112:3, 6, 9. Door het geloof hebben de ouden getuigenis bekomen, Hebreeën 11:2, en gestorven zijnde, wordt er nog van hen gesproken.

b. Het behoort tot de plicht van de overlevenden, laat de gedachtenis van de rechtvaardigen in zegening zijn, aldus lezen het de Joden, en zij nemen het waar als een gebod, geen uitnemend rechtvaardige die gestorven is, noemende, zonder er bij te voegen: Zijn nagedachtenis zij gezegend. Het moet ons een genot en verlustiging zijn, om op eervolle wijze melding te maken van Godvruchtige mensen, die gestorven zijn, God voor hen te loven, en voor Zijn gaven en genade, die in hen geschitterd hebben, en inzonderheid moeten wij navolgers van hen zijn in hetgeen goed is.

2. Slechte mensen worden vergeten, en zullen vergeten worden, of er zal met minachting van hen gesproken worden. Als hun lichaam wegtrot in het graf, zal ook *hun naam verrotten*. Het kan zijn dat hij in het geheel niet bewaard blijft, maar in vergetelheid wordt begraven. Er kan geen goeds van hen gezegd worden, en daarom is het de grootste vriendelijkheid, die men hun kan bewijzen, om maar niets van hen te zeggen, of wel zij zullen verfoeid worden, vermeld worden met de grootste afschuw, en deze regel van de ere: "De mortuis nil nisi bonum, zeg niets tot nadeel van de doden," zal hen niet beschermen. Waar de goddeloosheid algemeen bekend was, en wel vermeld moet worden, moet er met de grootste afschuw van worden gesproken.

Spreuken 10:7

Beiden de rechtvaardigen en de goddelozen moeten sterven als hun dagen vervuld zijn, in het graf is er tussen hun lichamen geen zichtbaar verschil, in de wereld van de geesten is er tussen hun zielen een zeer groot onderscheid, en dat is er ook, of behoort er te wezen, tussen hun nagedachtenis.

1. Als Godvruchtigen zijn heengegaan, wordt er goed van hen gesproken, en er behoort ook goed van hen gesproken te worden, dat is een van de zegeningen, die *op het hoofd van de rechtvaardige komen*, zelfs als zij hun hoofd hebben neergelegd. Gezegende mensen laten een gezegende gedachtenis van zich na.

a. Het maakt een deel uit van de waardigheid van de heiligen, inzonderheid van hen, die uitmunten in deugd en in zeer hoge mate nuttig zijn voor anderen, dat zij met eerbied worden herdacht als zij gestorven zijn, hun goede naam, hun naam bij goede mensen vanwege goede dingen, is dan in zeer bijzondere zin als goede olie, Prediker 7:1. Hen, die God eren, zal Hij aldus eren, Psalm 112:3, 6, 9. Door het geloof hebben de ouden getuigenis bekomen, Hebr. 11:2, en gestorven zijnde, wordt er nog van hen gesproken.

b. Het behoort tot de plicht van de overlevenden, laat de gedachtenis van de rechtvaardigen in zegening zijn, aldus lezen het de Joden, en zij nemen het waar als een gebod, geen uitnemend rechtvaardige die gestorven is, noemende, zonder er bij te voegen: Zijn nagedachtenis zij gezegend. Het moet ons een genot en verlustiging zijn, om op eervolle wijze melding te maken van Godvruchtige mensen, die gestorven zijn, God voor hen te loven, en voor Zijn gaven en genade, die in hen geschitterd hebben, en inzonderheid moeten wij navolgers van hen zijn in hetgeen goed is.

2. Slechte mensen worden vergeten, en zullen vergeten worden, of er zal met minachting van hen gesproken worden. Als hun lichaam wegtrot in het graf, zal ook *hun naam verrotten*. Het kan zijn dat hij in het geheel niet bewaard blijft, maar in vergetelheid wordt begraven. Er kan geen goeds van hen gezegd worden, en daarom is het de grootste vriendelijkheid, die men hun kan bewijzen, om maar niets van hen te zeggen, of wel zij zullen verfoeid worden, vermeld worden met de grootste afschuw, en deze regel van de ere: "De mortuis nil nisi bonum, zeg niets tot nadeel van de doden," zal hen niet beschermen. Waar de goddeloosheid algemeen bekend was, en wel vermeld moet worden, moet er met de grootste afschuw van worden gesproken.

Spreuken 10:8

1. Hier is de eer en het geluk van de gehoorzamen, zij zullen *geboden aannemen*, zij zullen het als een voorrecht en een werkelijke rust voor zich beschouwen om onder een bestuur, een regering te zijn, het spaart hun de moeite van bedenken en voor zichzelf een keus te doen, en zij zullen het als een gunst opnemen, als men hen op hun plicht wijst en hen er toe vermaant. En het is hun wijsheid, zij zijn wijs van zelf, die volgzzaam zijn, en zij, die aldus buigen, aldus bukken, zullen stand houden, zullen bevestigd worden, zullen voorspoedig zijn, daar zij welberaden zijn.

2. De schande en het verderf van de ongehoorzamen, die zich niet willen laten regeren, geen juk willen dragen, niet onderwezen willen worden, geen goede raad willen aannemen. Het zijn dwazen, want zij handelen tegen zichzelf, tegen hun eigen belang. Gewoonlijk zijn het praatachtige dwazen, zij zijn *dwaas van lippen*, vol van gepraat, maar vol van onzin, snoevende op zichzelf, boosaardig pratende tegen degenen, die hen vermanen, 3 Johannes : 10, en beweerende dat zij aan anderen raad moeten geven en hun de wet moeten stellen. Van alle dwazen zijn er geen zo lastig als de praatachtige dwazen, of die zich meer tentoonstellen, maar

vervuld zijn van hun tong, geven zelden acht op hun voeten, en daarom struikelen en vallen zij.

Spreuken 10:9

Hier wordt ons gezegd, en wij kunnen er staat op maken:

1. Dat der mensen oprechtheid hun veiligheid zal zijn, *die in oprechtheid wandelt* tegenover God en de mens, is aan beide getrouw, hij, die bedoelt wat recht is en meent wat hij zegt, *wandelt zeker*, hij is veilig onder de bescherming van God, kalm en stil in heilige gerustheid. Met nederige stoutmoedigheid gaat hij zijns wegs, welgewapend tegen de verzoeken van Satan, de beroeringen van de wereld en de verwijten van de mensen. Hij weet op welke grond hij staat, welke gids hij volgt, door welke wacht hij omringd is, en naar welke heerlijkheid hij heengaat, en daarom gaat hij in volle verzekerdheid voorwaarts en heeft grote vrede. Jesaja 32:17, 33:15, 16. Sommigen vatten het op als behorende tot het karakter van een oprechte, *dat hij zeker wandelt*, in tegenstelling met een wandelen in de blinde of op goed geluk, hij durft niet doen hetgeen waarvan hij in zijn eigen geweten niet ten volle overtuigd is dat het wettig en geoorloofd is, maar in alles wil hij dat zijn weg volkomen vlak en duidelijk voor hem is.

2. Dat der mensen oneerlijkheid hun schande zijn zal. *Die zijn wegen verkeert*, die zich ter zijde afwendt op kromme wegen, die veinst tegenover God en de mensen, heen ziet naar de ene kant, en roept naar de andere kant, hoewel hij zich voor een tijd kan vermommen, een schone schijn kan aannemen, zal hij toch *bekend worden* voor wat hij is, duizend tegen een, of hij zal zichzelf vroeg of laat verraden. Hoe dit zij, God zal hem op de grote dag voor ieders oog ontdekken, hij, *die zijn wegen verkeert*, "documento erit, van hem zal een voorbeeld gemaakt worden", ter waarschuwing van anderen, aldus vatten sommigen het op.

Spreuken 10:10

1. Hier wordt het kwaad aangeduid, dat door listige, zich vermomende zondaars wordt aangericht. *Die met het oog wenkt*, alsof hij geen acht op u sloeg, terwijl hij loert op de gelegenheid om u kwaad te doen, tekenen en wenken geeft aan zijn medeplichtigen om hem te komen helpen in de uitvoering van zijn boze plannen, die alle met list beraamd zijn, *richt smart aan*, beide voor anderen en voor zichzelf. Vernuft zal geen verontschuldiging zijn voor ongerechtigheid, de zondaar moet zich of bekeren, of nog erger doen, hij moet er of berouw van hebben, of er door ten verderve gaan.

2. Openbare, domme, zichzelf tentoonstellende zondaren, *de dwaas van lippen*, de praatachtige dwaas, *zal vallen*, zal omgeworpen worden, zoals hij tevoren gezegd had, vers 8. Maar zijn toestand is van de twee de minst gevaarlijke, en, hoewel hij verderf brengt over zichzelf, veroorzaakt hij toch niet zoveel smart aan anderen als hij, die *met het oog wenkt*. Die hond die bijt is niet altijd de hond die blaft.

Spreuken 10:11

1. Ziehier hoe naarstig een Godvruchtige is om door zijn Godsvrucht mee te delen, er goed mee te doen *Zijn mond*, de uitgang van zijn geest, zijn gemoed, is *een springader des levens* een voortdurende bron, uit welke goede redenen voortkomen tot stichting van anderen, zoals rivieren, die de grond bevochtigen en hem vruchtbaar maken, en tot hun eigen vertroosting, zoals rivieren, die de dorst lessen van vermoeide reizigers. Hij is als een springader des levens, die zuiver en rein is, niet alleen niet vergiftigd, maar niet troebel gemaakt door enigerlei kwade samenspreking.

2. Hoe naarstig een slecht man is in zijn slechtheid te verbergen en er daardoor kwaad mee te

betuigingen van vriendschap, opdat het zoveel zekerder ten uitvoer zal worden gebracht, zoals Joab kuste en doodde, Judas kuste en verried, dat is zijn zonde, waaraan de straf beantwoordt, vers 6. *Geweld bedekt de mond van de goddelozen*, wat hij door geweld verkreeg, zal hem door geweld worden ontnomen, Job 5:4, 5.

Spreuken 10:12

Hier is:

1. De grote tweedrachtstichter, en dat is boosaardigheid. Zelfs waar geen blijkbare aanleiding is tot strijd zal de *haat* zo'n aanleiding zoeken, en zo verwekt hij hem en doet hij het werk des duivels. Dat zijn wel de boosaardigste lieden, die men zich denken kan, die er genoeg in vinden om hun naasten tegen elkaar op te zetten door achterklap, kwade vermoedens uit te strooien en verkeerde voorstellingen te geven, de vonken van de twisting doende opvlieën en ze tot een vlam aanblazende, die onder de as begraven lagen, waaraan zij dan met een onverklaarbaar genoeg hun handen warmen.

2. De grote vrede­stichter, en dat is *liefde* die *alle overtredingen toedekt*, de beledigingen onder bloedverwanten, die onenigheden teweegbrengen. De liefde zal in stede van de belediging uit te bazuinen en haar te verzwaren haar zoveel dit maar mogelijk is, bedekken en verzachten. De liefde zal een belediging of een overtreding, die wij begaan door vergissing of onbedachtzaamheid, verontschuldigen als wij kunnen zeggen dat er geen kwaad bedoeld was, maar dat het een feil was, en dan hebben wij onze vriend in weerwil ervan lief en dit bedekt de feil. Zij zal de belediging die ons is aangedaan, ook voorbijzien, en haar aldus bedekken, er de beste uitlegging aan geven, hierdoor wordt twist voorkomen, of, indien hij reeds begonnen is, dan zal de vrede spoedig hersteld worden. De apostel haalt dit aan, 1 Petrus 4:8, De liefde zal menigte van zonden bedekken.

Spreuken 10:13

Merk op:

1. Wijsheid en genade zijn de eer van de Godvruchtigen, hij, *die verstand heeft*, het goede verstand, dat zij hebben die de geboden doen *op zijn lippen wordt wijsheid gevonden*, er wordt ontdekt dat zij daar is, en bijgevolg dat hij er inwendig een goede schat van bezit, en vandaar wordt zij afgeleid tot nut en voordeel van anderen. Het is de eer eens mensen wijsheid te hebben, maar nog veel meer om het middel te zijn om anderen wijs te maken.

2. Dwaasheid en zonde zijn de schande van slechte mensen; *een roede is voor de rug van hem, die geen hart heeft*, of aan wie een hart ontbreekt, hij stelt zich bloot aan de striemen van zijn eigen geweten, aan de geselingen van de tong, aan de afkeuring van de magistraten, en aan de rechtvaardige oordelen Gods. Zij, die dwaselijk en moedwillig voortgaan op boze wegen, bereiden zich roeden, waarvan de littekenen hun eeuwige schande zullen zijn.

Spreuken 10:14

Merk op:

1. Het is de wijsheid van de wijzen, dat zij een voorraad opdoen van nuttige wetenschap, dat hun bewaring zijn zal. *In de lippen van de verstandigen wordt wijsheid gevonden*, vers 13, omdat zij in hun hart is weggelegd, uit welke schat de goede heer des huizes nieuwe en oude dingen voortbrengt. Welke kennis of wetenschap ons te eniger tijd nuttig kan zijn, wij moeten haar *wegleggen*, omdat wij niet weten of wij haar niet op de een of andere tijd nodig zullen hebben. Wij moeten met dit wegleggen voortgaan zolang als wij leven, en er ons van verzekeren dat zij veilig weggelegd is, opdat wij haar niet behoeven te zoeken als wij haar

2. Het is de dwaasheid van de dwazen, dat zij in hun hart kwaad wegleggen, dat zij gereed bij de hand hebben bij alles wat zij zeggen, en dat beide voor anderen en voor henzelf verschrikking en verwoesting werkt. Zij hebben woorden van verslinding lief, Psalm 52:6,, en die worden het eerst gesproken, hun *mond is de verstoring nabij*, daar zij de scherpe pijlen van bittere woorden altijd bij zich hebben, om ze om zich heen te werpen.

Spreuken 10:15

Dit kan opgevat worden op tweeërlei wijze.

1. Als een reden, waarom wij naarstig moeten zijn in ons beroep en bedrijf, ten einde de ontmoedigende onrust te vermijden, die de armoede meebrengt, en het voorrecht en welvaren te hebben van hen, die voorspoedig zijn in de wereld. Zich moeite geven is het middel om onszelf en ons gezin gemak en rust te bezorgen. Of liever:
2. Als een voorstelling van de gewone vergissing beide van rijken en armen met betrekking tot hun uitwendige toestand.

a. Rijke lieden denken dat zij gelukkig zijn, maar hierin vergissen zij zich. *Des rijken goed* is in zijn verbeelding *een stad van zijn sterkte*, terwijl het te zwak en volkomen ongenoegzaam is om hem tegen het ergste kwaad te beschermen. Het zal blijken dat zij niet zo veilig zijn als zij denken, ja hun rijkdom kan hen aan gevaar blootstellen.

b. Arme lieden denken ongelukkig te zijn omdat zij arm zijn, maar dat is hun vergissing, *de armoede van de geringen is hun verstoring*, zij beneemt hun de moed, verstoort en vernietigt hun behaaglijkheid, terwijl men toch zeer aangenaam en goedsmoeds kan leven, al heeft men niet veel om van te leven, zo men slechts vergenoegd is, een goede consciëntie bewaart en leeft door het geloof.

Spreuken 10:16

Salomo bevestigt hier wat zijn vader gezegd had, Psalm 37:16. Het weinige, dat de rechtvaardige heeft, is beter dan de overvloed veler goddelozen.

1. Een rechtvaardige heeft misschien niets meer dan waar hij hard voor werkt. Hij *eet slechts de arbeid van zijn handen*, maar die *arbeid is ten leven*, hij heeft niets anders op het oog dan een eerlijk levensonderhoud te verdienen, begeert niet rijk en voornaam te zijn, maar is tevreden om te leven en zijn gezin te onderhouden. Hij is ook niet slechts voor hemzelf ten leven, maar hij zal hem in staat stellen goed te doen aan anderen, hij werkt opdat hij wat hebbe te geven, Efëze 4:28, al zijn werk strekt om op de een of andere wijze goed te doen. Het kan ook bedoeld zijn van zijn arbeid in de Godsdienst, hij geeft zich de meeste moeite voor hetgeen een strekking heeft ten eeuwigten leven, hij zaait in de geest, opdat hij het eeuwige leven zal kunnen maaien.

2. De rijkdom van de goddeloze is misschien een inkomst, waarvoor hij niet gearbeid heeft, maar waaraan hij gemakkelijk gekomen is, doch hij is *ter zonde*, hij maakt hem tot het voedsel en de brandstof van zijn lusten zijn hoogmoed en weelde. hij doet er kwaad mee en geen goed, hij doet er schade mee op, en wordt er door verhard in zijn boze wegen. De dingen van deze wereld zijn goed of kwaad, leven of dood, naardat zij gebruikt worden.

Spreuken 10:17.

Zie hier:

1. Dat diegenen gelijk hebben, die niet alleen de tucht ontvangen en aannemen, maar haar

gaan tot hen, die er hen van willen beroven, die de tucht veilig bewaren, haar zuiver en onvervalst bewaren, haar bewaren voor hun eigen gebruik, teneinde er zich door te laten regeren, haar bewaren tot nut en voordeel van anderen, teneinde hen te onderrichten. Zij die dit doen, zijn op de weg des levens, de weg, waarop ware vertroosting wordt gevonden, en aan welks einde het eeuwige leven is.

2. Dat diegenen ongelijk hebben, die niet alleen de tucht niet ontvangen, maar haar moedwillig en hardnekkig weigeren als zij hun wordt aangeboden. Zij willen niet onderwezen worden in hun plicht, omdat hierdoor hun fouten en gebreken ontdekt worden, zij hebben een bijzondere afkeer van het onderricht, waarin bestraffing ligt opgesloten, en gewis dwalen zij, het is een teken dat zij dwalen in hun oordeel valse denkbeelden hebben omtrent goed en kwaad, het is een oorzaak van hun dwalen in hun levenswandel. De reiziger, die van zijn weg is afgeraakt, en het niet kan velen dat hem dit gezegd wordt en dat hem de rechte weg wordt gewezen, moet wel verder wegdwalen, eindeloos dwalen, hij zal voorzeker de weg des levens missen.

Spreuken 10:18

Merk hier op: boosaardigheid is dwaasheid en goddeloosheid.

1. Ze is dit, als zij verborgen wordt onder vleierij en geveinsdheid. Hij, *die met liegende lippen haat verbergt is* een dwaas, hoewel hij denkt een wijs staatsman te zijn, hij verbergt de haat uit vrees dat hij, als hij openbaar wordt, beschaamd zal worden voor de mensen en aldus de gelegenheid zal missen om zijn haat bot te vieren. *Valse lippen* zijn op zichzelf al erg genoeg, maar er is een zeer bijzondere boosaardigheid in, als zij tot een dekmantel dienen van boosaardigheid. Maar hij is een dwaas, die iets denkt te kunnen verbergen voor God.

2. Niet beter is het, als hij geuit wordt in hatelijke, boosaardige woorden, *die een kwaad gerucht voortbrengt is ook een zot*, want vroeg of laat zal God die gerechtigheid voortbrengen als het licht, welke hij gepoogd heeft te omfloersen, en Hij zal het middel vinden om de smaad af te wentelen.

Spreuken 10:19

Hier worden wij vermaand met betrekking tot het in toom houden van onze tong, hetgeen de noodzakelijke, onafwijsbare plicht is van de Christen.

1. Het is goed om weinig te zeggen, omdat *in de veelheid van de woorden de overtreding niet ontbreekt*, of de overtreding, de zonde, niet ophoudt. Gewoonlijk zullen zij, die veel spreken, veel verkeerd zeggen, en onder vele woorden kan het niets anders, of daar zullen ook ijdele woorden onder zijn, waarvan zij weldra rekenschap zullen hebben te geven. Zij, die zichzelf gaarne horen spreken, bedenken niet waar zij niet al berouw van zullen moeten hebben, want dat zal nodig zijn, en zal vroeg of laat betoond moeten worden, *als de overtreding niet ontbreekt*.

2. Daarom is het goed om onze mond met een breidel te bewaren. *Die zijn lippen weerhoudt*, die zich dikwijls inhoudt, zijn gedachten onderdrukt, terughoudt wat naar buiten had willen komen, is een wijs man, het is een blijk en bewijs van zijn verstand, en daarin gaat hij met zijn eigen vrede en welzijn te rade. Hoe minder gezegd wordt, hoe minder er te verantwoorden is, Amos 5-13, Jakobus 1:19.

Spreuken 10:20-21

de wereld, maar naar hun deugd.

1. Godvruchtige mensen zijn ergens goed voor, al zijn zij ook arm en zeer gering in de wereld, en al is het ook dat zij geen macht of rijkdom hebben om er goed mee te doen, maar zolang zij een mond hebben om te spreken, zal hen dit nuttig en van waarde maken, en deswege moeten wij hen eren, die de Heere vrezen, omdat zij uit de goede schat huns harten goede dingen voortbrengen.

a. Dit maakt hen van waarde. *De tong des rechtvaardigen is uitgelezen zilver* zij zijn oprecht, vrij van het schuim van bedrog en kwade bedoelingen. Gods woorden worden vergeleken bij gelouterd zilver, Psalm 12:7, want men kan er op vertrouwen, en zo zijn ook de woorden van de rechtvaardigen. Zij zijn van gewicht en waardij, en zullen hen, die ze horen, verrijken met wijsheid, die beter is dan *uitgelezen zilver*.

b. Het maakt hen nuttig, *de lippen des rechtvaardigen voeden er velen*, want zij zijn vol van het Woord van God, dat het brood des levens is, en van die gezonde leer, waarmee de zielen gevoed en versterkt worden. Een Godvruchtig gesprek is geestelijk voedsel voor de nooddriftigen, de hongerigen.

2. Slechte mensen deugen nergens toe.

a. Men kan geen goed door hen verkrijgen. *Het hart van de goddelozen is weinig waard*, en daarom kan hetgeen uit de overvloed zijns harten voortkomt van niet veel waarde zijn. Zijn beginselen, zijn denkbeelden, zijn begrippen, zijn voornemens, alles waarvan hij vervuld is, wat hem beweegt, het is alles werelds en vleselijk, en daarom van generlei waardij. Die uit de aarde is voortgekomen, spreekt uit de aarde, en kan de dingen Gods noch verstaan noch waarderen, Johannes 3:31, 1 Corinthe 2:14. De goddeloze wendt voor dat, hoewel hij niet over de Godsdienst spreekt zoals de rechtvaardige, hij hem toch in zijn binnenste heeft, en hij dankt God dat zijn hart goed is, maar Hij, die het hart doorgrondt, zegt hier het tegendeel, namelijk dat het *weinig waard is*.

b. Men kan hun geen goeddoen. Terwijl velen gevoed worden *door de lippen van de rechtvaardigen*, *sterven de dwazen door gebrek aan verstand*, en wel zijn zij dwaas, die sterven uit gebrek aan hetgeen zij zo gemakkelijk hadden kunnen verkrijgen. *Dwazen sterven uit gebrek aan een hart*, zo is het in het oorspronkelijke, zij komen om uit gebrek aan nadenken en vastberadenheid, zij hebben het hart niet om zichzelf goed te doen. Terwijl de rechtvaardigen anderen voeden laten dwazen zichzelf verhongeren.

Spreeken 10:22

Wereldlijke rijkdom is hetgeen, waarop de meeste mensen hun hart gezet hebben, maar over het algemeen vergissen zij zich zowel in de aard van de zaak zelf, die zij begeren als in het middel, waardoor zij haar hopen te verkrijgen. Daarom wordt ons hier gezegd:

1. Waarin de rijkdom bestaat, die in waarheid begerenswaardig is: niet alleen overvloed te hebben, maar hem hebbende, er *geen smart bij te hebben*, geen ontrustende zorg om hem te verkrijgen en te behouden, geen kwelling des geestes in de genieting ervan, geen pijnigende smart wegens het verlies ervan, geen schuld opgedaan door het misbruik ervan. Hem te hebben en daarbij een hart om er het genot van te smaken, er goed mee te doen, er God mee te dienen met blijdschap en verheuging des harten in het gebruik ervan.

2. Vanwaar deze begerenswaardige rijkdom verwacht moet worden ú niet door ons tot slaven te maken van de wereld, Psalm 127:2, maar door *de zegen van God*, die is het, die *rijk maakt en er geen smart aan toevoegt*. Wat van de liefde Gods komt, heeft de genade Gods tot

toeneming van de rijkdom gewoonlijk de prikkel is. In vers 4 had hij gezegd: de hand van de vlijtige maakt rijk, als een middel maar hier schrijft hij het toe aan de zegen van God, maar die zegen is op de hand van de vlijtigen. Zo is het met geestelijke rijkdom. Vlijt om die te verkrijgen is onze plicht, maar van hetgeen verkregen wordt moet God al de eer ontvangen, Deuteronomium 8:17, 18.

Spreuken 10:23

Hier is:

1. De zonde bovenmate zondigende, het is voor een dwaas *een lachen om kwaad te doen* het is hem even natuurlijk en even aangenaam als het voor een mens is om te lachen. Goddeloosheid is zijn Izak, zo luidt hier het oorspronkelijke, zij is zijn genot en genoeg, hij verlustigt zich erin. Hij maakt van de zonde een zaak om te lachen. Als hij vermaand wordt om niet te zondigen, uit aanmerking van de wet van God en de openbaring van Zijn toorn tegen de zonde, maakt hij een grapje van die vermaning en belacht de drilling van de lans. Als hij gezondigd heeft, zal hij, inplaats van er om te treuren, er op roemen, bestraffingen bespot hij, en de overtuigingen van zijn eigen geweten lacht hij weg, Hoofdstuk 14:9.

2. De wijsheid zeer wijs, want zij draagt het bewijs in zich van haar eigen voortreffelijkheid, het kan van haarzelf voorzegd worden, en dat is lof genoeg. Gij behoeft niets meer tot lof van *een man van verstand* te zeggen dan dit: "hij is een verstandig man, hij heeft wijsheid, hij is zo wijs om geen kwaad te doen, of, indien hij bij vergissing kwaad gedaan heeft dan is hij zo wijs van er niet mee te spotten, er geen grapje van te maken. Of, om de wijsheid goed als wijs te doen uitkomen, lees het aldus: Gelijk het als een spel is voor een dwaas om kwaad te doen, zo is het voor een man van verstand om wijsheid te hebben en het te tonen. Behalve nog het loon in de toekomstige wereld heeft een Godvruchtige evenveel tegenwoordig genot in de beperkingen en beoefeningen van de Godsdienst, als zondaars voorwenden te hebben in de ongebondenheid en de genietingen van de zonde, ja veel meer en veel beter.

Spreuken 10:24-25

Hier wordt tot de rechtvaardigen gezegd, nogmaals gezegd dat het wel met hen zal wezen, en van de goddelozen: Wee hun, en deze worden tegenover elkaar geplaatst tot hun wederzijdse opheldering.

1. Het zal met de goddelozen zo slecht wezen als zij vrezen, en met de rechtvaardigen zo wel als zij slechts kunnen begeren.

a. Het is waar, de goddelozen ondersteunen zich soms in hun goddeloosheid met ijdele hoop en verwachtingen, waarin zij teleurgesteld zullen worden, maar op andere tijden kan het wel niet anders, of zij moeten gekweld worden door gegronde vrees, en *die vrees zal hen overkomen*, de God, die zij getergd hebben, zal in alle opzichten zo schrikkelijk zijn als zij zich Hem in hun angsten hebben voorgesteld. Uw verbolgenheid is naardat Gij te vrezen zijt, Psalm 90:11. Goddeloze mensen vrezen de straf van de zonde, maar zij hebben de wijsheid niet om nut te trekken uit hun vrees door te ontkomen, en zo zal hetgeen zij vrezen over hen komen, en hun tegenwoordige verschrikkingen zijn een voorsmaak van hun toekomstige pijniging.

b. Het is waar, ook de rechtvaardigen hebben soms hun vrees, hun angsten, maar hun begeerte is naar de gunst van God en gelukzaligheid in Hem, en die begeerte zal God geven. Naar hun geloof, niet naar hun vrees, zal hun geschieden, Psalm 37:4.

2. De voorspoed van de goddelozen zal spoedig een einde nemen, maar de gelukzaligheid van de rechtvaardigen zal nooit eindigen, vers 25. De goddelozen maken veel gedruis, jagen

maar *als een wervelwind* gaan zij spoedig voorbij, en wel voor altijd, zij zijn niet meer, allen om hen heen zijn gerust en blijde als de storm voorbij is, Psalm 37:10, 36, Job 20:5. De rechtvaardigen daarentegen maken geen vertoning, zij liggen verborgen gelijk een fundament, dat diep ligt en buiten het gezicht is, maar zij zijn vast in hun besluit om God aan te kleven, bevestigd in deugd, en zij zullen *een eeuwige grondvest* zijn, onwankelbaar goed, hij die heilig is, zal nog heilig zijn, en onwankelbaar gelukkig, zijn hoop is op een rots gegrond, en daarom niet geschokt door de storm, Mattheüs 7:24. De rechtvaardige is de pilaar van de wereld, zo lezen het sommigen, de wereld bestaat om hunnentwil, het heilig zaad is er de substantie van.

Spreuken 10:26

Merk op:

1. Zij, die traag van aard zijn, hun gemak liefhebben, en zich op generlei werk kunnen toelagen, zijn niet geschikt om ergens toe gebruikt te worden, niet eens om op een boodschap te worden uitgezonden, want ze zullen noch de boodschap met zorg overbrengen, noch zich haasten om terug te komen. Dezulken zijn dus zeer ongeschikt om leraren te zijn, de boden te zijn van Christus, Hij zal het uitzenden van luiaards in Zijn wijngaard niet goedkeuren.

2. Zij, die zich aan zo groot een feil schuldig maken, dat zij aan de zodanigen enigerlei zaak opdragen en vertrouwen in hen stellen, zullen gewis kwellen door hen hebben. Een trage dienstknecht is voor zijn meester even lastig en onaangenaam als *edik voor de tanden* en *rook voor de ogen*, hij prikkelt zijn drift zoals azijn een onaangenaam gevoel geeft in de tanden, en veroorzaakt hem verdriet daar hij ziet dat zijn zaken veronachtzaamd worden, ongedaan blijven, zoals rook tranen in de ogen brengt.

Spreuken 10:27-28

Merk op

1. De Godsdienst verlengt het leven van de mensen en kroont hun hoop. Wie is de man, die lust heeft ten leven? Hij vreze God dat zal hem beveiligen tegen vele dingen, die zijn leven zouden kunnen schaden, hem leven genoeg verzekeren in deze wereld, en het eeuwige leven in de andere wereld, *de vreze des Heeren* zal meer dagen toevoegen dan verwacht werd, er eindeloos aan toevoegen, ze verlengen tot dagen van de eeuwigheid. Wie is de man, die dagen liefheeft om het goede te zien? Hij zij Godsdienstig, dan zullen zijn dagen niet slechts vele, maar gelukkig zijn, zeer gelukkig, zowel als zeer vele, want *de hoop van de rechtvaardigen is blijdschap*, zij zullen hebben hetgeen waar zij op hopen, tot hun onuitsprekelijke blijdschap en voldoening. Het is iets toekomstigs, iets dat ongezien is, waar zij hun geluk in stellen, Romeinen 8:24, 25, niet in hetgeen zij in de hand hebben, maar in hetgeen, waarop zij hopen en hun hoop zal weldra overgaan in, als verzwolgen worden door, genieten, en dat zal hun eeuwige blijdschap wezen. Ga in in de vreugde uws Heeren.

2. Goddeloosheid verkort het leven van de mensen en vernietigt hun hoop. *De jaren van de goddelozen*, die doorgebracht worden in de genietingen van de zonde en het slavenwerk van de wereld, *zullen verkort worden*. Houw de bomen uit die nutteloos de aarde beslaan. En welk genot of geluk een goddeloos man zich ook voorstelt in deze of in de andere wereld, hij zal er in teleurgesteld worden, want *de verwachting van de goddelozen zal vergaan*, zijn hoop zal in eindeloze wanhoop verkeren.

Spreuken 10:29-30

Deze twee verzen hebben dezelfde strekking als die, welke er onmiddellijk aan voorafgingen, het geluk te kennen gevende van de Godvruchtigen en de ellende van de goddelozen, het is

bedenken.

1. Kracht en vastheid zijn verzekerd aan de oprechten. *De weg des Heeren*, de voorzienigheid Gods, de weg, waarop Hij tot ons komt *is voor de oprechte sterkte*, bevestigt hem in zijn oprechtheid. Al Gods handelingen met hem, handelingen van de genade en van de beproeving, dienen om hem op te wekken tot zijn plicht, hem moed in te boezemen onder rampen en beproevingen. Of, *de weg des Heeren*, de weg van de Godsvrucht, waarop Hij wil dat wij zullen wandelen *is voor de oprechte sterkte*, hoe vaster wij aan die weg houden, en hoe meer ons hart verruimd is om er op te wandelen, hoe beter wij geschikt zijn beide voor doen en voor lijden. Een goede consciëntie, rein gehouden van zonde, geeft een mens kloekmoedigheid in tijden van gevaar, en voortdurende naarstigheid in plichtsbetrachting maakt iemands werk licht en gemakkelijk in tijden van grote drukte, hoe meer wij voor God doen, hoe meer wij voor Hem kunnen doen, Job 17:9. Die blijdschap des Heeren, welke alleen gevonden wordt op de weg des Heeren, zal onze sterkte wezen, Nehémia 8:11, en daarom *zal de rechtvaardige in eeuwigheid niet bewogen worden*. Zij, die een bevestigde deugd hebben, hebben een bevestigden vrede, een geluk, dat hun door niets ontroofd kan worden, zij hebben *een eeuwige grondvest*, vers 25.

2. Verderf en verwoesting zijn de stellige gevolgen van goddeloosheid. De goddelozen zullen niet alleen het aardrijk niet *beërven*, hoewel zij er hun schat in opleggen, maar zij zullen de aarde niet eens *bewonen*, Gods oordelen zullen hen uitroeien, *verstoring*, snelle en zekere verwoesting, *is voor de werkers van de ongerechtigheid*, verwoesting van het aangezicht des Heeren en de heerlijkheid van Zijn macht. Ja meer, die weg des Heeren, die de sterkte is van de oprechten is vertering en verschrikking *voor de werkers van de ongerechtigheid*, hetzelfde Evangelie dat voor de een een reuk des levens is ten leven is voor de ander een reuk des doods ten dode dezelfde beschikking van Gods voorzienigheid zal de een vertederen en de ander verharden, Hoséa 14:10.

Spreuken 10:31-32

Hier, evenals tevoren, worden de mensen geoordeeld uit hun woorden, en naar die woorden zijn, zullen zij gerechtvaardigd of veroordeeld worden, Mattheüs 12:37.

1. Het is beide het bewijs en de lof van iemands wijsheid, dat hij goed en verstandig spreekt. Een Godvruchtige zal in zijn gesprekken *wijsheid voortbrengen* tot nut en voordeel van anderen. God geeft hem wijsheid tot loon van zijn rechtvaardigheid, Prediker 2:26, en uit dankbaarheid voor die gave, en in gerechtigheid jegens de gever, doet hij er goed mede, en zo zal hij met zijn wijze en vrome gesprekken velen stichten. Hij *weet wat welgevallig*, wat aangenaam is, welke woorden en gesprekken Gode welbehaaglijk zijn, (want daarop legt hij zich meer toe dan om het gezelschap genoeg te doen) en wat beide aan de spreker en de hoorders aangenaam zal zijn, wat hem betaamt, en hun tot nut is, en dat zal hij spreken.

2. Het is de zonde, en zal het verderf wezen van een goddeloze, dat zijn gesprekken goddeloos zijn, gelijk hij zelf is. *De mond van de goddelozen spreekt enkel verkeerdheid*, wat mishaaft aan God, en tergend is voor hen met wie hij spreekt. En wat is er het gevolg van? Wel, *de tong van de verkeerdheden zal uitgeroeid worden* even gewis als de vleierende lippen afgesneden zullen worden, Psalm 12:4.

HOOFDSTUK 11

1 Een bedrieglijke weegschaal is de HEERE een gruwel; maar een volkomen weegsteen is Zijn welgevallen. 2 Als de hovaardigheid komt, zal de schande ook komen; maar met de ootmoedigen is wijsheid. 3 De oprechtheid der oprechten leidt hen; maar de verkeerdheden der trouwelozen verstoort hen. 4 Goed doet geen nut ten dage der verbolgenheid; maar de gerechtigheid redt van de dood. 5 De gerechtigheid des oprechten maakt zijn weg recht; maar de goddeloze valt door zijn goddeloosheid. 6 De gerechtigheid der vromen zal hen redden; maar de trouwelozen worden gevangen in hun verkeerdheid. 7 Als de goddeloze mens sterft, vergaat zijn verwachting; zelfs is de allersterkste hoop vergaan. 8 De rechtvaardige wordt uit benauwdheid bevrijd; en de goddeloze komt in zijn plaats. 9 De huichelaar verderft zijn naaste door de mond; maar door wetenschap worden de rechtvaardigen bevrijd. 10 Een stad springt op van vreugde over het welvaren der rechtvaardigen; en als de goddelozen vergaan, is er gejuich. 11 Door de zegen der oprechten wordt een stad verheven; maar door de mond der goddelozen wordt zij verbroken. 12 Die verstandeloos is, veracht zijn naaste; maar een man van groot verstand zwijgt stil. 13 Die als een achterklapper wandelt, openbaart het heimelijke; maar die getrouw is van geest, bedekt de zaak. 14 Als er geen wijze raadslagen zijn, vervalt het volk; maar de behoudenis is in de veelheid der raadsliden. 15 Als iemand voor een vreemde borg geworden is, hij zal zekerlijk verbroken worden; maar wie degenen haat, die in de hand klappen, is zeker. 16 Een aangename huisvrouw houdt de eer vast, gelijk de geweldigen de rijkdom vasthouden. 17 Een goedertieren mens doet zijn ziel wel; maar die wreed is, beroert zijn vlees. 18 De goddeloze doet een vals werk; maar voor dengene, die gerechtigheid zaait, is trouwe loon. 19 Alzo is de gerechtigheid ten leven, gelijk die het kwade najaagt, naar zijn dood jaagt. 20 De verkeerden van hart zijn de HEERE een gruwel; maar de oprechten van weg zijn Zijn welgevallen. 21 Hand aan hand zal de boze niet onschuldig zijn; maar het zaad der rechtvaardigen zal ontkomen. 22 Een schone vrouw, die van rede afwijkt, is een gouden bagge in een varkenssnuit. 23 De begeerte der rechtvaardigen is alleenlijk het goede; maar de verwachting der goddelozen is verbolgenheid. 24 Er is een, die uitstrooit, denwelken nog meer toegedaan wordt; en een, die meer inhoudt dan recht is, maar het is tot gebrek. 25 De zegenende ziel zal vet gemaakt worden; en die bevochtigt, zal ook zelf een vroege regen worden. 26 Wie koren inhoudt, dien vloekt het volk; maar zegening zal zijn over het hoofd des verkopers. 27 Wie het goede vroeg nazoeft, zoekt welgevalligheid; maar wie het kwade natracht, dien zal het overkomen. 28 Wie op zijn rijkdom vertrouwt, die zal vallen; maar de rechtvaardigen zullen groenen als loof. 29 Wie zijn huis beroert, zal wind erven; en de dwaas zal een knecht zijn desgenen, die wijs van hart is. 30 De vrucht des rechtvaardigen is een boom des levens; en wie zielen vangt, is wijs. 31 Ziet, de rechtvaardige wordt vergolden op de aarde, hoeveel te meer de goddeloze en zondaar!

Spreuken 11:1

Gelijk nauwgezetheid tegenover God een tak is van algemene rechtvaardigheid (hij is geen eerlijk man, die geen vroom man is) zo is rechtvaardigheid tegenover de mensen een tak van de ware Godsdienst, hij is geen vroom, geen Godvruchtig man, die geen eerlijk man is, ook kan hij niet verwachten dat zijn vroomheid Gode welbehaaglijk zijn zal, want:

1. Niets is meer aanstotelijk voor God dan bedrog in de handel. *Een bedrieglijke weegschaal is hier genomen voor allerlei onrechtmatige en bedrieglijke praktijken, zij zijn de Heere een gruwel*, en maken hen gruwelijk in Zijn ogen, die zich van zulke gevloekte kunsten bedienen om welvaart te verkrijgen. Het is een belediging van de gerechtigheid, waarvan God de schutsheer is, zowel als een onrecht aan onze naaste, van wie God de beschermer is. De mensen achten zulke bedriegerijen gering, denken dat er geen zonde is in hetgeen waarmee geld te verkrijgen is, en zolang het onontdekt blijft kunnen zij er zich niet om laken, een vlek is geen vlek voor zij ontdekt is, Hoséa 12:8, 9. Maar zij zijn er niet minder Gode een gruwel om, en Hij zal wrake doen over hen, die hun broederen bedriegen.

2. Niets is Gode meer welbehaaglijk dan een eerlijke, oprechte handel en wandel, en niets is meer noodzakelijk om ons en onze Godsdienstige verrichtingen Hem welbehaaglijk te maken, *een volkomen weegsteen is Zijn welgevallen*. Hij zelf gebruikt een rechte weegsteen, en de

welbehagen in hen, die Hem hierin navolgen. Een weegschaal die bedriegt onder voorgeven van geheel nauwkeurig recht te zijn, is daarom Gode een zoveel groter gruwel.

Spreuken 11:2

Merk op:

1. Hoe hij, die zich verhoogt, hier vernederd wordt, en hem schande wordt aangedaan. *Als de hovaardigheid komt, zal de schande ook komen.* Hoogmoed is een zonde, waarvoor de mensen alle reden hebben om zich te schamen. Het is schande voor een mens, die uit de aarde is voortgekomen, van aalmoezen leeft, van God afhankelijk is, en alles verbeurd heeft wat hij heeft, om hoogmoedig te zijn. Het is een zonde, waarover anderen schande roepen en waarop zij met minachting neerzien, wie hovaardig is, maakt zich verachtelijk, het is een zonde, waarvoor God de mensen dikwijls naar beneden brengt, zoals Hij Nebukadnézar en Herodes naar beneden gebracht heeft, wier schande en versmaadheid terstond op hun hoogmoedige eigenwaan is gevolgd want God wederstaat de hovaardigen, spreekt hen tegen, werkt hen tegen in hetgeen, waarop zij hoogmoedig zijn, Jesaja 2:11 en verv.

2. Hoe hij, die zichzelf vernedert, hier verhoogd wordt, en hem een schoon, groot karakter wordt toegeschreven. Gelijk er bij de hoogmoedigen dwaasheid is en schande zijn zal, zo is *er met de ootmoedigen wijsheid* en zal er eer met hem wezen, want iemands wijsheid verkrijgt hem achting, en doet zijn aangezicht blinken voor de mensen. Of, zo er sommigen laaghartig genoeg zijn om de ootmoedigen te vertreden, zal God hun genade geven, en dat zal hun eer wezen. In aanmerking nemende hoe veilig, hoe kalm en gerust zij zijn, die van een nederige geest zijn, zeggen wij: *Met de ootmoedigen is wijsheid.*

Spreuken 11:3

Er is niet alleen beloofd dat God de oprechten zal leiden, en gedreigd dat Hij de overtreders zal verstoren, maar opdat wij van beide ten volle verzekerd zullen zijn, wordt het hier voorgesteld, alsof dit uit de aard van de zaak als vanzelf voortvloeit.

1. De oprechtheid van een eerlijk man zal zelf zijn leidsvrouw wezen op de weg des plichts en de weg van de veiligheid. Zijn beginselen zijn vast, zijn regel is zeker, en daarom is zijn weg duidelijk en vlak, zijn oprechtheid maakt hem standvastig, en hij behoeft niet met iedere verandering van de wind van koers te veranderen, daar hij geen ander doel voor ogen heeft dan een goed geweten te bewaren. Oprechtheid en vroomheid zullen de mensen behoeden, Psalm 25:21.

2. De ongerechtigheid van een goddeloze zal zelf zijn verderf wezen. Gelijk de oprechtheid van een Godvruchtige zijn bescherming zal wezen al is hij ook nog zo aan gevaar blootgesteld, zo zal de verkeerdheid van de zondaren hun verderf wezen, al denken zij ook nog zo versterkt en beveiligd te zijn, zij zullen in kuilen vallen, die zij zelf hebben gegraven, Hoofdstuk 5:22.

Spreuken 11:4

De dag des doods zal een dag des toorns wezen, hij is een bode van Gods toorn, daarom heeft Mozes, toen hij nadacht over de sterfelijkheid van de mens, daar aanleiding in gevonden om de sterkte van Gods toorn te bewonderen, Psalm 90:11. Het is een schuld, die wij te betalen hebben, niet aan de natuur, maar aan Gods gerechtigheid. Na de dood het oordeel, en dat is een dag des toorns, Openbaring 6:17. Goed, of rijkdom, zal de mens van generlei nut zijn in die dag, hij zal noch de slag afwenden, noch de pijn wegnemen of verzachten, en noch veel minder de prikkel ontnemen aan de dood, van welk nut zal dus dan het geboorterecht van de wereld

hen beschermen, Ezechiël 7:19. Het is alleen *gerechtigheid*, die *van de dood redt*, een goede consciëntie maakt de dood gemakkelijk en neemt er de verschrikking uit weg, het is het voorrecht van de rechtvaardige alleen om van de tweede dood niet geschaad te worden, en aldus ook niet zeer geschaad te worden door de eerste dood.

Spreuken 11:5-6

Deze twee verzen zijn eigenlijk aan elkaar gelijk, zij hebben beide dezelfde strekking als vers 3. Want de waarheden hier zijn van zo'n gewisheid en van zo groot gewicht, dat zij ons niet te dikwijls ingeprint kunnen worden. Wij moeten ons door deze beginselen laten regeren.

1. Dat de wegen van de Godsdienst recht en veilig zijn, en dat wij er van een heilige gerustheid kunnen genieten. Een levend beginsel van trouw en genade zal zijn:
 - a. Onze beste gids op de rechte weg, om ons in ieder twijfelachtig geval te zeggen: Dit is de weg, wandel in henzelf. Hij, die zonder bedrog handelt, ziet rechthout, en ziet zijn weg voor zich.
 - b. Onze beste redding van elke bedrieglijke weg. De gerechtigheid van de oprechten is hun wapenrusting om hen te beschermen tegen de verlokkingen van de duivel en de wereld en tegen hun dreigementen.
2. De wegen van de goddeloosheid zijn gevaarlijk en verwoestend. *De goddeloze valt in ellende en verderf door zijn eigen goddeloosheid, hij wordt gevangen in zijn eigen verkeerdheid* als in een strik. O Israël, gij hebt uzelf verdorven, Hoséa 13:9,. Zijn zonde zal zijn straf zijn, dezelfde zaak, door welke zij dachten zich te beschutten, zal zich tegen hen keren.

Spreuken 11:7

Zelfs goddeloze mensen kunnen zolang als zij leven vol vertrouwen de verwachting koesteren op gelukzaligheid als zij sterven, of tenminste op geluk in deze wereld. De geveinsde heeft zijn hoop, waarin hij zich wikkelt zoals de spin in haar web, de wereldling verwacht grote dingen van zijn rijkdom, hij noemt hem goederen, opgelegd voor vele jaren, en hoopt er rust in te kunnen nemen en vrolijk te zijn, maar in hun dood zal hun verwachting worden verijdeld, de wereldling moet deze wereld verlaten, waarin hij verwachtte bestendig te zullen blijven, en de huichelaar zal niet komen in die wereld, waar hij dacht en verwachtte heen te gaan, Job. 27:8. Het zal de grote verzwaring zijn van de rampzaligheid van goddeloze mensen, dat hun hoop in wanhoop zal overgaan, op het ogenblik dat zij dachten haar met verwezenlijking gekroond te zien. Als een Godvruchtige sterft, worden zijn verwachtingen overtroffen, maar als een goddeloze sterft, is hij in zijn verwachting bedrogen, op die eigen dag vergaan zijn gedachten waarmee hij zich had geveleid, zijn hoop verdwijnt.

Spreuken 11:8

Gelijk altijd in de dood, zo is het ook soms in het leven: de rechtvaardigen worden buitengemeen bevoorrecht en de goddelozen teleurgesteld.

1. Godvruchtige mensen worden gered uit benauwdheden, waarin zij dachten te bezwijken, maar zij worden uitgevoerd in een overvloeiende verversing, Psalm 66:12, 34:20. God heeft een weg gevonden om Zijn volk te verlossen, toen zij aan verlossing wanhoopten, en hun vijanden reeds juichten alsof de woestijn hen had besloten.
2. De goddelozen komen in de benauwdheden, waarvan zij zich verre waanden, ja, waarin zij

voor de rechtvaardigen. Mordechai wordt van de galg gered, Daniel uit de kuil van de leeuwen, en Petrus uit de gevangenis, en hun vervolgers *komen in hun plaats*. De Israëlieten worden gered uit de Schelfzee, en de Egyptenaren verdrinken erin. Zo kostelijk zijn de heiligen in Gods ogen, dat Hij mensen in hun plaats geeft, Jesaja 43:3, 4.

Spreuken 11:9

Hier is:

1. Geveinsdheid kwaad beramende. Het is niet alleen de moordenaar met zijn zwaard, maar ar *de huichelaar met zijn mond*, die *zijn naaste verderft*, hem verlokken tot zonde, of in kwaad, door schoonschijnende woorden van vriendelijkheid en liefde. Dood en leven zijn in de macht van de tong, maar geen tong is noodlottiger dan de vleierende tong.

2. Eerlijkheid het plan verijdende en ontkomende aan de strik, *door wetenschap*, kennis van de raadslagen des Satans, *worden de rechtvaardigen bevrijd* uit de strikken, die de huichelaar voor hen gespannen heeft, de verleiders zullen de uitverkorenen niet bedriegen. Door de kennis van God en de Schriften en van hun eigen hart zullen de rechtvaardigen bevrijd worden van degenen, die loeren op een gelegenheid om hen te bedriegen, en hen aldus te verderven, Romeinen 16:18, 19.

Spreuken 11:10-11

Hier wordt opgemerkt:

1. Dat de Godvruchtigen over het algemeen door hun naasten worden bemind, maar dat niemand houdt van slechte mensen.

a. Weliswaar, er zijn enkelen, die vijanden zijn van de rechtvaardigen, die bevooroordeeld zijn tegen God en Godsvrucht, en voor wie het dus een kwelling is om Godvruchtige mensen macht en voorspoed te zien hebben, maar alle onpartijdige personen, zelfs degenen, die niet bijzonder Godsdienstig zijn, hebben voor een goed man een goed woord, en daarom zal het *als de rechtvaardigen welvaren*, als zij bevorderd worden, in staat worden gesteld om naar de begeerte huns harten goed te doen, zoveel te beter zijn voor allen, die hen omringen, en zal *de stad zich verblijden*. Tot eer en ter aanmoediging van de deugd, en omdat het de vervulling is van Gods belofte, behoren wij ons te verheugen als wij deugdzame mensen voorspoedig zien in de wereld, in eer zien gebracht.

b. Goddeloze mensen kunnen misschien hier en daar iemand hebben, die hun genegen is, en wel onder degenen, die ten enenmale zijn zoals zij, maar over het algemeen ontmoeten zij kwaadwilligheid onder hun naburen, zij kunnen gevreesd zijn, maar zij zijn niet bemind en daarom is *er gejuich als zij vergaan*. Het doet iedereen genoeg hen onteerd en ontwapend te zien, ontzet uit posten van vertrouwen en macht, uit de wereld verjaagd, en men wenst dat aan de stad geen groter onheil zal overkomen dan hun heengaan er voor is, en dat wel te meer omdat zij hopen dat de rechtvaardigen in hun plaats zullen komen, zoals zij in de plaats van de rechtvaardigen in benauwdheid komen, vers 8. Laat dan eerbeseft ons in de paden van de deugd houden, opdat wij begeerd mogen zijn terwijl wij leven, en betreurd zullen worden als wij sterven, en niet van het toneel weggefloten worden, Job 27:23, Psalm 52:7.

2. Dat er een goede reden hiervoor is, want zij, die goed zijn, doen goed, meer zoals het spreekwoord van de ouden zegt van de goddelozen komt goddeloosheid voort.

a. Godvruchtige mensen zijn openbare zegeningen "Vir bonus est commune bonum. Door de zegen van de oprechten," de zegeningen, waarmee zij gezegend zijn, die hun sfeer van nuttige werkzaamheid verruimen, door de zegeningen, waarmee zij hun naburen zegenen, door hun raad, hun voorbeeld, hun gebeden, en al de gevallen, waarin zij de openbare belangen van

wordt een stad verheven, aangenamer en gerieflijker gemaakt voor de inwoners, en van meer gewicht en aanzien onder haar naburen.

b. Goddeloze mensen zijn een ieder tot last, zij zijn de plaag van hun geslacht, *door de mond van de goddelozen wordt de stad verbroken*, door hun kwade samensprekingen worden goede zeden verdorven, de gehele stad wordt er door verdorven, wordt de deugd er uit verbannen en komen de oordelen Gods er over.

Spreuken 11:12-13

Stilzwijgen wordt hier aanbevolen als een blijk van ware vriendschap en een middel om haar te bewaren en in stand te houden, en daarom is het een blijk:

1. Van wijsheid. *Een man van verstand*, die over zijn eigen geest heerst, zal, als hij getergd wordt, *stilzwijgen*, opdat hij noch lucht zal geven aan zijn eigen hartstocht, noch de drift of de hartstocht van anderen zal opwekken door smadelijke woorden te gebruiken of scherpe opmerkingen te maken.

2. Van oprechtheid. Hij, *die getrouw is van geest*, die getrouw is, niet alleen aan zijn eigen belofte, maar aan het belang van zijn vriend, *bedekt iedere zaak*, die, zo zij ontdekt werd, ten nadele van zijn naaste zou zijn. Dit voorzichtig, vriendschappelijk bedekken, wordt hier gesteld tegenover twee boze ondeugden van de tong.

a. Met minachting van iemand spreken in zijn bijzijn. *Die verstandeloos* is, toont zijn dwaasheid hierin, dat hij zijn naaste veracht. Om het minst of geringst noemt hij hem Raka, en gij dwaas, en vertreedt hem, behandelt hem met minachting, alsof hij niet waardig was om bij de honden van zijn kudde gesteld te worden. Hij onderschat zichzelf, die aldus iemand onderschat, die van hetzelfde leem geformeerd is als hijzelf.

b. Op boosaardige wijze van iemand te spreken echter zijn rug, *een achterklapper* die met al de verhalen, die hij hoort, of zij waar of niet waar zijn, rondloopt, van huis tot huis gaat, om kwaad aan te stichten en onenigheid te zaaien, *openbaart het heimelijke*, geheimen, die hem toevertrouwd waren, en aldus verbreekt hij de wetten, en verbeurt hij al de voorrechten van vriendschap en van een vertrouwelijke omgang.

Spreuken 11:14

Hier is:

1. Het slechte voorteken van de ondergang van een rijk: *Waar in het geheel geen raadslagen zijn*, waar alles met roekeloosheid gedaan wordt, of waar geen wijze raadslagen zijn voor het algemene welzijn, slechts kuiperijen zijn voor partijen en partijbelangen, *vervalt het volk*, wordt het verbrokeeld, en wordt het een gemakkelijke prooi voor de gemene vijand. Voor kriegsverrichtingen zijn krijgsraden nodig, twee ogen zien meer dan een oog, en wederzijdse hulp en bijstand.

2. Het goede voorteken van de voorspoed eens rijke. *In de veelheid van de raadslieden*, die inzien dat zij elkaar nodig hebben, in overeenstemming met elkaar handelen tot welzijn van het publiek, *is behoudenis*, want de verstandige maatregelen, die de een niet inziет, daar kunnen de ogen van een ander voor open zijn. Zelfs voor onze persoonlijke aangelegenheden zullen wij dikwijls bevinden dat het voordelig voor ons is, om met velen te rade te gaan, als zij overeenkomen in hun raad, wordt onze weg er zoveel duidelijker door, als zij verschillen, kunnen wij het voor en tegen van de zaak horen, haar van alle zijden bezien en er zoveel beter door instaat zijn om tot een beslissing te komen.

Spreuken 11:15

Hier wordt ons geleerd:

1. In het algemeen: dat wij met onze bezittingen niet mogen doen wat wij willen. Hij, die ze ons gaf, heeft zich het recht voorbehouden om ons te besturen in het gebruik ervan, want zij zijn ons eigendom niet, wij zijn er slechts de rentmeesters van. En voorts, dat God in Zijn wet te rade gaat met onze belangen, en ons die barmhartigheid leert, welke thuis begint, zowel als die, welke daar niet moet eindigen. Er is een goed beheer en bestier van zaken, dat ook goede Godgeleerdheid is, een wijs beleid in het regelen van onze zaken, dat tot de aard van een Godvruchtig man behoort, Psalm 112:5. Iedereen moet rechtvaardig zijn voor zijn eigen gezin, want anders neemt hij zijn rentmeesterschap niet getrouw waar.

2. In het bijzonder, dat wij niet roekeloos en onnadenkend borg voor iemand moeten blijven.

a. Omdat er gevaar is, dat wij onszelf in moeilijkheden er mee brengen, onszelf, en ook ons gezin, als wij zijn heengegaan. *Als iemand borg geworden is voor een vreemde*, voor de eerste de beste, die er hem om vroeg, hem beloofd heeft hem op een andere tijd dezelfde dienst te bewijzen, iemand, wiens persoon hij misschien kent, en wiens omstandigheden hij meent te kennen, maar waarin hij zich vergist, hij *zal zeker verbroken worden*, er misschien zelf bankroet om moeten gaan. Onze Heere Jezus is borg geworden voor ons toen wij vreemdelingen waren, ja meer, toen wij vijanden waren, en Hij is *verbroken geworden*, het behaagde de Heere Hem te verbrijzelen.

b. Omdat hij, die zich voor al zulk borg blijven wacht, zich op veilige grond houdt. Dat kan iemand doen door zich niet verder in zaken te steken dan zijn vermogen of zijn crediet reikt, zodat hij het niet nodig heeft om anderen te vragen zich voor hem borg te stellen.

Spreuken 11:16

Hier:

1. Wordt toegegeven, dat *geweldigen de rijkdom vasthouden*, dat zij, die zich veel beweging geven in de wereld, mannen zijn van geestkracht en van invloed, die in staat zijn zich te handhaven tegenover allen, die hun in de weg treden, waarschijnlijk houden zullen wat zij hebben, en nog meer zullen verkrijgen, terwijl op hen, die zwak zijn, allen van rondom zullen aanvallen als roofvogels op een prooi.

2. Het wordt als toegestaan beschouwd en aangenomen, dat *een aangename huisvrouw* even bezorgd is om *haar eer op te houden*, haar reputatie voor wijsheid en zedigheid, nederigheid en heusheid en alle andere genadegaven, die de echte versierselen zijn van haar sekse als sterke mannen of geweldigen, om hun bezittingen vast te houden en te beveiligen, en die vrouwen, die in waarheid aangenaam, Godvruchtig zijn, zullen evenzo door haar wijsheid en haar goed gedrag haar eer handhaven en beveiligen. Een Godvruchtige vrouw is even achtbaar als een kloekmoedig man, en haar eer is even wel bewaard en veilig.

Spreuken 11:17

Het is een algemeen aangenomen beginsel: ieder voor zich, "Proximus egomet mini ik ben mijzelf het naast." Indien dit nu goed verstaan wordt, dan zal het een reden wezen om een Godvruchtige gezindheid in ons hart te koesteren en het verdorven vlees in ons te kruisigen. Wij zijn vrienden of vijanden van onszelf, zelfs ten opzichte van ons tegenwoordig welzijn, al naar wij ons al of niet door Godsdienstige beginselen laten regeren.

1. Een *goedertieren*, teerhartig *mens doet zijn ziel wel*, brengt en houdt zich op zijn gemak, hij heeft het genot van zijn plicht te doen en bij te dragen tot het welzijn en de behaaglijkheid van

met zijn tijdelijk goed, zal door God bewaterd worden met geestelijke zegeningen, die, naar hij zal bevinden, het meeste goed zullen doen aan zijn eigen ziel. Zie Jesaja 58:7 en verv. Indien gij uw ogen niet verbergt voor uw vlees, maar goeddoet aan anderen, zoals aan uzelf, als gij goed doet met uw eigen ziel, en haar opent voor de hongerige, dan doet gij goed aan uw eigen ziel, want de Heere zal uw ziel verzadigen en uw beenderen vaardig maken. Sommigen achten dat het tot de aard van een goedertieren mens behoort, dat hij veel werk maakt van zichzelf, de gezindheid, die hem barmhartig maakt voor anderen, zal hem dringen om zichzelf al het nodige toe te staan, en het goede van zijn arbeid te genieten. Onder de ziel kunnen wij de inwendige mens verstaan zoals de apostel haar noemt, en dan leert het ons dat de eerste en grote daad van barmhartigheid is, onze eigen ziel wel te voorzien van hetgeen nodig is om het geestelijk leven te onderhouden.

2. Een wreed, stug en boosaardig mens *beroert zijn eigen vlees*, en zo wordt zijn zonde zijn straf. Hij laat zich verhongeren en sterft van gebrek aan hetgeen hij heeft, omdat hij geen hart heeft om het te gebruiken, hetzij ten goede van anderen of van zichzelf. Hij is een kwelling voor zijn naaste betrekkingen, die hem zijn, hem behoren te zijn als zijn eigen vlees, Efëze 5:29. Nijd en boosaardigheid, een gulzig haken naar de wereld, zijn de verrotting van de beenderen en de wegtering van het vlees.

Spreuken 11:18

Op zeer noodlottige wijze bedriegen de zondaren zichzelf. *De goddeloze doet een bedrieglijk werk.* Hij bouwt zich een huis op het zand, dat hem bedriegen, teleurstellen zal als de storm komt, hij berooft zich datgene van zijn zonde, hetwelk hij nooit zal verkrijgen. De zonde heeft mij bedrogen en gedood. Heiligen leggen de beste waarborgen weg voor zichzelf, *voor degene, die gerechtigheid zaait, is trouwe loon.* Hij, die goed is en er zijn werk van maakt om goed te doen, met het oog op toekomstige beloning, zal een trouw, een gewis loon hebben, het is hem zo verzekerd als de eeuwige waarheid het zeker maken kan. Want die in de Geest zaait, zal in de Geest het eeuwige leven maaien.

Spreuken 11:19

Hier wordt aangetoond dat gerechtigheid niet slechts door het Goddelijk oordeel eindigen zal in leven, en goddeloosheid in dood, maar dat de gerechtigheid naar haar eigen aard een directe strekking heeft ten leven, en de goddeloosheid een directe strekking heeft ten dode.

1. Ware heiligheid is waar geluk, zij is er een voorbereiding voor, een voorsmaak en onderpand ervan. De gerechtigheid neigt en leidt de ziel tot het leven.
2. En evenzo is het dat zij, die zich toegeven in zonde, zich voorbereiden voor het verderf. Hoe heftiger iemand is in het najagen van de zonde, hoe ijveriger hij is in het bereiden van zijn eigen verderf, hij wekt het op als het schijnt te sluimeren, en verhaast het als het schijnt te toeven.

Spreuken 11:20

Het is van groot belang voor ons om te weten wat God haat en wat Hij liefheeft, ten einde ons dienovereenkomstig te gedragen, Zijn misnoegen te vermijden en ons aan te bevelen in Zijn gunst. Nu wordt ons hier gezegd:

1. Dat niets meer aanstotelijk is voor God dan veinzerij en dubbelzinnigheid, want dat wordt te kennen gegeven door het woord, hetwelk wij vertalen door *verkeerdheid*, gerechtigheid voorwendende, maar onrecht bedoelende, in kromme wegen wandelende ten einde niet ontdekt

zij toch hetgeen goed is belijden, en de zodanigen zijn meer dan andere zondaren de Heere een gruwel, Jesaja 65:5.

2. Dat niets meer welbehaaglijk is aan God dan oprechtheid en eerlijkheid. *De oprechten van weg*, die eerlijk zijn in hun bedoelingen en in hun handeling, die in eenvoudigheid en oprechtheid Gods in de wereld verkeren, en niet in vleselijke wijsheid, in dezulken heeft Hij een welgevallen. (Hebt gij ook acht geslagen op mijn knecht Job.) en Hij wil, dat wij hen bewonderen. Zie waarlijk een Israëliet! Spreuken 11:21 1.

Merk op, dat bondgenootschappen in zonde gewis verbroken zullen worden, en niet zullen baten tot bescherming van de zondaren. Al *ware het hand aan hand*, al zijn er ook velen, die door hun praktijken samenwerken om de goddeloosheid te ondersteunen, en die zich verbinden om elkaar bij te staan in haar te verdedigen tegen al de aanvallen van deugd en gerechtigheid, hoewel zij met elkaar in verbond zijn tot ondersteuning en bevordering ervan, hoewel slechte kinderen in de voetstappen treden van slechte ouders en besloten zijn om die handel aan te houden in trotsering van de Godsdienst, zal dit alles hen toch niet beschermen tegen de gerechtigheid van God, zij zullen niet onschuldig worden gehouden, het zal hen niet verontschuldigen te zeggen, dat zij slechts deden zoals de meesten deden, en zoals hun metgezellen deden, zij zullen niet ongestraft blijven, getuige de zondvloed, die over geheel een wereld van goddeloze mensen gebracht werd. Hun groot aantal, hun kracht en hun eenstemmigheid in de zonde, zal hun van geen nut zijn als de dag van de wreke komt.

2. Dat het overgaan van de Godsdienst van ouders op hun kinderen gezegend zal zijn, *het zaad van de rechtvaardigen*, dat in de voetstappen van de gerechtigheid treedt, zal wel in benauwdheid kunnen komen, maar ter bestemder tijd *zal het ontkomen*. Hoewel de gerechtigheid kan vertoeven eer zij komt om de goddelozen te straffen, en de genade kan vertoeven te komen om de rechtvaardigen te verlossen, zullen beide toch gewis komen. Soms wordt *het zaad van de rechtvaardigen*, hoewel het zelf niet rechtvaardig is, verlost om der wille van hun Godvruchtige voorouders, zoals dit dikwijls gebeurd is met Israël en met het zaad van David.

Spreuken 11:22

Door *rede* moeten wij hier Godsdienst en genade verstaan, een rechte smaak, dat is de eigenlijke betekenis van het woord, in de eer en het genot, welke in onbevleete deugd gelegen zijn, zodat *een vrouw, die van rede afwijkt*, een vrouw is van een loszinnige, ongebonde levenswandel. Merk dus op:

1. Dat het als algemeen aangenomen wordt beschouwd, dat schoonheid en bevalligheid van lichaam als *een gouden kleinnood* zijn, iets van grote waardij, en waar wijsheid en genade is om te waken tegen de verzoeking ervan, is schoonheid een groot sieraad. "Gratior est pulchro veniens de corpore virtus, Deugd heeft een bijzonder bevallig aanzien als zij gepaard gaat met schoonheid." Een dwaze vrouw van een lichtzinnig gedrag wordt gevoegelijk vergeleken bij een varken, al is zij ook nog zo'n schoon varken, dat zich wentelt in het slijk van vuile lusten, door welke het gemoed en het geweten verontreinigd zijn, en, al wordt zij ook gewassen, er toch toe wederkeert.

2. Het is jammer dat schoonheid aldus misbruikt wordt door hen, die bij hun schoonheid geen zedigheid, geen ingetogenheid hebben, zij schijnt slecht aan hen besteed, zij is volkomen misplaatst, zoals *een gouden ring in een varkenssnuif*, waarmee het varken de mesthoop doorsnuffelt, indien schoonheid niet behoed wordt door deugd, dan komt de deugd door de

betreuren dat diegenen ze hebben, die de wijsheid niet bezitten om er een goed gebruik van te maken.

Spreuken 11:23

Dit zegt ons wat *de begeerte* en *de verwachting* zijn van *de rechtvaardigen* en van *de goddelozen* en hoe zij zullen uitkomen, wat zij zouden willen hebben, en wat zij zullen hebben.

1. *De rechtvaardigen* zouden alleen willen hebben wat *goed is*, al wat zij begeren is dat het met allen om hen heen wel moge wezen, aan nie mand wensen zij kwaad toe, of leed maar geluk en welvaart aan allen, en voor hen zelf is hun begeerte niet om aan enigerlei boze lust te voldoen, maar om de gunst van een goede God te verkrijgen en de vrede van een goed geweten te behouden, en het goede zullen zij hebben, dat goede, hetwelk zij begeren, Psalm 37:4.

2. *De goddelozen* zouden toorn, *verbolgenheid* willen hebben, zij begeren de boze dag, dat Gods oordelen voldoening zullen geven aan hun hartstocht en hun wraakzucht, diegenen zullen verdoen, die hun in de weg staan, opdat zij voor zichzelf ook voordeel kunnen behalen door in troebel water te vissen, en toorn, verbolgenheid zullen zij hebben, zo zal hun oordeel wezen. Zij verwachten en begeren kwaad voor anderen, maar het zal op henzelf neerkomen, daar zij de vloek hebben liefgehad, zullen zij er genoeg van hebben, want hij zal hen overkomen.

Spreuken 11:24

Een mens kan rijk worden door op verstandige wijze uit te geven wat hij heeft, hij kan uitstrooien in werken van Godsvrucht, van barmhartigheid en edelmoedigheid, en toch toenemen, ja juist hierdoor toenemen, zoals het koren toeneemt door gezaaid te worden. Door met blijmoedigheid te gebruiken wat wij hebben, wordt onze geest opgewekt en aldus geschikt gemaakt voor het werk, dat wij te doen hebben, en door ons daar goed op toe te leggen, wordt hetgeen wij hebben vermeerderd. Maar het moet inzonderheid aan God worden toegeschreven, Hij zegent de gevende hand, en maakt haar aldus tot een winnende hand, 2 Korinthe 9:10. Geef, en u zal gegeven worden. Een mens kan arm worden door gierig te sparen wat hij heeft, door meer in te houden dan recht is, rechtmatige schulden niet te betalen, geen ondersteuning te verlenen aan de armen, niet in het nodige te voorzien voor zijn gezin, de noodzakelijke kosten niet toe te staan tot onderhoud van meubelen en andere goederen, *dit is tot gebrek*, dat is: het strekt tot armoede, het verstijft der mensen vernuft en vlijt, en verzwakt hun belangen, vernietigt hun crediet, en doet de zegen van God verbeuren. En laat de mensen ook nog zo gierig zijn met hetgeen zij hebben, als God er op blaast, gaat het teniet, een vuur, dat niet aangeblazen is, zal het verteren, Haggaï 1:6, 9.

Spreuken 11:25

Wij zijn zo achterlijk in werken van liefdadigheid, en zo gereed om te denken dat geven ons zal ruïneren, dat het ons telkens en nogmaals gezegd moet worden, dat het in zeer hoge mate in ons eigen belang is om goed te doen aan anderen, zoals tevoren, vers 17.

1. Wij zullen er het lieflijke van smaken in ons eigen hart. *De zegenende ziel*, die bidt voor de beproefden en in hun nood voorziet, die met Godvruchtige lippen en edelmoedige handen zegeningen uitstrooit, die ziel *zal vet gemaakt worden* van waar genot en verrijkt worden met meer genade.

2. Wij zullen er beide van God en de mens het loon voor ontvangen. Hij, die anderen *bevochtigt* met de stromen van zijn milddadigheid *zal ook zelf bewaterd worden*, God zal het

er geen schuren genoeg zullen zijn, Maleáchi 3:10. Mensen, die enig besef van dankbaarheid hebben, zullen het vergelden als het nodig is, of als er de gelegenheid toe is. De barmhartigen zullen barmhartigheid ontvangen, en wie vriendelijk is, aan die zal vriendelijkheid worden bewezen.

3. Wij zullen in staat gesteld worden om nog meer goed te doen. Hij die bevochtigt, zal als regen worden, zo lezen het sommigen, hij zal nieuwe toevoer krijgen, zoals de wolken, die weerkeren na de regen, en nog verder nuttig en aangenaam gemaakt worden zoals de regen op het pas gemaaid gras. Hij die onderwijst zal leren, zo leest het de Chaldeeër, hij die zijn kennis gebruikt om anderen te onderwijzen zal zelf door God onderwezen worden. Wie heeft en gebruikt wat hij heeft, aan die zal gegeven worden.

Spreuken 11:26

Zie hier

1. Welk gebruik wij moeten maken van de gaven van Gods milddadigheid, wij moeten ze niet ophopen bloot voor ons eigen gebruik en voordeel, opdat wij er verrijkt door worden, neen, wij moeten ze voortbrengen ten nutte van anderen, opdat zij er door ondersteund en onderhouden zouden worden. Als koren duur en schaars is, dan is het zonde om het in te houden, in de hoop dat het nog duurder zal worden, en alzo de marktprijzen hoog te houden en nog te doen stijgen, als zij reeds zo hoog zijn dat de armen er door lijden. In zulke tijden is het de plicht van hen, die voorraden van koren onder zich hebben, om met barmhartigheid te denken aan de armen, bereid te zijn om volgens de marktprijzen te verkopen en tevreden te zijn met matige winst, en er niet op uit te zijn om uit Gods oordelen gewin voor zichzelf te verkrijgen. Het is een edele en verrekende daad van barmhartigheid van hen, die voorraden in bezit hebben, waarmee zij het kunnen doen om er toe bij te dragen om de marktprijzen laag te houden, als de prijs van onze koopwaren buitensporig hoog wordt.

2. Hoe wij acht hebben te slaan op de stem des volks, wij moeten niet denken dat het een onverschillige zaak is, niet de moeite waard is om er op te letten, of het volk ons goed of kwalijk gezind is, of onze naburen goed of kwaad over ons denken, of zij voor ons bidden of ons vervloeken, want hier wordt ons geleerd hun vloek te vrezen en veel liever moeten wij onze winst willen derven dan ons hun vloek op de hals te halen, hun zegeningen begeren en er moeite voor doen om die te verkrijgen. Soms, "Vox populi vox Dei is de stem des volks de stem van God."

Spreuken 11:27

Merk op:

1. Zij, die naarstig zijn om goed te doen in de wereld, worden door God en de mensen bemind, hij die vroeg opstaat voor hetgeen goed is luidt het oorspronkelijke, die de gelegenheden opzoekt om zijn vrienden van dienst te zijn en de armen te helpen, en zich daarin ten koste geeft, verkrijgt gunst, allen om hem heen beminnen hem, spreken goed van hem, en zullen bereid zijn hem een vriendelijkheid te bewijzen en wat nog beter is, beter is dan het leven, hij heeft Gods goedertierenheid.

2. Zij, die vlijtig zijn om kwaad te doen, bereiden verderf voor zichzelf, *het zal hun overkomen*, vroeg of laat krijgen zij betaald in hun eigen munt. En merk op: *het kwade na te trachten* wordt hier gesteld tegenover *het goede na te jagen*, want die geen goed doen, doen kwaad.

Spreuken 11:28

1. Onze rijkdom zal ons falen als wij in de grootste nood zijn. Hij, *die er op vertrouwt*, alsof die hem de gunst van God kon verzekeren zijn bescherming en zijn deel kon wezen, *zal vallen*, als iemand, die met zijn gehele gewicht op een gebroken rietstaf steunt, die hem niet slechts zal teleurstellen, maar in zijn hand zal gaan en die zal doorboren.

2. Onze gerechtigheid zal ons van dienst zijn, als onze rijkdom faalt. *De rechtvaardigen zullen dan groenen als loof*, het loof van de gerechtigheid, als een boom welks blad niet afvalt, Psalm 1:3. Zelfs in de dood, als de rijkdom de mens faalt, zullen de beenderen van de rechtvaardigen groenen als het tedere gras, Jesaja 66:14. Als zij, die wortel schieten in de wereld verdorren, zullen degenen, die ingeënt zijn in Christus Zijn wortels en Zijn vettigheid deelachtig zijn geworden, vruchtbaar zijn en bloeien.

Spreuken 11:29

Twee uitersten in het beheer van familiezaken worden hier veroordeeld en de boze gevolgen ervan voorzegd.

1. Zorgvuldigheid en vleeselijke wijsheid van de ene kant. Er zijn zodanigen die door hun buitensporige ijver in het najagen van de wereld, hun overmatige bezorgdheid omtrent hun zaken, hun gemelijkheid onder verliezen, hun uiterste strengheid jegens hun dienstboden, hun karigheid tegenover hun gezin, *hun huis beroeren*, een voortdurende kwelling zijn voor allen, die hen omringen. Wederom anderen denken door partijschappen en veten in hun familie te onderhouden en aan te wakkeren, die in werkelijkheid een beroering zijn voor hun huis, voordeel voor zichzelf te behalen, er of geld door te gewinnen, of te sparen, maar beide zullen teleurgesteld worden: zij *zullen wind erven*. Alles wat zij door zulke kunstgrepen verkrijgen, zal niet slechts leeg en waardeloos zijn als de wind, maar luidruchtig en lastig, het zal ijdelheid en kwelling des geestes zijn.

2. Zorgeloosheid en gebrek aan gewoon gezond verstand, van de andere kant. Hij, die een dwaas is in zijn zaken, die ze of niet behartigt, of er verkeerd mee tewerk gaat, geen beleid en geen goede berekening heeft verliest niet slechts zijn reputatie en zijn invloed maar *wordt een knecht desgenen, die wijs van hart is*, hij is tot armoede vervallen, en is genoodzaakt om te werken voor zijn levensonderhoud, terwijl zij, die met wijsheid handelen, zich opwerken en er toe komen om heerschappij te hebben over hem en over anderen die hem gelijk zijn. Het is redelijk en gepast dat *de dwaas een knecht wordt van hen, die wijs van hart zijn*, en ook in dat opzicht zijn wij gehouden en verplicht om onze wil te onderwerpen aan de wil van God, Hem onderdanig te wezen, omdat wij dwazen zijn, en Hij oneindig wijs is.

Spreuken 11:30

Hieruit blijkt welke grote zegeningen Godvruchtige mensen zijn, inzonderheid zij, die daarbij grote wijsheid bezitten, voor de plaats hunner inwoning, en derhalve, hoe hogelijk zij gewaardeerd behoren te worden.

1. De rechtvaardigen zijn *als bomen des levens*, de vruchten van hun Godsvrucht en liefdadigheid, hun onderwijs, hun bestraffingen, hun voorbeeld en hun gebed, hun invloed in de hemel en op aarde zijn als de vruchten van die kostelijke, zegenrijke boom, die bijdraagt tot het onderhoud en de voeding van het geestelijke leven in velen, zij zijn de sieraden van het paradijs, Gods kerk op aarde, om wier wil hij bestaat.

2. De wijzen zijn nog iets meer, zij zijn bomen van de kennis, geen verboden maar geboden kennis. *Die wijs is*, zal door zijn wijsheid mee te delen, *zielen vangen*, ze er toe brengen om God lief te hebben en heiligheid lief te hebben, en zo wint hij hen voor de belangen van Gods

Abrahams proselieten worden de zielen, die hij verkregen had, genoemd, Genesis 12:5. Zij, die zielen willen vangen, hebben wijsheid nodig, om te weten hoe er mee om te gaan, en zij, die zielen vangen, tonen dat zij wijs zijn.

Spreuken 11:31

Dit is, geloof ik, de enige van Salomo's spreuken, waaraan dit woord ziet als aandachtsteken voorafgaat, hetgeen te kennen geeft, niet alleen dat zij een blijkbare waarheid bevat, die beschouwd kan worden, maar een grote, gewichtige waarheid, waarover men moet nadenken.

1. Sommigen verstaan de vergelding voor beide als misnoegen. *De rechtvaardigen* zullen, als zij verkeerd doen, voor hun overtredingen gestraft worden in deze wereld, en nog veel meer zullen de goddelozen gestraft worden voor hun zonden, die begaan worden, niet uit zwakheid, maar met opgeheven hand. Indien het oordeel begint van het huis Gods, wat zal er dan van de goddelozen worden? 1 Petrus 4:17, Lukas 23:31.

2. Ik versta het veeleer van een beloning voor de rechtvaardigen en straf voor de zondaren. Laat ons de vergeldingen zien van de Goddelijke voorzienigheid. Er zijn sommige vergeldingen *op de aarde*, in deze wereld, en in de dingen van deze wereld, welke bewijzen dat er een God is, die op de aarde richt, Psalm 58:12, maar zij zijn niet algemeen, vele zonden blijven ongestraft op de aarde, en goede diensten en daden onbeloond, hetgeen aanduidt dat er een toekomstig oordeel is, en dat er een nauwkeuriger en vollediger vergelding zal zijn in de toekomstige staat. Menigmaal wordt de rechtvaardigen hun gerechtigheid op aarde vergolden, hoewel dat niet de voornaamste, en nog veel minder de enige beloning is, die hetzij voor hen of door hen bedoeld is, maar al wat het Woord van God hun heeft beloofd of de wijsheid van God goed voor hen acht zullen zij hebben *op de aarde*. Ook *de goddeloze* en *de zondaar* worden soms op merkwaardige wijze gestraft in dit leven, natiën, geslachten en particuliere personen. En de rechtvaardigen, die niet de minste beloning verdienen, ontvangen toch een deel van hun loon hier op aarde, en nog veel meer zullen de goddelozen, die de zwaarste straf verdienen, een deel van hun straf op aarde ontvangen, als een voorsmaak en onderpand van erger, dat nog komen moet. En daarom: Zijt beroerd en zondigt niet. Indien diegenen twee hemelen hebben, die geen enkelen verdienen, veel meer zullen zij de twee hellen hebben, die beide verdienen.

HOOFDSTUK 12

1 Wie de tucht liefheeft, die heeft de wetenschap lief; maar wie de bestraffing haat, is onvernünftig. 2 De goede zal een welgevallen trekken van de HEERE; maar een man van schandelijke verdichtsel zal Hij verdoemen. 3 De mens zal niet bevestigd worden door goddeloosheid; maar de wortel der rechtvaardigen zal niet bewogen worden. 4 Een kloeke huisvrouw is een kroon haars heren; maar die beschaamt maakt, is als verrotting in zijn beenderen. 5 Der rechtvaardigen gedachten zijn recht; der goddelozen raadslagen zijn bedrog. 6 De woorden der goddelozen zijn om op bloed te loeren; maar de mond der oprechten zal ze redden. 7 De goddelozen worden omgekeerd, dat zij niet meer zijn; maar het huis der rechtvaardigen zal bestaan. 8 Een ieder zal geprezen worden, naardat zijn verstandigheid is; maar die verkeerd van hart is, zal tot verachting wezen. 9 Beter is, die zich gering acht, en een knecht heeft, dan die zichzelf eert, en des broods gebrek heeft. 10 De rechtvaardige kent het leven van zijn beest; maar de barmhartigheden der goddelozen zijn wreed. 11 Die zijn land bouwt, zal van brood verzadigd worden; maar die ijdele mensen volgt, is verstandeloos. 12 De goddeloze begeert het net der bozen; maar de wortel der rechtvaardigen zal uitgeven. 13 In de overtreding der lippen is de strik des bozen; maar de rechtvaardige zal uit de benauwdheid uitkomen. 14 Een ieder wordt van de vrucht des monds met goed verzadigd; en de vergelding van des mensen handen zal hij tot zich wederbrengen. 15 De weg des dwazen is recht in zijn ogen; maar die naar raad hoort, is wijs. 16 De toorn des dwazen wordt ten zelve dage bekend; maar die kloekzinnig is, bedekt de schande. 17 Die waarheid voortbrengt, maakt gerechtigheid bekend; maar een getuige der valsheden, bedrog. 18 Daar is een, die woorden als steken van een zwaard onbedacht uitspreekt; maar de tong der wijzen is medicijn. 19 Een waarachtige lip zal bevestigd worden in eeuwigheid; maar een valse tong is maar voor een ogenblik. 20 Bedrog is in het hart dergenen, die kwaad smeden; maar degenen die vrede raden, hebben blijdschap. 21 de rechtvaardigen zal geen leed wedervaren; maar de goddelozen zullen met kwaad vervuld worden. 22 Valse lippen zijn de HEERE een gruwel; maar die trouw handelen, zijn Zijn welgevallen. 23 Een kloekzinnig mens bedekt de wetenschap; maar het hart der zotten roept dwaasheid uit. 24 De hand der vlijtigen zal heersen; maar de bedriegers zullen onder cijns wezen. 25 Bekommernis in het hart des mensen buigt het neder; maar een goed woord verblijdt het. 26 De rechtvaardige is voortreffelijker dan zijn naaste; maar de weg der goddelozen doet hen dwalen. 27 Een bedrieger zal zijn jachtvang niet braden; maar het kostelijk goed des mensen is des vlijtigen. 28 In het pad der gerechtigheid is het leven; en in de weg van haar voetpad is de dood niet.

Spreuken 12:1

Hier wordt ons geleerd om te zien of wij genade hebben of niet, door na te gaan hoe wij staan tegenover de middelen van de genade.

1. Zij, die genade hebben en haar beminnen, zullen een welgevallen hebben aan al het onderricht, dat hun gegeven wordt bij wijze van raad, vermaning of bestraffing door het Woord of de voorzienigheid van God, ze zullen een goede opvoeding waarderen, en het geen hardheid, maar een gelukkig voorrecht achten, om onder strenge en verstandige tucht te zijn. Zij, die een getrouwe Evangelieprediking liefhebben, haar waarderen en met genoeg er naar *luisteren*, doen blijken dat zij de *wetenschap liefhebben*.

2. Diegenen tonen niet alleen ontbloot te zijn van genade, maar ontbloot van gezond verstand, die het als een belediging opnemen, als men hen op hun fouten en gebreken wijst, het voor een verkorting van hun vrijheid aanzien om aan hun plichten herinnerd te worden. *hij, die de bestraffing haat, is niet alleen dwaas maar onvernünftig*, zoals het paard en de muilezel, hetwelk geen verstand heeft, of de os, die tegen de prikkel slaat. Zij, die begeren te leven in loszinnige gezinnen, waar zij onder geen bedwang zijn, die de overtuiging smoren van hun eigen geweten, en diegenen voor hun vijanden houden, die hun de waarheid zeggen, zijn de *onvernünftigen*, van wie hier gesproken wordt.

Spreuken 12:2

1 Wii zijn in werkelijkheid zoals wii zijn voor God Diegenen zijn gelukkig in waarheid

donker en dreigend aanziet en zij weinig gunst vinden bij de mensen, want in Gods gunst is leven, en dat is de fontein van alle goed. En van de andere kant: diegenen zijn rampzalig, die Hij *verdoemt*, hoe zij ook door de mensen worden geprezen en toegejuicht, die Hij verdoemt, veroordeelt Hij tot de tweede dood.

2. Wij zijn voor God wat wij zijn voor de mensen, naar onze wandel is in de wereld. Onze Vader beoordeelt Zijn kinderen grotendeels naar de wijze, waarop zij zich gedragen jegens elkaar, en daarom zal een goed man, een man, die vriendelijk en barmhartig is en goeddoet, *welgevallen trekken van de Heere* door zijn gebeden, maar een boosaardig man, die boosheid verzint tegen zijn naasten, *zal Hij verdoemen*, als onwaardig om een plaats te hebben in Zijn koninkrijk.

Spreuken 12:3

Hoewel de mensen zich door zondige kunstgrepen kunnen verhogen, kunnen zij zich toch door zulke kunstgrepen niet bevestigen en veilig doen zijn, hoewel zij grote bezittingen kunnen verkrijgen, kunnen zij er toch geen verkrijgen, die blijvend zijn. *De mens zal niet bevestigd worden door goddeloosheid*, zij kan hen op hoge plaatsen brengen, maar die plaatsen zijn glad, glibberig, Psalm 73:18. De voorspoed, die verkregen wordt door zonde, is op zand gebouwd, en dat zal spoedig blijken. Hoewel Godvruchtige mensen weinig kunnen bezitten van de wereld, zal dat weinige toch duurzaam zijn, wat eerlijk verkregen is, zal stand houden, *de wortel van de rechtvaardigen zal niet bewogen worden*, hoewel hun takken kunnen worden geschud. Zij, die door het geloof geworteld zijn in Christus, zijn bevestigd, in Hem zijn hun geluk en hun vertroosting zo vast geworteld, dat zij nooit ontworteld kunnen worden.

Spreuken 12:4

1. Hij, die met een goede huisvrouw is gezegend, is zo gelukkig alsof hij op een troon was, want zij is niet minder dan een kroon voor hem. Een *deugdzame huisvrouw*, die vroom en verstandig is, vernuftig en vlijtig, werkzaam is tot welzijn van haar gezin, nauwgezet haar plicht betracht in iedere betrekking, een kloeke huisvrouw, die zonder ontoering of beroering kruis en tegenspoed kan dragen, zo een erkent haar echtgenoot als haar hoofd, en daarom is zij hem *een kroon*, zij is hem niet alleen tot een eer, zoals een kroon een sieraad is, maar zij ondersteunt zijn gezag en houdt het hoog in zijn gezin zoals een kroon een teken en een zinnebeeld is van macht. Zij is hem onderworpen en getrouw, en daarom leert zij zijn kinderen en zijn dienstboden om het ook te zijn.

2. Hij, die geplaagd is met een slechte vrouw, is even ellendig en rampzalig alsof hij op een mesthoop zat, want zij is niet beter dan *verrotting in zijn beenderen*, een ongeneeslijke ziekte daarenboven maakt zij hem nog *beschaamd*. Zij, die dom en traag, verkwistend en brooddronken, hartstochtelijk en kwaadsprekend is, verderft de eer en de aangenaamheid in het leven van haar echtgenoot. Als hij uitgaat, laat hij het hoofd hangen, want de gebreken van zijn vrouw zijn hem tot smaadheid en schande als hij tot zichzelf inkeert, ontzinkt hem de moed, hij is altijd in onrust, het is een beproeving, waaronder de geest, het gemoed grotelijks lijdt.

Spreuken 12:5

Het Woord van God is een oordeler van de gedachten en van de overleggingen des harten. Wij vergissen ons als wij denken dat gedachten vrij zijn, neen, zij zijn onder de kennisneming van God, en daarom onder het gebod, het bevel van God. Wij behoren waarnemers te zijn van de gedachten en overleggingen van ons eigen hart, en er onszelf naar te beoordelen, want zij zijn de eerstgeborenen van de ziel, die het meest haar onvermolmd beeld dragen. Rechte gedachten

goddeloosheid bewezen wordt dan door zijn boze plannen en overleggingen. Een Godvruchtig man kan boze opwellingen in zijn hart voelen opkomen, maar hij geeft er niet aan toe, blijft ze niet koesteren totdat zij in boze plannen rijpen en boze besluiten worden. Het is eens mensen eer eerlijke bedoelingen te hebben, dat zijn gedachten recht zijn, al is het ook dat een woord of een daad misplaatst, ontijdig is, of tenminste misverstaan en verkeerd voorgesteld wordt. Maar het is iemands schande altijd op kwaad bedacht te zijn, bedrieglijk te handelen en met boze streken om te gaan.

Spreuken 12:6

In het voorafgaande vers werden *de gedachten* van de goddelozen en rechtvaardigen met elkaar vergeleken, hier hun *woorden*, en die zijn naar de overvloed des harten is, 1. Goddeloze mensen spreken kwaad tot hun naburen, en wel waarlijk goddeloos zijn zij, wier *woorden* zien om *op bloed te loeren*, hun tongen zijn zwaarden voor hen, die hun in de weg zijn, voor Godvruchtigen, die zij haten en vervolgen. Zie een voorbeeld hiervan in Lukas 20:20, 21.

2. Godvruchtige mensen spreken tot hulp voor hun naburen, *de mond van de oprechten* is gereed om geopend te worden voor de zaak van de verdrukten, Hoofdstuk 31:8, om voor hen te pleiten, voor hen te getuigen, en hen aldus te redden, inzonderheid hen op wie de goddelozen *loeren*. Men kan soms met een enkel woord een zeer goed werk doen.

Spreuken 12:7

Hier wordt ons geleerd, zoals tevoren in vers 3, en in Hoofdstuk 10:25, 30:

1. Dat het gejuich van de goddelozen van korte duur is, zij kunnen voor een wijl verheven zijn, maar binnen weinig tijds worden zij ternedergeworpen, *omgekeerd*, en zij, die zo'n grote vertoning maakten, verdwijnen, hun plaats kent hen niet meer. *Keer de goddelozen om, en zij zijn niet*, zij staan op zo'n glibberige plaats, dat de minste aanraking van leed of moeite hen naar beneden brengt, zoals Sodomsappelen, die er fraai uitzien, maar als men ze aanraakt, tot stof worden.

2. Dat de voorspoed van de rechtvaardigen een goede bodem heeft en duurzaam is. De dood zal hen wegnemen, maar hun *huis* zal *bestaan*, hun gezin zal in stand blijven, en het geslacht van de oprechten zal gezegend zijn.

Spreuken 12:8

Hier wordt ons gezegd vanwaar een goede naam verwacht moet worden. Een goede reputatie is hetgeen, waarnaar door de meesten zeer ijverig gestreefd wordt, en waar zij dus zeer veel om geven. Nu is het zeker, 1. Dat de beste reputatie die is voor deugd en Godsvrucht en een verstandig levensgedrag. Een mens *zal geprezen worden* door allen, die verstandig en goed zijn in overeenstemming met het oordeel van God zelf, hetwelk dies zijn wij zeker, naar waarheid is, niet naar zijn rijkdom of zijn hoge rang, zijn behendigheid en list, maar *naardat zijn verstandigheid is*, naar de eerlijkheid van zijn bedoelingen en zijn voorzichtige keus van de middelen om ze tot stand te brengen.

2. De ergste verachting is die, welke op Goddeloosheid volgt, in tegenstelling met hetgeen goed is. *Die verkeerd van hart is*, die zich afwendt naar kromme wegen en er met verkeerdheid des harten op voortgaat, *zal veracht worden*. Gods voorzienigheid zal hem tot armoede brengen en tot versmaadheid, allen, die een waar besef van eer hebben, zullen hem verachten als onwaardig om enigerlei omgang met hem te hebben en niet geschikt om vertrouwd te worden, als een vlek en een schande voor het mensdom.

Spreuken 12:9

Het is de dwaasheid van sommigen, dat zij gaarne naar buiten een groot aanzien hebben, een grote staat willen voeren, alsof zij personen van hoge rang waren, terwijl het hun tehuis aan het nodige ontbreekt en, als hun schulden betaald waren, er niet zoveel over zou blijven om er een stuk brood voor te kopen, ja meer, die zich het nodige voedsel onthouden om fraaie klederen te kunnen kopen, ten einde er zwierig uit te zien, want fraaie veren maken fraaie vogels. Veel beter in ieder opzicht is de toestand en het karakter van hen, die met geringer omgeving tevreden zijn, waar zij geminacht worden om de eenvoudigheid van hun gewaad en de geringheid hunner positie, teneinde in staat te zijn om zich niet alleen het nodige, maar ook het gerieflijke te verschaffen in hun woning, niet alleen brood, maar een knecht om hun diensten te bewijzen, hun iets van het werk uit de handen te nemen. Aan hen, die het zo aanleggen, dat zij tehuis aangenaam en in overvloed kunnen leven, moet de voorkeur gegeven worden boven hen, die naar bulten pracht en weelde ten toon spreiden, hoewel zij de middelen niet hebben om die grote staat te kunnen ophouden, wier hart niet verootmoedigd is, als hun toestand gering is.

Spreuken 12:10

Zie hier:

1. In hoe hoge mate een Godvruchtige barmhartig is, hij heeft niet slechts medelijden met de menselijke natuur onder haar grootste vernedering of verlaging, maar hij *geeft ook acht op het leven van zijn beesten*, niet alleen omdat zij hem dienen, maar omdat zij Gods schepselen zijn, en in overeenstemming met Gods voorzienigheid, die mens en beest behoedt. De beesten die onder onze zorg zijn, moeten van het nodige worden voorzien, zij moeten geschikt voedsel en rust hebben, en nooit worden mishandeld of getiranniseerd. Bileam werd bestraft omdat hij zijn ezelin sloeg. De wet zorgde voor ossen. Diegenen dus zijn onrechtvaardige mensen, die niet rechtvaardig zijn tegenover het redeloos vee, zij, die woest en wreed tegen hen zijn, geven blijk van een gewoonte van barbaarsheid, en werken er toe mee dat het gehele schepsel zucht, Romeinen 8:22.

2. In hoe hoge mate een goddeloos man onbarmhartig is, zelfs zijn *barmhartigheden zijn wreed*, het natuurlijk medelijden, dat in hem is als mens, is verloren, en is door de kracht van het bederf veranderd in hardheid van hart, zelfs hetgeen zij voor medelijden willen doen doorgaan, is nog wreed, zoals Pilatus besluit betreffende Christus, de onschuldige: ik zal hem kastijden en loslaten. Hun voorgewende goedheid is slechts een dekmantel voor voorgenomen wreedheid.

Spreuken 12:11

Het is der mensen wijsheid om hun zaken te behartigen en een eerlijk beroep te volgen want dat is de weg om onder de zegen van God het levensonderhoud te verkrijgen. *Die zijn land bebouwt*, waarvan hij of de eigenaar of de bezitter is, aan zijn werk blijft, en zich moeite wil geven, zal, zo hij er al geen grote bezitting van maakt (waartoe is dat ook nodig?) toch *van brood verzadigd worden*, zal voor zich en zijn gezin het brood zijns bescheiden deels hebben, genoeg om met gemak door de wereld te gaan. Zelfs in het vonnis des toorns is nog deze genade: gij zult brood eten, al is het ook in het zweet uws aanschijns. Aan Kaïn was dit ontzegd, Genesis 4:12. Wees vlijtig, dat is het middel om uw bedrijf aan de gang te houden, en dan zal uw bedrijf u onderhouden. Gij zult eten van de arbeid uwer handen. Het is der mensen dwaasheid om hun zaken te veronachtzamen, die dat doen zijn *verstandeloos*, want dan geraken zij in gezelschap van ijdele mensen, wier slechte handelingen zij navolgen, en zo komen zij tot broodsgebrek, tenminste tot gebrek aan hun eigen brood, waardoor zij anderen

Spreuken 12:12

Zie hier:

1. Wat de zorg en het streven is van een goddeloze, hij wil kwaad doen, hij *begeert het net van de bozen*, o ware ik slechts zo slim als die en die, kon ik zoals hij goede winst behalen uit hen, met wie ik te doen heb, verstond ik slechts zijn kunst van bedriegen en misleiden, opdat ik mij kon wreken op iemand, tegen wie ik een wrok heb, even krachtig en afdoend als hij het kan! Hij begeert de sterkte, of vesting van boze mensen zo lezen sommigen het om veilig te zijn bij kwaaddoen.

2. Wat de zorg en het streven is van een Godvruchtige: *zijn wortel zal vrucht geven*, en is zijn kracht en vastigheid, en dat is het wat hij begeert, goed te doen en bevestigd te zijn in goeddoen. De goddeloze begeert slechts een net om voor zichzelf te vissen, de rechtvaardige begeert vrucht op te leveren ten voordele van anderen, en tot heerlijkheid Gods, Romeinen 14:6.

Spreuken 12:13

Zie hier:

1. De bozen zich door hun dwaasheid in moeilijkheden verstrikkende, als God hen in gerechtigheid aan henzelf overlaat. Zij worden dikwijls *verstrikt door de overtreding hunner lippen*, hun eigen tong snijdt hun de keel af, door de heerlijkheden te lasteren stellen zij zich bloot aan de openbare gerechtigheid, door boze taal te spreken, scheldwoorden te geven, halen zij zich de toorn van bijzondere personen op de hals, die hun een proces aandoen wegens laster. Menigeen heeft voor de overtreding van zijn lippen duur moeten betalen in deze wereld, en heeft de geselstriemen op zijn rug gevoeld, uit gebrek aan een breidel voor zijn tong, Psalm 64:9.

2. De rechtvaardigen, die zich door hun wijsheid redden uit benauwdheid, als God in Zijn genade hun te hulp komt. *De rechtvaardige zal uit de benauwdheid uitkomen*, waarin de goddelozen zich hals over hoofd gestort hebben. Er wordt te kennen gegeven dat de rechtvaardigen wel in benauwdheid komen kunnen, maar als zij vallen worden zij niet weggeworpen, Psalm 37:24, en vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit alle die redt hem de Heere, Psalm 34:20.

Spreuken 12:14

Om ons op te wekken tot ieder goed woord en werk wordt ons hier verzekerd:

1. Dat zelfs goede *woorden* goeds zullen opleveren, vers 14. *Een ieder wordt van de vrucht des monds met goed verzadigd*, hij zal thans lieflijkheid en vertroosting verkrijgen, het innerlijk genoegen, dat werkelijk verzadigt, voldoet *door de vrucht zijns monds*, door het goed dat hij doet met zijn Godvruchtige gesprekken en wijze raad. Terwijl wij anderen onderwijzen, kunnen wij zelf leren en ons voeden met het brood des levens, dat wij voor anderen breken.

2. Dat goede werken nog veel meer overvloedig beloond zullen worden. *De vergelding van des mensen handen*, van al zijn werk en arbeid van de liefde, alles wat hij gedaan heeft tot eer en heerlijkheid van God en het welzijn van zijn geslacht, *zal tot hem wederkeren* en hij zal maaien zoals hij gezaaid heeft. Het kan ook verstaan worden van de algemene regel van de gerechtigheid. God zal een ieder vergelden naar zijn werken, Romeinen 2:6.

Spreuken 12:15

1. Wat het is dat een dwaas er van terughoudt om wijs te zijn. *Zijn weg is recht in zijn ogen*, hij denkt dat hij in alles wat hij doet het bij het rechte eind heeft, en hij vraagt niet om raad, omdat hij niet begrijpt dat hij die nodig heeft. Hij vertrouwt dat hij de weg weet, hem niet kan missen, en daarom vraagt hij niet naar de weg. De regel, waarnaar hij handelt, is: *te doen wat recht is in zijn ogen*, te wandelen in de weg zijn harten, "quicquid libel, licet zijn wil maakt hij tot zijn wet." Hij is een dwaas, die zich laat regeren door zijn oog en niet door zijn geweten.

2. Wat het is, dat een wijs man er voor behoedt om een dwaas te zijn, hij wil raad aannemen, wenst dat men hem goede raad zal geven, hij *hoort naar raad*, daar hij zijn eigen oordeel mistrouwt en hoge prijs stelt op de aanwijzingen van hen, die wijs en Godvruchtig zijn. Hij is wijs, het is een teken dat hij het is, en zal dit waarschijnlijk blijven, wiens oor altijd open is voor goede raad.

Spreuken 12:16

Drift is dwaasheid: Een dwaas wordt gekend aan zijn toorn, zo lezen sommigen de zin. Niet dat een wijs man niet toornig kan zijn als er goede reden voor is, maar dan houdt hij zijn toorn in bedwang, hij is *zijn toorn meester*, terwijl de toorn van een dwaas hem beheerst. Hij, die, als hij getergd of geprikkeld wordt zich terstond lucht geeft in onbetamelijke uitdrukkingen, wiens drift zijn gelaat verwringt die woedend wordt zodat hij zichzelf vergeet, voorzeker, Nabal is zijn naam, en dwaasheid is met hem. *De toorn van de dwazen wordt tenzelven dage bekend*, hij maakt hem openlijk bekend, in welk gezelschap hij zich ook bevindt, of, hij wordt bekend op dezelfde dag wanneer hij geprikkeld wordt, hij kan er niet mee wachten om te tonen dat hij boos is. Zij, die spoedig toornig zijn, die door het minste vonkje terstond in vlam geraken, hebben de heerschappij niet over hun geest, die zij behoorden te hebben. Zachtmoedigheid is wijsheid. *Die kloekzinnig is, bedekt de schande*.

a. Hij bedekt de hartstocht, die in zijn eigen binnenste woedt, als zijn geest bewogen, ontroerd is, zijn hart brandende in hem is, bewaart hij zijn mond als met een breidel, en onderdrukt, smoort zijn toorn. Toorn is schande, en hoewel een wijs man er niet volkomen vrij van is, schaamt hij er zich over, bestraft hij er zichzelf om, laat hij de boze geest niet aan het woord komen.

b. Hij bedekt de belediging, die hem is aangedaan ziet haar voorbij, bedekt haar zoveel als hij kan voor zichzelf, opdat hij in zijn toorn er over niet te ver zal gaan. Het is een vriendelijkheid jegens onszelf, en draagt veel bij tot de rust van ons eigen gemoed, om de beledigingen, die ons worden aangedaan, te verzachten en te verontschuldigen, inplaats van ze te verzwaren en ze nog erger voor te stellen dan zij zijn, waartoe wij maar al te veel geneigdheid hebben.

Spreuken 12:17

Hier is:

1. Een getrouw getuige geprezen als een eerlijk man. Hij, die er een gewetenszaak van maakt om de waarheid te zeggen, die alle dingen naar recht en billijkheid voorstelt naar zijn beste weten, hetzij voor het gerecht of in de gewone omgang, hetzij hij al of niet onder ede is, *maakt gerechtigheid bekend*, hij doet blijken dat hij geregeerd en bestuurd wordt door de beginselen en wetten van de gerechtigheid en hij bevordert de gerechtigheid door haar te eren en er de bedoeling van te dienen. Een *vals getuige* veroordeeld als een bedrieger, hij maakt bedrog bekend, hij toont niet slechts hoe weinig bezwaar hij er in ziet om hen te bedriegen met wie hij te doen heeft, maar dat hij er behagen in vindt, en dat hij door een leugenbeest wordt bezeten. Het is ons allen zeer nodig om bevreesd te zijn voor de zonde van liegen, er een afschuw van te hebben, Psalm 119:163, en naar een heersend beginsel van eerlijkheid te streven.

De tong is dood of leven, vergif of medicijn al naar zij gebruikt wordt.

1. Er zijn woorden, die snijden en doden die *als steken zijn van een zwaard*. Smadelijke woorden grieven het gemoed van hen tot wie zij gericht zijn, doorvlijmen hun het hart, laster zal als een zwaard de eer wonden van hen, van wie hij gesproken is, en misschien wel ongeneeslijk, fluisteringen en boze vermoedens zullen als een zwaard de banden van de liefde en vriendschap doorsnijden en scheiding maken tussen hen, die elkaar het dierbaarste waren.

2. Er zijn woorden, die genezend zijn, *de tong van de wijzen is medicijn*, de wonden helende, die door de achterklappende tong veroorzaakt werden, alles wederom wel makende, de vrede herstellende, en de geschillen bijleggende, de mensen bewegende tot verzoening. De wijsheid zal geschikte geneesmiddelen vinden tegen het kwaad, dat door laster en kwaadspreken aangericht werd.

Spreuken 12:19

Zij het opgemerkt tot de eer van de waarheid, deze heilige zaak:

1. Dat, indien waarheid gesproken wordt, zij stand zal houden, wie er zich ook door gegriefd acht, of er vertoornd om is, groot is de waarheid en zij zal zegevieren, wat waar is zal altijd waar blijven, wij kunnen ons er aan houden, en behoeven niet te vrezen gelogenstraft of beschaamd te zullen worden.

2. Dat, als de waarheid ontkend wordt, zij mettertijd toch aan het licht zal komen, *een valse tong*, die de dingen onder een vals licht, onder valse kleuren voorstelt, is maar *voor een ogenblik*, de leugen zal weerlegd worden, de leugenaar zal, als hij gerechtelijk ondervraagd wordt, blijken zichzelf tegen te spreken in hetgeen hij verhaalt, hij blijft zich niet gelijk, zoals hij, die de waarheid spreekt, en als hij op een leugen wordt betrapt, zal hij zijn doel niet bereiken, en men zal hem nooit meer geloven. De waarheid kan verduisterd worden, maar zij zal weer in het licht treden. Diegenen dus, die de leugen tot hun toevlucht stellen, zullen bevinden dat ze een toevlucht van de leugen is.

Spreuken 12:20

Zij, die kwaad smeden, bedenken hoe zij anderen zullen bedriegen om het tot stand te kunnen brengen, maar in het eind zal het blijken, dat zij slechts zichzelf bedriegen. Zij, die *kwaad smeden* onder schijn van vriendschap, hebben hun hart vol van dit en dat voordeel dat zij er door zullen behalen, deze en die voldoening, die zij er door zullen smaken, maar het is alles bedrog en misrekening. Laat hen het nog zo slim bedenken of aanleggen: de bedriegers zullen bedrogen worden. Zij, die te rade gaan met het welzijn hunner naburen, die de dingen bedenken, welke tot vrede dienen, en vreedzame raad geven, pogingen tot genezing bevorderen en, naar hun sfeer van werkzaamheid is, het openbare welzijn bevorderen, zullen er niet slechts de eer, maar ook de vertroosting van hebben, blijdschap en welslagen zal hun te beurt vallen, misschien wel meer dan zij verwachtten. Zalig zijn de vreedzamen.

Spreuken 12:21

1. Godsvrucht is een gewisse bescherming. Als de mensen oprecht rechtvaardig zijn, dan heeft de rechtvaardige God zich verbonden dat hun geen leed zal wedervaren, Hij zal door de kracht van Hem in hen, dat beginsel van gerechtigheid, hen bewaren voor het kwaad van de zonde, zodat zij, hoewel zij verzocht worden, door de verzoeking niet worden overwonnen. En hoewel zij in benauwdheid kunnen komen, ja in vele benauwdheden, zal in die benauwdheden toch voor hen geen kwaad wezen, wat zij ook voor anderen mogen wezen, Psalm 91:10, want God

2. Even zeker is goddeloosheid een verderf, een verwoesting. Zij, die leven in minachting van God en de mensen, op kwaad bedacht zijn, er op uit zijn om kwaad te doen, *zullen met kwaad vervuld worden*. Zij zullen al meer en meer boosaardig worden, vervuld worden met alle ongerechtigheid, Romeinen 1:29. Of, zij zullen rampzalig gemaakt worden door het kwaad, dat over hen komt. Zij, die zich verlustigen in kwaad, zullen er genoeg van hebben. Het gehele vers wordt door sommigen aldus gelezen: Geen kwaad zal de rechtvaardigen wedervaren, hoewel de goddelozen vervuld zijn van kwaad en boosaardigheid tegen hen. Zij zullen veilig wezen onder de bescherming des hemels, al zou ook de hel tegen hen losbreken.

Spreuken 12:22

Hier wordt ons geleerd:

1. Het liegen te haten, en erop de uiterste afstand van te blijven, omdat het de Heere een gruwel is, en diegenen gruwelijk maakt in Zijn ogen, die er zich in toegeven, niet alleen omdat het een verbreken is van Zijn wet, maar omdat het verwoestend is voor de menselijke samenleving.

2. Om nauwgezet waar te zijn, niet alleen in woorden, maar in al onze daden, omdat zij, die *getrouw handelen*, oprecht zijn in al hun handelingen, *Zijn welgevallen zijn* en Hij een welbehagen in hen heeft. Het is ons een genot om te spreken met en gebruik te maken van degenen, die eerlijk zijn en in wie wij vertrouwen kunnen stellen, laat ons dan zodanigen zijn, opdat wij ons in de gunst, beide van God en de mensen, kunnen aanbevelen.

Spreuken 12:23

Hij, die wijs is, is er niet op uit om zijn wijsheid uit te bazuinen, en het is zijn eer dat hij dit niet doet, hij deelt zijn wijsheid mee als zij tot stichting kan zijn voor anderen, maar hij verbergt haar als het tonen ervan alleen tot zijn eigen lof zou strekken. Als kundige mensen verstandige mensen zijn, zullen zij zorgvuldig alles vermijden wat naar pralerij lijkt, en niet alle gelegenheden te baat nemen om hun geleerdheid te tonen en hun belezenheid, maar haar alleen voor goede doeleinden gebruiken, en dan kunnen hun werken hen prijzen. "Ars est celare artem De volmaaktheid van de kunst is haar te verbergen." Hij, die dwaas is, kan het niet laten om zijn dwaasheid bekend te maken, en het is zijn schande dat hij het niet kan, *het hart van de zotten roept* door hun woorden en daden *dwaasheid* uit, hetzij dat zij niet begeren haar te verbergen zo weinig besef hebben zij van goed en kwaad, van eer of oneer of dat zij niet weten haar te verbergen zo weinig wijsheid bezitten zij in het bestuur over zichzelf, Prediker 10:3.

Spreuken 12:24

1. Naarstigheid is de weg tot bevordering. Salomo heeft Jerobeam bevorderd, omdat hij zag dat hij arbeidzaam was en acht gaf op zijn werk, 1 Koningen 11:28. Mensen, die zich moeite geven in studie en om nuttig werkzaam te zijn, zullen hierdoor zo'n invloed en reputatie verkrijgen, dat het hun heerschappij zal bezorgen over allen, die rondom hen zijn, waardoor zij dan op verwonderlijke wijze in eer en aanzien klommen. Hij, die getrouw was over weinig, zal over veel gezet worden. De ouderlingen, die arbeiden in het Woord en de leer, zijn dubbele eer waardig, en zij, die naarstig zijn als zij jong zijn, zullen datgene verkrijgen wat hen in staat zal stellen te regeren, en aldus te rusten, als zij oud geworden zijn.

2. Schurkerij is de weg naar slavernij, *de bedriegers zullen onder cijns wezen*. Zij, die door uitvluchten en oneerlijke kunstmiddeltjes aan de kost komen, omdat zij zich geen moeite

worden gehouden. Zij, die vlijtig en eerlijk zijn, in hun leerjaren, zullen meesters worden in hun beroep, maar die dit niet zijn, zijn de zotten, die al hun dagen knechten moeten wezen van hen, die wijs van hart zijn.

Spreuken 12:25

Hier is:

1. De oorzaak en het gevolg van neerslachtigheid. Het is *bekommernis in het hart*, het is een last van zorg en vrees en smart op het gemoed, die het neerdrukt en de mens de kracht beneemt om te doen wat er gedaan moet worden, of de moed om te dragen wat gedragen moet worden, hij maakt dat hij geheel ter neergebogen en als verslagen is. Zij, die aldus gedrukt zijn, kunnen noch de plicht vervullen noch de vertroosting smaken van enigerlei betrekking, toestand of omgang. Zij dus die daar neiging toe hebben, moeten er tegen waken en bidden.

2. De genezing ervan. *Een goed woord* van God, toegeëigend door het geloof, *verblijdt het*, zo'n woord als dit (zegt een van de rabbijnen). Werp uw zorg op de Heere, en Hij zal u onderhouden, het goede woord van God, inzonderheid het Evangelie, is bestemd om het hart te verblijden van hen, die vermoeid en belast zijn Mattheüs 11:28. Leraren moeten helpers zijn om die blijdschap te geven.

Spreuken 12:26

Zie hier:

1. Dat de Godvruchtigen hun eigen welvaren bevorderen, want zij hebben in zichzelf een voortreffelijk karakter, en zij verzekeren zich een voortreffelijk deel, en in beide overtreffen zij anderen. *De rechtvaardige is overmoediger dan zijn naaste*, aldus de lezing van de kanttekening. Hij is rijker, hoewel niet in het goed van deze wereld, maar in genade en vertroosting des Geestes, die de ware rijkdom is. Er is een wezenlijke voortreffelijkheid in de Godsdienst, hij adelt de mensen, boezemt hun edele beginselen in, maakt hen krachtig, het is een voortreffelijkheid, die in het oog van God, die de ware beoordelaar is van voortreffelijkheid, van grote waardij is. Zijn nabuur kan groter aanzien hebben in de wereld, kan meer toegejuicht worden, maar de rechtvaardige bezit de innerlijke waardij.

2. Dat goddeloze mensen in hun eigen nadeel handelen, zij wandelen op een weg, die hen verleidt. Hij schijnt hun toe niet slechts een aangename weg te zijn, maar de rechte weg, hij is zo aangenaam voor vlees en bloed, dat zij zich vleien met het denkbeeld, dat hij niet verkeerd kan wezen, maar het doel dat zij zich voorstellen zullen zij niet bereiken, het goed waarop zij hopen, zullen zij niet genieten, het is alles misleiding en bedrog, en daarom is de rechtvaardige wijzer en gelukkiger dan zijn naaste, die hem toch veracht en vertreedt.

Spreuken 12:27

Hier is:

1. Hetgeen ons een haat kan inboezemen tegen bedrog. De bedrieger heeft gebraden vlees, maar wat hij braadt is niet *zijn eigen jachtvangst*, het is hetgeen, waar anderen zich moeite voor gegeven hebben, hij leeft en teert op de vrucht van hun arbeid, zoals de hommels in de bijenkorf. Of, indien luie, bedrieglijke mensen iets op jacht gevangen hebben (jagers zijn zelden mannen van zaken) braden zij het toch niet als zij het gevangen hebben, zij hebben geen genot of genoeg ervan misschien snijdt God in Zijn voorzienigheid het genot ervan af voor hen.

eens vlijtigen, hoewel misschien niet groot, toch *kostelijk is*. Het komt van Gods zegen, hij smaakt er genot in, het doet hem goed, hem en zijn gezin. Het is zijn eigen dagelijks brood, niet brood uit de mond van anderen genomen en daarom ziet hij dat God het hem geeft in verhoring van zijn gebed.

Spreuken 12:28

De weg van de Godsdienst wordt ons hier aanbevolen:

1. Als een rechte, duidelijke, gemakkelijke weg, het is *de weg van de gerechtigheid*, Gods geboden (de regel waarnaar wij moeten wandelen) zijn allen heilig, rechtvaardig en goed, de Godsdienst heeft gezond verstand en billijkheid aan zijn zijde, het is *een voetpad*, een weg die God voor ons bereid heeft, Jesaja 35:8, het is een heirbaan, de koninklijke weg, een weg, die voor ons door al de heiligen werd betreden de goede oude weg, vol van de voetstappen van de kudde.

2. Als een veilige, aangename, lieflijke weg.

a. Er is niet slechts leven aan het einde ervan, maar er is leven in die weg, alle ware vertroosting en voldoening. De gunst van God die beter is dan het leven, de Geest, die leven is.

b. Er is niet slechts leven in, maar zo dat er *de dood niet in* is, geen droefheid van de wereld, die de dood werkt en een bitter bijmengsel is in onze tegenwoordige blijdschap en leven. Er is geen einde aan het leven, dat in het pad van de gerechtigheid is. Hier is er leven, maar er is ook dood. *In het pad van de gerechtigheid is leven en geen dood*, leven en onsterfelijkheid.

HOOFDSTUK 13

1 Een wijs zoon hoort de tucht des vaders; maar een spotter hoort de bestraffing niet. 2 Een ieder zal van de vrucht desmonds het goede eten; maar de ziel der trouwelozen het geweld. 3 Die zijn mond bewaart, behoudt zijn ziel; maar voor hem is verstorning, die zijn lippen wijd opendoet. 4 De ziel des luiaards is begerig, doch er is niets; maar de ziel der vlijtigen zal vet gemaakt worden. 5 De rechtvaardige haat leugentaal; maar de goddeloze maakt zich stinkende, en doet zich schaamte aan. 6 De gerechtigheid bewaart de oprechte van weg; maar de goddeloosheid zal de zondaar omkeren. 7 Er is een, die zichzelf rijk maakt, en niet met al heeft, en een, die zichzelf arm maakt, en heeft veel goed. 8 Het rantsoen van ieders ziel is zijn rijkdom; maar de arme hoort het schelden niet. 9 Het licht der rechtvaardigen zal zich verblijden; maar de lamp der goddelozen zal uitgeblust worden. 10 Door hovaardigheid maakt men niet dan gekijf; maar bij de beradenen is wijsheid. 11 Goed, van ijdelheid gekomen, zal verminderd worden; maar die met de hand vergadert, zal het vermeerderen. 12 De uitgestelde hoop krenkt het hart; maar de begeerte, die komt, is een boom des levens. 13 Die het woord veracht, die zal verdorven worden; maar wie het gebod vreest, dien zal vergolden worden. 14 Des wijzen leer is een springader des levens, om af te wijken van de strikken des doods. 15 Goed verstand geeft aangenaamheid; maar de weg der trouwelozen is streng. 16 Al wie kloekzinnig is, handelt met wetenschap; maar een zot breidt dwaasheid uit. 17 Een goddeloze bode zal in het kwaad vallen; maar een trouw gezant is medicijn. 18 Armoede en schande is desgenen, die de tucht verwerpt; maar die de bestraffing waarneemt; zal geëerd worden. 19 De begeerte, die geschiedt, is zoet voor de ziel; maar het is de zotten een gruwel van het kwade af te wijken. 20 Die met de wijzen omgaat, zal wijs worden; maar die der zotten metgezel is, zal verbroken worden. 21 Het kwaad zal de zondaars vervolgen; maar de rechtvaardige zal men goed vergelden. 22 De goede zal zijner kinders kinderen doen erven; maar het vermogen des zondaars is voor de rechtvaardige weggelegd. 23 Het ploegen der armen geeft veelheid der spijs; maar daar is een, die verteerd wordt door gebrek van oordeel. 24 Die zijn roede inhoudt, haat zijn zoon; maar die hem liefheeft, zoekt hem vroeg met tuchtiging. 25 De rechtvaardige eet tot verzadiging zijner ziel toe; maar de buik der goddelozen zal gebrek hebben.

Spreuken 13:1

© 1995 by the Board of Christian Literature, Inc. All rights reserved. Printed in the U.S.A.

veelbelovend zijn, en anderen het tegenovergestelde daarvan zijn, hier wordt ons geleerd te onderscheiden.

1. Er is veel hoop voor hen, die eerbied hebben voor hun ouders, en zich door hen willen laten raden en vermanen. Hij is *een wijs zoon*, en is goed op weg om nog wijzer te worden, die *de tucht zijns vaders hoort*, haar begeert te horen, er acht op slaat en haar niet slechts aanhoort, maar er zich aan onderwerpt en er zich naar gedraagt. 2:Weinig hoop is er voor hen, die de *bestrafing niet eens willen horen*, maar het verachten om zich aan een regering, een bestuur, te onderwerpen, en smalen op hen, die getrouwelijk met hen handelen. Hoe kunnen diegenen een fout verbeteren, die niet willen dat men hen er op wijst, maar hen achten hun vijanden te zijn, die hun deze vriendelijkheid betonen? Spreuken 13:2 Indien hetgeen voortkomt uit het binnenste, uit het hart, goed is, en uit een goede schat voortkomt, dan zal het met winst terugkeren. Innerlijke vertroosting en voldoening zal dagelijks brood wezen, ja het zal een voortdurend feestmaal zijn voor hen, die zich verlustigen in de goede rede, die tot nuttige stichting is. Geweld, dat gepleegd werd, zal wederkeren op het hoofd van hem, die het gepleegd heeft. De ziel van de trouwelozen, die kwaad verzint en herbergt, en het door woord en daad openbaart, zal geweld eten zullen er de buik vol van hebben. Vergeldt gelijk als zij vergolden heeft, Openbaring 18:6. Ieder zal drinken wat het gebrouwen heeft, zal eten zoals hij spreekt, want uit onze woorden moeten wij gerechtvaardigd of veroordeeld worden, Mattheüs 12:37, naar onze vrucht is, zal onze spijze zijn, Romeinen 6:21, 22.

Spreuken 13:3

Een wacht voor onze lippen is een wacht voor onze ziel, hij, die voorzichtig is, die tweemaal denkt voor hij eenmaal spreekt, die, als hij kwaad gedacht heeft, zijn hand op zijn mond legt om het binnen te houden, die een sterke breidel legt op zijn tong, en een vaste hand houdt op die breidel, die bewaart zijn ziel voor veel schuld en smart, en bespaart zich het verdriet van menige bittere gedachte in zijn eigen hart en van bittere aanmerkingen van anderen. Menigeen is door een ongebreidelde tong in het verderf gestort. *Die zijn lippen wijd opendoet*, die uitsprekt 'quod in buccam venerit, wat hem voor de mond komt' die gaarne raast en tiert en gedruis maakt en een vrijheid van spreken voorstaat, welke beide God en de mensen trotseert, *voor hem is verstoring* Het zal de vernietiging zijn van zijn goede naam, van zijn belang, zijn welzijn, en het verderf van zijn ziel tot in eeuwigheid, Jakobus 3:6.

Spreuken 13:4

Hier is:

1. De ellende en schande van de luiaard, zie hoe dwaas, hoe onzinnig zij zijn, zij begeren het gewin, dat de vlijtigen verkrijgen, maar zij haten de moeite, die de vlijtigen zich geven, zij begeren alles wat begeerlijk is, maar willen niets doen van hetgeen gedaan moet worden, en daarom volgt hieruit dat zij niets hebben, want die niet wil werken, die bangere hij ete niet, 2 Thessalonicenzen 3:10. *De begeerte des luiards*, die hem tot opwekking moest wezen, is zijn kweuling, zij moest hem arbeidzaam maken, maar zij maakt hem onrustig, en zo komt dit hem op zwaarder zwoegen te staan dan wezenlijke arbeid hem zou veroorzaken.

2. Het geluk en de eer van de vlijtigen -*hun ziel zal vet gemaakt worden*, zij zullen overvloed hebben, en er lieflijk genot in smaken en dat te meer, wijl die overvloed de vrucht is van hun vlijt. Dit is inzonderheid waar ten opzichte van geestelijke zaken. Zij, die het laten blijven bij ijdele wensen, weten niet wat de voordelen zijn van de Godsdienst terwijl zij die zich moeite geven in de dienst van God, er beide het genot en voordeel van hebben.

Waar de genade heerst wordt de zonde verafschuwd, het is de ontwijfelbare hoedanigheid van iedere rechtvaardige, dat hij *leugentaal haat*, alle zonde, want elke zonde is een leugen, en inzonderheid alle bedrog en valsheid in de handel en in de dagelijkse omgang, hij zal niet alleen geen leugen spreken, maar hij verafschuwt het uit een ingeworteld, heersend beginsel van liefde voor waarheid en recht, en gelijkvormigheid aan God. Waar de zonde heerst, is *de mens stinkende*, walglijk. Als zijn ogen geopend waren en zijn geweten ontwaakt was, zou hij het zichzelf wezen, hij zou zich verfoeien, en berouw hebben in zak en as, maar in elk geval is hij het voor God en alle goede mensen, inzonderheid maakt hij zich aldus door te liegen, want niets is meer verfoeilijk. En nu kan hij wel denken dat hij voor een wijle stoutmoedig stand zal houden, maar hij *doet zich schande aan*, in het einde zal hij veracht worden, en zal hij zich schamen om zijn aangezicht te laten zien, Daniel 12:2.

Spreuken 13:6

Zie hier:

1. De heiligen bewaard voor verderf. Die *oprecht van weg zijn*, die in al hun handelingen eerlijke bedoelingen hebben, zich nauwgezet houden aan de heilige en eeuwige regelen van de billijkheid, oprecht handelen met God en de mensen, hun oprechtheid zal hen bewaren voor de verzoeken van Satan, die bij hen niet zullen overmogen, voor de smaadheden en de beledigingen van boze mensen, die hun geen werkelijk kwaad zullen veroorzaken Psalm 25:21.

2. Zondaren bewaard ten verderve. Zij, die goddeloos zijn, zullen ten laatste door hun goddeloosheid *omgekeerd worden*, en intussen worden zij in banden gehouden. Worden zij getuchtigd, verwoest? Het is hun goddeloosheid, die hen tuchtigt, verwoest, zij alleen zullen het dragen.

Spreuken 13:7

Deze opmerking is toepasselijk:

1. Op der mensen wereldlijke bezittingen. De wereld is een grote bedriegster, niet alleen de dingen van deze wereld, maar de mensen van deze wereld, alle mensen zijn leugenaars. Hier is een voorbeeld van twee erge kwaden onder hen:

a. Sommigen, die werkelijk arm zijn, willen voor rijk gehouden worden, en worden er ook voor gehouden, zij handelen en geven geld uit alsof zij rijk waren, maken veel beweging en veel vertoon, alsof zij schatten bezaten, terwijl, als al hun schulden betaald waren, zij misschien geen penning zouden over houden. Dit is zonde, en zal schande brengen, menigeen heeft hierdoor zijn gezin ten ondergang gebracht, schande gebracht over zijn belijdenis van de Godsdienst. Zij die aldus boven hun vermogen leven, willen liever onderworpen zijn aan hun eigen hoogmoed dan aan de voorzienigheid Gods, en dienovereenkomstig zal dit eindigen.

b. Sommigen, die wezenlijk rijk zijn, willen voor arm gehouden worden en worden er ook voor gehouden, omdat zij gierig leven beneden hetgeen God hun gegeven heeft, en zij willen het liever begraven dan gebruiken, Prediker 6:1, 2. Hierin is ondankbaarheid aan God, onrecht aan het gezin en de omgeving, en onbarmhartigheid jegens de armen.

2. Op hun geestelijke staat. Genade is de rijkdom van de ziel, ware rijkdom, maar gewoonlijk geven de mensen een verkeerde voorstelling van zichzelf, hetzij met opzet of uit vergissing, en omdat zij zichzelf niet kennen.

a. Er zijn vele geveinsden, die in werkelijkheid arm zijn, ontbloot zijn van genade, en toch denken zij rijk te zijn en willen niet overtuigd worden van hun armoede, of wel zij geven voor rijk te zijn en willen hun armoede niet bekennen.

b. Er zijn vele beschroomde, sidderende Christenen, die geestelijk rijk zijn en vol zijn van

zijn, willen het tenminste niet erkennen, door hun twijfeling en vrees, door hun klachten en hun grieven *maken zij zich arm*. De eerste dwaling zal ten laatste verwoestend wezen, deze is nu ontrustend.

Spreuken 13:8

Wij zijn geneigd om over der mensen geluk, tenminste in deze wereld, te oordelen naar hun rijkdom, dat zij meer of minder gelukkig zijn al naar zij meer of minder van het goed van deze wereld bezitten, maar Salomo toont hier aan welk een grove vergissing dit is, opdat wij verzoend zullen zijn met een nederige staat, en noch zelf rijkdom zullen begeren noch hen zullen benijden, die overvloed hebben.

1. Indien zij, die rijk zijn, door sommigen deswege geëerd worden, staat daar tegenover dat anderen hen benijden, aanslagen op hen smeden, zodat hun leven aan gevaar is blootgesteld, weshalve zij om dit te behouden, hun rijkdom als rantsoen er voor moeten geven. Dood ons niet, want wij hebben verborgen schatten in het veld, Jeremia 41:8. Onder sommige tirannen werd het voor een misdaad gehouden om rijk te zijn, en hoe weinig is een mens verplicht aan zijn rijkdom, als hij tot niets anders dient dan om het leven te kopen, dat anders niet in gevaar zou zijn gekomen!

2. Zij, die arm zijn, kunnen wel door sommigen, die hun vrienden behoorden te wezen, veracht en voorbijgezien worden, maar daar staat tegenover dat zij ook veracht en voorbijgezien worden door sommigen, die hun vijanden zouden zijn als zij iets te verliezen hadden, de arme *hoort het schelden niet*, de armen horen niet dat zij gelaakt, gesmaad en beschuldigd worden, zij worden niet zoals de rijken in benauwdheid, in moeilijkheden gebracht, niemand acht het de moeite waard om notitie van hen te nemen. Toen de rijke doden gevankelijk naar Babel werden gevoerd, werden van de armsten des lands enigen overgelaten 2 Koningen 25:12. "cantabit vacuus coram latrone viafor. Als een reiziger een rover ontmoet, zal hij blijde zijn niet veel geld bij zich te hebben." Spreuken 13:9 Hier is:

1. Het welzijn van de Godvruchtigen bloeiend en duurzaam. *Het licht van de rechtvaardigen zal zich verblijden*, het neemt toe en maakt hen vrolijk. Zelfs hun uitwendige voorspoed is hun blijdschap, en nog veel meer de gaven van de genade en de vertroosting door welke hun ziel verlicht wordt, deze zijn een schijnend licht dat al voortgaande en lichtende is, Hoofdstuk 4:18. De Geest is hun licht, en Hij geeft hun een volheid van blijdschap, en Hij verblijdt zich hun goeddoende.

2. Het welvaren van slechte mensen verdorrende en stervende, *de lamp van de goddelozen brandt donker en gauw*, zij ziet er naargeestig uit, als een dunne kaars in een grafkelder, en weldra zal het volkomen *uitgeblust worden* tot volslagen duisternis worden Jesaja 50:11. Het licht van de rechtvaardigen is als dat van de zon, dat wel verduisterd kan worden en bewolkt kan zijn, maar toch zal voortduren, dat van de goddelozen is een lamp, die zij zelf ontstoken hebben, die dadelijk uit zal gaan, en gemakkelijk uitgeblust kan worden.

Spreuken 13:10

1. Dwaze hoogmoed is de grote twiststoker. Wilt gij weten vanwaar plagen en vechterijen komen? Zij komen uit deze wortel van de bitterheid. Hoe ook andere lusten de hand kunnen hebben in strijd en twist (zoals drift, nijd begeerlijkheid), hoogmoed heeft er het meest de hand in, hoogmoed verhovaardigt zich er op zelf onenigheid te zaaien, en er geen hulp bij nodig te hebben. Hoogmoed maakt de mensen ongeduldig onder tegenspraak hetzij van hun meningen

iets dat ook maar op geringachting lijkt, hoogmoedige mensen willen nooit toegeven, nooit iets terugnemen van hetgeen zij gezegd hebben, omdat zij in de waan verkeren altijd gelijk te hebben, dat het recht aan hun zijde is, hieruit ontstaan twisten onder bloedverwanten en naburen, twisten in staten en koninkrijken, in kerken en christelijke verenigingen. Men wil zich wreken, men wil niet vergeven, omdat men hoogmoedig is.

2. Zij, die nederig en vreedzaam zijn, zijn wijs en *beraden*. Zij, die raad willen vragen en aannemen, die te rade willen gaan met hun geweten, hun Bijbel, hun leraren, hun vrienden, en niets in roekeloosheid willen doen, zijn, evenals in andere dingen, ook hierin wijs, dat zij zich willen vernederen, zich willen buigen, willen toegeven, om rust en kalmte te behouden, en twisten te voorkomen.

Spreuken 13:11

Dit toont aan dat rijkdom gedijt al naar hij gewonnen of verkregen is.

1. Wat op slechte wijze gewonnen werd, zal zich nooit goed houden, want er rust een vloek op, die het zal verteren, en dezelfde verdorven gezindheid, die de mensen er toe neigt om op zondige wijze te verkrijgen, zal hen neigen om het verkregene op zondige wijze te gebruiken en te besteden, *goed, van ijdelheid gekomen*, zal aan ijdelheid besteed worden, en dan zal het *verminderd worden*. Hetgeen verkregen wordt door een bedrijf, dat niet wettig is of aan Christenen niet betaamt, slechts dient om hoogmoed en weelde te voeden, hetgeen verkregen wordt door dobbelen of door het toneel, kan even waarlijk gezegd worden *van ijdelheid gekomen te zijn*, als hetgeen verkregen wordt door leugen en bedrog, en het zal *verminderd worden*. "De male quoesitis vix gaudet tertius haeres. Van slecht verkregen rijkdom zal nauwelijks het derde geslacht nog genot hebben." 2. Hetgeen verkregen wordt door eerlijkheid en vlijt zal toenemen in stede van verminderd te worden, het zal een levensonderhoud, een erfdeel, een overvloed wezen. Hij, *die werkt, werkt met zijn handen*, zal zo toenemen, dat hij wat heeft mee te delen degene, die nood heeft, Efëze 4:28, en als het daartoe komt, zal het al meer en meer toenemen.

Spreuken 13:12

1. Niets is smartelijker dan teleurstelling in een opgewekte verwachting, hoewel niet in de zaak zelf door een weigering, maar in de tijd door een uitstel. *De uitgestelde hoop krenkt het hart* doet het kwijnen, maakt de mens gemelijk en knorrig, maar hoop, die geheel vernietigd is doodt het hart, en hoe hoger de verwachting gespannen was, hoe grievender de verijdeling ervan is. Daarom is het onze wijsheid om ons niets groots voor te spiegelen van het schepsel ons niet te vleien met ijdele hoop van de wereld opdat wij onszelf geen kwelling veroorzaken en laat ons in hetgeen wij hopen ons voorbereiden op teleurstelling, opdat zij zoveel gemakkelijker te dragen zij als zij komt, laat ons niet haastig zijn.

2. Niets is lieflijker dan om ten laatste datgene te genieten, waarnaar wij lang verlangd hebben, waar wij lang op hebben gewacht, *de begeerte die komt*, brengt de mensen in een soort van paradijs, een hof van geneugten, want het is *een boom des levens*. Het zal de rampzaligheid van de goddelozen verzwaren, dat hun hoop verijdeld is, en het zal de gelukzaligheid des hemels des te meer welkom doen zijn aan de heiligen, dat zij is hetgeen waarnaar zij zo lang verlangd hebben als de kroon hunner verwachtingen.

Spreuken 13:13

Hier is.

1. De hoedanigheid van iemand, die getekend is voor het verderf. Hij, die *het Woord van God*

gewis *verdorven worden*, want hij veracht hetgeen het enige middel is om een verwoestende ziekte te genezen, en zo stelt hij zich bloot aan die Goddelijke toorn, die zeer zeker zijn verderf zal wezen. Zij, die aan de regelen van de vleselijke wijsheid de voorkeur geven boven de Goddelijke geboden, aan de verlokkingen van de wereld en van het vlees boven de beloften en de vertroosting van God, verachten Zijn Woord, daar zij de voorkeur geven aan de dingen, die er mee wedijveren, en dit strekt tot hun rechtvaardig verderf, zij wilden zich niet laten waarschuwen.

2. De hoedanigheid van iemand, die voorzeker gelukkig zijn zal. *Hij, die het gebod vreest*, die ontzag heeft voor God, eerbied betoont voor Zijn gezag, eerbied heeft voor Zijn Woord, is er bang voor om God te mishagen, zich de straffen op de hals te halen, die op de overtreding van de geboden zijn gesteld, deze ontkomt niet slechts aan het verderf, maar zijn Godvruchtige vreze *zal vergolden worden*. In het houden van de geboden is grote loon.

Spreuken 13:14

Onder *de leer van de wijzen* kunnen wij hier verstaan de beginselen en regelen, waarnaar zij zich regeren, of en dit komt op hetzelfde neer het onderricht, dat zij geven aan anderen, en dat een wet behoort te wezen voor allen, die rondom hen zijn, en indien het dit is:

1. Dan zal het een voortdurende bron van vertroosting en voldoening zijn, als *een springader des levens*, stromen van levend water uitzendende, hoe nauwer wij ons aan deze regelen houden, hoe meer en beter wij onze eigen vrede bevorderen.

2. Het zal een voorbehoedmiddel zijn tegen de verzoeking van Satan. Zij, die de voorschriften volgen van deze leer zullen op een afstand blijven van de strikken van de zonde, en aldus aan *de strikken des doods ontkomen* waarin diegenen zich stortten, die de leer van de wijzen verlaten.

Spreuken 13:15

Als wij niet alleen het einde, maar ook de weg van Godvruchtigen en zondaren met elkaar vergelijken, dan zullen wij bevinden dat de weg van de Godvruchtigen alle voordelen heeft, want,

1. De weg van de heiligen is aangenaam en lieflijk, *goed verstand* verkrijgt gunst van God en de mensen. Onze Heiland nam toe in die gunst, toen Hij toenam in wijsheid. Zij, die zich verstandig gedragen, in alles hun wandel wel inrichten, Christus dienen in rechtvaardigheid en vrede en blijdschap, door de Heilige Geest zijn Gode welbehaaglijk en aangenaam voor de mensen, Romeinen 14:17, 18. En hoe getroost en aangenaam zal die mens door de wereld gaan, die goed begrepen wordt en daarom aangenaam is.

2. De weg van de zondaren is ruw en ongemakkelijk, en daarom onaangenaam voor henzelf, omdat hij onaangenaam is voor anderen. Hij is streng, hard voor anderen, die erover klagen, hard voor de zondaar zelf, die slechts weinig genot kan smaken, omdat hij doet wat voor het mensdom onvriendelijk is. De dienst van de zonde is volslagen slavernij, en de weg naar de hel is bezaaid met doornen en distelen, die de vruchten zijn van de vloek. Zondaren arbeiden in het vuur.

Spreuken 13:16

1. Het is wijsheid om voorzichtig te zijn, *al die kloekzinnig is*, zal in alles *handelen met wetenschap*, (overleggende bij zichzelf, en te rade gaande met anderen) hij handelt met

kennis heeft, begeeft zich niet in zaken waarvan hij geen verstand heeft, zal niet handelen met degenen, die hem onbekend zijn, van wie hij dus niet weet of hij vertrouwen in hen kan stellen. Hij handelt nog altijd in kennis, teneinde wat hij ervan heeft te vermeederen.

2. Het is dwaasheid om roekeloos te zijn zoals de zot, die genegen is om te spreken van dingen, waar hij niets van weet, en op zich te nemen hetgeen waarvoor hij in geen enkel opzicht geschikt is, want aldus legt hij zijn dwaasheid bloot en maakt hij zich bespottelijk. Hij begon te bouwen en was niet in staat te voleindigen.

Spreuken 13:17

Hier is:

1. Het kwade gevolg van ontrouw. *Een goddeloze bode*, die, uitgezonden zijnde om over enigerlei zaak te onderhandelen, ontrouw is aan hem in wiens dienst hij is, verraaft zijn raadsragen, en aldus vrijdelt hij zijn voornemens, zo iemand kan niet verwachten voorspoedig te zijn, maar zal voorzeker *in het kwaad vallen*, hij zal ontdekt en gestraft worden, daar niets hatelijker is aan God en de mensen dan het verraad van hen, in wie vertrouwen werd gesteld.

2. Hier zien wij de gelukkige uitwerkselen van trouw, *een gezant*, die zich getrouw kwijt van zijn opdracht, de belangen dient van zijn zender, heelt geschillen, die tussen hen ontstaan zijn, en bevordert een goede verstandhouding onder hen, hij is medicijn voor zichzelf, want hij bevordert en verzekert zijn eigen belangen. Dit is van toepassing op leraren, Christus boden en gezanten, zij die goddeloos zijn, ontrouw zijn aan Christus en aan de zielen van de mensen, doen kwaad, en *vallen in kwaad*, maar zij, die getrouw zijn, zullen gezonde woorden vinden, om genezende woorden te zijn voor henzelf en voor anderen.

Spreuken 13:18

1. Hij, die zo hoogmoedig is, dat hij het versmaadt om onderwezen te worden, zal zeer stellig vernederd worden. Hij, die *de tucht verwerpt*, het goede onderwijs weigert te ontvangen, dat hem wordt aangeboden, alsof dit zijn eer te na kwam en hem ver kortte in zijn vrijheid, *armoede en schande* zal zijn deel zijn, hij zal een bedelaar worden, leven en sterven in oneer, iedereen zal hem verachten als een dwaas, een weerstrevend en onhandelbaar mens.

2. Hij, die zo nederig is, dat hij het goed opneemt als hij op zijn fouten gewezen wordt zal gewis verhoogd worden, *die de bestraffing waarneemt*, wie het ook zij die ze hem toedient, en verbetert hetgeen verkeerd is als het hem wordt aangetoond, zal achting verwerven als een wijs en oprecht man, hij vermijdt hetgeen hem tot schande zou zijn, en is goed op weg om een persoon van gewicht te worden.

Spreuken 13:19

Dit toont de dwaasheid aan van hen, die de tucht verwerpen, want zij zouden gelukkig kunnen zijn en willen niet.

1. Zij zouden gelukkig kunnen zijn. Er zijn in de mens sterke begeerten naar geluk, God heeft gezorgd voor de vervulling dier begeerten, en zij *zal zoet zijn voor de ziel*, terwijl zingenot slechts aangenaam is voor vleeselijke lusten. De begeerte van Godvruchtige mensen naar de gunst van God en geestelijke zegeningen brengt mee wat zoet is voor de ziel, wij kennen zodanigen, die dit uit ervaring kunnen zeggen, Psalm 4:7, 8.

2. Maar zij willen niet gelukkig zijn, want *het is hun een gruwel van het kwade af te wijken*,

waarlijk zoet is voor hun ziel, die niet bewogen willen worden om af te laten van hun zonden, maar ze als een lekkere beet onder hun tong houden.

Spreuken 13:20

Zij, die goed willen wezen, moeten in goed gezelschap verkeren, hetgeen een bewijs voor hen is dat zij goed willen zijn. Het karakter van de mensen wordt gekend naar het gezelschap, dat zij kiezen en dat zal een middel zijn om hen goed te maken, hun de weg te wijzen, en er hen toe aan te moedigen en op te wekken. Hij, die zelf wijs wil wezen, moet met wijzen omgaan, moet dezulken voor zijn vertrouwde vrienden kiezen en als zodanig met hen omgaan, hij moet onderricht van hen vragen en aannemen, vrome en nuttige gesprekken met hen houden, Spreuken 8:9. Laat u het gesprek van de oudsten niet ontgaan, want ook zij zijn van hun vaders geleerd, en Hoofdstuk 6:35, Wees bereid om ieder Godvruchtig gesprek aan te horen, en laat u de gelijkenissen van het verstand niet ontgaan. Zeer velen zijn ten verderve gebracht door slecht gezelschap, een metgezel van zotten zal verbroken worden, aldus sommigen, zal bekend worden, aldus de LXX, bekend worden als een dwaas, "noscitur ex socio aan zijn gezelschap wordt hij gekend". Hij zal hun gelijk wezen, aldus sommigen, zal goddeloos gemaakt worden, aldus anderen, het komt alles op hetzelfde neer, want al degenen en diegenen alleen die zich goddeloos maken, zullen *verbroken worden*, en zij, die zich met boosdoeners vergezellen, zijn verdorven, dus verloren, en ten laatste schrijven zij hun dood er aan toe.

Spreuken 13:21

Zie hier:

1. Hoe onvermijdelijk het verderf is van de zondaren, de toorn Gods vervolgt hen en al de verschrikkingen van die toorn, *het kwaad vervolgt hen* waar zij ook heengaan, zoals de bloedwreker hem, die een manslag begaan heeft, en zij hebben geen vrijstad om er heen te vlieden, zij beproeven te ontkomen, maar tevergeefs. Wien God vervolgt, die zal gewis achterhaald worden. Zij kunnen voor een wijle voorspoedig zijn en zeer gerust worden, maar hun veroordeling sluimert niet, al is het ook dat zij zelf slapen.

2. Hoe onaantastbaar het geluk is van de heiligen, God, die niet liegen kan, heeft zich verbonden dat *de rechtvaardigen goed zal vergolden worden*, zij zullen overvloedig beloond worden voor al het goed, dat zij gedaan hebben al het leed, dat zij in deze wereld geleden hebben, zal hun ruimschoots worden vergoed, zodat als zij voor de gerechtigheid verliezen hebben geleden, zij er toch geen verliezen door te lijden zullen hebben. Komt de vergelding al niet snel, in de dag van de uitbetaling zal zij komen en het zal een overvloedige vergelding zijn.

Spreuken 13:22

Zie hier:

1. Hoe de bezitting eens Godvruchtigen duurzaam is, hij *laat zijns kinders kinderen een erfdeel na*. Het strekt hem tot lof, dat hij zorgend denkt aan het nageslacht, dat hij niet alles aan zichzelf ten koste legt, maar wil weldoen aan hen, die na hem zullen komen, niet door in te houden meer dan recht is, maar door een wijze en betamelijke matigheid. In die geest voedt hij zijn kinderen op, opdat zij het nalaten aan hun kinderen, en zeer bijzonder is hij zorgzaam om door gerechtigheid en barmhartigheid de zegen van God te verkrijgen op wat hij heeft, en die als een erfdeel aan zijn kinderen na te laten, zonder welke de grootste vlijt en matigheid niet zou baten. Een goede zal door goed te zijn en goed te doen, door de Heere te eren met hetgeen hij heeft en dat te besteden in Zijn dienst, het aan zijn nageslacht verzekeren, of, indien hij hun niet veel van het goed van deze wereld kan nalaten, zullen zijn gebeden, zijn onderwijs, zijn

kindskinderen een erfdeel wezen. Psalm 103:17.

2. Hoe het nog vermeerderd wordt door de toevoeging van *het vermogen des zondaars*, want dat is *voor de rechtvaardige weggelegd*. Als er gevraagd zou worden: Hoe zouden Godvruchtigen zo rijk worden, die toch niet zo belust zijn op het goed van deze wereld als anderen, en die gewoonlijk lijden voor weldoen? dan is hier het antwoord: God brengt in Zijn voorzienigheid dikwijls in hun bezit hetgeen goddeloze mensen voor zichzelf hadden weggelegd." De onschuldige zal het zilver delen, Job 27:16, 17. De Israëlieten zullen de Egyptenaren beroven, Exodus 12:36, en het vermogen van de heidenen eten, Jesaja 61:6.

Spreuken 13:23

Zie hier:

1. Hoe een kleine bezitting vermeerderd kan worden door vlijt, zodat men, door slechts met alles zijn voordeel te doen, er goed en aangenaam van leven kan, *het ploegen van de armen geeft veelheid van spijs*, arme landbouwers, die slechts weinig hebben, maar zich voor dat weinige veel moeite geven en het goed beheren. Velen voeren het tot een verontschuldiging van hun luiheid aan, dat zij slechts weinig hebben om mee te werken, maar van hoe minder omvang het veld is, hoe meer de bekwaamheid en de arbeid van de eigenaar er voor aangewend moeten worden, en dan zal het goede winst opleveren. Laat hem graven, dan zal hij niet behoeven te bedelen.

2. Hoe een grote bezitting ten gronde kan gaan door gebrek aan voorzichtigheid en beleid. *Er is een*, die zeer veel heeft, maar het wordt *verteerd*, het gaat teniet *uit gebrek aan oordeel* aan beleid in het bestier ervan. Mensen bouwen of kopen boven hun vermogen, houden groter gezelschap aan, hebben een betere tafel of meer dienstboden dan zij betalen kunnen, laten wat zij hebben vervallen, halen er het voordeel niet uit, dat er uit te halen is, nemen geld op voor zichzelf, blijven voor anderen, en zo vermindert hun bezitting, hun gezin wordt tot armoede gebracht, en dat alles *uit gebrek aan oordeel*.

Spreuken 13:24

1. In de opvoeding van kinderen voor hetgeen goed is, is er betamelijke tuchtiging nodig wegens hetgeen verkeerd is, ieder onzer kinderen is een kind van Adam, en daarom is die dwaasheid in zijn hart gebonden, die bestraffing nodig maakt, de roede en de bestraffing, die wijsheid geven.

Merk op: Het is zijn roede, die gebruikt moet worden, de roede van een ouder, bestuurd door wijsheid en liefde, en bedoeld ten goede, niet de roede van een dienstknecht.

2. Het is goed om bijtijds te beginnen met kinderen onder het nodige bedwang te brengen tegen kwaad, eer de gewoonten van de ondeugd ingeworteld zijn. De twijg wordt gemakkelijk gebogen als zij nog lenig is.

3. Diegenen haten in werkelijkheid hun kinderen, ofschoon zij voor geven veel van hen te houden, die hen niet onder strenge tucht houden, die hen niet door alle geschikte strenge middelen, indien zachte zonder uitwerking blijven, een besef doen hebben van hun gebreken, en hen bevreesd doen zijn om te overtreden. Zij geven hen over aan hun ergste vijand, aan de gevaarlijkste ziekte, en daarom haten zij hen. Laat dit kinderen verzoenen met de tuchtiging, die zij van hun goede ouders ontvangen, zij geven haar uit liefde en tot hun welzijn, Hebr. 12:7-9.

1. Het is het geluk van de rechtvaardigen, dat zij genoeg zullen hebben, en dat zij weten wanneer zij genoeg hebben. Zij begeren niet oververzadigd te worden, maar matig zijnde in hun begeerten, zijn zij spoedig voldaan. De natuur is met weinig tevreden, en de genade met nog minder, genoeg is zo goed als een feestmaal. Zij, die zich voeden met het brood des levens, zich onthalen op de beloften als op een feestmaal, zullen overvloedige voldoening hebben voor hun ziel, zij eten en worden verzadigd.

2. Het is de ellende van de goddelozen, dat zij door het onverzadelijke van hun begeerten altijd nooddruftig zijn, het is niet alleen, dat de wereld en het vlees geen voldoening geven aan hun ziel, maar ook *hun buik heeft gebrek*, hun zinnelijke lusten vragen gedurig om meer. In de hel zal hun een druppel water ontzegd worden.

HOOFDSTUK 14

1 Elke wijze vrouw bouwt haar huis; maar die zeer dwaas is, breekt het af met haar handen. 2 Die in zijn oprechtheid wandelt, vreest de HEERE; maar die afwijkt in zijn wegen, veracht Hem. 3 In de mond des dwazen is een roede des hoogmoeds; maar de lippen der wijzen bewaren hen. 4 Als er geen ossen zijn, zo is de krib rein; maar door de kracht van de os is der inkomsten veel. 5 Een waarachtig getuige zal niet liegen; maar een vals getuige blaast leugens. 6 De spotter zoekt wijsheid, en er is gene; maar de wetenschap is voor de verstandige licht. 7 Ga weg van de tegenwoordigheid eens zotten mans; want gij zou bij hem geen lippen der wetenschap merken. 8 De wijsheid des kloekzinnigen is zijn weg te verstaan; maar dwaasheid der zotten is bedriegerij. 9 Elke dwaas zal de schuld verbloemen; maar onder de oprechten is goedwilligheid. 10 Het hart kent zijn eigen bittere droefheid; en een vreemde zal zich met deszelfs blijdschap niet vermengen. 11 Het huis der goddelozen zal verdelgd worden; maar de tent der oprechten zal bloeien. 12 Er is een weg, die iemand recht schijnt; maar het laatste van dien zijn wegen des doods. 13 Het hart zal ook in het lachen smart hebben; en het laatste van die blijdschap is droefheid. 14 Die afkerig van hart is, zal van zijn wegen verzadigd worden; maar een goed man van zich zelve. 15 De slechte gelooft alle woord; maar de kloekzinnige merkt op zijn gang. 16 De wijze vreest, en wijkt van het kwade; maar de zot is oplopende toornig, en zorgeloos. 17 Die haastig is tot toorn, zal dwaasheid doen; en een man van schandelijke verdichtselen zal gehaat worden. 18 De slechten erven dwaasheid; maar de kloekzinnigen zullen zich met wetenschap kronen. 19 De kwaden buigen voor het aangezicht der goeden neder, en de goddelozen voor de poorten des rechtvaardigen. 20 De arme wordt zelfs van zijn vriend gehaat; maar de liefhebbers des rijken zijn vele. 21 Die zijn naaste veracht, zondigt; maar die zich der nederigen ontfermt, die is welgelukzalig. 22 Dwalen zij niet, die kwaad stichten? Maar weldadigheid en trouw is voor degenen, die goed stichten. 23 In allen smartelijken arbeid is overschot; maar het woord der lippen strekt alleen tot gebrek. 24 Der wijzen kroon is hun rijkdom; de dwaasheid der zotten is dwaasheid. 25 Een waarachtig getuige redt de zielen; maar die leugens blaast, is een bedrieger. 26 In de vreze des HEEREN is een sterk vertrouwen, en Hij zal Zijn kinderen een Toevlucht wezen. 27 De vreze des HEEREN is een springader des levens, om af te wijken van de strikken des doods. 28 In de menigte des volks is des konings heerlijkheid; maar in gebrek van volk is eens vorsten verstoring. 29 De lankmoedige is groot van verstand; maar die haastig is van gemoed, verheft de dwaasheid. 30 Een gezond hart is het leven des vleses; maar nijd is verrotting der beenderen. 31 Die de arme verdrukt, smaadt deszelfs Maker; maar die zich des nooddruftigen ontfermt, eert Hem. 32 De goddeloze zal heengedreven worden in zijn kwaad; maar de rechtvaardige betrouwt zelfs in zijn dood. 33 Wijsheid rust in het hart des verstandigen; maar wat in het binnenste der zotten is, wordt bekend. 34 Gerechtigheid verhoogt een volk, maar de zonde is een schandvlek der natiën. 35 Het welbehagen des konings is over een verstandigen knecht; maar zijn verbolgenheid zal zijn over dengene, die beschaamd maakt.

Spreuken 14:1

Een goede huisvrouw is een grote zegen voor een gezin, door een vruchtbare huisvrouw wordt een gezin vermeerderd en het huis van kinderen vervuld, en aldus wordt het gebouwd, maar door een verstandige huisvrouw, een die Godvrezend en vlijtig is, worden de zaken van het gezin voorspoedig gemaakt, schulden worden betaald, provisie wordt opgelegd, de kinderen worden goed opgevoed, het gezin heeft welvaart in huis en aanzien naar buiten, en aldus wordt het huis gebouwd. Zij beschouwt het als het hare om er voor te zorgen, hoewel zij weet dat het de taak is van haar man om erin te regeren, Esther 1:22. Menig gezin wordt ten ondergang gebracht door het slechte bestier van de huisvrouw, zowel als door een verkeerd beleid van de man, de heer des huizes. Een *dwaze* vrouw, die geen vreze Gods heeft, geen acht slaat op haar zaken, die eigenzinnig en verkwistend is, nukkig en humeurig is, zich toegeeft aan gemakzucht en in allerlei lusten, aan niets denkt dan aan uitgaan en feestvieren, aan kaartspel en de schouwburg, zal, al komt zij ook tot een rijke bezitting, toch arm worden, daar zij alles verteert en verkwist, en zo zal zij even stellig het verderf worden van haar huis, alsof zij het met *haar handen afbrak*, en de man zelf kan het met al zijn zorg niet beletten of voorkomen.

Hier zijn:

1. Genade en zonde in haar ware kleuren. Genade heersende is een eerbiedigen van God, en geeft Hem eer, die oneindig groot en hoog is, en aan wie alle eer toekomt, en wat zou voor een redelijk schepsel meer betamelijk of aangenaam kunnen zijn? De zonde heersende is niets minder dan een minachting van God, hierin meer dan in wat het ook zij, toont zich de zonde uitermate zondig, dat zij God veracht, die de engelen aanbidden. Zij, die Gods geboden verachten, en er niet door geregeerd willen worden, Zijn beloften, en ze niet willen aannemen, verachten God zelf, Hem en al Zijn eigenschappen.

2. Genade en zonde in haar ware licht. Hieraan kunnen wij weten dat iemand genade heeft, dat de vreze Gods in hem heerst, *hij wandelt in zijn oprechtheid*, hij is nauwgezet van geweten in zijn daden en handelingen, hij is getrouw aan God en de mensen, al zijn stappen, al zijn maatregelen zijn naar de regel van recht en billijkheid, hier is dus iemand, die God eert. Hij, daarentegen, *die afwijkt in zijn wegen*, die moedwillig zijn eigen lusten en hartstochten volgt, die onrechtvaardig en oneerlijk is, zijn belijdenis weersprekt door zijn wandel, is, hoe hij ook voorgeeft vroom te zijn, een goddeloos man, en er zal met hem als met een verachter van God zelf afgerekend worden.

Spreuken 14:3

Zie hier:

1. Een trotse dwaas, die zich blootgeeft. Waar hoogmoed in het hart is, en geen wijsheid is in het hoofd om hem te onderdrukken, zal dit zich gewoonlijk openbaren in de woorden, *er is hoogmoed in de mond*, hoogmoedig roemen, hoogmoedig laken en afkeuren, hoogmoedig minachten, hoogmoedig gebieden en de wet voorschrijven: dit is de roede, of tak, van de hoogmoed, dit woord is alleen hier en in Jesaja.11:1 gebruikt. Die roede of tak komt voort uit de wortel van bitterheid in het hart, het is een twijg van die stam. De wortel moet uitgerukt worden, of wij kunnen deze tak niet ten onderbrengen, of wel: het is bedoeld van een slaande roede, een *roede des hoogmoeds*, die anderen slaat. Met zijn tong deelt de hoogmoedige rechts en links klappen uit, maar ten laatste zal zij een roede worden voor hem zelf, de hoogmoedige zal onder een smadelijke bestraffing komen door de woorden uit zijn eigen mond, niet met een zwaard, zoals een krijgsman maar met een stok, zoals een knecht, en hierin zal hij geslagen worden met zijn eigen roede, Psalm 64:9.

2. Een nederig, verstandig man, die zich behoudt en met zijn eigen welzijn te rade gaat, *de lippen van de wijzen bewaren hen*, bewaren hen er voor om aan anderen het kwaad te doen, dat de hoogmoedigen doen met hun tong, en om over zichzelf het kwaad te brengen, dat hoogmoedige verachters zich dikwijls op de hals halen.

Spreuken 14:4

Verwaarlozing van de landbouw is de weg tot armoede, *waar geen ossen zijn* om de grond te beploegen en het koren uit te treden, is *de kribbe rein*, ledig, er is geen stro voor het vee, en bijgevolg geen brood ten dienste van de mens. Schaarsheid wordt voorgesteld door reinheid van de tanden, Amos 4:6. Waar geen ossen zijn, daar is niets te doen aan de grond en zal men er ook niets uit kunnen halen. Wel is de kribbe rein van mest, hetgeen hun, die net en zindelijk van aard zijn, die niet houden van het landbouwbedrijf, omdat er zoveel vuil werk bij te doen is, wel aangenaam is, weshalve zij hun ossen verkopen om de kribbe schoon te houden, maar dan wordt niet alleen de arbeid maar ook de mest van de os gemist. Dit toont de dwaasheid aan van hen, die zich aan de genoegens van het landleven wijden, maar er het werk niet van behartigend, die zoals wij zeggen meer paarden houden dan koeien meer honden dan varkens,

waarschijnlijk het voordeel van oogsten. Ze, die bij zich houden wat nuttig en dienstig is, niet wat voor staatsie en pronk dient, meer boerenknechten dan boerenknechten zullen waarschijnlijk welvaart hebben, *door de kracht van de os is van de inkomsten veel*, die is gemaakt tot onze dienst, en is nuttig levend en dood.

Spreuken 14:5

In de bedeling des rechts hangt zeer veel af van de getuigen, en daarom is het voor het algemene welzijn nodig, dat de getuigen goede grondbeginselen hebben, want, 1. Een getuige, die nauwgezet van geweten is, zal geen getuigenis durven afleggen, dat ook maar in het minste of geringste onwaar is, noch, hetzij uit goedwilligheid of kwaadwilligheid, de dingen anders durven voorstellen dan zij naar zijn beste weten zijn, aan wie dit ook genoeg of misnoegen moge veroorzaken, en daar zal het recht zijn loop hebben.

2. Maar een getuige, die zich laat omkopen, zich laat bevooroordelen, zich door vreesaanjaging uit het veld laat slaan, *zal leugens blazen*, met evenveel gerustheid en verzekerdheid alsof het alles waar was.

Spreuken 14:6

De reden, waarom sommige mensen wijsheid zoeken en haar niet vinden, is dat zij haar niet uit het rechte beginsel en op de rechte wijze zoeken. Zij zijn spotters, en het is in spot dat zij onderricht zoeken, ten einde belachelijk te maken wat hun gezegd wordt, en er op te kunnen vitten. Velen deden vragen aan Christus, Hem verzoekende, en ten einde iets te hebben, waarvan zij Hem konden beschuldigen, maar zij werden er niet wijzer door. Het is geen wonder dat zij, die wijsheid zoeken, zoals Simon de tovenaars de gaven des Heiligen Geestes zocht, om er hun hoogmoed en geldgierigheid mee te dienen, haar niet vinden, want zij zoeken verkeerd. Herodes begeerde een wonder te zien, maar hij was een spotter, en daarom werd het hem ontzegd, Lukas 23:8. Spotters hebben geen voorspoed in het gebed. Voor hen, die zichzelf recht verstaan, die wijken van het kwade, want dat is verstand, is de wetenschap, dat is de kennis van God en van Zijn wil, licht. De gelijkenissen, die de spotters in hun spotten verharderen, en de Goddelijke dingen moeilijker voor hen maken, verlichten hen, die gewillig zijn om te leren, maken hun diezelfde dingen duidelijker en verstaanbaarder, Mattheüs 13:11, 15, 16. Hetzelfde woord, dat voor de spotter een reuk des doods is ten dode, is voor hem, die nederig en ernstig is, een reuk des levens ten leven. Hij, die verstandig is, zodat hij afwijkt van het kwade (want dat is verstand) zijn vooroordelen laat varen, alle verdorven neigingen aflegt, zal gemakkelijk onderricht begrijpen en er de indruk van in zich opnemen.

Spreuken 14:7

Zie hier:

1. Hoe wij een dwaas kunnen onderkennen en ontdekken. Als wij *geen lippen van de wetenschap bij hem merken*, als wij geen smaak of geur van Godsvrucht in hem ontdekken, als wij bevinden dat hetgeen hij mededeelt verdorven en verdervende is, als er geen goed in is tot nuttige stichting, dan kunnen wij tot de gevolgtrekking komen dat de schat in zijn hart boos is.

2. Hoe wij van zo iemand moeten afwijken. *Ga weg van zijn tegenwoordigheid*, want gij bemerkt dat er geen goeds te verkrijgen is van zijn gezelschap, maar dat er wel gevaar is van er schade door te lijden. Soms is het enige middel, dat wij hebben om goddeloos spreken te bestraffen en er tegen te getuigen, het gezelschap te verlaten en buiten het gehoor ervan te gaan.

Zie hier:

1. Het goede gedrag van een wijs en Godvruchtig man, hij heeft een goed bestuur over zichzelf. Het is niet de wijsheid van de geleerden, die alleen in bespiegeling bestaat, welke hier wordt aanbevolen, maar *de wijsheid van de kloekzinnigen*, die praktisch is en van nut om onze raadslagen en handelingen te besturen. De Christelijke kloekzinnigheid bestaat *in het rechte verstaan van onze weg*, want wij zijn reizigers, wier zaak en belang het is, niet om wonderen te zien, maar om voorwaarts te gaan en aan het einde onzer reis te komen. Het is onze eigen weg te verstaan, niet om de zaken van anderen te bekritisieren, of er ons in te mengen, maar goed acht te geven op onszelf, de gang onzes voets te wegen, de aanwijzingen van onze weg te verstaan ten einde ze te volgen, de gevaren van onze weg te verstaan ten einde ze te mijden, de moeilijkheden van onze weg in te zien ten einde ze te overwinnen, en de voordelen van onze weg ten einde ze te gebruiken, de regelen te verstaan, waarnaar we wandelen, en het einddoel, waarheen wij onze schreden richten, en dienovereenkomstig te wandelen.

2. Het slechte gedrag van een slecht man hij bedriegt zichzelf, hij verstaat zijn weg niet recht, hij denkt dat hij hem verstaat, en zo verdwaalt hij en gaat voort in zijn dwaling, *de dwaasheid van de zotten is bedriegerij*, zij bedriegt hen tot hun eigen verderf. De dwaasheid van hem, die op het zand heeft gebouwd, was bedriegerij.

Spreuken 14:9

Elke dwaas zal de zonde bespotten. Zie hier:

1. Hoe goddeloze mensen verhard worden in hun goddeloosheid, zij spotten met de zonden, zij lachen om de zonden van anderen maken zich en hun metgezellen vrolijk over hetgeen, waarover zij behoorden te treuren, en hun eigen zonden beschouwen zij als een geringe, onbeduidende zaak, zowel als zij tot zonde worden verzocht, als wanneer zij haar hebben bedreven, zij noemen kwaad goed, en goed kwaad, Jesaja 5:20, maken er zich van af met een kwinkslag, storten zich in zonde, Jeremia 8:6, en zeggen dat zij vrede hebben, hoewel zij voortgaan, zij bekommeren zich niet om het kwaad, dat zij aanrichten door hun zonden, en lachen om hen, die er hun van spreken. Zij zijn pleitbezorgers van de zonde, zij zijn zeer vernuftig in het bedenken van verontschuldigen er voor. Dwazen bespotten het zondoffer, aldus sommigen, zij, die de zonde gering achten, achten Christus gering. Het zijn dwazen, die de zonde gering achten, want zij achten gering hetgeen waar God over klaagt: Zie, Ik ben gedrukt onder u, Amos 2:13, dat zeer zwaar drukte op Christus, en waarover zij zelf weldra andere gedachten zullen hebben.

2. Hoe Godvruchtige mensen aangemoedigd worden in hun Godsvrucht, *onder de oprechten is goedwilligheid*, als zij in iets overtreden, hebben zij er terstond berouw van, en dan verkrijgen zij de gunst van God. Zij hebben goedwilligheid voor elkaar en onder hen, in hun verenigingen en gezelschappen, heerst wederzijdse liefde en mededogen in gevallen van overtreding of belediging, en geen spotternij.

Spreuken 14:10

Dit komt overeen met 1 Korinthe 2:11. Wie van de mensen weet hetgeen des mensen is, en de veranderingen in zijn gemoed, dan de geest des mensen?

1. Iedereen gevoelt het meest de zwaarte van zijn eigen last, inzonderheid van hetgeen een last is op de geest, het gemoed, want dat is gewoonlijk verborgen, de lijder houdt het voor zich. Wij moeten geen afkeuring uitspreken over de smarten van anderen, want wij weten niet wat zij gevoelen, de slag, waaronder zij lijden is misschien zwaarder dan hun zuchten.

anderen niet bemerkt wordt, en waar deze nog minder in delen. Gelijk de smart van een boetvaardige, zo is ook de blijdschap van een gelovige van zo'n aard, dat *een vreemde er zich niet mee zal vermengen*, en daarom is hij ook niet bevoegd om er over te oordelen.

Spreuken 14:11

Zonde is het verderf van grote geslachten *het huis van de goddelozen zal*, al is het ook nog zo hoog en sterk gebouwd, *verdelgd worden*, tot armoede en schande worden gebracht en ten laatste uitgeroeid worden. De hoop op de hemel, het huis waarop de goddeloze steunt, zal niet bestaan, maar te gronde gaan in de storm, de komende zondvloed zal het wegvagen. Gerechtigheid is de opkomst en de vastigheid zelfs van geringe, onaanzienlijke families. Zelfs *de tent van de oprechten*, hoewel beweegbaar en gering als een tent, *zal bloeien* in uitwendige voorspoed, als de oneindige wijsheid het goed en geschikt oordeelt, maar in elk geval, in genade en vertroosting, die de ware rijkdom en eer uitmaken.

Spreuken 14:12

Wij hebben hier een bericht van de weg en het einde van zeer vele zielen, die zichzelf misleiden.

1. Hun weg is schijnbaar goed en schoon, hij *schijnt* hun *recht* toe, zij vinden genoeg, door zich in te beelden dat zij zijn zoals zij behoren te wezen, dat hun meningen en hun praktijken goed zijn. De weg van de onwetendheid en zorgeloosheid, de weg van de wereldsgezindheid en aardsgezindheid, de weg van de zinnelijkheid en van een behagen van het vlees, schijnen recht aan hen, die er op wandelen, en meer nog, zij verbeelden zich dat de weg van de geveinsdheid in de Godsdienst, van uitwendige verrichtingen, van eenzijdige verbetering van leven en van blinde ijver, hen naar de hemel zal brengen, zij vleien zich dat ten laatste alles wel met hen zal zijn.

2. Hun einde is in waarheid verschrikkelijk, en dat wel te meer om hun vergissing: het *is de weg des doods*, van de eeuwige dood, hun ongerechtigheid zal gewis hun verderf wezen, en met een leugen in hun rechterhand zullen zij omkomen. Die zichzelf misleiden, zullen ten laatste blijken verwoesters van zichzelf te zijn.

Spreuken 14:13

Dit toont de ijdelheid aan van vleselijke vrolijkheid, en bewijst wat Salomo tot het lachen gezegd heeft, namelijk dat het onzinnig is, want:

1. Er schuilt droefheid onder. Als zondaren soms onder overtuiging van zonde zijn, of als hun een grote ramp of benauwdheid overkomt verbloemen zij hun smart onder een gedwongen vrolijkheid, tonen er een goed gelaat onder, omdat zij de schijn niet willen hebben van zich gewonnen te geven, zich te onderwerpen, zij roepen niet, als Hij hen gebonden heeft, ja meer, als de mensen werkelijk vrolijk zijn is er toch nog het een of andere bittere bijmengsel in hun vrolijkheid, een nevel, die er overheen komt, en die zij niet van hun hart kunnen verdrijven. Hun geweten zegt hun dat zij geen reden hebben tot vrolijkheid, Hoséa 9:1, zij moeten er wel het ijdele van inzien. Geestelijke blijdschap heeft haar zetel in de ziel, de blijdschap van de geveinsde is slechte schijn. Zie Johannes 16:22, 2 Korinthe 6:10.

2. Er is erger, dat daarna komt: *het laatste van die blijdschap is droefheid*, zij is spoedig voorbij, als het geluid van de doornen onder een pot, en als het geweten ontwaakt is, zal over alle zondige, onheilige vrolijkheid met bitterheid worden nagedacht, indien niet, dan zal de

het gericht. De droefheid van de heiligen zal eindigen in eeuwige blijdschap, Psalm 126:5, maar het lachen van de zotten zal eindigen in eindeloos wenen en weeklagen.

Spreuken 14:14

De ellende van de zondaren zal daarin bestaan, dat zij tot in eeuwigheid over verzadigd zullen wezen van hun zonden. *Die afkerig van hart is*, of, *die in zijn hart afvallig is*, die uit vrees voor lijden, of in de hoop op gewin en genot, God en zijn plicht verlaat, *zal van zijn wegen verzadigd worden*, God zal er hem volop van geven, zij wilden hun dierlijke lusten en hartstochten niet opgeven, en daarom zullen zij ze aanhouden, er bij blijven tot hun eeuwige verschrikking en kwelling, die vuil is, dat hij noch vuil worde. Het: kind, gedenk, zal hen *van hun wegen verzadigen*, en hen hun zonden ordelijk voor ogen stellen. De afval begint in het hart, het is het boze hart des ongeloofs, dat van God afwijkt, en van alle zondaren zullen afvalligen de meeste verschrikking hebben, als zij hun wegen overdenken, Lukas 11:26. De zaligheid van de heiligen zal een eeuwige voldoening of verzadiging zijn ten opzichte van hun genadegaven, als teken van en bevoegd- of bekwaammaking voor Gods bijzondere gunst. *Een goed man* zal overvloedig van zichzelf verzadigd worden, van hetgeen God in hem gewrocht heeft. Hij zal aan zichzelf alleen roem hebben, Galaten 6:4. Gelijk zondaren nooit denken zonde genoeg te hebben, totdat zij hen naar de hel brengt, zo denken heiligen nooit genoeg genade te hebben, tot zij hen naar de hemel brengt.

Spreuken 14:15

1. Het is dwaas om lichtgelovig te zijn, op alle geruchten acht te slaan, het oor te lenen aan hetgeen iedereen vertelt, al is het ook nog zo onwaarschijnlijk, dingen aan te nemen omdat iedereen het zegt, op ieders betuiging van vriendschap te vertrouwen en krediet te verlenen aan iedereen, die belooft te zullen betalen, het zijn onnozelen, die aldus alle woord geloven, vergetende dat in zekere zin alle mensen leugenaars zijn, in vergelijking met God, alle wiens woorden wij met een onbepaald vertrouwen moeten geloven, omdat Hij niet liegen kan.

2. Het is wijsheid om voorzichtig te zijn, de *kloekzinnige* zal op de proef stellen, onderzoeken eer hij vertrouwt, zal de geloofwaardigheid van de getuige en de waarschijnlijkheid van het getuigenis wegen, en dan beoordelen naardat de zaak blijkt te zijn, of zijn oordeel opschorten totdat er meer licht over komt. Onderzoekt alle dingen, en gelooft niet een iegelijke geest.

Spreuken 14:16

1. Heilige vreze is een uitnemende wacht voor iedere heilige zaak, en tegen alles dat onheilig is. Het is wijsheid om af te wijken van *het kwade*, van het kwaad van de zonde, en daardoor van alle andere kwaad. En daarom is het wijsheid te vrezen, om met Godvruchtige ijverzucht over onszelf te waken, vrees te koesteren voor Gods toorn, bevreesd te zijn om nabij de grenzen van de zonde te komen, om met het begin ervan te dartelen. Een wijs man zal uit vrees voor kwaad het kwaad uit de weg blijven, hij deinst terug van schrik als hij bevindt dat hij in verzoeking komt.

2. Verwaandheid is dwaasheid. Hij die, als hij gewaarschuwd wordt voor gevaar, *oplopend toornend en zorgeloos* is, in alle woede en onstuimigheid voortgaat op zijn weg, kan het niet dragen om tegengehouden te worden, hij trotseert de toorn en de vloek Gods, en geen gevaar vrezende, volhardt hij in zijn rebellie, speelt hij op de rand van een afgrond, hij is een dwaas, want hij handelt tegen gezond verstand en tegen zijn belang, en zijn verderf zal spoedig het bewijs leveren van zijn dwaasheid.

Hartstochtelijke, driftige mensen worden met recht uitgelachen. Mensen, die gemelijk en lichtgeraakt zijn, spoedig over het minste en geringste in toorn opsteken, handelen dwaselijk, *doen dwaasheid*, zij zeggen en doen wat bespottelijk is, en zo stellen zij zich bloot aan minachting, het kan niet anders, of zij zelf zullen, als hun drift bedaard is, er zich over schamen. De overweging hiervan behoort hen inzonderheid, die de reputatie van wijsheid en eer hebben, aan te sporen om met de uiterste zorg hun drift in toom te houden. Boosaardige mensen worden terecht gevreesd en verfoeid, want zij zijn veel gevaarlijker voor de samenleving. *Een man van schandelijke verzinselen*, die zijn toorn inhoudt, totdat de gelegenheid zich aan hem voordoet om zich te wreken, en in het geheim plannen beraamt om onrecht te doen aan zijn naaste, hem een kwade trek te spelen, zoals Kaïn om Abel te doden, zo'n man wordt door iedereen gehaat. Het karakter van een driftig, oplopend man is erbarmelijk, overvallen door een verzoeking beroert en onteert hij zich, maar het is spoedig voorbij, en hij is er bedroefd om, maar dat van een boosaardig, wraakgierig man is hatelijk, er is geen verweer tegen hem, geen genezen aan hem.

Spreuken 14:18

Zonde is de schande van de zondaren, de onwijzen, die onwijsheid beminnen, verkrijgen er niets mede, zij erven dwaasheid, zij verkrijgen haar door erfenis, aldus sommigen. Dit bederf van de natuur is ontleend aan onze eerste ouders, en al de rampen, die er uit voortkomen, zijn aan onze natuur verbonden, het was het erfdeel dat zij nalieten aan hun ontaard geslacht, een erfelijke ziekte. Zij houden er evenveel van als van een erfgoed, houden haar vast, en zijn er afkerig van om er van te scheiden. Waar zij zich op laten voorstaan is werkelijk dwaasheid, en wat zal er het gevolg van wezen? Wat anders dan dwaasheid? Zij zullen hun dwaze keus voor altijd moeten berouwen. Wijsheid is de eer van de wijze. De kloekzinnigen *kronen zich met wetenschap*, zij beschouwen haar als hun grootste sieraad, en er is niets dat zij zo begeren, waarnaar hun eerzucht zo uitgaat, zij is hun een kroon op het hoofd, die zij voor niets ter wereld willen afstaan, zij streven voorwaarts om het hoogste van de kennis te bereiken, die hun begin en hun voortgang zal kronen. Zij zullen er de lof van hebben, wijze hoofden zullen geëerd worden alsof zij gekroonde hoofden waren. Zij *kronen wetenschap*, (zo lezen het sommigen) zij zijn een eer voor hun belijdenis, de wijsheid wordt niet alleen gerechtvaardigd, maar ook verheerlijkt door al haar kinderen.

Spreuken 14:19

Dat is:

1. De kwaden worden dikwijls verarmd en naar beneden gebracht, zodat zij genoodzaakt zijn te bedelen, daar hun goddeloosheid hen in moeilijkheden heeft gebracht, terwijl Godvruchtigen door de zegen van God verrijkt zijn, bij machte zijn om te geven, en dan ook werkelijk geven, zelfs aan de kwaden, want waar God het leven schenkt moeten wij het levensonderhoud niet weigeren.
2. Soms ontwingt God, zelfs aan slechte mensen, een erkenning van de voortreffelijkheid van Gods volk. De kwaden behoren altijd *te buigen voor het aangezicht van de goeden* en soms worden zij genoodzaakt dit te doen en te bekennen dat God hen liefheeft, Openbaring 3:9. Zij vragen om hun gunst, Esther 7:7, hun gebeden 2 Koningen 3:12.
3. Er komt een dag, wanneer de oprechten de heerschappij zullen hebben, Psalm 49:15, wanneer de dwaze maagden zullen komen om van de wijze olie te verzoeken, en tevergeefs aan de poort des Heeren zullen kloppen, waar de rechtvaardigen zijn binnen gegaan.

Dit toont aan, niet wat behoorde te wezen maar wat is, de gewone weg van de wereld is schuw, huiverig te zijn van de armen, ingenomen te zijn met de rijken.

1. Weinigen zullen steun verlenen aan hen, die door de wereld met donkere blikken worden aangezien, ofschoon zij anders alle achting waardig zijn. *De arme*, met wie men medelijden moest hebben, die aangemoedigd en geholpen moest worden, wordt met koude blikken aangezien en op een afstand gehouden zelfs door zijn vriend, die, voordat hij tot armoede was vervallen, op vertrouwelijke voet met hem stond, en beweerde genegenheid voor hem te koesteren. De meesten zijn zwaluwvrienden, die in de winter wegtrekken. Het is goed om God tot onze vriend te hebben, want Hij zal ons niet verlaten als wij arm zijn.

2. Iedereen zal het hof maken aan hen, op wie de wereld met vriendelijke, goedkeurende blikken ziet, *de rijken hebben vele liefhebbers*, het zijn liefhebbers van hun rijkdom, zij hopen er iets van te zullen verkrijgen. Er is in de wereld weinig vriendschap buiten die, welke geregeerd wordt door eigenbelang en die dus in het geheel geen vriendschap is, niet iets is, waarop een wijs man zich laat voorstaan, of waarin hij vertrouwen stelt. Zij, die van de wereld hun god maken, vergoden hen, die het meest van haar goederen hebben, en zoeken hun gunst, alsof zij in waarheid de gunstgenoten des hemels waren.

Spreuken 14:21

Ziehier hoe het karakter van de mensen en hun toestand afgemeten en beoordeeld worden naar hun gedrag en handelwijze jegens hun arme naburen.

1. Aan hen, die met minachting op hen neerzien, wordt hier een slecht karakter toegeschreven en in overeenstemming hiermede zal hun toestand zijn. Hij, *die zijn naaste veracht* omdat hij van geen aanzien is in de wereld, van geringe afkomst is, een boerse opvoeding heeft gehad, die het beneden zich acht om notitie van hem te nemen, met hem te spreken, of zich aan hem gelegen te laten liggen, en hem bij de honden van zijn kudde stelt, is een zondaar, is schuldig aan een zonde, is op weg naar erger, en zal als een zondaar worden behandeld, hij is rampzalig.

2. Zij, die hen aanzien met ontferming, worden hier gezegd in een goede toestand te zijn in overeenstemming met hun karakter. *Die zich der nederiger ontfermt is* bereid om hun alle goede diensten te bewijzen, die in zijn vermogen zijn, en hiermede doet hij hun eer aan, hij is *welgelukzalig*. Hij doet hetgeen welbehaaglijk is aan God, hetgeen, waaraan hij zelf later met grote voldoening zal denken, waarvoor de armen hem zullen zegenen, en dat hem overvloedig zal betonen in de dag van de opstanding van de rechtvaardigen.

Spreuken 14:22

Zie hier:

1. Hoe ellendig diegenen zich vergissen, die niet alleen kwaad doen, maar het beramen. *Dwalen zij niet, die kwaad beramen?* Ja, gewis dwalen zij, iedereen weet dit. Zij denken dat zij, door met list en berekening te zondigen, hun kuiperijen met meer behendigheid dan anderen tewerk te stellen, beter met hun zonden zullen uitkomen dan anderen, maar zij dwalen. Gods gerechtigheid kan niet verschalkt worden. Grotelijks dwalen zij, die kwaad beramen tegen hun naaste, want het zal gewis op henzelf neerkomen en eindigen in hun eigen verderf. Een noodlottige dwaling! 2. Hoe verstandig diegenen met hun eigen belangen te rade gaan, die niet slechts goed doen, maar goed beramen. *Weldadigheid en trouw is voor degenen, die goed beramen*, geen beloning als een schuld, die hun betaald wordt, zij zullen zelf erkennen dat zij niets verdienen, maar een beloning uit goedertierenheid, zuivere goedertierenheid,

belieft zich tot schuldenaar te maken. Zij, die zo milddadig zijn dat zij milddadigheden beraadslagen, die gelegenheden zoeken om goed te doen, en er in slagen om hun liefdadigheid zover mogelijk te doen reiken, en zo aangenaam mogelijk te maken aan hen, die haar behoeven, zullen op milddadigheden staan, Jesaja 32:8.

Spreuken 14:23

1. Werken zonder praten, zal de mensen rijk maken. In alle smartelijke arbeid van het hoofd of van de hand is overschot, is gewin, hij zal op de ene of andere wijze voordeel opleveren. Vlijtige lieden zijn meermalen welgestelde lieden, en waar iets gedaan wordt is iets te verkrijgen. De bedrijvige hand zal iets verzamelen. Daarom is het goed om zaken aan te houden en aan het werk te blijven, en wat onze hand vindt om te doen, te doen uit al onze macht.

2. Praten zonder werken zal de mensen arm maken. Zij, die gaarne snoeven op hun zaken en er veel gedruis en ophef van maken die hun tijd verknoeien met gebabbel, met nieuws te vertellen en te horen, zoals de Atheners en onder voorwendsel van zich te ontwikkelen door gesprekken te voeren, veronachtzamen het werk van hun plaats en hun dag, zij verspillen wat zij hebben, en hun wijze van doen *strekt tot gebrek*, zal eindigen in armoede. Dit is waar ten opzichte van de zaken van onze ziel. Zij, die zich moeite geven in de dienst van God, die worstelen in de gebede, zullen er nut en voordeel van hebben. Maar indien iemands Godsdienst alleen in praten bestaat en in gedruis, indien zijn bidden slechts lippenwerk is dan zal hij geestelijk arm worden en teniet gaan.

Spreuken 14:24

Merk op:

1. Als mensen wijs goed zijn, dan zal rijkdom hen nog des te meer nuttig en achtbaar maken, *der wijzen kroon is hen rijkdom*, hun rijkdom maakt dat zij nog veel meer geacht worden, geeft hun nog zoveel te meer gezag over en invloed op anderen. Zij, die rijkdom hebben en wijsheid om hem te gebruiken, zullen een schone gelegenheid hebben om God te eren en goed te doen in de wereld. Wijsheid is goed ook zonder een erfdeel, maar beter er mede.

2. Als mensen goddeloos en verdorven zijn, zal hun rijkdom hen nog te meer aan gevaar blootstellen. *De dwaasheid van de zotten* breng hen in welke toestand gij wilt is *dwaasheid* en zal zich tonen en hen beschaamd maken als zij rijkdom hebben doen zij er kwaad mede, en zij worden nog te meer verhard daardoor in hun dwaze praktijken.

Spreuken 14:25

Zie hier:

1. Hoeveel lof aan *een waarachtig getuige* toekomt, hij *redt de zielen* van de onschuldigen, die vals beschuldigd worden, en ook hun goede naam, die hun even dierbaar is als het leven. Een man van oprechtheid en trouw zal zich aan het misnoegen wagen van de grootsten en machtigsten, om de waarheid aan het licht te brengen en hen te redden, die benadeeld worden door leugen. Een getrouw leraar, die in oprechtheid voor God getuigt tegen de zonde is hierdoor het middel om *zielen te redden* van de eeuwige dood.

2. Hoe weinig acht geslagen moet worden op een vals getuige, hij verzint leugens, en spreekt ze met de grootste gerustheid en verzekerdheid uit ter verwoesting van de onschuldigen. Daarom is het in het belang van een natie om valse getuigen te ontdekken en te straffen, ja, en ook het liegen in gewone gesprekken, want waarheid is het cement van de samenleving.

Spreuken 14:26-27

In deze twee verzen worden we uitgenodigd en aangemoedigd om in de vreze Gods te leven door de voordelen, die uit een Godsdienstig leven voortvloeien. *De vreze des Heeren is* hier genomen voor alle Godvruchtige beginselen, die Godvruchtige praktijken teweegbrengen.

1. Waar deze heerst, brengt zij een heilige gerustheid en kalmte van gemoed teweeg, er is *een sterk vertrouwen* in, zij stelt de mens instaat om vast te houden aan zijn reinheid en zijn vrede, wat er ook gebeurt, en geeft hem vrijmoedigheid bij God en bij de wereld. Ik weet dat ik gerechtvaardigd zal worden, ik acht op geen van deze dingen, dat is de taal van dit vertrouwen.

2. Zij brengt een zegen over het nageslacht. De kinderen van hen, die God tot hun vertrouwen stellen, zullen aangemoedigd worden door de belofte dat God een God zal zijn voor de gelovigen en voor hun zaad, om tot Hem te gaan als tot hun toevlucht, en zij zullen beschutting in Hem vinden. De kinderen van Godvruchtige ouders varen er dikwijls te beter om, dat hun ouders hun goed onderwijs en een goed voorbeeld gegeven hebben, en voor hen hebben gebeden. Onze vaders hebben op U vertrouwd, en daarom zullen wij het ook doen.

3. Zij is de overvloeiende, immer vloeiende fontein van vertroosting en blijdschap, zij is een *springader des levens*, voortdurend genot en voldoening doende opwellen voor de ziel. Blijdschap, die rein en vers is, is leven voor de ziel, lest haar dorst, en kan nooit uitdrogen, zij is *een fontein van levend water*, springende tot in het eeuwige leven, waarvan zij de voorsmaak geeft.

4. Zij is een soeverein tegengif tegen zonde en verzoeking. Zij, die de rechte smaak weghebben van de genietingen van ernstige Godsvrucht, zullen door het lokaas van de zonde niet verlokst worden om de haak te slikken, zij hebben betere dingen, dan die, welke de zonde heeft aan te bieden, en daarom valt het hun licht *om af te wijken van de strikken des doods*, en hun voet er voor te bewaren, om erin gevangen te worden.

Spreuken 14:28

Hier zijn twee grondbeginselen van staatkunde, die zichzelf bewijzen.

1. Dat het grotelijks tot eer en heerlijkheid strekt van een koning om over een volkrijk koninkrijk te heersen, het is een teken dat hij goed regeert, daar vreemdelingen er toe aangelokt worden om zich in zijn rijk en onder zijn bescherming te vestigen, en zijn eigen onderdanen in vrede en welvaart leven, het is een teken dat hij en zijn rijk onder de zegen Gods zijn, waarvan de uitwerking is vruchtbaar te zijn en vermenigvuldigd te worden. Het is zijn sterkte, geeft hem aanzien, maakt hem geducht, gelukkig de koning, de vader zijns lands die zijn pijlkoker met pijlen gevuld heeft, hij zal niet beschaamd worden, als hij met zijn vijanden zal spreken in de poort, Psalm 127:4, 5. Daarom is het de wijsheid van vorsten, om door een milde en zachte regering, door handel en landbouw aan te moedigen, en door aan allen een gerust leven onder hen te doen hebben, de toeneming huns volks te bevorderen. En laat allen, die het goed menen met het koninkrijk van Christus en met Zijn eer en heerlijkheid doen wat zij kunnen om te bevorderen, dat velen aan Zijn kerk zullen toegevoegd worden.

2. Dat, als het volk vermindert, de vorst verzwakt wordt, *in gebrek aan volk is des vorsten magerheid*, zo lezen het sommigen, de handel staat stil, de grond ligt onbebouwd, het leger heeft gebrek aan rekruten, de vloot aan bemanning, en dat alles, omdat er geen mensen genoeg zijn. Zie hoe grotelijks de eer en de veiligheid van koningen afhangen van hun volk, hetgeen een reden is, waarom zij behoren te regeren door liefde, en niet door geweld of hardheid.

zoals wij zien in 2 Samuel 13:24.

Spreuken 14:29

1. Zachtmoedigheid is wijsheid. Hij heeft een recht begrip van zichzelf en van zijn belang, van de zwakheden van de menselijke natuur en van de inrichting van de menselijke samenleving, die traag is tot toorn, lankmoedig is, de gebreken van anderen weet te verontschuldigen zo goed als zijn eigen, zijn toorn weet op te schorten en te matigen, zodat hij, al wordt hij ook nog zo geprikkeld of getergd, toch altijd zijn ziel in zijn lijdzaamheid kan blijven bezitten. Een zachtmoedig, geduldig man moet in werkelijkheid voor een verstandig man gehouden worden, een die geleerd heeft van Christus, die de wijsheid zelf is.

2. Ongebreidelde drift is een bekendmaking van dwaasheid, hij, *die haastig is van gemoed*, wiens hart tonder is voor iedere vonk van terging, dadelijk in vuur en vlam is, denkt zich hierdoor groot te maken, ontzag in te boezemen aan allen, die hem omringen, terwijl hij in werkelijkheid slechts *zijn eigen dwaasheid verheft*, hij maakt haar bekend zoals iets dat in de hoogte wordt geheven, voor allen zichtbaar is, en hij onderwerpt er zich aan als aan de regering van iemand, die verhoogd is.

Spreuken 14:30

Het voorgaande vers toonde aan hoezeer onze reputatie, dit hoezeer onze gezondheid afhangt van een goed bestuur over onze hartstochten en het bewaren van ons humeur.

1. Een helend gemoed, *een gezond hart*, bestaande uit liefde en zachtmoedigheid, een hartelijke, vriendelijke, blijmoedige gezindheid *is het leven des vleses*, draagt bij tot een goed lichaamsgestel, als de mensen goed gehumeurd zijn, zien zij er welvarend uit.

2. Een gemelijk, nijdig, ontevreden gemoed daarentegen, brengt zijn eigen straf mede. Het verteert het vlees, drukt de levensgeesten, maakt het aangezicht bleek en veroorzaakt *verrotting van de beenderen*, zij die smart hebben als zij de voorspoed van anderen zien laat hen met hun tanden knersen en smelten, Psalm 112:10.

Spreuken 14:31

Het behaagt Gode hier om meer belangstelling te tonen in de behandeling van de armen, dan men zich zou kunnen voorstellen.

1. Hij acht zich beledigd in de beledigingen, die hun worden aangedaan. Wie hij ook zij, die een arme onrecht aandoet er zijn voordeel mee doet dat hij arm is en zichzelf niet kan helpen, hij wete dat hij zijn Maker daarmee beledigt. God heeft hem gemaakt, heeft hem het aanzijn gegeven, Hij is dezelfde, die de auteur is van ons bestaan, wij hebben allen een Vader, een Maker, zie hoe Job dit in aanmerking heeft genomen, Job 31:15. God heeft hem arm gemaakt en zijn lot voor hem bestemd, zodat wij, als wij met mensen hard handelen omdat zij arm zijn, wij aanmerking maken op God, alsof Hij hard met hen handelde door hen zo laag en gering te houden, opdat zij zoveel gemakkelijker vertreden kunnen worden.

2. Hij acht zich geëerd in de vriendelijkheid, die hun wordt bewezen, Hij beschouwt die als Hemzelf aangedaan, en dienovereenkomstig zal Hij tonen een welgevallen aan hen te hebben. Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven. Diegenen dus, die ware eerbied hebben voor God, zullen dit tonen door medelijden te hebben met de armen, want Hij heeft het zeer bijzonder op zich genomen deze te beschermen en voor te staan.

Spreuken 14:32

Hier is:

1. De wanhopige toestand van een goddeloze als hij uit de wereld gaat, hij *wordt heengedreven in zijn kwaad*, hij is zo gehecht aan de wereld, kleeft haar zo aan, dat hij het niet van zich kan verkrijgen haar te verlaten, hij wordt er uit *weggedreven*. Zijn ziel wordt van hem geëist, wordt hem afgedwongen, en de zonde kleeft hem zo vast aan, dat zij onafscheidelijk van hem is, zij gaat met hem naar een andere wereld, *hij wordt heengedreven in zijn kwaad*, sterft in zijn zonden, onder de schuld en de macht ervan, ongerechtvaardigd, ongeheiligd, zijn goddeloosheid is de storm, waarin hij voortgezweept wordt als kaf voor de wind, uit de wereld verjaagd.

2. De troostrijke, aangename toestand van een Godvruchtige als hij zijn loop voleindigd heeft. Hij *heeft hoop in zijn dood*, hoop op gelukzaligheid aan de andere kant van de dood op betere dingen in een andere wereld dan hij ooit in deze gehad heeft. Zij hebben de genade van de hoop in hun hart, al hebben zij ook pijn en enig opzien tegen de dood, zij hebben voor zich het goed, waarop zij gehoopt hebben namelijk de zalige hoop, welke God, die niet liegen kan, beloofd heeft.

Spreuken 14:33

Merk op:

1. Bescheidenheid is het kenteken van de wijsheid. Hij, die waarlijk wijs is, verbergt zijn schat, zodat hij er niet op snoeft, Mattheüs 13:44, hoewel hij zijn talent niet verbergt of begraaft, zodat hij er geen handel mee doet. *Zijn wijsheid rust in zijn hart*, hij verwerkt wat hij weet, en heeft het gereed bij de hand, maar zal er niet ten ontijde van spreken en er rumoer mee maken. Het hart is de zetel van de genegenheden, en daar moet wijsheid rusten in de praktische liefde ervan, en niet zwemmen in het hoofd.

2. Pralerij is een kenmerk van de dwaasheid. Als dwazen een weinigje oppervlakkige kennis hebben, nemen zij alle gelegenheden te baat om het te tonen, het te luchten. Of wel, *de dwaasheid, die in het binnenste van de zotten is*, wordt geopenbaard door hun ijver om te praten. Menig dwaas man geeft zich meer moeite om zijn dwaasheid te tonen, dan een wijs man het van de moeite waard acht om zijn wijsheid aan de dag te leggen.

Spreuken 14:34

1. Gerechtigheid, heersende in een volk doet het eer aan. Een rechtvaardig bestuur van de regering, onpartijdig recht tussen mens en mens, openbare steun, verleend aan de Godsdienst, de algemene belijdenis en beoefening van de deugd, de bescherming en bewaring van deugdzame mensen, barmhartigheid jegens vreemdelingen (aalmoezen worden soms gerechtigheid genoemd) dit alles *verhoogt een volk*, houdt de troon in stand, verheft het gemoed, de zin des volks, en maakt een natie geschikt voor de gunst van God, die haar hoog zal zetten als een heilig volk, Deuteronomium 26:19.

2. Ondeugd heersende in een volk, brengt er schande over. *De zonde is een schandvlek* voor elke stad en ieder koninkrijk en maakt hen verachtelijk onder hun naburen. Het volk van Israël is dikwijls een voorbeeld geweest van die beide opmerkingen, zij waren groot als zij goed waren, maar als zij God verlieten werden zij door allen van rondom beledigd en vertreden. Daarom is het het belang en de plicht van vorsten om hun macht te gebruiken tot onderdrukking van de ondeugd, en tot steun en bescherming van de deugd.

regering gunsten en goedkeuring gegeven worden aan hen, die openbare ambten bekleden naar zij het verdienen. Salomo laat hen weten, dat hij naar die regel zal handelen:

1. Dat zij, die zich verstandig gedragen, geëerd en bevorderd zullen worden, welke vijanden zij ook mogen hebben, die hen zoeken te ondermijnen. Niemands diensten zullen voorbijgezien worden om een partij of een gunsteling te behagen.
2. Dat zij, die zelfzuchtig en ontrouw zijn, hun vaderland verraden de armen verdrukken, onenigheid zaaien en aldus *beschaamd maken*, schande veroorzaken, uit hun ambt ontzet en van het hof verbannen zullen worden, welke vrienden zij ook mogen hebben om hun voorspraak te zijn.

HOOFDSTUK 15

1 Een zacht antwoord keert de grimmigheid af; maar een smartend woord doet de toorn oprijzen. 2 De tong der wijzen maakt de wetenschap goed; maar de mond der zotten stort overvloediglijk dwaasheid uit. 3 De ogen des HEEREN zijn in alle plaatsen, beschouwende de kwaden en de goeden. 4 De medicijn der tong is een boom des levens; maar de verkeerdheid in dezelve is een breuk in de geest. 5 Een dwaas zal de tucht zijns vaders versmaden; maar die de bestraffing waarneemt, zal kloekzinnig handelen. 6 In het huis des rechtvaardigen is een grote schat; maar in des goddelozen inkomst is beroerte. 7 De lippen der wijzen zullen de wetenschap uitstrooien; maar het hart der zotten niet alzo. 8 Het offer der goddelozen is de HEERE een gruwel; maar het gebed der oprechten is Zijn welgevallen. 9 De weg der goddelozen is de HEERE een gruwel; maar dien, die de gerechtigheid najaagt, zal Hij liefhebben. 10 De tucht is onaangenaam voor dengene die het pad verlaat; en die de bestraffing haat, zal sterven. 11 De hel en het verderf zijn voor de HEERE; hoeveel te meer de harten van des mensen kinderen? 12 De spotter zal niet liefhebben, die hem bestraft; hij zal niet gaan tot de wijzen. 13 Een vrolijk hart zal het aangezicht blijde maken; maar door de smart des harten wordt de geest verslagen. 14 Een verstandig hart zal de wetenschap opzoeken; maar de mond der zotten zal met dwaasheid gevoed worden. 15 Al de dagen des bedrukten zijn kwaad; maar een vrolijk hart is een gedurige maaltijd. 16 Beter is weinig met de vreze des HEEREN, dan een grote schat, en onrust daarbij. 17 Beter is een gerecht van groen moes, waar ook liefde is, dan een gemeste os, en haat daarbij. 18 Een grimmig man zal gekijf verwekken; maar de lankmoedige zal de twist stillen. 19 De weg des luiaards is als een doornheg; maar het pad der oprechten is welgebaand. 20 Een wijs zoon zal de vader verblijden; maar een zot mens veracht zijn moeder. 21 De dwaasheid is de verstandeloze blijdschap; maar een man van verstand zal recht wandelen. 22 De gedachten worden vernietigd, als er geen raad is; maar door veelheid der raadsliden zal elkeen bestaan. 23 Een man heeft blijdschap in het antwoord zijns monds; en hoe goed is een woord op zijn tijd! 24 De weg des levens is de verstandige naar boven; opdat hij afwijke van de hel, beneden. 25 Het huis der hovaardigen zal de HEERE afrukken; maar de landpaal der weduwe zal Hij vastzetten. 26 Des bozen gedachten zijn de HEERE een gruwel; maar der reinen zijn liefelijke redenen. 27 Die gierigheid pleegt, beroert zijn huis; maar die geschenken haat, zal leven. 28 Het hart des rechtvaardigen bedenkt zich, om te antwoorden; maar de mond der goddelozen zal overvloedig kwade dingen uitstorten. 29 De HEERE is ver van de goddelozen; maar het gebed der rechtvaardigen zal Hij verhoren. 30 Het licht der ogen verblijdt het hart; een goed gerucht maakt het gebeente vet. 31 Het oor, dat de bestraffing des levens hoort, zal in het midden der wijzen vernachten. 32 Die de tucht verwerpt, die versmaadt zijn ziel; maar die de bestraffing hoort, krijgt verstand. 33 De vreze des HEEREN is de tucht der wijsheid; en de nederigheid gaat voor de eer.

Spreuken 15:1

Als bewaarder van de openbare vrede zegt Salomo ons hier:

1. Hoe de vrede bewaard kan blijven, opdat wij weten hoe hem in onze plaats en in onze kring te bewaren: het is door zachte woorden. Als de toorn opkomt als een dreigende wolk, zwanger van storm en donder, zal een zacht antwoord die wolk verdrijven, doen voorbijgaan. Als mensen geprikkeld zijn, spreek dan zachte woorden tot hen, dan zullen zij worden tevreden

terwijl zij bij een dergelijke gelegenheid ten uiterste verbitterd werden door Jeftha's ruwheid, en de gevolgen ervan waren slecht, Richteren 12:1-3. Rede en verstand zullen beter gesproken, en een rechtvaardige zaak zal beter bepleit worden met zachtheid, dan met hartstocht, en sterke argumenten worden het best door zachte woorden aangevoerd. 2:Hoe de vrede verbroken zal worden, opdat wij voor ons niets doen om hem te verbreken. Door niets wordt toorn meer opgewekt en tweedracht gezaaid dan door *smartende woorden*, lelijke scheldnamen, zoals Raka en Gij dwaas, de mensen hun zwakheden en hun ongelukken voor de voeten werpende, hun afkomst of hun opvoeding, of iets anders, dat hen vermindert of verkleint en hen gering maakt, minachtende, boosaardige opof aanmerkingen, door welke mensen hun vernuft en boosaardigheid willen aan de dag leggen en die de toorn van anderen gaande maken, en waardoor hun eigen toorn nog des te meer ontstoken wordt. Sommigen zullen, veeleer dan de naam te verliezen van een scherp satiricus te zijn, liever een vriend verliezen en een vijand maken.

Spreuken 15:2

1. Een goed hart wordt door de tong zeer nuttig. Hij, die wetenschap heeft moet haar niet slechts voor zijn eigen vermaak aanwenden, maar haar gebruiken tot stichting van anderen, en het is *de tong*, die er gebruik van moet maken in vrome, nuttige gesprekken, in het geven van gepast en tijdig onderricht, raad en vertroosting, met alle mogelijke uitdrukkingen van nederigheid en liefde, en dan *maakt de tong de wetenschap goed*, dat is, maakt er een goed en recht gebruik van, en aan hem, die heeft en wat hij heeft aldus goed gebruikt, zal meer gegeven worden.

2. Een slecht hart zal door de tong zeer schadelijk worden, want *de mond van de zotten stort dwaasheid uit*, die dikwijls zeer beledigend is, en de verdorven samensprekingen, die uit een boze schat van binnen voortkomen (de vuilheid, het dwaze gepraat, boze spot en scherts), verderven de goede zeden van sommigen en verleiden hen, doen het goede hart van anderen smart aan en beroeren hen.

Spreuken 15:3

De grote waarheden van de Godgeleerdheid zijn zeer nuttig om kracht bij te zetten aan de voorschriften van de zedelijkheid, en geen meer dan deze, dat het oog van God ten allen tijde op de kinderen van de mensen is gericht.

1. Een oog om allen te onderscheiden, een oog voor hetwelk niet alleen niets verborgen kan blijven, maar door hetwelk alles werkelijk wordt gadeslagen, en niets wordt voorbijgezien, *de ogen des Heeren zijn aan alle plaatsen*, want Hij ziet niet slechts alles van boven, Psalm B3:13, maar Hij is overal tegenwoordig. Engelen zijn vol ogen, Openbaring 4:8, maar God is een en al oog. Dit duidt niet slechts Zijn alwetendheid aan, niet slechts dat Hij alles ziet, maar ook Zijn algemene voorzienigheid, dat Hij alles onderhoudt en bestuurt. Verborgen zonden, diensten en smarten zijn onder Zijn oog.

2. Een oog om beide personen en daden te onderscheiden, Hij beschouwt *het kwade en het goede*, is misnoegd op het kwade, en heeft een welbehagen in het goede, en naar het gezicht van Zijn ogen zal Hij de mensen oordelen Psalm 1:6. 11:4. De bozen zullen niet ongestraft blijven, noch de rechtvaardigen onbeloond, want God heeft het oog op beide, en kent hun waar karakter, dit spreekt van vertroosting voor de heiligen en van verschrikking voor de zondaren.

Spreuken 15:4

vertroosten, voor zielen, die ziek zijn door de zonde, door ze tot overtuiging te brengen voor vrede en liefde, wanneer die verstoord zijn, door geschillen bij te leggen, en personen, die in geschil zijn, met elkaar te verzoenen, dit is de medicijn van de tong, die *een boom des levens is*, in welks bladeren genezende kracht is, Openbaring 22:2. Hij, die goed weet te spreken, zal de plaats, waar hij woont, tot een paradijs maken.

2. Een boze tong brengt wonden toe, *verkeerdheid* daarin, hartstocht, leugen en vuilheid, *is een breuk in de geest*, zij wondt het geweten van de kwaadspreker en veroorzaakt schuld en smart aan de hoorders, en beide moeten geacht worden *een breuk in de geest te zijn*. Harde woorden breken wel geen beenderen, maar menig hart is er wel door gebroken.

Spreuken 15:5

1. Last de meerderen hierdoor vermaand worden om onderricht en bestraffing te geven aan hen, over wie zij het opzicht hebben, daar zij ter verantwoording zullen geroepen worden, er rekenschap van zullen te geven hebben. Zij moeten niet slechts onderwijzen met het licht van de kennis, maar bestraffen met de warmte van de ijver, en beide moeten met het gezag en de liefde van een vader gegeven worden aanhoudend gegeven worden, al is het ook dat de gewenste uitwerking niet terstond bespeurd wordt. Indien het onderwijs veracht afgewezen wordt, geef bestraffing, scherpe bestraffing, aan vriendelijke, zachtzinnige mensen is het voorzeker wel tegen de borst om hun, die hen omringen, onaangenaam te zijn, maar dit is toch beter dan hen ongestoord op de weg des verderfs te laten voortgaan.

2. Laat minderen vermaand worden, niet alleen om zich aan onderricht en bestraffing te onderwerpen (zelfs aan strengheid behoort men zich te onderwerpen), maar ze te waarderen als een gunst, en ze niet te verachten, er gebruik van te maken voor hun levensgedrag en er altijd op acht te slaan. Dit zal een bewijs zijn dat zij verstandig zijn, en een middel om hen verstandig te maken, terwijl hij, die zijn goede opvoeding gering acht, een dwaas is en zeer waarschijnlijk als een dwaas zal leven en sterven.

Spreuken 15:6

Waar gerechtigheid is, daar is rijkdom en de geriefelijkheid ervan, in *het huis des rechtvaardigen is een grote schat*. De Godsdienst leert de mensen vlijtig, matig en rechtvaardig te zijn, en gewoonlijk zal hierdoor de bezitting toenemen, maar dat is niet alles, God zegent de woning van de rechtvaardigen, en die zegen maakt rijk zonder beroering. Of, indien er niet veel van het goed van deze wereld is, zal toch, waar genade is, een ware schat zijn, en indien zij, die slechts weinig hebben, een hart hebben om met dat weinige tevreden te zijn en er het gerieflijke van te genieten en op prijs te stellen, dan is het genoeg, dan is het rijkdom. De rechtvaardigen worden misschien niet zelf verrijkt, maar er is een schat in hun huis, een zegen weggelegd, waarvan hun kinderen na hen het voordeel zullen oogsten. Een goddeloos, wereldsgezind man is er slechts op uit om zijn buik met deze schatten te vullen, zijn zinnelijke lusten te bevredigen, Psalm 17:14, maar een rechtvaardige zorgt in de eerste plaats voor zijn ziel, en dan voor zijn zaad, een schat in zijn hart te hebben, en dan in zijn huis, waarvan zijn bloedverwanten en zij, die hem omringen, het voordeel kunnen hebben. Waar goddeloosheid is daar kan wel rijkdom wezen, maar er is kwellend des geestes bij. *In des goddelozen inkomst*, in het grote inkomen dat zij hebben, is *beroerte*, er is schuld en een vloek, er is hoogmoed en hartstocht, en nijd en twisting, en dat zijn beroerende lusten, die hen van het genot, de blijdschap hunner inkomsten beroven, en hen beroerend maken voor hun naburen.

Spreuken 15:7

last een dwaas is, voor hen, die hem omringen. Doch merk hier nu nog verder op:

1. Dat wij dan een goed gebruik maken van wetenschap, als wij haar uitstrooien, dat is verspreiden, haar niet beperken tot enige weinigen die met ons bekend zijn, maar haar niet gunnen aan anderen, die er een even goed gebruik van zouden maken, maar geef een deel van deze geestelijke aalmoezen aan zeven, ja ook aan acht, wees niet slechts mededeelzaam, maar verspreidend met dit goed, in ootmoed en met voorzichtigheid. Wij moeten ons moeite geven om nuttige kennis te verspreiden en voort te planten, sommigen onderwijzen, opdat deze weer anderen onderwijzen, en zo wordt zij dan verspreid.

2. Dat het niet slechts een fout is om dwaasheid uit te storten, maar een schande om geen kennis te verspreiden, niet het een of andere verstandige woord te uiten, het hart van de zotten doet dit niet, het heeft niets te verspreiden, dat goed is, of, indien het dit wel had, dan heeft het noch de bekwaamheid noch de wil om er goed mee te doen, en daarom heeft het weinig waardij.

Spreuken 15:8

Goddeloze mensen, wier hart boosaardig en wier leven schadelijk is, worden zo door God gehaat, dat zelfs *hun offer Hem een gruwel* is. Er worden aan God offers gebracht, zelfs door goddeloze mensen, om hun geweten de mond te stoppen en hun reputatie voor de wereld op te houden, gelijk boosdoeners tot het heiligdom komen, niet omdat het een heilige plaats is, maar omdat het hen beschut tegen de gerechtigheid. Maar hun offers, al zijn die ook nog zo kostbaar, worden niet aangenomen, omdat zij niet in oprechtheid worden aangeboden noch uit een goed beginsel. Zij veinzen bij God, en hun wandel logenstraft hun vroomheid, en om die reden zijn zij Hem een gruwel, dat zij tot een dekmantel worden gebruikt voor de zonde. Hoofdstuk 7:14. Zie Jesaja 1:11. God heeft zo'n liefde voor oprecht Godvruchtige mensen, dat, hoewel zij de onkosten niet doen van een offer te brengen, Hij zelf heeft daarin voorzien, *hun gebed zijn welgevallen* is. De genade des gebeds is Zijn eigen gave, het werk van Zijn Geest in hen waarin Hij een welbehagen heeft. Hij verhoort niet slechts hun gebeden, maar verlustigt zich er in en in hun goed te doen.

Spreuken 15:9

Dit is een reden van hetgeen in het vorige vers gezegd werd. *Het offer* des goddelozen is *Gode een gruwel*, niet omdat er iets aan de ceremonie ontbreekt, maar omdat *zijn weg*, geheel zijn wandel slecht is, en bij gevolg Hem een gruwel is. Offers voor de zonde werden niet aangenomen van hen, die besloten waren te volharden in hun zonde, en zij waren in de hoogste mate gruwelijk, als zij bestemd en bedoeld waren om er een oogluiking van de zonde door te verkrijgen en een vergunning om er mee voort te gaan. *Het gebed des oprechten is Zijn welgevallen*, omdat hij een vriend van God is, en *Hij heeft hem lief*, die hoewel hij het nog niet gekregen heeft, toch *de gerechtigheid najaagt*, er naar streeft, haar zich ten doel stelt zoals Paulus, Filipp. 3:13, 14.

Spreuken 15:10

Dit toont aan dat zij, die het niet kunnen dragen bestraft te worden, moeten verwachten verwoest te worden.

1. Het is iets geheel gewoons dat zij, die de weg van de gerechtigheid hebben gekend, maar hem hebben verlaten, het een grote belediging achten om gestraft en vermaand te worden, zij zijn er zeer onrustig onder, zij kunnen, zij willen het niet dragen, ja, omdat zij het haten om verbeterd te worden, haten zij bestraft te worden, haten zij hen, die getrouw en vriendelijk met

2. Het is zeker dat zij, die niet bestraft willen worden, ten verderve zullen gaan. Hij, die de bestraffing haat en zijn hart er tegen verhardt, is vergezeld met zijn afgoden, laat hem varen hij *zal sterven*, en voor eeuwig omkomen in zijn zonden, daar hij niet gescheiden wilde worden van zijn zonden, 2 Kronieken 25:16, ik weet dat God besloten heeft u te verderven, omdat gij het niet kon dragen bestraft te worden. Zie ook Spreuken 29:1.

Spreuken 15:11 Dit bevestigt wat gezegd was in vers 3 betreffende Gods alwetendheid in Zijn oordelen over goed en kwaad.

1. God kent alle dingen, zelfs die dingen, welke voor de ogen aller levenden verborgen zijn, *de hel en het verderf zijn voor de Heere*, niet alleen het middelpunt van de aarde en haar onderaardse hollen, maar het graf en al de dode lichamen, die daar buiten ons gezicht begraven zijn, zij zijn allen *voor de Heere* allen onder Zijn oog, zodat geen er van verloren kan zijn, of gezocht behoeft te worden als zij weer opgewekt moeten worden. Hij weet waar iedere mens begraven ligt, zelfs Mozes, zelfs zij, die in de grootste onbekendheid begraven zijn, Hij heeft geen grafmonument nodig met het opschrift: 'Hic jacet. Hier ligt die en die', om Hem de weg te wijzen. De plaats van de veroordeelden in het bijzonder en al hun pijnigingen, die onuitsprekelijk zijn, de staat van de afgescheiden zielen in het algemeen en al hun omstandigheden, zijn onder Gods oog. Het woord, dat hier gebruikt is voor *verderf*, is *Abaddon*, dat een van de namen is van de duivel, Openbaring 9:11. Deze verderver kan, hoewel hij ons bedriegt, aan de kennisneming van God niet ontkomen. God vraagt hem vanwaar hij komt, Job 1:7 en ziet heen door al zijn vermommingen, hoewel hij sluw en listig en vaardig is, Job 26:6.

2. Hij kent inzonderheid *het hart van de mensen kinderen*. Indien Hij door de diepten en listen van Satan zelf heen ziet, hoeveel te meer kan Hij dan het hart van de mensen niet doorgronden, hoewel het bedrieglijk is, daar zij alle bedrieglijke kunsten van Satan geleerd hebben. God is groter dan ons hart, en kent het beter dan wij zelf het kennen, en daarom is Hij een onfeilbaar beoordelaar van ieders karakter, Hebreeën 4:13.

Spreuken 15:12

Een spotter is iemand, die niet slechts spot met God en Godsdienst, maar ook alle middelen tot zijn overtuiging en bekering trotseert, als bewijs hiervan kan dienen, dat hij 1. De bestraffing van zijn eigen geweten niet kan verdragen, het niet wil toelaten getrouw met hem te zijn: *hij bemint het niet hem te bestraffen*, zo lezen het sommigen. Hij kan het niet dragen om tot zijn eigen hart in te keren en ernstig daarmee te spreken, hij wil van geen vrije gedachte of openhartig spreken met zichzelf weten, niet toelaten dat zijn hart hem slaat, zo hij het kan verhinderen. Treurig is de toestand van die mens, die er bevreesd voor is om met zichzelf bekend te worden, of met zichzelf te redeneren.

2. De raad en de vermaningen van zijn vrienden niet kan dulden. Hij *zal niet gaan tot de wijzen*, uit vrees, dat zij hem wijze raad zullen geven. Wij moeten niet alleen de wijzen welkom heten, als zij tot ons komen, wij moeten tot hen gaan, als bedelaars naar de deur van een rijke om een aalmoes, maar dat wil de spotter niet, uit vrees dat hij op zijn fouten en gebreken gewezen zal worden, en dat men bij hem zal overmogen om zijn leven te beteren.

Spreuken 15:13

Hier wordt:

1. Onschuldig e vrolijkheid ons aanbevolen als hetgeen de gezondheid van het lichaam bevordert, zij maakt dat de mensen opgewekt zijn, geschikt voor zaken en voor een aangename omgang, zij doet het aangezicht stralen, en maakt ons aangenaam voor elkaar. Een blijmoedige geest onder het bestuur van wijsheid en genade is een groot sieraad voor de Godsdienst, brengt nog hogere glans op de schoonheid van de heiligheid en maakt de mens nog meer bekwaam om goed te doen.

2. Worden wij gewaarschuwd tegen schadelijke neerslachtigheid als tegen een grote vijand, beide in onze Godsdienstige verrichtingen en in onze wandel. *Door de smart des harten*, als zij heerschappij over ons verkregen heeft en de tiran speelt, waartoe zij zeer geneigd is als men er voor een wijle aan toegeeft, *wordt de geest verslagen* en neergedrukt, en dan wordt hij onbekwaam voor de dienst van God. De droefheid van de wereld werkt de dood. Laat ons dus wenen als niet wenende, in gerechtigheid jegens onszelf, zowel als in onderworpenheid aan God en Zijn voorzienigheid.

Spreuken 15:14

Hier zijn twee dingen om zich over te verwonderen.

1. Een wijs man, die nog niet voldaan is over zijn wijsheid, maar haar nog zoekt te vermeerderen, hoe meer hij heeft des te meer hij zou willen hebben. *Een verstandig hart* verblijdt zich in de kennis, die het verkregen heeft, maar begeert nog meer, en door het gebruik van de middelen om kennis te verkrijgen, streeft het naar meer, toenemende in genade en in de kennis van Christus. "Si dixisti, sufficit, periisti, indien gij zegt: ik heb genoeg, dan is het met u gedaan."

2. Een dwaas, die voldaan is over zijn dwaasheid, en niet zoekt om er van genezen te worden. Terwijl een Godvruchtige hongert naar de wezenlijke voldoening van de genade, onthaalt een vleselijk-gezinde zich op de bevrediging van zijn lusten en grillen. IJdele vrolijkheid en zinnelijke genietingen zijn zijn verlustiging, en daarmee stelt hij zich tevreden, zich bekorende in deze dwaze wegen.

Spreuken 15:15

Zie hier welk een groot verschil er is tussen de toestand en de gemoedsgesteldheid van deze en genen van de kinderen van de mensen.

1. Sommigen zijn zeer bedrukt, zijn bezwaard van geest, en al hun dagen zijn kwaad, zoals die van de ouderdom, dagen, waarvan zij zeggen: ik heb geen lust aan dezelve. Zij eten in duisternis, Prediker 5:16, en eten nooit van het goede, Job 21:25. Hoe vele zijn de beproevingen van de beproefden in deze wereld! Dezulken moeten niet veracht worden, niet onder ons afkeurend oordeel liggen, wij moeten medelijden met hen hebben en voor hen bidden, hen steunen en vertroosten. Het zou ons eigen lot hebben kunnen zijn, en het kan ons eigen lot nog worden, hoe vrolijk wij thans ook wezen mogen.

2. Anderen genieten grote voorspoed en zijn van een blijmoedige geest, zij hebben niet slechts goede dagen, maar *een gedurige maaltijd*, en indien zij in de overvloed van alles God dienen met blijdschap des harten, en het olie is voor de raderen hunner gehoorzaamheid, dit alles, en ook nog de hemel, dan dienen zij een goede Meester. Maar laat dezulken toch niet eten en feestvieren zonder vrees, er kan plotseling een verandering komen, en daarom: verheug u met beving.

In het vorige vers had Salomo gezegd dat hij, die geen grote bezitting of een ruim inkomen, maar een blijmoedige geest heeft, *een gedurige maaltijd heeft*. Christelijke vergenoegdheid en blijdschap in God maken het leven gemakkelijk en aangenaam. Nu zegt hij ons hier wat er nodig is om zo'n blijmoedige geest te hebben, wat het is, hetwelk aan de mens die voortdurende maaltijd kan bezorgen, al heeft hij ook weinig in de wereld. Het is heiligheid en liefde.

1. Heiligheid. *Weinig*, dat wij goed besturen en genieten *in de vreze des Heeren*, als wij een goede consciëntie bewaren, volharden in de weg des plichts, en met het weinige dat wij hebben God getrouwelijk dienen, zal aangenamer zijn en meer voordeel opleveren, *dan een grote schat en onrust daarbij*. Merk hier Op:

- a. Het is dikwijls het lot van hen, die God vrezen, om slechts weinig van deze wereld te hebben, de armen nemen het Evangelie aan en nog zijn zij arm, Jakobus 2:5.
- b. Zij, die een grote schat hebben, hebben dikwijls *onrust daarbij*, hij draagt er zo weinig toe bij om hen gerust en rustig te doen zijn, dat hij integendeel hun zorg en onrust baart. De zathed van de rijken laat hen niet slapen.
- c. Als een grote schat onrust teweegbrengt, dan is dit uit gebrek aan de vreze des Heeren. Indien zij, die grote bezittingen hebben, er hun plicht mee wilden doen, en ze dan aan God wilden toevertrouwen, dan zou er bij hun schat niet zoveel onrust zijn.
- d. Daarom is het veel beter en meer begerenswaardig om slechts weinig van de wereld te hebben, en daarbij een goede consciëntie, gemeenschap met God te onderhouden, er Hem in te genieten en te leven door het geloof, dan de grootste overvloed te hebben en zonder God in de wereld te leven.

2. Liefde. Na de vreze Gods, is vrede met alle mensen nodig voor behaaglijkheid in dit leven.

- a. Indien broeders eendrachtig samenwonen, indien zij vriendelijk en hartelijk en aangenaam zijn beide bij hun dagelijkse maaltijden en in hun meer plechtige bijeenkomsten ter maaltijd, dan *zal dit een gerecht van groen moes* tot een feestmaal maken, al zijn de spijsen ook grof, en al is het vermogen zo klein, dat zij geen betere kunnen verschaffen, zal de liefde toch alles verzoeten, en zij kunnen er even vrolijk bij zijn alsof zij lekkernijen hadden.
- b. Als er onderlinge vijandschap en twist is, kan er geen genot of genoegen zijn, al zou men ook een gehele os, een gemeste os, voor zijn middagmaal hebben, de zuurdesem van boosaardigheid, van haten en gehaat te worden, is genoeg om alles te verzuren. Sommigen passen het toe op hem, die de maaltijd geeft, beter is een schraal maal maar er hartelijk welkom aan te wezen, dan een rijk voorziene dis, waaraan men met een onvriendelijk oog ontvangen wordt.

Spreuken 15:18

Hier is:

1. Hartstocht, de grote twiststoker, vandaar komen krijgen en vechterijen, toorn steekt het vuur aan, dat steden en kerken in vlam zet, een *grimmig man zal* met zijn gemelijke, hartstochtelijke op- en aanmerkingen *gekijf verwekken*, de lieden tegen elkaar opzetten, hij geeft aan anderen de gelegenheid om te twisten, en neemt de gelegenheid er toe waar, die anderen hem geven, al is die ook nog zo onbeduidend. Als de mensen hun gevoeligheden te ver drijven zal uit de ene twist een andere twist voortkomen.

2. Zachtmoedigheid, de grote vredeachtster. *De lankmoedige zal* niet slechts twist voorkomen, zodat hij in het geheel niet ontstaat, maar hem *stillen* als hij reeds ontstaan is, hij stort water op de vlammen uit, herenigt hen, tussen wie onenigheid ontstaan was, en brengt hen

Spreuken 15:19

Zie hier:

1. Waaruit de moeilijkheden voortkomen, die de mensen voorgeven op de weg huns plichts te ontmoeten, en die, naar hun zeggen, onoverkomelijk zijn, zij ontstaan niet uit iets, dat in de aard van hun plicht ligt, maar uit de traagheid van hen, die in werkelijkheid er geen zin in hebben om hem te volbrengen. Zij, die geen hart hebben voor hun werk, geven voor dat hun weg met doornen omtuind is, en dat zij hun werk volstrekt niet kunnen doen, alsof God een harde meester was, maaiende waar Hij niet gezaaid heeft, tenminste, dat hun weg met doornen bezaaid is, dat zij hun werk niet kunnen doen zonder grote moeite en gevaar, en dat zij het dus met evenveel weerzin en aarzeling doen, als wanneer zij barrevoets door een doornheg moesten gaan.

2. Hoe deze denkbeeldige moeilijkheden overwonnen kunnen worden, een eerlijk verlangen en streven om onze plicht te doen, zullen hem door Gods genade gemakkelijk maken, en dan zullen wij bevinden dat onze weg met rozen bestrooid is, *het pad van de oprechten is welgebaand*, het kan gemakkelijk betreden worden, is niet ruw, gemakkelijk te vinden, en niet ingewikkeld.

Spreuken 15:20

Merk hier op:

1. Tot lof van goede kinderen, dat zij de blijdschap hunner ouders zijn, die ook blijdschap in hen behoren te hebben, daar zij zoveel zorg en moeite aan hen besteed hebben. En het verhoogt de voldoening van hen, die goed zijn, als zij reden hebben te denken dat zij een troost zijn geweest voor hun ouders in hun afnemende jaren, toen de kwade dagen kwamen.

2. Tot schande van slechte kinderen, dat zij door hun goddeloosheid minachting brengen over hun ouders, hun gezag gering achten, en hun hun zorg en liefde zeer slecht vergalden. *Een zot mens veracht zijn moeder*, die de meeste smart van hem heeft, en misschien veel te toegevend voor hem geweest is, hetgeen zijn zonde om haar te verachten nog zoveel te zondiger maakt, en haar smart nog zoveel dieper.

Spreuken 15:21

Het is de aard van een goddeloos man, dat hij behagen schept in zonde, hij heeft lust in het lokaas en slikt het gretig in, hij vreest de haak niet, en als hij hem ingeslikt heeft, gevoelt hij hem niet, *dwaasheid is blijdschap voor hem*, de dwaasheid van anderen, en nog veel meer zijn eigene, hij zondigt, niet alleen zonder leedwezen, maar met vermaak, hij heeft er niet alleen geen berouw van, maar beroemt er zich op, dat is een stellig kenmerk van iemand, die geen genade heeft. Het is de aard van een wijs en Godvruchtig man, dat hij nauwgezet zijn plicht betracht. Een dwaas leeft naar het goeddunkten zijns harten, wandelt in de blinde voort, stoort zich aan geen regel, handelt zonder oprechtheid of standvastigheid, maar *een man van verstand*, de ogen van wiens verstand verlicht zijn door de Geest (en zij, die geen goed verstand hebben, hebben geen verstand), *zal recht wandelen*, hij leeft een sober, ordelijk, geregeld leven, legt er zich op toe om zich in alles te gedragen naar Gods wil en dit is hem een voortdurende blijdschap. Als er nog dwaasheid in hem is overgebleven, of te eniger tijd uit hem voortkomt, dan is hem dit een smart, en hij schaamt er zich over. Aan deze karaktertrekken kunnen wij onszelf toetsen.

1. Zie hier welke slechte gevolgen het heeft om haastig en roekeloos te zijn en met onberadenheid te handelen. Der mensen voornemens worden vernietigd, hun maatregelen worden verbroken, zij bereiken hun doel niet, omdat zij geen raad wilden inwinnen omtrent de weg. Als de mensen geen tijd willen nemen om bij zichzelf te overleggen, of zulk een vertrouwen hebben in hun eigen oordeel dat zij het beneden zich achten om met anderen te rade te gaan, dan zullen zij waarschijnlijk niets van belang tot stand brengen. Omstandigheden werken hen tegen, richten hen te gronde, die zij, door raad in te winnen en op te volgen, hadden kunnen voorzien en vermijden. Het is een goede regel, om zowel in openbare zaken als in huiselijke aangelegenheden niets met roekeloosheid, of alleen uit zichzelf te doen. "Plus vident oculi quam oculus, Vele ogen zien meer dan één oog ziet." Datgene blijkt dikwijls het beste te zijn, wat het minst ons eigen doen is geweest.

2 Hoe voordelig het voor ons zijn zal de raad van onze vrienden te vragen. *Door de veelheid van de raadslieden* (mits zij wijs en eerlijk zijn, en geen raad geven uit een geest van tegenspraak) *zal elkeen bestaan*. Salomo's zoon maakte geen goed gebruik van deze spreuk, toen hij niet berustte in de raad van de oudsten, maar, omdat hij *veelheid van raadslieden* wilde hebben, meer acht slaande op het getal dan op de hoedanigheid, met de jongeren te rade ging.

Spreuken 15:23

Wij spreken dan wijselijk, als wij een woord op zijn tijd spreken. *Het antwoord des monds* zal ons dan tot eer en blijdschap wezen, als het gepast en ter zake is, en *op zijn tijd wordt gesproken*, als het nodig is en ter harte zal worden genomen, en, zoals wij zeggen, de spijker op de kop slaat. Menig goed woord doet het goed niet, dat het had kunnen doen omdat het niet op de rechte tijd werd gesproken. Ook is er niets sierlijker in een gesprek, dan om een juist antwoord bij de hand te hebben als het nodig is en goed te pas komt. Als wij goed en verstandig spreken, dan strekt dit onszelf tot genoegen en aan anderen tot voordeel. *Een man heeft blijdschap in het antwoord zijns monds*, hij mag er genoegen in smaken, maar er niet trots op zijn, dat hij zo goed en aangenaam gesproken heeft, dat de hoorders hem bewonderen en zeggen: "Hoe goed is het, en welk een goed doet het!"

Spreuken 15:24

De weg van de wijsheid en van de heiligheid wordt ons hier aanbevolen:

1. Als zeer veilig en aangenaam. Het is *de weg des levens*, de weg, die heenvoert naar het eeuwige leven waarop wij de blijdschap en voldoening zullen vinden, die het leven zullen zijn van de ziel, en aan het einde waarvan wij de volkomenheid van de gelukzaligheid zullen vinden. Wees wijs en leef. Het is de weg om te ontkomen aan de rampzaligheid, waaraan wij ons wel blootgesteld hebben. Het *is af te wijken van de hel beneden*, van de strikken van de hel, de verzoeking van Satan en al zijn listen, van de smarten van de hel, de eeuwige verwoesting, die onze zonden verdiend hebben.

2. Als zeer verheven en eervol, hij is *boven*. Een Godvruchtige zoekt de dingen, die boven zijn, zijn wandel is in de hemel, zijn weg leidt daar onmiddellijk heen, daar is zijn schat, boven, buiten het bereik van de vijanden, boven de veranderingen van deze lagere wereld. Een Godvruchtig man is in waarheid edel en groot, zijn begeerten en bedoelingen zijn hoog, hij leeft boven het gewone peil van andere mensen. Hij is boven de bevatting en buiten het gezicht van dwaze mensen.

Spreuken 15:25

God heeft er een welbehagen in om hen, die hoog zijn, te vernederen, en gewoonlijk doet Hij het door de loop van Zijn voorzienigheid. *De hovaardigen*, die zichzelf grootmaken, trotseren

wederstaat en zal verderven, *zal afrukken*, hen niet alleen, maar ook *hun huizen*, waar zij zo trots op zijn, en waarvan zij vertrouwen een eeuwigdurend bezit te zullen hebben. Hoogmoed is het verderf van zeer velen. God verlustigt zich er in om hen, die neergebogen zijn, op te heffen, te ondersteunen, en dikwijls doet Hij dit op merkwaardige wijze, *de landpaal van de arme weduwe zal Hij vast zetten*, waar trotse beledigende mensen inbreuk op maken, en die de arme weduwe zelf niet bij machte is te verdedigen. Het is Gods eer de zwakken te beschermen en voor de verdrukten op te komen.

Spreuken 15:26 Het eerste gedeelte van dit vers spreekt van gedachten, het laatste van woorden, maar het komt op hetzelfde neer, want gedachten zijn voor God woorden, en woorden worden beoordeeld naar de gedachten, waaruit zij voortkomen, zodat:

1. *De gedachten* en de woorden *van de bozen*, die, evenals zichzelf, boos zijn, kwaad bedoelen, en de een of andere boze strekking hebben, *de Heere een gruwel zijn*, zij mishagen Hem, en Hij zal er rekenschap voor eisen. De gedachten van boze mensen zijn meestal van zodanige aard, dat God ze haat, zij zijn Hem aanstotelijk, die niet alleen het hart kent en alles wat er in omgaat, maar er de innerlijkste en hoogste plaats in wil hebben.

2. De gedachten en woorden *van de reinen*, gelijk zichzelf rein zijnde, zuiver, eerlijk en oprecht, *lieflijke redenen* zijn, en lieflijke gedachten, welbehaaglijk aan een heilig God, die zich verlustigt in reinheid. Het kan verstaan worden beide van hun gebeden tot God. De woorden huns monds en de overdenkingen huns harten in gebed en lofzegging zijn Gode welbehaaglijk, Psalm 19:15, 69:14), en van hun gesprekken met mensen strekkende tot stichting. Beiden zijn dan lieflijk, als zij uit een rein, een gereinigd, hart voortkomen.

Spreuken 15:27

Zij, die gierig zijn, brengen moeite en verdriet over hun gezin. Hij, *die begerig is naar gewin*, en zich daarom tot een slaaf maakt van de wereld, staat vroeg op, blijft laat op en eet het brood van de zorgvuldigheid, in het najagen ervan, zich haast, zichzelf en allen om hen heen in spanning houdt, kniest en zich kwelt bij ieder verlies en elke teleurstelling, twist met iedereen, die in de weg staat van zijn gewin, *beroert zijn huis*, is een last en een kwelling voor zijn kinderen en zijn diensthouders. Hij die in zijn gretigheid naar gewin, steekpenningen aanneemt, ongeoorloofde middelen gebruikt om geld te verkrijgen, laat met wat hij verkrijgt een vloek na aan hen, die na hem komen, die vroeg of laat beroering in zijn huis zal brengen, Habakuk 2:9, 10. Zij, die edelmoedig zijn zowel als rechtvaardig, brengen een zegen over hun gezin. Hij *die geschenken haat*, die zijn handen uitschudt dat zij geen geschenken behouden, die men er in geworpen had om het recht te verkeren, en alle zondige middelen verafschuwt om geld te verkrijgen, die het haat om armzalig en inhalig te zijn, en bereid is om zo nodig om niet goed te doen, zal leven, zal er het genot van hebben, zal leven in voorspoed en eer, zijn naam en geslacht zullen leven en duurzaam zijn.

Spreuken 15:28

Hier is:

1. Een Godvruchtig man bewezen een wijs man te zijn, en wel hiermede, dat hij zijn tong goed bestuurt, die dit doet, is een volmaakt man, Jakobus 3:2. Het behoort tot het karakter van een rechtvaardige, dat hij, ervan overtuigd zijnde dat hij rekenschap zal hebben te geven van zijn woorden en van de goede of slechte invloed ervan op anderen, er een gewetenszaak van maakt om de waarheid te spreken, het is zijn *hart* dat *antwoordt*, hij spreekt zoals hij denkt, en durft niet anders spreken, hij spreekt de waarheid met zijn hart, Psalm 15:2 en om gepast en nuttig te

hetgeen hij zegt, Nehémia 2:4, 5:7.

2. Een goddeloos man bewezen een dwaas te zijn, en wel hiermede, dat hij nooit acht slaat op hetgeen hij zegt, *zijn mond zal overvloedig kwade dingen uitstorten* tot oneer van God en Godsdienst, tot zijn eigen schande en tot nadeel van anderen. Het is ongetwijfeld wel een boos hart, dat aldus overvloeit van het kwade.

Spreuken 15:29

God stelt zich op een afstand van hen, die Hem trotseren. De *goddelozen* zeggen tot de Almachtige: Wijk van ons, en dienovereenkomstig *is Hij verre van hen*. Hij openbaart zich niet aan hen, heeft geen gemeenschap met hen, zal hen niet verhoren, zal hen niet helpen, neen, ook niet in hun tijd van nood. Zij zullen voor eeuwig uit Zijn tegenwoordigheid gebannen zijn, Hij kent hen van verre. Wijkt van Mij, gij vervloekten. Hij zal in de weg van de genade naderen tot hen, die tot Hem naderen in de weg van plicht. *Het gebed van de rechtvaardigen zal Hij verhoren*, Hij neemt het aan, heeft er een welbehagen in, zal er een antwoord des vredes op geven. Het is het gebed des rechtvaardigen, dat veel vermag, Jakobus 5:16. Hij is hun nabij, Hij wordt krachtelijk bevonden een hulp voor hen, die Hem aanroepen.

Spreuken 15:30

Twee dingen worden hier verklaard aangenaam te zijn.

1. Het is aangenaam een goed gezicht te hebben, het licht van de zon te zien, Prediker 11:7 en bij dat licht Gods wonderwerken te zien, waarmee Hij deze lagere wereld heeft versierd en verrijkt, zij, die deze zegen missen, weten hem te waarderen, hoe zou *het licht van de ogen hun hart verblijden!* De gedachte hieraan behoort ons dankbaar te maken voor ons gezichtsvermogen.

2. Nog aangenamer is het *een goede naam te hebben*, een naam voor goede dingen bij God en goede mensen, die is nog beter dan goede olie, Prediker 7:1, *hij maakt het gebeente vet*, hij geeft een verborgen genoeg en iets dat versterkend is. Het is ook zeer troostrijk om (zoals sommigen het verstaan) een goed gerucht te horen betreffende anderen, een goed man kent geen grotere blijdschap dan te horen dat zijn vrienden in de waarheid wandelen.

Spreuken 15:31

Het is de aard van een wijs man, dat hij zeer gewillig is om bestraft te worden, en daarom kiest hij de omgang van dezulken, die hem beide door hun woorden en door hun voorbeeld aantonen wat verkeerd bij hem is. Het oor, dat de bestraffing kan aannemen, zal de bestraffer liefhebben. Getrouwe, vriendelijke bestraffing wordt hier *de bestraffing des levens* genoemd, niet alleen omdat zij op een levendige wijze gegeven moeten worden, en met een verstandige ijver, (en wij moeten bestraffen door ons leven zowel als door onze leer) maar omdat zij, waar zij goed opgenomen wordt, het middel is van geestelijk leven, en leidt naar het eeuwige leven, en (naar sommigen denken) om haar te onderscheiden van de bestraffing en de smaad voor wel doen, die eerder een bestraffing des doods is, waarop wij geen acht moeten slaan, en die wij geen invloed op ons moeten laten uitoefenen. Zij, die zo verstandig zijn, dat zij een bestraffing goed opnemen, zullen hierdoor nog wijzer worden, Hoofdstuk 9:9, en ten laatste zullen zij gerekend worden te behoren tot de wijze mannen van de eeuw, en zullen beide bekwaamheid en gezag hebben om anderen te bestraffen en te onderwijzen. Zij, die goed leren en goed gehoorzamen, zullen zeer waarschijnlijk mettertijd goed onderwijzen en goed regeren.

Spreuken 15:32

1. De dwaasheid van hen, die niet onderwezen willen worden, die onderwijs weigeren, er geen acht op willen slaan, maar er de rug aan toekeren, het niet willen aanhoren, hun hart er tegen keren. Zij *verwerpen de tucht*, zij willen haar niet aannemen, neen, niet van God zelf, maar slaan de verzenen tegen de prikkels. Die dit doen, *versmaden hun ziel*, zij tonen er een geringe dunk van te hebben en in weinig zorg er over te zijn als redelijk en onsterfelijk, daar onderricht bestemd is om het verstand te ontwikkelen en voor de staat van de onsterfelijkheid voor te bereiden. De fundamentele dwaling van zondaren is dat zij hun eigen ziel onderschatten en daarom verzuimen voor haar te zorgen, haar blootstellen aan gevaar, aan het lichaam de voorkeur geven boven de ziel, onrecht doen aan de ziel om het lichaam te behagen.

2. De wijsheid van hen, die niet alleen onderwezen maar ook bestraft willen worden, *die de bestraffing hoort* en de gebreken verbetert, waarvoor hij bestraft wordt, *krijgt verstand*, waardoor zijn ziel beveiligd wordt tegen slechte wegen, en geleid wordt op goede wegen, en die daarin zijn waardering toont van zijn ziel en haar ware eer aandoet.

Spreuken 15:33

Zie hier hoezeer het ons belang is, zowel als onze plicht

1. Om ons Gode te onderwerpen en eerbied voor Hem te koesteren. Gelijk *de vreze des Heeren* het beginsel is van de wijsheid, zo is zij ook het onderwijs en de tucht *van de wijsheid*. De beginselen van de Godsdienst, waaraan streng vastgehouden wordt, zullen onze kennis vermeerderen, onze vergissingen herstellen, en de beste en veiligste gidsen zijn op onze weg. Ontzag voor God in ons gemoed zal ons naar de beste raad doen vragen, en ons kastijden als wij verkeerd spreken of doen.

2. Om ons neer te buigen tot onze broederen en achting voor hen te koesteren. Waar nederigheid is, daar is een gelukkig voorteken van eer en een toebereiding er voor. Zij, die zich vernederen, zullen verhoogd worden, hier en hiernamaals.

HOOFDSTUK 16

1 De mens heeft schikkingen des harten; maar het antwoord der tong is van de HEERE. 2 Alle wegen des mans zijn zuiver in zijn ogen; maar de HEERE weegt de geesten. 3 Wentel uw werken op de HEERE, en uw gedachten zullen bevestigd worden. 4 De HEERE heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil; ja, ook de goddeloze tot de dag des kwaads. 5 Al wie hoog is van hart, is de HEERE een gruwel; hand aan hand, zal hij niet onschuldig zijn. 6 Door goedertierenheid en trouw wordt de misdaad verzoend; en door de vreze des HEEREN wijkt men af van het kwade. 7 Als iemands wegen de HEERE behagen, zo zal Hij ook zijn vijanden met hem bevredigen. 8 Beter is een weinig met gerechtigheid, dan de veelheid der inkomsten zonder recht. 9 Het hart des mensen overdenkt zijn weg; maar de HEERE stuurt zijn gang. 10 Waarzegging is op de lippen des konings; zijn mond zal niet overtreden in het gericht. 11 Een rechte waag en weegschaal zijn des HEEREN; alle weegstenen des zaks zijn Zijn werk. 12 Het is der koningen gruwel goddeloosheid te doen; want door gerechtigheid wordt de troon bevestigd. 13 De lippen der gerechtigheid zijn het welgevallen der koningen; en elkeen van hen zal liefhebben dien, die rechte dingen spreekt. 14 De grimmigheid des konings is als de boden des doods; maar een wijs man zal die verzoenen. 15 In het licht van des konings aangezicht is leven; en zijn welgevallen is als een wolk des spaden regens. 16 Hoeveel beter is het wijsheid te bekomen, dan uitgegraven goud, en uitnemender, verstand te bekomen, dan zilver! 17 De baan der oprechten is van het kwaad af te wijken; hij behoedt zijn ziel, die zijn weg bewaart. 18 Hovaardigheid is voor de verbreking, en hoogheid des geestes voor de val. 19 Het is beter nederig van geest te zijn met de zachtmoedigen, dan roof te delen met de hovaardigen. 20 Die op het woord verstandelijk let, zal het goede vinden; en die op de HEERE vertrouwt, is welgelukzalig. 21 De wijze van hart zal verstandig genoemd worden; en de zoetheid der lippen zal de lering vermeerderen. 22 Het verstand dergenen, die het bezitten, is een springader des levens; maar de tucht der dwazen is dwaasheid. 23 Het hart eens wijzen maakt zijn mond verstandig, en zal op zijn lippen de lering vermeerderen. 24 Liefelijke redenen zijn een honigraat, zoet voor de ziel, en medicijn voor het gebeente. 25 Er is een weg, die iemand recht schijnt; maar het laatste van dien zijn wegen des doods. 26 De ziel des arbeidzamen werkt voor zichzelf; want zijn mond buigt zich voor hem. 27 Een Belialsman graaft kwaad; en op zijn lippen is als brandend vuur. 28 Een verkeerd man zal krakeel inwerpen; en een oorblazer scheidt de voornaamsten vriend. 29 Een man des gewelds verlost zijn naaste, en hij leidt hem in een weg, die niet goed is. 30 Hij sluit zijn ogen, om verkeerdheden te bedenken; zijn lippen bijtende, volbrengt hij het kwaad. 31 De grijsheid is een sierlijke kroon; zij wordt op de weg der gerechtigheid gevonden. 32 De lankmoedige is beter dan de sterke; en die heerst over zijn geest, dan die een stad inneemt. 33 Het lot wordt in de schoot geworpen; maar het gehele beleid daarvan is van de HEERE.

Spreuken 16:1

De Engelse overzetting van deze tekst luidt: *De schikkingen van het hart in de mens, en het antwoord van de tong, is van van de Heere* en daaruit leren wij dat wij van onszelf niet bekwaam zijn iets te denken of te spreken, als uit onszelf, dat wijs en goed is, maar dat onze bekwaamheid is uit God, die met het hart en de mond is, en in ons werkt beide het willen en het werken, Filipp. 2:13. Psalm 10:17. Maar de meesten lezen hem aldus: *de mens heeft schikkingen des harten*, hij kan dit of dat bedenken, zich dit of dat voornemen, maar *het antwoord van de tong*, niet alleen het voordragen van hetgeen hij bedoelde te spreken, maar de uitkomst, het succes van hetgeen hij denkt te doen, is *van de Heere*. Dat is in het kort:

1. De mens maakt beschikkingen, hij heeft vrijheid van gedachte, en een vrije wil, die zijn hem toegestaan, laat hem zijn plannen beramen naar het hem het beste voorkomt, maar met dat al: het is 2. God die beschikt. De mens kan met zijn zaken niet voortgaan zonder de bijstand en de zegen van God, die de mens de mond gemaakt heeft, en ons leert wat wij zullen spreken. Ja meer, God kan gemakkelijk der mensen voornemens tegenstaan, en hun schikkingen en raadslagen teniet doen, en dikwijls doet Hij dat ook. Het was een vloek, die Bileam in zijn hart beraamd had, maar het antwoord van de tong was een zegen.

1. Wij zijn geneigd om partijdig te zijn in ons oordeel over onszelf. *Alle wegen des mans*, al zijn voornemens, al zijn handelingen zijn zuiver in zijn ogen, hij ziet er niets verkeerd in, niets om hetwelk hij zich zou moeten veroordelen, niets gebrekkigs in zijn plannen, waardoor zij zouden moeten mislukken, en daarom vertrouwt hij vast voorspoed te zullen hebben, en dat het antwoord van de tong zal wezen naar de verwachting van zijn hart, maar er is zeer veel onreins, dat onze wegen aankleeft, waarvan we ons niet bewust zijn, of waarvan wij niet zo slecht denken als wij behoorden.

2. Gods oordeel, ons betreffende, dies zijn wij zeker, is naar waarheid. Hij *weegt de geesten* in een rechte, onfeilbare weegschaal, Hij weet wat in ons is, en daarnaar spreekt Hij een oordeel over ons uit, *Tekel* schrijvende op hetgeen in onze weegschaal is goedgekeurd, in de weegschaal gewogen en te licht bevonden, en naar Zijn oordeel moeten wij staan of vallen. Hij ziet niet slechts der mensen wegen, maar beproeft hun geesten, en wij zijn zoals onze geest is.

Spreuken 16:3

Het is zeer begerenswaardig, dat *onze gedachten bevestigd worden*, niet geslingerd en verward zijn door ontrustende zorgen en angsten, voort te gaan in een gestadige wandel van eerlijkheid en Godsvrucht, door generlei gebeurtenis of verandering ontroerd of buiten ons evenwicht gebracht, de overtuiging te hebben dat alle dingen zullen medewerken ten goede en ten laatste goed zullen eindigen, en daarom altijd kalm en bezadigd te zijn. Het enige middel om *onze gedachten bevestigd* te hebben is: *onze werken op de Heere te wentelen*. De grote belangen van onze ziel moeten van de genade Gods worden aanbevolen met een steunen op en onderworpenheid aan de leiding dier genade, 2 Timotheüs 1:12, al onze uitwendige belangen moeten overgelaten worden aan de voorzienigheid Gods en aan de vrijmachtige, wijze en genadige beschikking dier voorzienigheid. *Wentel uw werken op de Heere*, wentel de last van uw zorg van uzelf af op God, leg door gebed Hem de zaak voor. Maak uw werken de Heere bekend, zo lezen het sommigen, niet slechts de werken uwer hand, maar de werkingen van uw hart, en laat dan alles door geloof en vertrouwen op Hem en onderworpenheid aan Hem, aan Hem over: de wil des Heeren geschiede. Als wij besluiten dat alles wat Gode behaagt, ons zal behagen, dan kunnen wij gerust zijn.

Spreuken 16:4

God is de eerste oorzaak, de formeerder van alle dingen en alle personen, de fontein van alle bestaan, Hij gaf aan ieder schepsel het aanzijn en bestemde deszelfs plaats. Zelfs de goddelozen zijn Zijn schepselen, hoewel zij rebellen zijn, Hij gaf hun de krachten, waarmee zij tegen Hem strijden, hetgeen hun goddeloosheid verzwakt, dat zij niet willen dat Hij, die hen gemaakt heeft, over hen zal heersen, en daarom zal Hij, hoewel Hij hen gemaakt heeft, hen niet verlossen en behouden. God is het einddoel. Alles is van Hem en uit Hem, en daarom is alles tot Hem en voor Hem. Hij heeft alles gemaakt naar Zijn wil en tot Zijn lof. Het is Zijn bedoeling, dat alle schepselen Zijn oogmerken zullen dienen, en in Zijn bedoelingen zal Hij niet falen of tekort schieten. Allen zijn Zijn dienstknechten. Hij wordt niet verheerlijkt door de goddelozen, maar Hij zal aan hen verheerlijkt worden. Hij heeft geen mens goddeloos gemaakt, maar Hij heeft hen gemaakt, van wie Hij voorzag dat zij goddeloos zullen zijn, toch heeft Hij hen gemaakt, Genesis 6:6, omdat Hij wist eer aan hen te verkrijgen. Zie Romeinen 9:22. Of, zoals sommigen het verstaan, heeft de goddelozen gemaakt om door Hem gebruikt te worden als de werktuigen Zijns toorns ten dage des kwaads, als Hij oordelen brengt over de wereld. Evenals van andere dingen, maakt Hij zelfs van goddeloze mensen enig gebruik, om Zijn zwaard, Zijn hand te zijn, Psalm 17:13, 14, "flagellum Dei de gesel Gods." De koning van Babel wordt Zijn knecht genoemd.

Spreuken 16:5

De hoogmoed van de zondaren zet God tegen hen. Hij, die groot van vermogen zijnde, hoog van hart is, wiens geest opgeheven werd met zijn staat, zodat hij onbeschaamd en onbeschoft wordt in zijn gedrag tegenover God en mensen, hij wete dat, hoewel hij zichzelf bewondert en anderen hem vleien, hij toch *de Heere een gruwel is*, de grote God veracht hem, de heilige God verafschuwt hem. De kracht of macht van de zondaren kan hen niet beveiligen tegen God, hoewel zij zich met beide handen versterken, al kunnen zij ook elkaar versterken door hun verbonden en samenspanningen, hun krachten verenigende tegen God, zullen zij aan Zijn rechtvaardig oordeel toch niet ontkomen. Wee dien, die met zijn Formeerder twist, Jesaja 45:9.

Spreuken 16:6

Zie hier:

1. Hoe de schuld van de zonde van ons wordt weggenomen, door de *goedertierenheid en trouw* van God, goedertierenheid in het beloven, trouw in het volbrengen, de goedertierenheid en trouw, die elkaar ontmoeten in Jezus Christus, de Middelaar, door het verbond van de genade waarin goedertierenheid en trouw zo helder uitblinken, door onze goedertierenheid en trouw als de voorwaarde van de vergeving, en een noodzakelijke bevoegdmaking er voor, door dezen, en niet door de offers van de wet, Micha 6:7, 8.

2. Hoe de kracht van de zonde in ons wordt gebroken, door de beginselen van *goedertierenheid en trouw* heersende in ons, de verdorven neigingen worden uitgezuiverd, aldus kunnen wij het eerste gedeelte opvatten en *door de vreze des Heeren* en de invloed dier vreze *wijkt men af van het kwade*, diegenen zullen niet tegen God durven zondigen, wier hart van een heilige vreze en eerbied voor Hem vervuld is.

Spreuken 16:7

God kan vijanden in vrienden verkeren, zo Hem dit behaagt, Hij, die alle harten in Zijn hand heeft, heeft toegang tot de geest, het gemoed van de mensen, en macht er over, onmerkbaar, maar onweerstaanbaar in hen werkende. Hij kan *iemand's vijanden met hem* bevredigen, hun gezindheid veranderen, of hen tot een geveinsde onderwerping brengen. Hij kan alle vijandschap doden, en hen tot elkaar brengen, die op de grootste afstand van elkaar stonden. Hij zal het voor ons doen, als wij Hem behagen, als wij het ons ten doel stellen om met God verzoend te worden er ons te bewaren in Zijn liefde, Hij zal hen, die ons hebben benijd en kwellend voor ons geweest zijn, er toe neigen om een goede mening van ons te koesteren en onze vrienden te worden. God heeft Ezau bevredigd met Jakob, Abimelech met Izak, en Davids vijanden er toe gebracht om naar zijn gunst te staan en een verbond met Israël te begeren. Het beeld Gods, zichtbaar wordende in de rechtvaardigen, alsmede Zijn bijzondere goedertierenheid jegens hen, zijn genoeg om hen in de achting van allen aan te bevelen, zelfs in die van hen, die het meest bevooroordeeld tegen hen zijn geweest.

Spreuken 16:8

Hier:

1. Wordt ondersteld dat een eerlijk Godvruchtige slechts weinig van de rijkdom van de wereld kan hebben, al de rechtvaardigen zijn niet rijk, dat iemand weinig kan hebben en toch eerlijk kan zijn, armoede is wel een verzoeking tot oneerlijkheid, Hoofdstuk 30:9, maar geen onweerstaanbare. Een mens kan voor een wijle rijk worden door bedrog en verdrukking, kan *veelheid* van *inkomsten* hebben die verkregen zijn en behouden worden zonder recht, zonder er een gegronde aanspraak op te hebben, of er een goed gebruik van te maken.

tevreden is, waar hij kalm en rustig van geniet, waarmee hij God dient met blijdschap, en waarvan hij een goed gebruik maakt, veel beter en veel kostbaarder is dan een grote bezitting, die op onrechtmatige wijze verkregen werd, onrechtmatig werd behouden en slecht werd besteed. Zij brengt een meer innerlijke voldoening mede, een betere reputatie bij allen die wijs en goed zijn, zij zal langer duren en groter voordeel opleveren in de grote dag als de mensen geoordeeld zullen worden, niet naar wat zij hadden, maar naar wat zij deden.

Spreuken 16:9

De mens wordt ons hier voorgesteld:

1. Als een redelijk wezen, dat het vermogen heeft om voor zichzelf te schikken en te bedenken. *Het hart overdenkt zijn weg*, stelt zich een doel voor, beraamt wegen en middelen om tot dat doel te geraken, hetgeen de mindere schepselen, die geleid worden door het gevoel en het natuurlijk instinct, niet kunnen. Des te meer schande voor hem, als hij zijn weg niet overdenkt om er God mee te behagen en voor zijn eeuwige staat te voorzien.

2. Maar als een afhankelijk schepsel, dat onderworpen is aan het bestuur en de heerschappij van zijn Maker, als de mensen hun weg bedenken zo, dat Gods eer hun doel is en Zijn wil hun regel, dan kunnen zij verwachten dat Hij door Zijn Geest en genade *hun gang zal sturen*, zodat zij niet zullen afraken van hun weg en hun doel niet zullen missen. Maar laat de mensen hun wereldlijke zaken met nog zoveel beleid schikken en regelen, en met nog zo grote waarschijnlijkheid van succes, toch heeft God de uitkomst in Zijn hand, en so ms *stuurt Hij hun gang* naar hetgeen ze het minst bedoeld hebben. De bedoeling hiervan is ons te leren zeggen: Indien de Heere wil en wij leven zullen, zo zullen wij dit of dat doen, Jakobus 4:14, 15 en ons oog op God gericht te hebben, niet alleen in de grote wendingen van ons leven, maar bij iedere stap, die wij doen, Heere, richt mijn weg, 1 Thessalonicenzen 3:11.

Spreuken 16:10

Een Goddelijke spreuk is *op de lippen des konings*. Wij wensen dat dit als stelling altijd waar was, en het moet ons gebed zijn voor koningen en allen, die in hoogheid zijn dat *een Goddelijke spreuk* op hun lippen moge wezen, zowel in het geven van orders, opdat zij dit doen met wijsheid, als in het uitspreken van een vonnis, opdat dit in gerechtigheid zij, en die beide liggen opgesloten in *het gericht*, en dat daarin *hun mond niet zal overtreden* 1 Timotheüs 2:1. Maar dikwijls is het anders, en daarom:

1. Kan het gelezen worden als een gebod, een voorschrift aan de koningen en rechters van de aarde, om wijs en beraden te zijn, laat hen rechtvaardig wezen en regeren in de vreze Gods, laat hen handelen met zoveel wijsheid en nauwgezetheid van geweten, dat er als een heilige Godsspraak zij in alles wat zij zeggen of doen, en dat zij door bovennatuurlijke beginselen worden geleid, laat hun mond niet overtreden in het gericht, want het gericht is Godes.

2. Het kan opgevat worden als een belofte aan alle goede koningen, dat indien zij in oprechtheid Gods eer op het oog hebben, leiding en bestuur van Hem begeren, Hij hun wijsheid en genade zal geven naar evenredigheid van de hoge plaats, die zij innemen, en de macht, die hun gegeven is. Toen Saul tot koning was gezalfd, heeft God hem een andere geest gegeven.

3. Het was waar betreffende Salomo, die dit geschreven heeft, hij had buitengewone wijsheid, in gevolge de belofte, die God hem gedaan had. Zie 1 Koningen 3:28.

Spreuken 16:11

1. De openbare rechtsbedeling door de magistraat is een inzetting Gods, daarbij wordt de

moeten ons er aan onderwerpen om des Heeren wil, en Zijn gezag zien in dat van de magistraat, Romeinen 13:I, 1 Petrus 2:13.

2. Het waarnemen van de gerechtigheid in de handel tussen mens en mens is mee door God ingesteld. Hij heeft de mensen wijsheid geleerd om schaal en gewicht te maken ten einde nauwkeurig recht te bepalen tussen koper en verkoper, opdat geen van beide onrecht tilde, en alle andere nuttige uitvindingen voor het bewaren des rechts zijn van Hem. Hij heeft ook door Zijn wet geboden, dat zij recht moeten zijn, daarom is het een grote belediging van Hem en van Zijn regering om te vervalsen, en aldus onder schijn van recht onrecht te doen, hetgeen goddeloosheid is ter plaatse van de gerechtigheid.

Spreuken 16:12

Hier is:

1. De hoedanigheid van een goede koning, die Salomo niet bedoelde tot zijn eigen lof, maar ter onderrichting van zijn opvolgers, zijn naburen, en de onderkoningen onder hem. Een goed koning doet niet alleen recht, maar het is hem een gruwel om anders te doen, hij haat het denkbeeld van onrecht te doen en het recht te verkeren, hij verafschuwt niet slechts het onrecht, dat door anderen gedaan wordt, maar verafschuwt het om het zelf te doen, hoewel hij het, macht hebbende, veilig en gemakkelijk zou kunnen.

2. Het welzijn van een goede koning, *door gerechtigheid wordt zijn troon bevestigd*. Hij, voor wie het een gewetenstaak is om een goed gebruik te maken van zijn macht, zal dit de beste beveiliging van zijn rijk en zijn regering bevinden, want hierdoor zullen zijn onderdanen zich aan hem verplicht gevoelen, zij zijn gerust, zijn zijn belangen toegedaan, en de zegen van God zal er om rusten, en die is een vaste basis voor de troon en een sterke wacht er om heen.

Spreuken 16:13

Hier is nog een andere hoedanigheid van goede koningen, namelijk dat zij hen, die *rechte dingen spreken*, liefhebben en een welbehagen in hen hebben.

1. Zij haten tafelschuimers en vleiers, en willen zeer gaarne dat allen, die hen omringen getrouw met hen zullen handelen, hun zullen zeggen wat waar is, hetzij die waarheid aangenaam of onaangenaam is, zowel nopens personen als omtrent zaken, opdat alles in het ware licht worde gesteld en niets worde verholen of vermomd, Hoofdstuk 29:12.

2. Zij doen niet slechts zelf recht, maar dragen zorg om diegenen in hun dienst te gebruiken, die ook recht doen, hetgeen van het uiterste gewicht is voor het volk, dat niet alleen onderdanig moet zijn aan de koning als de opperste macht hebbende, maar ook aan de stadhouders, die van hem gezonden worden, 1 Petrus 2:13, 14. Een goed koning zal daarom diegenen op een post van macht en invloed stellen, die nauwgezet van geweten zijn, zullen spreken wat recht en verstandig is, recht en ter zake weten te spreken.

Spreuken 16:14-15

Deze twee verzen tonen de macht aan van koningen, die overal groot is, maar inzonderheid in die Oosterse landen, waar zij absoluut en willekeurig was wie zij wilden doodden zij, en wie zij wilden behielden zij in het leven, hun wil was wet. Wij hebben reden om God te danken voor onze goede staatsregeling, door welke het prerogatief van de vorst gehandhaafd wordt zonder nadeel voor de vrijheid van de onderdaan. Maar hier wordt te kennen gegeven

Ahasveros was dit voor Haman. Een toornig woord van een verbolgen koning is voor menigeen *een bode des doods* geweest en heeft sommigen even grote schrik en ontsteltenis bezorgd, alsof een doodvonnis over hen was uitgesproken. Hij moet wel een wijs man wezen, die de toorn eens konings weet te verzoenen met een woord, ter rechter tijd gesproken, zoals Jonathan eens de woede zijns vaders tegen David tot bedaren heeft gebracht, 1 Samuel 19:6. Een wijs onderdaan kan soms aan een vertoornd vorst datgene voorstellen, hetwelk zijn toorn tot bedaren brengt.

2. Hoe kostelijk en begerenswaardig des konings gunst is voor hen, die zijn misnoegen hebben gaande gemaakt, het is leven uit de doden als de koning met hen verzoend is. Voor anderen is het *als een wolk des spaden regens*, verfrissend en verkwikkend voor de aardbodem. Salomo heeft zijn onderdanen hieraan herinnerd, opdat zij niets zouden doen om zich zijn toorn op de hals te halen, maar er naar zouden streven om zich aan te bevelen in zijn gunst. Ons moet dit er aan herinneren hoezeer het zaak voor ons is om te ontkomen aan de toorn van de Koning der koningen en Zijn gunst te verkrijgen. Zijn misnoegen is erger dan de dood, en Zijn gunst beter dan het leven, en daarom zijn zij dwazen, die om aan de toorn te ontkomen van een aardse vorst en zijn gunst te verkrijgen, zich buiten de gunst werpen van God en zich blootstellen aan Zijn toorn.

Spreuken 16:16

Salomo verklaart hier niet slechts dat het beter is wijsheid te verkrijgen dan goud, Hoofdstuk 3:14, 8:19, maar spreekt met overtuiging en zekerheid, als hij zegt dat het veel beter is, onuitsprekelijk veel beter, hij zegt het met bewondering: *Hoeveel beter!* Hij is verbaasd over de onevenredigheid er tussen, hij beroept zich ervoor op het geweten van de mensen. Oordeelt zelf hoeveel beter het is, en met een toevoeging van dezelfde strekking, namelijk dat *verstand te bekomen uitnemender is dan zilver* en al de schatten van koningen en hun gunstgenoten. Hemelse wijsheid is beter dan wereldrijke rijkdom, en er boven te verkiezen. Genade is van meer waardij dan goud. Genade is de gave van Gods bijzondere gunst, goud slechts van Zijn gewone, Zijn algemene voorzienigheid. Genade is voor onszelf, goud voor anderen. Genade is voor de ziel en de eeuwigheid, goud alleen voor het lichaam en de tijd. Genade zal ons bijstaan in de stervensure, wanneer goud ons van generlei nut is. Het verkrijgen van deze hemelse wijsheid is beter dan het verkrijgen van wereldrijke rijkdom. Velen geven zich zorg en moeite om rijkdom te verkrijgen, zonder dat hun dit gelukt, maar genade is nooit ontzegd geworden aan hen die haar in oprechtheid gezocht hebben. In het verkrijgen van rijkdom is ijdelheid en kwellung des geestes, maar blijdschap en voldoening des geestes in het verkrijgen van wijsheid, grote vrede hebben zij, die haar beminnen.

Spreuken 16:17

Het is de weg van de oprechten om zonde te vermijden, en alles wat erop gelijkt en er heenleidt, en dit is een baan, afgebakend op gezag, een spoor, dat gevolgd is door velen, die ons zijn voorgegaan, en waarop wij velen ontmoeten, die ons gezelschap houden, die weg is gemakkelijk te vinden, veilig te bereizen, zoals een heirbaan, Jesaja 35:8. *Af te wijken van het kwade* is verstand. Het is de zorg van de oprechten, om hun eigen ziel te bewaren, opdat zij niet besmet worde door zonde en door de troebelen en de wederwaardigheden van deze wereld niet buiten staat geraken, om haar in hun lijdzaamheid te blijven bezitten en bovenal, opdat zij niet voor eeuwig zal omkomen, Mattheüs 16:26. Het is daarom hun zorg om hun weg te bewaren, er noch ter rechter-, noch ter linkerhand van af te wijken maar voorwaarts te streven naar de volkomenheid. Zij, die getrouw blijven aan hun plicht verzekeren hun geluk. Bewaar uw weg, en God zal u bewaren.

Spreuken 16:18

Hoogmoed zal vallen. Zij, die *van een hogen geest zijn*, die van zichzelf denken boven hetgeen betamelijk is, en met minachting neerzien op anderen, die met hun hoogmoed God beledigen en anderen ontrusten, zullen naar beneden worden gebracht, hetzij door hun verderf. Het is Gods eer om de hoogmoedigen te vernederen, Job 40:6-7. Het is de daad van de gerechtigheid, dat zij, die zich verheven hebben naar de diepte worden gebracht. Farao, Sanherib, Nebukadnézar zijn hier voorbeelden van geweest. De mensen kunnen de hoogmoed niet straffen maar zullen of bewonderen of vrezen, en daarom zal God het straffen ervan in Zijn eigen handen nemen. Laat het gerust aan Hem over om met trotse mensen te handelen. Het gebeurt dikwijls, dat trotse mensen het hoogmoedigst en onbeschaamdst zijn even voor hun verderf, zodat het een stellig teken is, dat zij zich op de rand ervan bevinden. Als hoogmoedige mensen Gods oordelen trotseren, en zich op de grootste afstand ervan wanen, dan is het een teken dat die oordelen aan de deur zijn, getuige het geval van Benhadad en van Herodes. Zie ook Daniel 4:31. Laat ons daarom de hoogmoed van anderen niet vrezen, maar hem grotelijks vrezen in onszelf.

Spreuken 16:19

Dit is een paradox, die de kinderen van deze wereld niet kunnen begrijpen, en waarmee zij niet willen instemmen, namelijk dat het beter is arm en nederig te wezen dan rijk en hoogmoedig te zijn.

1. Zij, die *de roof delen* zijn gemeenlijk hoogmoedig, zij waarderen zichzelf en verachten anderen, en met hun staat verheft zich hun hart, hun gemoed, zij dus, die zijn in deze wereld, hebben de vermaning nodig om niet hoogmoedig te zijn, 1 Timotheüs 6:17. Zij, die hoogmoedig zijn, zich vooraan dringen, alles doen om bevordering te verkrijgen, zijn gewoonlijk degenen, die *de roof delen*, hem delen onder elkaar, het gaat hun naar de zin in de wereld, zij hebben het spel in handen.

2. Het is in alle opzichten beter lotgemeen te zijn met hen, wier staat gering is, en die er zich in schikken, dan om er naar te streven een groot aanzien in de wereld te hebben. Ootmoed kan ons wel blootstellen aan de verachting van de wereld, daar hij ons echter aanbeveelt in Gods gunst, bereidt hij ons voor Zijn genaderijke bezoeken en voor Zijn heerlijkheid, beveiligt hij ons tegen vele verzoeken, en bewaart hij de kalmte en rust van onze ziel, en dus is nederigheid veel beter dan die hovaardij, die hoewel zij de eer en de rijkdom van deze wereld verkrijgt, God tot des mensen vijand en de duivel tot zijn meester maakt.

Spreuken 16:20

Wijsheid bezorgt de mens achting en succes. Hij, die een zaak met wijsheid behandelt, die een meester is in zijn beroep of bedrijf, en doet blijken dat hij verstand heeft van hetgeen hij onderneemt, die bedachtzaamheid heeft in zijn zaken, en zo hij over het een of ander onderwerp spreekt of schrijft, het op voegzame, gepaste wijze doet, *zal het goede vinden*, zal in goede reputatie komen, en waarschijnlijk goede zaken doen. Maar het is alleen Godsvrucht, die de mens waar geluk verzekert. Als zij, die een zaak met wijsheid behandelen, hoogmoedig zijn, op hun eigen verstand steunen, kunnen zij wel enig goed vinden, maar er geen grote voldoening in smaken, maar hij, die *op de Heere vertrouwt*, en niet op zijn wijsheid, *is welgelukzalig*, en zal ten laatste beter slagen. Sommigen lezen het eerste gedeelte van het vers in dier voege, dat het uitgelegd wordt van Godsvrucht die inderdaad ook ware wijsheid is: *die op het woord verstandig let* die acht geeft op het Woord van God, Hoofdstuk 13:13, *zal er het goede in vinden*, en er goed door ervaren. En *wie op de Heere vertrouwt*, vertrouwt op Zijn

Spreuken 16:21

Zij, die degelijke wijsheid bezitten, zullen er de eer van hebben, zij verkrijgen er een goede reputatie door, zij zullen *verstandige*, ernstige mannen *genoemd worden*, en men zal eerbied hebben voor hun oordeel. Doe hetgeen verstandig en goed is, en gij zult er de lof van hebben. Zij, die bij hun wijsheid ook nog welsprekendheid bezitten, die zich gemakkelijk en op sierlijke wijze weten uit te drukken, hun wijsheid mee te delen, woorden te hunner beschikking hebben, een goede taal, zowel als een goede zin, *vermeerderen de lering*, of *de geleerdheid*, zij bevorderen kennis bij anderen, doen er goed mede, en hierdoor vermeerderen zij ook hun eigen mate van kennis. Zij voegen er lering bij, maken gebruik van de wetenschap en bewijzen alzo diensten aan het gemenebest van de geleerdheid. Wie heeft, en gebruikt wat hij heeft, die zal gegeven worden.

Spreuken 16:22

Door een wijs en goed man is altijd iets goeds te verkrijgen, zijn verstand is hem een springader des levens, die altijd vloeit en nooit kan uitdrogen, bij alle gelegenheden heeft hij iets te zeggen, dat leerrijk is en nuttig voor hen, die er gebruik van willen maken, oude en nieuwe dingen, voortgebracht uit zijn schat, het is tenminste *een springader des levens* voor hemzelf, hem overvloedige voldoening opleverende, met zijn gedachten onderhoudt en sticht hij zichzelf, zo niet anderen. Door een dwaas is niets goeds te verkrijgen: zelfs zijn onderricht, zijn met zorg voorbereide en plechtige redevoeringen, zijn niets dan dwaasheid, zij zijn dwaas, gelijk hij zelf is, en hebben de strekking om anderen aan hem gelijk te maken. Als hij zijn best doet, het beste geeft van wat hij heeft, is het in vergelijking met het gewone spreken van een verstandig man, nog dwaasheid, een wijze spreekt beter aan tafel dan een dwaas op de stoel van Mozes.

Spreuken 16:23

Salomo had welsprekendheid geprezen, en de zoetheid van de lippen, vers 21, en scheen daaraan nog boven wijsheid de voorkeur te geven, maar hier verbetert hij zijn gezegde, als het ware, en toont aan dat welsprekendheid, tenzij er een goede schat van binnen is om haar te ondersteunen, van weinig waarde is. Wijsheid *in het hart is* de zaak, waar het op aankomt.

1. Deze is het, die ons bestuurt in het spreken, *de mond leert* wat hij moet spreken, wanneer en hoe hij moet spreken, zodat hetgeen gesproken wordt goed en gepast is, en op de rechte tijd wordt gesproken, want anders zou het, al zijn woorden nog zo fraai, beter zijn zo het niet gesproken ware.

2. Dat is het wat gewicht en belang bijzet aan hetgeen wij spreken, en er *de lering van zal vermeerderen*, kracht van betoog en klemmende argumenten, zonder welke een zaak, al wordt zij in nog zo fraaie bewoordingen voorgesteld, als beuzelachtig verworpen zal worden, als men haar van naderbij beziet. Snedige gezegden behagen het oor en strelen de verbeelding, maar het is lering op de lippen, die het verstand, het oordeel zal overtuigen en er invloed op zal uitoefenen, en daarvoor is wijsheid in het hart noodzakelijk.

Spreuken 16:24

De lieflijke redenen, welke hier aanbevolen worden, moeten dezulke wezen, die het hart van de wijz en leert, er lering aan toevoegt, vers 23, woorden van tijdige raadgeving, onderricht en vertroosting, woorden, genomen uit Gods Woord, want Salomo had van zijn vader geleerd om die zoeter te achten dan honing en honingzeem, Psalm 1-9:11. Deze redenen, of woorden, zijn

1. Aangenaam, zij zijn *als de honingraat, zoet voor de ziel*, die er in proeft en smaakt dat de Heere goed is, niets is aangener voor de nieuwe mens dan het Woord van God, en de woorden, die er aan ontleend zijn, Psalm 119:103.

2. Gezond, vele dingen zijn aangenaam, die niet nuttig zijn, maar deze *lieflijke redenen zijn medicijn voor het gebeente*, voor de inwendige mens, zowel als *zoet voor de ziel*, zij maken, dat de beenderen, die door de zonde verbroken zijn, zich verheugen. Het gebeente is de kracht van het lichaam, en het goede Woord van God is een middel van geestelijke kracht, de krankheden genezende, die ons verzwakken.

Spreuken 16:25

Dit hadden wij tevoren, Hoofdstuk 14:12, maar hier wordt het herhaald, als iets dat zeer noodzakelijk overdacht moet worden.

1. Bij wijze van waarschuwing aan ons allen, om ons te wachten voor zelfbedrog in de grote belangen van onze ziel, door te rusten in hetgeen ons *recht schijnt*, maar het in werkelijkheid niet is en ter voorkoming van zelfbedrog, door partijdigheid bij het onderzoeken van ons eigen hart, en om te bevorderen dat wij streng de wacht houden over onszelf.

2. Bij wijze van verschrikking van hen, wier weg niet recht is, niet zoals hij behoorde te wezen, hoe hij ook aan henzelf en aan anderen moge toeschijnen, het einde ervan zal gewis de dood zijn.

Spreuken 16:26

Dit is bedoeld om ons op te wekken tot naarstigheid, en ons aan te sporen om wat onze hand vindt om te doen, te doen met al onze macht, zowel in onze wereldlijke zaken als in het werk van de Godsdienst. Het is hartewerk dat hier bedoeld wordt, de arbeid van de ziel, die ons hier wordt aanbevolen.

1. Als hetgeen volstrekt noodzakelijk is, voortdurend smeekt onze mond er ons om, de noden en behoeften beide van ziel en lichaam zijn dringend, vereisen gestadige hulp, zodat wij of moeten werken, of moeten verhongeren. Beiden roepen om het dagelijks brood, en daarom moet er dagelijkse arbeid zijn, want in het zweet onzes aanschijns moeten wij eten, 2 Thessalonicenzen 3:10.

2. Als hetgeen onuitsprekelijk gewin zal opleveren, wij weten op welke boodschap wij uit zijn, hij, die werkt, zal de vrucht plukken van zijn arbeid, het zal *voor hemzelf zijn dat hij werkt*, hij zal zich verblijden in zijn werk en de arbeid van zijn handen eten. Als wij van de Godsdienst ons werk maken, zal God hem tot onze zegen en onze zaligheid maken.

Spreuken 16:27-28

Er zijn zodanigen, die niet slechts zelf ondeugend zijn, maar boosaardig zijn voor anderen, dat zijn de slechtste van de mensen. Twee soorten ervan worden hier beschreven.

1. Dezulken, die iemand de eer van zijn goede naam benijden, en alles doen wat zij kunnen, om die door laster en verkeerde voorstellingen te vernietigen. Zij *graven kwaad op*, geven zich zeer veel moeite om het een of ander te ontdekken, waarop zij hun laster kunnen gronden, of dat er een schijn van waarheid aan kan geven. Als er niets boven de grond te vinden is, zullen

of door boze vermoedens en gissingen op te werpen, door boosaardige wenken en toespelingen hun doel zien te bereiken. Op de lippen van een lasteraar en achterklapper is *als een vuur*, niet alleen om de goede naam van zijn naaste te brandmerken, hem te beroken en te bezoedelen, maar *als een brandend vuur* om hem te verteren, en, hoe grote hoop hout zal een weinigje van dat vuur niet aansteken, en hoe moeilijk is die brand te blussen, Jakobus 3:5, 6.

2. De zodanigen, die iemand de troost van de vriendschap benijden en alles doen wat zij kunnen om die te verbreken, door aan beide zijden zulke inblazingen te doen, dat zij, die het nauwst aan elkaar verbonden waren, gedurende zeer lange tijd vertrouwelijk met elkaar hadden omgegaan, er van elkaar door vervreemd worden en er verwijdering tussen hen ontstaat. *Een verkeerd man*, die het niet van zich verkrijgen kan iemand anders lief te hebben dan zichzelf, ergert er zich aan om anderen in liefde te zien leven, en daarom stelt hij het zich ten taak om *krakeel in te werpen*, door aan mensen slechte hoedanigheden toe te schrijven, leugens van hen uit te strooien en hatelijke geruchten over te brengen van de voornaamste vrienden, teneinde hen van elkaar te scheiden, hen op elkaar te vertoornen, of tenminste achterdochtig van elkaar te maken. Het zijn slechte mannen, en ook slechte vrouwen, die zulke boze diensten bewijzen, zij doen het werk des duivels, en van hem zullen zij hun loon ontvangen.

Spreuken 16:29-30

Hier wordt ons nog een soort van slechte mensen beschreven, opdat wij noch zullen doen zoals zij doen, noch iets met hen van doen zullen hebben.

1. Dezulken, die, evenals Satan, al het kwaad doen dat zij kunnen door kracht en geweld, zoals briesende leeuwen, en niet alleen door bedrog en inblazingen, zoals listige slangen. Zij zijn *mannen des gewelds*, die alles doen door roof en verdrukking, die *hun ogen sluiten* om met de uiterste inspanning van hun geest *verkeerdheden te bedenken*, te overleggen hoe zij het grootst mogelijke kwaad kunnen veroorzaken aan hun naaste, hoe het krachtdadig te doen, maar met de meeste veiligheid voor henzelf, en dan *hun lippen bewegende* geven zij het woord van bevel aan hun agenten, hun werktuigen, *volbrengen zij het kwaad*, volbrengen zij het boze opzet, *hun lippen bijtende*, zo le zen het sommigen uit ergernis en boosheid. Als de goddeloze listige aanslagen bedenkt tegen de rechtvaardige, knerst hij over hem met zijn tanden.

2. Dezulken, die wederom gelijk Satan alles doen wat zij kunnen om anderen te verlokken om zich met hen te verenigen om dit kwaad te doen, hen in een weg leidende die niet goed is, die noch eerlijk, noch achtbaar, noch veilig is, maar beledigend is voor God, en in het einde verderfelijk zal blijken te zijn voor de zondaar. Aldus is het zijn oogmerk om sommigen te verderven in deze wereld door hen in benauwdheid en moeite te brengen, en anderen in de andere wereld door hen tot zonde te brengen.

Spreuken 16:31

Het behoort de grote zorg te zijn van oude lieden, om *op de weg van de gerechtigheid gevonden te worden*, de weg van Godsdienst en ernstige Godsvrucht. Beide God en de mens zullen op die weg naar hen uitzien, men verwacht dat zij, die oud zijn, goed en Godvruchtig zijn, dat de veelheid hunner jaren hen de beste wijsheid zal leren, laat hen dus op die weg gevonden worden. De dood zal komen, de Rechter is komende, de Heere is nabij, laat hen, teneinde van Hem bevonden te worden in vrede, op de weg van de gerechtigheid gevonden worden, 2 Petrus 3:14, bevonden worden alzo doende, Mattheüs 24:46. Laat oude lieden oude discipelen zijn, laat hen tot het einde volharden *op de weg van de gerechtigheid*, waarop zij reeds sedert lang begonnen zijn te wandelen, opdat zij er op gevonden mogen worden. Indien

eer wezen. De ouderdom, als zodanig, is achtbaar en gebiedt achting, voor het grauwe haar zult gij opstaan, Leviticus 19:32, maar indien hij op de weg van de goddeloosheid wordt gevonden, is zijn eer verbeurd, zijn kroon ontheiligd, in het stof gelegd, Jesaja 65:20. Indien oude lieden dus hun eer willen bewaren, dan moeten zij nog vasthouden aan hun oprechtheid, en dan zal hun grijsheid hun in waarheid een kroon zijn, dan zijn zij dubbele eer waardig. Genade is de heerlijkheid van de ouderdom.

Spreuken 16:32

Dit beveelt ons de genade van de zachtmoedigheid aan, die ons allen wel betaamt, maar inzonderheid hun, die op hoge jaren zijn, vers 31.

Merk op:

1. De aard ervan. Het is *lankmoedig te zijn* niet spoedig in toorn te worden ontstoken, niet geneigd te zijn om ieder verkeerd woord, of onvriendelijke bejegening euvel op te nemen, de tijd nemende om na te denken eer men zijn toorn naar buiten openbaart, opdat deze de perken van de betamelijkheid niet te buiten gaat, zo langzaam te zijn in ons naderen tot de toorn, dat wij gemakkelijk tot stilstand kunnen komen, en aldus tot verzoening worden gebracht, het is heerschappij te hebben over onze geest, onze lusten en neigingen, maar inzonderheid over onze hartstochten, onze toorn, deze onder bedwang houdende onder het nauwkeurig toezicht van Godsdienst en gezond verstand. Wij moeten onze toorn meester zijn, zoals God het is. Nahum 1:3.

2. De eer er van. Hij, die heerschappij verkrijgt en behoudt over zijn hartstochten, is *beter dan de sterke*, beter dan hij, die na een langdurig beleg *een stad inneemt*, of door een langdurige krijg een land ten onder brengt. Zie, een grotere, een meerdere, dan Alexander of Caesar is hier! Om de overwinning te behalen over onszelf en onze tomeloze hartstochten, daartoe wordt meer wijs beleid en een vaster en geregelder bestuur vereist, dan om de overwinning te behalen over de krijgsmacht eens vijands. Een zedelijke overwinning is voor een redelijk schepsel meer eervol dan een overwinning, die door ruw geweld wordt behaald. Het is een overwinning, die aan niemand kwaad doet, geen mensenlevens en geen schatten worden er aan opgeofferd, slechts enige lage lusten. Het is moeilijker, en daarom glorierijker, om een opstand in het eigen land te onderdrukken, dan om een inval van buitenlandse vijanden af te weren, ja zo groot is het gewin van de zachtmoedigheid, dat wij door haar meer dan overwinnaars zijn.

Spreuken 16:33

De Goddelijke voorzienigheid regelt en bestuurt de dingen, die voor ons volkomen toevallig zijn. Er geschiedt niets bij geval, en geen gebeurtenis wordt door een blind noodlot bepaald, maar alles hangt af van de wil en de raad Gods. Waar de mens oog noch hand in heeft, dat wordt alles door God gezien en gewerkt. Als er door het lot te werpen een plechtig beroep wordt gedaan op Gods voorzienigheid ter beslissing van een gewichtige zaak, die anders niet of niet zo goed tot beslissing zou komen, dan moet God daarin worden gezien en wij moeten bidden dat God het lot besturen zal, 1 Samuel 14:41, Handelingen 1:24- en dan moeten wij er ook in berusten, overtuigd zijnde dat Gods hand het bestuur heeft, en dat die hand door oneindige wijsheid wordt geleid. Al de beschikkingen van Gods voorzienigheid in onze zaken moeten wij beschouwen als een besturing van ons lot, een beslissing van hetgeen wij in Gods hand hebben overgegeven, en er dus mee tevreden zijn.

HOOFDSTUK 17

1 Een droge bete, en rust daarbij, is beter, dan een huis vol van geslachte beesten met twist. 2 Een verstandig knecht zal heersen over een zoon, die beschaamd maakt, en in het midden der broederen zal hij erfenis delen. 3 De smeltkroes is voor het zilver, en de oven voor het goud; maar de HEERE proeft de harten. 4 De boosdoener merkt op de ongerechte lip; een leugenaar neigt het oor tot de verkeerde tong. 5 Die de arme bespot, smaadt deszelfs Maker; die zich verblijdt in het verderf, zal niet onschuldig zijn. 6 De kroon de ouden zijn de kindskinderen, en der kinderen sieraad zijn hun vaders. 7 Een voortreffelijke lip past een dwaze niet, veelmin een prins een leugenachtige lip. 8 Het geschenk is in de ogen zijner heren een aangenaam gesteente; waarheen het zich zal wenden, zal het wel gedijen. 9 Die de overtreding toedekt, zoekt liefde; maar die de zaak weder ophaalt, scheidt de voornaamste vriend. 10 De bestraffing gaat dieper in de verstandige, dan de zot honderdmaal te slaan. 11 Zekerlijk, de wederspannige zoekt het kwaad; maar een wrede bode zal tegen hem gezonden worden. 12 Dat een beer, die van jongen beroofd is, een man tegemoet kome, maar niet een zot in zijn dwaasheid. 13 Die kwaad voor goed vergeldt, het kwaad zal van zijn huis niet wijken. 14 Het begin des krakeels is gelijk een, die het water opening geeft; daarom verlaat de twist, eer hij zich vermengt. 15 Wie de goddeloze rechtvaardigt, en de rechtvaardige verdoemt, zijn de HEERE een gruwel, ja, die beiden. 16 Waarom toch zou in de hand des zots het koopgeld zijn, om wijsheid te kopen, dewijl hij geen verstand heeft? 17 Een vriend heeft te aller tijd lief; en een broeder wordt in de benauwdheid geboren. 18 Een verstandeloos mens klapt in de hand, zich borg stellende bij zijn naaste. 19 Die het gekijf liefheeft, heeft de overtreding lief; die zijn deur verhoogt, zoekt verbreking. 20 Wie verdraaid is van hart, zal het goede niet vinden; en die verkeerd is met zijn tong, zal in het kwaad vallen. 21 Wie een zot genereert, die zal hem tot droefheid zijn; en de vader des dwazen zal zich niet verblijden. 22 Een blij hart zal een medicijn goed maken; maar een verslagen geest zal het gebeente verdrogen. 23 De goddeloze zal het geschenk uit de schoot nemen, om de paden des rechts te buigen. 24 In het aangezicht des verstandigen is wijsheid; maar de ogen des zots zijn in het einde der aarde. 25 Een zotte zoon is een verdriet voor zijn vader, en bittere droefheid voor degene, die hem gebaard heeft. 26 Het is niet goed, de rechtvaardige ook te doen boeten, dat de prins iemand slaan zouden om hetgeen recht is. 27 Wie wetenschap weet, houdt zijn woorden in; en een man van verstand is kostelijk van geest. 28 Een dwaas zelfs, die zwijgt, zal wijs geacht worden, en die zijn lippen toesluit, verstandig.

Spreuken 17:1

Met deze woorden worden ons onderlinge liefde en eensgezindheid in het gezin aanbevolen, als zeer veel bijdragende tot veraangenaming van het menselijk leven.

1. Zij, die in eensgezindheid en kalmte leven, niet slechte vrij van naijver en verbittering, maar met elkaar wedijverende in wederzijdse tederheid, en er zich op toeleggen om elkaar vriendelijkheid en beleefdheid te bewijzen, leiden een zeer aangenaam leven, al nemen zij slechts een nederige plaats in in de wereld, waar zij hard moeten werken en slechts een schamel stuk brood verdienen. Er kan vrede en kalmte wezen, ook waar men geen drie maaltijden per dag heeft, mits men er tevreden is met hetgeen Gods voorzienigheid beschikt en men vertrouwen heeft in elkaar. Heilige liefde kan in een armoedige hut gevonden worden.

2. Zij, die in twist leven, altijd kibbelen en krakelen, altijd aanmerkingen op elkaar maken, leiden een zeer onaangenaam leven, al hebben zij ook overvloed van allerlei lekkernijen, *een huis vol van geslachte beesten*. Zij kunnen niet verwachten, dat de zegen van God zal rusten op hen of wat zij hebben, ze kunnen de rechte smaak niet hebben van hetgeen zij genieten, en nog minder kunnen zij vrede hebben in hun gemoed. Liefde zal een stuk droog brood verzoeten, maar twist zal een huis vol van geslachte beesten verzuren en verbitteren. Een weinigje van de zuurdesem van de boosaardigheid zal alle genot doorzuren.

Spreuken 17:2

1. Ware verdienste ligt niet in de uiterlijke waardigheid van de levensomstandigheden. Allen stemmen er mee in, dat in het gezin de zoon hogere waardigheid heeft dan de dienstknecht

gezin is, terwijl de zoon een dwaas is, de last en de schande van het gezin. Hoewel Abraham het denkbeeld niet kon verdragen, dat Eliezer van Damascus zijn erfgenaam zou zijn was deze toch de steun van het gezin, toen hij uitgezonden werd om een vrouw voor Izak te zoeken, terwijl Ismael, een zoon, er de schande van was toen hij Izak bespote.

2. Wezenlijke waardigheid schuilt in verdienste. Als een knecht verstandig is en de zaken goed beheert, dan zal hem nog meer opgedragen en toevertrouwd worden, zal hij niet alleen heersen *met*, maar heersen *over een zoon, die beschaamd maakt*, want God en de natuur hebben het zo beschikt, dat de dwaas een knecht zal zijn desgenen, die wijs van hart is. Ja een verstandige knecht kan er misschien toe komen, dat zijn meester hem een kindsaandeel geeft in zijn bezittingen, hij in *het midden van de broederen de erfenis zal delen*.

Spreuken 17:3

Het hart van de kinderen van de mensen is onderworpen, niet alleen aan Gods beschouwing maar aan zijn oordeel. Gelijk *de smeltkroes is voor het zilver*, beide om het te toetsen en het te verbeteren, zo *proeft de Heere de harten* Hij onderzoekt en zuivert het, Jeremia 17:10. God proeft het hart door verdrukking en leed, Psalm 66:11, 12, dikwijls worden zij door God gekeurd in de smeltkroes, gekeurd en gelouterd, Jesaja 48:10. Het is God alleen, die de harten proeft, de mensen kunnen hun *zilver* en goud beproeven in *de smeltkroes en de oven*, waardij bezitten geen dergelijk middel om elkanders hart te beproeven, dat wordt alleen gedaan door God die beide de doorgronder en soevereine Heer is van het hart.

Spreuken 17:4

Zij, die voornemens zijn kwaad te doen, ondersteunen zich door bedrog en leugen. *Een boosdoener* luistert met zeer veel genoegen naar *valse lippen*, die hem rechtvaardigen in hetgeen hij doet bij hen, die de openbare rust verstoren, met gretigheid leest hij smaadschriften die leugens en laster verspreiden tegen de regering en haar zoeken te ondermijnen. Zij, die de vrijheid nemen leugens te spreken, horen ze ook zeer gaarne vertellen, *een leugenaar neigt het oor tot de verkeerde tong*, geeft acht op de boosaardige, kwaadsprekende tong ten einde iets te hebben om er zijn leugens op te baseren, iets, dat er een schijn van waarheid aan zou kunnen geven. Zondaren zullen elkanders handen sterken, en diegenen tonen zelf slecht te zijn, die naar bekendheid streven met en de hulp nodig hebben van hen die slecht zijn.

Spreuken 17:5

1. Zie hier aan welke grote zonde diegenen zich schuldig maken, die de armen vertreden met hun ontberingen de spot drijven, hun het geringe, armelijke van hun voorkomen voor de voeten werpen, misbruik maken van hun zwakheid en onmacht om hen te beschimpen en te beledigen, zij *smaden hun Maker*, beledigen en minachten Hem, die aan de armen de staat heeft toegewezen, waarin zij zich bevinden, hen erkent en voor hen zorgt, en die als het Hem behaagt, ons ook in die staat en toestand kan brengen. Laat hen, die aldus hun Maker smaden, weten dat zij er ter verantwoording voor geroepen zullen worden, Mattheüs 25:40, 41, Spreuken 14:31.

2. Zie ook in hoe groot gevaar diegenen zijn van in zware benauwdheid te komen, die er zich in verblijden om het verderf, het leed van anderen te horen. *Die zich verblijdt in het verderf*, in de gedachte dat hij op kan bouwen op de ruïnen van anderen, er zich op vergast als de oordelen Gods zijn uitgegaan, hij wete dat hij *niet onschuldig zal zijn*, dat is: dat hij niet ongestraft zal blijven, de beker zal in zijn hand worden gegeven, Ezechiël 25:6, 7.

Zij zijn dit, dat is: zij behoorden dit te zijn, als zij zich waardiglijk gedragen, dan zijn zij het.

1. Als ouders op jaren zijn gekomen, dan is het hun een eer om kinderen na te laten en *kindskinderen*, die opgroeien en in de voetstappen treden van hun deugden, en waarschijnlijk de reputatie van hun geslacht zullen ophouden. Het is een eer voor een mens om zolang te leven, dat hij zijn kindskinderen ziet, Psalm 128:6, Genesis 50:23, in hen zijn huis gebouwd te zien, te zien dat zij waarschijnlijk hun geslacht zullen dienen naar de wil van God, dit kroont en voltooit hun welvaren in deze wereld.

2. Het is een eer voor kinderen, om wijze en Godvruchtige ouders te hebben, hen nog te hebben, als zij zelf reeds volwassen en gevestigd zijn in de wereld. Het zijn onnatuurlijke kinderen, die hun bejaarde ouders als een last beschouwen, denken dat zij te lang leven. Als de kinderen wijs en Godvruchtig zijn, dan is het een zeer grote eer voor hen om hun ouders tot steun en troost te wezen in de moeilijke dagen van hun ouderdom.

Spreuken 17:7

Twee dingen worden hier als iets zeer ongerijms voorgesteld.

1. Dat mensen van geen naam of faam opperste gezagvoerders zijn. Wat kan meer onvoegzaam zijn dan dat dwazen, die er voor bekend staan dat zij weinig verstand of oordeel hebben, staan naar hetgeen boven hen is en waarvoor zij in geen enkel opzicht geschikt zijn. In Salomo's spreuken is een dwaas een goddeloze, aan wie *een voortreffelijke lip*, dat is: een voortreffelijke rede of sprake, niet voegt omdat zijn wandel zijn voortreffelijke rede logenstraft. Wat hebben zij Gods inzettingen te vertellen, die de tucht haten? Psalm 50:16. Christus wilde aan de onreine geesten niet toelaten te zeggen, dat zij wisten dat Hij de Zone Gods is. Zie Handelingen 16:17, 18.

2. Dat mensen van grote naam en faam bedriegers zouden zijn. Indien het een verachtelijk mens niet voegt om te willen spreken als een wijsgeer of een staatsman, en niemand acht op hem slaat, daar men ingenomen is tegen zijn karakter, dan is het nog veel onbetamelijker voor een prins, voor een man van eer, om zich zijn hoedanigheid en het vertrouwen, dat in hem gesteld wordt, ten nutte te maken om te kunnen liegen, te veinzen en er geen bezwaar in te zien om zijn woord te breken. Liegen voegt slecht aan ieder mens, wie hij ook zij, maar wel het slechtst aan een prins, maar zo verdorven is de hedendaagse politiek, dat zij beweert dat vorsten zich niet verder gebonden moeten achten aan hun woord, dan met hun belangen strookt, en "qui nescit dissimulare, nescit regnare. Wie niet weet te veinzen, weet niet te regeren."

Spreuken 17:8

Het doel van deze opmerking is aan te tonen:

1. Dat zij, die geld in de hand hebben, denken dat zij er alles mee doen kunnen. Rijke lieden beschouwen een beetje geld alsof het *een aangenaam gesteente*, een juweel, was, en schatten er zich naar, alsof het niet slechts een sieraad, maar macht was, en iedereen, tot zelfs de gerechtigheid toe, verplicht was op zijn wenken te letten. Zij verwachten dat deze schitterende diamant, naar welke zijde zij hem ook keren, aan iedereen de ogen zal verblinden, hen precies zal laten doen wat zij willen dat zij doen zullen in de hoop erop. Die het meeste geld heeft, zal het rechtsgeding winnen, geef rijke steekpenningen, en gij kunt hebben wat gij begeert.

2. Dat zij, die geld op het oog hebben en er hun hart op zetten, er alles voor zullen doen. Een

invloed op hem uit, en hij zal voorzeker op de weg gaan, waar het hem heenleidt, al is het ook tegen recht en gerechtigheid, en onbestaanbaar met hemzelf.

Spreuken 17:9

Het middel om vrede te bewaren onder betrekkingen, vrienden en geburen, is om van allen het beste te geloven, aan anderen niet te vertellen wat tegen hen gezegd of gedaan werd, wanneer dit niet volstrekt noodzakelijk is voor hun veiligheid, noch notitie te nemen van hetgeen tegen onszelf gezegd of gedaan wordt, maar beide te verontschuldigen en er de best mogelijke uitlegging aan te geven. Het was een feil, zie haar dus voorbij, het was uit vergeetachtigheid, en daarom vergeet het, misschien had men ons er niet eens mee op het oog, en dan behoeven wij het ons ook niet aan te trekken. Het ophalen van fouten, van oude grieven, is het uitrukken van de liefde, en niets strekt meer om vrienden van elkaar te scheiden, onenigheid tussen hen teweeg te brengen, dan dat weer *ophalen van een zaak*, die verschil veroorzaakt heeft, want gewoonlijk verliezen zij niets in de herhaling, terwijl ze vergroot en verzaamd wordt, en de toorn er over nog bitterder wordt. De beste methode van vrede is een amnestie, een acte van vergeven en vergeten.

Spreuken 17:10

Eén woord is voor de wijze genoeg. Een zachte bestraffing zal niet slechts in het hoofd, maar in het hart van de wijze ingaan, en een krachtige invloed op hem uitoefenen. Een wenk aan het geweten mist zijn uitwerking niet. Voor een dwaas volstaan geen slagen om hem zijn dwaling te doen inzien, hem er berouw van te doen hebben, en hem voorzichtiger te maken voor het vervolg. Hij, die dom en eigenzinnig is, zal zeer zelden nut en voordeel trekken uit strengheid. David wordt verzacht door Nathans woord: Gij zijt die man, maar Farao blijft hard onder al de plagen van Egypte.

Spreuken 17:11

Hier is de zonde en de straf van een weerspannige.

1. Zijn zonde. Hij is voorzeker *een boos man* die naar alle gelegenheden zoekt om tegen God te rebelleren en tegen de regering, die God over hem gesteld heeft, hen, die hem omringen tegen te spreken en met hen te twisten. Hij zoekt twist, zo lezen het sommigen. Er zijn mensen, die door een geest van tegenspraak worden gedreven, die tegenspreken om maar tegen te spreken, ondeugend voortgaan op hun boze weg, in weerwil van alle bedwang en bestraffing. Een weerspannige zoekt het kwaad, zo lezen het sommigen hij ziet uit naar iedere gelegenheid om de openbare vrede te verstoren.

2. Zijn straf. Omdat hij door geen zachte middelen tot inkeer gebracht wil worden, *zal een wrede bode tegen hem gezonden worden*, het een of ander ontzettende oordeel, al een bode van God. Engelen, de boden Gods, zullen gebruikt worden als dienaren van Zijn gerechtigheid tegen hem, Psalm 78:49. Satan, de engel des doods, zal op hem losgelaten worden, en de engelen des Satans. Zijn vorst zal een beambte zenden om hem te arresteren, een scherprechter om hem ter dood te brengen. Hij, die zijn verzenen tegen de prikkels slaat, wordt beloerd ten zwaarde.

Spreuken 17:12

Een driftig man is een onvernuftig man. Hij kan op andere tijden wel enige wijsheid hebben, maar als hij in onbetoomde drift is, dan is hij *een zot in zijn dwaasheid*. Het zijn dwazen in wier hart toorn verwijlt, en in wier gelaat toorn woedt. Hij heeft de mens van zich afgeschud, en is als een beer, een woedende beer, *een beer, die van jongen beroofd is* geworden. Hij is

hoe lelijk ook, toch haar welpen zijn) even gretig in het najagen ervan als zij in het zoeken van haar welpen, als deze verloren of vermist zijn, en even vol van toom als hij in het najagen ervan tegengewerkt wordt. Hij is een gevaarlijk man, valt iedereen aan, die hem in de weg staat, al is hij ook onschuldig, of al is hij zijn vriend, zoals een beer, die van jongen beroofd is, de eerste de beste, die hij tegenkomt, aanvalt als de rover van zijn jongen. Men kan gemakkelijker ontkomen aan of zich behoeden tegen een verworpen beer, dan tegen een gewelddadig, verwoed man. Laat ons dus waken over onze hartstochten, opdat deze niet de bovenhand verkrijgen en kwaad aanrichten, en laat ons het gezelschap mijden van verwoede, toornige mensen, en aldus met onze eigen veiligheid te rade gaan. Geeft de toorn plaats.

Spreuken 17:13

Het is een boosaardig, schadelijk man, die hier wordt voorgesteld:

1. Als ondankbaar aan zijn vrienden, soms is hij zo dwaas en heeft hij zo weinig besef van de vriendelijkheid, die hem wordt bewezen, dat hij *kwaad voor goed vergeldt*. David heeft zodanigen ontmoet, die hem voor zijn liefde hebben tegengestaan, Psalm 109:4. Kwaad voor kwaad te vergelden is dom, maar *kwaad voor goed te vergelden is* duivels. Hij is voorzeker een boosaardig man, die, omdat hij besloten heeft geen vriendelijkheid te belonen, er zich over gaat wreken.

2. Als hierin onvriendelijk te zijn voor zijn eigen gezin, want hij brengt er een vloek over. Het is zo'n snode, gruwelijke misdaad dat zij gestraft zal worden, niet alleen in zijn persoon, maar ook in zijn nakomelingen, voor wie hij aldus toorn vergadert. Het zwaard zal van Davids huis niet wijken, omdat hij Uria's goede diensten met kwaad vergolden heeft. De Joden hebben Christus gestenigd om Zijn treffelijke werken, en daarom is Zijn bloed over hen gekomen en over hun kinderen.

Spreuken 17:14

1. Hier is het gevaar, dat er schuilt in *het begin van de twist*, een warm woord, een gemelijke opmerking, een toornige eis, een boosaardige tegenspraak brengt een andere teweeg, en die wederom een derde, en zo gaat het voort, totdat het blijkt te zijn als het doorsteken van een dam, als het water er een kleine doortocht door verkregen heeft, dan maakt het zelf de breuk groter, totdat de stroom alles met zich wegvoert en er geen tegenhouden meer aan is.

2. Een goede waarschuwing hiervan afgeleid, om ons te wachten voor het eerste vonkje van de twist, en het te blussen zodra het zich vertoont. Vrees het breken van het ijs, want als dit eens gebroken is, dan zal het nog verder breken. En daarom, laat er van af, niet alleen als gij er het ergste van ziet, want dan kan het te laat wezen, maar als gij er het begin van ziet, laat er van af reeds voor men er zich mee vermengt, of er zich in mengt, laat er van af, indien dit mogelijk ware, nog voor gij er mee begint.

Spreuken 17:15

Dit toont aan welk een belediging het is van God:

1. Als zij, aan wie de bedeling van het openbare recht is opgedragen, rechters, gezworenen, getuigen, het Openbaar ministerie, advocaten, de schuldigen vrijspreken, of de onschuldigen veroordelen, of ook maar in het minst daartoe medewerken, dit gaat lijnrecht in tegen het doeleinde van de regering, hetwelk is de goeden te beschermen en de kwaden te straffen, Romeinen 13:3, 4. Het is even tergend voor God om *de goddeloze te rechtvaardigen*, al geschiedt het ook uit medelijden, en "in favorem vitae om leven te redden", als om de rechtvaardige te verdoemen.

2. Als particuliere personen zonde en zondaren voorspreken, goddeloosheid bemantelen en verontschuldigen, of betogen voeren tegen deugd en Godsvrucht, en aldus de rechte wegen des Heeren verkeren, en verwarring brengen in de eeuwige onderscheiding tussen goed en kwaad.

Spreuken 17:16

Van twee dingen wordt hier gesproken met bewondering.

1. Gods grote goedheid voor de dwaze mens, door *koopgeld in zijn hand te geven om wijsheid te knopen*, wetenschap en genade te verkrijgen om hem voor beide werelden geschikt te maken. Wij hebben een redelijke ziel, de middelen van de genade, de twisting des Geestes, toegang tot God door het gebed, wij hebben tijd en gelegenheid. Hij die een goede bezitting heeft zo lezen het sommigen heeft hierdoor het voordeel om er wijsheid door te verkrijgen door onderwijs te Lopen. Het is dus een prijs van waarde, een talent, het is *een prijs in de hand* in bezit, het woord is nabij u, het is een prijs om te verkrijgen, voor ons eigen nut en voordeel, het is om wijsheid te verkrijgen, juist dus hetgeen wij, daar wij dwazen zijn, het meest nodig hebben. Wij hebben reden om ons er over te verwonderen, dat God zo onze nooddrift aanziet, ons zoveel voordelen en voorrechten schenkt, hoewel Hij voorzag dat wij er geen goed gebruik van zouden maken.

2. Des mensen grote boosheid, zijn veronachtzaming van Gods gunst en van zijn eigen belangen, hetgeen uiterst dwaas en onverklaarbaar is, hij heeft er geen hart voor, geen hart voor de wijsheid, die te verkrijgen is, noch voor de prijs, in het gebruik waarvan zij verkregen kan worden. Hij heeft geen hart, hij heeft noch de bekwaamheid, noch de wil, noch de moed om gebruik te maken van zijn voorrechten. Hij heeft zijn hart gezet op andere dingen, zodat hij geen hart heeft voor zijn plicht of voor de grote belangen van zijn ziel. Waarom zou een prijs verspild worden aan iemand, die hem zo onwaardig is?

Spreuken 17:17

Dit toont de kracht aan van de banden, waarmee wij aan elkaar verbonden zijn, en waarvan wij ons wel bewust moeten wezen.

1. Vrienden moeten *te allen* tijde trouw aan elkaar zijn, het is geen ware vriendschap, die niet standvastig is, zij zal het zijn, indien zij oprecht is, en voortkomt uit een goed beginsel. Zij, die grilziek of zelfzuchtig zijn in hun vriendschap, zullen niet langer liefhebben dan hun luim duurt of hun eigenbelang er door gediend wordt, en daarom draait hun genegenheid met de wind, en verandert zij met het weer, zwaluwvrienden, die in de zomer tot u heenvlieden, maar van u wegvliegen in de winter, aan zulke vrienden verliest men niets. Maar als de vriendschap verstandig, edelmoedig en hartelijk is, als ik mijn vriend liefheb omdat hij wijs is en deugdzaam en Godvruchtig, zal ik, zolang hij dit blijft, hem liefhebben, al zou hij ook tot armoede en schande vervallen. Christus is een vriend, die te allen tijde liefheeft, Johannes 13:1, en aldus moeten wij Hem liefhebben, Romeinen 5-35.

2. Bloedverwanten moeten zeer bijzonder zorgzaam en teder voor elkaar zijn in beproeving. Een broeder is geboren om een broeder of zuster te ondersteunen in benauwdheid aan wie hij door de natuur zo nauw verbonden is, dat hij zoveel dieper medegevoel kon hebben met hen in hun smart of onder hun lasten, en zoveel sterker geneigd en aangespoord zou zijn bij instinct als het ware om hen te helpen. Wij moeten dikwijls bedenken *waarvoor wij geboren* zijn, niet alleen als mensen maar in deze of die toestand, in deze of die betrekking. Wie weet of wij niet in zo'n gezin, zo'n familie, om zulke tijd als deze is, gekomen zijn? Wij beantwoorden niet aan het doel van onze bloedverwantschap, als wij er de plicht niet van vervullen. Sommigen nemen

benauwdheid, en moet als zodanig gewaardeerd worden.

Spreuken 17:18

Hoewel hij vriendschap in benauwdheid of tegenspoed had aanbevolen, vers 17, moet toch niemand onder voorgeven van edelmoedigheid jegens zijn vrienden, onrecht doen aan zijn gezin, het ene deel van onze plicht moet in overeenstemming gebracht worden met het andere deel. Het is een blijk van verstand, om zich zoveel mogelijk vrij te houden van schulden, en inzonderheid bang voor te wezen om voor iemand borg te blijven. Er kan een omstandigheid zijn, waarin het recht is voor een man om voor zijn vriend in diens afwezigheid zijn woord te verpanden, totdat deze het komt inlossen, maar *zich borg te stellen in de tegenwoordigheid van zijn vriend*, als deze ter plaatse is, onderstelt dat zijn woord niet zal aangenomen worden, daar hij of voor insolvent, of voor oneerlijk wordt gehouden. En wie zou dan veilig zijn woord voor hem kunnen verpanden? Het zijn *verstandeloze mensen*, die gewoonlijk in die strik worden gevangen, ten nadele van hun eigen gezin, en daarom moet aan deze het beheer over hun eigen zaken niet gelaten worden, zij moeten onder curatele worden gesteld.

Spreuken 17:19

Zij, die twistziek zijn, laden zeer veel schuld op zich. *Die het gekijf liefheeft*, die in zijn wereldlijke zaken houdt van processen, in de Godsdienst een beminnaar is van strijdvragen en in de gewone omgang met de mensen een dwarsdrijver en tegenspreker is, zich nooit behaaglijk gevoelt dan wanneer hij in het vuur is, *heeft de overtreding lief*, want met die zonde gaan zeer veel andere zonden gepaard, en de weg ervan loopt bergafwaarts. Hij beweert op te komen voor de waarheid, voor haar eer en haar recht, maar in werkelijkheid bemint hij de zonde, die God haat. Zij, die eerzuchtig zijn en naar hoogheid streven, stellen zich bloot aan zeer veel moeite en gevaar, en dikwijls eindigt het in hun verderf. Hij, *die zijn deur verhoogt*, zich een statig huis bouwt met een fraaie gevel, ten einde zijn naburen te overschitteren, zoekt zijn eigen verderf, en geeft zich zeer veel moeite om zichzelf ten ondergang te brengen. Hij maakt zijn deur zo hoog en zo wijd, dat zijn huis en zijn bezittingen er door heengaan.

Spreuken 17:20

Kwade voornemens te koesteren zal ons van generlei nut of voordeel zijn, er is niets door te behalen. *Wie verdraaid is van hart*, wie tweedracht zaait en vol is van toorn, kan zich niet vleien er iets bij te winnen, dat genoegzaam is om op te wegen tegen het verlies van zijn rust en reputatie, ook kan hij er geen redelijke voldoening in vinden, hij *zal het goede niet vinden*. Schimpreden te gebruiken zal ons tot groot nadeel zijn, *die verkeerd is met zijn tong*, boosaardig en beledigend, vuil en kwaadsprekend is, zal *in het* een of ander *kwaad vallen*, hij verliest zijn vrienden, tergt zijn vijanden, en haalt moeilijkheid over zijn eigen hoofd. Aan menigeen is een ongebreidelde tong zeer duur te staan gekomen.

Spreuken 17:21

Dit spreekt met nadruk uit wat veel wijze en Godvruchtige mensen zeer smartelijk ervaren, namelijk hoe verdrietig het is om een dwaas goddeloos kind te hebben. Zie hier:

1. Hoe onzeker onze aardse genietingen zijn, niet alleen worden wij er dikwijls in teleurgesteld, maar ook blijkt datgene het zwaarste kruis te zijn, waarvan wij ons de grootste voldoening hadden voorgesteld. Er was blijdschap als een mens ter wereld geboren werd, en toch, indien dat kind ondeugend blijkt te zijn, zal zijn eigen vader wensen dat het nooit geboren ware. De naam Absalom betekent zijns vaders vrede, maar hij was zijn grootste beroering. Het behoort de begeerte naar kinderen en het welbehagen hunner ouders in hen te

een beproefde vader in zo'n geval tot zwijgen te brengen dat, indien zijn zoon een dwaas blijkt te wezen, deze een dwaas is, die hij zelf heeft voortgebracht, en dat hij dus zijn kruis moet opnemen, te meer wijl Adam een zoon naar zijn eigen beeld voortbrengt.

2. Hoe onverstandig wij zijn, als wij toelaten, dat een smart die over een ondeugend, onhandelbaar kind, zowel als iedere andere droefenis het besef in ons verdooft of wegneemt van duizenderlei zegeningen. *De vader van een dwaas* neemt die ramp zo ter harte, dat hij in *niets anders blijdschap heeft*. Dat heeft hij zichzelf te wijten, want er is genoeg blijdschap om zelfs tegen die smart op te wegen.

Spreuken 17:22

Het is gezond om blijmoedig te zijn. De Heere is voor het lichaam en heeft er niet alleen spijs voor voorzien, maar ook medicijn, en heeft ons hier gezegd dat *een blij hart* de beste medicijn is, niet een hart dat zich aan ijdele, vleselijke, zinnelijke vrolijkheid overgeeft Salomo zelf heeft van die vrolijkheid gezegd dat zij geen medicijn, maar waanzin is, het is geen spijs maar vergif. Wat maakt deze? Maar hij bedoelt een hart, dat zich verblijdt in God, Hem met blijdschap dient, en dan het aangename smaakt van uitwendige genietingen inzonderheid van aangename gesprekken. Het is een grote goedertierenheid, dat God ons toestaat vrolijk te zijn, en ons oorzaak geeft om blijmoedig te zijn, inzonderheid als Hij ons door Zijn genade een *hart* geeft om goedsmoeds te zijn. Dat zal *een medicijn goed maken*, zal het geneesmiddel krachtiger maken. Of, het doet goed als een medicijn voor het lichaam, het geschikt makende om te arbeiden. Maar zal vrolijkheid een medicijn wezen (versta het als afleiding of ontspanning), dan moet men er spaarzaam mee zijn, haar alleen gebruiken als het nodig is, zij moet niet tot voedsel worden gemaakt, maar als medicijn, "sub regimine, naar voorschrift en regel" worden gebruikt. De smarten van het hart dragen dikwijls zeer veel bij tot de ziekte van het lichaam, *een verslagen geest*, gedrukt onder de last van beproeving, en inzonderheid een consciëntie, gewond door de bewustheid van schuld en vrees voor toorn, *zal het gebeente verdrogen*, de natuurlijke vochten verslinden en het lichaam tot een geraamte maken. Daarom moeten wij waken en bidden tegen alle neigingen tot zwaarmoedigheid, want zij leiden ons in moeite, zowel als in verzoeking.

Spreuken 17:23

Zie hier:

1. Welk een boze zaak omkoperij is-hij *is een goddeloze*, die een geschenk aanneemt dat hem verbindt om een valse getuigenis af te leggen, of een onrechtvaardige uitspraak te doen. Als hij het doet, schaamt hij er zich over want hij neemt het geschenk in het geheim, hij neemt het *uit de schoot*, waar hij weet dat het voor hem gereed gelegd is, het is zeer zorgvuldig verborgen, en zo slim alsof hij het zo hij kon, voor zijn eigen geweten zou willen verbergen. *Een geschenk wordt uit de schoot van de goddeloze genomen*, zo lezen het sommigen, want hij is een slecht man, die steekpenningen geeft, zowel als hij, die ze aanneemt.

2. Hoe machtig zij is. Zij is van zo grote kracht, dat zij *de paden des rechts buigt*. De loop van het recht wordt niet slechts belemmerd, maar het recht wordt in onrecht verkeerd en het grootste onrecht gepleegd onder schijn van recht te doen.

Spreuken 17:25

Merk op:

1. Slechte kinderen zijn een beproeving voor beide ouders. Zij zijn een aanleiding tot toorn voor de vader dat is de betekenis van het oorspronkelijke, omdat zij zijn gezag met voeten

beide ouders daaronder lijdende, behoren zij elkaar tot troost te zijn, om er staande onder te kunnen blijven, en er naar te streven om het zo gemakkelijk voor elkaar te maken als zij kunnen, de moeder om de toorn des vaders te stillen, de vader om de smart van de moeder te verzachten.

2. Dat Salomo deze opmerking dikwijls herhaalt, is waarschijnlijk omdat hij zelf in dit geval verkeerde, maar in elk geval omdat het iets is, dat dikwijls voorkomt.

Spreuken 17:26

In geschillen tussen magistraten en onderdanen en zulke geschillen ontstaan dikwijls, 1. Moeten de magistraten wel toezien, dat zij nooit de rechtvaardigen doen boeten voor iets, waaraan zij geen schuld hebben, en in geen geval een verschrikking zijn voor goede werken want dat zou zijn hun macht te misbruiken en ontrouw te zijn aan het ambt, dat zij bekleden. *Het is niet goed*, het is zeer slecht en zal zeer slecht eindigen, welk ook het doel zij, dat zij er zich mee voorstellen. Als vorsten tirannen en vervolgers worden, zal hun troon noch veilig noch vast wezen.

2. Laat onderdanen toezien dat zij de regering niet laken omdat zij haar plicht doet, want het is onrecht om *prinsen te slaan om hetgeen recht is*, door hun bestuur te belasteren, of door heimelijk te pogen hun schade en nadeel toe te brengen, zoals de tien stammen, die gerebelleerd hebben, Salomo hebben gelaakt en zich ongunstig over hem hebben uitgelaten, omdat hij hun noodzakelijke belastingen heeft opgelegd. Sommigen lezen het: noch de oprechten te slaan om hetgeen billijk is. Magistraten moeten er voor waken, dat onder hen niemand lijdt voor wel doen, en zo moeten ook ouders hun kinderen niet door onrechtvaardige bestraffing tot toorn verwekken.

Spreuken 17:27-28

Op tweeërlei manier kan iemand tonen een wijs man te zijn.

1. Door zijn goed humeur, de zachtheid en kalmte van zijn geest. *Een man van verstand is kostelijk van geest*, hij is iemand, die wel acht geeft op zijn geest, opdat hij zij zoals hij moet wezen, en zich aldus in een gelijkmatige gemoedstoestand houdt, gemakkelijk voor zichzelf en aangenaam voor anderen. Een Godvruchtige geest is een kostelijke geest en maakt een mens beminnelijk en voortreffelijker dan zijn naaste. Hij is van een koele geest, zo lezen het sommigen, niet verhit door hartstocht, niet in beroering of wanorde gebracht door het geweld van verdorven neigingen. Een koel hoofd en een warm hart is een uitnemende samenvoeging van eigenschappen.

2. Door het goede bestuur over zijn tong.

a. Een wijs man zal een man zijn *van weinig woorden*, daar hij bevreesd is om verkeerd te spreken. *Wie wetenschap weet*, en poogt er goed mee te doen, beijvert zich om ter zake te spreken, en daarom zegt hij weinig, ten einde tijd te hebben om er over na te denken. Hij spaart zijn woorden, omdat het beter is ze te sparen dan ze verkeerd te gebruiken.

b. Dit wordt in het algemeen voor zo'n stellig teken van wijsheid gehouden, dat een dwaas de naam kan verkrijgen van een wijs man te zijn, zo hij slechts verstand genoeg heeft om *zijn lippen te sluiten*, te horen en te zien, en weinig te zeggen. Als een dwaas zwijgt, zal men hem voor wijs aanzien, zolang het tegendeel niet blijkt, omdat men denkt dat hij let op hetgeen anderen zeggen, ervaring er door verkrijgt, en met zichzelf te rade gaat over hetgeen hij zal zeggen, ten einde met gepastheid te spreken. Zie hoe gemakkelijk het is de goede mening van de mensen te verkrijgen, en hen te misleiden. Maar, *als een dwaas zwijgt*, kent God zijn hart en

over de mensen.

HOOFDSTUK 18

1 Die zich afzondert, tracht naar wat begeerlijks; hij vermengt zich in alle bestendige wijsheid. 2 De zot heeft geen lust aan verstandigheid, maar daarin, dat zijn hart zich ontdekt. 3 Als de goddeloze komt, komt ook de verachting en met schande versmaadheid. 4 De woorden van de mond eens mans zijn diepe wateren; en de springader der wijsheid is een uitstortende beek. 5 Het is niet goed, het aangezicht des goddelozen aan te nemen, om de rechtvaardige in het gericht te buigen. 6 De lippen des zots komen in twist, en zijn mond roept naar slagen. 7 De mond des zots is hemzelf een verstoring, en zijn lippen een strik zijner ziel. 8 De woorden des oorblazers zijn als dergenen, die geslagen zijn, en die dalen in het binnenste des buiks. 9 Ook die zich slap aanstelt in zijn werk, die is een broeder van een doorbrenger. 10 De Naam des HEEREN is een Sterke Toren; de rechtvaardige zal daarhenen lopen, en in een Hoog Vertrek gesteld worden. 11 Des rijken goed is de stad zijner sterkte, en als een verheven muur in zijn inbeelding. 12 Voor de verbreking zal des mensen hart zich verheffen; en de nederigheid gaat voor de eer. 13 Die antwoord geeft, eer hij zal gehoord hebben, dat is hem dwaasheid en schande. 14 De geest eens mans zal zijn krankheid ondersteunen; maar een verslagen geest, wie zal dien opheffen? 15 Het hart der verstandigen bekomt wetenschap, en het oor der wijzen zoekt wetenschap. 16 De gift des mensen maakt hem ruimte, en zij geleidt hem voor het aangezicht der groten. 17 Die de eerste is in zijn twistzaak, schijnt rechtvaardig te zijn; maar zijn naaste komt, en hij onderzoekt hem. 18 Het lot doet de geschillen ophouden, en maakt scheiding tussen machtigen. 19 Een broeder is wederspanniger dan een sterke stad; en de geschillen zijn als een grendel van een paleis. 20 Van de vrucht van ieders mond zal zijn buik verzadigd worden; hij zal verzadigd worden van de inkomst zijner lippen. 21 Dood en leven zijn in het geweld der tong; en een ieder, die ze liefheeft, zal haar vrucht eten. 22 Die een vrouw gevonden heeft, heeft een goede zaak gevonden, en hij heeft welgevallen getrokken van de HEERE. 23 De arme spreekt smekingen; maar de rijke antwoordt harde dingen. 24 Een man, die vrienden heeft, heeft zich vriendelijk te houden; want er is een liefhebber, die meer aankleeft dan een broeder.

Spreuken 18:1

Het oorspronkelijke hier is moeilijk, en de tekst wordt dan ook verschillend opgevat.

1. Sommigen houden het voor een bestraffing van de begeerte om zonderling te schijnen. Er zijn mensen, die er een eer in stellen om met iedereen van gevoelen te verschillen, zich van ieders gezelschap af te zonderen, mensen, die alles tegenspreken wat gezegd wordt, en hun eigen denkbeelden, al zijn die ook nog zo ongerijmd, met hand en tand vasthouden. Het zijn verwaande lieden, die naar ijdele roem streven. Zij zoeken naar en bemoeien zich met hetgeen hun niet toekomt of aangaat. Zij zoeken overeenkomstig hun begeerte en bemoeien zich met iedere zaak, zij staan om over ieders zaken een oordeel uit te spreken, zij zijn gemelijk en trots. Zo zijn zij over het algemeen, die stijfkoppig en verwaand zijn, en aldus maken zij zich bespottelijk, en worden zij een kwelling voor anderen.

2. Onze vertaling, schijnt het op te vatten als een aansporing tot naarstigheid in het najagen van wijsheid. Als wij kennis en genade willen verkrijgen, dan moeten wij ze *begeren*, als hetgeen wij nodig hebben, en ons van groot nut en voordeel zal zijn, 1 Korinthe 12:31. Wij moeten ons afzonderen van alles wat ons hiervan zou afleiden, of er ons in zou vertragen, ons terugtrekken uit het gewoel van de ijdelheden van deze wereld, en dan zoeken naar en ons vermengen met al de middelen en de onderrichting van de wijsheid, bereid zijn om ons moeite te geven en alle de methodes te beproeven om ons te verbeteren, ons bekend te maken met verschillende meedingen en denkwijzen, ten einde aldus alle dingen te onderzoeken en het goede te behouden.

Spreuken 18:2

Een dwaas kan voorwenden verstand te beminnen, en naar de middelen er van te zoeken, maar, 1. Hij heeft er geen wezenlijk vermaak in, het is slechts om zijn vrienden te behagen, of zijn

Bijbel of van het gebed, hij zou zich liever als een gek aanstellen met allerlei spel en vermaak. Zij, die geen behagen vinden in wetenschap of Godsdienst, zullen met geen van beide iets weten uit te richten. Indien zij als een taak en last worden beschouwd, zal men er geen vordering in maken.

2. Hij heeft er geen goede bedoeling mede, hij wil slechts *dat zijn hart zich ontdekt*, dat hij iets heeft om mee te pronken, iets, dat een vernisje geeft aan zijn dwaasheid, om haar voor iets goeds te laten doorgaan, omdat hij gaarne zichzelf hoort spreken.

Spreuken 18:3

Hierin kan een dubbele zin gelegen zijn,

1. Dat goddeloze mensen spottende, minachtende mensen zijn, dat zij minachting uitstorten over anderen. Als de goddeloze in enigerlei gezelschap komt, in de scholen van de wijsheid komt, of in vergaderingen ter Godsverering, dan *komt ook de verachting* van God, van Zijn volk, Zijn dienaren, en van alles wat gezegd en gedaan wordt. Van hen, die onheilig zijn, kan men niets anders verwachten dan dat zij ook spotters zijn, zij zullen een *schande* en *versmaadheid* zijn, alles wat ernstig en betamelijk is zullen zij bespotten en beschimpen, maar laat wijze en Godvruchtige mensen daar geen acht op slaan, want het spreekwoord van de ouden zegt: Van de goddelozen komt zulke goddeloosheid voort.

2. Dat goddeloze mensen schandelijke lieden zijn, die verachting brengen over zichzelf, want God heeft gezegd dat die Hem versmaden, licht geacht zullen worden. Niet zodra is de zonde ingekomen, of de schande is haar gevolgd, en de zondaren maken zich verachtelijk. En zij brengen niet alleen verachting over zichzelf, maar ook *schande en versmaadheid* over hun gezin, hun vrienden, hun leraren, over allen, die in enigerlei betrekking tot hen staan. Diegenen dus, die hun eer willen behouden, moeten hun deugd behouden.

Spreuken 18:4

Er schijnt hier een sierlijke verplaatsing te zijn van de vergelijkingen.

1. *De springader van de wijsheid is als diepe wateren*, een verstandig, kundig man heeft een schat van nuttige dingen in zich, die hem bij alle gelegenheden voorziet van iets, dat hij kan zeggen en dat gepast en nuttig is. Dit is als *diepe wateren*, die geen gedruis maken en die nooit uitdrogen.

2. De woorden *des monds* van zo iemand zijn als *een uitstortende beek*. Hij heeft een grote gemakkelijheid en vloeiendheid in het spreken, hij behoeft nooit naar woorden te zoeken, wat hij zegt is rein en fris, reinigend en verfrissend, uit zijn *diepe wateren* komt voort wat nodig is om hen te bevochtigen, die hem omringen, zoals de beken de laagliggende gronden bevochtigen.

Spreuken 18:4

Er schijnt hier een sierlijke verplaatsing te zijn van de vergelijkingen.

1. *De springader van de wijsheid is als diepe wateren*, een verstandig, kundig man heeft een schat van nuttige dingen in zich, die hem bij alle gelegenheden voorziet van iets, dat hij kan zeggen en dat gepast en nuttig is. Dit is als *diepe wateren*, die geen gedruis maken en die nooit uitdrogen.

gemakkelijkheid en vloeiendheid in het spreken, hij behoeft nooit naar woorden te zoeken, wat hij zegt is rein en fris, reinigend en verfrissend, uit zijn *diepe wateren* komt voort wat nodig is om hen te bevochtigen, die hem omringen, zoals de beken de laagliggende gronden bevochtigen.

Spreuken 18:5

Dit veroordeelt rechtvaardig hen, die, gebruikt wordende in de bedeling des rechts, het *recht buigen*, 1. Door moedwillig de ogen te sluiten voor der mensen misdaden, hen te beschermen en te steunen in verdrukking en geweld, en dat wel om hun hoge stand in de maatschappij en hun rijkdom, of wel uit persoonlijke voorliefde voor hen. Welke verontschuldigen de mensen hier ook voor aanvoeren, het is gewis niet goed om aldus *het aangezicht des goddelozen aan te nemen*, het is een overtreding tegen God, een belediging van de gerechtigheid, een onrecht jegens de mensheid, en een wezenlijke dienst, bewezen aan het rijk van Satan en van de zonde. Op het voor en tegen van een zaak moet gelet worden, niet op de persoon.

2. Door uitspraak te doen tegen recht en billijkheid, omdat de persoon arm is en van gering aanzien in de wereld, of niet tot dezelfde partij behoort, of van een andere geloofsovertuiging is, of omdat hij een vreemdeling en uit een ander land is, dit is *de rechtvaardige in het gericht te buigen*, die ondersteund behoorde te worden, en die God staande zal houden.

Spreuken 18:6-7

Salomo heeft dikwijls aangetoond welk kwaad slechte mensen met hun ongebreidelde tong doen aan anderen; hier toont hij aan welk kwaad zij zichzelf doen.

1. Zij wikkelen zich in twisten, *de lippen des zots komen* zonder reden of roeping in *twist* door dwaze denkbeelden te opperen, die anderen zich verplicht achten tegen te staan, en zo is dan de twist begonnen, of door een tergende taal te voeren, die euvel opgenomen zal worden, en waarvoor voldoening zal worden geeïst, of door mensen te trotseren en hun te zeggen dit of dat te doen, indien zij durven. Trotse, driftige mensen en dronkaards zijn dwazen, wier *lippen in twist komen*. Een wijs man kan tegen zijn wil in een twist betrokken worden, maar het is een dwaas, die er zich in begeeft als hij het zou kunnen vermijden, en hij zal er berouw van hebben als het te laat is.

2. Zij stellen zich bloot aan tuchting. *De mond van de dwaas roept* wel waarlijk om *slagen*, hij heeft datgene gezegd, hetwelk verdient gestraft te worden met slagen, en zegt nog hetgeen met slagen beteugeld moet worden, zoals Ananias onrechtvaardig geboden heeft dat men Paulus op de mond zou slaan.

3. Zij storten zich in het verderf. *De mond eens zots*, die het verderf is geweest, of had willen zijn, van anderen, blijkt ten laatste zijn *eigen verderf te zijn*, misschien bij de mensen. Timers mond was zijn eigen verderf, en Adonia, die tegen zijn leven heeft gesproken, en als een dwaas zich door zijn zot gepraat aan gevangenisstraf of verbeurdverklaring van goederen heeft blootgesteld, dan zal hetgeen hij tot zijn verontschuldiging denkt aan te voeren, zijn beschuldiging zijn, zijn lippen zijn nog altijd een *strik van zijn ziel*, waarin hij al meer en meer verstrikt raakt. Ik elk geval, als de mensen door hun boze woorden voor Gods rechterstoel veroordeeld zullen worden, dan zal hun mond hun verstoring zijn, en hun verderf zal er zo door verzaamd worden, dat hun geen druppel water, niet de minste vertroosting zal toegestaan worden, om hun tong te verkoelen, die hun strik is en hun pijnigster zal zijn.

Spreuken 18:8

Oorblazers zijn zij, die heimelijk van huis tot huis geruchten verbreiden, waarin misschien enige waarheid kan zijn, maar die geheimen zijn, welke niet openbaar gemaakt mogen worden, of laaghartig verminkt en verkeerd voorgesteld worden, en meegedeeld worden met het doel om de goede naam van de mensen te vernietigen, hun vriendschapsbetrekkingen te verbreken, kwaad te stichten tussen bloedverwanten en naburen en hen tegen elkaar in het harnas te jagen. Nu wordt hier gezegd dat de woorden van de zodanigen zijn:

1. Als wanneer mensen gewond zijn, aldus de lezing in de kanttekening. Zij doen zich voor alsof zij zeer aangedaan zijn door het wangedrag van die of die, smart over hen gevoelen, en zij beweren dat het met de grootste smart en weerezin is, dat zij er van spreken, zij zien er uit alsof zij er zelf door gewond waren, terwijl zij in werkelijkheid zich verblijden in de ongerechtigheid, en het boze gerucht met zeer veel genoegen mededelen. Zo schijnen hun woorden te zijn, maar zij dalen als vergif in *het binnenste des buiks*, nadat de pil aldus verguld of gesuikerd werd.

2. Als wonden, zo heeft het de tekst, als diepe wonden, dodelijke wonden, wonden in *het binnenste des buiks*, in de borst of in de onderbuik, waar wonden dodelijk zijn. De woorden van de oorblazer wonden hem, van wie zij worden gesproken, Zijn eer en zijn belang, en hem tot wie zij worden gesproken, zijn liefde en zijn barmhartigheid, zij veroorzaken hem zonde, hetgeen een wonde is in de consciëntie, misschien schijnt hij er geen acht op te slaan, maar zij wonden onmerkbaar door zijn genegenheden te vervreemden van iemand, die hij behoorde lief te hebben.

Spreuken 18:9

Verkwisters zijn zeer slechte huishouders, diegenen worden niet slechts terecht gebrandmerkt als dwazen, maar zullen zeer slecht rekenschap kunnen geven aan God van de talenten, welke hun waren toevertrouwd, die hun goed doorbrengen, boven hun vermogen leven, meer uitgeven en wegschenken dan zij kunnen missen, en aldus in werkelijkheid wegwerpen wat zij hebben, of het tot algeheel verval laten komen. Luiheid is niet beter. Hij, die traag en nalatig is in zijn werk, wiens handen hangen, dat is de betekenis van het oorspronkelijke die, zoals wij zeggen, met zijn duimen in zijn mond staat, zijn werk veronachtzaamt, het niet doet, of het doet alsof hij het niet deed, is een eigen broeder van de verkwister, hij is een even grote dwaas, en even zeker op weg naar armoede, de een verstrooit wat hij heeft, de ander laat het door zijn vingers glijden. Die opmerking is maar al te waar in de zaken van de Godsdienst. Hij, die beuzelachtig en onverschillig is in het gebed, in het luisteren naar de Evangelieprediking, is een broeder van hem, die in het geheel niet bidt of naar de prediking des Woords luistert, en nalatigheid in plichtsbetrachting is even noodlottig voor de ziel als het bedrijven van zonde.

Spreuken 18:10

Hier is:

1. Gods algoezaamheid voor de heiligen, *Zijn naam is hun een sterke toren*, waarin zij kunnen rusten als zij vermoeid zijn, en de toevlucht kunnen nemen als zij vervolgd worden, waar zij opgeheven kunnen worden boven hun vijanden en tegen hen worden versterkt. Er is genoeg in God en in de ontdekkingen, die Hij van zichzelf aan ons gedaan heeft, om ons te allen tijde gerust te doen zijn, de schatten, weggelegd in die toren, zijn voldoende om hen te verrijken, hun een voortdurend feestmaal op te leveren, de sterkte van die toren volstaat om hen te beschermen, de naam des Heeren is al hetgeen, waardoor Hij zich bekend gemaakt heeft als God, en onze God, niet alleen Zijn titels en eigenschappen, maar Zijn verbond en al de

en onneembaar is.

2. Der heiligen veiligheid in God, hij is een sterke toren voor hen, die er als zodanig gebruik van weten te maken. Door geloof en gebed, door steunen en vertrouwen op God lopen de rechtvaardigen er heen als tot hun vrijstad, er zeker van zijnde dat zij deel hebben aan Gods naam, ontvangen zij er de vertroosting en het voordeel van, zij gaan uit uit zichzelf, trekken zich terug uit de wereld, leven boven, wonen in God, en God woont in hen, en zo zijn zij veilig, zij achten zich veilig, en zullen bevinden dat zij het ook werkelijk zijn.

Spreuken 18:11

De vaste en getrouwe bescherming beschreven hebbende van de rechtvaardige, vers 10, toont hij nu hier wat de valse en bedrieglijke beschutting is van de rijke, die zijn deel en schat heeft in de dingen van deze wereld, en er zijn hart op zet, hij verwacht evenveel van zijn rijkdom als een Godvruchtige van zijn God, en stelt er ook evenveel vertrouwen op. Zie:

1. Hoe hij zich steunt, hij maakt zijn rijkdom tot zijn sterke stad, waarin hij woont, waarin hij met zeer veel zelfingenomenheid heerst, alsof hij een gehele stad onder zijn bestuur en bevel had. Het is zijn *sterke stad*, waarin hij zich verschanst en dan alle gevaar trotseert alsof niets hem kon schaden. Zijn rijkdom is zijn muur, die hem ontsluit, en hij denkt dat het *een verheven muur is*, die met geen stormladders beklommen kan worden, en waar men dus niet overheen kan komen, Job 31:24, Openbaring 18:7.

2. Hoe hij zich hierin bedriegt, het is *een sterke stad* en *een verheven muur*, doch slechts *in zijn verbeelding*, het zal blijken dat het dit niet in werkelijkheid is, maar als een huis, dat op het zand gebouwd is, zal het de bouwer falen als hij het het meest nodig heeft.

Spreuken 18:12

Hoogmoed is het voorteken van verderf, en het verderf zal ten laatste de straf wezen van de hoogmoed, want *voor de verbreking* zijn, door het rechtvaardig oordeel Gods, de mensen gewoonlijk zo verblind, dat zij hoogmoediger zijn dan ooit, opdat hun verderf zoveel zekerder en te zwaarder zal zijn. Of, indien dit niet altijd het geval is, zal toch het hart, dat door hoogmoed opgeheven werd, tot een val komen, Hoofdstuk 16:18. Ootmoed is het voorteken van eer, en bereidt er de mens voor, en eer zal ten laatste de beloning wezen van ootmoed, zoals hij tevoren gezegd had, Hoofdstuk 15:33. Wat de mensen zo ongaarne geloven, moet hun dikwijls worden gezegd.

Spreuken 18:13

Ziehier hoe de mensen zich blootstellen aan schande, juist door hetgeen waarvoor zij eer en toejuiching hoopten te verkrijgen.

1. Sommigen verhovaardigen er zich op vlug van begrip te zijn, zij *antwoorden eer zij gehoord hebben*, geheel, of teneinde toe gehoord hebben, ja reeds zodra zij ervan horen. Zij denken dat het hun een eer is terstond partij te kiezen, en als zij een zaak van een zijde gehoord hebben, denken zij dat zij zo duidelijk en eenvoudig is, dat zij zich niet de moeite behoeven te geven om haar ook van de andere zijde te horen, zij zijn er al genoeg van op de hoogte en achten zich volkomen in staat om er over te kunnen oordelen. Maar hoewel een vlug begrip zeer aangenaam is om er mee te spelen, zijn het toch een gegrond oordeel en degelijk gezond verstand, die zaken doen.

2. Zij, die er zich op verhovaardigen vlug van bevattings te zijn, moeten gewoonlijk het

te willen spreken, waarvan hij geen verstand heeft, of een oordeel uit te spreken over een zaak, waarmee hij niet waarlijk en volkomen bekend is, en als hij het geduld niet heeft gehad om er een grondig onderzoek naar in te stellen, en, zo het zijn dwaasheid is, dan is het ook zijn schande.

Spreuken 18:14

Uitwendige verdrietelijkheden zijn draaglijk, zolang de geest zijn kalmte kan behouden. Wij zijn in deze wereld onderhevig aan vele rampen, aan vele krankheden van het lichaam, aan rampen ten opzichte van onze goede naam en onze bezittingen, die wij kunnen dragen, en waaronder wij staande kunnen blijven, als wij slechts lijdzaam zijn en goede moed hebben, in staat zijn om met verstand en vastberadenheid te handelen, inzonderheid als wij een goed geweten hebben, en als dat voor ons getuigt. En als *de geest eens mans zijn ziekte zal ondersteunen*, veel meer nog zal dan de geest eens Christens hem ondersteunen, of liever de Geest van God, getuigende en werkende met zijn geest ten dage van de benauwdheid. De bekommernissen en angsten van de geest zijn van alle het moeilijkst te dragen, deze wonden de schouders, die de andere lasten hebben te dragen. Als de geest verslagen is door een stoornis van het verstand, door gedruktheid onder moeilijkheden, waarin die ook bestaan, en wanhoop aan hulp of uitkomst, indien de geest verslagen is door ontzettende angsten voor Gods toorn vanwege de zonde, en de schrikkelijke verwachting des oordeels en de hitte des vuurs, wie kan dit dragen? Een verslagen geest kan zichzelf niet helpen, en anderen weten ook niet hoe zij hem zouden kunnen helpen. Daarom is het wijs om een ongerlijk geweten te bewaren.

Spreuken 18:15

Zij, die verstandig zijn, zullen wetenschap zoeken, hun oor en hun hart er op toelagen om haar te verkrijgen, hun oor om naar de middelen van de wetenschap te luisteren, en hun hart om geloof te mengen met hetgeen zij horen, en er een goed gebruik van te maken. Zij, die verstandig zijn, denken niet dat zij verstand genoeg hebben, maar zien in dat zij nog meer behoeven, en hoe verstandiger iemand is, hoe meer begeerte hij zal hebben naar kennis, de kennis van God en van zijn plicht en de weg naar de hemel, want dat is de beste kennis. Zij, die op verstandige wijze wetenschap zoeken, zullen gewis wetenschap verkrijgen, want tot de zodanigen heeft God nooit gezegd: Zoekt tevergeefs. Zoekt en gij zult vinden. Als het oor haar zoekt, zal het hart haar verkrijgen en behouden, en er door verrijkt zijn. Wij moeten wetenschap verkrijgen, niet slechts in ons hoofd, maar in ons hart, er de geur en smaak van verkrijgen, wat wij weten toepassen op onszelf, en er de kracht en de invloed van ervaren.

Spreuken 18:16

Van hoe grote kracht giften en steekpenningen zijn, heeft hij tevoren aangeduid, Hoofdstuk 17-8, 23. Hier toont hij de kracht aan van gaven, geschenken, zelfs van minderen aan hen, die boven hen zijn en veel meer hebben dan zij hebben. Een goed geschenk zal ver gaan:

1. Om iemand zijn vrijheid te bezorgen. De gift eens menschen zal hem, als hij in de gevangenis is, *ruimte maken*, zijn invrijheidstelling teweegbrengen. Er zijn hovelingen, die, als zij hun invloed aanwenden, zelfs ten gunste van de verdeckte onschuld, verwachten er een beloning, een geschenk voor te zullen ontvangen. Of, indien een gering man niet weet hoe toegang te verkrijgen tot een aanzienlijk man, dan kan hij dit door een fooi aan diens knechten, of een geschenk aan hemzelf, die zullen hem ruimte maken.

2. Om bevordering te verkrijgen. Het zal hem er toe brengen om *voor het aangezicht van de*

als giften van de mensen en gaven voor hen doen kunnen wat hun verdiensten niet voor hen kunnen doen, al zijn die ook nog zo groot, ja voor hen kunnen verkrijgen hetgeen, waartoe zij niet waardig zijn en waarvoor zij ongeschikt zijn, en geen wonder, dat zij steekpenningen aannemen in hun ambt, die er steekpenningen voor gegeven hebben. "Vendere jura potest emerat ille prius, Hij, die recht kocht, kan het ook verkopen."

Spreuken 18:17

Dit toont aan dat een verhaal goed of geloofwaardig is, totdat een ander verhaal gedaan wordt.

1. Die het eerst aan het woord is, zal de zaak op zijn manier voorstellen, alleen datgene mededelen, wat te zijnen gunste pleit, zodat zijn zaak goed en recht schijnt, hetzij zij dit in werkelijkheid al of niet is.

2. De eiser, zijn getuigenis afgelegd hebbende, is het recht, dat de gedaagde gehoord zal worden, dat hem toegestaan zal worden de getuigen te confronteren, hen door de tegenpartij te laten ondervragen, een "kruisverhoor" te laten ondergaan en het leugenachtige en bedrieglijke aan te tonen van hetgeen beweerd werd, waardoor Misschien een geheel ander licht over de zaak zal geworpen worden. Daarom moeten wij gedenken dat wij twee oren hebben, om beide zijden te horen eer wij ons oordeel uitspreken.

Spreuken 18:18

Geschillen komen gewoonlijk voor onder de machtigen, die naijverig zijn op hun eer en hun macht, en voor beide op het uiterste puntje van hun recht staan, ervan overtuigd zijn dat zij volkomen in staat zijn om dat recht te handhaven, en zich dus nauwelijks willen verwaardigen om tot de noodzakelijke voorwaarden van een schikking toe te treden, terwijl zij die arm zijn, gedwongen zijn om vreedzaam te wezen en zich verliezen te getroosten. Zelfs de geschillen van de machtigen kunnen beëindigd worden door het lot, indien zij op geen andere wijze kunnen bijgelegd worden, en soms beter dan door eindeloze argumenten of door het doen van concessies, waarin ongaarne bewilligd wordt, terwijl het geen verkleining voor iemand is om te berusten in de beslissing van het lot, als men daar de toevlucht toe heeft genomen. Om twisten te voorkomen werd Kanaän verdeeld door het lot, en indien het lot niet ontheiligd was geworden door het voor speelzucht te misbruiken, dan zou er ook nu nog veel gebruik van gemaakt kunnen worden om menig twistgeding tot beslissing te brengen, beide tot eer van God en tot voldoening van de partijen, mits het geschiedt met gebed en met de behoorlijke plechtigheid, deze en andere Schriftuurplaatsen schijnen hiernaar te onderwijzen, inzonderheid Handelingen 1:26. Indien de wet een loterij is zoals sommigen haar genoemd hebben, dan zou het goed wezen dat een loterij wet ware.

Spreuken 18:19

Er moet grote zorg worden gedragen om twisten te voorkomen onder bloedverwanten en degenen, die een bijzondere verplichting jegens elkaar hebben, niet alleen omdat zij geheel onnatuurlijk en volstrekt onbetamelijk zijn, maar omdat onder de zodanigen de dingen gewoonlijk zeer hoog worden opgenomen, en de gevoeligheid en wrok zeer licht te ver gedreven worden. Wijsheid en genade zouden het ons inderdaad zeer gemakkelijk maken om onze bloedverwanten en vrienden vergeving te schenken, als zij ons beledigd hebben, maar het bederf maakt het zeer moeilijk hun te vergeven, laat ons dus er ons voor wachten om een broeder een ondiens te doen, ondankbaarheid is zeer tergend. Grote moeite moet gedaan worden om geschillen tussen bloedverwanten tot een goede oplossing te brengen, en dat wel zo spoedig mogelijk, -omdat het een zeer moeilijk werk is en bijgevolg ook des te meer eervol zo het gedaan wordt. Ezau was een beledigde broeder, en scheen moeilijker te winnen dan een

gewonnen.

Spreuken 18:20

Ons geestelijk welvaren hangt zeer veel af van het getuigenis van ons geweten voor ons of tegen ons. Evenals in Hoofdstuk 20:27 is de buik hier genomen voor het geweten. Nu is het van groot gewicht voor ons of dat tevreden, voldaan is, en waarvoor het voldaan is, daarnaar zal dan ook onze voldoening en onze innerlijke vrede wezen. Het getuigenis van ons geweten zal voor ons wezen of tegen ons zijn, al naar wij al of niet onze tong goed bestuurd en beheerst hebben. Naar *de vrucht des monds* goed of slecht is tot ongerechtigheid of tot gerechtigheid, zal de hoedanigheid van de man zijn, en bijgevolg het getuigenis van zijn geweten hem aangaande. "Wij behoren even zorgzaam te zijn omtrent de woorden, die wij spreken, als aangaande de vruchten van onze bomen, of de voortbrengselen van de aarde, die wij moeten eten, want naar die zijn: gezond, of ongezond, zo zal het genot of de pijn zijn, waarvan wij vervuld worden," zegt bisschop Patrick.

Spreuken 18:21

Naar het gebruik, dat iemand maakt van zijn tong, kan hij beide aan anderen en aan zichzelf zeer veel goed of zeer veel kwaad doen. Menigeen heeft door een boze tong zichzelf de dood berokkend, of aan anderen door een valse tong. Daarentegen heeft menigeen door een zachtmoedige, wijze tong zijn eigen leven gered, of er het aangename en de behaaglijkheid van veroorzaakt, en het leven van anderen gered door een tijdige getuigenis of voorspraak voor hen. En indien wij door onze woorden gerechtvaardigd of veroordeeld moeten worden, dan zijn ongetwijfeld *dood en leven in het geweld*, dat is: in de macht *van de tong*. Der mensen woorden zullen geoordeeld worden naar de neigingen, waarmee zij ze spreken. Hij, die niet alleen goed en recht spreekt, (hetgeen een slecht man doen kan om zijn eer op te houden, of zijn gezelschap te behagen), maar gaarne zo spreekt, goed spreekt door keus en met genot, voor hem zal dit leven zijn, maar voor hem, die verkeerd spreekt, (hetgeen een goed man doen kan door vergissing of onachtzaamheid) maar het bemint om zo te spreken, Psalm 52:5, zal het de dood wezen. Naar de mensen het liefhebben, zullen zij de vrucht ervan eten.

Spreuken 18:22

Een goede huisvrouw is een grote zegen voor een man. Hij, die een vrouw vindt, dat is een vrouw, die waarlijk vrouw is, (een slechte vrouw verdient niet bij zo'n eervolle naam genoemd te worden) die vindt een hulp als tegenover hem, dat is in het oorspronkelijke de betekenis van het woord huisvrouw, wie zo een gezocht heeft met zorg en met gebed, en gevonden heeft wat hij zocht, die heeft *een goede zaak* gevonden, een juweel van grote waarde, een zeldzaam juweel, hij heeft gevonden hetgeen niet alleen meer dan iets anders wat het ook zij, zal bijdragen tot zijn welzijn en genot in dit leven, maar hem zal voorthelpen op de weg naar de hemel. God moet daarin met dankbaarheid erkend worden, het is een teken van Zijn gunst en een gelukkig onderpand van nog verdere zegeningen, het is een teken dat God er een welbehagen in heeft om hem goed te doen, en dat Hij genade voor hem heeft weggelegd. Daarom moet God hier ernstiglijk om gebeden worden.

Spreuken 18:23

Hoewel velerlei ongerief meebrengt voor het lichaam, heeft zij toch dikwijls een goede uitwerking op de geest, want zij maakt de mensen nederig en onderworpen en vernedert hun hoogmoed, zij leert hen *smekingen te spreken*, als de nood de mensen noodzaakt om te bedelen, dan zegt zij hun dat zij niet moeten voorschrijven of eisen, maar moeten aannemen wat hun gegeven wordt en er dankbaar voor zijn. Voor de troon van Gods genade zijn wij allen

Een staat van voorspoed heeft wel vele voordelen, maar dikwijls gaat hij vergezeld van dit kwaad, dat hij de mensen hoogmoedig maakt, trots en gebiedend. Op de smekingen van de arme antwoordt de rijke met harde dingen, zoals Nabal aan Davids boden een beledigend antwoord heeft gegeven. Het is een zeer dwaze gril van sommige rijke lieden, inzonderheid van hen, die van zeer weinig zijn opgeklommen, om te denken dat hun rijkdom hun het recht geeft harde woorden te gebruiken, zelfs als zij geen hardheid bedoelen, maar dat het hun fraai staat harde antwoorden te geven, terwijl het integendeel de rijken en aanzienlijken voegt vriendelijk en zachtmoedig te zijn, Jakobus 3:17.

Spreuken 18:24

Salomo prijst ons hier vriendschap aan, en toont aan:

1. Wat wij moeten doen om vriendschap aan te gaan en te onderhouden: wij moeten ons *vriendelijk houden*, ons vriendelijk betonen. Wensen wij vrienden te hebben en te behouden, dan moeten wij niet alleen hen niet beledigen en niet met hen twisten, maar wij moeten hen liefhebben, en dit doen blijken door alle uitdrukkingen van tederheid en liefde, door vrij en openhartig met hen te zijn, hun genoeg te doen, hen te bezoeken en hen welkom te heten, en inzonderheid door hun alle goede diensten te bewijzen, die wij kunnen, hen in alles naar ons beste vermogen van dienst te zijn, dat is: *ons vriendelijk te houden*.

2. Dat het wel van de moeite waard is dit te doen, want wij kunnen verwachten zeer groot genot en vertroosting door een ware vriend te ondervinden. Een broeder wordt in de benauwdheid geboren, zoals hij gezegd had in Hoofdstuk 17:17. In onze benauwdheid verwachten wij troost en hulp van onze bloedverwanten, maar soms is *er een vriend*, die ons niet in de bloede bestaat, wiens liefde en achting sterker banden blijken te zijn dan die van de natuur, en daarom *meer aankleeft dan een broeder*, en die, als het er op aankomt, meer dan een broeder voor ons doen zal. Christus is voor alle gelovigen een vriend, die *meer aankleeft dan een broeder*, laat hen zich dus jegens Hem vriendelijk houden.

HOOFDSTUK 19

1 De arme, in zijn oprechtheid wandelende, is beter dan de verkeerde van lippen, en die een zot is. 2 Ook is de ziel zonder wetenschap niet goed; en die met de voeten haastig is, zondigt. 3 De dwaasheid des mensen zal zijn weg verkeren; en zijn hart zal zich tegen de HEERE vergrammen. 4 Het goed brengt veel vrienden toe; maar de arme wordt van zijn vriend gescheiden. 5 Een vals getuige zal niet onschuldig zijn; en die leugen blaast, zal niet ontkomen. 6 Velen smeken het aangezicht des prins; en een ieder is een vriend desgenen, die giften geeft. 7 Al de broeders des armen haten hem; hoeveel te meer gaan zijn vrienden verre van hem! Hij loopt hen na met woorden, die niets zijn. 8 Die verstand bekomt, heeft zijn ziel lief; hij neemt de verstandigheid waar, om het goede te vinden. 9 Een vals getuige zal niet onschuldig zijn; en die leugen blaast, zal vergaan. 10 De weelde staat een zot niet wel; hoeveel te min een knecht te heersen over vorsten! 11 Het verstand des mensen vertraagt zijn toorn; en zijn sieraad is de overtreding voorbij te gaan. 12 Des konings gramschap is als het brullen eens jongen leeuws; maar zijn welgevallen is als dauw op het kruid. 13 Een zotte zoon is zijn vader grote ellende; en de kijvingen ener vrouw als een gestadig druipen. 14 Huis en goed is een erve van de vaderen; maar een verstandige vrouw is van de HEERE. 15 Luiheid doet in diepen slaap vallen; en een bedrieglijke ziel zal hongeren. 16 Die het gebod bewaart, bewaart zijn ziel; die zijn wegen veracht, zal sterven. 17 Die zich des armen ontfermt, leent de HEERE, en Hij zal hem zijn weldaad vergelden. 18 Tuchtig uw zoon, als er nog hoop is; maar verhef uw ziel niet, om hem te doden. 19 Die groot is van grimmigheid, zal straf dragen; want zo gij hem uitredt, zo zult gij nog moeten voortvaren. 20 Hoor raad, en ontvang tucht, opdat gij in uw laatste wijs zijt. 21 In het hart des mans zijn veel gedachten; maar de raad des HEEREN, die zal bestaan. 22 De wens des mensen is zijn weldadigheid; maar de arme is beter

vernachten; met het kwaad zal men niet bezocht worden. 24 Een luiaard verbergt de hand in de boezem, en hij zal ze niet weder aan zijn mond brengen. 25 Sla de spotter, zo zal de slechte kloekzinnig worden; en bestraf de verstandige, hij zal wetenschap begrijpen. 26 Wie de vader verwoest, of de moeder verjaagt, is een zoon, die beschaamd maakt, en schande aandoet. 27 Laat af, mijn zoon, horende de tucht, af te dwalen van de redenen der wetenschap. 28 Een Belialsgetuige bespot het recht; en de mond der goddelozen slokt de ongerechtigheid in. 29 Gerichten zijn voor de spotters bereid, en slagen voor de rug der zotten.

Spreuken 19:1

Zie hier:

1. Wat de eer en de vertroosting zal wezen van een arme, en hem voortreffelijker zal maken dan zijn naaste, al is het ook dat zijn armoede hem aan minachting blootstelt en hem kan ontmoedigen. Laat hem eerlijk zijn, *wandelen in zijn oprechtheid*, laat hem een goede consciëntie bewaren, en daar blijf en bewijs van geven, laat hem altijd met oprechtheid spreken en handelen al is hij in de sterkste verzoeking om te veinzen en zijn woord te breken, laat hem zich dan daarnaar schatten, want alle wijze en goede mensen zullen hem hoogschatten. Hij is beter, heeft een beter karakter, is in betere toestand, is meer bemind, en leeft nuttiger dan menigeen, die een groot aanzien heeft en een grote rol speelt in de wereld.
2. Wat de schande zal wezen van een rijke niettegenstaande al zijn pracht en heerlijkheid. Als hij een ledig hoofd heeft, en een boze tong, als hij *verkeerd van lippen en een zot is*, als hij een goddeloos man is en wat hij bezit door bedrog en verdrukking heeft verkregen, dan is hij een dwaas en de eerlijke arme is verre boven hem te verkiezen.

Spreuken 19:2

Van twee dingen worden hier de slechte gevolgen aangetoond 1. Onwetendheid. *Zonder de wetenschap van de ziel te zijn is niet goed*, zo lezen het sommigen. Het is een groot voorrecht dat wij een ziel hebben, maar indien deze ziel geen kennis, geen wetenschap heeft, wat baat het ons dan? Als de mens geen verstand heeft, dan is hij als de beesten, Psalm 49:21. Een onwetende ziel kan geen goede ziel zijn. Dat de ziel zonder wetenschap is, is niet veilig, niet aangenaam, welk goed kan de ziel doen en waartoe is zij nut, als zij geen kennis heeft?

2. Roekeloosheid. *Die met de voeten haastig is*, die de dingen doet op een onbedachtzame wijze en met overhaasting, zonder de tijd te nemen om zijn gang te wegen, zondigt, het kan niet anders of hij moet dikwijls het spoor bijster zijn en menige verkeerde stap doen, hetgeen zij, die hun weg overdenken, voorkomen. Het is even goed niet te weten als niet te overwegen.

Spreuken 19:3

Wij hebben hier twee voorbeelden van dwaasheid van de mensen.

1. Dat zij zich in benauwdheid en moeilijkheden brengen, dat zij zich in de grond helpen zich in verlegenheid brengen. *De dwaasheid des mensen zal zijn weg verkeren*. De mensen ondervinden tegenspoed en teleurstelling in hun zaken, en de dingen gaan niet naar hun verwachting en naar hun wens, en het is hun eigen schuld, hun eigen dwaasheid, het is hun eigen ongerechtigheid, die hen tuchtigt.
2. Dat zij, na aldus gehandeld te hebben, de schuld aan God geven, hun hart *vergramt zich tegen Hem*, alsof Hij hun onrecht had gedaan, terwijl zij in werkelijkheid zichzelf onrecht doen. Als wij ons vergrammen zijn wij vijanden van onze eigen vrede, en worden wij zelfpijnigers. Door ons te vergrammen tegen de Heere, beledigen wij Hem, Zijn gerechtigheid, Zijn goedheid en vrijmacht. Maar het is wel zeer ongerijmd om vanwege de benauwdheid, die

als wij onszelf moesten laken omdat het ons eigen doen is. Zie Jesaja 50:1.

Spreuken 19:4

1. Hier kunnen wij zien hoe sterk liefde van de mensen is voor het geld, zodat zij iemand zullen liefhebben, hoe weinig hij dit ook verdient, zo hij slechts veel geld heeft en er vrijgevig mee is, zodat zij kunnen hopen er hun voordeel mee te doen. Goed, dat is hier rijkdom, stelt iemand instaat om vele geschenken te geven, vele gastmalen en partijen te geven, veel goede diensten te bewijzen, zodat hij zich vele vrienden wint die voorgeven hem lief te hebben, want zij viëren hem en maken hem het hof, maar in werkelijkheid beminnen zij slechts wat hij heeft, of liever zij beminnen zichzelf, hopende winst met hem te doen.

2. Hier kunnen wij zien hoe zwak liefde van de mensen is voor elkaar. Hij, die zolang hij voorspoedig was bemind en geëerd werd, is, als hij tot armoede vervalt, *van zijn vriend gescheiden*, wordt niet door hem erkend of aangezien, wordt niet door hem bezocht, is niet in tel bij hem, wordt op een afstand gehouden, en men zegt hem dat hij lastig is zelfs hij die zijn naaste, zijn bekende, was, zal het aangezicht van hem afwenden als hij hem voorbijgaat, omdat der mensen geweten hun zegt dat zij de zodanigen behoren te helpen en te ondersteunen, willen zij wel gaarne de verontschuldiging kunnen aanvoeren, dat zij hen niet gezien hebben.

Spreuken 19:5

Hier hebben wij:

1. De zonden, die met straf bedreigd worden: een vals getuigenis af te leggen voor het gerecht, en leugens te spreken in de omgang met elkaar. De mensen zouden niet tot zo'n diepte van goddeloosheid zijn vervallen om een vals getuigenis af te leggen (door hetwelk aan de schuld van liegen nog die van meened en onrecht gevoegd wordt) indien zij er niet toe gekomen waren door onwaarheid te spreken in scherts, of onder voorwendsel van er goed mee te doen. Aldus leren zij hun tong leugen spreken, Jeremia 9:5. Zij, die zich de vrijheid veroorloven leugens te spreken in hun gesprekken, zijn goed op weg om zich schuldig te maken aan de nog grotere goddeloosheid van een vals getuigenis af te leggen zodra zij er toe worden verzocht hoewel zij haar schenen te verfoeien. Zij, die een leugen kunnen slikken, verderven hun geweten, zodat zij in een valse eed niet zullen stikken.

2. De bedreiging zelf. Zij *zullen niet onschuldig zijn*, dat is: zij zullen niet ongestraft blijven, zij *zullen niet ontkomen*. Dit geeft te kennen, dat hetgeen hen aanmoedigt in de zonde de hoop is op straffeloosheid, daar het een zonde is, die gewoonlijk aan de straf van de mensen ontkomt, hoewel de wet streng was Deuteronomium 19:18, 19. Maar aan het rechtvaardig oordeel Gods zal zij niet ontkomen, Hij is een ijverig God, en zal niet toelaten dat Zijn naam ontheiligd wordt. Wij weten waar het eeuwig deel zal zijn van de leugenaars.

Spreuken 19:6-7

Deze twee verzen zijn een verklaring van vers 4, en tonen aan:

1. Hoe zij, die rijk en groot zijn, gevierd en gevleid worden, vele volgelingen en dienaren hebben. De vorst, die macht in zijn hand en bevorderingen tot zijn beschikking heeft, ziet zijn deur en zijn antichambre belegerd door personen, die hem iets te verzoeken hebben en bereid zijn hem te aanbidden voor hetgeen zij van hem verkrijgen kunnen. *Velen smeken om zijn gunst*, en achten er zich gelukkig in. Zelfs voorname, aanzienlijke lieden zijn nederige smekelingen van de prins. Hoe vurig en ernstig behoorden wij dan niet de gunst van God te begeren, die oneindig ver is boven die van een aardse vorst! Maar het schijnt wel dat vrijgevigheid nog verder gaat dan zelfs majesteit, om eerbied te winnen, want het zijn velen,

zij, die gitten van hem ontvangen hebben of van hem verwachten, zullen als vrienden bereid zijn hem te dienen, maar ook anderen zullen, als vrienden, hem hun goed woord geven. Verkwisters, die op dwaze wijze mild zijn met hetgeen zij hebben, zullen vele schuimlopers hebben, die hen, zolang als het duurt, hoog zullen roemen, maar hen zullen verlaten als het op is. Zij die met wijsheid vrijgevig zijn, zullen er een invloed door verkrijgen, die hun zeer nuttig zal zijn, zij worden geacht weldoeners te zijn, oefenen een gezag uit, dat hun de gelegenheid geeft om goed te doen, Lukas 22:25.

2. Hoe zij, die arm en gering zijn, gesmaad en geminacht worden. Het moest niet zo zijn, wij moeten alle mensen eren, zelfs in hun grootste vernedering. De mensen kunnen, als hun dit behaagt, de vorsten en de vorstelijsken het hof maken, maar zij mogen de armen niet vertreden en hen niet met minachting aanzien, maar dikwijls is het zo, *al de broederen des armen haten hem*, zijn eigen bloedverwanten zelfs zijn schuw van hem omdat hij noodduftig is en iets van hen verwacht, en omdat zij hem als een vlek van hun familie beschouwen. Geen wonder dus, dat anderen van zijn vrienden, die niet aan hem verwant zijn, *verre van hem gaan*, hem uit de weg gaan, hij *loopt hen na met woorden*, hopende iets op hen te vermogen, dat zij om zijn dringend aanhouden vriendelijk voor hem zullen zijn, maar het is alles te vergeefs, zij hebben niets voor hem. Zij vervolgen hem met woorden, zo verstaan het sommigen, teneinde zich te verontschuldigen, dat zij hem niets geven, zij zeggen hem dat hij lui is en onbetamelijk is, dat hij zelf zich arm gemaakt heeft, en daarom niet geholpen of ondersteund moet worden, zoals Nabal tot Davids boden zei: "Daar zijn heden vele knechten, die zich afscheiden elk van zijn heer, en hoe kan ik weten of David niet een van hen is?" Laat arme lieden daarom God tot hun vriend maken, Hem vervolgen, nalopen, met hun gebeden, en Hij zal hun niet falen.

Spreuken 19:8

Diegenen worden hier aangemoedigd, 1. Die zich moeite geven om verstand te verkrijgen, kennis en genade te verkrijgen, bekendheid met God. Zij, die dit doen, tonen dat zij *hun eigen ziel liefhebben*, en zij zullen bevinden dat zij zichzelf de grootste weldaad hebben bewezen. Niemand heeft ooit zijn eigen vlees gehaat, hij heeft het lief, maar velen komen tekort in liefde voor hun ziel want alleen diegenen beminnen hun ziel, en hebben zich bijgevolg op de rechte wijze lief die *verstand*, ware wijsheid, *verkrengen*.

2. Die zorgdragen om het, als zij het verkregen hebben, te behouden. Het is voor de ziel gezondheid, en rijkdom, en eer, en alles, daarom zal hij, *die de verstandigheid waarneemt* gelijk hij toont zijn ziel lief te hebben, ook gewis *het goede vinden*. Hij, die de goede lessen onthoudt die hij geleerd heeft, en er zijn wandel naar inricht, zal er het voordeel en de vertroosting van ervaren in zijn eigen ziel, en hij zal hier en voor eeuwig gelukkig zijn.

Spreuken 19:9

Hier is:

1. Een herhaling van hetgeen tevoren gezegd is, vers 5. Want wij hebben het nodig, dat wij telkens en nogmaals gewaarschuwd worden voor het gevaar van de zonde van liegen en vals getuigenis afleggen, daar er niets is, dat noodlottiger gevolgen heeft.

2. Een toevoeging eraan in één woord. Daar was gezegd: die leugen en blaast, zal niet ontkomen, en werd te kennen gegeven dat hij gestraft zal worden. Hier wordt gezegd dat zijn straf van zo'n aard zal zijn, dat zij zijn verderf is, hij *zal vergaan*, de leugen, die hij tegen anderen gesmeed heeft, zullen zijn eigen verderf bewerken. Het is een verdoemde, verwoestende zonde.

Spreuken 19:10

Vermaak en vrijheid voegen slecht aan een dwaas, aan zo een staat de weelde niet wel. Een mens, die geen wijsheid en genade heeft, heeft geen recht of aanspraak op ware vreugde en daarom staat zij hem niet wel. Hun, die zich niet verlustigen in God, betaamt het niet zich in iets anders te verlustigen. Zij weten niet hoe een goed gebruik van iets te maken zij weten zichzelf niet te besturen, en daarom stellen zij zichzelf tentoon als dwazen. Het betaamt dwazen, die ontbloot zijn van genade, om bedroefd te zijn, en te treuren, en te wenen, niet om te lachen en vrolijk te zijn, bestraffing is meer gepast en geschikt voor hen dan weelde of vermaak. Vermaak is betamelijk voor een man van zaken, om hem te verkwikken als hij vermoeid is, maar niet aan een dwaas, die een lui leven leidt en misbruik maakt van ontspanning. De voorspoed van de zotten brengt hun dwaasheid aan het licht, en verderft hen. Macht en eer betamen niet aan een man van een slaafse geest.

Niets is onbetamelijker dan dat *een knecht heerst over vorsten*, het is op zichzelf reeds ongerijmd en uiterst dwaas want niemand is zo lomp en beledigend en ondraaglijk als een bedelaar te paard, een knecht als hij heerst. Hoofdstuk 30:22. Het is zeer onbetamelijk voor iemand, die een knecht, een slaaf is van de zonde en van zijn lusten, om over Gods vrijen te heersen en hen te verdrukken, die Hem tot koningen en priesters gemaakt zijn.

Spreuken 19:11

Een wijs man zal deze twee regelen omtrent zijn toorn waarnemen.

1. Niet overhaast te zijn in zijn toorn. Het verstand leert ons onze toorn te vertragen, er de toelating van te vertragen, totdat wij al de omstandigheden, waaronder de terging plaats had, wel overwogen hebben, het alles in het rechte licht hebben beschouwd en in een rechte weegschaal hebben gewogen, en dan de bespreking ervan uit te stellen, totdat er geen gevaar meer is van tot uitersten en dus tot onbetamelijkheid te komen. Plato zei tot zijn knecht: "Ik zou u slaan, als ik niet toornig was." Geef hem, namelijk de toorn, tijd, en hij zal afkoelen.

2. Niet al te scherp te zien op de redenen om vertoornd te wezen. Terwijl men het gewoonlijk voor een blijk van een scherp verstand houdt om een belediging spoedig op te merken, wordt het hier *eens mans sieraad* genoemd om *de overtreding voorbij te gaan*, te doen alsof hij haar niet zag, Psalm 38:14, of, indien hij het gepast oordeelt om er kennis van te nemen, haar te vergeven, en niet op wraak te zinnen.

Spreuken 19:12

Dit is van dezelfde strekking als hetgeen wij hadden in Hoofdstuk 16:14, 15, en de bedoeling ervan is:

1. Koningen verstandig en bedachtzaam te maken in het te kennen geven van hun misnoegen en van hun welgevallen, zij zijn niet als die van gewone personen, hun afkeurende blikken zijn zeer vreeslijk, en hun vriendelijke, goedkeurende blikken zeer troostrijk, en daarom betaamt het hun om wel toe te zien, dat zij nooit met hun afkeurende blikken een goed man wegschrikken van wel doen, noch aan een goddeloos man steun en aanmoediging geven door hun vriendelijke, goedkeurende blikken, want dan maken zij misbruik van hun invloed, Romeinen 13:3.

2. Onderdanen getrouw en gehoorzaam te maken aan hun vorsten. Laat hen van alle ontrouw teruggehouden worden door de gedachte aan de ontzettende gevolgen voor hen om de regering tegen zich te hebben, en laat hen aangemoedigd zijn in alle goede diensten aan het publiek door de hoop op gunst van de vorst. Christus is een Koning, wiens gramschap tegen Zijn vijanden zal zijn als het brullen eens leeuws, Openbaring 10:3, en wiens gunst jegens Zijn volk

Spreuken 19:13

Het is een voorbeeld en bewijs van de ijdelheid van de wereld, dat wij onderhevig zijn aan de grootste smart juist door die dingen, waarvan wij ons de meeste lieflijkheid en vertroosting voorstellen. Welk groter genot kan iemand hebben dan in een goede huisvrouw en goede kinderen? En toch:

1. *Een zotte zoon is* een grote ellende en kan iemand duizendmaal doen wensen, kinderloos te zijn gebleven. Een zoon, die zich op geen studie en geen zaken wil toeleggen, naar geen raad wil luisteren, die een losbandig, ontuchtig leven leidt, wat hij heeft op buitensporige wijze doorbrengt, het verdubbelt, in lichtmisserij verkwist, of die trots, ijdel en verwaand is, is de *smart van zijn vader*, omdat hij de schande is van zijn gezin, en waarschijnlijk deszelfs ondergang zal berokkenen. Hij haat al zijn arbeid, als hij ziet aan wie hij er de vrucht van moet nalaten.

2. Een knorrige, gemelijke huisvrouw is een even grote beproeving en ellende. Haar *gekijf is gestadig*, iedere dag en ieder uur van de dag vindt zij gelegenheid om zichzelf en hen, die haar omringen, het leven onaangenaam te maken. Zij, die gewoonlijk knorrig zijn, zullen altijd wel het een of ander vinden om knorrig op te wezen, maar het is *een gestadig druipen*, dat is: een voortdurende kwelling, zoals een huis, dat zo slecht onderhouden is dat het er in regent, en men er niet in droge toestand kan zijn. Zo iemand heeft een zeer onaangenaam leven, en heeft veel wijsheid en genade nodig om de beproeving te kunnen dragen en zijn plicht te blijven doen, die een zot tot zoon en een feeks tot huisvrouw heeft.

Spreuken 19:14

Een verstandige en deugdzame huisvrouw is een keurgave van Gods voorzienigheid aan een man, een verstandige vrouw, in tegenstelling met een katachtige vrouw, vers 13. Want hoewel een vrouw, die altijd wat te vitten heeft en op alles wat heeft aan te merken zich inbeeldt dat hieruit haar wijsheid blijkt, is het toch in werkelijkheid haar dwaasheid, een *verstandige vrouw* is zachtmoedig en stil, tracht in alles het goede te zien en met alles haar voordeel te doen. Als een man zo'n vrouw heeft, laat hem dit dan niet toeschrijven aan het verstandige van zijn keus, of van zijn bestuur, aan de wijsheid van zijn omgang met haar want de wijsten hebben zich bedrogen gezien, beide in en door een vrouw maar laat hem het toeschrijven aan de goedheid van God, die een hulpe voor hem geschapen heeft, en hem misschien door wendingen en leidingen van Zijn voorzienigheid, die toevallig schijnen, haar heeft doen ontmoeten. Ieder schepsel is wat Hij het doet zijn. Gelukkige huwelijken daarvan zijn wij zeker worden in de hemel gesloten. In het geloof hieraan heeft Abrahams dienstknecht gebeden, Genesis 24:12. Het is een kostelijker gave dan *huis en goed*, draagt meer bij tot de aangenaamheid en de eer van het leven eens mans, en het welvaren van zijn gezin, is een groter teken van Gods gunst en de voorzienigheid, is daar altijd zeer bijzonder werkzaam in. Een goede bezitting kan *het erfdeel van de vaderen* zijn, dat naar de gewone beschikking van de voorzienigheid tot iemand komt, maar niemand heeft een goede huisvrouw door erfrecht verkregen. Ouders, die wereldsgezind zijn in de beschikking over hun kinderen, hebben geen andere begeerte dan hen aan huis en goed te hangen, maar als het daarbij ook aan een verstandige vrouw was, zo laat God er de eer voor ontvangen.

Spreuken 19:15

Zie hier het kwaad van een luie, trage aard.

1. Hij verstompt de mensen, maakt hen onverschillig voor hun eigen zaken en belangen alsof

verslapen hun tijd, begraven hun talenten, leiden een nutteloos leven, en zijn de onnutte lasten van de aarde, voor wat zij doen of uitrichten als zij wakker zijn, zouden zij evengoed kunnen blijven slapen. Zelfs hun ziel is lui en in slaap gesust, hun geestvermogens zijn verkild en bevroren.

2. Hij verarmt de mensen, voert hen tot gebrek, zij, die niet willen werken, kunnen niet verwachten te zullen eten, zij moeten *honger*. Een *luie ziel*, iemand die lui is omtrent de aangelegenheden van zijn ziel, zich geen zorg of moeite geeft om zijn eigen zaligheid te werken, zal omkomen uit gebrek aan hetgeen nodig is voor het leven en de gelukzaligheid van de ziel.

Spreuken 19:16

Hier is:

1. Het geluk van hen, die met omzichtigheid wandelen. Zij, die er een gewetenszaak van maken, om in alles *het gebod te bewaren*, die leven naar regel, zoals het dienstknechten en knechten betaamt, *bewaren hun ziel*, zij verzekeren hiermede hun tegenwoordige vrede en hun toekomstige gelukzaligheid. Als wij Gods Woord bewaren, dan zal Gods Woord ons bewaren voor alles wat wezenlijk schadelijk is.

2. De ellende van hen, die er meer los op heen leven, en nooit acht slaan op hetgeen zij doen. *Die zijn wegen veracht zal sterven*, zal voor eeuwig omkomen, zij zijn op weg naar het verderf. Wat hen betreft, die zorgeloos en onverschillig zijn omtrent het einde van hun weg, nooit eens bedenken waar zij heen gaan, niet vragen naar de regel van hun weg, die wandelen naar het goeddunken huns harten, en in de aanschouwing hunner ogen, Prediker 11:9 die nooit eens bedenken wat zij gedaan hebben of wat hun betaamt te doen, en maar op goed geluk daarheen wandelen, het is hun om het even of het op de rechte of de verkeerde weg is, waar kan dit op uitlopen? Waarop anders dan op het grootste kwaad?

Spreuken 19:17

Hier is:

1. Een omschrijving van de plicht van de barmhartigheid. Hij omvat twee dingen.

a. Ontferming, die het innerlijk beginsel is van barmhartigheid in het hart. Het is *zich te ontfermen over de armen*, zij, die geen penning hebben voor de armen, kunnen toch medelijden met hen hebben, barmhartige belangstelling en medegevoel, en indien iemand al zijn goederen zou uitdelen tot onderhoud van de armen, en zou deze barmhartigheid, deze liefde niet hebben in zijn hart, het zou geen nuttigheid geven, 1 Korinthe 13:3. Wij moeten onze ziel openen voor de hongerige, Jesaja 58:10.

b. Milddadigheid. Wij moeten niet alleen medelijden hebben met de armen, maar geven naar hun nooddriftigheid en ons vermogen, Jakobus 2:15,16. Zijn weldaad, en die bestaat in iets voor de armen te doen zowel als in hun iets te geven, en zo kunnen zij, als zij het gebruik hebben van hun ledematen en van hun zinnen, barmhartig voor elkaar zijn.

2. De aanmoediging tot barmhartigheid.

a. Er zal een zeer vriendelijke uitlegging van gegeven worden. Wat aan de armen gegeven wordt, of wat voor hen gedaan wordt, zal God op de rekening plaatsen als aan Hem geleend, geleend op interest, dat is de betekenis van het woord. Hij neemt het vriendelijk op, als aan Hem gedaan, en Hij wil, dat wij daar het lieflijke van smaken, en er even tevreden en voldaan over zullen zijn als een geldschieter, wanneer hij een som gelds goed uitgezet heeft.

b. Een zeer rijke beloning zal er voor gegeven worden, *Hij zal hem zijn weldaad vergelden* in

veiligste weg tot voorspoed.

Spreuken 19:18

Tuchtig uw zoon terwijl er nog hoop is, en laat uw ziel niet sparen om zijn geschrei. Ouders worden hier gewaarschuwd tegen een dwaze toegeeflijkheid voor hun kinderen, die verkeerde en ondeugende neigingen hebben, en zo'n slechte geaardheid aan de dag leggen, dat zij waarschijnlijk door niets genezen of verbeterd kunnen worden dan door strengheid.

1. Zegt niet dat het nog tijd genoeg is om hen te tuchtigen, dat gij er nog wel wat mee kunt wachten, neen, zodra zich in hen een verdorven neiging openbaart, beteugelt haar, gaat haar terstond tegen, eer zij de overhand krijgt en inwortelt en verhard wordt tot een gewoonte. *Tuchtig uw zoon als er nog hoop is*, want, indien men hem voor een wijle nog begaan laat, dan zal er misschien geen hoop meer voor hem zijn, en dan zal een veel grotere kastijding niet kunnen doen wat nu door een kleine tuchtiging teweeggebracht had kunnen worden. Het is onkruid uitrukken zodra het opkomt, en de os, die bestemd is om het juk te dragen, moet er bijtijds aan gewend worden.

2. Zegt niet dat het jammer is hen te tuchtigen, en dat gij, omdat zij schreien en om vergeving vragen, het niet van u kunt verkrijgen om het te doen. Als het doel bereikt kan worden zonder tuchtiging, zoveel te beter, maar als gij bevindt, zoals maar al te dikwijls het geval is, dat uw vergiffenis na een geveinsd berouw en belofte van beterschap hen slechts aanmoedigt om met de verkeerdheid voort te gaan, inzonderheid als het iets is, dat op zichzelf zondig is, zoals liegen, vloeken, liederlijkheid, diefstal en dergelijke zonden meer, dan moet gij een kloek besluit nemen, dan moet *uw ziel niet sparen om zijn schreien*. Het is beter dat hij schreit onder uw roede, dan onder het zwaard van de magistraat, of, wat nog ontzettender is, onder dat van de Goddelijke wraak.

Spreuken 19:19

1. Zoals wij dit lezen, geeft het te kennen, dat toornige mensen nooit zonder wee en ellende zijn. Zij, die sterke hartstochten hebben, die koppig en hardnekkig zijn brengen zichzelf en hun gezin in moeilijkheid door verdrietelijke rechtsgedingen en twisten, en de ergernis, die zij geven. Zij zijn nog lijdende onder de moeilijkheid, waarin hun onbetoomde drift hen gebracht heeft, en als hun vrienden hen er uit redden, dan beginnen zij van voren af aan, en dan moeten die voortvaren, hen wederom verlossen. Al die moeite en dat verdriet voor henzelf en voor anderen zou voorkomen zijn als zij hun hartstochten ten onder hadden gebracht, over hun geest hadden geheerst.

2. Het kan evengoed gelezen worden: die groot is van grimmigheid, bedoelende het kind, dat getuchtigd moet worden en ongeduldig is onder de bestraffing, schreeuwt en zich verzet, zelfs deze zijn toorn tegen de tuchtroede verdient gestraft te worden, want indien gij hem daarom uitdret of ongestraft laat, dan zult gij genoodzaakt zijn om hem een volgende maal zoveel te zwaarder te straffen. Een stijfhoofdige, trots kind moet bijtijds tot onderworpenheid worden gebracht, of het zal er hem zoveel slechter om gaan.

Spreuken 19:20

Het is wel met hen, die in *hun laatste wijs* zijn, voor hun toekomstige staat, voor een andere wereld, die wijs worden bevonden als hun einde daar is, wijze maagden, wijze bouwers, wijze rentmeesters, die ten laatste wijs zijn, en bekennen wat tot hun vrede dient, eer het verborgen is voor hun ogen. Een vleselijk-gezinde wereldling zal in zijn laatste een dwaas zijn, Jeremia

willen zijn, moeten raad horen en tucht ontvangen, moeten in hun begin onderwezen en bestuurd willen worden zich willen laten raden en bestraffen als zij nog jong zijn. Wie voorraad wil hebben in de winter, moet hem in de zomer vergaderen.

Spreuken 19:21

Hier is:

1. De mens beramende, plannen makende. Zij houden hun plannen voor zich, maar zij kunnen ze niet verbergen voor God, Hij kent *de vele gedachten, die in het hart des mensen zijn*, gedachten tegen Zijn raad, zoals die in Psalm 2:1-3, Micha 4:11, gedachten zonder Zijn raad, zonder acht te slaan op Zijn voorzienigheid, Jakobus 4:13. Dit en dat zullen zij doen, zonder God mee te nemen, raadsragen die volstrekt niet gelijken op Gods raad. De mensen zijn aarzelend, besluiteloos in hun gedachten, dikwijls ongerijmd en onrechtvaardig, maar Gods raad is wijs en heilig, en standvastig.

2. God alles besturende. Verschillende mensen hebben verschillende plannen, naar hun neiging en hun belang er hen toe leidt, *maar de raad des Heeren, die zal bestaan*, wat er ook van der mensen raadsragen moge worden. Zijn raad verbreekt dikwijls de maatregelen van de mensen, en stelt hun plannen teleur, of belet er de volvoering van, of brengt hen tot nieuwe raadsragen, Jesaja 14:24, 46:11. Welk een teleurstelling en bedwang is het voor die listige staatslieden, die menen het gehele mensdom te slim af te zijn, dat er een God in de hemel is, die hen belacht! Psalm 2:4. Welk een vertroosting is het voor al het volk van God, dat al Gods voornemens, welke, dies zijn wij zeker, recht en goed zijn, ter bestemder tijd vervuld zullen worden!

Spreuken 19:22

Het is loffelijk voor de mens om naar de eer te staan van wel te doen. Als er ook slechts een vonkje van deugd in de mens is, dan moet het *zijn wens zijn weldadig te wezen*, er is niets waarvoor men zo gaarne een bezitting zou willen hebben, dan om in staat te zijn de armen te helpen, en onze vrienden van dienst te kunnen wezen. Het is veel beter een hart te hebben om goed te doen en er het vermogen toe te missen, dan er het vermogen toe te hebben maar geen hart er voor. *De wens des mensen* om vriendelijk, barmhartig en edelmoedig te zijn, *is zijn weldadigheid* en zal aldus opgenomen worden, beide God en de mens zullen zijn goede wil aannemen naar hetgeen hij heeft, en zullen niet meer verwachten. *Een arme man*, die u welgezind is, maar u niets kan beloven omdat hij niets heeft, waarmee hij vriendelijkheid kan betonen, is *beter dan een leugenachtig man* dan een rijke, die u wil doen geloven dat hij grote dingen voor u doen zal, maar als het er op aankomt niets zal doen. De hoedanigheid van geringe lieden, dat zij ijdelheid zijn, van wie niets te verwachten is, is beter dan die van de grote lieden, die leugen zijn, zij bedriegen hen, die verwachtingen van hen koesteren.

Spreuken 19:23

Zie wat diegenen winnen, die leven in de vreze des Heeren, en er altijd een gewetenszaak van maken om hun plicht jegens Hem te volbrengen.

1. Veiligheid. *Met het kwaad zullen zij niet bezocht worden*. Zij kunnen bezocht worden met ziekte of met andere beproevingen, maar er zal geen kwaad in zijn, niets om hen te schaden, omdat niets hen zal scheiden van de liefde Gods, niets dat de ziel kan schaden.

2. Voldoening. Zij *zullen verzadigd zijnde vernachten*, zij zullen de genietingen hebben, die voldoening schenken, en er voortdurend genoeg in smaken. Het is een blijvende voldoening,

pernoctabit, non cubabit incaenatus hij zal niet zonder avondeten naar bed gaan". Hij zal hebben wat hem gerust maakt, onderhoudend voor hem zal zijn in stille en eenzame uren, Psalm 16:6, 7.

3. Ware en volkomen gelukzaligheid. Ernstige Godsvrucht strekt *ten leven*, strekt tot alle goed, tot het eeuwige leven, zij is de gebaande en veilige weg, die er heen leidt, er is in de aard ervan iets dat de mensen geschikt maakt voor de hemel, en er hen dus heenvoert.

Spreuken 19:24

Een luiaard wordt hier tentoongesteld als een dwaas, want 1. Al zijn zorg is zich te vrijwaren voor arbeid en koude. Zie zijn houding aan: Hij *verbergt de hand in de boezem*, wendt voor dat hij lam is en niet kan werken, zijn handen zijn koud, en hij moet ze warmen in zijn boezem, en als zij daar warm zijn geworden, dan moet hij ze er warm houden. Hij verheugt zich in zijn rust, zijn gemak, en verklaart zich tegen arbeid en ontbering. Laat diegenen werken, die er van houden, maar wat hem betreft, hij vindt dat niets heerlijker is dan stil te zitten en niets te doen.

2. Hij wil zich de moeite niet geven zich te voeden, een sierlijke hyperbool, zoals wij zeggen: een man is zo lui, dat hij zich geen vuur van het lijf zou schudden, en zo hier: hij kan het niet van zich verkrijgen, om zijn hand uit zijn boezem te nemen, neen, zelfs niet om de spits naar zijn mond te brengen. Indien het de wet is dat zij, die niet willen werken, niet moeten eten, dan zal hij liever verhongeren dan een voet te verzetten of een hand uit te steken. Zo is zijn zonde zijn straf, en daarom zeer grote dwaasheid.

Spreuken 19:25

1. De straf van de spotters zal een middel van goed zijn voor anderen. Als de mensen zo verhard zijn in goddeloosheid, dat zij de strenge methodes, die gebruikt worden om hen te verbeteren en tot inkeer te brengen, niet op zich willen laten inwerken, dan moeten die methodes toch gebruikt worden om der wille van anderen dat zij horen en vrezen, Deuteronomium 19:20. Indien de spotter niet genezen wordt van zijn zond, daar de kwaal ingekankerd is, zal toch *de onnozele kloekzinnig worden* en zich wachten voor de zonde, die de mensen aan zulke straffen blootstelt. Als het hem, die door de ziekte is aangetast, niet geneest, dan kan het toch de verspreiding van de besmetting voorkomen.

2. De bestraffing van de verstandigen zal een middel van goed zijn voor henzelf. Zij behoeven niet geslagen te worden, een woord aan de wijzen is genoeg. *Bestraf slechts de verstandige*, en hij *zal* zichzelf en zijn belang zo goed verstaan, dat hij er *wetenschap* door *zal verkrijgen*, en niet weer door onwetendheid en onachtzaamheid zich aan dezelfde fout zal schuldig maken, nu zij hem eens onder het oog gebracht is, zo vriendelijk neemt hij bestraffing aan, en zo'n verstandig gebruik zal hij er van maken.

Spreuken 19:26

1. Hier is de zonde van een verkwistende zoon. Behalve het onrecht, dat hij zichzelf aandoet, is hij ook schadelijk voor zijn goede ouders, en laag ondankbaar jegens hen, die de oorzaak waren van zijn bestaan, zich zoveel zorg en moeite voor hem gegeven hebben, hetgeen een grote verzwarende is van zijn zonde en haar uitermate zondig maakt in de ogen van God en de mens. *Hij verwoest zijn vader*, verwoest zijn bezitting waarvan hij zich in zijn ouderdom moet onderhouden, verwoest zijn moed, en breekt zijn hart, en doet zijn grauwe haar met smart ten grave dalen. Hij *verjaagt zijn moeder*, vervreemdt haar liefde van zich, hetgeen niet geschieden kan zonder zeer veel leed en onrust voor haar, hij maakt haar het huis moede door zijn ruwheid

te kunnen genieten, en als hij alles doorgebracht heeft, zet hij haar buiten de deur.

2. De schande van een verkwistende zoon. Het is een schande voor hemzelf, dat hij zo onnatuurlijk, zo verdierlijk is, hij maakt zich gehaat en verfoeid bij geheel de mensheid. Het is een schande voor zijn ouders en zijn familie, over wie men zich ongunstig uitlaat, hoewel misschien ten onrechte, omdat zij hem niet beter opgevoed hebben, of op een andere wijze in hun plicht jegens hem tekort zijn gekomen.

Spreuken 19:27

Laat af, mijn zoon, van te horen het onderwijs, strekkende tot het afdwalen van de redenen van de wetenschap. Dit is een goede waarschuwing aan hen die een goede opvoeding hebben genoten, om zich te wachten van te luisteren naar degenen, die onder voorgeven van hen te onderrichten, hen doen afwijken van de goede beginselen onder welke invloed zij opgevoed werden.

Merk op:

1. Er is iets, dat de bedoeling schijnt te hebben jonge mensen te onderrichten, maar dat in werkelijkheid de strekking heeft hen te verderven. De agenten van de ondeugd zullen ondernemen hen te leren vrije gedachten te hebben, en een levenswijze naar de mode, de zonde waartoe zij lust hebben te bewimpelen en hun geweten het zwijgen op te leggen, hoe zich los te maken van het bedwang hunner opvoeding, en zich als mannen van vernuft, mannen van de wereld voor te doen. Dat is het onderricht, hetwelk van de vorm en van het geklank *van de redenen doet afdwalen*, die in geloof en liefde vastgehouden behoren te worden.

2. Het is de wijsheid van de jonge mensen om aan zulk onderricht een doof oor te lenen, zoals de adder doof is voor de bezwering, die bestemd is haar te verstrikken. Schrik er voor terug om een praat aan te horen, die de strekking heeft om loszinnige beginselen in te prenten, en als gij aan de zodanigen verbonden zijt, maak er u van los, gij hebt er al genoeg, al te veel van gehoord, hoor dan niet nog meer van de kwade samenspreking, die de goede zeden verderft.

Spreuken 19:28

Hier is een beschrijving van de ergste zondaren, wier hart vol in hen is om kwaad te doen.

1. Zij trotseren hetgeen hen van zonde zou willen terughouden. *Een Belialsgetuige* is een, die een vals getuigenis aflegt tegen zijn naaste, en een meened zal doen om een ander kwaad te berokkenen, waarin niet alleen grote ongerechtigheid, maar ook grote goddeloosheid is, dit is een van de slechtsten van de mensen. Of, een Belialsgetuige is iemand, die heiligschendend en Godloochenend getuigt tegen Godsdienst en Godsvrucht, wier onderrichtingen verleiden om af te dwalen van de redenen van de wetenschap, vers 27, zo iemand bespot het recht, belacht de verschrikkingen des Heeren, spot met die vreze, Job 15:26. Spreek hem van wet en gerechtigheid, zeg hem dat de Schrift en een eed heilige zaken zijn, waarmee niet gespot moet worden, dat er een dag van afrekening zal komen om dat alles lacht hij en veracht het om er acht op te slaan.

2. Zij zijn gulzig, en zijn blijde met hetgeen hun een gelegenheid geeft om te zondigen. De mond van de goddelozen slokt met gretigheid de ongerechtigheid in, drinkt haar in als water, Job 15:16.

Spreuken 19:29

Spotters zijn dwazen, zij die met heilige en ernstige dingen de spot drijven, maken zichzelf slechts bespottelijk. Hun uitzinnigheid zal allen openbaar worden. Zij, die het recht bespotten,

teniet doen, zij die *de ongerechtigheid inslokken*, slikken met het lokaas ook de haak in. De burgerlijke magistraat heeft voor de spotters gerichten bereid, want anders zou hij het zwaard tevergeefs dragen, maar indien hij nalatig is en de zonde oogluikend toelaat, zullen toch Gods gerichten niet sluimeren, zij zijn bereid, Mattheüs 25:41.

HOOFDSTUK 20

1 De wijn is een spotter, de sterke drank is woelachtig; al wie daarin dwaalt, zal niet wijs zijn. 2 De schrik des konings is als het brullen eens jongen leeuws; die zich tegen hem vergramt, zondigt tegen zijn ziel. 3 Het is eer voor een man, van twist af te blijven; maar ieder dwaas zal er zich in mengen. 4 Om de winter zal de luiaard niet ploegen; daarom zal hij bedelen in de oogst, maar er zal niet zijn. 5 De raad in het hart eens mans is als diepe wateren; maar een man van verstand zal dien uithalen. 6 Elk van de menigte der mensen roept zijn weldadigheid uit; maar wie zal een recht trouwen man vinden? 7 De rechtvaardige wandelt steeds in zijn oprechtheid; welgelukzalig zijn zijn kinderen na hem. 8 Een koning, zittende op de troon des gerichts, verstrooit alle kwaad met zijn ogen. 9 Wie kan zeggen: Ik heb mijn hart gezuiverd, ik ben rein van mijn zonde? 10 Tweeerlei weegsteen, tweeerlei efa is de HEERE een gruwel, ja die beide. 11 Een jongen zal ook door zijn handelingen zich bekend maken, of zijn werk zuiver, en of het recht zal wezen. 12 Een horend oor, en een ziend oog heeft de HEERE gemaakt, ja, die beide. 13 Heb de slaap niet lief, opdat gij niet arm wordt; open uw ogen, verzadig u met brood. 14 Het is kwaad, het is kwaad! zal de koper zeggen; maar als hij weggegaan is, dan zal hij zich beroemen. 15 Goud is er, en menigte van robijnen; maar de lippen de wetenschap zijn een kostelijk kleinood. 16 Als iemand voor een vreemde borg geworden is, neem zijn kleed; en pand hem voor de onbekenden. 17 Het br ood der leugen is de mens zoet; maar daarna zal zijn mond vol van zandsteentjes worden. 18 Elke gedachte wordt door raad bevestigd, daarom voer oorlog met wijze raadslagen. 19 Die als een achterklapper wandelt, openbaart het heimelijke; vermeng u dan niet met hem, die met zijn lippen verlokt. 20 Wie zijn vader of zijn moeder vloekt, diens lamp zal uitgeblust worden in zwarte duisternis. 21 Als een erfenis in het eerste verhaast wordt, zo zal haar laatste niet gezegend worden. 22 Zeg niet: Ik zal het kwaad vergelden; wacht op de HEERE, en Hij zal u verlossen. 23 Tweeerlei weegsteen is de HEERE een gruwel, en de bedriegelijke weegschaal is niet goed. 24 De treden des mans zijn van de HEERE; hoe zou dan een mens zijn weg verstaan? 25 Het is een strik des mensen, dat hij het heilige verslindt, en na gedane geloften, onderzoek te doen. 26 Een wijs koning verstrooit de goddelozen, en hij brengt het rad over hen. 27 De ziel des mensen is een lamp des HEEREN, doorzoekende al de binnenkamers des buiks. 28 Weldadigheid en waarheid bewaren de koning; en door weldadigheid ondersteunt hij zijn troon. 29 Der jongelingen sieraad is hun kracht, en der ouden heerlijkheid is de grijsheid. 30 Gezwollen der wonde zijn in de boze een zuivering, mitsgaders de slagen van het binnenste des buiks.

Spreuken 20:1

1. Hier is het kwaad van de dronkenschap. *De wijn is een spotter, de sterke drank is woelachtig*. Dat is hij voor de zondaar zelf, hij bespot hem, maakt hem tot een dwaas, belooft hem een voldoening, die hij hem nooit geven kan, eerst lokt hij hem aan, maar in zijn einde zal hij bijten, hij woelt en woedt in zijn geweten bij het nadenken er over, hij woelt en woedt in zijn lichaam en brengt er de vchten tot gisting. Als de wijn er in is, is het verstand er uit, zegt het spreekwoord, en dan is de mens, al naar zijn aard is, hij zal of spotten als een dwaas, of woeden als een waanzinnige. Dronkenschap, die voorgeeft iets gezelligs te zijn, maakt de mensen ongeschikt voor gezelschap, want zij maakt hen beledigend met hun tong, en gewelddadig in hun hartstochten, Hoofdstuk 23:29.

2. Hieruit is de dwaasheid van de dronkaards gemakkelijk af te leiden. *Wie er in dwaalt* wie zich laat verlokken tot die zonde als hij toch zo duidelijk gewaarschuwd is voor de gevolgen ervan, is *niet wijs*, hij toont geen recht besef of begrip te hebben van de dingen, en dat niet alleen maar hij maakt zich ongeschikt om wijs te worden want het is een zonde die de

dwaas zal hij waarschijnlijk blijven.

Spreuken 20:2

Zie hier:

1. Hoe geducht koningen zijn, en welk een schrik zij veroorzaken aan hen tegen wie hun toorn ontstoken is. Hun schrik, waarmee zij (inzonderheid als zij een volstreckte macht hebben en hun wil wet is) hun onderdanen in ontzag houden, is *als het brullen eens jongen leeuws*, dat zeer ontzettend is voor de schepselen, waarop hij jacht maakt, hen doet sidderen zodat zij hem niet kunnen ontkomen. De vorsten, die regeren door wijsheid en liefde regeren zoals God zelf en dragen Zijn beeld, maar zij, die zuiver en alleen heersen door vrees en verschrikking en door verdrukking, heersen slechts zoals een leeuw in het woud, door de kracht van het geweld. "Oderint, dum metuant, Laat hen haten mits zij vrezen."
2. Hoe onverstandig zij dus zijn, die met hem twisten en hen tot toorn verwekken. Zij zondigen tegen hun eigen leven, en nog veel meer doen zij dit, die de Koning van de koningen tot toorn verwekken. "Nemo me impune lacesset. Niemand zal mij ongestraft tergen."

Spreuken 20:3

Dit heeft de bedoeling vergissing van de mensen te herstellen nopens twist.

1. De mensen denken dat zij wijs handelen door zich in twist te begeven, terwijl dit de grootste dwaasheid is. Hij acht zich een wijs man te zijn, die op de minste belediging in toorn wordt ontstoken, en dan op het alleruiterste puntje van zijn recht staat, er niet het minste van wil afdoen, en aan iedereen de wet voorschrijft, maar hij, die zich aldus in de twist mengt, is een dwaas en schept zichzelf zeer veel nodeloze kwelling.
2. De mensen denken dat het, als zij in een twist gewikkeld zijn, een schande voor hen zou wezen om er van af te laten en de wapens neer te leggen, terwijl het in werkelijkheid *een eer is voor een man om van twist af te blijven*, een eer om een proces niet te laten doorgaan, een twistgeding te staken, een belediging te vergeven, en goede vrienden te worden met hen, met wie wij in geschil waren. Het is een eer voor een man, een wijs man, een man van moed, om te tonen dat hij zich weet te beheersen, door *van twist af te laten*, toegevend te zijn, van zijn rechtmatige eisen af te zien, om des vredes wil, zoals Abraham, Genesis 13:8.

Spreuken 20:4

Zie hier het kwaad van luiheid en gemakzucht.

1. Zij houdt de mens terug van het noodzakelijkste werk, van ploegen en zaaien als het er de tijd voor is. *De luiaard* heeft grond te bewerken, en heeft er de bekwaamheid toe, hij kan ploegen, maar hij wil niet, hij heeft de een of andere verontschuldiging om het van zich af te schuiven, maar de ware reden is dat het *winter is*, het is koud- hoewel de ploegtijd niet in het hartje van de winter valt, is hij toch op de grens ervan, en hij denkt dat het te koud voor hem is om buiten de deur te zijn. Diegenen zijn ergerlijk lui, die het ook voor hun werk en hun zaken niet van zich kunnen verkrijgen om zo weinig arbeid te verrichten als ploegen is, en die zo weinig ongemak kunnen verduren, dat zij niet eens tegen een koude rukwind kunnen. Evenzo onverschillig zijn velen omtrent de aangelegenheden hunner ziel, een kleine moeilijkheid zal hen wegschrikken van de gewichtigste plicht. Maar goede krijgsknechten moeten hardheid en ongemak kunnen lijden.
2. Daarbij berooft zij hen van het noodzakelijkste levensonderhoud. Zij, die *niet willen ploegen* in de zaaitijd, kunnen niet verwachten in de herfst te zullen oogsten, en daarom zullen zij met ontzetting hun brood moeten bedelen als de vlijtigen hun schoven met blijdschap in de schuren

aan de schande van bedelen, *hij zal bedelen in de oogsttijd, maar daar zal niets zijn*, neen, zelfs dan niet, als er de grootste overvloed is. Het kan wel barmhartigheid zijn om een luiaard te helpen, maar men zou hem in gerechtigheid hulp kunnen weigeren, hij verdient dat men hem laat verhongeren. Zij, die zich niet van olie wilden voorzien voor haar vaten, hebben er om gebedeld toen de bruidegom kwam, maar zij werden afgewezen.

Spreuken 20:5

Des mensen wijsheid kan hem van dienst zijn voor het uitvorsen van de gedachten van anderen.

1. Om er de kennis van te verkrijgen. Al zijn der mensen raad en bedoelingen ook nog zo zorgvuldig door hen verborgen, zijn er toch zodanigen, die door sluwe wenken en vragen, die geheel vreemd aan de zaak schijnen, uit hen weten te krijgen zowel wat zij gedaan hebben als wat zij nog voornemens zijn te doen. Zij dus, die iets geheim willen houden, moeten niet alleen standvastig zijn in het bewaren ervan, maar ook zeer op hun hoede wezen.

2. Om kennis door hen te verkrijgen. Sommigen zijn zeer geschikt en in staat ons raad te geven, hebben een voortreffelijke gave om het juiste punt van een moeilijkheid te zien en er gepaste raad in te geven, maar zij zijn bescheiden en houden zich op de achtergrond, er is veel in hen, maar het wil er niet gaarne uitkomen, in zo'n geval *zal een man van verstand het er uit halen*, zoals wijn uit een vat. Wij verliezen het voordeel, dat wij zouden kunnen hebben door het gesprek van een wijs man omdat wij de kunst niet bezitten van weetgierig te zijn.

Spreuken 20:6

1. Het is gemakkelijk om hen te vinden, die voorgeven vriendelijk en vrijgevig te zijn. Menigeen zal zich een barmhartig man noemen, zal roemen op het goed dat hij gedaan heeft en nog voornemens is te doen, of tenminste op zijn liefde voor weldadigheid. De meeste mensen zullen veel praten over hun liefdadigheid en edelmoedigheid, hun gastvrijheid en hun vroomheid, zullen de trompet voor zich laten steken, zoals de Farizeen, en het weinige goed, dat zij hebben, luide verkondigen en er hoog van opgeven.

2. Maar het is moeilijk hen te vinden, die werkelijk goed en vrijgevig zijn, die meer gedaan hebben en meer zullen doen dan zij zeggen of wensen van zich te laten zeggen, die ware vrienden zijn in de nood. Zo iemand, op wie men ten volle kan vertrouwen, is als een witte raaf.

Spreuken 20:7

Tot eer van een goed man wordt hier opgemerkt:

1. Dat hij goed handelt voor zichzelf, hij heeft een zekere regel, waarnaar hij zich met vaste hand regeert en bestuurt. Hij *wandelt in zijn oprechtheid*, hij bewaart een goed geweten, en hij heeft er de vertroosting van, want het is zijn blijdschap. Hij is niet onderhevig aan de onrust, hetzij in het beraamen van hetgeen hij zal doen, of in het nadenken over hetgeen hij gedaan heeft, waaraan zij onderhevig zijn, die in bedrog wandelen.

2. Dat hij goed handelt voor zijn gezin. *Zijn kinderen zijn gezegend na hem*, en het gaat hun te beter om zijnentwil. God heeft voor al het zaad van de gelovigen genade weggelegd.

Spreuken 20:8

1. Hier is de hoedanigheid van een goed regeerder. Hij is *een koning*, die verdient aldus genoemd te worden, die zit *op de troon des gericht*s, niet als op een troon van de eer, om er

te houden, maar *op een troon des gericht's*, teneinde gerechtigheid te oefenen, recht te doen aan de beledigden en verongelijkten, en de beledigers, hen die onrecht doen, te straffen, die zich verlustigt in zijn werk, en in vergelijking daarmee geen behagen vindt in ander genoeg of vermaak, die niet al de zorg en moeite op anderen schuift, maar zelf kennis neemt van de zaken, en zoveel mogelijk uit eigen ogen ziet, 1 Koningen 10:9.

2. De gelukkige uitwerking van een goede regering. De tegenwoordigheid van de vorst draagt er veel toe bij om de slechtheid te beschamen. Als hij zelf zijn zaken nagaat, dan zullen zij, die onder hem een ambt bekleden, in ontzag worden gehouden, ervan terug worden gehouden om onrecht te doen. Als voorname mannen Godvruchtige mannen zijn, en hun macht willen gebruiken zoals zij het kunnen en behoren, welk goed kunnen zij dan niet doen, en hoeveel kwaad kunnen zij dan niet voorkomen!

Spreuken 20:9

Deze vraag is niet slechts een uitdaging gericht tot ieder mens in de wereld, om te bewijzen dat hij zondeloos is, hoe hij dit ook mocht beweren, maar een klacht over het bederf van het mensdom, het bederf, dat zelfs in de besten nog is overgebleven. Helaas, *wie kan zeggen*: "ik ben zondeloos?" Merk op:

1. Wie de personen zijn, die hier van deze aanspraak buitengesloten worden, allen, de een zowel als de ander. Hier, in deze onvolmaakte staat, kan niemand, wie hij ook zij, er aanspraak op maken zonder zonde te wezen. In de staat van de onschuld heeft Adam het kunnen zeggen, en in de hemel kunnen de heiligen het zeggen, maar in dit leven kan niemand het zeggen. Zij, die denken dat zij zo goed zijn als zij wezen moeten, kunnen het niet, en zij, die werkelijk goed en Godvruchtig zijn, zullen dit niet zeggen, durven dit niet zeggen.

2. Wat de aanspraak is, die hier buitengesloten wordt. Wij kunnen niet zeggen: Wij *hebben ons hart gezuiverd*, al is het ook, dat wij door genade kunnen zeggen: Wij zijn reiner dan wij geweest zijn," dan kunnen wij toch niet zeggen: "Ons hart is rein", of, al zijn wij ook gewassen en gereinigd, dan kunnen wij toch niet zeggen: "Wijzelf hebben ons hart gezuiverd", het was het werk des Geestes, of zo wij al rein zijn van de zonden van vele anderen, kunnen wij toch niet zeggen: "Wij *zijn rein van onze zonde*, de zonde, die ons lichtelijk omringt, het lichaam des doods, waarover Paulus klaagde, Romeinen 7:24.

Spreuken 20:10

Zie hier:

1. De verschillende kunsten van bedrog die de mensen hebben, de wortel van al dat kwaad is geldgierigheid. Voor het betalen en ontvangen van geld, dat toen gewoonlijk bij het gewicht ging, hadden zij *tweeërlei weegsteen*, een van minder gewicht voor hetgeen zij betaalden, en een van meerder gewicht voor hetgeen zij ontvingen. Voor de inkoop en verkoop van goederen hadden zij *tweeërlei maat*, een bekrompen maat om mee te verkopen, en een ruime maat voor de inkoop. Dit was onrecht doen met list en berekening, en onder schijn van recht te doen. Hierin is ook alle andere bedrog en vervalsing in de handel begrepen.

2. Het misnoegen Gods tegen hen. Hetzij dit onrecht gepleegd wordt ten opzichte van het geld of het goed door de koper, of door de verkoper, *beide zijn de Heere een gruwel*. Hij zal geen voorspoed geven op de handel die aldus gedreven wordt, noch datgene zegenen wat op die wijze verkregen wordt, Hij haat degenen, die aldus de openbare trouw verbreken, waarnaar het recht in stand gehouden moet worden, en over al dusdanig onrecht zal Hij wraak doen.

Spreuken 20:11

Een boom wordt gekend aan zijn vruchten, een mens aan *zijn handelingen*, zelfs een jonge boom aan zijn eerste vruchten, een kind aan zijn kinderlijke dingen, of zijn *werk alleen zuiver is*, goed schijnende, het woord is gebruikt in Hoofdstuk 16:2, en *of het recht is*, werkelijk goed is. Dit geeft te kennen 1. Dat kinderen hun aard zullen openbaren, men kan spoedig zien naar welke kant hun neiging uitgaat, al naar hun gemoedsgesteldheid is. Kinderen hebben nog niet, zoals volwassenen, de kunst van veinzen geleerd, de kunst om hun neiging bedekt te houden.

2. Dat ouders hun kinderen moeten waarnemen, ten einde te weten te komen wat hun aard en gezindheid en hun aanleg is, om hen dan daarnaar te leiden, en over hen te beschikken. De spijker, die in de goede richting gaat, moet verder doorgedreven worden, maar die in de verkeerde richting gaat, moet uitgetrokken worden. De wijsheid is een uitnemende zaak om iets recht te maken.

Spreuken 20:12

God is de God van de natuur, al de krachten en vermogens van de natuur komen van Hem en zijn van Hem afhankelijk, en daarom moeten ze voor Hem gebruikt worden. Hij was het, die het oog heeft geformeerd, en het oor heeft geplant, Psalm 94:9, en de inrichting van beide is bewonderenswaardig, en Hij is het, die het gebruik van beide voor ons bewaart, aan Zijn voorzienigheid hebben wij het te danken dat onze ogen ziende ogen zijn en onze oren horende oren. Het gehoor en het gezicht zijn de lerende zintuigen, en zeer bijzonder moeten wij er Gods goedheid in erkennen. God is de God van de genade, Hij is het, die het oor geeft, hetwelk Gods stem hoort, het oog, dat Zijn schoonheid ziet, want Hij is het, die het verstand opent.

Spreuken 20:13

Zij, die toegeven aan hun gemakzucht, kunnen verwachten gebrek te zullen hebben aan het nodige, dat door eerlijke arbeid verkregen had kunnen worden. En daarom, hoewel gij slapen moet, daar de natuur het eist, zo *heb de slaap* toch *niet lief*, zoals degenen, die het haten om te werken. Heb de slaap niet lief om hemzelf, maar alleen als een geschiktmaking voor meerdere arbeid. Heb niet veel slaap lief, laat het u veeleer spijten voor de tijd, die er in doorgebracht wordt, en wens dat gij er zonder zou kunnen leven, zodat gij u altijd met iets nuttigs zou kunnen bezighouden. Wij moeten de slaap toestaan aan ons lichaam, zoals wij hem toestaan aan onze dienstdoden, omdat wij niet anders kunnen, en er anders ook niets van gedaan zouden krijgen. Zij, die de slaap liefhebben, zullen waarschijnlijk tot armoede vervallen, niet alleen omdat zij de tijd verliezen, die zij met slapen doorbrengen, maar omdat zij er een rusteloze, onverschillige gemoedsgesteldheid door verkrijgen, en nog half in slaap zijn, zij zijn nooit volkomen wakker. Zij, die zich opwekken tot hun werk, kunnen verwachten gerieflijkheden te hebben. *Open uw ogen*, word wakker, schud de slaap af zie hoe ver de dag al is, hoe uw werk u nodig heeft, op u wacht, en hoe ijverig de anderen om u heen bezig zijn! En als gij wakker zijt, zie dan op, zie op uw voordelen, en laat uw goede gelegenheden niet voorbijgaan, leg u met uw hart toe op uw zaken, en wees er zorgzaam in. Het is de gemakkelijke voorwaarde van een groot voordeel, *open uw ogen, en gij zult met brood verzadigd worden*, wordt gij al niet rijk, gij zult toch genoeg hebben, en dat is zo goed als een feestmaal.

Spreuken 20:14

1. Zie hier welke kunstmiddeltjes de mensen aanwenden om een goede koop te doen, goedkoop te kopen. Zij dingen niet slechts, maar houden zich alsof zij het voorwerp niet nodig hebben of niet begeren, terwijl zij er misschien niet zonder kunnen (daar kan voorzichtigheid in wezen), en zij verkleinen en verlagen iets, waarvan zij weten dat het van grote waardij is.

soort, of het is niet echt, en het is te duur, wij kunnen het elders beter en goedkoper krijgen, of, wij hebben het al beter en goedkoper gekocht. Dit is de gewone manier van doen, maar met dat al weten zij misschien dat het tegendeel waar is van hetgeen zij beweren. Maar de koper kan denken dat hij geen ander middel heeft om quitte te zijn met de verkoper, die zijn waar ophemelt om de prijs, die hij er voor vraagt te rechtvaardigen, en zo is er dan een fout aan beide zijden, terwijl de koop in ieder opzicht evengoed en voordelig gesloten had kunnen worden, indien beide koper en verkoper bescheiden waren geweest, en hadden willen spreken zoals zij dachten.

2. Welk een trots en genoeg en de mensen er in hebben, als zij een goede koop sluiten, hoewel zij dan zichzelf tegenspreken en erkennen geveinsd te hebben toen zij er over onderhandeld hebben. Als hij van de prijs van de verkoper goed afgedongen heeft, daar deze er in berustte de prijs te verminderen, veeleer dan een klant te verliezen (waartoe menig arm handelsman wel toe moet besluiten daar kleine winst beter is dan in het geheel geen winst), dan gaat hij heen, en snoeft op de voortreffelijke waar, die hij tot zijn eigen prijs verkregen heeft, en houdt het voor een belediging en een aanmerking op zijn oordeel indien iemand iets van het voortreffelijke van zijn koop afdoet. Misschien kende hij de waardij van het goed beter dan de koper zelf, en weet hij er grote winst mee te behalen. Zie hoe geneigd de mensen zijn om behagen te vinden in hetgeen zij verkrijgen, en trots te zijn op hun kunstgrepen, terwijl het toch bedrog en leugen zijn, waarover zij zich moesten schamen, al hebben zij er nog zoveel winst en voordeel door verkregen.

Spreuken 20:15

De *lippen van de wetenschap* (een goed verstand om de lippen te besturen, en een goede voordracht om de wetenschap mee te delen) zijn verre te verkiezen boven goud en paarden en robijnen, want, 1. Zij zijn op zichzelf zeldzamer, schaarser en moeilijker om te verkrijgen. Er is goud in de zak van menig man, in wiens hart geen genade is. In Salomo's tijd was er overvloed van goud, 1 Koningen 10:21, en overvloed van robijnen, iedereen droeg ze, zij waren te koop in iedere stad. Maar wijsheid is iets zeldzaams, een kostbaar kleinood, weinigen bezitten haar zo, om er goed mee te kunnen doen, en zij kan ook van de kooplieden niet gekocht worden.

2. Zij verrijken ons meer, en zijn ons meer tot sieraad. Zij maken ons rijk in God, rijk in goede werken, 1 Timotheüs 2:9, 10. De meeste mensen houden veel van goud, en een of twee robijnen zijn hun niet genoeg, zij moeten er een menigte van hebben, een juweelkast, maar hij, die de lippen van de wetenschap heeft, veracht ze, omdat hij betere dingen kent en bezit.

Spreuken 20:16

Naar de Engelse overzetting luidt dit vers: Neem het kleed van hem, die borg is voor een vreemde, en neem een pand van hem voor een vreemde vrouw. En zo wordt hier dan van twee soorten van mensen gesproken, die hun eigen bezitting te gronde richten, en weldra tot de bedelstaf gebracht zullen zijn. Aan deze behoort dus zonder een goed onderpand geen crediet te worden verleend.

1. Zij, die borg willen blijven voor ieder, die het hun vraagt, die zich roekeloos in zo'n borgtocht verstrikken, om hun luie en ijdele metgezellen te verplichten, zullen ten laatste geruïneerd worden, ja zij zullen niet eens lang staande kunnen blijven, zij verkwisten op grote schaal.

gezelschap houden, zullen weldra moeten bedelen, geef hun nooit crediet zonder een solide onderpand. Vreemde vrouwen hebben vreemde manieren om mannen te verarmen en zichzelf te verrijken.

Spreuken 20:17

Zonde kan bij het bedrijven ervan wel aangenaam wezen. *Het brood van de leugen*, des bedrogs, rijkdom, verkregen door liegen en bedriegen, en verdrukking kan *de mens zoet wezen*, ja nog zoveel zoeter, omdat hij op slechte wijze verkregen werd, zo groot is het genoegens, dat het vleselijk-gezinde hart smaakt in het welslagen van zijn goddeloze plannen. Al de genoegens en winsten van de zonde zijn *brood van de leugen*, zij zijn gestolen, want het zijn verboden vruchten, en zij zullen de mensen bedriegen, want zij zijn niet wat zij beloven. Voor een wijle worden zij echter onder de tong gehouden als een lekker brokje, en de zondaar zegent er zich in. Maar in de overdenking zal zij bitter wezen. Daarna *zal de mond des zondaars vol zijn van zandsteentjes*. Als zijn geweten ontwaakt is, als hij zich bedrogen ziet, als hij begint te vrezen voor de toorn Gods tegen hem om deze zonde, hoe pijnlijk en ontroerend is dan de gedachte er aan! De genoegens van de zonde zijn maar voor een tijd, en zij worden gevolgd door smart. Sommige volken hebben boosdoeners gestraft door kiezelzand onder hun brood te mengen.

Spreuken 20:18

Het is goed om in alles met overleg te handelen en tenminste met onszelf te rade te gaan, en in zaken van gewicht ook met onze vrienden, eer wij een besluit nemen, maar inzonderheid God om raad te vragen, Hem om leiding en bestuur te bidden, en te letten op de leiding van Zijn oog. Dat is het middel om beide ons hart en onze voornemens bevestigd te zien, en wel te slagen in onze zaken, terwijl men van hetgeen in haast en met overijling geschiedt later berouw zal hebben. Neem de tijd, dan zult gij zoveel eerder gereed zijn. "Deliberandum est diu, quod statuendum est semel. Een eindbeslissing moet voorafgegaan worden door rijp beraad." Zeer bijzonder is het onze wijsheid om voorzichtig te zijn in het voeren van oorlog. Bedenk, win raad in, of de oorlog al of niet begonnen moet worden, of hij rechtvaardig is, of het verstandig en voorzichtig is om hem te beginnen, of wij opgewassen zijn tegen de vijand, en in staat zullen zijn om hem, als hij eenmaal begonnen is, voort te zetten, als het te laat is om terug te gaan, Lukas 14:31, en hoe of op wat wijze wij er mee voort kunnen gaan, want bekwaamheid is even nodig als moed. De toevlucht te nemen tot de wet door een proces te voeren, is een soort van oorlog voeren, en daarom moet dit niet dan na rijp beraad geschieden, Spreuken 25:8. De regel onder de Romeinen was: "nec sequi bellum, nec fugere, evenmin tot de oorlog te dringen als hem te schuwen." Spreuken 20:19 Er zijn twee soorten van mensen, die gevaarlijk zijn in de omgang.

1. Achterklappers, hoewel zij gewoonlijk vleiers zijn, en zij zich door schoon spreken bij de mensen indringen. Het zijn beginselloze lieden, die als achterklappers wandelen, verhalen rondventen) die kwaad stichten tussen naburen en bloedverwanten, die in het gemoed van de lieden achterdocht verwekken tegen hun overheden, of tegen hun leraren, en tegen elkaar, geheimen openbaren, die hun waren toevertrouwd, of waarmee zij door slinkse middelen bekend zijn geworden, of, onder voorgeven van der mensen gedachten en bedoelingen te raden, hun zeggen wat wezenlijk onwaar is. Wees niet gemeenzaam met dezulken, luister niet naar hen als zij hun verhalen doen en hun geheimen mededelen, want gij kunt er zeker van zijn dat zij ook uw geheimen zullen verraden, en ook van u verhalen zullen uitstrooien.

2. Vleiers, want dat zijn gewoonlijk achterklappers. Als iemand u vleit, u complimentjes

uw hoede hij zal datgene uit u zien te krijgen, dat hem dienen kan om er aan iemand anders tot uw nadeel een verhaal van te doen, en daarom, *vermeng u niet met hem, die met zijn lippen verlokt*. Diegenen beminnen al te zeer hun eigen lof, en betalen hem te duur, die vertrouwen in iemand stellen, hem een geheim of een zaak toevertrouwen, omdat hij fraai met hen weet te spreken.

Spreuken 20:20

Hier is:

1. Een ongehoorzaam kind, dat langzamerhand zeer slecht is geworden. Hij begon met zijn vader en moeder te verachten, hun onderricht gering te achten, ongehoorzaam te zijn aan hun bevelen, in toorn en woede te geraken om hun bestraffing, maar eindelijk komt hij tot zo'n hoogte van onbeschaamdheid en goddeloosheid, dat hij hen vloekt, vuile en schandelijke taal tot hen spreekt, kwaad toewenst aan hen, aan wie hij zijn bestaan verschuldigd is, en die zoveel zorg en moeite aan hem besteed hebben, en dat wel in trotsering van God en Zijn wet, die dit tot een halsmisdaad gemaakt heeft, Exodus 21:17 Mattheüs 15:4 en in verbreking van alle banden van plicht, natuurlijke liefde en dankbaarheid.

2. Een ongehoorzaam kind, dat ten laatste zeer rampzalig wordt: *zijn lamp zal uitgeblust worden in de zwarte duisternis*, al zijn eer zal in het stof worden gelegd, en hij zal voor altijd zijn goede naam verliezen. Laat hem niet verwachten ooit vrede of vertroosting te smaken, of voorspoed te hebben in deze wereld. Zijn dagen zullen verkort worden, en de lamp zijns levens worden uitgeblust, naar het tegenovergestelde van de belofte in het vijfde gebod. Zijn gezin zal uitgeroeid worden, en zijn nakomelingen zullen hem ten vloek zijn, het zal zijn eeuwig verderf wezen, *de lamp van zijn gelukzaligheid zal uitgeblust worden in zwarte duisternis*, welke tot in der eeuwigheid is, Judas: 13, Mattheüs 22:13.

Spreuken 20:21

Het is mogelijk dat men spoedig een grote bezitting weet te verkrijgen. Er zijn mensen, die rijk worden door het recht van onrecht en geweld, die geen gewetensbezwaar hebben tegen hetgeen zij zeggen of doen, zo zij er slechts geld door verkrijgen, die, als het in hun macht is, hun eigen vader zullen bedriegen, gierig sparen en opleggen wat zij verkrijgen, zichzelf en hun gezin het brood hun bescheiden deels niet gunnen, en denken dat alles verloren en verspild is, behalve hetgeen waar zij land voor kopen, of dat zij op rente zetten. Door zulke middelen kan iemand rijk worden, in zeer weinig tijde zeer rijk worden, en wel dadelijk, aan het begin van zijn loopbaan. Een bezitting, die plotseling verkregen wordt, kan even plotseling te gronde gaan. Zij was haastig verkregen, maar, daar men er niet eerlijk aan was gekomen, zal zij blijken vroeg rijp en vroeg rot te wezen, *haar laatste zal niet door God gezegend worden*, en als Hij haar niet zegent, dan zal zij noch lieflijk noch duurzaam zijn, zodat hij, die haar verkreeg, ten laatste een dwaas zal zijn. Hij zou beter gedaan hebben de tijd te nemen, ten einde solide te bouwen.

Spreuken 20:22

Zij, die in deze wereld leven, moeten verwachten dat hun kwaad gedaan wordt, dat men hen beledigt, hun ten onrechte moeilijkheden schept, want wij wonen onder de doornen. Nu wordt ons hier gezegd wat wij moeten doen als ons onrecht geschiedt.

1. Wij moeten onszelf niet wreken, ja de gedachte er aan moet niet eens bij ons opkomen. "Zeg niet neen, niet eens in uw hart, *ik zal het kwaad vergelden*, verlustig u niet in het denkbeeld, dat gij vroeg of laat de gelegenheid zult hebben om hem met gelijke munt te

nemen, neen, ook niet als de belediging nog vers is, en de wrok er over diep in uw hart is. Zeg niet dat gij iets doen zult, waarvoor gij niet in het geloof om Gods hulp kunt bidden, en dat kunt gij niet als gij op wraak zint."

2. Wij moeten ons in Gods handen stellen het aan Hem overlaten om onze zaak te bepleiten, ons recht te handhaven, en af te rekenen met hen, die ons onrecht doen, op zo'n wijze als Hij geschikt oordeelt en op Zijn eigen bestemde tijd. "*Wacht op de Heere*, op Zijn welbehagen, berust in Zijn wil en hij zegt niet dat Hij hem zal straffen, die u geschaad of beledigd heeft, in plaats van dat te begeren, moet gij hem vergeven en voor hem bidden, maar dat *Hij u zal verlossen* en dat is genoeg. Hij zal u beschermen, zodat uw voorbijzien van een belediging u niet (zoals men gewoonlijk vreest) aan een andere zal blootstellen, ja Hij zal u goed vergelden en uw lijdzaamheid aanmoedigen," zoals David gehoopt heeft, toen Simeï hem vloekte, 2 Samuel 16:12.

Spreuken 20:23

Dit is van dezelfde strekking als hetgeen gezegd werd in vers 10.

1. Het wordt hier herhaald, omdat het een zonde is, die God dubbel haat, zoals liegen (hetwelk van dezelfde aard is als deze zonde) tweemaal genoemd is onder de zeven dingen, die God haat, Hoofdstuk 6:17, 19, en omdat het een zonde is, die waarschijnlijk toenmaals in Israël veelvuldig bedreven werd, weshalve men haar gering achtte alsof er geen kwaad in stak, onder voorwendsel dat, daar dit het algemene gebruik was, er zonder deze praktijken geen handel was te drijven.

2. Hier wordt er bijgevoegd: *de bedrieglijke weegschaal is niet goed* om te kennen te geven, dat zij niet slechts een gruwel is voor God, maar ook onnut is voor de zondaar zelf, er is werkelijk geen goed door te behalen, neen, zelfs geen goed koopje, want een koop, gesloten door bedrog, zal blijken in het einde verlies te zijn.

Spreuken 20:24

Hier wordt ons geleerd:

1. Dat wij in al onze zaken van God afhankelijk zijn, al onze natuurlijke handelingen hangen af van Zijn voorzienigheid, al onze geestelijke handelingen van Zijn genade. De beste mens is niet beter dan God hem maakt, en ieder schepsel is datgene voor ons, wat God wil dat het voor ons zijn zal. Onze ondernemingen slagen, niet naar wij het begeren en bedoelen, maar zoals God ze beschikt en bestuurt, De treden zelfs van een sterke man dat is de betekenis van het woord zijn *van de Heere*, want zonder God is zijn kracht zwakheid, en de strijd is niet altijd van de helden.

2. Dat wij toekomstige gebeurtenissen niet voorzien, en ze dus niet vooraf kunnen beramen, *hoe zou een mens zijn weg verstaan*. Hoe kan hij zeggen wat hem zal wedervaren, daar Gods raad nopens hem verborgen is? En daarom: hoe kan hij uit zichzelf beramen wat hij doen zal, zonder het bestuur en de leiding van God? Wij verstaan zo weinig onze weg, dat wij niet weten wat goed voor ons is, en daarom moeten wij van de nood een deugd maken, en onze weg de Heere bevelen, Zijn leiding volgen, en ons aan de beschikking van Gods voorzienigheid onderwerpen.

Spreuken 20:25

Hier wordt gezegd, dat de mensen verstrikt worden door twee dingen, door welke God grotelijks wordt beledigd. Zij worden er niet slechts door verstrikt in schuld, maar in moeite en benauwdheid, en ten laatste in verderf.

1. Heiligschennis, van de mensen vervreemden van heilige dingen om ze tot hun eigen gebruik aan te wenden, hetgeen hier ze te *verslinden* wordt genoemd. Wat op enigerlei wijze toegewijd is aan de dienst en de eer van God, aan het onderhouden van de Goddelijke eredienst, of aan de ondersteuning van de armen, behoort nauwgezet voor deze doeleinden bewaard te worden, en zij, die ze direct of indirect verduisteren, of het doel, waarvoor het gegeven werd, in de weg staan, zullen zeer veel te verantwoorden hebben. Zal een mens God beroven in de tienden en het hefoffer? Maleáchi 3:8. Zij die hun Godsdienstige handelingen, hun prediken en bidden haastig verrichten om er maar spoedig klaar mee te zijn, kunnen gezegd worden *het heilige te verslinden*.

2. Verbondsverbreking. Het is een strik voor een mens om, nadat hij geloften aan God gedaan heeft, een onderzoek in te stellen, hoe hij er aan zou kunnen ontkomen om ze betalen. Indien de zaak, waarvoor hij de geloften deed, twijfelachtig was, en de uitdrukkingen, die hij gebruikte, dubbelzinnig waren, dan was dit zijn schuld, hij had ze met groter omzichtigheid en na rijpe overweging moeten doen, want hij zal in groter strijd en moeilijkheid zijn (indien hij teder van geweten is) zo hij daarna onderzoek gaat doen, Prediker 5:6, want als wij onze mond tot de Heere geopend hebben, dan is het te laat om ons woord terug te nemen, Handelingen 5:4.

Spreuken 20:26

Zie hier:

1. Wat de plicht is van de magistraten willen zij een verschrikking wezen voor de boosdoeners. Zij moeten *de goddelozen verstrooien*, die in verbond met elkaar zijn, om elkaar te helpen en aan te moedigen in het doen van kwaad, en dit kan niet anders geschieden, dan door *het rad over hen te brengen*, door de bestaande wetten tegen hen ten uitvoer te brengen, hun macht te vernietigen en hun plannen te verijdelen. Er moet soms strengheid worden gebruikt, om het land te bevrijden van hen, die openlijk slecht en schadelijk zijn, verdorven en verdervende zijn.

2. Welke eigenschap de magistraten hiervoor nodig hebben, zij moeten beide vroom en verstandig zijn, want het is de wijze koning die beide Godsdienstig en verstandig is, die waarschijnlijk de onderdrukking van de ondeugd en de verbetering van de zeden kan teweegbrengen.

Spreuken 20:27

Wij hebben hier de waardigheid van de ziel, de grote ziel van de mens, het licht, dat ieder mens verlicht.

1. Het is een Goddelijk licht, het is de lamp *des Heeren*, een lamp door Hem ontstoken want het is de inblazing des Almachtigen, die ons verstand geeft. Hij formeert de geest des mensen binnen in hem. Het is naar het beeld Gods, dat de mens geschapen is in kennis. Het geweten is Gods vertegenwoordiger in de ziel, het is een lamp, niet alleen ontstoken door Hem, maar voor Hem. De Vader van de geesten wordt daarom de Vader van de lichten genoemd.

2. Het is een ontdekkend licht. Met behulp van de rede komen wij er toe om de mensen te kennen, hun karakter te beoordelen, en tot hun plannen door te dringen. Met behulp van het geweten komen wij er toe onszelf te kennen. De geest des mensen heeft zelfbewustzijn, 1 Korinthe 2:11, hij doorgrondt de neigingen en aandoeningen van de ziel, looft hetgeen goed is, veroordeelt wat slecht is, en oordeelt de gedachten en bedoelingen des harten. Dat is het ambt, dat is de kracht van het geweten, en daarom is het van het grootste belang voor ons, om er voor te zorgen dat het goed zij ingelicht, en het onergerlijk te houden.

Spreuken 20:28

Hier hebben wij:

1. De deugden van een goed koning: *weldadigheid en waarheid*, inzonderheid weldadigheid, want die wordt hier tweemaal genoemd. Hij moet stipt getrouw zijn aan zijn woord, hij moet oprecht zijn, en alle geveinsdheid verafschuwen, hij moet zich nauwgezet kwijten van al de plichten, die op hem rusten, waarheid beschermen en ondersteunen. Hij moet ook heersen met goedertierenheid, en de genegenheid zijns volks winnen door alle daden van medelijden. *Goedertierenheid en waarheid* zijn de heerlijkheid van Gods troon, en koningen worden goden genoemd.

2. De voordelen die hij er door verkrijgt. Deze deugden zullen zijn persoon bewaren en zijn regering ondersteunen, zullen hem veilig en gerust doen zijn, bemind door zijn eigen volk en gevreesd door zijn vijanden, indien het mogelijk zou zijn, dat hij ze heeft.

Spreuken 20:29

Dit toont aan dat beide, jong en oud, hun voordelen hebben, en daarom moeten beide ieder naar zijn vermogen, het openbare welzijn dienen, en geen hunner de anderen benijden, noch verachten.

1. Laat de ouden de jongen niet verachten want zij zijn sterk en geschikt tot handelen in staat om door hun zaken heen te komen en moeilijkheden te overwinnen, waarmee de ouden en zwakken niet kunnen worstelen. *Der jongelingen sieraad is hun kracht*, mits zij haar goed gebruiken haar gebruiken in de dienst van God en van hun land, niet in de dienst van hun lusten en zij er niet hoogmoedig op zijn, noch er op vertrouwen.

2. Laat jonge mensen de ouden niet verachten want zij zijn ernstig en bezadigd, geschikt voor de raad, en hoewel zij de kracht niet hebben, die jonge mensen bezitten, hebben zij toch meer wijsheid en ervaring. "Juniore ad labores, seniores ad honoris. Arbeid is voor de jongen, eer voor de ouden." God heeft op de oude man eer gelegd, want zijn grijsheid is zijn heerlijkheid. Zie Daniel 7:9.

Spreuken 20:30

1. Velen hebben strenge bestraffingen van node. Sommige kinderen zijn zo stijfhoofdig, dat hun ouders niets met hen kunnen uitrichten zonder scherpe tuchtiging, sommige misdadigers moeten de strengheid van de wet gevoelen en zachte middelen van de openbare gerechtigheid, werken niets bij hen uit, zij moeten bont en blauw worden geslagen. En de alwijze God ziet dat Zijn eigen kinderen soms zeer scherpe beproevingen van node hebben.

2. Strenge bestraffingen doen soms zeer veel goed, zoals bijtmiddelen de genezing van een wond bevorderen, het hoogmoedige vlees wegvreten. De roede drijft zelfs de dwaasheid uit, die in het hart gebonden was, en zuivert er het kwaad uit.

3. Dikwijls gebeurt het dat zij, die strenge bestraffing het meest van node hebben, ze het slechtst kunnen dragen. Zodanig is de verdorvenheid van de natuur, dat de mensen er even afkerig van zijn om scherp bestraft te worden voor hun zonden, als om geslagen te worden totdat hun gebeente pijn heeft. De tucht is onaangenaam voor degene, die het pad verlaat, en toch is zij goed voor hem, Hebreeën 12:11.

HOOFDSTUK 21

1 Des konings hart is in de hand des HEEREN als waterbeken. Hij neigt het tot al wat Hij wil. 2 Alle weg des mensen is recht in zijn ogen; maar de HEERE weegt de harten. 3 Gerechtigheid en recht te doen is bij de HEERE uitgelezener dan offer. 4 Hoogheid der ogen, en trotsheid des harten, en de ploeging der goddelozen, zijn zonde. 5 De gedachten des vlijtigen zijn alleen tot overschot; maar van een ieder, die haastig is, alleen tot gebrek. 6 Te arbeiden om schatten met een valse tong, is een voortgedrevene ijdelheid dergenen, die de dood zoeken. 7 De verwoesting der goddelozen zal hen doorsnijden, omdat zij weigeren recht te doen. 8 De weg des mensen is gans verkeerd en vreemd; maar het werk des zuiveren is recht. 9 Het is beter te wonen op een hoek van het dak, dan met een kijfachtige huisvrouw, en dat in een huis van gezelschap. 10 De ziel des goddelozen begeert het kwaad; zijn naaste krijgt geen genade in zijn ogen. 11 Als men de spotter straft, wordt de slechte wijs; en als men de wijze onderricht, neemt hij wetenschap aan. 12 De rechtvaardige let verstandelijk op des goddelozen huis, als God de goddelozen in het kwaad stort. 13 Die zijn oor stopt voor het geschrei des armen, die zal ook roepen, en niet verhoord worden. 14 Een gift in het verborgene houdt de toorn onder, en een geschenk in de schoot de sterke grimmigheid. 15 Het is de rechtvaardige een blijdschap recht te doen; maar voor de werkers der ongerechtigheid is het verschrikking. 16 Een mens, die van de weg des verstands afdwaalt, zal in de gemeente der doden rusten. 17 Die blijdschap liefheeft, die zal gebrek lijden; die wijn en olie liefheeft, zal niet rijk worden. 18 De goddeloze is een rantsoen voor de rechtvaardigen, en de trouweloze voor de oprechten. 19 Het is beter te wonen in een woest land, dan bij een zeer kijfachtige en toornige huisvrouw. 20 In des wijzen woning is een gewenste schat, en olie; maar een zot mens verslindt zulks. 21 Die rechtvaardigheid en weldadigheid najaagt, zal het leven, rechtvaardigheid en eer vinden. 22 De wijze beklimt de stad der geweldigen, en werpt de sterkte huns vertrouwens neder. 23 Die zijn mond en zijn tong bewaart, bewaart zijn ziel van benauwdheden. 24 Die een hovaardig pocher is, zijn naam is spotter; hij gaat met hovaardige verbolgenheid te werk. 25 De begeerte des luiaards zal hem doden, want zijn handen weigeren te werken. 26 de gansen dag begeert hij begeerlijke dingen; maar de rechtvaardige zal geven, en niet inhouden. 27 Het offer der goddelozen is een gruwel; hoeveel te meer, als zij het met een schandelijk voornemen brengen! 28 Een leugenachtig getuige zal vergaan; en een man, die hoort, zal spreken tot overwinning. 29 Een goddeloos man sterkt zich in zijn aangezicht; maar de oprechte, die maakt zijn weg vast. 30 Er is geen wijsheid, en er is geen verstand, en er is geen raad tegen de HEERE. 31 Het paard wordt bereid tegen de dag des strijds; maar de overwinning is des HEEREN.

Spreuken 21:1

Zelfs het hart van de mensen is in Gods hand, en niet alleen hun treden, zoals hij gezegd heeft in Hoofdstuk 20:24. God kan der mensen zin veranderen, kan door een krachtige, onmerkbare werking op hun gemoed hen afwenden van hetgeen, waarop zij het meest hun zinnen gezet schenen te hebben, en hen neigen tot hetgeen, waarvan zij het meest afkerig schenen te zijn, zoals de landman door kanaal en waterloop, het water naar welgevallen over zijn land leidt, hetgeen de aard van het water niet verandert, noch er geweld op uitoefent, evenmin als Gods voorzienigheid op de vrije wil des mensen, die hem ingeschapen is, geweld oefent, maar er de loop van leidt om Zijn eigen doeleinden te dienen. Zelfs het hart van de koningen is dit, niettegenstaande hun macht en kroonrecht, evenzeer als het hart van geheel gewone particulieren. *Het hart van koningen* is voor ons ondoorgrondelijk, en nog veel minder kunnen wij hun hart besturen of leiden. Gelijk zij hun "arcana imperii" hun staatsgeheimen, hebben, zo hebben zij ook de rechten en voorrechten van hun kroon, maar de grote God heeft hen niet alleen onder Zijn oog, maar in Zijn hand. Koningen zijn wat Hij hen doet zijn. Zij, die de meest onbeperkte macht hebben, zijn onder Gods regering en aan Zijn bestuur onderworpen Openbaring 17:17, Ezra 7:27.

Spreuken 21:2

Wij zijn allen geneigd om partijdig te zijn in ons oordeel onszelf en over onze daden, een te gunstige mening te hebben van ons eigen karakter. alsof daar niets aan haverde. *Alle weg des*

lelijke zaak een schoon aanzien te geven, en datgene recht voor zich te doen schijnen, dat alles behalve recht is, teneinde aldus het geweten tot zwijgen te brengen. Wij zijn er zeker van dat Gods oordeel ons aangaande naar waarheid is. Hoe ook ons oordeel moge wezen over onszelf, *de Heere weegt de harten*. God ziet op het hart, en daarnaar beoordeelt Hij de mensen, Hij beoordeelt hun daden naar hun beginselen en bedoelingen, en Zijn oordeel daarover is even nauwkeurig als het onze over hetgeen wij het meest wegen, ja meer nauwkeurig, Hij weegt het in een onfeilbaar zuivere weegschaal, Hoofdstuk 16:2.

Spreuken 21:3

1. Hier wordt te kennen gegeven, dat velen zich misleiden met de waan, dat hun offeren van offeranden hen vrijstelt van het doen van gerechtigheid, hun ontheffing zal bezorgen van de schuld hunner ongerechtigheid, en dit maakt, dat hun *weg recht schijnt in hun ogen*, vers 2. Wij hebben gevestigd, Jesaja 53:3, dankofferen zijn bij mij, Spreuken 7:14.

2. Het is duidelijk uitgesproken, dat een goed leven te leiden, recht te doen, weldadigheid lief te hebben, Gode meer welbehaaglijk is dan de prachtigste en kostbaarste offers. De offers waren door God ingesteld, en waren toenmaals welbehaaglijk aan God, als zij geofferd werden in geloof en met berouw over de zonde, maar anders niet, Jesaja 1:11 en vervolgens. Maar aan zedelijke plichten werd de voorkeur gegeven boven hen, 1 Samuel 15:22, hetgeen te kennen geeft dat er in henzelf geen voortreffelijkheid was, en dat de verplichting om ze te brengen niet altyddurend was, Micha 6:6-8. Veel van de Godsdienst is gelegen in het doen van recht en gerechtigheid uit een beginsel van plicht jegens God, minachting van de wereld en liefde tot onze naaste en dit is Gode meer welbehaaglijk dan alle brandoffers en slachtoffers, Markus 12:33.

Spreuken 21:4

Dit kan genomen worden als ons aantoonende:

1. De kenmerken van een goddeloze. Hij, *die hoog van ogen en trots van hart is*, die zich onbeschaamd en minachtend gedraagt tegenover God en de mens, die altijd aan het complotteren is, het een of ander kwaad bedenkende en beramende, is in waarheid een goddeloos man. Het licht *van de goddelozen is zonde*. Zonde is de trots, de eerezucht, de roem en blijdschap, en het werk van de goddelozen.

2. De ellende van een goddeloze. Zijn hooggespannen verwachtingen, zijn grootse plannen, zijn keurig uitgewerkte berekeningen zijn hem zonde, hij laadt er schuld mee op zich, en aldus bereidt hij zich moeite en verdriet. Zelfs het werk van goddeloze mensen is, zowel als hun vermaak, niets anders dan zonde. Aldus bisschop Patrick. Zij doen alles om hun lusten te dienen, en slaan geen acht op de eer van God, en daarom is *hun ploegen zonde*, en geen wonder, als zelfs hun offer dit is, Hoofdstuk 15:8.

Spreuken 21:5

Hier is:

1. Het middel om rijk te worden, als wij in welstand en gerieflijk willen leven in de wereld, dan moeten wij vlijtig zijn in onze zaken, en niet terugdeinzen voor de arbeid en de moeite ervan, maar er ons nauwgezet op toeleggen van alle voordelen en gelegenheden gebruik maken, en wat wij doen, doen met al onze macht. Toch moeten wij er niet haastig in zijn, onszelf en anderen er niet in voortjagen maar gestadig aan werken, waardoor naar wij zeggen veel op een dag afgedaan kan worden. En met vlijt moet overleg gepaard gaan, *de gedachten*

een mens aldus wijs en naarstig? Hij zal genoeg hebben om van te leven.

2. Het middel om arm te worden. Zij, die haastig zijn, roekeloos en onnadenkend zijn ten opzichte van hun zaken, de tijd niet willen nemen om na te denken en te overleggen, gretig naar winst verlangen, hetzij die door recht of onrecht verkregen wordt, zich haasten om rijk te worden door onrechtmatige praktijken of onverstandige plannen, zijn goed op weg naar armoede. Hun gedachten en overleggingen door welke zij hopen zich te verheffen, zullen hen in het verderf storten.

Spreuken 21:6

Dit toont de dwaasheid aan van hen, die hopen zich te verrijken door oneerlijke handelingen, door hen met wie zij te doen hebben te verdrukken en te bedriegen, door een vals getuigenis af te leggen, door bedrieglijke contracten, van hen die niet nauwgezet van geweten zijn bij hun verklaringen, als erdoor leugen winst te behalen is. Door zulke middelen kunnen dezen misschien schatten bijeenbrengen of hetgeen zij voor schatten houden, maar 1. Zij zullen de voldoening niet erlangen, die zij verwachten. *het is een voortgedreven ijdelheid*, - het zal hun teleurstelling en kwelling des geestes baren. Zij zullen er het genot niet van hebben, zij kunnen er niet op vertrouwen, en zo zijn zij in voortdurende onrust, het zal door hun eigen geweten en door de afkeuring van de mensen *voortgedreven worden*, laat hen verwachten altijd gejaagd te zijn.

2. Zij zullen de verwoesting ontmoeten, die zij niet verwachten. Terwijl zij door zulke onwettige middelen rijkdom zoeken te verkrijgen, zoeken zij in werkelijkheid de dood, zij stellen zich bloot aan de afgunst en de kwaadwilligheid van de mensen door de schatten, die zij verkrijgen, en aan de toorn en de vloek van God door de valse tong, waarmee zij ze verkregen hebben, die Hij op henzelf zal doen aanstoten, om hen neer te slingeren in de hel.

Spreuken 21:7

De roverij van de goddelozen zal hen verderven. omdat zij weigeren recht te doen.

1. Zie hier de aard van de ongerechtigheid, geld te verkrijgen door een valse tong, vers 6, door te liegen, is niet beter dan roverij. Bedriegen is stelen, gij kunt evengoed iemands zakken rollen als hem door een leugen te bedriegen bij het sluiten van een koop, waartegen hij zich niet kon beschutten dan door u niet te geloven, en het zal de roverij niet verontschuldigen te zeggen, dat het aan hem stond u te geloven of niet te geloven.

2. De oorzaak van de ongerechtigheid. De mensen weigeren recht te doen, zij willen niet aan iedereen geven wat hem toekomt, maar houden het terug, en nalaten om recht te doen baant de weg voor het doen van onrecht, ten laatste gaan zij zelfs over tot roverij. Zij, die weigeren recht te doen, zullen verkiezen onrecht te doen.

3. De uitwerking, het gevolg van onrecht, het onrecht zal op het hoofd des zondaars zelf wederkeren. De roverij van de goddelozen zal hen verschrikken, zo lezen het sommigen, hun geweten zal ontzet en verschrikt zijn, zal hen snijden, zal hen in stukken zagen zo lezen het anderen, zij zal *hen verwoesten*, hier en voor eeuwig, en daarom heeft hij gezegd, vers 6, zij zoeken de dood.

Spreuken 21:8

Dit toont aan dat der mensen weg is zoals zijzelf zijn.

1. Boze mensen hebben boze wegen. Als de mens verkeerd is, is ook zijn weg vreemd, en dit is

allen afgeweken, Psalm 14:2, 3, alle vlees heeft zijn weg verdorven. Maar de verkeerde mens, de man van bedrog, die in alles wat hij doet met list en slinkse streken te werk gaat, zijn weg is vreemd, in strijd met alle regelen van eer en eerlijkheid, hij is vreemd, want gij weet niet waar hem te vinden, of wanneer gij hem hebt, hij is vreemd, want hij is vervreemd van alle goed, en vervreemdt de mensen van God en Zijn gunst, hij is hetgeen Hij van verre ziet, en dat doen ook alle eerlijke lieden.

2. Mensen, die zuiver zijn, tonen zich als zodanig in hun werken, want die zijn recht, rechtvaardig en regelmatig, welbehaaglijk aan God en goedgekeurd door de mensen. De weg van het mensdom in zijn afval is verkeerd en vreemd, maar de zuiveren, zij, die door God genade uit die staat verlost zijn, van welke hier en daar een gevonden wordt, *hun werk is recht*, zoals dat van Noach in de oude wereld, Genesis 7:1.

Spreuken 21:9

1. Zie hier welk een grote beproeving het is voor een man, om een kiffachtige vrouw tot huisvrouw te hebben, die bij iedere gelegenheid, en soms zonder een gelegenheid of aanleiding, in drift en woede ontsteekt en hem, of degenen die om haar heen zijn, bekijft, zij is gemelijk en bitter, vergramd op haar kinderen en dienstdoden, en kwellend voor haar man. Als iemand een ruim, prachtig ingericht huis heeft, geschikt voor gezellig verkeer, dan zal dit het genot ervan voor hem verbitteren, het zal hem en zijn huis ongezellig maken, ongeschikt voor de omgang met vrienden. Het maakt dat een man zich schaamt over zijn keus en zijn bestier, en stoort het gezelschap.

2. Wat menig man genoodzaakt is te doen onder zo'n beproeving. Hij kan zijn gezag niet ophouden, hij vindt het nutteloos om de onredelijke hartstocht tegen te spreken, want die is onhandelbaar en woedt slechts te meer. Zijn wijsheid en genade laten hem niet toe om schelden voor schelden te vergelden, noch zijn huwelijksliefde om strengheid te gebruiken, en daarom acht hij, dat het beste voor hem is om zich terug te trekken *op een hoek van het dak* daar eenzaam neer te zitten buiten het gehoor van het geraas en getier, en als hij zich daar nuttig bezighoudt, dat hij wel kan, dan is dit ook het beste wat hij doen kan. Het is beter zo te doen dan het huis uit te gaan en zich in slecht gezelschap te begeven om daar afleiding en vermaak te zoeken, zoals velen doen die evenals Adam, de zonde hunner vrouw tot een verontschuldiging aanvoeren van hun eigen zonde.

Spreuken 21:10

Zie hier het karakter van een zeer goddeloos man.

1. Zijn sterke neiging om kwaad te doen *zijn ziel zelfs begeert het kwaad*, begeert dat kwaad gedaan zal worden, en dat hij het genoegen zal hebben, niet alleen van het te zien, maar van er de hand in te hebben, eraan mee te doen, de wortel van de goddeloosheid is in zijn ziel, de begeerte van de mensen om kwaad te doen, dat is de begeerte, die ontvangen hebbende, zonde baart.

2. Zijn sterke afkeer van goed te doen. *Zijn naaste*, zijn vriend, zijn naaste bloedverwant, *krijgt geen genade in zijn ogen*, kan niet de minste vriendelijkheid van hem verkrijgen, al is hij ook in de grootste nood. En als hij het kwade najaagt, waar hij zijn hart zo op gezet heeft, dan zal hij niemand sparen, die hem daarvoor in de weg is, zijn naaste nabuur, zijn naaste bloedverwant zal niet beter behandeld worden dan een vreemde, dan een vijand.

Spreuken 21:11

welke de onnozele wijs gemaakt kan worden.

1. Door de straf, die toegepast wordt op hen, die onverbeterlijk slecht zijn. Als de wet ten uitvoer wordt gelegd tegen een spotter, dan zal zelfs de onnozele er door opgeschrikt worden, en meer dan tevoren het kwaad bespeuren van de zonde, hij zal er zich door laten waarschuwen en op zijn hoede wezen.

2. Door het onderricht, dat gegeven wordt aan hen, die wijs zijn en onderwezen willen worden. *Als de wijze onderricht wordt door de prediking des Woords, dan neemt hij*, niet alleen de wijze zelf, maar ook de onnozele *wetenschap aan*. Het is volstrekt geen onrecht om een goede les voor onszelf aan te nemen, die voor een ander bestemd was.

Spreuken 21:12

1. Zoals wij dit vers lezen toont het de reden aan, waarom Godvruchtige mensen, als zij er toe komen om een recht begrip te hebben van de dingen, de voorspoed van de boosdoeners niet zullen benijden. Als zij *letten op het huis des goddelozen*, en misschien zien hoe vol het is van de goede dingen van dit leven, dan zijn zij in verzoeking om hem te benijden, maar als zij er *verstandig* op letten, als zij er opzien met het oog des geloofs, als zij zien dat *God de goddelozen om hun goddeloosheid in het kwaad stort*, dat er een vloek is op hun woning, die er gewis eerlang het verderf van zal wezen, dan zien zij meer reden om hen te verachten of te beklagen, dan hen te vrezen of te benijden.

2. Sommigen geven er een anderen zin aan. De rechtvaardige, de rechter of magistraat, aan wie de uitvoering van de gerechtigheid en het bewaren van de openbaren vrede is opgedragen, onderzoekt het huis van de goddeloze, doet er huiszoeking naar wapenen of gestolen goederen, stelt een nauwkeurig onderzoek in naar zijn gezin en het karakter van hen die om hen heen zijn, teneinde met de macht die hij bezit, de goddelozen om hun goddeloosheid terneder te werpen, en hen te beletten nog meer kwaad te doen, het nest in brand te steken, waarin de roofvogels of de onreine vogels geherbergd worden.

Spreuken 21:13

Hier is de beschrijving en het oordeel van een onbarmhartig man.

1. De beschrijving van hem. *Hij stopt zijn oor voor het geschrei des armen*, het geschrei van zijn gebrek en zijn ellende, hij is besloten er geen kennis van te nemen, voor het geschrei van zijn smeking, hij is besloten er niet eens naar te horen, hij verjaagt hem van zijn deur, verbiedt hem om in zijn nabijheid te komen, of, zo hij het niet kan vermijden hem te horen, dan zal hij toch geen acht op hem slaan, niet bewogen worden door zijn klachten, zich niet laten verbidden door zijn aanhoudend geroep, hij sluit de ingewanden van zijn barmhartigheden toe, en dat staat gelijk met het stoppen van zijn oor, Handelingen 7:57.

2. Zijn oordeel. Hij zal zelf in nood komen, die hem *zal* doen *roepen*, en dan zal hij *niet verhoord worden*. De mensen zullen hem niet verhoren, maar hem doen zoals hij anderen gedaan heeft. God zal hem niet verhoren, want een onbarmhartig oordeel zal gaan over degene, die geen barmhartigheid gedaan heeft, Jakobus 2:13, en aan hem, die op aarde een kruimkens brood geweigerd heeft, zal in de hel een druppel water geweigerd worden. God zal doof zijn voor de gebeden van hen, die doof zijn voor het geschrei van de armen, dat, indien het niet gehoord wordt door ons, gehoord zal worden tegen ons, Exodus 22:23.

Spreuken 21:14

toorn. O hoe groot is de kracht van sterke toorn! En toch zal een schoon geschenk, met overleg gegeven, van sommige mensen de toorn doen bedaren, toen hij onverzoenlijk scheen. Geldgierigheid is gewoonlijk de heersende zonde, zij heerst over andere lusten. "Pecuniae obediunt omnia. Het geld beheerst alles." Zo heeft Jakob Ezau, en Abigail David verzoend.

2. Het beleid, dat gemeenlijk gevolgd wordt bij het geven en ontvangen van geschenken, het moet *een gift zijn in het verborgen, een geschenk in de schoot*, want hij, die het aanneemt, wil niet dat men denkt, dat hij het heeft begeerd, wil niet dat zijn aannemen ervan bekend wordt, en hij wil zich ook niet verplicht gevoelen jegens hem, die hem heeft beledigd. Maar als het stil en in het verborgen gedaan wordt, dan is alles wel. Niemand moet al te openhartig zijn in het geven van een geschenk, niet roemen op de geschenken die hij zendt, maar als het een gift is om het recht te verkeren, dan is dit zo ergerlijk, dat zij die van geschenken houden, er zich toch over schamen.

Spreuken 21:15

1. Het is voor Godvruchtige mensen een genot en genoegen, beide om te zien dat recht en gerechtigheid gedaan wordt door de regering waaronder zij leven, en het onrecht te zien tegengegaan en gestraft, en om zelf naar hun vermogen recht en gerechtigheid te doen, en te beoefenen. Zij doen niet slechts recht, maar doet het met genoegen, niet slechts uit vrees voor schande, maar uit liefde tot de deugd.

2. Het is voor goddelozen een verschrikking om de wetten te zien uitvoeren tegen ondeugd en heiligschennis, het is verderf en verwoesting voor hen, gelijk het ook een kwelling voor hen is gedwongen te zijn, hetzij om hun eer op te houden, of uit vrees voor straf zelf *recht te doen*. Of, als wij het nemen zoals wij het lezen, dan is de betekenis: Er is waar genot in de beoefening van de Godsdienst, maar stellige verwoesting aan het einde van alle ondeugende weg en wandel.

Spreuken 21:16

Hier is:

1. De zondaar op zijn zwerftocht, *hij dwaalt af van de weg des verstands*, en heeft hij eenmaal die goede weg verlaten, dan dwaalt hij eindeloos rond. De weg van de Godsdienst is de weg des verstands, zij, die niet waarlijk vroom zijn, zijn niet waarlijk verstandig, zij die afdwalen uit die weg, breken heen door de heg, die God gezet heeft, en volgen de leiding van de wereld en van het vlees, en dwalen als schapen.

2. De zondaar in zijn rust, of liever in zijn verderf. Hij zal rusten, maar niet in vrede in de vergadering van de reuzen, de zondaren van de oude wereld, die weggevaagd werden door de zondvloed, met die verwoesting wordt de verdoemenis van de zondaren vergeleken, zoals zij soms vergeleken wordt bij de verwoesting van Sodom, als zij gezegd worden hun deel te hebben in vuur en sulfer. Of in de gemeente van de verdoemden, die onder de macht zijn van de tweede dood. Er is een grote gemeente van veroordeelde zondaren, in bundelkens gebonden voor het vuur, en daarin zullen zij blijven, blijven tot in eeuwigheid, die buitengesloten zijn van de vergadering van de rechtvaardigen. Hij, die de weg naar de hemel verlaat, zal, indien hij er niet toe terugkeert, gewis neerzinken in de diepte van de hel.

Spreuken 21:17

Hier is een argument tegen een wellustig weelderig leven, ontleend aan het verderf, dat daardoor over der mensen tijdelijke belangen gebracht wordt. Hier is:

1. De beschrijving van een epicurist. Hij *heeft blijdschap lief*, dat is: hij bemint het vermaak, de dartele blijdschap van de wereld. God veroorlooft ons om het vermaak van de zinnen met soberheid en matigheid te genieten, wijn, die het hart verheugt en de geest opwekt, en olie om het aangezicht te doen blinken, maar hij, die deze liefheeft, er zijn hart op zet, ze vurig begeert al de genietingen van de zinnen wil smaken, deze als het kostelijkste vermaak beschouwt, en dus geen smaak heeft voor geestelijke genietingen, is een epicurist, 2 Timotheüs 3:4.

2. De straf van een epicurist in deze wereld: *hij zal gebrek lijden*, want de genietingen van de zinnen kunnen niet dan met grote onkosten bevredigd worden, en er zijn voorbeelden van dat mensen gebrek hebben aan de noodzakelijkste levensbehoeften en van aalmoezen leven, die eens niet konden leven zonder lekkernijen en verscheidenheid van keur van spijzen. Menige pronker wordt een bedelaar.

Spreuken 21:18

Dit geeft te kennen:

1. Wat door de gerechtigheid van de mensen moest geschieden. *De goddelozen*, die de beroerders zijn van een land, moeten gestraft worden ter voorkoming en ter afwending van nationale oordelen, die anders over een land gebracht zouden worden, en door welke zelfs de rechtvaardigen menigmaal getroffen worden. Zo was Achan, toen hij gestenigd werd, *een rantsoen* voor het leger van *het rechtvaardige* Israël, en waren de zeven zonen van Saul, toen zij gehangen werden, *een rantsoen* voor het koninkrijk van de *rechtvaardigen* David.

2. Wat dikwijls door de voorzienigheid Gods gedaan wordt. De rechtvaardige wordt uit benauwdheid bevrijd, en de goddeloze komt in zijn plaats, en schijnt dus een rantsoen voor hem te zijn, Hoofdstuk 11:8. God zal eerder vele goddelozen laten uitroeien, dan dat Hij Zijn eigen volk zal verlaten. Ik heb mensen in uw plaats gegeven, Jesaja 43:3, 4.

Spreuken 21:19

Ongebreidelde drift verbittert en bederft de lieflijkheid van familiebetrekkingen. Een gemelijke, toornige huisvrouw maakt het leven van haar echtgenoot onrustig, voor wie zij een troost en een hulp behoorde te wezen. Diegenen kunnen niet in vrede en geluk samenwonen, die niet in vrede en liefde samen kunnen wonen. Zelfs zij, die een vlees zijn, hebben, zo zij daarbij niet van een geest zijn, geen blijdschap, geen genot in hun vereniging. Het is beter geen gezelschap te hebben dan slecht gezelschap te hebben. De huisvrouw uws verbonds is uw gezellin, maar als zij gemelijk en tergend is, dan *is het beter* eenzaam in *een woest land* te wonen, blootgesteld aan wind en weer, dan in gezelschap met haar. Een mens kan beter van God en zichzelf genieten in een woestijn dan onder twistzieke bloedverwanten en naburen. Zie vers 9.

Spreuken 21:20

Zij, die wijs zijn, zullen vermeerderen wat zij hebben en in overvloed leven. Hun wijsheid zal hen leren hun uitgaven in evenredigheid te brengen met hun inkomen, en iets te sparen voor later, zodat er *een schat* van begeerde dingen is, en zoveel als begeerd moet worden, een goede voorraad van alle geschikte dingen, intijds bewaard en weggelegd, inzonderheid van *olie*, een van de voornaamste voortbrengselen van Kanaän, Deuteronomium 8:8. Dit is *in de woning*, of de hut, *van de wijze*, en het is beter een ouderwets huis te hebben, dat goed ingericht en wel voorzien is, dan een fraai modern huis, dat slecht behouden wordt, ledig en slecht verzorgd is. God zegent de arbeid en het streven van de wijzen, en dan zijn hun huizen goed voorzien van het nodige. Zij, die dwaas zijn, zullen van hetgeen zij hebben een verkeerd gebruik maken, zij

Zij hebben een slecht bestuur over zichzelf, die haastig verteren wat zij bezitten, maar er niet voor zorgen meer te verkrijgen. Dwaze kinderen brengen door wat hun wijze ouders opgelegd hebben. Een zondaar verteert veel goed, zoals de verloren zoon gedaan heeft.

Spreuken 21:21

1. Zie hier wat het is om van de Godsdienst ons werk te ma ken: het is *rechtvaardigheid en weldadigheid na te jagen*, ons niet te vergenoegen met gemakkelijke verrichtingen, maar met de uiterste zorg en moeite onze plicht te doen als degenen, die voorwaarts streven en vrezende tekort te schieten. Wij moeten rechtvaardigheid betrachten, en weldadigheid liefhebben, daarmee voortgaan, daarin volharden, en hoewel wij niet tot de volmaaktheid kunnen komen in deze wereld, zal het ons toch tot troost zijn dat wij er naar jagen.

2. Wat het voordeel hiervan zal zijn. Zij, die *rechtvaardigheid najagen*, zullen *rechtvaardigheid vinden*. God zal hun genade geven om goed te doen, en zij zullen er het genot en de vertroosting van smaken, zij, die er zich op toelekken om rechtvaardig te zijn jegens anderen, zullen door anderen met rechtvaardigheid worden behandeld, zullen van anderen vriendelijkheid ondervinden. De Joden, die de wet van de rechtvaardigheid zochten, zijn tot de wet van de rechtvaardigheid niet gekomen, omdat zij haar verkeerd zochten, Romeinen 9:31. Maar anders: Zoek en gij zult vinden, en daarbij ook *leven en eer*, eeuwig leven en eeuwige eer, de kroon van de rechtvaardigheid.

Spreuken 21:22

1. Zij, die macht hebben, zijn geneigd er zich grote dingen van voor te stellen. *De stad van de geweldigen*, van de machtigen, denkt dat zij onneembaar is, en daarom is haar sterkte haar vertrouwen, daarop roemt zij, daarop vertrouwt zij, en tart alle gevaar.

2. Zij, die wijsheid hebben, zullen door hun wijsheid, hoewel zij zo bescheiden zijn van niet veel te beloven, dikwijls grote dingen volbrengen, zelfs tegen hen, die zo sterk vertrouwen op hun kracht. Een goed beleid zal zelfs tegen kracht veel vermogen, en een goed beraamde en goed uitgevoerde krijgslist kan teweegbrengen dat de stad van de geweldigen wordt beklommen, en haar sterkte, waarin zij zoveel vertrouwen had, ter neer wordt geworpen. Een wijs man zal de genegenheid des volks winnen door de kracht van rede en verstand, hetgeen een veel schonere overwinning is dan die verkregen wordt door de kracht van de wapenen. Zij, die hun belang goed begrijpen zullen zich gaarne onderwerpen aan een wijs en goed man, en de sterkste muren zullen niet tegen hen bestand zijn.

Spreuken 21:23

Het is ons zeer nodig onze ziel voor benauwdheid te bewaren, er voor te bewaren om in moeilijkheden verstrikt te worden, ontrust te worden door benauwdheden, ten einde rustig in het bezit van onszelf te kunnen blijven, en onze ziel bekwaam en gereed te hebben voor de dienst van God. Zij, die hun ziel willen bewaren, moeten een wacht hebben voor de deur hunner lippen, moeten *hun mond bewaren* door matigheid, zodat er geen verboden vruchten, geen gestolen wateren ingaan, niets in overmatigheid gegeten of gedronken wordt, zij moeten ook *de tong bewaren*, opdat geen verboden woord buiten de deur van onze lippen ga, geen vuile rede. Door een voortdurende waakzaamheid over onze woorden zullen wij zeer veel kwaad voorkomen dat een ongebreidelde tong over de mensen brengt. Bewaar uw hart, en dat zal uw tong bewaren voor zonde, bewaar uw tong, en dat zal uw hart bewaren voor benauwdheid.

Ziehier het kwaad van de hovaardij.

1. Zij stelt de mensen er aan bloot om te zondigen, zij maakt hen driftig, ontsteekt in hen het vuur van een *hovaardige verbolgenheid*, zij zijn er voortdurend mee bezig, alsof het hun beroep was toornig te zijn, en zij niets anders te doen hadden dan een ruilhandel te drijven in hartstochten en bittere woorden te wisselen. De meeste toorn, die de geest van de mensen beweegt en de maatschappij in brand zet, is *hovaardige verbolgenheid*. De mensen kunnen niet de geringste veronachtzaming ondervinden, nooit ergens in gedwarsboemd of tegengesproken worden, of zij zijn uit hun humeur, terstond in woede ontstoken. Zij maakt hen ook tot spotters als zij toornig zijn, beledigend met hun tong, onbeschoft tegen hun meerderen, gebiedend en heerszuchtig jegens allen, die hen omringen, en dit alles komt alleen door de hovaardij.

2. Zij stelt de mensen bloot aan schande, ze krijgen er een slechte naam door, iedereen noemt hen *hovaardige spotters*, en daarom wil niemand iets met hen te doen hebben. Indien de mensen slechts een weinig met hun reputatie te rade wilden gaan, en met de eer hunner belijdenis, die er onder lijdt, dan zouden zij niet zo aan hun hoogmoed en hartstocht toegeven.

Spreuken 21:25-26

1. Hier is de ellende van de luiaards, *wier handen weigeren te werken* in een eerlijk beroep, waarmee zij op eerlijke wijze hun brood zouden kunnen verdienen. Zij zijn even geschikt voor arbeid als andere mensen, en er doen zich zaken voor, die zij ter hand zouden kunnen nemen en waarop zij zich met hun verstand zouden kunnen toeleggen, maar zij willen niet en zij denken dwaselijk dat zij hierin wel voor zichzelf handelen, zie Hoofdstuk 26:16. Ziel neem rust, maar in werkelijkheid zijn zij vijanden van zichzelf, want behalve dat hun luiheid hen doet hongeren, omdat zij daardoor van het nodige levensonderhoud beroofd worden, worden zij terzelfder tijd doorstoken door hun begeerten. Ofschoon hun handen weigeren te werken, houdt hun hart niet op van rijkdom te begeren en genot en eer, welke toch niet zonder arbeid verkregen kunnen worden, hun begeerten zijn gebiedend en onverzadelijk, *de gehele dag begeren zij begeerlijke dingen*, en roepen: Geef, geef, zij verwachten dat iedereen iets voor hen zal doen, hoewel zij niets voor zichzelf doen, en nog veel minder voor iemand anders. Deze begeerten nu doden hen, zij zijn hun tot een voortdurende kwelling, verbitteren hen ten dode toe, en doen hen misschien zulke gevaarlijke wegen inslaan om hun lusten te bevredigen, dat zij daardoor tot een ontijdige dood gebracht worden. Velen, die geld moesten hebben om voorziening te maken voor het vlees, en zich de moeite niet wilden geven om het door eerlijke arbeid te verkrijgen, zijn struikrovers geworden, en dat heeft hen gedood. Zij, die lui en traag zijn ten opzichte van de belangen hunner ziel, en toch een begeerte hebben naar hetgeen de zaligheid hunner ziel zou zijn, zullen door die begeerte gedood worden, zij zal hun verdoemenis verzwaren en tegen hen getuigen, dat zij overtuigd waren van de waardij van geestelijke zegeningen, maar weigerden zich de moeite te geven, die nodig was om ze te verkrijgen.

2. De eer van de eerlijken en de vlijtigen. De rechtvaardigen en vlijtigen zien hun begeerten bevredigd, en genieten niet slechts van deze voldoening, maar ook nog van de verdere voldoening van goed te doen aan anderen. De luiaards zijn altijd begerig om te ontvangen, maar de rechtvaardigen zijn altijd verzadigd en bedenken altijd om te geven, en het is zaliger te geven dan te ontvangen. Zij geven en houden niet in, geven mildelijk en verwijten niet, zij geven een deel aan zeven, ja ook aan acht, en houden niet in uit vrees van tekort te komen.

Spreuken 21:27

Het offeren van offers was een Goddelijke inzetting, en als zij geofferd werden in het geloof en

geëerd, en dan had Hij er een welbehagen in, maar zij waren Hem soms niet alleen niet welbehaaglijk, maar een gruwel, en Hij verklaarde dit, hetgeen een aanduiding was beide, dat zij niet om henzelf geëist werden, en dat er betere en krachtiger dingen weggelegd waren, als brandoffers en slachtoffers weggedaan zullen zijn. Zij waren Hem *een gruwel*:

1. Als zij door goddeloze mensen gebracht werden, die geen berouw hadden over hun zonden, hun lusten niet doodden en hun leven niet verbeterden, hetgeen de ware bedoeling en betekenis was van de offers. Kaïn bracht zijn offer. Zelfs goddelozen kunnen gevonden worden bij de uitwendige verrichtingen van de Godsverering, zij kunnen vrijwillig aan God hun beesten, hun lippen, hun knieën geven, die Hem hun hart niet geven, de Farizeeën gaven aalmoezen. Maar als de persoon een gruwel is, en ieder goddeloze is Gode een gruwel, dan kan het niet anders of de verrichting is het ook, zelfs als hij het naarstig brengt zo lezen sommigen het laatste gedeelte van het vers. Hoewel hun brandofferen steeds voor God zijn, Psalm 50:8, zijn ze Hem een gruwel.

2. Veel meer nog als zij *met een schandelijk voornemen gebracht worden*, als zij bij het brengen van de offers niet alleen hun goddeloosheid aanhielden, maar die offers dienstbaar maakten aan hun boze plannen, zoals Absaloms gelofte, Izebels vasten en de lange gebeden van de Farizeeën. Als de mensen zich vroom aanstellen om daardoor zoveel beter en gemakkelijker een hebzuchtig of boosaardig plan tot stand te brengen, als heiligheid wordt voorgewend maar goddeloosheid bedoeld wordt, dan inzonderheid is de verrichting een gruwel, Jesaja 66:5.

Spreuken 21:28

1. Hier is het oordeel van een vals getuige. Hij, die uit gunst voor de ene partij, of uit boosaardigheid tegen de andere partij een vals getuigenis aflegt, of een beëdigde verklaring doet omtrent hetgeen hij weet vals te zijn, of tenminste niet weet waar te wezen, zijn reputatie zal, als het ontdekt wordt, voor goed verloren zijn. Een mens kan in zijn haasten misschien iets zeggen, dat niet waar is, maar hij, die een vals getuigenis aflegt, doet het met overleg en plechtigheid, en dat kan niet anders dan een moedwillige zonde zijn en een verbeuren van des mensen geloofwaardigheid. Maar al zou het niet ontdekt worden, dan zal hij toch vergaan, verwoest worden, de wraak die hij over zichzelf ingeroepen heeft, toen hij de valse eed aflegde, zal over hem komen.

2. De lof van hem, die nauwgezet van geweten is. *Een man, die hoort*, gehoorzaam is aan het gebod van God dat een ieder de waarheid zal spreken met zijn naaste, hij, die niets anders getuigt dan wat hij gehoord heeft en weet waarheid te zijn, spreekt met standvastigheid, blijft zich gelijk, is nooit in tegenspraak met zichzelf, spreekt "in finem tot het einde," de mensen zullen hem geloof schenken, zullen hem ten einde toe aanhoren, hij *spreekt tot overwinning*, wint het pleit, dat de valse getuige zal verliezen, hij zal spreken tot in eeuwigheid, wat waar is, is waar tot in eeuwigheid. Een waarachtige lip zal bevestigd worden in eeuwigheid.

Spreuken 21:29

1. Hier is de trotsheid en onbeschaamdheid van een goddeloos man. Hij *sterkt zich in zijn aangezicht*, verhardt zich, maakt dat hij niet blozen kan, verhardt zich, ten einde niet te sidderen als hij de grootste misdaden begaat, hij trotseert de verschrikkingen van de wet en de bestraffingen van zijn eigen geweten, de bestraffingen van het Woord en de bestraffingen van de voorzienigheid, hij wil zijn zin hebben, en niets zal er hem in hinderen, Jesaja 57:14.

doen? Waar heb ik zin in? Dat zal ik hebben, maar: Wat behoort ik te doen, wat eist God van mij? Wat is plicht? Wat is voorzienigheid? Wat is tot stichting? En zo *maakt hij zijn weg vast* door een veilige en vaste regel.

Spreekwoorden 21:30-31

Het plannenmakende, bedrijvige deel van het mensdom wordt hier vermaand om in al zijn raadslagen en ondernemingen het oog op God te hebben en te geloven:

1. Dat er geen succes kan zijn *tegen God* en dat zij dus nooit in tegenstand tegen hem moeten handelen, in minachting van Zijn geboden, of in tegenspraak met Zijn raadsbesluiten. Ofschoon zij denken *wijsheid* te hebben, en *verstand*, en raad, dat zij de beste staatkunde en de bekwaamste staatslieden aan hun zijde hebben, zal dit alles toch, indien het *tegen de Heere is*, niet lang voorspoedig kunnen zijn en ten laatste de overhand niet hebben. Die in de hemel woont, lacht om der mensen raadslagen tegen Hem en tegen Zijn Gezalfde, en zal in weerwil van hen Zijn doel bereiken Psalm 2:1-6. Zij, die strijden tegen God bereiden zich schande en verderf. Wie het ook mogen wezen, die krijgen tegen het Lam, het Lam zal hen gewis overwinnen, Openbaring 17:14.

2. Dat er geen succes kan zijn zonder God, en dat zij daarom nooit moeten handelen zonder op Hem te steunen en te vertrouwen. Al is hun zaak ook nog zo goed, en al zijn de beschermers en voorstanders er van ook nog zo machtig en wijs en getrouw, en al zijn de middelen, die aangewend worden om het doel te bereiken, ook nog zo goed en geschikt, toch moeten zij God erkennen, en Hem meenemen. Voorzeker, middelen moeten gebruikt worden, *het paard moet bereid* worden tegen de dag des strijds en ook de voetknechten, zij moeten gewapend en geoefend worden. In Salomo's tijd hebben zelfs Israëls koningen paarden gebruikt in de oorlog, hoewel het hun verboden was ze te vermenigvuldigen, maar, met dat al, de *veiligheid is des Heeren*, vers 31. Hij kan behouden zonder legerscharen, maar legerscharen kunnen niet behouden, geen heil bewerken, zonder Hem en daarom moet Hij gezocht, moet op Hem vertrouwd worden voor succes, en als dat verkregen wordt, dan moet Hij er de eer voor ontvangen. Als wij ons bereiden voor *de dag des strijds*, dan moet het onze grote zorg zijn God tot onze vriend te maken en ons van Zijn gunst te verzekeren.

HOOFDSTUK 22

1 De naam is uitgelezen er dan grote rijkdom, de goede gunst dan zilver en dan goud. 2 Rijken en armen ontmoeten elkander; de HEERE heeft hen allen gemaakt. 3 Een kloekzinnig mens ziet het kwaad, en verbergt zich; maar de slechten gaan henen door, en worden gestraft. 4 Het loon der nederigheid, met de vreze des HEEREN, is rijkdom, en eer, en leven. 5 Doornen en strikken zijn in de weg des verkeerden; die zijn ziel bewaart, zal zich verre van die maken. 6 Leer de jongen de eerste beginselen naar de eis zijns wegs; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken. 7 De rijke heerst over de armen; en die ontleent, is des leners knecht. 8 Die onrecht zaait, zal moeite maaien; en de roede zijner verbolgenheid zal een einde nemen. 9 Die goed van oog is, die zal gezegend worden; want hij heeft van zijn brood de armen gegeven. 10 Drijf de spotter uit, en het gekijf zal weggaan, en het geschil met de schande zal ophouden. 11 Die de reinheid des harten liefheeft, wiens lippen aangenaam zijn, diens vriend is de koning. 12 De ogen des HEEREN bewaren de wetenschap; maar de zaken des trouwelozen zal Hij omkeren. 13 De luiaard zegt: Er is een leeuw buiten; ik mocht op het midden der straten gedood worden! 14 De mond der vreemde vrouwen is een diepe gracht; op welken de HEERE vergramd is, zal daarin vallen. 15 De dwaasheid is in het hart des jongen gebonden; de roede der tucht zal ze verre van hem wegdoen. 16 Die de arme verdrukt, om het zijn te vermeederen, en de rijke geeft, komt zekerlijk tot gebrek. 17 Neig uw oor, en hoor de woorden der wijzen, en stel uw hart tot mijn wetenschap; 18 Want het is liefelijk, als gij die in uw binnenste bewaart; zij zullen samen op uw lippen gepast worden. 19 Opdat uw vertrouwen op de HEERE zij, maak ik u die heden bekend; gij ook maak ze bekend. 20 Heb ik u niet heerlijke dingen geschreven van allerlei raad en wetenschap? 21 Om u bekend te maken de zekerheid van de redenen der waarheid; opdat gij de redenen der waarheid antwoorden moogt dengenen, die u zenden. 22 Beroof de arme niet, omdat hij arm is; en verbrijzel de ellendige niet in de poort. 23 Want de HEERE zal hun twistzaak twisten, en Hij zal dengenen, die hen beroven, de ziel roven. 24 Vergezelschap u niet met een grammoedige, en ga niet om met een zeer grimmig man; 25 Opdat gij zijn paden niet leert, en een strik over uw ziel haalt. 26 Wees niet onder degenen, die in de hand klappen, onder degenen, die voor schulden borg zijn. 27 Zo gij niet had om te betalen, waarom zou men uw bed van onder u wegnemen? 28 Zet de oude palen niet terug, die uw vaderen gemaakt hebben. 29 Hebt gij een man gezien, die vaardig in zijn werk is? Hij zal voor het aangezicht der koningen gesteld worden; voor het aangezicht der ongeachte lieden zal hij niet gesteld worden.

Spreuken 22:1

Hier zijn twee dingen, die kostelijker zijn, en die wij meer moeten begeren dan grote rijkdom.

1. Dat er goed van ons gesproken wordt, *een naam*, dat is: een goede naam, een naam voor goede dingen bij God en goede mensen, *is te verkiezen boven grote rijkdom*, dat is: wij moeten er ons meer op toelagen om datgene te doen, waardoor wij een goede naam verkrijgen en behouden, dan hetgeen waardoor wij een grote bezitting kunnen verkrijgen of vermeederen. Grote rijkdom brengt grote zorgen mede, stelt de mensen bloot aan gevaar, en voegt aan de mens geen wezenlijke waardij toe. Een dwaas en een schelm kunnen groter *rijkdom* hebben, maar *een goede naam* maakt de mens gerust en veilig, onderstelt dat hij wijs en eerlijk is, strekt tot eer en heerlijkheid Gods, en geeft de mens meer gelegenheid om goed te doen. Door grote rijkdom kunnen wij in de lichamelijke noden en behoeften van anderen voorzien, maar door *een goede naam* bevelen wij hun de Godsdienst aan.

2. Om bemind te zijn, te delen in de achting en genegenheid van allen, die ons omringen, dat is *beter dan zilver en goud*. Christus had goud noch zilver, maar Hij nam toe in genade bij God en de mensen, Lukas 2:52. Dit moet ons leren om met heilige minachting neer te zien op de rijkdom van deze wereld, er ons hart niet op te zetten, maar te bedenken al wat lieflijk is en al wat welluidt, Filipp. 4:8.

Spreuken 22:2

1 De Goddelijke voorzienigheid heeft het zo verordeneerd dat onder de kinderen van de

vermengd, *de Heere heeft hen allen gemaakt*, Hij is beide de oorsprong van hun bestaan en de beschikker van hun lot. De voornaamste mens in de wereld moet God als zijn maker erkennen en is onder dezelfde verplichtingen om aan Hem onderworpen te zijn als de geringsten, en de armsten hebben de eer om het werk van Gods handen te zijn, zowel als de aanzienlijksten. Hebben zij niet allen een Vader? Maleáchi 2:10, Job 31:15. God maakt sommigen rijk, opdat zij barmhartig zullen zijn jegens de armen, en anderen arm, opdat zij dienstvaardig zullen zijn jegens de rijken, en zij hebben elkaar van node, 1 Korinthe 12:21. Hij maakt sommigen arm om hun lijdzaamheid te oefenen, hun vergenoegdheid en hun steunen op God, en anderen rijk, om hun dankbaarheid en weldadigheid te oefenen. Wij hebben de armen altijd met ons zij zullen nooit ophouden uit het midden des lands, en de rijken evenmin.

2. Niettegenstaande dat er in vele opzichten een grote afstand is tussen rijken en armen zullen zij in de meeste dingen *elkaar* toch *ontmoeten*, inzonderheid voor het aangezicht des Heeren, die *de maker is van allen*, en de rijke voor de arme niet kent, Job 34:19. *Rijken en armen ontmoeten elkaar* voor de rechterstoel Gods, allen zijn zij schuldig voor God, besloten onder zonde en in ongerechtigheid geboren, de rijken evenzeer als de armen, en zij ontmoeten elkaar voor de troon van Gods genade, de armen zijn er even welkom als de rijken. Er is dezelfde Christus, dezelfde Schrift, dezelfde Geest, hetzelfde verbond van de beloften voor hen beide. Er is voor de arme heiligen dezelfde hemel, die er voor de rijken is. Lazarus is in Abrahams schoot, en er is dezelfde hel voor rijke zondaren als voor arme. Allen zijn gelijk voor God, zoals zij allen ook gelijk zijn in het graf. De groten en de kleinen zijn daar.

Spreuken 22:3

1. Zie hier het voordeel van wijsheid en nadenken. *Een kloekzinnig man* zal met behulp van zijn wijsheid het kwaad voorzien eer het komt, en *zich verbergen*, hij zal bemerken wanneer hij in verzoeking komt, en dan zijn wapenrusting aandoen en op zijn hoede wezen, als de wolken zich samenvakken voor een onweer, let hij op de waarschuwing, neemt haar ter harte, en neemt de toevlucht tot de naam des Heeren als tot een sterke toren. Noach voorzag de zondvloed, Jozef de zeven jaren van honger, en zij hebben er hun maatregelen tegen genomen.

2. Het kwaad van roekeloosheid en onnadenkendheid. De verstandelozen, die ieder woord geloven dat hen vleit, en geen dat hen waarschuwt, *gaan henen door en worden gestraft*, zij wagen het om te zondigen, hoewel hun gezegd wordt wat daar het einde van zal wezen, zij storten zich in moeilijkheden, niettegenstaande zij er eerlijk tegen gewaarschuwd zijn, en zij hebben berouw van hun vermetelheid als het te laat is. Zie een voorbeeld van beide in Exodus 9:20, 21. Niets is voor kostelijke zielen zo noodlottig als dit, zij willen zich niet laten waarschuwen.

Spreuken 22:4

Zie hier:

1. Wat het is, waarin grotendeels de Godsdienst bestaat: in *ootmoed en de vreze de Heeren*, dat is: ootmoedig te wandelen met God. Wij moeten zo'n eerbied hebben voor Gods majesteit en gezag, dat wij ons met alle ootmoed onderwerpen aan de bevelen van Zijn Woord en de beschikkingen van Zijn voorzienigheid. Wij moeten zo min over onszelf denken, dat wij ons ootmoedig gedragen tegenover God en de mensen. Waar de vreze Gods is, daar zal nederigheid zijn.

2. Wat er door verkregen wordt, *rijkdom en eer*, en vertroosting en lang *leven*, in deze wereld, voorzover God het goed acht, in elk geval geestelijke *rijkdom en eer* in de gunst van God en de

Spreuken 22:5

De weg van de zonde is kwellend en gevaarlijk. *In de weg des verkeerden*, die kromme weg die strijdig is met de wil en het Woord van God, *worden doornen en strikken* gevonden, doornen van smart wegens begane zonden, en *strikken*, die hen in nog meerdere zonden verwarren. Hij, die zich niet bekommert om hetgeen hij zegt en doet, zal zich belemmerd vinden door die denkbeeldige vrijheid en gekweld door zijn genoegens. *Verkeerde* mensen, die spoedig toornig worden, stellen zich bij iedere tred bloot aan moeilijkheid. Alles zal hem ergeren en kwellen, die anderen om alles kwellen en ergeren. De weg des plichts is veilig en gemakkelijk *die zijn ziel bewaart*, die zorgvuldig waakt over zijn eigen hart en zijn wegen, is ver van die *doornen en strikken*, want zijn weg is beide effen en aangenaam.

Spreuken 22:6

1. Hier wordt de mens een gewichtige plicht opgelegd, inzonderheid aan hen, die ouders zijn en onderwijzers van kinderen, ter voortplanting van wijsheid, opdat die niet met hen sterft. *Leer kinderen* op die leeftijd van de ijdelheid, om verre te blijven van de zonden en strikken ervan, op die leeftijd, waarop men onderwezen wordt, om zich te bereiden voor hun bestemming. Onderricht hen, houd hen onder tucht, leid hen op als krijgsknechten, aan wie geleerd wordt hun wapenen te hanteren, in de rangen te blijven, en op het woord van bevel acht te geven. *Leer* hen niet de weg waarin zij zouden willen gaan (de neiging van hun verdorven hart zou hen ter zijde doen afwijken), maar de weg waarop zij behoren te gaan, de weg, die gij, zo gij hen liefhebt, wilt dat zij gaan zullen. *Leer* een kind naar zijn vermogen en bevattingsvermogen, zo verstaan het sommigen, met een zachte hand, zoals voedsters kinderen voeden, weinig tegelijk maar dikwijls, Deuteronomium 6:7.

2. Een goede reden ervoor, ontleend aan het grote voordeel van deze zorg en moeite voor kinderen, als ze *opgroeien*, als zij *oud geworden zijn* is het te hopen dat zij *er niet van zullen afwijken*. Goede indrukken, die zij toen ontvangen hebben, zullen hun hun levenlang bijblijven. Gewoonlijk zal het vat de geur behouden van hetgeen men er in gedaan heeft. Weliswaar, velen zijn afgeweken van de goede weg, die hen geleerd was, Salomo zelf heeft dit gedaan, maar het kan een middel zijn tot hun terugkeer, zoals men onderstelt dat ook Salomo teruggekeerd is. De ouders zullen dan tenminste de troost hebben van hun plicht te hebben gedaan en de middelen te hebben gebruikt.

Spreuken 22:7

In vers 2 had hij gezegd: Rijken en armen ontmoeten elkaar, maar hier bevindt hij, hier toont hij aan, dat er voor de dingen van dit leven een groot verschil tussen hen is, want,

1. Zij, die weinig hebben zullen in onderworpenheid zijn aan degenen, die veel hebben omdat zij van hen afhankelijk zijn, zij hebben steun van hen ontvangen en verwachten nog steun van hen. *De rijken heersen over de armen*, en maar al te dikwijls veel meer dan hun betaamt, met hoogmoed en hardheid, ongelijk aan God, die, hoewel Hij groot is, toch niemand veracht. Het maakt een deel uit van de beproeving van de armen, dat zij moeten verwachten vertreden te worden, en het maakt een deel uit van hun plicht, om zoveel zij kunnen dienstwillig te zijn voor hen, die vriendelijk voor hen zijn, en er zich op toe te leggen om dankbaar te wezen.

2. Zij, die achteruitgaan bevinden zich grotelijks in de macht van hen, die vooruitgaan. *Die ontleent is des leners knecht*, heeft verplichting aan hem, en moet hem soms bidden: Wees lankmoedig over mij. Daarom is het een deel van het beloofde geluk aan Israël, dat zij zullen lenen, maar niet ontlene, Deuteronomium 28:12. En wij moeten ons best doen om zoveel

weelde te voldoen.

Spreuken 22:8

Onrechtmatig verkregen gewin zal niet gedijen, *die onrecht zaait*, die iets doet, dat onrechtvaardig is, in de hoop van er winst door te behalen, zal *ijdelheid maaïen*, wat hij wint, zal hem nooit goed doen, hem nooit voldoening schenken. Hij zal niets dan teleurstelling ondervinden. Zij, die moeite scheppen voor anderen bereiden slechts moeite voor zichzelf. Zoals de mens zaait, zal hij maaïen. Misbruikte macht zal niet van lange duur zijn. Indien de roede van het gezag in *een roede van de verbolgenheid* wordt verkeerd, indien de mensen heersen door hartstocht, inplaats van door wijsheid, en inplaats van op het openbare welzijn, op niets zozeer het oog hebben als op het bevredigen van hun wraakzucht dan zal zij falen, *een einde nemen* en verbroken worden, en hun macht zal hen niet ondersteunen in hun buitensporigheden, Jesaja 10:24, 25.

Spreuken 22:9

1. Hier is de beschrijving van een barmhartig man, hij heeft *een goed oog*, in tegenstelling met een boos oog, Hoofdstuk 23:6, en hetzelfde als een eenvoudig oog, Mattheüs 6:22, een oog, dat uitziet naar voorwerpen om er barmhartigheid aan te bewijzen, behalve nog die er zich vanzelf aan voordoen, een oog, dat op het zien van iemand, die gebrek heeft en in ellende is, het hart aandoet met medelijden een oog, dat bij de aalmoes een vriendelijke blik geeft, waardoor de aalmoes dubbel aangenaam wordt. Hij heeft ook een milde hand, *hij geeft van zijn brood* aan hen, die het nodig hebben, *zijn brood*, het brood, dat hem toebeschikt is om het te eten. Hij zal liever zichzelf bekrimpen, dan de armen van gebrek te zien omkomen, maar hij geeft toch niet al zijn brood, maar *van zijn brood*, de armen zullen hun deel hebben met zijn gezin.

2. De zegen voor zo'n man, de armen zullen hem zegenen, allen, die om hem heen zijn, zullen goed van hem spreken en God zelf zal hem zegenen in verhoring van menig goed gebed, dat voor hem opgezonden wordt, en hij zal gezegend zijn.

Spreuken 22:10

1. Zie hier wat de spotter doet, er wordt te kennen gegeven dat hij onenigheid zaait, en overal waar hij komt, kwaad sticht. Veel van het gekijf en van de geschillen, die de vrede van de menselijke maatschappij verstoren, is te wijten aan de boze uitlegger, zoals sommigen het lezen, die van alles een ongunstige uitlegging geeft, aan hen, die iedereen verachten en bespotten, die in hun weg komt, en er een eer in stellen om met het gehele mensdom de draak te steken.

2. Wat met *de spotter* gedaan moet worden, die zich niet wil verbeteren. *Drijf hem uit* van uw gezelschap, zoals Ismael uitgedreven werd uit Abraham's gezin toen hij Izak bespotte. Zij, die de vrede willen bewaren, moeten *de spotter* buitensluiten.

Spreuken 22:11

1. Hier zijn de hoedanigheden van een volkomen welopgevoed man die geschikt is om een openbaar ambt te bekleden. Hij moet een eerlijk man wezen, een man, die *reinheid des harten liefheeft*, en alle onreinheid haat, die niet slechts rein is van vleselijke lusten, maar van alle bedrog en geveinsdheid, van alle zelfzucht en oneerlijke bedoelingen, die zorg draagt om zich als een oprecht man te tonen, rechtvaardig en billijk is uit beginsel, in niets meer behagen heeft dan in zijn geweten rein te bewaren, een onergerlijk geweten te hebben. Hij moet ook in staat zijn om goed en met sierlijkheid te spreken, niet te vleien en te flikflooien, maar zich

2. De verhoging, waartoe zo'n man waarschijnlijk komen zal. De *koning* zal, als hij wijs en goed is, zijn belang en het belang zijns volks goed begrijpt, *zijn vriend zijn*, zal hem tot lid benoemen van zijn geheime raad, zoals er een was aan het hof van David, en een ander aan het hof van Salomo, die *des konings vriend* werd genoemd, of, zo hij enigerlei zaak heeft zal de koning er hem in voorthelpen. Sommigen verstaan het van de Koning van de koningen, een man In wiens geest geen bedrog is, wiens spraak altijd Godvruchtig is, zal God tot zijn vriend hebben, Messias, de vorst zal zijn vriend zijn, deze eer hebben al de heiligen.

Spreuken 22:12

1. Hier is Gods bijzondere zorg om *de wetenschap te bewaren*, de Godsdienst in de wereld staande te houden door onder de mensen de kennis te bewaren van Hemzelf en van goed en kwaad, in weerwil van het bederf van de mensen en de list van Satan om de geest van de mensen te verblinden en hen in onwetendheid te houden, het is een groot en heerlijk bewijs van de macht en goedheid van de ogen des Heeren, van zijn waakzame zorg en Voorzienigheid. Hij bewaart *mannen van wetenschap*, wijze en Godvruchtige mannen, 2 Kronieken 16:9, inzonderheid getrouwe getuigen, die spreken wat zij weten. God beschermt de zodanigen en maakt hun raad voorspoedig. Door Zijn genade *bewaart Hij de wetenschap* in de zodanigen, verzekert en beveiligt Zijn eigen werk in hen. Zie Spreuken 2:7, 8.

2. De rechtvaardige wraak, die God doet aan hen, die spreken en handelen tegen de wetenschap, tegen hun eigen kennis en tegen de belangen van wetenschap en Godsdienst in de wereld. *De woorden des overtreders zal Hij omkeren*, en *bewaart wetenschap* in weerwil van hen. Hij verbreekt al de raad en verijdelt al de plannen van trouweloze en verraderlijke mensen, en keert ze om tot hun beschaming.

Spreuken 22:13

Zij, die geen liefde hebben voor hun werk, zullen nooit verlegen zijn om een verontschuldiging om het van zich af te schuiven. Zeer velen zijn naar lichaam en ziel in het verderf gestort door hun traagheid, en toch hebben zij dit en dat nog voor zichzelf te zeggen, zo vernuftig zijn de mensen in het bedriegen van hun eigen ziel. En wie, vraag Ik u, zal er iets bij gewonnen hebben als al die voorwendsels ten laatste als ijdel en beuzelachtig verworpen zullen worden? Velen laten zich terughouden van werkelijke plichten door denkbeeldige moeilijkheden. *De luiaard heeft buiten* op het veld werk te doen maar hij verbeeldt zich dat *daar een leeuw is* ja hij pretendeert dat hij niet door de straten durft gaan, uit vrees dat hij er iemand zal ontmoeten, die hem zal doden. Hij zelf denkt dit niet maar hij zegt het aan hen, die hem opwekken om op te staan, hij spreekt van *een leeuw buiten*, maar denkt niet aan zijn wezenlijk gevaar, dat hem dreigt van de duivel, die briesenden leeuw, die bij hem in zijn bed is en van zijn eigen traagheid, die hem doodt.

Spreuken 22:14

Dit is bedoeld als een waarschuwing aan alle jongelingen tegen de lusten van de onkuisheid, als zij het welzijn hunner ziel liefhebben, zo laat hen zich in acht nemen voor *vreemde vrouwen*, wulpsen vrouwen, voor wie zij vreemd moeten zijn, voor de kussen harer lippen, Hoofdstuk 7:13, voor de woorden harer lippen, voor haar bekoringen en verlokkingen, weest er bang voor, hebt er niets mee te doen, want 1. Zij, die zich overgeven aan die zonde bewijzen dat God hen verlaten heeft. Het is *een diepe gracht*, diegenen *vallen*, *op wie de Heere vergramd is*, die hen aan hen zelf overlaat om in die verzoeking te komen, en de teugel van Zijn weerhoudende genade wegneemt om hen te straffen voor andere zonden. Verheft er u niet

God zijt.

2. Het is zelden dat de zodanigen hun zondige weg verlaten, want het is *een diepe gracht*, waarin zij vallen, en het zal moeilijk zijn om er uit te komen, zozeer wordt de geest verdwaasd en het geweten verleid door aan het vlees te behagen.

Spreuken 22:15

Wij hebben hier twee zeer treurige gedachten.

1. Dat het bederf ingeweven is in onze natuur. Zonde is dwaasheid, zij is in strijd beide met ons verstand en ons waar belang, zij is in het hart, er is een innerlijke neiging tot zonde, om dwaselijk te spreken en te handelen, zij is in het hart van kinderen, zij brengen haar met zich in de wereld, in zonde werden zij ontvangen en geboren, zij wordt daar niet slechts gevonden, maar zij is er in gebonden, zij hangt samen met het hart, aldus kleven sommige ondeugende neigingen de ziel aan, zij zijn er mee verbonden zoals de loot verbonden is aan de stam, waarin zij geënt is waardoor haar aard een algehele verandering ondergaat, er is een knoop gelegd tussen de ziel en de zonde, een liefdesstrik, deze twee worden een vlees. Het is waar van onszelf, het is waar van onze kinderen, die wij naar ons beeld en gelijkenis hebben voortgebracht. *O God, Gij kent deze dwaasheid.*

2. Dat de roede van de tucht nodig is voor de genezing ervan, zij kan door geen billijke middelen en zachte methodes uitgedreven worden, er moet strengheid gebruikt worden, en deze zal smart teweegbrengen. Kinderen moeten door hun ouders gekastijd worden en onder tucht worden gehouden, en wij allen moeten gekastijd worden door onze hemelse Vader, Hebreeën 12:6, 7, en onder de bestraffing moeten wij de dwaasheid neerdrukken en de roede kussen.

Spreuken 22:16

Dit toont aan welke slechte maatregelen rijke lieden soms nemen, door welke zij in het einde zichzelf verarmen en God er toe brengen om hen niettegenstaande hun overvloed in armoede te dompelen, hen tot gebrek te doen komen. *Zij verdrukken de armen en geven de rijke*, dat is:

1. Zij willen niet uit barmhartigheid de armen te hulp komen, opdat zij door te sparen hetgeen in werkelijkheid het beste is van hun uitgaven, maar door hen als het onnodigste wordt beschouwd, hun rijkdom vermeederen, maar aan de rijken zullen zij geschenken geven, hun grote gastmalen geven, hetzij uit hoogmoed en ijdelheid om een groot, voornaam aanzien te hebben of uit staatkunde, om het van hen weer te ontvangen en wel met winst, dezulken *zullen zeker tot gebrek komen*. Velen zijn door een dwaze vrijgevigheid tot armoede vervallen, maar nooit is iemand door verstandige barmhartigheid verarmd. Christus gebiedt ons de armen te nodigen, Lukas 14:12, 13.

2. Zij willen niet slechts de armen niet ondersteunen, maar zij *verdrukken* hen, beroven het armhuis, zuigen hun arme pachters en naburen uit, maken inbreuk op de rechten van hen, die zich niet kunnen verdedigen, en dan geven zij steekpenningen aan de rijken, opdat deze hen er in steunen en beschermen. Maar het is alles tevergeefs, want zij *komen tot gebrek*. Zij, die God beroven en Hem aldus tot hun vijand maken, kunnen zich niet beveiligen door *aan de rijken te geven* ten einde hen tot hun vrienden te maken.

Spreuken 22:17-21

Hier verandert Salomo zijn stijl en wijze van spreken. Tot nu toe heeft hij van het begin van

van vermaning, het aan ons overlatende om gaandeweg de toepassing te maken, maar hier en tot aan het einde van Hoofdstuk 24 richt hij zijn rede tot zijn zoon, zijn leerling, zijn lezer, zijn hoorder, sprekende als tot een particulier persoon. Tot nu toe was zijn zin meestal begrepen in een vers, maar hier strekt hij zich gewoonlijk verder uit. Zie hoe de wijsheid het beproeft met verscheidenheid van methodes ten einde ons door geen enkele oververzadigd te doen worden. Wij worden persoonlijk toegesproken, om onze aandacht op te wekken en ons behulpzaam te zijn in de toepassing. De evangeliedienaren moeten het niet voldoende achten om voor hun hoorders te prediken, zij moeten tot hen prediken, noch het voldoende achten om tot hen allen in het algemeen te prediken, zij moeten zich ook tot afzonderlijke personen richten, zoals hier: Doe gij zo en zo. Hier is:

I. Een ernstige vermaning om wijsheid en genade te verkrijgen door te letten op *de woorden van de wijzen*, beide op de geschreven en op de gepredikte woorden, op de woorden van de profeten en priesters, en inzonderheid op *de wetenschap*, die Salomo in dit boek de mensen geeft van goed en kwaad, zonde en plicht, beloning en straf. Naar deze *woorden*, deze *wetenschap* moet het oor geneigd worden in ootmoed en ernstige aandacht, en het hart gericht worden door geloof en liefde en nauwkeurige overweging. Het oor zonder het hart is niet genoeg.

II. Hier zijn argumenten om aan de vermaning kracht bij te zetten. Let op:

1. De waardij en het gewicht van de dingen zelf, waarvan Salomo ons in dit boek de wetenschap geeft. Het zijn geen onbeduidende dingen, die slechts tot vermaak dienen, geen grappige spreekwoorden, om in scherts aangehaald te worden om er de tijd mee te korten, neen, het zijn heerlijke dingen aangaande de eer en heerlijkheid Gods, de heiligheid en gelukzaligheid onzer zielen, het welzijn van de mensheid en alle gemeenten of gezelschappen van mensen. Het zijn vorstelijke dingen, dat is de betekenis van het woord, geschikt om door koningen te worden gesproken en door senaten te worden gehoord, het zijn dingen betreffende *wet en wetenschap*, wijze raad betreffende de gewichtigste aangelegenheden, dingen, die ons niet slechts onszelf zullen doen kennen, maar ons in staat zullen stellen om raad te geven aan anderen.

2. De helderheid van de ontdekkingen van deze dingen, en hoe zij tot ons persoonlijk gericht worden. Zij zijn *bekend gemaakt*, openlijk bekend gemaakt, opdat allen ze lezen, duidelijk bekend gemaakt, opdat die voorbijgaan ze kunnen lezen, heden bekend gemaakt, vollediger dan ooit tevoren, in deze dag van licht en kennis, bekend gemaakt in deze uw dag, maar het is slechts voor een wijle, dat dit licht bij u is, misschien zullen de dingen, die u heden bekend gemaakt zijn, indien gij geen gebruik maakt van de dag uwer bezoeking, morgen voor uw ogen verborgen zijn. Zij zijn geschreven ter meerdere zekerheid, en opdat zij ontvangen, en zuiver en onvervalst aan het nageslacht overgeleverd zullen worden. Doch waar hier de meeste nadruk op gelegd wordt is, dat zij u *bekend zijn gemaakt aan u geschreven zijn*, alsof het een brief was, die aan u geadresseerd is, het is geschikt en gepast voor u en uw toestand, in deze spiegel kunt gij uw eigen gelaat aanschouwen, het is voor u bedoeld en bestemd, om u ten regel te wezen, en daarnaar moet gij geoordeeld worden. Van deze dingen kunnen wij niet zeggen: het zijn zeer goede dingen, maar zij gaan ons niet aan, neen, zij zijn van het grootste gewicht en belang voor ons.

3. De aangenaamheid van deze dingen voor ons ten opzichte beide van vertroosting en eer.

a. Als wij ze verbergen, wegleggen in ons hart, zullen zij ons een overvloedige voldoening

bewaart, ze dikwijls overdenkt, er u door laat leiden en regeren. De gedaante van de godzaligheid is, als men daarin alleen rust, een bedwang voor de mens, hij doet dan slechts een schijnboete in een wit gewaad, alleen zij, die zich onderwerpen aan de kracht van de Godzaligheid en er hartewerk van maken, smaken er genot en genoeg in, Hoofdstuk 2:10.

b. Als wij er gebruik van maken in onze gesprekken, dan zullen zij zeer betamelijk zijn, ons een goede reputatie doen verkrijgen. *Zij zullen op uw lippen gepast worden.* "Spreek van deze dingen, en dan spreekt gij als uzelf en zoals het u betaamt te spreken in aanmerking van uw hoedanigheid en karakter. Gij zult ook genoeg smaken in het spreken van deze dingen, zowel als in de overdenking ervan.

4. Het voordeel, dat er voor ons mee bedoeld is. De *heerlijke dingen*, die God ons geschreven heeft, zijn niet zoals de bevelen, die de meester geeft aan zijn knecht, en welke alle bedoeld en bestemd zijn ten voordele van de meester- maar zoals die, welke de onderwijzer geeft aan zijn leerling, welke alle bedoeld en bestemd zijn tot nut en voordeel van de leerling. Deze dingen moeten bewaard worden door ons, want zij zijn geschreven aan ons.

a. Opdat wij vertrouwen hebben in God, aldus vertroosting smaken in Hem en gemeenschap hebben met Hem. *Opdat uw vertrouwen op de Heere zij*, vers 19. Wij kunnen niet anders op God vertrouwen dan in de weg des plichts, onze plicht is ons geleerd, opdat wij reden zullen hebben om op God te vertrouwen. Ja dit is op zichzelf een grote plicht, die wij te leren hebben, een plicht, die de grondslag is van allen praktische Godsdienst: een leven te leiden van verlustiging in God en van vertrouwen op Hem.

b. Opdat wij voldoening zullen hebben in ons eigen voordeel: Om u bekend te maken de zekerheid van de redenen van de waarheid, opdat gij moogt weten wat waarheid is, duidelijk onderscheiden zult tussen haar en leugen, en weten moogt op welke gronden gij de waarheden Gods ontvangt en gelooft. Het is begerenswaardig niet alleen de woorden of *redenen van de waarheid* te kennen, maar ook *de zekerheid ervan*, opdat ons geloof verstandig en redelijk zij en zal toenemen tot volle verzekerdheid. Het middel om *de zekerheid van de redenen van de waarheid* te kennen, is een gewetenszaak te maken van onze plicht, want zo iemand wil deszelfs wil doen, die zal met zekerheid bekennen dat de leer uit God is, Johannes 7-17.

c. Opdat wij nuttig en dienstig zijn voor anderen tot hun onderrichting. Opdat gij goede rekenschap geeft *van de redenen van de waarheid aan degenen, die tot u zenden om u te raadplegen* als een orakel, of *aan degenen, die u zenden* die u in enigerlei zaak gebruiken als een agent of gezant. Kennis is ons gegeven om er goed mee te doen, opdat anderen hun kaars kunnen aansteken aan onze lamp, en opdat wij in onze plaats naar de wil van God ons geslacht mogen dienen. En zij die er een gewetenszaak van maken om Gods geboden te houden, zullen het best instaat zijn om rekenschap te geven van de hoop, die in hen is.

Spreuken 22:22-23

Na deze plechtige inleiding zou men iets nieuws en verrassends verwacht hebben, maar neen, hier is een eenvoudige en algemene, doch zeer noodzakelijke waarschuwing tegen de wrede, onmenselijke praktijk van arme mensen te verdrukken.

Merk op:

1. De zonde zelf, en die is: *de armen te beroven*, en hen nog armer te maken, wegnemende van hen, die weinig te verliezen hebben, en hun alzo niets overlatende. Het is slecht om iemand, wie het ook zij, te beroven, maar geheel ongerijmd is het om de armen te beroven, die wij behoren te steunen en te helpen, met alle macht diegenen uit te zuigen, die wij moesten bewateren met onze weldadigheid, *de ellendige te verbrijzelen*, en hem daardoor nog ellendiger te maken, rechtsuitspraak tegen hem te doen, en aldus hen te beschermen, die hem

onrecht doen, arme lieden kunnen er zich niet tegen verweren en daarom behoren wij er ons zoveel zorgvuldiger voor te wachten om hun onrecht te doen.

2. De verzwaring van de zonde. Als hun onmacht vanwege hun armoede om zich recht te verschaffen ons aanmoedigt om hen te beroven, dan is het nog zoveel erger, dat is *de arme te beroven, omdat hij arm is*, het is niet alleen laag en lafhartig om er zijn voordeel tegen iemand mee te doen, dat hij hulpeloos is, maar het is onnatuurlijk en doet de mens kennen als erger dan dieren. Of, indien het geschiedt onder schijn van recht en gerechtigheid dan is dit *de ellendige te verbrijzelen in de poort*, waar hij beschermd moest wezen tegen onrecht, en hun recht moest gedaan worden tegen hen, die hen verdrukken.

3. Het gevaar, waarvan deze zonde vergezeld is. Hij, die de arme berooft en verdrukt, het is op zijn gevaar, want,

a. De verdrukten zullen bevinden dat God hun machtige beschermer is, Hij zal *hun twistzaak twisten*, en niet toelaten dat zij ter neergeworpen en vertreden worden. Als de mensen niet voor hen willen optreden zal God voor hen optreden.

b. De verdrukken zullen bevinden dat Hij een rechtvaardige wreker is, Hij zal weerwraak op hen nemen *Hij zal de ziel roven van hen, die hen beroven*, Hij zal hun vergelding doen in geestelijke oordelen, in vloek over hun ziel. Hij, die de armen berooft, zal in het eind bevonden worden zichzelf te hebben vermoord.

Spreuken 22:24-25

1. Hier is een goede waarschuwing tegen een vertrouwelijke omgang met een hartstochtelijke, toornige mens. Het is de wet van de vriendschap, dat wij ons schikken naar onze vrienden en bereid zijn hun van dienst te wezen, en daarom behoren wij verstandig en omzichtig te zijn in de keus van een vriend, opdat wij die heilige verbintenis niet aangaan met iemand, naar wie ons te schikken onze dwaasheid zou zijn. Wij moeten beleefd zijn jegens allen, maar toch wel toezien op de persoon, die wij tot onze boezemvriend maken en met wie wij gemeenzaam omgaan. Zo onder anderen is een man, die licht tot toorn wordt geprikkeld, lichtgeraakt is, iedere belediging hoog opneemt, en als hij driftig is zich niet bekommert om hetgeen hij zegt of doet, maar woedend en buitensporig wordt, niet geschikt om hem tot onze vriend en metgezel te maken, want telkens en nogmaals zal hij toornig op ons wezen, en dat zal ons verdriet zijn, en hij verwacht dat wij even grimmig zullen zijn op anderen als hij zelf is, en dat zal onze zonde wezen.

2. Een goede reden gegeven voor deze waarschuwing, *opdat ge zijn paden niet leert*. Wij zijn geneigd om hun gelijk te wezen, met wie wij omgaan. Er is in ons verdorven hart zoveel tonder, dat het gevaarlijk is om te gaan met hen, die de vonken van hun hartstocht om zich heen laten vliegen, daarmee zullen wij *een strik over onze ziel halen*, want een neiging tot toorn is voor iedereen een grote strik en een aanleiding tot veel zonde. Hij zegt niet "opdat u geen beledigende woorden zullen gegeven worden, of opdat gij geen lichamelijke mishandeling zult hebben te verduren," maar wat veel erger is: "opdat gij hem niet navolgt om hem genoeg te doen, en aldus een slechte gewoonte aanneemt."

Spreuken 22:26-27

Wij hebben hier, zoals dikwijls tevoren, een waarschuwing tegen het borg blijven, hetgeen zowel onvoorzichtig als onrechtvaardig is.

1. Wij moeten geen vertrouwelijke betrekkingen aanknopen met mensen van slechte naam en

dringen om borg voor hen te blijven, opdat zij hun naasten kunnen bedriegen teneinde aan hun lusten te voldoen, en, door nog een weinig langer staande te blijven, ten laatste zoveel te meer schade toe te brengen aan hen, die hun krediet verlenen. Heb niets van doen met de zodanigen, bevind u niet onder hen.

2. We moeten de mensen niet van hun geld beroven door zelf in *de handen te klappen*, of door *borg te blijven voor anderen*, als wij niet hebben om te betalen. Als iemand door de leiding van Gods voorzienigheid buiten staat is om zijn schulden te betalen, dan moet men medelijden met hem hebben en hem helpen, maar als iemand geld en goed borgt voor zichzelf of in staat voor een ander, als hij weet dat hij niets heeft om mee te betalen, of dat hetgeen hij heeft zo vastgemaakt is op hemzelf, dat de schuldeisers er niet aan kunnen komen, dan is dit in werkelijkheid zijn naaste te beroven. En hoewel altijd medelijden betoond moet worden, heeft hij het toch zichzelf te wijten als het recht zijn loop heeft, en *zijn bed van onder hem wordt weggenomen*, dat niet als pand mocht genomen worden voor een schuld, Exodus 22:26, 27. Want als iemand zo arm bleek te zijn, dat hij niets anders had om te pand te geven, dan behoorde hij ondersteund te worden, maar voor de invordering van een schuld schijnt het geoorloofd te zijn geweest, door een strikte toepassing van de wet.

3. Wij moeten ons eigen gezin en onze bezittingen niet te gronde richten. Iedereen behoort rechtvaardig te zijn voor zichzelf en voor zijn vrouw en kinderen. Dat zijn zij niet, die boven hun vermogen leven, die door het wanbestuur van hun eigen zaken, of door zich te belasten met de schulden van anderen, verspillen wat zij hebben en zich tot armoede brengen. Wij kunnen met blijdschap de beroving onzer goederen aannemen, als het voor het getuigenis van een goed geweten is, maar als het om onze eigen roekeloosheid en dwaasheid is, dan kunnen wij niet anders dan het zeer zwaar opnemen.

Spreuken 22:28

1. Hier wordt ons geleerd geen inbreuk te maken op eens anders rechten, al zouden wij ook het middel hebben om het nog zo stil en in het geheim te doen, of onder nog zo'n schone schijn in het verborgen en door bedrog, zonder enigerlei openlijk geweld. Laat in het algemeen niemands eigendom benadeeld worden, niemand van zijn vrijheden en voorrechten worden beroofd, of van de wettige middelen om ze te handhaven. Laat geen inbreuk gemaakt worden op het eigendom van particuliere personen, de landpaaln, of grensstenen, zijn blijvende bewijzen van ieders rechten, laat deze niet geheel weggenomen worden, want vandaar komen oorlogen en vechterijen en eindeloze twisten, laat die niet verzet worden om van het deel, het land uws naasten, voor uzelf te nemen, wat dat is hem bepaald en stellig te beroven, en het bedrog op de nakomelingen te doen overgaan.

2. Hieruit kunnen wij afleiden dat in burgerlijke zaken rechten en gebruiken, die sinds onheugelijke tijden bestaan hebben, geëerbiedigd moeten worden, evenals de gevestigde staatsinrichting, waaronder wij leven en waarin wij hebben te berusten, opdat een poging om haar te veranderen, onder voorgeven van haar te verbeteren, niet blijke gevaarlijke gevolgen te hebben.

Spreuken 22:29

1. Hier wordt duidelijk te kennen gegeven dat het moeilijk is om een waarlijk schrandere en vlijtige man te vinden. *Hebt gij een man gezien, die vaardig in zijn werk is?* Gij zult niet velen van de zodanigen zien, zo epidemisch zijn stompheden en traagheid. Hier wordt hij geprezen, die zich te koste geeft voor zijn werk, al ligt dit ook slechts in een nederige, enge sfeer, en die

bedrijvig in is, en er zich niet alleen met standvastigheid en volharding van kwijt, maar met vaardigheid en overleg, een man van spoed, die veel werk in een klein tijdsbestek weet af te doen.

2. Een zedelijke voorspelling van de verhoging, waartoe zo'n man komen zal. Al staat hij nu *voor het aangezicht van ongeachte lieden*, al is het dat hij door hen wordt gebruikt, dat hij hen dient, toch zal hij opklimmen en zeer waarschijnlijk *voor het aangezicht van de koningen gesteld worden*, als een gezant bij vreemde koningen, of als eerste staatsdienaar van zijn eigen koning. Hebt gij een man gezien, die vaardig is in het werk van de Godsdienst? Hij zal waarschijnlijk uitnemend zijn in deugd en Godsvrucht, en voor het aangezicht van de Koning van de koningen gesteld worden.

HOOFDSTUK 23

1 Als gij aangezeten zult zijn om met een heerser te eten, zo zult gij scherp letten op dengene, die voor uw aangezicht is. 2 En zet een mes aan uw keel, indien gij een gulzig mens zijt; 3 Laat u niet gelusten zijner smakelijke spijzen, want het is een leugenachtig brood. 4 Vermoei u niet om rijk te worden; sta af van uw vernuft. 5 Zult gij uw ogen laten vliegen op hetgeen niets is? Want het zal zich gewisselijk vleugelen maken gelijk een arend, die naar de hemel vliegt. 6 Eet het brood niet desgenen, die boos is van oog, en wees niet belust op zijn smakelijke spijzen; 7 Want gelijk hij bedacht heeft in zijn ziel, also zal hij tot u zeggen: Eet en drink! maar zijn hart is niet met u; 8 Uw bete, die gij gegeten hebt, zou u uitspuwen; en gij zou uw liefelijke woorden verderven. 9 Spreek niet voor het oor van een zot, want hij zou het verstand uwer woorden verachten. 10 Zet de oude palen niet terug; en kom op de akkers der wezen niet; 11 Want hun Verlosser is sterk; Die zal hun twistzaak tegen u twisten. 12 Begeef uw hart tot de tucht, en uw oren tot de redenen der wetenschap. 13 Weer de tucht van de jongen niet; als gij hem met de roede zult slaan, zal hij niet sterven. 14 Gij zult hem met de roede slaan, en zijn ziel van de hel redden. 15 Mijn zoon! zo uw hart wijs is, mijn hart zal blijde zijn, ja, ik. 16 En mijn nieren zullen van vreugde opspringen, als uw lippen billijkheden spreken zullen. 17 Uw hart zij niet nijdig over de zondaren; maar zijt te allen dage in de vreze des HEEREN. 18 Want zekerlijk, er is een beloning; en uw verwachting zal niet afgesneden worden. 19 Hoor gij, mijn zoon! en word wijs, en richt uw hart op de weg. 20 Zijt niet onder de wijnzuipers, noch onder de vleesvreter; 21 Want een zuiper en vraat zal arm worden; en de sluimering doet verscheurde klederen dragen. 22 Hoor naar uw vader, die u gewonnen heeft; en veracht uw moeder niet, als zij oud geworden is. 23 Koop de waarheid, en verkoop ze niet, mitsgaders wijsheid, en tucht, en verstand. 24 De vader des rechtvaardigen zal zich zeer verheugen; en die een wijzen zoon gewint, zal zich over hem verblijden. 25 Laat uw vader zich verblijden, ook uw moeder; en laat haar zich verheugen, die u gebaard heeft. 26 Mijn zoon! geef mij uw hart, en laat uw ogen mijn wegen bewaren. 27 Want een hoer is een diepe gracht, en een vreemde vrouw is een enge put. 28 Ook loert zij als een rover; en zij vermenigvuldigt de trouwelozen onder de mensen. 29 Bij wien is wee? bij wien och arme? bij wien gekijf? bij wien het beklag? bij wien wonden zonder oorzaak? bij wien de roodheid der ogen? 30 Bij degenen, die bij de wijn vertoeven; bij degenen, die komen om gemengde drank na te zoeken. 31 Zie de wijn niet aan, als hij zich rood vertoont, als hij in de beker zijn verve geeft, als hij recht opgaat; 32 In zijn einde zal hij als een slang bijten, en steken als een adder. 33 Uw ogen zullen naar vreemde vrouwen zien, en uw hart zal verkeerdheden spreken. 34 En gij zult zijn, gelijk een, die in het hart van de zee slaapt; en gelijk een, die in het opperste van de mast slaapt. 35 Men heeft mij geslagen, zult gij zeggen, ik ben niet ziek geweest; men heeft mij gebeukt, ik heb het niet gevoeld; wanneer zal ik opwaken? Ik zal hem nog meer zoeken!

Spreuken 23:1-3

De zonde, voor welke wij hier gewaarschuwd worden, is weelde en zucht naar zingenot, het toegeven aan lusten in eten en drinken, een zonde, die ons zeer lichtelijk omringt.

1. Hier wordt ons gezegd wanneer wij in verzoeking komen en het meest in gevaar zijn om in deze zonde te vallen. *Als gij aangezeten zult zijn om met een heerser te eten*, dan is er grote overvloed voor u, verscheidenheid van spijzen en lekkernijen een tafel zoals gij zelden gezien hebt, gij zijt bereid, om evenals Haman, aan niets te denken dan aan de eer die u hiermede wordt aangedaan, Esther 5:12 en aan de gelegenheid, die gij hebt, om uw gehemelte te strelen, en gij vergeet dat u een strik gelegd is. Misschien is de verzoeking sterker en gevaarlijker voor iemand, die niet aan zo'n onthaal gewend is, dan voor iemand die altijd aan een goede tafel neerzit.

2. Hier wordt ons geboden om op zo'n tijd dubbel op onze hoede te zijn. Wij moeten

a. Begrijpen, dat wij in gevaar zijn, " *Gij zult scherp letten op hetgeen dat voor u is*, welke spijs, drank gij voor u hebt, opdat gij kiest wat het veiligst voor u is, en waarvan gij het minst in gevaar zijt om in overmatigheid te gebruiken. Let op het gezelschap, dat voor u is, op de heerser zelf, die als hij wijs en Godvruchtig is, het als een belediging zal beschouwen, zo een

hetgeen dat voor ons is, als wij aanzitten met een heerser, veel meer nog moeten wij dit doen als wij aanzitten om te eten met de Heerser van de heersers aan de tafel des Heeren, opdat wij in geen enkel opzicht onwaardig eten en drinken, opdat die tafel ons geen strik worde. De strik voor overdaad moet ons tot matigheid dringen. "*Zet een mes aan uw keel*, weerhoud u, als het ware door een zwaard, dat u boven het hoofd hangt, van alle overdaad, alle onmatigheid. Laat deze woorden: Wacht u zielen, dat uw harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap, en dat u die dag niet onvoorziens overkome, of deze: God zal om al deze dingen u doen komen voor het gericht, of deze: Geen dronkaards zullen het koninkrijk Gods beërven, een mes aan uw keel zijn."

De Latijnen noemen weelde "gula; de keel." Neem de wapenen op tegen die zonde. Wees matig, onthoud u van alle overdaad, veeleer dan u toe te geven in weelderigheid. Wij moeten ons nooit voeden zonder vreze, Judas: 12, maar zeer bijzonder moeten wij vrezen als de verzoeking voor ons is.

b. Wij moeten door met onszelf te redeneren tot een heilige minachting komen voor de bevrediging van de zinnen. *nadien gij een gulzig mens* zijt, dan moet gij door een dadelijk en vast besluit en door de schrik des Heeren u bedwingen, u onthouden. Als gij in gevaar zijt van u aan onmatigheid schuldig te maken, *zet een mes aan uw keel*, dat kan dan voor eens dienen, maar het is toch niet genoeg leg de bijl aan de wortel, dood die lust die zo'n macht over u heeft, *laat u geen smakelijke spijzen gelusten*." Wij moeten nagaan wat onze eigen ongerechtigheid is, als wij geneigd zijn tot een behagen van het vlees, dan moeten wij niet alleen op onze hoede zijn tegen verzoeking van buiten, maar het bederf van binnen ten onder brengen. De natuur begeert voedsel, en er is ons geleerd er om te bidden, maar het is lust, die naar lekkernijen haakt, en wij kunnen er niet in het geloof om bidden, want dikwijls zijn zij noch voor de geest noch voor het lichaam een geschikt voedsel. Zij zijn *een leugenachtig brood*, en daarom heeft David, in plaats van er om te bidden, er tegen gebeden, Psalm 141:4. Zij zijn aangenaam voor het gehemelte, maar gisten en verzuren in de maag, vanwaar zij oprispen en misselijkheid teweegbrengen. Zij geven de mensen de voldoening niet, die zij er zich van voorstelden, want als zij, die toegeven aan hun lusten, iets lekkers hebben, zijn zij er toch niet mee tevreden, zij worden het spoedig moede en moeten dan iets hebben, dat nog lekkerder is. Hoe meer men aan een weelderige smaak toegeeft, hoe lastiger hij wordt en hoe moeilijker te voldoen. Lekkernijen brengen slechts oververzadiging teweeg, maar verzadigen niet. Maar zij zijn inzonderheid hierom bedrieglijk brood, dat zij, terwijl zij het lichaam behagen, schade doen aan de ziel, zij overladen het hart en maken het ongeschikt voor de dienst van God, ja meer, zij nemen het hart weg en vervreemden de geest van geestelijke genietingen en bederven de smaak ervoor. Waarom zouden wij dan datgene begeren, dat ons gewis zal bedriegen?

Spreuken 23:4-5

Gelijk sommigen zich toegeven in gulzigheid, vers 2, zo geven anderen zich toe in begeerlijkheid, en het zijn dezen, die hier door Salomo bestraft worden. De mensen bedriegen zich evenzeer door hun hart te zetten op geld als door het te zetten op lekkernijen.

Merk op:

I. Hoe hij de geldgierige afraadt om zich te vermoeien en te kwellen, vers 4, Streef er niet naar om rijk te worden, een bezitting te verkrijgen, hetgeen gij hebt overvloediger te maken dan het is. Wij mogen streven naar welgesteldheid, teneinde in staat te zijn goed te voorzien voor ons gezin en voor onze kinderen, naar onze rang en staat in de maatschappij, maar wij moeten naar geen grote dingen streven. Behoor niet tot hen, die rijk willen worden, die rijkdom begeren als

denken dat zij verstandig zijn, daarbij zich verbeelden dat zij, zo en zo rijk zijnde, volkomen gelukkig zullen zijn, *sta af van uw vernuft*" van deze uw wijsheid, want het is een vergissing het is niet in de overvloed gelegen, dat iemand leeft uit zijn goederen, Lukas 12:15. Zij, die grote dingen zoeken:

1. Vullen hun handen met meer werk dan zij kunnen omvatten, zodat hun leven in slavenwerk wordt doorgebracht, en zij voortdurend gejaagd zijn, wees gij niet zo'n dwaas, *vermoei u niet om rijk te worden*. Wees van hetgeen gij hebt en doet meester, maar wees er niet de slaaf van, zoals zij, die vroeg opstaan, laat opblijven, en het brood van de zorgvuldigheid eten, en dat alles om maar rijk te worden. Matige arbeid, opdat we hebben mee te delen degene die nood heeft, is onze wijsheid en onze plicht, Efëze 4:28. Overmatige arbeid, opdat wij kunnen opleggen, is onze zonde en dwaasheid.

2. Zij vullen hun hoofd met plannen, meer dan zij kunnen begrijpen of bevatten, zodat hun leven een gedurige slinging is van zorg en vrees, maar gij, kwel u niet, *sta af van uw vernuft*, van uw eigen wijsheid, ga rustig voort op de weg van uw werk en verzin geen nieuwe wegen, zet uw vernuft niet aan het werk om wat nieuws te bedenken. Berust in Gods wijsheid, en sta af van uw eigene, Hoofdstuk 3:5, 6.

II. Hoe hij de geldgierige bedrog afraadt, afraadt om zichzelf te bedriegen door een buitensporige liefde voor en najagen van hetgeen toch slechts ijdelheid is en kwelling des geestes. Want, 1. Het is niet degelijk en bevredigend. "Zult gij zo'n dwaas zijn, dat gij *uw ogen laat vliegen* met gretigheid en heftigheid *op hetgeen niets is?*" De dingen van deze wereld zijn hetgeen niet is. Zij hebben een wezenlijk bestaan in de natuur en zijn de wezenlijke gaven van Gods voorzienigheid, maar in het rijk van de genade zijn het dingen die niets zijn, zij zijn geen geluk en deel voor een ziel, zijn niet wat zij beloven te zijn, noch wat wij verwachten dat zij zullen wezen, zij zijn een schijn, een schaduw een bedrog voor de ziel, die er op vertrouwt, zij zijn niets, want in een weinig tijds zullen zij niet zijn, zullen zij de onze niet zijn, zij vergaan in het gebruik, hun gedaante gaat voorbij. Daarom is het dwaasheid voor ons om er onze ogen op te laten vliegen, ze te bewonderen als de beste dingen, en ze ons toe te eigenen als onze goede dingen, er naar te streven als het doel waarop al onze gedachten en handelingen gericht zijn, er op te vliegen als een arend op zijn prooi. "Zult gij iets doen dat op zichzelf zo ongerijmd is? Hoe! gij, die een redelijk wezen zijt, zult gij verzot zijn op schaduwen? De ogen zijn hier genomen voor redelijke en verstandelijke vermogens, wilt gij die verspillen aan zo onwaardige voorwerpen? De handen en voeten op de wereld zetten, is goed en wel, maar niet de ogen, de ogen van de geest, deze werden gemaakt om betere dingen te aanschouwen. Zult gij, mijn zoon, die de Godsdienst belijdt, Gode zulk een belediging aandoen (Gode, op wie uw ogen altijd gericht behoorden te wezen), zo'n belediging ook aan uw eigen ziel?"

2. Het is niet duurzaam, niet blijvend. Rijkdommen zijn zeer onzekere dingen, zij *maken zich vleugelen en vliegen weg*. Hoe meer wij er onze ogen op laten vliegen, hoe meer waarschijnlijk zij van ons weg zullen vliegen.

a. Rijkdommen zullen ons verlaten, zij, die ze nog zo stevig vasthouden, kunnen ze toch niet altijd vasthouden, kunnen ze niet lang vasthouden, zij zullen of van ons weggenomen worden, of wij zullen van hen worden weggenomen. De goederen, de inkomsten zullen wegvloeien als een stroom Job 20:28, hier worden zij gezegd weg te vliegen als een vogel.

b. Zij kunnen ons misschien plotseling verlaten, nadat wij er ons zeer veel moeite voor gegeven hebben, en nu beginnen er trots op te zijn en er vermaak in te hebben. De geldgierige zit op zijn schatten te broeden, totdat zij gevederd zijn, zoals de kuikens onder de hen, en dan

is neergestreken, ze de zijn noemt omdat zij op zijn akker zijn, terwijl zij, als hij het beproeft ze te naderen, terstond wegvliegen en op de akker van iemand anders nederstrijken.

c. De vleugels, waarmee zij wegvliegen, hebben zij zelf gemaakt, zij hebben de elementen van hun bederf in zichzelf, zij hebben hun eigen mot en roest. Hun natuur is verterend, zij zijn als een handvol stof, dat, als men het grijpt, tussen de vingers wegvloeit. Sneeuw zal nog een wijle duren en er mooi uitzien, als men haar op de grond, waarop zij viel, laat liggen, maar als men haar vergadert en in de boezem legt, dan smelt zij en is dadelijk weg.

d. Zij gaan onweerstaanbaar en onherroepelijk weg, zoals *een arend, die naar de hemel vliegt*, sterk vliegt, zodat hij niet tot stilstand kan worden gebracht, wegvliegt buiten het gezicht, zodat men hem niet terug kan brengen. Zo zullen rijkdommen de mensen verlaten, en hen in droefheid en kwelling laten, nadat zij hun hart er op gezet hadden.

Spreuken 23:6-8

Zij, die weelderig en gulzig van aard zijn, vers 2, zijn blij ergens te wezen, waar goede sier wordt gemaakt, en zij, die geldgierig en schraapzuchtig zijn, zullen blij wezen om aan eens anders tafel te middagmalen, ten einde thuis te kunnen sparen, en daarom wordt hier aan beide geraden, om niet voortdurend te zijn in het aannemen van ieders uitnodiging, maar inzonderheid om zich niet ergens binnen te dringen zonder genodigd te zijn.

Merk op:

1. Er zijn lieden, die beweren hun vrienden welkom te heten, maar het niet van harte en in oprechtheid doen. Zij weten schone woorden te spreken, neem en drink, zegt hij omdat men verwacht dat hij, die het feestmaal aanricht, deze beleefdheid aan zijn gasten zal bewijzen, maar zij zijn boos van oog en misgunnen hun gasten ieder brokje, dat zij eten inzonderheid als zij goede eters zijn. Zij willen de schijn van gulhartige vrijgevigheid hebben in het aanrichten van het feestmaal, en zij willen er de eer van hebben, maar zij hebben zo veel liefde voor hun geld en zo weinig liefde voor hun vrienden, dat zij er het genot niet van kunnen smaken, zij zelf noch hun vrienden genieten ervan. Het feestmaal van de gierigaard is een penitentie voor hem. Als iemand zo zelfzuchtig en vrekig is, dat hij het niet van zich kan verkrijgen om zijn vrienden welkom te heten aan hetgeen hij heeft, dan moet hij daar niet nog de schuld van veinzerij aan toevoegen door hen uit te nodigen, laat hem zich doen kennen voor wat hij is, opdat de dwaas niet meer milddadig zal genoemd worden, en de gierige niet meer mild zal genoemd worden, Jesaja 32:5.

2. Het kan iemand geen genoegen geven om een uitnodiging aan te nemen, die met weezin wordt gegeven. Neem het brood niet van zo iemand, laat hem het voor zich houden, wees geen tafelschuimer bij hen, die milddadig zijn wees niemand tot last, maar inzonderheid moet gij het verachten, om iets verplicht te zijn aan hen, die armzalig zijn en niet oprecht zijn. Beter is een gerecht van groen moes en een oprecht, hartelijk welkom, Daarom:

a. Beoordeel de man naar zijn gezindheid. Gij denkt hem uw achting te bewijzen als een vriend daar houdt gij hem voor omdat hij schone woorden spreekt, maar gelijk hij denkt in zijn hart, zo is hij, niet zoals hij spreekt met zijn tong. Wij zijn beide voor God en de mensen werkelijk datgene, wat wij inwendig zijn, en noch Godsdienst noch vriendschap heeft enigerlei waardij, dan in zoverre zij oprecht zijn.

b. Beoordeel de spijze naar dat zij u bekomt. Hij nodigt u om vrijelijk te eten, maar vroeg of laat zal hij zijn gierige, armzalige aard tonen, want gelijk hij bedacht heeft in zijn ziel, zo zal hij er uitzien, en u geven te verstaan dat gij niet welkom zijt, en dan zult gij de bete, die gij gegeten hebt, uitspuwen, zelfs de gedachte er aan zal u wat gij gegeten hebt doen uitspuwen, en u de woorden doen inslikken, die gij tot hem gesproken hebt in antwoord op zijn

verliezen, die hij u gegeven heeft en die gij hem gegeven hebt.

Spreuken 23:9

Hier wordt ons aanbevolen om onze paarden niet voor de zwijnen te werpen, Mattheüs 7, 6, en het heilige niet bloot te stellen aan de minachting en de spot van heiligschennende spotters. Het is onze plicht om bij alle geschikte gelegenheden van de dingen Gods te spreken, maar 1. Er zijn sommigen, die met alles de spot drijven, al wordt er ook met nog zoveel voorzichtigheid en gepastheid gesproken, die niet slechts de woorden des wijzen verachten, maar ook zelfs de wijsheid ervan, datgene erin wat het meest dienen kan tot hun stichting, juist dat zullen zij smaden alsof het een boze bedoeling met hen had, waartegen zij op hun hoede moeten zijn.

2. Zij, die dat doen, verbeuren de weldaad, het voordeel van goede raad en van onderrichting, en het is een wijs man niet alleen geoorloofd, maar hem wordt aangeraden, om niet voor de oren van zulke zotten te spreken, laat hen nog dwaas zijn, en laat geen kostelijke adem aan hen verspilld worden. Indien naar hetgeen een wijs man zegt niet geluisterd wordt, dan zwijge hij, en wachte af of op de wijsheid daarvan misschien gelet zal worden.

Spreuken 23:10-11

De wezen worden onder Gods bijzondere bescherming genomen, zij zullen niet alleen bij Hem ontfermd worden, Hoséa 14:4, maar Hij zal hun recht doen. Hij is hun Verlosser, hun Doel, hun naaste bloedverwant, die hun partij zal nemen, met ijver voor hen in de bres zal treden, zichzelf beledigd achtende in de beledigingen, die hun worden aangedaan. Als hun Verlosser zal Hij hun twistzaak twisten tegen hen, die hun schade en nadeel toebrengen en op de een of andere wijze zal Hij niet alleen hun recht verdedigen en het voor hen herkrijgen, maar het onrecht wreken, dat hun aangedaan is. En Hij is machtig, almachtig, Zijn almacht wordt aangewend om hen te beschermen, en hun hoogmoedigste en machtigste verdrukkers zullen bevinden dat zij daar niet tegen bestand zijn, en dat het op hun gevaar is zo zij er tegen strijden. Daarom moet iedereen het zorgvuldig vermijden om hen in iets te schaden, of inbreuk te maken op hun rechten, hetzij door in het geheim de oude palen terug te zetten, of door een gewelddadig binnendringen in hun eigendom. Wezen zijnde, hebben zij niemand om voor hun recht op te komen, en nog kinderen zijnde, bemerken zij niet eens dat hun onrecht wordt gedaan. Eerbesef, en nog veel meer de vreze Gods, moest de mensen er van terughouden om onrecht te doen aan kinderen, inzonderheid vaderloze kinderen.

Spreuken 23:12-16

Hier is:

1. Een ouder, die zijn kind onderricht. Hij wordt hier voorgesteld, zijn kind bewegende om acht te geven op zijn boek, zijn lessen, en inzonderheid op de Schrift, acht te geven op de redenen van de wetenschap, door welke hij er toekomen kan om zijn plicht te kennen, zijn gevaar te kennen en zijn belang, en het niet voldoende te achten om ze te horen, maar er zijn hart toe te bewegen, er zich in te bewegen, en zijn wil te buigen onder het gezag ervan. Men begeeft zich dan met het hart tot de tucht, als de tucht toegepast wordt op het hart.

2. Een ouder, die zijn kind tuchtigt. Een tederhartig ouder kan het nauwelijks over zich krijgen om dat te doen, het is hem zeer tegen de borst, maar hij bevindt dat het nodig is, dat het zijn plicht is, en daarom durft hij de tucht van de jongen niet weren, als die nodig is, spaar de roede en bederf het kind hij slaat hem met de roede, geeft hem een zachte tuchtiging met een mensenroede, niet met slagen zoals wij ze aan beesten geven. Als gij hem met de roede zult slaan, zal hij niet sterven, de roede zal hem niet doden, zij zal voorkomen dat hij zichzelf doodt

het geen zaak van vreugde maar van droefheid te zijn, zowel voor de ouder als voor het kind maar als zij toegediend wordt met wijsheid bedoeld is ten goede, vergezeld gaat van gebed, en gezegend wordt door God, dan kan zij een gelukkig middel blijken te zijn om zijn algeheel verderf te voorkomen, zijn ziel van de hel te redden. Onze grote zorg moet wezen voor de ziel van onze kinderen, wij moeten niet zien dat zij in gevaar zijn van de hel, zonder alle mogelijke middelen te gebruiken en wel met de uiterste zorg, om hen als brandhout uit het vuur te rukken. Laat het lichaam pijn hebben, zo slechts hun geest behouden moge worden in de dag van de Heer Jezus.

3. Een ouder, zijn kind aanmoedigende, hem zeggende:

a. Wat alles was dat hij verwachtte, niets dan hetgeen voor zijn welzijn is, dat zijn hart wijs is, en dat zijn lippen billijkheden zullen spreken, dat hij onder het bestuur zij van goede beginselen, en dat hij door deze beginselen inzonderheid een goed bestuur hebbe over zijn tong. Het is te hopen dat diegenen billijkheden zullen doen als zij volwassen zijn, die geleerd hebben billijkheden te spreken toen zij jong waren, en geen verkeerde woorden durven spreken.

b. Welk een troost en genot dit voor hem zijn zal, indien hij hierin beantwoordt aan zijn verwachting. "Zo uw hart wijs is, zal mijn hart blijde zijn, zich in u verblijden, ja ik, die zoveel zorg en moeite aan u besteed heb, mijn hart, dat menigmaal gegriefd was om u, waarvoor gij u moeite moet geven om mij vergelding te doen." De wijsheid van de kinderen zal de blijdschap wezen van hun ouders en onderwijzers, die geen grotere blijdschap kennen, dan hen in de waarheid te zien wandelen, 3 Johannes 4. "Kinderen, als gij wijs en goed zijt, Godvrezend en nauwgezet van geweten, dan zal God een welbehagen in u hebben, en dat zal uw blijdschap wezen".

Wij zullen onze arbeid aan u met u te onderwijzen wel besteed achten, het zal een lieflijke verhoring wezen van de vele gebeden, die wij voor u opgezonden hebben, het zal ons veel zorg van het hart nemen, als wij niet zo strikt en streng behoeven te wezen in ons waken over u, en bijgevolg zal alles, beide voor u en voor ons gemakkelijker zijn. Wij zullen ons verblijden in de hoop dat gij ons tot eer en vertroosting zult zijn als wij oud worden, dat gij de naam van Christus hoog zult houden in uw geslacht, dat gij in uw welvaart zult leven in deze wereld en gelukkig zijn in de toekomst.

Spreuken 23:17-18

Hier is:

1. Een noodzakelijke waarschuwing tegen het koesteren van gunstige gedachten over de voorspoed van goddelozen. "*Uw hart zij niet nijdig over de zondaren*, misgun hun noch de vrijheid, die zij nemen om te zondigen, noch het succes dat zij hebben in de zonde, het zal hun duur te staan komen, en zij zijn veeleer te beklagen dan te benijden". Hun voorspoed is hun deel, Psalm 17:14, ja hij is hun verderf Spreuken 1:32. Wij moeten in ons hart geen verborgen ontevredenheid koesteren wegens de voorzienigheid Gods, hoewel zij gunstig voor hen schijnt te zijn, noch moeten wij wensen in hun plaats en toestand te zijn. "Laat uw hart de zondaren niet navolgen" zo lezen het sommigen doe niet zoals zij doen, ga niet op de weg met hen, volg de methodes niet, die zij gebruiken om rijk te worden, al schijnen zij er ook voorspoedig in te zijn.

2. Een voortreffelijke aanwijzing om ten allen tijde hoge gedachten van God in ons hart te onderhouden, wees alle dagen, en de hele dag in de vreze des Heeren. Wij moeten in de vreze des Heeren zijn als in ons werk, onze bezigheid, ons oefenende in heilige aanbidding van God,

en in een voortdurend streven om Hem te behagen. Wij moeten er in wezen als in ons element, genot smakende in de overdenking van Gods heerlijkheid en instemmende met Zijn wil. Het is Zijn vrees toegedaan te zijn, Psalm 119:35, en er door bestuurd te worden als door ons heersend beginsel in alles wat wij zeggen en doen. Gedurende alle de dagen van ons leven moet ontzag voor God in ons hart zijn, moeten wij eerbied betonen voor Zijn gezag en vrees hebben voor Zijn toorn. Wij moeten altijd zo in Zijn vrees wezen, dat wij er nooit uit zijn.

3. Een goede reden voor die beide, vers 18, *zeker, daar is een einde*, een einde en een verwachting, zoals Jeremia 29:11. Daar zal een einde wezen aan de voorspoed van de goddelozen en daarom: benijd hen niet, Psalm 73:17, daar zal een einde wezen aan uw beproevingen, wees ze dus niet moe, een einde aan uw diensten, uw werk en uw strijd zullen voleindigd wezen, de volmaakte liefde zal de vrees buitendrijven, en uw verwachting van de beloning zal niet afgesneden worden, gij zult er niet in teleurgesteld worden. Het denken aan het einde zal er toe bijdragen om ons te verzoenen met al de moeilijkheden en ontmoedigingen van de weg.

Spreuken 23:19-28

Hier is goede raad voor ouders om aan hun kinderen te geven, er worden hun woorden in de mond gelegd, opdat zij hen leren de weg, die zij te gaan hebben. Wij hebben hier:

I. Een ernstige roepstem tot jonge mensen, om naar de raad van hun Godvruchtige ouders te luisteren, niet alleen naar dezen, die hier gegeven is, maar naar alle andere nuttig onderricht. *Hoor gij, mijn zoon, en word wijs*, vers 19. Dit zal een blijk zijn dat gij wijs zijt, en een middel om u wijzer te doen worden." Evenals *geloof is* wijsheid uit *het gehoor*. En wederom, vers 22 : *Hoor naar uw vader, die u gewonnen heeft*, en die daarom gezag over u heeft, en genegenheid voor u heeft, en geen andere bedoeling heeft dus kunt gij zeker zijn van uw welzijn." -Wij behoren de vaders van ons lichaam te ontzien, die ons gewonnen hebben en de oorzaken waren van ons bestaan, veel meer behoren wij de Vader van de geesten te gehoorzamen en Hem onderworpen te zijn, die ons gemaakt heeft en die de oorsprong is van ons bestaan. En daar ook de moeder uit besef van plicht tegenover God en uit liefde voor haar kind hem goed onderricht geeft, zo laat hem haar niet verachten als zij oud geworden is. Wij kunnen veronderstellen dat als de moeder oud is geworden, de kinderen volwassen zijn, maar laat hen niet denken dat zij nu geen onderricht meer nodig hebben zelfs van haar niet, maar haar veeleer eren en achten wegens de veelheid van haar jaren en de wijsheid, die zij leren. Spottende, onbeschaamde jonge mensen kunnen misschien de spot drijven met de goede raad van een bejaarde moeder en denken dat het voor hen van generlei belang is wat een oude vrouw zegt, maar de zodanigen zullen op een andere dag zeer veel te verantwoorden hebben, niet alleen omdat zij goede raad voor niets geteld hebben maar omdat zij een goede moeder gering hebben geacht en haar gegriefd hebben, Hoofdstuk 30:17.

II. Een argument om aan deze roepstem kracht bij te zetten, ontleend aan de grote troost, die dit voor hun ouders zijn zal, vers 24, 25. Het is de plicht van kinderen om er zich op toe te leggen het hart van hun ouders te verheugen, en dit al meer en meer te doen zodat zij zich grotelijks in hen verblijden zelfs als de kwade dagen komen, en de jaren naderen, van dewelke zij zeggen zullen: wij hebben geen lust in dezelve, behalve dit: dat zij zien dat hun kinderen zich goed gedragen, zoals Barzillai om Chimham bevorderd te zien. Kinderen zullen een vreugde voor hun ouders wezen als zij rechtvaardig en wijs zijn. Rechtvaardigheid is ware wijsheid, zij die goed doen, doen ook goed voor zichzelf. Diegenen zijn volkomen zoals zij behoren te wezen, die niet alleen wijs, kundig en geleerd zijn, maar rechtvaardig zijn, eerlijk en

voorzichtig en bedachtzaam zijn in het bestuur over zichzelf. Als zodanig de kinderen zijn, inzonderheid als al de kinderen zo zijn, dan zullen de vader en de moeder blij wezen, niets te veel achten van hetgeen zij voor hen gedaan hebben of nog voor hen doen, zij zullen behagen in hen hebben, en God voor hen danken, inzonderheid zij, die hen met smart gebaard heeft, en hen met smarten opgevoed heeft, zal zich in hen verheugen en zich wel beloond achten, en de smart zal meer dan vergeten zijn, omdat een wijs en goed man er het voortbrengsel van is, die een zegen is voor de wereld, waarin hij geboren werd.

III. Enige algemene voorschriften van wijsheid en deugd.

1. *Richt uw hart op de weg*, vers 19. Het is het hart, waarvoor gezorgd moet worden, dat recht moet worden bestuurd. De bewegingen en neigingen van de ziel moeten naar goede voorwerpen uitgaan en onder een gestadige leiding zijn. Als het hart gericht is op de weg, dan zullen de gangen gericht wezen, en zal de wandel wel geordend zijn.

2. *Koop de waarheid, en verkoop haar niet*, vers 23. Waarheid is hetgeen, waardoor het hart geleid en bestuurd moet worden, want zonder waarheid is er geen goedheid, geen geregelde praktijken zonder rechte beginselen. Het is door de kracht van de waarheid, gekend en geloofd, dat wij moeten terughouden worden van zonde en gedrongen tot onze plicht, het verstand moet goed ingelicht zijn door wijsheid en onderricht. En daarom:

a. Moeten wij haar kopen, gewillig zijn om van alles afstand te doen ten einde haar te verkrijgen. Hij zegt niet tot welke prijs wij haar moeten kopen, want wij kunnen er niet te veel voor betalen, maar moeten haar hebben tot elke prijs, wat zij ons ook moge kosten, nooit zullen wij spijt hebben van die koop. Als wij grote onkosten doen om de middelen van de kennis te verkrijgen, en vast besloten zijn zo goed een zaak niet te beknibbelen, dan kopen wij de waarheid. Rijkdom behoort gebruikt te worden voor het verkrijgen van kennis, veeleer dan dat kennis gebruikt moet worden om rijkdom te verkrijgen. Als wij ons moeite geven om de waarheid te zoeken, ten einde tot de kennis ervan te komen en te kunnen onderscheiden tussen haar en de leugen, dan kopen wij haar. "Di laboribus omnia vendunt Alles staat de hemel toe aan de willigen". Als wij liever verliezen lijden in onze tijdelijke belangen dan de waarheid te loochenen of te veronachtzamen, dan kopen wij haar, en het is een parel van een grote waarde, dat wij bereid moeten zijn om van alles afstand te doen ten einde haar te kunnen kopen, wij moeten liever schipbreuk lijden aan bezitting, beroep en bevordering, dan schipbreuk lijden aan het geloof en een goed geweten.

b. Wij moeten haar niet verkopen, ontdoe er u niet van voor genot en genoeg, eer en rijkdom, voor wat het ook zij in deze wereld, veronachtzaam er de studie niet van, laat niet na haar te belijden, verzet u niet tegen haar heerschappij om enigerlei wereldlijk belang, van welke aard het ook zij, te verkrijgen of te behouden. Houd het voorbeeld van de gezonde woorden vast, en laat het nooit onder generlei beding glippen.

3. *Geef mij uw hart*, 26. In deze vermaning spreekt God tot ons als tot kinderen. Zoon, dochter: *geef Mij uw hart*. Het is het hart, dat de grote God van een ieder aan onze begeert en eist, wat wij ook geven, zo wij Hem ons hart niet geven, zal het andere niet aangenomen worden. Wij moeten onze liefde op Hem vestigen. In onze gedachten moeten wij veel met Hem spreken, en op Hem als ons hoogste doel moeten de gedachten van ons hart gericht zijn. Het moet onze eigen vrijwillige daad zijn, om ons aan de Heer te wijden, en wij moeten er goedsmoeds, blijmoedig in zijn. Wij moeten er niet aan denken om ons hart te verdelen tussen God en de wereld, Hij wil alles of niets hebben. Gij zult liefhebben de Heer uw God met geheel uw hart. Op de roepstem moeten wij geredelijk antwoorden: "Mijn Vader, neem mijn hart zoals het is, en maak het zoals het moet wezen, neem er bezit van en richt er Uw troon in op."

4. Laat uw ogen Mijn wegen bewaren. Heb het oog op de regel van Gods Woord, de leiding van Zijn voorzienigheid en de goede voorbeelden van Zijn volk. Onze ogen moeten daarop zien zoals hij, die schrijven leert, naar zijn voorbeeld ziet, opdat wil in de rechte paden blijven, er in voortgaan en er in volharden.

IV. Enige bijzondere waarschuwingen tegen die zonden, welke, van alle andere, het verderfelijkt zijn voor de zaden van wijsheid en genade in de ziel, haar verarmen en ten ondergang brengen.

1. Gulzigheid en dronkenschap, vers 20, 21. De wereld is vol van voorbeelden van deze zonde en van de verzoeken er toe, waartegen alle jonge mensen op hun hoede moeten wezen, en er zich verre van moeten houden. *Wees geen wijnzuiper*. Het is ons geoorloofd om een weinig wijn te drinken, 1 Timotheüs 5:23, maar niet veel, nooit overmatig. Wees geen vleesvraat, zoals de Israëlieten, die met lust bevangen werden en zeiden: Wie zal ons vlees te eten geven? Paulus is vrij om vlees te eten, maar besluit toch in eeuwigheid geen vlees te eten, opdat hij zijn broeder niet ergere, zo onverschillig is hij er voor, 1 Korinthe 8:13. Wees geen overmatig eter van vlees, onmatigheid moet vermeden worden in eten zowel als in drinken. Wees geen weelderig eter van vlees, zodat u niets kan behagen dan wat zeer bijzonder fijn en lekker is, geurige schotels, gekruide spijzen. Sommigen scheppen er niet alleen behagen in, maar zijn er trots op, dat zij kieskeurig zijn op hun dieet, en dat zij, zoals zij het noemen, goed eten, alsof dat het sieraad was van een voornaam man, dat in werkelijkheid de schande is van een Christen, daar zij van hun buik een god maken. "Wees geen wijnzuiper, en wees geen vleesvraat, en daarom: wees niet onder de wijnzuipers noch onder de vleesvreter. Steun hen niet door uw tegenwoordigheid, opdat zij hun wegen niet leert en ongemerkt in deze zonden valt, of er ten minste de vrees voor en de afschuw van verliest. Zij begeren u onder hen te hebben, want zij, die zelf verdorven zijn, zijn zeer begerig om anderen te verdoen, en daarom, geef hun die voldoening niet, opdat zij uzelf niet in gevaar brengt." Hij ontleent een argument tegen deze zonde aan de grote onkosten, die men er voor moet doen, en haar strekking om de mensen te verarmen en als de mensen er zich niet van willen laten weerhouden door het verderf, dat zij veroorzaakt aan hun wereldlijke belangen, die hun het naast aan het hart liggen, geen wonder, dat zij er niet van weggeschrikt worden door hetgeen hun uit het Woord van God gezegd wordt van het kwaad, dat zij aan hun geestelijke en eeuwige belangen doet. De dronkaard en de gulzigaard willen zich niet verbeteren, hoewel hun gezegd wordt dat zij arm zullen worden, ja, al wordt hun gezegd dat zij naar de hel zullen gaan. Dronkenschap veroorzaakt sluimering, zij verstompt de mensen, maakt hen achteloos voor hun werk en hun zaken, en dan gaat alles te gronde, zo is het, dat mensen, die met eer geleefd hebben, er toe komen om verscheurde klederen te dragen, in lompen gekleed te zijn.

2. Hoererij, dat is nog een zonde, die het hart wegneemt, dat aan God gegeven moest worden, Hoséa 4:11. Hij toont het gevaar aan, dat deze zonde meebrengt, vers 27, 28.

a. Het is een zonde, uit welker strik slechte weinigen zich zullen losmaken. Zij is een diepe gracht en een enge put, waaruit het nagenoeg onmogelijk is op te komen, en daarom is het verstandig om ver weg te blijven van de rand ervan. Hoed u voor iedere nadering tot haar want het is zeer moeilijk om er zich weer van terug te trekken, daar het geweten, hetwelk de terugtocht moest aanvoeren, door haar verleid en verdorven werd, en de Goddelijke genade werd verbeurd.

b. Het is een zonde, die de mensen betovert tot hun verderf, de overspeelster loert als een rover, vriendschap voorwendende, maar het grootste kwaad bedoelende, zij wil hen beroven van alles wat zij hebben en dat van waarde is, van hun wapenrusting en van hun sieraden. Zelfs

hen aan te vallen op een ogenblik, wanneer zij niet op hun hoede zijn en zij dus het voordeel over hen heeft. Laat dus niemand ooit al te gerust wezen.

c. Het is een zonde, die meer de enigerlei andere zonde bijdraagt tot de verspreiding van ondeugd en onzedelijkheid in een land. Zij vermenigvuldigt de overtreders onder de mensen. Een overspeelster kan het verderf zijn voor menige kostelijke ziel, en kan er toe medewerken om een gehele stad te verleiden en te bederven. Zij vermenigvuldigt de trouwelozen. Zij maakt niet slechts dat mannen ontrouw worden aan hun wettige vrouwen en dienstboden aan hun meesters, maar dat velen, die de godsdienst hebben beleden hun belijdenis van zich werpen en hun verbond met God verbreken. Huizen van ontucht zijn daarom zulke pesthuizen dat zij verboden moesten worden door hen, wier ambt is om voor het openbare welzijn te zorgen.

Spreuken 23:29-35

Om te bevestigen wat hij had gezegd in vers 20, geeft Salomo hier een tijdige waarschuwing tegen de zonde van de dronkenschap.

1. Hij waarschuwt alle mensen om de verzoeking tot deze zonde uit de weg te blijven vers 31. *Zie de wijn niet aan, als hij zich rood vertoont.* Rode wijn werd in Kanaän voor de beste gehouden, daarom wordt hij *druivenbloed* genoemd. Kenners beoordelen wijn onder andere aanduidingen naar zijn kleur. Er is wijn zeggen zij, die er zo bekoorlijk uitziet, alsof hij zei: "Kom en drink mij." Hij beweegt zich recht, gaat glad naar beneden, of misschien is de ruwheid ervan aangenaam. Van edelen krachtige wijn wordt gezegd, dat hij de lippen van de slapende doet spreken, Hooglied 7:9. Maar zie hem niet aan.

1. "Word niet geregeerd door de zinnen maar door rede en Godsdienst, begeer niet hetgeen het oog bekoort, in de hoop dat het de smaak zal strelen, maar laat uw ernstige gedachten de dwalingen van uw zinnen verbeteren en u ervan overtuigen, dat hetgeen zo heerlijk en genotvol schijnt, in werkelijkheid schadelijk is, en neem daarnaar uw besluit er tegen. Laat het hart het oog niet nawandelen, want het is een bedrieglijke gids." 2. "Wees niet al te vrij met deze of enigerlei andere zonde, zie ze niet aan, opdat gij er geen lust in krijgt en van de verboden vrucht gaat eten." Zij, die voor enigerlei zonde bewaard wensen te blijven, moeten zich voor al de gelegenheden er toe en ieder begin ervan wachten, en bevreesd zijn om binnen het bereik van haar vertakkingen te komen, opdat zij er niet door overwonnen worden.

II. Hij wijst op de vele verderfelijke gevolgen van de zonde van de dronkenschap, teneinde aan deze waarschuwing kracht bij te zetten. Wacht u voor het aas uit vrees voor de haak. *In het einde zal hij bijten*, vers 32. Alle zonde zal in het einde bitterheid zijn, inzonderheid deze zonde. *Hij bijt als een slang* als de zondaar ziek wordt door zijn onmatigheid, er waterzucht of een andere noodlottige ziekte door oploopt, geruïneerd wordt in zijn bezitting, inzonderheid als zijn geweten ontwaakt, en hij er niet zonder afschuw aan kan denken, en zonder in toorn tegen zichzelf ontstoken te zijn. Maar wat het ergste is van alles, ten laatste zal de beker van de dronkenschap de beker van de zwijmeling worden de beker van des Heeren toorn, waarvan hij de droesem tot in eeuwigheid zal moeten drinken, en dan geen druppel water zal hebben om zijn ontstoken tong te verkoelen. Om de kracht van de verzoeking te breken, die in het genot van deze zonde gelegen is, moet gij de straf voorzien, die er op volgen zal, en waar ze ten laatste in zal eindigen, indien het niet door berouw en bekering voorkomen wordt. *In zijn einde zal hij bijten*, bedenk dus wat er het einde van zal wezen. Maar hij wil de verderfelijke gevolgen van deze zonde specificeren, die gewis komen en zeer merkbaar zullen zijn.

1. Zij wikkelt de mensen in strijd en geharrewar, maakt dat zij met anderen twisten, zeggen en

vraagt: *Bij wie is wee, bij wie is smart?* Bij wie is zij niet in deze wereld? Velen hebben wee en smart zonder dat het hun schuld is, maar dronkaards scheppen zich moedwillig wee en smart. Zij, die gekijf hebben hebben wee en smart, en dronkaards zijn de dwazen, wier lippen in twist komen. Als de wijn er in is, is het verstand er uit, en dan komen de hartstochten boven, en vandaar komen dronkenmanskrakelen en vechtpartijen, dronkenmanstwisten bij de wijnbeker. menig verdrietig ruïnerend proces had daar zijn oorsprong in. Er is geklad, twisting in woorden, en het wisselen van vuile, gemene taal, maar daar blijft het niet bij, gij zult wonden hebben zonder oorzaak, want dronkaards zijn niet instaat om over oorzaken te oordelen, en daarom delen zij slagen uit zonder in het minst te bedenken waarom of waartoe, en dus hebben zij te verwachten op gelijke wijze behandeld te worden. De wonden, die de mensen ontvangen bij de verdediging van hun land en zijn rechtmatige rechten, zijn hun tot eer, maar wonden zonder oorzaak, ontvangen in de dienst van de lusten, zijn tekenen van schande. Ja dronkaards wonden zichzelf in een teder deel, want zij hebben rode ogen, symptomen van een inwendige ontsteking, hun gezichtsvermogen is er door verzwakt en hun uitzien onbehaaglijk.

Dit komt:

a. Van langdurig drinken, door bij de wijn te vertoeven, de tijd doorbrengende in dronken gezelschap, die in nuttige arbeid doorgebracht behoorde te worden, of in slaap die voor de arbeid geschikt maakt, vers 30. O hoeveel kostelijke uren worden aldus door duizenden weggeworpen, en van ieder van deze uren zal in de grote dag rekenschap geëist worden!

b. Van het drinken van sterke drank, die dronken maakt. Zij gaan op en neer om een wijn te zoeken, die hun behaagt, hun grote vraag is: Wat is de beste drank?" Zij zoeken gemengde wijn, die het smakelijkst is, maar die tevens het koppigst is, zo bereidwillig zullen zij hun verstand opofferen voor hun gehemelte!

2. Zij maakt de mensen onkuis en onbeschaamd, vers 33. *De ogen worden bandeloos en zien naar vreemde vrouwen*, om ze te begeren, en laten aldus overspel toe in het hart. "Est Venus in vinis Wijn is olie voor het vuur van de lusten". Uw ogen zullen vreemde dingen zien zo lezen het sommigen.

A. Als mensen dronken zijn draait het huis met hen in het rond, en alles ziet er even vreemd voor hen uit, zodat zij dan op hun eigen ogen niet aan kunnen.

B. Ook de tong wordt bandeloos en spreekt buitensporige dingen, door haar spreekt het half en verkeerdheden, verkeerdheden tegen verstand, godsdienst en de gewone burgerlijke beleefdheid, die zij zich zouden schamen te spreken indien zij nuchter waren. Wat bespottelijke, onsamenvangende taal zullen de mensen uitslaan, als zij dronken zijn, dezelfde mensen, die op andere tijden uitnemend goed en ter zake kunnen spreken!

3. Zij verstompt en verdwaast de mensen, vers 34. Als de mensen dronken zijn, weten zij niet waar zij zich bevinden, weten zij niet wat zij zeggen of doen.

a. Zij zijn duizelig, en als zij neerliggen om te slapen, is het alsof zij door de baren van de zee heen en weer worden geslingerd, of op het opperste van een mast geworpen waren. Vandaar hun klacht dat hun hoofd ronddraait, hun slaap is meestal onrustig en niet verkwikkend, en hun dromen zijn woelig en onstuimig.

b. Hun verstand is beneveld, en er is niet meer vastheid of gestadigheid in hen, dan in hem, die op de top van een mast slaapt, zij drinken en vergeten de inzetting, Hoofdstuk 31:5, zij dwalen van de wijn, Jesaja 28:7, en hun gedachten zijn even buitensporig als hun spraak.

c. Zij geven geen acht op gevaar, vrezen het niet, zijn ongevoelig voor de bestraffing, waaronder zij zich bevinden hetzij van God of van de mensen. Zij zijn in nakend doodsgevaar, in gevaar van dood en verdoemenis, zijn daar evenzeer aan blootgesteld alsof zij sliepen op de

verschrikkingen des Heeren hun worden voorgesteld, ja zij gevoelen geen pijn als de oordelen des Heeren over hen zijn, zij roepen niet als Hij hen bindt. Plaats een dronkaard in de boeien, hij beseft het niet dat hij gestraft wordt. "Men heeft mij geslagen, en ik ben niet ziek geweest ik heb het niet gevoeld, het heeft hoegenaamd geen indruk op mij gemaakt." Dronkenschap verkeert de mensen in stokken en stenen, Zij kunnen nauwelijks tot de dieren gerekend worden, zij zijn dood terwijl zij nog leven.

4. Het ergste van alles is dat zij verhard worden in de zonde, in weerwil van al de onheilen, waarvan zij vergezeld gaat, zal de zondaar er hardnekkig in volharden, hij wil zich volstrekt niet verbeteren. Wanneer zal ik ontwaken? Het kost hem veel moeite om de ketenen van zijn dronkaardslaap af te schudden, hij kan zich nauwelijks van de wijndampen bevrijden, hoewel hij er mee worstelt, opdat hij, reeds des morgens dorstig zijnde er toe kan terugkeren. Zo volkomen gevoelloos is hij voor alle eer en deugd, en zo ontzettend is zijn geweten toegeschroeid, dat hij zich niet schaamt te zeggen: ik zal hem nog meer zoeken. Het is buiten hoop, neen, zij hebben dronkaards lief, en hen zullen zij nawandelen, Jeremia 2:25. Dit is: *de dronkene te doen tot de dorstige en de sterke drank na te jagen*. Die dit doen, kunnen hun vonnis lezen in Deuteronomium 29:19, 20, hun wee in Jesaja 5:11, en indien dit het einde is van de zonde, worden wij met goede reden gewaarschuwd om op te houden bij het begin ervan. Zie de wijn niet aan als hij zich rood vertoont.

HOOFDSTUK 24

1 Zijt niet nijdig over de boze lieden, en laat u niet gelusten, om bij hen te zijn. 2 Want hun hart bedenkt verwoesting, en hun lippen spreken moeite. 3 Door wijsheid wordt een huis gebouwd, en door verstandigheid bevestigd; 4 En door wetenschap worden de binnenkamers vervuld met alle kostelijk en liefelijk goed. 5 Een wijs man is sterk; en een man van wetenschap maakt de kracht vast. 6 Want door wijze raadslagen zult gij voor u de krijg voeren, en in de veelheid der raadgevers is de overwinning. 7 Alle wijsheid is voor de dwaze te hoog; hij zal in de poort zijn mond niet opendoen. 8 Die denkt om kwaad te doen, dien zal men een meester van schandelijke verdichtselen noemen. 9 De gedachte der dwaasheid is zonde; en een spotter is de mens een gruwel. 10 Vertoont gij u slap ten dage der benauwdheid, uw kracht is nauw. 11 Red degenen, die ter dood gegrepen zijn; want zij wankelen ter doding, zo gij u onthoudt. 12 Wanneer gij zegt: Ziet, wij weten dat niet; zal Hij, Die de harten weegt, dat niet merken? En Die uwe ziel gadeslaat, zal Hij het niet weten? Want Hij zal de mens vergelden naar zijn werk. 13 Eet honig, mijn zoon! want hij is goed, en honigzeem is zoet voor uw gehemelte. 14 Zodanig is de kennis der wijsheid voor uw ziel; als gij ze vindt, zo zal er beloning wezen, en uw verwachting zal niet afgesneden worden. 15 Loer niet, o goddeloze! op de woning des rechtvaardigen; verwoest zijn legerplaats niet. 16 Want de rechtvaardige zal zevenmaal vallen, en opstaan; maar de goddelozen zullen in het kwaad nederstruikelen. 17 Verblijd u niet, als uw vijand valt; en als hij nederstruikelt, laat uw hart zich niet verheugen; 18 Opdat het de HEERE niet zie, en het kwaad zij in Zijn ogen en Hij Zijn toorn van hem afkere. 19 Ontsteek u niet over de boosdoeners; zijt niet nijdig over de goddelozen. 20 Want de kwade zal geen beloning hebben, de lamp der goddelozen zal uitgeblust worden. 21 Mijn zoon! vrees de HEERE en de koning; vermeng u niet met hen, die naar verandering staan; 22 Want hun verderf zal haastelijk ontstaan; en wie weet hun beider ondergang? 23 Deze spreken zijn ook van de wijzen. Het aangezicht in het gericht te kennen, is niet goed. 24 Die tot de goddeloze zegt: Gij zijt rechtvaardig; dien zullen de volken vervloeken, de natien zullen hem gram zijn. 25 Maar voor degenen, die hem bestraffen, zal liefelijkheid zijn; en de zegen des goeds zal op hen komen. 26 Men zal de lippen kussen desgenen, die rechte woorden antwoordt. 27 Beschik uw werk daarbuiten, en bereid het voor u op de akker, en bouw daarna uw huis. 28 Wees niet zonder oorzaak getuige tegen uw naaste; want zou u verleiden met uw lip? 29 Zeg niet: Gelijk als hij mij gedaan heeft, zo zal ik hem doen; ik zal een ieder vergelden naar zijn werk. 30 Ik ging voorbij de akker eens luiaards, en voorbij de wijngaard van een verstandeloos mens; 31 En ziet, hij was gans opgeschoten van distelen; zijn gedaante was met netelen bedekt, en zijn stenen scheidsmuur was afgebroken. 32 Als ik dat aanschouwde, nam ik het ter harte; ik zag het, en nam onderwijzing aan; 33 Een weinig slapens, een

een wandelaar, en uw velerlei gebrek als een gewapend man.

Spreuken 24:1-2

1. De waarschuwing, die ons hier wordt gegeven is tamelijk gelijk aan die, welke wij hadden in Hoofdstuk 23:17, namelijk om geen zondaars te benijden, niet te denken dat zij gelukkig zijn, noch te wensen in hun plaats en toestand te wezen, al zijn zij ook nog zo voorspoedig in de wereld, en al zijn zij ook nog zo vrolijk en gerust. "Laat zo'n denkbeeld nooit in uw hart opkomen: Ach, kon ik toch maar de banden, het bedwang van de Godsdienst en van het geweten van mij afschudden en evenzeer de vrijheid nemen om toe te geven aan zinnelijke lusten als ik zie dat die en die dit doet! Neen, begeer niet onder hen te wezen om te doen zoals zij doen, uw deel en lot met hen te hebben."

2. Hier is nog een reden gegeven voor deze waarschuwing. Wees niet nijdig over hen, niet alleen omdat hun einde slecht zal wezen, maar omdat hun weg dit is, vers 2. Denk niet met hen, want hun hart bedenkt verwoesting voor anderen, maar het zal blijken verwoesting te wezen voor henzelf. Spreek niet zoals zij spreken, want hun lippen spreken van hun kwaad. Alles wat zij zeggen heeft een boze strekking, de strekking om God te onteren, de Godsdienst te smaden, of onrecht te doen aan hun naaste, maar in het einde zal het kwaad wezen voor henzelf. Daarom zal het verstandig van u wezen om niets met hen van doen te hebben, ook hebt gij volstrekt geen reden om hen te benijden, maar wel om hen te beklagen, of om verontwaardigd te zijn over hun boze praktijken.

Spreuken 24:3-6

We zijn in verzoeking hen te benijden, die rijk worden en hun gezin en hun bezittingen in de hoogte brengen door onrechtvaardige middelen, die ons geweten ons niet toelaat te gebruiken. Om nu die verzoeking af te weren, toont Salomo dat een man zijn gezin door wijs beleid en zijn bezitting door eerlijke en wettige middelen kan vooruithelpen, dit doen kan met een goed geweten en een goede naam en de zegen van God er op, en zo de ander een weinig sneller vooruitgaat, staat daartegenover dat de vooruitgang van deze veel duurzamer is.

1. Wat ons hier aanbevolen wordt als de beste invloed hebbende op onze uitwendige voorspoed, is: wijsheid, en verstand, en wetenschap, dat is: vroomheid voor God (want dat is ware wijsheid) en beleid in het bestuur van onze uitwendige zaken. Wij moeten ons in alle dingen laten regeren in de eerste plaats door de regels van de godsdienst, en daarna door die van de voorzichtigheid. Sommigen, die waarlijk vroom zijn, hebben geen voorspoed in de wereld omdat zij geen wijs beleid hebben, en sommigen zijn verstandig genoeg, maar hebben toch geen voorspoed, omdat zij op hun eigen verstand steunen en God niet kennen in hun wegen, daarom moeten beide samengaan om een volkomen wijs man te hebben.

2. Wat ons hier als het voordeel van ware wijsheid wordt voorgesteld is, dat zij van de mensen uitwendige zaken voorspoedig zal maken.

a. Zij zal *een huis bouwen en bevestigen*, vers 3 Door onrechtvaardige praktijken kunnen de mensen hun huizen bouwen maar zij kunnen ze niet bevestigen, want de fundamenteën zijn rot, Habakuk 2:9, 10, terwijl hetgeen door eerlijkheid gewonnen wordt duurzaam is als staal, en een erfdeel zal zijn voor kinds kinderen.

b. Zij zal een huis verrijken en meubelen, vers 4. Zij, die hun zaken besturen met wijsheid en billijkheid, die naarstig zijn in het gebruik van wettige middelen om wat zij hebben te vermeerderen, die zich onthouden van weelde en uitgeven in barmhartigheid, zijn goed op weg, om hun winkels, hun pakhuizen, hun binnenkamers *vervuld te zien met alle kostelijk en lieflijk goed*, *kostelijk goed*, omdat het verkregen werd door eerlijken arbeid, en het kostelijk

genoten, sommigen denken, dat het voornamelijk van geestelijken rijkdom verstaan moet worden. Door wetenschap worden de kamers van de ziel vervuld met de gaven en vertroosting van de Geest, die kostelijke en lieflijke goederen, want door het verstand te verlichten verricht de Geest al Zijn andere werkingen in de ziel.

c. Zij zal een huis versterken en het tot een kasteel, een vesting maken. Wijsheid is beter dan strijdwapens, hetzij ten aanval of ter verdediging. *Een wijs man is sterk*, is in een sterkte, ja *een man van wetenschap maakt de kracht vast*, doet haar toenemen, vers 5 "Naarmate wij toenemen in kennis, nemen wij toe in alle genade, 2 Petrus 3:18. Zij, die toenemen in wijsheid, worden bekrachtigd met alle kracht, Coll. 1:9, 11." Een wijs man zal door zijn wijsheid gedaan krijgen wat een sterk man door geen geweld van wapenen teweeg kan brengen. Door ware wijsheid wordt de geest bekrachtigd beide voor geestelijk werk en voor de geestelijke strijd.

d. Zij zal een huis en ook een koninkrijk regeren, en de zaken van beide, en Wijsheid zal een school oprichten of een staatsraad.

Wijsheid zal van nut wezen:

(1) In het behandelen van openbare twisten, door er zich niet mee te bemoeien dan voor een eerlijke zaak en als er waarschijnlijkheid is van welslagen en er zich mee bemoeid hebbende alles ten beste te leiden, ten einde of een voordeligen vrede, of een eervolle aftocht te verkrijgen. Door wijze raadsragen zult gij voor u de strijd voeren, die slechte gevolgen kan hebben indien hij niet met wijze raadsragen gevoerd wordt.

(2) Voor de verzekering van de openbare vrede: in de veelheid van de raadgevers is veiligheid, want de één kan het gevaar voorzien en voordelen onderscheiden, die een ander niet ziet of niet onderscheidt. In onze geestelijke strijd hebben wij wijsheid van node, want onze vijand is listig.

Spreuken 24:7-9

Hier is de beschrijving

1. Van een zwak man: Wijsheid is voor hem te hoog, hij denkt dit, en daar hij wanhoopt om er bij te komen, geeft hij er zich ook geen moeite voor, maar zit tevreden neer zonder haar. En het is ook werkelijk zo, hij heeft er geen bevattelijkheid voor, en daarom zijn de middelen, de gelegenheden, die hij heeft om haar te verkrijgen, nutteloos voor hem. Het is niet gemakkelijk om wijsheid te verkrijgen. Er zijn sommigen, die wel goede natuurlijke gaven en vermogens hebben, maar als zij dwaas zijn, als zij traag zijn en zich geen moeite willen geven, als zij speelziek en beuzelachtig zijn, verslaafd zijn aan genot, als hun aard hen tot ondeugd neigt, als zij met slecht gezelschap omgaan, dan is zij voor hen te hoog, zij zullen haar waarschijnlijk niet bereiken. En omdat zij haar missen, zijn zij ongeschikt om hun land te dienen, zij zullen in de poort hun mond niet opendoen, vers 7 zij worden niet toegelaten in de raad van de magistraten, of, zo zij het zijn, zijn zij als stomme beelden, worden voor nullen gerekend, niets omdat zij niets hebben te zeggen, en zij weten dat zo zij iets zeiden, er toch geen acht op zou worden geslagen, ja, dat het uitgefloten zou worden. Laat jonge mensen zich moeite geven om wijsheid te verkrijgen, ten einde bevoegd en bekwaam te worden voor de openbare zaken en er met eer werkzaam te zijn.

2. Van een slecht man, die niet alleen veracht wordt als een dwaas, maar ook verfoeid verafschuwd wordt. Er zijn twee soorten van de zodanigen.

a. Die boosaardig zijn in het geheim. Zij weten fraai te spreken en nemen een schone schijn aan, maar zij denken om kwaad te doen, overleggen hoe zij een boze trek kunnen spelen aan iemand, tegen wie zij een wrok hebben of die zij met benijdende blikken aanzien. Hij, die dit doet, zal een meester van schandelijke verdichtelen genoemd worden, hetgeen toen misschien een algemene schandnaam was, hij zal gebrandmerkt worden als een vinder van kwade dingen,

er medeplichtig aan is. Dit bedenken van kwaad is de gedachte van de dwaasheid, vers 9. Het wordt licht geacht, men maakt er zich met een kwinkslag van af, alsof het slechts iets beuzelachtige was, maar in werkelijkheid is het zonde, is het uitermate zondig, gij kunt het bij geen slechter naam noemen, dan wanneer gij het zonde noemt. Het is slecht om kwaad te doen, maar het is nog slechter om het te bedenken, want daarin is de list en het gif van de oude slang. Maar het kan meer in het algemeen genomen worden: wij laden schuld op ons niet alleen door de daad van de dwaasheid maar door de gedachte er aan, zelfs al zou zij niet verder gaan, het eerste opkomen van zonde in het hart is zonde, aanstotelijk voor God. en wij moeten er berouw van hebben, of wil zijn verloren. Niet alleen boosaardige, onreine hoogmoedige gedachten, meer ook dwaze gedachten zijn zondig. Indien zondige gedachten in het hart verwijlen, dan verontreinigen zij het Jeremia 4:14, hetgeen een reden is waarom wij ons hart moeten behoeden boven al dat te bewaren is, en er geen gedachten in moeten koesteren, die geen goede rekenschap van zich kunnen geven, Genesis 6:5.

b. Die openlijk verkeerd zijn. De spotter die tot iedereen beledigende taal spreekt, er behagen in schept om de mensen te beledigen, boze aanmerkingen op hen te maken, is de mens een gruwel, wie besef heeft van eer en deugd zal op hun gezelschap niet gesteld zijn. Het gestoelte van de spotters is een verwoestend gestoelte, zoals de LXX het noemen, Psalm 1:1, waar geen wijs man toe zal naderen, uit vrees van verwoest te worden. Zij, die er zich op toeleggen om anderen hatelijk te maken, maken slechts zichzelf hatelijk.

Spreuken 24:10

Ten dage van de benauwdheid zijn wij zeer licht geneigd ons *slap te betonen*, het hoofd te laten hangen, mismoedig te zijn, af te laten van ons werk, te wanhopen aan hulp of uitkomst. Onze moed zinkt in de schoenen, en dan hangen onze handen slap neer en onze knieën worden zwak, en wij zijn nergens toe instaat. En dikwijls zullen zij, die het blijmoedigst zijn als zij wel zijn, het meest ter neergeslagen zijn zodra hun iets deert. Dat is een blijk dat onze kracht nauw of klein is, en het is een middel om haar nog kleiner te maken. Het is een bewijs dat gij geen man zijt van kloekheid, van vastberadenheid, van gedachten, of van geloof, want dat is de kracht van een ziel als gij onder een verandering in uw toestand, die beproeving meebrengt, niet staande kunt blijven." Sommigen zijn zo zwak dat zij niets kunnen verdragen als een benauwdheid slechts tot hen raakt, Job 4:5, ja, als zij hen slechts bedreigt, dan bezwijken zij al, willen zij alles reeds als verloren opgeven, en hierdoor maken zij zich ongeschikt om de worsteling met hun moeilijkheid te beginnen of vol te houden, en buiten staat om zichzelf te helpen. "Heb dan goede moed, en God zal uw hart versterken."

Spreuken 24:11-12

1. Hier wordt een grote plicht van ons geëist, en die is: op te treden tot hulp van de verdrukte onschuld. Als wij het leven of het levensonderhoud van iemand in gevaar zien van onrechtvaardig te worden weggenomen, dan behoren wij alles in het werk te stellen om zo iemand te redden door de valse beschuldiging te weerleggen, op grond waarvan hij veroordeeld wordt, en de bewijzen van zijn onschuld op te sporen. Hoewel het iemand is, aan wie wij geen bijzondere verplichting hebben, moeten wij hem toch helpen en wel uit algemene liefde voor de gerechtigheid. Als er mensen zijn, die met geweld en overmacht worden aangevallen, en het in onze macht is hen te redden, dan moeten wij het doen. Ja als wij zien dat mensen zich door onwetendheid blootstellen aan gevaar, of in benauwdheid zijn gekomen, zoals reizigers op de weg, schepen op zee, of iets dergelijks, dan is het onze plicht om, al is het ook met gevaar voor onszelf, hun ter hulp te snellen, en ons niet te onthouden om hen te verlossen, er niet traag, achterlijk of onverschillig in te zijn.

van deze plicht. Gij zult zeggen: "Zie, wij wisten het niet, wij waren ons er niet van bewust dat die persoon in zo onmiddellijk gevaar was, wij waren er ook niet zeker van dat hij onschuldig was, wij wisten ook niet hoe zijn onschuld te bewijzen, noch hoe wij iets ten zijnen gunste doen konden, want anders zouden wij hem wel geholpen hebben".

a. Nu is het gemakkelijk zo'n verontschuldiging aan te voeren, waardoor men dan aan de blaam van mensen ontkomt, want misschien kunnen zij ons niet wederleggen als wij zeggen: Wij wisten het niet, of: Wij hebben het vergeten. De verzoeking om een leugen te zeggen ten einde een fout te verontschuldigen is zeer sterk als wij weten dat het onmogelijk is om weerlegd of gelogenstraft te worden, daar de waarheid geheel in ons eigen hart verborgen is, zoals wanneer wij zeggen: Wij hebben dit of dat gedacht en waren het werkelijk voornemens te doen, waarvan niemand dan wij zelf iets weten kan.

b. Het is niet zo gemakkelijk om met zulke verontschuldigingen aan het oordeel Gods te ontkomen, en aan de ontdekking daarvan staan wij bloot, en bij de beslissing daarvan moeten wij blijven.

Want:

(1) God weegt het hart en slaat de ziel gade, Hij houdt het oog op haar, bemerkt al haar bewegingen, haar verborgenste gedachten en bedoelingen zijn naakt en geopend voor Hem. Het is Zijn kroonrecht, hetgeen waar Hij in roemt, Jeremia 17:10. "Ik, de Heere, doorgrond het hart Hij slaat de ziel gade, houdt haar in het leven". Het is een goede reden waarom wij teder moeten zijn voor het leven van anderen, en alles moeten doen wat wij kunnen om het te bewaren, dat ons leven dierbaar is geweest in het oog van God, en dat Hij het genadiglijk heeft bewaard.

(2) Hij weet of de verontschuldiging, die wij hebben aangevoerd, waar of niet waar is, of het was omdat wij het niet wisten, of dat de ware reden ervan was, dat wij onze naaste niet liefhadden zoals wij hem hadden moeten liefhebben, maar zelfzuchtig waren, onverschillig waren beide voor God en de mens, ons om God noch de mens hadden bekommerd. Laat dit dienen om al onze beuzelachtige pleitredenen tot zwijgen te brengen, door welke wij menen ons geweten het zwijgen te kunnen opleggen, als het ons het nalaten van een duidelijke plicht verwijt. "Zal Hij, die de harten weegt, dat niet merken?"

(3) Dienovereenkomstig zal Hij ons oordelen. Gelijk Zijn kennis niet bedrogen of misleid kan worden, zo kan Zijn gerechtigheid ook niet vooringenomen zijn, Hij zal de mens vergelden naar zijn werk, niet slechts naar het doen van boze werken, maar naar het nalaten van goede werken.

Spreuken 24:13-14

Hier worden wij opgewekt tot het bestuderen van de wijsheid, door beide aan het genoeg en het gewin ervan te denken.

1. Het zal aangenaam wezen. Wij eten honing omdat hij zoet is voor het gehemelte, en dieswege wordt hij goed genoemd, inzonderheid die, welke het eerst uit de honigraat vloeit. Kanaän werd gezegd een land te zijn, dat overvloedt van melk en honing, en honing was het gewone voedsel van het land, Lukas 24:42, zelfs voor kinderen, Jesaja 7:15. Aldus moeten wij ons voeden met wijsheid, en er het goede onderricht van proeven en smaken. Zij, die honing geproefd hebben, hebben er geen verder bewijs voor nodig dat hij zoet is, noch kunnen zij door enigerlei argument van het tegendeel ervan overtuigd worden, zo zijn zij, die de kracht van de waarheid en Godzaligheid hebben ervaren volkomen overtuigd van het lieflijke en aangename van beide, zij hebben er de zoetheid van gemaakt, en al de atheïsten van de wereld kunnen met hun valse redeneringen, en al de wereldlingen kunnen met hun spotternijen hen niet van

2. Het zal zeer nuttig zijn. Honing kan zoet wezen voor het gehemelte, en toch niet gezond zijn, maar wijsheid heeft een toekomstige beloning, zowel als een dadelijke, tegenwoordige zoetheid. "Het is u geoorloofd honing te eten", en het aangename voor uw smaak nodigt er toe, maar gij hebt veel meer reden om de geboden en voorschriften van de wijsheid te smaken en te overdenken, want als gij die vindt zal er beloning wezen, gij zult betaald worden voor uw genoeg, terwijl de dienstknechten van de zonde duur moeten betalen voor hun moeite. De wijsheid zet u wel aan het werk, maar er zal beloning wezen, zij wekt wel grote verwachtingen bij u op, maar evenals uw arbeid, zo zal ook uw hoop niet ijdel wezen, uw verwachting zal niet afgesneden worden, Hoofdstuk 23:18, neen, zij zal verre overtroffen worden.

Spreuken 24:15-16

Dit is gesproken, niet zozeer bij wijze van raad aan goddelozen zij willen geen onderricht ontvangen, Hoofdstuk 23:9, maar veeleer in uittarting van hen, ter bemoediging van de Godvruchtigen, die door hen bedreigd worden. Zie hier:

1. De plannen van de goddelozen tegen de rechtvaardigen en het succes, dat zij zich op hun plannen beloven. Het complot is met list beraamd, zij loeren op de woning van de rechtvaardige, denkende haar een vlek van ongerechtigheid te kunnen aanwrijven, zij loeren aan de deur om hem te grijpen, als hij naar buiten komt, zoals de vervolgers van David gedaan hebben, Psalm 59:1. Hun verwachting is hoog gespannen, zij twijfelen niet of zij zullen zijn legerplaats verwoesten, omdat hij zwak is en haar niet kan beschermen, omdat zijn toestand gering is en hij reeds bijna ten onder is gebracht. Dit alles is een vrucht van de oude vijandschap tussen het zaad van de slang en het zaad van de vrouw. Bloedgierige lieden haten de vrome.

2. De dwaasheid en de veredeling van deze plannen.

a. De rechtvaardige, wiens ondergang verwacht werd, herstelt zich, hij valt zevenmaal in benauwdheid, maar door de zegen van God op zijn wijsheid en oprechtheid staat hij weer op, ziet over zijn moeilijkheden heen en ziet betere tijden komen. De rechtvaardige valt, valt soms negenmaal, misschien in zonde zonden van zwakheid door de verzoeking overvallen zijnde, maar hij staat weer op, op zijn berouw vindt hij genade bij God en herkrijgt zijn vrede.

b. De goddeloze, die verwachtte zijn val te zien en er toe mee te werken, is verloren, struikelt neer in het kwaad en zijn benauwdheden eindigen in algehele verwoesting.

Spreuken 24:17-18

Hier:

1. Wordt ons verboden genoeg te smaken in het ongeluk van een vijand. Zoals wanneer sommigen ons een kwaden trek hebben gespeeld, of wanneer wij tegen sommigen kwalijkgezind zijn, alleen maar omdat zij ons tegenwerken of ons in de weg staan, en zij lijden op de een of andere wijze schade, vallen misschien, of zijn in gevaar, struikelen wellicht, en ons verdorven hart smaakt daar heimelijk voldoening in, ha! zo wilden wij het hebben, of zij zijn vervaard in het land, de woestijn heeft hen besloten. Of zoals Tyrus zei van Jeruzalem: ik zal vervuld worden, nu zij verwoest is, Ezechiël 26:2. "De mensen hopen op het verderf van hun vijanden of mededingers om hun wraaklust aan hen te koelen, of om er hun rekening bij te vinden, maar wees gij niet zo onmenselijk verheug u niet als de ergste vijand, die gij hebt, valt." Er kan een heilige blijdschap zijn in de verwoesting van Gods vijanden, daar deze strekt tot heerlijkheid Gods en het welzijn van de kerk, Psalm 58:11, maar in het verderf van onze vijanden, als zodanig, mogen wij ons volstrekt niet verblijden, integendeel, zelfs met hen

moeten zelfs geen heimelijke vreugde in ons hart toelaten over hun rampen.

2. Dat dit genoegens God tot toorn verwekt wordt hier als reden opgegeven voor dit verbod. De Heer zal het zien, al is het slechts in het hart verborgen, en het zal kwaad zijn in Zijn ogen, zoals het kwaad is in de ogen van een wijs vader om te zien dat een van zijn kinderen juicht over de straf, die hij aan een ander van zijn kinderen oplegt, terwijl hij moest sidderen en er door gewaarschuwd moest zijn, niet wetende hoe spoedig hij zelf in die toestand kan zijn, daar hij het toch zo dikwijls verdiend heeft. Hij voegt er een argument "ad hominem, op de man af", aan toe. "Gij kunt uw land geen grotere vriendelijkheid bewijzen dan u te verblijden in zijn val", want dan zal God om u te dwarsbomen Zijn toorn van hem afkeren, Want gelijk de toorn des mensen Gods gerechtigheid niet werkt, zo was Gods gerechtigheid nooit bestemd of bedoeld om voldoening te geven aan de toorn des mensen en hem in zijn dwaze hartstochten te stijven, veeleer dan daar de schijn van te hebben zal Hij de volvoering van Zijn toorn uitstellen, ja, er ligt in opgesloten dat Hij, als Hij zijn toorn van hem afkeek, hem zal richten tegen u, en dat u de beker van de zwijmeling in handen zal gegeven worden.

Spreuken 24:19-20

1. Hier herhaalt hij de waarschuwing, die hij tevoren gegeven heeft tegen het benijden van de genoegens en de voorspoed van goddelozen in hun goddeloze wegen. Dit haalt hij aan van zijn vader David, Psalm 37:1. Wij moeten ons in geen geval ontsteken of ons beroeren, wat het ook zij, wat God doet in Zijn voorzienigheid en hoe het ook indruist tegen ons gevoel, tegen onze belangen en verwachtingen, wij moeten erin berusten. Zelfs hetgeen ons smart of grieft, moet ons niet ontsteken, en ook moet ons oog niet boos zijn tegen iemand, omdat God goed is. Zijn wij wijzer of rechtvaardiger dan Hij? Als goddelozen voorspoedig zijn, dan moeten wij daarom niet geneigd wezen om te doen zoals zij doen.

2. Hij geeft een reden voor deze waarschuwing, ontleend aan het einde van de weg, waarop de goddelozen wandelen. Benijd hun voorspoed niet, want:

a. Er is geen waar geluk in, de kwade zal geen beloning hebben, zijn voorspoed dient slechts voor zijn tegenwoordig bestaan, dat is al het goed, dat hij te verwachten heeft, er is hem geen weggelegd in de wereld van de vergelding, hij heeft zijn loon weg, Mattheüs 6:1, 2. Hij zal er geen hebben. Diegenen zijn niet te benijden, die hun deel hebben in dit leven en het moeten overleven, Psalm 17:14.

b. Er is geen duurzaamheid in hun lamp die wel helder brandt, maar weldra zal zij uitgeblust worden, en een einde gemaakt worden aan hun welvaart, Job 21:17, Psalm 37:1, 2.

Spreuken 24:21-22

Godsdienstigheid en trouw moeten samengaan. Als mensen is het onze plicht om onze Schepper te eren, Hem te aanbidden en eerbied te betonen, en altijd in Zijn vreze te zijn. Als leden van een gemeenschap, ingesteld tot wederzijds voordeel, is het onze plicht om trouw en gehoorzaam te zijn aan de regering, die God over ons gesteld heeft, Romeinen 13:1, 2. Zij, die waarlijk Godsdienstig zijn, zullen uit gehoorzaamheid aan God getrouw zijn aan de overheid, de Godvruchtigen in het land zullen de stillen in de lande zijn, en diegenen zijn niet waarlijk getrouw aan hun overheid, of zullen het niet langer blijven dan overeenkomt met hun belangen, die niet waarlijk godsdienstig zijn. Hoe zou hij trouw kunnen zijn aan zijn vorst, die ontrouw is aan zijn God? En als deze in mededinging komen met elkaar, dan is het een uitgemaakte zaak: wij moeten God meer gehoorzamen dan de mensen. Het invoeren van nieuwigheden in beide moet geschuwd worden. Vermeng u niet met hen hij zegt niet met hen, die een verandering willen, want er kan reden zijn voor een verandering ten goede maar met

ontevredenheid met het bestaande en een verzot zijn op nieuwigheid, of een begeerte om in troebel water te vissen. Vermeng u niet met hen, die naar verandering staan, hetzij in de Godsdienst, of in de burgerlijke regering, kom niet in hun verborgen raad, voeg u niet bij hen om complotten te smeden, kom niet in de verborgenheid hunner ongerechtigheid. Zij, die van een onrustige, oproerige, woelzieke geest zijn, halen zich eer zij het weten onheilen op de hals, hun verderf zal haastig ontstaan. Al houden zij hun plannen ook nog zo geheim, zij zullen ontdekt worden en de welverdiende straf ondergaan, als zij er weinig aan denken. Hun verderf zal haastig ontstaan. Wie kent de tijd en de wijze van het verderf, dat beide God en de koning zullen brengen over hun verachters, zowel over hen, als over degenen, die zich met hen vermengd hebben?

Spreuken 24:23-26

Hier zijn lessen voor wijzen, voor rechters en vorsten. Evenals onderdanen hun plicht moeten doen en gehoorzaam moeten zijn aan de magistraten, zo moeten magistraten hun plicht doen in het recht te bedelen aan hun onderdanen. Dit zijn lessen voor hen.

1. Zij moeten altijd het recht van een zaak onderzoeken, en zich door geen bedenkingen buiten de zaak om hetzij voor of tegen een van de partijen laten leiden. Het is niet goed op zichzelf, en het kan nooit goed doen, om het aangezicht in het gericht te kennen, de gevolgen daarvan kunnen niet anders dan strekken om het recht te verkeren en onrecht te doen onder schijn van wet en billijkheid. Een goed rechter zal de waarheid kennen, maar geen aangezichten kennen, zoals om een vriend te steunen en hem heen te helpen door een slechte zaak, of ook maar iets nalaten, dat gezegd of gedaan kan worden ten gunste van een rechtvaardige zaak, als het de zaak is van een vijand.
2. Zij moeten nooit goddeloze mensen steunen of aanmoedigen in hun goddeloze praktijken, of die oogluikend toelaten. Magistraten in hun plaats en leraren in de hun moeten in getrouwheid handelen met de goddeloze, al is hij ook een aanzienlijk hooggeplaatst persoon, of een bijzonder vriend, om hem te overtuigen van zijn goddeloosheid, hem te tonen wat er het einde van zal zijn, hem te ontdekken aan anderen, opdat deze hem mijden. Maar indien zij, wier ambt hun de plicht oplegt om de mensen te wijzen op hun overtredingen, ze verbloemen, ze door de vingers zien, indien zij de goddeloze verontschuldigen, meer nog, indien zij hem bevorderen, en zich met hem vergezellen, hetgeen in werkelijkheid gelijk staat met te zeggen: Gij zijt rechtvaardig, dan zullen zij met recht beschouwd worden als vijanden van de openbare vrede en het openbare welzijn, die zij behoorden te bevorderen, en zullen de volkeren hen vervloeken en schande over hen roepen, en zelfs zij die tot andere natiën behoren zullen hen verafschuwen als lage verraders van het ambt, dat hun toevertrouwd werd.
3. Zij moeten alle bedrog en geweld, alle ongerechtigheid en onzedelijkheid afkeuren en beteugelen, en hoewel zij hierdoor een bijzonder persoon kunnen ontstemmen, zullen zij daardoor zich toch in de gunst van God en de mensen aanbevelen. Laat magistraten en leraren, en ook particuliere personen, die er toe geschikt en in staat zijn, de goddelozen bestraffen, ten einde hen tot berouw en bekering te brengen of hen te schande te maken, en dan zullen zij er in hun eigen hart de vertroosting van smaken, voor hen zal lieflijkheid zijn, als hun geweten voor hen getuigt dat zij getuigen zijn geweest voor God, en de goede zegen zal op hen komen, de zegen van God en goede mensen. Zij zullen goede, godsdienstige vaderlandslievende mannen geacht worden. Zie Hoofdstuk 28:23.
4. Zij moeten altijd uitspraak doen naar recht en billijkheid vers 26. *Zij moeten rechte woorden*

omstandigheden van de zaak, en van hem, die dit doet, *zal men de lippen kussen*, men zal hem eren en liefhebben, en zich onderwerpen aan zijn bevelen, want er is een kus van trouw en onderdanigheid, zowel als van genegenheid. Hij, die ook in de gewone omgang met gepastheid spreekt en met oprechtheid, beveelt zich aan bij zijn gezelschap, en wordt door iedereen geëerd en bemind.

Spreuken 24:27

Dit is een regel van wijs beleid in het bestuur van huishoudelijke aangelegenheden, want alle Godvruchtige mensen moeten goede bestuurders zijn van hun huis, en in dat bestuur handelen met wijsheid, dat zou veel zonde en droefheid voorkomen, en ook voorkomen dat hun belijdenis gesmaad wordt.

1. Wij moeten aan hetgeen noodzakelijk is de voorkeur geven boven hetgeen slechts tot gemak dient, en niet uitgeven aan pronk, hetgeen aan het onderhoud van het gezin besteed moest worden. Wij moeten tevreden zijn met een armoedige hut tot woning, veeleer dan gebrek te lijden aan het nodige voedsel, of er schulden voor te maken.

2. Wij moeten er niet aan denken om te gaan bouwen voor wij het kunnen bekostigen. Leg u eerst toe op uw werk daarbuiten, laat uw grond in goede orde gebracht worden, want daaruit moet gij uw onderhoud verkrijgen, en als gij daar goede inkomsten van hebt verkregen dan en niet eerder kunt gij er aan denken om uw huis te verbouwen en te verfraaien, want dat is het waarop, en waarin gij onkosten zult hebben te doen. Velen hebben hun bezitting en hun gezin te gronde gericht door geld te besteden aan hetgeen hun niets opleverde, beginnende te bouwen als zij het nodige niet hadden om te voleindigen. Sommigen vatten het op als een raad aan jonge mensen, om niet te trouwen, (want daardoor wordt het huis gebouwd) voordat zij goed gevestigd zijn in de wereld, en instaat zijn om vrouw en kinderen op betamelijke wijze te onderhouden.

3. Als wij een groot plan op touw zetten, dan is het verstandig om het ons goed voor te stellen, er de nodige voorbereidselen voor te maken, eer wij aan het werk beginnen, opdat het, als het eens begonnen is, niet stil behoeft te staan uit gebrek aan materialen. Salomo heeft zelf naar die regel gehandeld in zijn bouwen van het huis van God, waarvoor alles van tevoren in gereedheid was gebracht, 1 Koningen 6:7.

Spreuken 24:28-29

Hier wordt ons verboden om op enigerlei wijze schadelijk te zijn voor onze naaste, inzonderheid in en door de vormen van de wet, hetzij:

1. Als getuige. "Nooit moet gij zonder oorzaak tegen iemand getuigen", tenzij gij zeker weet dat hetgeen gij zegt zuiver en in alle delen volkomen waar is, en gij er bepaald en ontwijfelbaar toe geroepen zijt om het te getuigen. Leg nooit een vals getuigenis tegen iemand af, want er volgt: "Zou ge verleiden met uw lippen? Bedrieg de rechter en de gezworenen niet, bedrieg hen niet met wie gij spreekt en omgaat, om hen een slechte mening te doen koesteren van uw naaste. Als gij van uw naaste spreekt, zeg dan niet alleen hetgeen waar is, maar hoed u er voor om op zo'n wijze te spreken als waardoor gij te kennen geeft wat niet waar is, en aldus door wenken en toespelingen of door overdreven voorstellingen zou bedriegen." Of,

2. Als aanklager, of vervolger voor het gerecht. Als het nodig is om een klacht in te dienen tegen uw naaste, laat dit dan niet uit wraakzucht geschieden. Zeg niet: ik ben vast besloten om

rechtvaardige zaak wordt onrechtvaardig als zij aldus in boosaardigheid behandeld wordt. Zeg niet, ik zal een ieder vergelden naar zijn werk, en er hem duur voor laten betalen, want het is Gods kroonrecht om dit te doen, en wij moeten het aan Hem overlaten, niet op Zijn troon gaan zitten, Hem niet het werk uit de handen willen nemen. Als wij zelf voor onze zaken willen optreden, onze eigen rechters willen zijn dan verbeuren wij het voordeel van een beroep op Gods rechterstoel, daarom moeten wij onszelf niet wreken, want Hij heeft gezegd: "Mij is de wraak".

Spreuken 24:30-34

1. Hier is de blik, die Salomo wierp op de akker en de wijngaard van een luiaard. Hij is niet opzettelijk heengegaan om ze te bezien maar toen hij voorbijging bespeurde hij de vruchtbaarheid van de grond, hetgeen gepast is voor reizigers of wandelaars, en lette hij op de wijze, waarop zijn onderdanen hun grond handelden, hetgeen zeer goed en gepast is voor overheidsperoneel. Hij wierp een blik op een akker en een wijngaard, die geheel verschillend waren van de overige, want hoewel de grond goed was, groeide er toch niets anders op dan distels en brandnetels, niet maar hier en daar één maar zij waren er geheel mee overdekt, en al zouden er enige vruchten gegroeid zijn, zij zouden door de dieren zijn opgegeten, want er was geen omheining, de stenen scheidsmuur was afgebroken. Zie de uitwerkselen van de vloek op de aardbodem, Genesis 3:18 : "doornen en distelen zal het aardrijk u voortbrengen, en niets anders, tenzij gij er moeite voor doet." Zie welk een zegen voor de wereld het beroep van de landman is, en welk een woestijn deze aarde, ook zelfs Kanaän, er zonder zijn zou. De koning zelfs wordt van het veld gediend, maar hij zou slecht gediend zijn, indien God de landman niet leerde van de wijze om de grond van onkruid te zuiveren, hem te beplanten, te bezaaien en te omtuinen. Zie welk een groot verschil er is tussen sommigen en anderen in het bestuur over hun wereldse zaken en hoe weinig sommigen te rade gaan met hun goede naam, daar er hun niets aan gelegen is dat zij van de wereld hun luiheid bekend maken in de blijkbare gevolgen ervan, die voor elke voorbijganger zichtbaar zijn, er ook niets om geven dat zij door de vlijt en naarstigheid van hun burens beschaamd gemaakt worden.

2. Zijn opmerkingen er over. Hij bleef een weinig staan, hij zag het aan en nam het ter harte, zag het nogmaals aan en ontving onderricht. Hij barstte niet los in heftige afkeuring van de eigenaar, heeft hem geen scheldnamen gegeven, maar poogde voor zichzelf goeds te verkrijgen uit hetgeen hij zag en waarnam, er door tot vlijt aangespoord te worden. Zij, die onderwijs moeten geven aan anderen, moeten zelf onderwijs ontvangen, en wij kunnen onderwijs ontvangen niet alleen van wat wij lezen en horen, maar ook van hetgeen wij zien, niet alleen van hetgeen wij zien van de werken Gods, maar ook van wat wij zien van de wijze van doen van de mensen, niet alleen van van de mensen goede manieren, maar ook van hun slechte manieren.

Plutarchus deelt een gezegde mee van Cato Major, dat wijze mensen meer profiteren van dwazen dan dwazen van wijzen, want wijze mensen zullen de fouten van dwazen vermijden, maar dwazen zullen de deugden van de wijzen niet navolgen. Salomo achtte dat hij onderwijzing verkreeg uit hetgeen hij zag, hoewel het hem geen nieuw denkbeeld aan de hand deed, maar hem slechts een opmerking voor de geest bracht, die hij zelf tevoren gedaan had, omtrent de bespottelijke dwaasheid van de luiaard, die, als hij nodig werk te verrichten heeft, in bed ligt te dommelen, en roept: nog een weinig slapers een weinig sluimerend, en dan nog altijd een weinig meer, totdat hij zijn ogen uitgeslapen heeft, en in plaats van door de slaap geschikt te zijn gemaakt voor de arbeid, zoals wijze mensen het zijn, er verstompt en verstijfd door is geworden, zodat hij nergens toe instaat is. Daarom is ellende zijn deel de armoede overkomt hem als een wandelaar, zij komt al nader en nader tot hem, en zal hem weldra

struikrover, die hem alles wat hij heeft ontnemt.

Dit nu is van toepassing niet alleen op onze wereldlijke zaken om aan te tonen hoe ergerlijk luiheid is daarin, en hoe schadelijk voor het gezin, maar ook op de zaken van onze ziel. Onze zielen zijn onze akkers en wijngaarden, waarvoor een ieder onder zorg heeft te dragen, die wij hebben te bebouwen en te bewaren. Zij zijn vatbaar om door goede zorgen in betere toestand te worden gebracht, er kan vrucht van verkregen worden, die overvloedig is tot onze rekening. Wij zijn er mee belast om er handeling mee te doen, totdat onze Heere komt en het is een vereiste, dat wij er zeer veel zorg en moeite aan besteden. Deze akkers en wijngaarden zijn dikwijls in zeer slechte toestand, zij brengen niet alleen geen vruchten voort, maar zij zijn geheel bedekt met distelen en brandnetels, krabbende, stekende, ongeregelde hartstochten en lusten, hoogmoed, hebzucht, zinnelijkheid, boosaardigheid, dat zijn de distelen en netels, de stinkende druiven die het ongeheiligde hart voortbrengt, geen wacht gehouden tegen de vijand, de stenen scheidingsmuur is afgebroken, alles ligt open en bloot. Waar het zo is, is dit te wijten aan des zondaar eigen luiheid en dwaasheid, hij is een luiaard, heeft de slaap lief, haat de arbeid en is verstandeloos, hij verstaat noch zijn werk noch zijn belang, hij is ten enenmale versuft. Het wisse gevolg ervan is het verderf van de ziel en van geheel haar welvaren. Het is eeuwigdurend gebrek, dat aldus als een gewapend man over haar komt. Wij weten welke plaats de boze en luie dienstknecht werd toegewezen.

HOOFDSTUK 25

1 Dit zijn ook spreken van Salomo, die de mannen van Hizkia, de koning van Juda, uitgeschreven hebben. 2 Het is Gods eer een zaak te verbergen; maar de eer der koningen een zaak te doorgronden. 3 Aan de hoogte des hemels, en aan de diepte der aarde, en aan het hart der koningen is geen doorgronding. 4 Doe het schuim van het zilver weg, en er zal een vat voor de smelter uitkomen; 5 Doe de goddelozen weg van het aangezicht des konings, en zijn troon zal door gerechtigheid bevestigd worden. 6 Praal niet voor het aangezicht des konings, en sta niet in de plaats der groten; 7 Want het is beter, dat men tot u zegge: Kom hier bovenaan, dan dat men u vernedere voor het aangezicht eens prinses, dien uw ogen gezien hebben. 8 Vaar niet haastelijk voort om te twisten, opdat gij misschien in het laatste daarvan niet wat doet, als uw naaste u zou mogen beschaamd hebben. 9 Twist uw twistzaak met uw naaste; maar openbaar het heimelijke van een ander niet; 10 Opdat degene, die het hoort, u niet smade; want uw kwaad gerucht zou niet afgekeerd worden. 11 Een rede, op zijn pas gesproken, is als gouden appelen in zilveren gebeelde schalen. 12 Een wijs bestraffer bij een horend oor, is een gouden oorsiersel, en een halssieraad van het fijnste goud. 13 Een trouw gezant is dengenen, die hem zenden, als de koude der sneeuw ten dage des oogstes; want hij verkwikt zijns heren ziel. 14 Een man, die zichzelf beroemt over een valse gift, is als wolken en wind, waar geen regen bij is. 15 Een overste wordt door lankmoedigheid overreed; en een zachte tong breekt het gebeente. 16 Hebt gij honig gevonden, eet dat u genoeg is; opdat gij misschien daarvan niet zat wordt, en dien uitspuwt. 17 Spaar uw voet van het huis uws naasten, opdat hij niet zat van u worde, en u hate. 18 Een man, tegen zijn naaste een valse getuigenis sprekende, is een hamer, en zwaard, en scherpe pijl. 19 Het vertrouwen op een trouweloze, ten dage der benauwdheid, is als een gebroken tand en verstuikte voet. 20 Die liederen zingt bij een treurig hart, is gelijk hij, die een kleed aflegt ten dage der koude, en als edik op salpeter. 21 Indien dengene, die u haat, hongert, geef hem brood te eten; en zo hij dorstig is, geef hem water te drinken; 22 Want gij zult vurige kolen op zijn hoofd hopen, en de HEERE zal het u vergelden. 23 De noordenwind verdrijft de regen, en een vergramd aangezicht de verborgen tong. 24 Het is beter te wonen op een hoek van het dak, dan met een kijfachtige huisvrouw, en dat in een huis van gezelschap. 25 Een goede tijding uit een ver land is als koud water op een vermoeide ziel. 26 De rechtvaardige, wankelende voor het aangezicht des goddelozen, is een beroerde fontein, en verdorven springader. 27 Veel honigs te eten is niet goed; maar de onderzoeking van de heerlijkheid van zulke dingen is eer. 28 Een man, die zijn geest niet wederhouden kan, is een opengebrokene stad zonder muur.

Spreuken 25:1

Dit vers is het opschrift van deze latere verzameling van Salomo's spreken, want hij merkte op en stelde vele spreken in orde, opdat hij door deze spreken het volk nog wetenschap zou leren, Prediker 12:9.

Merk op:

1. De spreken waren van Salomo, die door de Heilige Geest gedreven werd om ten diepste van de kerk deze wijze en gewichtige volzinnen te schrijven. Wij hebben er vele gehad, maar er zijn nog meer, maar ook hier is Christus meerder dan Salomo, want, indien alles te boek gesteld was wat Christus gezegd en gedaan heeft en leerrijk was, de wereld zelf zou de geschreven boeken niet bevatten, Johannes 21:25.

2. De uitgevers waren de mannen of knechten van Hizkia, die waarschijnlijk door hem aangesteld waren om deze dienst aan de kerk te bewijzen, onder de andere diensten, die hij deed aan het huis Gods, en in de wet en in het gebo d, 2 Kronieken 31:21. Of hij voor dit werk de profeten heeft gebruikt, zoals Jesaja, Hoséa of Micha, die in zijn tijd hebben geleefd, of sommigen, die in de profetenscholen waren opgeleid, of sommigen van de priesters en Levieten, aan wie hij bevelen gaf nopens de Goddelijke dingen, 2 Kronieken 29:4, of zoals de Joden denken zijn vorsten en staatsministers, die meer eigenlijk zijn knechten worden genoemd, is niet zeker. Indien het gedaan was door Eljakim, en Joah, en Sebna, dan was het geen verkleining van hun karakter. Zij hebben deze spreken overgeschreven van de archieven

boek. Het kan een grote dienst wezen, die men aan de kerk bewijst, als men de werken van anderen in het licht geeft, die tot nu toe onbekend gebleven zijn. Sommigen denken dat zij deze spreuken verzameld en samengevoegd hebben uit de drie duizend spreuken, die Salomo gesproken heeft, 1 Koningen 4, 32, weglatende die over natuurkunde handelen, en alleen die bewarende, welke over Godsdienst en Redekunde handelen. Sommigen hebben de opmerking gemaakt, dat in deze verzameling inzonderheid die spreuken zijn opgenomen, welke betrekking hebben op koningen en hun regering.

Spreuken 25:2-3

1. Hier wordt een voorbeeld gegeven van de eer van God: het is zijn eer een zaak te verbergen. Hij behoeft geen zaak te onderzoeken, want Hij kent iedere zaak door een heldere en ontwijfelbare beschouwing en niets kan voor Hem verborgen zijn maar Zijn eigen weg is in de zee en Zijn pad in grote wateren. Er is een ondoorgrondelijke diepte in Zijn raadsbesluiten, Romeinen 11:33. Het is slechts een klein deel, dat van Hem gehoord wordt. Wolken en donkerheid zijn rondom Hem. Wij zien wat Hij doet, maar wij kennen er de redenen niet van. Sommigen brengen het in betrekking met de zonden van de mensen, het is Zijn eer de zonde te vergeven, hetgeen is: haar te bedekken, haar niet te gedenken, haar niet meer te noemen, Zijn verdraagzaamheid, die Hij oefent jegens zondaren, is ook Zijn eer, waarin Hij schijnt te zwijgen en geen kennis van de zaak te nemen.

2. Waarin de eer van de koningen is gelegen.

a. Het is Gods eer, dat Hij geen onderzoek behoeft in te stellen naar een zaak, omdat Hij haar kent zonder haar te onderzoeken, maar het is de eer van de koningen om nauwgezet en met alle middelen, die hun ten dienste staan, een zaak te onderzoeken, die voor hen gebracht wordt, zich moeite te geven om de overtreders een gerechtelijk verhoor te doen ondergaan, ten einde achter hun plannen en bedoelingen te komen, en de verborgen werken van de duisternis aan het licht te brengen, geen oordeel uit te spreken voor zij alle omstandigheden wel overwogen hebben, het ook niet geheel aan anderen over te laten om de dingen te onderzoeken, maar uit hun eigen ogen te zien.

b. Het is Gods eer, dat Hij door geen onderzoek of navorsing ontdekt kan worden, en iets van die eer straalt af op koningen, wijze koningen die een zaak doorgronden, de helft is ondoorgrondelijk, zoals de hoogte des hemels of de diepte van de aarde, waarnaar wij kunnen gissen, maar die wij niet kunnen weten. Vorsten hebben hun "arcana imperii hun staatsgeheimen," plannen, die verborgen worden gehouden, en redenen van staat, waarover particuliere personen niet bevoegd zijn te oordelen en waarin zij dus geen nieuwsgierige blikken moeten werpen. Wijze vorsten, die een zaak onderzoeken, hebben vernuftige invallen, waaraan niemand zou denken, zoals Salomo toen hij om een zwaard vroeg om het levende kind door midden te snijden, waardoor hij bedoelde de ware moeder te ontdekken.

Spreuken 25:4-5

Dit toont aan dat de krachtige pogingen van een vorst om de ondeugd te onderdrukken en de zeden zijn volks te verbeteren, het meest afdoende middel zijn om zijn regering te steunen.

Merk op:

1. Wat de plicht is van de magistraten: de weg van de goddeloze weg te doen, hun macht te gebruiken tot verschrikking van boze werken en van boze werkers, niet alleen hen uit hun tegenwoordigheid te bannen, die zich aan ondeugd overgeven, en hun de toegang tot het hof te ontzeggen, maar hen te verschrikken en in bedwang te houden, opdat zij de besmetting van hun ondeugden niet verder verspreiden onder hun onderdanen. Dit wordt genoemd "het schuim

zijn het schuim van een natie, het uitvaagsel van het volk, en als zodanig moet het weggenomen worden. Als de mensen het niet willen doen zal God het doen, Psalm 119:119. Als de goddelozen weggedaan worden van het aangezicht des konings, als hij hen begeeft en zijn verfoeiing betoont van hun boze wegen dan zal dit er zeer veel toe bijdragen om hun de macht te benemen om kwaad te doen. De verbetering van de zeden van het hof zal de verbetering van de zeden van het land ten gevolge hebben, Psalm 101:3, 8.

2. Wat er het voordeel van zal wezen, als zij deze plicht volbrengen.

a. Hun onderdanen zullen er beter door worden, zij zullen als gelouterd zilver worden, geschikt om er vaten van de ere van te maken.

b. Het zal de bevestiging zijn van de vorst, zijn troon zal door deze gerechtigheid bevestigd worden, want God zal zijn regering zegenen, het volk zal er zich onder buigen, en zo zal hij duurzaam zijn.

Spreuken 25:6-7

1. Hier zien wij dat de Godsdienst, wel ver van goede manieren tegen te gaan, ons juist leert om ons nederig en eerbiedig te gedragen tegenover onze meerderen, op onze plaats te blijven, en de voorrang te geven aan wie hij toekomt. "Dring u niet naar voren in de tegenwoordigheid des konings of in de tegenwoordigheid van de groten, stel u niet met hen geluk zo verstaan het sommigen wedijver niet met hen in kledij, in huisraad, in tuinen, in het voeren of inrichten van uw huishouding, of in personeel van dienstboden, want dat is een belediging voor hen en zal uw bezitting ruïneren."

2. Dat de Godsdienst ons nederigheid en zelfverloochening leert, hetgeen nog beter is dan goede manieren. "Verloochen en sta de plaats af, waar gij recht op hebt, begeer niet te pronken of te pralen, haak niet naar bevordering, en dring u niet in in het gezelschap van hen, die boven u zijn, vergenoeg u met een nederige sfeer, indien God u daar uw plaats heeft aangewezen." De reden, die hij geeft, is dat dit het wezenlijke middel is om tot verhoging te komen, zoals onze Heiland aantoonde in een gelijkenis, die hieraan ontleend schijnt te zijn, Lukas 14:9. Niet dat wij bescheidenheid en nederigheid moeten voorwenden, die als het ware als een krijgslist moeten gebruiken om tot eer te komen, neen, wij moeten wezenlijk nederig en bescheiden zijn, omdat God hen, die het zijn, zal eren, en dat zullen ook de mensen. Het is beter voor een mens en zal hem meer voldoening schenken om bevorderd te worden boven hetgeen hij verwacht, of waarop hij aanspraak maakt, dan om van zijn plaats teruggestoten te worden in de tegenwoordigheid van een prins, wie van nabij te zien een grote eer was, en in wiens tegenwoordigheid zich in te dringen een groot bewijs van brutale aanmatiging is.

Spreuken 25:8-10

Hier wordt goede raad gegeven betreffende het voeren van processen.

1. "Wees niet haastig om een aanklacht tegen iemand in te dienen, voor gij zelf het wel overwogen hebt, en er uw vrienden over hebt geraadpleegd. Vaar niet haastig voort om te twisten. Ga niet in drift een aanklacht indienen of zodra gij denkt het recht aan uw zijde te hebben, maar overweeg de zaak met kalmte en nauwgezetheid, want wij zijn zeer licht partijdig omtrent onze eigen zaak, overweeg de zekerheid van de onkosten en het onzekere van een goede uitslag, hoeveel zorg en moeite het u zal veroorzaken, terwijl met dat al de uitspraak tegen u kan zijn, voorzeker, dan behoort gij ook niet haastig voort te varen om te twisten."

2. "Doe geen aanklacht voor gij beproefd hebt de zaak in der minne te schikken, vers 9. *Bespreek de zaak met uw naaste*, misschien zult gij elkaar dan beter verstaan, en zien dat het niet nodig is om een proces te beginnen. In openbare geschillen indien de oorlog, die ten slotte

vele mensenlevens en zeer veel leed bespaard zijn gebleven. Vervolg uw naaste niet in rechten zoals een heiden of een tollenaar, voordat gij hem onder vier ogen op zijn fout gewezen hebt, en hij geweigerd heeft om tot een schikking te komen. Misschien is de zaak in geschil een geheim, niet geschikt om aan iemand bekend gemaakt te worden, en nog veel minder om voor het gehele land gebracht te worden, beëindig haar dus tussen vier ogen, opdat het niet ontdekt worde." Openbaar het geheim van een ander niet. Ga niet uit wraakzucht, teneinde uw tegenstander te ontteren, openbaar maken wat geheim had moeten blijven en dat volstrekt niets met de zaak te maken heeft." Hij geeft twee redenen op, waarom wij aldus voorzichtig moeten zijn ten opzichte van het voeren van een proces.

a. Omdat er anders gevaar zou zijn dat gij het proces verliest, en gij niet weet wat te doen als de gedaagde zich onschuldig bewijst aan hetgeen, waarvan gij hem beschuldigd hebt, en bewijst dat uw aanklacht beuzelachtig was en kwellend, en dat gij geen reden haat om hem in rechten te vervolgen, en u derhalve beschaamd maakt, u smaadt, zodat u geen rechtsingang wordt verleend, en gij veroordeeld wordt in de kosten, hetgeen alles door een weinig nadenken en toegeven voorkomen had kunnen worden."

b. Omdat dit op uw beschaming zal uitlopen, als gij bekend zult staan als een pleitziek man. Niet alleen de verweerder zelf, vers 8, maar allen, die getuigen waren van dit rechtsgeding, *zullen u beschaamd maken*, zullen u bekend maken als iemand zonder beginselen, en uw *kwaad gerucht zou niet afgekeerd worden, uw goede naam is voor altijd verloren*.

Spreuken 25:11-12

Salomo toont hier aan:

1. Hoe goed en betamelijk het is voor een man om goed en gepast te spreken. Een woord, gesproken op de juiste tijd en in op de juiste plaats, onderricht, goede raad of vertroosting ter rechter tijd gegeven en in juiste, gepaste uitdrukkingen, geschikt voor de omstandigheden van de persoon, tot wie gesproken wordt, en in overeenstemming met het karakter van de persoon, die spreekt, is als gouden ballen, die op appels gelijken, of als wezenlijke met een goudkleur (goudrenetten) of misschien verguld zoals wij soms laurieren vergulden, op tafel gebracht in een zilveren mand, van wat wij filigraanwerk noemen, door hetwelk de gouden appels heen gezien worden. Ongetwijfeld was dit een tafelversiersel, dat toen welbekend was. Gelijk dit nu zeer bekoorlijk was voor het oog zo is een woord ter rechter tijd gesproken, strekend voor het oor.

2. Inzonderheid om een bestraffing te geven met wijsheid, op een manier die haar aangenaam maakt. Als zij op een goede manier gegeven wordt door een wijs bestraffer, en goed opgenomen wordt door een horend oor, dan is zij als een gouden oorsiersel en een halssieraad van het fijnste goud, zeer bevallig, en dat de straffen zowel als de bestrafte goed staat, beide zullen hun lof hebben, de bestraffer omdat hij haar op zo goede en verstandige wijze gegeven heeft, en de bestrafte, omdat hij haar zo goed en geduldig opgenomen heeft en er een goed gebruik van heeft gemaakt. Anderen zullen hen beide loven, en zij zullen voldoening hebben in elkaar, hij, die de bestraffing gaf is voldaan omdat zij de gewenste uitwerking had, en hij, aan wie zij gegeven werd, heeft reden om er dankbaar voor te zijn als voor een vriendelijkheid. Datgene is goed gegeven, zeggen wij, dat goed aangenomen werd, maar niet altijd wordt goed aangenomen wat goed gegeven werd. Het ware te wensen dat een wijze bestraffer altijd een horend oor vond, maar zo is het niet.

Spreuken 25:13

Zie hier:

1. Wat de zorg moet wezen van een dienaar de geringste, die op een boodschap wordt

getrouw zijn aan hem, die hem zendt en wel toezien dat hij noch door vergissing, noch met bedoeling, de hem opgedragen last niet vervalst en in niets zijns meesters belangen schaadt. Zij, die de opdracht hebben om de zaken van een ander te behartigen, moeten er evenveel zorg aan wijden alsof het hun eigen zaken waren.

2. Hoezeer dit tot voldoening zal zijn van zijn heer, het zal zijn ziel verkwikken evenals de koude sneeuw (die men in warme landen door kunst het gehele jaar door bewaart) de werklieden verkwikt in de oogst, die de last en de hitte des daags gedragen hebben. Hoe gewichtiger de zaak was, en hoe groter vrees gekoesterd werd dat zij zou mislukken, verkeerd zou uitkomen) hoe aangenamer de bode zal zijn aan zijn heer, indien hij in alles naar wens geslaagd is. Een getrouw leraar, Christus gezant, moet aldus aangenaam en welbehaaglijk zijn aan ons, Job 33:23, in elk geval zal hij Gode een goede reuk zijn, 2 Korinthe 2:15.

Spreuken 25:14

Van die man kan gezegd worden zichzelf te roemen over een valse gift:

1. Die voorwendt ontvangen of gegeven te hebben hetgeen hij nooit gehad heeft en nooit gegeven heeft, die hoog opgeeft van zijn talenten en zijn goede diensten, terwijl het alles vals is, hij is niet wat hij voorgeeft te zijn. Of
2. Die belooft wat hij zal geven en wat hij zal doen, maar niet volbrengt wat hij belooft, die hoge verwachtingen opwekt bij de mensen van de grote dingen, die hij voor zijn land zal doen of voor zijn vrienden, de grote legaten die hij zal nalaten, terwijl hij of niets heeft na te laten, of nooit van plan was aan iemand iets na te laten. Zo iemand is als een morgenwolk, die voorbijgaat en hen teleurstelt, die uitzagen naar zegen om hun verdroogde grond te bevochtigen, Judas: 12, waterloze wolken.

Spreuken 25:15

Er worden ons hier twee dingen aanbevolen in ons handelen met anderen, als waardoor wij waarschijnlijk ons doel zullen bereiken.

1. Geduld, een driftbui te verdragen zonder zelf driftig te worden, en te wachten op een geschikte gelegenheid om onze redenen aan te voeren, en de mensen tijd te geven om ze te overwegen. Hierdoor kan zelfs een overste overtuigd worden om iets te doen, waarvan hij zeer afkerig scheen te zijn, en nog veel meer een gewoon, particulier persoon. Wat nu gerechtigheid en rede is, zal het ook op een andere tijd zijn, en daarom behoeven wij het nu niet met geweld op te dringen, en kunnen wij op een meer gelegen tijd wachten.
2. Zachtheid, te spreken zonder hartstocht of prikkeling. Een zachte tong breekt het gebeente, zij vertedert het ruwste gemoed en overwint hen, die het gemeenste zijn, zoals, naar men zegt, de bliksem soms het gebeente breekt, zonder het vlees te kwetsen. Met een zachte tong heeft Gideon de Efraïmieten tevreden gesteld, en heeft Abigail Davids toorn afgewend. Harde woorden breken geen beenderen, zeggen wij, en daarom moeten wij ze geduldig dragen maar het schijnt dat zachte woorden dit wel doen, en daarom moeten wij ze altijd met voorzichtigheid geven.

Spreuken 25:16

1. Hier wordt ons een sober en matig gebruik toegestaan van zingenot. Hebt gij honing gevonden? Hij is geen verboden vrucht voor u, zoals hij voor Jonathan geweest is, gij kunt er met dankzegging aan God van eten, die dingen geschapen hebbende, welke aangenaam zijn voor onze zinnen, ons veroorlooft ze te gebruiken. "Eet dat u genoeg is, en niet meer, genoeg is zo goed als een feestmaal."

gebruik maken zoals van honing, met een teugel op onze lust, opdat wij niet meer nemen dan goed voor ons is, en er ons ziek door zouden maken. Wij zijn het meest in gevaar van oververzadiging door hetgeen het zoetst, het aangenaamst is, en daarom hebben zij, die alle dagen vrolijk en prachtig leven, het nodig om over zichzelf te waken, opdat hun harten niet te eniger tijd bezwaard worden. De genoegens van de zinnen verliezen hun aangenaamheid door een overmatig gebruik ervan, en worden walgelijk, zoals honing, die in de maag verzuurt, daarom is het ons belang, zowel als onze plicht, om ze met matigheid te gebruiken.

Spreuken 25:17

Hier noemt hij een ander genoegens, waarvan wij niet te veel moeten nemen, namelijk het genoegens van onze vrienden te bezoeken, het vorig e moeten wij spaarzaam gebruiken, ten einde geen oververzadiging teweeg te brengen bij onszelf, dit laatste, opdat wij geen oververzadiging teweegbrengen bij onze naaste.

1. Liet een daad van beleefdheid om soms onze naburen te bezoeken, ten einde hun onze achting en belangstelling te tonen, en onze wederzijdse bekendheid met en genegenheid voor elkaar te onderhouden, en opdat wij beide de voldoening en het voordeel van hun omgang hebben.

2. Het is verstandig, en het behoort tot de goede manieren, om in dit bezoeken van onze vrienden hun niet lastig te zijn, hen niet al te dikwijls te bezoeken, niet al te lang te blijven niet te komen op het uur van de maaltijden, ons niet te bemoeien met hun familieaangelegenheden, waardoor wij ons onbetamelijk aanstellen en hun lastig worden. Uw naaste, die aldus geplaagd wordt door uw bezoek, zal u moe en zat worden, en u haten, en datgene zal de verwoesting zijn van de vriendschap, hetwelk er de versterking van had moeten zijn. Gemeenzaamheid brengt wel eens minachting teweeg. Hij, die zich als tafelschuimer aanstelt bij zijn vriend, verliest hem. Hoeveel beter een vriend is God dus dan iedere andere vriend, want van Zijn huis, de troon van Zijn genade, behoeven wij onze voet niet te sparen, Hoofdstuk 8:34, hoe vaker wij tot Hem komen, hoe beter, en hoe meer welkom wij Hem zijn.

Spreuken 25:18

1. De zonde, die hier veroordeeld wordt is vals getuigenis afleggen tegen onze naaste, hetzij voor het gerecht of in gewone gesprekken, tegen de wet van het negende gebod.

2. Waarom zij hier veroordeeld wordt is het boosaardige ervan, het is in haar macht niet alleen om van de mensen eer en goede naam te bederven, maar ook hun leven, hun bezitting, hun gezin te verwoesten, ja alles wat hun dierbaar is, een vals getuigenis bevat in zich alles wat gevaarlijk is, het is een hamer of knots, om iemand de hersens in te slaan, een dorsvlegel, waartegen men zich niet verweren kan, het is een zwaard om van dichtbij te wonden, en een scherpe pijl om op een afstand te wonden. Daarom is het ons nodig te bidden: "O Heere! red mijn ziel van de valse lippen" Psalm 120:2.

Spreuken 25:19

1. Het vertrouwen van een trouweloze zo lezen het sommigen zal wezen als een gebroken land, zijn staatkunde, zijn macht, zijn invloed, alles waarop hij vertrouwd om hem te steunen in zijn goddeloosheid, zal hem falen in de tijd van de benauwdheid, Psalm 52-9.

2. Vertrouwen op een trouweloze zo lezen wij het op een man, die wij betrouwbaar achtten en op wie wij dus hebben vertrouwd maar die blijkt anders te zijn, zal niet slechts onnut wezen,

enige druk op oefenen, ons niet slechts faalt, maar er ons pijn van doet gevoelen, inzonderheid in een tijd van benauwdheid als wij er het meest hulp van verwachten. Het is als een gebroken rietstaf, Jesaja 36:6. Vertrouwen op een getrouw God in een tijd van benauwdheid zal niet aldus blijken te zijn, in Hem kunnen wij rusten, in Hem kunnen wij zeker wonen.

Spreuken 25:20

1. De ongerijmdheid, die hier bestraft wordt, is liederen te zingen bij een treurig hart. Zij, die in grote droefheid zijn moeten vertroost worden door medegevoel, door in te stemmen met hun klacht, als wij deze methode volgden, dan zou de beweging onder lippen smart verzachten, Job 16:5, maar wij gaan op verkeerde wijze bij hen te werk als wij denken hun verlichting te verschaffen door vrolijk bij hen te wezen en te pogen hen vrolijk te maken, want het doet nog toe aan hun smart, om te zien dat hun vrienden zich zo weinig om hen bekommeren, het maakt dat zij de oorzaken hunner smart weer ophalen en ze verzwaren, zodat zij zich in hun smart verhardten tegen de aanvallen van de vrolijkheid.

2. De ongerijmdheden, waarmee dit vergeleken wordt, zijn iemand een kledingstuk te ontnemen in koud weer, waardoor hij nog kouder wordt, of edik te gieten op salpeter, hetgeen evenals water op kalk het aan het gisten brengt zo ongepast en onbetamelijk is het om vrolijke liederen te zingen bij iemand, die bedroefd van hart is. Sommigen lezen het in tegenovergestelde zin: "Gelijk hij, die een kleed aandoet in kwaad weer, het lichaam verwarmt, of, gelijk edik op salpeter het oplost, zo zal hij, die liederen van troost zingt bij iemand, die treurig is, hem verkwikken en zijn droefheid verdrijven".

Spreuken 25:21-22

Hieruit blijkt dat, hoe de Schriftgeleerden en Farizeeën ook de wet verdorven mochten hebben het gebod van onze broeders lief te hebben, niet alleen, maar zelfs dat van onze vijanden lief te hebben niet slechts een nieuw, maar ook een oud gebod was een Oudtestamentisch gebod, ofschoon onze Heiland er kracht aan bijgezet heeft door Zijn eigen groot voorbeeld, door ons lief te hebben toen wij nog vijanden waren.

Merk op:

1. Hoe wij onze liefde tot onze vijanden moeten te kennen geven: door wezenlijke diensten van vriendelijkheid, die voor ons kosten medebrengen en hun zeer aangenaam zijn. Als zij hongerig en dorstig zijn, dan moet gij, in plaats van behagen te scheppen in hun nood en te bedenken hoe gij de toevoer van levensmiddelen voor hen kunt afsnijden, hen helpen, hun bijstand verlenen, zoals Elisa de Syriërs geholpen heeft, die gekomen waren om hem gevangen te nemen, 2 Koningen 6:22.

2. Wat ons aanmoedigt om dit te doen.

a. Het zal een goed middel zijn, om hen te winnen, hen er toe te brengen om met ons verzoend te worden. Wij zullen hen vertederen, zoals de goudsmid het metaal smelt in de smeltkroes, niet slechts door hem op het vuur te zetten, maar door er gloeiende kolen vuur op te hopen. Het middel om een vijand in een vriend te veranderen is op een vriendelijke wijze jegens hem te handelen. Indien hij er niet door gewonnen wordt, zal het zijn zonde en zijn straf verzwaren, en de gloeiende kolen van Gods toorn op zijn hoofd hopen, gelijk het zich verblijden in zijn ongeluk een aanleiding kan wezen, dat God Zijn toorn van hem afkeert, Hoofdstuk 24:17, 18.

b. Wij zullen er in elk geval niets bij verliezen, als wij hierin onszelf verloochenen. "Hetzij hij nu al of niet jegens u verzacht wordt, *de Heer zal het u vergelden*, Hij zal u vergeven, die u vergevingsgezind hebt betoond, Hij zal voor u voorzien, als gij in benauwdheid zijt (al zijt gij ook boos en ondankbaar geweest), gelijk gij in de nood van uw vijand voorziet." In elk geval

bewezen aan onze vijanden, herdacht zullen worden, zowel als die, welke aan de vrienden Gods werden betoond.

Spreuken 25:23

De noordenwind verdrijft de regen, en een vergramd aangezicht de kwaadsprekende tong.

1. Zie hier hoe wij de zonde moeten tegengaan, er tegen moeten getuigen, inzonderheid de zonde van kwaadspreken en lasteren, wij moeten haar afkeuren, en door een toornig gelaat te tonen trachten haar tot zwijgen te brengen. Leugen en laster zouden niet zo geredelijk gesproken worden, indien zij niet met graagte werden aangehoord, goede manieren zouden de lasteraar tot zwijgen brengen, indien hij zag dat zijn verhalen het gezelschap mishagen. Wij moeten tonen niet op ons gemak te zijn als wij van een geliefde vriend, die wij hogelijk waarderen, kwaad horen spreken, en hetzelfde mishagen moeten wij tonen tegen kwaadspreken in het algemeen. Als wij op geen andere wijze kunnen bestraffen, dan moeten wij het doen door onze blikken.

2. De goede uitwerking, die dit kan hebben, wie weet of dit een kwaadsprekende tong niet zou doen verstommen en verdrijven? Als zonde aangemoedigd wordt, wordt zij vermetel, maar als zij bestraft wordt, dan is zij zich zo bewust van haar schande, dat zij lafhartig wordt, inzonderheid deze zonde, want velen beledigen hen van wie zij spreken, in de hoop van in gunst te komen bij hen tot wie zij spreken.

Spreuken 25:24

Dit is hetzelfde wat hij gezegd heeft in Hoofdstuk 21:9.

Merk op:

1. Hoe diegenen te beklagen zijn, die ongelukkig gehuwd zijn, doordat man en vrouw geheel ongelijk zijn van aard en karakter en neiging, inzonderheid als hetzij de man of de vrouw kijfachtig en twistziek is, want het is van beide gelijkelijk waar. Het is beter alleen te zijn dan met iemand samen te wezen, die, in plaats van een hulp te zijn, de aangenaamheid van het leven in de weg staat.

2. Hoe zij soms te benijden zijn, die in eenzaamheid leven, zij ontberen de genieting van het gezelschap, van een gezellig samenzijn, maar daartegenover staat dat zij er de kwelling en ergernis niet van hebben te verduren. En gelijk er omstandigheden zijn, waarin gezegd kan worden: "Zalig is de buik, die niet gebaard heeft," zo zijn er ook gevallen, die aanleiding geuren om te zeggen: "Gelukkig is de man, die nooit gehuwd was, maar die als een knecht, in een hoek van het dak ligt."

Spreuken 25:25

1. Zie hier hoe natuurlijk het voor ons is om naar goede tijdingen te verlangen van onze vrienden en van onze zaken, die op een afstand van ons zijn. Soms verwachten wij met ongeduld zulke berichten uit verre landen, onze ziel smacht er naar, maar wij moeten de heftigheid van die begeerte beteugelen, als het slechte tijdingen zijn, zullen zij nog vroeg genoeg komen, en als het goede tijdingen zijn, zijn zij ten allen tijde welkom.

2. Hoe aangenaam zulke goede tijdingen zijn als zij komen, even verkwikkend als koud water voor iemand, die dorstig is. Salomo zelf had veel handel en verkeer met het buitenland, evenals veel omgang met vreemde hoven door zijn gezanten, hij wist dus bij ervaring hoe aangenaam

vergelegen land, hoe verkwikkend is het om vandaar goede tijdingen te vernemen, beide in het eeuwig Evangelie, hetwelk blijde tijding betekent, en in het getuigen van de Geest met onze geest dat wij kinderen Gods zijn.

Spreuken 25:26

Het wordt hier voorgesteld als een zeer betreurenswaardige zaak en een openbare ramp, die voor velen zeer gevolgen kan hebben, zoals het troebel maken van een bron, of het verderven van een springader, als de rechtvaardige valt voor het aangezicht van de goddeloze, dat is:

1. Dat de rechtvaardigen in zonde vallen voor de ogen van de goddelozen, dat zij iets doen, hetwelk onbestaanbaar is met hun belijdenis, dat verteld wordt in Gath, en verkondigd wordt in de straten van Askelon, zodat de dochters van de Filistijnen zich verblijden, dat zij die kostelijk zijn van wijsheid en van eer, van de hoogte hunner voortreffelijkheid vallen. Dat beroert de fontein en door sommigen te grieven, en verderft de springaders door anderen te besmetten en hen aan te moedigen om evenzo te doen.
2. Dat de rechtvaardigen verdrukt, ter neergeworpen en vertreden worden door het geweld of de list van slechte mensen, verdrongen worden van hun plaats en in afzondering en vergetelheid moeten leven, dit is het beroeren van de fontein en van het recht, en het verderven van de springaders van de regering, Hoofdstuk 28:12, 28, 29:2.
3. Als de rechtvaardigen lafhartig zijn, zich buigen voor de goddelozen, bang zijn om goddeloosheid tegen te staan, zich lafhartig aan hen onderwerpen, dat is een vlek werpen op de godsdienst, een ontmoediging van de Godvruchtigen, en een sterken van de handen van de zondaren, en zo is het als een beroerde fontein en verdorven springader.

Spreuken 25:27

Veel honing te eten is niet goed, en als de mensen hun eigen eer zoeken, dan is het geen eer. Aan twee dingen moeten wij gestorven zijn.

1. Aan zingenot, want veel honing te eten is niet goed, al streelt hij de smaak, en al is hij, zo hij met matigheid wordt gebruikt, een zeer gezond voedsel, maar als men er te veel van eet, verwekt hij walging, en prikkelt de gal, en wordt aldus de oorzaak van velerlei ziekte. Het is waar van al de genietingen van de mensenkinderen, zij wekken oververzadiging, maar geven geen voldoening, en zij zijn gevaarlijk voor hen, die er zich een al te veelvuldig gebruik van veroorloven.
2. Aan de lof van mensen. Daar moeten wij niet reikhalzend naar verlangen, evenmin als naar zingenot, want als de mensen hun eigen eer zoeken, toejuiching uitlokken, begerig zijn naar populariteit, dan is het geen eer voor hen, maar schande, iedereen zal er hen om uitlachen, de eer die aldus gezocht wordt is geen eer, geen wezenlijke eer. Sommigen geven een anderen zin aan dit vers: Veel honing te eten is niet goed, maar heerlijke en voortreffelijke dingen te zoeken, is zeer aanbevelenswaardig, dat is ware eer hierin kunnen wij niet zondigen door overmatigheid. Anderen vatten het aldus op: Gelijk honing, die, hoewel hij aangenaam is voor de smaak, de maag bezwaart als men er te veel van eet, zo zal een nieuwsgierig indringen in verheven en hoogheerlijke zaken ons wel aangenaam zijn maar als wij er te ver ingaan, dan zullen wij overstelpt worden met een grotere heerlijkheid dan wij kunnen dragen. Of aldus, "Gij kunt oververzadigd worden door te veel honing te eten maar de eer en heerlijkheid van de gezaligden is altijd nieuw en altijd vers, en zal ons nooit vervelen of tegenstaan."

1. Hierin ligt het goede karakter van een wijs en deugdzaam man opgesloten, hij is iemands gave die over zijn geest heerst, hij handhaaft zijn heerschappij over zichzelf en over zijn lusten en hartstochten, hij laat niet toe dat deze tegen verstand en geweten in opstand komen. Hij heerst over zijn eigen gedachten, zijn begeerten en neigingen, en zijn toorn, en houdt ze allen in goede orde.

2. De slechte toestand van een ondeugend man, die deze heerschappij niet heeft over zijn geest, die, als verzoeking tot overdaad in eten en drinken voor hem zijn, zich niet in bedwang kan houden, die, als hij getergd of geprikkeld wordt, losbarst in buitensporige uitdrukkingen van hartstocht. Zo iemand is als een opengebroken stad zonder muur, al wat goed is gaat naar buiten en verlaat hem, al wat slecht is komt tot hem naar binnen, hij ligt open en bloot voor alle verzoeking van Satan en wordt een gemakkelijke prooi voor die vijand, hij is ook onderhevig aan velerlei moeite en verdriet en het is voor hem een even grote smaad en schande als voor een stad om haar muren verscheurd te zien, Nehemia 1:3.

HOOFDSTUK 26

1 Gelijk de sneeuw in de zomer, en gelijk de regen in de oogst, also past de zot de eer niet. 2 Gelijk de mus is tot wegzweven, gelijk een zwaluw tot vervliegen, also zal een vloek, die zonder oorzaak is, niet komen. 3 Een zweep is voor het paard, een toorn voor de ezel, en een roede voor de rug der zotten. 4 Antwoord de zot naar zijn dwaasheid niet, opdat gij ook hem niet gelijk wordt. 5 Antwoord de zot naar zijn dwaasheid, opdat hij in zijn ogen niet wijs zij. 6 Hij snijdt zich de voeten af, en drinkt geweld, die boodschappen zendt door de hand van een zot. 7 Hef de benen van de kreupelen op; also is een spreuk in de mond der zotten. 8 Gelijk hij, die een edel gesteente in een slinger bindt, also is hij, die de zot eer geeft. 9 Gelijk een doorn gaat in de hand eens dronkaards, also is een spreuk in de mond der zotten. 10 De groten doen een iegelijk verdriet aan, en huren de zotten, en huren de overtreders. 11 Gelijk een hond tot zijn uitspuwsel wederkeert, also herneemt de zot zijn dwaasheid. 12 Hebt gij een man gezien, die wijs in zijn ogen is! Van een zot is meer verwachting dan van hem. 13 De luiaard zegt: Er is een felle leeuw op de weg, een leeuw is op de straten. 14 Een deur keert om op haar herre, also de luiaard op zijn bed. 15 De luiaard verbergt zijn hand in de boezem, hij is te moede, om die weder tot zijn mond te brengen. 16 De luiaard is wijzer in zijn ogen, dan zeven, die met rede antwoorden. 17 De voorbijgaande, die zich vertoornt in een twist, die hem niet aangaat, is gelijk die een hond bij de oren grijpt. 18 Gelijk een, die zich veinst te razen, die vuursprankelen, pijlen en dodelijke dingen werpt; 19 Also is een man, die zijn naaste bedriegt, en zegt: Jok ik er niet mede? 20 Als er geen hout is, gaat het vuur uit; en als er geen oorblazer is, wordt het gekijf gestild. 21 De dove kool is om de vurige kool, en het hout om het vuur; also is een kijfachtig man, om twist te ontsteken. 22 De woorden des oorblazers zijn als dergenen, die geslagen zijn, en die dalen in het binnenste des buiks. 23 Brandende lippen, en een boos hart, zijn als een potscherf met schuim van zilver overtogen. 24 Die haat draagt, houdt zich vreemd met zijn lippen; maar in zijn binnenste stelt hij bedrog aan. 25 Als hij met zijn stem smeekt, geloof hem niet, want zeven gruwelen zijn in zijn hart. 26 Wiens haat door bedrog bedekt is, diens boosheid zal in de gemeente geopenbaard worden. 27 Die een kuil graaft, zal er in vallen, en die een steen wentelt, op hem zal hij wederkeren. 28 Een valse tong haat degenen, die zij verbrijzelt; en een gladde mond maakt omstoting.

Spreuken 26:1

1. Het komt maar al te dikwijls voor dat eer wordt gegeven aan zotten, die haar ten enenmale onwaardig zijn, en er ook opgeschikt voor zijn. Slechte mensen, die noch verstand noch genade bezitten, worden soms door vorsten bevorderd en verhoogd, en door het volk toegejuicht en opgehemeld. "Een dwaas worde gezet in grote hoogheden", heeft Salomo opgemerkt, Prediker

2. Dit is zeer ongerijmd en onbetamelijk. Het is even onbestaanbaar als sneeuw in de zomer, en een even grote wanorde in de samenleving als die is in de loop van de natuur en de jaargetijden, ja het is even schadelijk als regen in de oogst, die de arbeiders hindert en de vruchten van de aarde bederft als zij gereed zijn om ingezameld te worden. Als slechte mensen macht hebben, zullen zij haar gewoonlijk misbruiken door de deugd te ontmoedigen en de ondeugd aan te moedigen, uit gebrek aan verstand om haar te onderscheiden en genade om haar te verafschuwen.

Spreuken 26:2

1. Hier is de dwaasheid van de hartstocht, hij doet de mens vloeken uitstrooien zonder oorzaak, anderen kwaad toewensende op het blote vermoeden dat zij slecht zijn en kwaad gedaan hebben, als zij of zich vergissen in de persoon, of een misbegrip hebben van de zaak, of kwaad goed noemen, en goed kwaad. Geef eer aan een zot, en hij dondert zijn banvloeken uit tegen al wat hem mishaat, terecht of ten onrechte. Voornamen mannen, die goddeloos zijn, denken dat zij verlof hebben om allen, die hen omringen, in ontzag te houden door tegen hen te vloeken en te zweren, dat toch slechts de uitdrukking is van machteloze boosaardigheid en hun zwakheid aan de dag legt evenzeer als hun boosheid.

2. De veiligheid van de onschuld. Hem, die zonder oorzaak gevloekt wordt, hetzij door verwoede verwensing of door plechtige banvloeken zal die vloek evenmin kwaad doen, als de vogel die boven zijn hoofd vliegt, of als Goliath's vloeken David kwaad gedaan hebben, 1 Samuel 17:43. Hij zal wegvliegen als de mus of de wilde duif, die wegvliegen, niemand weet waarheen, tot zij weerkeren naar hun plaats, zoals de vloek ten laatste wederkeren zal op het hoofd van hem, die hem heeft uitgesproken.

Spreuken 26:3

1. Hier worden goddelozen vergeleken bij het paard en de ezel, zo dom zijn zij, Zo onredelijk, zo weerspannig zijn zij, zij kunnen niet anders geregeerd worden dan door geweld en vrees, zo laag heeft de zonde de mensen doen zinken, zo laag en diep beneden henzelf! De mens is ook inderdaad als het veulen van een woudezel geboren, maar gelijk sommigen door Gods genade veranderd zijn en redelijk zijn geworden, zo zijn anderen door gewoonte verhard in de zonde, en deze worden al meer en meer verstompt en verdwaasd, zoals het paard en de muilezel, Psalm 32:9.

2. Er wordt een aanwijzing gegeven om dienovereenkomstig met hen te handelen. Vorsten moeten in plaats van *een zot eer te geven*, vers 1, hem onteren, in plaats van hem macht in handen te geven, macht uitoefenen over hem. Een ongetemd paard heeft een zweep nodig tot bestraffing, en een ezel heeft een toom nodig ter besturing, om hem in bedwang te houden als hij zich wil afwenden van de weg, evenzo behoort een ondeugend man, die niet onder de leiding en het bedwang wil wezen van Godsdienst en verstand, gezeseld en in toom gehouden te worden en streng gestraft, hij moet boeten voor wat hij verkeerd gedaan heeft, en teruggehouden worden van nog meer kwaad te doen.

Spreuken 26:4-5

Zie hier de edele zekerheid en vastheid van de stijl van de Schrift, die schijnbaar zich tegenspreekt, maar dit in werkelijkheid niet doet. Wijze mensen hebben het nodig bestuurd te worden in hun omgang met dwazen, en nooit hebben zij meer wijsheid nodig dan in hun handelen met de zodanigen, te weten wanneer zij moeten zwijgen en wanneer zij moeten spreken, want er kan een tijd wezen voor beide.

1. In sommige gevallen zal een wijs man zijn verstand niet scherpen om met een dwaas te redeneren, zodat hij hem dan niet antwoordt naar zijn dwarsheid. "Als hij zich beroemt, antwoord hem dan niet door u te beroemen. Als hij smaalt en spot en in drift spreekt dan moet gij niet ook gaan spotten en in drift spreken. Als hij een grote leugen spreekt, spreek gij dan geen leugen om hem te evenaren. Als hij uw vrienden belastert, ga gij dan de zijnen niet belasteren. Als hij smaalt, beantwoord hem dan niet in zijn eigen taal, opdat gij hem niet gelijk wordt, gij, die betere dingen kent, gij, die meer verstand hebt en die beter geleerd hebt."
2. Maar in andere gevallen zal een wijs man zijn wijsheid gebruiken ter overtuiging van een dwaas, als hij, door nota te nemen van hetgeen hij zegt, de hoop kan koesteren om goed te doen, of tenminste om meerder kwaad te voorkomen, hetzij voor hemzelf of voor anderen. Indien gij reden hebt om te denken dat uw stilzwijgen als een bewijs geacht zal worden van de zwakheid uwer zaak, of van uw eigen zwakheid, dan moet gij hem antwoorden, en laat het dan een antwoord "ad hominem op de man af" zijn, sla hem met zijn eigen wapens, en dat zal een antwoord wezen "ad rem ter zake," of zo goed als een. Als hij met iets voor de dag komt dat op een argument lijkt antwoord daar dan op, en schik uw antwoord naar zijn toestand. Als hij, omdat gij hem niet antwoordt, denkt dat hetgeen hij zegt onweerlegbaar is, geef hem dan een antwoord, opdat hij in zijn ogen niet wijs zij en op de overwinning roemt." Want de wijsheid moet gerechtvaardigd worden van haar kinderen", Lukas 7:35.

Spreuken 26:6-9

Om ons wijsheid aan te bevelen en ons op te wekken tot een vlijtig gebruik van al de middelen om wijsheid te verkrijgen, toont Salomo hier aan dat dwazen nergens toe deugen, zij zijn of verdwaasd en denken in het geheel niet, of zij zijn slecht en kunnen nooit iets goeds bedenken.

1. Zij zijn er niet voor geschikt om met enigerlei zaak belast te worden, niet geschikt om op een boodschap uit te gaan, vers 6. Hij die, al is het maar *een boodschap zendt door een zot*, een zorgeloos, onachtzaam persoon, die zo vervuld is van zijn grappen, zo geheel opgaat in zijn genoegens, dat hij zijn gedachten bij niets ernstigs kan bepalen, zal zijn boodschap verkeerd begrepen zien, de ene helft ervan vergeten, de andere helft onbeholpen overgebracht, en zoveel vergissingen er bij begaan, dat hij zich evengoed *de voeten had kunnen afsnijden*, dat is: hem in het geheel niet had kunnen zenden. Ja hij ondervindt schade het zal zeer nadelig voor hem zijn iemand gebruikt te hebben, die, in plaats van hem een goed verslag te doen van zijn zaken, hem zal misleiden en bedriegen, want in Salomo's taal zijn een schelm en een dwaas woorden van dezelfde betekenis. Het zal zeer tot oneer strekken van een man om gebruik te maken van de diensten van een dwaas, want de mensen zijn licht geneigd om de meester te beoordelen naar zijn boden.
2. Zij zijn er niet voor geschikt, dat hun enigerlei eer aangedaan wordt. In vers 1 had hij gezegd: *eer past de zot niet*, hier toont hij aan dat zij aan hem verspild zou zijn, alsof men een edelgesteente, of een weegsteen onder een hoop gewone stenen zou werpen, waar hij begraven en van generlei nut zou zijn, het is even ongerijmd, alsof men "een steen met purper ging bekleden," zo vatten anderen het op, ja meer, het is gevaarlijk, het is alsof men een steen in een slinger bond, waarmee men waarschijnlijk kwaad zou doen. Eer te geven aan een zot, is een zwaard te geven in de hand van een waanzinnige, waarmee hij, wie weet hoeveel onheil kan teweegbrengen, zelfs aan hen, die het hem in handen gegeven hebben.
3. Zij zijn niet geschikt om wijze gezegden over te brengen, en zij behoren het ook niet op zich te nemen om enigerlei zaak van gewicht te behandelen, al zijn er hun ook instructies voor gegeven, en al zouden zij er ook iets voor kunnen zeggen. Wijze gezegden zullen, als een zot

voortreffelijkheid en hun nuttigheid verliezen. "Een spreuk in de mond van de zotten houdt op een spreuk te zijn, en wordt een grap". Indien een man, die een goddeloos leven leidt, godsdienstig spreekt en Gods verbond in zijn mond neemt:

A. Doet hij slechts zichzelf schande aan, zichzelf en zijn belijdenis. Evenals de *benen van de kreupele ongelijk zijn*, vers 7, waardoor zijn gang lelijk wordt, zo is het lelijk voor een zot om zinrijke spreuken te willen spreken, en raad te willen geven, en om vroom te praten voor een man, wiens wandel volkomen in strijd is met zijn spreken, en hem dus logenstraft. Zijn goede woorden heffen hem op, maar zijn slecht leven werpt hem ter neer, en zo zijn zijn benen ongeluk. "Een wijs gezegde zegt bisschop Patrick betaamt even weinig aan een dwaas, als dansen aan een kreupele, want gelijk zijn lamheid nooit zo sterk in het oog valt als wanneer hij vlug wil schijnen, zo is des anderen dwaasheid nooit zo bespottelijk als wanneer hij wijs wil schijnen." Gelijk het dus voor een kreupele het beste is om maar te blijven zitten, zo is het voor een zot en een goddeloze het beste om te zwijgen.

B. Hij doet er slechts kwaad mee aan zichzelf en aan anderen, zoals een dronkaard met een doorn, of een ander scherp voorwerp, dat hij in zijn hand neemt, en waarmee hij zich en hen, die om hem heen zijn, scheurt, omdat hij er niet mee weet om te gaan. Er zijn mensen, die goed spreken, maar niet goed leven, hun goede woorden zullen hun oordeel verzwaren, en door hun inconsequentie zullen anderen zich verharderen. Sommigen geven er deze zin aan: Het scherpste gezegde, waardoor een zondaar, naar men zou denken, in het hart getroffen moest zijn, maakt op een dwaas niet meer indruk, ja, al komt het uit zijn eigen mond, dan de krab van een doorn op de hand van een dronkaard, die haar niet voelt en er niet over klaagt, Hoofdstuk 23:35.

Spreuken 26:10

De grote God, die alle dingen geformeerd heeft, vergeldt beide de dwaas en de overtreders. Deze lezing van het vers geeft:

1. De billijkheid te kennen van een goede God, de Meester, of Heer, (dat is de betekenis van het woord "rav" of, zoals wij het lezen: de grote God, die in de beginne alle dingen geformeerd heeft) en ze nog in oneindige wijsheid regeert en bestuurt, vergeldt een ieder naar zijn werk. Hij vergeldt de dwaas, die door onwetendheid gezondigd heeft die de wil zijns Heeren niet geweten heeft, met weinige slagen, en Hij vergeldt de overtreder, die zondigt met opgeheven hand, die de wil zijns Heeren geweten heeft en niet naar Zijn wil gedaan heeft, met vele slagen. Sommigen verstaan het van de goedheid van Gods gewone voorzienigheid zelfs jegens dwazen en overtreders, over wie Hij Zijn zon doet schijnen, en over wie Hij regent. Of het geeft te kennen: 2. De ongerechtigheid van een slecht vorst. Een groot, of aanzienlijk man doet een ieder verdriet aan, hij huurt de zotten en huurt de overtreders, zo is het in de kanttekening. Als een goddeloos man macht in handen krijgt, doet hij allen, die onder hem zijn, zelf of door de dwazen en schurken, die hij in zijn dienst heeft, die hij huurt, en van wie hij verkiest gebruik te maken, verdriet aan, plaagt en kwelt hen. Daarom moeten wij bidden voor koningen en allen die in hoogheid zijn, opdat wij onder hen een rustig en vreedzaam leven kunnen leiden.

Spreuken 26:11

Zie hier:

1. Welk een afschuwelijke zaak de zonde is, en hoe hatelijk zij soms gemaakt wordt in de ogen van de zondaar zelf. Als zijn geweten overtuigd is, of als hij in lijden is door de zonde, dan walgt hij ervan, spuwt hij haar uit, dan schijnt hij haar te verfoeien, en geheel bereid te zijn om er afstand van te doen. Zij is in zichzelf meer walgelijk dan het uitspuwsel van een hond, en vroeg of laat zal zij dit ook voor hem zijn Psalm 36:2.

verlichting verkregen te hebben door het uitspuwen van hetgeen zijn maag bezwaard had het weer gaat oplikken, zo zullen de zondaars die slechts overtuigd maar niet bekeerd zijn terugkeren tot de zonde, vergetende hoe zij ervan gewalgd hebben. De apostel past deze spreuk toe op hen, die "de weg van de gerechtigheid gekend hebben, maar er zich van afgekeerd hebben, 2 Petrus 2:22, maar God zal hen uit zijn mond spuwen, Openbaring 3:16.

Spreuken 26:12

Hier wordt:

1. Een geestelijke ziekte verondersteld, en die is eigenwaan. Hebt gij een man gezien? Ja, wij hebben er menigeen gezien, die wijs in zijn ogen is, die wel een weinigje verstand heeft, maar er trots op is, denkt dat het veel meer is dan het is, meer dan iemand van zijn naburen heeft, en die genoeg heeft, zodat hij geen behoefte heeft aan meer, die zo'n hoge dunk heeft van zijn bekwaamheden, dat hij stijfhoofdig is, en op iedereen en op alles wat te bevatten en te bedillen heeft, al het gebruik dat hij maakt van zijn kennis is dat hij er zich door opblaast. Of, indien wij door een wijs man een godsdienstig man verstaan, dan is het een beschrijving van het karakter van hen, die enig godsdienstig vertoon makende, de mening koesteren dat hun geestelijke staat goed is, terwijl hij in werkelijkheid zeer slecht is, zoals Laodicéa, Openbaring 3:17.

2. Het gevaarlijke van deze ziekte, zij is wanhopig, er is meer verwachting van een zot, die weet en erkent dat hij dit is, dan van zo iemand. Salomo was niet alleen zelf een wijs man, maar een onderwijzer van wijsheid, en deze opmerking heeft hij gemaakt op zijn leerlingen, dat zijn werk het moeilijkst was en dat hij het minst slaagde bij hen, die een goede mening van zichzelf koesterden, en zich niet bewust waren onderricht van node te hebben. Daarom: "zo iemand denkt dat hij wijs is, die worde dwaas, opdat hij wijs moge worden," 1 Korinthe 3:18. Er is meer hoop voor een tollenaar dan voor een trotse Farizeeër Mattheüs 21:32. Velen worden verhinderd om waarlijk wijs en godsdienstig te zijn door een valse ongegronde waan dat zij het zijn Johannes 9:40, 41.

Spreuken 26:13

Als iemand dwaasheid spreekt, zeggen wij: hij slaat ijdele, onnutte praat uit, want niemand verraadt zijn dwaasheid meer dan zij, die lui en ledig zijn, en verontschuldigen pogen bij te brengen voor hun luiheid. Gelijk van de mensen dwaasheid hen lui maakt, zo maakt hun luiheid hen dwaas.

Merk op:

1. Waar de luiaard werkelijk bang voor is: hij is bang voor de weg, de straten, de plaatsen waar werk te doen is, een reis gedaan moet worden. Hij haat werk, haat alles waarvoor zorg en arbeid vereist wordt.

2. Wat hij zich inbeeldt en voorgeeft te vrezen: een felle leeuw op de weg. Als men hem aanspoort tot vlijt, hetzij in zijn wereldlijke aangelegenheden, of in de zaken van de godsdienst, dan is dit zijn verontschuldiging (een armzalige uitvlucht voorwaar) er is een felle leeuw op de weg, de een of andere onoverkomelijke moeilijkheid, een gevaar, dat hij niet kan trotseren. Leeuwen houden zich op in bossen en woestijnen, en over dag, als de mens uitgaat tot zijn werk, dan zijn zij in hun holen Psalm 104:22, 23. Maar de luiaard verbeeldt zich, of liever wendt voor zich te verbeelden, dat er een leeuw is op de straten, terwijl de leeuw slechts in zijn verbeelding bestaat, en ook zo fel niet is als hij wordt afgeschilderd. Het is dwaas om ons van wezenlijke plichten te laten wegschrikken door denkbeeldige moeilijkheden, Prediker 11:4.

De luiaard bevreesd hebbende gezien voor zijn werk, zien wij hem nu verzot op zijn gemak. Hij ligt in zijn bed op een zijde, totdat hij moe is, en dan keert hij zich om op de andere zijde, maar nog altijd in zijn bed, als de dag al ver gevorderd is en er werk is, dat gedaan moet worden, evenals de deur die bewogen, maar niet weggenomen wordt, en zo wordt zijn werk veronachtzaamd, en gaan de gelegenheden voorbij. Let op het karakter van de luiaard.

1. Hij is iemand, die niet graag van zijn bed opstaat, maar er aan schijnt te hangen, zoals een deur aan haar scharnier. Wanneer al te veel te rade wordt gegaan met gemak voor het lichaam, dan wordt hierdoor menige geestelijke ziekte veroorzaakt. Zij, die de slaap liefhebben, zullen ten laatste bewijzen dat zij de dood hebben liefgehad.

2. Er is hem niets aan gelegen, om vooruit te komen in zijn zaak of met zijn werk, hij beweegt zich een weinig heen en weer erin maar zonder enig gevolg, hij is waar hij was. Luie belijders draaien in hun belijdenis, zoals de deur op het scharnier. De wereld en het vlees zijn de twee punten, waaraan zij hangen, en hoewel zij zich bewegen in uitwendige diensten, op een weg zijn gekomen van plichten en daarop heentreden zoals het paard in de molen, krijgen zij er toch geen goeds uit, zij winnen geen grond, zij komen niet dichterbij de hemel zij zijn onveranderde zondaren, onverbeterde heiligen.

Spreuken 26:15

Met heel veel moeite is de luiaard nu uit zijn bed gekomen, maar hij kon er even goed nog in liggen, want hij voert niets uit, hij is zo onhandig en links met zijn werk, dat hij hoegenaamd niet vordert.

Merk op:

1. Het voorwendsel om zijn luiheid te verontschuldigen. Hij verbergt zijn lamheid in de boezem uit vrees voor koude. Na zijn warm bed komt zijn warme boezem, of wel voorwendende dat hij lam is, zoals sommige bedelaars van beroep doen, zegt hij dat er iets scheelt aan zijn hand, hij wil dat men denken zal dat er door het harde werken van gisteren blaren op gekomen zijn, of het duidt in het algemeen zijn afkeer van werk aan, hij heeft het beproefd maar zijn handen zijn niet gewend om te werken, en daarom verheugt hij zich in zijn rust en bekommert zich om niemand. Het is iets geheel gewoons dat zij, die hun plicht niet willen doen, voorgeven dat zij het niet kunnen. Graven kan ik niet, Lukas 16:3.

2. Het nadeel, dat hij door zijn luiheid teweegbrengt. Hij zelf lijdt er verlies door, want hij laat zich verhongeren, hij is te moe om zijn hand naar zijn mond te brengen, hij kan het niet van zich verkrijgen om zich te voeden, ziet er tegen op, alsof het een zware arbeid was, om zijn hand naar zijn hoofd op te heffen. Het is een sierlijke hyperbool, om zijn zonde te verzwaren, dat hij het niet dragen kan om zich de minste moeite te geven, neen, al zou Hij er ook het grootste voordeel door verkrijgen, en om aan te tonen dat zijn zonde zijn straf is. Zij die lui zijn in het werk van de godsdienst, willen zich de moeite niet geven om hun ziel te voeden met het Woord van God, het brood des levens, of om door het gebed beloofde zegeningen te verkrijgen, hoewel zij ze slechte voor het vragen hebben.

Spreuken 26:16

1. Let op de hoge dunk, die de luiaard van zichzelf heeft in weerwil van de grove ongerijmdheid en dwaasheid van zijn luiheid. Hij denkt wijzer te zijn dan zeven, dan zeven wijze mannen, want zij zijn instaat om met rede te antwoorden. Het is de wijsheid van een man, om met rede te kunnen antwoorden, van een godvruchtig man, "om rekenschap te kunnen geven van de hoop, die in hem is", 1 Petrus 3:15. Wij moeten instaat zijn om van hetgeen wij

het bedrieglijke aan te tonen van iedere tegenwerping, die er tegen aangevoerd wordt. Hij, die zich moeite geeft in de godsdienst kan er een goede reden voor opgeven. Hij weet dat hij werkt voor een goede meester, en dat zijn arbeid niet ijdel is. Maar de lui aard denkt dat hij wijzer is dan zeven van de zodanigen want laat zeven van de zodanigen hem met al de reden, die zij er voor kunnen aanvoeren trachten te bewegen om vlijtig te zijn, het is tevergeefs, hij denkt dat zijn bepaald besluit antwoord genoeg is op al hun redenen.

2. Hoe dit in verband staat met zijn luiheid. Het is de lui aard, die meer dan alle andere mensen zo'n eigenwaan koestert, want,

a. De goede mening, die hij van zichzelf koestert, is de oorzaak van zijn luiheid, hij wil zich geen moeite geven om wijsheid te verkrijgen, omdat hij denkt al wijs genoeg te zijn. De waan omtrent de genoegzaamheid van onze gaven en talenten is een grote vijand van onze verbetering, van onze vooruitgang.

b. Zijn luiheid is de oorzaak van zijn goede mening omtrent zichzelf. Als hij slechts de moeite wilde doen om zichzelf te onderzoeken, zich met de wetten van de wijsheid wilde vergelijken hij zou andere gedachten omtrent zichzelf krijgen. Op de bodem van eigenwaan ligt luiheid, waarin men zich heeft toegegeven. Ja meer:

c. Hij is zo ellendig ver dwaasd, dat hij zijn luiheid voor wijsheid aanziet. Hij denkt dat het wijs en verstandig is, om veel werk te maken van zichzelf, zichzelf zeer hoog te schatten, zoveel mogelijk zijn gemak te nemen niet meer te doen in de godsdienst dan hoog nodig is, alle lijden te vermijden, stil te zitten en te zien wat anderen doen, ten einde het genoegen te hebben om er aanmerkingen op te maken. Voor zulke lui aards, die trots zijn op hetgeen hun schande is, is weinig hoop, vers 12.

Spreuken 26:17

1. Wat hier veroordeeld wordt is ons te bemoeien met een twist, die ons niet aangaat. Als wij niet haastig moeten voortvaren om te twisten in onze eigen zaak, Hoofdstuk 25:8 veel minder moeten wij dit dan doen in de zaak van een ander, inzonderheid van hen, tot wie wil in generlei betrekking staan, maar die toevallig, als het ware, in het voorbijgaan tot onze kennis komt. Als wij het middel kunnen zijn om vrede te maken tussen hen, die in geschil zijn, dan moeten wij het doen, al zouden wij ons daardoor de kwaadwilligheid van beide partijen op de hals halen, tenminste terwijl zij nog in het hevige van de strijd zijn, maar ons te mengen in andere zaken, en inzonderheid in de twisten van anderen, is niet alleen onszelf in moeilijkheid te brengen, maar ons in verzoeking te storten. Wie heeft mij tot een rechter aangesteld. Laat hen het beëindigen zoals zij het begonnen zijn, tussen henzelf.

2. Wij worden er tegen gewaarschuwd om het gevaar, waaraan het ons blootstelt, het is alsof gij een grommende hond bij de oren greep, hij zal naar u happen, u bijten, gij had beter gedaan hem met rust te laten, want gij kunt niet van hem afkomen, en zult het uzelf te wijten hebben als gij er een wond en oneer bij opdoet. Als iemand een hond bij de oren heeft, en hij laat hem los, dan zal hij hem aanvliegen, als hij hem blijft vasthouden, dan heeft hij de handen vol, en kan niets anders doen. Een ieder benaastige zich stil te zijn, en zijn eigen dingen te doen, bemoeie zich niet met twisten, meng zich niet in de zaken van anderen.

Spreuken 26:18-19

1. Zie hier hoe schadelijk diegenen zijn, die er geen bezwaar in vinden om hun naasten te bedriegen. Zij zijn als waanzinnigen, die vuursprankels, pijlen en dodelijke dingen werpen, evenveel kwaad kunnen zij veroorzaken door hun bedrog. Zij schatten er zich naar als beleidvolle schrandere mannen, maar in werkelijkheid zijn zij als waanzinnigen. Er is geen

doldriftige man, maar de boosaardige, bedrieglijke man, die een waanzinnige is. Hij is het, die in werkelijkheid vuursprankels, pijlen en dodelijke dingen werpt, hij doet meer kwaad dan hij zich kan voorstellen. Bedrog en leugen branden als vuursprankels, en doden, zelfs op een afstand, zoals pijlen.

2. Zie hoe beuzelachtig de verontschuldiging is, die de mensen gewoonlijk aanvoeren voor het kwaad, dat zij doen, namelijk dat zij het in scherts deden, daarmee denken zij er zich van af te maken, als zie er om bestraft worden, jok ik er niet mee? Maar het zal blijken gevaarlijk te zijn om met vuur te spelen of met snijdende gereedschappen. Niet dat zij moeten geprezen worden, die vitachtig zijn en geen grap, geen scherts kunnen vatten of verdragen zij, die zelf wijs zijn, moeten de onwijzen verdragen, 2 Korinthe 11:19, 20, maar zij moeten voorzeker veroordeeld worden, die op enigerlei wijze schadelijk zij voor hun naasten, misbruik maken van hun lichtgelovigheid, hen bedriegen, in een koop, die zij met hen sluiten, hun leugens vertellen, leugens van hen vertellen, hen met vuile woorden toespreken, of hun goede naam bevleken, en zich dan denken te verontschuldigen met te zeggen dat zij slechts schertsten: jok ik er niet mee? Hij, die zondigt in scherts, moet in ernst berouw hebben en zich bekeren, of zijn zonde zal zijn verderf zijn.

De waarheid is een te kostbare zaak, om verkocht te worden voor een grap, en dat is ook de goede naam van onze naaste. Door in scherts te liegen en te lasteren, leren de mensen zichzelf en anderen om te liegen en te lasteren in ernst. Een vals gerucht, opgeworpen voor de grap, kan met boze bedoelingen worden verspreid, en als men een leugen kan zeggen om zich vrolijk te maken, waarom dan niet ook om zich rijk te maken? En zo gaat de waarheid teloor, en *leren de mensen hun tong leugen te spreken, Jeremia 9:5. Als de mensen wilden bedenken dat een leugen van de duivel komt en naar het vuur van de hel heenvoert, dan zou dit het vermaak ervan wel bederven, het is palen en dodelijke dingen te werpen op henzelf.*

Spreuken 26:20-22

Twist is als een vuur, hij verhit de geest, verbrandt al wat goed is, en zet huisgezinnen en maatschappijen in vlam. Nu wordt ons hier gezegd hoe dat vuur in het algemeen ontstoken en brandend wordt gehouden, opdat wij de aanleiding tot twist zullen vermijden, en er aldus de noodlottige gevolgen van zullen voorkomen. Willen wij dus vrede houden

1. Dan moeten wij het oor niet lenen aan achterklappers, aan oorblazers, want zij brengen brandstof aan voor het vuur van de twist, ja zij verspreiden het met ontvlambare stoffen, de verhalen, die zij rondvertellen, zijn vuurballen, zij, die door bedekte wenken te geven omtrent slechte karakters, geheimen te openbaren, verkeerde voorstellingen te geven van woorden en daden, doen wat zij kunnen om bloedverwanten, vrienden en naburen na-ijverig op elkaar te maken, hen van elkaar te vervreemden, onenigheid tussen hen te zaaien, behoren uit de gezinnen en de gezelschappen verbannen te worden, en dan zal de twist even zeker ophouden, zoals het vuur zal uitgaan als er geen brandstof meer is, de twistenden zullen elkaar beter verstaan, en in een betere stemming komen, oude geschiedenissen zullen in het vergeetboek geraken, als er geen nieuwe bij komen om de herinnering aan de oude te bewaren, en van beide zijden zal men inzien door de algemene vijand te zijn bedrogen. Achterklappers en oorblazers zijn brandstichters, die niet geduld moeten. Om dit op te helderen herhaalt hij, vers 22, wat hij tevoren gezegd had, Hoofdstuk 18:8 dat *de woorden van een oorblazer zijn als degenen die geslagen zijn, en die dalen in het binnenste van de buik, zij zijn als wonden*, diepe en gevaarlijke wonden, wonden in de levensdelen, zij wonden de goede naam van hem, die belogen en belasterd wordt en de wonde blijkt misschien ongeneeslijk te zijn, en zelfs de pleister van een herroeping (die echter zelden verkregen wordt) kan blijken niet groot genoeg te zijn om haar te bedekken, zij wonden de liefde en barmhartigheid, welke hij, tot wie zij

toe aan vriendschap en Christelijke gemeenschap. Daarom moeten wij niet alleen zelf geen oorblazers zijn, noch ooit iemand slechte diensten bewijzen, maar ook niet de minste steun of aanmoediging geven aan hen, die het zijn.

2. Wij moeten ons niet vergezellen met gemelijke, hartstochtelijke lieden, die lichtgeraakt zijn en aan alles de slechtste uitlegging geven, die om het minste en geringste gaan twisten, hoog en heet zijn in hun kwalijk nemen van beledigingen, *deze zijn kiffachtige mannen om twist te ontsteken*, vers 21. Hoe minder wij met de zodanigen te doen hebben hoe beter, want het zal zeer moeilijk zijn om niet te twisten met hen, die twistziek zijn.

Spreuken 26:23

Dit kan bedoeld zien, hetzij:

1. Van een boos hart, zich openbarende in brandende lippen, heftige, hartstochtelijke, buitensporige woorden, brandende in boosaardigheid, en hen vervolgende tot wie of van wie zij worden gesproken, boze woorden en kwaadwilligheid, komen evengoed overeen als een potscherf en het schuim in zilver, die, nu de pot gebroken is, en het schuim afgescheiden is van het zilver, geschikt zijn om tezamen op de mesthoop te worden geworpen.

2. Of van een boos hart, dat zich verbergt onder brandende lippen, brandende van de betuiging van vriendschap en liefde, en zelfs iemand vervolgende met vleierijen. Dit is als een potscherf, bedekt met het schuim van zilver, waardoor iemand, die zwak is, misleid kan worden, alsof het iets van waarde was, terwijl een wijs man spoedig het bedrog zal ontdekken. Die zin komt overeen met de volgende verzen.

Spreuken 26:24-26

Er is oorzaak tot klacht, niet alleen over gebrek aan oprechtheid in van de mensen betuiging van vriendschap en dat zij niet zo wezenlijk liefhebben als zij voorgeven, en hun vrienden niet zo goed zullen dienen als zij beloven maar over wat nog veel erger is, namelijk over boze bedoelingen in de betuiging hunner vriendschap, om deze dienstbaar te maken aan de snoodste plannen. Daarvan wordt hier gesproken als van iets geheel gewoons, vers 24. *Hij, die zijn naaste haat en bedenkt om hem kwaad te doen, veinst met zijn lippen*, betuigt achting voor hem te hebben en bereid te zijn om hem te dienen, hij spreekt vriendelijk met hem, zoals Kaïn met Abel, vraagt, zoals Joab aan Amasa: Is het wel met u, mijn broeder? Opdat zijn boosheid niet vermoed zal worden en hij aldus zoveel beter de gelegenheid zei hebben om zijn boos opzet te volvoeren. Deze smeedt bedrog in zijn binnenste, hij bewaart in zijn hart het kwaad, dat hij voornemens is te doen aan zijn naaste, totdat hij hem in zijn macht heeft. Dit is een boosheid, waarin niet minder de list dan het venijn is van de oude slang. Ten opzichte van deze zaak nu worden wij hier vermaand:

1. Om niet zo dwaas te zijn om ons door zulke voorgewende vriendschap te laten bedriegen. Denk er aan om wantrouwen te koesteren als iemand zulke fraaie woorden spreekt, wees niet al te haastig om hem te geloven, tenzij gij hem goed kent, want het is mogelijk dat hij zeven gruwelen in zijn hart heeft, zeer vele plannen om u kwaad te doen, die hij zorgvuldig verbergt onder zijn fraaie woorden Satan is een vijand die ons haat, en toch spreekt hij zeer fraai in zijn verzoeken, zoals hij tot Eva gesproken heeft, maar het is waanzin om hem te geloven, want er zijn zeven gruwelen in zijn hart, een onreine geest brengt zeven andere geesten mede, bozer dan hij zelf.

2. Niet zo slecht te zijn om iemand met betuigingen van vriendschap te bedriegen, want hoewel

uitkomen, vers 26. *Hij, wiens haat door bedrog bederf is*, zal vroeg of laat ontdekt worden, en *zijn boosheid zal tot zijn schande in de gemeente geopenbaard worden*, en niets is meer geschikt om een mens in alle gezelschappen verfoeilijk te maken. Liefde, heeft iemand gezegd, is de beste wapenrusting, en de slechtste dekmantel, en zal voor de veinsaards zijn, wat Achabs vermomming was, waarin hij zich hulde en waarin hij omkwam.

Spreuken 26:27

1. Zie hier welke moeite de mensen zich geven om aan anderen kwaad te doen. Gelijk zij zich geweld aandeden on, het te verbergen onder een betuiging van vriendschap, zo geven zij zich zeer veel moeite om het ten uitvoer te brengen. Het is een kuil graven, het is een steen wentelen, hard, zwaar werk, en toch zullen de mensen er niet voor terug deinzen, als zij er hun hartstocht en wraakzucht door kunnen bevredigen.

2. Hoe zij hierdoor kwaad voor zichzelf bereiden, hun geweld zal op hun eigen hoofd wederkeren, zij zullen zelf vallen in de kuil die zij gegraven hebben, en de steen, die ze wentelden, zal op henzelf weerkeren, Psalm 7:16, 17, 9:16, 17. De rechtvaardige God zal de wijzen niet slechts vangen in hun arglistigheid, maar ook in hun wreedheid. Het is het oordeel van hem, die complotten smeedt. Haman wordt gehangen aan de galg, die hij zelf bereid heeft. Geen wet is meer rechtvaardig en billijk, dan dat zij, die het verderf van anderen beramen, door hun eigen kunstgrepen omkomen.

Spreuken 26:28

Er zijn twee soorten van leugens, die beide even verfoeilijk zijn.

1. Een lasterende leugen, die openlijk hen haat, tegen wie de laster gesproken wordt. Een valse tong haat degenen, die zij verbrijzelt zij verbrijzelt hen door laster en smaad, omdat zij hen haat, en hen dus in het verborgene, waar zij geen beschutting hebben, kan wonden, en zij haat hen, omdat zij hen verbrijzeld heeft en hen tot haar vijanden heeft gemaakt. Het kwaad hiervan is openbaar en klaarblijkelijk, zij verbrijzelt, zij haat, en erkent het, en iedereen ziet het.

2. Een vleierende leugen, die in het geheim het verderf werkt van hen, tot wie zij gesproken wordt. Bij de eerste is het kwaad duidelijk, en de mensen kunnen er zich zo goed als zij kunnen tegen in acht nemen, maar bij deze wordt het weinig vermoed en de mensen verraden zich doordat zij hun eigen lof gaarne horen en geloven, de complimenten die hun gemaakt worden voor echte munt opnemen. Een wijs man zal dus meer vrezen voor een vleier, die kust en doodt, dan voor een lasteraar die openlijk de oorlog verklaart.

HOOFDSTUK 27

1 Beroem u niet over de dag van morgen; want gij weet niet, wat de dag zal baren. 2 Laat u een vreemde prijzen, en niet uw mond; een onbekende, en niet uw lippen. 3 Een steen is zwaar, en het zand gewichtig; maar de toornigheid des dwazen is zwaarder dan die beide. 4 Grimmigheid en overloping van toorn is wreedheid; maar wie zal voor nijdigheid bestaan? 5 Openbare bestraffing is beter dan verborgene liefde. 6 De wonden des liefhebbers zijn getrouw; maar de kussen des haters zijn af te bidden. 7 Een verzadigde ziel vertreedt het honigzeem; maar aan een hongerige ziel is alle bitter zoet. 8 Gelijk een vogel is, die uit zijn nest omdooft, also is een man, die omdooft uit zijn plaats. 9 Olie en reukwerk verblijdt het hart; also is de zoetheit van iemands vriend, vanwege de raad der ziel. 10 Verlaat uw vriend, noch de vriend uws vaders niet; en ga ten huize uws broeders niet op de dag van uw tegenspoed. Beter is een geboor die nabij is, dan een broeder, die verre is. 11 Zijt wijs, mijn zoon, en verblijd mijn hart; opdat ik mijn smader wat te antwoorden heb. 12 De kloekzinnige ziet het kwaad, en verbergt zich; de slechten gaan henen door, en worden gestraft. 13 Als iemand voor een vreemde borg geworden is, neem zijn kled, en pand hem voor een onbekende vrouw. 14 Die zijn vriend zegent met luider stem, zich des morgens vroeg opmakende, het zal hem tot een vloek gerekend worden. 15 Een gedurige drining ten dage des slaagings en een blijfachtige huisvrouw zijn even gelijk. 16 Elk een, die

ijzer; also scherpt een man het aangezicht zijns naasten. 18 Die de vijgenboom bewaart, zal zijn vrucht eten; en die zijn heer waarneemt, zal geëerd worden. 19 Gelijk in het water het aangezicht is tegen het aangezicht, also is des mensen hart tegen de mens. 20 De hel en het verderf worden niet verzadigd; also worden de ogen des mensen niet verzadigd. 21 De smeltkroes is voor het zilver, en de oven voor het goud; also is een man naar zijn lof te proeven. 22 Al stiet gij de dwaas in een mortier met een stamper, in het midden van het gestoten graan, zijn dwaasheid zou van hem niet afwijken. 23 Zijt naarstig, om het aangezicht uwer schapen te kennen; zet uw hart op de kudden. 24 Want de schat is niet tot in eeuwigheid; of zal de kroon van geslacht tot geslacht zijn? 25 Als het gras zich openbaart, en de grasscheuten gezien worden, laat de kruiden der bergen verzameld worden. 26 De lammeren zullen zijn tot uw kleding, en de bokken de prijs des velds. 27 Daartoe zult gij genoegzaamheid van geitenmelk hebben tot uw spijs, tot spijs van uw huis, en leeftocht uwer maagden.

Spreuken 27:1

1. Hier is een waarschuwing tegen vertrouwen op de toekomst. Beroem u niet, neen, niet op de dag van morgen, en veel minder nog op vele toekomstige dagen of jaren. Dit verbiedt geen bereiden voor de dag van morgen, maar vertrouwen op de dag van morgen. Wij moeten ons niet vleien dat ons leven en onze genietingen tot morgen zullen duren, maar er van spreken met onderworpenheid aan de wil van God, en als degenen, die daarvan om goede redenen in onzekerheid gehouden zijn. Wij moeten niet bezorgd zijn tegen de morgen, Mattheüs 6:34, maar onze zorg daaromtrent op God werpen zie Jakobus 4:13-15. Wij moeten het grote werk van de bekering, dat een nodige, niet uitstellen tot morgen, alsof wij er zeker van waren maar heden, terwijl het nog heden genoemd wordt, Gods stem horen.

2. Een goede overweging waarop die waarschuwing gegrond is: Wij weten niet wat de dag zal baren, welke gebeurtenis de zwangere schoot des tijds zal voortbrengen, dit is een geheim totdat zij geboren is, Prediker 11:5. Binnen korte tijd kunnen aanmerkelijke veranderingen ontstaan, die wij ons weinig voorstellen, wij weten niet wat de dag van heden nog zal opleveren, de avond zal het verklaren. God heeft ons wijselijk in het duister gelaten omtrent toekomstige gebeurtenissen, en er zich de kennis van voorbehouden, als een parel aan Zijn kroon, teneinde ons op te voeden in afhankelijkheid van Hem, en een gedurig voorbereid zijn op alle gebeurtenissen, Handelingen 1:7.

Spreuken 27:2

Wij moeten doen wat prijzenswaardig is, en waarvoor zelfs vreemden ons kunnen prijzen. Ons licht moet schijnen voor de mensen, en wij moeten goede werken doen, die gezien kunnen worden, hoewel wij ze niet moeten doen opdat zij gezien zullen worden. Laat onze werken van zodanige aard zijn, dat zij ons prijzen in de poort, Filipp. 4:8. Als wij het gedaan hebben, moeten wij er ons niet zelf voor prijzen, want dat is een blijk van hoogmoed, dwaasheid en eigenliefde en een grote vermindering van iemands reputatie. Iedereen zal zich beijveren om iemand terneer te werpen, die zichzelf roemt en verheft. Er kan een rechtmatige aanleiding voor ons zijn om onszelf te rechtvaardigen, maar het betaamt ons niet onszelf toe te juichen. "Proprio laus sordet in ore Eigen lof verontreinigt de mond."

Spreuken 27:3-4

Deze twee verzen tonen het ondraaglijk kwaad aan:

1. Van onbeteugelde hartstocht. De toorn van een dwaas, die, als hij geprikkeld wordt, zich niet bekommert om hetgeen hij zegt of doet, is zwaarder dan een grote steen, of een last van zand. Hij drukt zwaar op hemzelf. Zij, die geen heerschappij hebben over hun hartstocht, laten zich verzinken onder de last ervan. De toorn van een dwaas drukt zwaar op hen, op wie hij verwoed is, en aan wie hij gevaar loopt van kwaad te doen. Daarom is het onze wijsheid om

2. Van ingewortelde boosaardigheid, deze is in even hoge mate erger dan de vorige ondeugd, als gloeiende jeneverkolon heter zijn dan een vuur van doornen. Het is waar: toorn is wreed, en doet menige wrede daad, maar een verborgen vijandschap tegen de persoon van een ander, afgunst op zijn voorspoed, en een begeerte naar wraak wegens de een of andere belediging, zijn veel boosaardiger en schadelijker. Voor een plotseling opkomende drift kan men uit de weg gaan, zoals David aan Sauls werpspies ontkwam, maar als zij, gelijk die van Saul, groeit en toeneemt totdat zij een vastgewortelde afgunst is geworden, dan kan men er niet voor beslaan, zij zal vervolgen en achterhalen. Hij, die verdrietig is over het goed van een ander, zal plannen beramen om hem nadeel toe te brengen, en zal voor eeuwig de toorn behouden.

Spreuken 27:5-6

Het is goed voor ons om bestraft te worden door onze vrienden en om op onze fouten en gebreken te worden gewezen. Als ware liefde in het hart slechts ijver en moed genoeg heeft om zich te openbaren in een oprecht handelen met onze vrienden, hen bestraffende voor hetgeen zij verkeerd doen en zeggen, dan is dit wezenlijk beter, niet alleen dan verborgen haat zoals Leviticus 19:17, maar dan verborgen liefde die liefde voor onze naaste, welke zich niet openbaart in deze goede vrucht, welke hen vleit in hun zonde, tot schade van hun ziel. De bestraffingen van een vriend zijn getrouw, hoewel zij voor het ogenblik pijnlijk zijn als wonden. Het is een teken dat onze vrienden waarlijk getrouw zijn, indien zij uit liefde voor onze zielen de zonde in ons niet willen verdragen, er ons niet met rust in willen laten. De zorg van de geneesheer is de ziekte van de lijder te genezen, niet om zijn gehemelte te stelen. Het is gevaarlijk om door een vijand te worden geliefkoosd en gevlaid, wiens kussen bedrieglijk zijn, wij kunnen er geen genoegen in smaken, omdat wij er geen vertrouwen in kunnen steller. De kussen van Joab en van Judas waren bedrieglijk, en daarom is het ons nodig op onze hoede te zijn, opdat wij er niet door misleid worden, zij zijn af te bidden. Sommigen lezen het: De Heere verlosse ons van de kussen van een vijand, van valse lippen en een bedrieglijke tong.

Spreuken 27:7

Evenals dikwijls in dit boek toont Salomo hier aan, dat in sommige opzichten de armen het beter hebben dan de rijken, want, 1 Zij hebben meer smaak in hetgeen zij genieten dan de rijken, honger is de beste kruiderij. Er is in grof voedsel, waarvoor men een goede eetlust heeft, zeer merkbaar genot, dat zij niet kennen, wier half bezwaard is met brasserij. Zij die alle dagen vrolijk en prachtig leven zullen licht zelfs van fijne spijzen walgen, zoals de Israëlieten van de kwakkels maar voor hen, die niet meer dan het noodzakelijke voedsel hebben, al is dit ook van een hoedanigheid, die de verzadigde ziel bitter zou noemen, is het zoet. zij eten het met genoegen, verteren het, en zijn er door verkwikt.

2. Zij zijn meer dankbaar voor hun genietingen. De hongerigen zullen God loven voor brood en water, terwijl zij, die verzadigd zijn, het nauwelijks van de moeite waard vinden om voor lekkernijen en uitgezochte spijzen dankbaar te zijn. De maagd Maria schijnt hierop het oog te hebben, als zij zegt: Hongerigen, die Gods zegeningen weten te waarderen, heeft Hij met goederen vervuld, maar rijkere, die ze versmaden heeft Hij rechtvaardig ledig weggezonden, Lukas 1:53.

Spreuken 27:8

1. Er zijn velen, die niet weten wanneer zij het goed hebben, maar ontevreden zijn met hun tegenwoordige toestand, en naar verandering haken. God heeft hun in Zijn voorzienigheid een plaats toegewezen, die geschikt voor hen is, en haar aangenaam en gerieflijk voor hen

voorwendsel om naar het buitensland te gaan, blijven niet graag lang aan eenzelfde plaats, verwijderen zich onnodig van hun eigen werk en van hetgeen hun zorg moest zijn, en bemoeien zich met hetgeen hun niet aangaat.

2. Zij, die aldus de post verlaten, die hun is toegewezen, zijn als een vogel, die uit zijn nest omdooft. Het is een blijk van hun dwaasheid, zij zijn als een domme vogel, zij zijn besluiteloos, zoals de ronddolende vogel, die van tak op tak huppelt, en nergens blijft rusten. Het is onveilig, de vogel, die omdooft, is aan gevaar blootgesteld, eens mans plaats is zijn kasteel, die haar verlaat maakt zich tot een gemakkelijke prooi van de vogelaar, als de vogel van zijn nest wegdwaalt, worden er de eitjes en de jongen veronachtzaamd. Zij, die graag buitenshuis zijn, laten hun werk thuis ongedaan. Een ieder blijve in die beroeping waarin hij geroepen is, blijve erin met God.

Spreuken 27:9-10

1. Hier wordt ons bevolen trouw te zijn aan onze vrienden, vertrouwelijk met hen te blijven en bereid te zijn hun alle goede diensten te bewijzen, die in onze macht zijn. Het is goed een vriend te hebben, een boezemvriend, met wie wij vrij kunnen omgaan, van wie wij raad kunnen ontvangen en aan wie wij raad kunnen mededelen. Deze vriend behoeft geen bloedverwant te zijn, hoewel het het gelukkigst is, als wij onder onze bloedverwanten een hebben, van wie wij een vriend kunnen maken. Petrus en Andréas waren broeders, en dat waren ook Jakobus en Johannes, maar Salomo maakt dikwijls verschil tussen een vriend en een broeder. Maar het is raadzaam om iemand tot onze vriend te kiezen, die in onze nabijheid woont opdat de bekendheid onderhouden kan worden en wederzijdse vriendelijkheid kan worden bewezen. Het is ook goed om inzonderheid acht te slaan op hen, die vrienden waren van onze familie: "Verlaat uw vriend niet, inzonderheid niet als hij ook uws vriend is geweest, laat niet na hem te dienen, en van hem gebruik te maken als er aanleiding toe is. Hij is een beproefd vriend hij kent uw zaken, hij stelt bijzonder belang in u, laat u dus door hem raden." Het is een plicht, die wij onze ouders verschuldigd zijn, om als zij heengegaan zijn hun vrienden lief te hebben en met hen te rade te gaan. Salomo's zoon heeft zich in het verderf gestort door de raad van de vrienden zijn vaders te verlaten.

2. Een goede reden gegeven, waarom wij aldus ware vriendschap op prijs moeten stellen, en voor de keus ervan.

a. Vanwege het aangename ervan. Er is zeer veel lieflijkheid in het omgaan met en het raadplegen van een hartelijke vriend, het is als olie en reukwerk, die zeer aangenaam zien zijn voor de geest, het verblijdt het half, de last van de zorgen wordt lichter door ons hart uit te storten voor een vriend, en het is ons een grote voldoening om zijn gevoelens omtrent onze zaken te kennen. De lieflijkheid van de vriendschap ligt niet in hartelijk lachen, maar in hartelijke raad, de raad van de ziel, getrouwe raad, in oprechtheid gegeven en zonder vleierij, de raad van de ziel, die ingaat in de zaak en doordringt tot het hart, raad omtrent zielsaangelegenheden, Psalm 66-17. Wij behoren die gesprekken het aangenaamst te vinden, die over geestelijke dingen gehouden worden en het welvaren van de ziel bevorderen.

b. Vanwege het nut en voordeel ervan, inzonderheid op de dag van de tegenspoed, wanneer wij, naar ons hier wordt aangeraden, niet in het huis van een broeder moeten gaan, geen hulp moeten verwachten van een bloedverwant alleen maar omdat hij een bloedverwant is, want de verplichting daarvan gaat gewoonlijk weinig verder dan iemand neef te noemen, en faalt als het er op aankomt om een werkelijke vriendelijkheid te bewijzen, maar ons dan veeleer tot onze naburen te wenden, die dicht bij zijn en bereid zijn ons te helpen als de nood aan de man komt. Het is wijsheid om hen aan ons te verbinden door ons vriendelijke, hulpvaardige

zijn, daar wij hen dan vriendelijk en hulpvaardig zullen bevinden voor ons, Hoofdstuk 18:24.

Spreuken 27:11

Kinderen worden hier vermaand om wijs en goed te zijn.

1. *Opdat zij een troost mogen wezen voor hun ouders, en hun hart mogen verblijden, zelfs wanneer de kwade dagen komen*, en hen aldus hun zorg en moeite te vergelden, Hoofdstuk 23:15.

2. Opdat zij hun tot eer zijn: "opdat ik mijn smader wat te antwoorden hebbe, mijn smader, die mij verwijt al te streng en strikt te zijn geweest in de opvoeding mijner kinderen, een verkeerde methode met hen gevolgd te hebben, door hen te beteugelen in de vrijheid, die andere jonge mensen zich veroorloven. Wees wijs, mijn zoon, dan zal het in de uitkomst blijken dat ik op de verstandigste manier te werk ben gegaan met mijn kinderen." Zij, die gezegend werden met een godsdienstige opvoeding, moeten zich in alles zo gedragen dat zij hun opvoeding eer aandoen, en diegenen het zwegen opleggen die zeggen een jonge heilige, een oude duivel, en bewijzen dat het tegenovergestelde waar is: een jonge heilige, een oude engel.

Spreuken 27:12

Dit hadden wij tevoren, Hoofdstuk 22:3. *Kwaad kan voorzien worden*. Waar verzoeking is, is het gemakkelijk te voorzien dat er, zo wij er ons in begeven, zonde zal zijn, en even gemakkelijk te voorzien dat, zo wij ons aan het kwaad van de zonde wagen, het kwaad van de straf er op zal volgen, en gewoonlijk waarschuwt God eer Hij wondt, wachters over ons gesteld hebbende, Jeremia 6:17. Het zal goed of slecht met ons zijn, al naar wij van ons voorzien van het kwaad, dat voor ons is, gebruik maken of geen gebruik maken. De kloekzinnige voorziet het kwaad, en neemt daarnaar zijn maatregelen, hij verbergt zich, maar de verstandeloze is, of zo dom dat hij het niet voorziet, of zo eigenzinnig en traag dat hij geen moeite doet om het te ontwijken, en zo gaat hij in alle gerustheid voorbij, en wordt gestraft, Wij handelen goed voor onszelf, als wij zorgen voor hiernamaals.

Spreuken 27:13

Ook dit hadden wij tevoren, Hoofdstuk 20:16.

1. Het toont aan wie het zijn, die zich heenspoeden naar armoede: zij, die zo onnadenkend zijn dat zij voor ieder, die het hun vraagt, borg wilden blijven, en zij, die zich aan slechte vrouwen overgeven. De zodanigen zullen geld opnemen zolang zij nog maar even krediet hebben, maar zij zullen ten slotte hun schuldeisers gewis bedriegen, ja zij bedriegen hen reeds. Een eerlijk man kan tot de bedelstaf gebracht worden, maar hij is geen eerlijk man, die zichzelf tot de bedelstaf brengt.

2. Het geeft ons de raad om zo voorzichtig te zijn in het regelen van onze zaken, dat wij geen geld lenen aan hen, die blijkbaar hun goed verkwisten, tenzij zij er goede borgstelling voor geven. Een onverstandig lenen is een onrechtvaardigheid jegens ons gezin. Hij zegt niet: "Zie een ander te krijgen om borg voor hem te zijn, want hij, die zo gereed is om voor iedereen borg te blijven, zal daar dan iemand voor nemen, die even insolvent is als hij zelf. *Daarom neem zijn kleed*."

Spreuken 27:14

1. Het is een grote dwaasheid om buitensporig te zijn in het loven zelfs van onze beste vrienden en weldoeners. Het is onze plicht om aan ieder de lof te geven, die hem toekomt, hen

vriendelijkheid te erkennen, die ons aangedaan werd. Maar, dit te doen met luider stem, zich 's morgens vroeg opmakende, in alle gezelschappen altijd op datzelfde aambeeld te slaan, zelfs in het bijzijn van onze vriend, of zo, dat hij het wel moet horen, dit te doen met opzet, zonale wij doen hetgeen waar wij vroeg voor opstaan, de verdiensten van onze vriend bovenmate te verheerlijken, is walglijk en riekt naar geveinsdheid en nevenbedoelingen. De mensen te prijzen voor hetgeen zij gedaan hebben, geschiedt slechts om nog meer uit hen te krijgen en iedereen komt tot de slotsom, dat de tafelschuimer wel goed beloond zal worden voor zijn lofredenen. Wij moeten aan onze vriend de lof niet geven, die alleen aan God toekomt, hetgeen, naar sommigen denken, te kennen wordt gegeven in het zich vroeg opmaken om dit te doen, want in de morgen moet God geloofd worden. Wij moeten niet te veel haast maken om de mensen te prijzen, zo wordt het door sommigen verstaan, de mensen niet te spoedig loven voor hun bekwaamheden en verrichtingen maar deze nog eerst eens op de proef stellen, opdat zij zich niet in hoogmoed verheffen en zich in luiheid te slapen leggen.

2. Nog groter dwaasheid is het om zelf op buitensporige lof gesteld te zijn, een wijs man zal dit eerder een vloek achten, een afkeurende aanmerking op hem, niet alleen bedoeld als een aanslag op zijn beurs, maar het is iets dat hem wezenlijk schade en nadeel zal toebrengen. Bescheiden lof naar een groot man heeft opgemerkt lokt van hen, die tegenwoordig zijn, instemming er mee uit, maar bovenmatige, buitensporige lof prikkelt hen tot tegenstand, zal hen de persoon doen laken, aan wie zo overmatige lof werd toegezwaaid. Daar komt nog bij dat men iemand, door hem zo buitensporig te prijzen, tot een voorwerp van afgunst maakt. Iedereen maakt aanspraak op lof en eer voor zichzelf, en men acht zich dus benadeeld, indien een ander zich al de lof toeëigent, al de eer voor zich neemt, of meer ervan ontvangt dan hem toekomt. En het grootste gevaar van dit alles is, dat het een verzoeking is tot hoogmoed. De mensen zijn licht geneigd om hoger van zichzelf te denken dan betamelijk is, indien anderen meer tot hun lof zeggen dan betamelijk is. Zie hoe grote zorg Paulus aanwendde om niet overschat te worden, 2 Korinthe 12:6.

Spreuken 27:15-16

Evenals tevoren bejammert Salomo hier de toestand van hem, die een gemelijke hartstochtelijke vrouw heeft, welke altijd kijft en berispt en zichzelf en allen die haar omringen het leven onaangenaam maakt.

1. Het is een verdriet, waaraan geen ontkomen is, want het is als een gestadig druipen ten dage van de slagregen. De twist van een buurman kan als een stortbui zijn, lastig voor het ogenblik, maar terwijl die bui duurt, kan men er tegen gaan schuilen, maar het twisten van een vrouw is als een voortdurende, doordringende regen, waaraan niets te doen of te verhelpen is, waartegen men zich slechts wapenen kan met geduld. Zie Hoofdstuk 19:13.

2. Het is een verdriet, dat men niet kan verbergen. Een wijs man zou het verbergen, indien hij kon, om de wille van zijn eigen goede naam en van die van zijn vrouw, maar hij kan het niet, evenmin als hij het gebulder van de wind kan verbergen als het stormt, of de geur van een sterke specerij. Zij, die gemelijk en kijfachtig zijn maken hun eigen schande openbaar, zelfs als hun vrienden, uit goedheid voor hen, haar zouden willen bedekken.

Spreuken 27:17

Dit geeft zowel het genoegen als het voordeel van een vriendschappelijke omgang te kennen. Een man is niemand en het lezen van een boekje in een hoekje zal iemand de kennis en het inzicht niet geven, die men verkrijgt door het bestuderen van mensen. Wijze en nuttige

omgang met anderen nog vermeerderen. Het scherpt van de mensen blikken, en door de geest op te wekken komt er levendigheid en glans op het gelaat, krijgt men iets in zijn voorkomen, dat aantoon dat men zelf genoeg smaakt en aan anderen genoeg geeft. De gaven en eigenschappen van goede mensen worden opgewekt en verlevendigd door de omgang met goede mensen, en de lusten en hartstochten van slechte mensen worden sterker door de omgang met slechte mensen, zoals men ijzer met ijzer, vooral met een vijl, scherpt. De mensen worden gevijld, glad gemaakt, glad en blinkend, en geschikt voor zaken (die ruw en dof en onwerkzaam waren) door omgang en gesprekken. Dit is bedoeld:

1. Om ons dit hulpmiddel om ons te scherpen aan te bevelen, maar met de waarschuwing om wel toe te zien wie wij verkiezen om mee om te gaan, omdat de invloed, die hetzij ten goede of ten kwade, er door geoefend wordt op ons zo groot is.
2. Om ons te besturen in hetgeen wij op het oog moeten hebben in onze omgang, namelijk beide onszelf en anderen te verbeteren, niet om de tijd te verdrijven, of om met elkaar te schertsen, maar om elkaar op te wekken tot liefde en goede werken, en elkaar aldus wijzer en beter te maken.

Spreuken 27:18

Dit is bedoeld om vlijt, getrouwheid en standvastigheid, zelfs in nederig, gering werk, aan te moedigen. Al is het beroep zwaar en gering, zullen zij toch, die er zich aan houden, bevinden dat er iets door te verkrijgen is.

1. Laat de arme hovenier, die de vijgenboom bewaart, niet mismoedig zijn, al is er ook aanhoudende zorg en oplettendheid voor nodig om vijgenbomen op te kweken, en als zij opgegroeid zijn om ze in goede orde te houden, en er op zijn tijd de vijgen van in te zamelen, hij zal voor zijn moeite worden beloond, hij zal er de vrucht van eten, 1 Korinthe 9:7.
2. Ja laat een arme dienstknecht niet denken dat hij niet voorspoedig kan zijn of tot bevordering kan komen, want als hij naarstig is om zijn heer waar te nemen, op zijn wenken let, hem gehoorzaam is, indien hij zijn heer bewaart, of houdt zo luidt het oorspronkelijke indien hij alles doet wat hij kan om zijn persoon en zijn eer te bewaren, zorg draagt voor zijn goederen, opdat die niet verspild of geschaad worden, dan zal hij geëerd worden, hij zal niet alleen een goed woord krijgen, maar beloond en bevorderd worden. God is een Meester, die zich verbonden heeft om hen te eren, die Hem getrouwelijk dienen, Johannes 1-2, 26.

Spreuken 27:19

Dit toont ons dat er een middel is:

1. Om onszelf te kennen, gelijk het water een spiegel is, waarin wij door terugkaatsing ons aangezicht zien, zo zijn er spiegels door welke het hart van de mens aan een mens ontdekt wordt, namelijk aan hemzelf. Laat een mens zijn eigen geweten onderzoeken, zijn gedachten, zijn neigingen en zijn bedoelingen. Laat hem zijn aangeboren aangezicht aanschouwen in de spiegel van de Goddelijke wet, Jakobus 1:23, dan kan hij bespeuren wat soort van man hij is en wat zijn ware aard is, dit te weten zal voor ieder mens van groot nut wezen.
2. Om naar onszelf elkaar te kennen want zoals er een gelijkenis is tussen het aangezicht van een mens en de weerkaatsing ervan in het water, zo is er ook een tussen het hart van de ene mens en dat van een ander, want God heeft van de mensen hart gelijk geformeerd, en in vele

waarop de regel gebouwd is om aan anderen te doen wat wij wensen, dat aan ons gedaan zal worden, Exodus 23:9. Het ene bedorven hart is gelijk een ander, en dat is ook een geheiligd hart, want het eerste draagt hetzelfde beeld van de aardse, het laatste hetzelfde beeld van de hemelse.

Spreuken 27:20

Van twee dingen wordt hier gezegd dat zij onverzadelijk zijn, en het zijn twee dingen, die na aan elkaar verwant zijn, dood en zonde.

1. *De dood is onverzadelijk, de eerste dood en de tweede dood*, beide zijn het. Het graf is niet overladen met de menigte van dode lichamen, die er dagelijks in geworpen worden, maar is nog een geopend graf, dat roept: "Geef, geef". Ook de hel heeft zich uitgebreid, en heeft nog plaats voor de veroordeelde geesten, die aan deze gevangenis worden overgegeven. "De vuurhaard is diep en wijd gemaakt", Jesaja 30:33.

2. De zonde is onverzadelijk. De ogen des mensen worden niet verzadigd, evenmin als de begeerte van de vleselijke mens naar gewin en genot. Het oog wordt niet verzadigd van te zien, en hij die geld liefheeft wordt het geld niet zat. De mensen arbeiden voor hetgeen oververzadigd, maar niet verzadigt, ja onvoldaan maakt, tot zo'n voortdurende onrust zijn de mensen rechtvaardig veroordeeld, van dat onze eerste ouders niet tevreden waren met al de bomen van Eden, maar er de verboden boom bij wilden hebben. Zij, wier ogen altijd op de Heer zijn, zijn in Hem verzadigd, en zullen het altijd blijven.

Spreuken 27:21

Dit geeft ons een toetssteen, waarmee wij onszelf kunnen beproeven. Zilver en goud worden getoetst door ze in de smeltkroes en de oven te doen, zo wordt een mens getoetst door hem te loven. Laat hem hogelijk geprezen en bevorderd worden, dan zal hij tonen wat hij is.

1. Als een man door de lof, die men hem toezwaait, trots wordt en verwaand en minachtend, als hij de eer voor zichzelf neemt, die hij Gode moest toebrengen, zoals Herodes gedaan heeft, indien hij, hoe meer hij geprezen wordt er hoe minder om geeft wat hij zegt of doet, als hij tot aan de middag in zijn bed ligt, omdat hij de naam heeft van op te zijn, dan blijkt hier uit, dat hij een ijdel, dwaas man is, een man, in wie, hoewel hij geprezen wordt, toch niets prijzenswaardig is.

2. Indien daarentegen een mens door de lof, die hem wordt gegeven, meer dankbaar wordt gemaakt aan God, meer eerbiedig jegens zijn vrienden, meer waakzaam tegen alles, dat een smet zou kunnen werpen op zijn eer en zijn goede naam, meer naarstig om vorderingen te maken in het goede en in het goeddoen aan anderen, ten einde aan de verwachtingen, die zijn vrienden van hem koesteren, te beantwoorden, dan zal hieruit blijken dat hij een wijs en goed man is. Hij heeft een goede geestesgezindheid, die door kwaad gerucht en door goed gerucht heengaat en dezelfde blijft, 2 Korinthe 6:8.

Spreuken 27:22

Salomo had gezegd, Hoofdstuk 22:15 : *De dwaasheid, die in het hart van de jongen gebonden is, zal door de roede van de tucht verre van hem weggedaan worden*, want dan kan het hart nog gekneed worden, daar de slechte gewoonten nog niet zijn ingeworteld, maar hier toont hij aan dat, zo het dan niet gedaan wordt, het zo goed als onmogelijk is, dat het later gedaan zal worden, als de ziekte ingeworteld is, dan is er gevaar, dat zij ongeneeslijk is. Zal ook een neger

1. Sommigen zijn zo slecht, dat ruwe en strenge maatregelen bij hen aangewend moeten worden, nadat het bleek dat de zachtere niets op hen vermochten. Zij moeten met een stamper in een vijzel worden gestoten. God zal die wijze van doen met hen volgen door Zijn oordelen, de magistraten moeten het doen door de strengheid van de wet op hen toe te passen. Bij hen, die zich niet willen laten regeren door verstand en liefde en hun eigen belang, moet geweld worden gebruikt.

2. Sommigen zijn zo wanhopig slecht, dat zelfs deze ruwe en strenge maatregelen niet aan het doel beantwoorden, hun dwaasheid zal van hen niet afwijken, zo is het half in hen vol om kwaad te doen, dat zij dikwijls onder de roede zijn, en toch niet verootmoedigd worden, in de smeltkroes worden gebracht, en toch niet worden gelouterd, maar evenals Achaz, des overtredders tegen de Heer nog meer maken, 2 Kronieken 28:22. En wat blijft er dan anders over, dan hen als verworpen zilver te verwerpen?

Spreuken 27:23-27

1. Hier wordt een gebod gegeven om naarstig te zijn in ons beroep. Het wordt gericht tot landbouwers en herders en hen, die in vee handelen, maar het kan uitgestrekt worden tot ieder ander wettig beroep, waarin ons werk ook bestaat, hetzij in huis of buitenshuis, wij moeten er ons met geheel ons hart op toeleggen. Dit gebod geeft te kennen:

- a. Dat wij enigerlei zaak om handen moeten hebben in deze wereld, en niet in luiheid en ledigheid moeten leven.
- b. Dat wij ons werk goed en ten volle moeten verstaan, moeten weten wat wij te doen hebben, en ons niet moeten inlaten met hetgeen waar wij geen verstand van hebben.
- c. Wij moeten er zelf het oog op hebben, en niet al de zorg ervan aan anderen overlaten, wij moeten zelf de toestand van onze kudde nagaan, het is het oog des meesters, dat ze vet maakt.
- d. Wij moeten voorzichtigheid en overleg hebben in het bestuur. Onder zaken, van alles de toestand kennen, alles goed nagaan, opdat niets teloor ga, geen gelegenheid laten voorbijgaan maar alles op de bestemde tijd en orde doen ten einde er het meeste voordeel uit te trekken.
- e. Wij moeten vlijtig zijn en ons moeite geven, niet neerzitten en bedenken, maar opstaan en aan het werk gaan. "Stel uw hart op uw kudden als iemand, die in zorg er over is, sla uw handen aan het werk."

2. De redenen om aan dit gebod kracht bij te zetten. Denk aan:

A. De onzekerheid van wereldlijken rijkdom, vers 24. *De schat is niet tot in eeuwigheid.*

a. Andere rijkdommen zijn niet zo duurzaam als deze. "Geef wel acht op uw kudden, op uw bezitting op het veld, want die zijn in erfopvolging tot in eeuwigheid, terwijl schatten in de handel, koopwaren, dit niet zijn, de kroon zelf is misschien niet zo vast in uw geslacht als het bezit uwer kudden".

b. Zelfs deze bezitting zal teniet gaan als er niet goed voor gezorgd wordt. Al had men een kasteel met rijke inkomsten er bij, en men was verkwistend en onachtzaam, neen zou spoedig door die rijke bezitting heen komen, zelfs de kroon en de inkomsten ervan zouden schade lijden, en als men ze niet zeer goed bestuurt, zullen zij niet van geslacht tot geslacht blijven. Hoewel David de kroon door erfrecht in zijn geslacht heeft doen overgaan, heeft hij toch goed voor zijn kudden gezorgd, 1 Kronieken 27:19, 31.

B. *De milddadigheid van de natuur, of liever van de God van de natuur, en Zijn voorzienigheid*, vers 25. *Als het gras verdwenen is en het groen zich vertoont hebt gij voldoende voor uw levensonderhoud.* Voor de verzorging van de kudden wordt geen zware

gij hebt niets anders te doen dan ze er des zomers heen te brengen, als het gras zich openbaart, en de kruiden van de bergen te verzamelen voor de winter. God heeft het zijn gedaan, gij zijt ondankbaar jegens Hem en weigert onrechtvaardig Zijn voorzienigheid te dienen indien gij het uw niet doet." Er is een gelegenheid, die waargenomen en gebruikt moet worden, een tijd, wanneer het gras zich openbaart, maar indien gij die tijd ongebruikt laat voorbijgaan, zal het zoveel erger zijn voor uw kudden. Evenals voor onszelf, moeten wij ook voor ons vee met de mier spijs bereiden in de zomer."

C. Het voordeel van een goed huishoudelijk bestuur voor een gezin. Onderhoud uw schapen, en uw schapen zullen helpen om u te onderhouden. Gij zult spijs hebben voor uw kinderen en uw dienstboden, genoegzaamheid van geitenmelk, vers 27, en *genoeg is zo goed als een feestmaal*. Gij zult ook klederen hebben, de wol van de lammeren zal zijn tot uw kleding. Gij zult geld hebben om uw pacht te betalen, de bokken, die gij zult hebben te verkopen, zullen de prijs des velds zijn, ja, zoals sommigen het verstaan: *Gij zult een koper worden, en land knopen om aan uw kinderen na te laten*, vers 26.

Als wij voedsel en klederen hebben en aan ieder het zijn kunnen geven, dan hebben wij genoeg en behoren niet alleen tevreden, maar ook dankbaar te zijn. Hoofden van gezinnen moeten niet alleen voorzien voor zichzelf, maar ook voor hun gezin, en zorgen dat hun dienstboden het nodige hebben. Eenvoudig voedsel en eenvoudige klederen, die voldoen aan de behoefte, is alles waar wij het oog op moeten hebben. Acht uzelf goed verzorgd, indien gij met eigen geweven lijnwaad gekleed wordt, met de wol van uw eigen lammeren, en gevoed wordt met geitenmelk, laat u tot voedsel dienen, wat ook tot voedsel voor uw gezin strekt, tot spits van uw huis en leeftocht uwer maagden, begeer geen lekkernijen, die van verre gehaald en duur gekocht zijn. Dit moet er ons toe aanmoedigen om zorgzaam en vlijtig te zijn voor onze zaken, waardoor wij een genoegzaam levensonderhoud verkrijgen voor ons gezin, dan zullen wij de arbeid van onze handen eten.

HOOFDSTUK 28

1 De goddelozen vlieden, waar geen vervolger is; maar elk rechtvaardige is moedig, als een jonge leeuw. 2 Om de overtreding des lands zijn deszelfs vorsten vele; maar om verstandige en wetende mensen zal insgelijks verlenging wezen. 3 Een arm man, die de geringen verdrukt, is een wegvagende regen, zodat er geen brood zij. 4 Die de wet verlaten, prijzen de goddelozen; maar die de wet bewaren, mengen zich in strijd tegen hen. 5 De kwade lieden verstaan het recht niet; maar die de HEERE zoeken, verstaan alles. 6 De arme, wandelende in zijn oprechtheid, is beter, dan die verkeerd is van wegen, al is hij rijk. 7 Die de wet bewaart, is een verstandig zoon; maar die der vraten metgezel is, beschaamt zijn vader. 8 Die zijn goed vermeedert met woeker en met overwinst, vergadert dat voor dengene, die zich des armen ontfermt. 9 Die zijn oor afwendt van de wet te horen, diens gebed zelfs zal een gruwel zijn. 10 Die de oprechten doet dwalen op een kwaden weg, zal zelf in zijn gracht vallen; maar de vromen zullen het goede beërven. 11 Een rijk man is wijs in zijn ogen; maar de arme, die verstandig is, doorzoekt hem. 12 Als de rechtvaardigen opspringen van vreugde, is er grote heerlijkheid; maar als de goddelozen opkomen, wordt de mens nauw gezocht. 13 Die zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn; maar die ze bekent en laat, zal barmhartigheid verkrijgen. 14 Welgelukzalig is de mens, die gedurig vreest; maar die zijn hart verhardt, zal in het kwaad vallen. 15 De goddeloze, heersende over een arm volk, is een brullende leeuw, en een beer, die ginds en weder loopt. 16 Een vorst, die van alle verstand gebrek heeft, is ook veelvoudig in verdrukkingen; maar die de gierigheid haat, zal de dagen verlengen. 17 Een mens, gedrukt om het bloed ener ziel, zal naar de kuil toevlieden; men ondersteune hem niet! 18 Die oprecht wandelt, zal behouden worden; maar die zich verkeerdelijk gedraagt in twee wegen, zal in de enen vallen. 19 Die zijn land bouwt, zal met brood verzadigd worden; maar die ijdele mensen volgt, zal met armoede verzadigd worden. 20 Een gans getrouw man zal veelvoudig zijn in zegeningen; maar die haastig is, om rijk te worden, zal niet onschuldig wezen. 21 De aangezichten te kennen, is niet goed; want een man zal om een stuk broods overtreden. 22 Die zich haast naar goed, is een man van een boos oog; maar hij weet niet, dat het gebrek hem overkomen zal. 23 Die een mens bestraft, zal achterna gunst vinden, meer dan die met de tong vleit. 24 Wie zijn vader of zijn moeder berooft, en zegt: Het is geen overtreding; die is des verdervenden mans gezet. 25 Die grootmoedig is, verwekt gekijf; maar die op de HEERE vertrouwt, zal vet worden. 26 Die op zijn hart vertrouwt, die is een zot; maar die in wijsheid wandelt, die zal ontkomen. 27 Die de armen geeft, zal geen gebrek hebben; maar die zijn ogen verbergt, zal veel vervloekt worden. 28 Als de goddelozen opkomen, verbergt zich de mens; maar als zij omkomen, vermenigvuldigen de rechtvaardigen.

Spreuken 28:1

1. Zie hier aan welke voortdurende angsten diegenen onderhevig zijn, die op boze wegen gaan, een schuldig geweten maakt dat de mensen een schrik zijn voor zichzelf, zodat zij gereed zijn te vlieden daar geen vervolger is, zoals iemand, die zich schuil houdt wegens schulden, in ieder, die hij ontmoet, een ambtenaar van het gerecht ziet om hem gevangen te nemen. Hoewel zij voorgeven gerust te zijn, zijn zij voortdurend in angst, die hen vervolgt waar zij gaan of staan, zodat zij ook daar vrezen, waar zij in geen onmiddellijk gevaar zijn, Psalm 53:6. Zij, die God tot hun vijand hebben gemaakt en het weten, moeten wel zien dat de gehele schepping strijd tegen hen voert, en daarom kunnen zij geen waar genot hebben in zichzelf, geen vertrouwen geen moed hebben, maar een verschrikkelijke verwachting van het oordeel. De zonde maakt de mensen tot lafaards. Indien zij vlieden waar geen vervolgen is, wat zullen zij dan doen als zij zien dat God zelf hen vervolgt, hen vervolgt met Zijn heerscharen? Job 20:24, 15:24, zie Deuteronomium 28:25, Leviticus 26:36.

2. Welk een heilige gerustheid en kalmte van geest diegenen smaken, die een onergerlijk geweten bewaren, en zich aldus bewaren in de liefde Gods. De rechtvaardigen zijn moedig als een jonge leeuw. In de grootste gevaren hebben zij een God van almachtige kracht om op te vertrouwen, daarom zullen zij niet vrezen al veranderde de aarde haar plaats, welke moeilijkheden zij ook ontmoeten op de weg van hun plicht, zij worden er niet door verschrikt. Ik acht op geen van deze dingen.

Spreuken 28:2

1. Nationale zonden brengen nationale wanorde teweeg en de versterking van de openbare rust. Om de overtreding van het land, een algemenen afval van God en Godsdienst naar afgoderij, of onzedelijkheid, zijn deszelfs vorsten velen, velen op dezelfde tijd, die naar de oppermacht dingen en er om twisten, waardoor het volk dan verbrokkeld wordt in partijen en facties die elkaar verbijten en vechten. Of velen, die in weinig tijd elkaar opvolgen, van wie de een de ander vermoordt, zoals 1 Koningen 16, 8 en verv., of die spoedig afgesneden worden door de hand van God, of door een buitenlandse vijand, zoals 2 Koningen 24:5 en verv. Gelijk het volk lijdt door de zonden van de vorst zo moet de regering soms lijden om de zonden des volks.

2. Wijsheid zal deze grieven voorkomen of herstellen. Door een man van verstand, door een volk, dat weer tot zichzelf komt, weer tot bezinning komt, worden de dingen in goede orde gehouden, of, zo die orde verstoord werd weer in het rechte spoor geleid. Of, door een vorst van verstand en kennis, een raadsheer of een staatsminister, die de overtreding van het land zal beteugelen of onderdrukken, en de juiste geschikte maatregelen zal nemen om er de toestand van te genezen, zal er de goede staat van verlengd worden. Wij kunnen ons niet voorstellen hoe grote en goede diensten een wijs man een volk in een kritiek tijdsgewricht kan bewijzen.

Spreuken 28:3 1. Hier zien wij hoe hard arme lieden dikwijls voor elkaar zijn, niet alleen doen zij de goede diensten niet, die zij elkaar zouden kunnen bewijzen, maar zij bedriegen en verschalken elkaar. Zij, die uit eigen ervaring de ellende van de armoede kennen, moesten medelijden met hen hebben, die er onder lijden, maar zij zijn onvergeeflijk wreed, indien zij schadelijk voor hen zijn.

2. Hoe heerszuchtig en inhalig diegenen gewoonlijk zijn, die arm en nooddruftig waren, maar tot macht en aanzien zijn gekomen. Als een vorst een arme man verhoogt, vergeet deze spoedig dat hij ooit arm is geweest, en dan zal niemand zo hard en verdrukkend zijn voor de armen als hij, noch hen zo onbarmhartig uitzuigen. De hongerige bloedzuiger en de droge spons zuigen het hardst. Zet een bedelaar te paard, en hij zal meedogenloos rijden, hij is als een wegvagende regen, die het koren uit de grond wegspoelt, en hetgeen reeds opgegroeid is ter neerwerpt, zodat er geen brood is. Vorsten moeten daarom geen personen op posten van vertrouwen stellen, die arm zijn en schulden hebben, noch de zodanigen, die er bovenal op uit zijn om zich te verrijken.

Spreuken 28:4

Zij, die de goddelozen prijzen, doen hiermede blijken dat zij zelf de wet verlaten, er tegen ingaan, want zij vloekt en veroordeelt de goddelozen. Goddeloze mensen zullen goed van elkaar spreken, en aldus elkaars handen sterken in hun goddeloosheid, hopende hierdoor het geroep van hun geweten tot zwijgen te brengen en de belangen van het rijk des duivels te bevorderen, hetgeen door niets zo krachtadig gedaan wordt als door de ondeugd in eer te houden. Zij, die zelf zich met hun hart en geweten er op toeleggen om de wet van God te houden, zullen in hun plaats en omgeving krachtadig de zonde tegenstaan en er tegen getuigen, doen wat zij kunnen om haar te schande te maken en te onderdekken. Zij zullen de werken van de duisternis bestraffen, en de verontschuldigen, die er gewoonlijk voor aangevoerd worden tot zwijgen brengen, en doen wat zij kunnen om grove overtreders hun verdiende straf te doen ondergaan, opdat anderen het horen en vrezen.

Spreuken 28:5

Gelijk de heerschappij van de lusten en hartstochten van de mensen toe te schrijven is aan het

heerschappij van hun lusten en hartstochten. De kwade lieden verstaan het recht niet, onderscheiden niet tussen waarheid en leugen, recht en onrecht, ze verstaan de wet van God niet als de regel, hetzij van hun plicht, of van hun oordeel. En

a. Daarom is het dat zij kwade lieden zijn, hun boosheid is het gevolg van hun onwetendheid en dwaling, Efése 4:18.

b. Zij verstaan het recht niet, omdat zij kwade lieden zijn, hun bederf verblindt hun oordeel en vervult hen met vooroordelen, en omdat zij kwaad doen, haten zij het licht. Het is ook rechtvaardig in God om hun een kracht van de dwaling te zenden. Gelijk het zoeken van de Heer door mensen een goed teken is, dat zij veel verstaan, zo is het er ook een goed middel voor om meer te verstaan, ook dat zij alles verstaan wat voor hen nodig is. Zij, die zich Gods heerlijkheid voorstellen als hun doel, Zijn gunst als hun geluk, en Zijn Woord als hun regel, en zich bij alle gelegenheden door het gebed tot Hem wenden, zoeken de Heer, en Hij zal hun de geest van de wijsheid geven. Indien iemand wil deszelfs wil doen, die zal Zijn leer kennen. Zij zullen een goed verstand hebben, en nog een beter zullen zij hebben, die Zijn geboden doen, Psalm 111:10, 1 Korinthe 2:12, 15.

Spreuken 28:6

1. Hier wordt verondersteld dat een man kan wandelen in zijn oprechtheid, en toch arm kan zijn in deze wereld, hetgeen een verzoeking is tot oneerlijkheid, en die verzoeking toch kan weerstaan, zodat hij in zijn oprechtheid blijft wandelen, en ook dat iemand verkeerd van wegen kan zijn, beledigend voor God en de mensen, en toch rijk zijn, en aldus grote verplichtingen en zeer vele gelegenheden heeft om goed te doen, meer toch verkeerd van wegen is, en zeer veel kwaad doet.

2. Tegenover een blinde wereld wordt het als een paradox verkondigd, dat een eerlijk, godvruchtig, arm man beter is dan een goddeloos rijk man, een beter karakter heeft, in betere toestand is, meer genot en lieflijkheid smaakt, een groter zegen is voor de wereld, en veel meer eer en achting waardig is. Het is niet alleen zeker dat zijn toestand beter zal wezen bij de dood, maar ook beter is in het leven. Toen aan Aristoteles door een rijk man zijn armoede verweten werd, antwoordde hij: "Uw rijkdom doet u meer kwaad dan mijn armoede mij doet." Spreuken 28:7 Godsdienst is ware wijsheid, en hij maakt de mensen verstandig in iedere betrekking. Hij, die nauwgezet de wet bewaart, is wijs, en hij zal inzonderheid een wijze zoon zijn, hij zal verstandig handelen met zijn ouders, want de wet van God leert hem dit. Slecht gezelschap is een grote hinderpaal voor de Godsdienst. Zij, die metgezellen zijn van de onmatigen, die dezulken verkiezen tot hun vrienden, en behagen vinden in de omgang met hen, zullen gewis afgetrokken worden van het bewaren van Gods geboden, en er toe gebracht worden om ze te overtreden, Psalm 119:115. Goddeloosheid is niet slechts een smaad voor de zondaar zelf, maar ook voor allen, die aan hem verwant zijn. Hij, die liederlijk gezelschap houdt, zijn tijd en geld daarmee doorbrengt, doet zijn ouders niet alleen smart, maar ook schande aan, het werpt een blaam op hen, alsof zij hun plicht niet jegens hem gedaan hadden. Zij schamen zich er voor dat hun kind hun bureu zo tot ergernis en schade is.

Spreuken 28:8

Hetgeen onrechtmatig verkregen werd, kan wel zeer toenemen, maar niet lang duren. iemand kan zich misschien door woeker en afpersing, bedrog en verdrukking van de armen, binnen weinig tijde een grote bezitting verkrijgen, maar zij zal niet duurzaam zijn. Hij vergadert dat goed voor hemzelf, maar het zal blijken dat hij het verzameld heeft voor iemand anders, die hij geen liefde toedraagt. Zijn bezitting zal te gronde gaan, en die van iemand anders zal op de puinhopen ervan om gericht worden. Soms beschikt God in Zijn voorzienigheid het zo, dat

barmhartigheid wordt gebruikt, het is op verwonderlijke wijze in de handen gekomen van iemand, die zich over de armen ontfermt, en er goed mee doet, en er dus de vloek van wegneemt, die hij er over gebracht heeft, die het door geweld en bedrog had verkregen. Dezelfde voorzienigheid, die de wrede straft en hun de macht ontnemt om nog meer kwaad te doen, beloont de barmhartigen, en stelt hen in staat om nog zoveel te meer goed te doen. Geef aan hem, die de tien ponden heeft, het pond, dat de slechte dienstknecht in een zweetdoek had weggelegd, want die heeft, en het goed gebruikt, zal meer gegeven worden, Lukas 19:24. Aldus krijgen de armen vergoeding, worden de barmhartigen aangemoedigd en wordt God verheerlijkt.

Spreuken 28:9

Het is door het Woord en het gebed, dat onze gemeenschap met God wordt onderhouden. God spreekt tot ons door Zijn wet, en Hij verwacht dat wij Hem zullen horen en acht op Hem zullen geven, wij spreken tot Hem door het gebed, waarop wij een antwoord van vrede van Hem verwachten. Hoe ernstig en eerbiedig behoren wij te zijn, als wij horen van en spreken tot de Heer van de heerlijkheid! Als door ons geen acht wordt geslagen op Gods Woord, zullen onze gebeden niet slechts niet door God worden aangenomen, maar zij zullen Hem een gruwel zijn, niet alleen onze offers, die door de ceremoniële wet waren ingesteld, maar zelfs onze gebeden, die zedelijke plichten zijn, en die, als zij door de oprechten worden opgezonden, Hem zozeer welbehagelijk zijn, zie Jesaja 1, 11, 15. De zondaar, op wiens gebeden God aldus vertoornd is, is er een, die moedwillig en hardnekkig weigert Gods geboden te gehoorzamen, die er niet eens naar wil horen, maar zijn oor afwendt van de wet, en weigert als God roept om tot Hem te gaan, daarom zal God, als hij roept, rechtvaardig weigeren hem te horen, zie Spreuken 1:24, 28.

Spreuken 28:10

1. Hier is het oordeel van verleiders, die godvruchtige mensen of hen, die belijden het te zijn, tot zonde en kwaad zoeken te brengen die er een eer in stellen om de oprechten te doen dwalen op een kwade weg door hen in een strik te lokken, ten einde dan over hen te kunnen juichen. Zij zullen hun doel niet bereiken, het is onmogelijk om de uitverkorenen te bedriegen, maar zij zelf zullen in hun eigen gracht vallen, en, daar zij niet alleen zondaren, maar verleiders waren, niet alleen onrechtvaardig waren, maar ook vijanden van de rechtvaardigen, zal hun oordeel zwaarder zijn, Mattheüs 23:14, 15.

2. Het geluk van de oprechten, zij zullen niet alleen bewaard worden voor de kwade weg, waar de goddelozen hen op wilden lokken, maar zij zullen het goede beërven, zij zullen nu reeds het beste bezitten, de genade en de vertroosting van Gods Geest, behalve nog hetgeen voor hen is weggelegd.

Spreuken 28:11

Zij, die rijk zijn, zijn licht geneigd zichzelf wijs te achten, wat zij ook niet mochten weten zij weten wel hoe te verkrijgen en te behouden, en die trots zijn op hun geld, verwachten dat alles wat zij zeggen als een orakelspreuk beschouwd zal worden en als een wet, en dat niemand het zal wagen om hen tegen te spreken, maar dat iedere schoof zich voor hun schoof zal buigen. Deze waan wordt nog versterkt door vleiers, die, omdat zij evenals Izebels profeten, aan hun tafel gespijzigd worden, hun wijsheid ophemelen. Die arm zijn, betonen zich dikwijls wijzer dan zij. De arme, die zich moeite heeft gegeven om wijsheid te verkrijgen, daar hij niet zoals de rijke andere middelen heeft om zich naam te maken, doorzoekt hem, en toont aan, dat hij niet zo groot een geleerde of zo wijs een staatsman is, als waar men hem voor houdt. Zie op

anderen wijsheid, en het is gemakkelijk te zeggen welke van deze de beste gave is, en die wij het ernstigst moeten begeren.

Spreuken 28:12

Het welvaren van Gods volk is de eer van de natie, onder welke zij leven, er is een grote heerlijkheid in het land, als de rechtvaardigen zich verheugen, van vreugde opspringen, als zij vrijheid hebben, vrijheid van godsdienst, en niet vervolgd worden, als de regering hen steunt en aanmoedigt, als zij voorspoedig zijn en rijk worden, en nog veel meer als zij bevorderd worden, en van hun diensten gebruik wordt gemaakt, en hun macht in handen wordt gegeven. De bevordering van de goddelozen is de verduistering van de schoonheid van een natie. Als de goddelozen opkomen en de overhand krijgen dan staan zij alles tegen wat heilig is, en dan wordt een mens verborgen, een godvruchtig mens wordt dan in een hoek gedrongen, genoodzaakt om zich tot zijn veiligheid schuil te houden. Er heerst zo'n algemeen bederf en evenals in Elia's tijd, geen godvruchtigen schijnen overgebleven te zijn, de goddelozen draven van rondom.

Spreuken 28:13

1. *Hier is de dwaasheid van zich in zonde toe te geven*, haar te bemantelen en te verontschuldigen, haar te verkleinen, te ontveinzen, of de schuld ervan te werpen op anderen. Die aldus zijn zonden bedekt, zal niet voorspoedig zijn, laat hem dit nooit verwachten, hij zal niet slagen in zijn pogingen om zijn zonde te bedekken, want vroeg of laat zal zij ontdekt worden, er is niets verborgen, dat niet geopenbaard zal worden, het gevogelte des hemels zal de stem wegvoeren, moord komt altijd uit, en zo zullen ook andere zonden ontdekt worden. Hij zal niet voorspoedig zijn, hij zal de vergeving van zijn zonde niet verkrijgen, en hij kan geen ware gemoedsrust smaken. "David bekent dat hij in voortdurende onrust was, terwijl hij zijn zonden bedekte", Psalm 32. 3, 4. Zolang een zieke zijn kwaal verbergt, kan hij geen genezing verwachten.

2. Het voordeel om haar op te geven, er van af te laten door een boetvaardige belijdenis en een algemene verbetering van leven. Die zijn schuld belijdt voor God, en er tegen waakt om wederom in zonde te vallen, zal barmhartigheid verkrijgen bij God, en er de vertroosting van smaken in zijn hart. "Zijn geweten is ontlast, en zijn verderf voorkomen", zie 1 Johannes 1:9, Jeremia 3:12, 13. Als wij onze zonde voor ons aangezicht stellen, zoals David (mijn zonde is steeds voor mij), dan werpt God haar achter Zijn rug.

Spreuken 28:14

1. Hier is het voordeel van een heilige voorzichtigheid. Het klinkt vreemd, maar het is zeer waar: *Welgelukzalig is de mens, die gedurig vreest*. De meeste mensen denken dat diegenen welgelukzalig zijn, die nooit vrezen, maar er is een vrees, die wel verre van pijn te hebben, juist de grootste voldoening heeft. *Welgelukzalig is de mens, die altijd eerbied en ontzag heeft voor God*, voor Zijn heerlijkheid, Zijn goedheid en Zijn regering, die altijd vreest God te beledigen, vrees koestert voor de schijn des kwaads, die altijd vrees heeft voor zichzelf, mistrouwen heeft in zijn eigen genoegzaamheid, en leeft in de verwachting van moeilijkheden en veranderingen, zodat deze als ze komen geen verrassing voor hem zijn. Hij, die zo'n vreze onderhoudt, zal een leven leiden van geloof en waakzaamheid, en daarom is hij welgelukzalig, gezegend en heilig.

2. Het gevaar van een zondige gerustheid, die verwaandheid is, die zijn hart verhardt, spot met de vreze, en God en Zijn oordelen trotseert, geen indrukken ontvangt van Zijn Woord noch van

waarin hij valt, (dat het grootste kwaad is) komt uit de hardheid van zijn hart voort.

Spreuken 28:15

Er is wel geschreven: "Van de overste van uw volk zult gij geen kwaad spreken, Handelingen 23, 5, maar als hij een goddeloos overste is, die het volk verdrukt, hen berooft van het weinige, dat zij hebben, een prooi van hen maakt hoe wij hem ook mogen noemen de schriftuurplaats noemt hem een brullende leeuw en een ginds en weer lopende beer."

1. Ten opzichte van zijn aard en karakter: hij is wreed en bloeddorstig, moet veeleer onder de wildste roofdieren gerangschikt worden dan geacht worden te behoren tot de edele klasse van wezens, wier heerlijkheid verstand is en menselijkheid.

2. Ten opzichte van het kwaad, dat zij doen aan hun onderdanen: zij zijn verschrikkelijk als de brullende leeuw, die het woud doet beven, zij zijn verslindend als een hongerige beer, en hoe noodduftiger zij zijn, hoe meer kwaad zij doen en hoe gretiger zij haken naar gewin.

Spreuken 28:16

Er worden hier twee dingen aangeduid als de oorzaken van het slechte bestuur van vorsten.

1. *De geldgierigheid, deze wortel van alle kwaad*, want het haten van gierigheid is hier gesteld tegenover verdrukking, overeenkomstig Mozes beschrijving van een goed magistraat: God vrezende mannen, de gierigheid hatende, Exodus 18:21, zij zijn niet alleen niet gierig, maar haten de gierigheid en schudden hun handen uit, dat zij geen geschenken behouden. Een overste, die gierig is, zal noch rechtvaardig handelen noch barmhartigheid liefhebben, het volk onder hem zal gekocht en verkocht worden.

2. *Gebrek aan nadenken*. Die de gierigheid haat zal zijn regering en zijn vrede verlangen, zal gelukkig zijn in de genegenheid des volks en de zegeningen zijns Gods. Het is evenzeer het belang als de plicht van de vorsten om te regeren in gerechtigheid, daarom, zijn onderdrukkers en tirannen de grootste dwazen van de wereld, zij hebben gebrek aan alle verstand, zij gaan niet te rade met hun eer, hun gemak en hun veiligheid, maar offeren het alles op aan hun eerezucht om alleenheersers te zijn en willekeurige macht te bezitten. Zij zouden veel gelukkiger zijn in het hart des volks te bezitten dan in de macht om naar willekeur over hun leven en hun bezittingen te beschikken.

Spreuken 28:17

Dit komt overeen met de aloude wet: "Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden", Genesis 9:6, en spreekt het vonnis uit

1. Over hem, die bloed vergiet. Hoewel hij, die een moord begaan heeft, vlucht om zijn leven te redden, zal hij toch altijd door vrees en angst worden vervolgd, hij zal naar de kuil toerlijden, zich verraden en zich kwellen, zoals Kaïn, die, toen hij zijn broeder had vermoord, zwervende en dolende werd op de aarde en voortdurend vreesde.

2. Wijst de plicht aan van de bloedwreker. Hetzij het de magistraat is, of de naaste bloedverwant, of wie anders er mee belast is om de bloedstortingen te zoeken, zij moeten krachtig en ijverig zijn in de vervolging, en de zaak mag niet worden afgekocht. Zij, die de moordenaar vrijspreken, of iets doen om hem ongestraft te laten blijven, hebben deel aan de bloedschuld, ook kan het land niet andere van de bloedschuld gereinigd worden dan door het bloed van hem die het bloed vergoten heeft, Numeri 35:33.

Spreuken 28:18

in alles het oog heeft op de heerlijkheid Gods en het welzijn van zijn broederen, die voor geen wereld iets onrechtvaardige zou willen doen, die in alles oprecht wandelt, zal hiernamaals behouden worden. Wij vinden een heerlijk gezelschap van hen in wier mond geen bedrog gevonden is, Openbaring 14:5. Zij zullen thans veilig wezen. Oprechtheid zal de mensen behouden, zal hun een heilige gerustheid geven zelfs in de slechtste tijden, want zij zal hun vertroosting bewaren, hun goede naam en al hun belangen, zij kunnen beledigd worden, maar zij kunnen niet wezenlijk geschaad worden. Zij, die ontrouw en oneerlijk zijn, zijn nooit veilig. Die verkeerd is in zijn wegen, die zich denkt te beveiligen door bedrieglijke handelingen, door veinzerij en verraad, of door een onrechtmatig verkregen bezitting, zal vallen, ja zal terstond vallen opeens, niet langzamerhand of tragsgewijze, en na gewaarschuwd te zijn, maar plotseling, zonder voorafgaande kennisgeving, want hij is het minst veilig als hij het meest gerust is. Hij valt opeens, en zo heeft hij noch de tijd om zich voor zijn val te behoeden, noch om er voorziening voor te maken, en daar het een verrassing is, zal het hem een zoveel groter verschrikking zijn.

Spreuken 28:19

Zij, die naarstig zijn in hun beroep, slaan de weg in om genoeglijk en in welvaart te leven. *Die zijn land bouwt, zijn winkel waarneemt, acht geeft op zijn zaken, waarin die ook mogen bestaan, zal met brood verzadigd worden*, overvloed hebben van hetgeen nodig is voor zich en zijn gezin, en waarmee hij nog barmhartigheid kan bewijzen aan de armen, *hij zal van de arbeid van zijn handen eten*. Zij, die lui zijn en zorgeloos, zich met ijdel gezelschap ophouden hoewel zij zich (naar zij denken) toegeven in een aangenaam en gemakkelijk leven, slaan toch de weg in naar een ellendig, troosteloos bestaan. Hij, die land heeft en er zich op laat voorstaan, maar het niet bouwt, verwaarloost zijn zaken, hij wil zich, geen moeite geven, maar volgt deze mensen, drinkt met hen, voegt zich bij hen in hun plezierpartijen en ijdele vermaken, en zo verbeuzelt hij zijn tijd met hen hij zal met armoede verzadigd worden, hij neemt maatregelen, die er zo rechtstreeks heenvoeren, dat hij haar schijnt te begeren, en zo zal hij er de genoeg van hebben.

Spreuken 28:20

1. Hier worden wij gewezen op het ware middel *om wezenlijk gelukkig te zijn, en dat is om eerlijk en heilig te zijn*. Hij, die getrouw is aan God en de mens, zal door de Heer gezegend worden, en hij zal veelvoudig zijn in zegeningen, van de hoge en de lage waterwellingen. De mensen zullen hem prijzen en voor hem bidden, en bereid zijn om hem alle vriendelijkheid te betonen. Hij zal overvloedig zijn in goeddoen, en een zegen wezen voor de plaats van zijn inwoning. Zijn getrouwheid zal beloond worden door hem tot een zegen te stellen, en dat is een heerlijke beloning.

2. Worden wij gewaarschuwd tegen een bedrieglijk middel om gelukkig te zijn, en dat is om zich plotseling terecht of ten onrechte een grote bezitting te verkrijgen. Zeg niet: dit is het middel om veelvoudig te zijn in zegeningen, want die haastig is om rijk te worden zal niet onschuldig zijn, en als hij dat niet is, zal hij niet door God gezegend worden, maar veeleer een vloek brengen over hetgeen hij heeft. noch kan hij, zo hij niet onschuldig is, lang gerust zijn, en hij zal niet onschuldig gehouden worden door zijn naburen, maar zal blootgesteld zijn aan hun kwaadwilligheid en aan hun kwaad woord. Hij zegt niet dat hij niet onschuldig kan wezen, maar dat hij zeer waarschijnlijk blijken zal niet onschuldig te wezen. Die met de voeten haastig is, zondigt, struikelt, valt. "Welken eerbied voor de wet, welke vreze, welke schaamte, werd ooit getoond door een gierigaard, die zich haast om rijk te worden?"

Het is een fundamentele dwaling in de bedeling van het recht, en die de mensen tot zeer vele overtredingen moet brengen, om op de partijen in geschil meer acht te slaan dan op het recht of het onrecht van de zaak, zoals gunst te betonen aan iemand, omdat hij een voornaam man, een geleerde, mijn landsman, mijn oude bekende is, die mij vroeger een vriendelijkheid heeft bewezen, of nog instaat is om er mij één te bewijzen, of omdat hij van mijn partij, van mijn richting is, en de andere partij, hard te vallen, omdat hij een vreemdeling, een arm man is, mij eens een kwade trek heeft gespeeld, mijn mededinger geweest is, of nog is, of tegen mij gestemd heeft. Het recht wordt verkeerd, als enigerlei overweging van die aard meeweegt in de schaal, iets, wat het ook zij, buiten het zuivere recht. Zij, die partijdig zijn, worden ten slotte laag en armzalig. Zij, die eens de banden van billijkheid en recht van zich afgeworpen hebben zullen hoewel daar in het eerst ruime steekpenningen voor nodig waren, het een of andere grote geschenk er toe komen om voor een stuk brood tegen hun geweten uitspraak te doen in een rechtsgeding.

Spreuken 28:22

Weer toont Salomo hier de zonde en de dwaasheid aan van hen, die rijk willen worden. Zij hebben vast besloten, dat zij dit zijn zullen "per fas, per nefas door goddelijk recht, of door wat tegen het goddelijk recht indruist dus onrecht", zij willen het zo spoedig mogelijk zijn, zij verkrijgen zeer snel een bezitting.

1. Zij hebben er geen genot van, smaken er geen lieflijkheid in, zij hebben een boos oog, zij zien altijd met benijdende blikken op hen, die meer hebben dan zij, zijn wrevelig om de nodige uitgaven, die zij te doen hebben want door de eersten wordt het hun, naar zij denken, belet rijk te worden, door de laatsten het te zijn, en tussen die twee kan het niet anders, of zij moeten in voortdurende onrust zijn.

2. Zij hebben geen zekerheid dat hun goed, hun bezitting, duurzaam zal wezen, en toch nemen zij geen maatregelen om tegen het verlies ervan te voorzien. Het gebrek zal hun overkomen, en de rijkdom, waarvoor zij vleugels hebben gemaakt om tot hen te vliegen, zal zich vleugels maken om van hen weg te vliegen. Maar ze zijn gerust en gebruiken geen voorzorgen, bedenken niet dat terwijl zij zich zo haasten om rijk te worden, zij in werkelijkheid zich heenspoeden naar gebrek, want anders zouden zij hun hoop niet stellen op de ongestadigheid van de rijkdom.

Spreuken 28:23

1. *Vleiers kunnen voor een tijd hen behagen die bij nader bedenken hen zullen verfoeien en verachten.* Indien zij er toe komen om overtuigd te worden van het zondige van de handelingen om welke zij geveleid werden, en zich te schamen over de hoogmoed en de ijdelheid, die door deze vleierijen gevoed en aangemoedigd werden, dan zullen zij deze lage vleiers haten, omdat zij boze bedoelingen met hen hadden, en de walgelijke vleierij, omdat zij een boze uitwerking op hen had.

2. Bestraffers kunnen in het eerst diegenen mishagen, die later, als de drift voorbij is, en de bittere medicijn haar uitwerking begint te doen, hen zullen achten en liefhebben. Hij, die getrouwelijk handelt met zijn vriend door hem op zijn fouten en gebreken te wijzen, kan hem voor het ogenblik wel in toorn doen ontsteken zodat hij misschien harde woorden zal krijgen in plaats van dank voor zijn moeite, maar later zal hij niet slechts de vertroosting smaken in zijn eigen hart van zijn plicht gedaan te hebben maar hij, die hij bestraft heeft, zal erkennen dat het een vriendelijkheid was, hij zal een goede mening opvatten van zijn wijsheid en getrouwheid,

omdat hij hem bij het behandelen van zijn wonden pijn doet, zal hem toch goed betalen, en hem ook danken als hij hem genezen heeft.

Spreuken 28:24

"Gelijk Christus de ongerijmdheid en goddeloosheid aantoont van de kinderen, die denken dat het in sommige gevallen hun plicht niet is om hun ouders te onderhouden", Mattheüs 15:5, zo toont Salomo hier de ongerijmdheid en goddeloosheid aan van hen, die denken dat het geen zonde is hun ouders te beroven, hetzij door geweld of in het geheim, door hen te flikflooiën en te bepraten, of door hen te dreigen of door te brengen wat zij hebben, en hetgeen niet beter is dan hen te beroven door schulden te maken, en het aan hen over te laten om ze te betalen.

1. Dit nu wordt gewoonlijk voor niets gerekend door eigenzinnige ondeugende kinderen. En zeggen: " Het is geen overtreding, want binnen kort zal het toch van ons zich, onze ouders kunnen het wel missen, wij hebben het nodig, wij kunnen niet fatsoenlijk leven van het jaargeld, dat onze ouders ons geven, het is te karig voor ons." Met dergelijke verontschuldigen pogen zij de overtuiging van zich af te zetten, maar,

2. Hoe licht een losbandig jongeling hier nu ook over denkt, in werkelijkheid is het een zeer grote zonde, die haar begaat is des verdervende mans gezelschap, niet beter dan een struikrover. Welke slechtheid zal hij aarzelen te bedrijven die zijn eigen ouders berooft?

Spreuken 28:25

Diegenen maken zich mager en voortdurend onrustig, die hoogmoedig en kijfachtig zijn, want zij worden gesteld tegenover hen, die vetgemaakt worden. Die overmoedig is, die verwaand is, een hoge dunk heeft van zichzelf, en met minachting neerziet op allen die rondom hem zich, die geen mededinging of tegenspraak kan verdragen, hij verwekt gekijf, richt kwaad aan, schept beroering voor zichzelf en voor ieder ander. Diegenen maken zich vet en zijn altijd gerust, die leven in voortdurend vertrouwen op God en Zijn genade, die op de Heer vertrouwt, die, in plaats van voor zichzelf te worstelen, zijn zaak overgeeft aan de Heer, zal vet worden. Hij spaart het geld uit, dat anderen besteden aan hun hoogmoed en strijdlust, hij is gelukkig, smaakt overvloedige voldoening in zijn God, en zo is zijn ziel gerust, en waarschijnlijk zal hij ook overvloed hebben van uitwendig goede dingen. Niemand leeft zo gerust en genoeglijk als zij, die leven door geloof.

Spreuken 28:26

1. Hier is de aard van een zot: *hij vertrouwt op zijn hart, op zijn eigen wijsheid en raad*, zijn eigen kracht en genoegzaamheid, zijn eigen verdiensten en gerechtigheid, en de goede mening die hij van zichzelf heeft. Die dat doet is een zot, want hij vertrouwt op hetgeen, dat niet alleen bedrieglijk is boven enig ding, Jeremia 17:9, maar dat zeer dikwijls hemzelf bedrogen heeft. *Hierin ligt opgesloten, dat het de aard is van een wijs man* zoals tevoren in vers 25, om op de Heer te vertrouwen, in Zijn macht en belofte, en Zijn leiding te volgen, Spreuken 3:5, 6.

2. De vertroosting van een wijs man. *Die in wijsheid wandelt, die niet op zijn eigen hart vertrouwt*, maar nederig is en zichzelf wantrouwt, en voortgaat in de kracht van de Heer der Heeren, die zal omkomen, als de zot, die op zijn eigen hart vertrouwt, verwoest zal worden.

Spreuken 28:27

1. Hier is een belofte aan de weldadigen, *die de arme geeft zal er zelf nimmer armer om worden*, hij zal geen gebrek hebben. Als hij slechts weinig heeft, en aldus in gevaar is van

uitgeput raken, zoals dit gezien werd in de milddadigheid van de weduwe te Sarepta jegens Elia, voor wie zij eerst een kleine koek maakte toen zij nog slechts een handvol meel bezat. Als hij veel heeft, laat hem er veel van geven en dat zal voorkomen dat het minder wordt hij en de zijnen zullen geen gebrek hebben aan hetgeen in vrome liefdadigheid werd weggegeven. Wat wij gaven hebben wij.

2. Een bedreiging aan de onbarmhartige. Die zijn ogen verbergt, dat hij de ellende niet ziet van de armen, hun verzoekschriften niet leest, opdat zijn oog zien hart niet zal bewegen om hun enige hulp te verlenen, zal veel vervloekt worden, beide door God en de mens en daar die vloek niet zonder oorzaak is, zal hij komen. "Rampzalig is de toestand van de man, die het Woord van God en de gebeden van de armen tegen zich heeft."

Spreuken 28:28

Dit is van dezelfde strekking als hetgeen wij gehad hebben in vers 12.

1. *Als slechte mensen bevorderd worden, dan wordt hetgeen goed is omfloerst en ter neergeworpen.* Als aan goddeloze macht in handen wordt gegeven, dan verbergen zich de mensen, wijze mensen trekken zich terug in een ambteloos leven, daar zij niet geneigd zijn om onder hen een openbare betrekking te bekleden, rijke lieden gaan uit de weg, uit vrees dat hun wat zij hebben afgeperst zal worden, en, wat het ergste van alles is: goede en Godvruchtige mensen houden zich schuil, er aan wanhopende om goed te doen, en vrezende vervolgd en mishandeld te zullen worden.

2. Als slechte mensen uit hun post ontzet worden, zodat hen hun macht wordt ontnomen, dan zal hetgeen goed is weer opleven, dan vermenigvuldigen zich de rechtvaardigen, want als zij omkomen, dan zullen de godvruchtigen in hun plaats gesteld worden, en deze zullen door hun voorbeeld en invloed godsdienst en gerechtigheid steunen en bevorderen. Daarom is het voor alle vorsten, staten en potentaten een wijze staatkunde om hen aan te moedigen, en bijzonder zorg te dragen voor de goede opvoeding van de jeugd.

HOOFDSTUK 29

1 Een man, die, dikwijls bestraft zijnde, de nek verhardt, zal schielijk verbroken worden, zodat er geen genezen aan is. 2 Als de rechtvaardigen groot worden, verblijdt zich het volk; maar als de goddeloze heerst, zucht het volk. 3 Een man, die de wijsheid bemint, verblijdt zijn vader; maar die een metgezel der hoeren is, brengt het goed door. 4 Een koning houdt het land staande door het recht; maar een, die tot geschenken genegen is, verstoort hetzelve. 5 Een man, die zijn naaste vleit, spreidt een net uit voor deszelfs gangen. 6 In de overtreding eens bozen mans is een strik; maar de rechtvaardige juicht en is blijde. 7 De rechtvaardige neemt kennis van de rechtszaak der armen; maar de goddeloze begrijpt de wetenschap niet. 8 Spotdrijvende lieden blazen een stad aan brand; maar de wijzen keren de toorn af. 9 Een wijs man, met een dwaas man in rechten zich begeven hebbende, hetzij dat hij beroerd is of lacht, zo is er toch geen rust. 10 Bloedgierige lieden haten de vrome; maar de oprechten zoeken zijn ziel. 11 Een zot laat zijn ganse geest uit, maar de wijze weerhoudt dien achterwaarts. 12 Een heerser, die op leugentaal acht geeft, al zijn dienaars zijn goddeloos. 13 De arme en de bedrieger ontmoeten elkander; de HEERE verlicht hun beider ogen. 14 Een koning, die de armen in trouw recht doet, diens troon zal in eeuwigheid bevestigd worden. 15 De roede, en de bestraffing geeft wijsheid; maar een kind, dat aan zich zelf gelaten is, beschaamt zijn moeder. 16 Als de goddelozen velen worden, wordt de overtreding veel; maar de rechtvaardigen zullen hun val aanzien. 17 Tuchtig uw zoon, en hij zal u gerustheid aandoen, en hij zal uw ziel vermakelijkheden geven. 18 Als er geen profetie is, wordt het volk ontbloot; maar welgelukzalig is hij, die de wet bewaart. 19 Een knecht zal door de woorden niet getuchtigd worden; hoewel hij u verstaat, nochtans zal hij niet antwoorden. 20 Hebt gij een man gezien, die haastig in zijn woorden is? Van een zot is meer verwachting dan van hem. 21 Als men zijn knecht van jongs op weeldig houdt, hij zal in zijn laatste een zoon willen zijn. 22 Een toornig man verwekt gekijf; en de grammoedige is veelvoudig in overtreding. 23 De hoogmoed des mensen zal hem vernederen; maar de nederige van geest zal de eer vasthouden. 24 Die met een dief deelt, haat zijn ziel; hij hoort een vloek, en hij geeft het niet te kennen. 25 De siddering des mensen legt een strik; maar die op de HEERE vertrouwt, zal in een hoog vertrek gesteld worden. 26 Velen zoeken het aangezicht des heersers; maar een ieders recht is van de HEERE. 27 Een ongerechtig man is de rechtvaardige een gruwel; maar die recht is van weg, is de goddeloze een gruwel.

Spreuken 29:1

1. Het volharden van vele goddelozen in hun boze weg is zeer te betreuren. Zij zijn dikwijls bestraft geworden door ouders en vrienden, door magistraten en leraren, door de voorzienigheid van God en door hun eigen geweten, hun zonden zijn hun ordelijk voor ogen gesteld, en voor de gevolgen ervan werden zij behoorlijk gewaarschuwd, maar het was alles te vergeefs. *Zij hebben de nek verhard*, zij lopen misschien weg, willen geen bestraffing geduldig aanhoren, of, indien zij dit al doen, gaan zij toch voort met de zonde, waarvoor zij bestraft werden. zij willen hun hals niet buigen onder het juk, maar zijn kinderen Belials, zij verlaten de bestraffing, Hoofdstuk 10:17, haten haar, Hoofdstuk 12:1.

2. *Het gevolg van deze hardnekkigheid is zeer te vrezen.* Zij, die voortgaan in hun zonden in weerwil van vermaning en waarschuwing, zullen verbroken worden. Zij, die niet verbeterd willen worden, moeten verwachten verbroken te worden, indien de roede niet aan het doel beantwoordt, verwacht de bijl, zij zullen schielijk verbroken worden, te midden van hun gerustheid, zodat er geen genezen aan is. Zij hebben gezondigd tegen het voorkomende geneesmiddel, laat hen dus geen herstellend geneesmiddel verwachten. De hel is een verbreking, een verwoesting, waaraan geen genezen is. Als God wondt, wie kan dan helen? Spreuken 29:2 Dit is wat tevoren gezegd is in Hoofdstuk 28:12, 28. *Het volk zal reden hebben om zich te verblijden, of om te treuren*, al naar hun regeerders rechtvaardig of goddeloos zijn. Zelfs het gewone volk is zo overtuigd van de voortreffelijkheid van deugd en godsdienst, dat zij zich zullen verblijden als zij die bevorderd en gesteund zien, laat daarentegen de mensen nog zoveel eer en macht hebben, als zij goddeloos en ondeugend zijn en van hun macht een slecht gebruik maken, dan maken zij zich verachtelijk en onwaardig voor het gehele volk.

(zoals de priesters, Maleáchi 2:9) en de onderdanen zullen zich ongelukkig achten onder zo'n regering.

Spreuken 29:3

Beide delen van dit vers herhalen wat dikwijls gezegd werd, maar ze met elkaar vergelijkende, wordt de zin ervan uitgebreider.

1. Het zij tot eer van een deugdzame jongen man opgemerkt, dat hij wijsheid bemint, hij is een filosoof, (want dat woord betekent een beminnaar van wijsheid) want godsdienst is de beste filosofie. Hij vermijdt slecht gezelschap, inzonderheid dat van slechte vrouwen, daarmee verblijdt hij zijn ouders en hij heeft de voldoening van hun tot troost te zijn, bij vermeerderd zijn bezitting, en zal waarschijnlijk in welvaart leven.

2. Zij het opgemerkt tot schande van een ondeugdzame jongen man, dat hij de wijsheid haat, hij is een metgezel van schaamteloze vrouwen die hem ten verderve zullen brengen naar ziel en lichaam. Hij bedroeft zijn ouders en, zoals de verloren zoon, brengt hij hun goed door met hoeren. Niets zal de mensen sneller tot armoede brengen dan de hartstocht van de onkuisheid, en het beste voorbehoedmiddel tegen deze verdervende lusten is wijsheid.

Spreuken 29:4

1. *Hier is het geluk van een volk onder een goede regering.* De zorg en het werk van een vorst moeten zijn om het land slaande te houden, zijn fundamentele wetten te handhaven het hart van zijn onderdanen aan zich te verbinden, hen gerust te doen zijn, hun vrijheid en hun eigendom te beveiligen tegen vijandelijke aanvallen, en die ongeschonden te bewaren voor de nakomelingschap. Dit moet hij doen door het recht, door wijze raadsragen en door een vaste rechtsbedeling, zonder aanzien des persoons, waardoor deze goede uitkomsten verkregen worden.

2. *De ellende van een volk onder een slechte regering,* één, die de geschenken genegen is een man van de heffingen, zo is het in het oorspronkelijke verstoort het land, een man, die of heiligschennend, of bijgelovig is, of zich het priesterambt aanmatigt, zoals Saul en Uzzia, of een man, die niets anders op het oog heeft dan om geld te verkrijgen, en voor ruime steekpenningen de ogen sluit voor de grootste misdaden, en in de hoop op zulke steekpenningen de onschuldigen vervolgt, regeerders als deze bewerken de ondergang van een land.

Spreuken 29:5

Diegenen kunnen gezegd worden hun naasten te vleien, die het goede in hen loven en toejuichen (het goed dat zij doen, of het goede dat zij hebben) dat er in werkelijkheid niet is of niet zoals zij het voorstellen, en een achting en een genegenheid voor hen betuigen, die zij in werkelijkheid niet voor hen koesteren. Dezen spreiden een net voor hun gangen.

1. Voor de gangen, of voeten, van hun naaste. Zij hebben er een boze bedoeling mede, zij zouden niet zulke fraaie woorden spreken als zij niet hoopten er hun voordeel mee te doen. Daarom is het verstandig om hen, die ons vleien te verdenken van ons heimelijk een strik te spannen, en dienovereenkomstig op onze hoede te zijn. Of het heeft een slechte uitwerking op hen, die geveleid worden, het blaast hen op van hoogmoed, maakt hen verwaand, en zo blijkt het een net te zijn, dat hen verstrikt in zonde.

verwachting dat zij van hun zijde hem complimenten zullen maken, hem zullen vleien, maakt zich slechts bespottelijk en hatelijk zelfs in de ogen van hen, die door hem geveleid worden.

Spreuken 29:6

1. Hier is het gevaar van een zondige weg, er is niet slechts een straf aan het einde ervan, maar er is een strik in, de ene zonde is een verzoeking tot een andere, en er zijn benauwdheden, die als een strik plotseling komen over boze mensen in het midden van hun overtredingen, ja hun overtreding zelf wikkelt hen in kwellingen, hun zonde is hun straf, en met de banden van hun zonde worden zij vastgehouden, Hoofdstuk 5:22.

2. De lieflijkheid van de weg van de heiligheid. De strik, die in de overtreding van boze mensen is, bederft al hun vrolijkheid, *maar de rechtvaardigen worden voor die strikken bewaard of er uit verlost*, zij wandelen in vrijheid, wandelen in veiligheid, en daarom juichen zij en zijn blij. Zij, die God tot hun voornaamste blijdschap maken, zullen Hem tot de blijdschap van hun verheuging hebben, en het is hun schuld zo zij zich niet ten allen tijde verblijden. Indien er aan deze zijde van de hemel ware blijdschap is, dan smaken ongetwijfeld zij haar, wier wandel in de hemel is.

Spreuken 29:7

Het is jammer dat niet iedereen, die een rechtsgeding voert *sub forma pauperis* als een arme niet een eerlijke zaak heeft (van alle anderen zijn zij het meest onverschoonlijk indien zij haar niet hebben) omdat de Schrift er zo goed in voorzien heeft dat zij met onpartijdigheid onderzocht zal worden, en dat *de rechter de arme, evengoed als de gevangene moet beschermen*.

1. Het wordt hier als de hoedanigheid van een rechtvaardige rechter aangeduid, dat hij kennis neemt van de rechtszaak van de armen; het is ieders plicht om kennis te nemen van of acht te slaan op de armen, Psalm 41:2, maar van het recht van de armen moet kennis genomen worden door hen, die als rechters geroepen zijn om over hen te oordelen, zij moeten zich evenveel moeite geven om het recht te ontdekken in de zaak van de arme, als om die in de zaak van de rijke te ontdekken. Het besef van recht moet beide de rechter en de advocaat zo zorgzaam en ijverig maken voor de zaak van de armen, alsof zij er het grootste voordeel van hadden te verwachten.

2. Het wordt aangeduid als het karakter van de goddeloze, dat hij op de zaak des armen geen acht geeft omdat daar voor hem toch geen voordeel uit te krijgen is, hij geeft zich geen moeite om er het rechte van te begrijpen want het is hem om het even hoe de zaak zal uitvallen. Zie Job 29:16.

Spreuken 29:8

1. Zie hier wie het zijn, die gevaarlijk zijn voor het publiek, het zijn spotdrijvende lieden. Als dezulken gebruikt worden in de aangelegenheden van de staat, doen zij de dingen overijld, omdat zij het minachten om raad te nemen en te overwegen, zij willen n daar de tijd niet voor nemen, zij handelen onwettig en onverantwoordelijk, omdat zij het minachten om zich door wetten en staatsinstellingen te laten belemmeren, zij worden ontrouw, omdat zij het minachten hun woord te houden, door hun woord gebonden te zijn, zij tergen het volk omdat zij het minachten hen te behagen, en zo verstrikken zij de stad door hun slecht gedrag of steken zij de stad in brand, zoals de kanttekening zegt, zij zaaien onenigheid tussen de burgers en stichten verwarring onder hen. Het zijn spotdrijvende lieden, zij spotten met de godsdienst, de

is. Zulke mensen zijn de plaag van hun tijd en van hun geslacht, zij brengen de oordelen Gods over een land, brengen de mensen aan het twisten en stichten overal verwarring.

2. Welke mensen een zegen zijn voor een land, de wijzen, die door het bevorderen van de godsdienst, die ware wijsheid is, de toorn van God afkeren, en die door wijzen raad twistende partijen met elkaar verzoenen en de schadelijke gevolgen van verdeeldheid voorkomen. Trotse en dwaze mensen ontsteken het vuur, dat wijze en Godvruchtige mensen moeten uitblussen.

Spreuken 29:9

Aan een wijs man wordt hier de raad gegeven om geen rechtsgeding te beginnen met een dwaas, niet met hem te twisten, en niet te denken dat hij door met hem te redeneren recht van hem zal verkrijgen. Als een wijs man strijdt met een wijs man, dan kan hij hopen begrepen te worden, en in zover hij recht en rede aan zijn zijde heeft, zijn doel te bereiken tenminste de twist tot een einde te brengen en de zaak in van de minne te schikken, maar als hij twist met een dwaas, dan is er geen rust, hij zal er geen einde aan zien, hij zal er geen voldoening van hebben, maar heeft niets anders dan kwelling en onrust te wachten.

1. Hetzij de dwaas, met wie hij twist, verstoord is, of lacht, hetzij hij hetgeen tot hem gezegd wordt toornig of met minachting opneemt, er op smaalt of er de spot mee drijft, een van beide zal hij doen, en zo is er geen rust. Hoe het ook voorgesteld moge worden, het zal slecht worden opgenomen, en de wijste mens moet verwachten of bekeven, of bespot te worden, als hij met een dwaas twist. Wie twist met een mesthoop, moet verwachten dat hij, hetzij hij overwint of overwonnen wordt, verontreinigd zal worden.

2. Hetzij de wijze man zelf verstoord is of lacht, hetzij hij op ernstige of op grappige wijze handelt met de dwaas, of hij streng of opgeruimd met hem is, met een roede of in de geest van de zachtmoedigheid tot hem komt, 1 Korinthe 4:21, het is om het even, er wordt geen goed gedaan. Wij hebben u op de fluit gespeeld en gij hebt niet gedanst, wij hebben u klaagliederen gezongen en gij hebt niet geweend.

Spreuken 29:10

1. *Slechte mensen haten hun beste vrienden.* De bloedgierigen, al het zaad van de oude slang, die een moordenaar was van de beginne, allen, die zijn vijandschap erven tegen het zaad van de vrouw, haten de vrome, zij zo eken het verderf van de godvruchtigen, omdat zij de boze wereld veroordelen en er tegen getuigen. Christus zei aan Zijn discipelen, dat zij door allen gehaat zullen worden. Bloedgierige mensen haten inzonderheid vrome magistraten, die hen willen beteugelen en verbeteren en de wetten tegen hen doen uitvoeren, en hun dus in werkelijkheid vriendelijkheid bewijzen.

2. Godvruchtige mensen hebben hun ergste vijanden lief. De oprechten, die door de bloedgierige lieden gehaat worden, zoeken hen ziel, bidden om hun bekering, en zouden gaarne alles doen om hen te behouden. Dat heeft Christus ons geleerd: Vader, vergeef hun. De oprechten zoeken zijn ziel, de ziel van de vrome, die de bloedgierigen haten, zo wordt het algemeen opgevat, zoeken haar te beschermen tegen geweld en haar te verlossen uit de handen van de bloedgierigen.

Spreuken 29:11

1 Het is een blijk van zwakheid om al te openhartig te zijn, hij is een zot, die zijn gehele geest uitlaat, die alles zegt wat hij weet en dadelijk in zijn mond heeft wat hij in zijn gedachten heeft,

hij geprikkeld wordt, alles zegt wat hem voor de mond komt, wie het ook zij, die door zijn afkeurende opmerking getroffen wordt, die, als hij over enigerlei zaak moet spreken, alles zal zeggen wat hij denkt, en toch nooit denkt genoeg gezegd te hebben, of het koren of kaf is, gepast of ongepast is, gij zult het alles hebben.

2. Het is een blijk van verstand dat men bescheiden en terughoudend is, de wijze laat niet terstond zijn gehele geest uit, maar zal zich tijd geven om nader te bedenken, of zijn tegenwoordige gedachte terughouden tot aan een geschikter tijd, wanneer het gepaster is om haar uit te spreken en beter aan zijn bedoeling zal beantwoorden, hij zal zijn gedachten niet uiten in een aaneengeschaalde redevoering maar met tussenpozen, teneinde te horen wat er tegen ingebracht kan worden, om dan op die tegenwerpingen te antwoorden.

Spreuken 29:12

Het is een grote zonde, in wie het ook zij, maar inzonderheid in heersers, om op leugentaal acht te geven, want hierdoor spreken zij niet alleen zelf een verkeerd oordeel uit over personen en zaken, naar de leugens, die zij geloofd hebben, maar zij moedigen ook anderen aan om hun verkeerde inlichtingen te geven. Leugens zullen gezegd worden aan hen, die er naar willen luisteren, maar de heler is hier even slecht als de steler. Van hen, die dit doen, zullen alle dienaars goddeloos zijn. Al hun dienaars zullen blijken goddeloos te zijn, want er zullen hun leugens van hen gezegd worden, en zij zijn goddeloos omdat zij leugens zeggen aan hen. Aan allen, die naar hen luisteren, zullen zij de oren vullen met laster en valse voorstellingen, en aldus zullen vorsten, zowel als volk, indien zij bedrogen willen zijn, bedrogen worden, en inplaats van de schuld van hun verkeerd oordeel op hun dienaren te werpen, die hen verkeerd hebben ingelicht, moeten zij delen in de schuld hunner dienaren, en zeer veel van de schuld rust op hen zelf, omdat zij die verkeerde inlichtingen hebben aangemoedigd en er het oor aan geleend hebben.

Spreuken 29:13

Dit toont aan met hoeveel wijsheid de grote God zich bedient van mensen van een zeer verschillenden aard en bekwaamheid om Zijn doeleinden tot stand te brengen.

1. Door hen, die geheel tegenovergesteld zijn aan elkaar. Sommigen zijn arm en genoodzaakt om te lenen, anderen zijn rijk, hebben zeer veel van de mammon van de ongerechtigheid (bedrieglijke rijkdom wordt hij genoemd) en zij zijn de schuldeisers, of woekeraars, zoals de kanttekening zegt. Sommigen zijn arm en eerlijk en vlijtig, anderen zijn rijk, traag en bedrieglijk, zij ontmoeten elkaar in de zaken van deze wereld, en zij hebben zaken te doen met elkaar, en de Heer verlicht hun ogen, Hij doet over beide Zijn licht schijnen, en geeft hun beide de gemakken en genoegens van dit leven, aan sommigen van beide soorten geeft Hij Zijn genade, Hij verlicht de ogen van de armen door hun geduld te geven, en van de bedrieglijken door hun berouw en bekering te geven, zoals aan Zacheüs.

2. Door hen, die, naar wij denken, het best gemist kunnen worden. Wij zijn gereed om de armen en de bedrieglijken te beschouwen als de vlekken van de voorzienigheid, maar God openbaart zelfs in hen de schoonheid van Zijn voorzienigheid, Hij heeft wijze doeleinden niet alleen met de armen altijd met ons te laten, maar ook met toe te laten dat er bedrogenen en bedriegers zijn, want beide zijn van Hem, Job 12:16, en zijn dienstbaar tot Zijn lof.

Spreuken 29:14

1. Hier is de plicht van de magistraten, en die is: getrouwelijk recht te doen tussen mens en mens, en in alle zaken, die voor hen gebracht worden, naar waarheid en billijkheid uitspraak te

zaak omdat zij arm zijn, Exodus 23:3, maar er voor te zorgen dat hun armoede niet tot hun nadeel strekt, indien hun zaak rechtvaardig is. De rijken zullen wel voor zichzelf zorgen, maar de armen en noodduftigen moet de vorst beschermen, Psalm 82:3, hun recht doen, Spreuken 31:1.

2. Het geluk van de magistraten, die hun plicht doen, hun troon van de eer, hun tribunaal zal in eeuwigheid bevestigd worden. Dit zal hun de gunst van God verzekeren, en hun deel in de genegenheid des volks versterken, en zo zal hun macht worden bevestigd, en er toe bijdragen dat zij in hun geslacht wordt bestendigd.

Spreuken 29:15

In de opvoeding van hun kinderen moeten de ouders bedenken:

1. Dat behoorlijke tuchtiging weldadigheid is. Zij moeten aan hun kinderen niet alleen zeggen wat goed en kwaad is, zij moeten hen ook berispen, en zo het nodig is straffen, als zij of verzuimen wat goed is, of doen wat kwaad is. Als een berisping volstaat zonder de roede, dan is het wel, maar de roede moet nooit gebruikt worden zonder een redelijke en ernstige berisping of bestraffing, en hoewel die noch voor de vader, noch voor het kind thans een zaak van vreugde is, zal zij toch wijsheid geven. Het kind zal gewaarschuwd zijn en aldus wijsheid verkrijgen.

2. Het kwaad van onbehoorlijke toegevendheid. Een kind, dat niet beteugeld of bestraft wordt, maar aan zichzelf wordt overgelaten, zoals Adonia, om zijn eigen neiging te volgen, kan zich, als hij wil goed gedragen, maar als hij de slechte weg opgaat, zal niemand hem daarin hinderen, en dan zal het duizend tegen één blijken dat hij een schande is voor zijn familie, en zijn moeder, die hem vertroeteld en toegegeven heeft in zijn losbandigheid, beschaamt, haar tot armoede brengt, haar misschien zelfs mishandelt en vuile woorden toespreekt.

Spreuken 29:16

1. *Hoe meer zondaren er zijn, hoe meer zonde er is*, als de goddelozen, ondersteund en aangemoedigd door het gezag, talrijk worden, dan is het niet te verwonderen dat de ongerechtigheid veel wordt, zoals men zegt, dat een epidemie in een land toeneemt naarmate er meer personen door worden aangetast. De overtreding wordt schaamtelozer en stoutmoediger, heerszuchtiger en dreigender, als er velen zijn, die haar steunen en goedkeuren. Toen in de oude wereld de mensen begonnen zich te vermenigvuldigen, begonnen zij te ontaarden, zichzelf en elkaar te verderven.

2. Hoe meer zonde er is, hoe meer van nabij het verderf dreigt. Laat de rechtvaardigen niet geschokt worden in hun geloof en hun hoop door de toeneming van zonde en zondaren, laat hen niet zeggen, dat zij tevergeefs hun handen gereinigd hebben, of dat God de aarde verlaten heeft, maar met lijdzaamheid wachten, de overtreders zullen vallen, de maat van hun ongerechtigheid zal vol worden, en dan zullen zij van hun waardigheid en macht vellen, vallen in schande en verwoesting, en de rechtvaardigen zullen de voldoening hebben van het aan te zien, Psalm 37-34, misschien in deze wereld, maar op zijn laatst in het oordeel van de grote dag, wanneer de val van Gods onverzoonlijke vijanden de blijdschap en triomf zal zijn van de verheerlijkten. Zie Jesaja 66:24, Genesis 19:28.

Spreuken 29:17

1. Het is zeer gelukkig als kinderen blijken de troost voor hun ouders te zijn, goede kinderen zijn dit, zij doen hun gerustheid aan, maken dat zij zich behaaglijk en op hun gemak gevoelen,

alleen diegenen kennen, die er mee gezegend zijn, om de gelukkige vruchten te zien van de goede opvoeding, die zij hun kinderen gegeven hebben, en het vooruitzicht te hebben van hun welvaren in beide werelden, het geeft zielevreugde naar verhouding van de vele gedachten des harten, die zij over hen gehad hebben.

2. Te dien einde moeten kinderen in strenge tucht worden opgevoed, moet hun niet toegelaten worden te doen wat zij willen, moeten zij niet ongestraft blijven als zij verkeerd doen. De dwaasheid, die in hun hart gebonden is moet door tuchtiging van hen uitgedreven worden als zij jong zijn, of zij zal tot hun eigen schande en tot schande van hun ouders uitbreken als zij volwassen zijn.

Spreuken 29:18

1. Zie hier de ellende van het volk onder hetwelk geen vaste bediening is van de godsdienst. Waar geen profetie is, geen profeet om de wet te verklaren, geen priester of Leviet om de goede kennis van de Heer te onderwijzen, geen genademiddelen, het Woord van de Heer schaars is en er geen openbaar gezicht is, wordt het volk ontbloot, komt het volk om, dit woord heeft velerlei betekenissen, die allen hier van toepassing zijn.

a. Het volk wordt ontbloot, beroofd van zijn wapenrusting, en aldus blootgesteld aan gevaar. Hoe kaal ziet een plaats er uit, als er geen bijbels en geen evangeliedienaren zijn, en hoe gemakkelijk een prooi wordt het volk dan voor de vijand van de zielen!

b. Het volk rebelleert, niet alleen tegen God, maar tegen zijn vorst. Een goede prediking zou de mensen tot goede onderdanen maken maar daar deze ontbreekt, zijn zij woelziek en partijzuchtig, en verwerpen de heerschappij, o dat zij niet beter weten.

c. Het volk is lui en ledig, of zij spelen, zoals scholieren doen als de onderwijzer afwezig is, zij doen niets met goed gevolg, maar staan de hele dag ledig op de markt, of spelen er, uit gebrek aan onderricht wat te doen en hoe het te doen.

d. Ze zijn verstrooid als schapen, die geen herder hebben, omdat er geen meesters zijn van de verzamelingen om hen bijeen te roepen en bijeen te houden, Markus 6:34. Zij zijn verstrooid van God en van hun plicht door afval, van elkaar door verdeeldheden, God wordt ertoe gebracht hen te verstrooien door Zijn oordelen 2 Kronieken 15:3, 5.

e. Ze komen om, zij zijn uitgeroeid, omdat zij zonder kennis zijn, Hoséa 4:6. Zie hoeveel reden wij hebben om dankbaar te zijn aan God voor het openbaar gezicht, dat onder ons is.

2. Het geluk van een volk, dat niet slechts een vaste evangeliebediening heeft, maar een voorspoedige, het volk, dat de wet hoort en bewaart, onder hetwelk de godsdienst bovenaan staat, welgelukzalig is zo'n volk en ieder afzonderlijk persoon onder hen. Het is niet het hebben van de wet, maar het gehoorzamen er aan, en het leven in overeenstemming ermee dat ons aanspraak geeft op welgelukzaligheid.

Spreuken 29:19

Hier is de beschrijving van een onnutten luie, boze dienstknecht, een slaaf, die niet gewetenshalve of uit liefde dient, maar zuiver en alleen uit vrees. Laat hen, die zulke dienstknechten hebben, zich wapenen met geduld, om de kwelling te dragen, en er zich niet om ontroeren. Zie hier hun aard.

1. Geen redelijke woorden zullen iets bij hen uitwerken, zij willen niet getuchtigd en niet verbeterd worden, niet tot hun werk bepaald worden, niet van hun luiheid en traagheid worden genezen, door geen redelijke middelen en door geen harde woorden. De zachtmoedigste meester zelf zal nog genoodzaakt zijn streng met hen te wezen. Geen verstand of rede zal iets

2. Geen redelijke woorden zijn uit hen te krijgen, zij zijn gemelijk en nors, en hoewel zij de vragen, die gij hun doet, verstaan, zullen zij u toch geen antwoord geven, al maakt gij het hun ook nog zo duidelijk wat gij van hen verlangt en verwacht, zij zullen u niet beloven dat zij wat verkeerd is zullen verbeteren, en nu voortaan hun werk goed zullen doen. Zie de dwaasheid van deze dienstknechten, wier mond door hun stilzwijgen om slagen roept, zij zouden getuchtigd kunnen worden door woorden, en alzo aan de slagen ontkomen, maar zij willen niet.

Spreuken 29:20

Salomo toont hier aan dat er weinig hoop is om een man tot wijsheid te brengen, die haastig is, hetzij, 1. Door roekeloosheid en onbedachtzaamheid. Ziet gij een man, die haastig is in zijn zaken die vluchtig en oppervlakkig is, een zaak spoedig schijnt te begrijpen, maar haar slechts ten halve verricht, door een boek heen holt, maar de tijd niet neemt om het goed te verstaan en te overdenken. Er is meer hoop om een geleerde te maken van een zot, en een wijs man van iemand die dom of suf is, dan van iemand met zo'n vluchtig verstand en wufte aard, die zich nooit bij een zaak kan bepalen.

2. Door hoogmoed en eigenwaan. Ziet gij een man, die haastig is om te spreken over ieder onderwerp, dat ter tafel komt, en er gaarne het eerst over spreekt, er de discussie over opent, en er ook het laatste woord over heeft, er een oordeel over uitspreekt, alsof hij een orakel was? Er is meer hoop voor een bescheiden dwaas die zich van zijn dwaasheid bewust is, dan voor iemand, die zo verwaand is, zo met zichzelf is ingenomen.

Spreuken 29:21

1. Het is onvoorzichtig van een meester om al te veel van een knecht te houden, hem te schielijk te bevorderen, hem tot al te grote gemeenzaamheid met zich toe te laten, hem al te kieskeurig te laten zijn voor zijn eten en drinken, zijn kledij en zijn logies, en hem aldus weelderig op te voeden, omdat hij een gunsteling en een aangename knecht is, het moet niet vergeten worden dat hij een knecht is, en dat hij aldus verwend wordende, voor iedere betrekking ongeschikt zal zijn. Dienstknechten moeten ontberingen kunnen verduren.

2. Het is ondankbaar in een knecht en die ondankbaarheid komt veelvuldig voor om zich onbeschaamd aan te stellen omdat hij zo weelderig werd gehouden. De verootmoedigde verloren zoon acht zich niet waardig om zoon genoemd te worden, en is tevreden om een dienstknecht te zijn, de vertroetelde slaaf vindt zich te goed om een knecht genoemd te worden, en wil ten laatste een zoon zijn, wil zijn gemak nemen en zijn vrijheid hebben, wil met zijn meester op gelijke voet zijn, en misschien wel aanspraak maken om zijn erfgenaam te wezen. Laat meesters hun dienstknechten recht en gelijk doen, hun geven wat goed en geschikt voor hen is, niet meer en niet minder. Dit is zeer toepasselijk op het lichaam, dat een knecht is van de ziel, zij, die het lichaam weelderig houden, het vertroetelen, zullen ervaren dat het ten laatste zijn plaats vergeet, een zoon wordt, een meester, een volslagen tiran.

Spreuken 29:22

Zie hier het kwaad dat uit een toornige, hartstochtelijke gemoedsaard voortkomt.

1. Zulk een gemoedsgesteldheid maakt de mensen tergend en prikkelend voor elkaar. Een toornig man verwekt gekijf, is lastig en twistziek in het gezin en in de buurt, blaast de kolen aan, en noodzaakt zelfs hen, die vreedzaam en rustig bij hem willen leven, om met hem te twisten.

2. Zij maakt de mensen tergend voor God, de gramstorige, die een slaaf is van zijn humeur en zijn hartstochten, moet wel veelvoudig zijn in overtreding, het is een zonde, die de oorzaak is van vele zonden, zij verhindert de mensen niet alleen om Gods naam aan te roepen, maar brengt teweer dat zij vloeken en zweren, en Gods naam ontheiligen.

Spreuken 29:23

Dit komt overeen met wat Christus meer de eens gezegd heeft, namelijk:

1. Dat zij, die zichzelf verhogen, vernederd zullen worden. Zij, die zich achting denken te verwerven door zich te verheffen boven hun stand, door zich hoog te houden, door grootspraak, door zich een voornaam aanzien te geven en zichzelf toe te juichen, zullen integendeel zich blootstellen aan verachting, hun goeden naam verliezen, en God er toe brengen om hen door vernederende leidingen van Zijn voorzienigheid naar beneden te brengen.

2. Dat zij, die zichzelf vernederen, verhoogd zullen worden, in hun waardigheid zullen worden bevestigd: de nederige van geest zal de eer ophouden, hun nederigheid is hun eer, en die zal hen waarlijk en veilig groot maken, hen aanbevelen in de achting van allen, die wijs en goed zijn.

Spreuken 29:24

Zie hier in wat een zonden en verderf diegenen zich dompelen, die door de vertakking van zondaren worden afgetrokken.

1. *Zij brengen grote schuld over zich. Hij doet dit, die deelt met hen, die roven en bedriegen, lotgemeen met hen wordt*, Hoofdstuk 1:11. De heler is even slecht als de steler, en er toe gebracht zijnde om zich met hen te verenigen in het bedrijven van de zonde, kan hij er niet aan ontkomen, om zich met hem te verenigen in het verbergen ervan, al is het ook met de ontzettendste meeneden en verwensingen. Zij horen vloeken, als zij beëdigd zijn om de volle waarheid te zeggen, maar zij willen niet bekennen.

2. Zij spoeden zich voort naar een algeheel verderf. Zij haten hun eigen ziel, want moedwillig doen zij hetgeen, dat er de onvermijdelijke verwoesting van zal zijn. Zie aan welke ongerijmdheden de zondaren zich schuldig maken: zij hebben de dood lief, die het verschrikkelijkst is van alles, en haten hun eigen ziel, die van alles het dierbaarste is.

Spreuken 29:25

1. Hier worden wij vermaand om de macht en kracht van de mens niet te vrezen, noch de macht van de vorst, noch de kracht van de volksmenigte. Beiden zijn beducht genoeg, maar een slaafse vrees voor hen legt een strik, stelt de mensen bloot aan vele beledigingen (sommigen zijn er trots op om de vreesachtige te verschrikken), of liever, stelt de mensen bloot aan vele verzoeken. Uit mensenvrees heeft Abraham zijn vrouw verloochend, en Petrus zijn Meester, en menigeen zijn God en zijn godsdienst. Wij moeten voor geen plicht terugdeinzen, geen zonde begaan om aan de toorn van de mensen te ontkomen, noch door vrees ontrust worden, al zien wij hem ook over ons komen, Daniel 3:16, Psalm 118:6. Hij moet zelf sterven, Jesaja 51:12, en kan slechts ons lichaam doden, Lukas 12-5.

2. Worden wij aangemoedigd om te vertrouwen op de macht van God, hetgeen ons bewaren zou voor al die vrees voor de mens waarin Of pijn of verzoeking is. Die op de Heer vertrouwt voor bescherming en hulp in de weg van de plicht, zal in een hoog vertrek gesteld worden, boven de macht des mensen en boven de vrees voor die macht. Een heilig vertrouwen op God

neer te zien op de meest geduchte plannen van hel en aarde tegen hem. Als God mijn heil is, zal ik vertrouwen en niet vrezen.

Spreuken 29:26

1. Zie hier wat de mensen gewoonlijk doen om zich te verhogen en te verrijken, zich groot te maken: zij zoeken het aangezicht, dat is de gunst, des heersers, en alsof van hem al hun recht komt, doen zij al hun best om hem het hof te maken. Salomo was zelf een heerser, en wist hoe ijverig de mensen zich tot hem wendden, de een voor dit, de ander voor dat, maar allen om zijn gunst. Het is de wijze van doen van de wereld om naar invloed te streven bij de groten en zij verwachten veel van de vriendelijkheid van hen, die ondergeschikte oorzaken zijn, maar die toch zeer onzeker is, en hen dikwijls teleurstelt. Velen doen zeer veel moeite om de gunst van de heerser te zoeken en verkrijgen haar niet, velen hebben haar voor een korte tijd, maar kunnen haar niet behouden, door de ene of andere kleine wending in de zaken of omstandigheden vallen zij onder zijn misnoegen. Velen hebben haar en behouden haar en toch beantwoordt zij niet aan hun verwachting, zij krijgen er het voordeel niet uit, dat zij ervan hoopten. Haman had de gunst van de heerser, maar zij baatte hem niet.

2. Wat het verstandigste is dat de mensen doen kunnen om gelukkig te zijn. Laat hen opzien tot God en de gunst zoeken van de heerser van de heersers, want eens ieders recht is van de Heer. Voor ons is het niet, naar het de heerser behaagt, zijn gunst kan ons niet gelukkig maken, zijn misnoegen kan ons niet ongelukkig maken, maar het is: zoals het God behaagt, ieder schepsel is datgene voor ons, wat God het voor ons doet zijn, niets meer en niets anders. Hij is de eerste oorzaak, wie alle tweede of ondergeschikte oorzaken afhankelijk zijn, als Hij niet helpt, kunnen zij ook niet helpen, 2 Koningen 6:27, Job 34:29.

Spreuken 29:27

Dit duidt niet slechts op de innerlijke tegenstrijdigheid, die er is tussen deugd en ondeugd, zoals tussen licht en duisternis, vuur en water, maar ook op de oude vijandschap die er altijd geweest is tussen het zaad van de vrouw en het zaad van de slang, Genesis 3:15.

1. Allen, die geheiligd zijn, hebben een ingewortelde afkeer van goddeloosheid en goddelozen. Zij hebben welwillendheid voor de zielen van allen (God heeft deze, en wil niet dat iemand verloren zal gaan), maar zij haten de wegen en praktijken van hen, die beledigend zijn tegenover God en schadelijk zijn voor de mensen, zij kunnen niet van hen horen en niet van hen spreken zonder een heilige verontwaardiging, zij verafschuwen het gezelschap van de goddelozen en onrechtvaardigen en schrikken terug voor het denkbeeld van hun steun of aanmoediging te geven, maar doen alles wat zij kunnen om de goddeloosheid van de goddelozen tot een einde te brengen. Zo maakt een ongerechtig man zich tot een gruwel voor de rechtvaardige, en het maakt een deel uit van zijn tegenwoordige schande en straf, dat godvruchtige mensen hem niet duiden of verdragen kunnen.

2. Allen, die ongeheiligd zijn, hebben eenzelfde ingewortelde afkeer van godsvrucht en godvruchtige mensen. Die recht is van weg, die een gewetenszaak maakt van hetgeen hij zegt en doet, is de goddeloze een gruwel, wiens goddeloosheid misschien in bedwang wordt gehouden en onderdrukt, of in elk geval beschaamd en veroordeeld wordt door de oprechtheid van de oprechte. Zo heeft Karn gedaan, die van zijn vader de duivel was. En het is niet alleen de goddeloosheid van de goddelozen, dat zij hen haten, die God liefheeft, maar het is ook hun ellende, dat zij hen haten, die zij weldra in eeuwige gelukzaligheid en eer zullen zien, en die over hen zullen heersen in de morgenstond, Psalm 49:15.

HOOFDSTUK 30

1 De woorden van Agur, de zoon van Jake; een last. De man spreekt tot Ithiel, tot Ithiel en Uchal. 2 Voorwaar, ik ben onvernuftiger dan iemand; en ik heb geen menserverstand; 3 En ik heb geen wijsheid geleerd, noch de wetenschap der heiligen gekend. 4 Wie is ten hemel opgeklommen, en nedergedaald? Wie heeft de wind in Zijn vuisten verzameld? Wie heeft de wateren in een kleed gebonden? Wie heeft al de einden der aarde gesteld? Hoe is Zijn Naam, en hoe is de Naam Zijns Zoons, zo gij het weet? 5 Alle rede Gods is doorlouterd; Hij is een Schild dengenen, die op Hem betrouwen. 6 Doe niet tot Zijn woorden, opdat Hij u niet bestraffe, en gij leugenachtig bevonden wordt. 7 Twee dingen heb ik van U begeerd, onthoud ze mij niet, eer ik sterf; 8 Ijdelheid en leugentaal doe verre van mij; armoede of rijkdom geef mij niet; voed mij met het brood mijns bescheiden deels; 9 Opdat ik, zat zijnde, U dan niet verloochene, en zegge: Wie is de HEERE? of dat ik, verarmd zijnde, dan niet stele, en de Naam mijns Gods aantaste. 10 Achterklap niet van de knecht bij zijn heer, opdat hij u niet vloeke, en gij schuldig wordt. 11 Daar is een geslacht, dat zijn vader vervloekt, en zijn moeder niet zegent; 12 Een geslacht, dat rein in zijn ogen is, en van zijn drek niet gewassen is; 13 Een geslacht, welks ogen hoog zijn, en welks oogleden verheven zijn; 14 Een geslacht, welks tanden zwaarden, en welks baktanden messen zijn, om de ellendigen van de aarde en de nooddriftigen van onder de mensen te verteren. 15 De bloedzuiger heeft twee dochters: Geef, geef! Deze drie dingen worden niet verzadigd; ja, vier zeggen niet: Het is genoeg! 16 Het graf, de gesloten baarmoeder, de aarde, die van water niet verzadigd wordt, en het vuur zegt niet: Het is genoeg! 17 Het oog, dat de vader bespot, of de gehoorzaamheid der moeder veracht, dat zullen de raven der beek uitpikken, en des arends jongen zullen het eten. 18 Deze drie dingen zijn voor mij te wonderlijk, ja, vier, die ik niet weet: 19 De weg eens arends in de hemel; de weg ener slang op een rotssteen; de weg van een schip in het hart der zee; en de weg eens mans bij een maagd. 20 Alzo is de weg ener overspelige vrouw; zij eet en wist haar mond, en zegt: Ik heb geen ongerechtigheid gewrocht! 21 Om drie dingen ontroert zich de aarde, ja, om vier, die zij niet dragen kan: 22 Om een knecht, als hij regeert; en een dwaas, als hij van brood verzadigd is; 23 Om een hatelijke vrouw, als zij getrouwd wordt; en een dienstmaagd, als zij erfgenaam is van haar vrouw. 24 Deze vier zijn van de kleinste der aarde; doch dezelve zijn wijs, met wijsheid wel voorzien. 25 De mieren zijn een onsterk volk; evenwel bereiden zij in de zomer haar spijs. 26 De konijnen zijn een machteloos volk; nochtans stellen zij hun huis in de rotssteen. 27 De sprinkhanen hebben geen koning; nochtans gaan zij allen uit, zich verdelende in hopen. 28 De spinnekop grijpt met de handen, en is in de paleizen der koningen. 29 Deze drie maken een goeden tred; ja, vier zijn er, die een goeden gang maken; 30 De oude leeuw geweldig onder de gedierten, die voor niemand zal wederkeren; 31 Een windhond van goede lenden, of een bok; en een koning, die niet tegen te staan is. 32 Zo gij dwaselijk gehandeld hebt, met u te verheffen, en zo gij kwaad bedacht hebt, de hand op de mond! 33 Want de drukking der melk brengt boter voort, en de drukking van de neus brengt bloed voort, en de drukking des toorns brengt twist voort.

Dit en het volgende hoofdstuk vormen een aanhangsel van Salomo's Spreuken, maar beide worden uitdrukkelijk in het eerste vers van beide, "Profetieën" genoemd, waaruit blijkt dat de schrijvers, wie zij ook geweest mogen zijn door de Geest Gods gedreven werden. Dit hoofdstuk werd geschreven door iemand, die de naam draagt van AGUR BEN JAKE. Van welke stam hij was, of wanneer hij leefde, wordt ons niet meegedeeld, wat hij schreef ingegeven zijnde door de Heilige Geest, is hier geregistreerd. Wij hebben hier:

I. Zijn geloofsbelijdenis vers 1-6.

II. Zijn gebed, vers 7-9.

III. Een waarschuwing tegen onrecht doen aan dienstknechten vers 10.

IV. Vier boze geslachten, vers 11-14.

V. Vier onverzadelijke dingen, vers 15, 16, waarbij gevoegd is een ernstige waarschuwing aan ongehoorzame kinderen, van vers 17.

VI. Vier ondoorgrondelijke dingen, vers 18-20.

VII. Vier ondraaglijke dingen, vers 21-23.

IX. Vier plechtige dingen, vers 29-33.

Spreuken 30:1-6

Sommigen denken dat Agur niet de naam was van deze schrijver, maar zijn hoedanigheid, hij was een verzamelaar, dat is de betekenis van het woord, iemand, die niet zelf de dingen schreef of opstelde, maar de wijze gezegden en opmerkingen van anderen bijeenbracht, en uittreksels maakte van de geschriften van anderen, hetgeen, naar sommigen denken, de reden is, waarom hij zegt, vers 3 *"ik heb zelf geen wijsheid geleerd, maar was een afschrijver, of amanuensis van andere wijze en geleerde mannen."* Wij moeten onze talenten niet begraven, al hebben wij er maar één, maar naar wij gaven ontvangen hebben, haar also bedienen, al is het maar om bijeen te vergaderen wat anderen geschreven hebben. Doch wij veronderstellen dat het veeleer zijn naam was, die toen ongetwijfeld wel bekend was, hoewel hij niet elders in de Schrift wordt genoemd. Ithiël en Uchal worden vermeld, (in de Statenvertaling) hetzij:

1. *Als de namen van zijn leerlingen, die hij onderwees*, of die hem raadpleegden als een orakel, daar zij hoge gedachten koesterden van zijn wijsheid en godsvrucht. Waarschijnlijk schreven zij op wat hij dicteerde, zoals Baruch schreef uit de mond van Jeremia, en is het door hen bewaard gebleven, en zij waren bereid te getuigen dat het zijn woorden waren, want zij werden tot hen gesproken, zij waren twee betuigen ervan. Of

2. Als het onderwerp van zijn rede. Ithiël betekent: God met mij, de persoonlijke toepassing van Immanuël, God met ons. Het Woord noemt Hem God met ons het geloof eigent zich dit toe en noemt Hem: God met mij, die mij liefgehad heeft en zichzelf voor mij overgegeven heeft, en tot wiens gemeenschap ik ben toegelaten." Uchal betekent de Machtige, want het is op een Machtige, dat hulp gelegd is voor ons. Vele goede Schriftverklaarders passen dit daarom toe op de Messias, want van Hem getuigen alle profetieën, en waarom dan ook niet deze? Het is wat Agur sprak betreffende Ithiël, (dat is de naam, waarop de nadruk gelegd wordt) en Uchal, de machtige, of sterke God met ons, Jesaja 9:5, Jesaja 7:14.

Drie dingen heeft de profeet hier op het oog.

I. Zichzelf te vernederen of te verkleinen.

Voor hij belijdenis doet van zijn geloof, doet hij belijdenis van zijn dwaasheid, van de zwakheid en het gebrekkige van het verstand, waardoor het nodig wordt dat wij geleid en geregeerd worden door het geloof. Eer hij spreekt van de Zaligmaker, spreekt hij van zichzelf als behoefte hebbende aan een Zaligmaker, en als zonder Hem niets zijnde, wij moeten uit onszelf uitgaan eer wij ingaan tot Jezus Christus.

1. Hij spreekt van zichzelf als een gerechtigheid nodig hebbende, en als dwaselijk zeer dwaselijk gedaan hebbende. Als hij nadenkt over zichzelf, erkent hij: "Voorwaar, ik ben onvernuftiger dan iemand". Een ieder mens is onvernuftig geworden, Jeremia 10:14. Maar die zijn eigen hart kent, weet zoveel meer kwaad van zichzelf dan van iemand anders, dat hij uitroept: "Voorwaar, ik moet wel denken, dat ik onvernuftiger ben dan iemand, voorzeker, niemand heeft zo'n bedorven, bedrieglijk hart als ik, ik heb gehandeld als iemand, die het verstand niet heeft van Adam als één, die ellendig ontaard is van de kennis en gerechtigheid, waarin de mens in de beginne geschapen was, ja ik heb het gewone mensenverstand niet, want anders zou ik niet gedaan hebben zoals ik gedaan heb." Toen anderen zich wendden tot Agur als wijzer dan de meesten, erkent hij onvernuftiger, dwazer, te zijn dan iemand. Welke hoge gedachten anderen van ons koesteren, ons betaamt het zeer gering over onszelf te denken.

2. Hij spreekt van zichzelf als een openbaring behoevende, om hem in de wegen van de

enigerlei kracht van mijzelf, de diepte ervan kan door mijn paslood niet worden gepeild, ook ken ik de wetenschap niet van de heiligen, van de engelen, of die van onze eerste ouders in de staat van de onschuld, noch van de heilige dingen Gods, Ik kan er geen inzicht in krijgen, noch er mij een oordeel over vormen, meer of verder dan het Gode behaagt, ze mij bekend te maken." De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die van de Geest van God zijn, de natuurlijke vermogens kunnen ze niet vatten of verstaan. Sommigen veronderstellen dat aan Agur gevraagd was, zoals vanouds aan het orakel van Apollo: Wie was de witste mens? Het antwoord is: Die zich bewust is van zijn onwetendheid, inzonderheid omtrent Goddelijke dingen. Al wat ik weet is dat ik niets weet.

II. *Jezus Christus te verhogen en in Hem de Vader*, vers 4. *Wie is ten hemel opgeklommen*, enz.

1. Sommigen verstaan dit van God en van Zijn werken, die beide weergaloos en ondoorgrondelijk zijn. Hij daagt geheel het mensdom uit om een bericht te geven van de hemel boven, van de winden, de wateren, de aarde: "Wie kan zeggen, dat hij opgeklommen is ten hemel om de hemelbollen in ogenschouw te nemen, en toen is neergedaald om er een beschrijving van te geven? Wie kan voorgeven over de winden te hebben geboden, die in zijn vuisten te hebben verzameld, die bestuurd te hebben zoals God ze bestuurt, of de golven van de zee in een kleed te hebben gebonden? Wie heeft alle de einden van de aarde gesteld? Wie kan de sterkte beschrijven van haar fundamenteën, of de uitgestrektheid van haar grenzen? Zeg mij, hoe is de naam van de man, die het kan ondernemen om met God te wedijveren, of die van Zijn geheime raad is, of, indien deze gestorven is, hoe is de naam van hem, aan wie hij dit grote geheim heeft nagelaten?"

2. Anderen verstaan het Christus, van Ithiel en Uchal, de Zoon van God, want het is de naam van de zoon, zowel als die van de Vader, naar welke hier gevraagd wordt, en met wie zich te vergelijken iedereen wordt getart. Wij moeten thans Christus verhogen als één die geopenbaard is, toen hebben zij Hem verheerlijkt als één, die verborgen is, als één, van wie zij iets gehoord hadden, maar van wie zij slechts een duister en gebrekkig denkbeeld hadden. Wij hebben met onze oren Zijn gerucht gehoord, maar kunnen Hem niet beschrijven, Job 28:22, voorzeker, het is God, die de wind in Zijn vuist verzameld heeft, en de wateren in een kleed heeft gebonden, maar hoe is Zijn naam? Die is: Ik ben die Ik ben, Exodus 3:14, een naam, die aanbeden moet worden. Hoe is de naam van Zijn Zoon, door wie Hij al deze dingen doet?

De Oud-Testamentische heiligen verwachtten de Messias als de Zoon des Gezegenen, en hier wordt van Hem gesproken als van een persoon, onderscheiden van de Vader, maar Zijn naam is nog verborgen. De grote Verlosser kan in de heerlijkheid van Zijn voorzienigheid en genade noch geëvenaard noch ten volle ontdekt worden.

A. De heerlijkheid van het rijk van Zijn genade is ondoorgrondelijk en ongeëvenaard, want wie buiten Hem is ten hemel opgeklommen en daarvan nedergedaald? Wie buiten Hem is volkomen bekend met beide werelden, en heeft zelf met beide een vrije gemeenschap, en is derhalve geschikt om een gemeenschap tussen ze te vestigen als Middelaar, zoals Jakobs ladder? Hij was in de hemel in de schoot van de Vader, Johannes 1:1, 18, vandaar is Hij nedergedaald om onze natuur aan te nemen, en nooit was er zo'n verwaardiging, zo'n nederbuigende goedheid! In die natuur is Hij wederom opgeklommen, Efëze 4:9, om de beloofde heerlijkheid van Zijn verhoogde staat te ontvangen, wie buiten Hem heeft dit gedaan? Romeinen 10:6.

B. Even ondoorgrondelijk en weergaloos is de heerlijkheid van het rijk van Zijn voorzienigheid. Hij, die hemel en aarde met elkaar verzoent was de Schepper van beide, en Hij

lucht, water en aarde.

a. De bewegingen van de lucht worden door Hem bestuurd. Satan geeft voor de overste te zijn van de macht van de lucht, maar zelfs daar heeft Christus alle macht. Hij bestrafte de winden, en zij gehoorzaamden Hem.

b. De perken van het water zijn door Hem gesteld, Hij bindt de wateren als in een kleed, tot hiertoe zullen zij komen en niet verder, Job 38:11.

c. De fundamenten van de aarde zijn door Hem bevestigd, Hij heeft haar in de beginne gegrond, nog onderhoudt Hij haar. Indien Christus niet tussenbeiden ware getreden, de fundamenten van de aarde zouden weggezonden zijn onder de last van de vloek over het aardrijk om de zonde van de mens. Wie en wat is de machtige, die dit alles doet? Wij kunnen tot de volmaaktheid toe God niet vinden, noch de Zoon van God. O diepte van deze kennis! III. *Ons te verzekeren van de waarheid van het Woord Gods*, en het ons aan te bevelen, vers 5, 6. Agurs leerlingen verwachten door hem onderwezen te worden in de dingen Gods.

"Helaas," zegt hij, "ik kan het niet op mij nemen u te onderwijzen, gaat tot het Woord van God, ziet wat Hij daarin van zichzelf geopenbaard heeft, van zichzelf, van Zijn bedoeling en van Zijn wil, gij behoeft niets meer te weten dan hetgeen dit u leren zal, en daarop kunt gij betrouwen, daar het vast en genoegzaam is. Alle rede Gods is doorlouterd, er is niet het minste bijmengsel in van leugen en bederf." De woorden van de mensen moeten gehoord en gelezen worden met achterdocht, maar er is niet de minste grond om enig gebrek te vermoeden in het Woord van God, het is als zilver, gezuiverd zeven maal, Psalm 12:7 zonder het minste schuim of alliage, Uw woord is zeer gelouterd, Psalm 119-140.

1. Het is vast, en daarom moeten wij erop vertrouwen en er onze ziel op wagen. God in Zijn woord, God in Zijn belofte, is een schild een gewisse bescherming, voor allen, die zich onder Zijn bescherming stellen en hun vertrouwen in Hem stellen. Het Woord van God, toepast door het geloof, zal ons temidden van de grootste gevaren gerust maken, Psalm 46:2, 3.

2. Het is genoegzaam, en daarom moeten wij er niets aan toevoegen, vers 6. *Doe niet tot Zijn woorden, omdat zij doorlouterd en volmaakt zijn.* Hiermede wordt verboden om iets, wat het ook zij, op te werpen, niet alleen in tegenspraak met het Woord van God, maar ook in gelijkstelling er aan, al is het ook onder het schoonschijnende voorwendsel van het te verklaren, als die verklaring aanspraak maakt op gelijk gezag er mede, dan is dit een toevoegen aan Zijn woorden, dat ze niet alleen smaadt als ongenoegzaam, maar de deur opent voor allerlei dwaling en verminking van het woord, want als die een ongerijmdheid wordt toegegeven, dat het woord van een mens, of van een gezelschap van mensen, met hetzelfde geloof en dezelfde eerbied aangenomen moet worden als het Woord van God, dan zullen duizend andere volgen. Wij moeten tevreden zijn met hetgeen God geschikt geoordeeld heeft ons van Zijn wil en bedoeling bekend te maken, en niet begeren wijs te zijn boven hetgeen geschreven is, want, a. God zal er toornig over zijn als over een grievende belediging, Hij zal u bestraffen, zal met u afrekenen als met een verrader van Zijn kroon en waardigheid, en u onder het zware oordeel brengen van hen, die aan Zijn Woord toedoen, of er van afdoen, Deuteronomium 4:2, 12:32. Wij zullen in eindeloze vergissingen komen, "gij zult leugenachtig bevonden worden, een bederver van het woord van de waarheid, een verspreider van ketterijen, en schuldig zijn aan de ergste vervalsing, daar gij het grootzegel des hemels namaakt, een goddelijke zending en ingeving voorwendt, terwijl het alles bedrog is. De mensen kunnen op die wijze bedrogen worden, maar God laat zich niet bespotten.

Spreuken 30:7-9

Na Agurs belijdenis van zonde en van zijn geloof, volgt nu zijn gebed, waarin wij kunnen

I. De inleiding tot zijn gebed: *twee dingen heb ik van U begeerd*, o God, dat is: heb ik van U verzocht. Eer wij ons tot bidden begeven, is het goed om te bedenken wat we nodig hebben, wat het is, waar wij God om vragen. Wat eist onze toestand? Wat is het, dat ons hart begeert? Wat willen wij, dat God voor ons doen zal? Opdat wij niet behoeven te zoeken naar ons verzoek en onze bede, als wij ze moeten voordragen. Hij bidt: onthoud ze me niet eer ik sterf. Als wij bidden behoren wij aan sterven te denken, en dienovereenkomstig te bidden: "Heer, schenk mij vergiffenis en genade, eer ik sterf, eer ik van hier ga en niet meer ben, want indien ik niet vernieuwd en geheiligd word eer ik sterf dan zal het daarna niet meer geschieden, als ik niet overmag in het gebed eer ik sterf, dan zal geen gebed daarna overmogen, neen, geen *Heer! Heer!* Er is niets van deze wijsheid of werking in het graf. Onthoud mij Uw genade niet, want als Gij dat doet, dan sterf ik, indien Gij U van mij stil houdt, dan ben ik als die in de kuil nederdalen, Psalm 28:1. Onthoud het mij niet eer ik sterf, laat mij, zo lang als ik in het land van de levenden ben, onder de leiding blijven van Uw genade en goede voorzienigheid." II. Het gebed zelf, de twee dingen, die hij begeerde: genoegzame genade en het brood zijns bescheiden deels.

1. Genoegzame genade voor zijn ziel: *"doe ijdelheid en leugentaal ver van mij*, verlos mij van zonde, van alle verdorven beginselen, praktijken en neigingen, van dwaling en vergissing, die op de bodem zijn van iedere zonde, van de liefde tot de wereld en de dingen van de wereld, die allen *ijdelheid zijn en een leugen.*" Sommigen verstaan het als een gebed om vergeving van zonde, want als God de zonde vergeeft, dan neemt Hij haar weg. Of liever: het is een gebed van dezelfde strekking als: "Leid ons niet in verzoeking." Niets is schadelijker voor ons dan zonde, en daarom is er niets, waartegen wij ernstiger moeten bidden, dan dat wij geen kwaad zullen doen.

2. Geschikt voedsel voor zijn lichaam. Gebeden hebbende om de werking van de goddelijke genade, bidt hij nu om de gunst van de goddelijke voorzienigheid, maar een gunst, die ook zijn ziel ten goede komt, doch haar niet tot nadeel strekt.

A. Hij bidt dat hij als wijze gave van God een genoegzaam deel moge ontvangen van het goede van dit leven. *"Voed mij met het brood mijns bescheiden deels*, het brood, dat Gij voor mij goedvindt." Ten opzichte van alle gaven van de goddelijke voorzienigheid moeten wij het aan de goddelijke wijsheid overlaten welk deel ervan we zullen ontvangen. Of, "het brood, dat geschikt voor mij is als een man, het hoofd van een gezin, overeenkomt met mijn rang en stand in de wereld " Want, naar de mens is, zo is ook zijn behoefte en zijn bescheiden deel. Onze Heiland schijnt hier het oog op te hebben, als Hij ons leert bidden: "Geef ons heden ons dagelijks brood, " zoals dit woord hier schijnt te verwijzen naar Jakobs gelofte, waarbij hij naar niets meer verlangde dan naar "brood om te eten en kleren om aan te trekken." Het brood onzes bescheiden deels, daar moeten wij tevreden mee wezen, al hebben wij geen lekkernijen geen keur van uitgezochte spijzen, geen overtoolligheden, hetgeen nodig is, al hebben wij dan ook geen weelde, geen versierselen, daar kunnen wij in het geloof om bidden en op God voor vertrouwen.

B. Hij bidt om bewaard te blijven voor iedere levenstoestand, die een verzoeking voor hem zou zijn.

a. Hij bidt tegen de uitersten van overvloed en van gebrek, armoede of rijkdom geef mij niet. Hiermede wil hij God niets voorschrijven, Hem niet leren in welke staat en toestand Hij hem moet plaatsen ook bidt hij niet in volstreckte zin tegen armoede en rijkdom, alsof deze op zichzelf iets kwaads waren, want door Gods genade kunnen beide geheiligd worden en een

Ten eerste wil hij de waardering uitdrukken van wijze en godvruchtige mensen voor een middelmatige levenstoestand, en begeert hij, met onderworpenheid aan de wil van God, dat dit zijn toestand zal wezen, noch grote eer, noch grote minachting. Wij moeten leren ons in beide toestanden te schikken, zoals Paulus, Filipp. 4:12, maar wensen om liever tussen die beide in te wezen.

Ten tweede. Hiermede geeft hij een heilige vrees voor zichzelf te kennen, namelijk dat hij het hoofd niet zou kunnen bieden aan de verzoeking, hetzij van een staat van armoede en gebrek of van een staat van grote voorspoed en welvaart. Anderen kunnen in de een en in de anderen toestand vasthouden aan hun oprechtheid, maar hij is bevreesd voor beide, en daarom leert de genade hem te bidden tegen rijkdom, zoals de natuur hem leert bidden tegen armoede, maar de wil van de Heer geschiede.

b. Hij geeft een Godvruchtige reden op voor zijn gebed, vers 9. Hij zegt niet: " *Opdat ik niet als ik rijk ben*, overstelpt word van zorgen, en benijd word door mijn naburen, of verslonden word door een heerleger van dienstboden, " of, " *opdat ik niet arm zij*, en vertreden word, en gedwongen om hard te werken, en een hard leven te leiden, " maar, *opdat ik rijk zijnde niet zondige, of arm zijnde niet zondige.*" Zonde is hetgeen waarvoor een godvruchtige bevreesd is in iedere toestand, Nehemia 6:13, "opdat ik zou vrezen en alzo doen en zondigen.

Ten eerste. Hij vreest de verzoeking van een staat van voorspoed, en daarom bidt hij die af, opdat ik zat zijnde, U dan niet verloochene (zoals Jeshurun vet werd en achteruitsloeg, en God liet varen, die hem gemaakt had, Deuteronomium 32:15) en zegt, zoals Farao in zijn hoogmoed: "Wie is de Heer, wiens stem ik gehoorzamen zou?" Voorspoed maakt de mensen hoogmoedig maakt dat zij God vergeten alsof zij Hem niet nodig hadden, en dus onder geen verplichting jegens hem stonden. "Wat kan de Almachtige voor hen doen?" Job 22, 17. En daarom willen zij ook niets doen voor Hem. Zelfs godvruchtige mensen zijn bang voor de ergste zonden, zo bedrieglijk denken zij dat hun hart is, en zij weten dat het grootste gewin van de wereld niet opweegt tegen de geringste schuld.

Ten tweede. Hij vreest de verzoeken van een staat van armoede, en om die reden, en geen andere, bidt hij hem af, "of dat ik verarmd zijnde, dan niet stele." Armoede is een sterke verzoeking tot oneerlijkheid, waardoor velen overwonnen worden, die allicht denken dat hun armoede een verontschuldiging is voor hun stelen, maar voor Gods rechterstoel zal die verontschuldiging niet worden aangenomen, evenmin als het voor de rechtbank van de mensen zal baten om te zeggen: "ik stal omdat ik arm was." Maar toch als *iemand steelt om zijn ziel te vullen*, dewijl hij honger heeft, dan is het *een geval om medelijden te hebben*, Hoofdstuk 6:30 en waartoe zij zelfs, die wel enige beginselen van eerlijkheid hebben, komen kunnen.

Merk echter op waarom Agur dit vreest: niet omdat hij er zich door in gevaar brengt, "opdat ik niet stele en er voor in de gevangenis kom, er voor gehangen word of er als slaaf om verkocht word, zoals met de dieven geschiedde onder de Joden, als zij te arm waren om het gestotene te vergoeden, maar opdat ik er God niet door onteer: *opdat ik niet stele en de naam van mijn God ijdel gebruik*, oneer aandoe aan mijn belijdenis van de godsdienst door praktijken, die er mee in strijd zijn." Of, "opdat ik niet stele, en als ik ervan beschuldigd word een valse eed doe." Hij vreest de ene zonde, omdat zij een andere na zich sleept want de weg van de zonde loopt bergafwaarts.

Merk op: hij noemt God *zijn* God, en hij is bevreesd om iets te doen, dat Hem beledigt vanwege de betrekking waarin hij tot Hem staat.

Spreuken 30:10-14

1. Hier is een waarschuwing om andere dienstboden geen onrecht te doen, evenmin als aan onze eigene, en geen kwaad te stichten tussen hen en hun meesters, want dat is een slecht

a. Dat het een onrecht is aan de dienstknecht, wiens toestand van armoede hem tot een voorwerp maakt van medelijden, en dus is het wreed om aan de beproefde nog beproeving toe te voegen. Schaad een dienstknecht niet met uw tong, zegt de kanttekening, want het toont een lage gemoedsaard om iemand in het verborgen te slaan met de gesel van de tong, inzonderheid een dienstknecht, die niet tegen ons opgewassen is, en die wij veeleer moesten beschermen als zijn meester te streng met hem is, dan die nog meer tegen hem op te zetten.

b. Dat het misschien uzelf schaden kan. Als een dienstknecht aldus geprikkeld wordt, tot toorn wordt verwekt, zal hij u misschien vloeken, u beschuldigen en u in moeilijkheid brengen, u een slecht woord toevoegen, uw goede naam schenden. Of hij kan zich tegen u op God beroepen, en Zijn toorn over u inroepen, die de beschermer is van de verdrukte onschuld.

2. Een bericht bij gelegenheid van deze waarschuwing van enige goddeloze geslachten van mensen, die terecht een gruwel zijn voor allen, die deugdzzaam en vroom zijn.

A. Dezulken, die beledigend zijn voor hun ouders, hun scheldwoorden geven, hun kwaad toewensen en hen werkelijk benadelen. Er is een geslacht van de zodanigen, jongelieden van zo'n slecht karakter vergezellen zich meestal met elkaar, en hitsen elkaar op tegen hun ouders, het is een addereengebroedsel, zij vloeken of hun natuurlijke ouders, of hun magistraten, of hun leraren, omdat zij het juk niet willen dragen. En diegenen zijn na aan hen verwant, die, hoewel nog niet tot die laagheid gekomen om hun ouders te vloeken, hen echter niet zegenen, hun geen goed woord kunnen geven, niet voor hen willen bidden.

B Dezulken, die verwaand zijn, en onder een vertoon van heiligheid zeer veel heersende goddeloosheid verbergen voor anderen, en misschien ook voor zichzelf, vers 12. Zij zijn *rein in hun eigen ogen*, alsof zij in alle opzichten waren wat zij behoorden te zijn. Zij koesteren een zeer goede mening van zichzelf, van hun aard en karakter, zij zijn niet alleen rechtvaardig, maar *rijk en verrijkt*, Openbaring 3:17 terwijl zij toch niet gewassen zijn van hun drek, de vuilheid van hun hart, dat zij voorgeven hun beste deel te zien. Het kan wezen dat ze met bezemen gekeerd en versierd zijn, maar zij zijn niet gewassen, niet geheiligd, zoals de Farizeen, die van binnen vol van onreinheid waren, Mattheüs 23:25, 26.

C. Dezulken, die hoogmoedig en minachtend zijn voor allen, die hen omringen, vers 13. Hij spreekt van hen met verbazing over hun ondraaglijke hoogmoed en onbeschaamdheid o, hoe hoog zijn hun ogen! Met welk een minachting zien zij neer op hun naasten, alsof deze niet waardig waren om bij de honden van hun kudde gesteld te worden. Op welk een afstand verwachten zij dat iedereen zich van hen houden zal, en als zij op zichzelf zien, hoe trots en snoevend treden zij daarhenen als de pauw, zich inbeeldende dat zij zich groot en doorluchtig maken, terwijl zij in werkelijkheid zich bespottelijk maken. Er is een geslacht van de zodanigen, op hetwelk Hij, die de hoogmoedigen wederstaat, verachting zal uitstorten.

D. Dezulken, die wreed zijn voor de armen en voor allen die in hun macht zijn, vers 14. *Hun tanden zijn van ijzer en staal, zwaarden en messen*, werktuigen van wreedheid, waarmee zij met het grootste genoegen de ellendigen en nooddruftiger verteren, even gulzig als hongerige lieden hun spijsen snijden en opeten. God heeft het zo beschikt en verordineerd, dat *de armen altijd met ons zijn*, dat zij *nimmer zullen ophouden uit het midden des lands* maar er zijn van de zodanigen, die, omdat zij het haten hun te hulp te komen, hen van de aarde zouden willen verdelgen, inzonderheid Gods armen. Sommigen verstaan het van hen, die anderen wonden en in het verderf storten door lasteren valse beschuldigingen, en een ongunstig oordeel over hun eeuwige staat, hun tong, en ook hun tanden (die ook spraakorganen zijn) zijn als zwaarden en messen, Psalm 57:5.

Spreuken 30:15-17

Hij had tevoren, gesproken van hen, die de armen verteren, vers 14, en van hen had hij het laatst gesproken, als van de slechtste van de vier geslachten, die daar vermeld worden, nu spreekt hij hier van hun onverzadelijkheid in dit te doen. De gemoedsgesteldheid, die hen er toe drijft, bestaat uit wreedheid en hebzucht deze zijn *twee dochters* van de *bloedzuiger*, het echte kroost ervan, die nog altijd roepen: "*Geef, geef, geef meer bloed, geef meer geld*", want de bloedgierigen zijn nog bloeddorstig, dronken zijnde van bloed, voegen zij dorst toe aan hun dronkenschap, en zullen haar nog zoeken. Ook zij, die het geld liefhebben zullen nooit van geld verzadigd zijn. En terwijl zij aldus uit deze twee beginselen de armen verteren, zijn zij zelf voortdurend in onrust, zoals Davids vijanden, Psalm 59:15, 16.

1. Ter nadere verklaring hiervan specificeert hij vier andere dingen, die onverzadelijk zijn, bij welke deze verteederders of verslinders vergeleken worden, en die niet zeggen: *Het is genoeg*, of, *Het is rijkdom*. Zij, die altijd begeren, zijn nooit rijk. Deze vier dingen nu, die altijd om meer roepen, zijn:

a. Het graf, waarin menigten vallen, en waarin altijd nog meer vallen, en het verzwelgt hen allen, en geeft er geen van terug. *De hel en het verderf worden niet verzadigd*, Hoofdstuk 27:20. Als het onze beurt wordt, zullen wij het graf gereed voor ons vinden, Job 17:1.

b. *De gesloten baarmoeder*, die ongeduldig is onder haar beproeving van onvruchtbaar te zijn, en evenals Rachel roept zij: *Geef mij kinderen*.

c. *De aarde, die van water niet verzadigd wordt* in tijd van droogte inzonderheid in warme landen die de regen nog indringt, die in grote overvloed op haar valt, maar binnen korte tijd vraagt zij om meer.

d. *Het vuur* dat als het zeer veel brandstof verteerd heeft, nog altijd de ontvlambare stoffen blijft verslinden, die erin geworpen worden. Even onverzadelijk zijn de verdorven begeerten van de zondaren, en zo weinig voldoening smaken zij in de vervulling ervan.

2. Hij voegt er een ontzettende bedreiging bij voor de ongehoorzame kinderen, vers 17, ter waarschuwing aan het eerste van deze vier boze geslachten, het geslacht, dat zijn ouders vloekt, vers 11, en hier toont hij aan:

A. Wie tot dit geslacht behoren, niet alleen zij, die hun ouders vloeken in drift en hartstocht, maar:

a. Zij, die hen bespotten, al is het dan ook maar met een minachtend oog, met verachting op hen neerziende vanwege hun lichaamsgebreken, of hen zuur en wrevelig aanziende als zij hen onderwijzen, of hun iets gebieden, ongeduldig zijnde onder hun bestraffing, en toornig op hen. God neemt kennis van de wijze waarop kinderen op hun ouders zien, en zal met hen afrekenen voor de glurende blik en het boze oog, zowel als voor de boze taal die tot hen gesproken wordt.

b. Die het verachten hen te gehoorzamen, die het beneden zich achten om onderdanig te zijn aan hun ouders, inzonderheid aan de moeder, het verachten, om door haar bestuurd en in bedwang te worden gehouden, en zo moet zij, die hen met smart gebaard heeft, met nog grotere smart hun reden verdragen.

B. Wat hun oordeel zal wezen. Zij, die hun ouders onteren, zullen als gedenktekenen gesteld worden van Gods wraak, zij zullen als het ware in ketenen worden opgehangen, opdat de roofvogels hun de ogen zullen uitpikken, die ogen, waarmee zij hun goede ouders zo minachtend hebben aangezien. De dode lichamen van boosdoeners mochten niet de hele nacht blijven hangen maar reeds voor het invallen van de nacht zullen de raven hun de ogen uitgepikt hebben. Als de mensen de ongehoorzame kinderen niet straffen, zal God het doen, hun de grootste smaadheid aandoen, die zich hoogmoedig gedragen jegens hun ouders. Velen, die tot

gebracht heeft, begon met het verachten van het gezag hunner ouders.

Spreuken 30:18-23

Hier wordt gesproken van vier ondoorgrondelijke dingen, die *te wonderlijk* zijn om ten volle gekend te worden.

I. De eerste drie zijn natuurlijke dingen en worden slechts bedoeld als vergelijkingen ter opheldering van het laatste. Wij kunnen het spoor niet nagaan:

- a. *Van een arend in de lucht*, waarheen hij gevlogen is kan niet ontdekt worden hetzij door voetstappen, of door de reuk, zoals men op de grond de weg van een dier kan ontdekken, evenmin kunnen wij de snelheid bepalen van zijn vlucht, hoe spoedig hij buiten ons gezicht is.
- b. *Een slang op een rotssteen*. De weg van een slang in het zand kunnen wij vinden door het spoor dat hij nalaat, maar niet van een slang op een harde rotssteen, ook kunnen wij niet beschrijven hoe een slang zonder voeten in weinig tijd naar de top van een rots kan kruipen.
- c. Een schip in de golven van de zee. "De leviathan verlicht wel het pad achter hem, men zou de afgrond voor grijsheid houden", Job 41:23, maar een schip laat geen spoor achter zich, en soms wordt het zo heen en weer geslingerd op de golven, dat men er zich over verbaast hoe het nog behouden kan blijven en ter plaatse van zijn bestemming aan kan komen. Het rijk van de natuur is vol van wonderen, van wonderbare dingen, die God doet, die men niet doorzoeken kan.

2. Het vierde is een verborgenheid van ongerechtigheid, onbegrijpelijker en onverklaarbaarder dan die allen, deze bedrieglijkheid behoort tot de diepten van Satan, deze arglistigheid van het hart, die niemand kan kennen, Jeremia 17:9. Het is tweeledig.

A. De gevloekte kunsten, waarmee een minne overspeler een maagd verleidt, haar overhaalt om aan zijn goddeloze en afschuwelijke lusten te voldoen. Daarover heeft een loszinnig dichter voor lang een geheel boek geschreven: "De acte amandi van de kunst van de liefde." Door welk voorwenden en betuigen van liefde en al haar machtige bekoringen, beloften van huwelijk, verzekeringen van geheimhouding en beloning, is me nige onvoorzichtige maagd er niet toe gekomen om haar deugd en eer, haar vrede en haar ziel te verkopen aan een minne verrader, want zodanig zijn alle zondige lusten in het rijk van de liefde. Hoe behendiger de verzoeking wordt ingekleed, hoe waakzamer en vastberadener ieder rein hart er tegen moet wezen.

B. De gevloekte kunsten, die een minne overspeelster aanwendt om haar slechtheid te verbergen, inzonderheid voor haar echtgenoot, van wie zij verraderlijk afwijkt.

a. Zo geheim zijn haar intriges met haar ontuchtige metgezellen, en zo listiglijk bedekt, dat het even onmogelijk is haar te ontdekken *als een arend in de lucht na te speuren*. Naar de gelijkheid van de overtreding van Adam eet zij van de verboden vrucht, en dan wist zij haar mond af opdat het niet gezien zal worden, en met een vermetel, onbeschaamd aangezicht zegt zij: ik heb geen ongerechtigheid gedaan voor de wereld ontkent zij het feit, en is bereid te zweren dat zij nooit de misdaad begaan heeft, waarvan zij verdacht wordt, en even kuis en zedig is als welke andere vrouw ook. Het zijn werken van de duisternis, die zeer zorgvuldig bedekt en verborgen gehouden worden.

b. Voor haar eigen geweten (indien zij er nog een heeft) ontkent zij de schuld, en wil niet erkennen dat deze grote ongerechtigheid een ongerechtigheid is, het is niets anders dan een onschuldige vermaak. Zie Hoséa 12:8, 9. Zo is het dat zeer velen hun ziel ten verderve brengen door kwaad goed te noemen, en hun overtuiging tot zwijgen te brengen door een rechtvaardiging van zichzelf.

personen, die zeer lastig zijn voor de plaats van hun inwoning en de betrekkingen, de omgeving, waarin zij geplaatst zijn- de aarde ontroert zich over hen, en zucht onder hen als onder een last, die zij niet dragen kan, en zij zijn allen tamelijk gelijk aan elkaar.

1. Een knecht, als hij bevorderd, met macht wordt bekleed, die van alle anderen het onbeschaamdst en heerszuchtigst is, getuige Tobia de Ammonietische knecht, Nehemia 2:10.
2. Een dwaas, een dom, ruw, onstuimig men, zal, als hij rijk is geworden en zich aan de genoegens van de tafel tegoed doet, het gehele gezelschap beroeren door zijn buitensporige praat en de beledigingen, die hij aandoet aan hen, die hem omringen.
3. Een kwaadwillige, dwarse vrouw als zij een man krijgt, een vrouw, die zich door haar hoogmoed en haar zuur humeur hatelijk gemaakt heeft, zodat men gedacht zou hebben dat nooit iemand liefde voor haar zou kunnen opvatten, en toch eindelijk trouwt, maar dan maakt die eerbare staat haar nog meer ondraaglijk minachtend en boosaardig dan ooit. Het is te betreuren dat hetgeen een gemoed moest verzachten, juist de tegenovergestelde uitwerking heeft. Als een godvruchtige vrouw gehuwd is, zal zij nog vriendelijker zijn.
4. Een oude dienstmaagd, die haar meesteres door vleien en flikflooiën er toe brengt om haar haar bezitting na te laten, of haar zo dierbaar wordt alsof zij haar erfgename was. Zo iemand zal ook ondraaglijk trots en boosaardig zijn, zal hetgeen haar meesteres haar geeft nog veel te weinig vinden, en zich verongelijkt achten indien er nog iets is, dat haar niet wordt nagelaten. Laat hen dus, die door Gods voorzienigheid van een gering begin tot eer en aanzien verhoogd zijn, zorgvuldig waken tegen deze zonde, die hen zeer lichtelijk omringt, hoogmoed, die in hen het meest ondraaglijk en het minst te verontschuldigen is, en laat hen verootmoedigd zijn bij de gedachte aan de rotssteen, waar zij uit gehouwen zijn.

Spreuken 30:24-28

Agur had vier dingen genoemd, die groot schijnen, maar in werkelijkheid verachtelijk zijn, hier noemt hij vier dingen, die klein zijn en toch zeer bewonderenswaardig zijn, groot in miniatuur, waarin hij, zoals bisschop Patrick opmerkt, ons verscheidene goede lessen leert, zoals:

1. Geen lichaamsgrootte te bewonderen, noch schoonheid, noch kracht, de mensen daar niet naar te schatten, er niet te beter om van hen te denken, maar de mensen te beoordelen naar hun wijsheid en hun gedrag, hun vlijt en het behartigen hunner zaken, want dat zijn hoedanigheden, die achting verdienen.
2. De wijsheid en macht te bewonderen van de Schepper in de kleinste en geringste dieren in een mier zo goed als in een olifant.
3. Onszelf te laken, die niet zo goed handelen voor onze eigen belangen als de geringste schepselen handelen voor de hunne.
4. Het zwakke van deze wereld niet te verachten er zijn van dezulken, die klein zijn op de aarde arm in de wereld, van weinig belang geacht worden, maar toch zeer wijs zijn, wijs voor hun ziel en voor een andere wereld, en deze zijn wijs, met wijsheid wel voorzien, wijsgemaakt boven hun naburen, door het bijzondere instinct van de natuur, allen, die wijs zijn tot zaligheid zijn door de genade van God wijs gemaakt. Die welke hij specificceert, zijn:
 - a. De mieren, kleine, zeer zwakke diertjes, en toch zijn zij zeer vlijtig in het vergaderen van

dit is zo sterk een blijk van wijsheid, dat wij van haar kunnen leren om wijs te zijn voor de toekomst, Hoofdstuk 6:6. Als de verslindende leeuwen *armoede lijden en hongeren*, hebben de vlijtige mieren overvloed en kennen geen gebrek.

b. De konijnen, of, naar sommigen het liever verstaan, de Arabische muizen, veldmuizen, zwakke, zeer vreesachtige schepselen, die echter zoveel wijsheid hebben dat zij hun huis op de rotssteen bouwen, waar zij goed beschut zijn, hun zwakheid maakt dat zij hun toevlucht nemen in deze natuurlijke sterkten. Het besef van onze nooddrift en zwakheid moet ons uitdrijven tot Hem, die een rotssteen is, hoger dan wij zijn, om bescherming en steun te vinden, laat ons daar onze woonstede maken.

c. De sprinkhanen, ook deze zijn klein en zij hebben geen koning, zoals de bijen, maar gaan allen uit, zich verdelende in groepen of troepen. Zij worden het grote leger van God genoemd, Joel 2:25, want als het Hem behaagt, monstert en rangschikt Hij ze, en gebruikt ze om oorlog te voeren zoals Hij er strijd door gevoerd heeft met Egypte. Allen bijeenvergaderd gaan zij uit, zo is de lezing van de kanttekening. Het besef van zwakheid moet ons dringen om ons aan elkaar te houden, ten einde elkanders handen te sterken.

d. De spin, een insect, maar een even groot voorbeeld van vlijt in onze huizen, als de mieren het zijn in het veld. Spinnen zijn zeer vernuftig in het weven van haar webben, met een fijnheid en nauwkeurigheid, die door geen kunst geëvenaard kan worden. Zij grijpen met haar handen en spinnen een fijne draad uit haar eigen ingewanden met zeer grote kunstvaardigheid, en zij bevinden zich niet slechts in de hutten van de armen, maar in de paleizen van de koningen, in weerwil van al de zorg, die genomen wordt om ze uit te roeien. Gods voorzienigheid houdt die soort van schepselen op wondervolle wijze in stand, voor welke de mensen niet slechts niet zorgen, maar tegen welke de hand van ieder mens is om ze te verdelgen. Zij, die acht willen geven op hun werk, en het grijpen met hun handen, zullen in de paleizen van de koningen zijn, vroeg of laat zullen zij bevorderd worden, en er mee voortgaan niettegenstaande de moeilijkheden en ontmoedigingen, die zij ondervinden. Als het ene goed gesponnen web weggevaagd wordt, maakt zij slechts plaats voor een andere.

Spreuken 30:29-33

Hier is:

1. Een opsomming van vier dingen, die majestueus en statig zijn in hun gang, en een groot aanzien hebben.

a. Een leeuw, de koning van de dieren, omdat hij het sterkst is onder de dieren. Onder de dieren is het kracht, die de voorrang geeft, maar het is te betreuren dat het ook zo is onder de mensen, wier wijsheid hun eer is niet hun sterkte en kracht. De leeuw zal niet ontteren, zijn tred niet veranderen uit vrees voor enigerlei vervolger, daar hij wel weet dat hij allen te sterk is. Hierin zijn de rechtvaardigen stoutmoedig als leeuwen, dat zij niet omkeren van hun plicht uit vrees voor moeilijkheden, die zij er bij ontmoeten.

b. De windhond, die gegord is in de lenden en geschikt is voor de snelle loop, Of een paard dat niet onvermeld moet blijven onder de schepselen, die een goede gang maken, want die heeft het, inzonderheid als het fraai opgetuigd is.

c. Een bok, die een fraaie gang heeft als hij vooraan gaat en de kudde leidt. Het is de schoonheid van levenshouding van een Christen als hij voorgaat in goede werken, en anderen op de goede weg leidt.

d. Een koning, die men, als hij verschijnt in zijn majesteit aanziet met eerbied en ontzag en dan komen allen overeen dat hij niet tegen te staan is, niemand kan zich met hem vergelijken, niemand kan met hem twisten, wie het doet het is op zijn gevaar. En indien een aards vorst niet te weerstaan is, wee dan hem, die twist met zijn Maker.

De bedoeling is dat wij in alle deugdzaame handelingen van de leeuw moeten leren

van onze plicht ontmoeten, van de windhond kunnen wij vlugheid en spoed leren, van de bok de zorg voor ons gezin en voor hen, die onder onze hoede geplaatst zijn, en van een koning, om onze kinderen in onderdanigheid te houden met alle stelligheid, en van hen allen om een goede gang te maken, de treden van onze wandel vast te maken, zodat wij niet alleen veilig maar sierlijk zijn in ons gaan.

2. Een vermaning om ten allen tijde in ons humeur te blijven, en als wij geprikkeld en getergd worden op onze hoede te zijn om niet te ver te gaan in onze toorn, inzonderheid als wij met een koning te doen hebben, die niet tegen te staan is, als het een heerser is, of iemand die ver boven ons staat, die beledigd is, de regel blijft altijd dezelfde.

A. Wij moeten ons beteugelen en onze hartstocht bedwingen, en ons schamen als wij terecht van een fout beschuldigd worden, en niet volhouden dat wij onschuldig zijn. Zo wij dwaas gehandeld hebben met ons te verheffen, hetzij in trotse eigenwaan of in gemelijke weerstand tegen hen, die boven ons geplaatst zijn, als wij de wet van onze plaats en onze stand hebben overtreden, dan hebben wij daarin dwaas gehandeld. Zij, die zich groot maken boven anderen of tegen anderen, die hoogmoedig en beledigend zijn, brengen slechts schande over zichzelf en verraden hun eigen zwakheid, ja indien wij slechts kwaad gedacht hebben, als wij ons bewust zijn een boos voornemen in ons hart gekoesterd te hebben, of dat het ons ingeblazen werd, dan moeten wij onze hand op onze mond leggen.

a. wij moeten ons verootmoedigen voor het verkeerde, dat wij gedaan hebben in het stof liggen voor Gods aangezicht, in droefheid er over, zoals Job gedaan heeft, toen hij berouw had over hetgeen hij dwaas gezegd heeft, Job 39:37, ik leg mijn hand op mijn mond, en zoals de melaatsen, die hun bovenste lip bedekten. Als wij dwaas gehandeld hebben, dan moeten wij daar voor de mensen niet bij blijven, maar door stilzwijgen onze schuld bekennen, dat het beste middel zal wezen om hen, die wij beledigd hebben, te bevredigen.

b. Wij moeten de boze gedachte, die wij opgevat hebben, onderdrukken, zodat zij zich niet uit in boze woorden. Geef aan de boze gedachte geen imprimatur, een verlof om te verschijnen, vergun haar niet om openbaar gemaakt te worden, maar leg uw hand op uw mond, gebruik een heilig geweld op uzelf, als het moet, en leg uzelf het zwijgen op, zoals Christus de boze geesten niet toestond te spreken. Het is slecht om kwaad te denken, veel erger is het om het te spreken, want hierin ligt een toestemming met de boze gedachte opgesloten, en de wil om er anderen mee te besmetten.

B. Wij moeten de hartstochten van anderen niet prikkelen. Sommigen zijn zo tergend in hun woorden en in hun doen, dat zij toorn voortbrengen, zij maken hen, die hen omringen, toornig of zij willen of niet, maken hen driftig, die niet alleen niet tot drift of toorn geneigd zijn, maar er tegen zijn. Dit dwingen tot toorn brengt twist teweeg, en waar deze is, daar is verwarring en alle boze handel. Gelijk het heftige schudden van de room al het goed uit de melk tevoorschijn brengt, en een harde klap op de neus er bloed uit zal doen komen, zo zal het dwingen van de toorn om uit te barsten, lichaam en geest van de mens verteren, en hem beroven van al het goed, dat in hem is. Of wel, zoals met liet karnen van melk, en het bloeden van de neus, datgene zal geschieden door geweld, wat anders niet zou geschieden, zo is het met de geest, die langzamerhand door drift en hartstocht in vlam geraakt, het éne boze woord brengt het andere voort, en dat wederom een derde, het een hartstochtelijke debat levert de stof voor een tweede, en zo gaat het voort, totdat het eindigt in onverzoenlijke veten. Zo laat dan niets gezegd of gedaan worden door geweld, maar laat alles met zachtheid en kalmte geschieden.

HOOFDSTUK 31

1 De woorden van de koning Lemuël; de last, maarmede zijn moeder hem onderwees. 2 Wat, o mijn zoon, en wat, o zoon mijns buiks? ja, wat, o zoon mijner geloften? 3 Geeft aan de vrouwen uw vermogen niet, noch uw wegen, om koningen te verdelgen. 4 Het komt de koningen niet toe, o Lemuël! het komt de koningen niet toe wijn te drinken, en de prinsen, sterken drank te begeren; 5 Opdat hij niet drinke, en het gezette vergete, en de rechtzaak van alle verdrukten verandere. 6 Geeft sterken drank dengene, die verloren gaat, en wijn dengenen, die bitterlijk bedroefd van ziel zijn; 7 Dat hij drinke, en zijn armoede vergete, en zijner moeite niet meer gedenke. 8 Open uw mond voor de stomme, voor de rechtzaak van allen, die omkomen zouden. 9 Open uw mond; oordeel gerechtelijk, en doe de verdrukte en nooddruftige recht. 10 Aleph. Wie zal een deugdelijke huisvrouw vinden? Want haar waardij is verre boven de robijnen. 11 Beth. Het hart haars heren vertrouwt op haar, zodat hem geen goed zal ontbreken. 12 Gimel. Zij doet hem goed en geen kwaad, al de dagen haars levens. 13 Daleth. Zij zoekt wol en vlas, en werkt met lust harer handen. 14 He. Zij is als de schepen eens koopmans; zij doet haar brood van verre komen. 15 Vau. En zij staat op, als het nog nacht is, en geeft haar huis spijs, en haar dienstmaagden het bescheiden deel. 16 Zain. Zij denkt om een akker, en krijgt hem; van de vrucht harer handen plant zij een wijngaard. 17 Cheth. Zij gordt haar lenden met kracht, en zij versterkt haar armen. 18 Teth. Zij smaakt, dat haar koophandel goed is; haar lamp gaat des nachts niet uit. 19 Jod. Zij steekt haar handen uit naar de spil, en haar handpalmen vatten de spinrok. 20 Caph. Zij breidt haar handpalm uit tot de ellendige; en zij steekt haar handen uit tot de nooddruftige. 21 Lamed. Zij vreest voor haar huis niet vanwege de sneeuw; want haar ganse huis is met dubbele klederen gekleed. 22 Mem. Zij maakt voor zich tapijtsieraad; haar kleding is fijn linnen en purper. 23 Nun. Haar man is bekend in de poorten, als hij zit met de oudsten des lands. 24 Samech. Zij maakt fijn lijnwaad en verkoopt het; en zij levert de koopman gordelen. 25 Ain. Sterkte en heerlijkheid zijn haar kleding; en zij lacht over de nakomenden dag. 26 Pe. Zij doet haar mond open met wijsheid; en op haar tong is leer der goeddadigheid. 27 Tsade. Zij beschouwt de gangen van haar huis; en het brood der luiheid eet zij niet. 28 Koph. Haar kinderen staan op, en roemen haar welgelukzalig; ook haar man, en hij prijst haar, zeggende: 29 Resch. Vele dochteren hebben deugdelijke gehandeld; maar gij gaat die allen te boven. 30 Schin. De bevalligheid is bedrog, en de schoonheid ijdelheid; maar een vrouw, die de HEERE vreest, die zal geprezen worden. 31 Thau. Geef haar van de vrucht harer handen, en laat haar werken haar prijzen in de poorten.

Dit hoofdstuk is aan Salomo's Spreuken toegevoegd, omdat het, naar sommigen denken, van dezelfde schrijver is, veronderstellende dat koning Lemuël koning Salomo is, anderen alleen omdat het van dezelfde aard is, hoewel in geschrift nagelaten door een andere auteur, Lemuël genaamd. Hoe dit nu zij, het is een profetie, en daarom ingegeven en bestuurd door God, onder welke ingeving Lemuël zich bevond bij het schrijven ervan, en het brengen ervan in deze vorm, terwijl zijn moeder er hem de stof voor dicteerde.

Hier is:

1. Een vermaning aan Lemuël, een jonge vorst, om zich te wachten voor de zonden, waartoe hij verleid zou worden, en de plichten te volbrengen van de plaats, waartoe hij geroepen was, vers 1-9.
2. *De beschrijving van een deugdzame vrouw*, inzonderheid in haar betrekking als huisvrouw en meesteres van een gezin, die Lemuëls moeder opstelde, niet als een lofspraak op haarzelf, hoewel het ongetwijfeld haar welgelijkend portret was, maar, hetzij als onderricht aan haar dochters, zoals de voorafgaande verzen het waren voor haar zoon, of als een besturing voor haar zoon in de keuze van een huisvrouw. *Zij moet kuis en ingetogen zijn, vlijtig en spaarzaam, onderdanig aan haar echtgenoot, zorgzaam voor haar gezin, bescheiden in haar spreken, verstandig in de opvoeding van haar kinderen, en bovenal nauwgezet in haar plicht jegens God. Een zodanige zal, als hij haar kan vinden, hem gelukkig maken*, vers 10-31.

God is, of aan God gewild is, en zo komt dit wel genoeg overeen met een eervolle naam die naar Gods bestel aan Salomo gegeven werd, 2 Samuel 12:25, Jedid-Jah, de beminde des Heeren. Men veronderstelt dat Lemuël een mooie, liefkozende naam was, waarmee zijn moeder hem placht te noemen, en hij waardeerde zozeer de genegenheid, die zijn moeder voor hem had dat hij zich niet schaamde om zichzelf bij die naam te noemen, en men is te meer geneigd te denken dat het Salomo is, omdat ons hier gezegd wordt *wat zijn moeder hem leerde*, terwijl hij ons in Hoofdstuk 4:4 zegt *wat zijn vader hem leerde*. Maar sommigen denken en die gissing is niet onwaarschijnlijk dat Lemuël een vorst was uit een naburig land, wiens moeder een dochter Israëls was, misschien wel uit het huis van David, en hem deze goede lessen geleerd heeft. Het is de plicht van moeders, zowel als van vaders, om haar kinderen te leren wat goed is, opdat zij het doen, en wat kwaad is, opdat zij het nalaten. Als zij jong en teder zijn, zijn zij het meest onder het oog van de moeder, en dan is zij in de gelegenheid om hun gemoed te vormen, welke zij niet moet laten voorbijgaan. Zelfs koningen moeten onderricht worden de voornaamste van de mensen is minder dan het minste van de ordinanties Gods. Zij, die opgegroeid zijn en tot rijpheid zijn gekomen, moeten dikwijls denken aan en melding maken van het onderricht, dat zij ontvangen hebben toen zij kinderen waren, ter vermaning van henzelf, tot stichting van anderen en tot eer van hen, die de leidlieden hunner jeugd zien geweest. In dit onderricht nu van deze moeder, van deze koningin-moeder valt op te merken:

I. Haar vermaning aan de jonge vorst, waarmee zij tracht invloed op hem te oefenen, en zijn aandacht opwekt voor hetgeen zij hem gaat zeggen, vers 2. *"Wat, o mijn zoon, wat zal ik tot u zeggen?"* Zij spreekt als één, die overweegt welke raad zij hem zal geven, en de woorden uitkiest om met hem te redeneren, zo bezorgd is zij voor zijn welzijn. Of, wat is dit dat gij doet? Het schijnt een berispende vraag te zijn. Zij bemerkte, toen hij nog jong was, dat hij te veel neiging had voor vrouwen en voor wijn, en daarom vindt zij het nodig hem te bestraffen en rondborstig met hem te zijn. *"Wat, o mijn zoon? Is dat het leven, dat gij denkt te leiden? Heb ik u niet beter onderwezen? Ik moet u bestraffen, u scherp bestraffen, en gij moet het goed opnemen, want*

1. *Gij stamt van mij af, gij zijt de zoon van mijn buik*, en derhalve komt hetgeen ik zeg van het gezag en de liefde van een ouder, en kan niet verdacht worden uit kwaadwilligheid voort te komen, gij zijt een deel van mijzelf, ik heb u met smart gebaard, en ik verwacht tot beloning of vergelding voor de moeite, die ik aan u besteed heb, en de smart, die ik om u geleden heb, niets anders dan dit: wees wijs en goed, en dan zal ik ruimschoots beloond zijn.

2. *"Gij zijt toegewijd aan mijn God, gij zijt de zoon van mijn geloften, de zoon, die ik God bad mij te geven, en beloofde hem te zullen teruggeven aan God, en dit ook gedaan heb"* (aldus is Samuël de zoon geweest van Hanna's geloften) *"gij zijt de zoon, voor wie ik dikwijls God gebeden heb, om Zijn genade"*, Psalm 72:1. En zal een kind van zoveel gebeden zich misdragen? Zal ik in al mijn verwachtingen nopens u teleurgesteld worden? Onze kinderen, die door de doop aan God werden toegewijd, voor wie en in wier naam wij een verbond met God hebben gemaakt, kunnen wel de kinderen onzer geloften worden genoemd, en dit kan een goede pleitgrond zijn bij God in ons gebed voor hen en ook tot een goede pleitgrond gemaakt worden bij hen in het onderwijs, dat wij hun geven wij kunnen hun zeggen dat zij gedoopt zijn de kinderen zijn onzer geloften, en het is hun gevaar zo zij die banden verbreken, onder welke zij in hun kindsheid plechtig gebracht zijn.

II. De waarschuwing, die zij hem geeft tegen deze twee verwoestende zonden: onkuisheid en dronkenschap, die, zo hij er zich in toegaf, hem gewis ten verderve zullen brengen.

1. Tegen onkuisheid, vers 3. *Geef aan de vrouwen de vreemde vrouwen uw vermogen niet.* Hij moet niet week, niet verwijfd wezen, de tijd niet doorbrengen in ijdele gesprekken met de dames, die gebruikt moet worden om kennis te verkrijgen en zaken af te doen, noch het vernuft, dat het vermogen is van de ziel, aanwenden om haar het hof te maken, dat aangewend moest worden voor de regeringszaken. Schuw inzonderheid alle overspel, hoererij en onkuisheid, die de kracht van het lichaam verteren, en er gevaarlijke krankheden in doen ontstaan, geef uw wegen, uw genegenheden, uw gesprekken niet aan hetgeen koningen verderft, dat velen verdorven heeft, en zo'n schok heeft veroorzaakt aan het koninkrijk, zelfs van David, in de zaak van Uria. Laat het lijden van anderen u tot waarschuwing zijn. Het vermindert de waardigheid van de koningen, en maakt hen laag en gering. Zijn zij geschikt om te regeren over anderen, die zelf de slaven zijn van hun eigen lusten? Het maakt hen ongeschikt voor zaken, en vult hun hof met de laagste wellustelingen. Koningen zijn blootgesteld aan verzoeking van die aard, daar zij alle gelegenheid hebben om hun lusten bot te vieren, en er de onkosten van kunnen betalen, en daarom moeten zij dubbel op hun hoede zijn. Als zij hun volk willen behoeden voor de onreine geest, dan moeten zij zelf toonbeelden van reinheid zijn. Geringere personen kunnen het ook op zichzelf toepassen. Laat niemand zijn vermogen geven aan hetgeen de ziel verderft.

2. Tegen dronkenschap, vers 4, 5. *Hij moet geen wijn drinken, of sterken drank, niet overmatig drinken.* Hij moet nooit neerzitten om te drinken, zoals zij plachten te doen in de dag van hun koning, toen de vorsten hem ziek maakten van flessen wan, Hoséa 7:5. Hoe hij ook in verzoeking mocht zijn door de voortreffelijkheid van de wijn, of de bekering van het gezelschap, hij moet zich verloochenen en streng matig zijn, uit aanmerking van:

a. De onbetamelijke van dronkenschap in een koning. Al is het ook, dat sommigen het een onthaal vinden, dat in zwang is, het komt de koningen niet toe, o Lemuël, het komt de koningen niet toe om zich die vrijheid te veroorloven, het is een verkleining van hun waardigheid en ontwijdt hun kroon door het hoofd, dat haar draagt, in verwarring te brengen, wat hen tijdelijk de waardigheid van mens doet verliezen, ontnemt hun dan ook de waardigheid van een koning. Zullen wij zeggen: zij zijn goden? Neen, zij zijn erger dan de beesten, die vergaan. Alle christenen zijn onze God gemaakt tot koningen en priesters, en moeten dit op zichzelf toepassen. Het komt de christenen niet toe, het komt de christenen niet toe, overmatig te drinken, zij verlagen zich, als zij het doen, het betaamt de erfgenamen van het koninkrijk niet het betaamt niet aan de geestelijke priesters Leviticus 10:9.

b. De boze gevolgen ervan vers 5, *opdat zij niet drinken, en hun verstand en herinneringsvermogen wegdrinken*, drinken en de wet vergeten door welke zij moeten regeren, en aldus, in plaats van met hun macht goed te doen, er kwaad mee doen, en de rechtzaak aller verdrukten veranderen, hun onrecht doen als zij hun recht moesten doen, zodat zij nog toedoen aan hun verdrukking. Het is een droevige klacht, die gedaan wordt tegen de priesters en profeten, Jesaja 28:7, dat zij dwalen van de wijn en dolen van de sterken drank en de uitwerking is even slecht in koningen, die, als zij dronken zijn, wel moeten struikelen in hun oordeel. Rechters moeten een helder hoofd hebben, en dat kunnen zij niet hebben, die zich zo dikwijls duizelig maken, en zich aldus onbekwaam maken om over de meest gewone dingen te oordelen.

III. De raad, die zij hem geeft, om goed te doen.

1. Hij moet goeddoen met zijn rijkdom. Grote, vermogende mannen moeten niet denken dat zij hun overvloed hebben, alleen maar om het vlees te verzorgen tot begeerlijkheden, en vrijelijk aan hun aard en neigingen toe te geven, neen, maar opdat zij hen zullen helpen, die in nood en benauwdheid zijn, vers 6, 7. *Gij hebt wijn en sterken drank tot uw beschikking*, in plaats nu van

Zij, die het kunnen moeten niet slechts brood geven aan de hongerigen en water aan de dorstigen, zij moeten ook sterken drank geven dengenen, die verloren gaaf, door ziekte en pijn, en wijn, aan hen die neerslachtig zijn, die bitter bedroefd van ziel zijn, want hij was verordeneerd om de geest te bemoedigen en op te wekken, en het hart vrolijk te maken (hetgeen geschiedt waar er werkelijk behoefte aan is), niet om de geest neer te drukken, hetgeen plaatsheeft waar er geen behoefte aan is. Wij moeten onszelf verloochenen in het bevredigen van de zinnen, ten einde de ellende van anderen te kunnen verlichten, en blij zijn om te zien, dat onze overtolligheden en lekkernijen beter besteed zijn aan hen, voor wie zij een ware weldaad zijn, dan aan onszelf, aan wie zij slechts werkelijk kwaad zouden doen. Last hen, die op het punt zijn van om te komen, matig drinken, en het zal een middel zijn om hun wegzinkende moed weer op te wekken, zodat zij voor het ogenblik hun armoede vergeten) en aan hun moeite niet meer gedenken, en dan zullen zij zoveel beter instaat zijn haar te dragen. De Joden zeggen, dat hierop de gewoonte gegrond was, om aan ter dood veroordeelde gevangenen een verdovende drank te geven, als zij naar de gerechtsplaats gingen, zoals zij die ook aan onze Heiland gegeven hebben. Maar het doel van deze schriftuurplaats is om aan te tonen dat wijn een hartsterking is, en dus gebruikt moet worden uit behoefte, en niet uit weelde alleen door hen, die een hartsterking nodig hebben, zoals Timotheüs, aan wie de raad gegeven wordt, om een weinig wijn te gebruik en alleen om terwille van zijn maag, en zijn menigvuldige zwakheden, 1 Timotheüs 5:23.

2. Hij moet goeddoen met zijn macht, zijn kennis en invloed, moet met zorg en nauwkeurigheid, kloekmoedigheid en barmhartigheid het recht bedelen, vers 8, 9.

a. Hij moet zelf kennis nemen van de rechtszaken van zijn onderdanen, die in zijn gerechtshoven aanhangig zijn, nagaan wat door zijn rechters en beambten gedaan wordt, ten einde hen te steunen, die hun plicht doen, en die hem veronachtzamen of zich partijdig betonen, uit hun ambt te ontsetten.

b. Hij moet in alle zaken, die voor hem gebracht worden, rechtvaardig oordelen, zonder het aangezicht des mensen te vrezen, onbeschroomd uitspraak doen naar recht en billijkheid. Open uw mond, hetgeen de wijsheid van spreken aanduidt, die vorsten en rechters moeten gebruiken als zij vonnis vellen. Sommigen merken op dat alleen wijze mensen hun mond openen want dwazen houden hun mond altijd open, zij zijn vol van woorden.

c. Hij moet inzonderheid zichzelf beschouwen als de schutsheer van de verdrukte onschuld. De mindere magistraten hadden misschien niet genoeg ijver en tederheid om de verdrukte en nooddriftige recht te doen daarom moet de koning zelf tussenbeiden treden en voorspraak zijn:

(1). Voor hen, die onrechtvaardig van halsmisdaden beschuldigd worden, zoals Naboth er van beschuldigd werd, en dus omkomen zouden om de boosaardigheid ter wille te zijn, hetzij van particuliere personen of van partijen. Het is een zaak, voor welke het een koning wel voegt om op te treden, teneinde te verhoeden dat onschuldig bloed wordt vergoten.

(2). Voor hen, tegen wie ten onrechte een rechtsgeding aanhangig werd gemaakt om hen van hun recht te beroven, omdat zij arm en nooddriftig zijn, en niet bij machte om het te verdedigen, daar zij te arm zijn om een advocaat te kunnen betalen, ook in zulke gevallen moeten de koningen als advocaten voor de armen optreden. Inzonderheid: c. Voor de stommen, en die niet voor zichzelf kunnen spreken, hetzij door zwakheid of door vrees, of omdat zij overbluft werden door het gerechtshof. Het is edelmoedig om te spreken voor hen, die niet voor zichzelf kunnen spreken, die afwezig zijn, of geen woorden tot hun beschikking hebben, of te beschroomd zijn. Onze wet bepaalt, dat de rechter als advocaat voor de gevangene moet optreden.

Deze beschrijving van de deugdzaame huisvrouw is bestemd om aan te tonen, welke echtgenoten de vrouwen zich moeten betonen en welke vrouwen de mannen zich tot echtgenoten moeten kiezen. *De beschrijving beslaat uit twee en twintig verzen*, van welke ieder *naar volgorde met een letter van het Hebreeuwsche alfabet begint*, zoals sommigen van de psalmen, weshalve sommigen denken dat het geen deel uitmaakte van de les, die Lemuëls moeder hem leerde, maar dat het een op zichzelf staand gedicht was, door een andere hand geschreven, en dat misschien onder de vrome Joden algemeen uit het hoofd werd opgezegd en dat het, om dit te vergemakkelijken alfabetisch was opgesteld. Wij hebben er de verkorting van in het Nieuwe Testament, 1 Timotheüs 2:9, 10, 1 Petrus 3:1-6, waar de plicht, voorgeschreven aan huisvrouwen, overeenkomt met deze beschrijving van een goede huisvrouw, en er met goede reden zo'n nadruk op wordt gelegd, daar het er evenveel als wat het ook zij toe bijdraagt om de godsdienst in stand te houden in de gezinnen, en hem als erfdeel te doen overgaan op het nageslacht, dat de moeders wijs en godvruchtig zijn, en van hoeveel belang het is voor de rijkdom en de uitwendige welvaart van een huis, zal iedereen begrijpen. Wie welvarend wil zijn moet een goede, Godvrezende echtgenote hebben. Hier is:

I. Een algemene vraag naar een zodanige, vers 10, waar wij hebben op te merken:

1. *De persoon naar wie gevraagd wordt, en dat is een deugdelijke huisvrouw*, een vrouw van kracht betekent het oorspronkelijke. Hoewel zij het zwakkere vat is, is zij sterk gemaakt door wijsheid en genade, en de vreze Gods, het is hetzelfde woord, dat gebruikt is om de hoedanigheid van goede rechters aan te duiden, Exodus 18:21, dat zij kloekke mannen moeten zijn, bevoegd en bekwaam voor de taak, waartoe zij geroepen worden, Waarachtige mannen, God vrezende. Een deugdelijke vrouw is een kloekmoedige vrouw, die heerst over haar geest, en het gemoed van anderen weet te leiden, één die vroom en vlijtig is, een hulp is tegenover de man. In tegenstelling met deze kracht lezen wij van de zwakheid des harten van een heerszuchtige, hoerachtige vrouw, Ezechiël 16:30. Een deugdelijke huisvrouw is een vrouw van vastberadenheid, die, goede beginselen aangenomen hebbende, ze standvastig blijft aankleven, en door geen wolken of wind van enig deel van haar plicht afgehouden kan worden.

2. De moeilijkheid om een zodanige te vinden. Wie zal haar vinden? Hetgeen te kennen geeft dat goede huisvrouwen zeer schaars zijn. Velen, die schijnen het te wezen, zijn het toch niet hij, die dacht een deugdelijke huisvrouw gevonden te hebben, was teleurgesteld. Zie, het was Lea, en niet de Rachel, die hij verwachtte. Maar hij, die voornemens is te huwen, moet naarstig naar zo'n vrouw zoeken, moet dit voornamelijk op het oog hebben bij zijn zoeken en navragen, en heeft wel toe te zien dat hij niet vooringenomen wordt door schoonheid, rijkdom, voorname afkomst en familiebetrekkingen, het zich sierlijk kleden en goed te kunnen dansen, want dit alles kan een vrouw hebben, en toch geen deugdelijke huisvrouw zijn, en er is menige vrouw, die in waarheid deugdelijk is, maar die zich door geen dier voordelen kan aanbevelen.

3. De onuitsprekelijke waarde van zó een, en hoe hij, die zo'n vrouw heeft, haar behoort te waarderen, en dit moet tonen door zijn dankbaarheid aan God en zijn vriendelijkheid en achting voor haar, voor wie hij moet denken nooit genoeg te kunnen doen, haar waarde is ver boven de robijnen, en al de rijke sieraden, waarmee ijdele vrouwen zich tooien. Hoe zeldzamer zulke goede huisvrouwen zijn, hoe meer zij op prijs gesteld moeten worden.

II. Een bijzondere beschrijving van haar en van haar voortreffelijke hoedanigheden.

1. Ze is zeer ijverig om zich in de achting en genegenheid van haar man aan te bevelen. Zij, die wezenlijk goed zijn, zullen goed zijn in alle levensbetrekkingen. Een goede vrouw zal als zij tot de huwelijks staat komt, een goede echtgenote zijn, en zij zal het zich ten taak stellen om

begeerte tot haar man, om zijn wil en bedoeling te kennen, teneinde er zich naar te schikken, en zij is er volkomen tevreden mede, dat hij over haar heerst.

a. Zij gedraagt zich zo, dat hij volkomen vertrouwen in haar kan stellen, in haar kuisheid, om welke te verdenken zij hem nooit de minste reden of aanleiding gegeven heeft, zij is niet gemelijk en eenzelvig, maar bescheiden en ernstig, en zij draagt alle kenmerken van deugd in haar gelaat en in haar voorkomen. Haar echtgenoot weet dit, en daarom vertrouwt zijn hart op haar, hij is gerust en maakt haar gerust. Hij vertrouwt op haar beleid, dat zij in alle gezelschappen zal spreken en in alle zaken zal handelen met bescheidenheid en voorzichtigheid, zodat zij hem noch nadeel berokkent noch schande over hem brengt. Hij vertrouwt op haar gehechtheid aan zijn belangen, dat zij nooit zijn raadsragen zal verraden, of andere belangen heeft dan die van zijn gezin. Als hij uitgaat voor de openbare zaken, kan hij er gerust op zijn dat zij zijn belangen tehuis zal behartigen, ze in orde zal houden evengoed als hij het zelf zou doen. Zij is een goede huisvrouw, geschikt om vertrouwd te worden en hij is een goed echtgenoot, die het aan haar zal overlaten om zijn zaken voor hem te besturen.

b. Zij draagt zoveel bij tot zijn tevredenheid en voldoening, dat hem geen goed zal ontbreken, hij behoeft niet inhalig en schraapzuchtig te zijn, zoals zij, die een trotse verkwistende vrouw hebben. Zij bestuurt zijn zaken zó, dat hij voorspoed en welvaart heeft, en dus niet in verzoeking is om op andermans goed belust te zijn. Hij acht zich zo gelukkig in haar, dat hij hen niet benijdt, die het meest van de rijkdom van deze wereld bezitten, hij heeft het niet nodig, hij heeft genoeg, daar hij zo'n vrouw heeft. Zalig het echtpaar, dat zo'n voldoening in elkaar smaakt!

c. *Zij legt er zich voortdurend op toe om hem goed te doen*, en is bevreesd om iets te doen, al was het bij vergissing, dat hem nadelig zou kunnen zijn, vers 12. *Zij toont haar liefde voor hem* niet door dwaze liefkozingen, maar door verstandige tederheid, zich schikkende naar zijn gemoedsgesteldheid, en hem niet dwarsbomende, hem goede woorden gevende, en geen boze, neen, zelfs niet als hij eens uit zijn humeur is, er zich op toeleggende om hem gerust te doen zijn, voorziende in hetgeen goed en geschikt voor hem is in gezondheid en ziekte, hem met tederheid verzorgende als hij ongesteld is. En voor niets ter wereld zou zij iets willen doen, dat schadelijk is voor zijn persoon, zijn gezin, zijn bezitting of zijn goede naam. En dit is haar zorg al de dagen van haar leven, niet slechts in het begin, of nu en dan, als zij eens in een goed humeur is, maar voortdurend, zij wordt het niet moe hem goede diensten te bewijzen. Zij doet hem goed, niet slechts al de dagen zijns levens maar ook van haar leven. Indien zij hem overleeft, doet zij hem nog goed in haar zorg voor zijn kinderen, zijn bezitting en goede naam en al de zaken en belangen, die hij nagelaten heeft. Wij lezen van weldadigheid, betoond, niet alleen aan de levenden, maar ook aan de doden, Ruth 2:20.

d. Zij verhoogt zijn reputatie in de wereld vers 23, *Haar man is bekend in de poorten*, bekend als een goede vrouw te hebben. Uit zijn verstandige raad en zijn wijs beleid blijkt dat hij een verstandige levensgezellin heeft, wier omgang een goede invloed op hem had. Uit zijn blijmoedig gelaat en aangenaam humeur blijkt dat hij thuis *een goede, aangename vrouw* heeft, want velen, die zo'n vrouw niet hebben, zijn er door verzuurd en verbitterd geworden. Ja door de reinheid en netheid in zijn kleding, waardoor alles aan hem fraai en betamelijk, hoewel niet opzichtig is, kan men weten dat hij tehuis een goede vrouw heeft, die voor zijn kleren zorgt.

2. Zij geeft zich moeite voor de plichten van haar positie, en schept er behagen in. Bij deze karaktertrek wordt hier uitvoerig verwijld.

eet zij niet, vers 27. Hoewel zij niet hoeft te werken voor haar brood zij heeft een bezitting om van te leven wil zij het toch niet in luiheid eten, omdat ze weet dat niemand van ons in deze wereld gezonden is om er lui en ledig te zijn, en dat, als wij niets te doen hebben, de duivel spoedig iets voor ons te doen zal vinden, en dat het niet betaamt, dat zij eten, die niet willen werken. Sommigen eten en drinken, omdat zij niets anders voor zich te doen vinden, onnodige bezoeken moeten ontvangen en wereldse partijen moeten geven worden, deze eten het brood van de luiheid, waarvoor zij geen smaak heeft, want zij doet noch ontvangt ijdele bezoeken, en houdt zich met geen ijdele praat op.

b. Zorgvuldig gebruikt zij de tijd, opdat er niets van verloren zal gaan. Als het daglicht voorbij is, dan denkt zij niet dat het nu tijd is om het werk ter zijde te leggen, zoals diegenen wel moeten doen, wier werk buiten op het veld is, Psalm 104:23, maar haar werk binnenshuis zijnde en het kaarslicht wel waardig, verlengt zij hiermede de dag, en *haar lamp gaat des nachts niet uit*, vers 18. Het is een zegen om kunstlicht te hebben om het daglicht te vervangen, en een plicht om, dat voorrecht hebbende, er gebruik van te maken. Van een goed bewerkt stuk zeggen wij: het riekt naar de lamp.

c. *Zij staat vroeg op, als het nog nacht is*, vers 15, om haar dienstboden hun ontbijt te geven, opdat deze gereed zullen zijn om zodra de dag aanbreekt, goedsmoeds aan hun werk te gaan. Zij behoort niet tot hen, die opzitten om kaart te spelen, of om te dansen, tot middernacht, tot de morgen, om dan tot aan de middag in hun bed te liggen, neen, *de deugdelijke huisvrouw houdt meer van haar werk dan van haar gemak en genoeg*, zij is in zorg om op ieder uur van de dag op de weg van haar plicht gevonden te worden, en smaakt er meer ware voldoening in, s' morgens haar huis spijs gegeven te hebben, dan diegene kunnen smaken in het geld, dat ze gewonnen hebben, en nog veel meer in wat zij verloren hebben, die de gehele nacht aan de speeltafel hebben doorgebracht. Zij, die voor een gezin hebben te zorgen, moeten des morgens niet al te veel van hun bed houden.

d. Zij legt zich toe op het werk, dat voor haar geschikt is. Het is niet met werk van de geleerden, of van de staatslieden, of van de landman, waarmee zij zich bezighoudt, maar met vrouwenwerk. Zij zoekt wol en vlas, waar zij ze het best en goedkoopst kan vinden, van beide heeft zij een voorraad in huis, *alles wat nodig is voor het vervaardigen beide van linnen en van wollen stoffen*, vers 13, en daarmee zet zij niet alleen de armen aan het werk, dat wel zeer goed is, maar zij werkt zelf, werkt met lust van haar handen, zij werkt met de raad of de lust van haar handen zo luidt het oorspronkelijke, zij gaat er blijmoedig en handig mee te werk. slaat er niet slechts de hand aan, maar legt er zich met het hart op toe, en gaat voort, niet vertragende in goed te doen. Zij steekt haar eigen handen uit naar de spil, of het spinwiel, en haar handpalmen vatten het spinrok, vers 19. En zij acht het noch een verkorting van haar vrijheid, noch een verkleining van haar waardigheid, of ook maar in het minst onbestaanbaar met haar rust. De spil en het spinrok worden hier vermeld als haar eer, terwijl de versierselen van de dochters van Sion haar tot smaad en schande worden aangerekend, Jesaja 3:18 en vervolg.

e. Wat zij doet, doet zij uit al haar macht en beuzelt er niet mede, vers 17. *Zij gordt haar lenden met kracht*, en zij versterkt haar armen. Zij houdt zich niet alleen met zittend werk bezig, of met hetgeen slechts het fraaie voortbrengsel van de vingers is, er zijn werken die niet veel beter zijn dan nietsdoen maar als het nodig is, zal zij werk verrichten, waarvoor al haar kracht vereist wordt, en die kracht zal zij gebruiken, wetende dat dit het middel is om meer te verkrijgen.

3. Door haar wijs beleid weet zij goed voordeel te trekken uit hetgeen zij doet. Zij werkt niet de gehele nacht zonder iets te vangen, neen, zijzelf maakt dat haar koophandel goed is, vers 18, zij is zich bewust dat in al haar arbeid gewin is, en dat moedigt haar aan om er mee voort te gaan. Zij bemerkt dat zij sommige dingen zelf beter en goedkoper kan maken dan zij ze kan

en daarop legt zij zich dus het meest toe.

a. Zij legt van alle nodige en gerieflijke zaken voorraad aan voor haar gezin, vers 14. Geen koopvaardischepen, neen, zelfs niet die van Salomo, brachten ooit meer gewin in dan haar werk en bedrijf. Brengen zij vreemde koopwaren aan in ruil voor die zij uitgevoerd hebben? Dat doet ook zij met de vruchten van haar arbeid. Wat haar grond niet oplevert kan zij, als zij het nodig heeft, zich verschaffen, door er haar eigen goederen voor uit te ruilen en aldus doet zij haar brood van ver komen. Niet, dat zij de dingen meer waardeert omdat zij van ver komen, maar al zijn zij nog zo ver, als zij ze nodig heeft, weet zij er aan te komen.

b. *Zij koopt land en vergroot het domein van haar geslacht*, vers 16. *Zij denkt aan een akker en koopt hem*. Zij bedenkt hoe voordelig het zou wezen voor het gezin, welk een winst het zou opleveren, en daarom koopt zij hem, of liever, hoeveel zin zij er ook in heeft, toch wil ze hem niet kopen voor zij wel overwogen heeft, of hij haar geld waard is, of zij op het ogenblik wel zoveel geld missen kan als er voor nodig is, of het recht van eigendom wel goed is, of de grond beantwoorden zal aan, de eigenschappen die er aan werden toegeschreven, en of zij op dit ogenblik over het nodige geld kan beschikken. Velen hebben zich te gronde gericht door te kopen zonder te bedenken en te overwegen, maar "wie een voordelige koop wil sluiten, moet eerst bedenken en dan kopen". Zij plant ook een wijngaard, maar het is van de vrucht van haar handen, zij neemt geen geld op, maakt geen schulden om het te doen, neen, zij doet het met hetgeen zij kan missen van hetgeen zij door overleg op de uitgaven van haar huishouding uitgespaard heeft. De mensen moesten niets uitgeven aan overtolligheden, voor zij door de zegen van God op hun arbeid tot welvaart zijn gekomen, zodat zij het kunnen missen, en de vrucht van de wijngaard zal dan waarschijnlijk dubbel zoet zijn, als zij de vrucht is van eerlijke vlijt.

c. Zij bemeubelt haar huis goed en naar behoren, en heeft goede kleding voor zich en haar gezin, vers 22. Zij maakt voor zich bekleding van tapijtwerk, om haar kamers te behangen en het kan haar wel geoorloofd zijn ze te gebruiken, daar zij ze zelf gemaakt heeft. Haar eig en kleding is rijk en fraai, zij is van zijde en purper overeenkomstig haar rang en positie. Hoewel zij niet zo ijdel is veel tijd door te brengen met zich te kleden, en het aantrekken van kleren tot haar sieraad te maken, of er zich op te laten voorstaan, heeft zij toch rijke kleding en draagt ze goed en naar behoren. Het senators gewaad, dat haar man draagt, heeft zij zelf gesponnen, en het ziet er fraaier uit en is sterker, dan wat men koopt. Zij bezorgt ook goede, warme klederen voor haar kinderen alsmede de livreeën van haar dienstboden. Zij behoeft de koude van de strengste winter niet te vrezen, want zij en haar gezin zijn goed voorzien van kleren, voldoende om de koude buiten te houden, hetgeen het voornaamste doel is van de kleding. Haar gehele huis is met scharlaken gekleed, een sterke stof, geschikt voor de winter, en toch rijk, van een goed en fraai aanzien. Haar gehele huis is met dubbele kleren gekleed, zo lezen het sommigen, zij hebben wisselkleding, een stel voor de winter en een stel voor de zomer.

d. Zij drijft handel met het buitenland. Zij vervaardigt meer dan zij en haar gezin nodig hebben. Als zij nu haar gezin genoegzaam voorzien heeft, *verkoopt zij fijn lijnwaad en gordels aan de kooplieden*, vers 24, die ze naar Tyrus, de markt van de volkeren brengen, of naar een andere handelshaven. Die gezinnen zullen waarschijnlijk tot welvaart komen, die meer verkopen dan kopen, zoals het voordelig is voor een rijk als veel van wat binnen hetzelfde vervaardigd wordt naar andere landen wordt uitgevoerd. Het is voor de aanzienlijkste geen schande om te verkopen wat zij kunnen missen, noch om handel te drijven of goederen over zee te sturen.

e. *Zij spaart voor later*. Zij zal zich in de toekomstige dag verheugen, vers 25, daar zij een

er het genot en genoeg van hebben, als zij oud geworden zijn, zowel in de herinnering er aan, als in er de vruchten van te plukken.

4. Zij draagt zorg voor haar gezin, en al zijn zaken en belangen, geeft haar huis te eten, vers 15, aan ieder het bescheiden deel spijs ter rechter tijd, zodat geen van haar dienstboden reden heeft om te klagen van tekort te komen of het nodig te hebben. Zij geeft ook een deel, een deel van werk zowel als van spijs aan haar dienstmaagden, ieder van haar zal weten wat haar werk is. Zij beschouwt de gangen van haar huis, vers 27, zij gaat de wijze van doen na van al haar dienstboden, ten einde tegen te gaan wat verkeerd voor hen is, en hen allen te verplichten zich behoorlijk te gedragen en hun plicht te doen jegens God en elkaar zowel als jegens haar, zoals Job, die het onrecht verre deed van zijn tenten, en David, die het boze niet in zijn huis wilde dulden. Ze mengt zich niet in de zaken en aangelegenheden van het huis van anderen, zij vindt het voldoende om acht te geven op haar eigen huis.

5. *Zij is liefdadig voor de armen*, vers 20. Zij is even ijverig en begerig om te geven als om te verkrijgen, dikwijls dient zij de armen met haar eigen hand, en zij doet het gewillig en blijmoedig en met grote milddadigheid, met een uitgestrekte hand. Het zijn ook niet alleen haar arme naburen, zij, die dicht in haar nabijheid zijn, die zij helpt, zij steekt haar handen uit tot de nooddrufte, tot hen die verre van haar zijn, gelegenheid zoekende, om goed te doen en mee te delen, hetgeen evenzeer de plicht is van een goede huisvrouw als wat het ook zij.

6. Zij is bescheiden en beleefd in haar spreken, niet praatziek, niet bedilziek, niet gemelijk zoals sommigen zijn, neen, zij doet haar mond open met wijsheid, als zij spreekt is het met grote wijsheid en voorzichtigheid, en ter zake. Aan ieder woord, dat zij spreekt, kunt gij bespeuren hoe zij zich door de regels van de wijsheid laat regeren. Zij handelt niet alleen zelf met wijsheid, maar geeft ook verstandige raad aan anderen, en dat doet zij niet alsof zij zich het gezag aanmatigde van een dictator, maar met de hartelijkheid van een vriendin en met vriendelijke beleefdheid, op haar tong is leer van de goedheid, alles wat zij zegt is onder de heerschappij van die wet. De wet van de liefde en vriendelijkheid is geschreven in het hart, maar zij openbaart zich in de tong, indien wij elkaar hartelijk liefhebben dan zal zich dit uiten in hartelijke uitdrukkingen. Het wordt de wet van de vriendelijkheid genoemd, omdat zij wet geeft aan anderen, aan allen, met wie zij omgaat, haar wijsheid en vriendelijkheid vormen tezamen een gebiedende kracht in alles wat zij zegt, zij gebieden eerbied, zij gebieden toestemming en onderwerping. Welk een kracht is er in juiste woorden!

Op haar tong is de wet van de genade of goedertierenheid, zo lezen het sommigen, het verstaande van het woord en de wet van God, waarvan zij zo gaarne spreekt met haar kinderen en dienstboden. Zij is vol van vrome, godsdienstige gesprekken, en voert ze met wijsheid, hetgeen aantoon hoezeer haar hart vervuld is van een andere wereld, zelfs als haar handen het bedrijvigst zijn voor deze wereld.

7. Wat haar karakter voltooit en kroont is: *dat zij de Heere vreest*, vers 30. Bij al deze goede hoedanigheden ontbreekt het haar ook niet aan het nodige, zij is in waarheid vroom, en in alles wat zij doet, wordt zij geleid en bestuurd door beginselen van nauwgezetheid en de gedachte aan God. Dat is het, waaraan hier ver de voorkeur wordt gegeven boven schoonheid, die ijdelheid is, en de bevalligheid die bedrog is. Dat is zij in de schatting van allen die wijs en godvruchtig zijn, en die er noch zichzelf noch anderen naar schatten. Schoonheid zal niemand Gode aanbevelen, en zij is geen zekere, dat is geen betrouwbare aanduiding van wijsheid en goedheid, maar heeft menige man bedrogen, die zich in de keus van een echtgenote er door liet leiden. In een schoon welgevormd lichaam kan een onreine, mismaakte ziel huizen, ja velen

hun eer, hun kostbare ziel. Op zijn best genomen is schoonheid iets, dat verwelkt, en daarom is zij ijdel en bedrieglijk een aanval van ziekte kan haar in korte tijd bezoedelen, duizenderlei voorvallen of ongevallen kunnen deze bloem in haar bloei afrukken van haar stengel, de ouderdom zal haar gewis doen verdorren, de dood en het graf zullen haar verteren, maar de vreze Gods, heersende in het hart, is de schoonheid van de ziel. Die haar bezitten beveelt zij aan in de gunst van God, en in Zijn ogen is zij van grote waarde, zij zal duren tot in eeuwigheid, en de dood zelf trotseren, die de schoonheid des lichaams verteert, maar de schoonheid van de ziel tot volkomenheid brengt.

III. Het geluk van deze deugdelijke vrouw.

1. *Zij smaakt in haar eigen gemoed de voldoening van haar deugd*, vers 25. Sterkte en heerlijkheid zijn haar kleding, waarin zij zich hult dat is, waarvan zij geniet en waarin zij verschijnt aan de wereld en zich aldus aanbeveelt. Zij heeft vastheid en standvastigheid, kloekmoedigheid van geest om staande te blijven onder de vele tegenspoeden en teleurstellingen die ook de wijzen en deugdzamen moeten verwachten in deze wereld, en dit is haar kleding die zij draagt ter bescherming van haar, zowel als uit welvoeglijkheid. Zij handelt eerlijk met allen, en zij heeft het genoegen van dit te doen en zij zal zich verblijden in de toekomstige dag, zij zal er met genoegen en vertroosting aan denken als zij oud geworden is, dat zij niet lui en nutteloos is geweest toen zij jong was. Ten dage des doods zal het haar een genot zijn te denken dat zij nuttig is geweest in haar leven. Ja zij zal zich verblijden in de toekomstige eeuwigheid, zij zal voor haar Godsvrucht beloond worden met verzadiging van vreugde en lieflijkheid eeuwig.

2. Zij is een grote zegen voor haar bloedverwanten, vers 28. A. Haar kinderen groeien op, zij staan op en roemen haar welgelukzalig, zij geven haar hun goed woord, zij zelf zijn haar tot lof, en zij zijn bereid om haar grote lof te geven, zij bidden voor haar, en loven God dat zij zo'n goede moeder hebben. Zij zijn haar dit verschuldigd, het behoort tot de eer, die naar het vijfde gebod aan vader en moeder bewezen moet worden, en het is een dubbele eer, die aan een goede vader en een goede moeder toekomt.

b. Haar man acht zich zo gelukkig in haar, dat hij alle gelegenheden waarneemt om goed van haar te spreken als van een van de beste vrouwen. Het is volstrekt niet onbetamelijk, maar een loffelijk voorbeeld van huwelijksliefde, als man en vrouw elkaar de lof geven, die hun toekomt.

3. Zij heeft het goede woord van al haar naburen, zoals Ruth het gehad heeft, van wie de gehele stad wist dat zij een deugdelijke vrouw was Ruth 3:11. De deugd zal haar lof ontvangen, Filippensen 4:8. Een vrouw, die de Heer vreest, zal lof hebben van God, Romeinen 2:29, en ook van de mensen. Er wordt aangetoond:

A. *Dat zij hogelijk geloofd zal worden*, vers 29. Velen hebben deugdelijk gehandeld, deugdelijke vrouwen schijnen kostelijke juwelen te zijn, maar niet zulke zeldzame juwelen als die welke voorgesteld zijn in vers 10, er waren velen, maar één als deze is weergaloos. Wie kan haar gelijke vinden? Zij gaat die allen te boven. Zij, die goed zijn, moeten begeren en er naar streven om uit te munten in deugd. Veel dochters in uws vaders huis en in de ongehuwde staat hebben deugdelijk gehandeld, maar een goede huisvrouw gaat, als zij deugdzaam is, die allen te boven, en doet meer goed in haar plaats dan zij in haar plaats doen kunnen. Of, zoals sommigen het verklaren: Een man kan zijn huis niet in zo goede orde houden door goede dochters als door een goede echtgenote.

B. *Dat zij onbetwistbaar geprezen zal worden en zonder tegenspraak*, vers 31. Sommigen

van haar handen, zij geven haar wat zij zuur verdiend heeft en wat haar met volle recht toekomt, er zou haar onrecht geschieden, indien men het haar onthield. Zij, van wie de vrucht van haar handen goed is, behoren geprezen te worden. De boom wordt gekend aan zijn vruchten. Indien dus de vrucht goed is, moet de boom ons goede woord hebben. Indien haar kinderen haar gehoorzaam zijn en haar eerbied betonen, en zich naar behoren gedragen, dan geven zij haar van de vrucht van haar handen, zij oogst de vruchten in van de zorgen, die zij hun gewild heeft, en acht zich er ruimschoots voor beloond. Kinderen moeten er zich aldus op toeleggen, om hun ouders wedervergelding te doen, en dat is: aan hun eigen huis godzaligheid te oefenen, 1 Timotheüs 5:4.

Zo echter de mensen onrechtvaardig zijn, dan zal de zaak voor zichzelf spreken: haar werken zullen haar prijzen in de proffen, openlijk voor al het volk.

a. Zij laat het over aan haar eigen werken om haar te prijzen, en dingt niet naar de lof en de toejuiching van de mensen. Diegenen behoren niet tot de waarlijk deugdelijke vrouwen, die zich zo gaarne horen prijzen.

b. Haar eigen werken zullen haar prezen, indien haar bloedverwanten en naburen geheel en al zwijgen, dan zullen haar werken haar lof verkondigen. De weduwen gaven de grootste lof aan Dorkas, toen zij de rokken en kleding toonden, die ze voor de armen gemaakt had, Handelingen 9:39. c. Het minste, dat van haar naburen verwacht kon worden, was dat zij haar door haar eigen werken laten prijzen, en niets zouden doen om dit te verhinderen. Die het goede doen, zullen lof hebben Romeinen 13:3, laat ons dus niet afgunstig iets zeggen of doen om aan die lof afbreuk te doen, maar er door tot een heilige wedijver opgewekt worden. Laat niemand een kwaad getuigenis van ons ontvangen, die van de waarheid zelf een goed getuigenis heeft verkregen. Aldus wordt deze spiegel gesloten, die de vrouwen moeten openen om er zich in te beschouwen ten einde er zich naar te kleden, en als zij dit doen, dan zal haar sieraad bevonden worden te zijn tot lof en eer en heerlijkheid in de openbaring van Jezus Christus.

**LETTERLIJKE EN PRACTICALE VERKLARING VAN HET
OUDE TESTAMENT**

PREDIKER

DOOR

MATTHEW HENRY

OPNIEUW UIT HET ENGELS VERTAALD

VERMEERDERD MET EEN VOORREDE VAN

DR. H. BAVINCK

TWEEDE DRUK

**UITGAVE VAN
J. H. KOK TE KAMPEN
1912**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2014**

EEN VERKLARING MET PRAKTISCHE OPMERKINGEN VAN HET BOEK PREDIKER

Nog bevinden wij ons onder Salomo's gelukkige mannen, zijn gelukkige dienstknechten, die gedurig voor zijn aangezicht stonden om zone wijsheid te horen, en het is de keur van al de uitspraken zijner wijsheid, die meer onmiddellijk door Gods Geest waren ingegeven, die ons hier wordt overgeleverd, niet om, zoals door hen, slechts eenmaal te worden gehoord, waarna zij allicht verkeerd begrepen of vergeten kunnen worden en door de herhaling hare schoonheid kunnen verliezen; maar om gelezen, herlezen en bepeinsd te worden, en dan in altoosduurende herinnering bewaard te blijven.

Het bericht, dat wij hebben van Salomo's afval van God in de laatste jaren zijner regering, I Koningen 11:1, is het tragische deel van zijn geschiedenis. Wij kunnen onderstellen dat hij in zijn bloeitijd zijn Spreuken gesproken heeft, toen hij nog aan zijn oprechtheid heeft vastgehouden, maar zijn Prediker heeft gegeven toen hij oud was geworden, (want hij spreekt met veel gevoel van de ouderdom. Hfd. 1 en door Gods genade van zijn val was opgericht. Daar heeft hij zijn opmerkingen meegedeeld, hier spreekt hij van zijn eigen ervaringen. Dit is wat dagen spreken, en de wijsheid, die door de veelheid der jaren wordt geleerd. de titel van het boek en de naam van de schrijver zullen wij vinden in het eerste vers, en daarom zullen wij hier slechts opmerken:

I. Dat het een leerrede is, een leerrede in druk; de tekst is: Hoofdstuk 1:2. *Ijdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid*; dat is ook de leerstelling, uitvoerig bewezen en aangetoond dool vele argumenten en een inleiding tot bijzonderheden. Onderscheidene tegenwerpingen of bedenkingen worden beantwoord, en aan het einde vinden wij de toepassing van dit alles in het gebruik, dat ervan gemaakt moet worden, bij wijze van vermaning en opwekking, om onzen Schepper te gedenken, Hem te vrezen, en zijn geboden te houden. Er zijn in dit boek vele dingen, die duister zijn en moeilijk te verstaan, en sommige dingen, die mensen van een verdorven geest verdraaien tot hun eigen verderf, omdat zij niet weten te onderscheiden tussen Salomo's argumenten en de tegenwerpingen van atheïsten en epicuristen; maar er is genoeg, dat gemakkelijk en duidelijk is om ons te overtuigen zo wij slechts overtuigd willen worden van de ijdelheid der wereld en haar volslagen ongenoegzaamheid om ons gelukkig te maken, de snoodheid der zonde en haar stellige en zekere strekking om ons rampzalig te maken; en van de wijsheid om Godsdienstig te zijn, en de degelijke vertroosting, die wij smaken in het doen van onzen plicht, beide jegens God en de mensen. Dat moet de bedoeling en strekking wezen van iedere prediking, en het is een goede leerrede, waarin dat doel enigermate tenminste wordt bereikt.

II. Dat het een boetprediking is, zoals sommigen van Davids psalmen boetpsalmen zijn. Het is een prediking van berouw, waarin de prediker zijn dwaasheid en dwaling diep betreurt, waarmee hij zich voldoening had beloofd in de dingen dezer wereld, en zelfs in de verboden genoegens der zinnen, die hij nu bevindt bitterder te zijn dan de dood. Zijn val is een bewijs van de zwakheid der menselijke natuur. De wijze beroeme zich dus niet in zone wijsheid, en zegge niet: "Ik zal nooit zo dwaas zijn om zo en zo te doen," als Salomo zelf, de wijste der mensen, zo uiterst dwaas heeft gehandeld; en de rijke beroeme zich niet in zijn rijkdom, daar Salomo's rijkdom zo noodlottig een strik voor hem geweest is, en hem veelmeer kwaad gedaan

van de macht van Gods genade in het terugbrengen tot God van iemand, die zover van Hem was afgeweken; het is mede een bewijs van de rijkdom van Gods genade in hem aan te nemen, niettegenstaande de vele verzwaringen van zijn zonde, ingevolge de belofte, gedaan aan David, dat: zo zijn kinderen misdoen, zit getuchtigd, maar niet verworpen zullen worden, 2 Samuel 7:14, 15. Hij dus, die meent te staan, zie toe dat hij niet valle, en hij, die gevallen is, haaste zich om weer op te staan, en wanhope noch aan hulp daarbij, noch aan zijn wederaanneming.

III. Dat het een praktische, nuttige leerrede is. Salomo, tot berouw en bekering gebracht zijnde, besluit, evenals zijn vader, de overtreders Gods wegen te leren, Psalm 51:15, en allen te waarschuwen om er zich voor te wachten om in de dwaling te vervallen, die hem zo noodlottig is geweest, en dat waren vruchten der bekering waardig. De fundamentele dwaling van de kinderen der mensen, en die op de bodem is van al hun afwijkingen van God, is dezelfde als die van onze eerste ouders, de hoop om als goden te zijn, door zich te onderhouden met hetgeen goed schijnt te zijn tot spijze, een lust is voor de ogen en begeerlijk om verstandig te maken. Het doel nu van dit boek is: aan te tonen, dat dit een grote vergissing is, dat ons geluk niet daarin bestaat om als goden te zijn voor onszelf, te hebben wat wij willen, en te doen wat wij willen, maar wel daarin, dat wij Hem, die ons gemaakt heeft, tot onze God hebben.

De redelijke wijsgeren hebben veel getwist over het geluk van de mens, of zijn hoogste goed; zij hadden daar verschillende meningen over; maar in dit boek beslist Salomo deze kwestie, en verzekert ons dat God te vrezen en zijn geboden te houden, het ganse werk of ambt des mensen is, Hoofdstuk 12:13. Hij onderzocht welke voldoening er gevonden kon worden in de rijkdom der wereld en de genietingen der zinnen, en verklaarde tenslotte, dat het alles ijdelheid en kwelling des geestes is. Toch zijn er zeer velen, die zijn woord niet aannemen, maar dezelfde gevaarlijke proef willen nemen, en zij blijkt noodlottig voor hen te wezen.

1. Hij toont de ijdelheid aan van de dingen, waarvan de mensen gewoonlijk hun geluk verwachten, zoals menselijke geleerdheid en staatkunde, zinnelijk genot, eer en macht, rijkdom en grote bezittingen. En

2. Dan schrijft hij middelen voor tegen de kwelling des geestes waarvan zij vergezeld gaan. Hoewel wij ze niet genezen kunnen van hun ijdelheid, kunnen wij toch de moeite en het verdriet voorkomen, die zij ons geven, door er los van te zijn, er in het redelijke van te genieten, maar er nooit hoge verwachtingen van te koesteren, en te berusten in de wil van God met ons in iedere gebeurtenis; en inzonderheid God te gedenken in de dagen onzer jeugd en in zijn vreze en Zijn dienst te volharden al onze dagen, en wel met oog op het toekomstige oordeel.

HOOFDSTUK 1

1 De woorden van de prediker, de zoon van David, de koning te Jeruzalem. 2 Ijdelheid der ijdelheden, zegt de prediker; ijdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid. 3 Wat voordeel heeft de mens van al zijn arbeid, dien hij werkt onder de zon? 4 Het ene geslacht gaat, en het andere geslacht komt; maar de aarde staat in der eeuwigheid. 5 Ook rijst de zon op, en de zon gaat onder, en zij hijgt naar haar plaats, waar zij oprees. 6 Zij gaat naar het zuiden, en zij gaat om naar het noorden; de wind gaat steeds omgaande, en de wind keert weder tot zijn omgangen. 7 Al de beken gaan in de zee, nochtans wordt de zee niet vol; naar de plaats, waar de beken heengaan, derwaarts gaande keren zij weder. 8 Al deze dingen worden zo moede, dat het niemand zou kunnen uitspreken; het oog wordt niet verzadigd met zien; en het oor wordt niet vervuld van horen. 9 Hetgeen er geweest is, hetzelfde zal er zijn, en hetgeen er gedaan is, hetzelfde zal er gedaan worden; zodat er niets nieuws is onder de zon. 10 Is er enig ding, waarvan men zou kunnen zeggen: Ziet dat, het is nieuw? Het is alreeds geweest in de eeuwen, die voor ons geweest zijn. 11 Er is geen gedachtenis van de voorgaande dingen; en van de navolgende dingen, die zijn zullen, van dezelve zal ook geen gedachtenis zijn bij degenen, die namaals wezen zullen. 12 Ik, prediker, was koning over Israel te Jeruzalem. 13 En ik begaf mijn hart om met wijsheid te onderzoeken, en na te speuren al wat er geschiedt onder de hemel. Deze moeilijke bezigheid heeft God de kinderen der mensen gegeven, om zich daarin te bekommeren. 14 Ik zag al de werken aan, die onder de zon geschieden; en ziet, het was al ijdelheid en kwelling des geestes. 15 Het kromme kan niet recht gemaakt worden; en hetgeen ontbreekt, kan niet geteld worden. 16 Ik sprak met mijn hart, zeggende: Zie, ik heb wijsheid vergroot en vermeerderd, boven allen, die voor mij te Jeruzalem geweest zijn; en mijn hart heeft veel wijsheid en wetenschap gezien. 17 En ik begaf mijn hart om wijsheid en wetenschap te weten, onzinnigheden en dwaasheid; ik ben gewaar geworden, dat ook dit een kwelling des geestes is. 18 Want in veel wijsheid is veel verdriet; en die wetenschap vermeedert, vermeedert smart.

In dit hoofdstuk hebben wij:

I. Het opschrift of de titel van het boek, vers 1.

II. De algemene leerstelling van de ijdelheid van het scheepsel, vers 2, die verklaard wordt in vers 3.

III. Het bewijs van deze leerstelling, ontleend aan:

1. *De kortheid van het menselijk leven*, en de menigten van geboorten en begrafenissen in dit leven, vers 4.
2. Aan de onstandvastige aard en de gestadige veranderingen van alle schepselen, die zijn, de wind en het water. vers 5-7.
3. Aan de vele arbeid, die de mens er mee heeft, en de weinige voldoening, die hij er in smaakt, vers 8.
4. Aan het voortdurend weerkeren van dezelfde dingen, hetgeen het einde aantoon van alle volmaaktheid, vers 9, 10.
5. Aan de vergetelheid, waartoe alles veroordeeld is, vers 11.

IV. Het eerste voorbeeld van de ijdelheid van mensen kennis en van alle de takken van de geleerdheid, inzonderheid van de natuurlijke wijsbegeerte en de staatkunde.

Merk op:

1. De proef, die Salomo ervan genomen heeft, vers 12, 13, 16, 17.
2. Zijn oordeel er over, namelijk dat het alles ijdelheid is, vers 14. Want
 - a. Er is moeite in het verkrijgen van kennis.
 - b. Er is weinig goed mee te doen, vers 15.
 - c. Er is geen bevrediging in, vers 18. En indien dit ijdelheid en kwelling is, dan moeten alle andere dingen in deze wereld, die verreweg minder zijn in waardigheid en waar, het noodzakelijkerwijs ook zijn. Een groot geleerde kan niet gelukkig wezen, of hij moet een waar heilige zijn.

Prediker 1:1-3

Hier is:

I. Een bericht nopens de schrijver van dit boek. Het was Salomo, want geen andere zoon van David was koning te Jeruzalem; maar hij verbergt zijn naam Salomo, vreedzaam, omdat hij door zijn zonde benauwdheid en beroering over zich gebracht had, over zich en zijn koninkrijk; hij had de vrede met God verbroken, en ook de vrede met zijn geweten, en daarom was hij die naam niet meer waardig. Noem mij niet Salomo, noem mij Marah, want zie voor vrede had ik grote bitterheid, maar hij noemt zich:

1. De prediker, hetgeen zijn tegenwoordige hoedanigheid aanduidt, "kohalet" dat afgeleid is van een woord, hetwelk vergaderen betekent. Het heeft een vrouwelijke uitgang, waarmee Salomo misschien bedoelde zichzelf te bestraffen om zijn verwijfdheid, die meer dan iets anders heeft bijgedragen tot zijn afval, want het was om zijn vrouwen te believen, dat hij afgoden heeft opgericht, Nehémia 13:26. Ofwel het woord Ziel moet er onder verstaan worden, en dan is kohalet:

a. Een boetvaardige ziel, of één die vergaderd is, die afgedwaald was als een verloren schaap, maar nu van zijn dwaalweg teruggebracht was, wedergekeerd is tot zijn plicht, ten slotte tot zichzelf is gekomen; de geest, die duizend ijdelheden heeft nagejaagd, is nu teruggekomen en heeft zijn middelpunt gevonden in God. Gods genade kan van grote zondaren grote bekeerlingen maken, en zelfs hen vernieuwen tot bekering, die de weg van de gerechtigheid gekend hebben, maar ervan afgeweken zijn, en hun afkeringen genezen, hoewel het een moeilijk geval is. Het is alleen de berouwhebbende, boetvaardige ziel, die door God aangenomen zal worden, het hart, dat verbroken is, niet het hoofd, dat gelijk een bies slechts voor een dag is neergebogen; Davids, niet Achabs berouw. En het is alleen de vergaderde de weergebrachte ziel, die de boetvaardige ziel is, die terugkomt van haar bijpaden, en haar wegen niet langer verstrooit tot de vreemden, Jeremia 3:13, maar verenigd is om Gods naam te vrezen. Uit de overvloed des harten zal de mond spreken, en daarom hebben wij hier de woorden van de boetvaardige, en deze zijn openbaar gemaakt. Indien uitnemende belijders van de godsdienst in grove zonden vallen, dan betaamt het hun om, tot eer van God en om het kwaad te herstellen, dat zij aan het koninkrijk Gods gedaan hebben, openlijk hun berouw uit te spreken, opdat het tegengif even ruim en overvloedig worde toegediend als het vergif toegediend was.

b. Een predikende ziel, of één, die vergadert. Zelf vergaderd of teruggebracht zijnde tot de vergadering van de heiligen, waarvan hij zich door zijn zonde had uitgeworpen, en verzoend zijnde met de kerk, poogde hij er ook anderen toe te vergaderen, die evenals hij afgedwaald waren, en wellicht door zijn voorbeeld op de dwaalweg gekomen zijn. Hij, die iets gedaan heeft om zijn broeder te verleiden, behoort alles te doen wat hij kan, om hem weer te brengen. Misschien heeft Salomo de vergadering zijns volks bijeengeroepen, zoals hij gedaan had bij de inwijding van de tempel, 1 Koningen 8:2, en nu voor de hernieuwde toewijding van zichzelf aan God. In die vergadering ging hij voor als *de mond van het volk in het gebed tot God*, vers 12, in deze als Gods mond tot hen in zijn prediking. God heeft hem door Zijn Geest tot een prediker gemaakt, ten teken dat Hij met hem verzoend was; in een opdracht van God ligt Zijn vergeving opgesloten. Christus heeft Zijn vergeven van Petrus genoegzaam aangetoond door hem het hoeden van Zijn schapen en lammeren op te dragen.

Merk op:

boetelingen behoren predikers te wezen, zij, die zelf de vermaning hebben opgevolgd om zich te bekeren en te leven, moeten anderen vermanen om niet voort te gaan op de weg van de zonde en te sterven. Als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broeders. Predikers moeten

komt. Paulus diende God in zijn geest in het Evangelie van Zijn Zoon, Romeinen 1:9.

2. De zoon van David. Dat hij deze titel aanneemt, geeft te kennen,

a. dat hij het als een grote eer beschouwde, om de zoon te zijn van zo godvruchtig een man, en er zich zeer op liet voorstaan.

b. Dat hij het ook beschouwde als een grote verzwarende van zijn zonde, dat hij zulk een vader gehad heeft, die hem een goede opvoeding heeft gegeven, en vele kostelijke gebeden voor hem heeft opgezonden. Het is hem een diepe smart te denken, dat hij een schandvlek zou werpen op de naam en het geslacht van een man, als David geweest is. Het verzwaarde de zonde van Jojakim, dat hij de zoon was van Josia, Jeremia 22:15-17.

c. Dat het hem aanmoedigde tot bekering en om te hopen op genade, dat hij de zoon van David was, want David was in zonde gevallen, waardoor hij gewaarschuwd had moeten worden tegen de zonde, maar hij heeft er zich niet door laten waarschuwen. Maar David had berouw, en daarin heeft hij een voorbeeld aan hem genomen, en zo heeft hij, evenals David, genade gevonden. Maar dit was niet alles: hij was die zoon van David, van wie God gezegd had, dat Hij hem voor zijn overtreding wel met de roede bezoeken zal, maar Zijn verbond met hem niet zal verbreken. Zie Psalm 89:33-35. Christus, de grote Prediker, was de Zoon van David.

3. Koning te Jeruzalem. Dit vermeldt hij:

a. Als een zeer grote verzwarende van zijn zonde: hij was een koning. God had veel voor hem gedaan door hem te verhogen op de troon en dit had hij Hem zeer slecht vergolden. Zijn waardigheid maakte het slechte voorbeeld dat hij gaf en de invloed van zijn zonde nog zoveel te meer gevaarlijk; velen zullen hem volgen op zijn verderfelijke wegen, inzonderheid omdat hij koning was te Jeruzalem, de heilige stad, waar Gods tempel was, die hij nog wel zelf had gebouwd, waar de priesters des Heeren dienden, en waar Zijn profeten waren, die hem betere dingen geleerd hadden.

b. Als hetgeen enig voordeel kon geven aan hetgeen hij schreef, want waar het woord van een koning is, daar is heerschappij. Hij achtte het geen verkleining voor hem als koning om een prediker te zijn, maar het volk zal te meer acht op hem slaan als prediker omdat hij een koning is. Als mannen van eer en aanzien zich te koste wilden geven om goed te doen, hoe ontzaglijk veel goed zouden zij kunnen doen! Salomo had een even groot aanzien op de kansel, predikende de ijdelheid de wereld, als op zijn ivoren troon, recht sprekende.

De Chaldeeuse parafrase, (die in dit boek vele bijvoegselen geeft tot de tekst, of er verklaringen van geeft) deelt ons het volgende mee over Salomo's schrijven van dit boek: *Dat hij door de geest van de profetie de afval voorzien heeft van de tien stammen van zijn zoon, en in verloop van tijd de verwoesting van Jeruzalem en van het huis des heiligdoms en de gevangenschap des volks. In het vooruitzicht daarvan riep hij: ijdelheid van de ijdelheden, het is al ijdelheid*, en daarop past hij vele passages toe van dit boek. II. Het algemene doel en de strekking van dat boek. Wat is het, dat de koninklijke prediker heeft te zeggen? Wat hij op het oog heeft is ons waarlijk godsdienstig te maken onze waardering en verwachting van de dingen van deze wereld te verminderen. Te dien einde toont hij aan:

1. *Dat zij allen ijdelheid zijn*, vers 2. Dit is de stelling, die hij op zich neemt te bewijzen: Ijdelheid van de ijdelheden, het is al ijdelheid. Het was geen nieuwe tekst; zijn vader had meer dan eens in dezelfde zin gesproken. De waarheid, die hier uitgesproken wordt is: dat alles ijdelheid is, alles behalve, of buiten, God, en beschouwd als afgezonderd van Hem, het al van deze wereld, alle wereldlijke bezigheden en genietingen, het al, dat in de wereld is, 1 Johannes 2:16, alles wat aangenaam is aan onze zinnen en onze verbeelding streelt in deze tegenwoordige staat, genoegzaam verschaft aan onszelf of ons roem bezorgt bij anderen. Het is al

verdorven, maar ook in het gebruik ervan. De mens, beschouwd in betrekking tot deze dingen, is ijdelheid, Psalm 39:6, 7, en als er na dit leven geen ander leven was, hij zou tevergeefs geschapen zijn, Psalm 89:48, en die dingen, beschouwd in betrekking tot de mens zijn wat zij in zichzelf ook mogen wezen ijdelheid. Zij passen niet voor de ziel, zijn er vreemd aan, voegen er niets aan toe, zij beantwoorden niet aan het doel, geven geen ware voldoening; zij zijn onzeker in hun duur, verwelken, vergaan, gaan voorbij, en zullen gewis hen misleiden en teleurstellen, die er op vertrouwen. Zo laat ons dan de ijdelheid niet beminnen, Psalm 4:3, noch onze ziel tot ijdelheid opheffen, Psalm 24:4, want wij zouden ons slechts tevergeefs vermoeien, Habakuk 2:13. Het wordt hier met grote nadruk uitgesproken niet alleen, dat alles ijdel is, maar in het afgetrokkene, alles is ijdelheid, alsof ijdelheid de "*proprium quarto modo*" de eigenschap in de vierde wijze was, van de dingen van deze wereld, hetgeen tot de natuur ervan ingaat. Zij zijn niet slechts ijdelheid, maar *ijdelheid van de ijdelheden, de ijdelste ijdelheid, ijdelheid in de hoogste mate, niets dan ijdelheid*, een ijdelheid, die de oorzaak is van zeer veel ijdelheid. En dit wordt verdubbeld, omdat de zaak zeker is en buiten allen twijfel, het is ijdelheid van de ijdelheden. Dit geeft te kennen dat het hart van de wijzen man volkomen overtuigd was van de waarheid, en er diep door was getroffen, maar dat hij bevond, dat de mensen over het algemeen er zeer afkerig van waren, om het te geloven en ter harte te nemen, Job 33:14. Het geeft ook te kennen dat wij de ijdelheid van deze wereld noch begrijpen, noch onder woorden kunnen brengen.

Maar wie is het, die aldus minachtend spreekt van de wereld? Is het iemand, die blijven zal bij hetgeen hij zegt? Ja, hij onderschrijft het met zijn naam: zegt de prediker. Is het iemand, die bevoegd is om er over te oordelen? Ja, even bevoegd als ooit iemand geweest is. Velen spreken met minachting van de wereld, omdat zij kluizenaars zijn en de wereld niet kennen, of bedelaars en er niets van bezitten; maar Salomo kende haar, hij was doorgedrongen tot de diepten van de natuur 1 Koningen 4:33, en hij bezat er meer van misschien dan ooit iemand er van bezeten heeft, zijn hoofd was vol van haar denkbeelden) en zijn buik was vervuld met haar verborgen schatten, Psalm 17:14, en hij spreekt dit oordeel er over uit. Maar spreekt hij als gezaghebbende? Ja, hij spreekt niet slechts als koning, maar als profeet als prediker. Hij sprak in de naam van God en werd gedreven door Gods Geest om het te spreken. Maar heeft hij het niet gezegd in zijn haasten, of in drift, bij gelegenheid van een bijzondere teleurstelling?

Neen, hij zei het na rijp beraad, zei het, en bewees het, stelde het vast als een grondbeginsel, waarop hij de noodzakelijkheid grondde om godsdienstig te zijn. En sommigen denken dat het zijn voornaamste doel was aan te tonen, dat de eeuwige troon en het eeuwige koninkrijk, dat God door Nathan aan David had beloofd, van een andere wereld moeten zijn, want alle dingen in deze wereld zijn van de ijdelheid onderworpen, en daarom zijn zij ongenoegzaam om ten volle aan deze belofte te beantwoorden. Indien Salomo bevindt dat alles ijdelheid is, dan moet het koninkrijk komen van de Messias, waarin wij het wezen zullen beëerven.

2. Dat zij ongenoegzaam zijn, om ons gelukkig te maken. En hiervoor beroept hij zich op van de mensen geweten. *Wat voordeel heeft de mens van al zijn arbeid?* vers 3. Merk hier op

A. Hoe de bezigheid van deze wereld beschreven wordt: Het is arbeid; het woord heeft de betekenis beide van zorg en van zwoegen, het is werk, dat de mensen vermoeit, er is een bestendige vermoeienis in wereldlijke bezigheid; het is arbeid onder de zon. Dit is een uitdrukking, die bijzonder aan dit boek eigen is, waarin zij acht en twintig maal voorkomt. Er is een wereld boven de zijn, een wereld, die de zijn niet nodig heeft, want de heerlijkheid Gods is haar licht, en daar is werk zonder vermoeienis zonder arbeid, en dat veel voordeel oplevert, het is het werk van de engelen. Maar hij spreekt van het werk onder de zon, waarvan de moeite groot en het voordeel, het gewin klein is. Het is onder de zon, onder de invloed van de zon, bij haar licht en in haar hitte; gelijk wij het voordeel hebben van het licht des daags, zo hebben wij

van ons aanschijn; in het donkere koude graf zijn de vermoeiden ter ruste.

B. Dat naar het voordeel van die bezigheid gevraagd wordt. *Wat voordeel heeft de mens van al zijn arbeid?* Salomo zegt: *In allen arbeid is overschot*, Spreuken 14:23, en toch ontkent hij hier dat er enig voordeel van is. Ten opzichte van onze tegenwoordige toestand in de wereld, is het waar dat wij door arbeid datgene verkrijgen, hetwelk wij voordeel of gewin noemen, wij eten de arbeid van onze handen, maar gelijk de rijkdom van de wereld gewoonlijk goed genoemd wordt, en toch is hetgeen niets is, Spreuken 23:5, zo wordt het ook voordeel genoemd, maar de vraag is of het dit werkelijk is, of niet? En hier beslist hij dat het zulks niet is, dat het geen wezenlijk, geen blijvend voordeel is. Kortom: de rijkdom en het genot van deze wereld zijn, al hadden wij er ook nog zoveel van, niet voldoende om ons gelukkig te maken, ook zullen zij geen erfdeel voor ons zijn.

a. Ten opzichte van het lichaam en het tegenwoordige leven: Wat voordeel heeft de mens van al zijn arbeid? Het is niet in de overvloed gelegen, dat iemand leeft uit zijn goederen Lukas 12:15. Als het goed vermenigvuldigt, dan vermenigvuldigt ook de zorg er voor, en dan vermenigvuldigen ook die het eten, en iets zeer gerings kan al het genot ervan verbitteren en wat voordeel heeft de mens dan van al zijn arbeid?

b. Ten opzichte van de ziel en het toekomstige leven kunnen wij met nog veel meer recht zeggen: *Wat voordeel heeft de mens van al zijn arbeid?* Met alles wat hij er bij wint kan hij de behoeften van zijn ziel niet bevredigen noch aan haar begeerten voldoen het zal de zonde van de ziel niet verzoenen, noch haar krankheden genezen, noch opwegen tegen het verlies ervan, van welk nut zal het wezen voor de ziel in de dood, in het oordeel, in de eeuwigen staat? De vrucht van onze arbeid in hemelse dingen is spijs, die blijft tot in het eeuwige leven, maar de vrucht van onze arbeid voor de wereld is slechts spijs, die vergaat.

Prediker 1:4-8

Om de ijdelheid van alle dingen onder de zon, en hun ongenoegzaamheid om ons gelukkig te maken, te bewijzen, toont Salomo hier aan:

1. Dat de tijd van ons genieten van deze dingen zeer kort is, en slechts als het welgevallen is van een dagloner aan zijn dag. Wij blijven slechts gedurende één geslacht in de wereld, en de geslachten gaan voortdurend voorbij. Onze wereldlijke bezittingen, die wij zeer onlangs van anderen hebben ontvangen en zeer binnen kort aan anderen moeten overlaten, zijn voor ons dus ijdelheid, zij kunnen niet meer substantieel zijn dan het leven, dat er het substratum van is, en dat is slechts een damp, die voor een weinig tijd gezien wordt, en dan verdwijnt. De stroom van het mensdom vloeit onophoudelijk, maar hoe weinig genot heeft een druppel van die stroom van de lieflijke oevers, tussen welke hij heenvoert! Wij kunnen God de eer geven voor die bestendige opvolging van geslachten, in welke de wereld tot nu toe haar bestaan had, en haar bestaan zal hebben tot aan het einde der tijden, Zijn lankmoedigheid bewonderende, waarmee Hij dat zondige geslacht in wezen houdt, en Zijn macht, door welke Hij dat stervende geslacht laat voortduren. Wij kunnen ook opgewekt worden om met naarstigheid het werk van ons geslacht te doen en het getrouwelijk te dienen, omdat het weldra voorbij zal zijn, en uit zorgende belangstelling in het mensdom in het algemeen, moeten wij te rade gaan met het welzijn van de opvolgende geslachten, maar wat betreft ons eigen geluk laat ons het niet binnen zo enge grenzen verwachten, meer in eeuwige rust en in een eeuwig voortbestaan.

2. Dat wij, als wij deze wereld verlaten, de aarde achter ons laten, deze staat in eeuwigheid, blijft waar zij is, en daarom kunnen de dingen van de aarde ons geen dienst doen in de toekomstige staat. Het is voor het mensdom in het algemeen goed, dat de aarde in stand blijft

wat betekent dit voor afzonderlijke personen, als zij naar de wereld van de geesten heengaan?

3. Dat de toestand van de mens in dit opzicht slechter is dan van de lagere schepselen. De aarde staat in eeuwigheid, maar de mens blijft slechts voor een korte tijd op de aarde. De zon gaat wel iedere avond onder, maar in de morgen gaat zij weer op, even schitterend als ooit tevoren, de winden veranderen wel van richting, maar blijven toch in het een of andere punt van het kompas, de wateren, die boven de grond naar de zee gaan, komen van onder de grond weer tevoorschijn, maar de mens ligt neer en staat niet op, Job 14, 7, 12.

4. Dat alle dingen in deze wereld beweeglijk en veranderlijk zijn, en onderworpen zijn aan gedurige moeite, in niets anders bestendig dan in hun onbestendigheid, altijd voortgaande nooit tot rust komende. Het was slechts eenmaal dat de zon stilstond, *als zij opgegaan is haast zij zich om weer onder te gaan, en als zij ondergegaan is, haast zij zich om weer op te gaan*, vers

5. De winden veranderen voortdurend van richting, vers 6, en de wateren zijn in gestadige omloop, vers 7. Het zou van even slechte gevolgen voor hen zijn om stil te staan, als voor het bloed in het lichaam. En kunnen wij dan verwachten te rusten in een wereld, waarin alles is van arbeid en zwoegen, vers 8 op een zee die voortdurend in eb of vloed is en wier golven gestadig bruisen en in beweging zijn?

5. Dat, hoewel alle dingen nog in beweging zijn, zij toch nog altijd zijn waar zij waren. De zon vertrekt, zoals de kanttekening het heeft, maar het is naar dezelfde plaats, vanwaar zij gekomen is. de wind draait, totdat hij weer op dezelfde plaats is, en zo keren ook de wateren terug naar de plaats, vanwaar zij gekomen zijn. En zo is de mens na al de moeite die hij gedaan heeft om voldoening en geluk te vinden in het schepsel, nog slechts waar hij geweest is, het geluk is nog even ver te zoeken als ooit. De geest des mensen is in zijn streven even rusteloos als de zon en de wind en de beken, maar is nooit voldaan, nooit tevreden, hoe meer hij heeft van de wereld, hoe meer hij wil hebben, en hij zou niet spoediger vol worden van de stromen van uitwendige voorspoed, de beken van honing en boter, Job 20:17, dan de zee vol wordt van de beken, die er in uitlopen, hij is nog zo als hij geweest is: een voortgedreven zee, die niet kan rusten.

6. Dat alle dingen blijven alzo, gelijk zij van het begin van de schepping geweest zijn, 2 Petrus 3:4. De aarde is waar zij was, de zon en de winden en de beken blijven dezelfde loop behouden als altijd, indien zij dus nooit genoegzaam waren om de mens gelukkig te maken, dan zullen zij dit ook wel nooit kunnen, want zij kunnen slechts hetzelfde genot, dezelfde geriefelijkheid opleveren, die zij altijd opgeleverd hebben, daarom moeten wij boven de zon zien om voldoening en een nieuwe wereld te vinden.

7. Dat deze wereld op zijn best slechts een dor en mat land is, alles is ijdelheid, want alles is vol van arbeid, de gehele schepping is van deze ijdelheid onderworpen van dat de mens veroordeeld was om in het zweet van zijn aanschijn zijn brood te eten. Als wij een blik slaan op de gehele schepping, dan zullen wij alles bezig en aan de arbeid zien, alle schepselen hebben genoeg te doen met hun eigen zaken, niets zal het geluk van de mens kunnen uitmaken, alles werkt om hem te dienen, maar niets blijkt een geschikte hulp voor hem te zijn. De mens kan niet uitspreken hoe vol van arbeid alle dingen zijn, kan noch de werkers tellen noch de arbeid meten.

8. Dat onze zinnen onvoldaan zijn, en derzelver voorwerpen onvoldoende blijken. Hij specificeert die zinnen, welke hun dienst met de minste moeite verrichten, en het gemakkelijkst

te zien, en haakt naar nieuwheid en afwisseling. Het oor is in het begin gestreeld door een lieflijk lied of een aangename melodie, maar spoedig heeft het er genoeg van, walgt het ervan, en moet een andere melodie, een ander lied horen, beide zijn oververzadigd, maar geen is voldaan, en wat het aangenaamst was, wordt het onaangenaamst. De weetgierigheid verlangt nog meer te weten te komen, omdat zij onvoldaan is, en hoe meer men haar haar zin geeft, hoe veeleisender zij wordt, zodat zij nog altijd geef, geef blijft roepen.

Prediker 1:9-11

Er zijn twee dingen, waarin wij geneigd zijn veel behagen in te scheppen en grote voldoening te vinden en er ons op te laten voorstaan met betrekking tot ons werk en onze genietingen in de wereld, alsof zij er toe konden bijdragen om aan de ijdelheid te ontkomen. Salomo toont ons hier onze vergissing in beide.

1. De nieuwheid van de uitvinding, dat het iets is, dat nooit tevoren bekend was. Hoe aangenaam is het te denken, dat nooit iemand zulke vorderingen gemaakt heeft in kennis als wij, en nooit tot zulke ontdekkingen is gekomen, dat nooit iemand zulke verbeteringen heeft aangebracht in een bezitting, of in het een of ander beroep of bedrijf, en de kunst verstond om er het gewin uit te halen, zoals wij die kunst verstonden! Op hetgeen zij bedachten en tot stand brachten wordt met de grootste minachting neergezien, en wij roemen op nieuwe modes nieuwe hypothesen, nieuwe methodes, nieuwe uitdrukkingen, die de oude verdringen en ter neerwerpen, maar dit alles is een vergissing: *Hetgeen er geweest is, hetzelfde zal er zijn en hetgeen er gedaan is, hetzelfde zal er gedaan worden*, want er is *niets nieuws onder de zon* vers 9. Dit wordt herhaald bij wijze van vraag in vers 10. Is er enig ding, waarvan men met verwondering zou kunnen zeggen: *Zie dat, het is nieuw*, nooit is er iets dergelijks geweest? Het is een beroep op waarnemende mensen en een uitdaging aan hen, die de hedendaagse geleerdheid verheffen boven die van de ouden. Laat hen iets noemen, dat zij voor nieuw houden dan kunnen wij misschien wel niet bewijzen dat het niet nieuw is, omdat ons de berichten uit vroegere tijden ontbreken, maar toch hebben wij reden om tot de gevolgtrekking te komen dat het reeds geweest is in de eeuwen, die voor ons geweest zijn. Wat is er in het rijk van de natuur, waarvan wij kunnen zeggen: Dit is nieuw?

Zijn werken waren volbracht van de grondlegging van de wereld af, Hebreeën 4:3. Dingen die ons, evenals aan kinderen, nieuw toeschijnen zijn dit niet in zichzelf. De hemel was van ouds, de aarde staat in eeuwigheid, de krachten van de natuur en de schakels van natuurlijke oorzaken zijn nog dezelfde, die zij altijd geweest zijn. In het rijk van de voorzienigheid gaan de loop en de methode wel niet naar zulke bekende en vaste regelen als in het rijk van de natuur, en zij volgen ook niet altijd hetzelfde spoor, maar over het algemeen is het toch telkens weer hetzelfde, het hart van de mensen en de verdorvenheid ervan zijn nog dezelfde, hun begeerten, hun streven en hun krachten zijn nog dezelfde, en wat God doet in Zijn handelingen met de mensen is overeenkomstig de Schrift overeenkomstig de wijze, en dat is altijd door herhaling. Wat verrassend of verwonderlijk voor ons is, behoeft dit niet te wezen, want hetzelfde is er al geweest, dezelfde vreemde bevorderingen en teleurstellingen, dezelfde vreemde revoluties en plotselinge wendingen, de ellende, de rampen van het menselijk leven zijn altijd tamelijk dezelfde geweest, en het mensdom doorloopt een bestendige kring, en, evenals de zon en de wind, zijn zij waar zij waren.

Het doel nu hiervan is:

A. De dwaasheid aan te tonen van de kinderen van de mensen in hun liefde voor hetgeen nieuw is, in hun welbehagen er in en hun roemen erop. Wij zijn licht geneigd een afkeer te hebben van oude dingen, hetgeen, waaraan wij lang gewoon waren, moede te worden, zoals

dit en dat te bewonderen omdat het nieuw is terwijl het toch geheel en al is wat geweest is. Toen Tatianus, de Assyriër, aan de Grieken toonde hoe alle kunsten, op welke zij zich zo lieten voorstaan, hun oorsprong verschuldigd waren aan de volken, die zij voor barbaren hielden, heeft hij hen volgenderwijs terecht gewezen: "Schaamt u deze dingen nieuwe uitvindingen te noemen, die slechts nabootsingen zijn."

B. Er ons van af te brengen om geluk en voldoening in het schepsel te verwachten. Waarom zouden we verwachten het daar te vinden waar nog nooit iemand het gevonden heeft? Welke redenen hebben wij om te denken dat de wereld vriendelijker zal zijn voor ons dan voor hen, die ons voorgedaan zijn, daar er toch niets nieuws in is, en onze voorgangers er zoveel van gemaakt hebben als er van te maken was? uw vaders hebben het manna gegeten en zij zijn gestorven, Johannes 6:49.

C. Om ons op te wekken om ons van geestelijke en eeuwige zegeningen te verzekeren. Als wij onthaald willen worden op nieuwe dingen dan moeten wij ons bekend maken met de dingen Gods, dan moeten wij een nieuwe natuur verkrijgen, dan is het oude voorbijgegaan, het is alles nieuw geworden, 2 Korinthe 5:17. Het evangelie geeft een nieuw lied in onze mond. In de hemel is alles nieuw, Openbaring 21:5, alles nieuw, geheel ongelijk aan de tegenwoordige staat van zaken, in waarheid een nieuwe wereld Lukas 20:35, en alles nieuw tot in eeuwigheid altijd fris, altijd bloeiend. Deze gedachte moet ons gewillig maken om te sterven, dat er in deze wereld niets anders dan telkens hetzelfde is, en dat wij er niets meer en niets betere van kunnen verwachten, dan wij gehad hebben.

2. Het gedenkwaardige van de daad, er zal in latere tijden van gesproken worden. Velen denken dat zij er voldoening genoeg in zullen vinden, dat hun naam vereeuwigd zal worden, dat het nageslacht hun daden zal roemen en met bewondering zal spreken van de eer, die zij hebben behaald, en de bezittingen, die zij zich verkregen hebben, dat hun huizen zullen bestaan tot in eeuwigheid, Psalm 49:12, maar hierin bedriegen zij zich. Hoeveel vroegere dingen en personen waren er niet, die in hun tijd een zeer groot aanzien hadden, en toch is er geen gedachtenis van, zij zijn in vergetelheid begraven! Hier en daar heeft een merkwaardig persoon of een gedenkwaardige daad een vriendelijke geschiedschrijver gevonden, en dus het geluk om te worden vermeld, terwijl er in dezelfde tijd anderen waren, niet minder merkwaardig, die stilzwijgend voorbijgegaan werden, en daarom kunnen wij tot de slotsom komen dat er van de navolgende dingen, die zijn zullen geen gedachtenis zal zijn, maar dat hetgeen wij hopen in gedachtenis te zullen blijven, of verloren zal gaan, of met minachting voorbij gezien zal worden.

Prediker 1:12-18

Salomo had in het algemeen verklaard dat alles ijdelheid is, en had daar enige algemene bewijzen van gegeven en nu wendt hij de krachtigste methode aan om er de waarheid van aan te tonen.

1. Uit zijn eigen ervaring hij heeft het alles beproefd en getoetst, en hij bevond dat het alles ijdelheid is.

2. Door een gevolgtrekking uit bijzonderheden, en hier begint hij met hetgeen het meest van alles het geluk van redelijke wezens schijnt te zullen uitmaken, en dat is: kennis en geleerdheid, indien dit ijdelheid is, dan moeten alle andere dingen het ook zijn. Hieromtrent nu:

gunstig e omstandigheden, zodat, indien er wezenlijke voldoening in te vinden ware, hij haar gevonden moest hebben.

1. Zijn hoge staat en rang gaven hem de gelegenheid om zich in alle vakken van geleerdheid te oefenen en te bekwamen, inzonderheid *in de politiek en in het bestuur over de menselijke zaken*, vers 12. Hij, die de prediker is van deze leer, was koning over Israëel, dat alle naburige volken bewonderden als een wijs en, verstandig volk, Deuteronomium 4:6. Hij had zijn koninklijke zetel te Jeruzalem, dat toen beter dan ooit Athene verdiende het oog van de wereld genoemd te worden. *Het hart van een koning is ondoorgrondelijk hij heeft zijn eigenbekwaamheden*, en dikwijls is een goddelijke spreuk op zijn lippen, Spreuken 16:10. Het is zijn eer, het is zijn roeping om alles te doorgronden. Salomo's grote rijkdom en eer stelden hem instaat om zijn hof tot het middelpunt van geleerdheid te maken en de plaats van samenkomst van geleerden, zich te voorzien van de beste boeken en omgang te hebben of te corresponderen met geheel het wijze en ervaren deel van het mensdom, dat toen in leven was die zich tot hem wendden om van hem te leren waardoor hij zelf nog meer in kennis moest toenemen, want evenals in de handel zo wordt ook in kennis al het gewin door ruil en wederzijdse wisseling verkregen, als wij te zeggen hebben wat anderen tot lering dient, dan zullen zij te zeggen hebben wat ons tot lering kan strekken. Sommigen merken op hoe geringschattend Salomo van zijn waardigheid en eer spreekt. Hij zegt niet: ik prediker ben koning, maar ik was koning, het doet er niet toe wat ik ben. Hij spreekt er van als van iets, dat voorbij is, omdat wereldlijke eer vergankelijk is.

2. Hij legde er zich op toe om van deze voordelen een goed gebruik te maken, alsmede van de gelegenheid, die hij had om wijsheid te verkrijgen, want hoe groot die gelegenheid ook zij, een man zal er niet wijs door worden tenzij hij er zich op toelegt, er zijn hart en gedachten aan geeft. *Salomo begaf zijn hart om met wijsheid te onderzoeken* en na te speuren door wijsheid *alles te onderzoeken wat gekend kan worden*, vers 13. Hij stelde het zich ten taak om zich bekend te maken met al wat er geschiedt onder de hemel, dat geschiedt door de voorzienigheid Gods, of door de kunst en de wijsheid van de mensen. Hij legde er zich op toe om al het inzicht te verkrijgen, dat hij kon, in filosofie en wiskunde, in landbouw en handel, in koopmanschap en werktuigkunde in de geschiedenis van voorbijgegangene eeuwen en de tegenwoordige staat van andere koninkrijken, hun wetten, hun zeden en gewoonten, hun staatkunde, en van de mensen verschillend karakter, bekwaamheden en plannen en de methoden om dat alles te besturen. Hij begaf er zich toe, niet alleen om te zoeken, maar te onderzoeken, na te speuren hetgeen het meest ingewikkeld was, en het ernstigst nadenken vordert. Hoewel hij een vorst was maakte hij zich, als het ware, tot een slaaf van de wetenschap, liet zich niet ontmoedigen door haar moeilijkheden en bleef niet bij de oppervlakte staan. En dit deed hij, niet slechts om aan zijn neiging te voldoen, maar om zich bekwaam te maken voor de dienst van God en van zijn geslacht, en om te zien hoe ver de verruiming van de kennis zou bijdragen tot vastheid van gemoed en rust van de ziel.

3. Hij maakte zeer grote vorderingen in zijn studies, maakte een goed gebruik van alle takken van de geleerdheid, en bracht het veel verder in zijn ontdekkingen dan iemand van zijn voorgangers. Hij heeft de wetenschap niet veroordeeld, zoals velen doen omdat zij haar niet meester kunnen worden en er zich ook geen moeite voor willen geven, neen, wat hij op het oog had, bracht hij tot stand. *hij zag al de werken aan, die onder de zon geschieden*, vers 14, werken van de natuur in de bovenwereld en in de lagere wereld, die de zijn tot middelpunt heeft, werken van kunst, de voortbrengselen van 's mensen gesmaakt heeft, hij sprak met zijn hart betreffende zijn vorderingen in kennis, met evenveel genoeg als ooit een rijk koopman

verkrijgen zal. Hij kon zeggen: "Zie, ik heb wijsheid groot gemaakt en vermeerderd, heb er niet slechts meer van verkregen voor mijzelf, maar heb meer gedaan om haar te verspreiden en in eer te brengen, dan allen, die voor mij geweest zijn te Jeruzalem." Het betaamt voorname mannen om leergierig te zijn, en het meest behagen te scheppen in verstandelijke genoegens. Waar God de middelen geeft om kennis te verkrijgen verwacht Hij vorderingen in evenredigheid met die middelen.

Het is gelukkig voor een volk als zijn vorsten en edelen er zich op toeleggen om anderen evenzeer te overtreffen in wijsheid en nuttige wetenschap, als zij hen overtreffen in eer en aanzien, en zij kunnen aan het gemenebest van de wetenschap die dienst bewijzen door zich op studiën toe te leggen, die geschikt voor hen zijn, welke geringere personen er niet aan bewijzen kunnen. Salomo moet als een bevoegd beoordelaar van deze zaak erkend worden, want zijn hoofd was niet slechts vol van denkbeelden, maar zijn hart heeft veel wijsheid en wetenschap gezien, van de macht en het voordeel ervan, zowel als van het vermaak en genoegens ervan, wat hij wist, wist hij goed en hij wist er een goed gebruik van te maken. *De wijsheid was in zijn hart gekomen, en is hem lieflijk geworden*, Spreuken 2:10, 11, 22:18.

4. Hij richtte zijn studies inzonderheid op die tak van wetenschap, die het meest dienstig is voor de leiding van het menselijke leven en bijgevolg van de meeste waarde is, vers 17. "Ik begaf mijn hart om de regelen en voorschriften van de wijsheid te weten en hoe ik die kon verkrijgen, en om onzinnigheden en dwaasheid te weten, hoe ik die kon voorkomen of genezen, er de strikken en inblazingen van te kennen ten einde op mijn hoede er tegen te zijn en haar bedrog en misleiding te ontdekken." Zo naarstig was Salomo om toe te nemen in kennis, dat hij onderricht verkreeg beide van de wijsheid van verstandige mensen en van de onzinnigheid van dwaze mensen, uit de akker van de luiaard, zowel als uit die van de vlijtige.

II. Hij deelt ons het resultaat mee van zijn proefneming, om te bevestigen wat hij gezegd had, namelijk dat alles ijdelheid is.

1. Hij bevond dat zijn *zoeken naar kennis zeer moeizaam* was, een *vermoeienis niet alleen voor het vlees, maar voor de geest* vers 13. Deze moeilijke bezigheid, de moeilijkheid, die er gelegen is in het zoeken naar waarheid en in haar te vinden, heeft God aan de kinderen van de mensen gegeven, om er mee geplaagd te worden als een straf voor het begeren van onze eerste ouders van verboden kennis. Gelijk het brood voor het lichaam, zo moet ook het brood van de ziel verkregen en gegeten worden in het zweet van ons aanschijn, terwijl beide zonder moeite of arbeid verkregen hadden kunnen worden indien Adam niet gezondigd had.

2 Hij bevond dat hoe meer hij zag van de werken, die onder de zon geschieden, *hoe meer hij van de ijdelheid ervan zag*, ja, en dat gezicht baarde hem dikwijls *kwelling des geestes* vers 14. Ik zag al de werken aan van een wereld vol van bezigheid, heb waargenomen wat de kinderen van de mensen doen, en zie, wat de mensen ook denken van hun eigen werken, ik zie, dat het *alles ijdelheid en kwelling van de geest is*. Hij had tevoren verklaard dat alles ijdelheid is, vers 2, nodeloos en onnut, en hetgeen ons geen goed doet, hier voegt hij er bij: *Het is alles kwelling van de geest*, lastig en nadelig, en hetgeen ons kwaad doet. Het is zich voeden met wind, zo lezen het sommigen Hoséa 12:2.

a. De werken zelf die gedaan zijn, zijn ijdelheid en kwelling van de geest voor hen, die er mee bezig zijn. Er is zoveel zorg in het bedenken en regelen van onze wereldlijke aangelegenheden, zoveel arbeid en zwoegen in het uitvoeren ervan, en zoveel verdriet in de teleurstellingen, die wij er bij ondervinden, dat wij wel kunnen zeggen: het is kwelling van de geest voor de verstandige waarnemer ervan.

b. Hoe meer wij zien van de wereld, hoe meer wij zien van hetgeen ons ongerust maakt, en met

kennis van wijsheid en van dwaasheid kwelling is, vers 17. Het kwelde of ergerde hem te zien dat velen, die wijsheid hebben, haar niet gebruiken, en dat velen, die dwaasheid hebben en er niet tegen strijden. Toen hij wijsheid kende, kwelde het hem te zien hoe ver zij van de mensen kinderen stond, en toen hij dwaasheid zag, dat zij zo vast in van 's mensen hart is gebonden.

3. Hij bevond, toen hij enige wetenschap had verkregen, dat hij er noch voor zichzelf de voldoening in kon smaken, noch er aan anderen het goed mee doen kon, dat hij verwacht had, vers 15. Het baatte niet:

A. Om de vele grieven van het menselijk leven te herstellen. "Ik bevind met dat al, dat hetgeen krom is, krom blijft, en niet recht gemaakt kan worden. Onze kennis zelf is ingewikkeld en verward, wij moeten zeer vergaan, een lange weg afleggen, om er toe te geraken. Salomo dacht dat hij een nadere weg er naar toe ontdekt had, maar het was niet zo, de paden van de geleerdheid zijn nog een even grote doolh of als ooit tevoren. De geest en de manieren van de mensen zijn krom en verdorven. Salomo dacht dat hij met behulp van zijn wijsheid en macht een grondige hervorming in zijn koninkrijk had teweeggebracht, en hetgeen krom was recht had gemaakt, maar hij was teleurgesteld. Al de wijsbegeerte en staatkunde van de wereld zullen de verdorven natuur van de mensen niet tot haar oorspronkelijke rechtheid terugbrengen, wij zien er de ongenoegzaamheid van, zowel in anderen als in onszelf. Geleerdheid zal 's mensen natuurlijke gemoedsaard niet veranderen, noch hen van hun zondige krankheden genezen, ook zal zij in de aard van de dingen in de wereld geen verandering brengen. De wereld is een tranendal, en zal het blijven als alles gedaan is.

B. Om in het gebrekkige te voorzien van de gerieflijkheden van het menselijk leven. Hetgeen ontbreekt kan niet geteld worden, of ons uit de schatten van de menselijke geleerdheid vergoed worden, meer hetgeen ontbreekt zal blijven ontbreken. Als wij alles gedaan hebben om onze genietingen hier beneden tot volkomenheid te brengen, zijn zij nog gebrekkig, en er is niets aan te doen, zoals zij zijn, zullen zij waarschijnlijk blijven. Hetgeen ontbreekt in onze kennis, is zoveel, dat het niet geteld kan worden. Hoe meer wij weten, hoe meer wij onze onwetendheid bespeuren. Wie kan zijn dwalingen, zijn tekortkomingen verstaan?

4. Over het geheel komt hij dus tot de slotsom, dat grote geleerden zich slechts tot grote rouwbedrijvenden maken, want *in veel wijsheid is veel verdriet*, vers 18. Er moet zeer veel moeite gedaan worden om haar te verkrijgen, en er is zeer veel zorg nodig om haar niet te vergeten, hoe meer wij weten, hoe meer wij zien dat er te weten is, en bijgevolg bemerken wij met grote duidelijkheid, dat ons werk zonder einde is, en hoe meer wij van onze vroegere vergissingen en misslagen zien, hetgeen veel verdriet veroorzaakt. Hoe meer wij zien van de verschillende meningen en gevoelens van de mensen, en dat is het waar de geleerdheid zich het meest mee bezighoudt hoe meer verlegen wij misschien zijn om te weten wie het bij het rechte einde heeft. Zij, die wetenschap vermeederen, hebben een zoveel te sterker en levendiger besef van de rampen van deze wereld, en voor een ontdekking die zij doen, welke aangenaam is, doen zij er misschien tien, die onaangenaam zijn, en aldus vermeederen zij de smart. Laat ons daarom niet weggedreven worden van het streven naar nuttige kennis, maar ons wapenen met geduld, om door de smart ervan heen te komen, maar laat ons er aan wanhopen om in deze kennis waar geluk te vinden, en dit alleen verwachten van de kennis van God en de nauwgezette vervulling van onze plicht jegens Hem. Hij, die toeneemt in hemelse wijsheid en in een proefondervindelijke bekendheid met de beginselen, krachten en genietingen van het geestelijk en Goddelijk leven, vermeedert blijdschap, die weldra in een volkomen en eeuwige blijdschap zal overgaan.

HOOFDSTUK 2

1 Ik zeide in mijn hart: Nu, welaan, ik zal u beproeven door vreugde; derhalve zie het goede aan; maar zie, ook dat was ijdelheid. 2 Tot het lachen zeide ik: Gij zijt onzinnig, en tot de vreugde: Wat maakt deze? 3 Ik heb in mijn hart nagespeurd, om mijn vlees op te houden in de wijn, (nochtans leidende mijn hart in wijsheid) en om de dwaasheid vast te houden, totdat ik zou zien wat de kinderen der mensen het best ware, dat zij doen zouden onder de hemel, gedurende het getal der dagen huns levens. 4 Ik maakte mij grote werken, ik bouwde mij huizen, ik plantte mij wijngaarden. 5 Ik maakte mij hoven en lusthoven, en ik plantte bomen in dezelve, van allerlei vrucht. 6 Ik maakte mij vijvers van wateren, om daarmee te bewateren het woud, dat met bomen groende. 7 Ik kreeg knechten en maagden, en ik had kinderen des huizes; ook had ik een groot bezit van runderen en schapen, meer dan allen, die voor mij te Jeruzalem geweest waren. 8 Ik vergaderde mij ook zilver en goud, en kleinoden der koningen en der landschappen; ik bestelde mij zangers en zangeressen, en wellustigheden der mensenkinderen, snarenspeel, ja, allerlei snarenspeel. 9 En ik werd groot, en nam toe, meer dan iemand, die voor mij te Jeruzalem geweest was; ook bleef mijn wijsheid mij bij. 10 En al wat mijn ogen begeerden, dat onttrok ik hun niet; ik weerhield mijn hart niet van enige blijdschap, maar mijn hart was verblijd vanwege al mijn arbeid; en dit was mijn deel van al mijn arbeid. 11 Toen wendde ik mij tot al mijn werken, die mijn handen gemaakt hadden, en tot de arbeid, dien ik werkende gearbeid had; ziet, het was al ijdelheid en kwelling des geestes, en daarin was geen voordeel onder de zon. 12 Daarna wendde ik mij, om te zien wijsheid, ook onzinnigheden en dwaasheid; want hoe zou een mens, die de koning nakomen zal, doen hetgeen alrede gedaan is? 13 Toen zag ik, dat de wijsheid uitnemendheid heeft boven de dwaasheid, gelijk het licht uitnemendheid heeft boven de duisternis. 14 De ogen des wijzen zijn in zijn hoofd, maar de zot wandelt in de duisternis. Toen bemerkte ik ook, dat enerlei geval hun allen bejegt. 15 Dies zeide ik in mijn hart: Gelijk het de dwaze bejegt, zal het ook mijzelf bejegenen; waarom heb ik dan toen meer naar wijsheid gestaan? Toen sprak ik in mijn hart, dat ook hetzelfde ijdelheid was. 16 Want er zal in eeuwigheid niet meer gedachtenis van een wijze, dan van een dwaas zijn; aangezien hetgeen nu is, in de toekomstige dagen allemaal vergeten wordt; en hoe sterft de wijze met de zot? 17 Daarom haatte ik dit leven, want dit werk dacht mij kwaad, dat onder de zon geschiedt; want het is al ijdelheid en kwelling des geestes. 18 Ik haatte ook al mijn arbeid, dien ik bearbeid had onder de zon, dat ik dien zou achterlaten aan een mens, die na mij wezen zal. 19 Want wie weet, of hij wijs zal zijn, of dwaas? Evenwel zal hij heersen over al mijn arbeid, dien ik bearbeid heb en dien ik wijselijk beleid heb onder de zon. Dat is ook ijdelheid. 20 Daarom keerde ik mij om, om mijn hart te doen wanhopen over al de arbeid, dien ik bearbeid heb onder de zon. 21 Want er is een mens, wiens arbeid in wijsheid, en in wetenschap, en in geschiktheid is; nochtans zal hij dien overgeven tot zijn deel, aan een mens, die daaraan niet gearbeid heeft. Dit is ook ijdelheid en een groot kwaad. 22 Wat heeft toch die mens van al zijn arbeid, en van de kwellingen zijns harten, dien hij is bearbeidende onder de zon? 23 Want al zijn dagen zijn smarten, en zijn bezigheid is verdriet; zelfs des nachts rust zijn hart niet. Datzelf is ook ijdelheid. 24 Is het dan niet goed voor de mens, dat hij ete en drinke, en dat hij zijn ziel het goede doe genieten in zijn arbeid? Ik heb ook gezien, dat zulks van de hand Gods is. 25 (Want wie zou er van eten, of wie zou zich daartoe haasten, meer dan ik zelf?) 26 Want Hij geeft wijsheid, en wetenschap, en vreugde de mens, die goed is voor Zijn aangezicht; maar de zondaar geeft Hij bezigheid om te verzamelen en te vergaderen, opdat Hij het geve dien, die goed is voor Gods aangezicht. Dit is ook ijdelheid en kwelling des geestes.

Salomo had verklaard dat alles ijdelheid is, inzonderheid wetenschap en geleerdheid, waarmee hij zich zó weinig geluk wenste, dat hij bevond dat de vermeerdering ervan slechts een vermeerdering was van zijn smart, en nu toont hij in dit hoofdstuk aan welke redenen hij had om van deze wereld moe te zijn, en hoe weinig reden de meeste mensen hebben om haar te beminnen.

I. Hij toont aan dat er geen waar geluk en voldoening te vinden is in vrolijkheid en vermaak, en in zingenot, vers 1-11.

II. Hij overweegt nog eens de aanspraken van de wijsheid, en erkent dat zij voortreffelijk en nuttig is maar ziet haar bezwaard met een vermindering van haar waarde zodat zij toch

III. Hij vraagt in hoeverre het werk en de rijkdom van de wereld bij machte zijn om de mensen gelukkig te maken, en komt uit eigen ondervinding tot het besluit, dat zij voor hen, die er hun hart op zetten, ijdelheid en kwelling des geestes zijn, vers 17-23, en dat alleen diegenen er enig goed van verkrijgen kunnen, die er los van zijn, vers 24-26.

Prediker 2:1-11

Bij het najagen van het "summum bonum", het geluk van de mens, begeeft Salomo zich nu van uit zijn studeervertrek, zijn bibliotheek, zijn werkkamer, zijn raadzaal, waar hij er tevergeefs naar gezocht had, naar het park, naar de plaats van zang en snarenspeel, zijn lusthoven en zomerverblijven, hij verlaat het gezelschap van de filosofen en ernstige senatoren voor dat van de mannen van vernuft, mannen van de wereld, de geestige lieden van zijn hof, om te zien of hij onder hen waar geluk en voldoening kon vinden. Hier doet hij een grote schrede afwaarts, daalt hij van de edele genoegens van het verstand af naar de dierlijke genietingen van de zinnen, maar indien hij besluit een grondige proef te nemen, dan moet hij aankloppen aan deze deur, omdat hier een groot deel van het mensdom zich verbeeldt te hebben gevonden hetgeen hij zocht.

I. Hij besloot te beproeven wat vreugde kon doen en de vermaken van het vernuft, of hij gelukkig zou zijn, indien hij zichzelf en anderen voortdurend onthaalde op vrolijke verhalen en grappen, op scherts en boert, indien hij zich eens ging voorzien van al de aardige wendingen, al de geestige, gevatte antwoorden, die hij kon bedenken of bijeenverzamelen, geschikt om het lachen op te wekken, en al de domme fouten en flaters en dwaasheden, waarvan hij kon horen, en die geschikt waren om bespot te worden, zodat hij altijd in een vrolijk humeur kon zijn.

1. Deze proefneming geschiedde, vers 1. *Bevindende dat in veel wijsheid veel smart is*, en dat zij, die ernstig zijn, licht geneigd zijn tot droefgeestigheid, zei ik in mijn hart: (tot mijn hart), "welaan, ik zal u beproeven door vreugde, ik zal eens beproeven of die u voldoening kan schenken." Er was noch in zijn gemoedsaard, noch in zijn uitwendige omstandigheden iets, dat hem ervan terughield om vrolijk te zijn, maar beide werkten er toe mee om vrolijkheid bij hem te bevorderen, en daarom besloot hij om er zich in toe te geven, en zei hij tot zichzelf: zie het goede aan, geniet vermaak, geniet het volop, verban de zorg, en neem het besluit om vrolijk te zijn." Dat kan men wezen, zonder iets van al de fraaie zaken te hebben, die hij had om er zich mee te verlustigen, vele armen zijn zeer vrolijk, het is tot een spreekwoord geworden, dat bedelaars in een schuur vrolijk zijn. Vrolijkheid is het vermaak van de verbeelding en hoewel zij verre achterstaat bij de degelijke genietingen van de verstandelijke vermogens, is zij toch te verkiezen boven die, welke slechts vleselijk en zinnelijk zijn. Sommigen onderscheiden de mens van de redeloze dieren, niet alleen als "animal rationale als een redelijk dier", maar als "animal risibile een lachend dier", daarom heeft hij, die zei tot zijn ziel: *neem rust, eet en drink*, er bijgevoegd: *en wees vrolijk*, want daarvoor was het, dat hij wilde eten en drinken. "Beproof daarom," zegt Salomo, om te lachen en gelukkig te zijn."

2. Het oordeel, dat hij over deze proefneming uitsprak. Zie, ook dat was, evenals al de rest, ijdelheid, het schonk geen ware voldoening, vers 2. Tot het lachen zei ik: gij zijt onzinnig en daarom wil ik niets met u te doen hebben en tot de vreugde (tot alle spel en vermaak, tot alles wat er aanspraak op maakt tot vreugde en vermaak te dienen) wat maakt deze? of, wat doet gij? Onschuldige vrolijkheid, met soberheid en matigheid en op gepaste tijden genoten, is iets goeds, zij maakt geschikt tot de arbeid en draagt er toe bij om het zwoegen en het leed van het menselijk leven te verzachten, maar als zij buitensporig en onmatig is, dan is zij dwaas en onvruchtbaar.

schuldige consciëntie tot rust te brengen, noch om een verslagen geest op te heffen, niets is meer onaangenaam dan om liederen te zingen bij een treurig hart. Zij bevredigt de ziel niet, zal haar nooit ware voldoening schenken. Zij is slechts een verzachting voor de snerpemde smarten van dit leven. Uitbundig gelach eindigt gewoonlijk in een zucht.

b. Zij doet zeer veel kwaad, zij is onzinnig en maakt de mensen onzinnig, zij brengt de mensen tot velerlei onbetamelijkheden, die een smaad zijn voor hun verstand en godsdienst. Zij zijn waanzinnig, die er zich in toegeven, want zij vervreemdt het hart van God en Goddelijke dingen, en verteert onmerkbaar de kracht van de Godsdienst. Zij, die graag vrolijk zijn, vergeten om ernstig te wezen, en terwijl zij de trommel en de harp opheffen, zeggen zij tot God: Wijk van mij, Job 21:12, 14.

Wij kunnen, evenals Salomo, ons beproeven met vrolijkheid, en daarnaar over de toestand van onze ziel oordelen. Hoe staat het met ons in dezen? Kunnen wij vrolijk en wijs zijn? Kunnen wij haar gebruiken als kruiden, en niet als voedsel? Maar wij behoeven niet, evenals Salomo, te beproeven of zij ons gelukkig zal maken, want wij kunnen zijn woord geloven, dat zij onzinnig is, en wat maakt zij? Lachen en genoegen, zegt Sir William Temple, ontstaan uit zeer verschillende gemoedsbewegingen, want gelijk de mensen geen neiging hebben om te lachen om hetgeen hun het meeste genoegen doet, zo doet hetgeen waarom zij lachen hun volstrekt geen genoegen.

II. Bevindende dat hetgeen aan zijn verbeelding behaagde hem niet gelukkig maakte, besloot hij om het nu eens te beproeven met hetgeen het verhemelte streelt, vers 3. Daar de kennis van het scheepsel geen voldoening schonk, wilde hij eens zien wat een overvloedig gebruik erven doen zou. Ik heb in mijn hart nagespeurd om mijn vlees op te honden in de wijn, mij toe te geven in goeden spijs en drank. Velen geven zich daarin toe zonder daarbij met hun hart te rade te gaan, en hebben alleen de bevrediging van hun zinnelijke lusten op het oog, maar Salomo heeft er zich op verstandige wijze toe begeven, en als een man, kritisch, alleen om een proefneming te doen.

Merk op:

1. Hij heeft zich geen vrijheid veroorloofd in het gebruik van zingenot, voordat hij zich door ernstige en strenge studie had vermoeid, voordat zijn vermeerdering van wijsheid gebleken was een vermeerdering van smart te zijn, heeft hij er nooit aan gedacht zich tot de wijn te begeven. Als wij ons hebben ingespannen hebben in goeddoen, dan kunnen wij ons zeer gerust en getroost verkwikken met de gaven van Gods milddadigheid. De genietingen van de zinnen worden dan recht gebruikt, als wij ze gebruiken als hartsterkingen, alleen wanneer wij ze nodig hebben, zoals Timotheüs wijn dronk ter wille van zijn gezondheid, 1 Timotheüs 5, 23. Zij, die zich aan de drank hebben verslaafd, hebben er zich in het eerst toe gedwongen, zij hebben er hun vlees in opgehouden, maar zij moeten gedenken aan hoeveel ellende zij er zich mee overgegeven hebben.

2. Toen zag hij er op als dwaasheid, en het was met weersin dat hij er zich aan gaf, zoals Paulus, toen hij zich prees, dit een zwakheid noemde, en wenste, dat men hem verdroeg in de onwijsheid, 2 Korinthe 11:1. Hij zocht de dwaasheid vast te houden, om te zien wat het uiterste van de dwaasheid doen kon om de mensen gelukkig te maken, maar hij was op het punt om met dat onderzoek te ver te gaan. Hij besloot dat de dwaasheid hem niet vasthouden zou, niet de overhand over hem zou krijgen, maar hij wilde haar vasthouden, haar op een afstand houden, maar hij bevond dat zij hem te sterk was.

3. Terzelfder tijd droeg hij zorg om zijn hart te leiden in wijsheid, zich met wijsheid te besturen

ongeschikt zouden maken om er een beoordelaar van te zijn. Toen hij zijn vlees ophield in de wan, leidde hij zijn hart in wijsheid, bleef hij kennis zoeken, heeft hij geen zuiper van zich gemaakt, is hij geen slaaf geworden van zijn genietingen, neen, zijn studies en zijn feestmalen waren contrasten van elkaar en hij wilde zien of beide met elkaar vermengd hem de voldoening konden geven, die hij in ie der afzonderlijk niet kon vinden. Dit stelde Salomo zich voor, maar hij bevond dat het ijdelheid was, want zij, die zich overgeven aan de wijn en toch hun hart willen leiden in wijsheid, zullen zich misschien evenzeer bedriegen, als zij die beide God en de mammon denken te dienen. De wijn is een spotter, een grote bedrieger, en het zal voor ieder mens onmogelijk zijn te zeggen, dat hij er zich zo ver aan zal geven en niet verder.

4. Wat hij op het oog had was niet zijn lusten te bevredigen, maar het geluk van de mensen te ontdekken, en daarom moet ook dit, daar het voorgeeft de mens gelukkig te maken, op proef worden gesteld. Let op de beschrijving, die hij geeft van het geluk van de mensen, het is: het beste dat zij doen zouden onder de hemel, gedurende het getal van de jaren huns levens.

a. Hetgeen waarnaar wij moeten vragen is niet zozeer het goede dat wij moeten hebben, dat kunnen wij aan God overlaten, maar het goed, dat wij moeten doen, dat behoort onze grote zorg te zijn. Goede Meester welk goed zal ik doen? Ons geluk bestaat niet in lui en ledig te zijn, maar in doen wat recht is, in goed en nuttig bezig te zijn. Als wij het goede doen, zullen wij lof hebben.

b. Het is goed, dat onder de hemel gedaan moet worden, terwijl wij hier in deze wereld zijn, zo lang het dag is, terwijl de tijd voor ons doen ervan er nog is, dit is onze staat van werk en dienst, het is in de andere wereld, dat wij er het loon van moeten verwachten, daarheen zullen onze werken ons volgen.

c. Het moet gedaan worden al de dagen van ons leven, in het goede dat wij doen moeten wij volharden ten einde toe, zolang onze tijd duurt, het getal van de dagen van ons leven, de dagen van ons levens zijn ons toegedeeld door Hem, in wiens hand onze tijden zijn, en zij moeten allen doorgebracht worden naar Zijn aanwijzing. Maar dat iemand zich tot de wijn zou begeven om te ontdekken wat de beste wijze van leven is in deze wereld was een ongerijmdheid, die Salomo zelf hier bij het nadenken er over veroordeelt. Is het mogelijk, dat dit het goed is, dat de mens moet doen? Neen, het is duidelijk, dat het zeer slecht is.

III. Spoedig bewerkende dat het dwaasheid was, om zich aan de wijn over te geven, beproefde hij het vervolgens met de kostelijkste vermaken van vorsten en aanzienlijke personen. Hij had een zeer groot inkomen, de opbrengst van zijn kroondomeinen was zeer groot, en hij besteedde dit inkomen naar zijn eigen welgevallen, en zo dat het hem een groot aanzien gaf.

1. Hij legde zich toe op bouwen, beide in de stad en op het land, en daar hij bij het begin van zijn regering zulke grote onkosten had gedaan voor de bouw van het huis Gods, was hij te meer te verontschuldigen, dat hij daarna bouwde voor zijn eigen genoeg. Hij begon zijn werk aan het rechte einde, Mattheüs 6:33 niet zoals het volk, Haggai 1:4, dat in gewelfde huizen woonde, terwijl Gods huis woest was. Voor dit bouwen had hij het genoeg van de armen te gebruiken, en goed te doen aan het nageslacht. Wij lezen van Salomo's bouwen in 1 Koningen 9:15-19, en het waren grote werken in overeenstemming met zijn vermogen, zijn geest en zijn waardigheid. Zie zijn vergissing, hij vroeg naar de goede werken, die hij kon doen, vers 3, en ingevolge deze vraag, dat onderzoek, legde hij zich toe op grote werken. Goede werken zijn ook inderdaad grote werken, maar vele werken worden groot genoemd, die alles behalve goed zijn verwonderlijke werken, maar geen Godvruchtige werken, Mattheüs.7. 22.

bouwen. Hij plantte zich wijngaarden, waarvoor de grond en het klimaat van het land Kanaän gunstig waren, hij maakte zich hoven en lusthoven, en plantte bomen daar in van allerlei vrucht, vers 5, en de tuinbouw stond toen misschien niet op lagere trap dan tegenwoordig, hij bezat niet alleen bossen van timmerhout, maar bomen van allerlei vrucht, die hij zelf had geplant, en indien enig wereldlijk werk een mens genoeg en geluk kan verschaffen, dan voorzeker moet het het werk zijn, waar Adam zich in de staat van de onschuld mee bezighield.

3. Hij besteedde zeer veel geld aan waterwerken, vijvers en kanalen, niet voor spel en vermaak, maar tot nuttig gebruik, om daarmee te bewateren het woud, waarin de bomen groeiden, vers 6, hij plantte niet slechts, maar maakte nat en liet het toen aan God over om de wasdom te geven. Waterwellingen zijn een grote zegen, Jozua 15:19, maar waar de natuur er in voorzien heeft, moet de kunst ze leiden, om ze dienstbaar te maken voor de mens, Spreuken 21:1.

4. Hij vermeerde zijn dienstknechten. Daar hij zich voorstelde grote werken te doen, moest hij vele handen gebruiken, en daarom verschaftte hij zich knechten en matigden, gekocht voor zijn geld, of geboren in zijn huis, vers 7. Aldus werd zijn huis uitgebreid, en had zijn hof een prachtig aanzien. Zie Ezra 2:58.

5. Hij veronachtzaamde ook de landelijke zaken niet, maar onderhield en verrijkte zich er mede, en werd er noch door zijn studiën, noch door zijn vermaken van afgeleid. Hij had een grote bezitting van runderen en schapen, zoals zijn vader voor hem gehad heeft! 1 Kronieken 29:19,21, : niet vergetende dat zijn vader in het begin een hoeder van schapen is geweest. Laat hen, die zich met veeteelt bezighouden, noch hun werk minachten, noch het zat worden, gedenkende dat Salomo tot zijn grote werken en zijn genoegens zijn bezit van runderen en schapen heeft gerekend.

6. Hij werd zeer rijk, en werd volstrekt niet verarmd door zijn bouwen en tuinieren, zoals velen, die er alleen om die reden berouw van hebben, en het dan ijdelheid er kwelling noemen. Salomo strooide uit, maar er werd hem nog meer toegedaan. Hij vulde zijn schatkist met zilver en goud, dat daar echter niet stil bleef liggen, neen het werd door geheel zijn rijk in omloop gebracht, zodat hij maakte dat het zilver te Jeruzalem was als stenen, 1 Koningen 10:27, ja hij had de Segullah, de bijzondere schat van de koningen en van de landschappen, die om zijn rijkdom en zeldzaamheid van hoger waarde werd geacht dan zilver en goud. De naburige koningen en de verafgelegen provincies van zijn eigen rijk zonden hem de rijkste geschenken, die zij hadden, om zijn gunst te verkrijgen en het onderricht van zijn wijsheid.

7. Hij bezat alles wat bekoorlijk was en tot vermaak kon dienen, alle soorten van muziek, vocale en instrumentale, zangers en zangeressen de fraaiste stemmen, die hij kon vinden en bijeenverzamelen, en al de blaas- en handinstrumenten, die toen in gebruik waren. Zijn vader had een muzikale aanleg, maar hij scheen de muziek meer te gebruiken bij en voor de godsdienst oefeningen dan zijn zoon, die haar meer tot vermaak aanwendde. Deze worden de wellustigheden van de mensenkinderen genoemd, want de meeste mensen stellen bovenal prijs op hetgeen de zinnen behaagt en hebben daar het grootste welbehagen in. De verlustigingen van Gods kinderen zijn van een geheel andere aard, rein en geestelijk en hemels, de verlustiging van de engelen.

8. Meer dan ooit als iemand anders genoot hij van een samenvoeging van verstandelijke en zinnelijke genoegens. In dit opzicht was hij groot en nam hij toe meer dan iemand, die voor hem geweest is, daar hij wijs was te midden van duizenden aardse genietingen. Het was

A. Dat zijn genietingen hem niet verdorven hebben, zijn oordeel niet hebben vervalst, zijn geweten niet hebben verdoofd. *emidden van al deze vermaken bleef zijn wijsheid hem bij*, vers 9. Te midden van al deze kinderachtige verlustingen bleef zijn geest mannelijk, bleef hij zijn ziel bezitten, bleef hij de heerschappij van het verstand behouden over de lusten en begeerten van de zinnen, zo groot en overvloedig was zijn wijsheid, dat zij niet verminderd of geschaad werd door zijn wijze van leven, zoals dit met menig man het geval zou geweest zijn. Maar laat toch niemand hierdoor aangemoedigd worden om aan zijn lusten de vrije teugel te vieren, denkende dat zij dit kunnen doen en toch hun wijsheid kunnen behouden, want zij hebben zo'n kracht van wijsheid niet als Salomo gehad heeft, ja, en Salomo had zich bedrogen, want hoe is zijn wijsheid hem bijgebleven, toen hij dermate zijn oodsdiens had verloren dat hij, om aan zijn vreemde vrouwen te believen, altaren ging bouwen voor vreemde goden? Maar in zoverre is zijn wijsheid hem bijgebleven, dat hij meester bleef over zijn genoegens, en er niet de slaaf van is geworden, en instaat bleef om er een oordeel over uit te spreken. Hij is naar des vijands land gegaan, niet als een deserteur, maar als een verspieder om te bezichtigen waar hun land open ligt.

B. Maar zijn oordeel en zijn geweten hebben aan zijn genoegens geen teugel aangelegd, hem niet verhinderd om de kwintessens uit de zinnelijke genietingen te halen, vers 10. Tegen zijn oordeel in deze zaak zou men kunnen inbrengen dat, indien Zijn wijsheid hem bijbleef, hij de vrijheid niet kon nemen, die nodig was, om er volko men mee bekend te worden. Ja," zegt hij, "ik nam zo'n grote vrijheid als iemand nemen kon, want wat mijn ogen begeerden dat onttrok ik hun niet, als het door geoorloofde middelen verkregen kon worden, al was het ook nog zo moeilijk of kostbaar, en, gelijk ik generlei blijdschap of genot onthield aan mijn hart iets waartoe ik lust had, zo weerhield ik mijn hart niet van enige blijdschap, maar met de volle uitoefening van mijn wijsheid had ik veel smaak in mijn genietingen, genoot ik ze even sterk als ooit een Epicurist ze genoten heeft." Ook was er niets in zijn omstandigheden of in zijn gemoedsgesteldheid om ze te verzuren, of er een bitteren bijsmaak aan te geven.

Kortom:

a. Hij schiep evenveel behagen in zijn werk als ooit iemand er genot in gesmaakt heeft. Mijn hart was verblijd vanwege al mijn arbeid, zodat het vermoeiende ervan niets afdeed van zijn genoegens erin.

b. Hij had niet minder gewin van zijn werk, hij ontmoette er geen teleurstelling in om hem te beroeren. Dit was man deel van al mijn arbeid, bij al het overige van zijn genoegens heeft hij er nog dit bijgevoegd, dat hij niet alleen zag, maar ook at de arbeid van zijn handen, en dit was alles wat hij had, want het was ook alles dat hij wezenlijk kon verwachten van zijn arbeid. Het verzoette zijn werk, dat hij er de voorspoed van genoot, en het verzoette zijn genietingen, dat zij voortvloeiden uit zijn werk, zodat hij over het geheel zo gelukkig was als de wereld hem maken kon.

Eindelijk. Wij hebben nu tenslotte het oordeel, dat hij er na rijp beraad over uitsprak, vers 11. Toen de Schepper Zijn grote werken had gewrocht, nam Hij ze in ogenschouw, en zie, het was alles zeer goed, alles behaagde Hem, maar toen Salomo zich wendde tot al zijn werken, die zijn handen gemaakt hadden met de uiterste zorg en zeer grote onkosten en de arbeid, die hij werkende gearbeid had ten einde gerust en gelukkig te zijn, was er niets, dat aan zijn verwachting beantwoordde, zie, het was al ijdelheid en kwelling des geestes, hij vond er geen voldoening in, had er geen voordeel van, daarin was geen voordeel onder de zijn, geen voordeel, noch van het werk, noch van de genietingen van deze wereld.

Salomo had eerst onderzocht welke voldoening er gevonden kon worden in geleerdheid, en daarna in zingenot, en had beide ook samengevoegd, nu vergelijkt hij ze hier met elkaar, en spreekt er zijn oordeel over uit.

1. Hij begeeft er zich toe om beide wijsheid en dwaasheid te bezien. Hij had ze tevoren reeds bezien en overdacht, Hfd. 1:1-7, maar, opdat men niet zou denken dat hij toen te haastig was in zijn oordeel, wendde hij zich wederom om ze te bezien, en om te zien of hij bij een nadere beschouwing en bij nader bedenken er meer voldoening in kon vinden dan in het eerst. Hij was zijn vermaken zat en keerde er zich met walging van af, om zich nu opnieuw tot bespiegeling te begeven, en indien bij een tweede onderzoek van de zaak de uitspraak nog dezelfde is, dan moet het oordeel beslissend wezen, want wat kan de mens doen, die na de koning komen zal? Inzonderheid na zo'n koning, die zoveel van de wereld had om er proefnemingen op te doen, en zoveel wijsheid om ze te doen. De mislukte proef behoeft niet herhaald te worden. Niemand kan verwachten meer voldoening in de wereld te vinden dan Salomo erin gevonden heeft, noch een dieper inzicht te krijgen in de beginselen van de zedelijkheid, als iemand gedaan heeft, wat hij kan dan is het toch nog hetgeen reeds gedaan is. Laat ons leren:

a. Ons niet toe te geven in de ijdele waan, dat wij kunnen verbeteren hetgeen voor ons reeds goed gedaan was, laat ons anderen uitnemender achten dan onszelf en bedenken hoe ongeschikt wij zijn om de verbetering te beproeven van hetgeen betere hoofden en handen dan de onze verricht hebben, en veeleer erkennen hoeveel wij hun verplicht zijn, Johannes 4:37, 38.

b. Te berusten in Salomo's oordeel over de dingen van deze wereld, en er niet aan te denken om de proefneming te herhalen. want wij kunnen niet denken dat wij de gunstige omstandigheden kunnen hebben, die hij gehad heeft om de proefneming te doen, noch dat wij haar met even weinig gevaar voor onszelf zouden kunnen doen.

2. Hij geeft verreweg de voorkeur aan wijsheid boven dwaasheid. Laat niemand hem misverstaan, alsof wanneer hij van de ijdelheid spreekt van de menselijke letterkunde, hij slechts de mensen wilde vermaken met een paradox, of dat hij zoals een zeer geestig man eens gedaan heeft een "Encomium moriae, een Lof van de zotheid" ging schrijven, neen, hij houdt vast aan heilige waarheden, houdt die hoog, en daarom is hij zorgvuldig op zijn hoede tegen misverstaan te worden. Spoedig zag ik, zegt hij, dat de wijsheid uitnemendheid heeft boven de dwaasheid, gelijk het licht uitnemendheid heeft boven de duisternis. Hoewel de genoegens van de wijsheid niet volstaan om de mensen gelukkig te maken, gaan zij de genoegens van de wijn toch zeer ver te boven. Wijsheid verlicht de ziel door verrassende ontdekkingen, en noodzakelijke aanwijzingen voor het juiste bestuur van zichzelf, maar zinnelijkheid (want dat schijnt inzonderheid de dwaasheid te zijn, die hier bedoeld wordt) omfloerst en verduistert de geest, en is er als duisternis voor, zij steekt de mensen de ogen uit, doet hen struikelen op de weg, doet hen ervan afdwalen.

Of, hoewel wijsheid en kennis de mens niet gelukkig zullen maken Paulus toont ons een uitnemender weg dan die van gaven en talenten, en dat is de weg van de genade is het met betrekking tot onze tegenwoordige veiligheid, aangenaamheid des levens en nuttigheid voor anderen, toch beter ze te hebben dan ze te ontberen, want *de ogen van de wijzen zijn in zijn hoofd*, vers 14, waar zij behoren te wezen, gereed om beide de gevaren te ontdekken, die vermeden moeten worden, en de voordelen, waarvan een goed gebruik moet worden gemaakt. *Een wijze behoeft niet naar zijn verstand te zoeken* op het ogenblik wanneer hij het moet gebruiken, maar ziet om zich heen, ziet vlug en scherp, weet waar hij moet voortgaan en waar hij moet stilstaan, maar de zot wandelt in duisternis, zodat hij niet weet waarheen zijn schreden te richten. Een verstandig bedachtzaam man is meester van zijn zaak, handelt betamelijk en op

is, maakt voortdurend vergissingen, loopt de een of andere afgrond tegemoet, zijn plannen, zijn kopen en verkopen, het is alles even dwaas, en strekt tot verderf van zijn zaken. En daarom: verkrijg wijsheid, verkrijg verstand.

3. Toch houdt hij vol dat met betrekking tot duurzaam geluk en wezenlijke voldoening, de wijsheid van deze wereld de mens zeer weinig voordeel oplevert, want

A. Wijzen en dwazen zijn gelijk. " *Wel is waar heeft de wijze zeer veel voor op de dwaze, ten opzichte van voorzien en van inzicht, maar toch met de grootste waarschijnlijkheid op succes, faalt men toch dikwijls om het te behalen, zodat ik zelf bemerkt heb, en ervaren heb, dat generlei geval hen allen bejegt, vers 14. Zij, die het voorzichtigst zijn met betrekking tot hun gezondheid, zijn even spoedig ziek als zij, die er het minste zorg voor dragen, en ook de achterdochtigsten worden om de tuin geleid en bedrogen.*" David had opgemerkt dat wijze mensen sterven en delen in hetzelfde lot met de dwazen, Psalm 49:13. Zie Hfd. 9:11.

Ja, het is vanouds opgemerkt geworden dat de fortuin de dwazen begunstigt, dat mensen van een zwak verstand dikwijls het voorspoedigst zijn terwijl zij, die met het meeste beleid en de grootste zorg hun plannen beraamd hebben, die niet zelden zien mislukken. Dezelfde ziekte, hetzelfde zwaard verteert wijzen en dwazen. Salomo past die vernederende opmerking toe op zichzelf, vers 15, opdat hij, ofschoon hij een wijs man was, niet zou roemen in zijn wijsheid, dus zei ik tot mijn hart toen het hoogmoedig of gerust begon te worden: gelijk het de dwaze bejegt, zal het ook mijzelf bejegenen, ja ook mij, want met zoveel nadruk spreekt het oorspronkelijke. Aldus wedervaart het ook mij. En ik rijk? Dat is ook menige Nabal, die even vrolijk en prachtig leeft als ik. Is een dwaze ziek, doet hij een val? Ik ook, ja, ik ook, en noch mijn rijkdom, noch mijn wijsheid zal mij tot beveiliging zijn. Waarom heb ik dan toen meer naar wijsheid gestaan? Waarom doe ik zoveel moeite om wijsheid te verkrijgen, daar zij mij toch voor dit leven van zo weinig dienst is? Toen sprak ik in man hart, dat ook dit ijdelheid was. Sommigen houden dit voor een correctie van hetgeen tevoren gezegd was zoals in Psalm 77:11. Ik zei: Dit is mijn zwakheid, het is mijn dwaasheid te denken, dat wijzen en dwazen gelijk zijn, maar in de uitkomst schijnen zij het werkelijk te zijn, en daarom is het veeleer een bevestiging van hetgeen hij tevoren gezegd had, namelijk dat iemand een groot wijsgeer en staatsman kan zijn en toch geen gelukkig man zijn.

B. *Wijzen en dwazen worden gelijkelijk vergeten, vers 16. Daar zal in eeuwigheid niet meer gedachtenis van een wijze dan van een dwaas zijn.* Er is de rechtvaardigen beloofd dat zij in eeuwige gedachtenis zullen wezen, en dat hun gedachtenis tot zegening zal zijn, en dat zij weldra zullen blinken als de sterren, maar er is geen zodanige belofte gedaan betreffende de wijsheid van de wereld, dat deze van de mensen naam in eeuwige gedachtenis zal doen blijven want die namen alleen zijn in gedachtenis, welke geschreven zijn in de hemel, want anders zijn de namen van de wijzen van deze wereld met die van de dwazen in het stof geschreven, hetgeen nu is wordt in de toekomstige dagen allemaal vergeten. Hetgeen waarvan in het ene geslacht veel werd gesproken, is in het volgende geslacht alsof het er nooit geweest was. Nieuwe personen en nieuwe dingen verdringen tot zelfs de gedachtenis van de oude, waarop binnen weinig tijd met minachting zal neergezien worden totdat zij ten slotte in vergetelheid worden begraven. Waar is de wijze? waar is de onderzoeker van deze eeuw? 1 Korinthe 1:20. En deswege vraagt hij: Hoe sterft de wijze? Met, of gelijk als de zot. Tussen de dood van een godvruchtige en een goddeloze is een zeer groot verschil, maar niet tussen de dood van een wijze en van een dwaas, de dwaas wordt begraven en vergeten, Hoofdstuk 8:10, en *geen mens gedacht aan de arme man*, die door zijn wijsheid de stad had verlost, Hoofdstuk 9:15 zodat voor beide het graf een land van de vergetelheid is, ren als wijze en geleerde mannen daar voor een poos uit het gezicht zijn geweest dan geraken zij ook uit de gedachtenis, een nieuw

Wijze mensen hebben behagen in werk, zij zijn in hun element als zij in hun werk bezig zijn, en zij klagen als zij buiten werk of zaken zijn. Soms kunnen zij vermoeid zijn van hun werk, maar zij zijn het niet zat, en zouden het niet willen opgeven. Men zou hier dus verwachten het goede te vinden, dat de mens doen moet, maar Salomo heeft ook dit beproefd na een bespiegeland leven te hebben geleid en een leven van weelde en genot, begon hij een bedrijvig, werkzaam leven te leiden, en vond er niet meer voldoening in dan hij in de vorige levenswijzen gevonden had, het is nog altijd: *ijdelheid en kwelling van de geest*, en in deze verzen geeft hij hier een bericht van.

Wij hebben op te merken:

I. Wat het werk was, waar hij de proef van nam, *het was werk onder de zon*, vers 17-20, betreffende de dingen van deze wereld, ondermaanse dingen, de rijkdom, de vele genietingen van deze tegenwoordige tijd, het was het werk van een koning. Er is werk boven het zijne, eeuwigdurend werk, dat een eeuwigdurende zaligheid is, wat hij doet in overeenstemming met dat werk Gods wil doende. Zoals in de hemel gedaan wordt zal goeds voor ons opleveren, wij zullen geen reden hebben om dat werk te haten, noch om er aan te wanhopen, maar het is van arbeid onder de zon werk voor de spijs, die vergaat, Johannes 6:27, Jesaja 55:2, dat Salomo hier met zo weinig voldoening spreekt. Het was het betere soort van werk, niet dat van de houthouwers en waterputters (het is niet te verwonderen, dat de mensen dit soort van werk haten), maar het was in *wijsheid en in wetenschap en in geschiktheid* vers 21. *Het was redelijk werk*, dat betrekking had op de regering van zijn koninkrijk en de bevordering van hun belangen. Het was werk, bestuurd door de voorschriften van de wijsheid van natuurlijke en verkregen kennis en de voorschriften van de gerechtigheid, het was werk in de raadzaal en in de gerechtshoven, het was *werk waarin hij zich wijs betoonde* vers 19, hetwelk het werk, waarin de mensen zich slechts sterk betonen, even ver overtreft als de gaven van de geest, door welke wij verwant zijn aan de engelen, de gaven en krachten van het lichaam overtreffen, die wij met de dieren gemeen hebben. Wat vele mensen meer dan iets anders op het oog hebben bij het verrichten van hun wereldlijk werk is zich wijs te betonen, teneinde als vernuftige lieden bekend te staan, mensen van verstand en van ijver.

II. Ook dit werk begon Salomo tegen te staan.

1. Hij haatte al zijn arbeid, omdat hij er de voldoening niet in vond, die hij had verwacht. Toen hij zijn fraaie huizen en hoven en waterwerken had, begon hij ze spoedig moe te worden, zag hij er met minachting op neer, zoals kinderen, die zeer begerig zijn naar een stuk speelgoed, er in het eerst ook van houden, maar het na er een poos mee gespeeld te hebben, moe worden en het wegwerpen, en dan wat anders moeten hebben. Dit toont geen godvruchtig haten van de dingen, die wij minder moeten liefhebben dan God en godsdienst, Lukas 14:26, noch een zondig haten ervan, dat onze dwaasheid is, de plaats moe zijnde, die God ons heeft toegewezen en het werk ervan, maar een natuurlijk haten ervan, voortkomende uit oververzadiging ervan, en een gevoel van teleurstelling erin.

2. Hij keerde zich om, *om zijn hart te doen wanhopen* over al zijn arbeid, vers 20. Hij gaf zich moeite om zich te doordringen van een diep besef van de ijdelheid van de wereldlijke zaken dat zij hem het voordeel en de voldoening niet zouden geven, waarop hij tevoren gehoopt had. Ons hart is zeer onwillig om de verwachting op te geven van grote dingen van het schepsel, wij moeten er mee redeneren om het te overtuigen dat er in de dingen van deze wereld niet datgene is, dat wij er ons zo graag van geloven. Hebben wij zo dikwijls in deze aarde gegraven om er een rijke mijn van voldoening in te vinden, zonder er het minste teken van te kunnen vinden, maar wer de wij altijd teleurgesteld in dat onderzoek en zullen wij dan ten slotte ons hart tot

3. Hij kwam er ten slotte toe om het leven zelf te haten, omdat het onderhevig is aan zoveel zwoegen en beroering en aan een gestadige reeks van teleurstellingen. God had aan Salomo zo'n ruim hart gegeven en zo grote geestvermogens, dat hij meer de andere mensen de onbevredigende aard ervoer van de dingen van het leven en hun ongenoegzaamheid om ons gelukkig te maken. Het leven zelf, dat de mens zo dierbaar is en voor een godvruchtig mens zo'n zegen is, kan de man van zaken tot een last worden.

III. De redenen van deze twist met zijn leven en zijn arbeid. Er waren twee dingen, waardoor hij ze moe werd.

1. Dat zijn werk zo zwaar was voor hemzelf, want *het werk, dat hij onder de zon gewrocht had, docht hem kwaad*, het was hem smartelijk, vers 17. Zijn gedachten er over en zijn zorg ervoor, de gedurige inspanning van de geest die er voor vereist werd, waren hem een last en een vermoeienis, inzonderheid toen hij oud was geworden. Het is de uitwerking van een vloek over hetgeen, waarop wij moeten werken. Onze bezigheid wordt het werk en de smart onder handen genoemd, vanwege het aardrijk, dat de Heer vervloekt had, Genesis 5:29, en de verzwakking van de vermogens, waarmee wij moeten werken, en het vonnis, dat over ons werd uitgesproken, dat wij in het zweet van ons aanschijn ons brood moeten eten. Onze arbeid wordt *de kwelling van ons hart genoemd*, vers 22, hij is voor de meesten een geweld doen aan zichzelf, zo natuurlijk is het voor ons om ons gemak lief te hebben. Van een man van zaken wordt gezegd dat hij onrust heeft bij zijn uitgaan en zijn inkomen, vers 23.

a. Hij wordt beroofd van zijn genoegen bij dag, want al zijn dagen zijn smarten, niet slechts smartelijk, maar smarten zelf, ja velerlei smarten, zijn arbeid van de hele dag is smart. Mannen van zaken ontmoeten telkens iets, dat een kwelling voor hen is, en een aanleiding van smart voor hen wordt. Zij zijn licht geneigd tot gemelijkheid, en hoe meer zij in de wereld te doen hebben, hoe meer zij zich verbitteren. De wereld is een tranendal, zelfs voor hen, die er veel in bezitten. Van hen, die vermoeid zijn, wordt gezegd dat zij belast zijn, en daarom worden zij tot Christus geroepen om te rusten, Mattheüs 11:28.

b. Hij wordt gestoord in zijn rust bij nacht. Als hij moe is van al het haasten en harrewarren bij dag, en hoopt verlichting te vinden als hij zijn hoofd op het kussen legt, dan wordt hij teleurgesteld, de zorgen houden zijn ogen wakende, of, zo hij slaapt, waakt toch zijn hart en rust niet. Zie welke dwazen zij zijn, die zich tot slaven van de wereld maken, en God niet maken tot hun rust, zij kunnen niet anders dan dag en nacht onrustig zijn, zodat met betrekking tot geheel de zaak het al ijdelheid is, vers 17. Dit inzonderheid is ijdelheid, vers 19, 23, ja *het is ijdelheid en een groot kwaad* vers 21. Het is *een grote belediging van God* en een groot nadeel voor henzelf, en daarom een groot kwaad. Het is ijdel om vroeg op te staan en laat op te blijven, teneinde de goederen van deze wereld te verkrijgen, die nooit bestemd waren om ons voornaamste goed te zijn.

2. Dat het gewin van zijn werk aan anderen nagelaten moet worden. Vooruitzicht op voordeel is de drijfveer van de handeling, en de prikkel tot vlijt, de mensen arbeiden omdat zij op winst ervan hopen, indien die hoop faalt, verslapt de arbeid, en daarom twistte Salomo met al de werken, die hij gemaakt had, omdat zij hem geen duurzaam voordeel opleverden.

A. Hij moet ze achterlaten. Hij kon ze in de dood niet meenemen, zelfs geen deel ervan, en hij zal er ook niet toe terugkeren, Job 7:10, ook zal de gedachte ervan hem geen goed doen, Lukas 16:25. Maar ik moet alles achterlaten aan een mens, die na mij wezen zal, aan het geslacht, dat opkomt in de plaats van dat hetwelk heengaat. Gelijk er velen voor ons geweest zijn, die de huizen bouwden, waarin wij wonen, en tot wier aankopen en arbeid wij zijn ingegaan, zo

onze aanknoen en onze arbeid zullen genieten. Nooit is een land verloren gegaan uit gebrek aan een erfgenaam. Voor een godvruchtige ziel is hier niets verontrustends in, waarom zouden wij aan anderen misgunnen dat zij op hun beurt de genietingen van de wereld hebben, en er niet veeleer genoeg in vinden, dat, wanneer wij heengegaan zijn het hun, die na ons komen, te beter zal gaan om onze wijsheid en naarstigheid? Maar voor een wereldsgezind hart, dat zijn geluk zoekt in het schepsel, is het een grote kwelling te denken om het beminde geld en goed achter te laten, bij deze onzekerheid,

B. Dat hij het moet achterlaten aan hen, die er zich nooit zoveel moeite voor gegeven zouden hebben, en daarom zal hij zich voor verontschuldigd houden, om er nog verder moeite en zorg aan te besteden. Hij, die zich het bezit heeft verkregen, heeft het zich verkregen door te werken in wijsheid en wetenschap en geschiktheid, maar hij die er de vruchten van geniet het misschien doorbrengt heeft daaraan niet gearbeid, vers 21, ja hij zal er nooit aan arbeiden, de bij werkt om de hommel te onderhouden. Ja het blijkt een strik voor hem te zijn, het wordt hem achtergelaten voor zijn deel, waarin hij rust, waarop hij steunt, en wel is hij rampzalig, aan wie alleen dit als zijn deel gegeven wordt. Want indien hij niet op zo gemakkelijke wijze aan een bezitting was gekomen, wie weet of hij dan niet zelf vlijtig en godsdienstig ware geworden? Maar wij behoeven ons daarmee niet te kwellen, daar het toch ook anders kan uitvallen, zodat hetgeen op goede eerlijke wijze verkregen werd, iemand ten deel zal vallen, die er een goed gebruik van maakt, er goed mee doet.

Cc. Hij weet niet aan wie hij het moet nalaten (want God maakt erfgenamen) of tenminste wat hij zal blijken te zijn, aan wie hij het nalaat, of hij een wijs man zal zijn, of een dwaas, een wijs man, die het zal vermeederen of een dwaas die het te gronde zal richten, toch zal hij heersen over al mijn arbeid, en dwaas ongedaan maken wat zijn vader in wijsheid gedaan heeft. Waarschijnlijk heeft Salomo dit met diepgevoelde smart geschreven, vreemde voor hetgeen Rehabeam zou blijken te zijn. In zijn verklaring van deze schriftuurplaats past Hiëronymus dit toe op de boeken, die Salomo geschreven had, en waarin hij zich wijs had betoond, maar hij wist niet in wiens handen zij zouden vallen, misschien in de handen van een dwaas, die naar de verdorvenheid van zijn hart een slecht gebruik zou maken van hetgeen goed geschreven was. Zodat hij met betrekking tot de gehele zaak vraagt: *Wat heem toch de mens van al zijn arbeid?* vers 22. *Wat heeft hij voor zichzelf en voor zijn eigen gebruik?* Wat heeft hij, dat met hem naar een andere wereld zal gaan?

IV. Het beste gebruik, dat daarom van de rijkdom van deze wereld gemaakt moet worden, en die bestaat in hem blijmoedig te gebruiken, er het gerieflijke van te genieten, en er goed mee te doen. Daarmee eindigt hij het hoofdstuk, vers 24-26. Er is in deze dingen geen waar geluk te vinden, zij zijn ijdelheid, en indien er geluk van verwacht wordt, dan zal de teleurstelling kwelling van de geest zijn, maar hij zal ons helpen om er het beste van te maken en er het ongerief van te vermijden, dat hij had opgemerkt.

1. Wij moeten ons niet overwerken, zodat wij, om maar meer te verkrijgen ons beroven van het genot van hetgeen wij hebben.
2. Wij moeten niet al te veel vergaren voor later, het genot niet verliezen van hetgeen wij hebben, om maar op te leggen voor hen, die na ons komen zullen, maar onszelf het eerst bedienen.

Merk op:

A. Wat het goede is, dat ons hier wordt aanbevolen, en dat het uiterste genoeg en voordeel

kunnen doen om het te redden van de ijdelheid en de kwelling, die er in gelegen zijn.

a. Wij moeten er onze plicht mee doen, en er meer in zorg over zijn hoe een bezitting goed te gebruiken voor het doel, waartoe zij ons toevertrouwd werd, dan hoe een bezitting te verkrijgen of te vermeerderen. Dit gordt te kennen gegeven in vers 26, waar alleen diegenen gezegd worden de *vertroosting van dit leven* te hebben, die *goed zijn voor Gods aangezicht* , goed zijn in Gods ogen, waarlijk goed zijn, zoals Noach, die God rechtvaardig voor Zijn aangezicht had gezien. Wij moeten God gedurig voor ons stellen, en ons benaastigen om Hem in alles welbehaaglijk te zijn. De Chaldeeuwse parafrase zegt: Een mens behoort zijn ziel het goede te doen genieten door Gods geboden te onderhouden, en te wandelen in de wegen, die recht zijn voor Zijn aangezicht, en, vers 25 *door de woorden van de wet te bestuderen* , en in zorg te zijn voor de toekomenden grote dag van het oordeel.

b. Wij moeten er de vertroosting van smaken. Die dingen zullen geen geluk aanbrengen voor de ziel, al het goede dat wij er uit kunnen hebben, is voor het lichaam, en als wij er gebruik van maken voor het aangename onderhoud daarvan, zodat het instaat is om het lichaam te dienen, en er gelijke tred mee te houden in de dienst van God, dan leveren zij voordeel op. Er is dus ten opzichte van deze dingen nie ts beter voor de mens dan er zich een sober en blijmoedig gebruik van te veroorloven naar zijn rang en omstandigheden zijn, er spijs en drank van te hebben voor zichzelf, zijn gezin, zijn vrienden, en aldus zijn zinnen te verlustigen, en zijn ziel het goede doen genieten, al het goede, dat er uit te krijgen is, laat dat niet teloor gaan in het najagen van het goede, dat er niet uit te krijgen is. Doch merk op: Hij wil niet dat wij de zaken, het werk opgeven en maar ons gemak zullen nemen, dat wij mogen eten en drinken, neen, wij moeten het goede genieten in onze arbeid, wij moeten deze dingen gebruiken, niet om ons vrij te stellen van, maar om ons naarstig en blijmoedig te maken in onze wereldlijke arbeid.

c. Wij moeten hierin God erkennen, wij moeten zien dat het van de hand Gods is.

Ten eerste. De goede dingen zelf, die wij genieten, zijn dit, niet slechts de voortbrengselen van Zijn scheppende macht, maar de gaven van Zijn voorzienige milddadigheid jegens ons. En dan zijn zij ons wezenlijk aangenaam en lieflijk, als wij ze aannemen uit de hand van God als een Vader, als wij Zijn wijsheid zien in ons te geven wat het geschiktst voor ons is, Zijn liefde en goedheid proeven en smaken, en er dankbaar voor zijn.

Ten tweede. Een hart om ze te genieten is dit, dat is de gave van Gods genade. Tenzij Hij ons wijsheid geeft om recht gebruik te maken van hetgeen Hij ons in Zijn voorzienigheid geschonken heeft en daarbij vrede van het gemoed, zodat wij Gods gunst zien in het vriendelijke van de wereld, kunnen wij onze ziel het goede ervan niet doen genieten.

B. Waarom wij dit op het oog moeten hebben in het bestuur van onszelf ten opzichte van deze wereld, en er tot God voor moeten opzien.

a. Omdat Salomo zelf met al zijn bezittingen niets meer kon beogen, en niets beters kon begeren, vers 25. *Wie zou zich daartoe haasten meer dan ik zelf?* Dat is het waarnaar mijn eerezucht uitging, niets meer heb ik begeerd, en zij, die slechts weinig hebben in vergelijking met wat ik heb, kunnen er toe komen om tevreden te zijn met wat zij hebben en er het goede van te genieten. Maar Salomo kon het niet verkrijgen door zijn eigen wijsheid, zonder de bijzondere genade van God, en daarom leidt hij er ons toe om het te verwachten van de hand Gods, en er Hem om te bidden.

b. Omdat rijkdom een zegen of een vloek is voor de mens, naar hij een hart heeft of niet heeft, om er een goed gebruik van te maken.

Ten eerste. God maakt hem tot een beloning voor een godvruchtige, als Hij hem met de

liefderijk aan anderen van mee te delen. Aan hen, die goed zijn voor Gods aangezicht, die van een goede gezindheid zijn, eerlijk en oprecht zijn, eerbied betonen aan hun God, en een tere zorg hebben voor geheel het mensdom, zal God wijsheid en kennis geven in deze wereld, en blijdschap met de rechtvaardigen In de toekomstige wereld, aldus de Chaldeeër. Of Hij zal die wijsheid en kennis in natuurlijke zedelijke, politieke en goddelijke dingen geven, die een bestendige blijdschap en genoegen voor hen zijn zal.

Ten tweede. Hij maakt hem tot een straf voor een slecht mens, als Hij hem een hart onthoudt om er het aangename van te genieten, want hij is slechts tandtergend voor hem en tiranniseert hem. De zondaar geeft Hij bezigheid door hem aan zichzelf over te laten en aan zijn dwaze beraadslagingen, om te verzamelen en te vergaderen hetgeen wat hemzelf betreft, niet slechts dik slijk op hem laadt, Habakuk 2:6, maar hem tot een getuigenis zal zijn en zijn vlees als een vuur zal verteren, Jakobus 5:3, terwijl God het door een allesbesturende voorzienigheid zal geven aan hem, die goed is voor Zijn aangezicht, want het vermogen des zondaars is voor de rechtvaardige weggelegd, en vergaderd voor hem die zich ontfermt over de arme. De godzaligheid met vergenoegdheid is een groot gewin en alleen zij hebben ware vreugde, die goed zijn voor Gods aangezicht, en het van Hem en in Hem hebben. (goddeloosheid wordt gewoonlijk gestraft met ontevredenheid en een onverzadelijke begeerlijkheid of hebzucht, welke zonden zijn, die haar eigen straf meebrengen. Als God overvloed geeft aan goddeloze mensen, dan is het met de bedoeling om hen tot een afstand te dwingen ten gunste van Zijn eigen kinderen, als zij meerderjarig en er geschikt voor zijn, zoals de Kanaänieten bezit hielden van het goede land tot de bestemde tijd, wanneer Israël er toe zou ingaan.

Eindelijk. Het refrein van het lied is nog hetzelfde: Dit is ook ijdelheid en kwelling van de geest. Het is ijdelheid, op zijn best, zelfs voor de godvruchtige, als hij alles heeft wat de zondaar bijeengeschaapt heeft, zal het hem, zonder iets anders, niet gelukkig maken, maar het is kwelling van de Meester voor de zondaar om te zien dat een ander het genot heeft van hetgeen hij bijeenvergaderd heeft, dat hij het genot er van heeft, die goed is voor Gods aangezicht, en dus kwaad is in zijn ogen, kwaad is voor zijn aangezicht. Zodat, van welke zijde men het ook beschouwt, de slotsom blijft: *Het is al ijdelheid en kwelling van de geest.*

HOOFDSTUK 3

1 Alles heeft een bestemden tijd, en alle voornemen onder de hemel heeft zijn tijd. 2 Er is een tijd om geboren te worden, en een tijd om te sterven; een tijd om te planten, en een tijd om het geplante uit te roeien; 3 Een tijd om te doden, en een tijd om te genezen; een tijd om af te breken, en een tijd om te bouwen; 4 Een tijd om te wenen, en een tijd om te lachen; een tijd om te kermen, en een tijd om op te springen; 5 Een tijd om stenen weg te werpen, en een tijd om stenen te vergaderen; een tijd om te omhelzen, en een tijd om verre te zijn van omhelzen; 6 Een tijd om te zoeken, en een tijd om verloren te laten gaan; een tijd om te bewaren, en een tijd om weg te werpen; 7 Een tijd om te scheuren, en een tijd om toe te naaien; een tijd om te zwijgen, en een tijd om te spreken; 8 Een tijd om lief te hebben, en een tijd om te haten; een tijd van oorlog, en een tijd van vrede. 9 Wat voordeel heeft hij, die werkt, van hetgeen hij bearbeidt? 10 Ik heb gezien de bezigheid, die God de kinderen der mensen gegeven heeft, om zichzelf daarmede te bekommeren. 11 Hij heeft ieder ding schoon gemaakt op zijn tijd; ook heeft Hij de eeuw in hun hart gelegd, zonder dat een mens het werk, dat God gemaakt heeft, kan uitvinden, van het begin tot het einde toe. 12 Ik heb gemerkt, dat er niets beters voor henlieden is, dan zich te verblijden, en goed te doen in zijn leven. 13 Ja ook, dat ieder mens ete en drinke, en het goede geniete van al zijn arbeid, Dit is een gave Gods. 14 Ik weet, dat al wat God doet, dat zal in der eeuwigheid zijn, en er is niet toe te doen, noch is er af te doen; en God doet dat, opdat men vreze voor Zijn aangezicht. 15 Hetgeen geweest is, dat is nu, en wat wezen zal, dat is alreeds geweest; en God zoekt het weggedrevene; 16 Verder heb ik ook gezien onder de zon, ter plaatse des gericht, aldaar was goddeloosheid; en ter plaatse der gerechtigheid, aldaar was goddeloosheid. 17 Ik zeide in mijn hart: God zal de rechtvaardige en de goddeloze oordelen; want aldaar is de tijd voor alle voornemen, en over alle werk. 18 Ik zeide in mijn hart van de gelegenheid der mensenkinderen, dat God hen zal verklaren, en dat zij zullen zien, dat zij als de beesten zijn aan zichzelf. 19 Want wat de kinderen der mensen wedervaart, dat wedervaart ook de beesten; en enerlei wedervaart hun beiden; gelijk die sterft, also sterft deze, en zij allen hebben enerlei adem, en de uitnemendheid der mensen boven de beesten is geen; want allen zijn zij ijdelheid. 20 Zij gaan allen naar een plaats; zij zijn allen uit het stof, en zij keren allen weder tot het stof. 21 Wie merkt, dat de adem van de kinderen der mensen opvaart naar boven, en de adem der beesten nederwaarts vaart in de aarde? 22 Dies heb ik gezien, dat er niets beters is, dan dat de mens zich verblijde in zijn werken, want dat is zijn deel; want wie zal hem daarhenen brengen, dat hij ziet, hetgeen na hem geschieden zal?

Salomo had de ijdelheid aangetoond van studie, van genot en van werk, en heeft bewezen dat het geluk niet is te vinden in de scholen van de geleerden, in de lusthoven van de epicuristen, noch op de markt, nu begeeft hij er zich in dit hoofdstuk toe om zijn leer, en de gevolgtrekking, die hij er uit heeft afgeleid, te bewijzen, namelijk dat wij daarom goedsmoeds en tevreden moeten zijn met en gebruik moeten maken van hetgeen God ons begeben heeft, door aan te tonen:

I. De veranderlijkheid van alle menselijke zaken, vers 1-10.

II. De onveranderlijkheid van de Goddelijke raadsbesluiten hen betreffende, en het ondoorgrondelijke dier raadsbesluiten, vers 11-15.

III. De ijdelheid van werkelijke eer en macht, die misbruikt worden tot ondersteuning van verdrukking en vervolging, als de mensen niet geregeerd worden door de vreze Gods bij het gebruik ervan, vers 16. Als een bestraffing van trotse verdrukken, en om hen hun ijdelheid aan te tonen, herinnert hij hen er aan:

a. Dat er rekenschap van hen geëist zal worden In de andere wereld, vers 17.

b. Dat hun toestand met betrekking tot deze wereld, (want daarvan spreekt hij) niet beter is dan die van de dieren, vers 18-21.

c. En daarom besluit hij, dat het onze wijsheid is om van de macht die wij hebben, gebruik te maken tot ons eigen welzijn, en er niet anderen mee te verdrukken.

1. Aan te tonen dat wij leven in een wereld van veranderingen. Dat de onderscheiden voorvallen van de tijd en de toestanden van het menselijk leven zeer verschillend zijn van elkaar, en toch, als het ware, dooreengemengd voorkomen, en wij er gedurig tussen heen en weer gaan, zoals in de wentelingen van iedere dag en elk jaar. In het rad van onze geboorte, Jakobus 3:6, is soms de ene spaak bovenaan, en dan weer onderaan, er is een gedurige eb en vloed, een toenemen en afnemen, van het een uiterste tot het andere wordt de gedaante van deze wereld veranderd, zo is het altijd geweest en zo zal het altijd zijn.

2. Dat iedere verandering met ons, met de tijd en de gelegenheid ervan onveranderlijk door een hoogste macht is bepaald en vastgesteld, en wij de dingen moeten nemen zoals zij komen, want het staat niet in onze macht om verandering te brengen in hetgeen voor ons bepaald is. En dit komt hier voor als een reden, waarom wij, als wij voorspoedig zijn, gerust maar toch niet zorgeloos moeten wezen, niet zorgeloos, omdat wij leven in een wereld van veranderingen, en dus geen reden hebben om te zeggen: de dag van morgen zal zijn als deze, de diepste dalen palen aan de hoogste bergen, en toch gerust te wezen, zoals hij heeft aangeraden in Hoofdstuk 2:24, het goede van onze arbeid te genieten in nederig vertrouwen op God en Zijn voorzienigheid, noch opgeheven te zijn door hoop, noch terneergeslagen te zijn door vrees, maar in gelijkmoedigheid elke gebeurtenis af te wachten. Wij hebben hier: Een algemene stelling. Alles heeft een bestemden tijd, vers 1.

1. De dingen, die het tegenstrijdigst schijnen, zullen in de wenteling van de dingen allen op hun beurt in werking komen. De dag zal plaats maken voor de nacht, en de nacht zal wederom plaats maken voor de dag. Is het zomer? Het zal winter worden. Is het winter? Wacht een weinig, het zal weer zomer worden. De helderste lucht zal bewolkt worden. "Post gaudia luctus - Blijdschap volgt op smart", en de zwaarst bewolkte lucht zal weer opklaren. "Post nubila Phoebus-De zon zal door de wolken heenbreken."

2. De dingen, die ons het meest toevallig schijnen, zijn naar de raad en de voorkennis Gods nauwkeurig bepaald, en zelfs het uur ervan vastgesteld, dat geen enkel ogenblik vervroegd of vertraagd kan worden.

II. Het bewijs en de toelichting ervan door acht en twintig daarvan afgeleide bijzonderheden, acht en twintig naar de dagen van de omwenteling van de maan, die altijd toeneemt of afneemt tussen haar vol zijn en haar verandering. Sommigen van die veranderingen zijn zuiver en alleen de daad Gods, anderen hangen meer af van de wil van mensen, maar allen zijn bepaald door de raad Gods. Alles onder de hemel is aldus veranderlijk, maar in de hemel heerst een onveranderlijke toestand en een onveranderlijke raad betreffende deze dingen.

1. "Er is een tijd om geboren te worden en een tijd om te sterven", deze zijn door de goddelijke raad bepaald, en, gelijk wij geboren waren, zo moeten wij sterven op de vastgestelde tijd, Handelingen 17:26. "Sommigen merken op dat er een tijd is om geboren te worden en een tijd om te sterven, maar geen tijd om te leven, die is zo kort, dat hij van de moeite niet waard is om vermeld te worden, zodra wij geboren zijn, beginnen wij te sterven". Maar, gelijk er een tijd is om geboren te worden en een tijd om te sterven, zo is er ook een tijd om weer op te staan, een gezette tijd wanneer zij, die in het graf zijn, gedacht zullen worden, Job 14:13.

2. Een tijd voor God, om een natie te planten, zoals Israël in Kanaän en te dien einde de zeven volken uit te roeien, die er geplant waren om plaats voor hen te maken. En eindelijk was er een

toen de mate van zijn ongerechtigheid vol was, Jeremia 18:7, 9. Er is voor de mensen een tijd om te planten, een tijd van het jaar, een tijd van hun leven, maar als hetgeen geplant was onvruchtbaar en onnut is geworden, dan is het tijd om het uit te roeien.

3. Een tijd om te doden, als de oordelen Gods uitgaan in een land, maar als Hij wederkeert in wegen van genade, dan is het een tijd om te genezen wat Hij heeft verscheurd, Hoséa 6:1, 2, om een volk te vertroosten naar de dagen in dewelke Hij het gedrukt had, Psalm 90:15. Er is een tijd, wanneer het de wijsheid is van heersers om streng te handelen maar er is ook een tijd, wanneer het evenzeer hun wijsheid is om een zachtere methode te volgen, en verzachtende, geen scherpe of bijtende middelen aan te wenden.

4. Een tijd om een gezin, een bezitting, een koninkrijk af te breken, als het rijp geworden is voor het verderf, maar God zal een tijd vinden, als zij berouw hebben en tot Hem weerkeren, om weer op te bouwen wat Hij afgebroken heeft. Er is een tijd, een gezette tijd voor de Heer om Sion te bouwen, Psalm 102:14-17. Er is voor de mensen een tijd om huis en nering te doen ophouden, en aldus af te breken, en zij, die bezig zijn met te bouwen, moeten dit verwachten en er zich op bereiden.

5. Een tijd, wanneer Gods voorzienigheid roept om te wenen en rouw te bedrijven, en als van de mensen wijsheid en genade gehoor geeft aan die roepstem, als zij wenen en rouw bedrijven, zoals in tijden van openbare rampen en gevaar, dan is het zeer ongerijmd om te lachen en op te springen, en vrolijk te zijn. Jesaja 22:12, 13, : Ezechiël 21:10 :Maar van de anderen kant, er is een tijd, wanneer God roept tot blijmoedigheid, een tijd om te lachen en op te springen, en dan verwacht Hij dat wij Hem zullen dienen met blijdschap en vrolijkheid des harten.

Merk op: de tijd van treuren en wenen wordt het eerst genoemd, voor die van lachen en opspringen, want wij moeten eerst zaaien met tranen en dan met gejuich maaien.

6. "Een tijd om stenen weg te werpen", door vestingen af te breken, wanneer God vrede geeft in de landpalen, en zij dus niet nodig zijn, maar er is een tijd om *stenen te vergaderen*, om vestingen te bouwen, vers 5. Een tijd voor oude torens om te vallen, zoals die van Siloam Lukas 13:4, en voor de tempel zelf, die zo verwoest zal zijn, dat niet een steen op de anderen gelaten zal worden, maar ook een tijd om torens en trofeeën op te richten, als de zaken van de natie voorspoedig zijn.

7. Een tijd om een vriend te omhelzen, als wij hem getrouw bevinden, maar een tijd om verre te zijn van omhelzen, wanneer wij hem onbillijk of ontrouw bevinden, wanneer wij reden hebben om hem te verdenken, dan doen wij voorzichtig met ons op een afstand te houden. Dit wordt gewoonlijk toegepast op omhelzingen tussen man en vrouw en verklaard in 1 Korinthe 7:3-5, Joel 2:16.

8. Een tijd om te verkrijgen, vers 6, geld te verkrijgen, bevordering te verkrijgen, goede lonen en goede rente te verkrijgen, als de gelegenheid er toe gunstig is, een tijd, wanneer een wijs man zal zoeken, zo luidt het oorspronkelijke, als hij uitgaat in de wereld en een aangroeiend gezin heeft, als hij inden bloei van zijn jaren is, als hij voorspoedig is in zijn zaken, dan is het tijd voor hem om bezig te zijn, om te hooien terwijl de zijn schijnt. Er is een tijd om wijsheid te verkrijgen, en kennis en genade, maar er zal ook een tijd komen om uit te geven, wanneer alles wat wij hebben nog weinig genoeg zal zijn voor hetgeen wij nodig hebben. Ja, er zal een tijd komen om te verliezen, wanneer hetgeen snel verkregen werd even snel verstrooid zal worden en niet vastgehouden zal kunnen worden.

9. Een tijd om te bewaren, als wij gelegenheid hebben om hetgeen wij verkregen hebben, te gebruiken en het kunnen behouden zonder gevaar te lopen van een goede consciëntie te verliezen, maar er kan een tijd komen om weg te werpen, als liefde tot God ons verplicht om weg te werpen wat wij hebben, omdat wij, om het te kunnen behouden, Christus zouden moeten verloochenen en ons geweten geweld aandoen, Mattheüs 10:37, 38 en dus liever alles willen verliezen dan schipbreuk te lijden van het geloof, ja wanneer liefde tot ons zelf ons noopt om alles weg te werpen ten einde ons leven te kunnen redden, zoals het was met Jona's zeelieden toen zij hun lading in de zee wierpen.

10. Een tijd om de kleren te scheuren, zoals bij gelegenheid van een grote smart, en een tijd om ze weer toe te naaien ten teken, dat de smart voorbij is. Een tijd om hetgeen wij gedaan hebben ongedaan te maken, en een tijd om wat wij ongedaan hebben gemaakt, wederom te doen. Hiëronymus past dit toe op het scheuren van de Joodse kerk en het toenaaien daarna van de Evangeliekerk.

11. Een tijd, wanneer het ons betaamt en het onze wijsheid en onze plicht is om te zwijgen als het een boze tijd is, Amos 5:13, als ons spreken een werpen van paarden voor de zwijnen zou zijn, of als wij in gevaar zijn van verkeerd te spreken, Psalm 39:3, maar er is ook een tijd om te spreken tot eer en heerlijkheid van God en tot stichting van anderen, als zwijgen ontrouw zou zijn aan een rechtvaardige zaak en wanneer men met de mond belijdenis moet doen ter zaligheid, en het maakt een groot deel uit van de christelijke wijsheid om te weten wanneer te spreken en wanneer te zwijgen.

12. Een tijd om lief te hebben en ons vriendschappelijk te betonen, open en blijmoedig te zijn, en het is een zeer aangename tijd, maar er kan een tijd komen om te haten, als wij reden zullen zien om alle gemeenzaamheid af te breken met sommigen van wie wij zeer veel gehouden hebben, en ons van hen op een afstand te houden, daar wij reden hebben tot een vermoeden, dat de liefde niet gaarne voor waarheid houdt. Eindelijk. Een tijd van oorlog, als God het zwaard trekt ten oordeel en er de opdracht aan geeft om te verteren, als de mensen het zwaard trekken voor gerechtigheid en ter handhaving van hun rechten, als er een neiging tot strijd is in de volken, maar wij kunnen hopen op een tijd van vrede, als het zwaard van de Heer in de schede terugkeert, en Hij de oorlogen doet ophouden, Psalm 46:10, als het doel van de oorlog bereikt is en er van alle zijden een begeerte is naar vrede. De oorlog zal niet altijd duren, en er is ook geen vrede duurzaam te noemen, aan deze zijde van de eeuwige vrede. Zo heeft God in al deze veranderingen het een tegenover het andere gesteld, opdat wij blij zijn als niet blij zijnde en wenen als niet wenende.

III. De gevolgtrekkingen, welke uit die opmerkingen worden afgeleid. Indien onze tegenwoordige toestand onderhevig is aan zulke wisselvalligheden:

1. Dan moeten wij daar ons deel, ons geluk niet in verwachten, want van het goede erin is geen zekerheid, geen duurzaamheid, vers 9. *Wat voordeel heeft hij, die werkt?* Wat kan iemand zich beloven of voorstellen van zijn planten en bouwen, als hetgeen hij denkt tot volkomenheid gebracht te hebben, zo spoedig kan en zo zeker zal uitgeroeid en afgebroken worden? Al onze moeite en zorg zal noch de veranderlijke aard van de dingen zelf, noch de onveranderlijke raad Gods betreffende die dingen veranderen.

2. Dan moeten wij op onszelf zien als zijnde in onze proefstaat. Er is ook werkelijk geen voordeel in hetgeen wij bearbeiten, de zaak zelf zal, als wij haar hebben, weinig goed doen,

voordeel in zijn, vers 10. *Ik heb gezien de bezigheid, die God de kinderen van de mensen gegeven heeft, niet om daarin hun geluk te vinden, maar om er door geoefend te worden, geoefend te worden in onderscheidene genadegaven, door de verschillende gebeurtenissen, om hun vertrouwen op God te beproeven door iedere verandering, en er toe opgevoed te worden, en te leren overvloed te hebben en gebrek te lijden, Filipp. 4:12. Er is zeer veel arbeid en moeite te zien onder de kinderen van de mensen, arbeid en smart vervullen de wereld. Deze arbeid en deze moeite zijn wat God over ons beschikt heeft, Hij heeft nooit bedoeld dat deze wereld onze rust zal zijn, en ons daarom nooit bevolen er onze rust en gemak in te nemen. Voor velen blijkt dit een gave, God geeft haar aan de mensen zoals de arts een medicijn geeft aan zijn patiënt, om hem goed te doen. Deze bezigheid is ons gegeven om ons de wereld moede te doen zijn en ons te doen verlangen naar de rust, die overblijft voor Gods volk. Zij is ons gegeven om ons altijd wat te doen te laten hebben, want niemand van onze is in de wereld gezonden om lui en ledig te zijn. Elke verandering bezorgt ons nieuw werk, waarvoor wij meer in zorg moeten zijn dan over de uitkomst ervan.*

Prediker 3:11-15

Wij hebben gezien welke wisselvalligheid er is in de wereld, en wij moeten niet verwachten dat wij meer vastigheid in de wereld zullen vinden dan anderen erin gevonden hebben. Nu toont hij hier dat de hand Gods in al deze veranderingen is, Hij heeft ieder schepsel datgene voor ons gemaakt wat het voor ons is, en daarom moet ons oog altijd op Hem gericht zijn.

1. Wij moeten ons hetgeen is ten nutte maken en moeten geloven dat het voor het tegenwoordige het beste is, en er ons naar schikken. *Hij heeft ieder ding goed gemaakt op zijn tijd*, vers 11, en daarom moeten wij zolang die tijd duurt er vrede mee hebben, ja wij moeten ons in de schoonheid ervan verlustigen ieder ding is zoals God het gemaakt heeft, het is werkelijk zoals Hij het heeft verordeneerd te zijn niet zoals het ons toeschijnt. Wat ons hoogst onaangenaam toeschijnt, is op zijn eigen tijd geheel en al zoals het wezen moet. Koude is even normaal in de winter als warmte in de zomer, en op zijn beurt is de nacht een zwarte schoonheid, zoals de dag op zijn beurt een heldere, schitterende schoonheid is. Er is een verwonderlijke harmonie in de goddelijke voorzienigheid en al haar beschikkingen, zodat de uitkomst ervan, als zij beschouwd wordt in haar strekking en in haar tijd, zeer schoon zal blijken te zijn tot eer van God en tot vertroosting van hen, die op Hem vertrouwen. Wij zien nu nog wel niet de volkomen schoonheid van de voorzienigheid, maar wij zullen haar zien, en het zal een heerlijk gezicht wezen, als de verborgenheid Gods voleindigd zal zijn, dan zal het blijken, dat alles op de beste en meest geschikte tijd gedaan is, en het zal de verwondering van de eeuwigheid zijn, Deuteronomium 32:4.

2. Wij moeten geduldig wachten op de volledige ontdekking van hetgeen ons ingewikkeld en verward toeschijnt, erkennende dat wij het werk dat God gemaakt heeft van het begin tot het einde toe niet kunnen uitvinden, en daarom over niets voor de tijd moeten oordelen. Wij moeten geloven dat God alles goed gemaakt heeft ieder ding is goed gedaan, zoals bij de schepping, zo ook in de voorzienigheid, en wij zullen het zien als het einde komt, maar voor die tijd zijn wij onbevoegd om er over te oordelen. Terwijl het schilderij nog gemaakt wordt, terwijl men nog bezig is het huis te bouwen, zie n wij van geen van beide de schoonheid, maar als de kunstenaar er de laatste hand aan gelegd heeft, dan blijkt het alles zeer goed te zijn. Wij zien van Gods werken slechts het midden, wij zien ze niet van de beginne, want dan zouden wij zien hoe verwonderlijk zij beraamd waren in de raad Gods, noch tot het einde ervan, dat het werk kroont, en dan zouden wij zien hoe heerlijk het product is, maar wij moeten wachten totdat de voorhang gescheurd is, en Gods handelingen niet beschuldigen, noch er een oordeel

eeuw in hun hart gelegd, worden verschillend verstaan.

a. Sommigen zien er een reden in waarom wij meer van Gods werk kunnen weten dan wij ervan weten, aldus **Dr. Pemble**, God heeft zich niet zonder getuigenis gelaten van Zijn rechtvaardige, gelijke en schone ordening van de dingen, maar heeft haar gesteld om opgemerkt te worden in het boek van de wereld, en dit heeft Hij in het hart van de mensen gesteld, Hij heeft de mens de begeerte en de macht gegeven om in goede mate de geschiedenis van de natuur te verstaan met de loop van de menselijke zaken, zodat, indien de mensen zich slechts tot een nauwkeurige waarneming van de dingen wilden begeven, zij in de meeste ervan een bewonderenswaardig plan zouden ontdekken.

b. Anderen zien er een reden in waarom wij niet zoveel van Gods werken kennen als wij ervan zouden kunnen kennen, aldus **bisschop Reynolds**. "Wij hebben de eeuw, of de wereld, zozeer in ons hart, zijn zo vervuld van gedachten en zorgen over wereldlijke dingen, dat wij noch de tijd noch de gezindheid hebben om er Gods hand in te zien." De wereld heeft niet slechts bezit gekregen van het hart, maar zij heeft er vooroordelen gevormd tegen de schoonheid van Gods werken.

3. Wij moeten tevreden zijn met ons lot in deze wereld, en blijmoedig berusten in de wil van God over ons, en er ons naar schikken. Er is *geen zeker, geen blijvend goed* in deze dingen, er wordt ons hier gezegd welk goed erin is vers 12, 13. *Wij moeten er een goed gebruik van maken.*

a. Ten voordele van anderen, al het goed, dat er in is, is er goed mee te doen, aan ons gezin, aan onze naburen, aan de armen, aan het publiek, aan zijn burgerlijke en godsdienstige belangen. Waarvoor hebben wij ons bestaan onze geestvermogens en onze bezittingen, waarvoor anders dan om er op de ene of andere wijze ons geslacht mee te dienen? Wij dwalen als wij denken dat wij geboren waren voor onszelf, neen, het is ons werk, onze opdracht goed te doen, daarin ligt het ware genot, en wat aldus besteed wordt is het best opgelegd en zal het meeste voordeel opleveren.

Merk op: het is om goed te doen in dit leven, dat kort en onzeker is, wij hebben slechts een kleine tijd om er goed in te doen, en derhalve is het ons nodig de tijd uit te lopen. Het is in dit leven, waarin wij in een toestand zijn van op de proef gesteld te worden voor een ander leven. Ieders leven is zijn gelegenheid om datgene te doen, wat hem te stude zal komen in de eeuwigheid.

b. Tot onze eigen vertroosting. Laat ons het goede genieten van onze arbeid, daar dit een gave Gods is, en er aldus God in genieten en Zijn liefde smaken, Hem dank brengen en Hem tot het middelpunt maken van onze blijdschap, eten en drinken tot Zijn eer, en Hem dienen met vrolijkheid en goedheid des harten vanwege de veelheid van alles. Indien alle dingen in deze wereld zo onzeker zijn, dan is het dwaas van de mensen om thans gierig te sparen ten einde op te garen voor de toekomst, het is beter om goedsmoeds en nuttig te leven op hetgeen wij hebben, en de morgen voor zichzelf te laten zorgen. Genade en wijsheid om dit te doen is de gave van God, en het is een goede gave, die de gaven van Zijn voorzienige milddadigheid kroont.

4. Wij moeten volkomen tevreden zijn met al de beschikkingen van de goddelijke voorzienigheid, beide ten opzichte van onze persoonlijke en van de openbare belangen en aangelegenheden, en er eenswillend mee zijn, omdat God in alles datgene tot stand brengt wat voor ons bestemd en bepaald is, en handelt naar de raad Zijns willens. En hier wordt ons gezegd:

a. Dat die raad niet veranderd kan worden en het daarom onze wijsheid is om van de nood een deugd te maken door ons er aan te onderwerpen. Het moet wezen zoals God wil. Ik weet en

één van zin, en wie zal Hem dan doen afkeren? Zijn maatregelen worden nooit verbroken en nooit hoeft Hij nieuwe te nemen. Wat Hij voorgenomen heeft zal tot stand komen, en geheel de wereld is niet bij machte het te verhinderen. Daarom betaamt het ons te zeggen: "Laat het wezen zoals God wil", want hoe dit ook tegen onze plannen en belangen moge indruisen, Godswil is Zijn wijsheid.

b. Dat die raad niet veranderd hoeft te worden, want er is niets verkeerd in, niets dat verbeterd hoeft te worden. Indien wij het alles tegelijk konden overzien, wij zouden zien dat alles zo volmaakt is, dat er niets aan is toe te doen, want er ontbreekt niets aan, en dat er niets van is af te doen, want er is niets onnodigs in, niets dat gemist kan worden. Gelijk het Woord van God, zo zijn ook de werken van God allen volmaakt in hun soort, en het is verwaand in ons om er aan toe te willen doen of er iets aan te willen verminderen, Deuteronomium 4:2. Het is daarom evenzeer ons belang als onze plicht om onze wil in onderwerping te brengen aan Gods wil.

5. Wij moeten er ons op toelagen om te beantwoorden aan Gods doel in al de beschikkingen van Zijn voorzienigheid, hetwelk in het algemeen is: ons godsdienstig te maken. God doet alles, opdat de mensen zullen vrezen voor Zijn aangezicht, hen ervan te overtuigen dat er een God boven hen is, die een soevereine heerschappij over hen heeft, tot wiens beschikking zij zijn en in wiens hand hun tijden zijn en alle gebeurtenissen, die hen betreffen, dat zij daarom steeds hun ogen op Hem gericht moeten houden, om Hem te eren en te aanbidden, Hem te erkennen in al hun wegen Hem zorgvuldig in alles te behagen, en bevreesd te zijn om Hem in iets te beledigen. Aldus verandert God Zijn beschikkingen, en is toch onveranderlijk in Zijn raad, niet om ons in verwarring te brengen, en nog veel minder om ons tot wanhoop te brengen, maar om ons onze plicht jegens Hem te leren en ons aan te sporen om hem te doen. Wat God bedoelt in de regering van de wereld is: de godsdienst onder de mensen te steunen en te bevorderen.

6. Welke veranderingen wij in deze wereld ook zien of gewaarworden, wij moeten de onverbreekbare standvastigheid van Gods regering erkennen. De zon gaat op en onder, de maan wast en neemt af, en toch zijn beide waar zij waren, en *haar omwentelingen geschieden van de beginne af naar dezelfde methode*, naar de ordeningen des hemels, en *evenzo is het met de gebeurtenissen van de voorzienigheid*, vers 15. Hetgeen dat geweest is, dat is nu. God is niet meer onlangs begonnen deze methode te gebruiken, neen, de dingen zijn altijd even veranderlijk en onzeker geweest als zij nu zijn, en zo zullen zij blijven, wat wezen zal, dat is alreeds geweest, en daarom spreken wij niet nadenkend als wij zeggen: "De wereld is stellig nooit zo slecht geweest, als zij nu is", of: "De tijden zullen nooit beter worden," zij kunnen beter worden met ons, en na een tijd om te treuren kan een tijd komen om blij te zijn, maar ook die zal nog onderhevig zijn aan de gewone hoedanigheid, het algemene lot. Gelijk de wereld was, is zij, onstandvast; want God zoekt het voorbijgegane, herhaalt wat Hij tevoren gedaan heeft, en handelt niet anders met ons dan Hij met goede mensen placht te handelen, en zal om onzentwil de aarde verlaten worden, en zal een rots verzet worden uit haar plaats. Er is ons geen verandering overkomen, noch heeft er ons een verzoeking door bevangen, dan die aan alle mensen gemeen is. Laat ons in voorspoed niet hoogmoedig of zorgeloos zijn, want God kan een voorbijgegane benauwdheid terugroepen, en haar bevelen ons te grijpen en onze vrolijkheid te bederven, Psalm 30:8. En laat ons evenmin wanhopen in tegenspoed, want God kan de zegeningen en voorrechten van vroeger terugroepen, zoals Hij dat voor Job gedaan heeft. Wij kunnen dit toepassen op onze voorbijgegane daden en ons gedrag onder de veranderingen, die er met ons plaats hadden. God zal rekenschap van ons eisen voor het verleden, en daarom behoren wij, als wij in een nieuwe toestand komen, onszelf te oordelen

HOOFDSTUK 4

1 Daarna wende ik mij, en zag aan al de onderdrukkingen, die onder de zon geschieden; en ziet, er waren de tranen der verdrukten, en dergenen, die geen trooster hadden; en aan de zijde hunner verdrukters was macht, zij daarentegen hadden geen vertrooster. 2 Dies prees ik de doden, die alreeds gestorven waren, boven de levenden, die tot nog toe levend zijn. 3 Ja, hij is beter dan die beiden, die nog niet geweest is, die niet gezien heeft het boze werk, dat onder de zon geschiedt. 4 Verder zag ik al de arbeid en alle geschikkelijkheid des werks, dat het de mens nijd van zijn naaste aanbrengt. Dat is ook ijdelheid en kwelling des geestes. 5 De zot vouwt zijn handen samen, en eet zijn eigen vlees. 6 Een hand vol met rust is beter, dan beide de vuisten vol met arbeid en kwelling des geestes. 7 Ik wendde mij wederom, en ik zag een ijdelheid onder de zon; 8 Daar is er een, en geen tweede; hij heeft ook geen kind, noch broeder; nochtans is van al zijn arbeid geen einde; ook wordt zijn oog niet verzadigd van de rijkdom, en zegt niet: Voor wien arbeide ik toch, en doe mijn ziel gebrek hebben van het goede? Dit is ook ijdelheid, en het is een moeilijke bezigheid. 9 Twee zijn beter dan een; want zij hebben een goede beloning van hun arbeid; 10 Want indien zij vallen, de een richt zijn metgezel op; maar wee de ene, die gevallen is, want er is geen tweede om hem op te helpen. 11 Ook, indien twee te zamen liggen, zo hebben zij warmte; maar hoe zou een alleen warm worden? 12 En indien iemand de een mocht overweldigen, zo zullen de twee tegen hem bestaan; en een drievoudig snoer wordt niet haast gebroken. 13 Beter is een arm en wijs jongeling, dan een oud en zot koning, die niet weet van meer vermaand te worden. 14 Want een komt uit het gevangenhuis, om koning te zijn; daar ook een, die in zijn koninkrijk geboren is, verarmt. 15 Ik zag al de levenden wandelen onder de zon, met de jongeling, de tweede, die in diens plaats staan zal. 16 Er is geen einde van al het volk, van allen, die voor hen geweest zijn; de nakomelingen zullen zich ook over hem niet verblijden; gewisselijk, dat is ook ijdelheid en kwelling des geestes. 17 Bewaar uw voet, als gij tot het huis Gods ingaat, en zijt liever nabij om te horen, dan om der zotten slachtoffer te geven; want zij weten niet, dat zij kwaad doen.

Salomo had de ijdelheid van deze wereld aangetoond in de verzoeking, die de machthebbenden gevoelen om hun onderhorigen te verdrukken en te vertreden. Nu toont hij hier aan:

- I. In welke verzoeking de verdrukten zijn om ontevreden en ongeduldig te wezen, vers 1-3.
 - II. De verzoeking waarin zij zich bevinden, die hun gemak liefhebben, om hun gemak te nemen en hun werk te veronachtzamen uit vrees van benijd te worden, vers 4-6.
 - III. De dwaasheid om overvloed van werelds goed op te stapelen, vers 7, 8.
 - IV. Een geneesmiddel tegen die dwaasheid in het zich bewust worden van het voordeel van de samenleving en van wederzijds hulpbetoon, vers 9-12.
- Het wisselvallige, zelfs van de koninklijke waardigheid, niet alleen door de dwaasheid van de vorst zelf, vers 13, 14, maar door de wispelturigheid van het volk, al is de vorst ook nog zo goed en verstandig, vers 15, 16. Zelfs de koningen bezitten geen kroonrecht, waardoor zij vrijgesteld worden van de ijdelheid en de kwelling, die aan de dingen verbonden zijn, zo laat dan niemand anders verwachten ervan vrijgesteld te worden.

Prediker 4:1-3

Salomo had een grote ziel, 1 Koningen 4:29 en het blijkt dat hij ook een tedere zorg voor en belangstelling had in het ongelukkige deel van het mensdom, kennis nam van de beproeving van de beproefden. Hij had de verdrukters bestraft, Hoofdstuk 3:16, 17, en hen herinnerd aan het toekomende oordeel, hier nu let hij op de verdrukten, dit deed hij ongetwijfeld als vorst, om hun recht te doen tegen hun tegenpartij, want hij vreesde God en heeft ook de mensen ontzien. Maar hier doet hij het als prediker, en toont:

- 1. *De ellende van hun toestand*, vers 1. Van hen spreekt hij met *diep gevoel en medelijden*. Het smartte hem:

de zon, te zien dat dienstknechten, arbeiders en arme werklieden verdrukt worden door hun meesters, die misbruik maken van hun nooddruft om hun de voorwaarden op te leggen die zij verkozen, schuldenaars verdrukt te zien door wrede schuldeisers, en ook schuldeisers verdrukt te zien door bedrieglijke schuldenaars, huurders of pachters verdrukt te zien door harde landheren, en wezen door ontrouwe voogden, en het ergste van alles onderdanen verdrukt te zien door willekeurig heersende vorsten en onrechtvaardige rechters. Zulke verdrukkingen geschieden onder de zon, boven de zon heerst een eeuwige gerechtigheid. De wijzen letten op deze verdrukkingen en beramen middelen om de verdrukten te hulp te komen. Welgelukzalig is hij, die acht slaat op de armen, Psalm 41:2.

b. Te zien hoe de verdrukten het onrecht ter harte namen, dat hun aangedaan werd. Hij zag de tranen van de verdrukten, en kon het misschien niet laten om met hen te wenen. De wereld is een plaats van wenenden, waarheen wij ook de blik richten, overal doet zich een treurig toneel voor ons op in de tranen van hen, die op de een of andere wijze verdrukt worden. Zij vinden dat het doelloos is te klagen, en daarom treuren zij in stilte, zoals Job, Hoofdstuk 16:20, 30:28. Maar zalig zijn die treuren.

c. Te zien hoe machteloos zij waren om zichzelf te helpen, aan de zijde van hun verdrukkers was macht, om als zij oprecht gedaan hadden er bij te blijven, zodat de armen met een sterke hand terneer geworpen werden, en geen middel hadden om zich recht te verschaffen. Het is treurig om macht in verkeerde handen te zien, en hetgeen de mens gegeven was om er goed mee te doen, aangewend te zien tot het doen van onrecht.

d. Te zien hoe zij en hun rampen gering geacht werden door hen, die hen omringden. Zij weenden en hadden behoefte aan vertroosting, maar er was niemand, die hun die vriendelijke dienst bewees, zij hadden geen vertrooster. Zij, die hen moesten vertroosten, durfden niet uit vrees van de verdrukkers te mishagen terwijl zij trachtten hun vertroosters te zijn tot hun metgezellen gemaakt te worden, dat is: tot deelgenoten in hun verdrukking. Het is treurig om zo weinig menselijkheid te zien onder de mensen.

2. De verzoeken van hun toestand. Aldus hard behandeld wordende, zijn zij in verzoeking om het leven te haten en te verachten, en hen te benijden, die dood en begraven zijn, en te wensen dat zij nooit waren geboren, vers, 3 en Salomo is bereid om met hen in te stemmen, want het dient om te bewijzen, dat alles ijdelheid is en kwelling, daar het leven zelf dit dikwijls is, en als wij het in vergelijking met de gunst en de genieting van God zoals Paulus Handelingen 20:24, Filipp. 1:23 niet achten, dan is het onze roem, maar indien het slechts, zoals hier, vanwege de ellende is, die er aan is verbonden, dan is het onze zwakheid, en dan oordelen wij er in naar het vlees, zoals Job en Elia gedaan hebben.

a. Hier acht hij hen gelukkig, die met dit ellendige leven afgedaan hebben, hun rol hebben gespeeld en het toneel hebben verlaten, ik prees de doden, die reeds gestorven waren gedood werden, of een snelle doortocht deden door de wereld, de oceaan des levens langs de kortste weg zijn overgestoken, reeds gestorven voordat zij het leven nog goed begonnen waren, hun lot behaagde mij, en als zij het zelf gekozen hadden, zou ik hun wijsheid geroemd hebben, omdat zij slechts een blik in de wereld geslagen hebben en er zich toen uit terugtrokken, alsof zij er niet van hielden. Ik kwam tot de gevolgtrekking, dat het beter was met hen dan met de levenden, die tot nog toe levend zijn, de lange en zware ketting van het leven met zich mee te slepen en zijn moeizame ogenblikken ten einde brengen. Dit kan vergeleken worden, niet met Job 3:20, 21, maar met Openbaring 14:13, waar in tijden van vervolging, (en de zodanige beschrijft hier Salomo) het niet de hartstocht is van de mens, maar de Geest van God, die zegt: Zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. De toestand van de heiligen, die gestorven zijn, heengegaan zijn om te rusten bij God, is in vele opzichten beter en meer begerenswaardig dan de toestand van de levende heiligen, die hun arbeid en hun strijd nog

b. Hij acht hen gelukkig, die nooit dit ellendige leven begonnen zijn, ja, zij zijn het gelukkigst van allen, hij is beter dan die beiden, die nog niet geweest is. Het is beter nooit te zijn geboren, dan geboren te zijn en het boze werk te zien, dat onder de zon geschiedt, zoveel goddeloosheid te zien bedrijven, zoveel onrecht dat geschiedt, en niet slechts niet instaat te zijn om de zaak te verbeteren, maar nog te lijden voor weldoen. Een godvruchtig man heeft, in welke rampspoedige toestand hij zich ook bevindt in deze wereld, toch geen reden om te wensen dat hij nooit ware geboren, daar hij toch de Heere verheerlijkt zelfs in de vuren, en ten laatste voor eeuwig gelukkig zal zijn, ook behoort niemand dit, zolang als hij leeft, te wensen, want zolang er leven is is er hoop, een mens is nooit rampzalig voor hij in de hel is.

Prediker 4:4-6

Hier keert Salomo terug tot de waarneming en beschouwing van de *ijdelheid en kwelling des geestes*, die aan de zaken van deze wereld verbonden zijn, en waarvan hij tevoren gesproken had, Hoofdstuk 2:11.

1. Als iemand schrander en behendig en voorspoedig is in zijn zaken, dan bezorgt hem dit de kwaadwilligheid van zijn naburen, vers 4. Hij geeft zich zeer veel moeite en getroost zich allen arbeid, hij verkrijgt zijn bezitting niet op gemakkelijke wijze, het kost hem zeer veel zwoegen en zweten, ook verkrijgt hij haar niet op oneerlijke wijze, hij doet niemand tekort bedriegt niemand maar door zich met alle naarstigheid op zijn zaken toe te leggen en ze te besturen naar de regelen van billijkheid en goede trouw, en toch brengt het hem de nijd aan van zijn naaste, en nog te meer wijl hij om zijn eerlijkheid een goeden naam heeft verkregen. Dit toont:

a. Hoe weinig nauwgezet van geweten de meeste mensen zijn, daar zij een wrok hebben tegen hun naaste, hem boze woorden toevoegen en hem ondiens doen, alleen maar omdat hij vernuftiger is dan zij, en meer ijverig, en meer van de zegen des hemels ontvangt. Kaïn benijdde Abel, Ezau Jakob en Saul David, en allen om hun rechtvaardige werken. Dit is bepaald duivels.

b. Hoe weinig genot wijze en nuttige mensen moeten verwachten in deze wereld. Al gedragen zij zich nog zo verstandig en voorzichtig, zij kunnen er niet aan ontkomen benijd te worden, en wie zal voor nijdigheid bestaan? Spreuken 27:4. Zij, die uitmunten in deugd, zullen altijd een doorn in het oog zijn van hen, die zich te buiten gaan in ondeugd, hetgeen ons niet de moed moet benemen voor enigerlei goed of geschikt werk, maar ons moet aansporen om er de lof voor te verwachten, niet van mensen, maar van God, maar niet te rekenen op voldoening of geluk in het schepsel, want indien geschikt werk blijkt ijdelheid en kwelling des geestes te zijn, dan kunnen geen werken onder de zon iets anders blijken te zijn. Maar voor ieder geschikt werk zal de mens goedkeuring van zijn God verkrijgen, en dan behoeft hij het zich niet aan te trekken als hij door zijn naaste wordt benijd, alleen zal het hem de wereld minder doen liefhebben.

2. Als iemand dom is in zijn zaken en er allerlei vergissingen en flaters in maakt, dan doet hij slecht voor zichzelf, vers 5. De zot, die aan zijn werk gaat alsof zijn handen omwonden of samengevouwen waren, die alles even links en onhandig doet, de luiard want hij is de zot die zijn gemak liefheeft, en zijn handen samenvouwt om ze warm te houden omdat zij weigeren te werken, hij eet zijn eigen vlees, is een kannibaal voor zichzelf, brengt zich tot zo'n ellendige toestand, dat hij niets anders te eten heeft dan zijn eigen vlees, tot zo'n wanhopige toestand, dat hij uit ergernis zijn eigen vlees wil eten. Hij heeft het leven van een hond honger en gemak. Omdat hij ijverige mensen, die voorspoedig zijn in de wereld, benijd ziet, gaat hij tot het andere uiterste over, opdat hij niet benijd zal worden voor zijn geschikt werk, doet hij alles verkeerd, en verdient niet beklagd te worden. Luiheid is een zonde, die zichzelf straft. De

kwelling des geestes, vers 6, kunnen genomen worden, hetzij:

- a. Als het argument van de luiaard om zijn luiheid te verontschuldigen. Hij vouwt zijn handen samen en maakt ter rechtvaardiging van zichzelf van een goede waarheid een verkeerd gebruik en een verkeerde toepassing, alsof, omdat een weinig met rust beter is dan overvloed met twisten, daarom een weinig met luiheid beter is dan overvloed met eerlijke arbeid, zo wijs is hij in zijn eigen ogen, Spreuken 26:16. Maar,
- b. Ik houd het veeleer voor Salomo's raad om het midden te houden tussen de arbeid, die iemand doet benijden, en de traagheid, die iemand zijn eigen vlees doet eten. Laat ons door eerlijke vlijt de handvol aangrijpen, opdat het ons niet aan het nodige zal ontbreken, maar niet beide de vuisten vol willen grijpen, dat ons slechts *kwelling des geestes* zal veroorzaken. Matige arbeid en matig gewin zullen het beste wezen. Een mens kan slechts een handvol van de wereld hebben, en er toch met grote rust en kalmte van genieten, met tevredenheid des harten, vrede van de consciëntie en de liefde en welwillendheid van zijn naasten, terwijl velen, die beide de vuisten vol hebben, meer hebben dan het hart kan begeren, daarbij zeer veel arbeid en *kwelling des geestes* hebben. Het is te vrezen dat zij, die niet leven kunnen op een weinig, niet zouden leven, zoals zij moeten, en zoals zij behoren te leven, al hadden zij nog zoveel.

Prediker 4:7-12 Salomo wijst hier op een ander voorbeeld van de ijdelheid van deze wereld, namelijk hoe het dikwijls gebeurt dat, hoe meer de mensen ervan hebben, hoe meer zij zouden willen hebben, en dit jagen zij zo ijverig na, dat zij geen genot hebben van hetgeen zij bezitten. Nu wijst Salomo hier aan

1. Dat zelfzucht de oorzaak is van dat kwaad, vers 7, 8. Daar is één, die om niemand geeft dan om zichzelf, zich om niemand bekommert, maar, indien hij kon, alleen in het midden van de aarde geplaatst zou willen worden. Er is geen tweede, en hij verlangt ook naar geen tweede, één mond is genoeg in een huis, denkt hij, en hij mort tegen alles wat aan een ander ten koste wordt gelegd. Zie hoe deze hebzuchtige mestworm hier beschreven wordt

a. Hij maakt zich tot een slaaf van zijn bezigheid. Hoewel er niemand ten zijnen laste is hij heeft kind noch broeder en hij voor zichzelf te zorgen heeft, niemand van hem afhankelijk is, en hij geen arme bloedverwanten heeft, en hij niet durft huwen uit vrees voor de onkosten van het onderhoud van een gezin is er aan al zijn arbeid geen einde, dag en nacht is hij er aan bezig, vroeg en laat, en nauwelijks gunt hij zichzelf, of hun die in zijn dienst zijn, enige rust. Hij bepaalt zich niet tot zijn eigen beroep, maar wil de hand hebben in alles, waar hij winst uit kan behalen. Zie Psalm 127:2.

b. Nooit denkt hij genoeg te hebben, zijn oog wordt niet verzadigd van de rijkdom. Hebzucht wordt de begeerlijkheid van de ogen genoemd, 1 Johannes 2:16, omdat *het te zien met zijn ogen alles is wat de wereldling schijnt te begeren*, Prediker 5:10. Hij heeft genoeg voor zijn rug, zoals bisschop Reynolds opmerkt voor zijn buik, voor zijn beroep, voor zijn gezin, en om fatsoenlijk in de wereld te kunnen leven, maar hij heeft niet genoeg voor zijn ogen, ofschoon hij het slechts kan zien, slechts zijn geld kan tellen, en het niet van zich kan verkrijgen om het te gebruiken, is hij toch niet tevreden, omdat hij niet meer heeft om er zijn ogen op te vergasten.

c. Hij ontzegt zich het genot van hetgeen hij heeft. Hij laat zijn ziel gebrek hebben aan het goede. Als onze ziel gebrek heeft aan het goede, dan zijn wijzelf het, die haar gebrek laten lijden. Anderen kunnen ons beroven van uitwendig goed, maar zij kunnen ons niet van genade en vertroosting beroven, ons geestelijk goed. Het is onze eigen schuld als wij geen genot hebben, maar velen zijn zo begerig naar de wereld, dat zij in het najagen ervan hun ziel beroven van het goede, hier en voor eeuwig schipbreuk lijden van het geloof en van een goed

het genoegen van deze wereld en het tegenwoordige leven. Wereldse mensen zijn, terwijl zij voorgeven wijs te zijn voor zichzelf, in werkelijkheid vijanden van zichzelf.

d. Hij heeft er geen verontschuldiging voor om dit te doen. Hij heeft kind noch broeder niemand aan wie hij verplicht is, aan wie hij tot zijn voldoening kan besteden wat hij heeft terwijl hij leeft, niemand voor wie hij liefde of vriendelijkheid gevoelt, en wie hij het kan nalaten als hij sterft, niemand die arm is, of die hem dierbaar is.

e. Hij ziet zelf de dwaasheid hiervan niet in, hij vraagt zich niet af: "Voor wie arbeid ik aldus? Arbeid ik, zoals ik moest, voor de eer van God, en opdat ik wat heb te geven aan hen, die nooddruftig zijn? Besef, overweeg ik dat het slechts voor het lichaam is dat ik arbeid, voor een stervend lichaam, voor anderen, en ik weet niet voor wie. misschien voor een dwaas, die het even snel zal verstrooien als ik het vergaderd heb, misschien voor een vijand, die ondankbaar zal zijn aan mijn nagedachtenis?" Voor hen, die zich moeite geven omtrent deze wereld is het verstandig om eens te bedenken en na te gaan voor wie zij zich al die moeite geven, en of het wezenlijk van de moeite waard is om hun ziel gebrek te doen hebben aan het goede, teneinde het aan een vreemde te geven. Als de mensen hieraan niet denken, dan is het ijdelheid en een moeilijke bezigheid, zij maken zich beschaamd en kwellen zich zonder doel.

2. Dat gezelligheid het geneesmiddel is tegen dit kwaad. De mensen zijn aldus gierig, omdat zij alleen voor zichzelf leven. Nu toont Salomo hier door verscheidene voorbeelden, dat het niet goed is voor de mens om alleen te zijn, Genesis 2:18. Hij bedoelt ons hiermede beide het huwelijk en vriendschap aan te bevelen, twee dingen, die hebzuchtige gierigaards afwijzen vanwege de onkosten, die er mee gepaard gaan. Maar het gerief en het voordeel van beide zijn zo groot, dat, zo zij met voorzichtigheid en beleid worden aangegaan, zij die onkosten ruimschoots zullen vergoeden. Zelfs in het paradijs kon de mens niet gelukkig zijn zonder een gezellin, en daarom is hij niet spoediger geschapen en uitgehuwelijkt.

a. Salomo stelt dit vast als een waarheid, dat twee beter zijn dan één, en gelukkiger tezamen dan zij ieder afzonderlijk konden zijn meer behagen hebbende in elkaar dan zij alleen in zichzelf konden hebben, wederkerig dienstbaar zijnde aan elkanders welvaren, en door vereende krachten beter instaat om goed te doen aan anderen. Zij hebben een goede beloning voor hun arbeid, welke dienst zij ook doen, hij wordt hun op een andere wijze vergolden. Hij, die alleen zichzelf dient, heeft ook alleen zichzelf voor betaalmeester, en gewoonlijk blijkt hij meer onrechtvaardig en ondankbaar jegens zichzelf dan zijn vriend, indien hij die diende, jegens hem zou wezen, getuige hij, die eindeloos arbeidde en toch zijn ziel gebrek liet hebben aan het goede, hij heeft geen beloning van zijn arbeid, maar hij die vriendelijk is voor een ander, heeft een goede beloning. Het genoegen en het voordeel van heilige liefde zullen een overvloedige beloning zijn voor al het werk en de arbeid van de liefde.

b. Daar leidt hij het kwaad van de eenzaamheid van af: Wee hem die alleen is, hij is blootgesteld aan vele verzoeken, waartegen goed gezelschap en vriendschap hem zouden helpen om op zijn hoede te zijn. Hem ontbreekt het voordeel dat iemand heeft van het aangezicht, dat is: door de steun van zijn vriend, zoals ijzer dat men scherpt met ijzer. Een klooster- of kluizenaarsleven was dus nooit bedoeld voor een staat van volmaaktheid, ook moeten zij niet de grootste liefhebbers van God geacht worden te zijn, die het niet van zich kunnen verkrijgen om iemand anders lief te hebben.

3. Hij bewijst het door onderscheidene voorbeelden van het voordeel van vriendschap.

a. Hulp in nood. Het is goed voor twee om samen te reizen, want indien de één valt, en misschien wel zo dat hij niet instaat is om alleen op te staan, dan zal de ander bereid zijn om hem op te helpen. Een vriend in de nood is inderdaad een vriend, terwijl iemand, die alleen reist en valt, verloren kan zijn uit gebrek aan een weinig hulp. Indien iemand in zonde valt, zijn

hij valt in moeilijkheid of benauwdheid, zijn vriend zal hem helpen door hem te vertroosten en zijn leed te verzachten.

b. Wederzijdse warmte. Gelijk een medereiziger van nut is "amices pro vehiculo een vriend kan zeer goed een rijtuig vervangen" zo is dit ook een bedgenoot, indien twee tezamen liggen, zo hebben zij warmte. Zo worden deugdzaame en godvruchtige genegenheden op gewekt door goed gezelschap, en christenen verwarmen elkaar door elkaar op te wekken tot liefde en goede werken.

c. Verenigde kracht. Als een vijand een man alleen vindt, dan zal hij hem waarschijnlijk overweldigen, hij moet zich zonder hulp tegen hem verweren en zal het onderspit moeten delven maar als hij een tweede heeft, dan zal hij wei tegen de vijand bestand zijn, twee zullen tegen hem bestaan "Gij zult mij helpen tegen mijn vijand, en ik zal u helpen tegen de uwe," naar de overeenkomst tussen Joab en Abisai, 2 Samuel 10:11, en aldus zijn beide overwinnaars, terwijl zij, indien zij ieder afzonderlijk hadden moeten strijden, beide overwonnen zouden zijn, zoals van de oude Britten gezegd werd, toen de Romeinen in hun land vielen: "Dum singuli pugnans, universi vincuntur" terwijl zij in afzonderlijke groepen streden, offeren zij de algemene zaak op. In onze geestelijke strijd kunnen wij elkaar behulpzaam zijn, zowel als in ons geestelijk werk, na de vertroosting van gemeenschap met God komt die van de gemeenschap van de heiligen. Hij besluit met dit spreekwoord: Een drievoudig snoer wordt niet snel gebroken, evenmin als een bundel pijlen, hoewel ieder afzonderlijke draad en iedere afzonderlijke pijl gemakkelijk verbroken wordt. Twee tezamen vergelijkt hij bij een drievoudig snoer, want waar twee innig samenverbonden zijn in heilige liefde en gemeenschap, zal Christus door Zijn Geest tot hen komen en de derde zijn, zoals Hij zich bij de een drievoudig snoer, dat nooit verbroken kan worden. Zij, die in liefde wonen, wonen in God, en God in hen.

Prediker 4:13-16

Salomo was zelf een koning, en dus ken men hem toestaan om met meer vrijmoedigheid en minder terughouding dan een ander over de ijdelheid van de koninklijke waardigheid te spreken, die hij hier als iets onzekers aantoonst. Hij had dit al gezegd in Spreuken 27:24. Zal de kroon van geslacht tot geslacht zijn? Zijn zoon bevond dat dit niet zo is. Niets is meer glibberig dan de hoogste plaats van eer zonder wijsheid en de liefde des volks.

1. *Een koning is niet gelukkig, of hij moet wijsheid hebben*, vers 13, 14. Hij, die waarlijk wijs is, waarlijk verstandig en vroom, is, al is hij ook arm in de wereld, en zeer jong en daarom geminacht, beter, van meer waarde en meer achtenswaardig en zal een groter zegen zijn voor zijn geslacht, dan een koning, dan een oud koning, een man dus, die beide om zijn jaren en om zijn waardigheid achtbaar is, indien hij dwaas is, en zelf de openbare zaken niet weet te besturen, noch vermaand of geraden wil worden door anderen, die niet weet van meer vermaand te worden, niet wil toestaan dat hem een raad of een waarschuwing wordt gegeven. Niemand uit zijn omgeving durft hem tegenspreken, naar de raad of de waarschuwing, die hem gegeven wordt, wil hij niet luisteren. Het is zo ver van een deel uit te maken van de eer van koningen om niet vermaand te worden, dat het juist hun grootste oneer is. Dwaasheid en eigenzinnigheid gaan gewoonlijk samen, en zij, die vermaning het meest nodig hebben, kunnen haar het moeilijkst dragen. Maar noch een hoge leeftijd noch eretels zullen de mensen achting bezorgen, indien zij geen ware wijsheid en deugd hebben om hen aan te bevelen, terwijl wijsheid en deugd de mensen eer zullen verkrijgen, zelfs als zij het nadeel van jeugd en armoede tegen zich hebben. Om te bewijzen dat de wijze jongeling beter is dan de zotte koning, toont hij aan waar ieder hunner toe komt, vers 14.

hij nog jong was, uit de gevangenis werd gebracht om de tweede in het koninkrijk te zijn, welke geschiedenis Salomo hier op het oog schijnt te hebben. Soms verheft Gods voorzienigheid de armen uit het stof, om hen te doen zitten bij de prinsen, Psalm 113:7, 8. Wijsheid heeft niet slechts de vrijheid van de mensen bewerkt, maar ook hun waardigheid, hen opgeheven van de mesthoop, van de kerker tot de troon.

b. Door zijn dwaasheid en eigenzinnigheid komt een koning er toe om verarmd te worden. Hoewel hij in zijn koninkrijk geboren was, er door erfrecht toe gekomen is, hoewel hij er in geleefd heeft tot hij oud is geworden, en tijd heeft gehad om zijn schatkist te vullen, zal hij toch, als hij verkeerde maatregelen neemt en niet meer vermaand wil worden, denkende dat hij, omdat hij oud is, dit nu niet meer nodig heeft, arm worden, zijn schatkist is uitgeput, en misschien is hij genoodzaakt om afstand te doen van zijn kroon, en zich in het ambteloos leven terug te trekken.

2. Een koning zal zich waarschijnlijk niet staande kunnen houden, als hij niet wezenlijk deelt in de liefde van zijn volk, dit wordt te kennen gegeven, hoewel enigszins bedekt, in de twee laatste verzen.

a. Hij die koning is, moet een opvolger hebben, een tweede, een kind, dat in zijn plaats zal staan, zijn eigen kind, of wel die arme en wijze jongeling, van wie hij gesproken had in vers 13. Als koningen oud worden, moeten zij de vernedering hebben van hen te zien, die hen verdringen, en in hun plaats zullen staan.

b. Gewoonlijk zal het volk de opgaande zon aanbidden, alle de levenden wandelen onder de zon met de jongeling, de tweede, zij staan zijn belangen voor, zijn met hem bekend, maken hem het hof, meer dan aan zijn vader, op wie zij zien als aftredende van het toneel, en die zij verachten, omdat zijn beste dagen voorbij zijn. Salomo dacht hierover na, hij zag, dat dit de gezindheid was van zijn eig en volk, hetgeen reeds terstond na zijn dood uitkwam in hun klacht over zijn regering en hun haken naar verandering.

c. De mensen zijn nooit lang rustig en tevreden. Daar is geen einde, geen rust, van al het volk, zij zijn altijd verzot op veranderingen, en weten niet wat zij hebben willen.

d. Dit is niets nieuws, het is zo geweest met allen, die voor hen geweest zijn, in iedere eeuw zijn hier voorbeelden van geweest, zelfs Samuël en David konden het volk niet altijd behagen.

e. Zoals het geweest is, zal het waarschijnlijk nog zijn. De nakomelingen zullen van dezelfde geest zijn, en zullen zich niet lang verblijden in hem, die zij in het eerst zo schenen te beminnen. Heden: Hosanna, morgen: Kruisig! f. Het kan niet anders dan een smart wezen voor vorsten, om zich zo veronachtzaamd te zien door hen, die zij aan zich zochten te verplichten, en op wie zij vertrouwd hebben. Er is geen trouw, geen standvastigheid in de mens. Dit is ijdelheid en kwelling van des geest.

HOOFDSTUK 5

5:2 (5:1) Wees niet te snel met uw mond, en uw hart haaste niet een woord voort te brengen voor Gods aangezicht; want God is in de hemel, en gij zijt op de aarde; daarom laat uw woorden weinig zijn. 3 (5:2) Want gelijk de droom komt door veel bezigheid, also de stem des zots door de veelheid der woorden. 4 (5:3) Wanneer gij een gelofte aan God zult beloofd hebben, stel niet uit dezelve te betalen; want Hij heeft geen lust aan zotten; wat gij zult beloofd hebben, betaal het. 5 (5:4) Het is beter, dat gij niet belooft, dan dat gij belooft en niet betaalt. 6 (5:5) Laat uw mond niet toe, dat hij uw vlees zou doen zondigen; en zeg niet voor het aangezicht des engels, dat het een dwaling was; waarom zou God grotelijks toornen, om uwer stemme wille, en verderven het werk uwer handen? 7 (5:6) Want gelijk in de veelheid der dromen ijdelheden zijn, also in veel woorden; maar vrees gij God! 8 (5:7) Indien gij de onderdrukking des armen, en de beroving des gericht's en der gerechtigheid ziet in een landschap, verwonder u niet over zulk een voornemen; want die hoger is dan de hoge, neemt er acht op; en daar zijn hogen boven henlieden. 9 (5:8) Het voordeel des aardrijks is voor allen: de koning zelfs wordt van het veld gediend. 10 (5:9) Die het geld liefheeft, wordt van het geld niet zat; en wie de overvloed liefheeft, wordt van het inkomen niet zat. Dit is ook ijdelheid. 11 (5:10) Waar het goed vermenigvuldigt, daar vermenigvuldigen ook die het eten; wat nuttigheid hebben dan de bezitters daarvan, dan het gezicht hunner ogen? 12 (5:11) De slaap des arbeiders is zoet, hij hebbe weinig of veel gegeten; maar de zatheid des rijken laat hem niet slapen. 13 (5:12) Er is een kwaad, dat krankheid aanbrengt, hetwelk ik zag onder de zon: rijkdom van zijn bezitters bewaard tot hun eigen kwaad. 14 (5:13) Of de rijkdom zelf vergaat door een moeilijke bezigheid; en hij gewint een zoon, en er is niet met al in zijn hand. 15 (5:14) Gelijk als hij voortgekomen is uit zijner moeders buik, also zal hij naakt wederkeren, gaande gelijk hij gekomen was; en hij zal niet meenemen van zijn arbeid, dat hij met zijn hand zou wegdragen. 16 (5:15) Daarom is dit ook een kwaad, dat krankheid aanbrengt; dat hij in alle manier, gelijk hij gekomen is, also heen gaat; en wat voordeel is het hem, dat hij in de wind gearbeid heeft? 17 (5:16) Dat hij ook al zijn dagen in duisternis gegeten heeft; en dat hij veel verdriets gehad heeft, ook zijn krankheid, en onstuimigen toorn? 18 (5:17) Ziet, wat ik gezien heb, een goede zaak, die schoon is: te eten en te drinken, en te genieten het goede van al zijn arbeid, dien hij bearbeid heeft onder de zon, gedurende het getal der dagen zijns levens, hetwelk God hem geeft; want dat is zijn deel. 19 (5:18) Ook een iegelijk mens, aan denwelken God rijkdom en goederen gegeven heeft, en Hij geeft hem de macht, om daarvan te eten, en om zijn deel te nemen, en om zich te verheugen van zijn arbeid, datzelfde is een gave van God. 20 (5:19) Want hij zal niet veel gedenken aan de dagen zijns levens, dewijl hem God verhoort in de blijdschap zijns harten. In dit hoofdstuk spreekt Salomo:

I. Over de aanbidding van God, die door schrijvende, als een geneesmiddel tegen al die ijdelheden, welke hij reeds had ongemerkt te zijn in wijsheid en geleerdheid, in genot en vermaak, in eer en macht en in arbeid. Laat ons teneinde niet bedrogen te worden door deze dingen en ons hart niet gekweld laten worden door de teleurstellingen, die wij erin ontmoeten, ons toeleggen op onze plicht jegens God, en onze gemeenschap met Hem onderhouden, maar daarbij geeft hij een nodige waarschuwing tegen de ijdelheden, die maar al te dikwijls gevonden worden in godsdienstige verrichtingen, en ze beroven van hun voortreffelijkheid en ze krachteloos maken om tegen andere ijdelheden te helpen. Als onze godsdienst een ijdele godsdienst is, hoe groot is dan die ijdelheid! Laat ons dan ons inachtnemen voor ijdelheid:

1. Bij het horen des Woords en in het brengen van offeranden Hoofdstuk 4:17.
2. In het gebed, vers 1,2.
3. In het doen van geloften, vers 3-5.
4. In het aanspraak maken op goddelijke dromen, vers 7.
 - a. Als geneesmiddel tegen deze ijdelheden schrijft hij de vreze Gods voor, vers 6.
 - b. Om de ergernis te voorkomen, die ontstaan kan uit het tegenwoordige lijden van godvruchtige mensen, zegt hij ons op te zien tot God vers 7.
- II. Over de rijkdom van deze wereld en de ijdelheid en kwelling, die er aan verbonden zijn. De vruchten van de aarde zijn inderdaad nodig voor het onderhoud des levens vers 8 maar wat

1. Zij zijn onbevredigend, vers 3.
2. Zij zijn onnut, vers 10.
3. Zij zijn verontrustend, vers 11.
4. Dikwijls blijken zij schadelijk en verwoestend, vers 12.
5. Zij zijn vergankelijk, vers 13.
6. Zij moeten achtergelaten worden als wij sterven vers 14, 15.
7. Indien wij geen hart hebben om er gebruik van te maken, veroorzaken zij zeer veel onrust, vers 16.

En daarom beveelt hij ons het troostrijke gebruik aan van hetgeen God ons gegeven heeft, met het oog op Hem, die de gever is, als de beste wijze, beide om te beantwoorden aan het doel, waarvoor wij het hebben, en om het kwaad te vermijden dat gewoonlijk aan grote bezittingen is verbonden vers 17-18. Zodat, indien wij uit dit hoofdstuk slechts kunnen leren om de zaak van de Godsdienst te besturen, en de zaak van deze wereld, (welke twee onze meeste tijd in beslag nemen), zodat beide vruchtbaar zijn, en noch onze sabbatdagen, noch onze weekdagen verloren zijn, wij reden hebben om te zeggen, dat wij twee goede lessen geleerd hebben.

Prediker 5:1-2

Salomo's bedoeling met ons weg te drijven van de wereld door ons haar ijdelheid te tonen, is ons heen te drijven naar God en onze plicht, opdat wij niet wandelen op de weg van de wereld, maar naar godsdienstige regels, noch steunen op de rijkdom van de wereld, maar op godsdienstige voordelen, en daarom I. Zendt hij ons hier naar het huis Gods naar de plaats van de openbare aanbidding, naar de tempel, die hij zelf met zeer grote onkosten had gebouwd. Toen hij met leedwezen nadacht over al zijn andere werken, Hoofdstuk 2:4, heeft hij daar geen berouw van gehad, maar er met genoegen aan gedacht, maar hij maakt er geen melding van, opdat hij de schijn niet zou hebben van er met hoogmoed aan te denken. Hier zendt hij hen er heen, die meer van de ijdelheid van de wereld wensen te weten en het geluk wensen te vinden, dat tevergeefs in het schepsel wordt gezocht. Toen de psalmist in verlegenheid en verwarring was, is hij in Gods heiligdom gegaan, Psalm 73:17. Laat onze teleurstellingen in het schepsel onze ogen heenwenden naar de Schepper, laat ons de toevlucht nemen tot het Woord van Gods genade en dat raadplegen, tot de troon van Zijn genade en daar bidden. In het Woord en het gebed is een balsem voor iedere wond.

II. Beveelt hij ons om ons daar goed te gedragen, opdat wij ons doel niet missen, waarvoor wij er gekomen zijn. Godsdienstige verrichtingen zijn geen ijdele dingen, maar als wij ze verkeerd behandelen, dan worden zij ijdel voor ons. En daarom

1. Moeten wij er ons toe begeven met alle ernst en zorg. Bewaar uw voet, houd hem niet terug van het huis Gods zoals in Spreuken 25:17 noch ga er langzaam heen, als iemand, die onwillig is om tot God te naderen, maar geef wel acht op uw gang, weeg de gang van uw voet opdat gij geen valse stap doet. Begeef u tot de aanbidding van God met een plechtige pauze, en neem de tijd om u ervoor te bereiden, er niet overhaast heengaande, hetgeen haastig zijn met de voeten genoemd wordt, Spreuken 19:2. Bewaar uw gedachten van af te dwalen van het werk, bewaar uw genegenheden van uit te gaan naar verkeerde voorwerpen, want in de bezigheid van Gods huis is werk genoeg voor de gehele mens, en het is nog veel te weinig om er in gebruikt te worden. Sommigen denken dat het een toespeling is op het bevel, dat aan Mozes en Jozua gegeven werd, om hun schoenen uit te trekken van hun voeten, Exodus 3:5, Jozua 5:15, ten teken van onderworpenheid en eerbied. Houd uw voeten rein, Exodus 30:19.

2. Wij moeten er ons voor oppassen dat het offer, dat wij brengen, niet de offerande zij van de

Spreuken 15:8, dat wij niet het gescheurde en het kreupele en het zieke tot een offer brengen, want er is ons duidelijk gezegd dat het niet aangenomen zal worden, en daarom is het dwaasheid om het te brengen, dat wij niet vertrouwen op het teken en de ceremonie en het uitwendige van de godsdienstige verrichting, zonder te letten op de zin en de betekenis ervan want dat is de offerande van de zotten, lichamelijke oefening zonder meer is een bespotting. Geen anderen dan dwazen zullen denken daarmee Hem te behagen, die een geest is en het hart eist, en zij zullen hun dwaasheid inzien, als zij bespeuren hoeveel vergeefse moeite zij gedaan hebben, en dat wel uit gebrek aan oprechtheid. Zij zijn dwazen, want zij bedenken niet dat zij kwaad doen, zij denken God en zichzelf goed te doen, een goede dienst te bewijzen, als zij in werkelijkheid God een grote belediging aandoen, en hun eigen ziel grovelijk bedriegen door hun geveinsde vroomheid. De mensen kunnen kwaad doen zelfs als zij belijden goed te doen, en zelfs dan, als zij het niet weten en het niet bedenken. Zij weten niet anders dan kwaad te doen, zo lezen het sommigen. Een goddeloos hart kan niet anders dan verkiezen te zondigen, zelfs bij een godsdienstige handeling. Of, zij bedenken niet dat zij kwaad doen, zij handelen in de blinde, op goed geluk af, recht of verkeerd, Gode behagende of niet behagende, het is hun om het even.

3. Opdat wij niet aan de zotte een slachtoffer brengen, moeten wij tot Gods huis komen met een hart geneigd om onze plicht te kennen en te doen. Wij moeten bereid zijn om te horen.

a. Wij moeten naarstig acht geven op het Woord van God, gelezen of gepredikt. "Wees snel om de verklaring te horen, die de priesters geven van de offers, de bedoeling en betekenis ervan uitleggende, en denk niet dat het genoeg is om te staren op hetgeen zij doen want het moet een redelijke dienst zijn anders is het een slachtoffer van de zotte."

b. Wij moeten besluiten om ons te voegen naar de wil van God, zoals hij ons bekend is gemaakt, horen is dikwijls genomen voor gehoorzamen, en dat is beter dan slachtoffer, 1 Samuel 15:22 Jesaja 1:15, 16. Wij komen dan in de rechte gezindheid tot heilige plichten, als wij komen met dit in ons hart: Spreek, Heer, want Uw knecht hoort. Laat het woord des Heeren komen zei eens een godvruchtig man, en al had ik zes honderd hoofden, ik zou ze buigen voor het gezag ervan.

4. Wij moeten zeer bedachtzaam zijn in ons naderen en spreken tot God, vers 2. *Wees niet te snel met uw mond*, hetzij in het doen van gebeden, of betuigingen, of beloften, *uw hart haaste niet een woord voort te brengen voor Gods aangezicht*. Als wij in het huis Gods zijn, in de plechtige bijeenkomst voor de aanbidding Gods, dan zijn wij in bijzondere zin voor Gods aangezicht en in Zijn tegenwoordigheid, daar, waar Hij beloofd heeft Zijn volk te ontmoeten, waar Zijn oog op ons is, en onze ogen op Hem behoren te zijn. Wij hebben iets te zeggen, iets uit te spreken voor God, als wij in het volbrengen van heilige plichten tot Hem naderen, Hij is iemand met wie wij te doen hebben, met wie wij zeer gewichtige zaken hebben. Als wij komen zonder een boodschap zonder iets te zeggen te hebben, dan zullen wij zonder enig nut of voordeel behaald te hebben weer weggaan. Wat wij afspreken voor Gods aangezicht, moet uit het hart komen, en daarom moeten wij niet te snel wezen met onze mond, in ons gebed moet onze tong onze gedachten niet voorbij spreken, de woorden van onze mond moeten altijd het voortbrengsel zijn van de overdenking van ons hart. Voor God zijn gedachten woorden, en woorden zijn slechts wind indien zij niet de uitdrukking zijn van de gedachten. Lippenwerk is, al is het nog zo fraai bewerkt, slechts verloren werk in de Godsdienst, als het niet meer dan dat is, Mattheüs 15:8, 9.

Het is niet genoeg dat hetgeen wij zeggen uit het hart komt, het moet komen uit een kalm, bedachtzaam hart, en niet uit een plotselinge opwelling van hartstocht. Gelijk de mond niet roekeloos moet zijn, zo moet het hart niet haastig wezen, wij moeten niet slechts denken, maar

het gebed, en niets uiten, dat onbetamelijk of ondoordacht is, 1 Korinthe 14:15.

5. Wij moeten in de tegenwoordigheid Gods spaarzaam zijn met onze woorden, wij moeten eerbiedig en voorzichtig zijn, niet met evenveel vrijmoedigheid en zorgeloosheid van Godspreeken als wij van elkaar spreken, niet uitspreken wat zo maar in onze gedachte opkomt, niet de dingen telkens en nogmaals herhalen, zoals wanneer wij tot elkaar spreken opdat hetgeen wij zeggen begrepen en onthouden zal worden en indruk zal teweegbrengen. Neen, als wij tot God spreken, dan moeten wij bedenken:

A. Dat er tussen Hem en ons een oneindige afstand is. God is in de hemel, waar Hij in heerlijkheid regeert over ons en over al de kinderen van de mensen, waar Hij gediend wordt door een ontelbare schare van heilige engelen en ver verheven is boven al onze dankzegging en lof. Wij zijn op de aarde, de voetbank van Zijn troon, wij zijn gering, ongelijk aan God en ten enenmale onwaardig om enigerlei gunst van Hem te ontvangen, of om enigerlei gemeenschap met Hem te hebben. Daarom moeten wij zeer bezonnen, ootmoedig en ernstig zijn, en eerbiedig zijn in ons spreken tot Hem, zoals wij zijn als wij spreken tot een zeer aanzienlijk man, die zeer ver onze meerdere is, en laat als teken hiervan, onze woorden weinig zijn, opdat zij goed gekozen zijn, Job 9:14. Hiermede worden niet alle lange gebeden veroordeeld, indien zij niet goed waren, de Farizeeën zouden ze niet gebruikt hebben om er hun vroomheid mee te bewijzen, Christus bad de gehele nacht door en ons wordt gezegd te bidden zonder ophouden, maar het veroordeelt zorgeloos en harteloos bidden, ijdele herhalingen, Mattheüs 6:7, het Paternoster op te zeggen en te tellen. Laat ons tot God en van Hem spreken in Zijn eigen woorden, woorden die de Schrift ons leert, en laat onze woorden, de woorden, die wij zelf bedenken, weinig zijn, omdat wij, niet sprekende naar de regel, verkeerd zouden spreken.

B. Dat het vermenigvuldigen van woorden in onze gebeden ze tot offeranden van de zotten zal maken. Gelijk verwarde, schrikwekkende dromen, die de slaap storen en onrustig maken, een bewijs zijn van haast en gejaagdheid in ons werk, waarvan ons hoofd vervuld is, zo zijn vele woorden, haastige woorden, die in het gebed gebruikt worden, een bewijs van dwaasheid, heersende in ons hart, onwetendheid omtrent God en onszelf, geringe gedachten van God en zorgeloze gedachten omtrent onze eigen ziel. Zelfs in gewone gesprekken wordt een dwaas gekend aan de veelheid van de woorden, zij, die het minst weten, praten het meest, Hoofdstuk 10:11, inzonderheid in gebeden, daar zal ongetwijfeld hij, die dwaas is van lippen, omgeworpen worden, Spreuken 10:8, 10. Diegenen zijn wel waarlijk dwaas, die denken dat om hun vele spreken hun gebed verhoord zal worden.

Prediker 5:3-7

In deze verzen worden wij vermaand tot vier dingen:

I. Om nauwgezet te zijn in het betalen van onze geloften. Een gelofte is een verbintenis van de ziel, Numeri 30:2, waarmee wij ons plechtig de verplichting opleggen, niet alleen in het algemeen, om datgene te doen, waartoe wij reeds gehouden en verplicht zijn, maar om in een bijzonder geval, een bijzondere zaak, te doen hetgeen, waartoe wij vroeger niet verplicht waren, hetzij met betrekking tot het eren van God, of om de belangen te dienen van Zijn koninkrijk onder de mensen. Als gij onder het gevoel van de één of andere beproeving, Psalm 66:15, of bij de begeerte naar een zegen, 1 Samuel 1:11, zo'n gelofte aan God gedaan hebt, zo weet dat gij uw mond voor de Heere hebt opengedaan, en dat gij niet terug kunt gaan. En daarom:

1. Betaal haar, volbreng wat gij hebt beloofd, breng tot God wat gij Hem toegewijd hebt, betaal uw gelofte, betaal haar ten volle, en houd niets terug van de prijs, betaal haar in soort, verander

de Heere te geven? Laat ons dan ons woord gestand doen, arbeiden in Zijn dienst, tot Zijn eer, en ons niet heiligschennend vervreemden.

2. Stel niet uit dezelve te betalen als het in uw macht is dezelve nog heden te betalen, wacht er dan niet mee tot morgen, vraag om geen dag ten einde het uit te stellen tot een meer gelegen tijd: Door uitstel zal het besef van de verplichting vernauwen, en het is in gevaar van geheel uit te slijten, hierin ontdekken wij een weerzin en achterlijkheid om onze geloften te betalen, en die er heden niet toe geneigd is zal er morgen een tegenzin aan hebben. Hoe langer het uitgesteld wordt, hoe moeilijker het zijn zal om ons er toe te brengen. De dood kan niet slechts de betaling voorkomen, maar u naar het gericht brengen onder de schuld van een verbroken gelofte. Er worden hier twee redenen gegeven, waarom wij spoedig en blijmoedig onze geloften moeten betalen.

a. Omdat wij anders God beledigen. Wij spotten met Hem, stellen ons aan alsof wij zochten Hem te misleiden, en God heeft geen last van de zotten er ligt hier meer in opgesloten dan uitgedrukt is de bedoeling is, Hij verafschuwt zulke zotten en zulke zotte handelingen. Heeft Hij aan zotten gebrek? Neen. Dwaalt niet, God laat zich niet bespotten, maar zal gewis zeer streng afrekenen met hen die onstandvastig met Hem zijn.

b. Omdat wij anders onrecht doen aan onszelf, wij verliezen het voordeel van het doen van de gelofte, ja wij belopen de straf voor het verbreken ervan, zodat het veel beter zou geweest zijn niet te hebben betoogt, het zou veiliger en meer in ons voordeel zijn geweest, dan te beloven en niet te betalen. Niet te hebben beloofd zou slechts een verzuim, een nalaten zijn geweest maar te beloven en niet te betalen stelt bloot aan de schuld van verraad en meened, het is Gode te liegen, Handelingen 5:4.

II. Om voorzichtig te zijn in het doen van geloften, dit is nodig opdat wij nauwgezet kunnen zijn in het betalen ervan, vers 6.

1. Wij moeten ons wachten om ooit iets te beloven, dat zondig is, of een aanleiding kan zijn tot zonde, want zo'n gelofte is slecht en moet verbroken worden. Laat uw mond niet toe dat hij door zo'n gelofte uw vlees zou doen zondigen, zoals Herodes' roekeloze belofte hem het hoofd van Johannes de Doper heeft doen afslaan.

2. Wij moeten niet beloven wat wij vanwege de zwakheid van ons vlees reden hebben te vrezen, dat wij het niet kunnen betalen, zoals degenen die de gelofte doen van ongehuwd te zullen blijven, en toch niet weten hoe zij hun belofte kunnen houden. Hierdoor:

a. Maken zij zichzelf te schande, want zij zijn genoodzaakt om voor het aangezicht van de engel te zeggen, dat het een dwaling was, dat zij het of niet gemeend hebben, of niet overwogen hebben wat zij zeiden, en hoe men het nu ook opvat, het is altijd nog erg genoeg. "Als gij een gelofte gedaan hebt, zoek haar dan niet te ontwijken, noch verontschuldigen te vinden om er aan te ontkomen, zeg niet voor het aangezicht van de priester, die de engel genoemd wordt, of de bode van de Heere der heerscharen, dat gij bij nader bedenken van gevoelen veranderd zijt, en vrijgesteld wenst te worden van de verplichting om uw gelofte na te komen, maar blijft er bij en zoek geen gat, waar gij doorheen kunt kruipen, om er vanaf te komen." Sommigen verstaan door de engel de beschermengel, die, naar zij veronderstellen, iedere mens vergezelt en waarneemt wat hij doet. Anderen verstaan het van Christus, de engel van het verbond, die tegenwoordig is onder Zijn volk in hun vergaderingen, die het hart doorgrondt, en niet misleid of bedrogen kan worden, verbitter hem niet, want Gods naam is in het binnenste van hem, Exodus 23:20, 21.

b. Stellen zij zich bloot aan de toorn Gods, want Hij toornt om de stem van hen, die Hem aldus

het werk van hun handen, dat hun ondernemingen mislukken, en verijdt hun plannen, voor welker welslagen zij, toen zij deze geloften deden, Gods aangezicht hebben gezocht. Als wij trouweloos de woorden van onze mond teniet doen en onze geloften herroepen, dan zal God rechtvaardig onze plannen teniet doen, en in tegenheid met ons wandelen, die aldus in tegenheid wandelen met Hem. Het is een strik van de mensen, om na gedane geloften onderzoek te doen.

III. Om de vreze Gods te onderhouden, vers 6. In oude tijden hebben velen voorgewend de wil van God te kennen door dromen en zij waren daar zo vol van, dat zij Gods volk bijna Zijn naam hebben doen vergeten door hun dromen, Jeremia 23:25 en thans zijn er velen, die zich verbijsteren met hun schrikkelijke of vreemde dromen, of met de dromen van anderen, alsof zij een voorbode waren van deze of die ramp. Zij, die op dromen acht geven, zullen er een menigte van hebben, om er hun hoofd mee te vullen, maar in die allen zijn ijdelheden, zoals er ijdelheden zijn in vele woorden, en te meer als wij er acht op slaan. "Zij zijn slechts als het ijdel gesnap van kinderen en zotten, geef er dus geen acht op, vergeet ze in plaats van ze over te vertellen, hecht er geen gewicht aan leid er geen onrustbarende gevolgtrekkingen uit af maar vrees God, heb het oog op Zijn vrijmachtige heerschappij, stel u Hem voor, bewaar u in Zijn liefde, en vrees Hem te beledigen, en dan zult gij u door geen dwaze dromen laten ontroeren. Het middel om niet ontzet en verbaasd te zijn over de tekenen des hemels, of te vrezen voor de afgoden van de heidenen is God te vrezen als Koning van de heidenen, Jeremia 10:2, 5, 7.

IV. Daarmee de vrees voor de mens ten onder te houden, vers 7. "Stel u God voor, en als gij dan de onderdrukking van de armen ziet, dan zult gij u er niet over verwonderen, noch iets te berispen vinden in de Goddelijke voorzienigheid, noch er te erger om denken van de instelling van een overheid, als gij ziet dat zij de mensen niet beveiligt tegen onrecht. Merk hier op:

1. Een treurig gezicht op aarde, en dat ieder godvruchtig mens, die enig besef heeft van recht en gerechtigheid en belang stelt in het mensdom wel moet ontroeren, de verdrukking te zien van de armen omdat zij arm zijn, en zich zelf niet recht kunnen verschaffen en de beroving van het gericht en van de gerechtigheid in een landschap, verdrukking onder schijn van wet en gesteund door macht. Het koninkrijk kan in het algemeen een goede regering hebben, terwijl toch in een bijzondere provincie de regering of het bestuur in handen is van een slecht man, door wiens wanbestuur het verkeerd wordt, zo moeilijk is het zelfs voor de wijste koning om bij benoemingen en bevorderingen zeker te zijn van zijn mannen, hij kan slechts het onrecht herstellen als het aan het licht is gekomen.

2. Een troostrijk gezicht in de hemel. Als de zaken een zo treurig aanzien hebben, dan kunnen wij hiermede tevreden zijn:

a. Dat, hoewel de verdrukkers hoog zijn, God boven hen is, en juist in de zaak, waarin zij trots handelen, Exodus 18:11, God hoger is dan de hoogste schepselen, dan de hoogste vorsten, dan de koning, die boven Agag is, Numeri 24:7, dan de hoogste engelen, de tronen en heerschappijen van de bovenwereld. God is de Allerhoogste over de aarde, en Zijn heerlijkheid is boven de hemelen, voor Hem zijn vorsten wormen, de hoogsten slechts glimwormpjes.

b. Dat, hoewel de verdrukkers gerust zijn God toch het oog op hen heeft, kennis neemt van en met hen afrekenen zal voor hun beroving van het gericht en van de gerechtigheid, Hij ziet het niet slechts, maar let er op en houdt er rekening van, Zijn ogen zijn op hen en hun wegen, Job 24:23.

c. Dat er een wereld van engelen is, want er zijn hoge engelen boven hen, die door de Goddelijke gerechtigheid gebruikt worden voor de bescherming van de benadeelden. Sanherib

krijgsmacht te sterk te zijn. Sommigen verstaan door hen, die boven hen zijn, de grote raad van het volk, de presidenten, aan wie de stadhouders van de provincies rekenschap moesten geven, Daniël 6:2, de senaat, bij wie de klachten inkwamen tegen de proconsuls, de hogere gerechtshoven, bij welke men in beroep kwam tegen de lagere gerechtshoven, en die nodig zijn voor het goede bestuur van een rijk. Laat deze gedachte de verdrukken in bedwang houden, dat zij door hun meerderen op aarde ter verantwoording kunnen geroepen worden, maar dat in elk geval God, de opperste in de hemel, het voorzeker doen zal.

Prediker 5:17-19

Uit de ijdelheid van opgespaarde rijkdom leidt Salomo hier af dat het beste wat wij kunnen doen is: goed te gebruiken wat wij hebben, er God mee te dienen, er goed mee te doen, en er voor onszelf en ons gezin de lieflijkheid van te smaken. Daar had hij tevoren reeds op aangedrongen, Hoofdstuk 2:24, 3:22.

Merk op:

1. Wat het is, dat ons hier wordt aanbevolen, niet om toe te geven aan de lusten van het vlees, of om ons met tegenwoordige genoegens of voordeel te vergenoegen als ons deel, maar om met soberheid en matigheid gebruik te maken van hetgeen Gods voorzienigheid ons toegewezen heeft voor onze aangenamer doortocht door deze wereld. Wij moeten ons niet laten verhongeren, hetzij uit gierigheid, waardoor wij ons geen behoorlijk voedsel verschaffen of uit ijver in het najagen onze wereldlijke aangelegenheden, of door buitensporige zorg en smart, maar eten en drinken wat geschikt voor ons is, om ons lichaam in goede toestand te houden voor de dienst van onze ziel in het dienen van God. Wij moeten ons niet doden met arbeid, om dan anderen het goede ervan te laten genieten, maar het genot smaken van hetgeen, waarvoor onze handen gearbeid hebben, en dat wel niet maar nu en dan, maar al de dagen van ons leven, dat God ons geeft. Het leven is Gods gave, en Hij heeft het getal van de dagen van ons leven voor ons vastgesteld, Job 14, 5 Laat ons daarom die dagen doorbrengen in het dienen van God met vreugde en blijdschap des harten. Wij moeten het werk van ons beroep of van onze roeping niet doen alsof het slavenwerk was, er ons niet tot slaven van maken, maar wij moeten ons verblijden in onze arbeid, niet meer werk op ons nemen dan wij afkunnen zonder verlegenheid en onrust, maar behagen vinden in het beroep, waarin God ons gesteld heeft, en goedsmoeds met het werk ervan voortgaan. Dit is ons te verblijden in onze arbeid, waarin hij ook moge bestaan, zoals Zebulon over, zijn uittocht en Issachar over zijn hutten.

2. Wat aangevoerd wordt om ons dit te aan te bevelen.

a. Dat het een goede en schone zaak is om dit te doen. Het is goed, en het heeft een goed aanzien. Zij, die blijmoedig gebruiken wat God hun gegeven heeft, eren daarmee de gever, beantwoorden aan het doel van de gave, en doen op redelijke, edelmoedige wijze goed in de wereld, laten hetgeen zij hebben het meeste voordeel opleveren, en dit is beide hun eer en hun genot. Het is goed en schoon, er is plicht en betamelijkheid in.

b. Dat het al het goed is, dat wij uit de dingen van deze wereld kunnen verkrijgen, het is ons deel, en door dit te doen nemen we ons deel en halen er het meeste voordeel uit. Dit is ons deel van onze wereldlijke bezittingen, God moet Zijn deel hebben, de armen het hunne, en ons gezin het zijne, maar dit is het onze, het is alles wat ons ervan ten deel valt.

c. Dat een hart om alzo te doen zo'n gave is van Gods genade, dat zij al de gaven kroont van Zijn voorzienigheid. Als God aan een mens rijkdom en goederen geeft, dan voltooit Hij de gunst en maakt het tot een wezenlijke zegen indien Hij hem daarbij de macht geeft om daarvan te eten, wijsheid en genade om er het goede van te nemen en er goed mee te doen. Indien dit Gods gave is, dan moeten wij haar ernstig begeren als de beste gave met betrekking tot onze

Prediker 5:20

Dat dit het middel is om ons eigen leven gemakkelijk te maken, en ons te helpen en tegen het zwoegen en van de beroeringen waaraan ons leven op aarde onderhevig is, vers 20. Hij zal niet veel gedenken aan de dagen van zijn leven, de dagen van zijn smart en moeilijke arbeid, zijn werkdagen, zijn dagen van wenen, hij zal ze of vergeten, of ze gedenken als wateren, die voorbijgaan, niet telkens weer voor de geest brengen, er de bittere smaak niet lang van behouden, omdat hem God verhoort in de blijdschap van zijn hart, de blijdschap van zijn arbeid doet opwegen tegen de smart ervan, en hem ervoor beloont door hem de arbeid van zijn handen te geven om te eten. Indien Hij zijn begeerten niet letterlijk verhoort, zal Hij ze toch verhoren door hem te geven hetgeen meer dan gelijkwaardig er mee is in de blijdschap van zijn hart. Een blijmoedige geest is een grote zegen, hij maakt het juk van ons werk zacht en de last van onze beproevingen licht.

HOOFDSTUK 6

1 Er is een kwaad, dat ik gezien heb onder de zon, en het is veel onder de mensen: 2 Een man, denwelken God gegeven heeft rijkdom, en goederen, en eer; en hij heeft voor zijn ziel aan geen ding gebrek, van alles wat hij begeert; en God geeft hem de macht niet, om daarvan te eten, maar dat een vreemd man dat opeet. Dit is ook ijdelheid en een kwade smart. 3 Indien een man honderd kinderen gewon, en vele jaren leefde, zodat de dagen zijner jaren veel waren, doch zijn ziel niet verzadigd werd van het goed, en hij ook geen begrafenis had; ik zeg, dat een misdracht beter is dan hij. 4 Want met ijdelheid komt zij, en in duisternis gaat zij weg, en met duisternis wordt haar naam bedekt. 5 Ook heeft zij de zon niet gezien, noch bekend; zij heeft meer rust, dan hij. 6 Ja, al leefde hij schoon tweemaal duizend jaren, en het goede niet zag; gaan zij niet allen naar een plaats? 7 Al de arbeid des mensen is voor zijn mond; en nochtans wordt de begeerlijkheid niet vervuld. 8 Want wat heeft de wijze meer dan de zot? Wat heeft de arme meer, die voor de levenden weet te wandelen? 9 Beter is het aanzien der ogen, dan het wandelen der begeerlijkheid. Dit is ook ijdelheid en kwellung des geestes. 10 Wat ook iemand zij, alrede is zijn naam genoemd, en het is bekend, dat hij een mens is; en dat hij niet kan rechten met dien, die sterker is dan hij. 11 Voorwaar, er zijn veel dingen, die de ijdelheid vermeerderen; wat heeft de mens te meer daarvan? 12 Want wie weet, wat goed is voor de mens in dit leven, gedurende het getal der dagen van het leven zijner ijdelheid, welke hij doorbrengt als een schaduw? Want wie kan de mens aanzeggen, wat na hem wezen zal onder de zon?

In dit hoofdstuk

I. Gaat de koninklijke prediker voort met de ijdelheid aan te tonen van wereldlijke rijkdom, als de mensen er hun geluk in stellen, en ijverig en buitensporig zijn om hem opeen te hopen. Rijkdom, in het bezit van een man, die wijs en godvruchtig is, er edelmoedig mee is, is goed voor iets, maar in het bezit van een hebzuchtige, inhalige gierigaard, deugt hij nergens toe.

1. Hij berekent de bezittingen en genietingen, die zo iemand kan hebben. Hij heeft rijkdom en goederen, vers 2, hij heeft kinderen, om ze te erven, vers 3, en leeft lang vers 3,6.
2. Hij beschrijft zijn dwaasheid van het genot en gerief er niet van te nemen, hij heeft geen macht om er van te eten, laat het door vreemden verslinden, is nooit van goed vervuld, en heeft ten laatste geen begrafenis, vers 2,3.
3. Hij veroordeelt het als een kwaad, een algemeen heersend kwaad, edelheid en een ziekte, vers 1,2.
4. Hij geeft de voorkeur aan de staat van een doodgeboren kind boven die van zo iemand, vers 3. Het ongeluk van een doodgeboren kind is slechts negatief, vers 4, 5, maar dat van een geldgierige wereldling is positief, het leeft lang om zich rampzalig te zien, vers 6.
5. Hij toont de ijdelheid aan van rijkdom, als behorende slechts aan het lichaam, geen voldoening gevende aan de ziel, aan de geest, vers 7, 8, en van die grenzenloze begeerten, waarmee geldgierige lieden zich kwellen, vers 9, die, al worden zij nog zo ten volte bevredigd, de mens toch slechts mens laten vers 10.

II. Hij besluit deze rede over de ijdelheid van het schepsel met deze duidelijke gevolgtrekking uit het geheel: Dat het dwaasheid is om geluk voor ons te willen vinden in de dingen van deze wereld, vers 11, 12. Onze voldoening moet wezen in een ander leven, niet in dit leven.

Prediker 6:1-6

Aan het einde van het vorige hoofdstuk had Salomo aangetoond hoe goed het is om een aangenaam gebruik te maken van de gaven van Gods voorzienigheid, en nu toont hier het kwaad aan van het tegenovergestelde, van het hebben en niet gebruiken, vergaderende om op te sparen voor ik weet niet welke toekomstige gebeurtenis, en het niet te besteden aan de noodzakelijkste behoeften van het ogenblik, dat is een kwaad, Salomo zelf gezien heeft onder de ziin vers 1 Er is zeer veel kwaad onder de zon er is een wereld hoven de zon waar geen

van de bozen. God heeft voor Zijn dienstknechten een kaars ontstoken om bij te werken, maar als luie en onnutte dienstknechten, begraven zij hun talent, en alzo verspillen zij het licht en zijn het onwaardig. Als koning heeft Salomo de zeden en gewoonten zijns volks nagegaan en hij heeft dit kwaad opgemerkt als nadelig voor het publiek, dat geschaad wordt, niet alleen door van de mensen verkwisting aan de ene kant, maar ook door hun karigheid aan de andere kant. Zoals het is met het bloed in het natuurlijke lichaam, zo is het met het vermogen van het staatslichaam, indien het, in plaats van in omloop te zijn, stilstaat, dan zullen daar slechte gevolgen uit voortkomen. Als prediker heeft Salomo het kwaad opgemerkt, dat gedaan werd, ten einde het te bestraffen en het volk er tegen te waarschuwen. Dit kwaad was in zijn dagen veel onder de mensen, en toch was er toen een grote overvloed van zilver en goud, hetgeen zou men zo denken, het volk minder waarde had moeten doen hechten aan rijkdom, het was ook een tijd van vrede, en er was generlei vooruitzicht op benauwdheid of beroering, hetgeen voor sommigen een verzoeking is om op te leggen, maar geen omstandigheid, geen beschikking van Gods voorzienigheid, zal, tenzij Gods genade meewerkt, de verdorven neigingen genezen van het materieel gezinde hart voor de wereld en de dingen van de wereld, ja, als het vermogen toeneemt, dan vooral zijn wij geneigd er het hart op te zetten. Merk nu op betreffende deze gierigaard:

I. De grote reden, die hij heeft om God te dienen met blijdschap des harten, hoe God hem wel gedaan had.

1. Hij heeft hem rijkdom en goederen en eer gegeven, vers 2. Rijkdom en goederen bezorgen de lieden gewoonlijk eer onder de mensen. Al is het niet meer dan een beeld, zo het een gouden beeld is, zullen alle volken en naties en talen neervallen en het aanbidden. Rijkdom en goederen en eer zijn Gods gaven, de gaven van Zijn voorzienigheid, en niet gegeven, zoals Zijn regen en zonneshijn, gelijkelijk aan allen, maar aan sommigen, en niet aan anderen, naar dat God het goed acht. Maar zij worden gegeven aan velen, die er geen goed gebruik van maken, aan velen, aan wie God geen wijsheid en genade geeft om er het lieflijke van te nemen voor henzelf en er God mee te dienen. De gaven van de gewone voorzienigheid worden geschonken aan velen, aan wie de gaven van de bijzondere genade onthouden worden, zonder welke de gaven van de voorzienigheid dikwijls meer kwaad dan goed doen.

2. Hij heeft voor zijn ziel aan geen ding gebrek van alles wat hij begeert. De Voorzienigheid is zo mild voor hem geweest, dat hij alles, ja meer heeft, dan het hart kan begeren, Psalm 73:7. Hij begeert geen genade voor zijn ziel, het betere deel, al wat hij begeert is: genoeg om de zinnelijke lusten te bevredigen, en dat heeft hij, zijn buik is vervuld van deze verborgen schat, Psalm 17:14.

3. Hij wordt verondersteld een talrijk gezin te hebben, honderd kinderen te gewinnen, die de steun en sterkte zijn van zijn huis, en als een pijlkoker vol van pijlen voor hem zijn, de eer en het aanzien van zijn huis, en in wie hij het vooruitzicht heeft, dat zijn naam opgebouwd zal worden, en al de onsterfelijkheid te hebben, die deze wereld geven kan. Zij zijn vol van kinderen, Psalm 17:14, terwijl velen van Gods volk kinderloos zijn aangeschreven, en van alles beroofd zijn.

4. Om zijn geluk te voltooien wordt hij verondersteld vele jaren te leven, of liever vele dagen want ons leven moet veeleer naar dagen dan naar jaren gerekend worden, de dagen van zijn jaren zijn vele, en zo gezond is zijn lichaamsgestel, en zo langzaam komt de ouderdom over hem, dat zij waarschijnlijk nog veel meer zullen zijn. Ja hij wordt verondersteld duizend jaren

maal duizend jaren, men zou denken dat een klein gedeelte van die tijd genoeg zou zien om de mensen uit hun eigen ervaring te overtuigen van de dwaasheid beide van hen, die verwachten alle goed te vinden in wereldlijken rijkdom, en van hen, die verwachten er enigerlei goed in te vinden, behalve in het gebruiken ervan.

II. Hoe weinig hart hij heeft om te gebruiken wat God hem heeft gegeven voor het doel, waartoe het hem werd gegeven. Het is zijn schuld en zijn dwaasheid, dat hij niet vergeldt naar de weldaad, die hem bewezen is, en de Heere God, zijn weldoener, niet dient met vrolijkheid en blijdschap des harten in de overvloed van alle dingen. Ten dage van zijn voorspoed is hij niet blijde. "Trisfis es, et felix?" Zijt gij gelukkig en toch treurig? Zie zijn dwaasheid:

1. Hij kan het niet van zich verkrijgen om het lieflijke te smaken van hetgeen hij heeft. Hij heeft spijs voor zich staan, hij heeft hetgeen nodig is om zich en zijn gezin goed en betamelijk te onderhouden, maar hij heeft de macht niet om daarvan te eten, zijn karige schraapzuchtige aard laat hem niet toe het te gebruiken, ja niet eens voor zichzelf, ja niet eens voor het allernodigste voor hemzelf. Hij heeft de macht niet om door met zichzelf te redeneren die ongerijmdheid van zich weg te doen, deze gierige aard ten onder te brengen. Hij voorzeker is zwak, die de kracht niet heeft om te gebruiken wat God hem gegeven heeft, want God geeft hem die macht niet, maar onthoudt ze hem om hem te straffen voor ander misbruik, dat hij maakt van zijn rijkdom, omdat hij de wil niet heeft om er God mee te dienen, onthoudt God hem de macht om er zichzelf mee te dienen.

2. Hij laat toe dat diegenen op hem azen, aan wie hij generlei verplichting heeft, een vreemde man eet het op. Dat is het gewone lot van gierigaards, zij willen hun eigen kinderen niet vertrouwen, misschien, maar aanhangers en tafelschuimers, die de kunst verstaan van hen te vleien en te bepraten, weten zich bij hen in te dringen, en vinden middelen om te verslinden wat zij hebben, of om te maken dat het hun bij testament wordt nagelaten. God regelt het zo, dat een vreemd man het eet, vreemden verteren zijn kracht, Hoséa 7:9, Spreuken 5:10. Dit kan wel ijdelheid genoemd worden, en een kwade smart. Wat wij hebben, hebben wij tevergeefs indie n wij het niet gebruiken, en zo'n gemoedsgesteldheid is gewis een ellendige ziekte, die ons ervan terughoudt om het te gebruiken. Onze ergste krankheden komen voort uit het bederf van ons eigen hart.

3. Hij berooft zich van het goed, dat hij uit zijn wereldlijke bezittingen had kunnen hebben, hij verbeurt het niet slechts, maar berooft er zich van, en werpt het van zich, zijn ziel is niet verzadigd van het goed, vers 3. Hij is nog onbevredigd en ongerust. Zijn handen zijn gevuld met rijkdom zijn schuren zijn vol, zijn geldzakken zijn vol, maar zijn ziel is niet verzadigd van het goede, neen, niet van dat goed, want zij haakt nog altijd naar meer. Ja meer, vers 6, hij ziet het goede niet, hij kan niet eens zijn ogen genoeg doen, want die zien altijd nog verder, zien met afgunst op hen die meer hebben. Hij heeft zelfs het tastbare goed niet van zijn bezitting. Hoewel hij de blik niet richt over de dingen heen, die gezien worden, ziet hij toch met genoeg neer zelfs op deze dingen.

4. Hij heeft geen begrafenis, geen die overeen komt met zijn rang, geen betamelijke begrafenis, maar een ezelsbegrafenis, hetzij dat zijn gierigheid hem niet toeliet om voor een behoorlijke begrafenis te zorgen, of dat de vreemden, die zijn goed hebben opgegeten, hem zo arm hebben gemerkt, dat hij de kosten niet betalen kan, Of dat zij aan wie hij zijn goed nalaat, zo weinig achting hebben voor zijn nagedachtenis, en zo begeerlijk zijn naar hetgeen zij van hem hebben zullen, dat zij de onkosten niet willen dragen van een deftige begrafenis voor hem die zijn

III. De voorkeur, die de prediker geeft aan een miskraam boven hem. Een miskraam, een kind, dat van moeders lijf naar het graf wordt gebracht, is beter dan hij. Beter is de vrucht die afvalt van de boom voordat zij rijp is, dan die welke men er aan laat hangen totdat zij rot is. In zijn drift en hartstocht denkt Job dat de toestand van een misgeboorte beter was dan de zijn toen voor hem tegenslagen kwamen, Job 3:16. Maar Salomo verklaart hier dat hij beter is dan die van een wereldling in zijn grootste voorspoed, als de wereld hem vriendelijk aanziet.

1. Hij erkent dat de toestand van een misdracht in vele opzichten zeer treurig is, vers 4,5. Met ijdelheid komt zij, want ten opzichte van deze wereld was hij, die geboren werd en terstond daarna stierf, tevergeefs geboren, en in duisternis gaat zij weg, er wordt weinig of geen notitie van haar genomen, een misdracht zijnde, heeft zij geen naam, of, indien zij hem had, zou hij toch spoedig vergeten zijn, in vergetelheid worden begraven, hij wordt met duisternis bedekt, zoals het lichaam met aarde bedekt wordt. Ja meer, vers 5. Zij heeft de zon niet gezien, uit de duisternis van de baarmoeder werd zij terstond voort gehaast naar die van het graf, en, wat nog erger is dan aan niemand bekend te zijn, zij heeft niets gekend, vers 5, en derfde dus hetgeen het grootste genoegen en de eer is van de mens. Zij, die in moedwillige onwetendheid leven en niets goed weten zijn niet beter dan een misgeboorte, die de zon niet gezien heeft of iets heeft geweten.

2. Toch geeft hij er de voorkeur aan boven de toestand van de gierigaard. Deze miskraam heeft meer rust dan de gierigaard, want zij heeft nog enige rust, en hij heeft er geen, zij heeft geen verdriet of beroering, maar hij is in voortdurende onrust en spanning, hij heeft niets dan onrust, onrust, die hij zichzelf veroorzaakt. Hoe korter het leven is, hoe langduriger de rust, en hoe minder de dagen, en hoe minder wij te doen hebben in deze onrustige wereld, hoe minder onrust wij kennen. De reden, die hij geeft, waarom zij meer rust heeft dan hij, is dat zij allen naar een plaats gaan om daarin te rusten, en zij is spoediger in de rust, vers 6. Hij, die duizend jaren leeft gaat naar dezelfde plaats als het kind, dat geen uur leeft, Hoofdstuk 3:20. Het graf is de plaats, waarin wij allen elkaar ontmoeten. Welk verschil er ook moge zijn in de menselijke toestand in deze wereld, zij moeten allen sterven, liggen allen onder hetzelfde vonnis, en naar het uiterlijk aanzien is hun dood gelijk. Voor de een evenals voor de ander is het graf een land van stilte, van duisternis, van scheiding van de levenden, en een slapende plaats. Het is de algemene plaats van bijeenkomst van rijken en armen, achtbaren en geringen, geleerden en ongeletterden. Die kort geleefd hebben en die lang geleefd hebben ontmoeten elkaar in het graf, alleen maar, de een reist er heen per post, en de ander met een langzamer voertuig, beider stof wordt onder elkaar gemengd en is niet meer te onderscheiden.

Prediker 6:7-10

De prediker toont hier nog verder de ijdelheid en dwaasheid aan om op werelds goed op te hopen, en er geluk van te verwachten.

1. Hoe hard wij ook werken in de wereld en wat wij er uit halen, wij kunnen er voor onszelf toch niet meer dan onderhoud van verkrijgen, vers 7. Al de arbeid van de mens is voor zijn mond, die het van hem vraagt, zich voor hem buigt, Spreuken 16:26, het is slechts voedsel en klederen, wat er meer is, hebben anderen, niet wij, het is alles voor de mond, spijzen zijn slechts voor de buik, en de buik is voor de spijzen, er is niets voor het hoofd en het hart, niets om de ziel te voeden en te verrijken. Een weinig is genoeg om ons naar behoren te onderhouden, en zeer veel kan niet meer doen dan dat.

voor zijn mond, nochtans wordt de begeerlijkheid niet vervuld.

a. De natuurlijke begeerten komen nog terug, zijn nog altijd dringend, een mens kan heden op een feestmaal onthaald worden, en morgen toch weer hongerig zijn.

b. *Wereldse, zondige begeerten zijn onverzadiglijk*, Hoofdstuk 5:10. *Voor een wereldling is rijkdom als drank voor een waterzuchtige, die de dorst slechts doet toenemen*. Sommigen lezen het gehele vers aldus: *Al zou iemands arbeid ook geheel naar zijn genoegen uitvallen, al zou het zijn zoals hij het wil hebben, is toch aan zijn begeerte niet voldaan*, hij zou nog iets meer willen.

c. De begeerten van de ziel vinden in de rijkdom van de wereld niets, dat haar voldoening geeft, de ziel is niet vervuld, zo luidt het oorspronkelijke. Toen God aan Israël hun begeerte gaf, zond hij een magerheid aan hun zielen, Psalm 106:15. Hij was een dwaas, die, toen zijn schuren vol waren, zei: Ziel, neem rust.

3. Een dwaas kan evenveel wereldlijk goed hebben en er evenveel van genieten als een wijze, en er misschien niet zo de kwelling van gevoelen: Wat heeft de wijze meer dan de zot? Hij heeft misschien niet zo'n goede bezitting, zo'n goed bedrijf, wordt niet tot zulke goede posten bevorderd als de dwaas. Ja gesteld eens dat zij gelijke bezittingen hebben, wat kan een wijze, een geleerde, een staatsman meer uit zijn bezitting halen dan hij voor zijn levensbehoeften nodig heeft? Maar dat kan een dwaas ook. Het kan een dwaas even goed gaan als een wijze, hij kan van zijn welvaart evenveel genot hebben, kan zich even goed kleden, en een even goed figuur slaan in het publiek als een wijze, zodat, indien er geen bijzondere genietingen en eer waren voor de geest, die de wijze meer heeft dan de zot, zij zouden ten opzichte van deze wereld aan elkaar gelijk zien.

4. Zelfs een arm man, die een zaak heeft bedachtzaam, ijverig en schrander is in het bestuur ervan, kan even goed en aangenaam door deze wereld komen als hij, die beladen is met een al te grote bezitting. Beschouw eens, ga eens na wat de arme minder heeft dan de rijke, als hij slechts weet te wandelen voor de levenden, zich behoorlijk weet te gedragen en zijn plicht te doen jegens allen, hoe door zijn arbeid een eerlijk stuk brood te verdienen, hoe zijn tijd goed te besteden en gebruik te maken van de gelegenheden, die zich aan hem voordoen. Wat heeft hij? Wel is hij meer bemind en meer geacht onder zijn naaste burens en heeft meer invloed, dan menig rijk man, die schraapzuchtig en hoogmoedig is. Wat heeft hij? Wel, hij heeft evenveel van het gerief, het aangename van dit leven, hij heeft voedsel en kleding, en is daarmee vergenoegd, en aldus is hij even waarlijk rijk, als hij die overvloed heeft.

5. *Het genieten van wat wij hebben moet wel erkend worden* meer redelijk te zijn, dan *een gulzig grijpen naar meer*, vers 9. Beter is het aanzien van de ogen, het beste gebruik makende van hetgeen er is, dan het wandelen van de begeerlijkheid, het onrustige wandelen van de ziel naar dingen, die op een afstand zijn, en het haken naar een verscheidenheid van denkbeeldige voldoeningen. Hij, die, al heeft hij ook nog zo weinig, altijd tevreden is, is veel gelukkiger dan hij, die altijd begeert, al heeft hij ook nog zoveel. Wij kunnen niet zeggen: Beter is het aanzien van de ogen, dan het vestigen van de begeerte op God en het rusten van de ziel in Hem. Het is beter te leven door geloof in toekomstige dingen dan te leven door het gevoel, dat alleen bij de tegenwoordige dingen vertoeft, maar beter is het aanzien van de ogen dan het afzwerven van de begeerten naar de wereld en de dingen van de wereld, want niets is méér onzeker en méér onbevredigend. Dit wandelen van de begeerlijkheid is ijdelheid en kwelling van de geest, het is op zijn best genomen ijdelheid, indien het begeerde verkregen wordt, dan blijkt het niet te zijn wat wij er ons van voorstelden, maar gewoonlijk zal de wandelende begeerlijkheid teleurgesteld worden, en dan wordt zij kwelling van de geest.

6. Ons lot, hoe dit ook zij, *is ons beschikt door de raad Gods*, die niet veranderd kan worden, en daarom is het *onze wijsheid om ons er mee te verzoenen* en er blijmoedig in te berusten, vers 10. Wat geweest is, of, zoals sommigen het lezen, hetgeen is, en evenzo waarschijnlijk ook wat zijn zal, is alreeds genoemd, het is alreeds bepaald en vastgesteld in de voorwetenschap van God, en al onze zorg en moeite kunnen het niet anders maken dan het is, daarom is het dwaasheid te twisten met hetgeen zijn zal zoals het is, en wijsheid om van de nood een deugd te maken. Wij zullen hebben wat God behaagt, en laat dit dan ook ons behagen.

7. Waar wij ook toe mogen komen in de wereld, wat wij ook mogen bereiken, nog zijn wij slechts mensen, en de grootste bezittingen en de hoogste ereambten kunnen ons niet boven de gewone voorvallen van het menselijk leven plaatsen. Wat geweest is en is, dat bedrijvige dier, dat zo'n beweging en zo'n rumoer maakt in de wereld, is alreeds geroemd. Hij, die hem gemaakt heeft, heeft hem zijn naam gegeven, en het is bekend, dat hij een mens is, dat is zijn naam, bij welke hij zichzelf moet kennen, en het is een verootmoedigende naam Genesis 5:2. Hij noemde hun naam Adam, en al de hunnen hebben dezelfde aard, dezelfde hoedanigheid rode aarde. Al zou een mens zich meester kunnen maken van al de schatten van koningen en landschappen, hij is toch nog slechts een mens, gering, veranderlijk en sterfelijk, en ten allen tijde ken hij moeten delen in de rampen, die de mensen gemeen zijn. Het is voor rijke en aanzienlijke mensen goed om te weten en te bedenken, dat zij slechts mensen zijn, Psalm 9:21. Het is bekend dat zij slechts mensen zijn. Hoe zij dit nu ook willen beschouwen, laat hen, zoals de koning van Tyrus, hun hart stellen als Gods hart, toch zijn de Egyptenaren mensen en geen goden, en het is bekend dat zij dit zijn.

8. Hoe ver onze begeerlijkheden ook wandelen, en hoe wij er ons ook op toelagen om er gelijke tred mee te houden, wij kunnen niet strijden met de goddelijke voorzienigheid, maar moeten ons onderwerpen aan haar beschikkingen, of wij willen of niet. Indien hij mens is, dan kan hij niet rechten met dien, die sterker is dan hij. Het is verwaandheid om Gods handelingen aan te klagen of te beschuldigen, Hem van dwaasheid of ongerechtigheid te beschuldigen, en het is ook volkomen doelloos om over Hem te klagen, want Hij is één van zin, wie zal Hem dan omwenden? Job 23:13. Elihu bevredigt Job door dit onbetwistbare beginsel, dat God meerder is dan een mens, Job 33:12, en daarom kan de mens niet met Hem rechten, noch Zijn oordelen weerstaan, als zij met een opdracht komen. Een mens kan ook door de grootste schatten zich niet beveiligen tegen ziekte en dood, maar heeft er zich aan te onderwerpen.

Prediker 6:11-12

1. Hier geeft Salomo de gevolgtrekking waartoe hij gekomen is en die hij op zich heeft genomen te bewijzen, als hetgeen ten volle bevestigd is door hetgeen hij tevoren heeft aangetoond. Daar zijn vele dingen, die de ijdelheid vermeerderen. Het leven van de mens is op zijn best genomen ijdel, en er zijn zeer vele omstandigheden, die daartoe medewerken, zelfs hetgeen voorgeeft de rijkdom en het genot te vermeerderen, vermeedert slechts de ijdelheid en maakt haar meer kwellend.

2. Hieruit leidt hij enige gevolgtrekkingen af, welke dienen om er nog verder de waarheid van te doen uitkomen.

a. Dat een mens om de overvloed, die hij in de wereld heeft, niet nader bij waar geluk is. Wat heeft de mens te meer vanwege zijn rijkdom en zijn genietingen, zijn eer en zijn hoge rang? Wat blijft de mens over? Welk overschot heeft hij, welk wezenlijk voordeel, als hij er toe komt om zijn rekening op te maken? Niets dat hem enigerlei goed kan doen, dat hem voordeel kan

- b. Dat wij niet weten wat te wensen, omdat hetgeen, waarvan wij ons de meeste voldoening beloofden, dikwijls zeer kwellend voor ons blijkt te zijn. Wie weet wat goed is voor de mens in dit leven, als alles ijdelheid is en alles, zelfs hetgeen wij het meest begeren, kan blijken een ramp voor ons te zijn? Bedachtzame mensen zijn in zorg om, voorzover zij weten, alles ten beste te doen, maar gelijk het een voorbeeld is van de verdorvenheid van ons hart, dat wij geneigd zijn datgene te begeren als goed voor ons, dat in werkelijkheid schadelijk voor ons is, zoals kinderen, die huilen om een mes, waarmee zij zich in de vingers snijden zo is het een voorbeeld van de ijdelheid van deze wereld, dat, hetgeen naar alle waarschijnlijke gissingen ten beste schijnt te zijn, dikwijls geheel anders blijkt te wezen, zo kortzichtig zijn wij ten opzichte van de uitkomst van de dingen en zulke gebroken rietstaven blijken alle de schepselen te zijn, waarop wij vertrouwen. Wij weten niet hoe anderen ten beste te raden, noch hoe zelf te handelen, omdat hetgeen wij denken tot ons welzijn te wezen, een valstrik kan worden.
- c. Dat wij daarom geen reden hebben om een groot welbehagen te hebben in ons leven op aarde, of te vertrouwen op de voortduur ervan. Het moet berekend of geschat worden naar dagen, het is slechts een ijdel leven, en wij brengen het door als een schaduw, zo weinig wezenlijkheid is er in, zo voorbijgaand, zo onzeker is het, en zo weinig is er in om lief te hebben of om op te bebouwen. Indien al de genietingen van het leven ijdelheid zijn, dan kan er in het leven zelf geen grote werkelijkheid zijn om ons gelukkig te maken.
- d. Dat onze verwachtingen van deze wereld even onzeker en bedrieglijk zijn als onze genietingen. Daar alles ijdelheid is, wie kan dan de mens aanzeggen wat na hem wezen zal onder de zon? Hij kan zich niet meer vleien met de hoop op hetgeen na hem zijn zal met zijn kinderen en zijn gezin, dan hij zich verlustigen kan in hetgeen hij nu heeft, daar hij noch zelf voorzien kan noch iemand hem voorzeggen kan wat na hem zal zijn, ook zal er hem geen bericht van worden gezonden als hij heengegaan is, zijn zonen komen tot eer en hij weet het niet, zodat, hoe men de dingen ook beschouwt en waarheen men ook de blik richt: Ijdelheid der ijdelheden, alles is ijdelheid.

HOOFDSTUK 7

1 Beter is een goede naam, dan goede olie, en de dag des doods, dan de dag, dat iemand geboren wordt. 2 Het is beter te gaan in het klaaghuis, dan te gaan in het huis des maaltijds; want in hetzelfde is het einde aller mensen, en de levende legt het in zijn hart. 3 Het treuren is beter dan het lachen; want door de droefheid des aangezichts wordt het hart gebeterd. 4 Het hart der wijzen is in het klaaghuis; maar het hart der zotten in het huis der vreugde. 5 Het is beter te horen het bestraffen des wijzen, dan dat iemand hore het gezang der dwazen. 6 Want gelijk het geluid der doornen onder een pot is, also is het lachen eens zots. Dit is ook ijdelheid. 7 Voorwaar, de onderdrukking zou wel een wijze dol maken; en het geschenk verderft het hart. 8 Het einde van een ding is beter dan zijn begin; de lankmoedige is beter dan de hoogmoedige. 9 Zijt niet haastig in uw geest om te toornen; want de toorn rust in de boezem der dwazen. 10 Zeg niet: Wat is er, dat de vorige dagen beter geweest zijn, dan deze? Want gij zou naar zulks niet uit wijsheid vragen. 11 De wijsheid is goed met een erfdeel; en degenen, die de zon aanschouwen, hebben voordeel daarvan. 12 Want de wijsheid is tot een schaduw, en het geld is tot een schaduw; maar de uitnemendheid der wetenschap is, dat de wijsheid haar bezitters het leven geeft. 13 Aanmerk het werk Gods; want wie kan recht maken, dat Hij krom gemaakt heeft? 14 Geniet het goede ten dage des voorspoeds, maar ten dage des tegenspoeds, zie toe; want God maakt ook de een tegenover de ander, ter oorzaak dat de mens niet zou vinden iets, dat na hem zal zijn. 15 Dit alles heb ik gezien in de dagen mijner ijdelheid; er is een rechtvaardige, die in zijn gerechtigheid omkomt; daarentegen is er een goddeloze, die in zijn boosheid zijn dagen verlengt. 16 Wees niet al te rechtvaardig, noch houd uzelf al te wijs; waarom zou u verwoesting over u brengen? 17 Wees niet al te goddeloos, noch wees al te dwaas; waarom zou u sterven buiten uw tijd? 18 Het is goed, dat gij daaraan vasthoudt, en trek ook uw hand van dit niet af; want die God vreest, dien ontgaat dat al. 19 De wijsheid versterkt de wijze meer dan tien heerschers, die in een stad zijn. 20 Voorwaar, er is geen mens rechtvaardig op aarde, die goed doet, en niet zondigt. 21 Geef ook uw hart niet tot alle woorden, die men spreekt, opdat gij niet hoort, dat uw knecht u vloekt. 22 Want uw hart heeft ook veelmalen bekend, dat gij ook anderen gevloekt hebt. 23 Dit alles heb ik met wijsheid verzocht; ik zeide: Ik zal wijsheid bekomen, maar zij was nog verre van mij. 24 Hetgeen verre af is, en zeer diep, wie zal dat vinden? 25 Ik keerde mij om, en mijn hart, om te weten, en om na te sporen, en te zoeken wijsheid en een sluitrede; en om te weten de goddeloosheid der zotheid, en de dwaasheid der onzinnigheden. 26 En ik vond een bitterder ding, dan de dood: een vrouw, welker hart netten en garen, en haar handen banden zijn; wie goed is voor Gods aangezicht, zal van haar ontkomen; daarentegen de zondaar zal van haar gevangen worden. 27 Ziet, dit heb ik gevonden, zegt de prediker, het ene bij het andere, om de sluitrede te vinden; 28 Dewelke mijn ziel nog zoekt, maar ik heb haar niet gevonden: een man uit duizend heb ik gevonden; maar een vrouw onder die allen heb ik niet gevonden. 29 Alleenlijk ziet, dit heb ik gevonden, dat God de mens recht gemaakt heeft, maar zij hebben veel vonden gezocht.

Salomo had vele voorbeelden en bewijzen gegeven van de ijdelheid van deze wereld en de dingen, die er in zijn. In dit hoofdstuk nu:

I. Beveelt hij ons sommige goede middelen aan, geschikt om gebruikt te worden tot herstel van deze grieven, en ons te wapenen tegen het kwaad, dat ons er van bedreigt. Zoals

1. Zorg voor onze goede naam, vers 1.2.
2. Ernst en kalmte van geest vers 2-6.
3. Kalmte van geest, vers 7-10
4. Voorzichtigheid en beleid in het bestuur van al onze zaken, vers 11, 12.
5. Onderworpenheid aan de wil van God in alle gebeurtenissen, ons schikkende naar elke toestand, vers 13-15.
6. Een nauwgezet vermijden van alle gevaarlijke uitersten, vers 16-18.
7. Zachtmoedigheid en tederheid jegens hen, die schadelijk of beledigend voor ons geweest zijn, vers 19-22.

Kortom, de beste manier om ons te behoeden voor de kwellen, die de ijdelheid van de wereld voor ons teweegbrengt, is in ons humeur te blijven en onze hartstochten streng in bedwang te

II. Hij betreurt zijn eigen ongerechtigheid als hetgeen meer kwellend was dan al deze ijdelheden, die verborgenheid van de ongerechtigheid, *het hebben van vele vrouwen*, door welke hij van God en zijn plicht was afgetrokken, vers 23-29.

Prediker 7:1-6

In deze verzen spreekt Salomo sommige grote waarheden uit, die voor het niet denkend deel van het mensdom en dat is het grootste deel ervan paradoxen schijnen te zijn.

I. Dat de eer van de deugd wezenlijk kostelijker en begerenswaardiger is dan de rijkdom en het vermaak in deze wereld, vers 1. Een goede naam gaat voor goede olie, zo zou het gelezen kunnen worden, hij is verkieslijker, en allen, die wijs zijn, zullen er de voorkeur aan geven. Goede olie is hier genomen voor al het gewin van de aarde, onder welke voortbrengselen olie als een van de kostelijkste gerekend werd voor al de genietingen van de zinnen, voor olie en reukwerk, die het hart verblijden, en zij wordt olie van de vreugde genoemd, ja, en voor de hoogste titels van de eer, waarmee de mensen vereerd worden, want koningen worden gezalfd. Een goede naam is beter dan alle rijkdom, Spreuken 22:1, een naam voor wijsheid en godsvrucht bij hen die wijs en godvruchtig zijn de nagedachtenis van de rechtvaardige, dit is een goed, dat een lieflijker genot aanbrengt voor het gemoed, ruimer gelegenheid geeft aan de mens om nuttig te zijn, verder zal gaan en langer zal duren dan de kostelijkste fles met zalf, want Christus heeft Maria voor haar zalf betaald met een goede naam, een naam in de evangeliën, Mattheüs 26:13, en wij zijn er zeker van dat Hij altijd betaalt met interest.

II. Dat, alles wel overwogen, ons uitgaan van de wereld een grotere vriendelijkheid voor ons is, dan ons inkomen in de wereld geweest is. De dag des doods is te verkiezen boven de dag van de geboorte, hoewel er voor anderen blijdschap was toen een mens geboren werd in de wereld, en waar dood is, daar is klagen en treuren, maar ten opzichte van onszelf: indien wij zo geleefd hebben dat wij een goede naam hebben verdiend, dan is de dag van onze dood, die een einde zal maken aan onze zorgen, ons zwoegen en ons verdriet, en ons heenbrengt naar onze rust en blijdschap en eeuwige voldoening, beter dan de dag dat wij geboren werden, die ons inleidde in een wereld van zoveel zonde en ellende, ijdelheid en kwelling. Wij werden geboren tot onzekerheid, maar een godvruchtige sterft niet in onzekerheid. De dag van onze geboorte bracht op onze ziel de last van het vlees, maar de dag van onze dood bevrijdt haar van die last.

III. *Dat het ons meer goed zal doen om naar een begrafenis, dan om naar een feestmaal te gaan*, vers 2. Het is beter te gaan in het klaaghuis, en daar te wenen met de wenenden, dan te gaan in het huis van de maaltijd, tot een bruiloft, of een andere feestviering, om daar zich te verblijden met de blijden. Het zal ons meer goed doen, een betere indruk bij ons teweegbrengen. Het is ons, naar de gelegenheid zich voordoet, geoorloofd naar beide te gaan, onze Heiland is aangezeten aan het bruiloftsmaal van Zijn vriend te Kana, en weende aan het graf van Zijn vriend in Bethanië, en wij kunnen God verheerlijken en goed doen en goed ontvangen in het huis van de maaltijd, maar in aanmerking genomen hoe wij er aan onderhevig zijn om ijdel, hoogmoedig en zorgeloos te wezen, en toe te geven aan het vlees is het beter voor ons, te gaan in het klaaghuis niet om de pracht en staatsie van de begrafenis te zien, maar om te delen in de smart ervan en goede lessen te leren, beide van de dode, die vandaar heengaat naar zijn langdurig tehuis, en van de treurenden, die over de straat gaan.

De lessen, die in het klaaghuis te leren zijn, zijn,

1. Bij wijze van inlichting: dat het 't einde is aller mensen, allen hebben gezondigd en daarom gaat over allen de dood, wij moeten aldus door onze vrienden verlaten worden zoals de

van anderen, zal het onze zijn, de beker gaat rond, weldra zal hij tot ons komen. 2. Bij wijze van vermaning: de levende legt het in zijn hart. Zullen de levenden dit doen? Het zou goed zijn, zo zij het deden. Zij, die geestelijk levend zijn, zullen het in hun hart leggen, en wat betreft de overlevenden, men zou denken dat zij het doen moeten, het is hun eigen schuld zo zij het niet doen, want niets is gemakkelijker dan dat wij door de dood van anderen indachtig worden gemaakt aan onze eigen dood. Sommigen zullen dit misschien ter harte nemen en op hun einde merken, die een goede preek niet ter harte zouden nemen.

a. Tot verder bewijs hiervan, vers 4, noemt hij het de eigenschap van de wijze man, dat zijn hart in het klaaghuys is. Hij is zeer van nabij bekend met treurige onderwerpen, en dat is beide een bewijs en een bevordering van zijn wijsheid. Het klaaghuys is de school van de wijze, waarin hij menige goede les heeft geleerd, en daar, waar hij ernstig is, is hij in zijn element. Als hij in het klaaghuys is, is zijn hart daar om nut en voordeel te trekken uit de tonelen van sterfelijkheid, die zich daar aan hem voordoen. Ja, als hij in het huis van de maaltijd is, is zijn hart in het klaaghuys, bij wijze van medegevoel met hen die in droefheid zin.

b. Het is de aard van een dwaas, dat zijn hart in het huis van de vreugde is, zijn hart is er geheel op uit om vrolijk en lustig te zijn, geheel zijn verlustiging is in spel en vermaak, in vrolijke verhalen, vrolijke liederen en vrolijk gezelschap, vrolijke dagen en vrolijke nachten. Als hij soms in het klaaghuys is, dan is hij onder een bedwang, zijn hart is terzelfder tijd in het huis van de vreugde. Dat is zijn dwaasheid, en draagt er toe bij om hem hoe langer hoe meer dwaas te maken.

IV. Dat *stemmigheid en ernst* ons meer betamen en *beter voor ons zijn, dan vrolijkheid en pret*, vers 3. Een bekend spreekwoord zegt: "Eén ons vrolijkheid is een pond van droefheid waard," maar de prediker leert ons een tegenovergestelde les: *Het treuren is beter dan het lachen*, meer in overeenstemming met onze tegenwoordige staat, waarin wij dagelijks zondigen en zelf min of meer ladende zijn en dagelijks de zonde en het rijden van anderen zien. Terwijl wij ons in een tranendal bevinden, moeten wij ons schikken naar het klimaat. Het is ook meer in ons voordeel want door de droefheid van het aangezicht wordt het hart dikwijls gebeterd. Datgene is het beste voor ons wat het beste is voor onze ziel, waardoor het hart gebeterd wordt, hoewel het onaangenaam is voor het gevoel. Treurigheid is dikwijls een gelukkig middel voor ernst, en de beproeving, die de gezondheid, de bezitting, het gezin schaadt, kan goed en gezond zijn voor de geest, kan er zulke indrukken op teweegbrengen dat de gezindheid, het humeur er zeer veel door wordt verbeterd, hem nederig en zachtmoedig kan maken, los van de wereld, boetvaardig wegens de zonde, en nauwgezet in plichtsbetrachting. "Vexatio dat intellectum" Kwellung scherpt het verstand. "Periissem nisi periissem".

Ik zou omgekomen zijn, indien ik niet ellendig ware gemaakt. Nu zal volgen dat daarentegen door vrolijkheid en dartelheid van het aangezicht het hart erger wordt, meer ijdel, meer vleselijk gezind, meer zinnelijk en zorgeloos, meer verzot op de wereld en meer vervreemd van God en van geestelijke dingen, Job 21:12, 14 totdat het zich volstrekt niet bekommert over de verbreking Jozefs, zoals zij, van wie gesproken wordt in Amos 6:5-6, en zoals de koning en Haman, Esther 3:5.

V. Dat het veel beter voor ons is, dat *ons bederf vernederd wordt* door de bestraffing van de wijzen, dan dat het *gestreeld wordt* door het gezang van de dwazen, vers 5. Velen, die wel zeer gaarne de inlichtingen van de wijzen zouden willen horen en nog veel liever hun lof en hun vertroosting zouden ontvangen, zijn er echter geheel niet op gesteld om hun bestraffingen te horen, dat is: zij willen niet dat men hen hun fouten onder het oog brengt, al zou men dit ook op nog zo verstandige wijze doen maar hierin betonen zij zich geen vrienden van zichzelf, want de bestraffingen van de tucht zijn de weg des levens, Spreuken 6:23, en hoewel zij niet zo

geduld, maar met genoeg de bestraffing van de wijzen te horen is een teken van en een middel tot wijsheid, maar verzot te zijn op het gezang van de dwazen is een teken dat de geest het gemoed, ijdel is, en een middel om hem nog ijdel te maken. En hoe ongerijmd is het niet voor een mens om zo verzot te zijn op zo voorbijgaand een genoeg als het lachen van een dwaas, dat gevoegelijk vergeleken kan worden bij het branden van doornen onder een pot, dat veel gedruis maakt en een grote vlam doet opgaan voor een poosje, maar terstond uitgaat, de as verstrooit en nauwelijks iets bijdraagt tot het voortbrengen van kookhitte, want daarvoor is een gestadig vuur nodig. Het lachen van een dwaas is luidruchtig en vluchtig, en is geen blijk van ware vreugde. Dit is ook ijdelheid, het bedriegt de mensen tot hun verderf, want het laatste van die blijdschap is droefheid. Onze gezegende Heiland heeft ons vonnis uitgesproken: Zalig zijt gij die nu weent, want gij zult lachen. Wee u, die nu lacht, want gij zult treuren en wenen, Lukas 6. 21, 25.

Prediker 7:7-10

Salomo had dikwijls tevoren geklaagd over de verdrukkingen, die hij gezien heeft onder de zon, die aanleiding gaven tot veel treurige bespiegelingen, en een grote ontmoediging waren voor deugd en godsvrucht. Hier nu:

I. Erkent hij dat de verzoeking sterk is vers 7. Voorwaar, het is dikwijls maar *al te waar dat verdrukking een wijze dol maakt*. Als een wijze veel en gedurende lange tijd verdrukt wordt, dan zal hij er licht toe komen om niet als zichzelf te spreken en te handelen, aan zijn hartstochten de teugel te vieren, en in onbetamelijke klachten uit te barsten over God en de mens, of om gebruik te maken van ongeoorloofde middelen om zich verlichting te verschaffen. Als de scepter van de goddeloze lang rust op het lot van de rechtvaardigen, dan zijn deze in gevaar, om hun handen uit te strekken tot onrecht, Psalm 125:3. Als zelfs wijze mensen onredelijke verdrukkingen hebben te verduren, dan kost het hun veel moeite om in hun humeur te blijven en om op hun plaats te blijven. Het verderft het hart van een geschenk. Zo zou de laatste zinsnede gelezen kunnen worden, zelfs het edelmoedige hart, dat bereid is gaven te geven, en een godvruchtig hart, dat begiftigd is met vele voortreffelijke gaven wordt verdorven door verdrukking. Daarom moeten wij zeer toegevend zijn jegens hen, die mishandeld worden, en niet streng zijn in onze oordelen over hen, al is het ook dat zij niet met zoveel bedachtzaamheid delen als zij moesten, wij weten niet wat wij zouden doen, als wij in hun plaats waren.

II. Hij redeneert er tegen. Last ons niet morren tegen de macht en de voorspoed van verdrukken, noch hen benijden, want,

1. *Het karakter van verdrukken is zeer slecht*, zo verstaan sommigen vers 7. Indien hij, die de reputatie had van een wijs man te zijn, een verdrukker wordt, dan wordt hij een waanzinnige, zijn verstand heeft hem verlaten, hij *is niet beter dan een brullende leeuw* en een heen en weer gaande beer, en de geschenken, de steekpenningen, die hij aanneemt, het gewin, dat hij door zijn verdrukkingen schijnt te verkrijgen, verderven slechts zijn half, en vernietigen de arme overblijfselen van verstand en deugd in hem, daarom is hij eerder te beklagen dan te benijden, laat hem begaan, en hij zal zo dwaas handelen en zo zinloos drijven, dat hij binnen weinig tijd zichzelf in het verderf zal storten.

2. De uitkomst zal ten slotte goed wezen. Het einde van een ding is beter dan zijn begin. Zie door het geloof wat het einde zal wezen, en verwacht het met geduld. Als hoogmoedige mensen hun arme, eerlijke naburen beginnen te verdrukken, dan denken zij dat hun macht er hen in zal steunen en helpen, zij twijfelen niet of zij zullen de overwinning behalen en hun doel

macht zal worden verbroken, hun rijkdom, verkregen door verdrukking, zal verdorven worden en verdwijnen, zij zullen vernederd, naar beneden gebracht worden, er zal met hen worden afgerekend voor hun ongerechtigheid, en de verdeckte onschuld zal beide verlost en beloond worden. Beter was het einde van Mozes onderhandeling met Farao, die trotse verdrukker, toen Israël werd uitgevoerd met gejuich, dan het begin ervan, toen het getal van de tichelstenen verdubbeld werd en alles een ontmoedigend aanzien had.

III. Hij wapent ons er tegen met enige nodige aanwijzingen. Als wij niet tot waanzin willen gebracht worden door verdrukking, maar onze ziel willen blijven bezitten 1. Dan moeten wij met ootmoedigheid zijn bekleed, want de hoogmoedigen zijn zij, die het niet kunnen verdragen vertreden te worden, maar er woedend onder zijn als zij hard behandeld worden, datgene zal het hart breken van een hoogmoedige, hetwelk van een ootmoedige niet eens de slaap zal storen. Verneder dus de hoogmoed, en een nederige geest zal gemakkelijk verzoend zijn met een nederige staat.

2. Wij moeten geduld oefenen, ons geduldig onderwerpen aan de wil van God in de beproeving en geduld oefenen om op Gods tijd de uitkomst te verwachten. De geduldige, of lankmoedige, wordt hier gesteld tegenover de hoogmoedige, want waar ootmoed is, daar zal geduld zijn. Diegenen zullen dankbaar zijn voor alles, die erkennen niets van Gods hand te verdienen, en de lankmoedigen worden gezegd beter te zijn dan de hoogmoedigen, zij hebben het gemakkelijker voor zichzelf, zijn meer aangenaam voor anderen en zullen meer waarschijnlijk een goed einde zien aan hun moeilijkheden.

3. Wij moeten met wijsheid en genade heersen over onze hartstochten, vers 9, *wees niet haastig in uw geest* om te toornen, zij, die haastig zijn in hun verwachtingen en geen uitstel kunnen verdragen, zullen allicht toornig worden als zij niet terstond hun zin krijgen. " *Vertoorn u niet op trotse verdrukkers*, of op hen, die de werktuigen zijn van uw ellende."

a. Wees niet spoedig toornig, niet snel in het opmerken van een belediging en er u over vertoornen, niet voortvarend om uitdrukking te geven aan uw toorn.

b. "Wees niet lang toornig", want hoewel toorn opkomen kan in het hart van een wijs man en er als een reiziger door heen kan gaan, rust hij toch slechts in de boezem van een dwaas, daar blijft hij, daar woont hij, daar heeft hij de binnenste en de bovenste plaats, daar wordt hij als iets dierbaars en kostelijks gekoesterd, en er wordt niet gemakkelijk afstand van gedaan. Hij dus, die zich zo wijs wil betonen, dat hij de duivel geen plaats geeft, moet de zon niet laten ondergaan over zijn toorn, Efëze 4:26, 27.

4. *Wij moeten zoveel mogelijk voordeel trekken uit hetgeen is*, vers 10. "Houd het niet voor een uitgemaakte zaak dat de vorige dagen beter waren dan deze, en vraag niet wat er de reden van is dat zij dit waren, want gij zou naar zulks niet uit wijsheid vragen, daar gij naar de reden van de zaak vraagt, eer gij er zeker van zijt, dat de zaak zelf waar is, en daarenboven, gij zijt zozeer een vreemdeling voor de dingen in het verleden, voor de verleden tijd, en zo'n onbevoegd beoordelaar zelfs van de tegenwoordige tijden, dat gij geen bevredigend antwoord op de vraag kunt verwachten, en daarom vraagt gij dit niet met wijsheid, ja meer: de veronderstelling is een dwaze afkeurende aanmerking op de voorzienigheid Gods in het bestuur van de wereld."

Het is dwaasheid om over de slechtheid van onze tijd te klagen, als wij meer reden hebben om te klagen over de slechtheid van ons hart als het hart van de mensen beter was, dan zouden de tijden beter worden en als we meer reden hebben om dankbaar te wezen dat zij niet erger zijn, maar dat wij zelfs in de slechtste tijden nog zoveel voorrechten genieten, die er toe bijdragen om ze niet alleen draaglijk te maken, maar zelfs aangenaam en gerieflijk. Het is dwaasheid om

goedertierenheid van God over ons in onze eigen tijden alsof er in vroegere eeuwen niet over hetzelfde te klagen viel, als waarover wij te klagen hebben, of alsof, indien zij in sommige opzichten al niet te klagen hadden, God onrechtvaardig en onvriendelijk was jegens ons, door ons lot te laten zijn in een ijzeren eeuw, vergeleken met de gouden eeuw, die voor ons geweest is, dit komt uit niets anders voort dan uit gemelijkheid en ontevredenheid en een neiging, om met God zelf te twisten. Wij moeten niet denken dat er een algemeen verval is in de natuur of een ontaarding van de zeden, God is altijd goed geweest en de mensen zijn altijd slecht geweest, en indien in sommige opzichten de tijden thans slechter zijn dan zij geweest zijn, dan zijn zij misschien in andere opzichten beter.

Prediker 7:11-22

In deze verzen beveelt Salomo ons wijsheid aan als het beste tegengif tegen deze kwalen van het gemoed, waaraan wij onderhevig zijn vanwege de ijdelheid en kwelling van de geest, die er in de dingen van deze wereld zijn. Hier vinden wij de lof en de voorschriften van de wijsheid.

I. De lof van de wijsheid. Er worden hier vele dingen gezegd om haar aan te bevelen, ten einde ons op te wekken om wijsheid te verkrijgen en te behouden.

1. Wijsheid is nodig voor het rechte bestuur en het bevorderen van onze wereldlijke bezittingen, wijsheid is goed met een erfdeel, een erfdeel is zonder wijsheid voor weinig goed. Al heeft iemand een grote bezitting, al is hij er, door die van zijn voorouders te erven, gemakkelijk aangekomen, zo hij geen wijsheid heeft om haar te gebruiken voor het doel waartoe hij haar heeft, dan zou het beter voor hem zijn haar niet te hebben. Wijsheid is niet alleen goed voor de armen om hen tevreden en gerust te maken, maar zij is ook goed voor de rijken, goed met rijkdom om een mens er voor te behoeden er door geschaad te worden, en hem in staat te stellen om er goed mee te doen. Wijsheid is goed op zichzelf en maakt een mens nuttig, maar als hij daarbij een goede bezitting heeft, die hem nog meer instaat stelt om nuttig te zijn, en met zijn rijkdom zijn geslacht te dienen, meer dan hij het zonder hem zou kunnen, dan zal hij er zich vrienden uit maken, Lukas 16:9. Wijsheid is zo goed als een erfdeel, ja en nog beter, aldus de lezing van de kanttekening, zij is meer van ons, meer tot onze eer, zal ons tot een groten zegen maken, zal ons langer bijblijven, en meer voordeel opleveren.

2. Zij is ons tot groot voordeel op geheel onze tocht door deze wereld zij, die de zon aanschouwen, hebben er werkelijk voordeel van, beide zij die haar bezitten en hun tijdgenoten, *het is de ogen goed de zon te aanschouwen* Hoofdstuk 11:7, maar dit genot is niet te vergelijken bij het genot, dat de wijsheid geeft te smaken. Het licht van deze wereld is een voordeel voor ons bij het verrichten van de zaken van de wereld, Johannes 11:9, maar voor hen, die dat voordeel hebben, zal het van weinig nut of waardij zijn, als zij er niet ook wijsheid bij hebben om die zaken goed te doen en te besturen. De helderheid van het oog van het verstand is ons van groter nut dan het lichamelijke gezichtsvermogen.

3. Zij draagt zeer veel bij tot onze veiligheid, en is ons een beschutting tegen de stormen van benauwdheid en haar verschroeiende hitte, zij is een schaduw, zoals de schaduw van een grote rots in een dorstig land. Wijsheid is een schaduw of beschutting, en geld, dat is: zoals geld een schaduw of beschutting is. Gelijk een rijk man zijn rijkdom, zo maakt een wijs man zijn wijsheid tot een sterke staat. In de schaduw van de wijsheid zo luiden de woorden en in de schaduw van geld is veiligheid. Hij voegt wijsheid en geld tezamen, om te bevestigen wat hij tevoren gezegd had, dat wijsheid goed is met een erfdeel. Wijsheid is als een muur, en geld kan dienen als een doornheg, die de akker beschermt.

4. Zij is blijdschap en waar geluk voor een mens. Dit is de uitnemendheid van de wetenschap, goddelijke wetenschap, niet alleen boven geld maar ook boven wijsheid, menselijke wijsheid de wijsheid van de wereld, dat zij aan die haar bezitten het leven geeft. De vreze des Heeren, die is wijsheid, en die is leven, zij verlengt het leven. De rijkdom van mensen brengt hun leven in gevaar, maar hun wijsheid beschermt het. Ja, terwijl rijkdom het natuurlijke leven niet zal verlengen zal ware wijsheid geestelijk leven geven, de voorproef en het onderpand van het eeuwige leven, zoveel beter is het om wijsheid te verkrijgen dan goud.

5. *Zij zal een mens kracht geven*, en zijn steun en sterkte zijn, vers 19. *Wijsheid versterkt de wijzen*, versterkt hun geest, maakt hen *kloekmoedig en vastberaden* door hen altijd op zekeren, vasten grond te houden, zij versterkt hun invloed en bezorgt hun vrienden en een goede naam. Zij versterkt hen voor hun dienst onder hun lijden en tegen de aanvallen, die tegen hen gericht worden, meer dan tien heerschappers, grote bevelhebbers, de stad versterken. Zij, die waarlijk wijs en godvruchtig zijn, worden onder Gods bescherming genomen en zijn daar veiliger, dan wanneer tien van de machtigste mannen in de stad, mannen van de grootste macht en invloed, het op zich zouden nemen om hen in veiligheid te stellen en hun beschermers te zijn.

II. Sommige voorschriften van de wijsheid, van die wijsheid, welke zo voordelig voor ons is.

1. Wij moeten in alles wat ons wedervaart *het oog hebben op God* en op Zijn hand, vers 13. Merk het werk van God op. Om onze klachten over onaangename gebeurtenissen tot zwijgen te brengen, moeten wij er de hand Gods in zien, en onze mond niet openen tegen hetgeen Zijn doen is. Laat ons op de beschikking van onze toestand en al de omstandigheden ervan zien als op het werk Gods, en het aanmerken als het voortbrengsel van Zijn eeuwigen raad, die vervuld wordt in alles wat ons wedervaart. Bedenk dat ieder werk van God wijs, rechtvaardig en goed is en dat er een bewonderenswaardige schoonheid en harmonie is in Zijn werken, en dan zal ten slotte blijken dat alles ten beste geschied is. Laat ons Hem dus de eer geven van al Zijn werken ons betreffende, en er ons op toelagen om aan Zijn bedoelingen erin te beantwoorden. Beschouw het werk Gods als hetgeen, waarin wij geen verandering kunnen brengen. Wie kan recht maken wat Hij krom gemaakt heeft? Wie kan de natuur van de dingen veranderen, van hetgeen vastgesteld is door de God van de natuur? Indien Hij spreekt van beroering, wie kan dan van vrede spreken? En als Hij de weg met doornen omtuint, wie kan dan voorwaarts gaan? Indien verwoestende oordelen uitgaan met een opdracht, wie ken ze dan doen ophouden? Dewijl wij dus Gods werk niet kunnen verbeteren, behoren wij er ons voordeel mee te doen.

2. Wij moeten ons schikken naar de verschillende bedoelingen van Gods voorzienigheid over ons, en het werk en de plicht van de dag doen op zijn eigen tijd, vers 14.

Merk op:

a. Hoe de beschikkingen en voorvallen van de voorzienigheid afgewisseld worden. In deze wereld zijn sommigen voorspoedig, en terzelfder tijd hebben anderen tegenspoed, dezelfde personen zijn op de ene tijd in grote voorspoed, en op een andere tijd loopt alles hun tegen, ja een gebeurtenis, die voordeel aanbrengt, en een andere, die nadeel aanbrengt kan aan dezelfde persoon op dezelfde tijd overkomen, beide komen van de hand Gods, uit wiens mond beide goede en kwaad voorkomt, Jesaja 45:7, en Hij heeft het één tegenover het andere gesteld, zodat een korte en gemakkelijke passage er tussen is, en zij zijn tegenstellingen van elkaar, dag en nacht, zomer en winter zijn tegenover elkaar gesteld, opdat wij in voorspoed blij zijn, als niet blij zijnde, en in tegenspoed wenen als niet wenende, want wij kunnen duidelijk het ene zien, en snel het ene voor het andere verwisselen, en het is ter oorzaak dat de mens niet zou vinden iets dat na hem zal zijn, dat hij geen zekerheid zal hebben omtrent toekomstige gebeurtenissen, of van de voortduur van het tegenwoordige toneel, maar leven zal in afhankelijkheid van en

mensen niets vindt in het Woord van God, dat hij kan pretenderen te verbeteren.

b. Hoe wij ons moeten onderwerpen aan de wil van God in beide gebeurtenissen. Onze godsdienst moet, in het algemeen, dezelfde wezen in alle toestanden, maar de bijzondere voorbeelden en oefeningen ervan moeten verschillen naar onze uitwendige toestand, opdat wij de Heere achterna wandelen:

(1). In een dag van voorspoed en dat is slechts één dag moeten wij blij wezen, goed doen en goed verkrijgen, een heilige blijmoedigheid onderhouden, en de Heere dienen met blijdschap en vrolijkheid des harten vanwege de veelheid van alles. "Als de wereld vriendelijk is, verblijd u in God, en loof Hem, en laat de blijdschap des Heeren uw sterkte zijn".

(2). In een dag van tegenspoed en ook dat is maar één dag bedenk, zie toe. Tijden van beproeving zijn geschikte tijden voor nadenken en overwegen, dan roept God ons tot nadenken, Haggai 1:5, dan, indien ooit, zijn wij er toe geneigd, en zonder dat zal de beproeving ons geen goed doen. Wij kunnen niet beantwoorden aan Gods doel in ons te beproeven, tenzij we bedenken waarom en waartoe Hij met ons twist. En nadenken is nodig voor onze vertroosting en ondersteuning onder onze beproevingen.

3. Wij moeten ons ook over de grootste voorspoed van goddeloze mensen niet ergeren, noch over de zwaarste rampen door welke de godvruchtigen kunnen getroffen worden in dit leven, vers 15. *De wijsheid zal ons leren deze duistere hoofdstukken van de voorzienigheid te verklaren en in overeenstemming te brengen met de wijsheid, heiligheid, goedheid en getrouwheid van God.* Wij moeten het niet vreemd vinden, Salomo zegt ons dat er zulke voorbeelden waren in zijn tijd. "Dit alles heb ik gezien in de dagen van mijn ijdelheid, ik heb gelet op alles wat er voorviel, en dit is even verrassend en verbijsterend voor mij geweest als wat ook." Merk op: hoewel Salomo zo wijs en groot een man was, noemt hij toch de dagen van zijn leven de dagen van zijn ijdelheid, want de beste dagen op aarde zijn dit in vergelijking met de dagen van de eeuwigheid. Of misschien doelt hij op de dagen van zijn afval van God, dat waren in waarheid de dagen van zijn ijdelheid en beschouwt hij dit als een zaak, die hem tot ongeloof heeft gebracht, of tenminste tot onverschilligheid in de godsdienst, namelijk dat hij gezien heeft hoe een rechtvaardige omkomt in zijn gerechtigheid, dat de grootste vroomheid de mensen niet beveiligd tegen de grootste beproevingen van de hand Gods, ja soms de mensen blootstelt aan de grootste beledigingen van de zijde van goddeloze en onredelijke mensen. Naboth is omgekomen in zijn gerechtigheid, en lang tevoren Abel. Hij had ook gezien, dat goddelozen in hun boosheid hun dagen verlengen. Zij leven, worden oud, ja worden geweldig in vermogen Job 21:7, door hun bedrog en geweld beschutten zij zich tegen het zwaard van de gerechtigheid. "Aanmerk nu hierin het werk Gods, en laat het geen struikelblok voor u zijn." De rampen van de rechtvaardigen bereiden hen voor hun toekomstige zaligheid, en terwijl de goddelozen hun dagen verlengen, rijpen zij slechts voor het verderf. Er is een toekomstig oordeel, dat deze schijnbare onregelmatigheid zal rectificeren, tot eer van God en tot algehele voldoening van al Zijn volk, en daarop moeten wij geduldig wachten.

4. De wijsheid zal nuttig wezen beide tot waarschuwing van de heiligen op hun weg en tot beteugeling van zondaren op hun weg.

A. Wat de heiligen betreft: zij zal hen aansporen om voort te gaan en te volharden in hun gerechtigheid, maar zal hun toch een vermaning zijn om zich te wachten voor uitersten. Een rechtvaardige kan omkomen in zijn gerechtigheid, maar laat hem niet door zijn eigen onvoorzichtigheid en roekeloze ijver zich moeite over zijn hoofd halen, veel om dan aanmerking te maken op Gods voorzienigheid, alsof hij door God hard werd behandeld, vers 16. "Wees niet al te rechtvaardig". Bestuur uzelf in de handelingen van de gerechtigheid naar

drift of hartstocht, of tot praktijken, die niet voegen bij uw hoedanigheid, of die gevaarlijk zijn voor uw belangen. Er kan veel te doen zijn in goeddoen. Zelfverloochening en doding van het vlees zijn goed, maar als wij er onze gezondheid door benadelen en ons ongeschikt maken voor de dienst van God, dan zijn wij al te rechtvaardig. Hen te bestraffen, die verkeerd doen, is goed, maar die parel te werpen voor de zwijnen, die, zich omkerende, u zullen verscheuren, dat is al te rechtvaardig te zijn. "Houd uzelf niet al te wijs, wees niet stijfhoofdig en verwaand op uw vermogens, werp u niet op als een dictator, en pretendeer niet de wet voor te schrijven aan of een oordeel te vellen over allen die om u heen zijn". Werp u niet op als een criticus, om alles af te keuren wat gezegd en gedaan wordt, en bemoei u niet met andermans zaken, alsof gij alles weet en alles kunt. Waarom zou gij verwoesting over u brengen? zoals dwazen dikwijls doen door zich te mengen in twisten, die hun niet aangaan. Waarom zou gij het gezag vertoornen en u moeilijkheden op de hals halen door nutteloos tegenspreken, en buiten uw roeping of uw werkkring te gaan om te willen verbeteren wat verkeerd is? Wees voorzichtig als de slangen, "wacht u voor de mensen."

B. Ten opzichte van de zondaren: indien zij bij hen niet kan overmogen om hun zonden na te laten, dan kan zij er hen toch van terughouden, om er buitensporig in te worden. Het is waar: daar is een goddeloze, die in zijn boosheid zijn dagen verlengt, vers 15, maar laat niemand daarom zeggen dat de mensen zo slecht kunnen zijn als zij willen, neen, *wees niet al te goddeloos*, vers 17, loop niet mee tot een uitgieting van overdadigheid. Velen op wie de vreze Gods of de angst voor hellepijnen niets vermag om hen terug te houden van de zonde, zullen toch, indien zij nog enig nadenken hebben, die zonden vermijden, die hun gezondheid en hun bezittingen benadelen, ja te gronde richten, en hen blootstellen aan de openbare gerechtigheid. En Salomo maakt hier gebruik van deze overweging: "de overheid draagt het zwaard niet te vergeefs, zij heeft een doordringend oog en een zware hand, en is de boosdoeners een verschrikking, wees dus bevreesd om binnen haar bereik te komen, wees niet zo dwaas van u bloot te stellen aan de strengheid van de wet, waarom zou gij sterven buiten uw tijd? In deze twee waarschuwingen had Salomo waarschijnlijk inzonderheid het oog op sommigen van zijn eigen onderdanen, die misnoegd waren op zijn regering, en reeds dachten aan een opstand, waartoe zij terstond na zijn dood overgingen. Sommigen twistten misschien met de zonden van hun regeerder, en namen die tot voorwendsel van hun misnoegdheid. Tot hen zegt hij: Weest niet al te rechtvaardig. Anderen waren de strengheid van de regering moe, en ook de tempeldienst, en daarom verlangden zij een andere koning aan te stellen. Maar beide schrikt hij af van hun oproerige praktijken met het zwaard van de gerechtigheid, evenals ook anderen om zich niet te vermengen met hen, die naar verandering staan.

5. De wijsheid zal ons leiden op de middenweg tussen twee uitersten, en ons altijd houden op de weg van onze plicht, die wij *een effen en veilige weg zullen bevinden* vers 18. Het is goed dat gij daaraan, aan deze wijsheid, deze zorg, vasthoudt, en niet in strikken loopt, en trek ook uw hand hiervan niet af, laat uw waakzaamheid niet verflauwen, noch uw besluit minder vast worden om u behoorlijk te gedragen, en u onder sterk bedwang te houden, grijp de teugel, door welke hartstochten weerhouden moeten worden van het een of ander kwaad over u te brengen, zoals het paard en de muilezel in bedwang moeten gehouden worden, die geen verstand hebben, en, hem aangegrepen hebbende, houd hem vast, en trek uw hand er niet van terug, want zo gij dit doet, dan zal de vrijheid, die zij nemen wezen als een opening geven aan het water, en dan zult gij de teugel niet zo gemakkelijk weer in uw hand krijgen. "Wees nauwgezet van geweten, maar wees ook voorzichtig, en oefen u daarin. Bestuur en regeer uzelf door de beginselen van de godsdienst, en gij zult bevinden dat hij, die God vreest, dat alles ontgaat, uit al die moeilijkheden en benauwdheden zal geraken, waarin zij zich stortten, die deze vreze van

ingewikkeldste doolhof te voeren. Eerlijkheid is de beste staatkunde. Zij die God vrezen, hebben slechts één doel te dienen, en daarom handelen zij gestadig en met vastheid. God heeft ook beloofd hen, die Hem vrezen, te leiden, hun gangen te bevestigen op de rechte weg, en hen ook van iedere gevaarlijke weg af te brengen, Psalm 37:23, 24.

6. De wijsheid zal ons leren hoe ons te gedragen met betrekking tot de zonden en overtredingen van anderen, die gewoonlijk meer dan iets anders er toe bijdragen om onze rust te verstoren, hetgeen beide schuld en smart over ons brengt.

a. De wijsheid leert ons niet te verwachten dat zij, met wie wij te doen hebben, zonder gebreken zijn, wij zelf zijn dit niet, niemand is het, neen, ook de besten niet. Deze wijsheid versterkt de wijzen evenveel als iets anders, en wapent hen tegen de gevaren die voortkomen uit toorn, vers 19, zodat zij daardoor niet in wanorde komen. Zij bedenken dat zij, met wie zij omgaan en zaken te doen hebben, geen vlees geworden engelen zijn, maar zondige zonen en dochters van Adam, zelfs de besten zijn dit zodat er geen mens rechtvaardig is op aarde, die goeddoet en niet zondigt vers 20. Salomo had dit gezegd in zijn gebed, 1 Koningen 8:46, in zijn Spreuken, Hoofdstuk 20:9, en nu zegt hij het hier in zijn prediking. Het is de hoedanigheid van rechtvaardige mensen, dat zij goed doen, want de boom wordt gekend aan zijn vruchten. Maar de beste mensen, en zij die het meeste goed doen, kunnen toch niet zeggen dat zij volkomen vrij zijn van zonde, zelfs zij, die geheiligt zijn, zijn niet zondeloos. Niemand, die leeft aan deze zijde van de hemel, leeft zonder zonde, als wij zeggen dat wij niet gezondigd hebben, dan bedriegen wij onszelf. Wij zondigen, zelfs in ons goed doen, er is iets gebrekkigs, ja iets aanstotelijks in onze beste verrichtingen. Datgene, hetwelk om de substantie ervan goed is, God welbehaaglijk is, is nog niet zo goed gedaan als het moest, en nalatingen in plichtsbetrachting zijn zonden, zowel als nalatingen van plichtsbetrachting. Het zijn alleen rechtvaardige mensen op aarde, die aldus onderhevig zijn aan zonde en zwakheid, de geesten van de rechtvaardigen worden, als zij bevrijd zijn van het lichaam, volmaakt in heiligheid, Hebreeën 12:23, en in de hemel doen zij goed en zondigen niet.

b. De wijsheid leert ons om niet scherp van gezicht of scherp van reuk te zijn in het ontdekken en ten kwade duiden van beledigingen, maar er vele van voorbij te zien, en te handelen alsof wij ze niet opmerkten, vers 21. "Geef ook uw hart niet tot alle woorden, die men spreekt, neem het niet ter harte, kwel u niet over van de mensen gemelijke op- en aanmerkingen van u, of hun verdenkingen van u, maar wees als een dode, en hoor niets", Psalm 38:14, 15. Wees niet begerig om te weten wat de mensen van u zeggen, als zij goed van u spreken dan zal het uw hoogmoed voeden, als zij kwaad van u spreken, zal het uw drift, uw hartstocht opwekken, zorg er dus voor om de goedkeuring te hebben van God en uw eigen geweten, dan behoeft gij u niet te bekommeren om hetgeen de mensen van u zeggen. Luisteraars, zegt het spreekwoord, horen zelden iets goeds van zichzelf. Als gij acht geeft op ieder woord, dat wordt gesproken, dan zult gij misschien horen dat uw eigen knecht u vloekt, als hij denkt dat gij hem niet hoort, er zal u gezegd worden, en misschien wel leugenachtig gezegd worden, dat hij u vloekt, indien gij het oor leent aan aanbrengrers, Spreuken 29:12.

Ja, het kan waar zijn, en gij kunt achter het gordijn staan en het zelf horen, horen, niet alleen, dat gij gelaakt wordt, en veracht wordt, maar gevloekt wordt, dat het ergste van u wordt gezegd, dat het ergste u wordt toegewenst, en dat wel door een knecht, iemand van de geringste stand, één van de verworpingen, ja door uw eigen knecht, die een voorspraak voor u moest wezen, uw goede naam moest beschermen, zowel als uw andere belangen, het is misschien een knecht voor wie gij vriendelijk zijt geweest, en toch vergeldt hij het u zo slecht, en dit zal u ergeren, het zou beter voor u geweest zijn het niet te hebben gehoord. Misschien is het een knecht aan wie gij onrecht hebt gedaan, jegens wie gij onrechtvaardig zijt geweest, en

uw eigen geweten met hem instemmen in het verwijt en de smaad, en het alles veel zwaarder voor u maken. De goede naam zelfs van de aanzienlijkste is grotelijks in de macht zelfs van de geringste. En misschien wordt er veel meer kwaad van ons gezegd dan wij denken, en dat wel door hen, van wie wij dit weinig hadden verwacht. Maar wij gaan niet te rade met onze rust, en ook niet met onze eer, als wij acht geven op ieder woord, dat verkleinend van ons wordt gesproken, het is gemakkelijker om twintig van zulke beledigingen voorbij te gaan, dan er één van te wreken.

c. De wijsheid doet ons gedenken aan onze eigen fouten en gebreken, vers 22. *Wees niet vertoornd op hen, die kwaad van u spreken*, of u kwaad toewensen, want als gij tot uzelf inkeert dan zal uw eigen geweten u zeggen, dat gij veel malen ook anderen gevloekt hebt, kwaad van hen hebt gesproken, en hun kwaad hebt toegewenst, en nu krijgt gij "betaald in uw eigen munt." Als ons een belediging wordt aangedaan, dan past het ons, ons eigen geweten te onderzoeken om na te gaan of wij niet hetzelfde gedaan hebben aan anderen, of iets dat even erg is, en als wij dan bevinden dat wij het gedaan hebben, dan moeten wij die gelegenheid te baat nemen, om ons berouw er over te vernieuwen, God rechtvaardigen, en er gebruik van maken om onze toorn te matigen. Als wij in waarheid toornig zijn op onszelf wegens ons achterklappen van anderen, zoals wij behoren te wezen, dan zullen wij minder toornig zijn op anderen wegens hun achterklappen van ons. Wij moeten alle zachtmoedigheid betonen jegens alle mensen, want ook wij waren soms onwijs, Titus 3:2, 3, Mattheüs 7:2, 3, Jakobus 3:1, 2.

Prediker 7:23-29

Salomo heeft tot nu toe de ijdelheid van de wereld en haar volstreekte ongenoegzaamheid om de mensen gelukkig te maken bewezen nu gaat hij er hier toe over om het snode aan te tonen van de zonde, en haar gewisse strekking om de mensen rampzalig te maken, en, evenals het vorige, bewijst hij dit uit zijn eigen ervaring, en die ervaring is hem duur komen te staan. Meer dan overal elders in dit boek doet hij hier het boetekleed aan. Hij overziet zijn rede, en zegt ons dat wat hij gezegd had was hetgeen hij wist, hetgeen, waarvan hij wel verzekerd was, en waar hij bij wilde blijven. *Dit alles heb ik met wijsheid beproefd*, vers 23. Hier nu:

I. Erkent en betreurt hij het gebrekkige van zijn wijsheid. Hij had wijsheid genoeg om de ijdelheid van de wereld te zien, en te ervaren dat zij geen deel kan bezorgen aan de ziel. Maar toen hij er toe kwam om nog verder te onderzoeken, stond hij verlegen, zijn oog was te duister, zijn gezichtseinder te beperkt, en hoewel hij dit ontdekte, waren er toch vele dingen die hij niet kon bevroeden door zijn wijsheid.

1. Hij heeft naarstig onderzocht. God had hem een vermogen gegeven tot wetenschap meer dan aan iemand anders. Hij begon met veel wijsheid, hij had de ruimste gelegenheid om zijn wijsheid en wetenschap uit te breiden die ooit iemand gehad heeft. En,

a. Hij besloot om, zo het mogelijk was, zijn doel te bereiken. Ik zal wijsheid bekomen, hij heeft dit ernstig begeerd als iets van zeer hoge waarde, hij was er ten volle toe besloten, daarbij achtte dat zij te verkrijgen was, besloot hij niet te rusten voor hij haar verkregen had, Spreuken 18:1. Velen zijn niet wijs, omdat zij nooit gezegd hebben dat zij het wilden wezen, daar zij er onverschillig voor waren, maar Salomo heeft het zich ten doel gesteld. Toen hij een proef had genomen van zinnelijke genoegens, heeft hij er nog *aan gedacht om zijn hart in wijsheid te leiden*, Hoofdstuk 2:3, en wilde hij niet afgeleid worden van het najagen ervan, maar hij heeft het misschien niet zo gemakkelijk gevonden als hij dacht om zijn gemeenschap met wijsheid te onderhouden, terwijl hij zich zo aan zijn vermaak en genoegens overgaf. Maar zijn wil was goed, hij zei: ik zal wijsheid bekomen. En dat was niet alles.

keerden naar alle zijden, ik liet niets onbeproefd om te bereiken wat ik op het oog had. "Ik begaf er mij toe om te weten en na te speuren en om te zoeken wijsheid, mij te oefenen en te volmaken in alle nuttige geleerdheid, wijsbegeerte en godgeleerdheid." Indien hij zich niet aldus ijverig had toegelegd op studie, dan zou het een bespotting geweest zijn om te zeggen: ik zal wijsheid bekomen, want zij, die het doel willen bereiken, moeten er de rechte weg toe inslaan. Salomo was een man van een zeer vlugge bevatting, maar, in plaats van dit als een excuus te gebruiken voor traagheid zoals velen doen heeft hij zich daardoor tot vlijt en inspanning aangespoord, en hoe gemakkelijker hij het vond om een goed denkbeeld te begrijpen, hoe meer hij er zich op toelagde om nog meer goede denkbeelden meester te worden. Zij, die de beste vermogens hebben, moeten zich de grootste moeite geven, zoals zij, die het best voorzien zijn van koopwaren, de grootste handel drijven. Hij legde er zich op toe niet alleen om te weten wat op de oppervlakte ligt, maar om na te speuren wat buiten het gezicht ligt, en hij heeft ook maar niet voor een poos gezocht en nagespeurd en het toen opgegeven omdat hij niet dadelijk vond wat hij zocht, maar hij speurde na, drong door tot de bodem van de zaak hij heeft zich ook niet ten doel gesteld om slechts de dingen te weten, maar ook de reden van de dingen, teneinde er rekenschap van te kunnen geven.

2. Maar de uitslag beantwoordde niet aan de verwachting, was niet bevredigend. "Ik zei: ik zal wijsheid bekomen, maar zij was nog ver van nul, ik kon haar niet bereiken. Met dat al: Dit alleen weet ik, dat ik niets weet, en hoe meer ik weet, hoe meer ik zie wat er te weten is, en hoe meer ik mij van mijn onwetendheid bewust ben. Hetgeen ver af is en zeer diep, wie zal dat vinden?" Hij bedoelt God zelf, Zijn raadsbesluiten en Zijn werken, toen hij die naspeurde, vond hij zich weldra verlegen en vastgezet. Hij kon niets ordelijk voorstellen vanwege de duisternis. Zij is als de hoogten van de hemelen, wat kan hij doen? Job 11:8. Geloofd zij God, wij hebben niets te doen dan hetgeen duidelijk en gemakkelijk is, het Woord is nabij ons, Spreuken 8:9, maar er is zeer veel, dat wij zouden willen weten, dat ver is en zeer diep, onder de verborgen dingen, die niet t voor ons zijn, en waarschijnlijk is het een schuldige onwetendheid en dwaling, die Salomo hier betreurt, daar zijn genoegens en de velerlei vermaken van zijn hof zijn ogen hadden verblind er een nevel over geworpen hadden, zodat hij niet tot ware wijsheid kon komen, zoals hij had begeerd.

II. Hij erkent en betreurt zijn dwaasheid, waarin hij overvloedig was, naarmate hij in wijsheid tekort kwam.

1. Zijn onderzoek betreffende het kwaad van de zonde. Ik keerde mij om, om te weten de goddeloosheid van de zonde en de dwaasheid van de onzinnigheden.

Merk op:

a. De kennis van de zonde is een moeilijke kennis en moeilijk te verkrijgen. Salomo heeft er zich moeite voor gegeven. De zonde heeft velerlei vermommingen, waarmee zij zich omkleedt, daar zij niet gaarne verschijnt als zonde, en het is zeer moeilijk haar van deze te ontdoen, en haar in haar natuurlijke aard en haar ware kleuren te zien.

b. Het is voor ons berouw over de zonde nodig, dat wij met het kwaad ervan bekend worden, zoals het voor de genezing van een ziekte nodig is om de aard, de oorzaken en het boosaardige ervan te kennen. Paulus heeft de wet Gods gewaardeerd, omdat zij hem de zonde heeft ontdekt, Romeinen 7:7. Salomo, die in de dagen van zijn dwaasheid zijn vernuft tewerk had gesteld, om vermaken uit te denken, en zeer vernuftig was om het vlees te verzorgen, is, nu God zijn ogen geopend heeft, even naarstig om de verzwaringen van de zonde te ontdekken, om aldus zijn berouw dieper te maken. Vernuftige zondaars moeten vernuftige boetelingen zijn, en vernuft en geleerdheid moeten met de overigen buit van de sterk gewapende door de Heere Jezus

c. Het betaamt boetelingen om het ergste wat zij kunnen te zeggen van de zonde, want het is de waarheid dat wij er nooit te veel kwaad van kunnen zeggen. Ter zake van zijn verdere verootmoediging begeert Salomo meer te zien: d. Van het zondige, van de zonde daar legt hij de grootste nadruk op in dit onderzoek om te weten de goddeloosheid van de zonde, waarmee hij misschien zijn eigen ongerechtigheid meent, de zonde van de onkuisheid, want die werd algemene dwaasheid in Israël genoemd, Genesis 34:7, Deuteronomium 22:21, Richteren 20:6, 2 Samuel 13:12. Toen hij er zich in toegaf, beschouwde hij het als een lichte, onbeduidende zaak, maar nu begeert hij de goddeloosheid ervan te zien, het grote kwaad, zoals Jozef ervan spreekt, Genesis 39:9. Of het kan daar in het algemeen genomen worden van alle zonde. Velen verontschuldigen ze hiermede: dat het dwaasheden waren, maar Salomo ziet goddeloosheid in deze dwaasheden, een beledigen van God, en een onrecht doen aan het geweten, dit is uw boosheid, Jeremia 4:18, Zacharia 5:8.

e. Van de dwaasheid van de zonde, gelijk er een goddeloosheid is in dwaasheid, zo is er een dwarsheid in goddeloosheid, ja dwaasheid en onzinnigheid. Moedwillige zondaren zijn dwazen, zijn waanzinnigen, zij handelen in tegenspraak met verstand en met hun eigen belangen.

2. De uitslag van dit onderzoek.

A. Hij ontdekte thans meer dan ooit van het kwaad van deze grote zonde, waaraan hij zich schuldig had gemaakt, het liefhebben van vele vreemde vrouwen, 1 Kon 11:1. Dit is het, wat hij hier het diepst betreurt, en dat wel in zeer aandoenlijke uitdrukkingen.

a. De herinnering aan die zonde was hem zeer smartelijk. O hoe zwaar lag zij op zijn geweten, in welk een zielsangst was hij bij de gedachte er aan, de goddeloosheid, de dwaasheid, de waanzin, waaraan hij schuldig was! Ik vond het een bitterder ding dan de dood. Bij de herinnering er aan beving hem een even grote verschrikking, alsof hij reeds in de greep des doods was. Aldus zullen zij, aan wie door een diepe overtuiging hun zonden ordelijk voor ogen gesteld worden, er tegen roepen, zij zijn voor alle ware boetvaardigen bitter als gal, ja bitter als de dood. Onkuisheid is een zonde, die in haar eigen natuur verderfelijker is dan de dood zelf. De dood kan eervol en troostrijk zijn, maar deze zonde kan niets anders dan schande en pijn veroorzaken, Spreuken 5:9,11.

b. Hij had de verzoeking tot deze zonde zeer gevaarlijk bevonden, bevonden dat het uiterst moeilijk, ja zo goed als onmogelijk was voor hen, die zich in die verzoeking wagen, om aan de zonde te ontkomen, en voor hen, die in deze zonde gevallen waren, ervan terug te komen door berouwt Het hart van de overspelige vrouw is netten en garen, zij speelt haar rol, waarmee zij zielen in het verderf stort, met evenveel kunst en behendigheid als ooit een vogelaar heeft aangewend om een onnozel vogeltje te vangen. De methodes van deze zondaars zijn bedrieglijk en verderfelijk als strikken. De onvoorzichtige zielen worden er in gelokt door het lokaas van genoeg en vermaak, waarnaar zij gretig grijpen, en waarvan zij zich voldoening beloven, maar eer zij het weten, zijn zij gevangen, onherroepelijk gevangen. Haar handen zijn als banden waarmee zie onder schijn van liefdesomhelzingen, hen, die zij gegrepen heeft, vasthoudt, zij zullen met de banden van hun zonde vastgehouden worden, Spreuken 5:22. De lusten verkrijgen kracht, als er aan toegegeven wordt, en dan zijn hun bekoringen overmogen

c. Hij achtte het een groot voorbeeld van Gods gunst jegens een mens, indien Hij hem door Zijn genade voor deze zonde heeft bewaard, wie goed is voor Gods aangezicht zal van haar ontkomen, zal er voor bewaard worden hetzij om tot deze zonde verleid te worden, of om door de verzoeking te worden overwonnen. Zij, die voor deze zonde bewaard worden, moeten erkennen dat het God is, die hen bewaart, en niet enigerlei kracht of vastberadenheid van henzelf, moeten erkennen dat het een grote genade is, en zij, die wensen genade te ontvangen,

streven God in alles te behagen, door Gods bevel te onderhouden, Leviticus 18:30. d. Hij achtte het een zonde, die een even zware straf is voor andere zonden, als een mens in dit leven overkomen kan, de zondaar zal van haar gevangen worden. Ten eerste. Zij, die zich toegeven in andere zonden, door welke hun geest verblind en hun consciëntie verdorven wordt, worden zoveel gemakkelijker naar deze heengetrokken. Ten tweede. Het is rechtvaardig in God, om hen aan henzelf over te laten, zodat zij er in vallen. Zie Romeinen 1:26, 28, Efëze 4, 18, 19. Aldus wendt Salomo zich met afgrijzen af van de zonde, waarin hij gevallen was.

B. Nu ontdekte hij meer dan ooit van de algemene verdorvenheid van de menselijke natuur. Hij gaat die stroom na tot aan de bron zoals zijn vader voor hem gedaan had bij een dergelijke gelegenheid, Psalm 51:7, Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren.

a. Hij poogde het aantal van zijn werkelijke overtredingen te ontdekken, vers 27. "*Zie dit heb ik gevonden, dit hoopte ik te hebben gevonden*, ik dacht dat ik mijn dwalingen kon verstaan, en er een volledige lijst van had opgemaakt, tenminste van de hoofden ervan, ik dacht dat *ik ze één voor één kon tellen*, en er het aantal van kon berekenen." Hij begeerde ze te ontdekken als een boeteling, opdat hij ze meer in bijzonderheden zou kunnen erkennen, en, in het algemeen, hoe meer wij bij de belijdenis van zonde in bijzonderheden treden, hoe troostrijker de bewustheid zal zijn van de vergeving, hij begeerde het ook als een prediker, ten einde meer nauwkeurig anderen te kunnen waarschuwen. Een diepe overtuiging van de zonde zal ons ertoe brengen om een onderzoek in te stellen naar geheel het bondgenootschap ervan, en hoe meer verkeerd wij in onszelf zien, hoe ijveriger wij nog verder onze fouten en gebreken moeten nagaan, opdat hetgeen wij niet zien aan ons ontdekt moge worden, Job 34:32.

b. Spoedig stond hij verlegen, want hij bemerkte dat zij talloos waren, vers 28, "*dewelke mijn ziel nog zoekt*, ik ben nog bezig te tellen, en nog verlang ik het getal te vinden, maar ik bevind dat ik ze niet allen tellen kan, noch er het volledige getal van kan vinden. Ik doe nog nieuwe en verbazingwekkende ontdekkingen van de ontzettende boosheid, die er is in mijn hart," Jeremia 17:9, 10. Wie kan het kennen? Wie kan de afdwalingen verstaan? Wie kan zeggen hoe menigmaal hij overtreedt Psalm 19:13. Hij bevindt dat, zo God in het gericht met hem treedt, of hij met zichzelf, voor al zijn gedachten, woorden en daden, hij niet één uit duizend Hem zou kunnen beantwoorden, Job 9:3. Dit stelt hij in het licht door het bederf van zijn eigen hart en leven te vergelijken met het bederf van de wereld, waarin hij nauwelijks één goede man op duizend kon vinden, ja onder al de duizend vrouwen en bijwijven, die hij had heeft hij niet één goede vrouw gevonden. "Zodat, zegt hij, als ik er toe kom om mijn eigen gedachten mij voor de geest te brengen en ze na te gaan, mijn gedachten, woorden en deden, en al de voorvallen van mijn voorbijgegangene leven, dan zou ik onder het mannelijk geslacht misschien één op duizend gevonden hebben, die goed was, in de overigen was er het één of ander bederf". Hij bevond, vers 20, dat *hij zelfs in goetdoen had gezondigd*, maar wat haar betreft, die van de andere sekse waren, die in het toegeven aan zijn lusten betrokken waren geweest, die allen waren niets, in dat deel van zijn leven was er onder duizend niet één, die goed was. In ons hart en ons leven verschijnt weinig goeds, op zijn best genomen, maar soms in het geheel niets. Dit is ongetwijfeld niet bedoeld als een blaam op het vrouwelijk geslacht in het algemeen, het is waarschijnlijk dat er meer goede vrouwen dan mannen geweest zijn en nog zijn, Handelingen 17:4, 12, hij doelt slechts op zijn eigen treurige ervaring, en er kan ook nog dit in zijn: in zijn Spreuken waarschuwt hij ons tegen de strikken, beide van de kwade man en van de vreemde vrouw, Spreuken 2:12, 16, 4:14, 5:3.

Nu had hij bemerkt dat de wegen van de boze vrouwen bedrieglijker en gevaarlijker zijn dan die van de boze mannen, dat het moeilijker is haar bedriegerijen te ontdekken en haar strikken te mijden, en daarom vergelijkt hij zonde bij een overspelige vrouw, Spreuken 9:13, en

een vreemde vrouw kan ontdekken, wier wegen zo beweeglijk zijn, dat gij ze niet kunt ontdekken.

c. Daarom gaat hij al de stromen van dadelijke overtredingen na tot aan de bron van het oorspronkelijk bederf. De bron van al de dwaasheid en onzinnigheid, die er in de wereld is, ligt in des mensen afval van God, en zijn ontaarding van zijn oorspronkelijke rechtheid, vers 29. "Alleen, zie dit heb ik gevonden, toen ik de bijzonderheden niet heb kunnen vinden, was dit toch blijkbaar genoeg, het zo klaar was als de zon, dat de mens verdorven is en afgefallen is, niet is zoals hij gemaakt was."

Merk op:

Ten eerste. Hoe de mens door de wijsheid en goedheid van God gemaakt was. God heeft de mens recht gemaakt, Adam, de eersten mens aldus de Chaldeeër. God maakte hem, en Hij maakte hem oprecht zoals hij wezen moest, een redelijk schepsel gemaakt zijnde, was hij in alle opzichten zoals een redelijk schepsel behoort te wezen, oprecht, zonder enigerlei onregelmatigheid, men zou geen gebrek in hem kunnen ontdekken, hij was oprecht, beslist voor God alleen, in tegenstelling met de vele zonden, tot welke hij zich later gewend heeft. De mens was, toen hij uit de handen Gods kwam, als het ware een miniatuurbeeld van zijn Maker die goed en oprecht is.

Ten tweede. Hoe hij geschonden werd, en zich door zijn eigen dwaasheid en slechtheid teniet gedaan heeft. Zij hebben vele zonden gezocht, zij, onze eerste ouders, of het gehele geslacht, allen in het algemeen, en een ieder hunner in het bijzonder. Zij hebben grote zonden gezocht, zo lezen het sommigen vonden om groot te worden als goden, Genesis 3:5. Of, de zonden van de groten, aldus lezen het sommigen, van de engelen, die gevallen zijn, de magnaten. Of, vele zonden. In plaats van te blijven bij wat God voor hem gevonden had wilde de mens zoeken zich te verbeteren zoals de verloren zoon, die zijn vaders huis verliet om zijn fortuin te zoeken. In plaats van voor één te zijn, was hij voor velen, in plaats van voor Gods inzettingen te zijn, was hij voor zijn eigen zonden, zijn verzinselen. De wet van zijn schepping moest hem niet regeren, hij wilde tot zijn eigen beschikking zijn, zijn eigen gevoelens en neigingen volgen. De edele mens wilde wijs zijn, wijzer dan zijn Maker, hij is onbezonnen en onvast in zijn voornemens, en daarom heeft hij vele zonden. Zij, die God verlaten, dwalen eindeloos. Der mensen dadelijke, of werkelijke overtredingen worden vermenigvuldigd. Salomo kon niet ontdekken hoe groot hun getal is, vers 28, maar hij bevond dat zij zeer velen zijn. Vele soorten van zonden, en deze nog dikwijls, nog herhaaldelijk. Zij zijn menigvuldiger dan de haren van ons hoofd, Psalm 40:13.

HOOFDSTUK 8

1 Wie is gelijk de wijze, en wie weet de uitlegging der dingen? De wijsheid der mensen verlicht zijn aangezicht, en de stuurshoud der zijns aangezichts wordt daardoor veranderd. 2 Ik zeg: Neem acht op de mond des konings; doch naar de gelegenheid van de eed Gods. 3 Haast u niet weg te gaan van zijn aangezicht; blijf niet staande in een kwade zaak; want al wat hem lust, doet hij. 4 Waar het woord des konings is, daar is heerschappij; en wie zal tot hem zeggen: Wat doet gij? 5 Wie het gebod onderhoudt, zal niets kwaads gewaar worden; en het hart eens wijzen zal tijd en wijze weten. 6 Want een ieder voornemen heeft tijd en wijze, dewijl het kwaad des mensen veel is over hem. 7 Want hij weet niet, wat er geschieden zal; want wie zal het hem te kennen geven, wanneer het geschieden zal? 8 Er is geen mens, die heerschappij heeft over de geest, om de geest in te houden; en hij heeft geen heerschappij over de dag des doods; ook geen geweer in dezen strijd; ook zal de goddeloosheid haar meesters niet verlossen. 9 Dit alles heb ik gezien, toen ik mijn hart begaf tot alle werk, dat onder de zon geschiedt: er is een tijd, dat de ene mens over de anderen mens heerst, hem ten kwade. 10 Alzo heb ik ook gezien de goddelozen, die begraven waren, en degenen, die kwamen, en uit de plaats des Heiligen gingen, die werden vergeten in die stad, in dewelke zij recht gedaan hadden. Dit is ook ijdelheid. 11 Omdat niet haastelijk het oordeel over de boze daad geschiedt, daarom is het hart van de kinderen der mensen in hen vol om kwaad te doen. 12 Hoewel een zondaar honderd maal kwaad doet, en God hem de dagen verlengt; zo weet ik toch, dat het dien zal welgaan, die God vrezen, die voor Zijn aangezicht vrezen. 13 Maar de goddeloze zal het niet welgaan, en hij zal de dagen niet verlengen; hij zal zijn gelijk een schaduw, omdat hij voor Gods aangezicht niet vreest. 14 Er is nog een ijdelheid, die op aarde geschiedt: dat er zijn rechtvaardigen, dien het wedervaart naar het werk der goddelozen, en er zijn goddelozen, dien het wedervaart naar het werk der rechtvaardigen. Ik zeg, dat dit ook ijdelheid is. 15 Daarom prees ik de blijdschap, dewijl de mens niets beters heeft onder de zon, dan te eten, en te drinken, en blijde te zijn; want dat zal hem aankleven van zijn arbeid, de dagen zijns levens, die hem God geeft onder de zon. 16 Als ik mijn hart begaf, om wijsheid te weten, en om aan te zien de bezigheid, die op de aarde geschiedt, dat men ook, des daags of des nachts, de slaap niet ziet met zijn ogen; 17 Toen zag ik al het werk Gods, dat de mens niet kan uitvinden, het werk, dat onder de zon geschiedt, om hetwelk een mens werkt om te zoeken, maar hij zal het niet uitvinden; ja, indien ook een wijze zeide, dat hij het zou weten, zo zal hij het toch niet kunnen uitvinden.

In dit hoofdstuk komt Salomo er toe om ons wijsheid aan te bevelen als het krachtigste tegengif beide tegen de verzoeken en tegen de kwellingen, welke ontstaan uit de ijdelheid van de wereld. Hier is:

I. Het voordeel en de lof van de wijsheid, vers 1.

II. Enige bijzondere voorbeelden van wijsheid ons voorgeschreven.

1. Wij moeten ons behoorlijk onderwerpen aan de regering, die God over ons gesteld heeft, vers 2-5.

2. Wij moeten ons bereiden op plotselinge rampen, en inzonderheid op een plotselinge dood, vers 6-8.

3. Wij moeten ons wapenen tegen de verzoeking van een verdrukkende regering, en haar niet vreemd vinden, vers 9, 10. De straffeloosheid van verdrukken maakt hen stoutmoediger, vers 11, maar in het einde zal het wel wezen met de rechtvaardigen, en kwaad wezen met de goddelozen, vers 12, 13, weshalve de tegenwoordige voorspoed van de goddelozen en de beproevingen van de rechtvaardigen geen struikelblok voor ons moeten wezen, vers 14.

4. Wij moeten de gaven van Gods voorzienigheid blijmoedig gebruiken, vers 15. 5. Wij moeten met een volkomen voldoening berusten in de wil van God, wij moeten nederig en stil de diepte van Zijn ondoorgrondelijker raad aanbidden, verzekerd zijnde dat al Zijn raadsbesluiten wijs, rechtvaardig en goed zijn, vers 16, 17.

Prediker 8:1-5

I. Hier is de lof van de wijsheid vers 1 dat is: van ware Godsvrucht geleid en bestuurd door

zichzelf kent en goed voor zichzelf handelt, zijn wijsheid is een groot geluk voor hem, want:

1. Zij verheft hem boven zijn naburen en maakt hem uitnemender dan zij. Wie is gelijk de wijze. Hemelse wijsheid maakt iemand onvergelijkelijk. Al is iemand ook geleerd of van adel, of rijk, hij is zonder genade toch niet te vergelijken met iemand, die ware genade heeft en dus aangenaam is aan God.

2. Zij maakt hem nuttig onder zijn naburen en van grote dienst voor hen. Wie anders dan de wijze weet de uitlegging van de dingen, verstaat de tijden en gebeurtenissen, die erin voorvallen, en hun hachelijke tijdsgewrichten, om te weten wat Israël doen moet, 1 Kronieken 12:32.

3. Zij maakt een mens schoon in de ogen van zijn vrienden, zij verlicht zijn aangezicht, doet zijn aangezicht blinken, zoals dat van Mozes toen hij van de berg kwam, zij legt eer op een mens, geeft luister aan geheel zijn wandel, ma akt dat er acht op hem wordt geslagen, en verkrijgt hem achting, Job 29:7 en verv, zij maakt hem bemind en beminnelijk en de lieveling en de zegen van zijn land, de stuursheid van zijn aangezicht zal er door veranderd worden in vriendelijkheid en welwillendheid. Zelfs zij, wier natuurlijke geaardheid ruw en gemelijk is, zullen door de wijsheid een verwonderlijke verandering ondergaan, zij worden zacht en vriendelijk, en krijgen een aangenaam, lieflijk voorkomen.

4. Zij maakt een mens kloekmoedig tegenover zijn tegenstanders, tegen hun aanvallen en tegen hun spotternij. De stoutmoedigheid van zijn aangezicht zal door wijsheid verdubbeld worden, zijn moed zal er door versterkt worden om vast te houden aan zijn oprechtheid als hij niet slechts een eerlijke zaak te bepleiten heeft, maar door zijn wijsheid weet hoe dit te doen, en waar de uitlegging van een ding te vinden. Hij zal niet beschaamd worden, maar zal met zijn vijand spreken in de poort.

II. Een bijzonder voorbeeld van wijsheid dat ons sterk wordt aanbevolen en dat is: onderworpenheid aan het gezag, en een gehoorzaam vreedzaam volharden in onze trouw aan de regering, die Gods voorzienigheid over ons gesteld heeft.

Merk op:

1. Hoe de plicht van onderdanen hier omschreven is.

A. Wij moeten de wetten nakomen. In alle dingen, waarin het burgerlijk gezag wetgevend of rechterlijk optreedt, behoren wij ons te onderwerpen aan zijn orders en instellingen. Ik raad u, men zou in plaats van deze woorden, hier evengoed hebben kunnen inlassen ik beveel u, niet alleen als vorst maar als prediker. Hij zou beide kunnen doen ik beveel het u aan als een blijk van wijsheid ik zeg wat diegenen ook mogen zeggen, die naar verandering staan: houd het gebod van de koning, in wie ook de soevereine macht woont, gehoorzaam er aan, wees er aan onderworpen. "Neem acht op de mond van de koning zo luidt het oorspronkelijke, Spreek zoals hij spreekt, doe wat hij u gebiedt, laat zijn woord wet voor u wezen, of liever, laat de wet zijn woord zijn." "Sommigen vatten de volgende zinsnede als een beperking op van deze gehoorzaamheid. Houd het gebod van de koning, maar zo, dat gij acht geeft op de eed van God, zo, dat gij een goede consciëntie bewaart, en de verplichtingen aan God niet schendt, die eerder en meerder zijn dan uw verplichtingen aan de koning. Geef de keizer wat des keizers is maar zo, dat gij zuiver en ongeschonden aan God kunt geven wat Godes is."

B. *Wij moeten niet haastig zijn om afkeurende aanmerkingen te maken op het openbare*

regering niet opgeven om iedere reden van ontevredenheid, vers 3. Haast u niet weg te gaan van zijn aangezicht, als hij misnoegd op u is, Hoofdstuk 10:4, of als gij misnoegd zijt op hem, barst niet uit in drift, en koester niet zo'n achterdocht van hem, dat gij in verzoeking zijt om zijn hof te verlaten, of weg te gaan uit het koninkrijk." Zodra Salomo het hoofd had neergelegd, hebben zijn onderdanen tegen die regel gehandeld, toen zij na het ruwe antwoord, dat Rehabeam hun gaf, zich haastten om van zijn aangezicht weg te gaan, geen tijd wilden nemen om nog eens na te denken, op geen voorstellen tot een schikking wilden wachten, maar riepen: "Naar uw tenten, o Israël!" Er kan misschien een rechtvaardige reden zijn om van zijn aangezicht weg te gaan, maar wees niet haastig om het te doen, handel met grote bedachtzaamheid.

C. Wij moeten niet volharden in een verkeerdheid, als zij ons aangetoond is. "Blijf niet staande in een kwade zaak, in enigerlei aanstoot, die gij uw vorst hebt gegeven, verootmoedig u, en rechtvaardig u niet, want dat zal de belediging nog veel erger maken. Als gij uit ontevredenheid een boos plan hebt opgevat tegen uw vorst, breng het niet ten uitvoer, maar zo gij dwaselijk gehandeld hebt met u te verheffen, en zo geen kwaad bedacht hebt, de hand op de mond!" Spreuken 30:32. Hoewel wij door verrassing in een kwade zaak kunnen komen moeten wij er toch niet in blijven staan, maar er ons van terugtrekken zodra het ons blijkt dat het een kwade zaak is.

D. Wij moeten ons verstandig schikken naar onze gelegenheden, zowel voor onze eigen verlichting als wij ons verongelijkt achten, alsook tot herstel van openbare grieven, *het hart eens weten zal tijd en wijze* vers 5. Als onderdanen zich tot hun vorst wenden, dan doen zij verstandig om te vragen en te onderzoeken op welke tijd en op welke wijze zij dit het best doen kunnen, hetzij om zijn toorn tot bedaren te brengen, zijn gunst te verwerven, of om de herroeping te verkrijgen van een harde, drukkende maatregel. Esther heeft om met Ahasveros te handelen zich zeer veel moeite gegeven om beide tijd en wijze te weten, en dienovereenkomstig is zij geslaagd. Het kan genomen worden als een algemenen regel van wijsheid, dat alles op de juiste tijd moet geschieden, en onze ondernemingen zullen dan waarschijnlijk wel slagen, als wij er de juiste tijd voor weten te kiezen.

2. Welke argumenten hier gebruikt worden om ons aan te sporen tot onderworpenheid aan de hogere machten, het zijn ongeveer dezelfde, welke door Paulus werden gebruikt, Romeinen 13:1 en verv.

A. Wij moeten onderworpen zijn om des gewetens wil, en dat is het krachtigste beginsel van onderworpenheid, wij moeten onderworpen zijn naar de gelegenheid van de eed Gods, de eed van trouw, die wij gedaan hebben aan de regering, het verbond tussen de koning en het volk, 2 Kronieken 23:16. David maakte een verbond, of contract, met de oudsten van Israël, 1 Kronieken 11:3. "*Houd het gebod van de koning*, vers 2, *want hij heeft gezworen u te regeren in de vreze Gods*, en gij hebt gezworen in die vreze hem getrouw te zijn." Het is de eed Gods genoemd, omdat Hij er getuige van is en er de schending van zal wreken.

B. Ter wille van de toorn, vanwege het zwaard, dat de vorst het recht en de macht, die hem gegeven is, en welke hem zeer geducht maakt, al wat hem lust doet hij, hij heeft een groot gezag en een grote bekwaamheid om dat gezag te steunen, vers 4. Waar het woord van een koning is, orders gevende om iemand te grijpen, daar is macht, er zijn velen, die zijn orders ten uitvoer zullen brengen, waardoor de toorn van een koning, of het opperste gezag, als het brullen van een leeuw wordt, en als boden van de dood. Wie zal tot hem zeggen: Wat doet ge? Wie hem tegenspreekt, doet dit op zijn gevaar. Koningen dulden niet dat hun orders worden

soevereiniteit te twisten, en velen hebben daar schade bij opgedaan. Een onderdaan is niet opgewassen tegen een vorst, is geen gelijke partij voor hem. Hij kan mij bevelen, die legioenen onder zijn bevel heeft.

C. Ter wille van ons eigen welzijn, wie het gebod onderho udt, en een rustig, vreedzaam leven leidt, zal niets kwaads gewaar worden, waarmee het woord van de apostel overeenkomt, Romeinen 13:3. Wilt gij nu de macht van de koning niet vrezen, doe het goede, zoals het een goed en getrouw onderdaan betaamt en gij zult gewoonlijk lof van hem hebben. Hij, die geen kwaad doet, zal geen kwaad gewaar worden, en behoeft er geen te vrezen.

Prediker 8:6-8

Salomo had gezegd, vers 5, *het hart van een wijze zal tijd en wijze weten*, de wijsheid van een mens kan door de zegen van God ver gaan in redelijke voorzeggingsen, maar hier toont hij aan dat weinigen deze wijsheid hebben, en dat zelfs de wijsten verrast en overvallen kunnen worden door een ramp, waarvan zij hoegenaamd geen vermoeden hadden, en daarom is het onze wijsheid om plotselinge veranderingen te verwachten en er ons op voor te bereiden.

Merk op:

1. Alle gebeurtenissen, ons betreffende, zijn met de juiste tijd ervan bepaald in de raad en de voorkennis van God, en allen zijn zij bepaald in wijsheid. Een ieder voornemen heeft tijd en wijze, een tijd, die er voor vastgesteld is, en het is de beste tijd, want het is tijd en oordeel, een tijd, vastgesteld in wijsheid en gerechtigheid, de bepaling of vaststelling erven kan van geen dwaasheid of ongerechtigheid beschuldigd worden.

2. Wij zijn zeer in het duister betreffende toekomstige gebeurtenissen, en de tijden de wijze ervan. *De mens weet zelf niet wat er geschieden zal*, en wie zal het hem te kennen geven *wanneer of hoe het geschieden zal?* vers 7. Het kan noch door hem voorzien noch aan hem voorzegd worden, de sterren kunnen de mens niet voorzeggen wat er geschieden zal, evenmin kunnen de waarzeggers het door hun kunsten. God heeft in wijsheid de kennis van toekomstige gebeurtenissen voor ons verborgen, opdat wij altijd op veranderingen bereid zullen zijn.

3. Het is ons groot ongeluk dat wij, omdat wij een kwaad niet kunnen voorzien, het ook niet weten te vermijden, of hoe er ons tegen te behoeden, en omdat wij de geschikte tijd om te handelen niet kennen, gaan ons de gelegenheden voorbij en ontgaat ons de wijze. Omdat voor ieder voornemen slechts een wijze is, een methode, de geschikte gelegenheid, daarom is het kwaad des mensen veel over hem, omdat het zo moeilijk is die een methode te vinden of te kiezen, en het duizend tegen één is dat men haar voorbijziet. De meeste rampen, waaronder de mensen lijden, hadden voorkomen kunnen worden indien men ze had kunnen voorzien, en de geschikte tijd had kunnen ontdekken om ze te voorkomen of te vermijden. De mensen zijn ongelukkig omdat zij niet schrandere en opmerkzamer genoeg zijn.

4. Welk ander kwaad ook te vermijden is. *Allen zijn wij onder de noodlottige noodzakelijkheid van te sterven*, vers 8.

a. Als de ziel van ons geëist wordt, dan moet zij worden overgegeven, en het is doelloos het te weigeren, het te betwisten, hetzij door wapens of door argumenten, door onszelf of door een vriend. Daar is geen mens die heerschappij heeft over zijn eigen geest, om hem terug te houden, als hij opgeroepen wordt om terug te keren tot God, die hem heeft gegeven. Hij kan niet wegvlugten buiten het rechtsgebied van de dood, noch enigerlei plaats vinden, waar zijn bevelschriften niet komen. Hij kan zich niet verbergen ten einde aan het oog van de dood te ontkomen, al is hij ook voor de ogen van alle levenden verborgen. Een mens heeft geen macht

verkrijgen, geen borgtocht zal aangenomen worden. Wij hebben geen macht over de geest van een vriend, om die terug te houden, de vorst kan met al zijn gezag het leven niet verlengen van de meest gewaardeerde van zijn onderdanen, evenmin als de arts met zijn medicijnen en methodes, of de krijgsman met zijn kracht, of de redenaar met zijn welsprekendheid, noch de beste van de heiligen met zijn voorspraak, zijn smekingen. De slag des doods kan niet worden afgewend, als onze dagen zijn vastgesteld en het bestemde uur gekomen is.

b. De dood is een vijand, met wie wij allen vroeg of laat in het strijdperk moeten treden, er is geen verweer in deze strijd, geen ontslag, geen ontheffing ervan, hetzij voor de mannen van zaken, of voor de vreesachtigen, zoals er waren onder de Joden, Deuteronomium 20:5, 8. Zolang wij leven, worstelen wij met de dood, en wij zullen het harnas niet afleggen voor wij het lichaam afleggen, nooit ontslagen worden, voordat hij de overwinning heeft behaald, de jongste wordt niet vrijgelaten om zijn jeugd, en de oudste niet om zijn verdiensten, die hem recht zouden geven op ontslag. De dood is een strijd, die gestreden moet worden. Er is geen heenzenden naar die strijd, zo lezen het sommigen, geen plaatsvervanger voor ons, geen kampioen, die toegelaten wordt om voor ons te strijden, wij moeten zelf die strijd strijden, en derhalve is het zaak voor ons om ons te gorden, toe te rusten tot de strijd.

c. De goddeloosheid van de mensen, waardoor zij dikwijls de gerechtigheid van de vorst ontwijken of trotseren, kan hen niet beveiligen tegen de greep van de dood, en de hardnekkigste zondaar kan zijn hart niet verharderen tegen die verschrikkingen, al waande hij zich nog zo sterk tegen wat zijn onheil werd, Psalm 52:9, zal de dood hem toch te sterk zijn, de listigste boosheid kan de dood niet verschalken, noch de onbeschaamdste goddeloosheid de dood trotseren. Neen, de goddeloosheid, waaraan de mensen zich overgeven zal hen zo weinig van de dood verlossen, dat zij hen aan de dood zal overleveren.

Prediker 8:9-13

In het begin van het hoofdstuk had Salomo ons er tegen gewaarschuwd om iets te doen te hebben met oproerige personen, in deze verzen bemoedigt hij ons met betrekking tot het kwaad van tirannieke en verdrukkende heersers over wie hij tevoren reeds had geklaagd Hoofdstuk 3:16, 4:

1. *Hij had velen van zulke heersers gezien*, vers 9. Bij de ernstige beschouwing, die hij gedaan had van de kinderen van de mensen en van hun toestand, had hij opgemerkt dat de een menigmaal heerst over de ander, hem ten kwade, dat is:

a. Ten kwade van de beheerste, velen verstaan het zo. Terwijl zij Gods dienaren moesten zijn ten goede van hun onderdanen, Romeinen 13:4, om recht te doen en de openbare vrede te bewaren en de openbare orde te handhaven, gebruiken zij hun macht, hun ten kwade, om hun eigendom te roven, hun vrijheid aan te randen, en daden van onrechtvaardigheid te beschermen. Het is treurig gesteld met een volk als zij, die hun godsdienst en hun rechten behoren te beschermen, zich er op toeleggen om beide te vernietigen.

b. Ten kwade van de heersers, zo verstaan wij het, tot hun eigen kwaad, tot voeding van hun hoogmoed en hebzucht, het bevredigen van hun hartstocht, hun wraakzucht en aldus tot het vullen van de maat van hun zonden en het verhaasten en verzwaren van hun verderf. "Agens agendo repatitur". "Het kwaad, dat de mensen doen aan anderen, zal in het einde, tot hun eigen kwaad tot hen weerkeren."

2. Hij had opgemerkt dat *zij bloeiden en voorspoed hadden in het misbruiken van hun macht*, vers 10. Ik heb gezien de goddelozen, de goddeloze heersers die kwamen en gingen uit de plaats des Heiligen, in staatsie gingen, en in pracht en praal terugkwamen van de plaats van de rechtspleging (die de plaats van de Heilige genoemd wordt, omdat het gericht van God is,

hen is in de zaak van het gericht, 2 Kronieken 19:6. En zij bleven levenslang in hun ambt, en werden niet ter verantwoording geroepen wegens hun wanbeheer, maar stierven in eer, en werden met pracht en staatsie begraven, hun aanstelling was "durante vita" levenslang, en niet "quandiu se bene gesserint" zolang zij zich goed gedragen, en zij werden vergeten in die stad, in welke zij recht gedaan hadden, hun slechte praktijken werden niet herdacht tegen hen tot hun smaad en schande nadat zij waren heengegaan. Of liever: het duidt de ijdelheid aan van hun waardigheid en macht, want dat is zijn opmerking aan het einde van het vers: dit is ook ijdelheid. Zij zijn trots op hun rijkdom en macht en eer, omdat zij in de Slaafs zitten van de Heilige, maar dit alles:

- a. Kan hun lichaam er niet tegen beveiligen om begraven te worden in het stof, ik zag dat zij in het graf werden gelegd, en hun pracht en praal, die hen daarheen vergezelden, zullen hen toch niet nadalen, Psalm 49:18.
- b. Noch hun namen van in vergetelheid te worden begraven, want zij werden vergeten alsof zij er nooit geweest waren.

3. Hij had opgemerkt dat hun voorspoed hen verhardde in hun goddeloosheid, vers 11. Het is waar van alle zondaars, en inzonderheid van goddeloze heersers, dat zij, omdat niet haastig het oordeel over de boze daad geschiedt, denken dat het nooit geschieden zal, en zij daarom de wet kunnen trotseren, zodat hun hart vol is om kwaad te doen. Zij wagen het om zoveel te meer kwaad te doen, strekken hun boze plannen nog verder uit, en zijn er onbezorgd en onbevreesd in en bedrijven ongerechtigheid met opgeheven hand.

Merk op:

- a. Door de rechtvaardige Rechter van hemel en aarde is het oordeel uitgesproken tegen boze werken en boze werkers, tegen de boze werken van vorsten en groten van de aarde, zowel als van geringere personen.
- b. De volvoering van dat oordeel wordt soms lang uitgesteld, en de zondaar gaat voort, niet alleen ongestraft, maar voorspoedig.
- c. Straffeloosheid verhardt de zondaars in hun goddeloosheid, en de lankmoedigheid Gods wordt schandelijk door velen misbruikt, die, inplaats van er door tot bekering gebracht te worden, er in hun onboetvaardigheid door worden bevestigd.
- d. Hierin bedriegen de zondaren zichzelf want hoewel het oordeel niet haastig geschiedt, zal het toch eindelijk, en dat wel met te meer strengheid, volvoerd worden. De wraak komt langzaam, maar zij komt zeker, en intussen wordt de toorn vergaderd tegen de dag van de toorn.

4. Hij voorzag van al deze dingen zo'n einde, als voldoende is om ons van twisten met de goddelijke voorzienigheid er over terug te houden. Hij onderstelt dat een goddeloze heerser honderdmaal een onrechtvaardige daad doet, en dat zijn straf toch wordt uitgesteld en Gods lankmoedigheid over hem wordt verlengd ver boven hetgeen verwacht kon worden en de dagen van zijn macht worden vermenigvuldigd, zodat hij voortgaat met te verdrukken, maar hij geeft te kennen dat wij daarom niet ontmoedigd moeten worden.

- a. Gods volk is voorzeker een gelukkig volk al worden zij ook verdekt, dien, die God vrezen, zal het wel gaan, ik zeg: hun allen, en alleen hun zal het wel gaan, die voor Zijn aangezicht vrezen. Het is de aard, de hoedanigheid van Gods volk, dat zij God vrezen hun hart is vervuld van ontzag voor Hem, zij zijn nauwgezet in het betrachten van hun plicht jegens Hem en dat wel omdat zij zien dat Zijn oog altijd op hen is, en weten dat het hun belang is om Hem welbehaaglijk te zijn. Als zij in de macht zijn van trotse verdrukkers, vrezen zij God meer dan zij hen vrezen. Zij twisten niet met Gods voorzienigheid, maar onderwerpen er zich aan. Het is het geluk van allen, die God vrezen, dat het ook in de zwaarste tijden wel met hen zal wezen,

onderbroken door hun moeilijkheden. Zij zijn in een goede toestand, want zij worden onder hun rampen en ellende in een goede gemoedsgesteldheid gehouden, en in het einde zullen zij een gezegende verlossing hebben uit, en een overvloedige beloning voor, hun benauwdheid. En daarom weet ik, weet ik door de belofte van God en de ervaring van al de heiligen, dat het hoe het ook met anderen moge wezen met hen wel zal wezen. Alles is wel, wat wei eindigt.

b. Goddelozen zijn voorzeker ongelukkig. Hoewel zij voor een tijd voorspoedig zijn en de overhand hebben, is toch voor hen even gewis de vloek, als de zegen voor de rechtvaardigen. Het zal de goddelozen niet goed gaan, zoals anderen denken dat het hun gaat, die naar de uitwendige schijn oordelen, en zoals zij zelf verwachten, dat het hun gaan zal, neen, wee de goddeloze, het zal hem kwalijk gaan, Jesaja 3:10, 11. Er zal met de goddelozen afgerekend worden voor al het kwaad, dat zij gedaan hebben, niets goeds zal hun overkomen. "Nihil potest ad malos pervenire quod prosit, imo nihil quod non nonceat" -Niets kan de goddelozen overkomen, dat hun goed doet, integendeel, er is geen gebeurtenis die hun geen kwaad doet. "Seneca." De dagen van de goddeloze zijn als een schaduw, niet slechts onzeker en afnemende, zoals de dagen zijn van alle mensen, maar geheel en volstrekt onnut. Er is in de dagen van een godvruchtige enige substantie, hij leeft op nuttige wijze, de dagen van een goddeloze zijn allen als een schaduw, ledig, nutteloos en waardeloos. Deze dagen zullen niet verlengd worden naar hij zich had voorgesteld, hij zal zijn dagen niet voor de helft volbrengen, Psalm 55:24. Hoewel zij worden verlengd, vers 12, boven hetgeen anderen verwachtten, zal toch zijn dag komen om te vellen. Hij zal het eeuwige leven niet hebben, en zo zal zijn lang leven op aarde van weinig waarde voor hem zijn. Gods grote twist met de goddelozen is, dat zij niet vrezen voor Zijn aangezicht, dat is op de bodem van hun goddeloosheid en snijdt hen af van alle zaligheid.

Prediker 8:14-17

Wijze en godvruchtige mensen zijn van oudsher in verwarring en verlegenheid gekomen door deze moeilijkheid, hoe de voorspoed van de goddelozen, en de tegenspoed, de benauwdheden van de rechtvaardigen in overeenstemming kunnen gebracht worden met de heiligheid en goedheid van de God, die de wereld regeert. Hieromtrent geeft Salomo ons zijn raad.

1. Hij wil dat wij er niet verbaasd of verwonderd over zullen zijn, alsof er iets vreemds gebeurde, want hij zelf heeft het in zijn dagen gezien, vers 14.

a. *Hij zag rechtvaardigen*, wie het wedervoer naar het werk van de goddelozen die, in *weerwil van hun gerechtigheid* zeer harde dingen leden, en dat wel gedurende langen tijd, alsof zij voor een grote goddeloosheid gestraft moesten worden.

b. Hij zag goddelozen, wie het ging naar het werk van de rechtvaardigen, die zo'n merkwaardige voorspoed hadden, alsof zij voor de ene of andere goede daad beloond werden. "Wij zien de rechtvaardigen verward en ontroerd in hun gemoed, de goddelozen gerust, onbezorgd en onbevreesd, de rechtvaardigen beproefd door de Goddelijke voorzienigheid, de goddelozen voorspoedig, welvarend in gunst, de rechtvaardigen geblameerd, gesmaad, ter neergeworpen door de hogere machten, de goddelozen geprezen en tot eeramten bevorderd".

2. Hij wil dat wij niet naar aanleiding daarvan God beschuldigen van ongerechtigheid, maar de wereld beschuldigen van ijdelheid. Op God moet geen afkeurende aanmerking worden gemaakt, maar wat betreft de wereld, dit is ijdelheid, die op de aarde geschiedt, en wederom: dit is ook ijdelheid, het is een stellig bewijs dat de dingen van deze wereld niet de beste dingen zijn, noch ooit bestemd of bedoeld waren om een deel, een geluk voor ons te zijn, want indien zij dit wel waren, dan zou God zoveel van de rijkdom van de wereld niet ten deel hebben doen vallen aan Zijn ergste vijanden, en zoveel van haar ellende aan Zijn beste vrienden. Er moet

substantieel moeten zijn en instaat om de mensen waarlijk gelukkig of waarlijk rampzalig te maken, want deze wereld doet geen van beide.

3. Hij wil dat wij er ons niet over kwellen, er niet in verwarring door gebracht zullen worden maar dat wij blijmoedig zullen genieten wat God ons geeft in de wereld, er mee tevreden zullen zijn, en er ons voordeel mee zullen doen, al hebben anderen het ook veel beter die wij er onwaardig voor vinden, vers 15. Daarom prees ik *de blijdschap, een heilige gerustheid en kalmte van gemoed*, voortkomende uit vertrouwen op God en Zijn macht, voorzienigheid en belofte) omdat de mens niets beters heeft onder de zon (hoewel een godvruchtige veel betere dingen heeft boven de zon) dan te eten en te drinken, dat is: sober en dankbaar gebruik te maken van de dingen van dit leven, naar zijn rang in de maatschappij, en blij te zijn, wat er ook gebeurt, want dat zal hem aankleven van zijn arbeid, dat is al de vrucht, die hij voor zichzelf heeft van de moeite, die hij genomen heeft in het werk en de zaken van deze wereld, en moge het hem veel goed doen, en laat hem zich dat niet ontzeggen uit gemelijke ontevredenheid, omdat de wereld niet is zoals hij haar zou willen hebben. Dat zal hem aankleven gedurende de dagen zijns levens, die hem God geeft onder de zon. Ons tegenwoordig leven is een leven onder de zon, maar wij verwachten het leven van de toekomstige wereld dat beginnen en voortgaan zal als de zon veranderd zal worden in duisternis, en niet meer zal schijnen. Dit tegenwoordige leven moet gerekend worden bij dagen, dit leven is ons gegeven, en de dagen ervan zijn ons toebedeeld door de raad van God, en daarom moeten wij, zolang het duurt, schikken naar de wil van God, en er ons op toeleggen om aan het doel van het leven te beantwoorden.

4. Hij wil dat wij het niet beproeven om een reden te geven voor hetgeen God doet, want Zijn weg is in de zee, en Zijn pad in de grote wateren, niet te ontdekken, en daarom moeten wij tevreden en in godsvrucht onwetend zijn omtrent de betekenis van Gods handelingen in de regering van de wereld, vers 16, 17. Hier toont hij aan:

A. Dat hij zelf en vele anderen dit punt ijverig hebben bestudeerd, en een onderzoek hebben ingesteld naar de redenen van de voorspoed van de goddelozen en de beproevingen van de rechtvaardigen, hij begaf zijn hart om deze wijsheid te weten, en om aan te zien de bezigheid, hetgeen gedaan wordt door de Goddelijke voorzienigheid op de aarde, om te ontdekken of er een bepaald plan, een standvastige regel, of methode is, naar welke de zaken van deze lagere wereld bestuurd worden, een orde van regering even vast en gestadig als de orde in de natuur zodat wij naar hetgeen thans geschiedt met even veel zekerheid kunnen voorzeggen wat vervolgens geschieden zal, als wij, wanneer het nieuwe maan is, kunnen zeggen, wanneer het volle maan zal zijn, dit zou hij gaarne hebben willen ontdekken. Anderen hebben er zich zo ijverig op toegelegd, dat zij dag noch nacht de tijd konden vinden om te slapen en het ook niet over zich hadden kunnen verkrijgen om te gaan slapen, zo vol van zorg en kommer waren zij over deze dingen. Sommigen denken dat Salomo van zichzelf spreekt, dat hij zo ijverig was om deze grote zaak te onderzoeken, dat hij om zijn gedurig denken er aan niet kon slapen.

B. *Dat het alles vergeefse moeite was*, vers 17. Als wij zien op de werken Gods en Zijn voorzienigheid, en het een deel ervan vergelijken met het andere deel, dan kunnen wij niet vinden dat er zulk een vaste methode is, door welke het werk, dat onder de zon geschiedt, bestuurd wordt, wij kunnen geen sleutel vinden, om het letterschrift te ontcijferen, noch kunnen wij door precedenten te raadplegen de praktijk van dit hof kennen, noch weten wat het oordeel, de uitspraak, zijn zal.

a. Al was iemand nog zo vlijtig, al arbeidde hij ook om het te ontdekken.

b. Al is hij ook nog zo vernuftig, al is hij een wijze in andere dingen, en al kan hij de raad van

c. Ja, al zou hij ook geheel overtuigd zijn van wel te zullen slagen, of ofschoon hij denkt het te weten, zal hij het toch niet kunnen uitvinden. Gods wegen zijn boven de onze, en Hij is ook niet gebonden aan Zijn vorige wegen maar Zijn oordelen zijn een grote afgrond.

HOOFDSTUK 9

1 Zekerlijk, dit alles heb ik in mijn hart gelegd, opdat ik dit alles klaarlijk mocht verstaan, dat de rechtvaardigen, en de wijzen, en hun werken in de hand Gods zijn; ook liefde, ook haat, weet de mens niet uit al hetgeen voor zijn aangezicht is. 2 Alle ding wedervaart hun, gelijk aan alle anderen; enerlei wedervaart de rechtvaardige en de goddeloze, de goede en de reine, als de onreine; zo dien, die offert, als dien, die niet offert; gelijk de goede, alzo ook de zondaar, dien, die zweert, gelijk dien, die de eed vreest. 3 Dit is een kwaad onder alles, wat onder de zon geschiedt, dat enerlei ding allen wedervaart, en dat ook het hart der mensenkinderen vol boosheid is, en dat er in hun leven onzinnigheden zijn in hun hart; en daarna moeten zij naar de doden toe. 4 Want voor dengene, die vergezelschap is bij alle levenden, is er hoop; want een levende hond is beter dan een dode leeuw. 5 Want de levenden weten, dat zij sterven zullen, maar de doden weten niet met al; zij hebben ook geen loon meer, maar hun gedachtenis is vergeten. 6 Ook is alrede hun liefde, ook hun haat, ook hun nijdigheid vergaan; en zij hebben geen deel meer in deze eeuw in alles, wat onder de zon geschiedt. 7 Ga dan heen, eet uw brood met vreugde, en drink uw wijn van goeder harte; want God heeft alreeds een behagen aan uw werken. 8 Laat uw klederen te allen tijd wit zijn, en laat op uw hoofd geen olie ontbreken. 9 Geniet het leven met de vrouw, die gij liefhebt, al de dagen uws ijdelen levens, welke God u gegeven heeft onder de zon, al uw ijdele dagen; want dit is uw deel in dit leven, en van uw arbeid, dien gij arbeidt onder de zon. 10 Alles, wat uw hand vindt om te doen, doe dat met uw macht; want er is geen werk, noch verzinning, noch wetenschap, noch wijsheid in het graf, daar gij heengaat. 11 Ik keerde mij, en zag onder de zon, dat de loop niet is der snellen, noch de strijd der helden, noch ook de spijs der wijzen, noch ook de rijkdom der verstandigen, noch ook de gunst der welwetenden, maar dat tijd en toeval aan alle dezen wedervaart; 12 Dat ook de mens zijn tijd niet weet, gelijk de vissen, die gevangen worden met het boze net; en gelijk de vogelen, die gevangen worden met de strik; gelijk die, alzo worden de kinderen der mensen verstrikt, ter bozer tijd, wanneer derzelve haastelijk over hen valt. 13 Ook heb ik onder de zon deze wijsheid gezien, en zij was groot bij mij; 14 Er was een kleine stad, en weinig lieden waren daarin; en een groot koning kwam tegen haar, en hij omsingelde ze, en hij bouwde grote vastigheden tegen haar. 15 En men vond daar een armen wijzen man in, die de stad verloorste door zijn wijsheid; maar geen mens gedacht denzelven armen man. 16 Toen zeide ik: Wijsheid is beter dan kracht, hoewel de wijsheid des armen veracht, en zijn woorden niet waren gehoord geweest. 17 De woorden der wijzen moeten in stilheid aangehoord worden, meer dan het geroep desgenen, die over de zotten heerst. 18 De wijsheid is beter dan de krijgswapenen, maar een enig zondaar verderft veel goeds.

Tot een verder bewijs van de ijdelheid van deze wereld geeft Salomo ons in dit hoofdstuk vier opmerkingen die hij gedaan heeft bij een beschouwing van de toestand van de kinderen van de mensen in de wereld.

I. Hij bemerkte dat, ten opzichte van uitwendige dingen aan goede en slechte mensen tamelijk het zelfde wedervaart, vers 1-3. II Dat de dood een einde maakt aan al onze verrichtingen en al onze genietingen in deze wereld, vers 4-6, waaruit hij afleidt dat het onze wijsheid is het aangename van het leven te genieten, en de zaken van het leven te behartigen, zolang het leven duurt, vers 7-10.

III. Dat Gods voorzienigheid dikwijls de schoonste verwachtingen van het streven van de mensen teniet doet, en dat de mensen dikwijls door grote rampen worden getroffen eer zij het weten, vers 11,12.

IV. Dat wijsheid de mensen dikwijls zeer nuttig maakt, maar hun toch weinig achting of eerbied verwerft, vers 13-18. En wat is er dan in de wereld, dat ons haar kan doen liefhebben?

zoeken, dat zij wel nooit hebben kunnen vinden wat zij zochten, maar toch bij hun zoeken vele andere nuttige ontdekkingen hebben gedaan. Zo heeft Salomo, toen hij aan het einde van het vorige hoofdstuk zijn hart begaf om het werk Gods te kennen, en zich zeer veel moeite gaf om het te onderzoeken, wel gewanhoopt om het uit te vinden, maar hij heeft toch datgene gevonden, dat hem overvloedig beloonde voor zijn zoeken, en het gaf hem enige voldoening, die hij ons hier mededeelt, want hij heeft dit alles in zijn hart gelegd, het overdacht en overwogen, om het te verklaren ten goede van anderen. Hetgeen wij moeten verklaren behoren wij eerst te overwegen, te overdenken, wij moeten tweemaal denken voor wij eenmaal spreken, en wat wij hebben overdacht, behoren wij te verklaren, dat is: bekend te maken. Ik heb geloofd, daarom sprak ik. De grote moeilijkheid, die Salomo ontmoette in het bestuderen van het boek van de voorzienigheid, was het kleine verschil, dat er gemaakt wordt tussen goede en slechte mensen bij de verdeling van gunsten en voorrechten en van tegenspoeden, en bij de beschikking van de gebeurtenissen, dit heeft het gemoed van vele wijze en nadenkende mensen ontroerd en verbijsterd. Salomo spreekt ervan in deze verzen, en hoewel hij het niet beproeft om dit werk Gods uit te vinden, zegt hij toch hetgeen voorkomen kan, dat het een struikelblok wordt voor ons.

1. Eer hij de verzoeking in haar kracht breekt, spreekt hij een grote en ontwijfelbare waarheid uit, waarbij hij besluit te blijven, en die, zo zij vast geloofd wordt, volstaan zal om de kracht van de verzoeking te breken. Dat is de wijze van doen geweest van Gods volk in hun strijden tegen deze verzoeking. Eer Job over deze zaak handelt, stelt hij de leer van Gods alwetendheid, Job 24:1, Jeremia stelt de leer van Zijn gerechtigheid, Jeremia 12:1, een andere profeet die van Zijn heiligheid, Habakuk 1:13, de psalmist die van Zijn goedheid en bijzondere gunst jegens Zijn eigen volk, Psalm 73:1, en dat is het, waaraan Salomo zich hier vastklemt en waarbij hij besluit te blijven, namelijk dat hoewel goed en kwaad als dooreen gemengd zijn in de bedeling ervan, God toch een bijzondere zorg heeft voor Zijn eigen volk. De rechtvaardigen en de wijzen en hun werken zijn in de hand Gods, onder Zijn bijzondere bescherming en leiding al hun zaken worden door Hem tot hun welzijn bestuurd en geregeld, al hun wijze en rechtvaardige daden zijn in Zijn hand, om beloond te worden in de andere wereld, al is het niet in deze. Zij schijnen in de hand van hun vijanden overgegaan te zijn, maar het is niet zo, de mensen hebben geen macht tegen hen, dan die hun van boven gegeven is, de gebeurtenissen, die hen aandoen en bewegen, komen niet bij geval, maar geschieden naar de wil en de raad Gods, die datgene voor hen zal doen uitkomen wat tegen hen scheen te zijn. Laat onder alles wat er gebeurt dit ons rust geven, dat alle Gods heiligen in Zijn hand zijn. Deuteronomium 33:3, Johannes 10:29, Psalm 31:16.

2. Hij stelt dit als een regel: dat over de liefde en de haat van God niet geoordeeld ken worden naar van de mensen uitwendige toestand. Indien voorspoed een stellig teken was van Gods liefde, en beproeving van Zijn haat, dan zou het met recht een aanstoot voor ons kunnen wezen om te zien dat de goddeloze en de godvruchtige hetzelfde ondervindt. Maar zo staat de zaak niet. Ook liefde, ook haat, weet de mens niet uit al hetgeen voor zijn aangezicht is in deze wereld, uit die dingen welke door de zinnen worden waargenomen. Deze kunnen wij kennen naar hetgeen binnen in ons is, als wij God liefhebben met geheel ons hart dan kunnen wij daaraan weten dat Hij ons liefheeft, gelijk wij evenzo kunnen weten dat wij onder Zijn toorn zijn als wij geregeerd worden door het bedenken des vleses, dat vijandschap is tegen God, deze zullen gekend worden door hetgeen hiernamaals wezen zal, door de eeuwigen staat van de mensen. Het is zeker dat de mensen gelukkig of rampzalig zijn, al naar zij onder de liefde of onder de haat van God zijn maar niet al naar zij onder de goedkeuring of de afkeuring van de wereld zijn, en daarom, indien God een rechtvaardige liefheeft en gewis heeft Hij hem lief dan

indien Hij een goddeloze haat dat Hij zeer zeker doet dan is hij rampzalig, al ziet de wereld hem met vriendelijke, goedkeurende blikken aan, en zo is dan de aanstoot van die dooreen gemengde bedeling van de gebeurtenissen weggenomen.

3. Deze beginselen vastgesteld hebbende, erkent hij dat alle ding hun wedervaart gelijk alle anderen, zo is het vroeger geweest, en daarom moeten wij het niet vreemd vinden indien het ook nu zo is, indien het zo is met ons en ons gezin. Sommigen houden dit en al wat volgt tot aan vers 13 voor de verkeerde redenering van de atheïsten tegen de leer van Gods voorzienigheid, maar ik houd het veeleer voor Salomo's concessie, die hij zoveel vrijmoediger doen kon, nu hij deze waarheden had vastgesteld, die genoegzaam behoeden kunnen tegen ieder misbruik van hetgeen hij toegeeft.

Merk hier op, vers 2 :

A. Het grote verschil, dat er is tussen het karakter van de rechtvaardige en van de goddeloze, die in onderscheidene voorbeelden tegenover elkaar gesteld worden, om aan te tonen dat, hoewel alle ding hun wedervaart gelijk allen, dit toch het eeuwige verschil tussen zedelijk goed en kwaad volstrekt niet uitwist, maar dat dit onveranderlijk blijft.

a. De rechtvaardigen zijn rein, hebben reine handen en zuivere harten, de goddelozen zijn onrein, onder de heerschappij van onreine lusten, zuiver misschien in hun eigen ogen, maar niet gereinigd van hun onreinheid. God zal gewis een verschil stellen tussen de reinen en de onreinen, het kostelijke en het snode in de andere wereld, al schijnt Hij het niet te doen in deze.

b. De rechtvaardigen offeren, zij leggen er zich met hun geweten op toe om God te aanbidden naar Zijn wil, beide in de innerlijke en de uitwendige aanbidding, de goddelozen oreren niet, zij leven in veronachtzaming van de aanbidding Gods, en hebben er een tegenzin in om iets af te staan tot Zijn eer. Wat is de Almachtige, dat zij Hem zouden dienen?

c. De rechtvaardigen zijn goed, goed in Gods ogen, zij doen goed in de wereld, de goddelozen zijn zondaren, die de wetten van God en de mensen overtreden, en beide voor God en de mensen tergend zijn.

d. De goddeloze zweeft, heeft geen eerbied voor de naam Gods, maar ontheiligt hem door roekeloos te zweren en valselijk te zweren, maar de rechtvaardige vreest de eed, zweert niet, maar wordt bezworen, en dan is hij vervuld van eerbied, hij vreest een eed te doen, omdat het een plechtig beroep is op God als getuige en rechter, als hij een eed gedaan heeft, vreest hij hem te breken, omdat God rechtvaardig is en wraak doet.

B. Het kleine verschil, dat er is tussen de toestand van de rechtvaardige en de goddeloze in deze wereld. Enerlei wedervaart de rechtvaardige en de goddeloze. Is David rijk? Nabal is het ook. Wordt Jozef begunstigd door zijn vorst? Haman ook. Wordt Achab gedood in een veldslag? Josia evenzo. Worden de slechte vijgen naar Babel gebracht? Ook de goede. Jeremia 24:1. Er is een zeer groot verschil tussen de oorsprong, de bedoeling en de aard van dezelfde gebeurtenis voor de één en voor de ander, ook de uitkomst, de gevolgen ervan zijn zeer verschillend, dezelfde beschikking van Gods voorzienigheid is voor de ander een reuk des levens ten leven, voor de ander een reuk des doods ten dode, hoewel het naar de uiterlijke schijn hetzelfde is.

4. Hij erkent dat dit een zeer grote grief is voor hen, die wijs en goed zijn. Dit is een kwaad, *het meest verbijsterende onder alles dat onder de zon geschiedt*, vers 3, niets heeft mij meer beroering veroorzaakt de dit: dat *enerlei wedervaart de rechtvaardige en de goddeloze*. Het verhardt de atheïsten en sterkt de handen van boosdoeners, want daarom is het, dat het hart van de kinderen van de mensen in hen vol is om kwaad te doen, Hoofdstuk 8:11. Als zij zien dat de rechtvaardige en de goddeloze generlei wedervaart, dan leiden zij daar goddeloos uit af, dat het

voor niets terug om hun lusten te bevredigen.

5. Gelijk hij deze rede begonnen is met de leer van het geluk van de rechtvaardigen, (wat zij ook te lijden hebben, zij en hun zijn in de handen Gods, en dus in goede handen zij konden in geen betere zijn) zo besluit hij ter verdere oplossing van deze moeilijkheid, met de leer van de rampzaligheid van de goddelozen, hoe voorspoedig zij ook mogen wezen, onzinnigheden zijn in hun hart terwijl zij leven, en daarom moeten zij naar de doden. Benijd de voorspoed niet van boosdoeners.

a. Zij zijn thans onzinnigen, en al de genietingen, waarmee zij gezegend schijnen te zijn, zijn slechts als lieflijke dromen van een waanzinnige. Zij razen naar de verschrikkelijke afgoden, Jeremia 50:38, woeden tegen Gods volk, Handelingen 26:11. Toen de verloren zoon berouw had, is hij tot zichzelf gekomen, Lukas 15:17, waaruit blijkt dat hij tevoren buiten zichzelf was.

b. Weldra zullen zij doden zijn. Zij maken veel gedruis terwijl zij leven, maar na een tijdje gaan zij naar de doden, en zo is er een einde aan al hun pracht en macht, dan zal er met hen afgerekend worden voor al hun onzinnigheden en hun geweld in de zonde. Hoewel aan deze zijde van de dood de rechtvaardigen en de goddelozen gelijk schijnen, zal er aan de andere zijde een zeer groot verschil tussen hen zijn.

Prediker 9:4-10

Salomo had in gemelijkheid de doden geprezen boven de levenden, Hoofdstuk 4:2, maar de voordelen overwegende van het leven om er zich in te bereiden voor de dood en zich van de hoop te verzekeren op een beter leven, schijnt hij hier van een ander gevoelen te zijn.

I. Hij toont de voordelen aan, die de levenden hebben boven de doden, vers 4-6.

1. Zolang er leven is, is er hoop. "Dum spiro, spero" zolang ik adem, hoop ik. Het is het voorrecht van de levenden, dat zij vergezelschap zijn bij de levenden, dat zij in betrekking tot hen staan, omgang met hen hebben, en zolang zij die voorrechten hebben, is er hoop. Als iemands toestand in enigerlei opzicht slecht is, dan is er hoop dat hij beter zal worden indien het hart vol is van boosheid en er onzinnigheid in is, is er, zolang er leven is, hoop, dat er door de genade van God een gezegende verandering zal komen, maar nadat de mensen naar de doden gaan, vers 3, is het te laat, die dan vuil is, dat hij nog vuil worde, voor eeuwig vuil zij. Als de mensen als nutteloos op zij worden geworpen, is er toch, zolang zij vergezelschap zijn bij de levenden, hoop dat zij nog weer wortel zullen schieten en vrucht zullen dragen. Hij, die levend is, is nog voor iets goed, of kan nog voor iets goed worden, maar hij, die dood is, is ten opzichte van deze wereld niet meer instaat om van enige dienst te zijn, daarom is een levende hond beter dan een dode leeuw, de geringste bedelaar, die in leven is, geniet nog het zoet van deze wereld en doet er de dienst aan, waartoe de grootste vorst, als hij dood is, niet instaat is.

2. Zolang er leven is, is er nog gelegenheid om zich te bereiden voor de dood. De levenden weten hetgeen waarvan de doden niets weten, zij weten inzonderheid dat zij zullen sterven, en dat kan van invloed op hen zijn om zich te bereiden voor die grote verandering, die zeker komen zal en plotseling komen kan. De levenden moeten wel weten dat zij zullen sterven dat zij moeten sterven, zij weten dat zij onder een vonnis des doods zijn, zij zijn reeds aangehouden door zijn boden en voelen zich verminderen. Dit is een nodige, nuttige kennis, want wat is ons werk terwijl wij leven, anders dan ons gereed te maken om te sterven? De levenden weten dat zij zullen sterven, het is iets toekomstige, en daarom kan er voorziening voor getroffen worden, de doden weten dat zij dood zijn, en het is te laat, zij zijn aan de andere zijde van de grote kloof, die gevestigd is.

betreft.

a. Er is een einde aan al onze bekendheid met de wereld en de dingen ervan. De doden weten niet met al van hetgeen waarmee zij, toen zij leefden, zeer bekend en vertrouwd geweest zijn. Het blijkt niet dat zij iets weten van hetgeen gedaan wordt door hen, die zij achterlieten. Abraham kent ons niet, zij zijn heengegaan naar duisternis, Job 10:22.

b. Er is een einde aan al hun genietingen in deze wereld. Zij hebben geen loon meer voor hun arbeid in de wereld, al wat zij verkregen hebben, moeten zij aan anderen nalaten. Zij hebben een loon voor hun heilige daden, maar niet voor hun wereldlijke, de spijze en de buik zullen tezamen vergaan, Johannes 6:27, 1 Korinthe 6:13. Het is uitgelegd in vers 6, zij hebben geen deel meer in deze eeuw, niets van hetgeen zij zich voorstelden een deel te zullen zijn in eeuwigheid, van hetgeen gedaan en verkregen wordt onder de zon. De dingen van deze wereld zullen geen deel zijn voor de ziel, omdat zij geen deel zullen zijn tot in eeuwigheid, zij, die ze verkiezen en ze hebben voor hun goed hebben slechts een deel in dit leven, Psalm 17:14. De wereld kan slechts een levenslange jaarwedde zijn, geen deel tot in eeuwigheid.

c. Er is een einde aan hun naam, er zijn slechts weinigen wier naam hen lang overleeft, het graf is een land van vergetelheid, want de gedachtenis van hen, die daar gelegd worden, is spoedig vergeten, hur, plaats kent hen niet meer, noch het land, dat zij naar hun naam genoemd hebben.

d. Er is een einde aan hun liefde aan hun vriendschap en hun vijandschap hun liefde en hun haat en hun nijdigheid zijn nu vergaan, de goede dingen die zij liefhadden, de kwade dingen die zij haatten, de voorspoed van anderen die zij benijdden, zijn nu allen met hen aan een einde. De dood scheidt hen, van elkeen die hen liefhadden, en maakt een einde aan hun vriendschap, en ook hen, die elkaar haatten en maakt een einde aan hun twisten. "Actio moritur cum persona". De persoon en zijn daden sterven tezamen. Daar zal het ons nooit te beter wezen om onze vrienden, hun liefde kan ons geen vriendelijkheid bewijzen, noch zullen wij daar te erger wezen om onze vijanden, hun haat en nijd kunnen ons niet schaden. Daar houden de bozen op van beroering. De dingen, die ons nu zo aandoen en zo vervullen, waarover wij zo bezorgd zijn en die ons zo doen vrezen, zullen daar aan een einde wezen.

II. Laat ons de lieflijkheid van het leven smaken terwijl wij leven en blijmoedig ons deel nemen van de genietingen ervan. Salomo, zelf verstrikt geweest zijnde door het misbruik van zinnelijk genot, waarschuwt anderen voor het gevaar, niet door een algemeen en volstrekt verbod ervan, maar door ons leiding te geven in het sober en matig gebruik erven, wij mogen de wereld gebruiken, maar niet misbruiken nemen wat er uit te krijgen is, en niet meer verwachten. Hier hebben wij:

A. De bijzondere voorbeelden van deze blijmoedigheid ons voorgeschreven: "Gij, die kwijnend en treurig zijt, ga henen, als een dwaas die gij zijt, en zie in een betere gemoedsstemming te komen."

a. Laat uw geest gerust en aangenaam zijn en laat dan blijdschap en een vrolijk hart binnen in u wezen," een goed hart, zo luidt het oorspronkelijke, hetgeen dit onderscheidt van vleselijke vrolijkheid en zinnelijk vermaak, die het boze zijn van het hart, beide een symptoom en een oorzaak van veel kwaad, dat daarin is". Wij moeten genieten van onszelf, genieten van onze vrienden, genieten van onze God, en zorgen een goede consciëntie te bewaren, opdat niets ons store in deze genietingen. Wij moeten God dienen met blijdschap in het gebruik van hetgeen Hij ons geeft, en vrijgevig zijn in het mededelen ervan aan anderen, en ons niet laten drukken door buitensporige zorg en smart over de wereld. Wij moeten ons brood eten als Israëlieten, niet in ons leed, Deuteronomium 26:14, als Christenen, met verheuging des harten, Handelingen 2:46. Zie Deuteronomium 28:47.

b. Maak gebruik van de gerieflijkheden en genietingen, die God u gegeven heeft, eet uw brood, drink uw wijn, die van u, niet die van een ander, niet het brood van de goddeloosheid en de

kunt gij het niet met genot eten, noch er zegen op verwachten, uw brood en de uwen, die in overeenstemming zijn met uw staat en toestand niet buitensporig daar boven, noch karig daar beneden, besteed wat God u gegeven heeft voor het doel, waartoe het u toevertrouwd werd, als zijnde slechts een rentmeester."

c. *Toon uw blijmoedigheid*, vers 8 *Laat uw kleren ten allen tijde wit zijn*, gebruik evenredigheid in uw uitgaven, verminder uw voedsel niet ten einde aan uw hoogmoed te kunnen toegeven, noch uw kledij ten einde uw zucht naar wellust bot te vieren. "Wees netjes, draag schoon linnen en wees niet slordig." Of "Laat uw klederen wit zijn ten teken van vreugde en blijmoedigheid," dat uitgedrukt werd door witte kleren, Openbaring 3:4, en als nog een teken van blijdschap, laat op uw hoofd geen olie ontbreken, geen zalf, die er geschikt voor is." Onze Heiland heeft dit genot toegelaten bij een feestmaaltijd," Mattheüs 26:7, en David merkt het op onder de gaven van Gods milddadigheid jegens hem, Psalm 23:5. Gij maakt mijn hoofd vet met olie. Niet, dat wij ons geluk moeten stellen in de genietingen van de zinnen, of er ons hart op moeten zetten, maar van hetgeen God ons gegeven heeft moeten wij een zo aangenaam gebruik maken als wij kunnen onder de beperkingen van soberheid en wijsheid, en de armen niet vergelen.

d. Maak uzelf aangenaam voor uw familie, geniet het leven met de vrouw, die gij liefhebt, houd uw genietingen niet voor uzelf alleen, zonder dat gij u bekommert om hen, die om u heen zijn, maar laat hen er met u in delen, maak het ook hun aangenaam. "Heb een vrouw, want zelfs in het paradijs was het voor de mens niet goed om alleen te zijn. Houd u aan uw vrouw, aan één en niet meer vrouwen." (Salomo had daar het kwaad van ontdekt) "houd u aan haar alleen, en heb niets te doen met anderen." Hoe kan een man blijmoedig leven met een vrouw, met wie hij niet trouw leeft? Heb uw vrouw lief, en met de vrouw, die gij liefhebt, zulk gij ook waarschijnlijk blijmoedig kunnen leven." Als wij de familieplicht betrachten, kunnen wij het aangename en lieflijke verwachten van familiebetrekkingen. Zie Spreuken 5:19. Leef met uw vrouw, verlustig u in haar gezelschap, leef blijmoedig met haar, en wees het vrolijkst als gij bij haar zijt. Vind behagen in uw gezin, uw wijnstok en uw olijfplanten.

B. De eigenschappen, die voor deze blijmoedigheid nodig zijn, "Verblijd u en heb een vrolijk hart, indien God thans een behagen heeft aan uw werken". Indien gij verzoend zijt met God en Hem zijt aanbevolen, dan hebt gij reden om blijmoedig te zijn, maar andere niet." Verblijd u niet, o Israël, tot opspringens toe, gelijk de volken, want gij hoereert van uw God af", Hoséa 9:1. Onze eerste zorg moet wezen met God verzoend te zijn en Zijn gunst te verwerven, datgene te doen hetwelk Hem welbehaaglijk is, en dan: Ga heen, eet uw brood met vreugde. Zij, aan wier werken God een behagen heeft, hebben reden om blij te zijn en behoren het te wezen. "Nu gij het brood van uw offeranden eet met vreugde, en de wijn van uw dankoffers drinkt van goeder harte, nu heeft God een behagen aan uw werken, als uw godsverering geschiedt met heilige blijdschap, dan is zij God welbehaaglijk. Hij heeft het gaarne, dat Zijn dienstknechten zingen bij hun werk, dit maakt Hem bekend als een goede Meester.

C. De redenen hiervoor. "Geniet het leven, want,"

a. "Het is al weinig genoeg om uw doortocht door de wereld gemakkelijk en aangenaam te maken, de dagen van uw leven zijn de dagen van uw ijdelheid, er is hier niets anders dan moeite en teleurstelling, gij zult tijd genoeg hebben voor smart en leed, als gij er niets tegen doen kunt, en daarom: geniet het leven terwijl gij het kust en kwel u niet met gedachten en zorgen voor morgen, elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad, laat een Godvruchtige kalmte van gemoed een krachtig tegengif zijn tegen de ijdelheid van de wereld."

b. "Het is alles wat gij van deze wereld kunt verkrijgen, dat is uw deel in dit leven, in God en in een ander leven zult gij een beter deel hebben, en een beter loon voor uw arbeid in de

gij kunt verwachten, en daarom, ontzeg u dit niet." Laat ons ons toeleggen op de zaken van het leven, zolang het leven duurt en aldus de genietingen ervan gebruiken, om er door geschikt gemaakt te worden voor het werk erven. "Eet met vreugde en van goeder harte, niet opdat uw ziel rust zal nemen, zoals Lukas 12:19 maar opdat uw ziel zich zoveel te meer moeite zal geven, en de blijdschap des Heeren haar sterkte zal zijn, olie zal zijn voor haar raderen. *Alles wat uw hand vindt om te doen, doe dat met uw macht*, vers 10.

Merk hier op:

(1). Er is niet alleen iets te verkrijgen, maar iets te doen in dit leven, en het voornaamste goed, waarnaar wij moeten vragen, is welk goed wij kunnen doen, Hoofdstuk 2:3. Dit is de wereld van dienen, de toekomstige is de wereld van beloning, dit is de wereld van op de proefstelling en voorbereiding voor de eeuwigheid, wij zijn hier voor zaken en voor werk, en wij zijn verantwoordelijk gesteld voor ons goed gedrag erin.

(2). De gelegenheid moet de plicht besturen en aanwakkeren, er moet gedaan worden wat onze hand vindt om te doen, waar de nood of de behoefte toe roept, en een vlijtige, werkzame hand zal altijd iets doen vinden, dat iets goeds teweegbrengt. Wat noodzakelijkerwijs gedaan moet worden, daar zal onze hand voor het doen ervan een prijs vinden, Spreuken 17:16.

(3). Alle goed, waarvoor wij gelegenheid hebben om het te doen, moeten wij doen met onze macht, met zorg, met kracht en vastberadenheid, welke moeilijkheden er ons ook voor in de weg gelegd worden, en welke ontmoedigingen wij er ook bij ondervinden. De oogsttijd is een drukke tijd, en wij moeten hooien als de zon schijnt. God te dienen en onze zaligheid te werken, dat moet geschieden met al wat binnen in ons is, en dat al is nog weinig genoeg.

(4). Er is een goede reden, waarom wij de werken moeten werken van degene die ons gezonden heeft, zolang het dag is, omdat de nacht komt, wanneer niemand werken kan. I Johannes 9:4. Wij moeten thans met alle naarstigheid bezig zijn en doende wezen, omdat onze tijd van doen weldra voorbij zal zijn, en wij weten niet hoe spoedig. Maar dit weten wij: zo ons levenswerk niet gedaan is als ons leven gedaan is, dan zijn wij voor eeuwig rampzalig. Er is geen werk, dat gedaan moet worden, noch verzinning om het te doen, noch wetenschap voor bespiegeling, noch wijsheid voor de praktijk in het graf, waar gij heengaat. Wij allen gaan naar het graf, iedere dag brengt ons een stap nader er toe, als wij in het graf zijn dan zal het te laat wezen om de dwalingen van het leven te herstellen, te laat voor berouw en bekering en om ons met God te verzoenen, te laat om iets weg te leggen voor het eeuwige leven, het moet nu of nooit worden gedaan. Het graf is een land van duisternis en stilzwijgen, en daarom kan daar niets gedaan worden voor onze ziel, dat moet nu of nooit gedaan worden, Johannes 12:35.

Prediker 9:11-12

Tot nog een verder bewijs van de ijdelheid van de wereld, en om ons ervan te overtuigen dat al onze werken in de hand Gods zijn, en niet in onze eigen hand, toont de prediker hier het onzekere van de toekomstige gebeurtenissen, en hoe dikwijls zij in tegenspraak zijn met onze verwachtingen ervan. *Hij had ons vermaand*, vers 10, *om wat wij te doen hebben, te doen met al onze macht*, maar hier herinnert hij er ons aan, dat, *als wij alles gedaan hebben*, wij *de uitkomst aan God moeten overlaten*, en niet zeker moeten zijn van succes.

1. Wij worden dikwijls *teleurgesteld omtrent het goede*, waarvan wij grote verwachtingen hadden, vers 11. Salomo had zelf de opmerking gemaakt, en dat heeft ook menigeen na hem, dat hetgeen geschiedt, beide in openbare en particuliere zaken, niet altijd beantwoordt aan hetgeen redelijkerwijs en zeer waarschijnlijk ervan te verwachten was. De uitkomst van de zaken gaat soms op onbegrijpelijke wijze tegen ieders verwachting in, opdat de hoogsten niet vermetel en de nederigsten niet wanhopig zullen zijn, maar allen zullen leven in nederige

A. Hij geeft voorbeelden van teleurstelling, zelfs daar waar middelen en werktuigen zeer bemoedigend en veelbelovend waren.

a. Men zou denken dat hij, die het lichtst op zijn voeten is, in de wedloop de prijs zal behalen, en toch is de loop niet altijd van de snellen, er heeft een ongeval plaats, waardoor hun loop vertraagd wordt, of zij zijn al te gerust, en gaan daarom verkeerd, en zo laten zij hen, die langzamer zijn, voor zich heengaan.

b. Men zou denken dat in een gevecht het talrijkste en machtigste leger altijd zegevierend zal zijn, en dat in een gevecht van man tegen man de stoutste en machtigste kampioen de lauwerkrans zal winnen maar de strijd is niet altijd van de helden, een heerleger van Filistijnen werd eens op de vlucht gedreven door Jonathan en zijn wapendrager, één uit u zal er duizend verjagen, het goede, het deugdelijke van de zaak heeft dikwijls de overwinning behaald over de geduchtste macht.

c. Men zou denken dat mensen van verstand altijd mensen van vermogen moeten zijn, en dat zij, die weten hoe te leven in de wereld, niet alleen een goed, overvloedig onderhoud zouden hebben, maar grote rijkdommen zouden verkrijgen maar zo is het toch niet altijd, zelfs brood of de spijs is niet altijd van de wezen, en nog veel minder rijkdom van de verstandigen. Vele schrandere mannen en mannen van zaken, die naar alle waarschijnlijkheid voorspoed en welvaart moesten hebben in de wereld, zijn op verbazingwekkende wijze achteruitgegaan, ja te gronde gegaan.

d. Men zou denken dat zij, die er verstand van hebben om met mensen om te gaan en hen weten te leiden, altijd bevorderd zullen worden, de goedkeuring en de welwillendheid van de groten zouden verwerven, maar vele schrandere mannen zijn teleurgesteld en hebben hun dagen in onbekendheid doorgebracht, ja zijn in ongenade gevallen, en hebben zich misschien in het verderf gestort door de methodes aan te wenden waardoor zij hoopten zich te verheffen, want gunst is niet altijd van de welmenenden, maar dwazen worden begunstigd en wijze mannen zuur aangezien.

B. Hij verklaart al deze teleurstellingen door een alles-besturende macht, welker beschikkingen ons toevallig toeschijnen, en zo noemen wij dit dan toeval, maar in werkelijkheid geschiedt het alles naar de raad en de voorkennis van God, hier genoemd tijd in de taal van dit boek, Hoofdstuk 3:1, Psalm 31, 16, tijd en toeval wedervaart allen. Een soevereine voorzienigheid verbreekt de maatregelen van de mensen en vernietigt hun hoop, en leert hen dat de weg des mensen niet in hemzelf is, maar onderworpen is aan de goddelijke wil. Wij moeten middelen gebruiken, maar er niet op vertrouwen, als wij slagen moeten wij God de lof geven, Psalm 44:4, als het ons tegenloopt, dan moeten wij berusten in Zijn wil en ons lot aannemen.

2. Wij worden dikwijls *overvallen door het kwaad*, dat wij weinig gevreesd hebben, vers 12. *De mens weet zin tijd niet*, de tijd van zijn ramp, zijn val, zijn dood, die in de Schrift onze dag wordt genoemd en onze ure.

a. Wij weten niet welke benauwdheden voor ons zijn, ons wachten, die ons zullen wegnemen van ons werk, ons zullen wegnemen uit de wereld, welk lot en toeval ons zullen overkomen, noch wat een dag of een nacht ons zal opleveren. Het komt ons niet toe de tijden te weten, neen, niet onze eigen tijd, wanneer of hoe wij zullen sterven. In Zijn wijsheid heeft God ons hieromtrent in het duister gelaten, opdat wij altijd bereid en gereed zullen zijn.

b. Misschien zullen wij leed en verdriet hebben door de eigen zaak, waarvan wij ons het grootste genoeg en het meeste voordeel beloofden, gelijk de vissen en vogels in de strik en het net komen door het lokaas, dat er in gelegd werd om ze te lokken, en waarop zij gretig afkomen, zo worden de kinderen van de mensen dikwijls verstrikt in een boze lijd, als hun die plotseling en eer zij het weten overkomt. En ook deze dingen wedervaren hun allen gelijk. De

dachten een prijs te hebben gevonden. Laat ons dan nooit zeker zijn, maar altijd bereid wezen op veranderingen, opdat zij, al komen zij plotseling, ons noch zullen verrassen noch verschrikken.

Prediker 9:13-18

Nog altijd beveelt Salomo ons wijsheid aan, als nodig om onze vrede te bewaren en ons werk te volmaken, in weerwil van de ijdelheid en de tegenspoeden, waaraan de menselijke zaken onderhevig zijn. In vers 11 had hij gezegd: de sterksten winnen niet altijd, maar daarom moest men niet denken dat hij wijsheid minachtte of ontmoedigde, neen, nog houdt hij vast aan zijn beginsel, dat de wijsheid uitnemendheid heeft boven de dwaasheid, gelijk het licht uitnemendheid heeft boven de duisternis, Hoofdstuk 2:13, en dat wij behoren haar lief te hebben, en ons door haar te laten regeren, om ter wille van haar eigen, innerlijke waarde, en de bekwaamheid die zij ons geeft om anderen van dienst te zijn, al zouden wij er dan ook zelf geen rijkdom of bevordering door krijgen. Deze wijsheid, welke hij hier beschrijft, wijsheid, die een mens instaat stelt om zijn vaderland te dienen, uit zuivere liefde voor zijn belangen, terwijl hijzelf er geen voordeel van heeft, ja zelfs geen dank ontvangt voor zijn moeite, of er roem door wint, dat is de wijsheid, waarvan Salomo zegt, dat zij diepe indruk bij hem gaf, vers 13. Liefde voor het algemene belang bij iemand van een enge levenskring, dat is wijsheid welke zij, die de dingen verstaan welke verschillen, niet anders dan als iets zeer groots kunnen beschouwen.

I. Salomo haalt hiervan een voorbeeld aan, dat waarschijnlijk berustte op een gebeurtenis, die toenmaals in het een of andere naburige land had plaats gehad. Er was een arme man die door zijn wijsheid aan zijn land grote dienst had bewezen in een tijd van groot gevaar en benauwdheid, vers 14. Daar was een kleine stad, (van geen grote waarde voor wie er ook meester van was), en er waren slechts weinig lieden daarin om haar te verdedigen, en lieden van kracht en kloekmoedigheid zijn de beste versterkingen voor een stad. Hier waren slechts weinig lieden, en omdat zij weinige waren, waren zij zwak, vreesachtig en geheel bereid om de stad als onverdedigbaar over te geven. Tegen deze kleine stad kwam een groot koning met een talrijk leger, en belegerde haar hetzij uit hoogmoed, of uit hebzucht om er bezit van te krijgen, of uit wraak over de ene of andere belediging, die hem was aangedaan, ons haar te kastijden en te verwoesten. Menende dat zij sterker was dan zij was bouwde hij grote stellingen tegen haar, om haar vandaar uit te rammeien, en hij twijfelde niet of hij zou er binnen weinig tijd meester van zijn. Hoeveel kwelling doen eierzuchtige vorsten hun arme, weerloze naburen niet aan! Deze grote koning behoefde die kleine stad niet te vrezen, waarom moest hij haar dan verschrikken? Zij zou hem slechte weinig, voordeel opleveren, waarom wilde hij zich dan die grote onkosten getroosten om haar te veroveren? Maar even onredelijk en onverzadiglijk gulzig geringe lieden soms zijn om huis aan huis en akker aan akker te trekken, zo zijn grote koningen dikwijls om stad aan stad, en provincie aan provincie te trekken, totdat zij alleen inwoners zijn in het midden van de aarde Jesaja 5:8. Waren nu overwinning en succes voor de sterke? Neen, er werd in die kleine stad onder de weinige lieden die erin waren, een arme wijze man gevonden, een wijze man, en toch arm, niet bevorderd tot een post van voordeel of van macht in de stad, posten van vertrouwen werden aan de mensen niet gegeven naar hun verdiensten en hun geschiktheid ervoor, want dan zou een wijs man als deze niet arm zijn geweest. Nu heeft hij:

1. Wijs zijnde de stad gediend, hoewel Hij arm was. Toen zij in benauwdheid waren hebben zij hem ontdekt en zijn zij tot hem gekomen, Richteren 11:7, en verzochten om zijn raad en bijstand, en door zijn wijsheid verlost hij de stad, hetzij door verstandige instructies aan de

veiligheid, of door een wijs verdrag met de belegeraars, zoals de vrouw te Abel-Beth-Maächa, 2 Samuel 20:16. Hij heeft hun de minachting niet verweten, die zij hem betoond hadden door hem buiten hun raad te houden, hij heeft hun niet gezegd dat hij arm was en niets had te verliezen, en er hem dus niets aan gelegen was wat er van de stad zou worden, maar deed er zijn best voor, en werd gezegend met succes. Particuliere belangen en persoonlijke grieven behoren altijd te wijken voor het openbare welzijn.

2. Arm zijnde, werd hij door de stad veronachtzaamd, hoewel hij wijs was en het middel was geweest om hen allen te redden van het verderf. Geen mens dacht aan die arme man, van zijn goede diensten werd geen nota genomen, geen beloning werd hem toegekend, geen eretekenen werden hem gegeven, hij leefde even arm en onbekend als tevoren, rijkdom was deze verstandige niet, noch gunst deze welwetende. Velen, die zich verdienstelijk hebben gemaakt jegens hun vorst en hun vaderland, zijn slecht beloond geworden zo'n ondankbare wereld is het waarin wij leven. Het is goed dat nuttige mensen een God hebben om op te vertrouwen, die hun overvloedige beloner zal zijn, want onder de mensen worden grote diensten dikwijls benijd, en goed wordt met kwaad vergolden.

II. Uit dit voorbeeld leidt hij enige nuttige gevolgtrekkingen af, hij beschouwt het, en ontvangt er lering uit.

1. Vandaar bemerkt hij de grote nuttigheid en voortreffelijkheid van de wijsheid, en van hoe grote zegen de mensen er door worden voor hun land. Wijsheid is beter dan kracht vers 16. Een verstandige geest, die de eer is van een mens, is te verkiezen boven een sterk lichaam waarin velen van de dieren de mens overtreffen. Een mens kan door zijn wijsheid tot stand brengen hetgeen hij nooit door zijn kracht zou kunnen, en diegenen overwinnen door hen in verstand te overtreffen, die instaat zouden zijn hem te overweldigen. Ja wijsheid is beter dan de krijgswapenen, hetzij van aanval of van verdediging, vers 18. Wijsheid, dat is: godsdienst en vroomheid want de wijze man wordt hier gesteld tegenover de zondaar, is beter dan alle militaire begaafdheden of toerusting, want het zal Go d voor ons doen zijn, en dan zijn wij veilig ook in de grootste gevaren, en voorspoedig in de moeilijkste ondernemingen. Zo God voor ons is, wie kan tegen ons zijn? wie kan dan stand tegen ons houden?

2. Vandaar bemerkt hij de gebiedende kracht en macht van wijsheid al heeft zij ook *onder uitwendige nadelen te lijden*, vers 17, de woorden van de wijzen worden in stilheid aangehoord. Wat zij spreken zal, daar het verstandig en ter zake is, en met kalmte en overleg gesproken wordt, (hoewel zij, niet rijk zijnde en geen gezag hebbende, niet luid of met grote verzekerdheid durven spreken) aangehoord en ter harte worden genomen, hun achting verwerven, ja zij zullen er hun doel door bereiken, invloed door uitoefenen op de mensen, meer dan het gebiedend geroep van hem, die over de zotten heerst, die, als zotten hem verkiezen om hun heerser te zijn, om zijn geraas en getier, en als zotten, denken dat hij door deze methoden de overwinning zal behalen over ieder ander. Enige weinige deugdelijke, steekhoudende argumenten, zijn zeer veel grote woorden waard en diegenen zullen door een verstandige redenering gewonnen geven, die hun, welke dreigen en beledigen, antwoorden naar hun dwaasheid. O hoe krachtig zijn de rechte redenen, wat met wijsheid gesproken wordt, moet ook met kalmte worden gesproken, en dan zal het in stilte worden aangehoord en met kalmte worden overwogen. Maar hartstocht zal de kracht zelfs van verstand en rede verminderen, in plaats van er enigerlei kracht aan toe te voegen.

3. Vandaar merkt hij op dat wijze en goede mensen zich in weerwil daarvan dikwijls tevreden moeten stellen met de voldoening van goed gedaan te hebben, of tenminste beproefd te hebben

er de lof voor ontvangen, die er hun voor toekwam. De wijsheid maakt een mens bekwaam om zijn naaste te dienen en hij beproeft hun deze dienst te doen, maar helaas, *als hij arm is, wordt zijn wijsheid veracht, en worden zijn woorden niet gehoord* vers 16. Menigeen wordt, als het ware, levend begraven in armoede en onbekendheid, die, indien hem slechts behoorlijke aanmoediging was gegeven, een grote zegen had kunnen wezen voor de wereld, menige parel gaat verloren in haar schelp. Maar er komt een dag, wanneer wijsheid en goedheid in ere zullen wezen, en de rechtvaardigen zullen blinken.

4. Uit hetgeen hij had opgemerkt van het grote goed, dat een wijs en deugdzaam man doen kan, leidt hij af hoe zeer veel kwaad een goddeloos man doen kan, en hoeveel goed hij kan verhinderen en voorkomen. Een enig zondaar verderft veel goeds.

a. Ten opzichte van zichzelf: een zondige toestand is een verderfelijke toestand. Hoeveel goede gaven, beide van de natuur en van de voorzienigheid worden niet door een zondaar verdorven een goed verstand, goede geleerdheid, een goede gezindheid, een goede bezitting, goede spijs en drank, overvloed van Gods goede schepselen, van die allen wordt gebruik gemaakt in de dienst van de zonde, en aldus worden zij verdorven, en het doel, waartoe zij gegeven werden, verijdeld. Hij, die zijn eigen ziel verderft, verderft veel goeds.

b. Ten opzichte van anderen, hoeveel kwaad kan een goddeloos man niet aanrichten in een stad of een land! Een zondaar, die er op toelegt om anderen te verleiden, kan zeer veel goede wetten en zeer veel goede prediking krachteloos maken, en velen op zijn verderfelijke wegen heentrekken, een zondaar kan het verderf wezen van een stad, zoals een Achan het gehele leger Israëls had beroerd. De wijze man, die de stad verlost heeft, zou er de hem verschuldigde achting en een beloning voor ontvangen hebben, indien niet deze of gene zondaar het had verhinderd en op hatelijke wijze zijn verdiensten had verkleind. En menig goed plan, wel beraamd voor het openbare welzijn is vernietigd geworden door de een of andere listige tegenstander ervan. De wijsheid van sommigen zou de natie genezen hebben, maar door de goddeloosheid van enkelen wilde zij niet genezen worden. Zie nu wie de vrienden en wie de vijanden zijn van een koninkrijk, indien een heilige veel goed doet en een zondaar veel goed verderft.

HOOFDSTUK 10

1 Een dode vlieg doet de zalf des apothekers stinken en opwellen; also een weinig dwaasheid een man, die kostelijk is van wijsheid en van eer. 2 Het hart des wijzen is tot zijn rechter hand, maar het hart eens zots is tot zijn linkerhand. 3 En ook wanneer de dwaas op de weg wandelt, zijn hart ontbreekt hem, en hij zegt tot een iegelijk, dat hij dwaas is. 4 Als de geest des heersers tegen u oprijst, verlaat uw plaats niet; want het is medicijn, het stilt grote zonden. 5 Er is nog een kwaad, dat ik gezien heb onder de zon, als een dwaling, die van het aangezicht des oversten voortkomt. 6 Een dwaas wordt gezet in grote hoogheden, maar de rijken zitten in de laagte. 7 Ik heb knechten te paard gezien, en vorsten, gaande als knechten op de aarde. 8 Wie een kuil graaft, zal daarin vallen; en wie een muur doorbreekt, een slang zal hem bijten. 9 Wie stenen wegdraagt, zal smart daardoor lijden; wie hout klieft, zal daardoor in gevaar zijn. 10 Indien hij het ijzer heeft stomp gemaakt, en hij slijpt de snede niet, dan moet hij meerder kracht te werk stellen; maar de wijsheid is een uitnemende zaak, om iets recht te maken. 11 Indien de slang gebeten heeft, eer der bezwering geschied is, dan is er geen nuttigheid voor de allerwelsprekendsten bezweerder. 12 De woorden van een wijzen mond zijn aangenaam; maar de lippen van een zot verslinden hemzelf. 13 Het begin der woorden zijns monds is dwaasheid, en het einde zijns monds is boze dolligheid. 14 De dwaas maakt wel veel woorden; maar de mens weet niet, wat het zij, dat geschieden zal; en wat na hem geschieden zal, wie zal het hem te kennen geven? 15 De arbeid der zotten maakt een iegelijk van hen moede; dewijl zij niet weten naar de stad te gaan. 16 Wee u, land! welks koning een kind is, en welks vorsten tot in de morgenstond eten! 17 Welgelukzalig zijt gij, land! welks koning een zoon der edelen is, en welks vorsten ter rechter tijd eten, tot sterkte en niet tot drinkerij. 18 Door grote luiheid verzwakt het gebint, en door slapheid der handen wordt het huis doorlekkende. 19 Men maakt maaltijden om te lachen, en de wijn verheugt de levenden, en het geld verantwoordt alles. 20 Vloek de koning niet, zelfs in uw gedachten, en vloek de rijke niet in het binnenste uwer slaapkamer; want het gevogelte des hemels zou de stem wegvoeren, en het gevleugelde zou het woord te kennen geven.

Dit hoofdstuk schijnt te wezen als Salomo's spreken een verzameling van wijze gezegden, veeleer dan een deel van zijn leerrede. Maar de prediker legde er zich op toe om kernachtig te zijn, en had vele spreken op orde gesteld om in zijn prediking gebracht te worden. Maar de algemene strekking van al de opmerkingen in dit hoofdstuk is, ons wijsheid aan te bevelen en haar voorschriften en regelen, als zijpelde van groot nut voor het rechte ordenen van onze levenswandel, en ons te waarschuwen tegen dwaasheid.

I. Hij beveelt wijsheid aan voor particuliere personen, die in een mindere levenstoestand zijn.

1. Het is onze wijsheid om onze goede naam te bewaren in het schrandere bestuur van zaken, vers 1-3.
2. Onderworpen te zijn aan onze meerderen, als wij hen ooit beledigd hebben, vers 4.
3. Een rustig en vreedzaam leven te leiden, en ons niet te vermengen met hen, die oproerig zijn, en de regering pogen te beroeren en de openbaren vrede te verstoren, de dwaasheid en het gevaar van zulke woelzieke praktijken vers 8-11.
4. Onze tong goed in toom te houden, vers 13-15.
5. Vlijtig te zijn in onze zaken en ons gezin goed te verzorgen, vers 18, 19.
6. Geen kwaad te spreken van onze regeerders, neen zelfs niet in het verborgene, vers 20.

II. Hij beveelt de regeerders wijsheid aan, laat hen niet denken dat zij, omdat hun onderdanen rustig onder hen moeten zijn, daarom doen mogen wat hun behaagt, neen, maar laat hen wel toezien wie zij op posten van vertrouwen stellen, en aan wie zij macht in handen geven, vers 5-7. Laat hen met voorzichtigheid te werk gaan, edelmoedig zijn, maar niet kinderachtig, matig en niet weelderig, vers 16, 17. Gelukkig het volk, als vorsten en onderdanen er zich met hun geweten op toeleggen om naar deze regelen te leven en te handelen.

In deze verzen toont Salomo

1. Hoe nodig het is voor de wijzen om wel toe te zien, dat zij zich aan generlei dwaasheid schuldig maken, want een kleine dwaasheid is een grote vlek voor hem, die in reputatie is voor wijsheid en eer, en is even schadelijk voor zijn goede naam als een dode vlieg voor een welriekende zalf, daar zij niet alleen de zoete geur ervan wegneemt, maar de zalf doet stinken. Ware wijsheid is ware eer, en zal iemand een reputatie doen verkrijgen, die als een fles met kostelijke, welriekende zalf is, aangenaam en van grote waarde. De reputatie, die met moeite en door zeer veel laksheid verkregen werd, kan gemakkelijk verloren gaan, door een weinig dwaasheid, omdat nijd zich hecht aan uitnemendheid, en de vergissingen en de misdragingen van hen, die beroemd zijn om hun wijsheid, in het schrilsten licht stelt en er tot hun nadeel gebruik van maakt, zodat de dwaasheid, die in een ander niet opgemerkt zou worden, in hen zeer streng wordt gehekeld. Zij, die met nadruk belijdenis doen van de godsdienst, hebben het nodig om met grote omzichtigheid te wandelen en alle schijn des kwaads te mijden en alle naderen er toe, omdat vele ogen op hen gericht zijn om hun hinken te zien, hun karakter wordt spoedig bezoedeld, zij hebben een zeer goede naam te verliezen.

2. Hoeveel voordeel een wijs man heeft boven een dwaas in het bestuur van zaken, vers 2. *Het hart des wijzen is aan zijn rechterhand* zodat hij met handigheid zijn zaken doet, er zijn hand gemakkelijk toe richt, en er vlug doorheen komt, zijn raad en zijn moed blijven hem bij, zijn hem ten dienste wanneer hij ze ook nodig heeft. Maar het hart van een dwaas is aan zijn linkerhand, het is nooit bij de hand moet altijd gezocht worden als hij iets van belang te doen heeft, en daarom gaat hij er links bij te werk, zoals iemand, die links is, spoedig staat hij verlegen en weet niet wat te doen.

3. Hoe geneigd dwazen zijn om bij iedere gelegenheid hun eigen dwaasheid bekend te maken en zich bloot te geven, hij, die of zonder verstand, of zonder genade is, dom of goddeloos is, zal, als hij maar even onder de teugel vandaan is en aan zichzelf is overgelaten en dan maar op de weg wandelt, zeer spoedig tonen wat hij is, zijn hart, zijn wijsheid, ontbreekt hem, en door de ene of andere ongepastheid zegt hij tot een iegelijk, die hij ontmoet dat hij een dwaas is, vers 3, hij toont het zo duidelijk, dat het is alsof hij het hun zei. Hij kan het niet verbergen, en hij schaamt er zich niet voor. Zonde is de smaad en schande van de zondaren, waar zij ook heengaan.

Prediker 10:4-11

De strekking van deze verzen is onderdanen trouw en gehoorzaam te houden aan de regering. Onder de regering van Salomo was het volk zeer rijk en leefde het in voorspoed, hetgeen hen misschien hoogmoedig en onbeschaamd heeft gemaakt, en toen de belastingen hoog waren hebben velen, of schoon zij genoeg hadden om te betalen, waarschijnlijk een hoge toon aangeslagen tegen de regering, en gedreigd in opstand te zullen komen. Aan dezulken houdt Salomo hier enige nodige waarschuwingen voor.

I. *Laat onderdanen niet twisten met hun vorst* vanwege een persoonlijk misnoegen, vers 4. Als de geest van de heerser tegen u oprijst, indien hij door verkeerde inlichtingen, die hij nopens u ontvangen heeft, of door uw verkeerd beleid, misnoegd op u is, en u dreigt, verlaat dan toch uw plaats niet, vergeet de plicht niet van een onderdaan, verbreek uw trouw niet, geef in drift en hartstocht uw post niet op in zijn dienst, alsof gij er aan wanhoopt ooit zijn gunst te herwinnen, neen, wacht een weinig, en gij zult bevinden dat hij niet onverzoenlijk is, maar dat onderworpenheid, of zachtmoedigheid, grote zonden stilt. Salomo spreekt voor zichzelf, en voor ieder wijs en goed man, die een meester of een magistraat is, dat hij hun gemakkelijk kon

billijker en beter om zich aan een vertoornd vorst te onderwerpen, dan met hem te twisten.

II. Laat onderdanen geen twist beginnen met hun vorst, al is de regering ook niet in alles zoals zij het zouden wensen. Hij erkent dat er dikwijls een kwaad geschied, onder de zon, en het is het kwaad van een koning, een kwaad dat alleen de koning verhelpen kan, want het is een dwaling, die van hef aangezicht des oversten voorkomt, vers 5, het is een vergissing waaraan oversten of heersers, die meer te rade gaan met hun persoonlijke genegenheden dan met het openbare belang, zich maar al te dikwijls schuldig maken, dat de mensen niet bevorderd worden naar hun verdiensten, maar dat een dwaas in grote hoogheden wordt gezet, mensen van een gekrenkt verstand en geruïneerd vermogen worden op posten van vertrouwen en macht gesteld, terwijl rijke lieden met een goed verstand, wier eigen belang hen zou nopen om getrouw te zijn aan het publiek en wier overvloed hen waarschijnlijk boven de verzoeking zou stellen van omkoping en afpersing, toch op lage plaatsen zitten, en geen bevordering kunnen krijgen, vers 6, hetzij omdat de heerser hen niet weet te waarderen, of omdat de voorwaarden van de benoeming van zo'n aard zijn, dat zij er zich niet met een goed geweten aan kunnen onderwerpen. Het staat slecht met een volk, als ondeugdzame mensen bevorderd worden, en mannen van eer en waarde in druk en ellende zijn, achteraf worden gehouden. Dit wordt opgehelderd in vers 7: *ik heb knechten te paard gezien*, mannen, niet zozeer van geringe afkomst en opvoeding indien dit alles ware, dan zou het nog te meer te verontschuldigen zijn, ja er is menige verstandige knecht, die om goede redenen heersen zal over een zoon, die beschaamd maakt, *maar mannen van een lage, slaafse, vuile aard, deze heb ik in pracht en staatsie zien rijden* als vorsten, terwijl vorsten, mannen van edele geboorte en hoedanigheden, geschikt om over een koninkrijk te heersen, genoodzaakt waren om als knechten op de aarde te gaan, arm en veracht.

Aldus straft God in Zijn voorzienigheid een slecht volk, maar in zoverre het de daad is van de heerser, is het voorzeker zijn dwaling, en een groot kwaad, een grief voor de onderdaan en zeer tergend, maar het is een dwaling onder de zon, die gewis hersteld zal worden boven de zon, en als zij niet meer schijnen zal, want in de hemel is het alleen wijsheid en heiligheid, die in grote hoogheden worden gezet. Maar als de vorst schuldig is aan deze dwaling, laat de onderdanen daarom hun plaats niet verlaten, noch in opstand komen tegen de regering, noch plannen maken om van regering te veranderen. En laat de vorst hier niet te ver in gaan, zulke knechten, zulke bedelaars niet te paard zetten, die onzinnig over de oude landpalen zullen rijden van de staatsinrichting, en er de omkering, de neerwerping van dreigen.

1. Laat vorst noch volk met geweld veranderingen maken, want beide zullen daar de gevaarlijke gevolgen van ondervinden, welke hij hier aantoont door vier beelden, of gelijkenissen welke strekking is ons te waarschuwen om niet iets te doen, dat op onze schade uitloopt. Laat vorsten de rechten en vrijheden van hun onderdanen niet aanranden, laat onderdanen niet rebelleren tegen hun vorsten, want:

a. *Wie een kuil graaft voor een ander, tien tegen één of hij zal er zelf in vallen*, en zijn geweldenarij keert op zijn eigen hoofd weer. Als vorsten tirannen worden, of onderdanen rebellen worden, dan is geheel de geschiedenis daar om hun te zeggen, aan hen beide te zeggen, wat zeer waarschijnlijk hun lot zal wezen, en dat het op hun uiterst gevaar is, en dat het voor beide beter zou zijn om binnen hun eigen perken te blijven.

b. Wie een heg doorsteekt, een oude heg, die gedurende lange tijd een landpaal is geweest, laat hem verwachten dat een slang, of een adder, die in verrotte, half vergane heggen schuilen, hem zal bijten, de ene of andere adder zal zich vasthechten aan zijn hand, Handelingen 28:3. Door Zijn inzettingen heeft God de voorrechten en de macht van vorsten als met een heg omtuind, hun persoon is onder Zijn bijzondere bescherming, diegenen dus, die verraderlijke plannen

stroppen voor zichzelf.

c. Wie stenen wegdraagt, om een muur of een gebouw omver te werpen, haalt ze slechts over zichzelf, hij zal smart daardoor lijden, en wensen dat hij ze maar gelaten had waar zij waren. Zij, die het beproeven om een goed ingerichte, wel bevestigde regering omver te werpen, onder voorwendsel van sommige grieven te herstellen en er sommige gebreken van te verbeteren, zullen spoedig bemerken, niet alleen dat het gemakkelijker is gebreken te ontdekken dan ze te verbeteren, af te breken wat goed is dan op te bouwen wat beter is, maar dat zij hun vingers in het vuur steken, en zich begraven onder het puin van de bouwval, die zij veroorzaken.

d. *Wie hout klieft*, inzonderheid als hij, gelijk volgt, gebrekkige gereedschappen heeft, vers 10, *zal daardoor in gevaar zijn*, de splinters, of de kop van zijn bijl, zullen hem in zijn gezicht vliegen. Als wij hout hebben, waarin vele kwasten zijn, als wij te doen hebben met mensen van een verkeerde, ontembare, onhandelbare geest, en wij denken hen meester te kunnen worden door kracht en geweld, en hen in stukken te kunnen hakken dan kunnen zij blijken niet alleen te sterk voor ons te wezen, maar de poging kan op onze eigen schade uitlopen.

2. Laat vorst en volk veeleer met wijsheid, zachtmoedigheid en in een goede gezindheid jegens elkaar handelen. De wijsheid is nuttig om een heerser te leren hoe een volk te besturen, dat woelzieke neigingen heeft, zodat hij van de ene kant hen niet door flauwe onverschilligheid stoutmoedig maakt en hen aanmoedigt in hun woelzieke neigingen, noch van de andere kant hen door hardheid en strengheid verbittert en tot oproerige handelingen prikkelt. Evenzo is zij nuttig om onderdanen te leren hoe te handelen tegenover een vorst, die geneigd is hard en drukkend voor hen te zijn, zodat zij zijn genegenheden voor hen niet vervreemden, maar hem te winnen door nederige betogen geen beledigende, onbeschaamde eisen, zoals het volk aan Rehabeam gedaan heeft door geduldige onderworpenheid en vreedzame middelen. Dezelfde regel moet in acht worden genomen in alle betrekkingen tot behoud van hun genoeg en welzijn. Laat de wijsheid zachte methodes aanwenden, en aflatende van methodes van geweld.

a. De wijsheid zal ons leren *het werktuig te scherpen*, waarvan wij gebruik maken, veeleer dan door *het stomp te laten* ons te noodzaken om meer kracht te gebruiken, vers 10. Wij zouden ons zeer veel arbeid kunnen besparen en zeer veel kwaad kunnen voorkomen, als wij het gereedschap slepen, eer wij ermede snijden, overwogen en overdachten wat gepast is om, in ieder moeilijk geval, gezegd en gedaan te worden, opdat wij er ons naar schikken en ons werk gemakkelijk en aangenaam volbrengen voor onszelf en voor anderen. De wijsheid zal ons leren hoe een scherpe snede te maken aan onszelf en aan hen, die wij in het werk gebruiken, niet om bedrog te werken, Psalm 52:4, maar om rein en bekwaam te werken. De maaier verliest geen tijd als hij zijn zeis scherpst.

b. De wijsheid zal ons leren de slang te bezweren, waarmee wij te strijden hebben, veeleer dan tegen hem te sissen, vers 11, *de slang zal bijten* indien hij niet door zang en muziek bekoord en bezworen wordt, waartegen hij daarom zijn oren stopt, Psalm 58:5, 6, en een klapper is niet beter voor hen allen, die in het strijdperk met hem treden, en dus niet moeten denken hem door woorden uit het veld te kunnen slaan, maar dat zij hem door wijs beleid moeten bezweren. Hij die Heere is over de tong zo luidt de volzin in het oorspronkelijke, een heerser is, die vrijheid heeft van spreken, en zeggen mag wat hij wil, het is even gevaarlijk om met hem te handelen, als met een slang, die niet bezworen is, maar als gij de bezwering gebruikt van een zachte en nederige onderworpenheid, dan kunt gij veilig wezen en buiten gevaar, hierin is wijsheid, de zachtmoedigheid van de wijsheid, een uitnemende zaak om iets recht te maken. Een overste wordt door lankmoedigheid overreed, Spreuken 25:15. Jakob bezwoer Ezau met een geschenk, en Abigaïl David. Het is verstandig om aan hen, die alles mogen zeggen, niets te zeggen, dat

Prediker 10:12-15

Salomo had het voordeel aangetoond van wijsheid, van hoe groot voordeel zij voor ons is in het bestuur van onze zaken, en nu toont hij hier het kwaad aan van dwaasheid, en hoe zij de mensen blootstelt aan gevaar, hetgeen hier misschien voorkomt als een afkeurende aanmerking op die heersers, welke de dwazen in grote hoogheden zetten.

1. Dwazen spreken zeer veel, maar niet ter zake, en zij tonen hun dwarsheid evenzeer door de veelheid, de onbetamelijke en boosaardigheid hunner woorden, als door wat het ook zij, terwijl de woorden van de mond van een wijze aangenaam zijn, blijf geven van genade in zijn hart en genade mededelen aan de hoorders, goed zijn en zoals hem betamen, en goed doen aan allen, die om hem heen zijn, stellen de lippen van een zot hem niet alleen bloot aan smaad en verachting, maken hem niet alleen bespottelijk, maar zullen hemzelf verslinden en hem ten verderve brengen, door de regering er toe te nopen om kennis te nemen van zijn oproerige taal, en er hem ter verantwoording voor te roepen. Adonia heeft zot tegen zijn eigen leven gesproken, 1 Koningen 2:23. Menigeen is terneer geworpen, doordat zijn tong hem heeft doen aanstoten, Psalm 64:9. Zie wat het gepraat is van een zot:

A. Het komt voort uit zijn eigen zwakheid en goddeloosheid. Het begin van de woorden van zijn mond is dwaasheid, de dwaasheid, die in zijn hart gebonden is, dat is de verdorven bron, uit welke al deze verontreinigde stromen voortkomen, de boze schat waaruit boze dingen voortgebracht worden. Zodra hij begint te spreken, kunt gij zijn dwaasheid al bemerken reeds dadelijk spreekt hij ijdelijk en hartstochtelijk en naar zijn aard.

B. Het slaat over tot woede en strekt tot schade en nadeel van anderen. Het einde van zijn mond is het einde, waartoe zijn spreken komt, het is boze dolheid, weldra komt hij door zijn gepraat in onbetamelijke drift, breekt hij los in, de wilde buitensporigheden van een waanzinnige, het doel dat hij beoogt is kwaad, gelijk hij in het eerst al blijf gaf zich weinig te kunnen beheersen, zo komt ten laatste uit dat hij veel boosheid koestert tegen zijn naaste, de wortel van de bitterheid draagt gal en alssem. Nu is het niet vreemd dat zij, die met zotheid beginnen, met dolheid eindigen, want hoe meer vrijheid aan een ongebreidelde tong wordt gelaten, hoe heftiger zij wordt.

C. Het is altijd weer hetzelfde, vers 14. *De dwaas maakt wel vele woorden, inzonderheid een hartstochtelijke dwaas*, die praat eindeloos voort, en weet niet van ophouden, hij wil het laatste woord hebben, al is het ook hetzelfde, als het eerste, wat er aan belangrijkheid en kracht ontbreekt aan zijn woorden, tracht hij tevergeefs goed te maken door de veelheid ervan, en zij moeten herhaald worden, want anders is er niets in, dat opgemerkt zou worden. Velen, die ledig zijn van zin en van verstand, zijn vol van woorden, en de minst degelijke zijn de luidruchtigste.

De volgende woorden kunnen genomen worden, hetzij,

- a. Als een bestraffing van zijn verwaand roemen in de veelheid van zijn woorden, wat hij zal doen, en wat hij zal hebben, niet bedenkende hetgeen iedereen weet namelijk dat de mens niet weet wat het zij dat geschieden zal in zijn eigen tijd, terwijl hij in leven is, Spreuken 27:1, en nog veel minder kan iemand hem te kennen geven wat na hem geschieden zal, als hij gestorven en begraven is. Als wij behoorlijk nadachten over onze onwetendheid en onzekerheid nopens toekomstige gebeurtenissen, het zou zeer velen van de ijdele woorden afsnijden, die wij dwaselijk vermenigvuldigen. Of,
- b. Als hem bespottende om zijn vervelende herhalingen, hij maakt vele woorden, want al spreekt hij van de meest gewone zaak, een mens kan niet te kennen geven wat geschieden zal,

zal het hem te kennen geven, zoals Battus bij Ovidius: "Montibus (inquit) erant, et erant sub montibus illis" Onder deze bergen waren zij. Ik zeg: zij waren onder deze bergen. vanwaar ijdele herhalingen "battologiën" onnodige omhaal van woorden genoemd worden, Mattheüs 6:7.

c. Dwazen werken en zwoegen, zonder enig nut, vers 15. De arbeid van de zotten om hun plannen te volvoeren, maakt een ieder van hen moe.

(1) Zij matten zich af in die arbeid, hetgeen zeer dwaas en ongerijmd is. Al hun arbeid is voor de wereld en het lichaam, en voor de spijs, die vergaat, en in die arbeid verteren zij hun kracht, en vermoeien zij zich tevergeefs, Habakuk 2:13, Jesaja 55:2. Zij verkiezen hun dienst, die geheel en al uit slavenwerk bestaat, en geven er de voorkeur aan boven hetgeen volkomen vrijheid is.

(2) De arbeid, die no odzakelijk is en nuttig zou zijn, en met gemak gedaan zou kunnen worden, vermoeit hen, omdat zij er onhandig en dwaas bij te werk gaan, en zo maken zij hun werk tot een zwoegen voor zich, dat, indien zij er zich met wijsheid op toeleiden, een genot en genoegen voor hen zijn zou. Velen klagen over de arbeid in de godsdienst als zwaar, waartoe zij geen reden zouden hebben, indien de oefeningen van de christelijke godsvrucht altijd onder het bestuur waren van de christelijk e wijsheid. De dwazen vermoeien zich in eindeloze pogingen, en brengen nooit iets tot stand, omdat zij niet weten naar de stad te gaan, omdat zij het vermogen niet hebben om de eenvoudigste zaak te begrijpen, zoals het binnenkomen in een grote stad, waar men zou denken dat het onmogelijk is voor een mens om zijn weg te missen. Der mensen onverstandig bestuur van hun zaken berooft hen beide van het genot en het voordeel ervan. Maar het is de voortreffelijkheid van de weg naar de hemelse stad, dat het een verheven baan is, en dat zelfs de dwazen, die daarop wandelen, niet zullen dwalen, Jesaja 35:8, maar zondige dwaasheid maakt, dat de mensen die weg missen.

Prediker 10:16-20

Salomo merkt hier op:

1. Hoeveel het geluk van een land afhangt van het karakter van zijn heersers. Het is goed of slecht met het volk, al naar de vorsten goed of slecht zijn.

a. Het volk kan niet gelukkig zijn, als *zijn vorsten kinderachtig en weelderig zijn*, vers 16, wee u, land, zelfs het land Kanaän zelf, hoewel het anders de roem is van alle landen, als uw koning een kind is, niet zozeer in jaren, (Salomo zelf was jong toen zijn koninkrijk gelukkig in hem was) als wel in verstand, als de vorst zwak en dwaas is als een kind, wispelturig en verzot op veranderingen, gemelijk en humeurig, gemakkelijk te bedriegen, en moeilijk aan het werk en de zaken te krijgen, dan staat het slecht met het volk. Het lichaam wankelt als het hoofd duizelig is. Misschien heeft Salomo dit geschreven, omdat hij het slechte gedrag van zijn zoon Rehabeam voorzag, 2 Kronieken 13:7, hij was een kind, alle dagen van zijn leven, en zijn geslacht en zijn koninkrijk is het zoveel erger er om gegaan. Het staat ook niet veel beter met een volk als zijn vorsten in de morgenstond eten, een god maken van hun buik, en zich tot slaven maken van hun lusten. Indien de koning zelf een kind is, maar de vorsten en raadsliden wijze en getrouwe mannen zijn, die zich toeleggen op de zaken en ze goed behartigen, dan kan het er met het land te beter om zijn, maar indien zij zich wijden aan hun genoegen en vermaak, de voorkeur geven aan het verzorgen van het vlees boven het afdoen van de openbare zaken, waarvoor zij zich ongeschikt maken door in de morgenstond te eten en te drinken, als rechters genotzuchtig zijn, en niet eten om te leven maar leven om te eten, welk goed kan een volk dan verwachten? B. Het volk kan niet anders dan gelukkig zijn, als zijn heersers edelmoedig en bedrijvig werkzaam zijn, sober en matig, mannen van zaken zijn.

a. als de soeverein geregeerd wordt door beginselen van eer, als de koning een zoon is van de edelen bezielde en gedreven wordt door een edele geest die het veracht om iets laags te doen, iets dat, niet betaamt aan een zo hoog en eervol karakter, die zorgt voor het openbare welzijn, en dat stelt boven zijn particuliere belangen. Wijsheid, deugd en de vreze Gods, weldadigheid en bereidwilligheid om aan geheel het mensdom goed te doen, deze hoedanigheden veredelen het koninklijk bloed.

b. Als de mindere magistraten meer in zorg zijn om zich te kwijten van hun plicht dan om hun lusten te bevredigen, als zij ter rechter tijd eten, dat is: als zij eten wanneer zij hun zaken hebben afgedaan, en dan honger hebben. God geeft aan de schepselen hun spijs te eten op zijn tijd, Psalm 145:15. Laat ons de onze niet ontijdig nemen opdat wij er het lieflijke niet van missen van te zien, dat God ze ons geeft. Magistraten behoren te eten tot sterkte, opdat het lichaam geschikt zal zijn om hun ziel te dienen in de dienst van God en van hun land, en niet tot drinkerij, om zich ongeschikt te maken om iets te doen voor God of de mens en inzonderheid om te zitten in het gericht, want zij zullen dwalen van de wijn, Jesaja 28:7, drinken en de inzetting vergeten Spreuken 31:5. Het is wel met een volk, als zijn vorsten voorbeelden zijn van matigheid, als zij, die het meest aan zich ten koste kunnen leggen, zich weten te verloochenen.

2. Van welke slechte gevolgen traagheid is, beide voor particuliere en openbare zaken, vers 18. Door grote luiheid en slapheid van de handen, het veronachtzamen van de zaken en de liefde tot gemak en genot, verzwakt het gebinte, vermolmt het gebouw, wordt het huis eerst doorlekkende en langzamerhand valt het in, als het niet goed gedekt wordt gehouden, en er niet voor wordt gezorgd om de breuken te herstellen, zo die voorkomen, het zal inregenen, en het houtwerk zal verrotten, en het huis zal onbewoonbaar worden. Zo is het ook met het gezin en de zaken ervan, als de mensen het niet van zich kunnen verkrijgen om zich moeite te geven in hun beroep en bedrijf, om hun winkels of werkplaatsen goed in orde te houden, en wel acht te geven op hun zaken, dan zullen zij spoedig schulden maken en achteruit gaan en in plaats van hetgeen zij hebben te vermeerderen voor de kinderen, zullen zij het verminderen. Zo is het met het publiek: indien de koning een kind is, en voor niets wil zorgdragen, indien de vorsten in de morgenstond eten en zich geen moeite willen geven, dan zullen de zaken van de natie verlies lijden, haar belangen worden benadeeld, haar eer bevlekt, haar macht verzwakt, haar grenzen worden geschonden, de loop van het recht worden belemmerd, haar schatkist worden uitgeput, en al haar grondslagen uit hun voegen gerukt, en dit alles door de luiheid en de zelfzucht van hen, die de bressen behoorden dicht te metselen, en de paden weer moesten opmaken om te bewonen, Jesaja 58:12.

3. Hoe ijverig allen in het algemeen, beide vorsten en volk, zijn om geld te verkrijgen omdat dit tot alle doeleinden dient, vers 19. Hij schijnt *geld te stellen boven vrolijkheid* men maakt maaltijden om te lachen, niet alleen om te eten, maar voornamelijk voor aangename gesprekken en het gezelschap van vrienden, niet om het lachen van de dwaas, dat onzinnigheid is, maar dat van wijzen, waardoor zij zich geschikt maken voor zaken en ernstige studie. Geestelijke maaltijden worden gemaakt voor geestelijk lachen, voor heilige blijdschap in God. De wijn maakt vrolijk, de wijn verheugt de levenden, maar geld is de maat van alle dingen en verantwoordt alles. Hoewel de wijn vrolijk maakt, zal hij geen huis voor ons zijn, noch een bed, noch kleren, noch provisie van levensmiddelen, noch een bruidsschat voor onze kinderen, maar geld zal, als de mensen genoeg ervan hebben, dit alles wezen. De maaltijd kan niet gemaakt worden zonder geld, en hoewel de mensen wijn hebben, zijn zij niet zo geneigd om vrolijk te zijn, als zij geen geld hebben voor het noodzakelijke levensonderhoud. Geld op zichzelf verantwoordt niets, het zal noch voeden noch kleden, maar daar het een instrument is

verkrijgen is, is te verkrijgen voor geld maar het verantwoordt niets voor de ziel, het zal de vergeving van zonde niet teweegbrengen, de gunst van God niet verkrijgen, noch de vrede van de consciëntie, de gemoedsrust, gelijk de ziel niet verlost is door vergankelijke dingen, zoals zilver en goud, zo wordt zij er ook niet door onderhouden. Sommigen vinden dat dit ziet op de heersers, het staat slecht met een volk als deze zich overgeven aan weelde en overdadigheid, aan maaltijden en vrolijkheid, niet alleen omdat dan hun zaken veronachtzaamd worden, maar omdat er geld moet zijn om dit alles te verantwoorden, en te die einde moet het volk dan maar uitgezogen worden door zware belastingen.

4. Hoe voorzichtig onderdanen moeten wezen dat zij geen verraderlijke ontwerpen koesteren, geen oproerige beraadslagingen tegen de regering voeren, omdat het tien tegen een is, dat zij worden ontdekt en aan het licht gebracht vers 20. "Al is het ook dat heersers schuldig zijn aan sommige dwalingen, ga daarom niet bij alle gelegenheden hun beheer en bestuur aanklagen, maar bezie het van de beste kant." Hier:

a. Leert het gebod onze plicht: "Vloek de koning niet, zelfs niet in uw gedachte, wens in uw hart geen kwaad aan de regering." Daar begint alle zonde, en daarom moet het eerste opkomen ervan onderdrukt worden verraad en rebellie. Vloek de rijke niet, de vorsten en bestuurders, in het binnenste van uw slaapkamer, in een conclaaf of club van ontevreden met de regering, vergezel u niet met de zodanigen, kom niet in hun verborgen web, verenig u niet met hen in kwaad te spreken van de regering, of in het complotteren er tegen."

b. De reden is onze veiligheid, "Al is het plan nog zo in het geheim beraamd, het gevogelte des hemels zou de stem wegvoeren tot de koning, die meer spionnen om zich heen heeft dan gij weet, het gevleugelte zou het woord te kennen geven, tot uw beschaming en uw verderf." God ziet wat de mensen doen en hoort wat zij zeggen in het verborgene, en als het Hem behaagt kan Hij het door vreemde en ongedachte middelen aan het licht doen komen. Wilt gij nu door de gestelde machten niet geschaad worden, en wilt gij ze niet vrezen, doe het goede, en gij zult lof van haar hebben. Maar indien gij kwaad doet, zo vrees Romeinen 13:3,4.

HOOFDSTUK 11

1 Werp uw brood uit op het water, want gij zult het vinden na vele dagen. 2 Geef een deel aan zeven, ja, ook aan acht; want gij weet niet, wat kwaad op de aarde wezen zal. 3 Als de wolken vol geworden zijn, zo storten zij plasregen uit op de aarde; en als de boom naar het zuiden, of als hij naar het noorden valt, in de plaats, waar de boom valt, daar zal hij wezen. 4 Wie op de wind acht geeft, die zal niet zaaien, en wie op de wolken ziet, die zal niet maaien. 5 Gelijk gij niet weet, welke de weg des winds zij, of hoedanig de beenderen zijn in de buik van een zwangere vrouw, also weet gij het werk Gods niet, Die het alles maakt. 6 Zaai uw zaad in de morgenstond, en trek uw hand des avonds niet af; want gij weet niet, wat recht wezen zal, of dit of dat, of dat die beide tezamen goed zijn zullen. 7 Verder, het licht is zoet, en het is de ogen goed de zon te aanschouwen; 8 Maar indien de mens veel jaren leeft, en verblijdt zich in die allen, zo laat hem ook gedenken aan de dagen der duisternis, want die zullen veel zijn; en al wat gekomen is, is ijdelheid. 9 Verblijd u, o jongeling! in uw jeugd, en laat uw hart zich vermaken in de dagen uwer jongelingschap, en wandel in de wegen uws harten, en in de aanschouwingen uwer ogen; maar weet, dat God, om al deze dingen, u zal doen komen voor het gericht. 10 Zo doe dan de toornigheid wijken van uw hart, en doe het kwade weg van uw vlees, want de jeugd, en de jonkheid is ijdelheid.

In dit hoofdstuk hebben wij:

I. Een dringende vermaning tot werken van liefdadigheid en milddadigheid jegens de armen, als het beste geneesmiddel tegen de ijdelheid, waaraan onze wereldlijke rijkdom onderworpen is, en het enige middel om die wezenlijk goed te doen opleveren, vers 4-6.

II. Een ernstige vermaning om ons voor te bereiden op de dood en het oordeel, en daarmee intijds te beginnen namelijk in de dagen van onze jeugd, vers 7-10.

Prediker 11:1-6

Salomo had in dit boek er dikwijls bij de rijken op aangedrongen om het aangename van de rijkdom voor zichzelf te nemen, hier spoort hij hen aan om er goed mee te doen aan anderen en zeer milddadig te zijn jegens de armen, hetgeen later zeer voordelig voor henzelf zal uitkomen.

Merk op:

I. Hoe die plicht zelf ons wordt aanbevolen, vers 1.

1. Werp uw brood uit op het water, uw broodkoren op de lage plaatsen, zo verstaan het sommigen in toespeling op de landman, die het zaad draagt, het broodkoren uitdragende van zijn gezin voor zijn zaaitijd, wetende dat hij anders in het volgende jaar geen oogst kan hebben, zo neemt de liefdadige van zijn broodkoren voor zaadkoren, bekrimpt zich om de armen te voorzien, ten einde aan alle wateren te zaaien, Jesaja 32. 20, omdat hij maaien zal wat hij gezaaid heeft, Galaten 6:7. Wij le zen van de oogst van de rivier, Jesaja 23:3. Wateren worden in de Schrift genomen voor grote menigten, Openbaring 16:5, en daar zijn menigten van armen, wij hebben geen gebrek aan voorwerpen van barmhartigheid, wateren worden ook genomen voor rouwbedrijvenden, de armen zijn mensen van smarten. Gij moet brood geven, het nodige levensonderhoud, niet alleen goede woorden geven, maar ook goede dingen Jesaja 58:7. Het moet uw brood zijn, waar gij eerlijk aangekomen zijt, het is geen barmhartigheid, maar onrecht, om te geven wat het onze niet is om te geven, doe eerst recht, en heb dan barmhartigheid lief. Uw brood, dat gij voor uzelf bestemd haat, laat de armen het met u delen, zoals zij het met Job gedeeld hebben, Job 31:17. Geef mild aan de armen, hoewel het de schijn kan hebben van weggeworpen en verloren te zijn, zoals hetgeen men op het water werpt. Stuur het op reis, zend het uit op goed geluk, zoals kooplieden, die handel drijven op zee vertrouwd het toe aan het water, het zal niet zinken."

2. Geef een deel aan zeven, ja ook aan acht, wees vrijgevig in werken van liefdadigheid.

a. "Geef veel, zo gij veel hebt te geven, geen klein beetje, maar een deel, geen klein stukje maar een maal eten, geef een ruim deel, geen karig deel, geef een goede maat, Lukas 6:38. wees edelmoedig in het geven, zoals zij het waren, die op feestdagen delen zonden aan hen, voor wie niets bereid was, Nehémia 8:10, waardige delen." b. "Geef aan velen, aan zeven, ja ook aan acht, indien gij zeven voorwerpen van barmhartigheid ontmoet, geef hun allen, en dan, als gij een achtste ontmoet, geef ook daaraan, en als gij nog acht ontmoet, geef ook aan die allen. Verontschuld u er niet mede, dat gij al goed gedaan hebt, om van het goed, dat gij nog verder te doen hebt, af te komen, maar ga voort en doe steeds meer goed. Als in zware tijden het aantal armen toeneemt, laat dan uw liefdadigheid naar evenredigheid verruimd worden." God is rijk in barmhartigheid over ons allen, hoewel wij onwaardig zijn, Hij geeft mild en verwijt niet, verwijt ons Zijn vroegere gaven niet, en wij moeten barmhartig zijn gelijk onze hemelse Vader barmhartig is.

II. De redenen, waarmee op die plicht bij ons wordt aangedrongen. Bedenk:

1. Dat ons loon voor weldoen zeer gewis is. Hoewel gij het uitwerpt op het water en het verloren schijnt te zijn, hoewel gij denkt dat gij uw goed woord er mee gegeven hebt, en er waarschijnlijk nooit meer van zult horen, zult gij het toch vinden na vele dagen zoals de landman zijn zaad in een overvloedige oogst weervind, en de koopman zijn goederen op zee in een rijke winst. Het is niet verloren, maar goed besteed en goed opgelegd, het levert goede interest op in de tegenwoordige gaven van Gods voorzienigheid, en genade en vertroosting van Zijn Geest, en het kapitaal is veilig opgelegd in de hemel, want het is de Heere geleend." Seneca, een heiden, kon zeggen: *Nihil magis possidere me credam quam bene donato* Niets bezit ik zo volkomen als hetgeen ik weggegeven heb. *Hoc habeo quod cunque dedi, hae sunt divitiae cartae in quacunque sorfis humanae levitate*". - Al wat ik meegedeeld heb, bezit ik nog, deze rijkdom blijft mij bij in al de wisselvalligheden van het leven. "Gij zult het vinden, misschien niet spoedig, maar na vele dagen, de vergelding kan langzaam zijn, maar zij is zeker, en zal zoveel te meer ruim en overvloedig zijn." Tarwe, het oostelijkste graan, ligt het langst in de grond. Lange zeereizen leveren het meeste voordeel op.

2. Onze gelegenheid om wel te doen is zeer onzeker: "Gij weet niet wat kwaad op de aarde wezen zal, dat u beroven kan van uw goed en u buiten staat zal stellen om goed te doen. wees dus zolang gij kunt vrijgevig, maak gebruik van de tegenwoordige gelegenheid, zoals de landman de geschikte tijd gebruikt om zijn zaad te zaaien, eer de vorst invalt." Wij hebben reden om kwaad te verwachten op de aarde, want wij worden tot moeite geboren, wat het kwaad wezen zal weten wij niet, maar opdat wij, waarin het ook moge bestaan, er gereed voor zullen wezen, is het onze wijsheid om ten dage van voorspoed goed te doen. Velen maken hiervan gebruik als een argument tegen het geven aan de armen, daar zij niet weten welke moeilijke tijden komen kunnen waarin zijzelf in nood zullen zijn, terwijl wij juist daarom barmhartig moeten zijn, opdat wij als de kwade dagen komen de troost kunnen hebben van goed gedaan te hebben, toen wij er toe instaat weten, wij zouden dan hoop kunnen hebben, om bij God en de mensen barmhartigheid te zullen vinden, en daarom moeten wij nu barmhartigheid betonen. Indien wij door barmhartigheid aan God toevertrouwen wat wij hebben, dan leggen wij het in goede handen tegen deze slechte tijden.

III. Hoe hij de tegenwerpingen voorkomt, die aangevoerd zouden kunnen worden tegen deze plicht, evenals de verontschuldigen van de onbarmhartigen.

1. Sommigen zullen zeggen dat wat zij hebben van hun is, en zij het hebben voor hun eigen

ik mijn brood en mijn geslacht vlees nemen, om het te geven aan ik weet niet wie Aldus Nabal, 1 Samuel 25:11. Zie op, mens, en bedenk ho e spoedig gij verhongerd zou zijn op een onvruchtbare grond, indien de wolken boven u aldus zouden spreken, zouden zeggen dat zij hun water voor zichzelf hebben, maar gij ziet, als zij vol zijn, dan storten zij plasregen uit op de aarde, om haar vruchtbaar te maken, totdat zij vermoeid zijn van haar te bevochtigen, Job 37:11. Is de hemel aldus milddadig voor de arme aarde, die zo ver beneden hem is, en zult gij er tegenzin in hebben om milddadig te zijn jegens uw armen broeder, die been is van uw heen? Of aldus: Sommigen zullen zeggen: hoewel wij slechts weinig geven aan de armen, hebben wij toch, God zij dank, even barmhartig een hart, als wie ook. Neen, zegt Salomo, indien de wolken vol van regen zijn, dan ontladen zij zich, als er barmhartigheid is in het hart, dan zal zij zich tonen, Jakobus 2:15, 16. Hij, die zijn ziel opent voor de hongerige, zal naar zijn vermogen zijn hand tot hem uitstrekken.

2. Sommigen zullen zeggen dat hun sfeer van werkzaamheid eng is, zij kunnen het goed niet doen dat anderen doen, die een openbaar ambt bekleden, en daarom zitten zij stil en doen niets. Neen, zegt hij, in de plaats waar de boom valt, of waar hij is, daar zal hij wezen, ten voordele van hen aan wie hij behoort, iedereen moet er naar streven om een zegen te zijn voor die plaats, waar zij ook zijn moge waar hij door Gods voorzienigheid gesteld is, waar wij ook zijn, overal kunnen wij goed werk te doen vinden, zo wij slechts een hart hebben om het te doen. Of aldus: Sommigen zullen zeggen: Velen stellen zich voor als voorwerpen van barmhartigheid, die onwaardig zijn, en ik weet niet aan wie het goed en gepast is iets te geven. "Bekommer u daar niet om," zegt Salomo, Geef met zoveel wijsheid en voorzichtigheid als gij kunt, en wees er dan van overtuigd dat al zou de persoon uw liefdadigheid ook onwaardig zijn, gij toch, zo gij geeft met een oprecht hart, uw loon niet zult verliezen, naar welke zijde de barmhartigheid ook wordt aangewend, naar het noorden of naar het zuiden het voordeel ervan zal voor u wezen." Dit wordt meestal toegepast op de dood, laat ons goed doen, en als goede bomen de vruchten van de gerechtigheid voortbrengen, omdat weldra de dood zal komen en ons zal afhouden, en dan komen wij in een onveranderlijke toestand van gelukzaligheid of van rampzaligheid naar wat wij in het lichaam gedaan hebben. Waar de boom bij de dood valt, daar zal hij waarschijnlijk in alle eeuwigheid blijven liggen.

3. Sommigen zullen de vele ontmoedigingen aanvoeren, die zij in het beoefenen van de liefdadigheid hebben ondervonden, zij zijn er om gesmaad geworden als trots en Farizees, zij hebben slechts weinig om te geven, en dan worden zij veracht als zij niet geven zoals anderen geven, zij weten niet of hun kinderen er niet toe zullen komen om het nodig te hebben, en dus zouden zij beter doen met het voor hen op te leggen, zij hebben belastingen te betalen en moeten aankopen doen, zij weten niet welk gebruik er van hun liefdegaven gemaakt zal worden, noch welke uitleggingen aan gegeven zal worden, deze en honderd andere dergelijke tegenwerpingen beantwoordt hij met een woord, vers 4. *Wie op de wind acht geeft die zal niet zaaien*, hetgeen betekent goed doen, en *wie op de wolken ziet, die zal niet maaien*, hetgeen betekent goed ontvangen. Als wij aldus iedere kleine moeilijkheid staan te vergroten, alles van de slechtste zijde bezien met tegenwerpingen aankomen, ons moeilijkheid en gevaar voorstellen waar geen is, dan zullen wij nooit voortgaan met ons werk en nog minder er door heenkomen, of er iets goeds van maken. Indien de landman om iedere windvlaag of iedere voorbijdrijvende wolk zou weigeren te zaaien of met zaaien zou ophouden dan zou zijn landbouwbedrijf hem weinig voordeel opleveren. De plichten van de godsdienst zijn even noodzakelijk als zaaien en oogsten en strekken evenzeer tot ons eigen voordeel, de ontmoedigingen, die wij bij het volbrengen van die plichten ontmoeten, zijn slechts als winden en wolken, die ons geen kwaad zullen doen, en die zij, die een weinig moed en

kleine en schijnbare moeilijkheden van grote en wezenlijke plichten laten terughouden, zullen nooit iets tot stand brengen in de godsdienst, want er zal altijd de één of andere wind, de één of andere wolk opkomen, in onze verbeelding tenminste, om ons te ontmoedigen. Winden en wolken zijn in Gods hand, zij zijn bestemd tot onze beproeving, en ons Christendom verplicht ons beproevingen te verduren.

4. Sommigen zullen zeggen: "Wij zien niet op welke wijze hetgeen wij uitgeven in liefdadigheid ons ooit vergoed kan worden, wij bevinden niet dat wij er te rijker om zijn, waarom zouden wij afgaan op de algemene belofte van een zegen over de barmhartigen, als wij niet zien op welke wijze wij er de werking van kunnen verwachten?" Hierop antwoordt hij: "Gij weet het werk Gods niet, en het betaamt ook niet dat gij het zou weten, gij kunt er zeker van zijn dat Hij Zijn woord van belofte gestand zal doen, hoewel Hij u niet zegt hoe of op wat wijze, en hoewel Hij werkt op Zijn eigen wijze naar de raad van Zijn ondoorgroondelijke wijsheid, Hij zal werken en niemand zal Hem hinderen, en niemand zal Hem besturen of Hem voorschrijven hoe Hij moet werken, de zegen zal onmerkbaar werken, onmerkbaar maar onweerstaanbaar, Gods werk zal gewis in overeenstemming zijn met Zijn woord, of wij het zien of niet zien.

Hij toont onze onwetendheid van het werk Gods in twee voorbeelden.

a. Wij weten niet welke de weg is van de geest of van de wind, aldus sommigen, wij weten niet vanwaar hij komt, of waar hij heengaat, of wanneer hij zal draaien, toch liggen de zeelieden er op te wachten, dat hij zich tot hun gunste zal keren, aldus moeten wij onze plicht doen in afwachting van de bestemde tijd voor de zegen. Of het kan verstaan worden van de menselijke ziel, wij weten dat God ons gemaakt heeft, en ons deze ziel heeft gegeven, maar hoe zij in het lichaam is gekomen, er mee verenigd is, het bezielt en er op werkt, weten wij niet, de ziel is een verborgenheid op zichzelf, geen wonder dus dat het werk Gods dit voor ons is.

b. Wij weten niet hoedanig de beenderen zijn in de schoot van een zwangere vrouw, wij kunnen de manier niet beschrijven hetzij van de formering van het lichaam, of hoe het lichaam en de ziel verenigd zijn geworden, wij weten dat beide het werk Gods zijn en wij berusten in Zijn werk, maar in geen van beide kunnen wij het proces van de werking nagaan. Wij twijfelen niet aan de geboorte van het kind, dat ontvangen is, hoewel wij niet weten hoe het geformeerd is, noch behoeven wij te twijfelen aan de vervulling van de belofte, hoewel wij niet zien hoe de dingen daartoe werken. En wij kunnen wel op God vertrouwen om voor ons te voorzien in hetgeen ons nuttig en nodig is zonder dat wij er in onrust en zorg over zijn en ons daarin te betonen voor onze barmhartigheid, daar het toch zonder enige kennis of overleg is van ons, dat ons lichaam in het verborgene gemaakt was, en onze ziel vond de weg er in. En zo is het argument hetzelfde, en heeft dezelfde strekking als dat van onze Heiland, Mattheüs 6:25, het leven, de levende ziel, die God ons gegeven heeft, is meer dan het voedsel, het lichaam, dat God ons gemaakt heeft, is meer dan de kleding, laat ons dus op Hem, die het meerdere voor ons gedaan heeft blijmoedig vertrouwen, om ook het mindere voor ons te doen.

5. Sommigen zeggen: "Wij zijn barmhartig geweest, hebben veel aan de armen gegeven en hebben er nooit enigerlei beloning voor ontvangen, er zijn vele dagen voorbijgegaan meer wij hebben het niet weer gevonden." Waarop hij antwoordt, vers 6 : "Ga toch maar voort, volhard in goeddoen, laat geen gelegenheid voorbijgaan. Maai uw land in de morgenstond op de voorwerpen van barmhartigheid die zich vroeg aan u voordoen, en trek uw hand des avonds niet af onder voorwendsel dat gij moe zijt, doe goed naar gij er de gelegenheid toe hebt, doe het op de ene of andere wijze de gehele dag, zoals de landman zijn zaaisel volgt van de morgen tot de avond. In de morgenstond van de jeugd beijver u om goed te doen, geef uit van het

niet toe aan de gewone verzoeking van oude lieden om vrekking te zijn, trek ook dan uw hand niet af, en denk niet dat gij u verontschuldigd kunt houden van barmhartigheid te beoefenen, omdat gij u voorneemt liefdadige werken te bevorderen door uw testament, maar doe goed tot het einde toe, want gij weet niet welk werk van barmhartigheid en godsvrucht recht zal wezen, voorspoedig zal zijn, beide met betrekking tot anderen en met betrekking tot uzelf, dit of dat, maar gij hebt reden om te hopen dat die beide tezamen goed zullen zijn. Vertraag niet in goeddoen, want wanneer het tijd is, op Gods tijd en dat is de beste tijd, zult gij oogsten, Galaten 6:9. Dit is van toepassing op geestelijke barmhartigheid, onze godvruchtige pogingen voor het goede van de zielen van anderen, laat ons daarmee voortgaan, want hoewel wij lang tevergeefs gearbeid hebben, kunnen wij er toch ten slotte het welslagen van zien. Laat leraren in hun zaaitijd, beide des morgens en des avonds zaaien, want wie kan zeggen wat voorspoedig zal zijn?

Prediker 11:7-10

Hier is een vermaning beide aan oude en jonge mensen, om aan sterven te denken en er zich toe voor te bereiden. Na ons door vele uitnemende voorschriften geleerd te hebben hoe goed te leven, komt de prediker nu bij het einde van zijn rede er toe ons te leren hoe goed te sterven, en ons aan ons einde te doen gedenken.

I. Hij wendt zich tot de ouden van dagen schrijft hun als vaders, om hen op te wekken om aan de avond te denken, vers 7, 8. Hier is:

1. Een redelijk toegeven van de zoetheid van het leven, die oude mensen bij ervaring kennen: het licht is zoet, het licht van de zon is dit. Het is de ogen goed de zon te aanschouwen, licht was het eerste ding, dat gemaakt was in de formering van de grote wereld, gelijk het oog een van de eerste is in de formering van het lichaam, de kleine wereld, het is aangenaam het licht te zien, de heidenen waren er zo door bekoord dat zij de zon gingen aanbidden: het is aangenaam om er de andere dingen bij te zien, de vele aangename gezichtspunten, die de wereld ons biedt, het licht des levens is dit. Licht is genomen voor leven, Job 3:20, 23. Het kan niet ontkend worden dat het leven zoet is: het is zoet voor slechte mensen omdat zij hun deel hebben in dit leven, het is zoet voor goede mensen omdat zij dit leven hebben als de tijd van hun voorbereiding voor een beter leven, het is zoet voor alle mensen, de natuur zegt dat het dit is en het kan niet betwist worden, ook kan de dood niet ter wille van zichzelf worden begeerd, maar wel gevreesd worden, tenzij dan beschouwd als het einde van tegenwoordig kwaad of een overgang tot toekomstig goed. Het leven is zoet, en daarom is het nodig een dubbele wacht over ons te stellen, opdat wij het niet al te zeer liefhebben.

2. Een vermaning om aan de dood te denken, zelfs in het midden van het leven, en als het leven het zoetst is, wanneer wij er het gemakkelijkst toe komen om de dood te vergeten. Indien de mens vele jaren leeft, zo laat hem ook gedenken aan de dagen van de duisternis, die komen. Hier wordt

A. Een zomerdag verondersteld, die genoten wordt dat het leven lang zal duren namelijk vele jaren, en dat het door de goedheid van God aangenaam kan gemaakt zijn, en de mens verblijdt zich in die allen. Er zijn van de zodanigen, die vele jaren in de wereld leven, aan vele gevaren ontkomen, vele zegeningen ontvangen, en daarom zeker zijn dat hun geen goed zal ontbreken en geen kwaad zal wedervaren, dat de kruik, die zo dikwijls in het gewelf van de springader is gekomen, nooit gebroken ervan terug komen zal. Maar wie zijn zij, die vele jaren leven en zich in die allen hebben verblijd? Helaas, niemand, wij hebben slechts uren van vreugde tegen maanden van verdriet, evenwel sommigen verblijden zich in hun jaren, hun vele jaren, meer

blijmoedige geest, dan kunnen zij veel doen om een mens in staat te stellen om zich in die allen te verblijden, -en toch heeft ook de voorspoedigste toestand zijn bijmengselen van smart of tegenspoed, en de blijmoedigste mens kent ogenblikken van neerslachtigheid, vrolijke zondaren hebben buien van treurigheid, en blijmoedige heiligen kennen godvruchtige smart, zodat het slechts een veronderstelling is, geen feit, dat een mens vele jaren zou leven en zich in die allen zou verblijden. Maar,

B. Hier wordt voorgesteld na deze zomerdag een winternacht te verwachten, deze gezonde, stevige oude man moet echter gedenken aan de dagen van de duisternis, want zij zullen vele zijn. Er komen dagen van duisternis, de dagen van ons liggen in het graf, daar zal het lichaam in duisternis liggen, daar zien de ogen niet, daar schijnt de zon niet. De duisternis des doods wordt gesteld tegenover het licht des levens, het graf is een land van duisternis, Job 10:21. Deze dagen van duisternis zullen vele zijn, de dagen van ons liggen onder de grond zullen talrijker zijn dan de dagen van ons leven boven de grond. Zij zijn vele, maar zij zijn niet eindeloos, vele als zij zijn, zullen zij toch geteld en voleindigd worden, als de hemelen niet meer zijn, Job 14:12. Gelijk de langste dag zijn nacht heeft, zo zal de langste nacht zijn morgenstond hebben.

C. Het is goed voor ons om dikwijls te denken aan deze dagen van duisternis, opdat wij niet opgeblazen worden van hoogmoed, noch in slaap worden gesust in vleeselijke gerustheid, noch zelfs tot onbetamelijkheid worden vervoerd door ijdele vrolijkheid.

D. Niettegenstaande de lange duur van het leven en de vele genietingen ervan, moeten wij toch gedenken aan de dagen van de duisternis, omdat die gewis komen zullen, en zij zullen met te minder verschrikking komen als wij er tevoren aan gedacht hebben.

II. Hij wendt zich tot de jonge mensen, en schrijft hun als kinderen, om hen op te wekken om aan de dood te denken, vers 9, 10. Hier hebben wij:

1. Een ironische erkenning van de ijdelheden en de genoegens van de jeugd, "verblijd u, o jongeling, in uw jeugd". Sommigen houden dit voor de raad, die de atheïst en de genotzuchtig persoon aan de jongeling geven, tegen welke giftige influistering Salomo aan het einde van het vers een krachtig tegengif voorschrijft. Maar er ligt meer kracht en nadruk in als wij het nemen zoals het gewoonlijk verstaan wordt, bij wijze van ironie, zoals die van Elia tot de priesters van Baäl: Roept met luider stem want hij is een god, of van Micha tot Achab: Trek op naar Ramoth in Gilead en gij zult voorspoedig zijn, of van Christus tot Zijn discipelen: Slaap nu voort. "Verblijd u, o jongeling, in uw jeugd leef een vrolijk leven, jaag uw vermaken na wandel in de wegen van uw hart, vrolijk uw hart op met droombeelden en ijdele verwachtingen, wandel in de wegen van uw hart, doe alles waar je zin in hebt, en deins voor niets terug om uw zinnelijke lusten te bevredigen: "quicquid libet licet" Maak uw wil tot uw wet, wandel in de wegen van uw hart, en laat uw hart wandelen naar eigen ogen, een zwerfziek hart naar ronddwalende ogen, doe wat behaaglijk is aan uw ogen, hetzij het al of niet behaaglijk is in Gods ogen." Salomo zegt dit in ironie tot de jongeling om te kennen te geven:

- a. Dat dit het is wat hij doen zou, en waartoe hij wel graag verlof zou willen hebben, waarin hij zijn geluk denkt te vinden, en waar hij zijn hart op stelt.
- b. Dat hij wenst dat allen, die hem omringen, hem deze raad zullen geven, hem zulke zachte dingen zullen zeggen, daar hij het niet zou kunnen dragen of dulden dat hem een raad zou gegeven worden in tegenovergestelde zin, dat hij hen voor zijn vijanden houdt, die hem vermanen om sober en ernstig te zijn.
- c. Om zijn dwaasheid aan te tonen, en de grote ongerijmdheid van een weelderige, ondeugdzaame wijze van leven, de gewone beschrijving ervan zou, indien de mensen de dingen

zij, die zo'n leven leiden, tegen alle rede en gezond verstand handelen. Het blootleggen van de zaak volstaat reeds om tot een beslissing te komen, zonder dat men nog argumenten aanvoert. d. Om aan te tonen dat, zo de mensen zich aan zo'n wijze van leven overgeven, het rechtvaardig is in God om hen aan henzelf over te laten, hen over te laten aan de begeerten van hun hart, Hoséa 4:17.

2. Een zeer nadrukkelijke bestraffing van deze ijdelheden en genietingen: *"Weet, dat God om alle deze dingen u zal doen komen voor het gericht, bedenk dit, en leid dan zo'n weelderig leven, indien gij kunt, indien gij durft."* Dit is een halsband een verbetering, van de vorige concessie, en haalt de teugels weer aan, die hij op de hals van de jongeling slap had laten hangen. "Weet en wees er zeker van dat indien gij u zo'n vrijheid veroorlooft, dit uw eeuwig verderf tengevolge zal hebben, want gij hebt te doen met een God, die het niet ongestraft zal laten." Er is een toekomstend oordeel. Wij moeten, een ieder van ons, voor het gericht komen, hoe wij heden de boze dag ook ver van ons stellen. Er zal op die dag met ons afgerekend worden voor al onze vleselijke vrolijkheid en ons zinnelijk genot. Het is goed voor allen, maar inzonderheid voor jonge mensen, om dit te weten en hieraan te denken, opdat zij, door toe te geven aan hun jeugdige lusten, zich niet toorn vergaderen als een schat in de dag des toorns, des toorns van het Lam.

3. Een woord van waarschuwing en vermaning naar aanleiding van dat alles, vers 10. *Laat jonge mensen wel toezien op zichzelf, en wel acht geven op hun ziel en hun lichaam hun hart en hun vlees.*

a. Laat hen zorgdragen dat zij niet opgeblazen worden door hoogmoed, noch beroerd worden door toorn en zondige hartstocht. Zo doen dan verdriet of toornigheid wijken van uw hart, het woord geeft wanorde of beroering van het gemoed te kennen. Jonge mensen zijn licht ongeduldig onder bestraffing of bedwang, geneigd om in opstand te komen tegen alles wat hen vernedert, en hun trotse hart verheft zich tegen alles wat hen tegensprekt en tegenwerkt. Zij zijn zo gesteld op hetgeen de zinnen behaagt, dat zij niets kunnen dulden of dragen dat onaangenaam is want dat baart hun verdriet, dikwijls zal hun hoogmoed hen verontrusten, maken dat zij zich onbehaaglijk gevoelen. Laat dit van u wijken, doe de liefde tot de wereld weg uit uw hart en verwacht niets meer van het schepsel, en dan zullen teleurstellingen geen aanleiding van toorn en verdriet voor u wezen. Sommigen verstaan hier door verdriet de vleselijke vrolijkheid, beschreven in vers 9, waarvan *het einde bitterheid en smart zal wezen*. Laat die verre blijven van alles, dat bij de herinnering er aan smart zal wezen.

b. Laat hen zorgdragen, dat hun lichaam niet verontreinigd wordt door onmatigheid, onkuisheid of enigerlei vleselijke lusten, doe het kwade weg van uw vlees, en laat de leden van uw lichaam geen wapenen zijn van de ongerechtigheid. Het kwaad van de zonde zal het kwaad zijn van de straf, en hetgeen gij liefhebt als goed voor het vlees, omdat het er de lusten van bevredigt, zal blijken er kwaad en schadelijk voor te wezen, doe het daarom hoe verder hoe liever van u weg. Om aan zijn vermaning aan oud en jong kracht hij te zetten, voert de prediker als een krachtig argument aan hetgeen het grote onderwerp is van zijn rede, namelijk de ijdelheid van alle tegenwoordige dingen, hun onzekerheid en hun ongenoegzaamheid.

1. Hij herinnert oude liederen aan dit, vers 8, *al wat gekomen is, is ijdelheid*, ja, al is het ook dat een mens vele jaren leeft, en zich in die alle verblijdt. Al wat reeds gekomen is, en al wat nog komen zal, hoeveel de mensen zich ook van de slottonelen voorstellen, het is al ijdelheid. Wat zal zijn zal niets meer doen om de mensen gelukkig te maken, dan wat geweest is. Allen, die in de wereld komen, zijn ijdelheid, zij zijn dit geheel en al, zelfs in hun beste toestand.

gezindheid en in de daden van de kindsheid en van de jeugd zeer veel ongerechtigheid, zeer veel dat onvoegzaam is, zondige ijdelheid, waartegen jonge mensen moeten waken, en waarvan zij genezen moeten worden. Er is in de genoegens van kindsheid en jeugd geen zekerheid, geen voldoening, geen duurzaamheid, zij gaan voorbij, deze bloemen zullen spoedig verwelken en deze bloesems afvallen, laat hen zich daarom zetten tot goede vruchten, die zullen blijven en goede winst opleveren.

HOOFDSTUK 12

1 En gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen, en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in dezelve. 2 Eer dan de zon, en het licht, en de maan, en de sterren verduisterd worden, en de wolken wederkomen na de regen. 3 In de dag, wanneer de wachters des huizes zullen beven, en de sterke mannen zichzelf zullen krommen, en de maalsters zullen stilstaan, omdat zij minder geworden zijn, en die door de vensteren zien, verduisterd zullen worden; 4 En de twee deuren naar de straat zullen gesloten worden, als er is een nederig geluid der maling, en hij opstaat op de stem van het vogeltje, en al de zangeressen neergebogen zullen worden. 5 Ook wanneer zij voor de hoogte zullen vrezen, en dat er verschrikkingen zullen zijn op de weg, en de amandelboom zal bloeien, en dat de sprinkhaan zichzelf een last zal wezen, en dat de lust zal vergaan; want de mens gaat naar zijn eeuwig huis, en de rouwklagers zullen in de straat omgaan. 6 Eer dat het zilveren koord ontketend wordt, en de gulden schaal in stukken gestoten wordt, en de kruik aan de springader gebroken wordt, en het rad aan de bornput in stukken gestoten wordt; 7 En dat het stof wederom tot aarde keert, als het geweest is; en de geest weder tot God keert, Die hem gegeven heeft.

8 IJdelheid der ijdelheden, zegt de prediker; het is al ijdelheid! 9 En voorts, dewijl de prediker wijs geweest is, zo leerde hij het volk nog wetenschap, en merkte op, en onderzocht; hij stelde vele spreuken in orde. 10 De prediker zocht aangename woorden uit te vinden, en het geschrevene is recht, woorden der waarheid. 11 De woorden der wijzen zijn gelijk prikkelen, en gelijk nagelen, diep ingeslagen van de meesters der verzamelingen, die gegeven zijn van de enigen Herder. 12 En wat boven dezelve is, mijn zoon! wees gewaarschuwd; van vele boeken te maken is geen einde, en veel lezens is vermoeiing des vleses. 13 Van alles, wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God, en houd Zijn geboden, want dit betaamt allen mensen. 14 Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad.

De wijze en boetvaardige prediker eindigt hier zijn leerrede, en hij besluit haar, niet slechts als een goed redenaar, maar als een goede prediker met hetgeen de beste indrukken zal teweegbrengen, en met hetgeen hij wenst krachtig en duurzaam van invloed op zijn hoorders te zullen zijn. Hier is:

I. Een vermaning aan jonge mensen om vroeg te beginnen godsdienstig te zijn en het niet uit te stellen tot aan de ouderdom, vers 1, versterkt door argumenten, ontleend aan de rampen van de ouderdom, vers 1-5, en de grote verandering, die de dood in ons zal teweegbrengen, vers 6,7.

II. Een herhaling van de grote waarheid, die hij op zich heeft genomen te bewijzen in deze rede: de ijdelheid van de wereld, vers 8.

III. Een bevestiging en aanbeveling van hetgeen hij in dit en in zijn ander boek had geschreven, als waardig om zorgvuldig overwogen en overdacht te worden, vers 9-12.

IV. Een opsomming en besluit van geheel de zaak, met een bevel om in waarheid Godsdienstig te zijn uit aanmerking van het toekomstige oordeel vers 13, 14.

Prediker 12:1-7

I. Hier is: Een oproep tot jonge mensen om *aan God te denken en hun plicht jegens Hem te betrachten* terwijl zij nog jong zijn. *Gedenk thans uw Schepper in de dagen van Uw jeugd.* Dit is:

1. De toepassing van de koninklijke prediker van zijn leerrede over de ijdelheid van de wereld

er de proef van genomen hebben, zij geeft geen werkelijke voldoening aan de ziel, opdat gij dus niet bedrogen zult worden door deze ijdelheid, noch er te zeer door beroerd zult worden. *Gedenk uw Schepper*, en neem u aldus in acht tegen het kwaad, dat uit de ijdelheid van het schepsel voortkomt.

2. Het is het tegengif van de koninklijke medicijnmeester tegen de bijzondere krankheden van de jeugd, de zucht naar vrolijkheid, en het toegeven aan zinnelijke genietingen, de ijdelheid, waaraan kindsheid en jeugd onderworpen zijn, om dit te voorkomen en te genezen, gedenk uw Schepper. Hier is:

a. Een grote plicht, die ons wordt voorgehouden: *God te gedenken als onze Schepper*. Wij moeten niet alleen gedenken dat God onze Schepper is, dat Hij ons gemaakt heeft en niet wij, en daarom onze rechtmatige Heere en eigenaar is maar wij moeten ons aan Hem verbinden bij de overweging van de verplichtingen, die op ons rusten doordat Hij onze Schepper is, en Hem de eer en de gehoorzaamheid betonen, die wij Hem als onze Schepper verschuldigd zijn. Gedenk uw Scheppers, het woord staat in het meervoud, zoals in Job 35:10, Waar is God, mijne Makers? Want God zei: Laat ons mensen maken, ons, Vader, Zoon en Heilige Geest.

b. De juiste tijd voor die plicht, in de dagen van uw jeugd, de dagen van uw keus, zo lezen het sommigen, de keurdagen, uw verkiezende dagen. Begin in het begin van uw dagen Hem te gedenken, van wie gij uw bestaan hebt ontvangen, en ga voort in overeenstemming met dat goede begin. *Breng Hem u voor de geest als gij jong zijt, en houd Hem in gedachtenis gedurende al de dagen van uw jeugd*, en vergeet Hem nooit. Hoed u aldus voor de verzoeken van de jeugd, en maak aldus gebruik van de voordelen ervan.

II. Een reden om aan dit gebod kracht bij te zetten: *eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen van dewelke gij zeggen zult: ik heb geen lust in dezelve*. Doe het spoedig:

1. "Eer ziekte en dood komen, doe het terwijl gij leeft, want het zal te laat wezen om het te doen, als de dood u uit deze staat van op de proefstelling heeft weggenomen en u heeft heengevoerd naar die van beloning en vergelding." De dagen van ziekte en dood zijn de kwade dagen, schrikwekkend voor de natuur, in waarheid kwade dagen voor hen, die hun Schepper hebben vergeten. Deze kwade dagen zullen, vroeg of laat, komen, zij komen nu nog niet, want God is lankmoedig over ons, en geeft ons plaats tot berouw, de voortduur van het leven is slechts het uitstellen van de dood, en terwijl het leven voortduurt en de dood nog uitgesteld is, is het onze plicht en ons belang ons voor te bereiden, opdat de eigenschap van de dood voor ons veranderd worde, en wij getroost en goedsmoeds kunnen sterven.

2. Eer de ouderdom komt, die zo de dood het niet verhindert, komen zal, en het zullen jaren zijn, van welke wij zullen zeggen: *Wij hebben geen lust in dezelve*, als wij geen smaak meer zullen hebben in de verlustiging van de zinnen, zoals Barzillai, 2 Samuel 19:35, als wij beladen zullen zijn met zwakheden van het lichaam, oud en blind, of oud en verlamd zijn, als wij weggenomen zullen worden van onze nuttige arbeid, en onze kracht arbeid en moeite zal zijn, als wij, of gescheiden zullen zijn van onze bloedverwanten en al onze oude vrienden of in hen beproefd zullen wezen, en zullen zien dat zij ons moede zijn, als wij ons langzaam zullen voelen sterven, deze jaren naderen, als alles wat komt ijdelheid zal wezen, de nog overblijvende maanden, maanden van ijdelheid zijn en er geen lust, geen behagen zal zijn dan in de herinnering van een goed doorgebracht leven op aarde en in de verwachting van een beter leven in de hemel. Over deze twee argumenten weidt hij uit in de volgende verzen, slechts de orde ervan omkerende, en hij toont aan:

.

dagen van zo'n aard zullen wezen dat wij geen lust in dezelve zullen hebben, hetgeen een goede reden is, waarom wij moeten terugkeren tot God om met Hem verzoend te zijn *in de dagen van onze jeugd* en dit niet moeten uitstellen totdat wij oud zijn, want het zal dan geen verdienste van ons zijn, de genietingen van de zonde te verlaten, daar zij ons reeds verlaten hebben, noch om terug te keren tot God als de nood er ons toe dringt. Het is de grootste ongerijmdheid en ondankbaarheid die men zich denken kan, om de bloem, het beste, van onze jaren aan de duivel te geven, en er het uitschot van te bewaren voor God, dit is het gescheurde, en het kreupele, en het zieke als offerande te brengen. En behalve dat, daar de ouderdom aldus overladen is met zwakheden en gebreken, is het de grootst mogelijke dwaasheid om dat noodzakelijke werk tot aan die tijd te verschuiven, dat werk, hetwelk onze beste krachten vereist, als onze vermogens nog in volle kracht zijn, en inzonderheid om dat werk moeilijker te maken door een langer aanhouden van de zonde, en lasten van schuld op onze consciëntie te leggen, de lasten van de ouderdom nog te vermeerderen, en ze veel zwaarder te maken. Indien de rampen van de ouderdom zijn zullen zoals zij hier worden voorgesteld, zo zullen wij dan iets nodig hebben om ons te ondersteunen en te vertroosten, en niets zal krachtiger en meer afdoend daarvoor wezen dan het getuigenis van ons geweten voor ons, dat wij intijds begonnen zijn onze Schepper te gedenken, en de herinnering aan Hem sedert die tijd nooit hebben verloren. Hoe kunnen wij verwachten dat God ons zal helpen als wij oud zijn, als wij Hem niet willen dienen als wij jong zijn? Zie Psalm 71:17, 18. Het verval en de gebreken van de ouderdom worden hier op sierlijke wijze beschreven in overdrachtelijke uitdrukkingen, waarin thans iets moeilijks is voor ons, die niet bekend zijn met de gewone spreekwijze en de metaforen, die in Salomo's tijd gebruikt werden, maar de algemene strekking is duidelijk namelijk om aan te tonen hoe onaangenaam over het algemeen de dagen van de ouderdom zijn.

a. Dan zullen de zon en haar licht, de maan en de sterren en het licht, dat zij er aan ontlennen, verduisterd worden, zij zien er donker uit voor oude lieden ten gevolge van het afnemen van hun gezichtsvermogen, hun aangezicht is omfloerst, de schoonheid en glans ervan zijn verduisterd, hun verstandelijke vermogens, die als lichten zijn in de ziel, zijn verzwakt, hun verstand en hun herinneringsvermogen begeven hen, hun begrip is niet meer zo vlug, en hun verbeeldingskracht niet meer zo rijk als zij geweest zijn, (licht wordt dikwijls genomen voor blijdschap en voorspoed) de dagen van hun vrolijkheid zijn voorbij, en zij hebben noch behagen in de gesprekken van de dag noch in de rust van de nacht, want beide de zon en de maan zijn voor hen verduisterd.

b. Dan komen de wolken weer na de regen, zoals bij natte weersgesteldheid de ene wolk niet zodra voorbij is, of zij wordt opgevolgd door een andere, zo is het met oude lieden, als zij van de ene pijn, de ene ziekte, bevrijd zijn, worden zij bevangen door een andere zodat hun kwalen als een gedurig druipen zijn ten dage des plasregens. Het einde van de ene verdrietelijkheid in deze wereld is slechts het begin van een andere, en *de afgrond roept tot de afgrond*. Oude lieden worden dikwijls gekweld door lozingen van verkoudheid, zoals na stortregens nog meer wolken komen opzetten zodat het voortdurend smartelijk is, en het lichaam er als het ware in wegs melt.

c. Dan zullen de wachters van het huis beven, het hoofd dat als de wachttorens is, schudt heen en weer de armen en handen, die gereed zijn voor de bewaring van het lichaam, beven evenzo en worden zwak, bij iedere plotselinge aanval of nadering van gevaar, de kracht en de moed, die tot zelfverdediging aangewend plachten te worden, schieten tekort, kunnen hun dienst niet meer verrichten oude lieden worden spoedig ontmoedigd.

d. Dan zullen de sterke mannen zich krommen, de benen en dijen, die het lichaam plachten te ondersteunen en zijn gewicht te dragen, buigen, krommen, zich, en zijn niet meer geschikt voor arbeid, zoals vroeger, zij worden spoedig moe. Oude mannen, die in hun tijd sterke

"God heeft geen welgevallen aan de benen van de man", Psalm 147. 10, want hun kracht zal spoedig vergaan, maar in de Heere Jahweh is eeuwige sterkte, Hij heeft eeuwige armen.

e. Dan zullen de maalsters stilstaan, omdat zij minder geworden zijn, de tanden, waarmee wij onze spijzen vermalen en bereiden om verteerd te worden houden op van dienst te doen, omdat zij weinige zijn, zij zijn verrot en gebroken, zijn misschien getrokken omdat zij pijn deden, sommige oude mensen hebben al hun tanden verloren, anderen hebben nog slechts weinige over, en dit gebrek is van te meer gewicht, omdat de spijzen uit gebrek aan tanden, niet goed gekauwd zijnde, niet goed worden verteerd, en dat is van evenveel invloed op het ander verval van de ouderdom, als wat het ook zij.

f. Zij, die door de vensters zien, zullen verduisterd worden. De ogen worden donker zoals die van Izak, Genesis 27:1, en van Ahia, 1 Koningen 14:4. Mozes was een zeer zeldzaam voorbeeld van een man, die, toen hij honderd twintig jaren oud was, nog een goed gezichtsvermogen had, maar gewoonlijk zal bij oude lieden het gezicht even spoedig verzwakken als iets anders, en het is een grote weldaad voor hen dat de kunst de natuur te hulp komt met brillen. Het is nodig dat wij een goed gebruik maken van ons gezicht zolang wij het hebben, omdat het licht van de ogen weg kan zien voordat het licht des levens weg is.

(1). De twee deuren naar de straat zullen gesloten worden, oude lieden blijven binnenshuis, houden er niet van om voor het één of andere vermaak uit te gaan, de lippen de deuren van de mond, worden gesloten bij het eten omdat de tanden weg zijn, en het geluid van het malen bij hen, is lang, of dof, zodat zij geen heerschappij hebben over de spijs in hun mond, die zij plachten te hebben, zij kunnen hun spijs niet verteren, en daarom wordt er maar weinig koren op hun molen gebracht.

(2). Oude mensen worden gewekt door de stem van het vogeltje, zij hebben geen diepe slaap, zoals jonge mensen, het minste geluid het tijlpen zelfs van een vogeltje stoort hun slaap, zij kunnen niet rusten omdat zij voortdurend moeten hoesten, en daarom staan zij op met het hanegekraai, of zij zijn licht vreesachtig en zeer bezorgd, waardoor hun slaap onrustig is, hetgeen hen dan vroeg op doet staan, of zij zijn geneigd tot bijgelovigheid, en staan op als in angst en verschrikking op die stem van vogels, of raven, of van de katuil, die waarzeggers voorbeduidend noemen.

(3). Voor hen zijn al de dochters van de muziek naar de laagte gebracht. Zij hebben stem noch oor, kunnen noch zelf zingen noch genot vinden, zoals Salomo in de dagen van zijn jeugd genot gevonden had, in zangers en zangeressen en muziekinstrumenten, Hoofdstuk 2:8. Oude lieden worden hardhorend en kunnen geen geluiden en stemmen meer onderscheiden.

(4). Zij zullen voor de hoogte vrezen, bevreesd zijn om naar de top van een hoogte te gaan, hetzij omdat zij kortademig zijn en er daarom niet komen kunnen, of omdat hun hoofd duizelig is, of hun benen hun de dienst weigeren, zodat zij er zich niet heen durven wagen, of wel zij maken zich beangst omdat zij zich verbeelden, dat de hoogte op hen vallen zal. Vrees staat hun in de weg, zij kunnen noch rijden noch wandelen met hun gewone vrijmoedigheid, maar zijn bevreesd voor alles wat op hun weg ligt, bevreesd dat het hen zal doen struikelen.

(5). De amandelboom bloeit, het haar van de ouden man is wit geworden zodat zijn hoofd er uitziet als een amandelboom in bloei. De amandelboom bloeit voor alle andere bomen, en toont daarom juist aan, hoeveel haast de ouderdom maakt om de mensen te overvallen, hij voorkomt hun verwachtingen en grijpt hen spoediger dan zij dachten. Hier en daar vertonen zich reeds grijze haar en zij bemerken het niet.

I. De sprinkhaan is zichzelf een last, en de lust is vergaan. Oude lieden kunnen niets dragen, het lichtste ding drukt zwaar op hen, beide op hun lichaam en hun geest, iets kleins doet hen neerzinken, breekt hen. De sprinkhaan is een last misschien werd toen de sprinkhaan voor een

sprinkhanen, maar zelfs dat voedsel ligt zwaar op de maag van oude lieden, en daarom is de lust vergaan, zij hebben geen eetlust, de oude man zal op de begeerte van de vrouwen geen acht geven, zoals gezegd is van die koning in Daniel 11:37. Oude mensen worden onverschillig en lusteloos, de genietingen van de zinnen hebben geur noch smaak voor hen. Het is waarschijnlijk dat Salomo dit geschreven heeft, toen hij zelf oud was en uit eigen ondervinding van de gebreken en zwakheden van de ouderdom kon spreken, en die gebreken deden zich misschien spoediger door hem gevoelen omdat hij zich zozeer in zingenot had toegegeven. Sommige oude mensen houden zich beter dan anderen onder het verval van de ouderdom, maar in meerdere of mindere mate zijn toch de dagen van de ouderdom kwade dagen, en van weinig genot of genoeg. Grote zorg moet daarom aangewend worden om aan oude lieden eer en achting te betonen, opdat zij iets hebben, dat hun een vergoeding is voor hun grieven en smarten, en er niets gedaan wordt om daar nog aan toe te voegen. En dit alles tezamen vormt een goede reden, waarom wij *onze Schepper moeten gedenken in de dagen van onze jeugd*, opdat Hij ons in gunst gedenke als deze kwade dagen komen, en Zijn vertroosting een verlustiging zullen zijn voor onze ziel, als de verlustiging van de zinnen, om zo te zeggen, versleten is.

A. Hij toont aan hoe groot een verandering de dood in ons zal teweegbrengen, die of de rampen van de ouderdom zal voorkomen, of er een einde aan zal maken. Niets anders zal ze afweren, niets anders zal ze genezen." *Gedenk daarom uw Schepper in de dagen uwer jeugd*, omdat de dood gewis voor u is, hij is misschien zeer dicht bij u, en het is een ernstige zaak om te sterven, en gij behoort u met de uiterste zorg en naarstigheid er op voor te bereiden." a. De dood brengt ons in een onveranderlijken staat of toestand, *de mens gaat naar zijn eeuwig huis*, en al deze gebreken, dit verval van de ouderdom zijn voorboden van deze ontzaglijke verhuizing en verhaasten haar. Bij de dood gaat de mens weg van deze wereld, verlaat hij al de bezigheden en genietingen ervan, ten opzichte van zijn tegenwoordige staat is hij voor goed heengegaan, hij is naar huis gegaan, want hier is hij een vreemdeling en bijwoner geweest, beide *ziel en lichaam gaan heen naar de plaats, vanwaar zij gekomen zijn*, vers 7. Hij is ingegaan tot zijn rust, gegaan naar de plaats, waar hij moet blijven. Hij is gegaan naar zijn huis, naar het huis van zijn wereld, aldus lezen het sommigen, want deze wereld is niet van hem. Hij is heengegaan naar zijn langdurig thuis, want de dagen van zijn liggen in het graf zullen vele zijn. Hij is heengegaan naar zijn huis van de eeuwigheid, niet alleen naar zijn huis, vanwaar hij nooit naar deze wereld kan terugkeren, maar naar het huis, waar hij voor eeuwig moet blijven. Dit behoort ons gewillig te maken om te sterven dat wij bij de dood naar huis gaan, en waarom zouden wij er niet naar verlangen om naar het huis van onze Vader te gaan? En dit moet ons opwekken om ons te bereiden op sterven, dat wij dan naar ons langdurig thuis gaan, naar een eeuwige woning.

B. De dood zal een aanleiding van smart wezen voor onze vrienden, die ons liefhebben, als de mens naar zijn eeuwig huis gaat, zullen de rouwklagers in de straat omgaan, de wezenlijke rouwklagers, zij, die, zoals nu bij ons, onderscheiden worden aan hun gewaad, als zij door de straten gaan, de rouwklagers voor ceremonie, die gehuurd waren om over de dode te wenen, beide om het wezenlijke rouwklagen uit te drukken en op te wekken. Als wij sterven, gaan wij niet slechts naar een treurig huis voor ons, maar wij laten een treurig huis achter ons. Tranen zijn een aan de doden verschuldigde hulde, en dit maakt onder nog andere omstandigheden het tot een ernstige zaak om te sterven. Maar tevergeefs gaan wij in het klaaghuis, en zien wij de rouwklagers in de straat omgaan, als dit er niet toe bijdraagt om ons tot ernstige en vrome rouwklagers te maken in de binnenkamer.

afbreken, hetgeen zeer sierlijk beschreven wordt, vers 6. Dan zal het zilveren koord, door hetwelk ziel en lichaam op wonderbaarlijke wijze saamverbonden waren, ontketend worden, die heilige knoop worden losgemaakt, en deze oude vrienden genoodzaakt worden om van elkaar te scheiden, dan zal de gulden schaal, die het water des levens voor ons bevatte, in stukken worden gebroken, dan zal de kruik, waarmee wij water plachten te scheppen voor het gestadig onderhoud van het leven en het herstellen van zijn verval, aan de springader gebroken worden, zodat zij geen water meer naar boven kan brengen, en het rad, al de organen welke dienen om het voedsel te vergaderen en uit te delen, zal gebroken worden, onbekwaam worden gemaakt om de dienst nog langer te verrichten, het lichaam zal worden als een horloge, waarvan de veer gebroken is, al de radertjes staan dan stil, de machine wordt onttakeld, het hart klopt niet meer, de bloedsomloop staat stil. Sommigen passen dit toe op de ornamenten en de gereedschappen van het leven, rijke lieden moeten als zij sterven hun kleding en hun huisraad van zilver en goud achterlaten, en arme mensen hun aarden kruiken, en de waterputters zullen hun rad gebroken zien.

D. De dood zal ons tot onze eerste beginselen ontbinden, vers 7. De mens is een vreemdsoortig schepsel, een straal van de hemel verenigd met een aardkluit, bij de dood worden deze gescheiden, en ieder hunner gaat naar de plaats, vanwaar hij kwam.

Ten eerste. Het lichaam, de aardkluit, keert weer tot de aarde, het is van de aarde gemaakt, Adams lichaam was dit, en wij zijn van dezelfde stof, het is een huis van leem, bij de dood wordt het in de aarde gelegd, en binnen weinig tijds wordt het tot aarde opgelost, en kan niet van gewone aarde onderscheiden worden overeenkomstig het vonnis, Genesis 3:19 : "Gij zijt stof en daarom zult gij tot stof weerkeren". Laat ons dus niet toegeven aan de lusten van het lichaam, noch het vertroetelen weldra zal het spijs zijn voor de wormen noch laat de zonde heersen in ons sterfelijk lichaam, want het is sterfelijk, Romeinen 6:12.

Ten tweede. De ziel, deze straal van licht keert weer tot die God, die toen Hij de mens geformeerd heeft uit het stof van de aarde, de adem des levens in zijn neusgaten geblazen heeft, om hem tot een levende ziel te maken, Genesis 2:7 en die de geest van iedere mens binnen in hem formeert. Als het vuur het hout verteert dan stijgt de vlam op, en de as keert weer tot de aarde, waaruit het hout gegroeid is. De ziel sterft niet met het lichaam, zij is verlost van het geweld van het graf, Psalm 49:16, zij kan bestaan zonder het lichaam, en zal het in een staat van afscheiding ervan, zoals de kaars brandt, helderder brandt, als zij uit de donkere lantaarn wordt genomen. Zij gaat heen naar de wereld van de geesten, waaraan zij verwant is. Zij gaat tot God als een rechter, om rekenschap van zich af te leggen, en om of bij de geesten in de gevangenis geplaatst te worden, 1 Petrus 3:19, of bij de geesten in het paradijs, Lukas 23:43, al naar hetgeen in het lichaam geschied was. Dit maakt de dood verschrikkelijk voor de goddelozen, wier zielen tot God gaan als een Wreker en troostrijk voor de Godvruchtigen, wier zielen tot God gaan als een Vader, in wiens handen zij ze blijmoedig overgeven, door een Middelaar, buiten wie de zondaren met recht kunnen vrezen om tot God te gaan.

Prediker 12:8-12

Salomo nadert hier tot het einde, het besluit, hij is er afkerig van om te scheiden voor hij zijn doel bereikt heeft, en bij zijn hoorders, zijn lezers, heeft overmocht, om alleen in God en in hun plicht jegens Hem de voldoening te zoeken, die zij nooit in het schepsel kunnen vinden.

I. Hij herhaalt zijn tekst, vers 8 :

1. Als hetgeen, waarvan hij de waarheid ten volle had aangetoond, en aldus handhaaft hij wat hij in deze leerrede gezegd heeft, en waarin hij zich aan zijn tekst gehouden heeft, en waarin zijn redenen en zijn toepassing volkomen ter zake waren.

2. Als hetgeen hij anderen en zichzelf wenste in te prenten, om het gereed bij de hand te hebben en er bij alle gelegenheden gebruik van te maken, wij zien het dagelijks bewezen, laat het dus dagelijks gebruikt worden, ijdelheid van de ijdelheden, het is al ijdelheid! II. Wat hij over dit onderwerp door goddelijke leiding en ingeving geschreven heeft, beveelt hij aan in onze ernstige overweging. De woorden van dit boek zijn getrouw en onze aanneming waardig, want 1. Het zijn de woorden van een bekeerling een boeteling, die uit duurgekochte ervaring van de ijdelheid van de wereld kon spreken, en van de dwaasheid om er grote dingen van te verwachten. Hij was *prediker, één die teruggebracht was van zijn afdwalingen*, thuis was gebracht tot die God, van wie hij was afgefallen. *Ijdelheid der ijdelheden*, zegt de boeteling. Alle ware boetelingen zijn overtuigd van de ijdelheid van de wereld, want zij bevinden dat zij niets doen kan, om hen te bevrijden van de last van de zonde, waarover zij klagen.

2. Het zijn de woorden van een wijze, van een man, die wijzer was dan iemand anders, begiftigd was met een buitengewone mate van wijsheid, er beroemd door was onder zijn naburen, die hem allen zochten om zijn wijsheid te horen, en daarom een bevoegd beoordelaar van deze zaak, hij was niet alleen wijs als vorst, maar wijs als prediker, en predikers hebben wijsheid nodig om zielen te winnen.

3. Hij was iemand, die er zich op toelagde om goed te doen en de wijsheid recht te gebruiken. Omdat hij zelf wijs was, maar wist dat hij zijn wijsheid niet voor zichzelf had, evenmin als hij haar van zichzelf had, leerde hij het volk nog de wetenschap, die hij nuttig had bevonden voor zichzelf, en die hij hoopte ook voor hen nuttig te zullen zijn. Het is het belang van vorsten dat hun volk goed onderwezen is in de godsdienst, en het is geen verkleining voor hen om zelf hen de goede kennis te leren, maar hun plicht is het om hen, wier ambt het is hen te onderwijzen, aan te moedigen en naar hun hart te spreken, 2 Kronieken 30:22. Laat het volk, het gewone volk, niet veracht worden, neen, zelfs niet door de wijste en grootste, hetzij als onwaardig, of als niet instaat om die goede kennis te leren, en zelfs zij, die wel onderwezen zijn, hebben het nodig om nog onderwezen te worden, opdat zij toenemen in kennis.

4. Hij gaf zich zeer veel moeite om goed te doen, bedoelende het volk wetenschap te leren: vergenoegde hij zich niet met hen slechts oppervlakkig te onderwijzen, daar zij toch maar geringe lieden waren, en hij een zeer wijs man was, maar in aanmerking van de hovaardij van de zielen, voor wie hij predikte, en de belangrijkheid van het onderwerp, waarover hij predikte, merkte hij op en onderzocht hetgeen hij las en hoorde van anderen opdat hij, zelf goed onderlegd zijnde, uit zijn schat nieuwe en oude dingen zou kunnen voortbrengen. Hij merkte op, dat is gaf goed acht op wat hij zelf sprak en schreef, en was er keurig en nauwkeurig in, al wat hij deed was doorwrocht.

a. Hij koos de nuttigste manier van te prediken, namelijk door spreuken of korte volzinnen, die gemakkelijker begrepen en onthouden konden worden dan lange en uitgewerkte pericopen.

b. Hij stelde zich niet tevreden met enige weinige spreuken of wijze gezegden om die telkens weer te herhalen, maar hij stelde vele spreuken in orde, een grote verscheidenheid van ernstige redenen ten einde bij elke gelegenheid iets te zeggen te hebben.

c. Hij gaf hun geen opmerkingen, die, om zo te zeggen, voor de hand lagen, vanzelf spraken, maar hij onderzocht en koos dezulken, die verrassend en ongewoon waren. Hij groef in de mijnen van de wetenschap, en raapte niet slechts op wat bovenaan lag.

d. Hij droeg zijn opmerkingen niet voor, zo maar op goed geluk, zo als zij hem voor de geest kwamen, maar stelde ze in orde, rangschikte ze, opdat zij in des te meer kracht en luister zouden verschijnen.

zijn. Hij zocht aangename woorden uit te vinden, vers 10. Hij droeg zorg dat een goed onderwerp niet bedorven zou worden door een slechte stijl en door de onsierlijkheid en ongepastheid van de uitdrukkingen. Leraren moeten er zich op toeleggen, niet om grote woorden of fraaie woorden te gebruiken, maar aangename woorden, dezulken die kans hebben om de mensen te behagen tot hun welzijn, tot hun stichting, 1 Korinthe 10:33. Zij, die zielen willen winnen, moeten er zich op toeleggen om ze te winnen door woorden, die op de juiste manier gesproken worden.

6. Hetgeen hij tot onze onderrichting geschreven heeft is van ontwijfelbare zekerheid, en waar wij op aan kunnen. Het geschrevene is recht en oprecht, in overeenstemming met het wezenlijke gevoelen van de schrijver, woorden van de waarheid, de juiste voorstelling van de zaak zoals zij is. Diegenen zijn zeker niet te zullen verdwalen, die door deze woorden geleid en bestuurd worden. Welk goed zullen aangename woorden ons doen als zij niet recht zijn, geen woorden van de waarheid zijn? De meesten zijn voor zachte dingen, die hen vleien, veeleer dan voor rechte dingen, die hen besturen, Jesaja 30-10, maar voor hen, die zichzelf verslaan en hun eigen waar belang begrijpen, zullen woorden van de waarheid altijd aangename woorden zijn.

7. Wat hij en andere heilige mannen geschreven hebben, zal van groot nut en voordeel voor ons wezen, inzonderheid als het ons ingeprent wordt door de verklaring ervan, vers 11. Merk hier op:

A. Een dubbel voordeel, dat uit goddelijke waarheden voor ons voortspruit, als zij recht toegepast en gebruikt worden. Zij zijn nuttig tot lering, tot weerlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is. Zij zijn van nut:

a. Om ons aan te sporen tot onze plicht, zij zijn als prikkelen voor de os, die de ploeg trekt, hem voorwaarts drijvende als hij traag is, en hem opwekkende om zijn tred te verhaasten. De waarheden Gods doorsteken of doorpriemen het hart des mensen, Handelingen 2:37 en brengen hen tot nadenken als zij beuzelen of achterlijk zijn, om zich dan met meer kracht toe te leggen op hun werk. Zolang onze goede genegenheden zo licht verflauwen en verkoelen, hebben wij behoefte aan deze prikkels.

b. Om ons aan te sporen tot volharding in onze plicht, zijn zij voor hen, die wankelen en onstandvastig zijn, gelijk spijkers om hen te bevestigen in het goede, zij zijn gelijk de prikkelen voor hen, die loom en traag zijn en achterwaarts gaan, en gelijk nagels voor hen, die onbestendig zijn en ter zijde afwijken, middelen om het hart vast te maken en goede besluiten te bevestigen, opdat wij niet los zijn van onze plicht en er nooit van afgetrokken worden, maar opdat hetgeen goed in ons is, als een spijker zij in een vaste plaats, Jesaja 22:23.

B. Een dubbele manier om goddelijke waarheden mee te delen.

a. Door de Schriften, als de blijvende regel, de woorden van de wijzen, van de profeten, die wijzen genoemd worden, Mattheüs 23:34. Dezen hebben wij in zwart op wit, en wij hebben er ten allen tijde toegang toe, en wij kunnen ze gebruiken als prikkels en nagelen, door hen kunnen wij onszelf onderrichten, laat die slechts met scherpste en kracht tot de ziel komen, laat de indrukken ervan diep en duurzaam zijn dan zullen zij ons wijs maken tot zaligheid.

b. Door de bediening des Woords, de prediking. Om de woorden van de wijzen van meer nut en gewin voor ons te maken, is er bepaald dat zij ons ingeprent zullen worden door de meesters van de verzamelingen. Plechtige vergaderingen ter godsverering zijn een aloude goddelijke inzetting, bestemd tot eer van God en de stichting van Zijn kerk, en zijn niet alleen nuttig en dienstig, maar noodzakelijk voor deze doeleinden. Er moeten meesters zijn van de verzamelingen, die Christus' dienaren zijn, en als zodanig moeten zij erin voorgaan, om Gods

wijzen vast bij ons te maken, ze als nagelen in ons hoofd te drijven, en daarvoor is het Woord Gods als een hamer, Jeremia 23:29.

8. Het geschrevene, dat ons aldus is aanbevolen, is van goddelijke oorsprong. Hoewel het door verscheidene handen tot ons komt, door vele wijzen en vele meesters van de verzamelingen is het toch gegeven door een en dezelfde Herder, de grote Herder Israëls, die Jozef als schapen leidde, Psalm 80:2. God is die enige Herder, wiens goede Geest de Schriften heeft ingegeven, en de meesters van de verzamelingen helpt om ze te verklaren en toe te passen. Deze woorden van de wijzen zijn de ware woorden van God, waarop wij onze zie l kunnen wagen, van die enige Herder moeten alle leraren ontvangen wat zij verkondigen, en naar het licht van het geschreven Woord behoren zij te spreken.

9. De heilige, door Gods Geest ingegeven Schriften zijn, indien wij er slechte gebruik van willen maken, genoegzaam om ons op de weg naar eeuwige gelukzaligheid te leiden en daarvoor behoeven wij ons niet te vermoeien met het onderzoek van andere geschriften, vers 12. En voorts er blijft nu niets meer over om u te zeggen dan dat van vele boeken te maken geen einde is.

a. Van vele boeken te schrijven. Indien wat ik geschreven heb u niet kan overtuigen van de ijdelheid van de wereld en de noodzakelijkheid om godsdienstig te zijn, dan zou u er niet van overtuigd worden, al schreef ik er nog zo veel. Indien het doel niet bereik t wordt door het gebruik van die boeken van de Schrift, waarmee God ons bevoorrecht en gezegend heeft, dan zouden wij dat doel niet bereiken, al hadden wij er tweemaal meer, ja al hadden wij er zovele dat de gehele wereld niet zou kunnen bevatten Johannes 21:25, en het vele bestuderen ervan zou ons slechts in verwarring brengen, en zou veeleer een vermoeiing zijn voor het vlees dan van enig nut en voordeel zijn voor de ziel. Wij hebben zoveel als God goed en geschikt oordeelde om ons te geven, en ons er geschikt voor oordeelde. En nog veel minder kan men verwachten dat op hen, die zich door deze niet willen laten raden en vermanen, andere geschriften een goeden invloed zouden uitoefenen. Laat de mensen nog zoveel boeken schrijven over de leiding van het menselijk leven, laat hen schrijven totdat zij zich door de veelvuldige studie vermoeid hebben, zij kunnen geen beter onderricht geven dan wij hebben in het woord van God. Of,

b. Van het kopen van vele boeken, ons meester ervan makende, en ons meester makende van hun inhoud door ze veelvuldig te bestuderen, toch zou het verlangen naar geleerdheid onbevredigd blijven, het zou een mens het beste vermaak en het schoonste talent, de beste beschaving, die in de wereld verkregen kunnen worden, geven, maar als wij er niet door gewaarschuwd worden voor de ijdelheid van de wereld en de menselijke geleerdheid onder andere dingen, en haar ongenoegzaamheid om ons zonder ware vroomheid gelukkig te maken, helaas, dan is er geen einde aan, en geen wezenlijk voordeel ervan, het zou het lichaam vermoeien, maar geen ware voldoening geven aan de ziel. De grote geleerde, Mr. Selden, onderschreef dit toen hij erkende, dat hij in al de boeken die hij gelezen had, nooit datgene gevonden heeft, waar hij zijn ziel op kon doen rusten, behalve wat hij gevonden had in de Heilige Schrift, inzonderheid in Titus 2:11, 12. Laat ons dus door deze vermaand en gewaarschuwd worden.

Prediker 12:13-14

De grote vraag, die Salomo in dit boek onderzoekt en overweegt, is: wat het goede is dat de kinderen van de mensen doen moeten? Hoofdstuk 2:3. Wat is de ware weg naar waar geluk, het onfeilbare middel om ons grote doel te bereiken? Hij had het tevergeefs gezocht onder de dingen, die de meeste mensen ijverig najagen, maar hier heeft hij het nu eindelijk gevonden

ernstige godsvrucht is de enige weg tot waar geluk. Laat ons het einde of de slotsom van geheel de zaak horen, vers 13, het antwoord op de vraag, de uitkomst van dit naarstige onderzoek, gij zult alles, wat ik bij dat onderzoek op het oog had, hebben in twee woorden. Hij zegt niet: Hoor gij het, maar laat ons het horen, want predikers moeten zelf hoorders zijn van het woord, dat zij prediken tot anderen, moeten het horen als komende van God, diegenen zijn slechts leraren ten halve, die anderen onderwijzen, en niet zichzelf, Romeinen 2:21. Ieder woord van God is rein en kostelijk, maar sommige woorden zijn zeer bijzonder opmerkenswaardig, zoals dit woord hier.

De Masoreten beginnen het met een hoofdletter, zoals Deuteronomium 6:4. Salomo zelf voegt er een "Let wel" aan toe, aandacht vragende in deze woorden: Laat ons de slotsom van de zaak horen.

Merk hier op:

1. De hoofdsom of korte inhoud van de godsdienst. Alle twistige samensprekingen ter zijde latende, zegt hij: Godsdienstig te zijn is God te vrezen en Zijn geboden te houden.

a. De wortel van de godsdienst is de vreze Gods, heersende in het hart, eerbied voor Zijn majesteit en voor Zijn gezag, en vrees voor Zijn toorn. Vrees God, aanbid God, geef Hem de eer Zijns naams, bij alle innerlijke en uitwendige Godsverering. Zie Openbaring 14:7.

b. De regel van de godsdienst is de wet van God, geopenbaard in de Schrift. Ons vrezen van God moet geleerd worden door Zijn geboden, Jesaja 29:13, en deze moeten wij houden en zorgvuldig waarnemen. Waar de vreze Gods het hoogste is in het hart, daar zal acht worden gegeven op al Zijn geboden, en zorg worden gedragen om ze te houden. Tevergeefs zeggen wij dat wij God vrezen, indien wij er ons niet steeds ons geweten op toeleggen om onze plicht jegens Hem te volbrengen.

2. Het grote gewicht en belang ervan. Dit is de gehele plicht des mensen vers 13. Het is zijn gehele werk en geheel zijn zaligheid, onze gehele plicht is hierin saamgevat, en al ons heil, onze vertroosting is er mee verbonden. Het is het belang van ieder mens en behoort zijn voornaamste en voortdurende zorg te zijn, het is het algemene belang van alle mensen, al hun tijd moet daaraan gewijd worden. Het is van geen belang of betekenis voor een mens of hij rijk of arm is, hoog of laag is in de wereld, maar het is de voornaamste zaak, het is alles voor de mens om God te vrezen en te doen wat Hij hem gebiedt.

3. Een krachtige beweegreden hiervoor, vers 14. Wij zullen zien van hoe grote gevolgen het voor ons is om godsdienstig te zijn als wij bedenken dat wij, een ieder van ons weldra rekenschap af te leggen zullen hebben voor God, daaraan ontleende hij zijn argument tegen een wellustig, ondeugdzaam leven, Hoofdstuk 11:9, en hier voor een godsdienstig leven. God zal ieder werk in het gericht brengen. Er is een toekomstend gericht, waarin de eeuwige staat van ieder mens voorgoed vastgesteld en bepaald zal worden. God zelf zal de rechter wezen, de God mens zal het zijn, niet alleen omdat Hij het recht heeft om te oordelen maar omdat Hij er volkomen toe bevoegd en geschikt is, daar Hij oneindig wijs en rechtvaardig is. Ieder werk zal dan in het gericht worden gebracht, zal onderzocht worden. Het zal een dag wezen om in gedachtenis te brengen alles wat in het lichaam is geschied. De grote zaak, die dan omtrent ieder werk onderzocht zal worden is of het goed of slecht is, in overeenstemming is met de wil van God, of een overtreding ervan. Alles wat verborgen is, goed zowel als kwaad, zal dan aan het licht worden gebracht, en in het gericht worden gebracht bij het oordeel van de grote dag, Romeinen 2:16, er is geen goed werk, geen slecht werk, dat verborgen is, of het zal dan openbaar worden. Met het oog op het toekomstend oordeel, en het streng nauwkeurige van dat oordeel, is het van het hoogste belang voor ons om thans zeer nauwgezet te zijn in ons

**LETTERLIJKE EN PRACTICALE VERKLARING VAN HET
OUDE TESTAMENT**

**HOOGLIED
VAN SALOMO**

DOOR

MATTHEW HENRY

OPNIEUW UIT HET ENGELS VERTAALD

VERMEERDERD MET EEN VOORREDE VAN

DR. H. BAVINCK

TWEEDE DRUK

**UITGAVE VAN
J. H. KOK TE KAMPEN
1912**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2014**

EEN VERKLARING MET PRAKTISCHE OPMERKINGEN

VAN HET HOOGLIED VAN SALOMO

Al de Schrift, dies zijn wij zeker, is van God ingegeven, en is nuttig ter ondersteuning en bevordering van de belangen van Zijn koninkrijk onder de mensen, en zij is er dit niet minder om wijl er sommige dingen in gevonden worden, die zwaar zijn om te verstaan, die de ongeleerde en onvaste mensen verdraaien lot hun eigen verderf. In ons geloof beide van de Goddelijke herkomst en van de geestelijke opvatting van dit boek worden wij bevestigd door het aloude standvastige en overeenstemmende getuigenis zowel van de kerk der Joden, aan wie de woorden Gods zijn toevertrouwd, en die nooit enigerlei twijfel geopperd hebben aan het gezag van dit boek, als van de Christelijke kerk, die hen gelukkig is opgevolgd in het bewaren van dit toevertrouwde pand en in die ere.

I. Het moet van de enen kant erkend worden, dat zo aan hem, die dit boek zelden leest, gevraagd werd wat aan de kamerling gevraagd werd: Verstaat gij ook hetgeen gij leest? hij meer reden zal hebben dan deze gehad heeft om te zeggen: Hoe zou ik toch kunnen, zo mij niet iemand onderricht? De historische en profetische boeken der Schrift gelijken zeer veel op elkaar; maar dit hooglied van Salomo is zeer ongelijk aan de liederen van zijn vader David; de naam van God komt er niet in voor; het wordt nooit aangehaald in het Nieuwe Testament; wij vinden er gene uitdrukkingen in van de natuurlijke Godsdienst, geen vrome gebeden; neen, en het wordt ook niet ingeleid door een visioen, of enigerlei kenteken van een onmiddellijke openbaring; het schijnt even moeilijk als enig ander deel van de Schrift tot een reuk des levens ten leven gemaakt te kunnen worden, ja voor hen, die het gaan lezen meteen vleselijke zin en verdorven neigingen, is het in gevaar om tot een reuk des doods ten dode te worden; het is ene bloem, waaruit zij vergif halen, en daarom hebben de Joodse leraren aan hun lieden aangeraden, om het niet te lezen voor zij dertig jaren oud waren, opdat niet door het misbruik van hetgeen uiterst rein en heilig is (horrendum dictu afschuwelijk om het te zeggen!) de vlam der lusten ontstoken zou worden met vuur van de hemel, dat alleen voor het altaar bestemd is, maar,

II. Van de anderen kant moet erkend worden dat, met de hulp van de vele getrouwe gidsen, die wij hebben voor het begrijpen van dit boek, het een zeer krachtige en heldere straal schijnt te zijn van hemels licht, bewonderenswaardig geschikt om Godvruchtige gedachten en aandoeningen op te wekken in heilige zielen, om hun begeerten naar God te doen uitgaan, hun verlustiging in Hem te doen toenemen, hun bekendheid en gemeenschapsoefening met Hem te verbeteren. Het is een allegorie, waarvan de letter hen, die daarbij blijven en niet verder zien, doodt, maar waarvan de geest leven geeft, 2 Corintheërs 3:6; Johannes 6:63. Het is een gelijkenis, die Goddelijke dingen voor hen, die ze niet beminnen, moeilijker maakt, maar duidelijker en aangenamer voor hen, die ze liefhebben, Mattheüs 13:14, 16. Ervaren Christenen vinden hier een tegenbeeld van hun ervaringen, en voor hen is het verstaanbaar, terwijl diegenen, die part noch deel aan de zaak hebben, het noch kunnen verstaan, noch kunnen genieten. Het is een lied, een epithalamium, of bruiloftsdicht, waarin door de uitdrukkingen van liefde tussen een bruidegom en zijn bruid, de wederzijdse genegenheden tussen God en een onderscheiden deel van het mensdom worden voorgesteld en verklaard, of opgehelderd. Het is een herderszang; ter meerdere voorstelling van nederigheid en onschuld, treden bruidegom en bruid op als een herder en zijn herderin.

1. Dit lied kon gemakkelijk in geestelijken zin opgevat worden door de Joodse kerk, voor

zoals blijkt uit de Chaldeeuwse parafrase en de oudste Joodse Schriftuitleggers. God heeft zich het volk van Israël ondertrouwd, Hij heeft een verbond met hen gemaakt, en het was een huwelijksverbond. Hij had overvloedige bewijzen gegeven van zijn liefde voor hen, en Hij eiste van hen dat zij Hem zouden liefhebben met geheel hun hart en geheel hun ziel. Van afgoderij werd dikwijls gesproken als van geestelijk overspel; en om het verzot zijn op afgoden te voorkomen, werd dit lied geschreven, het welbehagen voorstellende, dat God had in Israël, en dat Israël behoorde te hebben in God, en hen aanmoedigende om Hem getrouw te blijven, al schijnt Hij zich ook soms van hen terug te trekken en voor hen te verbergen, en te wachten op Zijn nadere openbaring van zichzelf in de beloofde Messias.

2. Het kan nog gemakkelijker in geestelijken zin genomen worden door de Christelijke kerk, omdat de mededelingen van Goddelijke liefde rijker en vrijer schijnen te zijn onder het evangelie dan zij onder de wet zijn geweest, en de gemeenschap tussen hemel en aarde vertrouwelijker was geworden. God heeft soms van zichzelf gesproken als van de Man der Joodse kerk, Jesaja 54:5; Hoséa 2:16, 19, en zich in haar verblijd als zijn bruid, Jesaja 62:4, 5. Maar meer dikwijls wordt Christus voorgesteld als de Bruidegom Zijner kerk, Mattheüs 25:1; Romeinen 7:4 :2 Corinthiërs 11:2; Efeziërs 5:32, en de kerk als de bruid, de vrouw van het Lam, Openbaring 19:7; 21:2, 9.

Naar deze metafoor spreken Christus en de kerk in het algemeen, Christus en afzonderlijke gelovigen, met elkaar, en drukken overvloedig hun achting en genegenheid voor elkaar uit. De beste sleutel tot dit boek is Psalm 45, die wij in het Nieuwe Testament op Christus zien toegepast, en daarom behoort ook dit lied op Heen toegepast te worden. Er wordt enige moeite vereist om te ontdekken wat de bedoeling van de Heilige Geest in de onderscheidene delen van dit boek. Gelijk vele van Davids liederen bevattelijk zijn voor het kleinste verstand, en er ondiepten in zijn, waarin een lam nog kan waden, zo zal dit lied van Salomo de oefening van het verstand der geleerdste in aanspraak nemen, en er zijn diepten in, waarin een olifant zou kunnen zwemmen. Maar waar de betekenis ontdekt wordt, daar zal zij van uitnemend nut zijn om Godvruchtige gevoelens en gewaarwordingen in ons op te wekken, en dezelfde waarheden, die in andere Schriftuurplaatsen duidelijk worden uitgedrukt, zullen, als zij hier ontdekt worden, met des te aangenamer kracht tot de ziel lopen. Als wij ons tot de studie van dit boek begeven, dan moeten wij niet alleen met Mozes en Jozua onze schoenen uittrekken van onze voeten, en zelfs vergeten dat wij lichamen hebben, omdat de plaats waar wij op staan heilig land is, maar wij moeten met Johannes hier op komen, onze vleugels uitspreiden om een edele vlucht te nemen, opwaarts vliegen, totdat wij door geloof en heilige liefde ingaan in het heilige der heiligen, want dit is niet dan een huis Gods, en dit is de poort des hemels.

HOOFDSTUK 1

1 Het Hooglied, hetwelk van Salomo is. 2 Hij kuste mij met de kussen Zijnsmonds; want Uw uitnemende liefde is beter dan wijn. 3 Uw oliën zijn goed tot reuk, Uw naam is een olie, die uitgestort wordt; daarom hebben U de maagden lief. 4 Trek mij, wij zullen U nalopen! De Koning heeft mij gebracht in Zijn binnenkamers; wij zullen ons verheugen en in U verblijden; wij zullen Uw uitnemende liefde vermelden, meer dan de wijn; de oprechten hebben U lief. 5 Ik ben zwart, doch liefelijk (gij dochteren van Jeruzalem!), gelijk de tenten van Kedar, gelijk de gordijnen van Salomo. 6 Ziet mij niet aan, dat ik zwartachtig ben, omdat mij de zon heeft beschenen; de kinderen mijner moeder waren tegen mij ontstoken, zij hebben mij gezet tot een hoederin der wijngaarden. Mijn wijngaard, dien ik heb, heb ik niet gehoed. 7 Zeg mij aan, Gij, Dien mijn ziel liefheeft, waar Gij weidt, waar Gij de kudde legerd in de middag; want waarom zou ik zijn als een, die zich bedekt bij de kudden Uwer metgezellen? 8 Indien gij het niet weet, o gij schoonste onder de vrouwen! zo ga uit op de voetstappen der schapen, en weid uw geiten bij de woningen der herderen. 9 Mijn vriendin! Ik vergelijk u bij de paarden aan de wagens van Farao. 10 Uw wangen zijn liefelijk in de spangen, uw hals in de parelsnoeren. 11 Wij zullen u gouden spangen maken, met zilveren stipjes. 12 Terwijl de Koning aan Zijn ronde tafel is, geeft mijn nardus zijn reuk. 13 Mijn Liefste is mij een bundeltje mirre, dat tussen mijn borsten vernacht. 14 Mijn Liefste is mij een tros van Cyprus, in de wijngaarden van En-gedi. 15 Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin! Zie, gij zijt schoon; uw ogen zijn duiven ogen. 16 Zie, gij zijt schoon, mijn Liefste, ja, liefelijk; ook groent onze bedstede. 17 De balken onzer huizen zijn cederen, onze galerijen zijn cipressen.

Na de titel van het boek vers 1, hebben wij in dit hoofdstuk Christus en Zijn kerk, Christus en een gelovige, hun achting voor elkaar uitdrukken.

I. De bruid, de kerk, spreekt tot de Bruidegom vers 2-4, tot de dochters van Jeruzalem, vers 5, 6 en dan weer tot de Bruidegom. Vers 7.

II. Christus de Bruidegom, spreekt in antwoord Op de klacht er, het verzoek van Zijn bruid, vers 8-11.

III. De kerk spreekt haar grote waardering uit van Christus en de verlustiging, die zij smaakt in de gemeenschapsoefening met Hem, vers 12-14.

IV. Christus looft de schoonheid van de kerk vers 15.

V. De kerk van haar zijde looft en prijst Hem, vers 16, 17. Waar een vuur van ware liefde voor Christus in het hart is zal dit van nut zijn, om het tot een vlam aan te blazen.

Hooglied 1:1

Wij hebben hier de titel van het boek, aantonende:

1. De aard ervan. Het is een lied, opdat het des te beter aan de bedoeling zou beantwoorden, welke is: de genegenheden op te wekken, ze te verwarmen, en daartoe kan poëzie zeer dienstig zijn. Het onderwerp is aangenaam, en daarom voegt om in een lied te worden behandeld, in het zingen waarvan wij de Heere kunnen psalmzingen in ons hart. Het is evangelisch, en evangelietijden behoren tijden te zijn van blijdschap, want evangeliegenade geeft een nieuw lied in onze mond. Psalm 98:1. 2, De waardigheid ervan, het is het lied van de liederen, een zeer uitnemend lied, niet alleen boven ieder menselijk gedicht of boven alle andere liederen, die Salomo geschreven heeft, maar zelfs boven de andere liederen in de Schrift, daar er meer van Christus in is.

3. De schrijver ervan. Het is van Salomo. Het is niet het lied van dwazen, zoals vele minnezangen dit zijn, maar het lied van de wijste van de mensen, en niemand kan een beter bewijs geven van zijn wijsheid dan door de liefde van God te bezingen voor het mensdom, en zijn eigen liefde tot God op te wekken, en daarmee ook die van anderen. Salomo's liederen waren duizend en vijf, 1 Konink 4:32, zij die iets anders tot onderwerp hadden, zijn verloren

tijds. Evenals zijn veder was Salomo een beminnaar en beoefenaar van poëzie, en waarin van de mensen gaven en talenten ook bestaan zij moeten trachten er God door te verheerlijken en de kerk er mee te stichten. Eén van de namen van Salomo was Jedidjah, beminde des Heeren, 2 Samuel 12:25, en niemand was zo geschikt om over de liefde des Heeren te schrijven als hij, die er zo grotelijks in deelde, geen van de apostelen heeft zoveel geschreven over de liefde, als hij, die de beminde discipel was en aan Christus' borst heeft gerust. Als koning had Salomo grote en gewichtige zaken te besturen en te behartigen, die zijn gedachten bezighielden, en veel van zijn tijd in beslag namen, toch had hij lust in en vond hij tijd voor deze en andere godsdienstige oefeningen. Mensen van zaken behoren vrome mensen te zijn, en zij moeten niet denken dat hun drukke zaken hen vrijstellen van hetgeen voor alle mensen de grote zaak is: gemeenschap te onderhouden met God. Het is niet zeker wanneer Salomo dit gewijde lied geschreven heeft.

Sommigen denken dat hij het schreef nadat hij door de genade van God opgericht was van zijn diepe val, zijn afval van God, als een verder bewijs van zijn berouw, en alsof hij door aan velen goed te doen met dit lied, vergoeding wilde bieden voor het kwaad dat hij misschien aan velen gedaan had met loszinnige, ijdele minneliederen, toen hij vele vreemde vrouwen liefhad, nu gebruikte hij zijn vernuft op de juiste wijze. Het is meer waarschijnlijk dat hij het schreef in het begin van zijn tijd, toen hij zich nog dicht aan God hield en zijn gemeenschap met Hem bleef onderhouden, en misschien heeft hij dit lied met de psalmen van zijn vader in de hand van de opperzangmeester gegeven voor de tempeldienst, niet zonder een sleutel er toe voor het juiste verstaan ervan.

Sommigen denken dat het geschreven was bij gelegenheid van zijn huwelijk met Farao's dochter, maar dat is onzeker, de toren van Libanon, waarvan melding wordt gemaakt in dit boek, Hoofdstuk 7:4, was niet gebouwd, naar men veronderstelt dan lang na dit huwelijk. Wij kunnen redelijkerwijs denken dat hij op de hoogte van zijn voorspoed, de Heere liefhad, 1 Koningen 3:3. Aldus diende hij de Heere met vrolijkheid en goedheid des harten vanwege de veelheid van alles.

Het kan aldus worden overgezet: Het lied van de liederen betreffende Salomo, die als de zoon en opvolger van David, op wie het verbond van het koninkrijk bij erfrecht was overgegaan, als de stichter van de tempel, en als een man die voortreffelijk was in wijsheid en daarbij zeer rijk was, een type van Christus is geweest, in wie al de schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn, en die een meerdere is dan Salomo, daarom is dit een lied betreffende Hem. Het is hier gevoegelijk geplaatst na de Prediker, want als wij door dat boek door en door overtuigd zijn geworden van de ijdelheid van de wereld, de ijdelheid van het schepsel en zijn ongenoegzaamheid om ons voldoening te schenken en ons gelukkig te maken, dan zullen wij opgewekt worden om ons geluk te zoeken in de liefde van God, de liefde van Christus, en het ware, alles overtreffende genot, dat alleen gevonden wordt in gemeenschap met God door Hem. De stem in de woestijn, die de weg voor Christus moest bereiden riep: Alle vlees is gras.

Hooglied 1:2-6

In dit poësis gedicht wordt de bruid hier eerst ingeleid, zich wendende tot de bruidegom en daarna tot de dochters van Jeruzalem

I. Tot de bruidegom. Zij geeft Hem geen naam of titel, maar begint plotseling: Hij kusse mij, zoals Maria Magdalena plotseling tot de veronderstelden hovenier zei: Heer, indien gij Hem weggedragen hebt, bedoelende Christus maar Hem niet noemende. Het hart was tevoren vervuld geweest van de gedachten aan Hem, en daarop hebben deze gedachten betrekking, het hart gaf deze goede rede op, Psalm 45:2. Zij, die zelf vervuld zijn van Christus, denken geredelijk dat anderen het ook moeten wezen. De bruid begeert twee dingen, en zij verlustigt

1. De vriendschap van de bruidegom, vers 2. *"Hij kusse mij met de kussen Zijns monds, Hij zij met mij verzoend en Hij doe mij weten dat Hij dit is, Hij late mij de tekenen hebben van Zijn gunst."* Zo heeft de Oud-Testamentische kerk begeerd dat Christus geopenbaard zou worden in het vlees, dat zij niet langer onder de wet zou zijn als onder een tuchtmeester, onder de bedeling van de dienstbaarheid en verschrikking, maar de mededeling zou ontvangen van de goddelijke genade in het evangelie, waarin God de wereld met zich verzoende, verbindende en genezende wat door de wet gescheurd en geslagen was, zoals de moeder het kind kust, dat zij gestraft heeft. Laat Hem niet langer anderen tot mij zenden, maar zelf tot mij komen, niet langer spreken door engelen en profeten, maar laat mij de woorden hebben van Zijn eigen mond, die aangename woorden, Lukas 4:22, die mij zullen zijn als de kussen Zijns monds, zulke tekenen van verzoening, zoals Ezau's kussen van Jakob geweest is."

Geheel de evangelieplicht is opgesomd in ons kussen van de Zoon, Psalm 2:12 ja en zo is alle evangeliegenade begrepen in Zijn kussen van ons, zoals de vader de verloren zoon kuste, toen deze berouwhebbend tot hem was weergekeerd. Het is een kus des vredes. Kussen zijn gesteld tegenover wonden, Spreuken 27:6, en zo staan de kussen van de genade tegenover de woede van de wet. Aldus begeren alle ware gelovigen ernstig de openbaring van Christus' liefde aan hun ziel, zij verlangen niets meer om hen gelukkig te maken dan de verzekering van Zijn gunst, het verheffen van het licht Zijns aanschijns over hen, Psalm 4:7, 8, en de kennis van deze Zijn liefde, die alle verstand teboven gaat, dat is het een ding, hetwelk zij van de Heere begeren, Psalm 27:4. Zij zijn bereid om de openbaring van Christus' liefde aan hun ziel door Zijn Geest welkom te heten, en die van hun zijde te betonen in hun nederige betuiging van hun liefde voor Hem en van hun welgevallen in Hem. "De vrucht van Zijn lippen is vrede," Jesaja 57:19.

Zij geeft verscheidene redenen op voor deze begeerte.

A. Vanwege haar grote waardering van Zijn liefde. Uw uitnemende liefde is beter dan wijn. Wijn verheugt het hart, wekt de verflauwende moed op, maar godvruchtige zielen vinden meer genot in Christus lief te hebben en door Hem te worden bemind, in de vruchten en gaven van Zijn liefde en in de onderpanden en verzekeringen ervan, dan ooit een mens gevonden heeft in de oosterse genietingen van de zinnen, en zij is meer opwekkend voor hen dan de krachtigste hartsterking voor iemand, die op het punt was van te bezwijken.

a. Christus' liefde is in zichzelf en in de schatting van al de heiligen kostelijker en meer begerenswaardig dan het beste vermaak, dat de wereld kan geven.

b. Alleen diegenen kunnen de kussen verwachten van Christus' mond en de troostrijke tekenen van Zijn gunst, die Zijn liefde verkiezen boven al de genietingen en verlustingen van de kinderen van de mensen, liever deze genietingen zouden willen missen dan Zijn gunst te verbeuren en verlustiging vinden in geestelijke blijdschap meer dan in enigerlei lichamelijke verkwikking. Let hier op de verandering van de persoon: Hij kusse mij, daar spreekt zij van Hem als zijnde afwezig, of alsof zij schroomde tot Hem te spreken, maar in de volgende woorden ziet zij Hem nabij, en daarom richt zij haar spreker tot Hem. "Uw liefde, Uw liefden (zo staat het in het Hebreeuws), Die ik zo vurig begeer, omdat ik haar zo hogelijk waardeer."

B. Vanwege de verspreide geur van Zijn liefde en de vruchten ervan, vers 3. Uw oliën zijn goed tot reuk, vanwege het lieflijke en aangename van Uw genade en Uw vertroosting voor allen, die ze goed begrijpen en zichzelf goed begrijpen, Uw naam is een olie, die uitgestort wordt, Gij zijt dit, en alles is dit, waarmee Gij U bekend gemaakt hebt. Uw naam is dierbaar aan alle heiligen, hij is als een welriekende olie, die het hert verblijdt." De ontvouwing van Christus' naam is als het openen van een fles met kostelijke zalf, met welker geur de kamer

kennis in alle plaatsen, 2 Korinthe 2:14. De Geest was de olie van de vreugde, waarmee Christus gezalfd was, Hebreëen 1:9, en alle ware gelovigen hebben die zalf ontvangen, 1 Johannes 2:27, zodat Hij hun dierbaar is, en zij aan Hem dierbaar zijn, en aan elkaar. Een goede naam is beter dan goede olie, maar Christus' naam is geuriger de iedere andere. Wijsheid doet, evenals olie, het aangezicht glinsteren, maar de Verlosser overtreft alle anderen in schoonheid. De naam van Christus is thans niet als een zalf of olie, die verzegeld is, zoals hij gedurende lange tijd geweest is, (Wat vraagt gij naar mijn naam, daar die toch geheim, of verborgen is, Richteren 13:18,) maar gelijk olie, die uitgestort is, hetgeen beide het vrije en het overvloedige, of de volheid aanduidt van de mededelingen van Zijn genade door het evangelie.

C. Vanwege de algemene genegenheid, die alle heilige zielen voor Hem koesteren. Daarom hebben U de matigden lief. Het is Christus' liefde, uitgestort in onze harten, die ze doet uitgaan in liefde tot Hem, allen, die rein zijn van het bederf van de zonde, die de kuisheid bewaren van hun eigen geest, en getrouw zijn aan de geloften, waarmee zij zich aan God gewild hebben, die het zelfs niet kunnen dragen om aangezocht te worden door de wereld en het vlees om hen lief te hebben, die allen zijn de maagden, die Jezus Christus liefhebben en Hem volgen waar Hij ook heengaat, Openbaring 14:4. En omdat Christus de lieveling is van al de reinen van hart, laat Hem ook onze lieveling zijn, en laat onze begeerten uitgaan naar Hem en naar de kussen van zijn mond.

2. De gemeenschap van de Bruidegom, vers 4. Let hier:

a. Op haar bede om goddelijke genade: Trek mij. Dit duidt een bewustheid aan van op een afstand van Hem te zijn en een begeerte naar vereniging met Hem. "*Trek mij tot U, trek mij nader tot U, trek mij thuis bij U.*" Zij had gebeden dat Hij zou naderen tot haar, vers 2, en te dien einde bidt zij dat Hij haar tot zich zal trekken. Trek mij, niet alleen door de zedelijke overreding, welke gelegen is in de geur van de kostelijke olie, niet alleen door de aantrekkelijkheid van die naam, die als een uitgestorte olie is, maar door bovennatuurlijke genade, met mensenbanden, met koorden van de liefde, Hoséa 11:4. Christus heeft ons gezegd dat niemand tot Hem komt, dan de zodanigen die de Vader trekt, Johannes 6:44. Wij zijn niet alleen zwak, zodat wij van onszelf niet verder kunnen komen dan wij geholpen worden, maar wij zijn er van nature afkerig van om te komen, en daarom moeten wij bidden om de invloeden en werkingen van de Geest, door wiens kracht wij van onwillig gewillig gemaakt worden, Psalm 110:3. "*trek mij, want anders beweeg ik mij niet, overweldig de wereld en het vlees, die mij van U zouden willen aftrekken.*" Wij worden niet tot Christus gedreven, maar tot Hem getrokken op een wijze, die voor redelijke schepselen voegt.

b. Haar belofte om die genade goed te gebruiken: Trek mij, en dan zullen wij U nalopen. Zie hoe de leer van bijzondere en krachtige genade bestaanbaar is met onze plicht, een krachtige aansporing en aanmoediging ertoe is, en toch al de eer van al het goede, dat in ons is, aan God alleen voorbehoudt.

Merk op:

a. Het uitgaan van de ziel naar Christus en haar gerede onderwerping aan Hem zijn de uitwerking van Zijn genade, wij zouden Hem niet kunnen nalopen, indien Hij ons niet trok, 2 Korinthe 3:5, Filipp. 4:13.

b. Wij moeten de genade, die God ons schenkt, vlijtig gebruiken, als Christus door Zijn Geest ons trekt, dan moeten wij met onze geest Hem nalopen. Gelijk God zegt, Ik zal, en gij zult, Ezechiël 36:27, zo moeten wij zeggen: "Gij zult, en wij zullen, Gij zult beide het willen en het werken in ons werken, en daarom zullen wij onze zaligheid werken, Filipp. 2:12, 13, wij zullen niet slechts U nawandelen maar U nalopen, dit geeft vurigheid van begeerte te kennen,

verwijd zult hebben, dan zal ik de weg van Uw geboden lopen, Psalm 11:32. Als Uw rechterhand mij ondersteunt, dan kleeft mijn ziel U achteraan, Psalm 63:9. Als Hij ons trekt met goedertierenheid, Jeremia 31:3, dan moeten wij in liefde tot Hem Hem nalopen Jesaja 40:31. Let op het verschil tussen de bede en de belofte: "Trek mij, en wij zullen lopen." Als Christus Zijn Geest uitstort over Zijn kerk in het algemeen, die Zijn bruid is dan ondergaan al de leden ervan levendmakende opwekkende invloeden, zodat zij met te meer blijmoedigheid tot Hem lopen, Jesaja 55:5. Of "Trek mij," zegt de gelovige ziel, "dan zei niet alleen ik U zo spoedig als ik kan volgen maar ik zal ook al de mijnen medebrengen Wij zullen U nalopen, ik, en de mensen, die U liefhebben, vers 3, ik, en allen op wie ik invloed heb, ik en man huis, Jozua 24, 15, ik en de overtreders, die ik Uw wegen zal leren Psalm 51:15. Zij, die door de genade Gods ijve rig zijn in Zijn dienst, zullen vele anderen opwekken, 2 Korinthe 9:2. Zij, die levendig en opgewekt zijn, zullen ijverig werkzaam wezen Toen Filippus tot Christus was getrokken, trok hij Nathanaël, en zij zullen voorbeelden wezen, en zo zullen zij hen winnen, die zich niet door het woord wilden laten winnen.

c. De onmiddellijke verhoring van de bede. De Koning heeft mij getrokken, heeft mij gebracht in Zijn binnenkamers. Het is niet zozeer een verhoring, verkregen door het geloof In het woord van Christus, genade, als wel een verhoring in de ervaring van de werkingen van Zijn genade. Als wij goed achtgeven op de verhoring van ons gebed, dan kunnen wij bevinden dat Christus soms hoort, terwijl wij nog spreken, Jesaja 65. 24. De Bruidegom is een Koning, zoveel treffender is dus Zijn nederbuigende goedheid in de uitnodiging, die Hij ons geeft, en het onthaal dat Hij ons bereidt, en zoveel temeer reden hebben wij om Zijn uitnodigingen aan te nemen en Hem na te lopen. God is de Koning, die het bruiloftsmaal bereid heeft voor Zijn Zoon, Mattheüs 22:2, en zelfs de armen en de kreupelen er toe inbrengt, en zelfs de beschroomdsten worden gedwongen om in te komen. Zij, die tot Christus getrokken worden, worden niet slechts in Zijn voorhoven, in Zijn paleis geleid, Psalm 45:16, maar in Zijn binnenkamers, waar Zijn verborgenheid met hen is, Psalm 25:14, en waar Hij zich aan hen openbaart, Johannes 14:21, en waar zij veilig zijn in Zijn hut, Psalm 27:5, Jesaja 26:20. Zij, die waken aan de poort van de wijsheid, zullen in haar kamers geleid worden, zij zullen geleid worden in waarheid en vertroosting.

d. Het grote welbehagen, dat de bruid heeft in de eer, welke haar door de Koning wordt aangedaan. In de binnenkamers gebracht zijnde:

(1). Hebben wij wat wij begeerden, onze begeerten zijn vervuld door onuitsprekelijke verlustigingen, al onze smarten zijn verdwenen en wij zullen ons verheugen en verblijden. Indien één dag in Zijn voorhoven beter is dan duizend elders, dan is één uur in Zijn binnenkamers voorzeker beter dan tien duizend elders." Zij die door genade in verbond en gemeenschap met God gebracht zijn, hebben reden om hun weg te reizen met blijdschap, zoals de kamerling, Handelingen 8:39, en die blijdschap zal ons hart verruimen en onze sterkte wezen, Nehemia 8:11.

(2). Al onze blijdschap zal zich concentreren in God: Wij zullen ons verheugen, niet in de olies, of in de binnenkamers, maar in U. Het is alleen God, die de blijdschap van onze verheuging is, Psalm 43:4. Wij hebben geen blijdschap dan in Christus, en die wij aan Hem te danken hebben." "Gaudiam in Domino" Blijdschap in de Heer, was de aloude begroeting, en "Salus in Domino sempiterna eeuwige zaligheid in de Heer".

(3). Wij zullen de geur en smaak van deze Uw vriendelijkheid behouden, en haar nooit vergeten. Wij zullen Uw uitnemende liefde gedenken meer dan wijn, niet alleen Uw liefde zelf, vers 2, maar de herinnering eraan zal ons aangenamer wezen dan de krachtigste hartversterking, of de fijnste, smakelijkste likeur. "Wij zullen gedenken om dankzegging te

in deze wereld."

e. De gemeenschap, die een godvruchtige ziel heeft met al de heiligen in deze gemeenschap met Christus. In de binnenkamers, waarin wij gebracht zijn, ontmoeten wij niet alleen Hem, maar ook elkaar, 1 Johannes 1:17, De oprechten hebben U lief, de vergadering, het geslacht van de oprechten hebben U lief. Wat anderen ook mogen doen, allen die waarlijk Israëlieten zijn en getrouw zijn aan God, zullen Jezus Christus liefhebben. Welke verschillen van opvatting en neiging er ook mogen wezen onder de christenen ten opzichte van andere zaken, hierin komen zij allen overeen, dat Jezus Christus hun dierbaar is. De oprechten hier zijn dezelfde als de maagden, vers 3. Allen, die zijn liefde gedenken meer dan wan, zullen Hem liefhebben met een alles overtreffende liefde. En geen andere liefde is aan Christus aangenaam of behaaglijk, dan de liefde van de oprechten, liefde in oprechtheid, Efëze 6:24.

II. De bruid wendt zich tot de dochters van Jeruzalem, vers 5,6. De kerk in het algemeen, in benauwdheid zijnde, spreekt tot afzonderlijke kerken om ze te waarschuwen voor het gevaar waarin zij zijn van geërgerd te worden aan het lijden van de kerk, 1 Thessalonicenzen 3:3. Of de gelovige spreekt tot hen, die wel in het algemeen belijders zijn in de kerk, maar toch niet van haar zijn, of tot zwakke christenen, kinderens of zuigelingen in Christus, die nog in grote onwetendheid verkeren, met zwakheid en dwalingen omvangen zijn, niet volkomen onderwezen zijn maar toch gaarne in de dingen Gods onderwezen zouden willen worden. Zij bemerkte dat deze toeschouwers haar met minachting aanzagen omdat zij zwart was, beide vanwege zonde en vanwege lijden, weshalve zij dachten dat zij weinig reden had om de kussen zijns monds te verwachten, vers 2, of te verwachten, dat zij zich met haar zouden verenigen in haar genietingen en blijdschap, vers 4. Daarom poogt zij die ergernis weg te nemen. Zij erkent dat zij zwart is, schuld maakt zwart, de ketterijen de schandalen en ergernissen, die in de kerk voorvallen, maken haar zwart, en de beste heiligen hebben hun gebreken, droefheid maakt zwart, en die zwarteheid schijnt inzonderheid bedoeld te zijn. De kerk is dikwijls in lage staat en toestand, arm en gering van voorkomen, haar schoonheid is bezoedeld, en haar aangezicht vervallen door het vele wenen, zij is in rouwgewaad, met een zak bekleed. Om nu deze ergernis weg te nemen, 1. Wijst zij op haar schoonheid, haar lieflijkheid, in weerwil hiervan, vers 5. *Ik ben zwart, doch lieflijk*, zwart als de tenten Kedars waarin de herders woonden, die zeer grof waren en nooit werden gewit, verweerd, ontkleurd door langdurig gebruik, maar lieflijk, als de gordijnen Salomo's, de meubelen van wiens kamers ongetwijfeld sierlijk en rijk waren, naar evenredigheid van het statige van zijn huizen. De kerk is soms zwart door vervolging maar lieflijk in lijdzaamheid, standvastigheid en vertroosting, en er nooit te minder beminnelijk om in de ogen van Christus, zwart in de schatting van de mensen, maar lieflijk in Gods ogen, zwart in sommigen, die een ergernis voor haar zijn, maar lieflijk in anderen, die oprecht zijn en een eer voor haar zijn. Ware gelovigen zijn in zichzelf zwart, maar liefde in Christus, met de lieflijkheid, die Hij op hen legt, zwart uitwendig, want de wereld kent hen niet, maar inwendig geheel verheerlijkt, Psalm 45:14. Paulus was zwak, en toch machtig, 2 Korinthe 12:10, en zo is de kerk zwart, maar toch lieflijk. Een gelovige is een zondaar, en toch een heilige, zijn eigen gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed, en toch is hij bekleed met de mantel van Christus gerechtigheid.

De Chaldeeuwse parafrase past dit toe op Israëls zwarteheid, toen zij het gouden kalf maakten en op hun lieflijkheid, toen zij er berouw van hadden.

2. Zij geeft de reden op waarom zij zo zwart is geworden. Die zwarteheid was niet natuurlijk, maar aangenomen, voortgekomen uit de harde behandeling, die zij had ondergaan. Zie mij niet aan met zoveel minachting, omdat ik zwartachtig ben. Wij moeten er wel acht op geven met

de dag uws broeders, de dag van zijn vernedering, Obadja: 12. Wees niet geërgerd, want,

A. Ik ben zwart uit hoofde van mijn lijden de zon heeft mij beschenen. Zij was schoon en lieflijk, haar eigen kleur was wit, maar zij heeft die zwartheid verkregen door de last en de hitte des daags, die zij genoodzaakt was te dragen. Zij was verkleurd door de hitte van de zon, verschroeid door verdrukking en vervolging, Mattheüs 13:6, 21, en de grootste schoonheid zal, blootgesteld zijnde aan weer en wind, spoedig bruin worden.

Merk op hoe zij haar benauwdheden verzacht, zij zegt niet, zoals Jakob, Genesis 31:40, de hitte verteerde mij, maar de zon heeft mij beschenen, want het betaamt niet aan Gods lijdend volk om hun lijden op het ergst voor te stellen.

Maar wat was er van de zaak?

a. Zij viel onder het misnoegen van die van haar eigen huis: de kinderen van mijn moeder waren tegen mij ontstoken, zij was in gevaren onder de valse broederen, haar vijanden waren haar huisgenoten, Mattheüs 10:36, broeders bij naam, als mensen, naar belijdenis leden van hetzelfde heilige lichaam, de kinderen van de kerk, haar moeder, maar niet van God haar Vader, zij waren tegen haar ontstoken. De Samaritanen, die aanspraak maakten op verwantschap met de Joden, ergerden zich aan alles wat de voorspoed van Jeruzalem bevorderde, Nehemia 2:10. Het is voor het volk van God geen nieuwe zaak, dat zij onder de toorn liggen van de kinderen van hun moeder. Gij zijt het, o mens, als van mijn waardigheid, Psalm 55:14. Dit maakt het leed nog zoveel te meer smartelijk, van de zodanigen wordt het als een grote onvriendelijkheid opgenomen, en van de zodanigen is de toorn onverzoenlijk, een broeder, die beledigd is, is moeilijk te winnen, Spreuken 18:19.

b. Zij hebben haar hard behandeld. Zij hebben mij gezet tot een hoedster van de wijngaarden. Ten eerste. Zij hebben mij verleid tot zonde, trokken mij heen naar een valse aanbidding, om hun goden te dienen, hetgeen gelijk stond met hun wijngaarden te bebouwen, de wijnstok van Sodom te hoeden, en zij wilden mij mijn eigen wijngaard niet laten hoeden, mijn eigen God niet laten dienen, de zuivere aanbidding niet laten waarnemen, die Hij mij bevolen heeft, en die ik altijd als de mijne zal blijven erkennen. Dat is het leed, waarover de godvruchtigen het meest klagen in tijden van vervolging, dat aan hun geweten geweld wordt aangedaan, en dat zij, die met hardheid over hen regeren, tot hun ziel zeggen: buig u neer, dat wij over u gaan, Jesaja 51:23. Ten tweede. "Zij brachten mij in moeilijkheid, legden mij op wat zwaar was om te volbrengen, zeer moeizaam en ontierend." De wijngaarden te hoeden was vernederend slavenwerk, en zeer zwaar, Jesaja 61:5. De kinderen van haar moeder maakten haar tot de slavin van het gezin. Vervloekt zij hun toorn, want hij is heftig, en hun verbolgenheid, want zij is hard. De bruid van Christus is zeer hard behandeld geworden.

B. Het lijden, dat ik verduur, heb ik verdiend, want mijn wijngaard, die ik heb, heb ik niet gehoed. Hoe onrechtvaardig mijn broeders ook zijn in mij te vervolgen, God is rechtvaardig en hun toe te laten dit te doen. Rechtvaardig ben ik tot een slaafse hoedster gemaakt van de wijngaarden van de mensen, omdat ik een onachtzame hoedster ben geweest van de wijngaard, "die God mij opgedragen heeft te hoeden." Luie dienstknechten van God worden er rechtvaardig toe gebracht om hun vijanden te dienen, opdat zij onderkennen Zijn dienst en de dienst van de koninkrijken van de landen, 2 Kronieken 12:8, Deuteronomium 28:47, 48, Ezechiël 20:23, 24. "Denk om mijn lijden niet te erger van de wegen Gods, want ik lijd om mijn eigen dwaasheid." Als Gods kinderen verdrukt en vervolgd worden, dan betaamt het hun te erkennen dat hun eigen zonde de oorzaak is van hun ellende, inzonderheid hun achteloosheid in het hoeden van hun wijngaarden, zodat zij als de akker van de luiard zijn

Hooglied 1:7-11 I. Hier is de nederige bede, die de bruid doet aan haar beminde, de herderin aan de herder, de kerk en iedere gelovige aan Christus, om een vrijer en inniger gemeenschap met Hem. Zij keert zich af van de dochters van Jeruzalem aan wie zij beide haar zonden en haar leed geklaagd had, en ziet op naar de hemel om hulp voor en verlichting van beide, vers 7, waar wij hebben te letten:

1. Op de titel, die zij aan Christus geeft: *Gij, die mijn ziel liefhebt*. Het is de ontwijfelbare hoedanigheid van alle ware gelovigen dat hun ziel de Heere Jezus Christus liefheeft, hetgeen beide de oprechtheid en de kracht van hun liefde te kennen geeft, zij hebben Hem lief met geheel hun hart, en zij, die dit doen, kunnen vrijmoedig tot Hem komen en nederig bij Hem pleiten.

2. Op haar dunk van Hem als de goede Herder van de schapen, zij twijfelt niet, of Hij weidt Zijn kudde en doet haar neerliggen op de middag. Jezus Christus vo orziet Zijn schapen beide van voedsel en van rust, zij worden niet uitgehongerd, maar goed gevoed, niet verstrooid op de bergen, maar samen geweid in grazige weiden, en op het hete van de dag worden zij aan stille wateren gevoerd, waar Hij ze doet neerliggen onder een koele verkwikkende schaduw. Is het met Gods volk op middaghoogte van uitwendige benauwdheden en inwendige strijd? Christus heeft rust voor hen, Hij draag hen in Zijn armen, Jesaja 40:11.

3. Haar verzoek aan Hem om toegelaten te worden in Zijn gezelschap: Zeg mij waar Gij weidt. Zij, die wensen dat hun gezegd wordt dat hen geleerd wordt, wat voor hen van belang is om te weten en te doen, moeten zich wenden tot Jezus Christus, en Hem bidden hen te leren hun te zeggen: "Zeg mij, waar ik U kan vinden, waar ik met U kan spreken, waar Gij weidt en Uw kudde verzorgt, opdat ik daar iets van Uw gezelschap mag genieten."

Merk hier terloops op dat wij in liefde tot onze vrienden en om hun gezelschap te hebben hen niet in verzoeking mogen brengen om hun werk te veronachtzamen, maar van hen moeten begeren te genieten op zo'n wijze, dat dit er mee bestaanbaar is, of liever, dat wij, zo wij kunnen ons bij hen moeten voegen om hen te helpen in hun werk. Zeg mij, waar gij weidt, en daar zal ik bij U neerzitten, met U wandelen, mijn kudde weiden met de Uwe, en U noch mijzelf hinderen, maar mijn werk medebrengen." Zij, wier zielen Jezus Christus liefhebben, begeren vurig gemeenschap met Hem te hebben door Zijn woord, waarin Hij tot ons spreekt en door het gebed, waarin zij spreken tot Hem, en te delen in de voorrechten van Zijn kudde, en van de zorg, die Hij draagt voor Zijn kerk om haar van voedsel en rust te voorzien, kunnen wij leren zorg te dragen voor onze eigen ziel, die ons toevertrouwd werd, want waarom zou ik zijn als één die zich verstopt bij de kudde of zich ter zijde afwendt achter de kudde, de kudde van Uw metgezellen, die voorgeven dit te zijn, maar in werkelijkheid Uw mededingers zijn." Zich af te wenden van Christus naar andere liefhebbers is hetgeen door godvruchtige zielen gevreesd wordt, en dat zij meer dan iets anders afbidden. "Gij zou niet willen dat ik mij terzijde afwend, neen, noch dat ik zou wezen als één, die zich ter zijde afwendt, zeg mij dan, o zeg mij, waar ik nabij U kan wezen, en ik zal u nooit verlaten."

A. Waarom zou ik onder verdenking wezen, er uitzien alsof ik aan iemand anders behoorde, en niet aan U? Waarom zouden de kudden van onze metgezellen van mij denken dat ik U verlaten heb en aan een andere herder ben gaan toebehoren?" Goede christenen zullen bevreesd zijn om aan de personen van hun omgeving reden of aanleiding te geven om aan hun geloof in Christus te twijfelen en aan hun liefde tot Hem, zij zouden niets willen doen, dat hun de schijn geeft van zorgeloos en onbekommerd te zijn omtrent hun ziel, of van liefdeloosheid jegens hun broeders

te bidden om ons te leiden in de weg van onze plicht en er ons op te houden, opdat wij zelfs de schijn niet hebben van achtergebleven te zijn, Hebreeën 4:1.

b. "Waarom zou ik blootstaan aan de verzoeking om af te wijken, en aan deze verzoeking sta ik bloot als ik van U afwezig ben." Wij moeten vurig begeren om een gevestigde vrede te hebben met God en door Christus in gemeenschap met Hem te zijn opdat wij niet als verloren voorwerpen zijn die door de eerste de beste voorbijganger opgeraapt kunnen worden.

II. Het genaderijke antwoord dat de Bruidegom geeft op dit verzoek, vers 8. *Zie, hoe bereid God is om het gebed te verhoren*, inzonderheid gebeden om onderwijs, terwijl zij nog spreekt hoort Hij.

Merk op:

1. Hoe liefderijk Hij tot haar spreekt, *O gij schoonste onder de vrouwen*. Gelovige zielen zijn schoon in de ogen van de Heere Jezus schoner dan alle anderen. Christus ziet schoonheid in heiligheid, al is het dat wij haar niet zien. De bruid had zich zwart genoemd, maar Christus noemt haar schoon. Zij, die gering zijn in hun eigen ogen, zijn zoveel te meer beminnelijk in de ogen van Jezus Christus. Het blozen over hun eigen mismaaktheid zegt Dr. Durham, is het voornaamste van hun schoonheid.

2. Hoe zacht Hij haar bestraft om haar onwetendheid in deze woorden: *Indien gij het niet weet*, te kennen gevende dat zij het had kunnen weten, en dat het haar eigen schuld is zo zij het niet weet. Hoe! weet gij niet waar Mij en mijn kudde te vinden? Vergelijk Christus' antwoord op een gelijksoortige vraag van Filippus, Johannes 14:9. Ben Ik zo lange lijd met u en hebt gij mij niet gekend, Filippus? maar, 3. Met welk een tederheid Hij er haar mee bekend maakt waar zij Hem kan vinden. Indien de mensen zeggen: Zie, hier is de Christus, of, zie, Hij is daar, geloof hen niet, ga niet uit, Mattheüs 24:23, 26. Maar:

a. Wandel op de weg van de goeden, Spreuken 2:20. Volg het spoor, vraag naar de goeden ouden weg, let op de voetstappen van de schapen, en ga hen na. Het dient nergens toe om stil te zitten en te roepen: "Heer, toon mij de weg," maar wij moeten ons moeite geven om de weg te zoeken, en wij kunnen hem vinden door te zien waar de voetstappen van de schapen heenleiden, wat de praktijk van de godvruchtige altijd geweest is, laat die praktijk ook de onze zijn, Hebreeën 6:12, 1 Korinthe 11:1.

b. Zit onder het bestuur van goede leraren, "weid uzelf en uw geiten bij de woningen van de onderherders. Breng hen, die aan uw zorg zijn toevertrouwd, mee," waarschijnlijk was het de gewoonte om de lammeren en geitjes aan de zorg van de vrouwen toe te vertrouwen, aan de herderinnen zij zullen allen welkom wezen, de herders zullen u niet hinderen, zoals de herders de dochters van Rehuël gehinderd hebben, Exodus 2:17. Zij zullen u verder helpen, blijf daarom bij hun woningen." Zij, die gemeenschap met Christus willen hebben, moeten zich ijverig en nauwgezet aan de heilige inzettingen houden, zich voegen bij Zijn volk, en achtgeven op de leraren, Zijn dienstknechten. Zij, die het opzicht hebben over een gezin, moeten de leden ervan meenemen naar godsdienstige bijeenkomsten, laat hun geiten, hun kinderen en hun dienstdoden, het voordeel hebben van de woningen van de herders.

III. De hoge lof, die de Bruidegom toekent aan Zijn bruid. Ten huwelijk gegeven te worden betekent in het Hebreeuwse dialect geprezen te worden, Psalm 78:63, zo wordt deze bruid hier geprezen, haar man prijst haar, Spreuken 31:28, hij prijst haar zoals gebruikelijk is in gedichten, door beelden of gelijkenissen.

1. *Hij noemt haar Zijn vriendin*, vers 9, het is een liefkozende benaming, die dikwijls gebruikt

2. Hij vergelijkt haar bij de sterke en statige paarden in de wagens van Farao. Egypte was beroemd voor de beste paarden, Salomo had de zijnen van daar en Farao had ongetwijfeld de schoonste en beste, die het land opleverde voor zijn wagens. De kerk had geklaagd over haar eigen zwakheid en het gevaar, waarin zij was om haar vijanden ten prooi te worden. "Vrees niet," zegt Christus, "Ik heb u gemaakt als een groep van paarden, Ik heb kracht in u gelegd, zoals Ik kracht gelegd heb in het paard, Job 39:22, zodat gij met heilige stoutmoedigheid om de vrees zult lachen, en niet ontsteld zult worden. De Heere zal u stellen als het paard van Zijn majesteit in de strijd, Zacharia 10:3. Ik heb u vergeleken bij Mijn paarden, die over Farao's wagens hebben getriomfeerd de heilige engelen, vurige paarden," Hábakuk 3:15. Gij betrapt met Uw paarden de zee. Zie ook Jesaja 63:13. Wij zijn zwak in onszelf, maar indien Christus ons maakt als paarden, sterk en kloekmoedig, dan behoeven wij niet te vrezen wat al de machten van de duisternis tegen ons doen kunnen.

3. Hij bewondert de schoonheid en de sieraden van haar aangezicht, vers 10. Bekoorlijk zijn uw wangen zijn lieflijk tussen de sieraden van het hoofd, haar krullen, volgens sommigen, of strikken van list, uw hals in de parelsnoeren, zoals zij door personen van hoge rang gedragen worden. De inzettingen van Christus zijn de sieraden van de kerk, de genadegaven en de vertroosting van de Geest zijn de sieraden van iedere gelovige ziel en verfraaien haar, zij maken haar van grote waarde in de ogen van God. De sieraden van de heiligen zijn vele, maar allen ordelijk gerangschikt in snoeren en ketenen, waarin een wederzijds verbond is met en afhankelijkheid is van elkaar. De schoonheid ligt niet in iets van henzelf, in de hals of in de wangen, maar in de versierselen die ze doen uitkomen. Het was heerlijkheid, die Ik op u gelegd heb, spreekt de Heere Jahweh, Ezechiël 16:14, want wij waren niet alleen naakt, maar verontreinigd geboren.

IV. Zijn genaderijk voornemen om nog aan haar versierselen toe te voegen, want waar God ware genade gegeven heeft, zal Hij nog meer genade geven, wie heeft aan die zal gegeven worden. Is de kerk kloekmoedig in haar tegenstaan van de zonde zoals de paarden in Farao's wagens? Is zij lieflijk of schoon in de beoefening van de genade als met parelsnoeren en gouden ketenen? Zij zal nog meer verfraaid en versierd worden, vers 11. Zij zullen u gouden sieraden maken, ingelegd of geëmailleerd met zilveren stipjes. Al wat ontbreekt zal aangevuld worden, totdat de kerk en ieder ware gelovige er toe komt om volmaakt te zijn in schoonheid, zie Ezechiël 16:14. Dit wordt hier ondernomen om gedaan te worden door de samenwerkende krachten van de drie Personen van de Goddelijke Drieëenheid, Wij zullen het doen, zoals in Genesis 1:26, "Laat ons mensen maken, en evenzo: Laat ons hem opnieuw maken en hem volmaken in schoonheid." Dezelfde, die de oorsprong is zal de voleinder zijn van het goede werk en het kan niet mislukken.

Hooglied 1:12-17

Hier wordt de samenspraak tussen Christus en Zijn bruid voortgezet en worden woorden van tederheid onderling gewisseld.

I. Gelovigen hebben een groot welbehagen in Christus en in gemeenschapsoefening met Hem. U, die gelooft, is Hij dierbaar boven iets wat het ook zij, in de wereld, 1 Petrus 2:7.

Merk op:

1. De nederige eerbied, die de gelovigen hebben voor Christus als hun soeverein, vers 12. *Hij is een Koning, beide ten opzichte van waardigheid en van heerschappij*, Hij draagt de erekroon, Hij voert de scepter van macht, en die beide tot onuitsprekelijke voldoening van al

volken een vette maaltijd is gemaakt, Jesaja 25:6. De Opperste Wijsheid heeft haar tafel toegedicht, Spreuken 9:2. Hij zit aan deze tafel om Zijn gasten te laten eten, Mattheüs 22:11, om te zien dat er niets ontbreekt dat geschikt voor hen is, Hij houdt avondmaal met hen en zij met Hem, Openbaring 3:20, Hij heeft gemeenschap met hen en verheugt zich in hen, Hij zit aan Zijn tafel om hen welkom te heten en hun de spijsen uit te delen zoals Christus de vijf broden brak, en ze aan Zijn discipelen gaf, opdat deze ze onder de schare zouden uitdelen, Hij zit daar om petitie's, verzoekschriften te ontvangen, bij de maaltijd met wijn, zoals Ahasveros aan Esther toestond om hem haar verzoek voor te dragen bij de maaltijd met wijn. Hij heeft beloofd om in Zijn inzettingen altijd bij Zijn volk te zijn. Dan doen de gelovigen Hem al de eer aan, die zij kunnen, en beijveren zij zich om Hem hun achting en dankbaarheid te kennen te geven, zoals Maria gedaan heeft toen zij Zijn hoofd gezalfd heeft met de nardus, die een zeer kostelijke zalf was, een pond ervan had een waarde van drie honderd penningen, en zo geurig was, dat het huis vervuld werd met de reuk ervan, Johannes 12:3, welk verhaal als bestemd schijnt om naar deze schriftuurplaats te verwijzen, want Christus zat toen aan tafel. Als goede christenen in enigerlei plicht van de godsdienst, inzonderheid in de inzetting van het Avondmaal van de Heer, wanneer het de Koning behaagt om als het ware met ons aan te zitten aan Zijn eigen tafel, hun genadegaven in beoefening brengen, als hun hart, verbroken door berouw, genezen wordt door geloof, en beïnvloed wordt door heilige liefde en begeerte naar Christus en door de blijde verwachting van de heerlijkheid, die geopenbaard zal worden, dan verspreidt de nardus haar reuk. Het behaagt Christus er zich geëerd door te achten, en haar aan te nemen als een blijk van eerbied voor Hem, zoals het in de wijzen van het oosten was, die hun hulde aan de pasgeboren koning van de Joden bewezen door Hem wierook en mirre te brengen. De genadegaven van Gods Geest in het hart van de gelovigen zijn zeer kostelijk in zichzelf en welbehaaglijk aan Christus, en Zijn tegenwoordigheid in de inzettingen doet ze uitkomen en brengt ze in beoefening. Als Hij zich terugtrekt kwijnt de genade, zoals planten in de afwezigheid van de zon, als Hij nadert, dan wordt het aangezicht van de ziel vernieuwd, zoals het gelaat des aardrijks vernieuwd wordt in de lente, en dan is het tijd voor ons om ons op te wekken, opdat wij de glans niet verliezen noch de windvlaag missen, want niets wordt welbehaaglijk gedaan dan hetgeen door de genade gedaan wordt, Hebreeën 12:28.

2. De sterke genegenheid, die zij hebben voor Christus als hun liefste hun welbeminde, vers 1a. Christus wordt niet alleen bemind door alle gelovige zielen, maar Hij is hun welbeminde. Hij heeft de plaats in hun hart, waarop geen mededinger kan worden toegelaten, de binnenste en de bovenste plaats.

Merk op:

a. Hoe Christus door alle gelovigen geschat wordt Hij is een bundeltje mirre en een tros van Cyprus, iets, ja alles wat aangenaam is. De leer van Zijn Evangelie en de vertroosting van Zijn Geest zijn hun zeer verkwikkend, en zij rusten in Zijn liefde, geen van de genietingen van de zinnen is te vergelijken bij het geestelijk vermaak, dat zij hebben in het bepeinzen van Christus en in Hem te genieten. Er is een samengestelde lieflijkheid in Christus, en zij is zeer overvloedig, er is een bundeltje mirre en een tros van Cyprus, wij zijn niet nauw in Hem in wie alle volheid woont. Het woord dat in onze overzetting door Cyprus vertaald is, is in het Hebreeuws "kofer", hetzelfde woord dat *verzoening* betekent. Christus is een tros van verdienste en gerechtigheid voor alle gelovigen, Hij is hun dierbaar, omdat Hij de verzoening is van hun zonde.

Merk op welk een nadruk de bruid legt op de toe-eigening. Hij is mij, en nog eens, Hij is mij al wat lieflijk is, wat Hij ook voor anderen moge wezen, dit is Hij voor mij, Hij heeft mij liefgehad, en heeft zich voor mij overgegeven, Hij is mijn Heere en mijn God.

b. Hoe Hij wordt aangenomen. *Hij zal de gehele nacht tussen mijn borsten liggen*, vers 13,

hun beminde Zaligmaker niet aan hun borst leggen? Waarom zouden zij Hem niet omvatten met beide hun armen, en Hem vasthouden met het besluit om Hem nooit los te laten? Christus moet in het hart wonen, Efëze 3:17, en ten dien einde moeten de overspeligheden van tussen de borsten weggedaan worden, Hoséa 2:1, geen ander mag Zijn plaats in de ziel hebben. Hij zal als een bundeltje mirre zijn, een zak met reukwerk tussen mijn borsten, die mij altijd lieflijk is, of Zijn beeltenis in miniatuur, Zijn liefdepanden zullen tussen mijn borsten gelegd worden, zoals zij gewoon zijn te doen, die dierbaar zijn aan elkaar. Hij zal daar niet slechts voor een tijdje gelegd worden, maar zal er blijven.

II. Jezus Christus heeft een groot welbehagen in Zijn kerk, en in ieder waar gelovige. *zij zijn beminnelijk in Zijn ogen*, vers 15. Zie gij zijt schoon, mijn vriendin, en wederom, zie gij zijt schoon. Hij zegt dit, niet om haar hoogmoedig te maken, nederigheid is een voornaam bestanddeel in geestelijke schoonheid; maar

1. Om te tonen dat er een wezenlijke schoonheid is in heiligheid, dat allen, die geheiligd zijn, daardoor versierd zijn, zij zijn in waarheid schoon.

2. Dat Hij een groot welbehagen heeft in het goede werk, dat Zijn genade gewrocht heeft in de zielen van de gelovigen, zodat Hij, hoewel zij hun zwakheden en gebreken hebben, hen schoon vindt, wat zij ook van zichzelf mogen vinden, en wat de wereld ook van hen moge denken. Hij noemt hen vrienden, de verborgen mens des harten in het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedige en stille geest is kostelijk voor God, 1 Petrus 3:4.

3. Om zwakke gelovigen te vertroosten, die door hun eigen zwarteheid ontmoedigd zijn, laat hun telkens en nogmaals gezegd worden dat zij schoon zijn.

4. Om allen, die geheiligd zijn, op te wekken om zeer dankbaar te wezen voor de genade, die hen schoon heeft doen worden, die van natuur mismaakt waren, en de huid van de Moorman veranderd heeft. Een bijzonderheid van de schoonheid van de bruid wordt hier genoemd, namelijk dat zij duivenogen heeft, zoals ook Hoofdstuk 4:1. Diegenen zijn schoon in de schatting van Christus, die niet het scherpe, doordringende oog hebben van de arend, maar het reine, kuise oog van de duif, niet als de valk, die als hij opwaarts vliegt, nog het oog op zijn prooi op aarde gericht houdt, maar een nederig, ingetogen oog, een oog dat eenvoudigheid en godvruchtige oprechtheid uitdrukt, en de onschuld van een duif. Ogen, verlicht en bestuurd door de Heilige Geest, die gezegende duif, wenende ogen, kermende als een duif, Ezechiël 7:16.

III. De kerk drukt haar waardering uit van Christus, vers 16. *Zie, Gij zijt schoon*. Zie hoe Christus en de gelovigen elkaar prijzen. Israël zegt van God: Wie is als zij? Exodus 15:11, en God zegt van Israël: Wie is u gelijk? Deuteronomium 33:29. "Heer", zegt de kerk, "noemt Gij mij schoon?" Neen zo het aan de kracht komt, zie Hij is sterk, Job 9:19, en evenzo, als het aan de schoonheid komt, Gij zijt schoon. Ik ben niet anders schoon dan in zoverre Uw beeld mij ingedrukt is, Gij zijt het grote oorspronkelijke, ik ben slechts een zwakke onvolkomen kopie, ik ben slechts Uw "umbra" Uw schaduw", Johannes 1:16, 3:34. Gij zijt schoon in Uzelf, en wat meer is lieflijk voor al de Uwen. Velen zijn schoon genoeg om aan te zien, maar het zure, gemelijke van hun aard maakt hen onaangenaam maar Gij zijt schoon, ja lieflijk." Christus is lieflijk, als de onze, in verbond met ons, in betrekking tot ons". Gij zijt thans lieflijk, als de Koning aan Zijn tafel is. Christus is altijd dierbaar aan de gelovigen, maar zeer bijzonder lieflijk als zij in gemeenschap met Hem worden toegelaten, als zij Zijn stem horen,

voor of waardering van de persoon van haar man uitgedrukt hebbende, als een liefhebbende vrouw, die vervoerd is van vreugde, omdat zij zo goed over zichzelf beschikt heeft, roemt zij de schikkingen, die Hij gemaakt had voor haar gemak en genoegen, Zijn bed, Zijn huis, Zijn balken en galerijen, vers 16, hetgeen voegzaam toegepast kan worden op die heilige inzettingen, in welke de gelovigen gemeenschap hebben met Jezus Christus, de tekenen en onderpanden ontvangen van Zijn liefde, en Hem wederkerig hun godvruchtige genegenheid betonen, hun bekendheid met Hem doen toenemen, en door Hem gebruik maken van de voorrechten er van.

1. Deze noemt zij onze. Christus en de gelovigen hebben er tezamen deel aan. Gelijk man en vrouw mede-erfgenamen zijn, 1 Petrus 3:7, zo zijn de gelovigen mede-erfgenamen van Christus, Romeinen 8:17. Het zijn Zijn inzettingen en haar voorrechten, Christus en de gelovigen ontmoeten er elkaar in. Zij noemt ze niet mijne, want een gelovige zal niets als het zijn erkennen, of Christus zal er deel in hebben, noch Uwe, want Christus heeft gezegd: al het Mijne is het uwe, Lukas 15:31. Alles is het onze, indien wij van Christus zijn. Zij, die door het geloof zich Christus toeëigenen, kunnen zich ook alles wat van Hem is toeëigenen.

2. Dezen zijn de besten van hun soort. Ons bed is groen, een kleur die in een herdersdicht boven iedere andere gesteld wordt, omdat het de kleur is van de velden en van de bosjes, waar de herder zijn werk en zijn verlustiging vindt. Het is een verkwikkende kleur, goed voor de ogen, en het geeft vruchtbaarheid te kennen. Ik zal zijn als een groene olijfboom, Psalm 52:10. Wij zijn aan Christus gehuwd, opdat Wij Gode vrucht zouden dragen, Romeinen 7:4. De balken van onze huizen zijn cederen, vers 17, hetgeen waarschijnlijk ziet op de tempel, die Salomo onlangs gebouwd had tot gemeenschapsoefening tussen God en Israël, en die van cederhout was, een sterke houtsoort, welriekend, duurzaam, en die nooit zal rotten, een type van de vastheid en de voortduur van de kerk, de evangelietempel, de galerijen om op te wandelen, zijn van cypressen, een houtsoort, aangenaam voor het oog en voor de reuk, de verlustiging aanduidende, die de heiligen hebben in hun wandel met God, met Christus en in met Hem te spreken. In het verbond van de genade is alles zeer vast, zeer schoon en zeer geurig.

HOOFDSTUK 2 1 Ik ben een Roos van Saron, een Lelie der dalen. 2 Gelijk een lelie onder de doornen, also is Mijn vriendin onder de dochteren. 3 Als een appelboom onder de bomen des wouds, zo is mijn Liefste onder de zonen; ik heb groten lust in Zijn schaduw, en zit er onder, en Zijn vrucht is mijn gehemelte zoet. 4 Hij voert mij in het wijnhuis, en de liefde is Zijn banier over mij. 5 Ondersteunt gijlieden mij met de flessen, versterkt mij met de appels, want ik ben krank van liefde. 6 Zijn linkerhand zij onder mijn hoofd, en Zijn rechterhand omhelze mij. 7 Ik bezweer u, gij, dochteren van Jeruzalem! die bij de reeen, of bij de hinden des velds zijt, dat gij die liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het dezelve luste! 8 Dat is de stem mijns Liefsten, ziet Hem, Hij komt, springende op de bergen, huppelende op de heuvelen! 9 Mijn Liefste is gelijk een ree, of een welp der herten; ziet, Hij staat achter onzen muur, kijkende uit de vensteren, blinkende uit de tralien. 10 Mijn Liefste antwoordt, en zegt tot mij: Sta op, Mijn vriendin, Mijn schone, en kom! 11 Want zie, de winter is voorbij, de plasregen is over, hij is overgegaan; 12 De bloemen worden gezien in het land, de zangtijd genaakt, en de stem der tortelduif wordt gehoord in ons land. 13 De vijgeboom brengt zijn jonge vijgjes voort, en de wijnstokken geven reuk met hun jonge druifjes. Sta op, Mijn vriendin! Mijn schone, en kom! 14 Mijn duive, zijnde in de kloven der steenrotsen, in het verborgene ener steile plaats, toon Mij uw gedaante, doe Mij uw stem horen; want uw stem is zoet, en uw gedaante is liefelijk. 15 Vangt gijlieden ons de vossen, de kleine vossen, die de wijngaarden verderven, want onze wijngaarden hebben jonge druifjes. 16 Mijn Liefste is mijn, en ik ben Zijn, Die weidt onder de lelien, 17 Totdat de dag aankomt, en de schaduwen vlieden; keer om, mijn Liefste! wordt Gij gelijk een ree, of een welp der herten, op de bergen van Bether. In dit hoofdstuk I. Spreekt Christus betreffende zichzelf en betreffende Zijn kerk, vers 1, 2.

II. Spreekt de kerk,

1. Gedenkende aan het genoegen en de voldoening, die ze had in gemeenschap met Christus, vers 3,4.
2. Zich vermakende met de tegenwoordige tekenen van Zijn gunst, en zorgdragende dat er niets zou gebeuren om ze te doen ophouden, vers 5-7. -.
3. Juichende in Zijn naderen tot haar vers 8, 9.
4. De genadige roeping herhalende, die Hij tot haar gericht had om met Hem te wandelen haar nodigende voor de genoegens van de wederkerende lente, vers 10-13, vers 14, en de last die Hij had gegeven aan de dienaren om te vernietigen wat schadelijk zou kunnen zijn voor Zijn wijngaard, vers 15.
5. Zich verblijdende in haar deel in Hem, vers 16.
6. Verlangende naar Zijn komst, vers 17. Zij, wier hart vervuld is van liefde voor Christus en hoop op de hemel, weten het best wat deze dingen betekenen.

Hooglied 2:1-2

1. Het behaagt Christus zich met iets te vergelijken, en zie hier wat het is. Hij is zeer neerbuigend in deze vergelijking, Hij, die de Zoon is van de Allerhoogste, de schitterende Morgenster, noemt zich de roos van Saron, en de lelie van de dalen, om Zijn tegenwoordigheid bij Zijn volk in de wereld te kennen te geven, het gemakkelijke van hun toegang tot Hem, en de schoonheid en lieflijkheid die zij in Hem vinden, en, om hen te leren zich met Hem te versieren, zoals herders en herderinnen zich versierden met rozen en lelies en guirlandes van bloemen. Voor schoonheid en geur is de roos de voornaamste bloem, en onze Heiland geeft de voorkeur aan het bekleed zijn van de lelie boven dat van Salomo in al zijn heerlijkheid. Christus is de roos van Saron, waar waarschijnlijk de schoonste rozen groeiden, en in de grootste overvloed, de roos van het veld, zo lezen het sommigen, aanduidende dat de evangeliezaligheid de algemene zaligheid is, zij is open en toegankelijk voor allen, wie wil kan

van de genade groeien, Hij is niet een roos, die in een hof is opgesloten, allen mogen komen om voordeel van Hem te ontvangen en vertroosting te hebben in Hem. Hij is een lelie door witheid, een lelie van de dalen door lieflijkheid, want die, welke wij zo noemen, ademen een zeer sterke geur uit. Hij is een lelie van de dalen, of van de lage plaatsen, in Zijn vernedering blootgesteld aan belediging, nederige zielen zien de meeste schoonheid in Hem, wat Hij ook moge wezen voor anderen, voor hen, die in de dalen zijn, is Hij een lelie. Hij is de roos, de lelie, er is niemand buiten Hem, welke voortreffelijkheid er is in Christus, zij is in Hem geheel bijzonder, geheel enig en in de hoogste mate.

2. Wat het is waarmee Hij Zijn kerk vergelijkt.

a. *Zij is gelijk een lelie.* Hij zelf is de lelie, vers 1, zij is gelijk de lelie, de schoonheid van de gelovigen bestaat in hun gelijkvormigheid met Christus, zij zijn Zijn beminden, en aldus zijn zij Zijn lelies, want diegenen zijn Christus gelijkvormig gemaakt, in wier hart Zijn liefde is uitgestort.

b. Gelijk een lelie onder de doornen, gelijk een lelie, vergeleken met doornen, de kerk van Christus overtreft zo ver alle andere verenigingen van mensen, als een bed van rozen een doornstruik overtreft, gelijk een lelie, omringd door doornen. De goddelozen, de dochters van deze wereld, die geen liefde hebben voor Christus, zijn als doornen, waardeloos en nutteloos, goed voor niets anders dan om een opening toe te stoppen, ja zij zijn schadelijk, zij zijn in de wereld gekomen met de zonde, en zijn een vrucht van de vloek, zij verstikken het goede zaad en zijn een beletsel voor goede vrucht, en hun einde is verbrand te worden. Gods volk zijn gelijk lelies onder hen, gekrabbd en gescheurd, in de schaduw gesteld en verduisterd door hen, zij zijn dierbaar aan Christus en toch blootgesteld aan verdrukking en benauwdheid in de wereld, zij moeten dit verwachten, want zij zijn geplant onder doornen, Ezechiël 2:6, maar desniettemin zijn zij Hem dierbaar, Hij onderschat geen van Zijn lelies, ziet er geen van voorbij omdat zij onder doornen zijn. Als zij onder doornen zijn, dan moeten zij toch gelijk lelies wezen, zij moeten hun onschuld bewaren en hun reinheid, en hoewel zij onder doornen zijn, moeten zij toch niet in doornen worden veranderd, moeten zij niet schelden met schelden vergelden, en indien zij aldus hun hoedanigheid in stand houden, dan zullen zij erkend worden gelijkvormig aan Christus te zijn. Genade in de ziel is een lelie onder de doornen, verdorvenheden zijn doornen in het vlees, 2 Korinthe 12:7, zij zijn als Kanaänieten voor Gods Israël, Jozua 23:13 maar de lelie, die nu onder de doornen is, zal weldra overgeplant worden uit de woestijn in dat paradijs, waar geen smartende doorn hen zal kwellen, Ezechiël 28:24.

Hooglied 2:3-7

I. De bruid looft haar liefste en stelt Hem boven alle anderen. Als een appelboom onder de bomen van het woud, die misschien niet zo hoog wordt, noch zijn takken zo wijd uitspreidt als sommige andere bomen, maar nuttig en dienstig is voor de mens, aangename en nuttige vruchten opleverende, terwijl de andere bomen van weinig nut zijn, neen, zelfs de cederen niet, voordat zij omgehakt zijn, zo is mijn liefste onder de zonen, zover overtreft Hij hen allen, al de zonen van God, de engelen op Hem werd een eer gelegd, die nooit voor hen bestemd was Hebreëen 1:4, al de zonen van de mensen, Hij is schoner, hoever overtreft Hij allen, zelfs de Schoonste en Beste onder hen, Psalm 45, 3. Noem welk schepsel gij wilt en gij zult bevinden dat Christus de voorrang heeft boven hen allen. De wereld is een onvruchtbare boom voor een ziel, Christus een vruchtbare.

II. Zij gedenkt aan de overvloedige vertroosting, die zij gesmaakt heeft in gemeenschaps-oefening met Hem. Zij zat neer bij Hem met grote zielsverlustiging, zoals herders soms rust nemen en zich met elkaar onderhouden onder een boom. Zij vond er een dubbel voordeel in

1. Een verkwikkende schaduw. Ik zat neer onder Zijn schaduw, om door Hem beschut te worden tegen de verschroeiende hitte van de zon om koel te worden, en aldus enige rust te genieten. Christus is voor de gelovigen als de schaduw van een grote boom, ja van een zware rotssteen in een dorstig land, Jesaja 32:2, 25:4. Als een arme ziel verschroeid en verschrompeld is door overtuiging van zonde en de verschrikkingen van de wet, zoals David, Psalm 32:4, vermoeid is door de moeite en benauwdheden van deze wereld, zoals Elia toen hij onder de jeneverboom zat, 1 Koningen 19:4, dan vinden zij datgene in Christus, in Zijn naam, Zijn genade, Zijn vertroosting en Zijn werk voor arme zondaren, hetwelk hen verkwikt en opwekt en hen voor bezwijken behoedt, zij, die vermoeid en belast zijn, kunnen in Christus rust vinden. Het is niet genoeg om voorbij deze schaduw te gaan, wij moeten er onder neerzitten, hier zal ik wonen, want ik heb het begeerd, en wij zullen bevinden dat die boom niet is zoals Jona's jeneverboom, die spoedig verdord was en hem aan de hitte liet blootgesteld, inwendig zowel als uitwendig, maar als de boom des levens, welks bladeren niet alleen waren ter beschutting, maar tot genezing van de volken. Wij moeten onder deze schaduw met grote lust neerzitten, volkomen vertrouwen stellen in de bescherming en beschutting ervan, zoals Richteren 9:15, en een volkomen verlustiging vinden in de verkwikking ervan. Maar dat is nog niet alles.

2. Hier is aangename, voedzame spijs, deze boom laat zijn vruchten vallen voor hen, die onder zijn schaduw zitten, en zij zijn welkom om ze te eten, en zij zullen bevinden dat zij hun gehemelte zoet zijn, wat zij ook voor anderen zijn mogen, de gelovigen hebben gesmaakt dat de Heere Jezus goedertieren is, 1 Petrus 2:3. Zijn vruchten zijn al de dierbare voorrechten van het Nieuwe Testament, verkregen door Zijn bloed en meegedeeld door Zijn Geest. Beloften zijn zoet voor de gelovige, ja en ook bevelen zijn dit. Ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens. Vergeving van zonde is zoet, en vrede van de consciëntie is zoet verzekeringen van Gods liefde, blijdschap van de Heilige Geest, de hoop op het eeuwige leven en de tegenwoordige voorsmaak en het onderpand ervan zijn zoet, alleen zoet voor hen, wier geestelijke zintuigen geoefend zijn. Als wij geen smaak meer hebben in de genietingen van de zonde dan zullen goddelijke vertroosting ons gehemelte zoet wezen, ja zoeter dan honing en honingzeem. III. Zij erkent zich verplicht aan Jezus Christus voor al de weldaden en de vertroosting, die zij had in gemeenschap met Hem, vers 4. *Ik zat onder de appelboom, blij om daar te zijn* maar Hij liet mij toe, ja Hij drong mij, in nog inniger gemeenschap met Hem: Kom in, gij gezegende des Heeren, waarom zou u buiten staan. Hij bracht mij in het wijnhuis, de plaats waar Hij Zijn bijzondere vrienden onthaalde, van lagere naar hogere trappen van vertroosting, van de vruchten van de appelboom naar de nog edeler vruchten van de wijnstok. Aan Hem, die de goddelijke genietingen, die hij heeft waardeert, zal meer gegeven worden. Eén van de rabbijnen verstaat onder het wijnhuis de tabernakel van de vergadering, waar de verklaring van de wet werd gegeven, en dan voorzeker kunnen wij het toepassen op de christelijke vergaderingen, waar het evangelie wordt gepredikt en de evangelie-inzettingen worden bediend, inzonderheid het avondmaal des Heeren, die maaltijd met wijn, inzonderheid het innerlijke van die inzettingen, de gemeenschap met God erin.

Merk op:

1. Hoe zij ingeleid werd. "Hij voerde mij, werkte in mij de neiging om tot God te naderen, hielp mij heen over mijn ontmoedigingen, nam mij bij de hand, voerde en leidde mij, en gaf mij toegang met vrijmoedigheid tot God als een Vader", Efëze 2:18. Wij zouden nooit in het wijnhuis gekomen zijn, nooit bekend zijn geworden met geestelijke genietingen, indien Christus er ons niet in gevoerd had door een nieuwe en levende weg voor ons te openen, en in

over mij, Hij bracht mij binnen met ontrolde banier boven mijn hoofd, niet als één over wie Hij juichte, maar in wie Hij juichte, en die Hij altijd met Hem en in Hem doet triomferen, 2 Korinthe 2:14. Het evangelie wordt vergeleken bij een banier, Jesaja 11:12, en wat op deze banier is voorgesteld, er op geschreven is in letters van goud, in letters van bloed, is liefde, liefde, en dit is het onthaal in het wijnhuis. Christus is de overste leidsman van onze zaligheid, en al Zijn krijgsknechten schaaft Hij onder de banier van liefde, daarin hebben zij hun middelpunt, daarop moeten zij voortdurend het oog hebben om er door bezielde en aangevuurd te worden, de liefde van Christus moet hen dringen om manmoedig te strijden. Als een stad werd ingenomen, dan richtte de overwinnaar er zijn standaard in op. "Hij heeft mij overwonnen door Zijn liefde overwonnen door Zijn goedheid en vriendelijkheid, en dat is Zijn banier over mij." Daarvan spreekt zij als van hetgeen zij vroeger had ervaren, en zij gedenkt er aan met zielsverlusting. Het gegeten brood moet niet vergeten worden, maar met dankbaarheid aan God herdacht worden, die ons in deze woestijn met manna heeft gespijzigd.

IV. Zij belijdt haar sterke genegenheid en innige, vurige liefde voor Jezus Christus, vers 5. *Ik ben ziek van liefde*, ik ben er door overweldigd. David geeft hier een verklaring van, als hij zegt: "Mijn ziel is verbroken vanwege het verlangen naar Uw oordelen," Psalm 119:20, en vers 81, "mijn ziel is bezweken van verlangen naar Uw heil", bezwijkt van zorg om het vast en zeker te maken, en vrees van er in achter te blijven. De bruid was nu misschien afwezig van haar liefste, wachtende op Zijn terugkomst en zij kan de smart van het uitstel niet dragen. O hoeveel beter is het met de ziel, als zij ziek is van liefde voor Christus, dan wanneer zij oververzadigd is met de liefde van deze wereld! Zij roept om hartsterkingen: "Ondersteunt gijlieden mij met de flessen, of met balsems, of met bloemen, met iets dat opwekkend is, versterkt mij met de appelen, met de vruchten van die appelboom, namelijk Christus, vers 3, met de verdienste en het middelaarschap van Christus en de bewustheid van Zijn liefde voor mijne ziel." Zij, die ziek zijn van liefde voor Christus zullen geen gebrek hebben aan geestelijke ondersteuning, terwijl zij nog wachtende zijn op geestelijke vertroosting.

V. *Zij ervaart de kracht en de tederheid van de Goddelijke genade*, haar ondersteunend in haar tegenwoordige zwakheid, vers 6. Hoewel Hij zich teruggetrokken scheen te hebben, wat Hij toch zelfs toen bevonden een krachtige hulp te zijn in benauwdheid 1. Om de van liefde zieke ziel te ondersteunen en haar voor bezwijken te behoeden. *Zijn linkerhand is onder mijn hoofd*, vers 6, om het op te houden, ja als een hoofdkussen om het er gemakkelijk op neer te vlijen." David ervoer dat Gods hand hem ondersteunde toen zijn ziel God achteraan kleefde, Psalm 63:9, en toen Job in een toestand van verlatenheid was, bevond hij dat God kracht in hem legde, Job 23:6. Al Zijn heiligen zijn in Zijn hand, die tederlijk hun smartend hoofd vasthoudt.

2. Om de van liefde zieke ziel aan te moedigen om op Zijn terugkomst te blijven wachten "Want intussen omhelst mij Zijn rechterhand, en hierdoor geeft Hij mij de ontwijfelbare zekerheid van Zijn liefde." De gelovigen zijn al hun kracht en vertroosting verschuldigd aan de ondersteunende linkerhand en de omhelzende rechterhand van de Heere Jezus. VI. Bevindende dat haar liefste haar aldus nabij was, is zij in zorg dat haar gemeenschap met Hem niet gestoord zal worden, vers 7. *Ik bezweer u, gij dochteren Jeruzalems*. Jeruzalem, de moeder van ons allen, bezweert al haar dochteren, de kerk bezweert al haar leden, de gelovige ziel bezweert al haar gaven en vermogens, de bruid bezweert zichzelf en allen die haar omringen, de liefde niet op te wekken, noch wakker te maken, totdat het Hem behaagt, nu *Hij slaapt in haar armen*, gelijk zij ondersteund was door de Zijne, vers 6. Zij bezweert hen dit bij de reeën of bij de hinden des velde, bij alles wat lieflijk is in hun ogen, en hun dierbaar is, zoals de lieflijke hinde en de aangename ree. *"Mijn liefde is dierbaarder aan mij, dan deze aan u*

ervaren van gemeenschap met Christus en de merkbare tekenen van Zijn liefde, kunnen niet anders dan er de voortduur van begeren, Petrus had tabernakelen willen maken op de berg, Mattheüs 17:4.

1. Maar Christus zal, als het Hem behaagt, deze buitengewone mededelingen van zichzelf doen ophouden, want Hij is vrij, en, evenals de wind, blaast de Geest waar en wanneer Hij wil, en het betaamt ons in Zijn wil en welbehagen te berusten.

2. Maar wij moeten niets doen, dat Hem er toe zou kunnen brengen om zich terug te trekken en Zijn aangezicht te verbergen. Wij moeten zorgvuldig waken over ons hart, en zelfs de gedachte onderdrukken, die Zijn goede Geest smart zou kunnen aandoen. Laat hen, die vertroosting hebben, bevreesd zijn om haar te verkondigen.

Hooglied 2:8-13

De kerk verlustigt zich hier ten eerste in de gedachte van nog verder gemeenschap te hebben met Christus, nadat zij van haar zwakheld hersteld is.

1. *Zij verheugt zich in zijn nadering*, vers 8. Zij hoort Hem spreken, "*Dat is de stem van mijn liefste*, mij roepende, om mij te zeggen dat Hij komt." Als één van Zijn schapen kent zij Zijn stem, eer zij Hem nog ziet, en kan haar gemakkelijk onderscheiden van die van een vreemde Johannes 10:4, 5, en als een getrouwe vriendin van de Bruidegom verblijdt zij zich met blijdschap om de stem van de bruidegom, Johannes 3:29. Met welk een triomf en gejuich roept zij: "Dat is de stem van mijn liefste, het kan de stem wezen van niemand anders, want niemand buiten Hem kan tot het hart spreken, om dit te doen branden." A. Ze ziet Hem komen, ziet de gangen van haar God, haar koning, Psalm 68:24. Zie, Hij komt. Dit kan zeer goed toegepast worden op het vooruitzicht, dat de oud-testamentische heiligen hadden op de komst van Christus in het vlees. Abraham heeft van verre zijn dag gezien, en was verblijd. Hoe naderbij de tijd kwam, hoe helderder ontdekkingen ervan gedaan werden, en zij, die uitzagen naar de vertroosting Israëls met het oog van het geloof, zagen Hem komen en verheugden zich in dat gezicht. Zie, Hij komt, want zij hadden Hem horen zeggen: Zie, Ik kom, Psalm 40:8, waaraan hun geloof hier zijn zegel hecht. Zie, Hij komt, zoals Hij beloofd had.

a. Hij komt vrolijk, en met grote snelheid, *Hij komt, springende en huppelende als een ree*, en als een welp van de herten vers 9, als één die genoeg heeft en vermaak schept in zijn eigen onderneming, en er zijn hart op gezet heeft, en Zijn vermaken waren met de mensenkinderen. Toen Hij gedoopt stond te worden met de doop des bloeds hoe werd Hij toen geperst totdat het volbracht was! Lukas 12:50.

b. Hij komt, al de moeilijkheden, die op Zijn weg liggen, gering achtende en ze te boven komende, Hij komt, springende over de bergen en huppelende over de hemelen, zo lezen het sommigen, de ontmoedigingen niet tellende, waar Hij doorheen moest gaan. De vloek van de wet, de dood aan het kruis moeten ondergaan worden, met al de machten van de duisternis moet worden gestreden, Naar voor het vastberaden besluit van Zijn liefde worden deze bergen tot vlakten. Welke tegenstand er ook te eniger tijd geboden wordt aan de verlossing van Gods kerk, Christus zal er doorheen breken, zal ze te boven komen.

c. Hij komt haastig, als een ree, als een welp van de herten, zij vonden de tijd lang iedere dag als een jaar maar in werkelijkheid haastte Hij, toen zoals nu, zeker Hij komt haastig, Hij die staat te komen, zal komen en niet toeven. Als Hij komt ter verlossing van Zijn volk, vliegt Hij op een wolk en blijft nooit weg over Zijn tijd, die de beste tijd is. Wij kunnen dit toepassen op particuliere gelovigen, die bevinden dat zelfs wanneer Christus merkbare voorrechten en vertroosting terughoudt en schijnt hen verlaten te hebben, het toch slechts voor een klein

2. Zij verblijdt zich in de blik, die zij van Hem heeft, en in de stralen van Zijn gunst. Hij staat achter ons maar, ik weet dat Hij daar is, want soms ziet Hij door de vensters, of ziet er door naar binnen, en vertoont zich door de traliën. Zo was de toestand van de oud-testamentische kerk terwijl zij in de verwachting was van de komst van de Messias, de ceremoniële wet wordt een middelmuur des afscheidsels genoemd, Efëze 2:1-4, een deksel 2 Korinthe 3:13, maar Christus stond achter die muur, zij hadden Hem nabij zich, hoewel zij Hem niet duidelijk konden zien, Hij, die het wezen was, was niet ver van de schaduw, Coloss. 2:17. Zij zagen Hem, kijkende door de vensters van de ceremoniële inzettingen, en glimlachende door de tralies, in hun offeranden en reinigingen ontdekte Christus zich aan hen en gaf hun aanduidingen en onderpanden van Zijn genade, beide om hen aan te sporen en aan te moedigen in hun verlangen naar Hem en naar Zijn komst. Zo is onze toestand in vergelijking met wat hij zijn zal bij Christus wederkomst, thans zien wij Hem door een spiegel in een duistere rede, het lichaam is een muur tussen ons en Hem, door welks vensteren wij nu en dan een gezicht op Hem hebben, maar niet van aangezicht tot aangezicht, zoals wij hopen Hem weldra te zullen zien. In de sacramenten is Christus nabij ons, maar het is achter de muur van uitwendige tekenen, door die traliën openbaart Hij zich aan ons, maar weldra zullen wij Hem zien gelijk Hij is. Sommigen verstaan dit van de staat van een gelovige als hij onder een wolk is, Christus is buiten het gezicht, en toch niet ver weg. Zie Job 34:14 en vergelijk Job 23:8-10. Zij noemt de muur, die tussen haar en haar liefste is onze muur, omdat het zonde is en niets andere die scheiding maakt tussen ons en God, en dat is een muur, die wij zelf hebben opgeworpen, Jesaja 59:1, daar achter staat Hij, als wachtende om genadig te zijn, en gereed en bereid om met ons verzoend te zijn op ons berouw. Dan ziet Hij door het venster naar binnen, beschouwt de gezindheid van ons hart en de werkingen van onze ziel, Hij ziet door het venster, en toont zich door hun vertroosting te schenken, opdat zij op Zijn terugkomst zullen blijven hopen.

3. Zij herhaalt de vriendelijke uitnodiging, die Hij haar had gegeven om met Hem te komen wandelen, vers 10-13. Zij gedenkt aan hetgeen haar liefste tot haar gezegd had, want het had een zeer aangename en krachtige indruk op haar gemaakt, en het woord, dat ons levend heeft gemaakt, zullen wij nooit vergeten. Zij vertelt het tot aanmoediging van anderen, hun vertellende wat Hij aan haar ziel gezegd en gedaan heeft, Psalm 66:16.

a. Hij noemde haar Zijn vriendin, Zijn schone, wat zij ook moge wezen voor anderen, voor Hem is zij aangenaam, en in Zijn ogen is zij beminnelijk. Zij, die Christus aannemen voor hun liefste, zullen door Hem erkend worden als de Zijnen, nooit was liefde verloren of verspild, die aan Christus werd gegeven. Door Zijn liefde uit te drukken voor de gelovigen, nodigt Christus hen om Hem te volgen, en moedigt hen daartoe aan.

b. Hij riep haar om op te staan en te komen, vers 10, en wederom, vers 13. De herhaling geeft achterlijkheid in haar te kennen, (wij hebben het nodig om dikwijls geroepen te worden om te komen tot Jezus Christus, gebod op gebod, en regel op regel) maar het geeft vurigheid te kennen in Hem, zozeer is Zijn hart gezet op het welzijn van kostelijke zielen, dat Hij hen dringt tot hetgeen goed voor hen is.

c. Als reden gaf Hij het weerkeren van de lente op en de lieflijkheid van het weer, hetgeen sierlijk beschreven wordt in een grote verscheidenheid van uitdrukkingen.

(1). De winter is voorbij de donkere, koude en onvruchtbare winter, de lange en harde winters waren ten slotte voorbij, zij duren niet eeuwiglijk. En de lente zou zo aangenaam niet zijn als zij is, indien zij niet volgde op de winter, als een tegenhanger van haar schoonheid, Prediker 7:14. Het gelaat van de hemel noch dat van de aarde is altijd hetzelfde, maar is onderworpen aan voortdurende wisselvalligheid, dagelijkse en jaarlijkse. De winter is voorbij, maar niet

6:6, Wij moeten wenen in de winter en ons verblijden in de zomer, als niet wenende en als niet blij zijnde, want beide gaan voorbij.

(2). De plasregen is over, hij is overgegaan, de winterregen, de koude, stormachtige regen is nu voorbij, en de dauw is als de dauw van de kruiden. Zelfs de regen, die de wereld heeft overstroomd, was ten slotte voorbij Genesis 8:1-3, en God heeft beloofd, de aarde niet meer door een algemene overstroming te verwoesten, hetgeen een type en afschaduwing was van het verbond van de genade, Jesaja 54:9.

(3). De bloemen worden gezien in het land. De hele winter zijn zij dood en begraven in haar wortels, en er is geen teken van ze, maar in de lente herleven zij, en vertonen zij zich in een verwonderlijke verscheidenheid, en gelijk de dauw, die ze voortbrengt, die naar geen mens wacht, Micha 5:6. Zij verschijnen, maar spoedig zullen zij weer verdwijnen, en hierin is de mens gelijk de bloem des velds, Job. 14:2.

(4). De zangtijd genaakt. De vogeltjes, die de gehele winter in hun schuilhoeken verborgen waren, en nauwelijks nog leven als de lente weerkeert, vergeten al de rampen van de winter, en zingen naar hun beste vermogen de lof van hun Schepper. Hij, die de vogelen verstaat, als zij in hun nood tot Hem roepen, Psalm 147:9, neemt ongetwijfeld ook nota van hen, die zingen van vreugde, Psalm 104:3. Het zingen van de vogels kan ons beschamen als wij zwijgen van Gods lof, ons, die, beter gevoed zijn dan zij, Mattheüs 6:26, en beter onderwezen, Job 35:11, en van meer waarde zijn, daar wij vele musjes te boven gaan. Zij leven zonder overmatig bezorgd te zijn, Mattheüs 6:26, en daarom zingen zij, terwijl wij murmureren.

(5). De stem van de tortelduif wordt gehoord in ons land, zij is één van de vogels van het jaargetijde, vermeld in Jeremia 8:7, die de tijd opmerken van hun komst, en de tijd van hun zingen, en aldus ons beschamen die het recht des Heeren niet weten, de tijden niet verstaan, noch datgene doen wat schoon is op zijn tijd, in de zangtijd niet zingen.

(6). De vijgenboom brengt zijn jonge vijgjes voort, waaraan wij weten dat de zomer nabij is, Mattheüs 24:32, wanneer de jonge vijgjes rijpe vijgen zullen zijn en geschikt om genuttigd te worden, en de wijnstokken geven reuk met hun jonge druifjes. De aarde brengt niet slechts bloemen voort, vers 12, maar vruchten, en de reuk van de vruchten, die nuttig zijn is verre te verkiezen boven de reuk van de bloemen, die alleen voor de uiterlijke schijn en voor vermaak zijn. Men zegt dat slangen verjaagd worden door de reuk van wijnstokken, en wie de oude slang is en wie de ware wijnstok is weten wij zeer wel.

Deze beschrijving nu van de terugkerende lente als een reden om op te staan en tot Christus te komen, is van toepassing:

Ten eerste. Op de inleiding van het evangelie in de plaats van de oud-testamentische bedeling, gedurende welke het wintertijd is geweest voor de kerk. Christus Evangelie verwarmt hetgeen koud is, maakt datgene vruchtbaar, hetwelk tevoren dood en onvruchtbaar was, als het tot enigerlei plaats komt, brengt het schoonheid en heerlijkheid aan die plaats, 2 Korinthe 3:7, 8 en geeft aan de leraren reden tot blijdschap. De lente is een aangename tijd en dat is ook de evangelietijd, zie Psalm 96:1. Sta dan op en gebruik deze lentetijd, kom weg van de wereld en het vlees, kom in gemeenschap met Christus, 1 Korinthe 1:9.

Ten tweede. Op de verlossing van de kerk van de macht van vervolgende vijanden, en de herstelling van vrijheid en vrede voor haar na een strenge winter van lijden en bedwang. Als de stormen van beroering en benauwdheid voorbij zijn, als de stem van de tortelduif, het blijde geklank van het evangelie van Christus weer gehoord wordt en de inzetten in vrijheid bijgewoond kunnen worden, sta dan op en kom om van dit gelukkige tijdperk gebruik te maken. Wandel in het licht des Heeren, zing op de weg des Heeren toen de gemeenten vrede hadden werden zin gesticht. Handelingen 9:31.

Ten derde. Op de bekering van zondaars van de natuurlijke staat tot de staat van de

verandering en een zeer aangename, het is een nieuwe schepping, het is wedergeboren worden. De ziel, die hard en koud en bevroren was, en onnut zoals de aarde in de winter, wordt vruchtbaar zoals de aarde in de lente, en evenals zij, brengt zij haar vruchten trapsgewijze tot volkomenheid. Deze gezegende verandering is zuiver en alleen te danken aan de nadering en de invloeden van de Zon van de gerechtigheid, die van de hemel tot ons roept om op te staan en te komen, kom, en vergader in de zomer.

Ten vierde. Op de vertroosting van de heiligen na een staat van inwendige gedruktheid en moedeloosheid. Een kind van God onder twijfel en vrees is als de aarde in de winter, zijn nachten zijn lang, zijn dagen donker, goede neigingen zijn verkild, er wordt niets gedaan, niets verkregen, de hand is verzegeld. Maar er zal weer lieflijkheid, vertroosting komen, de vogels zullen weer zingen en de bloemen ontluiken, sta dan op, arme, kwijnende ziel, en kom tot uw Liefste. Sta op, schudt u uit het stof, Jesaja 52:2. Maak u op, word verlicht, want uw licht komt, Jesaja 60:1, wandel in dat licht, Jesaja 2, 5.

Ten vijfde. Op de opstanding van het lichaam op de laatste dag en de heerlijkheid, die geopenbaard zal worden. De beenderen, die in het graf lagen zoals de wortels van de planten des winters in de grond liggen, zullen groenen als het tere gras, Jesaja 66:14, 26:19. Dat zal een eeuwig vaarwel zijn aan de winter, en een blijde ingang tot een eeuwige lente.

Hooglied 2:14-17

Hier is:

I. De aanmoedigende uitnodiging, die Christus geeft aan de kerk en aan iedere gelovige ziel, om in gemeenschap met Hem te komen, vers 1-4.

A. *Zijn vriendin is nu zijn duif*. David had de kerk "Gods tortelduif" genoemd, Psalm 74:19, en zo wordt zij hier genoemd, een duif voor schoonheid, haar vleugels zijn overdekt met zilver, Psalm 68:14, voor onschuld en argeloosheid, een vriendelijke aard is als die van een duif, die kalmte en reinheid bemint, getrouw is aan Christus, zoals de tortelduif aan haar partner. De Geest is op Christus neergedaald als een duif, en zo daalt Hij neer op alle christenen, makende dat zij van een nederige, zachtmoedige geest zijn. Zij is Christus duif, want Hij erkent haar en verlustigt zich in haar, zij kan geen rust vinden, dan in Hem en Zijn ark, en daarom keert zij tot Hem weer als haar Noach.

B. *Mijn duif is in de rotskloof, in de schuilhoek van de bergwand*. Dit duidt aan, hetzij:

a. Haar lof. Christus is de Rotssteen, tot wie zij de toevlucht neemt en in wie alleen zij zich veilig kan achten en zich gerust kan gevoelen zoals een duif in de kloof van een rots als de roofvogels haar vervolgen, Jeremia 48:28. Mozes werd verborgen in de kloof van de rots, om iets van Gods heerlijkheid te kunnen zien, waarvan hij anders de schittering niet had kunnen dragen. Zij trekt zich terug in het verborgene van de kloof, waar zij alleen kan wezen, en ongestoord en aldus des te beter tot haar eigen hart kan spreken. Goede Christenen zullen tijd vinden om alleen te zijn. Christus heeft zich dikwijls teruggetrokken op een berg om alleen te zijn en te bidden.

b. Haar blaam. Zij kroop in de kloven van de steenrots en in het verborgene van de bergwand uit vrees en omdat zij zich schaamde, overal wilde zij gaan, waar het ook zij, om haar hoofd te verbergen daar zij geheel ontmoedigd was, zelfs de aanblik schuwende van haar Liefste, daar zij zich van haar ongeschiktheid en onwaardigheid bewust was om in Zijn tegenwoordigheid te komen en tot Hem te spreken, trok zij zich terug, en was zij als een onnozele duif zonder verstand: Hoséa 7:11.

c. Christus, roept haar vriendelijk om uit haar afzondering te komen. Kom, toon Mij uw gedaante, doe Mij uw stem horen. Zij kirde als een duif, Jesaja 38:14, zich beklagende als de duiven van de dalen, waar zij nabij de kloven van de overhangende rotsen zijn, kermende om

roept haar, om haar aangezicht op te heffen uit de gebreken, gereinigd zijnde van het kwade geweten, Job 11:15, 22:26, vrijmoedig te komen tot de troon van de genade, een grote Hogepriester daar hebbende, Hebreeën 4:16, om Hem te zeggen wat haar bede is en wat haar verzoek is. Doe mij uw stem horen, doe mij horen wat gij te zeggen hebt, wat wilt gij dat Ik u doen zal? Spreek met vrijmoedigheid, en vrees geen veronachtzaming, geen bestraffing, geen afwijzing.

d. Ter haar bemoediging zegt Hij haar welke goede gedachten Hij van haar had, wat zij ook van zichzelf mocht denken, uw stem is zoet, uw biddende stem, ofschoon gij slechts kunt piepen als een kraanvogel of zwaluw, Jesaja 38:14, zij is muziek in Gods oren, Hij heeft ons verzekerd, dat het gebed van de oprechten Zijn verlustiging is Hij rook een lieflijker reuk van Noachs offerande, en de geestelijke offeranden zijn Hem niet minder aangenaam 1 Petrus 2:5. Dit looft niet zozeer onze diensten, als wel Gods genadig aannemen ervan en de kracht van het vele reukwerk, dat met de gebeden van de heiligen geofferd wordt, Openbaring 8:3. "Deze uw gedaante, waarover gij u schaamt, is lieflijk, hoewel gij nu treurig zijt en nog veel meer zal zij lieflijk zijn, als gij blijmoedig wordt." De stem van het gebed is dan zoet en aangenaam aan God, als onze gedaante, de wandel, waarin wij ons tonen aan de mensen, heilig is, en dus in overeenstemming is met onze belijdenis, die geheiligt zijn hebben de beste lieflijkheid.

2. De last, die Christus geeft aan Zijn dienstknechten, om datgene tegen te staan en te onderdrukken, hetwelk een verschrikking is voor Zijn kerk, en haar als een arme, beangstigde duif heendrijft naar de kloven van de steenrots, en een belemmering en nadeel is voor de belangen van Zijn koninkrijk in deze wereld en in het hart, vers 15. *Vangt gijlieden ons de vossen vangt ze voor ons*, want het is een goede dienst beide aan Christus en aan de kerk de kleine vossen, die ongemerkt binnensluipen, want of schoon zij klein zijn, doen zij toch groot kwaad, *zij beschadigen de wijnstokken*, hetgeen hun volstrekt niet toegelaten moet worden om te eniger tijd te doen, maar inzonderheid nu niet: nu de wijngaarden jonge druifjes hebben, die beschermd moeten worden, of de wijnoogst zou falen. Gelovigen zijn als wijnstokken, zwakke, maar nuttige planten hun vruchten zijn als jonge druifjes in het eerst, die tijd moeten hebben om tot rijpheid te komen. Deze last, om de vossen te vangen, is:

a. Een last aan particuliere gelovigen om hun eigen bederf te doden, hun zondige lusten en hartstochten, die als vossen zijn, kleine vossen, die hun genadegaven verderven en hun vertroosting, hun goed begin vernietigen, zodat het niet tot uitvoering kan komen. Vangt de kleine vossen, onderdrukt het eerste opkomen van de zonde, de kinderkens van Babel, Psalm 137:9, de zonden, die klein schijnen, want dikwijls blijken zij zeer gevaarlijk te zijn. Alles wat wij een verandering in ons bevinden van hetgeen goed is, moeten wij wegdoen.

b. Een last aan allen in hun plaats en omgeving om het verspreiden tegen te gaan van alle meningen en praktijken, welke strekken om van de mensen oordeel te verderven, hun geweten te verkrachten, verwarring te brengen in hun geest, hen te ontmoedigen in hun neiging tot deugd en godsvrucht. Vervolgers zijn vossen, Lukas 13:32, valse profeten zijn vossen, Ezechiël 13:4. Zij, die het onkruid van ketterij en scheuring zaaien, en evenals Diotrefes de vrede van de kerk verstoren en de voortgang van het evangelie verhinderen, zij zijn de vossen, de kleine vossen, die niet neergeveld moeten worden Christus is niet gekomen om van de mensen leven te verderven maar gevangen, ten einde getemd te worden, of anders weerhouden moeten worden van kwaad te doen.

3. De gelovige belijdenis van de kerk van haar betrekking tot Christus, en de voldoening, die zij smaakt in haar deel aan Hem en in haar gemeenschap met Hem, vers 16. Hij had haar geroepen om op te staan en tot Hem te komen, Hem haar gedaante, of haar aangezicht, te laten zien en haar stem te doen horen. Dit nu is haar antwoord op die oproep, waarin zij, hoewel

betrekking tussen haar en haar liefste. *Mijn liefste aan mij, en ik aan Hem*, zo is de krachtige lezing van het oorspronkelijke, het beknopte van de taal duidt de grootte en de wijde aan van haar genegenheid. "Wat Hij aan mij is en ik aan Hem ben, kan beter bevat dan beschreven worden." Het is het onuitsprekelijk voorrecht van al de ware gelovigen, dat Christus van hun is, mijn liefste is mijn, dit duidt niet slechts eigendom aan "ik heb recht op Hem" maar bezit. "Ik ontvang van Hem volheid, " gelovigen zijn deelgenoten van Christus, zij hebben niet slechts deel in Hem, maar het genot van Hem, zijn niet slechts opgenomen in het verbond met Hem, maar ook in gemeenschap met Hem. Al de voordelen van Zijn heerlijke onderneming als Middelaar zijn hun toegekend. Hij is datgene voor hen, wat de wereld niet voor hen is, noch voor hen zijn kan, al hetgeen zij nodig hebben en begeren, en hen volkomen gelukkig kan maken. Al wat Hij is, is het hun, en al wat Hij heeft al wat Hij gedaan heeft en doet, al wat Hij beloofd heeft in het evangelie al wat Hij bereid heeft in de hemel, het is alles het uwe.

Het is de ontwijfelbare hoedanigheid van alle ware gelovigen, dat zij van Christus zijn, en dan, en dan alleen, is Hij van hun, zij hebben zichzelf aan Christus gegeven, 2 Korinthe 8:5, zij nemen Zijn leer aan en gehoorzamen Zijn wet, zij dragen Zijn beeld, en omhelzen Zijn belangen, zij behoren Christus toe. Als wij de Zijnen zijn, alleen de Zijnen, voor eeuwig de Zijnen, dan kunnen wij de vertroosting smaken dat Hij de onze is. Zij vertroost zich met de gedachte van de mededelingen van Zijn genade aan Zijn volk: Hij weidt onder de lelies. Als zij de tekenen begeert van Zijn gunst jegens haar in het bijzonder, dan verblijdt zij zich in de verzekering van Zijn tegenwoordigheid bij al de gelovigen in het algemeen, die als lelies zijn in Zijn ogen. Hij weidt onder hen, Hij heeft evenveel behagen in hen en hun vergaderingen, als iemand behagen heeft in zijn tafel, of in zijn hof, want Hij wandelt in het midden van de gouden kandelaren, Hij verlustigt zich er in om met hen te spreken, en hun goed te doen.

4. De hoop van de kerk op Christus' komst, en haar gebed, dat hierop gegrond is.

a. Zij twijfelt niet of de dag zal aankomen, en de schaduwen zullen wegvlieden. De evangeliedag zal komen, en de schaduwen van de ceremoniële wet zullen wegvlieden. Het was de troost van de oud-testamentische kerk, dat na de lange nacht van die duistere bedeling de opgang uit de hoogte hen ten laatste zou bezoeken, om licht te geven aan hen, die in duisternis zijn gezeten. Als de zon opgaat, verdwijnen de schaduwen van de nacht, en zo verdwijnen ook de schaduwen van de dag als het wezen, de substantie, komt. Na een nacht van verlatenheid zal de dag van de vertroosting komen. Het kan ook zien op de wederkomst van Christus en de eeuwige gelukzaligheid van de heiligen. De schaduwen van onze tegenwoordige staat zullen wegvlieden, onze duisternis en onze twijfelingen, onze smarten en al onze grieven, en een heerlijke dag zal aanbreken, een morgen, wanneer de oprechten heerschappij zullen hebben, een dag, waarop geen nacht zal volgen.

b. Zij bidt om de tegenwoordigheid van haar liefste middelerwijl, om haar te ondersteunen en te vertroosten. *Keer om, mijn liefste wend U tot mij*, kom en bezoek mij, en geef mij verlichting, *wees altijd met mij tot aan het einde van de tijd*. Ten dage dat ik in de uitersten nood ben haast U om mij te helpen, vertoef niet, kom zelfs over de bergen, een lieflijke voorsmaak van dat licht en deze liefde.

c. Zij bidt, dat Hij zich niet slechts thans tot haar zou keren, maar zich zal haasten om te komen en haar tot zich te nemen. "Ja Heere Jezus, ja kom haastelijk. Hoewel er bergen in de weg zijn, Gij kunt als een ree, of een welp van de herten er gemakkelijk over heen komen. O toon U aan mij, of neem mij op tot U."

HOOFDSTUK 3

1 Ik zocht des nachts op mijn leger Hem, Dien mijn ziel liefheeft; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet; ik zeide: 2 Ik zal nu opstaan, en in de stad omgaan, in de wijken en in de straten; ik zal Hem zoeken, Dien mijn ziel liefheeft; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet. 3 De wachters, die in de stad omgingen, vonden mij: ik zeide: Hebt gij Dien gezien, Dien mijn ziel liefheeft? 4 Toen ik een weinigje van hen weggegaan was, vond ik Hem, Dien mijn ziel liefheeft; ik hield Hem vast, en liet Hem niet gaan, totdat ik Hem in mijner moeders huis gebracht had, en in de binnenste kamer van degene, die mij gebaard heeft. 5 Ik bezweer u, gij dochteren van Jeruzalem! die bij de reeën of bij de hinden des velds zijt, dat gij de liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het haar luste! 6 Wie is zij, die daar opkomt uit de woestijn, als rookpilaren, berookt met mirre en wierook, en met allerlei poeder des kruideniers? 7 Ziet, het bed, dat Salomo heeft, daar zijn zestig helden rondom van de helden van Israel; 8 Die altemaal zwaarden houden, geleerd ten oorlog, elk hebbende zijn zwaard aan zijn heup, vanwege de schrik des nachts. 9 De koning Salomo heeft zich een koets gemaakt van het hout van Libanon. 10 De pilaren derzelve maakte hij van zilver, haar vloer van goud, haar gehemelte van purper; het binnenste was bespreid met de liefde van de dochteren van Jeruzalem. 11 Gaat uit, en aanschouwt, gij, dochteren van Sion! de koning Salomo, met de kroon, waarmede Hem Zijn moeder kroonde op de dag Zijner bruiloft, en op de dag der vreugde Zijns harten. In dit hoofdstuk:

I. Doet de kerk een verhaal van een zware beproeving, die haar was overkomen door dat haar Liefste zich van haar had teruggetrokken, en de benauwdheid, waarin zij zich bevond, voordat zij de troostrijke bewustheid had herkrege van Zijn gunst, en het besluit dat zij nam, nadat zij die bewustheid had herkrege om haar nooit weer te ver liezen, zoals zij haar door haar onachtzaamheid had verloren, vers 15.

II. De dochters van Jeruzalem bewonderen de voortreffelijkheid van de kerk, vers 6.

III. De kerk bewondert Jezus Christus in de persoon van Salomo, zijn draagstoel, en de lijfwacht er om heen, vers 7, 8, zijn koets, vers 9, 10. Zij spoort de dochters van Sion, die haar bewonderen, aan om veeleer Hem te bewonderen, inzonderheid zoals Hij verschijnt op de dag van Zijn kroning en op Zijn bruiloftsdag, vers 11.

Hooglied 3:1-5

God had de gewoonte niet om tot de nakomelingen van Jakob te zeggen: Zoekt Mij tevergeefs, en toch hebben wij hier de bruid, gedurende lange tijd haar liefste tevergeefs zoekende, maar ten slotte vindt zij Hem toch tot haar onuitsprekelijke vreugde en voldoening. Het was voor de oud-testamentische kerk moeilijk om Christus te vinden in de ceremoniële wet en de typen en afschaduwingen, die er toen waren van toekomstige goederen, lang werd naar de vertroosting Israëls uitgezien eer zij kwam, de wachter van die kerk gaf weinig hulp aan hen die naar Hem vroegen, maar eindelijk hield Simeon Hem in zijn armen, die zijn ziel liefhad. Dat is van toepassing op de toestand van particuliere gelovigen, die dikwijls in duisternis wandelen, en wel gedurende lange tijd, maar in de avond zal het licht wezen, en zij, die Christus ten einde toe zoeken, zullen Hem ten slotte vinden.

Merk op:

1. *Hoe de bruid Hem tevergeefs zocht op haar bed*, vers 1, toe zij op was en om zich heen zag, genade in werking en beoefening was, hoewel haar liefste zich had teruggetrokken, kon zij Hem toch niet zien in de verte, Hoofdstuk 2:8, maar nu was het anders. Zij behield haar genegenheid voor Hem, nog was Hij het, die haar ziel liefhad, die band des verbonds bleef nog vast. Ofschoon Hij mij doodde, zal ik toch op Hem vertrouwen, al is het dat Hij mij verlaat, zal

Maar zij verlangde naar de gemeenschap, die zij met Hem placht te hebben, zoals David, toen hij dorstte naar God, naar de levende God. Zij zocht Hem, maar:

a. Het was bij nacht op haar bed, zij was laat aam het zoeken. Haar verstand was beneveld, het was nacht, in het donker, haar genegenheden waren verkild, zij was op haar leger, half in slaap. De wijze maagden sluimerden in de afwezigheid van de Bruidegom. Het was een donkere tijd voor de gelovige ziel zij zag haar tekenen niet, en toch zocht zij ze. Zij, wier zielen Jezus Christus liefhebben, zullen Hem blijven zoeken, zelfs in de stilte en in de eenzaamheid, hun nieren onderwijzen hen om dit te doen zelfs in de nacht.

b. Zij faalde in haar streven. Soms wordt Hij gevonden van hen, die naar Hem niet zochten, Jesaja 65:1, maar hier wordt Hij niet gevonden door een, die naar Hem zocht, hetzij tot straf voor haar verdorvenheden, haar traagheid en valse gerustheid (wij ontberen vertroosting omdat wij haar niet op de juiste wijze zoeken) of ter beproeving van haar genade, haar geloof en haar lijdzaamheid, om te zien of zij zal voortgaan met haar zoeken. De Kanaänese vrouw zocht Christus maar heeft Hem in het eerst niet gevonden, opdat zij Hem ten slotte zoveel te meer tot haar eer en vertroosting vinden zou.

2. Hoe zij Hem tevergeefs zocht buiten op straat, vers 2. Zij had de aanbidding in het verborgene beproefd, had de plichten volbracht van de binnenkamer, had aan Hem gedacht op haar leger, had aan Hem gepeinsd in de nachtwake, Psalm 63:7, maar zij ondervond geen vertroosting. Mijn hand was des nachts uitgestrekt, ik gedacht aan God en maakte misbaar, Psalm 77:3, 4, en toch wordt zij er door de teleurstelling niet toe gebracht om van het verdere gebruik van de middelen af te zien. Zij besluit: "Ik zal nu opstaan, als ik mijn liefste hier niet kan vinden, zal ik hier niet blijven liggen, noch er mee tevreden zijn dat Hij zich terugtrekt, Ik zal nu opstaan zonder uitstel of vertragen, en Hem terstond zoeken, opdat Hij zich niet nog verder van mij terugtrekt." Zij die Christus zo willen zoeken, dat zij Hem vinden, moeten geen tijd verliezen. Ik zal opstaan van een warm bed, en uitgaan in een donkere koude nacht, om mijn liefste te zoeken. Zij, die Christus zoeken, moeten niet terugdeinzen voor moeilijkheden. Ik zal opstaan in de stad omgaan, de heilige stad, in de straten en op de grote wegen, want zij wist dat Hij niet op een bijweg te vinden was, wij moeten zoeken in de stad, in Jeruzalem, dat een type was van de evangeliekerk. De plaats waar Christus het waarschijnlijkst gevonden zal worden, is de tempel, Lukas 2:46, in de straten van de evangeliekerk, in heilige inzettingen, waar de kinderen van Sion op alle uren heen en weer gaan. Zij had een goed voornemen, toen zij zei: ik zal nu opstaan, maar het goede volbrengen was alles in alles, zij stond op en zocht Hem. Zij, die Christus willen vinden, Zijn kennis willen vinden, in gemeenschap met Hem willen komen, moeten niets onbeproefd laten, Hem overal zoeken. En toch vond zij Hem niet, zij was nog onvoldaan, ongerust, zoals Job, toen hij naar alle kanten uitzag om de tekenen van Gods gunst te zien, Job 23:8, 9, en dikwijls ook de psalmist, als hij klaagde dat God Zijn aangezicht voor hem had verborgen, Psalm 88:15. Wij kunnen op de weg zijn van onze plicht, en toch vertroosting missen, want de wind blaast waarheen hij wil. Hoe zwaar is de nadruk op deze herhaalde klacht: ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet, zoals de klacht van Maria Magdalena, Zij hebben mijn Heere weggenomen, en ik weet niet waar zij Hem gelegd hebben, Johannes 20:13.

3. *Hoe zij navraag naar Hem deed bij de wachters*, vers 3. Des nachts gaan de wachters in de stad rondom ter bewaring van de vrede en de veiligheid, om de rustigen en eerlijken te helpen en te leiden op de weg, zowel als om hen die wanordelijk zijn in bedwang te houden. De wachters ontmoetten haar, en zij vroeg hun of zij haar enigerlei tijding konden geven van haar liefste. In de straten en op de wegen van Jeruzalem had zij genoeg kunnen zien, dat haar zou kunnen afleiden van haar onderzoek, en haar zou kunnen vermaken, al kon zij haar liefste niet

heen door een gehele menigte van vermaken en genoegens om Christus te zoeken, aan wie zij de voorkeur geven boven het hoogste van hun blijdschap. Maria Magdalena ziet engelen in het graf, maar dat helpt haar niet, zij moet Jezus zien. Hebt gij die gezien, die mijn ziel liefheeft? Wij moeten de oprechtheid van onze liefde voor Christus doen blijken door ons zorgvol vragen naar Hem. De bruiloftskinderen zullen treuren als de bruidegom van hen weggenomen is, Mattheüs 9:15, inzonderheid om de zonde, die Hem er toe bracht om zich terug te trekken, en als wij dit doen dan zullen wij in zorg zijn om de bewustheid van Zijn gunst te herkrijgen, naarstig en standvastig zijn in het gebruik van de gepaste middelen. Te dien einde moeten wij de Schriften onderzoeken, veel in het gebed zijn, ons nauw aan de inzettingen houden, en dat alles terwijl dit op ons hart is: Hebt gij Hem gezien, die mijn ziel liefheeft? Alleen zij, die zelf Christus gezien hebben, zullen instaat zijn om anderen tot een gezicht op Hem te brengen. Toen de Grieken kwamen om op het feest te aanbidden, hebben zij zich tot Filippus gewend met een soortgelijke vraag als die van de bruid aan de wachters: Heer, Wij wilden Jezus wel zien, Johannes 12:21.

4. *Hoe zij Hem ten slotte vond*, vers 4. Zij ging van de wachters weg, zodra zij bemerkte dat die haar geen tijding van haar liefste konden geven. Zij wilde niet bij hen blijven omdat Hij zich niet onder hen bevond, maar ging voort met Hem te zoeken, want (zoals Ainsworth zegt) noch het gezelschap van broeders, noch van de kerk, noch van de leraren kan aan het bezwaarde geweten verlichting geven, tenzij Christus zelf door het geloof wordt gezien. Maar spoedig nadat zij van de wachters weggegaan was, vond zij Hem, die zij zocht, en toen noemde zij Hem: die mijn ziel liefheeft, met evenveel genot en verlustiging als tevoren met begeerte. Zij, die voortgaan met Christus te zoeken, zullen Hem ten slotte vinden, en wel op het ogenblik, dat zij bijna gereed zijn om er aan te wanhopen, dat zij Hem ooit zullen vinden, zie Psalm 42:8, 9, Psalm 77:10, 11, Jesaja 4:7, 8. Teleurstellingen moeten ons niet van een godvruchtig streven afhouden, houd vol in geloof en lijdzaamheid, het gezicht zal nog voor een bestemde tijd zijn, en hoewel de wachter er geen bericht van kan geven, aan het einde zal Hij het voortbrengen en niet liegen, en de vertroosting, die komt na lang wachten in het gebruik van de middelen, zal ten slotte zoveel te lieflijker zijn.

5. Hoe dicht zij bij Hem bleef, nadat zij Hem had gevonden. Zij is nu in even grote vrees van Hem te verliezen, als zij tevoren in zorg was om Hem te vinden. Ik hield Hem vast, zoals de vrouwen, toen zij Christus ontmoetten na Zijn opstanding, Zijn voeten grepen en Hem aanbaden, Mattheüs 28:9. "Ik liet Hem niet gaan. Niet alleen zal ik nooit iets doen, dat Hem er toe brengt om heen te gaan, maar ik wilde door geloof en gebed bij Hem overmogen om te blijven en door de oefening van de genade inwendige vrede te behouden." Zij, die weten hoe moeilijk aan vertroosting is te komen en hoe duur zij gekocht is, zullen bevreesd zijn om haar te verbeuren en haar te verspelen, en zullen niets te veel achten om te doen om haar veilig te bewaren. Zij, die de wijsheid aangrijpen, moeten haar vasthouden Spreuken 3:18. Zij, die Christus vasthouden in de armen des geloofs en van de liefde, zullen Hem niet laten gaan, Hij zal bij hen blijven.

6. Hoe begerig zij was om anderen met Hem bekend te maken, "ik heb Hem in het huis van mijn moeder gebracht, opdat al mijn familieleden, allen die mij dierbaar zijn, het voorrecht van gemeenschap met Hem mochten hebben." Toen Zacheüs Christus gevonden heeft, of liever toen hij door Christus was gevonden, was zijn huize zaligheid geschied, Lukas 19:9. Waar wij Christus ook vinden, moeten wij Hem meenemen naar huis, inzonderheid naar ons hart De kerk is onze moeder, en wij moeten haar belangen behartigen, begeren dat Christus bij haar is, en vurig bidden om Zijn voortdurende tegenwoordigheid bij Zijn volk en Zijn dienstknechten.

godsdiensstige vergaderingen in hun openbare hoedanigheid evenzo de tekenen van Zijn gunst deelachtig zullen zijn.

7. In welke zorg zij was dat Hem geen stoornis gegeven zal worden, vers 5. Zij herhaalt de last, die zij tevoren gegeven had, Hoofdstuk 2:7, aan de dochteren van Jeruzalem om haar liefste niet op te wekken of wakker te maken. Toen zij Hem in het huis van haar moeder had gebracht onder haar zusters, gaf zij haar opdracht om alles rustig te houden en in goede orde, zeer oplettend voor Hem te wezen, alles in het werk te stellen om Hem te behagen, en zeer bevreesd te zijn om Hem te beledigen. De opdracht, die aan de kerk in de woestijn gegeven werd betreffende de engel des verbonds, die in haar midden was, is hier de verklaring van Exodus 23:21. Hoed u voor zijn aangezicht en wees zijn stem gehoorzaam, en verbitter hem niet. Zie toe dat niemand van u zich van haar plaats beweegt, opdat gij Hem niet stoort, maar dat allen met stilheid werken en hun eigen dingen doen, maakt geen leven, alle bitterheid en toornigheid, en gramschap en geroep, en lastering zij van u geweerd, want dat bedroeft de Heilige Geest Gods, Efëze 4:30, 31. Sommigen houden dit voor de opdracht van Christus aan de dochters van Jeruzalem, om Zijn kerk niet te storen of te verontrusten, noch het gemoed van de discipelen te beroeren, want Christus is zeer tederlijk bezorgd voor de vrede van Zijn kerk en van al haar leden, zelfs van de kleinen, de kinderkens, en die hen ontroeren, zullen het oordeel dragen, Galaten 5:10.

Hooglied 3:6

Dat zijn de woorden van de dochters van Jeruzalem, aan wie de opdracht was gegeven, vers 5. Zij hadden de bruid met schuwe blikken aangezien, omdat zij zwart was, Hoofdstuk 1:6, maar nu bewonderen zij haar en spreken van haar met achting, Wie is zij? Hoe schoon ziet zij er uit! Wie zou verwacht hebben dat zo schoon en statig een persoon zou opkomen uit de woesternij? Zoals zij, toen Christus in triomf Jeruzalem binnenreed, zeiden: Wie is deze? En van het toenaderen van vreemdelingen tot de kerk zegt zij zelf met verwondering. Wie heeft mij deze gegenereerd? Jesaja 49:21.

1. Dit is toepasselijk op de Joodse kerk toen zij na hun veertigjarige omwandeling in de woestijn er uit tevoorschijn kwamen om een heerlijk bezit te nemen van het land van de belofte, en dit kan zeer goed opgehelderd worden door hetgeen Bileam van hen zei toen zij als rookpilaren uit de woestijn kwamen, en hij hen stond te bewonderen: van de hoogten van de steenrotsen zie ik hem, hoe goed zijn uw tenten Jakob! Numeri 23:9, 24:5.

2. het is toepasselijk op iedere openbare verlossing van Gods kerk, inzonderheid uit Babylon, het oud-testamentische en het nieuw-testamentische Babylon, dan is de kerk als rookpilaren opwaarts stijgende in vrome genegenheid, het reukwerk des lofs, waarvan God zoals van Noachs offerande, de liefelijke reuk ruikt, dan is zij liefelijk in de ogen van haar vrienden, en ook haar vijanden kunnen niet anders dan eerbied voor haar hebben en aanbidden aan haar voeten, bekennde dat God haar liefheeft, Openbaring 3:9. Soms was de vrees van de Joden op hun naburen, als zij zagen dat God in waarheid met hen was, Esther 8:17.

3. Het is toepasselijk op het herstel van een godvruchtige ziel uit een toestand van verlatenheid en moedeloosheid.

a. Zij komt op uit de woestijn, het dorre en onvruchtbare land, waar geen weg is, geen water is, waar reizigers in nood van gebrek zijn, en altijd in verlegenheid en ten einde raad zijn. Hier kan een arme ziel alleen gelaten worden om rond te dwalen. maar ten slotte zal zij er toch uit opkomen onder de leiding van de Trooster.

de rook van de brandoffers. Dit duidt op een vuur van godvruchtige genegenheden in de ziel vanwaar deze rook komt, en het opwaarts stijgen van de ziel naar de hemel in die rook, zoals Richteren 13:20, het hart opgeheven tot God in de hemel, zoals de vonken opwaarts vliegen. Christus' terugkeer tot de ziel geeft leven aan haar godsvrucht, en haar gemeenschap met God is het meest opwekkend, als zij opkomt uit een woestijn.

c. Zij is beroekt, welriekend gemaakt, met mirre en wierook, zij is vervuld van de genadegaven van Gods Geest, die als geurige specerijen zijn, of als de heilige wierook, die nu, aangestoken zijnde door Zijn genaderijke terugkeer, een zeer liefelijke reuk opzendt, haar oefeningen van de godsvrucht zien nu zeer bijzonder levendig, zij is niet slechts aangenaam aan God, maar ook beminnelijk in de ogen van anderen, die gereed zijn om vol van bewondering uit te roepen: wie is zij? Welk een gedenkteken van genade is zij! De genadegaven en vertroostingen, waarvan zij doorgeurd is worden de poeders van kruidenier genoemd, want zij komen van verre en zijn duur gekocht, door onze Heere Jezus, die een lange reis gedaan heeft en grote onkosten heeft gemaakt niets minder dan Zijn dierbaar bloed heeft gegeven om ze voor ons te kopen. Zij zijn geen voortbrengselen van onze eigen grond, neen, zij zijn ingevoerd van het hemelse Kanaän, het betere land.

Hooglied 3:7-11

De dochters van Jeruzalem stonden de bruid te bewonderen, maar zij ziet haar lof voorbij, wordt er niet door opgeblazen, maar brengt al de eer en heerlijkheid over op Christus, en zegt haar, om haar blikken af te wenden van haar en ze te richten op Hem, beveelt Hem aan in haar achting, en begeeft er zich toe om Hem te prijzen. Hier wordt Hij driemaal Salomo genoemd, en in geheel dit lied hebben wij nog slechts driemaal die naam, Hoofdstuk 1:5, 8:11, 12. Het is Christus, die hier bedoeld wordt, Christus, die meer is dan Salomo en van wie Salomo een doorluchtig type is geweest om zijn wijsheid en zijn rijkdom en inzonderheid om zijn bouwen van de tempel. Zij bewondert Hem om drie dingen.

I. De veiligheid van zijn bed, vers 7. *Zie, het bed dat Salomo heeft het is zeer rijk en schoon*, want zodanig waren de gordijnen van Salomo. Zijn bed dat boven Salomo's bed is zo lezen het sommigen. Hoewel Christus niet had waar Hij Zijn hoofd kon neerleggen, is Zijn bed toch beter dan dat van Salomo, de kerk is Zijn bed, want Hij heeft van haar gezegd: Dit is Mijne rust, hier zal Ik wonen. Het hart van de gelovigen is Zijn bed, want Hij ligt de gehele nacht tussen hun borsten, Efëze 3:17. De hemel is Zijn bed, de rust, waartoe Hij is ingegaan, toen Hij Zijn werk volbracht had. O, het kan bedoeld zijn van de lieflijke rust en de voldoening, die de gelovigen smaken in gemeenschap met Hem, het wordt Zijn bed genoemd omdat, hoewel wij er in toegelaten zijn het toch ons bed genoemd wordt, Hoofdstuk 1:16, is het toch Zijn vrede, die onze rust is, Johannes 14:27. Ik zal u rust geven, Mattheüs 11:28. Het is het bed van Salomo, wiens naam vrede betekent, omdat in zijn dagen Juda en Israël veilig woonden onder hun wijnstok en hun vijgenboom. Waar ze Zijn bed om bewondert is de wacht waarvan het omgeven is. Zij, die rusten in Christus, wonen niet slechts zeker (velen doen dit, die toch in het grootste gevaar zijn) maar zij wonen veilig, hun heilige kalmte is onder de bescherming van een heilige zekerheid, dit bed was omgeven door zestig helden, van de helden Israëls - en een grote menigte van stoutmoedige, dappere mannen had Davids regering voortgebracht, - de mannen van de lijfwacht zijn goed gewapend, zij allen houden zwaarden, en weten hoe ze te houden, zij zijn geleerd ten oorlog, geoefend en bedreven in de krijgskunst. Zij zijn op een geschikte afstand rondom het bed geposteed, ieder van hen heeft zijn zwaard aan zijn heup, zij zijn in een houding van verdediging, zij houden hun hand op het zwaard gereed om het te trekken op het eerste alarm, en dat wel vanwege de schrik des nachts, vanwege het gevaar dat gevreesd wordt, want het leven van vorsten, zelfs van de wijste en beste, is, naarmate het zeer

leven van gewone personen. Of, vanwege de vrees ervoor, het besef van gevaar, dat de bruid kan hebben, zijn deze wachters gesteld tot haar voldoening, opdat zij verlost kan zijn van de vrees des kwaads, waaraan de gelovigen zelf onderworpen zijn inzonderheid des nachts, als zij onder een wolk zijn ten opzichte van hun geestelijke staat, of meer dan gewoonlijk onder enigerlei uitwendige benauwdheid. Christus zelf was in geheel Zijn onderneming onder de bijzondere bescherming van Zijn Vader, onder de schaduw van Zijn hand heeft Hij Mij bedekt, Jesaja 49:2, Hij had legioenen van engelen tot Zijn dienst. De kerk is wel bewaakt, er zijn meer met haar de tegen haar opdat niemand deze wijngaard zal beschadigen, zal God zelf hem nacht en dag behoeden, Jesaja 27:3, als de gelovigen rusten in Christus, dan zullen zij, al is het ook nacht en al hebben zij ook de schrik des nachts, toch veilig zijn, even veilig als Salomo zelf in het midden van zijn lijfwacht.

Aan de engelen is bevolen dat zij hen zullen behoeden, leraren zijn aangesteld om te waken over hun ziel, en zij behoren helden te wezen, kloeke mannen, geleerd in de geestelijke strijd, houdende het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord, en hebbende dat gegord aan hun heup, altijd gereed om de vrees van Gods volk tot zwijgen te brengen in de nacht. Al de eigenschappen Gods werken voor de veiligheid van de gelovigen, zij worden door Zijn macht bewaard als in een sterkte 1 Petrus 1:5 zij zijn veilig in Zijn naam Spreuken 18:10, Zijn vrede beschermt hen, in wie hij heerst, Filipp. 4:7, en de uitwerking van gerechtigheid in hen is gerustheid en zekerheid Jesaja 32:17. Ons gevaar is van de geweldhebbers van de duisternis van deze eeuw, maar in de wapens van het licht zijn wij veilig.

II. *De pracht van zijn draagkoets*, vers 9, 10. Gelijk Christus en de gelovigen veilig rusten onder een genoegzame lijfwacht, zo zullen zij ook, wanneer zij als koningen in het openbaar verschijnen in hun staatsiekoetsen, in grote pracht en heerlijkheid verschijnen. Deze koets heeft Salomo zelf ontworpen en gemaakt de materialen waren zeer rijk, zilver en goud en cederhout en purper, hij maakte haar voor zichzelf, en toch maakte Hij haar voor de dochters van Jeruzalem, om haar genoeg te doen. Door die wagen of koets (het woord is nergens elders gebruikt in de Schrift), verstaan sommigen de menselijke natuur van Christus, waarin de goddelijke natuur reed als in een koets, het was een goddelijk maaksel, Gij hebt Mij het lichaam toebereid, de bouw was zeer schoon, maar wat op de bodem ervan was, was liefde, zuivere liefde voor de kinderen van de mensen. Anderen houden het voor een voorstelling van het eeuwig evangelie, waarin Christus zich als in een open koets vertoont, en waarin Hij als in een oorlogswagen triomfantelijk heenrijdt, overwinnende en opdat Hij overwonnen. De pilaren, de zeven pilaren, Spreuken 9:1, zijn van zilver, want de woorden van de Heere zijn gelouterd zilver, Psalm 12:7, ja zij zijn beter dan duizenden van goud en zilver, zij is bekleed met purper, een vorstelijke kleur, al de versierselen ervan zijn geleverd in het dierbaar bloed van Christus, en dat geeft ze deze kleur, maar hetgeen de heerlijkheid ervan voltooit, is liefde, het binnenste ervan was bespreid met liefde, geen liefde van vreemden, zoals die van Salomo was in de dagen van zijn afval, maar liefde van de dochters van Jeruzalem, een heilige liefde. Zilver is beter dan cederhout, goud dan zilver, maar liefde is beter dan goud, beter dan alles, en zij wordt het laatst genoemd, want niets kan beter zijn dan dat. Het evangelie is een en al liefde.

Ds. Jac. Durham past het toe op het verbond van de verlossing, het middel van onze zaligheid, zoals het beraamd was in de eeuwige raad van God en ons geopenbaard is in de Schrift. Dit is het werk van Christus, waarin de heerlijkheid van Zijn genade en liefde voor zondaren het duidelijkst gezien wordt en Hem beminlijk en bewonderenswaardig maakt in de ogen van de gelovigen, in dit verbond wordt liefde tot hen gevoerd, en zij worden er tot de volmaaktheid van de liefde in gebracht, rijden er in triomf in, als het ware. Het is bewonderenswaardig beraamd en uitgevoerd, beide tot heerlijkheid van Christus en tot vertroosting van de gelovigen, het is in alles wel geordineerd en bewaard, 2 Samuel 23:5, het heeft pilaren, die niet

ervan is goud, het duurzaamste metaal, het bloed van het verbond, dat rijke purper, is de bedekking van deze koets door welke de gelovigen beschut zijn tegen de winden en stormen van de goddelijke toorn en de rampen en benauwdheden van deze wereld, maar het midden, het inwendige, ervan, hetgeen er alles in alles in is, is liefde, de liefde van Christus, die alle verstand te boven gaat, en waarvan de hoogte en diepte onmetelijk zijn.

III. De luister van Zijn koninklijke persoon, als Hij verschijnt in Zijn grootste pracht en heerlijkheid, vers 11. Merk hier op: 1. *De roeping aan de dochteren van Zion* om zich met de heerlijkheid van koning Salomo bekend te maken. *Gaat uit, en aanschouwt Hem*. De menigte van de toeschouwers verhoogt de schoonheid van een optocht te paard, in Zijn evangelie openbaart Christus zich. laat ons, een ieder van ons, toevoegen aan het getal van hen, die Hem eer geven, door ons de voldoening te geven van Hem te aanschouwen. Wie moet eerbied en achting betonen aan Sions koning? Wie anders dan Sions dochters? Zij hebben reden om zich grotelijks te verheugen als Hij komt, Zacharia 9:9,10.

a. Aanschouwt Hem dan, ziet met genoeg en verlustiging op Christus in Zijn heerlijkheid, ziet op Hem met het oog van het geloof, met een vast oog, hier is een gezicht, dat waard is om gezien te worden, aanschouwt en bewondert Hem aanschouwt en bemint Hem. ziet op Hem en erkent Hem.

b. Gaat uit en aanschouwt Hem gaat weg van de wereld, als degenen die er noch schoonheid, noch voortreffelijkheid inzien in vergelijking met hetgeen in de Heere Jezus te zien is. Gaat uit uzelf en laat het gezicht van Zijn alles overtreffende schoonheid uw ingenomenheid met uzelf teniet doen. Gaat uit naar de plaats waar Hij te zien is, naar de straat door welke Hij heengaat, zoals Zacheüs.

2. De aanwijzing, die haar gegeven wordt, om inzonderheid te letten op hetgeen zij niet iedere dag zouden zien, en dat was Zijn kroon, hetzij de gouden kroon, versierd met edelgesteenten, die hij op de dag van zijn kroning droeg, (Salomo's moeder, Bathseba, heeft hem die wel niet verkregen, maar door haar tijdig tussenbeiden treden, heeft zij er toch toe bijgedragen om haar hem te verzekeren, toen Adonia er de hand naar uitstak) of de guirlande, de kroon van bloemen en groen, samengebonden met linten, die zijn modder voor hem maakte, om de plechtigheid van zijn bruiloft op te luisteren. Misschien was de dag van de kroning van Salomo ook zijn bruiloftsdag, toen de bloemkrans, waarmee zijn moeder hem kroonde, toegevoegd was aan de kroon, waarmee zijn volk hem kroonde. Dit toepassend op Christus, spreekt het:

a. Van de velerlei eer, die Hem werd aangedaan, en de macht en heerschappij waarmee Hij bekleed is. Ga uit, en aanschouwt koning Jezus met de kroon, waarmee Zijn Vader Hem bekroond heeft, toen Hij Hem verklaarde als Zijn geliefde Zoon, in wie Hij een welbehagen heeft, toen Hij Hem als koning gesteld heeft op Zijn heilige berg Zion, toen Hij Hem verhoogd heeft aan Zijn rechterhand, en Hem bekleed heeft met souverain gezag in hemel en op aarde, en alle dingen aan Zijn voeten onderworpen heeft.

b. De oneer, Hem aangedaan door Zijn vervolgers. Sommigen passen het toe op de doornenkroon, waarmee Zijn moeder, de Joodse kerk, Hem gekroond heeft op de dag van Zijn dood, die de dag was van Zijn bruiloft met Zijn kerk, toen Hij haar liefgehad heeft en zichzelf voor haar heeft overgegeven Efëze 5:25, en het is opmerkelijk dat Pilatus toen hij Hem uitbracht, dragende de doornenkroon, zei tot de dochters van Sion: *Ziet de Mens*.

c. Het schijnt inzonderheid te bedoelen de eer, die Hem wordt aangedaan door Zijn kerk als Zijn moeder, en door alle ware gelovigen in wier hart Hij geformeerd is, en van wie Hij gezegd heeft: deze zijn Mijne moeder en mijne broeders, Mattheüs 12:49. Zij geven Hem de eer van Zijn onderneming, Hem is de heerlijkheid in de gemeente, Efëze 3:21.

Als de gelovigen Hem aannemen als de hunne, en zich met Hem verbinden in een eeuwig verbond:

(1). Dan is het Zijn kroningsdag in hun ziel voor hun bekering kroonden zij zichzelf maar dan beginnen zij Christus te kronen, en van die dag af gaan zij daarmee voort, zij stellen Hem tot hun hoofd, zij leiden iedere gedachte in gehoorzaamheid aan Hem, zij richten Zijn troon op in hun hart, en werpen hun kronen aan Zijn voeten.

(2). Dan is het Zijn bruiloftsdag, waarop Hij hen voor eeuwig ondertrouwt in goedertierenheid en genade, hen aan zich verbindt in geloof en liefde, en zich aan hen geeft in de beloften en in alles wat Hij heeft om de hunne te zijn, gij zult niet van een ander zijn, en zo zal Ik voor u zijn, Hoséa 3:3, en aan Hem worden zij als reine maagden voorgesteld.

(3) Dan is het de dag van de vreugde van Zijn hart. Hij is blij met de eer, die Zijn volk Hem aandoet, blij met de bevordering van Zijn belangen onder hen. Valt Satan voor hun aangezicht neer? Op die ure verheugt zich Jezus in de geest, Lukas 10:18, 21. Dan is er blijdschap in de hemel over zondaren, die zich bekeren, het gezin is blij als de verloren zoon terugkeert. Gaat uit en aanschouwt Christus genade jegens zondaren, als Zijn kroon, Zijn grootste heerlijkheid.

HOOFDSTUK 4

1 Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin! zie, gij zijt schoon; uw ogen zijn duiven ogen tussen uw vlechten; uw haar is als een kudde geiten, die het gras van de berg Gileads afscheren. 2 Uw tanden zijn als een kudde schapen, die geschoren zijn, die uit de wasstede opkomen; die al te zamen tweelingen voortbrengen, en geen onder hen is jongeloos. 3 Uw lippen zijn als een scharlaken snoer, en uw spraak is liefelijk; de slaap uws hoofds is als een stuk van een granaatappel tussen uw vlechten. 4 Uw hals is als Davids toren, die gebouwd is tot ophanging van wapentuig, waar duizend rondassen aan hangen, altemaal zijnde schilden der helden. 5 Uw twee borsten zijn gelijk twee welpen, tweelingen van een ree, die onder de leliën weiden. 6 Totdat de dag aankomt, en de schaduwen vlieden, zal Ik gaan tot de mirreberg, en tot de wierookheuvel. 7 Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en er is geen gebrek aan u. 8 Bij Mij van de Libanon af, o bruid! kom bij Mij van de Libanon af; zie van de top van Amana, van de top van Senir en van Hermon, van de woningen der leeuwinen, van de bergen der luipaarden. 9 Gij hebt Mij het hart genomen, Mijn zuster, o bruid! gij hebt Mij het hart genomen, met een van uw ogen, met een keten van uw hals. 10 Hoe schoon is uw uitnemende liefde, Mijn zuster, o bruid! hoeveel beter is uw uitnemende liefde dan wijn, en de reuk uwer oliën dan alle specerijen! 11 Uw lippen, o bruid! druppen van honigzeem; honig en melk is onder uw tong, en de reuk uwer klederen is als de reuk van Libanon. 12 Mijn zuster, o bruid! gij zijt een besloten hof, een besloten wel, een verzegelde fontein. 13 Uw scheuten zijn een paradijs van granaatappelen, met edele vruchten, cyprus met nardus; 14 Nardus en saffraan, kalmus en kaneel, met allerlei bomen van wierook, mirre en aloë, mitsgaders alle voornaamste specerijen. 15 O fontein der hoven, put der levende wateren, die uit Libanon vloeien! 16 Ontwaak, noordenwind! en kom, Gij zuidenwind! doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien. O, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwame, en ate zijn edele vruchten!

In dit hoofdstuk

- I. Looft Christus Zijn kerk, die Hij zich ondertrouwd heeft, Hoofdstuk 3:11, Hij prijst haar schoonheid, noemt haar schoon, geheel schoon, vers 1-5, en wederom, vers 7.
- II. Hij trekt zich terug en nodigt haar om met Hem te gaan van de bergen van de verschrikking naar die van de verlustiging, vers 6, 8.
- III. Hij spreekt Zijn liefde voor haar uit, en Zijn verlustiging in haar genegenheid tot Hem, vers 9-14.
- IV. Alles wat hij kostelijks heeft schrijft zij toe aan Hem, en vertrouwt op de voortdurende invloeden van Zijn genade om haar al meer en meer aangenaam voor Hem te maken, vers 15, 16.

Hooglied 4:1-7

I. Hier is een uitvoerige en nauwkeurige beschrijving van de schoonheden van de kerk, en van godvruchtige zielen in wie het beeld Gods vernieuwd is, bestaande in de schoonheid van de heiligheid. In het algemeen: Hij, die een bevoegd beoordelaar is van schoonheid, wiens oordeel dus zijn wij zeker is naar waarheid, en allen moeten er mee instemmen, Hij heeft gezegd: *Zie, geheel zijt gij schoon*. Zij had Hem geprezen, en allen om haar heen opgeroepen om Zijn heerlijkheid te zien en op te merken, hiermede heeft zij zich Hem aanbevolen, wint zij Zijn gunst, en in antwoord op haar achting en bewondering roept Hij allen, die om Hem heen zijn, op om haar bevalligheden op te merken. Christus zal hen eren, die Hem eren, 1 Samuel 2:30. Hij vleit haar niet, het is Zijn doel niet haar hoogmoedig te maken, noch haar door Zijn lof van haar er toe te bewegen om Hem te loven, maar, 1. Het is om haar onder haar tegenwoordige neerslachtigheid op te beuren en aan te moedigen, wat anderen ook van haar dachten, in Zijn ogen was zij schoon en beminnelijk.

2. Het is om haar te leren waarop zij zich moet schatten, niet op uitwendige voordelen (die haar niets toevoegen, en welker gemis haar van niets zou beroven, dat in waarheid voortreffelijk is) maar op de schoonheid van de genade, die Hij in haar had gelegd.

3. Het is om anderen uit te nodigen ook goed van haar te denken en zich bij haar te voegen. Gij zijt Mijn vriendin, gij hebt Mij lief en wordt door Mij bemind, en daarom zijt gij schoon, al de schoonheid van de heiligen is aan Hem ontleend, en zij schijnen door Zijn licht terug te kaatsen, het is de lieflijkheid van Heere onze God, die over ons is, Psalm 90:17. Zij was aan Hem ondertrouwd, en dat maakte haar schoon. "Uxor fulget radiis mariti". De vrouw schittert in de stralen van haar man. Het wordt herhaald: Gij zijt schoon, en opnieuw: *Gij zijt schoon*, hetgeen niet alleen de zekerheid ervan te kennen geeft, maar ook het genoegen, dat hij smaakte in ervan te spreken.

I. Wat betreft de voorstelling, die hier gedaan wordt van de schoonheid van de kerk, de beelden zijn voorzeker zeer schitterend, de nuances sterk en de vergelijkingen stout, niet in waarheid geschikt om enigerlei uitwendige schoonheid voor te stellen, want daartoe waren zij niet bestemd, maar de schoonheid van de heiligheid, de nieuwe mens, de verborgen mens des harten in hetgeen onverderfelijk is. Zeven bijzonderheden worden opgegeven, een getal van volk omenheid want de kerk is verrijkt met enigerlei genade gaven door de zeven Geesten, die voor de troon zijn, Openbaring 1:4, 1 Korinthe 1: 5, 7.

A. Haar ogen, een goed oog draagt zeer veel bij tot schoonheid. Gij hebt duivenogen heldere, kuise ogen, die dikwijls ten hemel worden opgeheven. Het is geen oog van de adelaar, dat in de zon kan zien, maar het oog van de duif, een nederig, bescheiden, treurend oog, dat de lof is van hen, die Christus liefheeft. Leraren zijn de ogen van de kerk. Jesaja 52:8. Uw wachters zullen oog aan oog zien, zij moeten als duivenogen zijn, argeloos en oprecht, Mattheüs 10:16 hebbende hun wandel in de wereld in eenvoudigheid en oprechtheid Gods. Wijsheid en kennis zijn de ogen van de nieuwe mens, zij moeten helder zijn, maar niet hoog. Als ons streven en bedoelen oprecht en eerlijk is, dan hebben wij duivenogen, als wij onze ogen niet opheffen tot de dreggoden, Ezechiël 18:6, maar als onze ogen gedurig op de Heere zijn, Psalm 25:15. De duivenogen zijn tussen de vlechten, die er als een schaduw over zijn, zodat:

a. Zij niet ten volle kunnen zien, zolang wij nog in deze wereld zijn, kennen wij slechts ten dele, ons haar hangt in onze ogen, wij kunnen niet ordelijk voorstellen vanwege de duisternis, de dood zal weldra deze vlechten afsnijden, en dan zullen wij alle dingen helder en duidelijk zien.

b. Zij kunnen niet ten volle gezien worden, maar als de sterren door de dunne wolken. Sommigen denken dat dit de zedigheid van haar blikken aanduidt, zij laat haar ogen niet ronddwalen, maar laat ze binnen haar vlechten blijven.

B. Haar haren wordt vergeleken bij een kudde geiten, die er wit uitzagen, en op de top van de bergen het aanzien hadden van een fraai hoofd met haar, en dit gezicht was voor de toeschouwer zoveel aangename, omdat de geiten niet alleen deftigheid door haar baarden, maar ook een goede gang hebben, Spreuken 30:29, maar het aangenaamste was het voor de eigenaar wiens rijkdom voornamelijk bestond in zijn kudden. Christus hecht waarde aan datgene in de kerk en in de gelovigen, dat door anderen niet meer geteld wordt dan hun haar, Hij zei tot Zijn discipelen, dat ook de haren van hun hoofd allen geteld waren, even zorgvuldig als de mensen hun kudden tellen, Mattheüs 10:30, en dat geen haar van hun hoofd zal verloren gaan, Lukas 21:18. Onder het haar verstaan sommigen hier de uitwendige wandel van een gelovige, die schoon behoort te wezen, schoon en welvoeglijk in overeenstemming met de heiligheid van het hart. De apostel stelt goede werken, die aan de belijders van de godzaligheid voegen, tegenover de vlechten van het haar, 1 Timotheüs 2:9, 10. Het haar van Maria Magdalena was schoon, toen zij er Christus' voeten mee heeft afgedroogd.

spijzen voor de kinderkens van Christus.

De Chaldeeuwse parafrase past het toe op de priesters en Leviëten, die zich voedden met de offeranden als de vertegenwoordigers van het volk. Het geloof door hetwelk wij leven en teren op Christus, de bepeinzing van het Woord en, als het ware, het gehoorde herkauwen om het te verteren, het ons eigen te maken, zijn de tanden van de nieuwe mens. *Dezen worden hier vergeleken bij een kudde schapen.* Christus noemde Zijn discipelen en de leraren van de kerk een kuddeke. Het is de lof van de tanden om gelijk te zijn, om wit te zijn, en rein gehouden te worden, zoals de schapen, die uit de wasplaats opkomen, en vast te wezen, goed bevestigd in het tandvlees, en niet als schapen die altijd een misdracht hebben, want dat is de betekenis van het woord, hetwelk wij vertalen door zonder jongen. Het is de lof van leraren om gelijkmoedig te zijn in wederzijdse liefde en eendracht, om zuiver en rein te zijn van alle zedelijke verontreinigingen, en om vruchtbaar te zijn, zielen voortbrengende voor Christus, en Zijn lammeren te weiden.

D. *Haar lippen, deze worden vergeleken bij een scharlaken snoer*, vers 3, rode lippen zijn schoon en een teken van gezondheid, zoals de bleekheid van de lippen een teken is van zwakheid, haar lippen hadden de kleur van scharlaken maar dunne lippen, als een scharlakenrood, de volgende woorden verklaren het: uw spraak is lieflijk, altijd met genade, goed en tot nuttige stichting, hetgeen de schoonheid van een christen zeer verhoogt. Als wij God loven met onze lippen, en Hem met de mond belijden tot zaligheid, dan zijn zij als een scharlaken snoer. Al onze goede werken en goede woorden moeten gewassen zijn in het bloed van Christus, geverfd, zoals het scharlaken snoer, en dan, maar niet eerder, zijn zij Gode aangenaam. De Chaldeër past dit toe op de hogepriester en zijn gebeden voor Israël op de grote verzoendag.

E. Haar slapen, of wangen, die hier vergeleken worden bij een stuk van een granaatappel, een vrucht, die als zij in tweeën wordt gesneden, rode aderen of vlekjes vertoont, zoals de bloes op het gelaat. Ootmoed en bescheidenheid, als wij blozen van schaamte om ons aangezicht op te heffen tot God, blazen bij de herinnering aan zonde, en in de bewustheid van onze onwaardigheid van de eer, die ons aangedaan is, zal ons grote schoonheid bezitten in de ogen van Christus. Het blozen van Christus' bruid tussen haar vlechten, hetgeen, zegt Dr. Durham, te kennen geeft, dat zij bloost als geen ander het ziet, en om hetgeen, dat niemand ziet dan God en het geweten, en ook dat zij er niet naar streeft om haar nederigheid uit te bazuinen maar zedelijk ook deze verbergt, maar de blijken van dit alles komen uit in een tedere, nauwgezette wandel, en zijn lieflijk.

F. Haar hals, deze wordt hier vergeleken met Davids toren, vers 4. Dit wordt algemeen toegepast op de genadegave des geloofs, door welke wij verenigd zijn met Christus, zoals het lichaam door de hals verenigd is met het hoofd, deze is gelijk de toren Davids, ons voorziende van krijgswapenen, inzonderheid van rondassen en schilden, zoals de krijgslieden er van voorzien werden uit die toren, want het geloof is ons schild, Efëze 6:16, die het bezitten hebben nooit gebrek aan een rondas, want God zal hen met goedgunstigheid kronen als met een rondas. Als deze hals gelijk een toren is, recht, en statig, en sterk, dan gaat de Christen voort op zijn weg, en werkt met moed en grootmoedigheid, dan laat hij het hoofd niet hangen zoals wanneer het geloof kwijnt. Sommigen houden de schilden van de helden, die hier gezegd worden opgehangen te zijn in Davids toren voor de gedenktekenen van de kloekmoedigheid van Davids helden, hun schilden werden bewaard om hen en hun heldhaftige daden in gedachtenis te houden, aanduidende dat het een grote aanmoediging is voor de heiligen om hun hoofd op te houden, en te zien welke grote dingen de heiligen van alle eeuwen tot stand

daar opgehangen zijn, de grote daden van de gelovigen, en de trofeeën van hun overwinningen.

G. *Haar borsten, zij zijn gelijk twee welpen*, tweelingen van een ree, vers 5. De borsten van de kerk zijn beide tot sieraad, Ezechiël 16:7, tot nut, zij zijn de borsten van haar vertroosting, Jesaja 66:11. Sommigen passen dit toe op de twee Testamenten, anderen op de twee sacramenten, de zegels van verbond van de genade, anderen op de leraren, die geestelijke voedsters moeten zijn voor de kinderen Gods en hun de onvervalste melk des Woords moeten geven opdat zij door dezelve mogen opgroeien, en te dien einde weiden onder de lelies, waar Christus weidt, Hoofdstuk 2:16, opdat zij voor de kinderen van de kerk als volle borsten zullen zijn. Of, de borsten van een gelovige zijn zijn liefde tot Christus, waarmee Hij ingenomen is, zoals een teder echtgenoot ingenomen is met de genegenheid van zijn vrouw, die daarom gezegd wordt te zijn als *een zeer lieflijke hinde* en een *aangenaam steengeitje*, omdat haar borsten hem ten allen tijde verzadigen, Spreuken 5:19. Hierin ligt ook zijn stichten van anderen opgesloten en zijn mededelen van genade aan hen, hetgeen de schoonheid des Christens ten eerste verhoort.

II. Het besluit van de Bruidegom hierop om zich terug te trekken op de mirreberg, vers 6, en daar Zijn woning te vestigen. Deze mirreberg wordt verondersteld de berg Moria te betekenen, op welke de tempel gebouwd was, waar dagelijks tot eer van God reukwerk gebrand werd. Christus was zo ingenomen met de schoonheid van Zijn kerk, dat Hij deze verkoos om zijn rust te zijn tot in eeuwigheid, hier zal Hij wonen totdat de dag aanbreekt en de schaduwen vlieden. Christus' belofte aan Zijn discipelen, toen Hij afscheid van hen nam, als de vertegenwoordigers van de kerk, beantwoordt hieraan: Zie, Ik ben met ulieden alle dagen tot de voleindend van de wereld. Waar de inzettingen Gods behoorlijk waargenomen en bediend worden, daar zal Christus wezen en daar moeten wij Hem ontmoeten aan de deur van de tent van de samenkomst. Sommigen houden dit voor de woorden van de bruid, hetzij zedelijk beschaamd over de lof, die haar gegeven wordt en gaarne buiten het bereik van het gehoor ervan willende komen of verlangende getrouw te zijn aan de heilige berg, niet twijfelende of zo zou daar gepaste en genoegzame hulp en ondersteuning vinden in al haar moeilijkheden, daar het anker uit te werpen en te verlangen naar de dag, die op de bestemde tijd zal aanbreken, wanneer de schaduwen zullen vlieden. De heilige berg wordt hier genoemd zoals sommigen opmerken de berg van mirre, die bitter is, en de berg van wierook, die zoet of lieflijk is, want daar hebben wij gelegenheid beide om te treuren en ons te verblijden, berouw is een bitterzoet, maar in de hemel zal alles wierook zijn, en geen mirre. Het gebed wordt vergeleken bij wierook, en Christus zal Zijn biddend volk ontmoeten en hen zegenen.

III. Zijn herhaalde lof van *de schoonheid van de bruid*, vers 7. Geheel zijt gij schoon, mijn vriendin. *Gij zijt schoon*, had Hij gezegd, vers 1, maar hier gaat Hij verder en bij de beschouwing van de bijzonderheden, zoals bij die van de schering, verklaart Hij alles zeer goed te zijn. "Geheel zijt gij schoon, mijn vriendin, gij zijt schoon in alle opzichten, en er is geen gebrek aan u, alle schoonheden zijn in u gij zijt geheiligd, geheel en al, in ieder deel, alles is nieuw geworden, 2 Korinthe 5:17, er is niet slechts een nieuw gelaat en een nieuwe naam, maar een nieuwe mens, een nieuwe natuur, er is geen gebrek aan u, in zover gij vernieuwd zijt." De geestelijke offeranden moeten zonder gebrek zijn, er is geen vlek dan die dikwijls de vlek is van Gods kinderen, geen vlekken van de luipaard. Als Christus de kerk aan zich zal voorstellen als een heerlijke kerk, dan zal zij zonder vlek of rimpel wezen, Efëze 5:27.

Hooglied 4:8-14

Dat zijn nog Christus' woorden aan Zijn kerk, uitdrukken Zijn grote achting voor haar en

voortreffelijkheid, de begeerte, die Hij had tot haar en de verlustiging, die Hij smaakte in haar omgang en gezelschap. En zo behoren mannen hun eigen vrouwen lief te hebben, gelijk Christus de gemeente liefheeft en vermaak in haar vindt, alsof zij vlekkeloos was en geen gebrek had, terwijl zij toch van zwakheid is omvangen. Merk hier nu op:

I. De liefkozende namen bij welke hij haar noemt, om uitdrukking te geven aan Zijn liefde voor haar en haar te verzekeren, en haar liefde tot Hem op te wekken. Tweemaal noemt Hij haar hier Mijn bruid, vers 8, 11, en driemaal Mijn zuster, o bruid, vers 9, 10, 12. Er was melding gemaakt, Hoofdstuk 3. Van de dag Zijner bruiloft af en daarna, niet eerder, wordt zij Zijn bruid genoemd. Er is een huwelijksverbond tussen Christus en iedere ware gelovige, Christus noemt Zijn kerk Zijn bruid en door haar Zijn bruid te noemen maakt Hij haar tot Zijn bruid. "Ik heb u Mij ondertrouwd tot in eeuwigheid, en gelijk de bruidegom zich verheugt over zijn bruid, zo zal uw God zich over u verblijden. Hij schaamt zich niet om die betrekking te erkennen, maar gelijk het een vriendelijk en teder echtgenoot betaamt, spreekt Hij tot haar met liefde en noemt haar Zijn bruid, hetgeen haar wel sterk en trouw aan Hem moet verbinden. Ja, omdat geen andere betrekking onder de mensen voldoende de liefde van Christus voor Zijn kerk in het licht kan stellen, en om aan te tonen dat dit alles geestelijk verstaan moet worden, erkent Hij haar in twee betrekkingen, die onder de mensen onbestaanbaar zijn met elkaar, Mijn zuster, Mijn bruid. Abrahams zeggen van Sara: zij is mijn zuster, werd uitgelegd als een verloochening van haar als zijn vrouw, maar Christus' kerk is Hem beide een zuster en een bruid, zoals Mattheüs 12:50, een zuster en moeder. Dat Hij haar zuster noemt, is gegrond op het feit dat Hij onze natuur heeft aangenomen in Zijn menswording en dat Hij ons deelgenoten maakt van Zijn natuur in onze heiligmaking. Hij heeft zich bekleed met een lichaam, Hebr. 2:14, en Hij bekleedt de gelovigen met Zijn Geest, 1 Korinthe 6:17, en zo worden zij Zijn zusters, zij zijn kinderen van God, Zijn Vader, 2 Korinthe 6:18, en zo worden zij Zijn zusters, Hij, die heiligt, en zij, die geheilgd worden, zijn allen uit één, Hebr. 2:11, en Hij erkent hen en bemint hen als Zijn zusters.

II. Zijn genaderijke roeping tot haar, om als een getrouwe bruid met Hem te gaan, die haar volk en het huis van haar vader moet vergeten, allen moet verlaten om Hem aan te kleven. Bij Mij van de Libanon af, vers 8.

1. Het is een gebod, zo vatten wij het op, zoals in Hoofdstuk 2:10, 13, Sta op en kom. Allen, die door het geloof tot Christus komen, moeten met Christus gaan in heilige gehoorzaamheid aan Hem en onderworpenheid aan Hem. Met Hem verenigd zijnde, moeten wij met Hem wandelen. Dit is dagelijks Zijn gebod aan ons: "Kom met Mij, Mijn bruid, kom met Mij tot God als een Vader, kom voorwaarts met Mij, kom met Mij hemelwaarts, kom op met Mij, kom met Mij van de Libanon, van de top van Amana, van de woningen van de leeuwinen." Deze bergen moeten beschouwd worden:

a. Als schijnbaar heerlijke plaatsen. de Libanon wordt dat goede of schone gebergte genoemd Deuteronomium 3:25. Wij lezen van de heerlijkheid van de Libanon, Jesaja 35:2, en van zijn lieflijke geur. Hoséa 14:7. Wij lezen van de aangename dauw van Hermon, Psalm 133:3, en van het juichen van de Hermon, Psalm 89:13, en wij kunnen veronderstellen dat de andere hier genoemde bergen aangenaam zijn, en zo is dit Christus' roepen van de bruid om weg te komen van de wereld, van al haar voortbrengselen, al haar genoegens, om los te zijn van al de verlustigingen van de zinnen. Allen moeten dit doen die tot Christus willen komen, zij moeten hun genegenheid doen ophouden voor alle tegenwoordige dingen, ja al zijn zij geplaatst aan het bovineinde van de wereld, Op de top van Amana en op de top van Senir, al genieten zij de hoogste voldoening, die het schepsel kan geven, moeten zij er toch van weg komen, en wonen

hemel. Kom af van deze bergen, om *met Christus te gaan naar de heilige berg, de mirreberg*, vers 6. Zelfs terwijl wij onze woonstede hebben op deze bergen, moeten wij er vanaf kijken, moeten wij boven hen zien. Zullen wij onze ogen opheffen naar de bergen? Neen, onze hulp is van de Heer, Psalm 121:1, 2. Wij moeten er overheen zien naar de dingen, die niet gezien worden (zoals deze hoge bergen gezien worden), die eeuwig zijn. Van de toppen van Senir en Hermon, die aan de overzijde van de Jordaan waren, konden zij, evenals van de top van Pisga, het land Kanaän zien, van deze wereld moeten wij heen zien naar het betere land.

b. Zij moeten beschouwd worden als wezenlijk gevaarlijk, deze bergen waren wel lieflijk en aangenaam, maar er zijn woningen van de leeuwinnen in, het zijn bergen van de luipaarden, roofbergen, hoewel zij doorluchtig en heerlijk schijnen te zijn, Psalm 76:5. Satan, deze briesende leeuw, is de overste van deze wereld, in de dingen ervan ligt hij op de loer om te verslinden, op de top van deze bergen zijn vele gevaarlijke verzoeken voor hen, die er hun woningen opslaat, en daarom, kom er met Mij van af, laat ons ons hart niet stellen op de dingen van deze wereld, dan kunnen zij ons geen kwaad doen. Komt met Mij van de tempels van de afgodendienaars en het gezelschap van goddeloze mensen zo verstaan het sommigen, ga uit het midden van hen, en scheid u af, 2 Korinthe 6:17. Kom weg van de heerschappij van uw eigen lusten, die als leeuwen en luipaarden zijn, woest tegen ons en ons woest makende.

2. Het kan opgevat worden als een belofte: gij zult met mij afkomen van de Libanon, van de woningen van de leeuwinnen, dat is:

a. Velen zullen tot mij thuis gebracht worden, als levende leden van de kerk, van alle kanten zullen zij komen, van de Libanon in het noorden, Amana in het westen, Hermon in het oosten, Senir in het zuiden, van alle zijden zullen zij komen om aan te zitten met Abraham, Izak en Jakob Mattheüs 8:11. Zie Jesaja 49:11, 12. Sommigen van de top van deze bergen, sommigen van de voorname, aanzienlijke lieden van deze wereld zullen zich aan Christus geven.

b. De kerk zal ter bestemder tijd verlost worden van haar vervolgers, hoewel zij nu in het midden van de leeuwen is, Psalm 57:5. Christus zal haar van onder hun hopen met zich meenemen.

III. Het grote behagen, dat Christus heeft in Zijn kerk en in alle gelovigen. Hij verlustigt zich in hen:

1. Als in een aangename bruid, die voor haar man versierd is, Openbaring 21:2, die lust heeft in haar schoonheid, Psalm 45:12. Geen uitdrukkingen van liefde kunnen vuriger zijn dan deze hier, waarin Christus Zijn liefde openbaart voor Zijn kerk, en toch gaat dat grote bewijs van Zijn liefde, Zijn sterven voor haar, ten einde haar zichzelf heerlijk voor te stellen, ze allen zeer verre te boven. Een bruid, zo duur gekocht en betaald, kon niet anders dan teer bemind worden, zo'n hoge prijs voor haar gegeven zijnde, moet zij wel op zeer hoge waarde geschat zijn, en dat mag ons wel verbaasd doen staan over de hoogte en diepte, en lengte en breedte van de liefde van Christus, die alle verstand te boven gaat, liefde, waarin Hij zichzelf voor ons heeft overgegeven, en zichzelf aan ons gegeven heeft.

Merk op:

A. Hoe Hij gezind is jegens Zijn bruid: Gij hebt Mij het hart genomen, het woord is alleen hier gebezigd. Nieuwe woorden worden gevormd om de onuitdrukkelijkheid van Christus verbazende liefde voor Zijn kerk uit te drukken en de kracht van die liefde wordt in het licht gesteld door hetgeen een zwakheid is in mensen, die zoveel liefde geven aan een voorwerp, dat zij voor niets anders hart hebben. Dit kan zien op de liefde, die Christus had voor het uitverkoren overblijfsel van voor de grondlegging van de wereld, toen Zijn vermaken waren

aarde gebracht heeft, om hen te zoeken en zalig te maken, ten koste van zo'n ontzaglijk hoge prijs, maar waarin toch het welbehagen was, dat Hij in hen leeft, als Hij hen tot zich brengt. Christus hart is op Zijn kerk dit bleek van de beginne af, Zijn schat is er in, zij is Zijn eigendom, Exodus 19:5, en daarom is daar ook Zijn hart. "Nooit was er een liefde, zoals de liefde van Christus, die Hem zichzelf deed vergeten, en Hem om onzentwil schande en de smart deed verachten, en waardoor Hij zich heeft onttrokken van Zijn eer en heerlijkheid. De wonde van liefde voor ons die Hij van alle eeuwigheid in zich gehad heeft maakte dat Hij al de wonden en al de smaad van het kruis gering heeft geacht," zegt bisschop Reynolds hier. Laat ons Hem aldus liefhebben.

B. Wat het is, dat Hem dit genot, deze verlustiging geeft.

a. De genegenheid, die zij voor Hem heeft: *Gij hebt Mij het hart genomen met een van uw ogen, van die duivenogen, helder en kuis* (die geprezen werden, vers 1) met een blik van die ogen. Christus heeft een verwonderlijk behagen in hen, die op Hem zien als hun Zaligmaker, en Hem hun genegenheid als toewerpen door het oog van het geloof, en wier ogen gedurig op Hem zijn. Hij bemerkt zeer spoedig het eerste zien van een ziel op Hem, en komt het tegemoet met Zijn gunst.

b. De versierselen, die zij van Hem heeft, dat is: de gehoorzaamheid, die zij Hem bewijst, want dat is de keten van haar hals, de genadegaven, die haar ziel verrijken, en onderling verbonden zijn als schakels van een keten, de beoefening van deze genadegaven in een wandel, die beide haar zelf versiert en de leer van Jezus Christus, die zij belijdt te geloven, zoals een gouden keten een sieraad is voor personen van rang en een algehele onderwerping aan de gebiedende macht van Zijn weten de weerhoudende macht van Zijn liefde. De banden van onze hals afgeschu d hebbende, waarmee wij gebonden waren aan deze wereld, Jesaja 52:2. en het juk van onze overtredingen, zijn wij gebonden met de koorden van de liefde, als met ketenen van goud, aan Jezus Christus, en is onze hals gebracht onder Zijn zacht juk, dit beveelt ons aan Jezus Christus, want dat is de ware wijsheid, die in Zijn schatting een aangenaam toevoegsel is aan ons hoofd) en ketenen aan onze hals, Spreuken 1:9.

c. De genegenheid, die zij voor Hem heeft, hoe schoon is uw liefde! Niet alleen uw liefde zelf, maar al de vruchten en voortbrengselen ervan, haar werking in het hart, haar werken in het leven. Hoezeer betaamt het een gelovige aldus Christus lief te hebben, en welk een behagen heeft Christus erin! Niets beveelt ons Christus zo aan als dit. Hoeveel beter is uw uitnemende liefde dan wijn! Dan al de wijn, die voor de Heere werd uitgestort in de drank offers, vandaar dat gezegd wordt, dat de vrucht van de wijnstok God en de mensen vrolijk maakt, Richteren 9:13. Zij had van Christus liefde gezegd, dat zij beter is dan wijn, Hoofdstuk 1:2, en nu zegt Christus het van de hare, er wordt niets bij, verloren om Christus te prijzen, Hij zal bij Zijn vrienden niet achterblijven in vriendelijkheid.

d. De oliën, de reuk, waarmee zij doortrokken is, de genadegaven van de Geest, haar goede werken die een welriekende reuk, een aangename, voor God welbehaaglijke offerande is, Filipp. 4:18. De reuk van u allen is beter dan alle specerijen als dezulken, die de koningin van Scheba aan Salomo ten geschenke gaf, hele kameelvrachten ervan, 1 Koningen 10:2, of liever dan al de specerijen, die voor de samenstelling gebruikt werden van het heilig reukwerk, dat dagelijks gebrand werd op het gouden altaar, liefde en gehoorzaamheid aan God zijn Christus meer welbehaaglijk dan offerande of reukwerk. Ook de reuk van haar kleren, de zichtbare belijdenis, die zij doet van de godsdienst en van haar betrekking tot Christus, voor de mensen, en waarin zij verschijnt voor de wereld, is zeer aangenaam aan Christus, als de reuk van de Libanon. Christus heeft de bruid bekleed met de witte klederen van Zijn gerechtigheid, Openbaring 3:18 deze en de rechtvaardigmaking van de heiligen, Openbaring 19:8, doorgeurd met heilige liefde en vertroosting, behagen Hem grotelijks.

Uw lippen, o bruid, druppen van honingzeem, druppen van hetgeen zeer lieflijk is, en druppen het in groten overvloed. Indien hetgeen God tot ons spreekt, ons zoeter is dan honing en honingzeem, Psalm 19:11, dan zal wat wij tot Hem zeggen in gebed en lofzegging ook Hem lieflijk en welbehaaglijk zijn. Uw stem is zoet en als wij uit de goede schat in ons hart goede dingen voortbrengen, als ons woord altijd in aangenaamheid is, als onze lippen de wetenschap goed maken, als zij kennis verspreiden, dan druppen zij in Christus schatting van honingzeem. Honing en melk, de twee voornaamste voortbrengselen van Kanaän, zijn onder uw tong, dat is: in uw hart, niet slechts daar bewaard voor uw eigen gebruik, als iets aangenaams voor uzelf, maar daar gereed ten dienste van anderen. In het Woord van God is lieflijke en voedzame spijs, melk voor de kinderen, honing voor de volwassenen. Christus heeft een welbehagen in hen, die vol zijn van Zijn Woord.

2. Als in een aangename hof. En wel kan een groot genot vergeleken worden bij het genot, dat men smaakt in een hof, als het geluk van Adam in de staat van de onschuld voorgesteld werd door zijn plaatsing in een hof, een lusthof. De vergelijking wordt voortgezet vers 12-14. De kerk wordt gevoegelijk vergeleken bij een hof, waarin gewoonlijk een fontein was. Waar Salomo zich hoven en boomgaarden aanlegde, maakte hij zich vijvers met water, Prediker 2:5, 6, niet alleen voor vermaak in waterwerken, maar ook voor nut en gebruik om de hoven te besproeien. Eden was wel bewaterd, Genesis 2:10, 13:10.

Merk op:

A. Het bijzondere van deze hof het is een besloten hof, een paradijs, afgescheiden van de algemene aarde, afgezonderd voor God, Hij heeft hem zich afgezonderd. Israël is Gods deel, het snoer van Zijn erve. Hij is besloten voor geheimenis, de heiligen zijn in God verborgen, daarom kent hen de wereld niet. Christus wandelt ongezien in Zijn hof. Hij is besloten voor veiligheid, een heg van bescherming is er omheen gemaakt, die al de machten van de duisternis noch kunnen vinden noch er een opening in kunnen maken, Gods wijngaard is omtuind, Esther. 5:2, er is een muur omheen, een vurige muur. Er is een bron in, en een fontein, maar het is een besloten bron en een verzegelde fontein, die haar stromen en waterbeken uitzendt, Spreuken 5:16, maar zelf zorgvuldig opgesloten is, opdat zij door geen kwaadwillige hand vertroebeld of verontreinigd zal worden. De ziel van de gelovige is als een besloten hof, de genade in hem is als een besloten bron daar in de verborgen mens des harten, waar het water dat Christus geeft en de fontein wordt springende tot in het eeuwige leven, Johannes 4:14, 7:38. De oud- testamentische kerk was een besloten hof, besloten door de middelmuur van de ceremoniële wet, de Bijbel was toen een besloten bron, en een verzegelde fontein, hij was beperkt tot één volk, maar nu is de scheidsmuur weggenomen, het evangelie wordt gepredikt aan alle volken, en in Jezus Christus is noch Griek noch Jood.

B. De voortbrengselen van deze hof, hij is als de hof van Eden, waar de Heere God alle geboomte uit het aardrijk had doen spruiten begerlijk voor het gezicht en goed als spijs, Genesis 2:9. Wat uit u voortspruit is een paradijs van granaatappels met edele vruchten, vers 13. Hij is niet zoals de wijngaard van een verstandeloos mens, die geheel opgeschoten was van distelen, maar hier zijn vruchten, edele vruchten allerlei bomen van wierook, mitsgaders alle voornaamste specerijen, vers 14. Hier is een grote overvloed van vruchten en in grote verscheidenheid, niets ontbreekt dat dienen kan om deze hof te versieren en te verrijken, hem heerlijk of dienstig te maken voor zijn groten Eigenaar, alles is hier het beste van zijn soort, hun voornaamste specerijen zijn veel kostbaarder, omdat zij veel duurzamer zijn dan de keurigste van onze bloemen Salomo was zeer bedreven in botanie, zowel als in de andere delen van de natuurkunde, hij handelde uitvoerig over bomen, 1 Koningen 4:33, en misschien sprak

geschikt maakten voor het doel, waarvoor hij er naar verwees. Maar wij moeten ons vergenoegen met op te merken in het algemeen, dat heiligen in de kerk en genadegaven in de heiligen zeer gepast vergeleken worden bij deze vruchten en specerijen, want,

- a. Zij zijn geplant en groeien niet vanzelf, de eikenbomen van de gerechtigheid zijn een planting des Heeren, Jesaja 61:3, de genade spruit voort uit een onverderfelijk zaad.
- b. Zij zijn kostelijk en van hoge waarde, vandaar dat wij lezen van de kostelijke kinderen Zions, en hun dierbaar of kostelijk geloof, zij zijn planten van naam.
- c. Zij zijn aangenaam, een lieflijke reuk voor God en de mensen, en evenals sterk riekende kruiden verspreiden zij hun geur.
- d. Zij zijn van zeer groot nut, de heiligen zijn de zegen van deze aarde, en hun genadegaven zijn de schatten, waarmee zij handel doen, zoals kooplieden uit het Oosten met hun specerijen.
- e. Zij zijn blijvend, en zullen goed bewaard blijven, als bloemen verwelkt zijn en nergens meer toe deugen. Genade, overgegaan in heerlijkheid, zal duren tot in eeuwigheid.

Hooglied 4:15-16

Dat schijnen de woorden te zijn van de bruid de kerk, in antwoord op de lof, die de Bruidegom, Christus, haar gegeven had als een aangename vruchtbaren hof. Is zij een hof? 1. Zij erkent haar afhankelijkheid van Christus zelf om deze hof vruchtbaar te maken. Op Hem heeft zij het oog als de fontein van de hoven, vers 15, niet alleen als de stichter ervan, door wie zij geplant zijn, en aan wie zij hun bestaan verschuldigd zijn, maar de fontein ervan, door wie zij bewaterd worden en aan wie zij hun voortbestaan en welzijn te danken hebben, en zonder wiens voortdurende toevloeiingen en voorzieningen zij spoedig als de dorre en onvruchtbare woestijn zouden worden aan Hem geeft zij al de eer van haar vruchtbaarheid, als zijnde niets zonder Hem. O fontein van hoop, fontein van alle goed, van alle genade, begeef mij niet, zegt de gelovige tot de kerk: Al mijn fonteinen zijn binnen u, o Sion, Psalm 87:7, de kerk brengt die lof over op Christus, en zegt tot Hem: Al mijn fonteinen zijn in U, Gij zijt de springader van het levende water, Jeremia 2:13, uit welke de stromen van de Libanon vloeien, de Jordaan, die aan de voet van de Libanon ontsprong, en de wateren van het heiligdom die van onder de drempel van het huis vloeiden Ezechiël 47:1. Zij, die voor Christus hoven zijn, moeten erkennen dat Hij een fontein voor hen is, uit wiens volheid zij ontvangen en aan wie het te danken is, dat hun ziel als een doorwaterde hof is, Jeremia 31:12. De stad Gods op aarde wordt verblijd met de rivier, die uit deze fontein vloeit, Psalm 46:5 en het nieuwe Jeruzalem heeft de zuivere rivier van het water des levens, voortkomende uit de troon Gods en des Lams, Openbaring 22:1.

2. Zij smeekt om de invloeden van de gezegende Geest, om deze hof geurig te maken, vers 16. *Ontwaak, noordenwind, en kom, gij zuidenwind.* Dit is een gebed:

- a. Voor de kerk in het algemeen, dat er een overvloedige uitstorting van de Geest over haar zijn zal, opdat haar toestand bloeiend moge zijn. De gaven van de leraren zijn de specerijen, als de Geest wordt uitgestort, dan vloeien deze naar buiten, en dan wordt de woestijn tot een vruchtbaar veld, Jesaja 32:15. Dit gebed werd verhoord in de uitstorting van de Geest, op de dag van het pinksterfeest, Handelingen 2:2, ingeleid door een geweldigen wind, toen zijn de apostelen, die tevoren als gebonden waren, voortgevloeid, en werden zij voor God een goede reuk, 2 Korinthe 2:15.
- b. Voor particuliere gelovigen. Geheiligde zielen zijn als hoven, hoven des Heeren, besloten voor Hem. Genade in de ziel is als specerijen in deze hoven, datgene in hen, dat van waarde en nuttig is. Het is zeer wenselijk dat de specerijen van de genade haar geuren uitzenden, beide in godvruchtige genegenheden en in heilige daden, opdat wij er God mee eren, onze belijdenis

de ziel is de gezegende Geest als de noordenwind en de zuidenwind die blaast herwaarts hij wil en uit verscheidene windstreken, Johannes 3:8. Daar is de noordenwind van de overtuiging van zonde, en de zuidenwind van vertroosting, maar allen evenals de wind, voortkomende uit Gods schatkamers en Zijn woord vervullende. Het uitstromen van de geuren van de specerijen van de genade hangt af van het blazen van de Geest, Hij wekt goede genegenheden op, en werkt in ons beide het willen en het werken van hetgeen goed is, Hij is het, die de reuk van Zijn kennis door ons openbaart. Daarom moeten wij de Geest van de genade bidden om Zijn levenwekkende invloeden, en er onze ziel voor blootleggen. God heeft beloofd ons Zijn Geest te geven, maar Hij wil er om gebeden worden. 3. Zij nodigt Christus tot het beste van hetgeen de hof oplevert. O dat man liefste tof zien hof kwam en at Zijn edele vruchten, laat Hem de eer hebben van al de voortbrengselen van de hof, het is gepast, voegzaam, dat Hij die heeft, en laat mij de vertroosting hebben van Zijn aannemen ervan.

Merk op:

- a. Zij noemt hem Zijn hof, want zij, die aan Christus ondertrouwd zijn, noemen niets het hun dan hetgeen zij Hem gewijd hebben, en begeren voor Hem gebruikt te worden. Als de specerijen hun geuren uitzenden, dan is het voegzaam om Zijn hof genoemd te worden, maar niet eerder. De vruchten van de hof zijn Gods edele vruchten, want Hij heeft ze geplant, ze goed gemaakt en er de wasdom aan gegeven. Wat kunnen wij zeggen van Christus te verdienen als wij Hem tot niets anders kunnen nodigen dan tot hetgeen reeds het zijn is?
- b. Zij bidt dat Hij hem zal bezoeken, en zal aannemen wat hij voortbrengt. De gelovige kan weinig genoegen smaken in zijn hof, tenzij Christus, de beminde van zijn ziel, tot hem komt, noch enig genot hebben van de vruchten ervan, tenzij zij op de een of andere wijze aan Christus eer en heerlijkheid toebrengen, en hij denkt dat alles wat hij heeft aan Hem wel besteed is.

HOOFDSTUK 5

1 Ik ben in Mijn hof gekomen, o Mijn zuster, o bruid! Ik heb Mijn mirre geplukt met Mijn specerij; Ik heb Mijn honigraten met Mijn honig gegeten; Ik heb Mijn wijn, mitsgaders Mijn melk gedronken. Eet, vrienden! drinkt, en wordt dronken, o liefsten! 2 Ik sliep, maar mijn hart waakte, de stem mijns Liefsten, Die klopte, was: Doe Mij open, Mijn zuster, Mijn vriendin, Mijn duive, Mijn volmaakte! want Mijn hoofd is vervuld met dauw, Mijn haarlokken met nachtdruppen. 3 Ik heb mijn rok uitgetogen, hoe zal ik hem weder aantrekken? Ik heb mijn voeten gewassen, hoe zal ik ze weder bezoedelen? 4 Mijn Liefste trok Zijn hand van het gat der deur; en mijn ingewand werd ontroerd om Zijnentwil. 5 Ik stond op, om mijn Liefste open te doen; en mijn handen drupten van mirre, en mijn vingers van vloeiende mirre, op de handvaten des slots. 6 Ik deed mijn Liefste open, maar mijn Liefste was geweken, Hij was doorgestaan; mijn ziel ging uit vanwege Zijn spreken; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet, ik riep Hem, doch Hij antwoordde mij niet. 7 De wachters, die in de stad omgingen, vonden mij, zij sloegen mij, zij verwondden mij; de wachters op de muren namen mijn sluier van mij. 8 Ik bezweer u, gij dochters van Jeruzalem! indien gij mijn Liefste vindt, wat zult gij Hem aanzeggen? Dat ik krank ben van liefde. 9 Wat is uw Liefste meer dan een ander liefste, o gij schoonste onder de vrouwen! wat is uw Liefste meer dan een ander liefste, dat gij ons zo bezworen hebt! 10 Mijn Liefste is blank en rood, Hij draagt de banier boven tien duizend. 11 Zijn hoofd is van het fijnste goud, van het dichtste goud; Zijn haarlokken zijn gekruld, zwart als een raaf. 12 Zijn ogen zijn als der duiven bij de waterstromen, met melk gewassen, staande als in kasjes der ringen. 13 Zijn wangen zijn als een bed van specerijen, als welriekende torentjes; Zijn lippen zijn als leliën, druppende van vloeiende mirre. 14 Zijn handen zijn als gouden ringen, gevuld met turkoois; Zijn buik is als blinkend elpenbeen, overtoegen met saffieren. 15 Zijn schenken zijn als marmeren pilaren, gegrond op voeten van het dichtste goud; Zijn gestalte is als de Libanon, uitverkoren als de cederen. 16 Zijn gehemelte is enkel zoetigheid, en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk een is mijn Liefste; ja, zulk een is mijn Vriend, gij dochters van Jeruzalem!

In dit hoofdstuk hebben wij:

- I. Christus vriendelijk aannemen van de uitnodiging, die Hem gedaan is, vers 1.
- II. Het bericht, dat de bruid geeft van haar dwaasheid door haar liefste te veronachtzamen en de benauwdheid, waarin zij was doordat Hij zich terugtrok, vers 2-8.
- III. De vraag van de dochters van Jeruzalem betreffende de beminnelijke volmaaktheden van haar liefste, vers 9 en haar nauwkeurig antwoord op die vraag, vers 10-16. U die gelooft, is Hij aldus dierbaar.

Hooglied 5:1

Deze woorden zijn Christus antwoord op het gebed van de kerk aan het einde van het vorige hoofdstuk. *O, dat mijn liefste tot Zijn hof kwam.* Hier nu is Hij gekomen, en doet het haar weten. Zie, hoe bereid God is om het gebed te verhooren, hoe bereid Christus is om de uitnodiging aan te nemen, die Zijn volk Hem geeft hoewel wij traag zijn om neer Zijn roepstem te horen en Zijn uitnodiging aan te nemen. Hij buigt zich neer tot ons, terwijl wij schromen om tot Hem op te klimmen. Let er op, hoe de verhoring het gebed nog overtrof.

1. Zij noemde Hem haar liefste (en dit was Hij in werkelijkheid) en zij nodigde Hem omdat zij Hem liefhad. In antwoord hierop noemde Hij haar Zijn zuster en bruid, zoals verscheiden malen tevoren, Hoofdstuk 4. Zij, die Christus tot hun liefste maken, zullen door Hem erkend worden in de naaste en dierbaarste betrekkingen.

2. Zij noemde de hof de Zijne, en de edele vruchten ervan de Zijnen, en Hij erkent ze als zodanig, het is Mijn hof, het is Mijn specerij. Toen God misnoegd was op Israël, verwees Hij hen naar Mozes. Zij zijn uw volk, Exodus 32:7 en Hij noemde de gezette hoogtijden des Heeren uw gezette hoogtijden, Jesaja 1:14. maar nu zijn zij in Zijn gunst, Hij erkent hen als Zijn hof, hoewel van weinig belang, is hij toch de Mijne. Aan hen, die in oprechtheid zichzelf

en wat zij hebben en voor Hem doen kunnen als de Zijnen en het zijn te stempelen met Zijn eigen merkteken, en zeggen: Het is Mijne.

3. Zij nodigde Hem om in Zijn hof te komen, en Hij zegt: Ik ben gekomen, Jesaja 58:9. Gij zult roepen, en Hij zal zeggen: zie, hier ben Ik. Toen Salomo bad dat God zou komen om bezit te nemen van het huis, dat hij voor Hem had gebouwd, is Hij gekomen, Zijn heerlijkheid vervulde het huis, 2 Kronieken 7:2,, en vers 16, Hij liet hem weten dat Hij het huis had verkoren en geheiligd, opdat Zijn naam daar zij in eeuwigheid. Zij, die voor Jezus Christus de deur van hun ziel openen, zullen Hem bereid vinden om tot hen in te komen, en aan alle plaats, daar Hij ter gedachtenis aan Zijn naam stichten zal, zal Hij tot Zijn volk komen en hen zegenen, Exodus 20:24.

4. Zij verlangde dat Hij Zijn edele vruchten zou eten, de offeranden zou aannemen, die in Zijn tempel geofferd werden, die als de vruchten waren van Zijn hof, en Hij doet het, maar Hij bevond dat zij niet gereed waren om gegeten te worden, en daarom plukt Hij ze zelf, evenals de vruchten de zijn zijn, zo is Zijn ook de bereiding ervan. Hij vindt het hart niet in gereedheid om Hem te ontvangen en te onthalen, maar doet zelf de godvruchtige gewoonten uitkomen, die Hij er in geplant heeft. Het weinige goed, dat er in ons is, zou verloren gaan indien Hij het niet opnam en het voor zich bewaarde.

5. Zij begeerde slechts dat Hij de vruchten van Zijn hof zou eten, maar Hij bracht iets meer mee, honing, honingraat en melk, die een voedzame spijs zijn, en de voortbrengselen waren van Kanaän, Immanuëls land, Christus verlustigt zich grotelijks in hetgeen Hij aan Zijn volk geschonken heeft, en in hetgeen Hij in hen heeft gewrocht. Of, wij kunnen veronderstellen, dat deze spijzen door de bruid zelf bereid waren, zoals Esther voor de koning, haar echtgenoot, een maaltijd des weids bereid had. Het zijn slechts eenvoudige spijzen, natuurlijke spijzen, honing en melk, maar vriendelijk bedoeld zijnde, worden zij vriendelijk aangenomen, onvolmaaktheden worden voorbijgezien, de honigraat wordt gegeten met de honing, en de zwakheid van het vlees wordt voorbijgezien en vergeven, omdat de geest gewillig is. Toen Christus aan Zijn discipelen is verschenen na Zijn opstanding, heeft Hij een stuk van honigraten niet hen gegeten, waarin deze Schrift vervuld werd. Hij dronk de wijn niet alleen die een drank is voor mensen, voor volwassen mensen, maar ook de melk, die een drank is voor kinderen, kleine kinderen, want Hij moest het heilig kind Jezus zijn, dat behoefte had aan melk.

6. Zij nodigde Hem slechts om zelf te komen, daar Hij echter het nodige voor Zijn eigen onthaal meebrengt, brengt Hij ook Zijn vrienden mede, en nodigt hen om te delen in hetgeen er is. Hoe meer zielen hoe meer vreugd, zeggen wij, en waar hier zoveel overvloed was, was het onthaal er niet te slechter om. Toen onze Heere Jezus vijfduizend mensen tegelijk heeft gespijzigd, hebben zij allen gegeten en werden verzadigd. Christus nodigt al Zijn vrienden tot de wijn en de melk waarvan Hij zelf drinkt, Jesaja 55:1, tot de vette maaltijd en reine wijnen, Jesaja 25:6. Het grote werk van des mensen verlossing en de rijkdom van het verbond van de genade zijn een feestmaaltijd voor de Heere Jezus, en dat behoren zij ook te wezen voor ons. De uitnodiging is zeer gul en hartelijk en liefdevol: *Eet, vrienden*. Als Christus komt om avondmaal met ons te houden, dan houden wij avondmaal met Hem, Openbaring 3:20. *Eet vrienden*. Zij alleen, die Christus vrienden zijn, zijn welkom aan Zijn tafel, Zijn vijanden, die niet willen dat Hij koning over hen zij, hebben part noch deel aan de zaak. Drinkt, vrienden, overvloedig. In Zijn evangelie heeft Christus overvloedige voorziening gemaakt voor arme zielen de hungerigen heeft Hij met goederen vervuld, er is genoeg voor allen, er is genoeg voor

uw mond wijd open, en Christus zal hem vervullen. Wordt niet dronken van wijn, maar wordt vervuld met de Geest, Eféze 5:18. Zij, die Christus onthalen, moeten met Hem ook Zijn vrienden nodigen, Jezus en Zijn discipelen waren tezamen op de bruiloft genood, Johannes 2:2, en Christus wil dat al Zijn vrienden zich met Hem zullen verblijden op de dag van Zijn bruiloft met de kerk, en ten teken daarvan maaltijd met Hem houden. In geestelijk en hemels vreugdebetoon is geen gevaar van buitensporigheid, van de perken te buiten te gaan, dan kunnen wij overvloedig drinken uit de beek van Gods wellusten, Psalm 36:9 en overvloedig verzadigd worden, Psalm 65:5.

Hooglied 5:2-8

In dit lied van de liefde en van de blijdschap komt hier een zeer treurig toneel voor. De bruid spreekt hier, niet tot haar liefste, (zoals tevoren, want Hij is nu weggegaan), maar van Hem, en het is een treurig verhaal, dat zij doet van haar eigen dwaasheid en haar slecht gedrag jegens Hem, niettegenstaande Zijn goedheid, en van de rechtvaardige bestraffing, waaronder zij deswege is gevallen, het kan wellicht zien op Salomo's eigen afval van God en de treurige uitwerkselen van die afval nadat God in zijn hof was gekomen, bezit had genomen van de tempel, die hij had gebouwd, en hij met God een feestmaal had gehouden op de offeranden, vers 1. Hoe dit zij, het is van toepassing op het maar al te veelvuldig voorkomend geval beide van kerken en van particuliere gelovigen, die door hun zorgeloosheid en vleselijke gerustheid Christus er toe brengen om zich van hen terug te trekken.

Merk op:

I. De ongesteldheid, die over de bruid was gekomen, en de lusteloosheid, die zich van haar had meester gemaakt, vers 2, ik slaap, maar mijn hart waakt.

1. Hier verschijnt het bederf: ik slaap, de wijze maagden sluimerden, zij was in haar bed, Hoofdstuk 3:1, maar nu slaapt zij. Geestelijke krankheden zullen, als er niet dadelijk tegen gestreden wordt, toenemen en veld winnen. Zij sliep, vrome neigingen verkoelden, zij veronachtzaamde haar plicht, zij werd er nalatig in, zij gaf zich toe in gemakzucht, was gerust en niet op haar hoede. Dit is soms de slechte uitwerking van meer dan gewone verruiming - een goede oorzaak. Paulus zelf was in gevaar van opgeblazen te worden door de overvloedige openbaringen, en te zeggen: Ziel, neem rust, hetgeen een doorn in het vlees noodzakelijk voor hem maakte om hem voor insluimeren te behoeden. Christus discipelen waren, toen Hij in Zijn hof was gekomen, de hof van Zijn doodsbenauwdheid, door slaap bevangen en konden niet met Hem waken. Ware Christenen zijn niet altijd even levendig en opgewekt in de Godsdienst.

2. "Genade is evenwel gebleven, mijn hart waakt, mijn eigen geweten doet er mij verwijten om, en houdt niet op van mij op te wekken uit mijn traagheid. De geest is gewillig, en naar de inwendige mens heb ik een vermaak in de wet Gods, welke ik dien met het gemoed. Ik ben voor het ogenblik overweldigd door verzoeking, maar alles gaat niet één weg in mij. Ik slaap, maar het is geen slaap des doods, ik worstel er tegen, het is geen diepe slaap, ik kan niet rustig zijn onder deze ziekte. Wij behoren nota te nemen van onze sluimeringen en krankheden, en er met smart en schaamte aan te denken dat wij in slaap zijn gevallen toen Christus met ons was in de hof. Als wij betreuren wat verkeerd in ons is, dan moeten wij toch het goede niet voorbijzien, dat in ons gewrocht is en in het leven is behouden. Mijn hart waakt in Christus, die mij dierbaar is als mijn eigen hart en mijn leven is, als ik slaap, sluimert noch slaapt Hij."

II. De roepstem, die Christus tot haar liet uitgaan toen zij onder deze ziekte was, het is de stem van mijn liefste, zij wist dat het Zijn stem was, en was er zich spoedig van bewust, hetgeen een teken was dat haar hart waakte. Evenals het kind Samuël hoorde zij op het eerste roepen, maar

klopt om ons op te wekken om te komen en Hem binnen te laten, klopt door Zijn woord en Geest, klopt door beproevingen en door ons eigen geweten. Hoewel dit niet uitdrukkelijk is aangehaald, wordt er toch waarschijnlijk op gedoeld in Openbaring 3:20 :Zie Ik sta aan de deur en Ik klop Hij roept zondaars in het verbond met Hem en heiligen in gemeenschap met Hem. Hen, die Hij liefheeft, zal Hij niet met rust laten in hun zorgeloosheid, maar Hij zal een middel vinden om hen te doen opwaken, hen te bestraffen en te kastijden. Als wij Christus niet gedachtig zijn, dan denkt Hij aan ons, en voorziet er in dat ons geloof niet zal ophouden. Petrus verloochende Christus, maar de Heere keerde zich om en zag hem aan, en zo bracht Hij hem weer tot zichzelf.

Merk op hoe aandoenlijk de roeping is: *Doe Mij open, Mijn zuster, Mijn vriendin.*

1. Hij verzoekt, smeekt, om binnengelaten te worden, Hij, die het zou kunnen eisen, en klopt, die gemakkelijk de deur zou kunnen neerwerpen.

2. Hij geeft haar alle mogelijke vriendelijke en liefkozende benamingen. Mijn zuster, Mijn vriendin, Mijn duif, Mijn volmaakte. Niet slechts geeft Hij haar geen harde benamingen verwijl Hij haar haar onvriendelijkheid niet om niet voor Hem opgebleven te zijn, maar legt er zich integendeel op toe om nog altijd Zijn tedere liefde voor haar uit te drukken, Zijn goedertierenheid zal Hij van haar niet wegnemen. Op hen, die door het geloof aan Christus ondertrouwd zijn, ziet Hij als Zijn zusters, Zijn vriendinnen, Zijn duiven, en alles wet dierbaar is, en, bekleed zijnde met Zijn gerechtigheid, zijn zij volmaakt. Deze overweging moet haar er toe brengen om Hem open te doen. Christus liefde tot ons moet onze liefde voor Hem opwekken, zelfs in de meest zelfverloochenende gevallen. Doe Mij open. Kunnen wij toegang weigeren aan zo'n vriend, aan zo'n gast? Zullen wij niet meer spreken tot één die onze bekendheid oneindig waard is, en haar zo liefdevol begeert, hoewel wij alleen er door bevoordeeld worden.

3. Hij pleit op verlegenheid, ellende, en vraagt om toegang "sub forma pauperis" als een arme reiziger, die een nachtverblijf nodig heeft. "Mijn hoofd is vervuld met dauw, met de koude nachtdruppen, bedenk welke moeilijkheden en ongemakken Ik verduurd heb om u te verdienen, zodat Ik gewis wel zo klein, zo gering een vriendelijkheid van u kan verdienen, als deze is." Toen Christus met doornen was gekroond doornen, die waarschijnlijk bloed uit Zijn gezegend hoofd deden vloeien, toen was Zijn hoofd vervuld met dauw. Bedenk welk een smart het voor Mij is om zo onvriendelijk behandeld te worden, zoals het voor een teder echtgenoot zou wezen om door zijn vrouw in een regenachtige, stormachtige nacht buiten de deur te worden gehouden." Vergelden wij Hem aldus Zijn liefde? De veronachtzaming, die zorgeloze zielen Jezus Christus aandoen, zijn voor Hem als een gestadig druipen ten dage des slagregens.

III. De verontschuldiging, die zij aanvoert om haar inwilliging van dit verzoek te verschuiven, vers 3. *Ik heb mijn rok uitgetogen, hoe zal ik hem weer aantrekken?* Zij is half in slaap, zij kent de stem van haar liefste, zij kent Zijn kloppen, maar kan het niet van zich verkrijgen om Hem open te doen zij was ongekleed en wilde zich de moeite niet geven om zich weer aan te kleden, zij had haar voeten gewassen, en wilde niet dat het nodig zou zijn om ze wederom te wassen. Zij kon niemand anders zenden om de deur te openen het moet onze eigen daad zijn om Christus in ons hart te laten komen en toch was zij er afkerig van om zelf te gaan. Zij zei niet: Ik wil niet opendoen, maar hoe zal ik? Beuzelachtige verontschuldigungen zijn de taal van overheersende traagheid in de Godsdienst. Christus roept ons om Hem open te doen, maar wij zeggen dat wij er geen zin in hebben, of dat wij er de kracht niet toe hebben, of dat wij geen tijd hebben, en daarom denken wij dat wij wel voor verontschuldigd gehouden kunnen worden,

zien naar de komst des Heeren hun lenden omgord hebbende, zich ontgorden en hun rok uittrekken, dan zullen zij bevinden dat het moeilijk is bij hun vorig besluit te blijven, de rok weer aan te trekken, het is dus het best om hem aan te houden. Verontschuldigen te maken, Lukas 14:18, wordt opgevat en verklaard als een geringachten van Christus, Mattheüs 22:5, en dat is het ook. Diegenen betonen grote minachting van Christus, die geen koude rukwind voor Hem kunnen verdragen, niet uit hun warm bed voor Hem kunnen opstaan.

IV. De machtige invloeden van de goddelijke genade, door welke zij gewillig gemaakt werd om op te staan en de deur voor haar liefste te openen. Toen Hij niet bij haar overmocht door overreding, deed Hij zijn hand door het gat van de deur om er de grendel af te doen, als één, die vermoeid is van wachten, vers 4. Dit geeft een werking te kennen van de Geest op haar ziel, waardoor zij van onwillig gewillig was gemaakt, Psalm 110:3. De bekering van Lydia wordt voorgesteld door het openen van haar hart, Handelingen 16:14, en van Christus wordt gezegd, dat Hij het verstand van Zijn discipelen opende, Lukas 24:45. Hij, die de geest des mensen binnen in hem geformeerd heeft, kent alle toegangen ervan en waar er in te komen, Hij kan het gat van de deur vinden, om er Zijn hand doorheen te steken ter overwinning van vooroordelen, en ter inbrenging van Zijn eigen leer en wet. Hij heeft de sleutel Davids Openbaring 3:7, waarmee Hij de deur van het hart ontsluit op zo'n wijze als er gepast voor is, zoals de sleutel past in het slot op een wijze, die de natuur geweld doet, doch alleen de boze natuur.

V. Haar zich buigen onder deze methodes van Goddelijke genade ten laatste. Mijn ingewand werd ontroerd om ter wille van Hem. De wil was gewonnen door een goed werk, gewrocht op haar genegenheden. Mijn ingewand was ontroerd ter wille van Hem zoals die van de twee discipelen, toen Christus hun hart brandende in hen maakte. Zij was bewogen met ontferming over haar liefste, omdat zijn hoofd vervuld was met dauw. Tederheid van gemoed en een vlezen hart bereiden de ziel voor de ontvangst van Christus in haar, en daarom wordt Zijn liefde tot ons op de aandoenlijkste wijze voorgesteld. Heeft Christus in Zijn ontferming ons verlost? Laat ons in ontferming Hem ontvangen, en om Zijnentwil hen, die te eniger tijd in benauwdheid zijn. Dit goede werk werkte op haar genegenheden hief haar op, en maakte dat zij zich schaamde over haar dofheid en traagheid, vers 5. *Ik stond op om man liefs te open te doen*, Zijn genade neigde haar er toe en overwon de tegenstand van het ongeloof. Het was haar eigen daad, maar Hij heeft die in haar gewerkt. En nu drupten haar handen van mirre op de handvatten van de grendel. Hetzij:

1. Dat zij die daar vond, toen zij haar hand aan de grendel bracht om die terug te schuiven, Hij, die Zijn hand door het gat van de deur stak, legde ze daar neer, als een bewijs dat Hij er geweest was. Als Christus krachtig gewerkt heeft in een ziel, laat Hij er een gezegende lieflijkheid in na, die er zeer aangenaam aan is. Daarmee heeft Hij olie aan het slot gedaan om het gemakkelijker te doen werken. Als wij ons in de levendige beoefening van het geloof onder de invloed van de goddelijke genade tot onze plicht begeven, dan zullen wij bevinden dat alles veel gemakkelijker en aangenamer gaat dan wij verwacht hebben. Als wij slechts willen opstaan om aan Christus open te doen, dan zullen wij zien dat de moeilijkheid, die wij hebben gevreesd, op verwonderlijke wijze uit de weg is geruimd, en dan zullen wij met Daniel zeggen: Mijn Heere spreke, want gij hebt mij versterkt, Daniel 10:19, Of,

2. Zij heeft zelf de mirre daar gebracht. Haar ingewand ontroerd zijnde om haar liefste die zolang in de koude en de nattigheid had gestaan, heeft zij, toen zij Hem ging opendoen iets bereid om Zijn hoofd te zalven, en Hem aldus te verkwikken, en misschien om te voorkomen dat Hij kou zou vatten. Zij was zo gehaast om Hem te ontmoeten, dat zij niet wilde wachten

Hem terstond bij Zijn binnentreden zou kunnen zalven. Zij, die de deuren van hun harten, deze eeuwige deuren, voor Christus openen, moeten Hem ontmoeten met de levendige beoefening van geloof en van andere genadegaven, om Hem daarmee te zalven.

VI. Haar droeve teleurstelling, toen zij nu haar liefste ging opendoen. En hier hebben wij het treurigste deel van het verhaal. Ik deed mijn liefste open, maar helaas, mijn liefste was geweken, Hij was doorgedaan. Zij heeft Hem niet opgedaan op Zijn eerste kloppen, en nu kwam zij te laat, toen zij later alle zegen wilde beërven. Christus wil gezocht worden terwijl Hij te vinden is, als wij de tijd laten slippen missen wij ons doel. Christus straft ons uitstellen terecht met Zijn weigeringen, en schort de mededelingen op van Zijn vertroosting aan hen, die nalatig en slaperig zijn in plichtsbetrachting. Christus' wijken is een zaak van grote droefheid voor de gelovigen. De koninklijke psalmist klaagt over niets in zo smartvolle bewoordingen als over Gods verbergen van Zijn aangezicht voor hem. De bruid is hier op het punt van zich het haar uit te rukken, haar kleren te scheuren en haar handen te wringen, uitroepende: Hij is geweken, Hij is doorgedaan, en hetgeen haar daarbij een dolksteek in het hart is, dat zij het zichzelf te wijten heeft, zij zelf heeft Hem er toe gebracht om heen te gaan. Als Christus van ons wijkt, dan is het om iets dat Hij onvriendelijk opneemt.

Let nu op hetgeen zij deed in deze omstandigheden, en op hetgeen haar overkomen is.

a. Nog noemt zij Hem haar Liefste, besloten zijnde om, hoe bewolkt en donker de nacht ook zij, haar betrekking tot Hem niet op te geven, noch haar deel in Hem. Het is een zwakheid, om bij iedere vrees, hetzij voor onze eigen tekortkomingen, of voor Gods verbergen van Zijn aangezicht, tot harde gevolgtrekkingen te komen omtrent onze geestelijken staat. Iedere verlatenheid is nog geen wanhoop. Ik zal zeggen: Heer, ik geloof, al moet ik er oplaten volgen: Heer, kom mijn ongeloof te hulp. Hoewel Hij mij verlaat, heb ik Hem toch lief, Hij is de mijne.

b. Nu gedenkt zij aan de woorden, die Hij tot haar gesproken heeft, zich haar dwaasheid verwijtende van niet eerder te hebben gehandeld naar haar overtuiging. *"Mijn ziel ging uit vanwege Zijn spreken, Zijn woorden vertederden mij toen Hij zei: Mijn hoofd is vervuld met dauw, en toch, ellendige, die ik was, bleef ik liggen, en maakte verontschuldigen en deed Hem niet open."* Het onderdrukken en smoren van onze overtuigingen is iets dat zeer bitter zal zijn in de herinnering, als God onze ogen opent. Soms heeft het woord geen onmiddellijke uitwerking op het hart, maar vertedert het later, als er nog eens over nagedacht wordt. Nu versmelt mijn ziel om het woord, dat Hij vroeger had gesproken.

c. Zij is niet weer naar bed gegaan, maar ging Hem zoeken. Ik zocht Hem, ik riep Hem. Zij had zich deze moeite kunnen besparen, als zij opgestaan was toen Hij haar het eerst riep, maar wij leggen ons zeer veel werk op en scheppen ons grote moeilijkheden door onze eigen traagheid en zorgeloosheid in het gebruik maken van de gelegenheden, die ons worden geboden. Toch strekt het haar tot lof dat zij, toen haar liefste geweken was, Hem bleef zoeken, haar begeerten naar Hem zijn sterker geworden, en haar vragen naar Hem werd meer zorgvol doordat Hij zich teruggetrokken heeft. Zij roept Hem door gebed, roept Hem na, smeekt Hem om terug te komen, en zij bidt niet slechts, maar gebruikt middelen, zij zoekt Hem op de wegen, op welke zij Hem placht te vinden.

d. Maar toch miste zij Hem nog, Ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet, ik riep Hem, doch Hij antwoordde mij niet. Zij had geen blijk of bewijs van Zijn gunst, geen merkbare vertroosting, zij was geheel in het duister en in twijfel omtrent Zijn liefde tot haar. Er zijn van de zodanige, die ware, oprechte liefde hebben tot Christus, en toch geen onmiddellijke

van gelijke waarde is als Hij hen versterkt met kracht in hun ziel, om Hem te blijven zoeken, Psalm 138:3. Paulus kon niet overmogen in zijn gebed, dat de doornen uit zijn vlees zou worden weggenomen, maar werd verhoord door dat hem genade werd gegeven, die voor hem genoeg was.

e. Zij werd mishandeld door de wachters *de wachters vonden mij, zij sloegen mij, zij verwondden mij*, vers 7. Zij hielden haar voor een ontuchtige vrouw, (omdat zij op straat was op dat uur van de nacht), wanneer zij in de stad omgingen, en daarom sloegen zij haar. Troosteloze heiligen worden voor zondaars gehouden en worden als zodanig bestraft en gesmaad. Zo werd Hanna, toen zij bitterlijk bedroefd zijnde bad, gewond en geslagen door Eli, één van de eerste wachters, toen hij tot haar zei: Hoelang zult gij u dronken aanstellen? haar aldus een dochter Belials achtende, 1 Samuel 1:14-15. Het is niets nieuws voor hen, die tot de trouwe liefdevolle onderdanen van Sions Koning behoren, om verkeerd voorgesteld te worden door de wachters van Sion, als vijanden of ergernissen van Zijn koninkrijk, zij zouden hen niet kunnen mishandelen en vervolgen, zo zij hen niet belasterden, hun een slechten naam gaven. Sommigen passen dit toe op de leraren, die, hoewel zij naar hun ambt wachters zijn het woord verkeerd toepassen bij hen, wier geweten ontwaakt is, en door onbekwaamheid of door minachting van hun smart, aan de beproefden nog beproeving toevoegen, en het hart des rechtvaardigen bedroefd maken, daar God hem geen smart heeft aangedaan, Ezechiël 13, 22, hen ontmoedigende, die bemoedigd moesten worden, en een proef makende van de smart van Gods verwonden, Psalm 69:27. Die wachters waren slecht genoeg, die de bruid niet konden of niet wilden bijstaan in haar zoeken van haar liefste, Hoofdstuk 3:3, maar deze waren nog veel slechter, die haar er in hinderden door hun strenge en liefdeloze afkeuring, haar sloegen en verwondden met hun verwijten, en hoewel zij de bewaarders waren van de muur van Jeruzalem, handelden alsof zij er de afbrekers van waren, daar zij haar sluier van haar namen, ruw en wreed, alsof die sluier slechts een voorgeven van zedigheid had en slechts het tegendeel ervan bedekte. Zij, wier uitwendig voorkomen volkomen goed is, maar die toch op hatelijke wijze veroordeeld worden als geveinsden, hebben reden om te klagen, zoals de bruid hier: zij hebben mijn sluier van mij genomen.

f. Toen zij door de mishandeling, die ze van de wachters had ondervonden, buiten zichzelf was om zelf haar onderzoek voort te zetten gaf zij opdracht aan hen, die om haar heen waren om er haar behulpzaam bij te zijn, vers 8. *Ik bezweer u, gij dochters van Jeruzalem*, u, al mijn vrienden en bekenden, *indien gij mijn liefste vindt*, het kon zijn, dat gij Hem ontmoet eer ik Hem gevonden heb, wat zult gij Hem aanzeggen? Zo lezen het sommigen "Spreek een goed woord voor mij, zeg Hem dat ik ziek ben van liefde."

Merk hier op:

- (1) Wat haar toestand was: zij beminde Jezus in zo'n mate, dat Zijn afwezigheid haar ziek maakte, zeer ziek, zij kon haar niet dragen, en zij smachtte naar Zijn terugkomst, als een vrouw in barensnood, en zoals Achab ziek was van begeerte naar Naboths wijngaard. Dat is een ziekte, die een teken is van een gezonde gesteldheid van de ziel, en gewis goed zal eindigen, een ziekte, die niet ten dode maar ten leven zal zijn. Het is beter om ziek te zijn van liefde tot Christus, dan gerust en behaaglijk van gevoel te zijn in liefde tot de wereld.
- (2) Welke maatregelen zij nam in die toestand, zij zonk niet weg in wanhoop, denkende dat zij sterven zou aan deze ziekte, maar zij zond een boodschap aan haar liefste zij vroeg haar naburen om raad en verzocht om hun gebeden voor haar, dat zij haar voorspraak bij Hem zouden zijn. "Zegt Hem dat ik, hoewel ik zorgeloos en dwaas en

doen, Hem toch oprecht liefheb, Hij weet alle dingen, Hij weet dat ik Hem liefheb, hoewel ik in vele opzichten tekort kom in mijn plicht, ja stel mij aan Hem voor als een voorwerp van zijn medelijden, opdat Hij zich over mij ontferme en mij helpe." Zij vraagt haar niet Hem te zeggen hoe de wachters haar mishandeld hadden, hoe onrechtvaardig dit ook in hen was, zij erkent dat de Heere rechtvaardig is, en daarom draagt zij het met geduld, maar: "zegt Hem dat ik doorwond ben van liefde voor Hem." Godvruchtige zielen zijn meer gevoelig voor Christus' zich terugtrekken van hen, dan voor ieder ander leed, hoe ook genaamd.

Hooglied 5:9-16

I. Hier is de vraag, die de dochters van Jeruzalem deden aan de bruid betreffende haar liefste, in antwoord op de opdracht, die zij haar had gegeven, vers 9.

Merk op:

1. De eerbiedige benaming, die zij aan de bruid geven: o gij schoonste onder de vrouwen. Onze Heere Jezus maakt Zijn bruid in waarheid beminnelijk, niet slechts in Zijn eigen ogen, maar in de ogen van al de dochters van Jeruzalem. De kerk is de voortreffelijkste maatschappij of gemeenschap in de wereld, de gemeenschap van de heiligen is de beste gemeenschap, en de schoonheid van het heiligdom is een alles overtreffende schoonheid, de heiligen zijn de voortreffelijkste mensen, heiligheid is de symmetrie van de ziel, zij is haar overeenkomst met zichzelf, zij beveelt zich aan bij allen, die er bevoegde beoordelaars van zijn, zelfs zij, die weinig bekendheid hebben met Christus, zoals deze dochters van Jeruzalem hier, kunnen niet anders Jan een lieflijke schoonheid zien in hen, die Zijn beeld dragen, dat wij moeten liefhebben overal waar wij het zien, al is het ook in verschillend gewaad.

2. Haar vraag betreffende haar liefste: *Wat is uw liefste meer dan een ander liefste?* Als gij wilt dat wij hem voor u zullen vinden, geef ons zijn kenmerk, waaraan wij hem kunnen herkennen als wij hem zien.

A. Sommigen houden het voor een lichtvaardige vraag, haar afkeuring van haar te kennen gevende omdat zij zoveel beweging om hem maakt. "Waarom zijt gij toch zo vurig en hartstochtelijk in uw vragen naar uw liefste, meer dan anderen naar haar liefste? Waarom zijt gij zo op hem gesteld, meer dan anderen die genegenheid voor hem hebben?" Zij, die ijverig zijn in de godsdienst, zijn mensen over wie zij, die er onverschillig voor zijn, zich verbazen. De vele zorgelozen lachen om de weinigen, die bezorgd en ernstig zijn. "Wat is er in hem, dat zo bekoorlijk is meer dan in een ander? Als hij weggegaan is, dan zult gij, die de schoonste zijt onder de vrouwen, wel spoedig een ander hebben."

Vleselijkgezinde harten zien niets voortreffelijks of buitengewoons in de Heere Jezus, in Zijn persoon of Zijn ambten, in Zijn leer of in Zijn gunsten, alsof er in de kennis van Christus en in gemeenschap met Hem niets meer was dan in de kennis van de wereld en in de omgang met haar.

B. Anderen beschouwen het als een ernstige vraag en veronderstellen dat zij, die haar deden bedoeld hebben:

a. De bruid te vertroosten die, naar zij wisten, nieuwe moed zou vatten, zo zij slechts voor een tijd van haar liefste kon spreken, niets zou haar meer genoeg doen, niets kon haar zo sterk een afleiding geven in haar smart dan de aangename taak om de schoonheden van haar liefste te beschrijven.

b. Om zelf inlichtingen te verkrijgen, zij hadden gehoord in het algemeen dat Hij voortreffelijk en heerlijk was, maar zij verlangden er meer bijzonderheden van te weten. Zij vragen zich

nopens haar liefste, en zij komen tot de gevolgtrekking dat er in Hem meer moet wezen dan in een andere liefste, en zij willen hiervan gaarne overtuigd worden. Men kan beginnen hoop te koesteren voor mensen, als zij beginnen naar Christus te vragen en naar Zijn alles overtreffende schoonheid en volmaaktheden. En soms kan de buitengewone ijver waarmee een persoon naar Christus vraagt een middel wezen om er velen toe op te wekken, 2 Korinthe 9:2, zoals de apostel door het geloof van de heidenen de doden tot een heiligen wedijver wilde opwekken, Romeinen 11:14. Zie Johannes 4:10.

II. De beschrijving, die de bruid geeft van haar liefste in antwoord op deze vraag. Wij moeten altijd bereid wezen om hen, die naar Christus vragen, te onderrichten en te helpen. Ervaren christenen, die zelf goed bekend zijn met Christus, moeten alles doen wat zij kunnen om anderen met Hem bekend te maken.

1. Zij verzekert haar in het algemeen dat Hij iemand is van onvergelykelijke volmaaktheden en ongeëvenaarde waarde, vers 10. *Kent gij mijn liefste niet?* Kunnen de dochters van Jeruzalem onbekend zijn met Hem, die Jeruzalems kroon is, haar gekroond Hoofd is? Laat mij u dan zeggen:

a. Dat Hij alles in zich heeft wat lieflijk en beminnelijk is: Mijn liefste is blank en rood, de kleuren, die een volkomen schoonheid vormen. Dit duidt niet op enigerlei buitengewone schoonheid van Zijn lichaam, als hij mens geworden zal zijn. Er is nooit van het kind Jezus gezegd wat van het kind Mozes gezegd werd toen hij geboren was, namelijk dat hij uitnemend schoon was, Handelingen 7:20 nee, Hij had geen gedaante noch heerlijkheid, Jesaja 53:2, maar Zijn goddelijke heerlijkheid en de samenwerking van alles in Hem als Middelaar maken Hem in waarheid beminnelijk in de ogen van hen, die verlicht zijn om geestelijke dingen te onderscheiden. In Hem kunnen wij de lieflijkheid des Heeren aanschouwen, Hij was het heilig kind Jezus, dat was Zijn schoonheid. Als wij op Hem zien als ons geworden zijnde tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing dan blijkt Hij in alles zeer beminnelijk te zijn. Zijn liefde jegens ons maakt Hem beminnelijk, Hij is blank in de vlekkeloze onschuld van Zijn leven, rood in het bloedige lijden, waar Hij door heengegaan is bij Zijn dood, blank in Zijn heerlijkheid als God (toen Hij van gedaante veranderd werd waren Zijn klederen wit als het licht), rood in Zijn aannemen van de menselijke natuur Adam rode aarde, blank in Zijn tederheid jegens Zijn volk, rood in Zijn ontzaglijke verschijning tegen Zijn en hun vijanden.

b. Dat Hij die beminnelijkheid in zich heeft die in niemand anders gevonden wordt. *Hij is de voornaamste onder tien duizend*, vers 10, ongeëvenaard voor schoonheid, schoner dan de mensenkinderen, dan iemand hunner, dan zij allen, er is niemand Hem gelijk, niemand kan bij Hem vergeleken worden, in vergelijking met Hem moeten alle dingen schade en drek geacht worden, Filipp. 3:8, Hebreeën 1:4. Hij is de banierdrager boven tien duizend, zo luidt het oorspronkelijke, de grootste en schoonste van het gezelschap. Hijzelf is een opgerichte banier, Jesaja 11:10, tot welke wij vergaderd moeten worden, en die wij altijd op het oog moeten hebben. En er is alle reden waarom Hij de binnenste en de bovenste plaats moet hebben In onze ziel, die de schoonste is onder tien duizend in zichzelf, en de schoonste onder twintig duizend voor ons.

2. Zij geeft een nauwkeurige opgave van Zijn volkomenheden, verbergt Zijn macht of schone evenredigheid niet, alles in Christus is beminnelijk.

Tien voorbeelden noemt zij hier van Zijn schoonheid. Haar bedoeling in het algemeen is aan te tonen, dat Hij in ieder opzicht geschikt is voor Zijn onderneming, en alles in zich heeft, dat Hem kan aanbevelen in onze achting, liefde en vertrouwen. Christus' verschijning aan Johannes, Openbaring 1:13 en verv. kan vergeleken worden met de beschrijving, die de bruid

heerlijkheid, dat is: dat Hij beide groot en lieflijk is, beminnelijk in de ogen van de gelovigen, en deze gelukkig makende in Hem.

a. Zijn hoofd is van het fijnste goud. Het hoofd van Christus is God, 1 Korinthe 11: 3, en aan de heiligen is beloofd dat de Almachtige hun goud zal zijn, Job 22:25, hun bescherming, hun schat, en nog veel meer was Hij dit voor Christus, in wie al de volheid van de Godheid lichamelijk woont, Coloss. 2:9. Christus' hoofd wijst op Zijn soevereine heerschappij over allen en Zijn levenwekkende invloeden op Zijn kerk en al haar leden, dit is als goud, goud, het vorige woord betekent blinkend goud, het laatste sterk, dicht goud. Christus' soevereiniteit is beide schoon en machtig. Nebukadnézars monarchie wordt vergeleken bij een gouden hoofd, Daniel 2:38, omdat zo alle andere monarchieën overtrof, en dat doet ook Christus' regering.

b. Zijn haarlokken zijn gekruld en zwart niet zwart als de tenten Kedars, wier zwartheid haar mismaaktheid was, bij welke daarom de kerk zichzelf vergelijkt, Hoofdstuk 1:5, maar zwart als een raaf, wier zwartheid haar schoonheid is. Soms wordt Christus' haar voorgesteld als wit, Openbaring 1:14, wijzende op Zijn eeuwigheid, dat Hij is de Oude van dagen maar hier als zwart en gekruld, aanduidende dat Hij eeuwig jong is, en dat er in Hem geen verval, geen vermolming is, niets dat oud worden kan. Alles aan Christus is beminnelijk in de ogen van de gelovige, zelfs Zijn haar is dit, het was jammer dat het nat zou zijn, zoals toen het vervuld was met dauw, met de nachtdruppen, terwijl Hij wachtte om genadig te zijn, vers 2.

c. Zijn ogen zijn als die van de duiven, schoon en helder en kuis, en vriendelijk, bij de waterstromen, waar duiven zich in verlustigen, en waarin zij zich zien als in een spiegel. Zij zijn gewassen om ze helder te maken, met melk gewassen, om ze wit te maken, en bekwamelijk gezet, noch uitpuilende, noch ingezonken. Christus is te rein van ogen, dan dat Hij het kwade zou zien, want het zijn duivenogen, Hábakuk 1:13. Alle gelovigen spreken met welbehagen van Christus' alwetendheid, zoals de bruid hier van Zijn ogen, want hoewel zij schrikkelijk zijn voor Zijn vijanden, gelijk een vuurvlam, Openbaring 1:14, zijn zij toch beminnelijk en troostrijk voor Zijn vrienden, als duivenogen, want zij zien hun oprechtheid. Gij weet alle dingen Gij weet dat ik U liefheb. Zalig en heilig zijn zij, die altijd als onder het oog van Christus wandelen.

d. Zijn wangen, de opheffingen van het gelaat, zijn als een bed van specerij, opgehoogd in de tuinen, die er de schoonheid en rijkdom van zijn, als vaten van reukwerk. Er is in het aangezicht van Christus datgene, hetwelk lieflijk is in de ogen van al de heiligen, zelfs in het minste ervan, want de wang is slechts een deel van het aangezicht, de halve ontdekkingen, die Christus doet van zichzelf aan de ziel, zijn opwekkend en verkwikkend, geurig, meer dan de oostelijkste bloemen en reukwerken.

e. Zijn lippen zijn als lelies voor allen, die geheiligd zijn, zoeter dan honing en honingzeem zijn de kussen van Zijn mond, de kussen van Zijn lippen, al de mededelingen van Zijn genade, genade is uitgestort in Zijn lippen, en die Hem hoorden verwonderden zich over de lieflijke woorden, die uit Zijn mond voortkwamen. Zijn lippen zijn als lelies, druppende van vloeiende mirre. Nooit hebben lelies in de natuur mirre gedrupt, maar niets in de natuur kan ten volle de schoonheid en voortreffelijkheid van Christus voorstellen, als het dus bij vergelijking geschiedt, dan moeten de beelden ook in het derde van de vergelijking worden opgevat.

f. *Zijn handen zijn als gouden ringen, gevuld met turkoois*, een bekend edelgesteente, vers 14. Aanzienlijke personen versierden hun handen door gouden ringen aan hun vingers te steken, gezet met diamanten of andere edelstenen, maar in haar ogen waren Zijn handen zelf als gouden ringen, al de blijken van Zijn macht, de werken van Zijn handen, al de verrichtingen van Zijn voorzienigheid en genade, zijn allen rijk en rein en kostbaar goud als de kostelijke edelsteen en de saffier, alle geschikt gemaakt voor het doel, waartoe zij bestemd waren, als gouden ringen voor de vingers, en allen schoon en zeer gepast, als gouden ringen gevuld met

geven, zijn aldus rijk en schoon.

g. Zijn *ingewand* is als blinkend ivoor, want zo moet het overgezet worden, veeleer dan door Zijn buik, want het is hetzelfde woord dat voor ingewand gebruikt werd in vers 4, en het wordt dikwijls toegeschreven aan God. Zo als Jesaja 63:15, Jeremia 31:20, en zo geeft het Zijn ontferming te kennen, en Zijn genegenheid voor Zijn bruid, en de liefde, die Hij voor haar koestert zelfs in haar troosteloze en verlaten toestand. Deze Zijn liefde is als blinkend elpenbeen, fraai gepolijst en rijk bewerkt met saffieren. De liefde zelf is sterk en standvastig, en de voorbeelden en omstandigheden ervan zijn schitterend en blinkend, en voegen zeer veel toe aan de onschatbare waarde ervan.

h. Zijn enkels zijn als marmeren pilaren, zo sterk, zo statig, en geen oneer voor de voeten van het dichtste goud, waarop zij gegrond zijn, vers 15. Dit duidt Zijn vastheid en standvastigheid aan, waar Hij Zijn voet zet, zal Hij staan blijven. Hij is instaat om het gewicht te dragen van de heerschappij, die op Zijn schouders is, en Zijn benen zullen nooit onder Hem wankelen, dit stelt de statigheid en pracht voor van de gangen van onze God, onze Koning in het heiligdom, Psalm 68:25, en de gestadigheid en gelijkmatigheid van al Zijn beschikkingen over Zijn volk. De wegen des Heeren zijn recht, zij zijn allen goedertierenheid en waarheid, dat zijn als marmeren pilaren, duurzamer dan de pilaren des hemels.

i. Zijn gestalte Zijn houding en voorkomen is als de Libanon, die statige berg, Zijn voorkomen is schoon en bekoorlijk, zoals het uitzicht van dat aangename woud of park, uitverkoren als de cederen, die in hoogte en kracht andere bomen overtreffen en van uitnemend nut zijn. Christus is een schoon persoon, hoe meer wij op Hem zien, hoe meer schoonheid wij in Hem zien.

j. Zijn *gehemelte is enkel zoetigheid*, het is zuivere essence, ja het is de kwintessens van alle genot, vers 16. De woorden van Zijn mond zijn allen lieflijk voor de gelovige, zoet als melk voor kinderen, zoals honing voor volwassenen, Psalm 119:103. Er is in de kussen van Zijn mond, in al de tekenen van Zijn liefde een alles overtreffende zoetheid, die uiterst aangenaam is aan hen, wier geestelijke zintuigen geoefend zijn. U die gelooft is Hij dierbaar.

3. Zij besluit met een volle verzekerdheid van geloof en hoop, en aldus is zij haar ellende te boven gekomen.

A. Hier is een volle verzekerdheid van geloof betreffende de volkomen schoonheid van de Heere Jezus. "Al wat aan Hem is, is geheel begeerlijk. Waarom houd ik mij op met bijzonderheden te noemen, als toch nergens aan Hem een gebrek is?" Zij is zich bewust dat zij Hem onrecht doet in de beschrijving van de bijzonderheden aangaande Hem, en ver achterblijft bij de waardigheid en de verdienste van het onderwerp, en daarom breekt zij af met deze algemene lofspraak van Hem. Hij is in waarheid beminnelijk, Hij is dit geheel en al, er is in Hem niets dan wat beminnelijk is, en er is niets dat beminnelijk is of het wordt in Hem gevonden, alles wat begeerlijk is, is in Hem, en daarom is al haar begeerte tot Hem, en zoekt zij Hem zo zorgvuldig, en kan zij niet tevreden zijn, zo zij Hem niet heeft. Wie kan anders dan Hem liefhebben, die zo lieflijk is?

B. Hier is een volle verzekerdheid van hoop betreffende haar deel in Hem. "Zulk één is mijn liefste, en zo'n is mijn vriend, gij dochters van Jeruzalem, en daarom moet gij u er niet over verwonderen dat ik zo vurig naar Hem verlang." Zie met welk een heilige vrijmoedigheid zij er aanspraak op maakt om tot Hem in betrekking te staan, en met welk een heilig triomferen zij haar betrekking dan tot Hem bekend maakt. Het is het recht van eigendom dat de voortreffelijkheid lieflijk maakt. Christus te zien, maar Hem niet te zien als de onze, zou veeleer een marteling dan een zaligheid zijn, maar Eén te zien, die zo beminnelijk is, en Hem te zien als de onze, dat is een volkomen voldoening. Hier is een waar gelovige:

a. Die zich geheel aan Christus overgeeft: "Hij is de mijne, mijn Heere en mijn God," Johannes

mij geschonken om alles voor mij te wezen wat mijn arme ziel van node heeft."

b. Een volkomen welbehagen heeft in Christus. Daarvan wordt hier gesproken met triomf. Deze is het, die ik heb verkoren, en aan wie ik mij heb overgegeven, niemand dan Christus, deze is het op wie mijn hart gezet is, want Hij, is mijn liefste, deze is het op wie ik vertrouw en van wie ik alle goed verwacht, want deze is mijn Vriend." Zij, die Christus tot hun liefste maken, zullen Hem hebben tot hun vriend. Hij is geweest Hij is, Hij zal zijn de vriend van alle gelovigen. Hij heeft hen lief, die Hem liefhebben en zij die Hem tot hun vriend hebben, hebben reden om in Hem te roemen en met zielsverlustiging van Hem te spreken. "Laat anderen geregeerd worden door liefde tot de wereld, en hun geluk zoeken in haar vriendschap en gunsten, Dit is mijn liefste, en dit is mijn vriend. Anderen mogen doen wat hun behaagt, maar dit is de keus van mijn ziel, de rust van mijn ziel mijn leven, mijn blijdschap, mijn al, deze is het met wie ik begeer te leven en te sterven."

HOOFDSTUK 6

1 Waar is uw Liefste heengegaan, o gij schoonste onder de vrouwen? Waarheen heeft uw Liefste het aangezicht gewend, opdat wij Hem met u zoeken? 2 Mijn Liefste is afgegaan in Zijn hof, tot de specerijbedden, om te weiden in de hoven, en om de leliën te verzamelen. 3 Ik ben mijns Liefsten, en mijn Liefste is mijn, Die onder de leliën weidt. 4 Gij zijt schoon, Mijn vriendin, gelijk Thirza, liefelijk als Jeruzalem, schrikkelijk als slagorden met banieren. 5 Wend uw ogen van Mij af, want zij doen Mij geweld aan; uw haar is als een kudde geiten, die het gras van Gilead afscheren. 6 Uw tanden zijn als een kudde schapen, die uit de wasstede opkomen, die al tezamen tweelingen voortbrengen, en onder dezelve is geen jongeloos. 7 Uw wangen zijn als een stuk van een granaatappel tussen uw vlechten. 8 Er zijn zestig koninginnen en tachtig bijwijven, en maagden zonder getal. 9 Een enige is Mijn duive, Mijn volmaakte, de enige harer moeder, zij is de zuivere dergenen, die haar gebaard heeft; als de dochters haar zien, zo zullen zij haar welgelukzalig roemen, de koninginnen en de bijwijven; en zij zullen haar prijzen. 10 Wie is zij, die er uitziet als de dageraad, schoon, gelijk de maan, zuiver als de zon, schrikkelijk als slagorden met banieren? 11 Ik ben tot de notenhof afgegaan om de groene vruchten der vallei te zien; om te zien, of de wijnstok bloeide, de granaatbomen uitbotten. 12 Eer ik het wist, zette mij mijn ziel op de wagens van mijn vrijwillig volk. 13 Keer weder, keer weder, o Sulammith! Keer weder, keer weder, dat wij u mogen aanzien. Wat ziet gijlieden de Sulammith aan? Zij is als een rei van twee heiren.

In dit hoofdstuk zien wij:

I. Hoe de dochters van Jeruzalem, bewogen zijnde door de beschrijving, die de kerk had gegeven van Christus, naar Hem vragen vers 1.

II. De kerk zegt haar waar zij Hem kunnen ontmoeten, vers 2, 3.

III. Christus wordt nu gevonden door hen, die Hem zochten, en zeer roemt Hij de schoonheid van Zijn bruid. als één, die er ten uiterste door getroffen is, vers 4-7, aan haar de voorkeur gevende boven alle anderen, vers 8, 9, haar aanbevelende in de liefde en achting vaal al haar naburen, vers 10, en eindelijk, de indruk erkennende, die haar schoonheid op Hem had gemaakt, en het groot welbehagen dat Hij er in had, vers 11-13.

Hooglied 6:1-3

1. Hier is de vraag van de dochters van Jeruzalem betreffende Christus, vers 1. Zij blijven nog bij haar hoge gedachten omtrent de kerk, en evenals tevoren, noemen zij haar de schoonste onder de vrouwen, want ware heiligheid is ware schoonheid. En nu hebben zij hogere gedachten nopens Christus: *Waar is uw liefste heengegaan?* Waarheen heeft uw liefste het aangezicht gewend, opdat wij Hem met u zoeken? Dit zou een onbetamelijk compliment zijn, indien het lied niet geestelijk opgevat moest worden, want liefde is na-ijverig op een mededinger zou de liefste willen monopoliseren, en is er niet op gesteld dat anderen zich bij haar voegen om Hem te zoeken. Maar zij, die Christus waarlijk liefhebben, zijn zeer begerig dat ook anderen Hem zullen liefhebben en met Hem verenigd zullen zijn, ja het grootste bewijs van gehoorzaamheid en achting, die de kinderen van de kerk aan hun moeder kunnen geven is zich met haar te verenigen om Christus te zoeken. De dochters van Jeruzalem, die gevraagd hadden, Hoofdstuk 5:9, *Wat is uw liefste meer dan een ander liefste?* zich er over verwonderende dat de bruid zo'n vurige liefde voor Hem koestert, zijn nu van een andere mening, hebben Hem nu zelf lief, want:

I. De bruid had een beschrijving van Hem gegeven, Hem doen zien in Zijn voortreffelijkheid en Zijn volmaaktheden en daarom, hoewel zij Hem niet gezien hebben, hebben zij Hem toch lief. Zij, die Christus onderschatten doen dit omdat zij Hem niet kennen, als God door Zijn Woord en Geest Hem aan de ziel ontdekt, dan zal met die straal van licht het vuur van de liefde voor Hem ontstoken worden.

er in gejuicht: Dit is mijn liefste, en die vlam in haar eigen borst strooide vonken uit in de hare. Gelijk zondige lusten, als zij uitbreken, velen verontreinigen, zo zal de vrome ijver van sommigen er velen verwekken, 2 Korinthe 9:2. De bruid had haar verzocht om hulp bij het zoeken van haar liefste, Hoofdstuk 5:8, maar nu bidden zij haar om de hare, want zij bemerken dat de wolk, waaronder zij was, zich begon te verdelen, en dat de lucht helder werd, terwijl zij haar liefste voor haar beschreef. Kwijnende, zuchtende christenen zouden goeds winnen voor zichzelf door van Christus te spreken, zowel als er goed mee doen aan anderen.

Hier nu:

a. Vragen zij naar Hem: *Waar is uw liefste heengegaan?* Waarheen moeten wij onze schreden richten om Hem te zoeken? Zij, die bekend zijn gemaakt met de uitnemendheid van Christus en met het troostrijke van deel aan Hem te hebben, kunnen niet anders dan weetgierig omtrent Hem zijn, begerig zijn om te weten waar zij Hem kunnen ontmoeten.

b. Zij bieden de bruid haar diensten aan, om haar te vergezellen bij haar zoeken naar Hem, *wij zullen Hem met u zoeken*. Zij, die Christus willen vinden, moeten Hem zoeken, Hem vroeg zoeken, Hem naarstig en ijverig zoeken, en het is het beste zoeken van Christus in overeenstemming met anderen, ons met hen te verenigen, die Hem zoeken. Wij moeten gemeenschap met Christus zoeken in gemeenschap met de heiligen. Wij weten waar onze liefste is heengegaan, Hij is naar de hemel gegaan, naar Zijn Vader en onze Vader, Hij droeg zorg om ons dit te berichten, opdat wij zouden weten waar ons tot Hem te wenden Johannes 20:17. Wij moeten door het geloof Hem daar zien, en door het gebed Hem daar zoeken met vrijmoedigheid ingaan tot het heiligdom, en hierin moeten wij ons verenigen met het geslacht van degenen, die naar Hem vragen, Psalm 24:6, namelijk met allen, die in alle plaatsen Hem aanroepen, 1 Korinthe 1:2. Wij moeten met en voor anderen bidden.

II. Het antwoord van de bruid op deze vraag vers 2, 3. Nu klaagt zij niet meer, zoals vroeger: *Hij is geweken, Hij is doorgegaan*, Hoofdstuk 5:6, dat zij niet wist waar Hem te vinden, of vreesde Hem voor altijd verloren te hebben, neen, 1. Nu weet zij zeer goed waar Hij is, vers 2. *Mijn liefste is niet te vinden in de straten van de stad*, in de menigte en het gedruis, die daar zijn, daar heb ik tevergeefs naar Hem uitgezien," (zoals Zijn ouders Hem zochten onder de familieleden en bekenden, en Hem niet vonden) maar Hij is afgegaan in Zijn hof, een plaats van eenzaamheid en afzondering. Hoe meer wij ons terugtrekken uit het gewoel van de wereld, hoe meer waarschijnlijk het is dat wij bekend zullen worden met Christus, die Zijn discipelen meenam naar een hof, om er getuigen te zijn van de doodstrijd van Zijn liefde. Christus kerk is een besloten hof, een afgezonderd van het openbare deel van de wereld, het is Zijn hof, die Hij geplant heeft, zoals Hij de hof van Eden geplant heeft, die Hij verzorgt en waarin Hij zich verlustigt hoewel Hij opgegaan is naar het paradijs hierboven, gaat Hij toch af naar Zijn hof op aarde, hij ligt laag, maar Hij verwaardigt zich om hem te bezoeken, en groot is deze Zijn neerbuigendheid. Wil God waarlijk onder de mensen wonen op de aarde? Zij, die Christus willen vinden, kunnen verwachten Hem te zullen ontmoeten in Zijn hof de kerk, want daar sticht Hij Zijns Naams gedachtenis, Exodus 20:24. Zij moeten Hem opwachten in de inzettingen, die Hij ingesteld heeft, het Woord, de sacramenten, het gebed, waarin Hij met ons zal zijn al de dagen, tot aan het einde van de wereld. De bruid verwijst hier naar hetgeen Christus gezegd heeft, Hoofdstuk 5:1 : *Ik ben in Mijn hof gekomen*, het is alsof zij had gezegd: "Hoe dwaas was ik om mij af te tobben met Hem te zoeken waar Hij niet was, daar Hij zelf mij toch gezegd heeft waar Hij was."

Woorden van bestuur en vertroosting zijn dikwijls ver te zoeken, juist als wij ze nodig hebben, totdat de gezegende Geest ze ons in de gedachten brengt, en dan staan wij er over verbaasd hoe wij ze voorbij konden zien. Christus heeft ons gezegd dat Hij in Zijn hof zal komen, daar

afzonderlijke kerken de vergaderplaatsen Gods in het land, Psalm 74:8, de specerijen en lelies zijn particuliere gelovigen, de planting des Heeren en lieflijk in Zijn ogen.

Als Christus afkomt in Zijn kerk, dan is het:

A. Om te weiden onder de hoven, de kudde te voeden, die Hij niet zoals andere herders weidt in het open veld, maar in Zijn hof, zo uitnemend zijn zij verzorgd, Psalm 23:2. Hij komt om Zijn vrienden te voeden en te onthalen, daar kunt gij Hem niet slechts vinden maar ook Zijn rijk voorziene tafel en een hartelijk welkom er aan. Hij komt om zichzelf te weiden, om zich te verlustigen in de voortbrengselen van Zijn eigen genade in Zijn volk, want de Heere heeft een welbehagen in degenen die Hem vrezen. Hij heeft vele hoven, vele particuliere kerken van verschillende grootte en vorm, doch daar zij de Zijnen zijn, weidt Hij in allen. Hij openbaart zich onder haar en heeft een welbehagen in haar.

B. Om lelies te verzamelen, waarmee het Hem behaagt zich te versieren, Hij plukt de lelies, één voor één en verzamelt ze voor zich, en op de grote dag zal er een algemene oogst van zijn, als Hij zijn engelen zal uitzenden om al Zijn lelies te vergaderen, opdat Hij tot in eeuwigheid in hen verheerlijkt en bewonderd zal worden. 2. Zij is zeker van haar deel in Hem, vers 3, *Ik ben van mijn liefste, en mijn liefste is van mij*, de betrekking is wederzijds, en de knoop is gelegd, die niet losgemaakt kan worden, want Hij weidt onder de lelies, en mijn gemeenschap met Hem is een stellig teken van mijn deel in Hem. Zij had dit tevoren gezegd, Hoofdstuk 2:16. Maar:

a. Hier herhaalt zij het, als hetgeen waarbij Hij wilde blijven, en waarin zij een onuitsprekelijke voldoening vond, zij beminde haar keus te zeer om te willen veranderen. Onze gemeenschap met God wordt onderhouden door dikwijls ons verbond met Hem te vernieuwen en er ons in te verblijden.

b. Zij had nodig om het te herhalen, want zij had onvriendelijk gehandeld jegens haar geliefde, en omdat zij dit gedaan had, had Hij zich van haar teruggetrokken, en daarop was het nodig om opnieuw het verbond aan te grijpen, dat vast blijft tussen Christus en de gelovigen, in weerwil van hun tekortkomingen en van Zijn misnoegde blikken, Psalm 89:31-36. "ik ben achteloos geweest in mijn plicht en ben erin tekort gekomen, maar toch ben ik van mijn liefste," want iedere overtreding van het verbond werpt ons niet buiten het verbond. "Hij heeft rechtvaardig Zijn aangezicht voor mij verborgen, en mij Zijn vertroosting onthouden, en toch ben ik van mijn liefste," want bestraffingen en kastijdingen zijn niet alleen bestaanbaar met, maar vloeien voort uit verbondsliefde.

c. Als wij de volle verzekerdheid willen hebben van Christus' liefde dan moeten wij leven in trouwe aanhankelijkheid aan Hem, Hoewel ik, de merkbare vertroosting niet heb, die ik placht te hebben, zal ik toch hieraan vasthouden. "Christus is de mijne en ik ben de Zijne."

d. Zij had tevoren wel hetzelfde gezegd, maar nu keert zij de orde om, en spreekt eerst met verzekerdheid van Zijn deel in haar: ik ben van mijn liefste, geheel en al aan Hem toegewijd, en dan haar deel in Hem en in Zijn genade, "Mijn liefste is van mij, en ik ben gelukkig, waarlijk gelukkig in Hem." Als ons eigen hart slechts voor ons kan getuigen dat wij de Zijnen zijn, dan is er geen plaats meer over om te twijfelen dat Hij de onze is, want nooit wordt van Zijn zijde het verbond gebroken.

e. Evenals toen, is het ook nu haar troost, dat Hij weidt onder de lelies, dat Hij zich verlustigt in Zijn volk, en vrijelijk met hen spreekt, zoals wij spreken met hen, met wie wij aanzitten aan tafel, en daarom, hoewel Hij zich voor het ogenblik teruggetrokken heeft zal ik Hem toch weer ontmoeten, ik zal Hem nog loven, die de menigvuldige verlossing is van mijn aangezicht, en mijn God.

Hooglied 6:4-10

Nu moeten wij veronderstellen dat Christus genadig tot Zijn bruid is weergekeerd, van wie Hij zich had teruggetrokken, weergekeerd om met haar te spreken, en haar vreugde en blijdschap te doen horen, weergekeerd om haar gunst te bewijzen, al haar onvriendelijkheid vergeten en vergeven hebbende, want Hij spreekt met grote tederheid en achting tot haar.

I. Hij verklaart, dat zij waarlijk beminnelijk is, vers 4 : *Gij zijt schoon, mijn vriendin!* gelijk Thirza, een stad in de stam van Manasse, welker naam aangenaam betekent, of behaaglijk, haar ligging was waarschijnlijk zeer gunstig, en haar gebouwen schoon en evenredig, zij is lieflijk als Jeruzalem, een stad, die wel samengevoegd is, Psalm 122:3, en die Salomo gebouwd en verfraaid had, de vreugde van de gehele aarde, het was een eer voor de wereld hetzij zij dit al of niet dachten dat er zo'n stad in was. Het was de heilige stad, en dat was er de grootste schoonheid van, en gevoegelijk wordt de kerk bij haar vergeleken, want zij was er door voorgesteld en afgeschaduwd. De evangeliekerk is het Jeruzalem, dat boven is, Galaten 4:26, het hemelse Jeruzalem. Hebr. 12:22, God heeft er Zijn heiligdom in, en Hij is er in bijzondere zin tegenwoordig, vandaar komt Hem de schatting van lof, het is Zijn rust tot in eeuwigheid, en daarom is zij de bruid lieflijk als Jeruzalem, en dit ziende, is zij verschrikkelijk als slagorden met banieren. De censuur van de kerk, behoorlijk toegepast, vervult het geweten van de mensen met ontzag, het woord de wapens van haar strijd werpt de overleggingen terneder. 2 Korinthe 10:5, en zelfs een ongelovige wordt overtuigd en geoordeeld door de plechtigheid van de heilige inzettingen, 1 Korinthe 14:24, 25. Door het geloof overwinnen de heiligen de wereld, 1 Johannes 5:4, ja evenals Jakob, overmogen zij bij God, Genesis 32:28.

II. Hij bekent Zijn liefde voor haar, vers 5. Hoewel Hij voor een klein ogenblik en in een geringe toorn Zijn aangezicht voor haar verborgen had, vergadert hij haar met verrassende voorbeelden van eeuwige goedertierenheid, Jesaja 54:8. "Wend Uwe ogen tot mij, zo lezen het sommigen, Wend de ogen van geloof en liefde tot mij, want zij hebben mij opgeheven, zie op Mij en word vertroost." Als wij tot God roepen, om het oog van Zijn gunst op ons te richten, dan roept Hij tot ons om het oog onder gehoorzaamheid op Hem te richten. Wij lezen het als een vreemde uitdrukking van liefde: "Wend Uw ogen van Mij af, want Ik kan er de glans, de schittering niet van dragen, zij hebben Mij overweldigd, er is nu bij Mij overmocht om al het voorgevallene voorbij te zien," zoals God tot Mozes zei, toen hij voor Israël bad: Laat Mij, Exodus 32:10. Laat Mij, of Ik moet toegeven. Het behaagt Christus om zich van deze uitdrukkingen van vurige liefde te bedienen, om de tederheid uit te drukken van een meedogende Verlosser en Zijn verlustiging in de verlost en in de werkingen van Zijn eigen genade in hen.

III. Hij herhaalt bijna woord voor woord een deel van de beschrijving, die Hij had gegeven van haar schoonheid, Hoofdstuk 4:1-3 haar haar, haar tanden, haar slapen, vers 5-7 niet omdat Hij haar niet in andere woorden beschreven kon hebben en door andere beelden of vergelijkingen, maar om te tonen dat Hij nog dezelfde achting voor haar had na haar onvriendelijkheid jegens Hem en Zijn zich terugtrekken van haar, die Hij tevoren voor haar gekoesterd heeft. Opdat zij niet zou denken dat Hij, hoewel Hij haar niet geheel zou willen verstoten, er toch te erger om zou denken van haar wie Hij haar kende, zegt Hij nu hetzelfde van haar, als Hij gezegd had, want zij, aan wie het is vergeven, zullen temeer liefhebben, en zullen bijgevolg temeer worden bemind, want Christus heeft gezegd: Ik heb lief die Mij liefhebben. Hij heeft behagen in Zijn volk, niettegenstaande hun zwakheid, als zij er oprecht berouw van hebben en terugkeren tot hun plicht, en Hij prijst hen, alsof zij reeds tot volmaaktheid waren gekomen.

volmaaktheden van anderen samenkomen en zich concentreren in haar. vers 8, 9. "Er zijn misschien, zestig koninginnen, die, evenals Esther door haar schoonheid tot de koninklijke waardigheid zijn gekomen, en tachtig bijvrouwen, aan wie koningen de voorkeur hebben gegeven boven hun eigen koninginnen, als zijnde meer bekoorlijk, en deze vergezeld door haar staatsjonkvrouwen, maagden zonder getal, die, als er een bal aan het hof is, verschijnen in grote pracht, met een schoonheid, die de ogen verblindt van de toeschouwers, maar mijn duif, mijn volmaakte, is een enige, een heilige."

1. Zij overtreft ze allen. Ga heen door de gehele wereld en beschouw de gezelschappen of verenigingen, van mensen, die zich wijs en gelukkig achten, koninkrijk en, hoven, senaten, raadsvergaderingen, of welke corporatie gij van waarde acht te zijn, geen van allen is te vergelijken bij de kerk van Christus, hun eer en hun schoonheid zijn, bij haar vergeleken, niets. O Israël, wie is u gelijk? Deuteronomium 33, 29, 4:6, 7. Er zijn afzonderlijke personen, als meisjes zonder getal, die beroemd zijn om hun gaven en talenten, de schoonheid van hun taal, hun wijze van spreken, hun verrichtingen, maar de schoonheid van de heiligheid gaat alle andere schoonheid te boven. "Mijn duif, mijn volmaakte is een enige, zij heeft die enige schoonheid, dat zij een duif is, een volmaakte duif, en de mijne, en dat maakt dat zij de koninginnen en maagden overtreft, al zijn die ook nog zovelen in getal."

2. Zij bevat die allen. "Andere koningen hebben vele koninginnen en bijvrouwen en maagden, in wier omgang en gesprekken zij behagen hebben, maar Mijn duif, Mijn volmaakte is die allen voor mij, in die éne heb Ik meer dan zij in al de hunnen hebben." Of, "Hoewel er vele afzonderlijke kerken zijn, sommigen van grote waardigheid, anderen van mindere waardigheid, sommigen van ouderen, anderen van jongeren datum, en vele particuliere gelovigen, van verschillende gaven en talenten, sommigen van grote uitnemendheid, maar die allen tezamen vormen slechts een algemene kerk, zij zijn allen delen van dat geheel, en dat is Mijn duif, Mijn volmaakte." Christus is het middelpunt van de eenheid van de kerk, al de kinderen Gods, die verstrooid zijn, worden door Hem bijeen vergaderd, Johannes 11:52 en ontmoeten elkaar in Hem, Efëze 1:10, en allen zijn zij zijn duiven.

V. Hij toont hoezeer zij geacht was, niet alleen door Hem, maar door allen, die met haar bekend zijn, en in betrekking tot haar staan. Het zal nog toevoegen aan haar lof om te zeggen:

1. Dat zij de lieveling is van haar moeder, zij had datgene in zich, dat haar zeer bijzonder aanbeval in de liefde van haar ouders zoals van Salomo zelf gezegd werd dat hij teder was en een enige voor het aangezicht van zijn moeder Spreuken 4:3, en zo was zij de enige van haar moeder, zo dierbaar alsof zij een enige was, en zo er nog vele anderen waren, was zij toch de zuivere, degene die haar lief had, voortreffelijker dan al de gezelschappen of verenigingen van mensen, die de wereld heeft opgeleverd. Al de koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid zijn in de schatting van Christus niets in vergelijking met de kerk, die samengesteld is uit de voortreffelijken van de aarde de kostelijke kinderen van Sion, te vergelijken bij dicht goud, en meer uitnemend dan hun naburen.

2. Dat zij bewonderd werd door al haar bekenden, niet alleen door de dochters, die jonger waren dan zij, maar zelfs door de koninginnen en de bijvrouwen, die reden konden hebben om ijverzuchtig op haar te zijn als een mededingster, zij allen zegenden haar, wensten het goede voor haar, prezen haar, en spraken goed van haar. De dochters van Jeruzalem noemden haar de schoonste onder de vrouwen, allen kwamen overeen om haar de voorrang toe te kennen in schoonheid, en iedere schoof boog zich voor de hare. Zij, die enig besef hebben van de dingen, kunnen niet anders dan in hun geweten ervan overtuigd zijn wat zij ook mogen zeggen dat

ja meer, ook hun goede wil. Jezus Christus neemt nota van hetgeen de mensen denken en zeggen van Zijn kerk, en Hij heeft een welbehagen in hen, die degenen eren, die de Heere vrezen, en Hij duidt het hun ten kwade, die hen verachten inzonderheid als zij zich onder een wolk bevinden, die een van deze kleinen ergeren.

VI. Hij wijst op de lof, die haar gegeven werd, en maakt hem tot de Zijne, vers 10. *Wie is zij, die er uit ziet als de dageraad?* Dit is van toepassing beide op de kerk in de wereld en op genade in het hart.

1. Zij zijn lieflijk als het licht, het schoonste van alle zichtbare dingen, christenen zijn, of behoren te zijn, de lichten van de wereld. De patriarchale kerk zag uit als de dageraad, toen de belofte van de Messias het eerst bekend gemaakt werd en de opgang uit de hoogte deze duistere wereld bezocht. De Joodse kerk was schoon als de maan, de ceremoniële wet was een onvolkomen licht, zij scheen door terugkaatsing, zij had veranderingen als de maan, heeft geen dag gemaakt, en de Zon van de gerechtigheid was nog niet opgegaan, maar de christelijke kerk is zuiver als de zon, vertoont een groot licht voor hen, die in duisternis gezeten zijn.

Of, wij kunnen het toepassen op het rijk van de genade, het evangeliekoninkrijk.

a. In zijn opkomst ziet het uit als de dageraad na een donkere nacht, het is ontdekkend, Job 38:12, 13, en zeer aangenaam, ziet er lieflijk uit als een heldere morgenstond, maar het is klein in zijn begin, en in het eerst nauwelijks merkbaar.

b. In deze wereld is het op zijn best slechts schoon als de maan, die schijnt met een ontleend licht, en haar wisselingen heeft en haar verduisteringen, en ook haar vlekken, en, als zij vol is, slechts heerst bij nacht. Maar

c. Als het volmaakt is in het rijk van de heerlijkheid, dan zal het zuiver zijn als de zon, de kerk bekleed met de zon, met Christus, als de zon van de gerechtigheid, Openbaring 12:1. Zij, die God liefhebben, zullen dan wezen als de zon, als zij opgaat in haar kracht, Richteren 5:31, Mattheüs 13:43, zij zullen blinken in onuitsprekelijke heerlijkheid, en hetgeen volmaakt is zal dan komen, er zal geen duisternis zijn, geen vlekken, Jesaja 30:26.

2. De schoonheid van de kerken van de gelovigen is niet slechts lieflijk, maar ook ontzaglijk, als slagorden met banieren. De kerk is in deze wereld als een leger, als Israëls leger in de woestijn, haar toestand is een toestand van strijd, zij is in het midden van vijanden, en in voortdurende strijd met hen. Gelovigen zijn krijgsknechten in dit leger. Het heeft zijn banieren, het evangelie van Christus is een opgerichte banier, Jesaja 11:12, de liefde van Christus, Hoofdstuk 2:4. Het wordt aangevoerd en in orde gehouden onder tucht, het is schrikkelijk voor zijn vijanden, zoals Israël het was in de woestijn, Exodus 15:14. Toen Bileam Israël gelegerd zag naar zijn stammen bij hun standaarden en met ontrolde banieren, zei hij: Hoe goed zijn uw tenten, o Jakob! Numeri 24:5. Als de kerk haar reinheid bewaart, dan verzekert zij naar eer en overwinning, als zij schoon is als de maan en zuiver is als de zon, dan is zij in waarheid groot en geducht.

Hooglied 6:11-13

Christus, nu teruggekeerd zijnde tot de bruid, en de breuk volkomen genezen en de twist tussen deze minnaars geëindigd zijnde in de vernieuwing hunner liefde, geeft Christus hier nu een bericht beide van de verwijdering en van de verzoening.

1. Dat Hij, toen Hij zich terug had getrokken van Zijn kerk, als Zijn bruid, en haar niet vertroostte, haar zelfs toen toch beschouwde als Zijn hof, waar Hij zorg voor droeg, vers 11.

vallei te zien, met welbehagen en zorgende belangstelling ze te zien als de Mijne." Toen Hij buiten het gezicht was, was Hij niet verder weg dan in de hof, verborgen onder de bomen van de hof, in een lage en donkere vallei, maar toen merkte Hij op of de wijnstok bloeide, om er alles aan te doen wat nodig was om de bloei ervan te bevorderen, en om er zich in te verlustigen, zoals de mens zich verlustigt in een vruchtbare hof. Hij ging om te zien of de granaatbomen uitbotten, Christus bemerkt het eerste begin van het goede werk van de genade in de ziel, en het eerste opkomen van vrome genegenheden en neigingen, en Hij heeft er een welbehagen in, zoals wij een welbehagen hebben in de bloesems van de lente.

2. Dat Hij zich toch niet lang hiermede tevreden kon stellen, maar plotseling een krachtige onweerstaanbare drang gevoelde in Zijn hart om weer te keren tot Zijn kerk, als Zijn bruid, bewogen zijnde door haar zuchten en verlangen naar Hem, vers 12 : *eer Ik het wist zette Mij Mijn ziel op de wagens van Mijn vrijwillig volk*, Ik kon Mij niet langer op een afstand houden, al mijn berouw is tezamen ontstoken, en terstond besloot Ik om Mij terug te spoeden naar de armen van Mijn vriendin, naar Mijn duif. Aldus hield Jozef zich voor een tijd vreemd voor zijn broeders, om hen te kastijden voor hun vroegere onvriendelijkheid, en om hun tegenwoordige gezindheid op de proef te stellen, totdat hij zich niet langer kon bedwingen, maar, eer hij het wist, in tranen uitbarstte en zei ik ben Jozef, Genesis 45:1,3. en nu bemerkte de bruid, zoals David bemerkt heeft, Psalm 31:23, dat, hoewel zij in haar haast gezegd heeft: "Ik ben afgesneden van voor Uw ogen", Hij toch terzelfder tijd de stem van haar smekingen heeft gehoord, en dat Hij als de wagens van Amminadab werd, die beroemd waren om hun schoonheid en snelheid. Mijn ziel zette Mij op de wagens van Mijn vrijwillig volk, zo lezen het sommigen, "de wagens van hun geloof en hun hoop en liefde, van hun begeerten en hun gebeden en hun verwachtingen, die zij Mij nazonden, om Mij terug te halen, als vurige wagens en vurige paarden". Christus volk zijn, en behoren te zijn, een gewillig volk. Als zij Hem blijven zoeken en naar Hem blijven verlangen, zelfs wanneer Hij zich van hen schijnt terug te trekken, dan zal Hij ter bestemder tijd genadiglijk tot hen wederkeren, eerder misschien dan zij denken en in aangename verrassing. Geen wagens, die voor Christus gezonden worden, zullen ledig terugkomen. Alle genadig wederkeren van Christus tot Zijn volk komt voort uit Hemzelf. Zij zijn het niet, maar het is Zijn eigen ziel die Hem op de wagens van Zijn volk zet want Hij is genadig omdat Hij genadig wil zijn, en heeft zijn Israël lief omdat Hij hen wilde liefhebben, niet om hunnentwil, dit zij hun bekend.

3. Dat Hij tot haar wedergekeerd zijnde, haar vriendelijk nodigt om weer te keren tot Hem, in weerwil van de ontmoedigingen, die haar kwellen. Laat haar er niet aan wanhopen om evenveel genot en vertroosting te zullen hebben als zij ooit gehad heeft, voordat deze verwijdering heeft plaats gehad, maar nu van de vertroosting genieten van Zijn terugkeren, vers 13. Hier

A. Wordt de kerk Sulammith genoemd, verwijzende, hetzij naar Salomo, de bruidegom in type, naar wiens naam zij genoemd is, ten teken van haar betrekking tot hem en haar vereniging met hen zo worden de gelovigen christenen genoemd naar Christus, of wel, verwijzende naar Salem, haar geboorteplaats en haar woonplaats, zoals de vrouw van Sunem de Sunamietische wordt genoemd. De hemel is het Salem, waar de heiligen hun geboorte hebben en waar zij hun burgerschap hebben, zij, die Christus toebehoren en op weg zijn naar de hemel, zullen Sulammieten genoemd worden.

B. Zij worden uitgenodigd om terug te keren, en de uitnodiging is zeer dringend, Keer weer, keer weer, en wederom, keer weer, keer weer, vind de vrede weer, die gij verloren en verbeurd hebt, kom terug tot uw vorige kalmte en blijmoedigheid." Als er stoornis is gekomen in de vertroosting en de gemoedsrust van goede Christenen, dan is het soms moeilijk om hen weer

rust. Gelijk rebellerende zondaren het nodig hebben om telkens en nogmaals geroepen te worden Bekeert u, bekeert u, want daarom zou gij sterven, zo hebben ontroerde en veronruste heiligen het nodig om telkens en nogmaals geroepen te worden: keert weer, keert weer, waarom wilt gij kwijnen? Wat buigt gij u neer, o mijn ziel?

C. Weergekeerd zijnde, wordt van haar verlangd dat zij haar aangezicht zal tonen, dat wij u mogen aanzien. Ga niet langer met een bedekt aangezicht als een rouwdragende. Laat hen, die vrede hebben met God, hun aangezicht opheffen tot God, Job 22:26, laat hen met vrijmoedigheid komen tot de troon van de genade. Christus heeft een welbehagen in de blijmoedigheid en het nederig vertrouwen van Zijn volk, en Hij wil dat zij er aangenaam uitzien. Dat wij u mogen aanzien, niet alleen Ik, maar ook de heilige engelen, die zich verblijden in de vertroosting van de heiligen zowel als in de bekering van zondaren, Ik niet alleen, maar al de dochters. Christus en de gelovigen hebben een welbehagen in de schoonheid van de kerk.

D. Er wordt een kort bericht gegeven van hetgeen in haar te zien is. De vraag wordt gedaan: Wat zult gij aan de Sulammith zien? En er wordt geantwoord: Als het gezelschap van twee legers.

a. Sommigen denken dat zij zelf dit bericht van zich geeft. Zij schroomt er voor om te verschijnen, wil niet graag dat men haar aanziet, daar zij in haar eigen schatting gedaante noch heerlijkheid heeft. Helaas, zegt zij, wat zult gij zien aan de Sulammith? Niets dat de moeite waard is van het aan te zien, niets dan als het ware het gezelschap van twee legers, die in strijd met elkaar zijn, er is niets te zien dan slachting en bloed. De wachters hadden haar geslagen en gewond, en zij droeg in haar gelaat de tekenen van die wonden, zij zag er uit alsof zij gevochten had. Zij had gezegd, Hoofdstuk 1:6: "Ziet mij niet aan dat ik zwart ben, hier zegt zij: Ziet mij niet aan dat ik bebloed ben." Of het kan zien op de voortdurende worsteling tussen genade en bederf in de ziel van de gelovigen, zij zijn in hen als twee legers in onophoudelijke schermutseling, waardoor zij zich schaamt om haar aangezicht te laten zien.

b. Anderen denken dat haar liefste dit bericht van haar geeft. Ik zal u zeggen wat gij in de Sulammith zien zult, gij zult een zo groot en schoon gezicht hebben als dat van twee legers, of twee delen van hetzelfde leger, opgesteld in gelederen, niet alleen als een leger met banieren, maar als twee legers, met een dubbele majesteit als die, waarvan tevoren is gesproken, zij is als Mahanaim als de twee legers, die Jakob gezien heeft Genesis 32:1, 2, een leger van engelen hen dienende, "de strijdende kerk, en de triomferende kerk." Zie twee legers, in beide verschijnt de kerk schoon en heerlijk.

HOOFDSTUK 7

1 Hoe schoon zijn uw gangen in de schoenen, gij prinsendochter! de omdraaiingen uwer heupen zijn als kostelijke ketens, zijnde het werk van de handen eens kunstenaars. 2 Uw navel is als een ronde beker, dien geen drank ontbreekt; uw buik is als een hoop tarwe, rondom bezet met lelien. 3 Uw twee borsten zijn als twee welpen, tweelingen van een ree. 4 Uw hals is als een elpenbenen toren, uw ogen zijn als de vijvers te Hesbon, bij de poort van Bath-rabbim; uw neus is als de toren van Libanon, die tegen Damaskus ziet. 5 Uw hoofd op u is als Karmel, en de haarband uws hoofds als purper; de koning is als gebonden op de galerijen. 6 Hoe schoon zijt gij, en hoe liefelijk zijt gij, o liefde, in wellusten! 7 Deze uw lengte is te vergelijken bij een palmboom, en uw borsten bij druif trossen. 8 Ik zeide: Ik zal op de palmboom klimmen, ik zal zijn takken grijpen; zo zullen dan uw borsten zijn als druif trossen aan de wijnstok, en de reuk van uw neus als appels. 9 En uw gehemelte als goede wijn, die recht tot mijn Beminde gaat, doende de lippen der slapenden spreken. 10 Ik ben mijns Liefsten, en Zijn genegenheid is tot mij. 11 Kom, mijn Liefste! laat ons uitgaan in het veld, laat ons vernachten op de dorpen. 12 Laat ons vroeg ons opmaken naar de wijnbergen, laat ons zien, of de wijnstok bloeit, de jonge druifjes zich opendoen, de granaatappelbomen uitbotten; daar zal ik U mijn uitnemende liefde geven. 13 De dudaïm geven reuk, en aan onze deuren zijn allerlei edele vruchten, nieuwe en oude; o mijn Liefste! die heb ik voor U weggelegd.

In dit hoofdstuk,

I. Gaat Christus de koninklijke bruidegom voort met de schoonheid te beschrijven van Zijn bruid, de kerk, in vele voorbeelden, en Zijn liefde voor haar uit te drukken, en het welbehagen dat Hij heeft in haar wandel, vers 1-9.

II. De bruid de kerk, drukt haar grote verlustiging uit in Hem en haar begeerte naar gemeenschap met Hem, vers 10-13. Zodanige wederzijdse achting en liefde zijn er tussen Christus en de gelovigen. En wat is de hemel anders dan een eeuwigdurende wisseling van liefde tussen de heilige God en heilige zielen!

Hooglied 7:1-9

De titel, die Christus hier geeft aan de kerk is nieuw, gij prinsendochter, overeenkomende met Psalm 45, waar zij deze koningsdochter wordt genoemd. Zij is dit ten opzichte van haar nieuwe geboorte, van boven geboren, geboren uit God, en Zijn werk, dragende het beeld van de koning van de kortingen en bestuurd wordende door Zijn Geest. Zij is het door huwelijk. Christus heeft door met haar te ondertrouwen, hoewel Hij haar gering en onwaardig had gevonden, tot een prinsendochter gemaakt, zij heeft een prinselijk gemoed, er is iets in haar dat waarlijk groot en edelmoedig is. Zij is dochter en erfgenaam van de vorst van de koningen van de aarde, indien wij kinderen zijn dan zijn wij ook erfgenamen. Nu hebben wij hier:

1. Een uitvoerige beschrijving van de schoonheid van de bruid, die, naar sommigen denken gegeven wordt door de maagden, haar gezellinnen, en dat zij het waren, die haar riepen om weer te keren. Maar die beschrijving schijnt veeleer door Christus zelf gegeven te zijn, en dat zij bedoeld is om uitdrukking te geven aan Zijn liefde voor haar en Zijn verlustiging in haar, zoals tevoren Hoofdstuk 4:1 en verv. en Hoofdstuk 6:5-6. De vergelijkingen zijn verschillend van wat zij tevoren geweest zijn, om aan te tonen dat de schoonheid van de heiligheid een zodanige is, dat niets in de natuur haar kan bereiken, gij kunt er nog meer van zeggen, en er toch nog ver bij achter blijven. De lof van de bruid in Hoofdstuk 4, volgde terstond op de ondertrouw, Hoofdstuk 3-11, deze op haar terugkeer van een bijweg, Hoofdstuk 6:13, maar deze overtreft die, om de standvastigheid te tonen van Christus liefde voor Zijn volk, Hij heeft hen lief tot het einde, van toen af dat Hij hen kostelijk heeft gemaakt in Zijn ogen, zijn zij verheerlijkt geweest.

De bruid had de schoonheid van haar liefste beschreven in tien bijzonderheden, Hoofdstuk 5-11 en verv. en nu beschrijft Hij haar in even vele, want Hij wil bij haar niet achterblijven in

verheerlijken. Gelijk de profeet, het bederf beschrijvende van het ontaarde Israël, rekent van de voetzool af tot het hoofd toe, Jesaja 1:6, zo worden hier de schoonheden van de kerk gerekend van voet tot hoofd, opdat, gelijk de apostel zegt, als hij evenals hier de kerk vergelijkt bij het natuurlijke lichaam, 1 Korinthe 12:23, overvloedige eer aangedaan zal worden aan die delen van het lichaam, die ons de minst geëerde dunken, en die daarom gebrek aan dezelve hebben, vers 24.

1. Hier worden haar voeten geprezen, de voeten van Christus dienstknechten zijn schoon in de ogen van de kerk, Jesaja 52:7, en haar voeten worden hier gezegd schoon te zijn in de ogen van Christus. Hoe schoon zijn uw voeten in de schoenen! Als de gelovigen, vrijgemaakt zijnde van de gevangenschap van de zonde, Handelingen 12:8, staan in de vrijheid waarmee zij vrijgemaakt zijn, de tekenen bewaren van hun bevrijding, hun voeten geschoeid hebben met de bereidheid van het evangelie des vredes en standvastig wandelen naar de regel van het evangelie, dan zijn hun voeten schoon in de schoenen, zij hebben een vaste tred, wel gewapend zijnde tegen de moeilijkheden, die zij op hun weg ontmoeten. Als wij niet blijven bij goede neigingen, maar die vergezeld doen gaan van oprechte, ernstige pogingen en besluiten, dan zijn onze voeten verfraaid met schoenen zie Ezechiël 16:10.

2. De samenvoegingen van de heupen worden hier gezegd te zijn als juwelen zijnde het werk van de handen van een kunstenaar. Dit wordt verklaard door Efëze 4:16, en Colossenzen 2:19 waar het mystieke lichaam van Christus gezegd wordt samengevoegd te zijn door samenvoegsels en samenbindingen, gelijk de heupen en knieën (welke beide de samenvoegsels zijn van de dijen) het natuurlijke lichaam dienen in zijn kracht en beweging. De kerk is dan schoon in Christus' ogen, als deze samenvoegsels vast en sterk worden gehouden door heilige liefde en eenheid en de gemeenschap van de heiligen. Als de gelovigen naar goede beginselen handelen in de godsdienst, standvastig en regelmatig zijn in geheel hun wandel, zich gemakkelijk wenden tot iedere plicht op zijn plaats en tijd, dan zijn de samenvoegsels als juwelen.

3. De navel wordt hier vergeleken bij een ronde beker, die geen aangename drank ontbreekt, die men erin zou willen vinden, zoals Davids beker, die overvloedige, Psalm 23:5, goed gevormd, en niet als het ongelukkige kind welks navel niet was afgesneden, Ezechiël 16:4. De vreze des Heeren wordt gezegd medicijn te zijn voor de navel, zie Spreuken 3:8. Als aan de ziel die vreze niet ontbreekt, dan ontbreekt de navel geen drank.

4. De buik wordt vergeleken bij een hoop tarwe in de voorraadkamer, die soms, misschien om een fraaie vertoning te maken, met bloemen werd versierd. De tarwe is nuttig, de lelies zijn schoon, er is in de kerk alles, wat voor de leden van dat lichaam tot nut of tot sieraad kan dienen. Het gehele lichaam wordt gevoed door de buik, het duldt geestelijken voorspoed aan voor een gelovige, en de gezonde gesteldheid van de ziel, alles is daar in goeden toestand.

5. *De borsten zijn als twee welpen, tweelingen van een ree*, vers 3. Door de borsten van de vertroosting van de kerk worden gevoed zij, die uit haar buik geboren zijn, Jesaja 46:3, en door de navel voedsel ontvingen in de baarmoeder. Deze vergelijking hadden wij tevoren, Hoofdstuk 4:5.

6. De hals, die tevoren vergeleken werd bij Davids toren, Hoofdstuk 4:4, wordt hier vergeleken bij een elpenbenen toren, zo wit, zo kostbaar, zodanig is het geloof van de heiligen door hetwelk zij samengevoegd zijn met Christus, hun hoofd. De naam des Heeren is voor de

7. De ogen worden vergeleken bij de vijvers te Hesbon, of de kunstmatige vijvers bij de poort, hetzij van Jeruzalem of van Hesbon die Bath-rabbim, de dochter van een menigte, genoemd wordt, omdat het een levendige, drukke straat was. Het verstand, de bedoelingen van een gelovige zijn rein en helder als deze vijvers. De ogen, wenende om de zonde, zijn als fonteinen, Jeremia 9:1, en Christus acht ze schoon.

8. De neus als de toren van Libanon, het voorhoofd, of het aangezicht, gesteld als een keisteen, Jesaja 50:7, onverschrokken, zoals die toren onneembaar was. Zo geeft het de heilige kloekmoedigheid te kennen van de kerk of, naar de mening van anderen, een geestelijke schranderheid om dingen te onderscheiden, die van elkaar verschillen, zoals dieren in de reuk een verwonderlijk onderscheidingsvermogen hebben. Deze toren ziet tegen Damascus, de hoofdstad van Syrië, de stoutmoedigheid aanduidende van de kerk in haar vijanden onder de ogen te zien en hen niet te vrezen.

9. Het hoofd als Karmel, een zeer hoge berg in de nabijheid van de zee, vers 5. Het hoofd van een gelovige is verhoogd boven zijn vijanden, Psalm 27:6, boven de stormen van de lagere luchtstreken, zoals de top van de Karmel dit was, hemelwaarts gericht. Hoe meer wij ons verheffen boven deze wereld, en hoe naderbij wij komen tot de hemel, en hoe meer gerust en kalm wij daardoor worden, hoe lieflijker wij zijn in de ogen van de Heere Jezus. 10. Van het haar van het hoofd wordt gezegd als purper te zijn, dit duidt de algemene beminnelijkheid aan van een gelovige in de ogen van Christus, tot zelfs het haar, of, zoals sommigen het opvatten, de spelden, waarmee het haar geschikt wordt. Sommigen verstaan onder het hoofd en het haar de bestuurders van de kerk, die, indien zij zorgzaam zijn in het vervullen van hun plicht, veel bijdragen tot haar schoonheid. Het hoofd als scharlaken zo lezen het sommigen en het haar als purper, de twee kleuren, die door aanzienlijke lieden gedragen worden.

II. Het behagen, dat Christus heeft in Zijn kerk, die aldus verfraaid en versierd is, zij is in waarheid schoon, indien zij het is in Zijn ogen, gelijk Hij haar de schoonheid bijzet, zo is het Zijn liefde, die deze schoonheid van wezenlijke waarde maakt, want Hij is er een onwraakbaar beoordelaar van.

1. Hij verlustigde er zich in op Zijn kerk te zien en met haar te spreken, zich verblijvende in dit bewoonbare deel van Zijn aarde, de koning is als gebonden op de galerijen, en kan ze niet verlaten. Dit wordt verklaard door Psalm 132:13-14. De Heere heeft Sion verkoren, zeggende, dit is Mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen, en Psalm 147:11: De Heere heeft een welgevallen aan hen, die Hem vrezen. En indien Christus zo'n welgevallen heeft in de galerijen van gemeenschap met Zijn volk, veel meer reden hebben zij om er zich in te verlustigen en te achten, dat één dag daar beter is dan duizend elders.

2. Hij was zelfs getroffen van bewondering van de schoonheid van Zijn kerk, vers 6. *Hoe schoon zijt gij, en hoe lieflijk zijt gij, o liefde.* Hoe schoon zijt gij gemaakt zo luidt het oorspronkelijke. "Gij zijt niet aldus geboren maar zo gemaakt door de schoonheid, die Ik u heb gegeven". Heiligheid is een onuitsprekelijke schoonheid, de Heere Jezus heeft er een zeer groot welbehagen in, het uitwendige voorkomen ervan is schoon, de innerlijke gezindheid is lieflijk en hoogst aangenaam, en het welbehagen, dat Hij erin heeft, is onuitsprekelijk, o Mijn dierbaarste voor verlustiging zo lezen het sommigen.

3. Hij besloot gemeenschap te onderhouden met Zijn kerk.

bij een palmboom, vers 7, zo recht, zo sterk, is haar voorkomen, als men haar in haar volle evenredigheid aanziet. Men heeft opgemerkt dat de palmboom het best groeit als hij belast is, en hoe meer de kerk verdrukt werd hoe meer zij zich vermenigvuldigde, en de takken van de palmboom zijn de emblema's van overwinning. "Christus zegt: *Ik zal op de palmboom klimmen, om mij in de schaduw ervan te verlustigen*, vers 8, en Ik zal zijn takken grijpen, en er de schoonheid van beschouwen." Wat Christus gezegd heeft zal Hij doen ten gunste van Zijn volk, wij kunnen er zeker van zijn dat Hij het doen zal, want Zijn vriendelijke voornemens en bedoelingen zullen nooit ter aarde vallen, en als Hij de takken grijpt van zijn kerk, haar takken vroeg aangrijpt, als zij nog jong en teer zijn, dan zal Hij ze nooit loslaten.

b. Om zich te verkwikken met zijn vruchten. Hij vergelijkt haar borsten (haar vrome neigingen tot Hem) bij druiventrossen, een zeer aangename vrucht, vers 7, en Hij herhaalt het, vers 8. *Zij zullen wezen, zij zullen Mij wezen als druiventrossen van de wijnstok, die het hart verblijden.* "Nu Ik op de palmboom klim, nu zullen uw genadegaven opgewekt worden en in beoefening komen." Christus' tegenwoordigheid onder Zijn volk ontsteekt het heilige, hemelse vuur in hun ziel en dan zullen hun borsten zijn als trossen van de wijnstok, een hartsterking voor henzelf en aangenaam aan Hem. En sedert God in de beginne in de neusgaten van de mens de adem des levens geblazen heeft, en hem nog de adem van het nieuwe leven inblaast, is de reuk van hun neus als appelen, of als sinaasappelen, die aangenaam en opwekkend is. De Heere rook de lieflijke reuk van Noachs offer, Genesis 8:21.

c. En eindelijk, *haar gehemelte is als goede wijn*, vers 9, haar geestelijke smaak, of de woorden, die zij spreekt tot God en de mensen, die niet komen van de tanden, uitwendig, maar van het gehemelte, zijn welbehaaglijk aan God, het gebed des oprechten is Zijn verlustiging. En als zij, die de Heere vrezen met elkaar spreken, zoals hun betaamt, dan merkt de Heere er op, en hoort, hoort met welbehagen, Maleáchi 3:16. Het is als de wijn, die a. Zeer smakelijk is, die recht tot mijn beminde gaat, recht opgaat, Spreuken 23. 31. De genietingen van de zinnen schijnen recht toe aan de vleselijke lust, maar zij zijn dikwijls verkeerd, en, vergeleken met het genot van gemeenschapsoefening met God, zijn zij ruw en wrang. Voor een godvruchtige ziel is niets zo lieflijk en zo zoet als de wijn van Gods vertroosting.

d. Het is een krachtige hartversterking. Christus' tegenwoordigheid door Zijn Geest bij Zijn volk zal opwekkend en verkwikkend voor hen zijn, zoals die krachtige wijn, die de lippen doet spreken, zelfs van hen, die slapen, die op het punt waren van in onmacht weg te zinken. Onbekeerde zondaren zijn in slaap, heiligen zijn ook dikwijls slaperig en lusteloos en half in slaap, maar het woord en de Geest van Christus zullen leven en kracht brengen in de ziel, en uit de overvloed des harten, dat aldus vervuld is, zal de mond spreken. Toen de apostelen vervuld waren met de Geest, spraken zij in vreemde talen de grote werken Gods, Handelingen 2:10-12. En zij die in tegenstelling met dronken te zijn van wijn waarin overdaad is, vervuld zijn met de Geest, spreken onder elkaar in psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, Efëze 5:18, 19. Als Christus aldus de lieflijkheid prijst van de liefde van Zijn bruid, opgewekt door de openbaring van de Zijne, dan schijnt zij als in een tussenzin dat woord te zeggen: tot mijn beminde. "Is er iets in mij, dat aangenaam, of van waarde is? Gelijk het van Hem is, zo is het ook voor mijn beminde." Hij verlustigt zich dan in onze goede neigingen en diensten, als zij allen voor Hem zijn, toegewijd zijn aan Zijn eer en heerlijkheid.

Hooglied 7:10-13

Dat zijn de woorden van de bruid, van de kerk, van de gelovige ziel, in antwoord op de vriendelijke uitdrukkingen van Christus' liefde in de voorgaande verzen.

I. Zij triomfeert in haar betrekking tot Christus en haar deel in Hem, en in Zijn naam zal zij roemen de gehele dag. Met welk een vervoering van vreugde en heilig juichen zegt zij: *Van mijn geliefde ben ik* vers 10, "niet mijzelf, maar geheel toegewijd aan Hem en erkend door Hem." Indien wij in waarheid kunnen zeggen dat Christus onze liefste is, dan kunnen wij er zeker van wezen dat wij de Zijnen zijn, en dat Hij ons zal behouden, Psalm 119:94. De genadige ontdekkingen van Christus' liefde voor ons moeten er ons grotelijks toe aansporen om ons erin te verblijden, dat Hij ons aangegrepen heeft, evenals in Zijn soevereiniteit over ons en Zijn eigendomsrecht in ons, die niet minder een bron van vertroosting dan een band van plicht zijn. Innigheid van gemeenschap met Christus moet ons deel in Hem duidelijk maken. Er in roemende dat zij de zijn is om Hem te dienen, en achtende dat dit haar eer is, vertroost zij er zich mee dat Zijn begeerte tot haar is, dat is: Hij is haar Man, het is een omschrijving van de huwelijksbetrekking, Genesis 3:16. Christus' begeerte was sterk tot Zijn verkoren overblijfsel toen Hij van de hemel op de aarde kwam om hen te zoeken en zalig te maken, en toen Hij ingevolge van Zijn onderneming, geperst werd totdat de bloeddoop, door welke Hij moest heengaan, voor hen volbracht was, Lukas 12:50. Hij heeft Sion begeerd voor een woning. Het is voor de gelovigen een troost dat, wie hen ook moge minachten, Christus toch een begeerte tot hen heeft, zo'n begeerte dat zij Hem wederom van de hemel naar de aarde zal brengen, om hen tot Zich te nemen, want Hij verlangt ernaar dat zij allen bij Hem zouden zijn, Johannes 17:24, 14:3.

II. Nederig en vurig begeert zij gemeenschap met Hem te hebben, vers 11, vers. *Kom, mijn liefste, laat ons samen een wandeling doen*, opdat ik raad, onderricht en vertroosting van U ontvangen, U mijn behoeften en mijn leed kan bekend maken, vrij en zonder gestoord te worden. Aldus heeft Christus gewandeld met de twee discipelen, die naar het dorp genaamd Emmaüs gingen, en met hen gesproken, totdat Hij hun hart brandende in hen heeft gemaakt. Merk hier op:

1. Nieuwe tekenen ontvangen hebbende van Zijn liefde en volle verzekeringen van haar deel in Hem, streeft zij voorwaarts naar nog verdere bekendheid met Hem, zoals Paulus, die al meer en meer begeerde de uitnemendheid van de kennis van Christus Jezus, Filipp. 3:8. Christus heeft doen blijken hoezeer Zijn begeerte is tot ons, en wij zijn zeer ondankbaar indien de onze niet is tot Hem. Gemeenschap met Christus is hetgeen waarnaar allen, die geheiligd zijn, vorig verlangen, en hoe helderder ontdekkingen Hij hun doet van Zijn liefde, hoe vuriger zij er naar verlangen. Zinnelijke genietingen oververzadigde de vleselijke lusten, maar geestelijk genot wekt de lust op naar meer, en dan luidt de taal: Niets meer dan God, maar nog altijd meer dan Hem. Christus had gezegd: Ik zal op de palmboom klimmen, kom, zegt zij, laat ons gaan. De beloften, die Christus ons gegeven heeft van gemeenschap met Hem, moeten onze gebeden erom niet doen ophouden, maar ze opwekken en aanmoedigen.

2. Zij begeert uit te gaan in het veld en naar de dorpen, om deze gemeenschap met Hem te hebben. Zij, die met Christus willen spreken, moeten uitgaan van de wereld en de vermaken ervan, moeten alles vermijden wat de geest zou kunnen afleiden, en er een verhindering voor zou zijn om geheel vervuld te wezen van Christus, wij moeten er ons op toelagen om de Heere wel aan te hangen zonder herwaarts of derwaarts getrokken te worden, 1 Korinthe 7:35, want daarom begeert de bruid hier om buiten het gewoel en gedruis van de stad te komen. Laat ons tot Hem uitgaan buiten de legerplaats, Heb. 13:13. Eenzaamheid en afzondering bevorderen gemeenschap met God, daarom is Izak uitgegaan in het veld om te bidden. Ga in uw binnenkamer en sluit de deur. Een gelovige is nooit minder alleen dan wanneer Hij alleen is met Christus, waar geen oog van mensen hem ziet.

het gezelschap van haar liefste. Waar wij ook zijn, overal kunnen wij onze gemeenschap onderhouden met God, indien wij zelf dit niet verhinderen, want Hij is altijd aan onze rechterhand, altijd is Zijn oog op ons, en beide Zijn woord en Zijn oor zijn altijd nabij ons. Door aan onze wereldlijke zaken te gaan met een heilig hemelsgezind hart, bij gewone daden en verrichtingen godvruchtige gedachten te hebben, en onze ogen altijd op de Heere gericht te houden, nemen wij overal waar wij geen Christus met ons. En wij behoeven ook nergens heen te gaan, weer wij in het geloof Hem niet kunnen vragen om met ons te gaan.

b. Zij wil graag vroeg opstaan, om met haar liefste te kunnen gaan. Laat ons ons vroeg opmaken naar de wijnbergen, dit duidt haar zorg aan om gebruik te maken van de gelegenheid om met haar liefste te spreken, als de bestemde tijd gekomen is, dan moeten wij geen tijd verliezen, maar zoals de vrouwen, Markus 16:2, zeer vroeg uitgaan, al is het naar een graf, als wij de hoop hebben Hem daar te zullen ontmoeten. Zij, die willen uitgaan met Christus, moeten bijtijds beginnen met Hem, vroeg in de morgenstond van hun dagen, moeten iedere dag met Hem beginnen, Hem vroeg zoeken, Hem ijverig zoeken.

c. Zij zal tevreden wezen om in de dorpen te vernachten in de hutten, die de landlieden bouwden om hun tot schuilplaats te dienen als zij aan de arbeid waren op het veld, daar in die geringe en koude woningen wil zij graag verblijven, indien zij slechts haar liefste bij zich kan hebben, Zijn tegenwoordigheid zal ze schoon en aangenaam maken, ze in paleizen veranderen. Een godvruchtige ziel kan zich met de geringste en armoedigste omgeving vergenoegen, als zij er slechts gemeenschap met God kan onderhouden.

d. De aangenaamste, schoonste velden zelfs in de lente, wanneer het op het land het lieflijkst is, zullen haar niet voldoen, tenzij haar liefste bij haar is. Geen verlustiging op aarde kan een gelovige gelukkig maken, tenzij hij in alles God kan genieten.

3. Zij begeert beter bekend te worden met de toestand van haar eigen ziel en de tegenwoordige staat van haar zaken, vers 12. *Laat ons zien of de wijnstok bloeit.* Onze eigen zielen zijn onze wijngaarden, zij Zijn, of behoren te zijn, beplant met wijnstokken en granaatappelbomen, schone en nuttige bomen, Wij zijn gesteld tot hoeders van deze wijngaarden en daarom is het onze plicht er dikwijls naar om te zien, de staat van onze eigen ziel te onderzoeken, te zien of de wijnstok bloeit, of onze genade in werking en beoefening is, of wij vruchtbaar zijn in de vruchten van de gerechtigheid, en of onze vrucht overvloedig is. En laat ons inzonderheid vragen of de jonge druifjes zich opendoen en de granaatappelbomen uitbotten, welke goede neiging en gezindheid er in ons zijn, die nog jong en teer zijn, opdat zij met bijzondere zorg beschermd en gekoesterd zullen worden, niet verزند of verdorven zullen worden, maar gekweekt en verzorgd opdat zij vrucht voortbrengen. Bij dit onderzoek naar onze geestelijke toestand zal het goed wezen Christus mee te nemen, omdat Zijn tegenwoordigheid de wijnstok zal doen bloeien en de jonge druifjes zal doen openen zoals de weerkerende zon de hoven doet herleven, en omdat aan Zijn goedkeuring alles voor ons is gelegen. Als Hij de wijnstok ziet bloeien, en de jonge druifjes zich zien opendoen, als wij ons op Hem kunnen beroepen zeggende: Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb, indien Zijn Geest getuigt met onze geest dat onze zielen welvaren, dan is het genoeg. En als wij bekend willen wezen met onszelf, dan moeten wij Hem bidden ons te doorgronden en te beproeven, ten einde ons bij te staan bij dit onderzoek, en ons aan onszelf te ontdekken.

4. Zij belooft haar liefste dat zij Hem het best mogelijke onthaal zal bereiden in haar landhuis, want Hij zal tot ons inkomen en avondmaal met ons houden, Openbaring 3:20.

A. Zij belooft Hem haar beste genegenheden, en wat zij nog meer voor Hem kon hebben, het zou ten enenmale veracht worden, indien haar hart niet geheel en al voor Hem ware. "Daarom zal ik U daar mijn uitnemende liefde geven. Ik zal er de betuiging, de belijdenis van herhalen,

zullen opgewekt en vermeerderd worden, en mijn hart zal U in een heilig vuur geofferd worden."

B. Zij belooft Hem het beste wat zij heeft, vers 13. *Daar zullen wij lieflijke geuren vinden*, de dudaim geven reuk, de liefdebloem of de lieflijke dat is de betekenis van het woord of de liefdevruchten, het was iets dat in alle opzichten aangenaam was, zo kostbaar dat Rachel en Lea er bijna in twist om geraakten, Genesis 30:14. Wij zullen ook vinden hetgeen goed is tot spijs, zowel als aangenaam voor het oog, al de zeldzaamheden, die het land oplevert, aan onze deuren zijn allerlei edele vruchten. De vruchten en oefeningen van de genade zijn edel en aangenaam in de ogen van de Heere Jezus. Deze moeten zorgvuldig voor Hem worden weggelegd, toegewijd worden aan Zijn dienst en eer, moeten altijd bij de hand zijn, als wij ze nodig hebben, zoals hetgeen aan onze deuren is weggelegd, opdat Hij door ons voortbrengen van veel vrucht verheerlijkt zal worden, Johannes 15:8. Er is een grote verscheidenheid van deze edele vruchten, waarvan onze ziel wel voorzien behoort te wezen, wij moeten er alle soorten van hebben, genade voor alle gelegenheden, nieuwe en oude, zoals de goede Heere des huizes ze in zijn schat heeft, niet alleen de voortbrengselen van dit jaar, maar ook overblijvende van het vorige, Mattheüs 13:52.

Wij moeten voor de dienst van Christus niet alleen gereed bij de hand hebben wat wij onlangs gehoord en geleerd hebben, maar onthouden en behouden wat wij vroeger vernomen hebben, noch moeten wij ons vergenoegen met hetgeen wij opgelegd hebben in de dagen vanouds maar zo lang wij leven moeten wij er iets nieuws aan toevoegen opdat onze voorraad vermeerderd worde, opdat wij tot alle goed werk volmaakt toegerust zijn. Zij, die Christus waarlijk liefhebben, zullen vinden dat alles wat zij hebben, tot zelfs hun edelste vruchten en wat zij het zorgvuldigst hebben weggelegd, nog veel te gering is om Hem te geven, en Hij is welkom aan alles, indien het niet meer en beter ware, het zou tot Zijn dienst zijn. Het is alles van Hem, en daarom is het voegzaam dat alles voor Hem zal zijn.

HOOFDSTUK 8

1 Och, dat Gij mij als een Broeder waart, zuigende de borsten mijner moeder! dat ik U op de straat vond, ik zou U kussen, ook zouden zij mij niet verachten. 2 Ik zou U leiden, ik zou U brengen in mijner moeders huis, Gij zou mij leren; ik zou U van specerijwijn te drinken geven, en van het sap van mijn granaatappelen. 3 Zijn linkerhand zij onder mijn hoofd, en Zijn rechterhand omhelze mij. 4 Ik bezweer u, gij dochteren van Jeruzalem! dat gij die liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het dezelve lust! 5 Wie is zij, die daar opklimt uit de woestijn, en liefelijk leunt op haar Liefste? Onder de appelboom heb ik u opgewekt, daar heeft u uw moeder met smart voortgebracht, daar heeft zij u met smart voortgebracht, die u gebaard heeft. 6 Zet mij als een zegel op Uw hart, als een zegel op Uw arm; want de liefde is sterk als de dood; de ijver is hard als het graf; haar kolen zijn vurige kolen, vlammen des HEEREN. 7 Vele wateren zouden deze liefde niet kunnen uitblussen; ja, de rivieren zouden ze niet verdrinken; al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem te enenmale verachten. 8 Wij hebben een kleine zuster, die nog geen borsten heeft; wat zullen wij onze zuster doen in dien dag, als men van haar spreken zal? 9 Zo zij een muur is, wij zullen een paleis van zilver op haar bouwen; en zo zij een deur is, wij zullen haar rondom bezetten met cederen planken. 10 Ik ben een muur en mijn borsten zijn als torens. Toen was ik in Zijn ogen als een, die vrede vindt. 11 Salomo had een wijngaard, te Baal-hamon; hij gaf dezen wijngaard aan de hoeders, een ieder bracht voor deszelfs vrucht duizend zilverlingen. 12 Mijn wijngaard, dien ik heb, is voor mijn aangezicht; de duizend zilverlingen zijn voor u, o Salomo! maar tweehonderd zijn voor de hoeders van deszelfs vrucht. 13 O gij bewoonster der hoven! de metgezellen merken op uw stem; doe ze Mij horen. 14 Kom haastelijk, mijn Liefste! en wees Gij gelijk een ree, of gelijk een welp der herten op de bergen der specerijen.

De genegenheden tussen Christus en Zijn bruid zijn hier in het slothoofdstuk van het lied even levendig en sterk uitgedrukt als tevoren, ja nog sterker levendiger.

I. De bruid houdt aan in haar dringend bidden om innige gemeenschap met Hem, vers 1-3.

II. Zij bezweert de dochters van Jeruzalem om haar gemeenschap met haar liefste niet te storen, vers 4 en hierop bewonderen zij haar vertrouwen op Hem vers 5.

III. Zij bidt haar liefste, die zij opgewekt had door haar gebeden, vers 5, dat Hij door Zijn genade die gezegende, zalige vereniging met Hem wilde bevestigen, vers 6, 7.

IV. Zij doet ook voorbede voor anderen, dat er zorg voor hen gedragen zou worden, vers 8, 9, en zij verlustigt zich in de gedachte van haar eigen deel in Christus en Zijn genegenheid voor haar vers 10.

V. Zij erkent zich als de hoedster van Zijn wijngaard te Baäl-Hamon, vers 11, 12.

VI. Het besluit met een wederzijds verzoek ten afscheid. Christus gebiedt zijn bruid dat zij Hem dikwijls van haar moet laten horen, vers 13, en zij bidt Hem Zijn terugkomst tot haar te verhaasten, vers 14.

Hooglied 8:1-4

1. Hier wenst de bruid een voortdurende, vrije en vertrouwelijke omgang met de Heere Jezus. Zij was Hem reeds ondertrouwd, maar de bruiloft was nog niet gevierd, en het huwelijk nog niet bekend gemaakt, de bruid, de vrouw van het Lam, zal niet volkomen gereed zijn voor Zijn tweede komst, zij was verplicht om schuw en beschroomd te zijn en op een afstand te blijven, daarom wenst zij om maar voor Zijn zuster gehouden te worden, daar Hij leraar toch aldus genoemd heeft, Hoofdstuk 5:1, en dat zij dezelfde kuise vertrouwelijke omgang met Hem kon hebben als een zuster heeft met haar broeder, haar eigen broeder, die de borsten heeft gezogen van dezelfde moeder, en dus zeer teder voor haar zou zijn, zoals Jozef het was voor zijn broeder Benjamin. Sommigen houden dit voor het gebed van de oudtestamentische heiligen om het verhaasten van Christus' menswording, opdat de kerk beter met Hem bekend zou worden, overmits de kinderen aan het vlees en bloed deelachtig zijn, Hij ook desgelijks derzelve deelachtig zou worden, en zich niet zou schamen hen broeders te noemen. Het is veeleer de wens van alle gelovigen om een vertrouwelijker gemeenschap met Hem te hebben,

kunnen noemen, en zij Zijn broeders zouden zijn, hetgeen zij dan zijn, als zij door genade van de goddelijke natuur deelachtig zijn gemaakt, en Hij, die heiligt, en zij die geheiligt worden, allen uit een zijn, Hebreeën 2:11 en verv. Het betaamt broeders en zusters, kinderen van dezelfde ouders, die aan dezelfde borst gevoed en gekweekt werden, om zeer liefdevol en teder voor elkaar te zijn, en nu begeert de bruid, dat er zo'n liefde zal bestaan tussen haar en haar liefste, en zij Hem broeder mocht noemen.

2. Zij berooft zich dan de voldoening te zullen hebben van een meer openlijke belijdenis van haar betrekking tot Hem, dan zij nu kan afleggen. Als ik U buiten zou vinden, overal, waar het ook zij, al was het in tegenwoordigheid van anderen, ik zou U kussen, zoals een zuster haar eigen broer kust, inzonderheid haar kleine broer, die nu de borsten van haar moeder zuigt, want zo verstaan het sommigen. Ik zou van alle betamelijke vrijheid bij U gebruik maken, en zou er niet om veracht worden, alsof ik iets deed, dat niet voegt aan mijn sekse. De kerk kan sedert Christus' menswording Hem beter erkennen dan tevoren, toen zij bespot zou zijn geworden om haar grote liefde voor Eén, die nog niet geboren was. Christus is als een broeder geworden, waar wij Hem ook vinden, laat ons daarom bereid zijn om onze betrekking tot Hem te erkennen en onze genegenheid voor Hem, en niet vrezen er om veracht te zullen worden, noch daar enigszins meer acht op te slaan aan David gedaan heeft, toen hij huppelde voor de ark, indien dit gering is, dan zal ik mij nog geringer houden dan alzo. Maar laat ons hopen dat wij niet zo veracht zullen worden als sommigen denken, en door de dienstmaagden, van welke gij gesproken hebt, zal ik geëerd worden, 2 Samuel 6:22. Waar wij ook het beeld van Christus vinden, al is het buiten op straat, onder hen die Hem niet met ons volgen, moeten wij het liefhebben, en die liefde betuigen, en wij zullen er niet om veracht worden, maar de algemene liefde zal ons achting verwerven.

3. Zij belooft gebruik te zullen maken van de gelegenheid, die zij dan zal hebben, om goed met Hem bekend te worden, vers 2. *Ik zou u leiden, ik zou u brengen, als mijn broeder, aan Uw arm*, en zou op U leunen, ik zou U het hele huis van mijn kostbaarheden tonen, zou U brengen in het huis van mijn moeder, in de kerk, in de plechtige vergaderingen, Hoofdstuk 3:4, in mijn binnenkamer, want daar hebben de heiligen de meest vertrouwelijke gemeenschap met Christus en daar zou u mij leren, zoals broeders hun zuster onderrichten in hetgeen waarin zij onderricht wil wezen. Zij, die Christus kennen zullen van Hem geleerd worden, en wij moeten gemeenschap met Christus begeren, om alzo onderricht van Hem te ontvangen. Hij is gekomen om ons verstand te geven, of "Mijn moeder zou mij leren, als ik U bij mij heb." Het is de tegenwoordigheid van Christus in Zijn kerk, die het woord en de inzettingen leerrijk maakt voor haar kinderen, die allen van God geleerd zullen zijn.

4. Zij belooft Hem dat Hij welkom zal wezen aan het beste dat zij heeft, zij zal Hem van haar specerijwijn te drinken geven en van het sap van haar granaatappelen, en Hem welkom aan heten, wensende om Zijnentwil dat het beter ware. De beoefening van genade en de volbrenging van plicht zijn specerijwijn voor de Heere Jezus, die Hem zeer aangenaam is, als uitdrukking van een dankbaar besef van Zijn gunst. Zij, die behagen hebben in Christus, moeten er zich op toeleggen om Hem te behagen en zij zullen bevinden dat het niet moeilijk is Hem te voldoen, Hem te behagen. Hij acht een hartelijk welkom het beste onthaal dat Hem te beurt kan vallen, en als wij dat welkom voor Hem hebben, dan zal Hijzelf Zijn onthaal medebrengen.

5. Zij twijfelt niet, of zij zal Zijn tere zorg en liefde ervaren, vers 3, dat zij ondersteund zal worden door Zijn macht, en onder het zwaarste lijden en de hardste arbeid voor bezwijken zal

door Zijn liefde. *Zijn rechterhand zal mij omhelzen.* Aldus heeft Christus Zijn rechterhand gelegd op Johannes, toen deze op het punt was van in zwijm te vallen, Openbaring 1:17. Zie ook Daniël 10:17, 18. Het kan gelezen worden zoals Hoofdstuk 2:6. *Zijn linkerhand is onder mijn hoofd*, want in het oorspronkelijke zijn de woorden gelijk, en dan duidt het op een onmiddellijke verhoring van haar gebed, zij werd verhoord met kracht in haar ziel, Psalm 138:3. Terwijl wij Christus dicht achteraan volgen, zal Zijn rechterhand ons ondersteunen, Psalm 63:9. Van onder eeuwige armen.

6. Zij bezweert de haar omringenden om zich te wachten van iets te doen waardoor de lieflijke gemeenschap, die zij thans smaakte met haar liefste, gestoord zou kunnen worden, vers 4, zij had dit tevoren gedaan, toen Hij haar aldus door Zijn tegenwoordigheid had versterkt en vertroost, Hoofdstuk 2:7. *Ik bezweer u, gij dochters van Jeruzalem en laat mij met u redeneren*, waarom zou u mijn liefste opwekken of wakker maken voor het Hem lust? De kerk, onze algemene moeder, bezweert al haar kinderen om toch nooit iets te doen, dat Christus er toe zou kunnen brengen om zich terug te trekken, en wij zijn er maar al te zeer toe geneigd om zo iets te doen. Waarom zou u Hem zo'n belediging aandoen? Waarom zou u zulke vijanden zijn van uzelf? Aldus behoren wij met onszelf te redeneren, als wij in verzoeking zijn om iets te doen, dat de Heilige Geest bedroeft. "Hoe! ben ik Christus tegenwoordigheid moe, dat ik Hem beledig en Hem also er toe breng om van mij te wijken?" Waarom zou ik doen wat Hem mishaaft, iets dat Hij als een onvriendelijkheid zou opvatten, en waarvan ik dan gewis berouw zou hebben?

Hooglied 8:5-7

I. De bruid wordt zeer bewonderd door degenen, die om haar heen zijn. Dit komt hier als een tussenzin, maar evangeliegenade is er even duidelijk in te zien, als waar ook in dit mystieke lied. Wie is zij, die daar opklimt uit de woestijn, en lieflijk leunt op haar liefste? Sommigen achten, dat dit de woorden zijn van de Bruidegom, zich uitende als wel voldaan met haar vertrouwen op Hem en haar overgegevenheid om zich door Hem te laten leiden. Maar het zijn veeleer de woorden van de dochters van Jeruzalem, tot wie zij sprak, vers 4. Zij zien haar en zegenen haar, de engelen in de hemel en al haar vrienden op aarde zijn de blijde aanschouwers van haar geluk. De Joodse kerk kwam op uit de woestijn, ondersteund door de goddelijke macht en gunst, Deuteronomium 32:10, 11. De christelijke kerk werd opgewekt uit een lagen en treurige toestand, door de genade van Christus, waarop gesteund was, Galaten 4:27. Particuliere gelovigen zijn dan beminnelijk, ja bewonderenswaardig, en Goddelijke genade is dan in hen te bewonderen als zij door de kracht van de goddelijke genade opgevoerd worden uit de woestijn, leunende met een heilig vertrouwen en welbehagen op Jezus Christus, hun liefste. Dit wijst op de schoonheid van een ziel, en de wonderen van Gods genade.

1. In de bekering van zondaren. Een zondige toestand is een woestijn, ver verwijderd van gemeenschap met God, dor en onvruchtbaar en waarin geen ware vertroosting is, het is een staat van omdolen en gebrek, uit deze woestijn moeten wij opkomen door waar berouw en in de kracht en genade van Christus, ondersteund door onze liefste en gedragen in Zijn armen.

2. In de vertroosting van de heiligen. Een ziel die overtuigd is van zonde, en er waarlijk verootmoedigd om is, is in een woestijn, geheel verlegen en verloren, en uit deze woestijn kunnen wij niet anders opkomen dan leunende op Christus als onze liefste, door het geloof, en niet steunende op ons verstand, noch betrouwende op enigerlei kracht of gerechtigheid van onszelf als genoegzaam voor ons, maar uitgaande en heengaande in de mogendheden van de Heere der Heeren, en Zijn gerechtigheid vermeldende, de zijn alleen, die de Heere onze

3. In de veiligheid van hen, die Christus toebehoren. Wij moeten opkomen uit de woestijn van deze wereld, hebbende onze wandel in de hemel en bij de dood moeten wij derwaarts henen gaan, leunende op Christus, wij moeten leven en sterven door geloof in Hem, het leven is mij Christus, en Hij is het die gewin is in het sterven.

II. Zij richt zich tot haar liefste. 1. Zij herinnert Hem aan de vroegere ervaringen, die zij en anderen gehad hebben van vertroosting en voorspoed als zij zich tot Hem hebben gewend.

a. Wat haarzelf betreft: "Onder de appelboom heb ik u opgewekt, ik heb menigmaal met u geworsteld in het gebed en heb overmocht, als ik in de oefeningen van de godsvrucht alleen was, mij had teruggetrokken in een boomgaard onder de appelboom" (waar Christus zelf bij vergeleken was, Hoofdstuk 2:3,) zoals Nathanaël onder de vijgenboom, Johannes 1:49 overpeinsde en bad, toen heb ik u opgewekt om mij te helpen en te vertroosten, zoals de discipelen Hem opgewekt hebben in de storm, zeggende: Meester, bekommert het u niet dat wij vergaan? Markus 4:38, en de kerk, Psalm 44:24 :Waak op, waarom zou u slapen? De ervaring, die wij gehad hebben van Christus' bereidwilligheid om toe te geven aan de aandrang van ons geloof en gebed, moet ons aanmoedigen en om te volharden in het gebed, om nog vuriger te worstelen en niet te verslappen, ik heb de Heere gezocht, en Hij heeft mij geantwoord, Psalm 34, 5.

b. Ook anderen hadden dezelfde ervaring van vertroosting in Christus, gelijk volgt in vers 6 van dezelfde Psalm: zij hebben op Hem gezien, zowel als ik, en werden verlicht. Daar heeft uw moeder u voortgebracht, de algemene kerk, of de gelovige zielen, in welke Christus een gestalte heeft gekregen, Galaten 4:19. Zij waren in arbeid voor de vertroosting van deel in U te hebben, en waren in barensnood met grote smart dat is hier de betekenis van het woord, maar zij hebben u voortgebracht, de weeën hebben niet altijd geduurd, zij, die in arbeid waren in overtuiging van zonde, hebben eindelijk vertroosting voortgebracht, en de smart was vergeten in de blijdschap van de geboorte van de Verlosser. Door deze zelfde gelijkenis verklaart onze Heiland de blijdschap die Zijn discipelen zullen smaken in Zijn wederkomst tot hen na een treurige scheiding voor een tijd, Johannes 16:21. Na de bittere smart en berouw heeft menigeen een zalige vertroosting gesmaakt, waarom dan ook niet ik?

2. Zij bidt Hem dat haar vereniging met Hem bevestigd mocht worden, en haar gemeenschap met Hem mocht voortduren en inniger mocht worden, vers 6. *Leg mij als een zegel aan uw hart, en als een zegel op uw arm.*

a. Laat mij een plaats hebben in Uw hart, een deel in Uw liefde, dat is het wat al degenen boven alles begeren, die weten hoezeer hun geluk, hun zaligheid afhangt van de liefde van Christus.

b. "Laat mij nooit de plaats verliezen die ik heb in Uw hart, laat Uw liefde tot mij vast verzekerd zijn zoals een acte, die verzegeld is om haar niet te herroepen, het kabinet, dat verzegeld is om niet te worden beroofd. Laat nooit iets vermogen, hetzij om mij te scheiden van Uw liefde, of om door de mededeling ervan te schortend, mij te beroven van de troostrijke bewustheid ervan."

c. "Laat mij U altijd lief en dierbaar zijn, U nabij zijn zoals de zegelring aan Uw rechterhand, om er niet van gescheiden te worden, Jeremia 22:24."

d. Wees Gij mijn hogepriester, mijn naam zij geschreven op Uw borstlap, nabij Uw hart, zoals de namen van al de stammen gegraveerd waren, als graveersel van een zegelring in de twaalf edelstenen van de borstlap van Aäron, alsmede in twee edelstenen op de twee schouders of armen van de efod, Exodus 28:11, 12, 21.

e. "Laat Uw macht voor mij aangewend worden, als een blijk van Uw liefde voor mij, laat mij

opgehouden worden in Uwe armen, en dit weten tot mijn vertroosting." Sommigen achten dat dit de woorden van Christus zijn tot Zijn bruid, haar zeggende om Hem steeds indachtig te zijn, Hem en Zijn liefde voor haar. Hoe dit nu zij, als wij begeren en verwachten dat Christus ons als een zegel op Zijn hart zal beffen, dan voorzeker kunnen wij niet minder doen dan Hem als een zegel te zetten op het onze.

3. Om aan deze bede kracht bij te zetten pleit zij op de kracht van de liefde van haar liefde tot Hem, die haar drong om aldus aan te dringen op de tekenen van Zijn liefde voor haar.

A. Liefde is een heftige, zeer sterke hartstocht.

a. Zij is sterk als de dood, de smarten van een teleurgestelde minnaar zijn als de smarten van de dood, ja bij het najagen van het beminde voorwerp worden de smarten van de dood gering geacht, niet geteld. Christus liefde voor ons was sterk als de dood, want zij heeft door de dood zelf heengebroken, Hij heeft ons liefgehad en zich voor ons overgegeven. De liefde van ware gelovigen voor Christus is sterk als de dood, want zij is de dood voor alle andere dingen, zij scheidt zelfs ziel en lichaam van de gelovige, daar de ziel op de vleugels van godvruchtige liefde opwaarts stijgt naar de hemel, en dan zelfs vergeet dat zij nog met vlees is bekleed en bezwaard. In een zielsverrukking van deze liefde wist Paulus niet of hij in het lichaam of buiten het lichaam was. Door haar is de gelovige van de wereld gekruisigd.

b. De ijver is hard als het graf, dat alles verslindt en verteert. Zij, die Christus waarlijk liefhebben, ijveren over alles wat hen van Hem zou aftrekken, inzonderheid ijveren zij over zichzelf, dat zij iets zouden doen, dat Hem er toe zou brengen om zich van hen terug te trekken, veeleer dan dat zou geschieden zouden zij zich het rechteroog uittrekken, of de rechterhand afhouden, en zou er iets harder kunnen zijn dan dat? Zwakke en sidderende heiligen, die ijveren over Christus daar zij twijfelen aan Zijn liefde voor hen, bevinden dat die ijver hen verteert als het graf, niets knaagt zo aan hun gemoed, maar dit is een bewijs van de kracht van hun liefde voor Hem.

c. Haar kolen, haar lampen en vlammen en stralen zijn zeer sterk, het zijn vlammen des Heeren, zij branden met een ongelooflijke heftigheid en onweerstaanbare kracht, als de vurige kolen, die de heftigste vlammen doen ontstaan, een krachtige, doordringende vlam, zoals de bliksem, Psalm 29:7. Heilige liefde is een vuur, dat een heftige hitte voortbrengt in de ziel en het schuim en kaf verteert, die er in zijn haar als was versmelt in een nieuwe vorm, en haar als de vonken opwaarts voert tot God en de hemel.

B. Liefde is een kloekmoedige, zegevierende hartstocht. Heilige liefde is dit, de heersende liefde tot God in de ziel is standvastig, en zal niet van Hem afgetrokken worden, noch door eerlijke, noch door oneerlijke middelen, noch door leven noch door dood, Romeinen 8:38.

a. De dood en al zijn verschrikkingen zullen een gelovige er niet van weerhouden om Christus lief te hebben. Veel water kan wel het vuur blussen, maar zou deze liefde niet kunnen uitblussen, ja de rivieren zouden ze niet verdrinken, vers 7, het bruisen van deze wateren zal haar niet verschrikken, laat hen hun ergst doen, toch zal Christus de liefste zijn. Het overstromen van deze wateren zal haar niet verkillen, maar de mens in staatstellen om zich te verblijden in verdrukking. Al zou Hij mij doden, zal ik Hem toch liefhebben en op Hem betrouwen. Geen water kon Christus' liefde voor ons uitblussen, en geen rivieren haar verdrinken. De liefde zat als koning op de stromen, zo laat dan niets onze liefde tot Hem verminderen.

b. Het leven en al zijn genietingen zullen een gelovige er niet toe verlokken om Christus niet lief te hebben. Al gawe hem iemand al het goed van zijn huis, om hem er vanaf te houden om Christus lief te hebben en om aan de wereld in het vlees zijn liefde te geven, hij zou het voorstel met de uiterste verachting afwijzen, zoals Christus toen Hem de koninkrijken van de

zei: Ga achter mij Satan, het zou ten enenmale veracht worden, bied deze dingen aan hen, die niets beters kennen. De liefde zal ons in staatstellen verzoeking terug te wijzen en er over te zegevieren, verzoeken van de goedkeurende glimlachjes van de wereld, zowel als van haar afkeurende, dreigende blikken. Sommigen geven er deze zin aan: al gaf iemand al het goed van zijn huis aan Christus als een gelijkwaardige vergoeding voor deze liefde, ten einde er van vrijgesteld te worden, het zou ten enenmale veracht worden, Hij zoekt niet het onze maar ons, het hart niet de rijkdom. Al ware het, dat ik al mijn goederen tot onderhoud van de armen uitdeelde en de liefde niet had, zo ware het niets, 1 Korinthe 13:1, 3. Zo zijn de gelovigen gezind voor Christus, de gaven van Zijn voorzienigheid kunnen hen niet bevredigen zonder de verzekering van Zijn liefde.

Hooglied 8:8-12

Christus en Zijn bruid genoegzaam hun liefde voor elkaar bevestigd hebbende, en het er over eens zijnde dat zij aan beide zijden sterk is als de dood en onaantastbaar, beraadslagen nu tezamen, als liefhebbende man en vrouw, over hun zaken, en overwegen wat zij zullen doen. Man en vrouw, die hun hart aan elkaar verbonden hebben, bedenken tezamen hoe te handelen met hun betrekkingen en met hun bezittingen, en dienovereenkomstig beraadslagen deze twee gelukkigen hier met elkaar over een zuster en over een wijngaard.

I. Zij beraadslagen hier over hun zuster, hun kleine zuster, en hoe over haar te beschikken.

1. De bruid stelt haar zaak voor met tere medelijdende zorg, vers 8. *Wij hebben een kleine zuster, die nog geen borsten heeft*, zij is nog niet volwassen, wat zullen wij onze zuster doen in die dag als men van haar spreken zal, zodat wij wèl voor haar zullen doen?

A. Dit kan verstaan worden als gesproken door de Joodse kerk betreffende de heidenwereld. God had zich de Joodse kerk ondertrouwd, en zij was rijk begiftigd, maar wat zal er worden van de arme heidenen, de onvruchtbare, die niet had gebaard en de eenzame Jesaja 54:1. Hun toestand (zeggen de vrome Joden) is zeer droevig, zij zijn zusters, kinderen van dezelfde vaders, God en Adam, maar zij zijn klein, omdat zij niet geëerd zijn niet de kennis van God, zij hebben geen borsten, geen goddelijke openbaring, geen Schriften, geen leraren, geen borsten van vertroosting, die hun aangeboden worden, waaraan zij zouden kunnen zuigen, daar zij vreemdelingen zijn voor hei verbond van de belofte, zelf geen borsten van onderricht hebbende om hun kinderen te geven ten einde hen op te kweken, I Petrus 2:2. Wat zullen wij voor hen doen? Wij kunnen hen slechts beklagen, en voor hen bidden, Heer, wat zult Gij voor hen doen? De heiligen in Salomo's tijd konden uit Davids psalmen weten dat God genade voor hen had weggelegd, en zij baden dat zij verhaast zou worden voor hen. Thans zijn de tijden veranderd, de heidenen zijn Christus ondertrouwd, en zij behoren de vriendelijkheid te vergelden door eenzelfde verlangen naar de wederbrenging van de Joden, onze oudste zuster, die eens borsten had, maar er nu geen heeft. Als wij het in die zin opvatten, dan hebben de ongelovige nakomelingen van deze vrome Joden dit gebed van hun vaderen weersproken, want toen de dag kwam, wanneer van, of voor, de heidenen gesproken zou worden en deze tot Christus gebracht, hebben zij, in plaats van te bedenken wat zij voor hen konden doen, gecomplotteerd om alles wat zij konden tegen hen te doen, hetgeen de maat van hun ongerechtigheid vol heeft doen worden, I Thessalonicenzen 2:16. Of,

B. Het kan toegepast worden op alle anderen die tot de verkiezing van de genade behoren, maar nog niet geroepen zijn zij zijn van verre verwant aan Christus en fijne kerk, en zusters van beide, andere schapen, die van deze stal niet zijn, Johannes 10:16. Zij hebben geen

geen beginsel van genade. De dag zal komen wanneer voor hen gesproken zal worden, wanneer de uitverkorenen zullen worden geroepen, tot Christus zullen worden gelokt door de evangeliendienaren, de vrienden van de bruidegom. Dat zal een heerlijke dag zijn, een dag van bezoeking. Wat zullen wij doen in deze dag om het huwelijk te bevorderen, hun schuwheid te overwinnen en hen te bewegen om Christus aan te nemen en zich als reine maagden aan Hem voor te stellen? Zij, die door genade zelf tot Christus zijn gebracht, moeten bedenken wat zij kunnen doen om ook anderen tot Hem te brengen, het grote doel te bevorderen van het evangelie, hetwelk is zielen aan Christus te ondertrouwen, en zondaars te bekeren tot Hem, van wie zij waren afgeweken.

2. Christus beslist spoedig wat te doen in dit geval, en Zijn bruid stemt met Hem in vers 9. Zo zij een muur is, indien het goede werk eens begonnen is met de heidenen, met de zielen, die binnengeroepen moeten worden indien de kleine zuster, als voor haar gesproken zal worden door het evangelie, het woord slechts wil aannemen, en zich wil opbouwen op Christus, het fundament en haar handelingen wil richten tot de Heer, zoals de muur tot het huis, dan zullen wij een paleis van zilver op haar bouwen, of haar opbouwen tot zo'n paleis, wij zullen het goede werk dat begonnen is voortzetten, totdat het een paleis wordt, de muur van steen een paleis van zilver, dat meer is dan hetgeen waarop keizer Augustus zich beroemde, namelijk dat hij wat hij als tichelsteen vond als marmer heeft gelaten. Deze kleine zuster zal, als zij eens verbonden is met de Heere, tot een heilige tempel opgroeien, een woonstede Gods in de Geest, Efëze 2:21, 22. Zo zij een deur is, als dit paleis voltooid zal zijn, en de deuren van deze muur opgericht zullen wezen, hetgeen het laatst gedaan werd Nehemia 7:1, dan zullen wij haar rondom bezetten met cederen planken, wij zullen haar zorgvuldig en krachtdadig beschermen, opdat haar geen schade wordt toegebracht. Wij zullen het doen Vader, Zoon en Heilige Geest werken samen om het gezegende werk voort te zetten en te voltooien als de tijd er voor gekomen is. Al hetgeen nodig is zal in orde gebracht worden, en het werk des geloofs zal volbracht zijn. Hoewel het begin van de genade gering is, zal haar laatste toch zeer vermeerderd worden. De kerk is in zorg over hen, die nog niet geroepen zijn. "Laat Mij geworden," zegt Christus, "ik zal alles doen wat nodig is om voor hen gedaan te worden. Vertrouw het Mij slechts toe."

3. De bruid maakt gebruik van deze gelegenheid, om met dankbaarheid Zijn vriendelijkheid voor haar te erkennen, vers 10. Zij wil Hem zeer gaarne haar kleine zuster toevertrouwen, want zij zelf heeft grote ervaring van Zijn genade, zij voor zich is er alles aan verschuldigd: ik ben een muur, en mijn borsten zijn als torens. Dit zegt zij niet om haar kleine zuster te verwijten dat zij geen borsten heeft, maar om zich ten haar opzichte te vertroosten, daar Hij, die haar gemaakt had tot hetgeen zij is, die haar op zichzelf had opgebouwd en haar tot rijpheid heeft doen opgroeien, dezelfde vriendelijkheid kon en wilde doen voor hen, wier toestand haar zo ter harte ging. Toen was ik in Zijn ogen als een die gunst vindt. Zie,

A. Waar zij zich op laat voorstaan, namelijk dat zij gunst gevonden heeft in de ogen van Jezus Christus, diegenen zijn gelukkig, voor eeuwig gelukkig, die de gunst hebben van God en door Hem zijn aangenomen.

B. Hoe zij het goede werk Gods in haar toeschrijft aan Gods welwillendheid jegens haar. "Hij heeft mij tot een muur gemaakt, en mijn borsten als torens, en toen heb ik daarin, meer dan in iets anders, Zijn liefde jegens mij ervaren." Heil u, die aldus hooglijk bevoorrecht zijt, want in u is Christus geformeerd.

C. Welk behagen God heeft in de werken van Zijn eigen handen. Als wij tot een muur gemaakt zijn, een koperen muur, Jeremia 1:18, 15:20, die vast staat tegen het blazen van de tirannen,

D. Met welk een blijdschap en triomf wij behoren te spreken van Gods genade jegens ons, en met welk een voldoening wij behoren terug te zien op de bijzondere tijden en gelegenheden, wanneer wij in Zijn ogen waren als degenen die gunst hebben gevonden, dat waren onvergetelijke dagen.

II. Zij beraadslagen hier over een wijngaard, die zij hebben op het land, de kerk van Christus op aarde, beschouwd onder het beeld van een wijngaard, vers 11, 12. Salomo had een wijngaard te Baäl-Hamon, had een koninkrijk in het bezit van een menigte, een talrijk volk. Gelijk hij een type was van Christus, zo was zijn wijngaard een type van de kerk van Christus. Onze Heiland heeft ons een sleutel gegeven tot deze verzen in de gelijkenis van de wijngaard, die aan ondankbare landlieden verhuurd was Match. 91:33. De voorwaarden waren dat ieder van de huurders of pachters, aan wie zoveel van de wijngaard was toegewezen als duizend wijnstokken bevatte, een jaarlijkse pacht zou opbrengen van duizend zilverlingen, want wij lezen, Jesaja 7:23, dat in een vruchtbare grond duizend wijnstokken waren van duizend zilverlingen.

Merk op:

1. Christus kerk is Zijn wijngaard, een aangename en zeer bijzondere plaats, bevoorrecht met velerlei eer, Hij verlustigt zich er in om er in te wandelen, zoals een man in zijn wijngaard, en Hij heeft behagen in zijn vruchten.

2. Aan ieder van ons heeft Hij die wijngaard toevertrouwd, als hoeders ervan, de voorrechten van de kerk zijn het goede, dat Hij ons overgegeven heeft om als een heilig pand te worden bewaard, de dienst van de kerk moet ons werk zijn, onze taak, naar onze gaven en bekwaamheden zijn, Zoon, ga heen, werk heden in Mijn wijngaard. In de staat van de onschuld moest Adam de Hof bebouwen en die bewaren.

3. Hij verwacht huur van hen, die in deze wijngaard gebruikt worden en aan wie hij werd toevertrouwd. Hij komt zoekende vrucht, en eist evang elieplichten van allen, die evangelievoorrechten genieten. Iedereen, van welke rang of stand hij ook zij, moet aan Christus eer en heerlijkheid toebrengen, en enige dienst doen in het belang van Zijn koninkrijk in de wereld uit aanmerking van de weldaden en het voordeel, genoten in zijn aandeel van het voorrecht van de wijngaard.

4. Hoewel Christus de wijngaard aan de hoeders verhuurd heeft, is het toch Zijn wijngaard, en Hij heeft er altijd het oog op ten goede, want indien Hij hem niet dag en nacht behoedde, Jesaja 27:2, 3) dan zouden de hoeders aan wie Hij hem verhuurd heeft, er dus de wachters van zijn, tevergeefs waken, Psalm 127:1. Sommigen houden de woorden van vers 12 voor Christus woorden. Mijn wijngaard die Ik heb, is voor Mijn aangezicht, en zij merken op hoe Hij Zijn eigendomsrecht er in laat uitkomen, het is Mijn wijngaard, die Ik heb, zo dierbaar is Hem Zijn kerk, zij is de zijn in de wereld, Johannes 13:1, daarom wil Hij haar altijd onder Zijn bescherming hebben. Ze is Zijn en eigendom, en Hij zal voor haar zorgen.

5. De kerk, die de voorrechten geniet van de wijngaard, moet ze altijd voor ogen hebben, het hoeden van de wijngaard vereist voortdurende zorg en vlijt. Maar het zijn veeleer de woorden van de bruid. Mijn wijngaard, die ik heb, is voor mijn aangezicht. Zij had haar schuld en dwaasheid betreurd van haar eigen wijngaard niet gehoed te hebben, Hoofdstuk 1:6, Naar nu besluit zij zich te verbeteren. Ons hart is onze wijngaard, die wij moeten behoeden boven al dat te behoeden is, en daarom moeten wij er ten allen tijde een wakend oog op houden.

6. Onze grote zorg moet wezen om onze huur te betalen voor hetgeen wij van Christus wijngaard hebben, en wel toe te zien dat wij er niet achterop in geraken, de dienstknechten niet teleurstellen, die Hij zendt om de vruchten te ontvangen, Mattheüs 21:34. Gij, o Salomo moet duizend zilverlingen hebben, en gij zult ze hebben, het voornaamste van de winst behoort aan Christus, aan Hem en Zijn lof moeten al onze vruchten gewijd zijn.

7. Als wij nauwlettend zorgen om aan Christus de lof te geven voor onze kerkvoorrechten, dan kunnen wij voor onszelf de vertroosting en het voordeel er van nemen. Als de eigenaar van de wijngaard heeft ontvangen wat Hem toekomt, dan zullen de hoeders ervan goed betaald worden voor hun zorg en moeite zij zullen twee honderd hebben, welke som ongetwijfeld als een goede winst beschouwd werd. Zij, die voor Christus werken, werken voor zichzelf, en zullen er onuitsprekelijk veel bij winnen.

Hooglied 8:13-14

Christus en de bruid scheiden hier voor een tijd van elkaar, zij moet beneden blijven in de hof op aarde, waar zij werk voor Hem te doen heeft, Hij moet heengaan naar de bergen van de specerijen in de hemel, waar Hij zaken voor haar heeft te verrichten, als haar voorspraak bij de Vader. Merk nu op met hoe wederzijdse betuigingen van liefde zij van elkaar scheiden:

I. Hij verlangt dikwijls van haar te horen zij is vaardig met haar pen, zij moet niet verzuimen Hem te schrijven, zij weet hoe zij haar schrijven moet adresseren, vers 13. *Gij, die voor het ogenblik een bewoonster zijt van de hoven*, ze bouwende en bewarende, totdat gij heengaat van de hof hier beneden *naar het paradijs hier boven*, gij, gelovige, wie gij ook zijt, die woont in de hoven van de plechtige inzetten, in de hoven van de werkgemeenschap, de metgezellen zijn zo gelukkig van uw stem te horen, doe ze ook Mij horen.

Merk op:

a. Christus vrienden behoren in goede gemeenschap en in omgang met elkaar te blijven en als metgezellen, die elkaar liefhebben, tot elkaar te spreken, Maleáchi 3:16, en elkaars stem te horen, zij moeten elkaar stichten bemoedigen en eren. Zij zijn medegenoten in het koninkrijk en de lijdzaamheid van Christus en daarom moeten zij als medereizigers vrij en gemakkelijk met elkaar omgaan, en niet schuw of vreemd voor elkaar zijn. De gemeenschap van de heiligen is een artikel van ons verbond, zowel als een artikel van onze geloofsbelijdenis, elkaar altijd te vermanen, en blij te zijn om door elkaar vermaand te worden. Hoor naar de stem van de kerk in zover ze overeenkomt met de stem van Christus, Zijn metgezellen zullen dit doen.

b. Te midden van onze gemeenschap met elkaar, moeten wij onze gemeenschap met Christus niet veronachtzamen, meer Hem ons aangezicht laten zien, en onze stem laten horen, hier vraagt Hij er om. "De metgezellen horen uw stem, zij is hun lieflijk, doe ze Mij horen Gij doet hun uw klachten, als er iets is dat u smart, waarom komt gij er niet mee tot Mij, waarom laat gij ze Mij niet horen? U bent vrijmoedig met hen, wees even vrijmoedig met Mij, stort uw hart voor Mij uit." Zo heeft Christus, toen Hij Zijn discipelen verliet, hun bevolen om bij iedere gelegenheid tot Hem te zenden: Bidt, en gij zult ontvangen. Christus ontvangt en verhoort de gebeden van Zijn volks niet slechts, maar Hij verzoekt er om, ze niet beschouwende als een last voor Hem, maar als een eer en een welgevallen, Spreuken 15:8. Wij doen Hem onze gebeden horen, als wij niet slechts bidden, maar worstelen in het gebed. Hij wil graag dat wij dringend bij Hem aanhouden, hetgeen niet is naar de wijze van de mensen. Sommigen lezen het: "Doe van Mij horen. Gij hebt dikwijls gelegenheid om met uw metgezellen te spreken, en zij luisteren naar hetgeen gij zegt, spreek tot hen van Mij, laat Mijn naam onder hen gehoord worden, laat Mij het onderwerp van uw gesprekken zijn."

onderwerp is meer gepast, of behoort aangener te zijn.

2. *Zij verlangt naar Zijn spoedige terugkomst tot haar, vers 14. Kom haastig, mijn liefste, U weer te komen en mij tot U te nemen, wees Gij gelijk een ree, of gelijk een welp van de herten op de bergen van de specerijen, laat geen tijd verloren gaan, het is aangenaam wonen hier in de hoven, maar heen te gaan om met U te zijn is verreweg het beste, dat is het dus wat ik wens en waarop ik wacht, en waarnaar ik smachtend verlang. Amen, ja kom, Heere Jezus!*

Merk op.

A. Hoewel Jezus Christus zich nu teruggetrokken heeft, zal Hij wekeren, de hemelen, deze hoge bergen van de specerijen, moeten Hem bevatten tot de tijd van de verkoeling, dat is van de verkwikking, gekomen zal zijn, wanneer ieder oog Hem zal zien in al de heerlijkheid en macht van de bovenwereld, de betere wereld, de verborgenheid Gods volbracht zijnde, en het mystieke lichaam voltooid.

B. Gelijk ware gelovigen uitzien naar de komst van de dag des Heeren, zo spoeden zij er zich ook heen, niet dat zij zouden willen dat Hij meer haast maakte, dan met goede spoed overeenkomt maar dat intussen al Zijn raad volbracht zal worden, en dat dan hoe spoediger hoe beter het einde zal komen, niet dat zij denken dat de Heere Zijn belofte vertraagt, gelijk sommigen dat traagheid achten, maar zij geven uitdrukking aan de kracht van hun genegenheid voor Hem en hun grote verwachting van Hem als Hij wederkomt.

C. Alleen zij, die in oprechtheid Christus hun liefste kunnen noemen, kunnen op goede gronden wens dat Zijn wederkomst verhaast zal worden. Wat hen betreft, wier harten de wereld nahoeren en die hun zinnen zetten op de dingen van deze aarde, zij kunnen Zijn verschijning niet liefhebben, veeleer vrezen zij haar, omdat dan de aarde met alles wat er op is, die zij tot hun deel hebben verkoren, verbrand zal worden, maar zij, die Christus waarlijk liefhebben, verlangen naar Zijn wederkomst, omdat het de kroon zal zijn beide van Zijn heerlijkheid en van hun zaligheid.

D. De troost en voldoening, die wij soms smaken in gemeenschap met God hier, moeten ons zoveel vuriger doen verlangen naar de onmiddellijke verschijning en genieting van Hem in het koninkrijk van de heerlijkheid. Na een liefderijk samenspreken met haar liefste, en bevindende dat dit spoedig afgebroken moest worden, eindigt de bruid met deze bede van de liefde om de voltooiing en bestendiging van deze zaligheid in de toekomstige staat. De druiventrossen, die wij in deze woestijn vinden, moeten ons doen verlangen naar de vollen wijnoogst in Kanaän. Indien één dag in Zijn voorhoven zo lieflijk is, wat zal dan de eeuwigheid zijn binnen de voorhang! Indien dit de hemel is, o mochten wij daar dan zijn!

E. Het is goed om onze gebeden te eindigen met de uitdrukking van een blijde verwachting van de heerlijkheid, die geopenbaard staat te worden, en met een nederig, heilig verlangen er naar. Wij moeten niet scheiden dan in het vooruitzicht van weerzien. Het is goed om iedere sabbat te besluiten met gedachten aan de eeuwigen sabbat, die in geen nacht zal eindigen, en waarop geen weekdag zal volgen. Het is goed om ieder sacrament te eindigen met gedachten aan de eeuwige feestmaaltijd waar wij met Christus zullen aanzitten aan Zijn tafel in Zijn koninkrijk, waarvan wij niet meer zullen opstaan, en waar wij de wijn nieuw zullen drinken, en iedere godsdienstige vergadering uiteen te doen gaan in de verwachting van de algemene vergadering en de gemeente van de eerstgeborenen, als geen tijd en geen dagen meer zijn zullen. Dat de gezegende Jezus die zalige dag verhaaste. *Waarom vertoeft Zijn wagen te komen, wat blijven de gangen van Zijn wagens achter?*